

第四届全国本科生人文社会科学学术研讨会

การประชุมทางวิชาการระดับปริญญาตรี ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 4

The 4th National Undergraduate Conference on Humanities and Social Sciences

ภาษา สังคม

และความหลากหลายในอาเซียน

27 มีนาคม 2563

ณ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การประชุมทางวิชาการระดับปริญญาตรีด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 4

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นเวทีเผยแพร่ผลงานวิจัยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาอื่น ๆ
2. เพื่อสร้างบรรยากาศการวิจัยและส่งเสริมให้มีการนำองค์ความรู้ใหม่ ๆ ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ
3. เพื่อสร้างรากฐานความเข้มแข็งทางวิชาการให้แก่ศึกษาระดับปริญญาตรี
4. เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายการวิจัยระหว่างสถาบันการศึกษาและชุมชน

กองบรรณาธิการ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.เกษตรชัย และทีม	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงศ์ จิตรนิรัตน์	มหาวิทยาลัยทักษิณ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. รองศาสตราจารย์สุเมธ พรหมอินทร์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทิพย์สุดา พุฒजर	มหาวิทยาลัยศิลปากร
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เศศราพร พรหมนิมิตกุล	มหาวิทยาลัยศิลปากร
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมสันต์ วงศ์วรรณ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นฤทธิ์ ดวงสุวรรณ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย ปริญญาสุทินันท์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ สังข์รัตน์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวดี อังโพธิ์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิชาติ จันทร์แดง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอมอร เจียรมาศ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิสระ ทองสามสี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชวิช มุสิกการุณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

กองบรรณาธิการ

16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรูญศักดิ์ บุญญาพิทักษ์	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
17. ดร.กำจร กาญจนถาวร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
18. ดร.ปิยธิดา ว่องเลิศฤทธิ์	มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง
19. ดร.พัชรีย์ จำปา	นักวิชาการอิสระ
20. ดร.สุรพงษ์ ยิ้มละมัย	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
21. ดร.บุษกร โกมลตรี	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
22. ดร.อรกัญญา โรจนวานิชกิจ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
23. ดร.นิติตยา สุนทรธรรมนิติ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
24. ดร.ธิดิพัทธ์ บุญปก	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
25. อาจารย์พิชญา สุวรรณโณ	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
26. อาจารย์รุ่งทิพย์ ปราโมทย์พันธุ์	มหาวิทยาลัยหาดใหญ่
27. อาจารย์ฉัตรดา สมสิทธิ์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
28. อาจารย์วิฑูรย์ เมตตาจิตร	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
29. อาจารย์รัชনীฉาย เฉยรอด	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณนะ หนูหมื่น	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นฤทธิ์ ดวงสุวรรณ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรวดี อั้งโพธิ์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐ อังศุวิริยะ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมสันต์ วงศ์วรรณ	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จอมขวัญ สุทธินนท์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิชาติ จันทรแดง	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
8. ดร.จตุพร เพชรบุรณ์	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

คำกล่าวโดย คณะบดีคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

คณะศิลปศาสตร์ได้จัดการประชุมทางวิชาการระดับปริญญาตรีด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 4 ขึ้น ด้วยคณะศิลปศาสตร์เห็นความสำคัญของการบูรณาการการวิจัยกับรายวิชาเรียน และเห็นถึงศักยภาพของนักศึกษาในระดับปริญญาตรีที่สามารถสกัดความรู้ในการเรียนสู่กระบวนการตั้งคำถามและหาคำตอบด้วยกระบวนการวิจัย เวทีนี้จึงเป็นเวทีหนึ่งที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาในระดับ

ปริญญาตรี แสดงความรู้ความสามารถที่เป็นประสิทธิผลของการเรียนในระดับปริญญาตรีและเป็นเวทีที่เสริมสร้างบรรยากาศการวิจัยเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ อันเป็นรากฐานความเข้มแข็งทางวิชาการให้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งการนำเสนอผลงานทางวิชาการในครั้งนี้มีนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ และมหาวิทยาลัยจากทั่วทุกภาค ร่วมนำเสนอผลงานครั้งนี้ด้วย อีก 5 สถาบัน มีผลงานผ่านการพิจารณาเข้าร่วมนำเสนอทั้งสิ้น 41 บทความ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. ผลงานวิชาการด้านภาษาจีน
2. ผลงานวิชาการด้านภาษาไทย
3. ผลงานวิชาการด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม

นอกจากการนำเสนอผลงานทางวิชาการแล้ว คณะศิลปศาสตร์ยังได้รับเกียรติจาก อาจารย์อานันท์ นาคคง (ศิลปินศิลปาธร ประจำปี พ.ศ.2562 สาขาดนตรี) ปาฐกถาพิเศษ ในหัวข้อ “ภาษา: มโน อัตตา อัตลักษณ์ แห่งอาเซียน”

ทั้งนี้ ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ COVID-19 ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องและรวดเร็วทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและยังมีความเสี่ยงของการแพร่ระบาดในวงกว้าง คณะศิลปศาสตร์ มีความตระหนักถึงความปลอดภัยของผู้เข้าร่วมการประชุม นักศึกษา บุคลากร และประชาชนทุกท่าน จึงได้มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดงาน เพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์และเป็นไปตามเกณฑ์การจัดการประชุมทางวิชาการระดับชาติ โดยปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอเป็นแบบออนไลน์

ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการประชุมทางวิชาการในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่นิสิต นักศึกษา ผู้นำเสนอผลงาน และ ผู้เข้าร่วมฟังทุกท่าน

คำนำ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพด้านวิชาการและวิจัยของบุคลากร นักศึกษา เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับสังคมไทย และช่วยชี้นำสังคมให้พัฒนาไปอย่างมีทิศทางสอดคล้องกับพันธกิจของคณะศิลปศาสตร์ในข้อ 1 และข้อ 2 นั่นคือ การจัดการศึกษาและสร้างองค์ความรู้ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ นอกจากนี้คณะศิลปศาสตร์ ยังมีความคาดหวังที่จะเป็นคณะชั้นนำทางวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ในระดับชาติและภูมิภาคเอเชียตามวิสัยทัศน์ของคณะโดยตอบสนองความต้องการของชุมชน ทำนุบำรุงส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมควบคู่กับภารกิจหลักคือ การผลิตบัณฑิตบนฐานการวิจัยที่บูรณาการร่วมกับงานบริการในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของมหาวิทยาลัยวิจัยเพื่อสังคม

จากเหตุผลดังกล่าวคณะจึงกำหนดจัดประชุมนำเสนอผลงานทางวิชาการระดับปริญญาตรีขึ้นเพื่อเปิดโอกาสและฝึกฝนให้นักศึกษา สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาของแต่ละหลักสูตรพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้สู่งานวิจัย และยกระดับศักยภาพชุมชน ตลอดจนเป็นการสร้างฐานกำลังในการพัฒนาชาติ ซึ่งเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะทำให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ สามารถดำเนินงานได้ตรงตามเป้าประสงค์ที่ได้วางไว้

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
* กลุ่มด้านภาษาศาสตร์ (ภาษาจีน)	
❁ 汉泰委婉语对比分析 การเปรียบเทียบคำรึนหูในภาษาไทยและภาษาจีน	2
❁ 泰国学生对汉语介词“朝、往、向”的偏误分析—— 以宋卡王子大学中文专业 2016 届 学生为例 การวิเคราะห์การใช้คำบุพบทจีน "Chao, Wang, Xiang" โดยยึดนักศึกษาสาขาภาษาจีน รุ่นการศึกษา 2559 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นกลุ่มตัวอย่าง	14
* กลุ่มด้านภาษาศาสตร์ (ภาษาไทย)	
❁ กลวิธีการใช้คำพาดหัวข่าวในเพจข่าวสด พุศฉิกายน พ.ศ.2562	27
❁ กลวิธีการใช้ภาษาในวัจนกรรมเสียดสีและวิธีการนำเสนอของรายการ “ข่าววันศุกร์”	40
❁ กลวิธีการสร้างตัวละคร กับการนำเสนอแนวคิด เรื่อง สัมพันธภาพและปัญหาความเหลื่อมล้ำ ในนวนิยาย เรื่อง คนแคระ	53
❁ กลวิธีการให้คำแนะนำเรื่องปัญหาครอบครัวในรายการ “พุทธอล์ค พุทธโธร”	67
❁ การกลั่นแกล้ง ที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในละครเรื่อง วัยแสบสาแหรกขาด 2	79
❁ การฆ่าตัวตายของตัวละครเอกในภาพยนตร์ไทยปี พ.ศ.2546-2561	93
❁ การนำเสนอภาพครอบครัวที่มีผลต่อวัยรุ่นในละครโทรทัศน์เรื่อง ฮอริโมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 3	107
❁ การศึกษาวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ จากค่ายมาร์เวล คอมิกส์ (Marvel Comics) พ.ศ.2541-พ.ศ.2562	118
❁ การศึกษาวิธีการสื่อสารสร้างแรงบันดาลใจในรายการ Perspective ตอน Wonder Woman	130
❁ คุณค่าของพระราชนิพนธ์จดหมายเหตุรายวันของสมเด็จพระบรมราชาปีที่ลาลิปตี เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ	143
❁ “ฉันทกัท” : วาทกรรมของผู้หญิงข้ำรักในบทเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้	157
❁ ทำไมต้องเป็นฉันท : ตัวละครเอกหญิงกับการถูกข่มขืนในนวนิยายของทมยันตี	173
❁ เธอตายเพราะรัก: มายาคติในภาพยนตร์ไทยที่มีตัวละครเอกเป็นนางโชว์	189
❁ บทบาทของผู้หญิงในสังคมปิตาธิปไตยที่ปรากฏในนวนิยาย “เรื่องของจัน ดารา”	205

* กลุ่มด้านภาษาศาสตร์ (ภาษาไทย)

❁ บทบาทและพฤติกรรมกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในสังคมปิตาธิปไตยที่สะท้อนผ่านละครเรื่อง “สามีสี่ทอง (The Husbands)”	220
❁ ภาพแทนสตรีชนชั้นสูงในนวนิยายเรื่องเพชรกลางไฟ	238
❁ รักเอ๋ย : ภาพแทนความรักของหญิงขายบริการในภาพยนตร์ไทย	253
❁ ้วยว้าวุ่น : ภาพแทนปัญหาของวัยรุ่นในละครชุดฮอว์โมน ้วยว้าวุ่น ซีซั่น 1	266
❁ วิเคราะห์การตั้งชื่อนามสถานในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	283
❁ วิเคราะห์บทบาทของผู้หญิงในเพลงของนุ้ย สุวีณา อาร์สยาม	297
❁ วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ประพันธ์โดย นิพนธ์ เทียงธรรม	312
❁ สถานภาพและความขัดแย้งของตัวละครหญิงในครอบครัวปิตาธิปไตยที่สะท้อนผ่านละครโทรทัศน์ “มงกุฎดอกส้ม” และ “ดอกส้มสี่ทอง”	329
❁ สถานภาพและบทบาทผู้หญิงในนวนิยาย เรื่อง กรงกรรม ของจุฬามณี	343
❁ อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่เป็นคำดำในเพลง “จ๊อกจ๊อก”	356

* กลุ่มด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม

❁ การขับเคลื่อนธรรมเนียมดูแลสุขภาพของชุมชนท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา	370
❁ การจัดการความรู้ของธนาคารกึ่งกำมกราม ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา	383
❁ การจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้ประกอบการ : กรณีศึกษาชุมชนเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา	393
❁ การพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์	408
❁ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษารัง เขต 1	423
❁ แนวทางการสร้างจิตสาธารณะเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล กรณีศึกษาธนาคารกึ่งกำมกราม บ้านแหลมหาด ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา	434
❁ ข้อเสนอเชิงนโยบาย : กรณีศึกษาชุมชนเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา	447
❁ ดิเกีย : บทบาท และภาพสะท้อนมิติทางสังคมในประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิม อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา	458

* กลุ่มด้านมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปวัฒนธรรม

☼ ทำข้ามฮาล์ฟมาราธอน : ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการเสริมสร้างสุขภาวะชุมชน	469
☼ แนวทางพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา	481
☼ ประวัติศาสตร์บอกเล่าในพื้นที่บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมปอท่อ ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา	494
☼ ผลทางการพัฒนา สื่อบทเรียนช่วยสอน วิชาประวัติศาสตร์ เรื่องความเป็นมาของชาติไทย ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในตำบลวัดประดู่ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี	505
☼ มุมมองภาวะผู้นำ : กรณีศึกษาของชุมชนเกาะใหญ่ อำเภอกะแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา	517
☼ ศักยภาพการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา	529
☼ ศึกษาวิธีการสอนขับร้องเพลงลูกทุ่ง : กรณีศึกษา ไพรัตน์ คำλεύง	540

การประชุมทางวิชาการระดับปริญญาตรีด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 4
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

The 4th National Undergraduate Conference on Humanities and Social Sciences
Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

1. หลักการและเหตุผล

ด้วยมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้ก้าวสู่การเป็น 1 ใน 9 มหาวิทยาลัยวิจัย โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำในระดับภูมิภาคเอเชีย ทำหน้าที่ผลิตบัณฑิต บริการวิชาการ และทำนุบำรุงวัฒนธรรม โดยมีการวิจัยเป็นฐาน และได้กำหนดเป้าประสงค์ข้อหนึ่งว่า “เพื่อเสาะหาวิชาอันก่อเกิดเป็นทุนวิชาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนสู่มหาวิทยาลัยวิจัย สามารถถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีเพื่อยกระดับศักยภาพชุมชนเข้มแข็ง และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระดับนานาชาติ” ซึ่งทุกหน่วยงานต้องสร้างผลการดำเนินงานเพื่อให้มหาวิทยาลัยบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้ การวิจัยและการประกันคุณภาพทางการศึกษาจึงมีบทบาทควบคุมคุณภาพของบัณฑิตซึ่งถือเป็นผลผลิตของหน่วยงาน

จากเหตุผลดังกล่าว คณะศิลปศาสตร์จึงได้มีแนวคิดในการจัดประชุมนำเสนอผลงานทางวิชาการสำหรับนักศึกษา ระดับปริญญาตรีขึ้น เพื่อฝึกฝนให้นักศึกษาระดับปริญญาตรีสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาของแต่ละหลักสูตร พัฒนาต่อยอดองค์ความรู้และยกระดับศักยภาพชุมชน ตลอดจนเป็นการสร้างฐานความรู้ในการพัฒนาชาติ ซึ่งเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่จะทำให้มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์สามารถดำเนินงานได้ตรงตามเป้าประสงค์ที่ได้วางไว้ โดยกิจกรรมหลัก ได้แก่ กิจกรรมปาฐกถาพิเศษ และการนำเสนอผลงานทางวิชาการของนักศึกษาจากภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ได้แก่ กลุ่มภาษาศาสตร์ และกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อให้เกิดการเผยแพร่ผลงานวิจัย แลกเปลี่ยนเรียนรู้และแสดงความคิดเห็นทางวิชาการในการประชุมครั้งนี้

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อเป็นเวทีเผยแพร่ผลงานวิจัยสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยและสถาบันการศึกษาอื่น ๆ
- 2.2 เพื่อสร้างบรรยากาศการวิจัยและส่งเสริมให้มีการนำองค์ความรู้ใหม่ ๆ ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ
- 2.3 เพื่อสร้างรากฐานความเข้มแข็งทางวิชาการให้แก่นักศึกษาระดับปริญญาตรี
- 2.4 เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายการวิจัยระหว่างสถาบันการศึกษาและชุมชน

3. รูปแบบการประชุม

- 3.1 การปาฐกถาพิเศษ (Keynote Speaker)
- 3.2 จัดนำเสนอผลงานทางวิชาการของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี (Oral Presentation)
- 3.3 การนำเสนอผลงานทางวิชาการของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี ภาคโปสเตอร์ (Poster Presentation)

4. ระยะเวลาการดำเนินงาน

วันศุกร์ที่ 27 มีนาคม 2563 ตั้งแต่เวลา 08.00 น. เป็นต้นไป

5. สถานที่ดำเนินงาน

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

6. ผู้รับผิดชอบโครงการ

งานบริการการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

7. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 7.1 ได้เผยแพร่ผลงานวิจัยทางวิชาการในด้านต่างๆ สู่วงศ์
- 7.2 เกิดบรรยากาศการวิจัยระดับปริญญาตรีและสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้มาพัฒนาต่อยอดงานวิจัยหรือผลงานวิชาการอื่น ๆ
- 7.3 เป็นรากฐานทางวิชาการที่เข้มแข็งต่อการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
- 7.4 สร้างความเข้มแข็งเครือข่ายการวิจัย ระหว่างสถาบันการศึกษา และชุมชน

8. สาขางานวิจัยที่เปิดรับบทความ

- 8.1. กลุ่มทางภาษา (ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาไทย และภาษาอื่น ๆ)
- 8.2. กลุ่มทางมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ชุมชนศึกษา คดีชน ศิลปวัฒนธรรม บริการและการท่องเที่ยว

9. การลงทะเบียนและการสมัคร

ดูรายละเอียดการประชุม การลงทะเบียนและสมัครได้ที่ http://www.iw2.libarts.psu.ac.th/la_ncon

10. กำหนดการลงทะเบียนส่งบทความ

วัน-เดือน-ปี	กิจกรรม
บัดนี้ – 17 ก.พ.63	วันเริ่มต้นลงทะเบียน (ผ่านทางเว็บไซต์) /ส่งบทความ Full Paper จำนวน 10-15 หน้า (บทความย่อ ตาม Template 1 หน้า + เนื้อหาส่วนอื่น ๆ 14 หน้า) สำหรับแบบบรรยาย หรือส่งโปสเตอร์ (ผ่านทางอีเมล) สำหรับผู้นำเสนอแบบโปสเตอร์
17 ก.พ.63	วันสุดท้ายของการรับบทความหรือโปสเตอร์ (ผ่านทางเว็บไซต์ ส่งไฟล์ word เท่านั้น)
6-15 มี.ค.63	แจ้งผลการพิจารณาบทความและแก้ไขบทความ (ผ่านทางเว็บไซต์)
15 มี.ค.63	วันสุดท้ายของการรับบทความ Full Paper ฉบับแก้ไขเรียบร้อยแล้ว
27 มี.ค.63	วันจัดการประชุมวิชาการออนไลน์ผ่าน โปรแกรม ZOOM

- หมายเหตุ :
1. บทความ Full Paper ที่ผู้ทรงให้ดำเนินการแก้ไข ขอให้ส่งฉบับแก้ไขเรียบร้อยแล้ว ตามแบบฟอร์มหน้าเว็บไซต์ ไปยังงานบริการการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ (คุณจิรภัทร รัตนสังข์) ทาง E-mail: lapsuncon@gmail.com ตามกำหนดการข้างต้น
 2. ผู้ลงทะเบียนจะต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในการเดินทางและค่าที่พักเอง
 3. ผู้เข้าร่วมประชุมเข้าประชุมได้โดยไม่ถือเป็นวันลา และมีสิทธิเบิกค่าใช้จ่ายต่างๆ ได้ตามระเบียบของทางราชการเมื่อได้รับอนุมัติเดินทางจากผู้บังคับบัญชา

11. การชำระค่าลงทะเบียน

<p>กรณีนำเสนอบทความ</p> <ul style="list-style-type: none"> - นักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ ม.อ.หาดใหญ่ ฟรี - นักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ต่างคณะและต่างวิทยาเขต 300 บาท ต่อ บทความ - นักศึกษาต่างมหาวิทยาลัย 500 บาท ต่อ บทความ <p>หมายเหตุ ผู้นำเสนอบทความจะได้รับอาหารกลางวันและเอกสารของที่ระลึก</p>	<p>กรณีผู้เข้าร่วมฟัง</p> <ul style="list-style-type: none"> - นักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ฟรี - บุคลากร ม.อ. 100 บาทต่อท่าน - อาจารย์ นิสิต นักศึกษาต่างมหาวิทยาลัย 200 บาท ต่อท่าน - บุคคลทั่วไป 200 บาทต่อท่าน <p>หมายเหตุ ผู้เข้าร่วมฟังการนำเสนอบทความจะได้รับเอกสารของที่ระลึก ยกเว้นนักศึกษา ม.อ. เนื่องจากได้ชั่วโมงกิจกรรม</p>
---	---

ขั้นตอนการสมัครโดยย่อ

(ขอให้ผู้สนใจศึกษาขั้นตอนการสมัครฉบับเต็มให้เข้าใจก่อนลงทะเบียน โดยดูได้จากหน้าเว็บระบบ ในส่วนของข้อมูลทั่วไป)

1. สมัครเข้าร่วมผ่านระบบ http://www.iw2.libarts.psu.ac.th/la_ncon/
2. ชำระค่าลงทะเบียน ผ่านบัญชีออมทรัพย์ ธนาคารไทยพาณิชย์ สาขามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ชื่อบัญชี “งานประชุมวิชาการระดับชาติ คณะศิลปศาสตร์” เลขที่บัญชี 565-506929-7
2. ชำระค่าลงทะเบียน
3. ยืนยันการชำระเงิน โดยการอัปโหลดหลักฐานการชำระเงินเข้าระบบและส่งแบบฟอร์มยืนยันการลงทะเบียน
เข้าร่วมมาที่ E- mail: lapsuncon@gmail.com ภายในวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2563

หมายเหตุ: แบบฟอร์มยืนยันการลงทะเบียนสามารถดาวน์โหลดได้จากหน้าเว็บระบบ

ติดต่อสอบถาม

คุณจิรภัทร รัตนสังข์ งานบริการการศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่
ตำบลหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา 90110
โทรศัพท์ (074) 286673 โทรสาร (074) 286676
E- mail : lapsuncon@gmail.com
เว็บไซต์ : <http://www.libarts.psu.ac.th/>

กำหนดการ

การประชุมทางวิชาการระดับปริญญาตรีด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 4

The 4th National Undergraduate Conference on Humanities and Social Sciences

第四届全国本科生人文社会科学学术研讨会

วันที่ 27 มีนาคม 2563 คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ช่วงเช้า

เวลา 09.00 – 09.30 น.	ตรวจสอบชื่อผู้เข้าร่วมผ่านการเข้าใช้โปรแกรม ZOOM
เวลา 09.30 – 09.45 น.	เช็คความพร้อมก่อนเริ่ม
เวลา 09.45 – 10.00 น.	คณบดีกล่าวเปิด
เวลา 10.00 – 12.00 น.	ปาฐกถาพิเศษ หัวข้อเรื่อง “ภาษา: มโน อัดดา อัตลักษณ์ แห่งอาเซียน” โดย อาจารย์อานันท์ นาคคง (ศิลปินศิลปาธร ประจำปี พ.ศ.2562 สาขาดนตรี) *****ออนไลน์ผ่านโปรแกรม ZOOM*****

ช่วงบ่าย (การนำเสนอบทความ)

เวลา 12.50 – 13.00 น.	ตรวจสอบชื่อผู้เข้าร่วมผ่านการเข้าใช้โปรแกรม ZOOM
เวลา 13.00 – 16.30 น.	การนำเสนอบทความ ออนไลน์ผ่านโปรแกรม ZOOM ตามกำหนดการ แต่ละห้อง

- หมายเหตุ : 1. Link ในการเข้าห้อง ZOOM ทางผู้จัดจะประกาศทางเพจและส่งให้ทางอีเมลที่ได้แจ้งไว้
2. ของที่ระลึก และเกียรติบัตรทางผู้จัดจะจัดส่งให้ตามที่อยู่ที่ได้ลงทะเบียนไว้
3. กำหนดการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

การประชุมทางวิชาการระดับปริญญาตรีด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 4
The 4th National Undergraduate Conference on Humanities and Social Sciences
 第四届全国本科生人文社会科学学术研讨会
 วันที่ 27 มีนาคม 2563 ณ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กลุ่มทางภาษาศาสตร์ (ภาษาไทย)

ห้องนำเสนอ 01

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำห้อง : รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณนะ หนูหมื่น
 ลิงค์เข้าใช้งาน <https://thairen.zoom.us/my/hssuc1>

ที่	เวลา	เรื่อง
1	13.00 - 13.20 น.	วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ประพันธ์โดย นิพนธ์ เทียงธรรม
2	13.20 - 13.40 น.	เธอตายเพราะรัก: มายาคติในภาพยนตร์ไทยที่มีตัวละครเอกเป็นนางโจว์
3	13.40 - 14.00 น.	วัยว้าวุ่น : ภาพแทนปัญหาของวัยรุ่นในละครชุดฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1
4	14.00 - 14.20 น.	คุณค่าของพระราชนิพนธ์จดหมายเหตुरายวันของสมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบตี เจ้าฟ้ามหาวชิรมหิศ
5	14.20 - 14.40 น.	สถานภาพและความขัดแย้งของตัวละครหญิงในครอบครัววิดาธิปไตยที่สะท้อนผ่านละครโทรทัศน์ “มงกุฎดอกส้ม” และ “ดอกส้มสีทอง”
6	14.40 - 15.00 น.	ทำไมต้องเป็นฉัน : ตัวละครเอกหญิงกับการถูกข่มขืนในนวนิยายของทมยันตี
7	15.00 - 15.20 น.	“ฉันนอกหัก” : วาทกรรมของผู้หญิงขี้รักในบทเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้

ห้องนำเสนอ 02

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำห้อง : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จอมขวัญ สุทธินนท์
 ลิงค์เข้าใช้งาน <https://thairen.zoom.us/my/hssuc2>

ที่	เวลา	เรื่อง
1	13.00 - 13.20 น.	การกลั่นแกล้ง ที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในละครเรื่อง วัยแสบสาแหรกขาด 2
2	13.20 - 13.40 น.	วิเคราะห์การตั้งชื่อนามสถานในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา
3	13.40 - 14.00 น.	การศึกษาทฤษฎีการสื่อสารสร้างแรงบันดาลใจในรายการ Perspective ตอน Wonder Woman
4	14.00 - 14.20 น.	รักเอย : ภาพแทนความรักของหญิงขายบริการในภาพยนตร์ไทย
5	14.20 - 14.40 น.	ทฤษฎีการใช้คำพาดหัวข่าวในเพจข่าวสด พุศิจิภาณ พ.ศ.2562
6	14.40 - 15.00 น.	การนำเสนอภาพครอบครัวที่มีผลต่อวัยรุ่นในละครโทรทัศน์เรื่อง ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 3
7	15.00 - 15.20 น.	ทฤษฎีการใช้ภาษาในวัฒนธรรมเสียดสีและวิธีการนำเสนอของรายการ “ข่าววันศุกร์”

การประชุมทางวิชาการระดับปริญญาตรีด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 4
The 4th National Undergraduate Conference on Humanities and Social Sciences
 第四届全国本科生人文社会科学学术研讨会
 วันที่ 27 มีนาคม 2563 ณ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กลุ่มทางภาษาศาสตร์ (ภาษาไทย)

ห้องนำเสนอ 03

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำห้อง : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณฐ อังศิริวิริยะ

ลิงค์เข้าใช้งาน <https://thairen.zoom.us/my/hssuc3>

ที่	เวลา	เรื่อง
1	13.00 - 13.20 น.	บทบาทของผู้หญิงในสังคมปิตาธิปไตยที่ปรากฏในนวนิยาย “เรื่องของจัน ดารา”
2	13.20 - 13.40 น.	การศึกษาทฤษฎีการแปลชื่อภาพยนตร์ จากค่ายมาร์เวล คอมิกส์
3	13.40 - 14.00 น.	การฆ่าตัวตายของตัวละครเอกในภาพยนตร์ไทยปี พ.ศ.2546-2561
4	14.00 - 14.20 น.	บทบาทและพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในสังคมปิตาธิปไตยที่สะท้อนผ่านละครเรื่อง “สามีสี่ทอง (The Husbands)”
5	14.20 - 14.40 น.	วิเคราะห์บทบาทของผู้หญิงในเพลงของนั้ญ สุวีณา อาร์สยาม
6	14.40 - 15.00 น.	กลวิธีทางภาษาในการให้คำแนะนำเรื่องปัญหาครอบครัวในรายการ “พุทธทอล์ค พุทธโธร”

ห้องนำเสนอ 04

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำห้อง : ดร.จตุพร เพชรบุรณ์

ลิงค์เข้าใช้งาน <https://thairen.zoom.us/my/hssuc4>

ที่	เวลา	เรื่อง
1	13.00 - 13.20 น.	อุปนิสัยเชิงมนต์เสน่ห์ที่เป็นคำตำหนิในเพลง “จ๊อกจ๊อก”
2	13.20 - 13.40 น.	สถานภาพและบทบาทผู้หญิงในนวนิยาย เรื่อง กรรมกรรม ของจุฬามณี
3	13.40 - 14.00 น.	กลวิธีการสร้างตัวละคร กับการนำเสนอแนวคิด เรื่อง สัมพันธภาพและปัญหาความเหลื่อมล้ำในนวนิยาย เรื่อง คนแคระ
4	14.00 - 14.20 น.	ภาพแทนสตรีชนชั้นสูงในนวนิยายเรื่องเพชรกลางไฟ

การประชุมทางวิชาการระดับปริญญาตรีด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 4
The 4th National Undergraduate Conference on Humanities and Social Sciences
 第四届全国本科生人文社会科学学术研讨会
 วันที่ 27 มีนาคม 2563 ณ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กลุ่มทางภาษาศาสตร์ (ภาษาจีน)

ห้องนำเสนอ 05

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำห้อง : ดร.จิตววรรณ ชีววิภาส

ลิงค์เข้าใช้งาน <https://thairen.zoom.us/my/hssc5>

ที่	เวลา	เรื่อง
1	13.00 - 13.20 น.	汉泰委婉语对比分析 การเปรียบเทียบคำรึ้นหูในภาษาไทยและภาษาจีน
2	13.20 - 13.40 น.	泰国学生学习汉语对“朝、往、向”的偏误分析——以宋卡王子大学中文专业四年级 学生为例

กลุ่มทางมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ชุมชนศึกษา และคติชน

ห้องนำเสนอ 06

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำห้อง : ผู้ช่วยศาสตราจารย์อภิชาติ จันทรแดง

ลิงค์เข้าใช้งาน <https://thairen.zoom.us/my/hssc6>

ที่	เวลา	เรื่อง
1	13.00 - 13.20 น.	การขับเคลื่อนธรรมณูสสุภาวะของชุมชนท่าข้าม อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
2	13.20 - 13.40 น.	มุมมองภาวะผู้นำ : กรณีศึกษาของชุมชนเกาะใหญ่ อำเภกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา
3	13.40 - 14.00 น.	การจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้ประกอบการ : กรณีศึกษาชุมชนเกาะใหญ่ อำเภกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา
4	14.00 - 14.20 น.	ข้อเสนอเชิงนโยบาย : กรณีศึกษาชุมชนเกาะใหญ่ อำเภกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา
5	14.20 - 14.40 น.	ท่าข้ามฮาล์ฟมารารอน : ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการเสริมสร้างสสุภาวะชุมชน
6	14.40 - 15.00 น.	การจัดการความรู้ของธนาการกึ่งกำมกราม ตำบลเกาะใหญ่ อำเภกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา

การประชุมทางวิชาการระดับปริญญาตรีด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 4
The 4th National Undergraduate Conference on Humanities and Social Sciences
 第四届全国本科生人文社会科学学术研讨会
 วันที่ 27 มีนาคม 2563 ณ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

กลุ่มทางมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ชุมชนศึกษา และคติชน

ห้องนำเสนอ 07

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำห้อง : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นฤทธิ์ ดวงสุวรรณ

ลิงค์เข้าใช้งาน <https://thairen.zoom.us/my/hssuc7>

ที่	เวลา	เรื่อง
1	13.00 - 13.20 น.	ผลทางการพัฒนา สื่อบทเรียนช่วยสอน วิชาประวัติศาสตร์ เรื่องความเป็นมาของชาติไทย ของนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในตำบลวัดประดู่ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2	13.20 - 13.40 น.	การพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
3	13.40 - 14.00 น.	การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาต้ง เขต 1
4	14.00 - 14.20 น.	แนวทางการสร้างจิตสาธารณะเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล กรณีศึกษา ธนาคารกึ่งกำมกราม บ้านแหลมหาด ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา
5	14.20 - 14.40 น.	ศักยภาพการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา
6	14.40 - 15.00 น.	แนวทางพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา

ห้องนำเสนอ 08

ผู้ทรงคุณวุฒิประจำห้อง : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมสันต์ วงศ์วรรณ

ลิงค์เข้าใช้งาน <https://thairen.zoom.us/my/hssuc8>

ที่	เวลา	เรื่อง
1	13.00 - 13.20 น.	ดีเกีย : บทบาท และภาพสะท้อนมิติทางสังคมในประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิม อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา
2	13.20 - 13.40 น.	ศึกษาวิธีการสอนขับร้องเพลงลูกทุ่ง : กรณีศึกษา ไพรัตน์ คำเลียง
3	13.40 - 14.00 น.	ประวัติศาสตร์บอกเล่าในพื้นที่บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมบ่อท่อ ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา

第四届全国本科生人文社会科学学术研讨会

การประชุมทางวิชาการระดับปริญญาตรี
ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 4

The 4th National Undergraduate Conference on Humanities and Social Sciences

ภาษา สังคม
และความหลากหลายในอาเซียน

27 มีนาคม 2563
ณ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ร่วมฟังปาฐกถาพิเศษ หัวข้อ
ภาษา: มโน อัจฉรา อัจฉลักษณ์ แห่งอาเซียน
โดย อาจารย์อานันท์ นาคคง
ศิลปินศิลปารส ประจำปี พ.ศ.2562 สาขาดนตรี

กลุ่มด้านภาษาศาสตร์ (ภาษาจีน)

汉泰委婉语对比分析

การเปรียบเทียบคำรุ่มในภาษาไทยและภาษาจีน

林美心¹、吕静琪²、唐悠悠³
林秋兰⁴、苏小萌⁵

论文摘要：使用委婉语的目的是为了表示礼貌。本文章通过汉泰委婉语对比分析质料进行研究，为了了解汉泰委婉语的异同、了解中国与泰国的交际文化，并运用时有意识和知识能用合适的词语。汉语与泰语都使用委婉语，为了避免说禁忌语，让交流气氛更顺利。本次研究发现汉泰委婉语既有相同之处，也有不同之处。本文研究范围是汉泰委婉语的生理方面与社会方面。生理方面具有身体缺陷、死亡、性别、排泄。社会方面有称呼长辈、称呼职业、称呼皇室。研究结果发现，大多数各种词都被用来避免暴力。大多数委婉语的词产生原因是用来避免禁忌语，为了表达礼貌，所以用委婉、文雅、不生硬的词来代替人尴尬或不愉快的事情的词或短语。在交际中发现汉泰委婉语既有相似之处，也有差异。不同点的是泰语有皇室语很丰富，因为现在泰国在君主立宪制下，有国王，但汉语的皇室语使用的不多。

关键词:委婉语；汉泰对比

¹⁻⁴ 宋卡王子大学合艾校区文学院中文专业本科生

⁵ 宋卡王子大学合艾校区文学院中文专业的博士

研究方法

本文主要采用文献法、对比法将研究内容进行对比分析。主要在汉泰委婉语相关生理与社会方面分析是为了更了解两个国家的语言文化。

研究目的

泰国学生在学习汉语的过程当中，发现在汉语中有与泰语一样的委婉语现象却在交际中有些词会让双方觉得很难听，说话的人会找合适的表达方式来完成这次交际。在本论文中本文选择在生理方面与社会方面的汉泰委婉语来对比分析是因为现在人们大部分比较重视的是关于外貌与社会地位。为了研究汉泰委婉语的异同点，本文因为个人的时间有限所以选择汉泰委婉语的两个方面，既有生理方面和社会方面进行对比分析因为本文认为现在的社会议论别人是很容易看到的事，使用有些听话人听起来感到尴尬也算是侵犯人身权利。

研究现状

夏苏婉在《汉泰委婉语比较研究》（2013）中对汉泰委婉语的产生、发展与对汉泰两种语言的委婉语的构成方式进行对比分析，主要从语音、词汇与语法四个手段来分析。

谢宜在《汉泰委婉语比较研究》（2014）中对汉泰委婉语的异同点。在这该论文汉泰委婉语的同点是生理方面与社会方面还有不同点是佛教，皇室与同性恋的方面。

王松梅、Bumrungrukswad Pijaree 在《汉泰生理现象类委婉语语用对比研究》（2015）中把收集了委婉语言分三类是死亡、排泄与性别来进行对比研究。该论文的笔者还把研究结果来分析。

ทัศนวิทย์ ศรีมันตะ 在《กลวิธีการสร้างถ้อยคำรื่นหูในภาษาไทยและภาษาจีนกลางปัจจุบัน》（2013）中提出对创造汉泰委婉语的方式，有四个方面，比如：改变词首字母、借用外来词、使用模糊词语、使用隐喻，而且了解了中国人和泰国人的看法、信仰和价值观。

曾淑君在《汉泰委婉语对比分析》（2015）中对汉泰委婉语的构成方式对比与汉泰委婉语的异同点。该论文还提出了汉泰委婉语的文化内涵的差异。

วิภาดา แสงกล้า, ศิริลาภ เหลืองเจริญลาภ (2016) ใน 《การศึกษาเปรียบเทียบคำรุ่มในภาษาไทยและภาษาจีน》 文章中指出汉泰委婉语的建设策略, 有三个类型是模糊词、软化词语、暗喻。

从收集资料的过程当中, 对本文来说在交际中委婉语是一种重点之一。人们不但希望在社会交际中找到合适的表达方式, 为了双方能顺利完成交际, 而且为了不让彼此感觉很别扭。本文通过网站收集相关汉泰委婉语的文件得知, 虽然汉语委婉语语用研究成果丰富, 对于其他语言跟汉语委婉语对比研究也不少, 却在汉泰委婉语对比研究学位论文与期刊比较少。本文认为如果对这件事研究会对学生学汉语与泰语的学生有好处与为了提高学者的语言能力。在研究汉泰委婉语下本文觉得除了学会语言方面以外还更了解两国的文化。

汉泰委婉语的概述

2.1 汉语委婉语的界定

在《新华词典》(2001) 解释“委婉”的意思是温和婉转、不生硬, 语的意思是谈论。从《现代汉泰词典》委婉语 (euphemism) 在泰语的意思是使用委婉的词或语言来减少不礼貌的意思的严重性。

在《校园英语杂志社》认为委婉语的界定是委婉语最初源自于文化、宗教、政治、习俗等各个方面的禁忌, 采用温和的、不触犯他人的词语来替代那些表达残酷的或令人不快的事实词语。它属于一种修辞格, 也是一种文化现象。

在《汉泰委婉语比较研究》(2014) 中谢宜提到关于委婉语的界定, 历史学者是说纷纭, 没有统一的定论, 不过委婉语的界定, 中国学者在很长一段时间都是从修辞学角度出发的。

从本文研究的资料来说本文认为委婉语是禁忌语而产生出来为了代替避免说不应该说或不愿意说的对话。

2.2 泰语委婉语的界定

KAEWCHAI CHAROEN (1990) 认为委婉语是使用词来代替语言中的禁忌词，目标是减少原始词的严重性或为了有礼貌与让人不致感到刺耳。THUSSANEewan SRIMUNTA (2013) 认为委婉语是用说或写的单词来代替脏话或没有吸引力的词。PARANEE KULLAWANIT (BUMRUNGSUKSWAD PIJAREE, 2011 参考 PARANEE KULLAWANIT .1988) 提到在谈及委婉语时，语言表达要契合环境，选词不当会造成沟通不顺。不礼貌、不吉利的表达会让听者惊恐、失望。说话者就用其他的词来代替不礼貌的词，这些其他的词就是“委婉语”。

总之，委婉语是间接地说话是使用礼貌用语代替让听话与说话人感到心理不舒服。

2.3 汉泰委婉语的外延

通过本文研读的材料本文发现有一个重要的问题是禁忌语，敬辞谦辞和礼貌用语跟委婉语的概念容易含糊。本文觉得为了对各个概念更清楚，所以本文来互相对比如下；

2.3.1 禁忌语与委婉语

《现代汉语学习词典》禁忌：（名）犯忌讳的言行（动）不许做或不能做，多指医药上对某类食物或药物应加以避免。从本文查了禁忌的意思来说本文认为禁忌语是委婉语产生的原因之一。禁忌语是人们在说话的时候，因为一些原因不能说，不敢说，不愿说出来某些让听话人不愉快或者让双方感到好尴尬。委婉语与禁忌语的关系虽然比较密切，委婉语是禁忌语而产生出来与概念也不相同，所以本文认为禁忌语不是委婉语。

2.3.2 礼貌用语与委婉语

Office of the Royal Society (2013) 提出礼貌用语原来是代替粗话向皇帝讲话，但是现在礼貌用语是适合一般人来用比如说，有 อ้าย สี ชี้ เยี่ยว 生词要改成礼貌用语。

กัลยาณี ถนอมแก้ว (2017) 提到礼貌用语是说得好听的词并合适的词。礼貌用语的特点是不无礼、不生硬的词，不是不好听的词。

郭晓在《泰国汉语教学中的礼貌用语教学研究》(2017) 中提出礼貌用语人们在语言交际过程中表示对交际对象的尊重, 从而顺利完成交际的语言表达形式。在这本论文还参考曾小燕说的话是他将礼貌用语分为问候语, 委婉语, 祝福语, 道歉语, 恭维语, 感谢语, 客套话等成分。

总而言之通过本文查了礼貌用语的界定。本文认为礼貌用语是一种用来表示尊重听话人。本文根据曾小燕在《郭晓.2017 参考曾小燕的汉语礼貌用语的研究现状及其分类》提到委婉语也是礼貌用语之一, 所以本文认为礼貌用语的界定与委婉语的界定有相关的部分是为了代替粗话或者让听话人听起来会感到好尴尬。比如说, “你要大便”这样说的话会让说话的气氛不太好, 所以要改成“我要去洗手间”为了更有礼貌。

2.3.3 敬语与委婉语

曾小燕在《汉日敬语对比研究》(2013) 中认为敬语是人们在言语交际活动中根据交际对象的层次以及与自己的关系, 使用适当的表敬方式, 向对方表示敬意使交际能够顺利进行的一种语言表达形式。中国古代社会使用敬语的意识很强, 古代汉语中有严谨的敬语系统, 但是现代社会由于受政治、经济、文化等因素变化的影响, 敬语使用意识和现代汉语敬语系统也随之发生了明显的变化。

2.4 汉语委婉语的产生和发展

陈莉红在《交际中委婉语的语境解析》(2007) 中提出委婉语的产生是从忌讳来。由于文化、道德规范、礼貌等因素的制约, 委婉语表述人们在言语交际中所禁忌的事物。在现代社会里, 疾病、体重、死亡等话题是人们要避免的。

谢宜在《汉泰委婉语产生的原因及比较研究》(2014) 中提出委婉语产生的原因, 主要是从忌讳、避俗、礼貌和创新。

从上面委婉语的产生，本文认为委婉语跟禁忌语有关，人们恐怖地说那些词，就找婉转的词代替用，所以这就是委婉语的产生。泰语的委婉语与死亡、性别、排泄等。一般来说泰国的社会是用委婉的言词跟其他人说话，这个价值观也是委婉语的根源。

因此可见，汉语和泰语委婉语的产生是近似的，就是从禁忌语来的。人们就探求委婉的言词来说。有时不能直接说某些词，因为让听者听了有尴尬的感觉，所以人们总是用委婉语来表达。

汉泰委婉语的比较

在汉泰委婉语比较进行分析之前，本文要对将相关委婉语进行分类。为了感兴趣的人对委婉语了解更深一点，本文在这本论文把所收集的委婉语来对比分析。为了看汉泰的异同点，看得更清楚本文在每个方面本文提出了 3 个本文觉得在日常生活中常常用到的生词来造句。

相关委婉语分类的研究进行处理有很多方法。在《汉泰委婉语比较研究》（2014）中谢宜提到相关委婉语的分类大致是从语义、目的、对象和范围三个方面来划分。徐海铭将委婉语分为规约化和非规约化委婉语。邵军航、樊葳葳将委婉语分为利他委婉语、泛利委婉语和利己委婉语。本文根据采用目的来分所收集的委婉语，因为现在在日常生活中很容易遇到议论别人，使用有些听话人听起来感到尴尬也算是侵犯人身权利。

3.1 汉泰生理现象类委婉语的比较

3.1.1 汉泰委婉语的生理方面

使用委婉语为了顾及有生理缺陷的人的感受，为了顾及有生理缺陷的人不觉得自卑。比如：在汉语中用“失聪”代替“瞎子”、“发福”代替“胖”、“阳光”代替“皮肤黑”等等。

在泰语中用“สมบุรณ์”（丰满）代替“อ้วน”（胖）、“แห้ง”（骨感）代替“ผอม”（瘦）、“ผู้พิการทางสายตา”（失明）代替“คนตาบอด”（眼睛有问题的人）等等。

例子：腿脚不方便：之所以他腿脚不方便，是因为他去年发生了事故。

ขาของเขาพิการเกิดจากอุบัติเหตุเมื่อปีที่แล้ว

发福：你开始发福了。

เธอเริ่มมีน้ำมีนวลแล้วนะ

盲人：我们要帮助盲人过马路。

พวกเราต้องช่วยผู้พิการทางสายตาข้ามถนน

3.1.2 汉泰语委婉语的死亡方面

在汉语中使用委婉语为了尊重死者并为了减少语言的严重性。比如：在汉语中用“不在”代替“死”、“去世”代替“死”、“辞世”代替“死”等等。

在泰语中用“กลับบ้านเก่า”（回到永久之家）代替“ตาย”（死）、“ดับขันธ”（永眠）代替“ตาย”（死）、“สิ้นอายุขัย”代替“ตาย”（死）等等。

例子：去世：好人比富人更好的特点是去世了以后表功还存在

ข้อพิเศษที่คนดีมีดีกว่าคนรวยคือตายไปความดียังคงอยู่

谢世：每个人最后就谢世。

สุดท้ายทุกคนก็ต้องตาย

升天：我爸爸升天了。

พ่อของฉันขึ้นสวรรค์ไปแล้ว

3.1.3 汉泰语委婉语的两性方面

在中国与泰国的社会中，谈到两性是别扭的事情，不应直接说的，所以人们经常用委婉语来表达意思，比如：在中国中用“爱爱”代替“操”、“胸部”代替“胸部的前面”、“大姨妈”代替“月经”等等。

在泰语中用“ประจำเดือน”（红湖）代替“เมนส์”、等等。

例子：胸部：我的胸部很疼。

ฉันเจ็บหน้าอก

爱爱：他什么都不想，只想到爱爱。

เขาล้วนไม่คิดอะไรอื่นเลย คิดแต่จะมีอะไรกันอย่างเดียว

大姨妈：今天她不能去游泳，因为她大姨妈来了。

วันนี้เขาไปว่ายน้ำไม่ได้เพราะประจำเดือนมา

3.2.1 汉泰语委婉语的称呼长辈方面

称呼老人，如果使用直接的词，将被视为没有礼貌的人。因此需要用委婉语来代替。比如：在汉语中用“高寿”代替“年纪大”、“暮年”代替“年高”。

在泰语中用“สูงวัย”（高寿）代替“แก่”（年岁高）、“วัยวุฒิ”代替“แก่”（高龄公民）。

例子：高年：这位高年老师经验非常丰富。

อาจารย์อาวุโสท่านนี้เต็มเปี่ยมไปด้วยประสบการณ์

年事已高：奶奶虽然年事已高，但她的身体很健康。

แม้ว่าคุณยายจะแก่แล้วแต่สุขภาพยังแข็งแรง

3.2.2 汉泰语委婉语的称呼职业方面

有的职业，如果直接说，表示看不起其他人，让听者听了觉得受刺激，为了容易接受，需要使用委婉语交谈，如：在汉语中使用“劳动者”代替“工人”、“交际花”代替“卖身”等。

在泰语中用“ผู้ใช้แรงงาน”（劳动者）代替“กรรมกร”（工人）、“หญิงขายบริการ”（性服务的女人）代替“อีตัว”（鸡）

比如； 园丁：他是一个辛勤的园丁。

เขาเป็นคณสวนที่ทำงานหนักมากคณหนึ่ง

公仆：公仆的负责是为人民提供服务。

หน้าที่ของข้าราชการคือบริการประชาชน

劳动者：我们不能鄙薄劳动者。

เราไม่สามารถดูหมิ่นกรรมกร

3.2.3 汉泰委婉语的皇室方面

由于泰国有国王，因此需要用皇室语，用皇室语与国王或王室交谈就有皇室语，所以，皇室语使用到了现在。

3.3 汉泰委婉语的比较分析

通过比较研究，本文在下表中进行了总结。以下是本文做出关于汉泰委婉语比较分析的表格。这个表格表示在汉泰中是否有委婉语。

汉泰委婉语的比较分析表

方面	语言			
	泰语		汉语	
	普通人	国王、皇亲	普通人	国王、皇亲
(1) 生理方面				×
(2) 死亡方面				
(3) 两性方面				×
(4) 排泄方面				×
(5) 称呼长辈方面				×
(6) 称呼职业方面		×		×
(7) 皇室方面			×	×

从上表分为 2 大方面是生理方面：生理方面、死亡方面、两性方面、排泄方面，社会方面：称呼长辈方面、称呼职业方面、皇室方面。

(1) 生理方面：从上表可以看出汉泰身体缺陷类委婉语是一样用于普通人、老人、小孩。由于泰国的文化，泰国人对皇室很尊重，一般避免说关于国王、皇亲的身体缺陷。因此，在这方面没有专门的词。在中国也无关于这方面的词或说法，因为无皇帝。

(2) 死亡方面：从汉泰两国文化的角度来说，中国人与泰国人不喜欢死亡，一般不直接说。因为人们觉得不吉利也给人感到恐惧和不安。

人们也认为“死”是不好谈的事情。在汉泰两国死亡类委婉语是同样用于普通人、国王、皇亲、老人、小孩。关于国王、皇亲的表达，中国也有这个词“驾崩”（到了天堂）专门说法用于国王及地位最高。

(3) 两性方面：从上表可以看见这方面在汉泰两种语言中是同样的。对东方人的观念来说关于性，不如西方人开放。中泰两国的人们认为这件事应该避免说，因为中国与泰国有相关的念头是直接说这件事是不合适的。性别类委婉语用于普通人、老人、小孩。在泰国也有相关性别的皇室语，比如说，“พระอัณฑะ”（婉指男性器官）、“พระอุระ”（婉指女胸部的前面）等，但是在中国没有。

(4) 排泄方面：从上表可以看见在汉泰委婉语的排泄方面有不同点，就是关于国王、皇亲，汉语中没有专门说法。一般也不说，因为无皇帝。在泰语中有这方面的词或说法，比如，“พระบังคนเบา”（上小号）、“พระบังคนหนัก”（上大号）等。

(5) 对称呼长辈来说，中国文化使用这种委婉语是因为孔子的思想的内容也提到相关小辈应该尊重长辈。泰国的文化虽然起源不一样，但是在文化的方面对中国文化有一些相同的部分。

(6) 从上表可以看见汉泰称呼职业类委婉语在汉泰两语是同样的。使用委婉语来称呼各种职业，为了尊重那个人或让听者不感到难过。

(7) 从上表可以看见皇室类委婉语是在泰语中有而汉语中无。中国有很长的历史，但最近这一百年来中国已经改变了政体。现在中国不是封建制度了，所以没有皇帝。泰国还在君主立宪制下，还有国王。除了死亡类委婉语以外，在汉语中没有别的专门皇室类委婉词。在日常生活中泰国人不用皇室类委婉语，但如果有正式的活动关于皇室必须用皇室类委婉语向国王及地位最高交谈。

结论

汉语和泰语委婉语的产生是近似的，就是从禁忌语来的。人们找婉转的词代替用，所以这就是委婉语的产生。本论文以汉语和泰语的委婉语对比分析，分别两种，生理方面的汉泰委婉语现象、社会方面的汉泰委婉语，以生理方面的汉泰委婉语现象分为生理方面、死亡方面、性别方面、排泄方面。社会方面的汉泰委婉语分为称呼长辈方面、称呼职业方面、皇室方面。本文通过汉泰委婉语对比中，发现了两种语言有不同点的，就是在泰语中用皇室语，因为在泰国存在国王和皇亲，所以必须用皇室语交谈，但是汉语不用皇室语，只用皇室语关于死亡，为了尊重古代的国王，别的方面不用了。对本文来说，学汉语的学生会通过这本论文学到文化与提高自己的汉语水平。

参考文献

- [1] 杨德峰.汉语与文化交际[M].商务印书馆, 2012:11-31.
- [2] เจริญชัย เอี่ยมวรเมธ.พจนานุกรม จีน-ไทย ฉบับใหม่.กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์ บริษัทรวมสาส์น (1977)จำกัด.2018.
- [3] วิทย์ เทียงบูรณธรรม.พจนานุกรมอังกฤษ-ไทย ฉบับทันสมัยและสมบูรณ์ที่สุด.กรุงเทพฯ:ซีเอ็ดยูเคชั่น. 2016.
- [4] 新华词典[Z].北京:商务印书馆,2001
- [5] 现代汉语学习词典[Z].北京:商务印书馆辞书研究中心修订.
- [6] 吉兰娜.对泰汉语教学中的委婉语教学[J].语言应用研,2014:84- 85.
- [7] 李玉洁.汉语国际教学中汉泰委婉语文化差异[J].枣庄学院学报,2019,36(3):59-62.
- [8] 黎昌抱 .英汉死亡委婉语对比研究 [J]. 西安外国语学院学报,2005,13(1):16-19.
- [9] 金启军.论汉语和英语中的委婉语[J]. 东北大学学报, 2000,2(1):47-49.
- [10] 方晓梅.简述英语职业委婉语的社会功能[J]. 黄山学院学报, 2008,10(3):124-126.

- [11] 朱金平.英汉委婉语的比较与翻译[J].西南民族大学学报,2007:67-69.
- [12] 吴继玲.英汉委婉语交际功能的对比研究[J].华南农业大学学报,2005,4:127-130.
- [13] 钱博洁.禁忌语的历史演变及文化异同[J].华中师范大学武汉传媒学院,2015,(10):122-123.
- [14] 危捷.浅谈委婉语[J].三明高等专科学校学报,2002,19(1):33-36.
- [15] 李军华.汉语委婉语的社会文化构成及语用发展[J].广西社会科学,2005,(12):189-193.
- [16] 戴聪腾.汉英委婉语的跨文化研究[J].福建师范大学学报,2003,(1):93-96.
- [17] 李军华.委婉语的语言间接性研究[J].197-199.
- [18] 钟文,郝义侠.委婉语和礼貌原则[J].安徽农业大学学报,2008,17(2):96-101.
- [19] 李军华.关于委婉语的定义[J].湘潭大学学报,2004,28(4).
- [20] 陈莉红.交际中委婉语的语境解析[J].漳州师范学院学报,2007,3,:143-146.
- [21] DANABAYEVA BALZIYA.与女性有关的中哈委婉语分析[J].兰州大学文学院,124-126.
- [22] แก้วใจ จันทรเจริญ. 1989. คำรึ้นหูในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ [D] บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [23] ทศน์วิมลย์ ศรีมันตะ. กลวิธีการสร้างถ้อยคำรึ้นหูในภาษาไทยและภาษาจีนกลางปัจจุบัน[D]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2012.
- [24] 夏苏婉.汉泰委婉语比较研究[D].云南大学,2013.
- [25] 谢宜.汉泰委婉语比较研究[D].南京师范大学,2014.
- [26] 柯秀英.汉语“死”和泰语“ตาย”tai:i33 对比研究[D].云南大学,2014.
- [27] 曾淑君.汉泰委婉语对比分析[D]. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, 2015.
- [28] 王松梅.汉泰生理现象类委婉语语用对比研究 [D]. 华东师范大学, 2015.
- [29] วิภาณดา แสงกล้า และศิริลาภ เหลืองเจริญลาภ. 2016. การศึกษาเปรียบเทียบคำรึ้นหูในภาษาไทยและภาษาจีน[D]. วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี, มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.
- [30] 要晓乐.汉泰委婉表达方式比较研究——以对泰汉语教学为例[D].兰州大学,2017.
- [31] 李秋灵.汉泰礼貌用语对比研究[D].广西民族大学,2017.
- [32] 郭晓.泰国汉语教学中的礼貌用语教学研究[D].兰州大学,2017.
- [33] ฝ่ายวิชาการภาษาไทย บริษัทซีเอ็ดยูเคชั่นจำกัด(มหาชน).พจนานุกรมไทย ฉบับทันสมัยและสมบูรณ์.กรุงเทพฯ:ซีเอ็ดยูเคชั่น.2010.

泰国学生对汉语介词“朝、往、向”的偏误分析-- 以宋卡王子大学中文专业 2016 届 学生为例

การวิเคราะห์การใช้คำบุพบทจีน "Chao, Wang, Xiang" โดยยึดนักศึกษาสาขาวิชาภาษาจีน
รุ่นการศึกษา 2559 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์เป็นกลุ่มตัวอย่าง

林嘉美¹、林美璇²、田莺歌³

苏婉诺⁴、赖玲珑⁵

(宋卡王子大学 文学院，宋卡 合艾，90110)

摘要：汉语中的“朝、往、向”是许多外国学生未掌握好的介词，也是泰国汉语学习者学习汉语的难点之一。本文对 2018 年与 2019 年宋卡王子大学中文专业 2016 届 学生汉语介词“朝、往、向”的使用情况进行纵向研究，深度分析他们的偏误情况，及 误用的原因。同时，探讨“朝、往、向”的共同性及差异性。本文采用文献研究法、问卷 调查法及访谈法。本文的研究以甘丽娅、张贝贝与张慧莹（2018）的研究为依据，将他们 调查问卷中的三个部分（选词填空、判断正误及 组词成句）对宋卡王子大学中文专业 40 名的 2016 届 学生进行调查。通过调查结果，本文以 2018 年与 2019 年的调查结果进行 对比分析，发现 2016 届学生对“朝、往、向”的使用情况有所提高。结合调查结果及访 谈 结果，本文发现学生产生偏误的 原因是未掌握好汉语的语言本体，及受到母语的影响。 加之，在研究结果的基础上提出了具有针对性的教学建议，旨在提高泰国汉语介词的教学， 为泰国汉语学习者、泰国汉语教师提供参考。

关键词：介词；偏误分析；泰国学生

^{1,4} 宋卡王子大学合艾校区文学院中文专业本科生

⁵ 宋卡王子大学合艾校区文学院中文专业的讲师，博士

一、引言

“朝、往、向”这三个词都是介词，表示方向，概念几乎相同，这些词的使用方法很难掌握，许多泰国学生也未掌握好这些词的具体用法。从本文的实际情况来看，本文基本了解“朝、往、向”三个汉语词的词类，这三个词都是汉语中常用的方向介词，但本文对其用法不够规范。目前已有一些对这三个词方面知识库的研究，比如：文婧（2016）《介词“朝、往、向”的偏误分析及教学策略》、彭湃（2017）《泰国留学生习得汉语方向介词“朝、往、向”的偏误研究》等。从学生们研究来看，本文发现对泰国学生“朝、往、向”的使用情况进行纵向研究的研究成果尚很少，体现本文的创新点。

当笔者在读三年级的时候（2018年），本文是甘丽娅、张贝贝与张慧莹（2018）《对现代汉语“朝、往、向”的偏误分析及教学策略--以宋卡王子大学中文专业三至四年级学生为例》中的调查对象，有做过关于“朝、往、向”的问卷调查，所以笔者意识到自己对这三个词的用法还不够清楚。后来，经过一年的学习笔者学到了许多汉语语法以及许多关于“朝、往、向”的知识，因而希望能了解到在读四年级时（2019年），2016届的中文专业学生如何对这三个词掌握与提高，是否真正明白这些词的使用方法。因此，本文以甘丽娅、张贝贝与张慧莹（2018）^①研究中的部分结果，及部分问卷为参考依据，设计出针对2016届中文专业学生的问卷调查，以期考察他们对“朝、往、向”使用情况是否提高。此外，本文也对10名学生进行访谈，以深度了解2016届学生产生偏误的原因。

通过以往的研究，限定为从2015年至2019年，我们所看到的相关文献，如田武天（2016）^②、文婧（2016）^③、彭湃（2017）^④、高姗（2018）^⑤、王芳（2018）^⑥与高畅（2019）^⑦等几位学者。根据各位学者的看法，我们发现与本文相关的研究为本文提供了重要参考，本文以其分为两大方面：一是介词“朝、往、向”产生偏误的原因；二是介词“朝、往、向”的教学建议。

^①甘丽娅、张贝贝、张慧莹.《对现代汉语“朝、往、向”的偏误分析及教学策略--以宋卡王子大学中文专业三至四年级学生为例》[D].宋卡王子大学, 2018.

^②田武天.《汉语“向、往、朝”比较研究及泰国学生习得偏误分析》[D].江西师范大学, 2016: 37-43.

^③文婧.《介词“朝、往、向”的偏误分析及教学策略》[D].哈尔滨师范大学, 2016: 24-27.

^④彭湃.《泰国留学生习得方向介词“朝、往、向”的偏误分析研究》[D].黑龙江大学, 2017: 30-33.

^⑤高姗.《俄罗斯留学生习得方向介词“朝、往、向”的偏误分析及教学对策》[D].辽宁师范大学, 2018: 30-31.

^⑥王芳.《介词“朝、向、往”的偏误分析及教学研究--以郑州大学中高级阶段留学生为例》[D].郑州大学, 2018: 24-26.

^⑦高畅.《现代汉语介词“朝”对外汉语教学研究》[D].沈阳师范大学, 2019: 23.

1 介词“朝、往、向”产生偏误的原因

根据以往的研究，我们发现泰国汉语学习者对介词产生偏误的原因主要分为三个原因：1.受到母语负迁移的影响，尤其是初级阶段的学生，在他们学习第二语言的过程中，他们要依赖自己的母语来学习目的语，而在某个情况下母语和目的语并不同，导致他们的误用和误解，这是一个普遍的现象；2.教材的注释不当，由于教材是教师进行教学的主要依据，也是学生学习的主要材料，所以教材上对介词的使用及意义解释不当也会导致学生产生偏误；3.教师讲解影响学生的理解，如果教师直接采用母语翻译或者不详细说明各词的意义及用法，就会直接影响学生的理解程度，导致他们误解词语的意义和用法。

2 介词“朝、往、向”的教学建议

目前关于介词“朝、往、向”的对外汉语教学研究成果较少，尤其是对外汉语“朝、往、向”的比较研究，针对“朝、往、向”的偏误分析，提出教学建议。本文将前者对介词“朝、往、向”指出的教学建议分为三个方面：1.对教师的建议，教师应该以激发学生的学习兴趣为重点，注重教学过程中的各个步骤，尤其是训练，教师要以多种操练方式与各种教学方法相结合进行教学，避免容易掉入以“教”为中心；2.对汉语学习者的建议，想学好外语要从初级开始打好基础，所以教师讲解或总结后，学生也要自己总结，能够真正的掌握好教师教授的内容。

二、“朝、往、向”的共同性与差异性的整体情况

根据《汉语虚词 15 讲》^①，我们发现“朝、往、向”三个词语既有共同性，又有差异性，具体如下：

表 1：“朝、往、向”的用法与意义比较表

说明		词	朝	向	往
引进方向	用在动词前	所引进的宾语是人	+	+	-
		所引进的宾语是方向或处所	+	+	+
		后带“着”	+	+	-
	状态动词“躺、坐、站、停”等前	+	+	-	
用在动词后	动词限于“推、流、转、冲、走、奔、指、射、飞、通、驶”等少数单音节动词	-	+	-	
	动词限于“开、送、寄、派、运、飞、逃、通”等少数单音节动词	-	-	+	
引进对象	用在动词前	动词为与身体动作有关的具体动词或动词词组，如“点头、摆手、眨眼、做鬼脸、鞠躬”等	+	+	-
		动词为与身体动作无关的抽象动词或其它动词及其词组，如“学习、道歉、负责、了解、打听、请教、解释”等	-	+	-
	后带“着”	+	-	-	

^①白晓红、赵卫编《汉语虚词 15 讲》[M]，北京：北京语言大学出版社，2007：132.

从以上的表 1，我们将“朝、往、向”的共同性与差异性进行了系统的分析，总结如下：

1.“朝、往、向”的共同性

三个介词“朝、往、向”都是表示动作的方向，所引进的宾语一般是表示方向、处所的词语，如：“前、后、上边、屋子里、教学楼、北京”等。此时“朝、往、向”都可以互换使用。

2.“朝、往、向”的差异性

介词“朝、往、向”在不同的情况下是有不同的用法。本文以介词“朝、往、向”的用法分为两种：一是表示引进方向；二是表示引进对象来分析以如下：

2.1 引进方向

2.1.1“朝、向”可以表示动作的方向的意思，后边的宾语一般是表示方向、处所的词语，也可以指人或者物体的名词、代词，但“往”不能表示人的名词或代词。

2.1.2“朝、向”的后面可以带动态助词“着”，但“往”没有这语法结构。这些介词中的动态助词“着”不表示任何语法意义，不用“着”其意义，用法基本相同。

2.1.3 只有“往、向”表示方向时，可以用在动词后边作补语。“朝”并没有这语法结构。“V + 往/向”是有条件的，并不是所有的动词都能放在介词“往/向”短语的前边。

“V + 往...”条件是：动词一般限于“开、送、寄、运、飞、赶通、迁、带、派、跳”等，“往”后的宾语必须是动作最后到达的目的地。

“V + 向...”条件是：动词一般限于“飞、走、航、开、飘、漂、驶、流、倒、通、划、杀、投、推、射、转、指、冲、引、刺、吹”等位移动词或方向动词。“向”后面的宾语一般是某个目标或目的地。

2.2 引进对象

2.2.1 只有“朝、向”表示动作、行为的对象。后边的动词为与身体动作有关的具体动词或动词词组，如“点头、摆手、眨眼、做鬼脸、鞠躬”等。

2.2.2 只有“向”可以为抽象的动作、行为引进对象、事物、方向等；“朝”不可以。后边的动词与身体动作无关的抽象动词或其它动词及其词组含有“说”之义。

2.2.3 表示动作行为的对象时只有“朝”的后面可以带着动态助词“着”。

三、2016 届学生对介词“朝、往、向”的使用情况

本文为了深入了解 2016 届中文专业的学生对“朝、往、向”三个介词的使用情况，通过以 2018 年和 2019 年的调查结果进行的对比分析，考察 2016 届学生是否更好的掌握了其三个介词的用法。本文对宋卡王子大学中文专业 2016 届学生，共 40 名进行纵向研究。

本文的研究过程主要分为 5 个步骤：（1）收集三年级（2018）的数据资料与研究结果。（2）组织宋卡王子大学中文专业 40 名 2016 届学生进行介词“朝、往、向”的教学培训，教授他们关于其三个介词的使用方法、特点，以及对比三个介词的不同之处。（3）对 2016 届中文专业的学生进行问卷调查。（4）以宋卡王子大学中文专业 2016 届学生的调查结果进行对比分析，调查结果指 2018 年与 2019 年做的调查结果。（5）抽选 10 名学生来进行访谈，访谈他们如何了解介词“朝、往、向”的用法。

1. 2016 届学生对介词“朝、往、向”使用情况的调查问卷及访谈设计

本文为了研究 2016 届学生对介词“朝、往、向”的使用情况，就选择了两种方法，分为：一是 2016 届学生对介词“朝、往、向”使用情况的调查问卷设计；二是 2016 届学生对介词“朝、往、向”使用情况的访谈设计。具体如下：

1.1 2016 届学生对介词“朝、往、向”使用情况的调查问卷设计

本文以甘丽娅、张贝贝与张慧莹（2018）《对现代汉语“朝、往、向”的偏误分析及教学策略--以宋卡王子大学中文专业三至四年级学生为例》作为研究依据。从他们的调查问卷来看，调查中有五个部分，但是本文仅选取其论文中调查问卷的第一至第三部分对宋卡王子大学中文专业 40 名 2016 届学生进行调查。

本文的调查问卷分为三个部分，第一部分是填空，旨在了解学生是否能够正确使用三个介词“朝、往、向”，例如从第 3 道题“妈妈（__）弟弟（__）摆摆手，（__）让他别说话。”中，我们会让被试选取应该用“朝”、“往”还是“向”，并且应该以其放在句子中的什么位置，该部分共有 10 道题。第二部分是判断正误，旨在了解学生是否掌握好含有“朝、往、向”的句子，例如从第 2 道题“他把头转朝了我。”，我们会让被试判断该句子是否正确，如果是错，应该如何改正，该部分共有 5 道题。第三部分是组词成句，旨在了解学生是否把握词语的语法结构，例如从第 3 道题是“所有 / 的 / 楼房 / 朝 / 开 / 都 / 是 / 窗户 / 南 / 这里 / 的 / 。”，从第 5 道题是“眺望 / 北面 / 往 / 的 / 他 / 市区 / 。”，我们会让被试将所给的词语组成完整的句子。该部分共有 5 道题。

本文将调查问卷对 2016 届学生进行调查，以期了解学生如何把握、提高“朝、往、向”三个介词的用法，以及深度了解他们对这三个介词的使用情况，从中分析他们产生偏误原因及提出教学对策。

1.2 2016 届学生对介词“朝、往、向”使用情况的访谈设计

本文以 2016 届学生就读三年级（2018 年）与就读四年级（2019 年）的调查结果来进行对比分析，考察学生是否能正确地运用介词“朝、往、向”。从调查结果，本文以偏误率与正确率的差距比较明显的道题为依据，设计出访谈大纲。为了找出 2019 届产生偏误的真正原因。并且为了证明本文的研究效果根据调查对象的实际情况，本文对宋卡王子大学中文专业 40 名 2016 届学生进行问卷调查之后，从中随机抽选 10 名学生来询问关于他们使用介词“朝、往、向”的原则与看法。

针对 2016 届学生介词“朝、往、向”使用情况的访谈设计有两个部分：一是个人信息，包括 HSK 汉语水平与汉语学习的时间；二是访谈问题，包括三个部分，这三个部分笔者精选从 2018 年与 2019 年的调查结果中偏误率与正确率的差距比较明显的道题来进行访谈，包括：第一部分，从选词填空的问题，本文筛选三个问题，包括第 3 道题“妈妈（朝 / 向）弟弟摆摆手，让他别说话。”，第 6 道题“你不要（向）我发脾气。”，第 9 道题“他被派（往）一所农村的医院工作。”；第二部分，是判断正误，并对错句写出正确答案的问题，本文筛选一个问题是第 2 道题“他把头转朝了我。”；第三部分，关于组词成句的部分，本文筛选两个问题，包括第 3 道题“所有 / 的 / 楼房 / 朝 / 开 / 都 / 是 / 窗户 / 南 / 这里 / 的 / 。”，第 5 道题“眺望 / 北面 / 往 / 的 / 他 / 市区 / 。”。具体来说，从我们筛选的问题中，我们提问的问题，如：从“妈妈（朝 / 向）弟弟摆摆手，让他别说话。”中，我们会提问关于什么选项是最正确的，以及他们选其选项的原因。

从“眺望 / 北面 / 往 / 的 / 他 / 市区 / 。”中，我们会提问关于应该如何组词成正确的句子，以及他们组词成句的原则。

本文将以上的问题对访谈对象进行直接访谈，从访谈结果本文就能够深度了解 2016 届学生使用“朝、往、向”三介词的实际情况，以及了解到他们产生偏误的原因。

2. 2016 届学生介词“朝、往、向”使用情况的对比分析

本文收集 2016 届学生就读三年级（2018 年）使用“朝、往、向”的数据（偏误率、正确率）与研究结果之后，组织他们进行关于介词“朝、往、向”的教学培训。培训后，本文对宋卡王子大学中文专业四年级（2019 年）40 名学生进行问卷调查。通过调查结果，本文以 2018 年与 2019 年的调查结果来进行对比分析。此外，本文还抽选 10 名学生来进行访谈，考察他们如何了解介词“朝、往、向”的用法。

2.1 2016 届学生对“朝、往、向”的正确率与偏误率

通过 2016 届学生在 2018 年与 2019 年的调查结果对比分析，2018 年的偏误率高于 2019 年，具体情况，如下表（表 2）：

表 2: 2016 届学生在 2018 年与 2019 年使用情况的对比表格

问卷题目	2018 年		2019 年	
	回答正确人数 / 正确率	回答正确人数 / 正确率	回答正确人数 / 正确率	回答正确人数 / 正确率
1.一下课, 孩子们就 <u>(朝、往、向)</u> 操场跑去。	35/87.5%	5/12.5%	40/100%	0/0%
2.我房间的窗户 <u>(朝、向)</u> 南开。	14/35%	26/65%	32/80%	8/20%
3.妈妈 <u>(朝)</u> 弟弟摆摆手, 让他别说话。	7/17.5%	33/82.5%	20/50%	20/50%
4.去邮局要 <u>(朝、往、向)</u> 右拐。	35/87.5%	5/12.5%	38/95%	2/5%
5.你们需要什么东西可以 <u>(向、朝)</u> 服务员要。	37/92.5%	3/7.5%	34/85%	6/15%
6.你不要 <u>(向)</u> 我发脾气。	12/30%	28/70%	32/80%	8/20%
7.他的腿 <u>(朝、向)</u> 外伸着。	22/55%	18/45%	26/65%	14/35%
8.这条路通 <u>(往)</u> 海边。	23/57.5%	17/42.5%	25/62.5%	15/37.5%
9.他被派 <u>(往)</u> 一所农村的医院工作。	16/40%	24/60%	29/72.5%	11/27.5%
10.飞机 <u>(朝、向)</u> 着上海方向飞去。	17/42.5%	23/57.5%	29/72.5%	11/27.5%
平均数	54.5%	45.5%	76.25%	23.75%

从以上的表格, 以平均数为依据, 本文发现 2018 年的正确率为 54.5%, 而 2019 年学生的正确率上升为 76.25%; 2018 年学生使用“朝、往、向”的偏误率为 45.5%, 而 2019 年学生的偏误率下降为 23.75%。由此可见, 2019 年宋大学生对“朝、往、向”的了解有一定的提高。

虽然 2018 年学生误用“朝、往、向”的平均数明显高于 2019 年, 但是其中只有 1 道题在 2018 年学生的偏误率低于 2019 年, 其是第 5 道题。第 5 道题的问题是“你们需要什么东西可以(向、朝)服务员要。”, 2018 年学生误用的偏误率为 7.5%, 可是 2019 年学生误用的偏误率却达到 15%。从本文通过调查问卷以及分析偏误的原因中, 可以看出 2019 年学生产生偏误的原因是在结构上, 因为他们还是将“向”放在不对的位置。从第 5 道题“你们需要什么东西可以(向、朝)服务员要。”里, 大多数的错误是将“向”放在“东西”的前边。这可以看出, 有的 2019 届四年级的学生还是不能正确地分辨介词的语法结构。而且学生还是习惯运用介词“往”, 但是在这个上下文语境里不可以使用“往”。从第 3 道题“妈妈(朝)弟弟摆摆手, 让他别说话”。2019 年学生的偏误率比 2018 年降低, 达到 50%与 82.5%顺序。可是在本文进行对比分析的情况下, 发现他们选择

的答案只有“朝”与“向”，而“朝”与“向”的正确率与偏误率几乎相同。所以这可以说明 2019 年学生对“朝”与“向”的用法还是混用与分不清这两个介词的差异性。

2.2 2016 届学生对“朝、往、向”判断正误的正确率与偏误率

通过 2016 届学生在 2018 年与 2019 年的调查结果对比分析，2018 年学生的偏误率高于 2019 年的偏误率，具体情况，如下表（表 3）：

表 3：2016 届学生在 2018 年与 2019 年判断正误的对比表格

问卷题目	正确答案	2018 年		2019 年	
		回答正确人数 / 正确率	回答正确人数 / 正确率	回答正确人数 / 正确率	回答正确人数 / 正确率
1.老板 <u>（朝）</u> 我瞪了一眼，让我不要说话。	□	28/70%	12/30%	32/80%	8/20%
2.他把头转 <u>（朝）</u> 了我。	□ 向	9/22.5%	31/77.5%	33/82.5%	7/17.5%
3.小孩子不要骗人，要 <u>（往）</u> 父母讲实话。	□ 向	26/65%	14/35%	36/90%	4/10%
4.很多人 <u>（向）</u> 我打听他的消息。	□	38/95%	2/5%	39/97.5%	2/2.5%
5.寄 <u>（向）</u> 国外的信不能用这种信封。	□ 往	25/62.5%	15/37.5%	32/80%	8/20%
平均数		63%	37%	86%	14%

从以上的表格，以 2018 年与 2019 年的平均数为依据，发现 2018 年正确率为 63%，而 2019 年正确率上升为 86%；2018 年学生使用“朝、往、向”的偏误率为 37%，而 2019 年学生的偏误率下降为 14%。从第 2 道题“他把头转朝了我。”2018 年的偏误率比较高，达到 77.5%，但 2019 年的偏误率下落为 17.5%。这可以看出在 2016 届学生对“朝、往、向”的了解有一定的提高。

2.3 2016 届学生对“朝、往、向”组词成句的正确率与偏误率

通过 2016 届学生在 2018 年与 2019 年的调查结果对比分析，2018 年的偏误率高于 2019 年的偏误率，具体情况，如下表（表 4）：

表 4: 2016 届学生在 2018 年与 2019 年组词成句的对比表格

问卷题目	2018 年		2019 年	
	回答正确人数 / 正确率	回答正确人数 / 正确率	回答正确人数 / 正确率	回答正确人数 / 正确率
1.班长 <u>（向）</u> 老师说明一下情况。	33/82.5%	7/17.5%	35/87.5%	5/12.5%
2.小伙子 <u>（朝）</u> 王丽挤挤眼。	22/55%	18/45%	27/67.5%	13/32.5%
3.这里所有楼房的窗户都是 <u>（朝）</u> 南开的。	5/12.5%	35/87.5%	22/55%	11/45%
4.工人们正在 <u>（往）</u> 火车站运送那批货物。	11/27.5%	29/72.5%	26/65%	14/35%
5.他 <u>（往）</u> 北面的市区眺望。	6/15%	34/85%	24/60%	16/40%
平均数	38.5%	61.5%	67%	33%

从以上的表格，以平均数为依据，本文发现 2018 年的正确率为 38.5%，而 2019 届的正确率涨升为 67%；2018 年的偏误率为 61.5%，而 2019 年的偏误率下降为 33%。由此可见，2016 届学生对“朝、往、向”的了解有一定的提高。尤其是从第 3 道题“这里所有楼房的窗户都是朝南开的。”2018 年的正确率比较低，仅有 12.5%，从第 5 道题“他往北面的市区眺望。”的正确率也比较低，仅有 15%，但是，在 2018 年正确率上升为 55% 与 60% 顺序。这体现 2016 届的学生对“朝、往、向”的了解进步很大。

四、2016 届学生对“朝、往、向”产生偏误的原因

为了深入地了解宋卡王子大学中文专业 2016 届的学生误用“朝、往、向”的原因，本文以 2018 年与 2019 年问卷调查的结果，结合访谈结果为主要依据，探讨 2016 届学生对“朝、往、向”产生偏误的原因。本文发现 2016 届学生产生偏误的原因主要分为以下两方面：

1.1 未掌握好对汉语的语言本体

未掌握好汉语的语言本体是指不够深度掌握某个汉语词语的意义，以及某个介词的语法结构。通过访谈，我们发现宋卡王子大学的学生误用介词的原因是不够深入运用“朝、往、向”介词的用法与意义，尤其是介词“朝”与“向”的差异性，学生有时还混用，不能分清楚其用法，以及还未掌握好介词特点。

有些调查对象还是误解关于“朝、往、向”三个介词的语法结构，这会影响到他们的使用。他们所知道的介词结构是作状语：介词 + 名词/名词短语 + 动词，或者有时候介词

结构也可以放在动词的后面作补语：动词+介词（往、向）+名词/名词短语。具体来说，本文以2018年与2019年偏误率的差异特别明显的道题为依据，如下：

从第一部分的第3道题“妈妈（朝/向）弟弟摆摆手，让他别说话。”，真正的答案是“朝”。但通过访谈可以看出，学生认为第3道题运用介词“向”，该道题的偏误率达到50%。

从第一部分的第6道题“你不要（向）我发脾气。”，有的学生认为这道题该运用“朝”而有的学生认为该运用“往”。

此外，从第一部分的第9道题“他被派（往）一所农村的医院工作。”，可以明显地看出有的学生还没掌握好介词“往”的特点，及其用法结构，所以他们不知道这个介词“往”可以放在动词后边作补语。

因此，误解和误用三个介词“朝、往、向”的基本结构与语法，在不同语境中分不清应该如何使用其介词就是2016届学生产生偏误的原因之一。

1.2 受到母语负迁移的影响

通过访谈，结合调查问卷的结果，本文发现调查对象混用介词“朝、向”的用法主要体现为因母语负迁移。

通过第3道题“妈妈（朝/向）弟弟摆摆手，让他别说话。”偏误率达到50%，明显特别高。根据访谈结果，调查对象指出“朝”的泰语翻译词是“หัน, ไปทาง”，“向”也含有“กับ”为泰语翻译词，所以他就选择“向”为答案。那么，从以上的句子来看，其泰语翻译词为“แม่โบกมือให้กับน้องชาย”，从中可见调查对象按照自己的母语翻译来选择答案的，而误用为“妈妈向弟弟摆摆手”。从数据来看，大多数的调查对象还是受到母语的影响。

可见，母语负迁移对第二语言学习者有很大的影响。当调查对象筛选三个介词“朝、往、向”的时候，他们会依赖自己的母语来了解目的语的意义与用法。当自己的母语与目的语有相似性，但没有完全相同，第二语言学习者还是会误用目的语。

五、结论与建议

介词“朝、往、向”的概念几乎相同，其意义与用法也很难分清，也很难掌握。有时可以互换，有时却不可以。具体来说，如果是指明方向的意义，“朝、往、向”都可以替换使用。但是，“往”只能表示动作的方向，不能表示动作对象。如果后面是身体动作动词，如：“摇头、挥手、打招呼”等，“朝、向”可以用来指明对象。但是如果后面的动词是抽象动词或其它动词及其词组含有“说”义。如：“说、道歉、赔礼等，只能用“向”。如果“朝”的前面有动词表示方向或者表示对象可以加“着”，但是“向”的前面有动词表示方向也可以加“着”，但是很少用。

为了深度了解 2016 届学生在一段相对长的时间内，他们对介词“朝、往、向”的使用如何提高，首先，本文整理出介词“朝、往、向”的意义与用法，以及其三个介词的共同性与差异性。其次，本文对宋卡王子大学中文专业 2016 届生进行了培训，教授关于介词“朝、往、向”的意义与用法。再次，本文对 2016 届学生进行了调查与访谈，指对 40 名学生进行问卷调查，以及对其中的 10 名学生进行访谈。通过对 2016 届学生介词“朝、往、向”使用情况的数据结果进行对比分析，本文发现从 2019 年与 2018 年的正确率来看，2019 年的正确率大多数上涨。最后，通过结合调查结果与访谈结果，本文发现 2016 届学生产生偏误的原因，包括：1.未掌握好汉语的语言本体，尤其是介词的基本结构与语法；2.受到母语的影响，体现为母语负迁移。因此，为了能够提高泰国的汉语教学，为泰国汉语学习者以及泰国汉语教师提供参考，本文也提出了如下的建议：

1.针对宋卡王子大学中文专业学生的学习建议

在学习过程中，为了能够掌握好三个介词“朝、往、向”的意义与用法，本文提出了几个学习建议：（1）学生学习“朝、往、向”三个介词之后，应该总结成自己容易理解的笔记。同时，也可以自己造句子，通过该方法学生会知道自己是否掌握好了词语。（2）在课堂上，学生应该认真地听讲、好好学习，如果不清楚或还是混用这三个介词，也应该积极、直接问老师。（3）学生应该经常自己练习，找出相关“朝、往、向”语法的练习书、词典、书籍等来练习。（4）在日常生活中，学生应该运用这三个介词来说话、交流等。（5）学生应该经常预习与复习“朝、往、向”三个介词。

本文认为以上的几个建议会使得学生更容易地学会，以及了解“朝、往、向”三个介词的用法，也可以分清楚其意义、用法、特点。

2.针对汉语教师建议

在教学过程中，为了让学生能够理解并熟练汉语的介词“朝、往、向”，本文认为教师可以同时教授“朝、往、向”三个介词的意义与用法。在课堂上，当老师解释三个介词“朝、往、向”的时候，教师可以举几个例子让学生更容易理解，清楚词语的意义和用法，以及鼓励学生，让学生使用这三个介词造句。如果学生造的句子不对，教师应该在课堂上修正，以及解释清楚。加之，教师也可以使用对比方法进行教学，重点对比三个介词“朝、往、向”的区别。

参考文献

[1]白晓红、赵卫编《汉语虚词 15 讲》[M]，北京：北京语言大学出版社，2007.

[2]甘丽娅、张贝贝、张慧莹.《对现代汉语“朝、往、向”的偏误分析及教学策略--以宋卡王子大学中文专业三至四年级学生为例》[D].宋卡王子大学，2018.

- [3]高畅.《现代汉语介词“朝”的对外汉语教学研究》[D].沈阳师范大学, 2019.
- [4]高姗.《俄罗斯留学生习得方向介词“朝、向、往”的偏误分析及教学对策》[D].辽宁师范大学, 2018.
- [5]刘月华、潘文娉、故鞞编《使用现代汉语语法》[M], 北京: 商务印书馆, 2001.
- [6]卢福波编《对外汉语教学使用语法》[M], 北京: 北京语言大学出版社, 2007.
- [7]卢福波编《对外汉语常用词语对比例释》[M], 北京: 北京语言大学出版社, 2008.
- [8]吕叔湘主编《现代汉语八百词》[M], 北京: 商务印书馆, 2007.
- [9]彭湃.《泰国留学生习得汉语方向介词“向、朝、往”的偏误研究》[D].黑龙江大学, 2017.
- [10]彭小川、李守纪、王红编《对外汉语教学语法释疑 201 例》[M], 北京: 商务印书馆, 2004.
- [11]孙德金编《汉语语法教程》[M], 北京: 北京语言大学出版社, 2007.
- [12]田武天.《汉语“向、往、朝”比较研究及泰国学生习得偏误分析》[D].江西师范大学, 2016.
- [13]王芳.《介词“朝、向、往”的偏误分析及教学对策研究》[D].郑州大学, 2018.
- [14]文婧.《介词“向、往、朝”的偏误分析及教学策略》[D].哈尔滨师范大学, 2016.
- [15]张婧编《HSK 语法精讲精练》[M], 北京: 华语教学出版社, 2008.
- [16]郑丽杰编《21 天征服 HSK (高等) 语法》[M], 北京: 外语教学与研究出版社, 2006.
- [17]วิภาภรณ์ ภักทรกุลพงษ์. หลักไวยากรณ์จีนฉบับปรับปรุง (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.2545.

กลุ่มด้านภาษาศาสตร์ (ภาษาไทย)

กลวิธีการใช้คำพาดหัวข่าวในเพลงข่าวสด พุศจิกายน พ.ศ.2562

กนกพร ชิวหากาญจน์¹ ชินพีญา น้อยใส่น² ปิ่นรวีร์ อัจหาญ³
และวิฑูรย์ เมตตาจิตร⁴

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการใช้คำในพาดหัวข่าวของเพลงข่าวสด โดยเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเวลา 1 เดือน ตั้งแต่วันที่ 1-30 พุศจิกายน พ.ศ. 2562 รวมจำนวน 1,005 พาดหัว ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีการใช้คำในพาดหัวในเพลงข่าวสดมี 15 กลวิธี ได้แก่ 1) คำความหมายโดยนัย 2) คำภาษาต่างประเทศ 3) คำย่อ 4) คำสแลง 5) คำเรียกชื่อเล่น 6) คำเรียกชื่อเฉพาะ 7) คำเรียกอาชีพ 8) คำกล่าวเกินจริง 9) คำตัด 10) คำเรียกชื่อจริง 11) คำเรียกฉายา 12) คำคล้องจอง 13) คำซ้อน 14) คำหยาบ 15) คำราชาศัพท์ ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่ากลวิธีการใช้คำในเพลงข่าวสด มีลักษณะบางประการแตกต่างจากพาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์ กล่าวคือ เพลงข่าวสดมีลักษณะการใช้ข้อความสั้น ไม่ครบความอ่านแล้วไม่สามารถเข้าใจความหมายได้ทันทีทำให้ผู้อ่านต้องติดตามรายละเอียดในเนื้อหาข่าว

คำสำคัญ: กลวิธีการใช้คำ พาดหัวข่าว เพลงข่าวสด

¹⁻³ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาและภาษาไทยประยุกต์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

⁴ อาจารย์ ดร., คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทนำ

ปัจจุบันมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยมากกว่า 57 ล้านคน และในจำนวนนี้เป็นผู้ใช้บริการสังคมออนไลน์ (Social Media) เฟซบุ๊ก (Facebook) มากถึง 51 ล้านคน เห็นได้ว่าปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเข้ามาเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต เนื่องจากเทคโนโลยีและเครือข่ายที่ให้บริการเกี่ยวกับอินเทอร์เน็ตมีราคาถูกลงทำให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย ส่งผลให้การติดต่อสื่อสารข้อมูลข่าวสารสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น ซึ่งขัดจากรายงานข้อมูลการใช้อินเทอร์เน็ตของ Digital Yearbook (2018) กล่าวว่า ในประเทศไทยมีผู้ใช้เฟซบุ๊กมีมากถึง 90% ของจำนวนประชากรทั้งหมดซึ่งเป็นสถิติสูงที่สุดในโลก

ในช่วงที่อินเทอร์เน็ตเริ่มมีการเติบโตในประเทศไทย หนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนแขนงแรกที่มีการนำเสนอบนพื้นที่ในโลกออนไลน์ ทิศทางการปรับตัวของหนังสือพิมพ์ในลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับทิศทางของตลาดที่พบว่าผู้บริโภคมีพฤติกรรมรับข่าวสารผ่านหนังสือพิมพ์น้อยลง และนักลงทุนหารายได้จากสื่อออนไลน์มากขึ้น (นภารัตน์ พฤกษ์สุราลัย, 2560) ช่องทางหนึ่งที่สำคัญถูกนำมาใช้ในการนำเสนอข่าวนั้น คือ เพจเฟซบุ๊ก

ณัฐพล ไยโพโรจน์ (2558) กล่าวว่า ผู้ใช้งานเฟซบุ๊กจำนวนมาก ดึงดูดให้นักสื่อสารการตลาดที่เคยให้ความสำคัญกับสื่อดั้งเดิมหันมาให้ความสนใจเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นอันดับต้น ๆ การเติบโตของเว็บไซต์เครือข่ายสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งเฟซบุ๊กทำให้หนังสือพิมพ์ต้องใช้กลยุทธ์เปลี่ยนคู่แข่งให้เป็นพันธมิตร ดังเช่นปัจจุบันสำนักพิมพ์หลายแห่งสร้างเพจแฟนเพจเป็นของตนเอง ซึ่งได้รับการตอบรับสูง ข้อมูลจากเว็บไซต์ Socialbakers.com ในปี 2559 รายงานว่า แฟนเพจข่าวสด (khaosod) มีจำนวนผู้ติดตามสูงถึง 7,919,280 คน ซึ่งสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งในบรรดาแฟนเพจของหนังสือพิมพ์ ผู้วิจัยเห็นว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้แฟนเพจข่าวสดได้รับความนิยมเพราะมีกลวิธีดึงดูดความสนใจได้อย่างน่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ภาษาพูดหัวข่าว เนื่องจากเป็นข้อความแรกที่สามารถสร้างความสนใจให้ผู้อ่านติดตามข่าวนั้น ดังที่ตรุณี หิรัญรักษ์ (2538 : 4) กล่าวว่า ภาษาพูดหัวข่าวเป็นภาษาที่มีลักษณะพิเศษ มีหลักการเขียนที่แตกต่างไปจากการเขียนทั่วไป เป็นภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่กำกวม และใช้คำที่สั้น ความพิเศษในการเขียนพูดหัวข่าวอยู่ที่การเขียนให้เข้าใจง่าย และ ธวัชชัย จารนัย (2541 : 68) กล่าวว่า การเขียนพูดหัวข่าวต้องเขียนให้ได้ผลทางอารมณ์แก่ผู้อ่าน และลักษณะของการใช้ภาษาพูดหัวข่าวมีความยากกว่าการเขียนเนื้อข่าวมาก เพราะความจำกัดถ้อยคำและเนื้อที่ ดังนั้นต้องเลือกคำที่กระชับและดึงดูดความสนใจ

ผู้วิจัยสังเกตว่าเพจข่าวสดมีลักษณะการพูดหัวข่าวแตกต่างจากการพูดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์ ในด้านรูปแบบการนำเสนอการพูดหัวข่าวของเพจ มีการใช้ข้อความสั้น ไม่ครบความ และพูดหัวข่าวแบบกึ่งปกปิดกึ่งเปิดเผย กล่าวคือ เพจข่าวจะใช้คำที่ให้ความหมายแบบไม่ตรงไปตรงมา แต่ใช้กลวิธีการใช้ภาษาเพื่อดึงดูดความสนใจ เช่น การใช้คำให้ความหมายโดยนัย คำสแลง และคำเกินจริง เพื่อให้ผู้อ่านสนใจ และต้องการเข้าไปอ่านเนื้อหาข่าวในเพจต่อ ดังตัวอย่างข่าวสังคมที่มีการพูดหัวว่า “อี ฟรุ้งฟรุ้ง” (ข่าวสด 29 พฤศจิกายน 2562) กล่าวคือ ข่าวดังกล่าวแพทย์ออกมาเตือน เมื่อมีกระแสการกินกากเพชรที่ใช้ประดับตกแต่งขนมเพื่อให้ดูจางระสวยงาม กรณีนี้มีการใช้คำว่า “ฟรุ้งฟรุ้ง” ซึ่งเป็นคำสแลงที่มีความหมายว่า สีสนสดใส หรืออาการอารมณ์ความรู้สึก

เป็นรูปแบบของการเปล่งประกาย ระเบิดระยับ นิยมใช้กันในกลุ่มวัยรุ่น เห็นได้ว่าตัวอย่างพาดหัวข่าวข้างต้น ใช้ข้อความสั้นและจับใจความได้ยากและมีการใช้ภาษาในการดึงดูด และกระตุ้นความสนใจผู้อ่าน ขวนทิดตามให้อ่านเนื้อข่าว

ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลวิธีการใช้ภาษาพาดหัวข่าวในเพจข่าวสด ด้านการใช้คำ เพื่อศึกษาว่าการพาดหัวข่าวมีการใช้กลวิธีการใช้ภาษาแบบใดบ้างที่ช่วยกระตุ้นและดึงดูดความสนใจผู้อ่าน และช่วยให้เห็นลักษณะการพาดหัวข่าวที่แปลกใหม่แตกต่างไปจากเดิม เพจข่าวสดเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงผู้รับข่าวสารได้อย่างหลากหลาย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลวิธีการใช้ภาษาพาดหัวข่าวในเพจข่าวสดเพื่อหาลักษณะเฉพาะของการใช้ภาษาพาดหัวข่าวในเพจ

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษากลวิธีการใช้คำในพาดหัวข่าวของเพจข่าวสด

วิธีการศึกษา

การศึกษาเรื่อง กลวิธีการใช้คำในภาษาพาดหัวข่าวของเพจข่าวสด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการใช้คำในภาษาพาดหัวข่าว เก็บรวบรวมข้อมูล จากเพจพาดหัวข่าวในเพจข่าวสดตั้งแต่วันที่ 1-30 พฤศจิกายน พ.ศ.2562 รวมเป็นเวลา 1 เดือน ได้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 1,005 พาดหัว ผู้วิจัยใช้แนวคิดเรื่องการใช้ภาษาในพาดหัวข่าว จากเรื่อง “การศึกษาพาดหัวข่าวอาชญากรรมหนังสือพิมพ์ปริมาณและหนังสือพิมพ์คุณภาพ” ของนิสา สุขเหมือน (2557) และ “การใช้ภาษาพาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ” ของ อีร์วรา ชะบุรณ์ (2556)

นิยามศัพท์เฉพาะ

กลวิธีพาดหัวข่าว หมายถึง วิธีการใช้ภาษาในการถ่ายทอดความคิดลงในการเขียนพาดหัวข่าวเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ซึ่งเป็นส่วนที่สรุปประเด็นสำคัญของข่าว ทำให้ผู้อ่านรู้สึกเกิดความสนใจ

เพจข่าวสด หมายถึง เพจของเฟซบุ๊กซึ่งเป็นสื่อสังคมออนไลน์ มุ่งนำเสนอข่าวสารสู่สาธารณะเพื่อให้ผู้ใช้เฟซบุ๊กได้รับรู้ข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ โดยใช้งานผ่านระบบอินเทอร์เน็ต

ผลการศึกษา

การพาดหัวข่าวของเพจ ข่าวสดมีภาษาเฉพาะตัวทำให้มีอิทธิพลต่อผู้รับข่าวสารเป็นจำนวนมาก และพาดหัวข่าวเป็นส่วนสำคัญที่มีผลต่อความสนใจและการรับรู้ของผู้อ่านเป็นอันดับแรก และการใช้คำในพาดหัวข่าวจะมีลักษณะเฉพาะ ผลการวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาพาดหัวข่าวในเพจ ข่าวสด พบว่า มีการใช้ภาษา 15 ลักษณะ

ได้แก่ 1) คำความหมายโดยนัย 2) คำภาษาต่างประเทศ 3) คำย่อ 4) คำสแลง 5) คำเรียกชื่อเล่น 6) คำเรียกชื่อเฉพาะ 7) คำเรียกอาชีพ 8) คำกล่าวเกินจริง 9) คำตัด 10) คำเรียกชื่อจริง 11) คำเรียกฉายา 12) คำคล้องจอง 13) คำซ้อน 14) คำหยาบ 15) คำราชาศัพท์ มีรายละเอียดต่อไปนี้

1) คำความหมายโดยนัย หมายถึง คำที่มีความหมายพิเศษออกไปจะเข้าใจตรงกัน หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับพื้นฐาน และประสบการณ์ของผู้ใช้ (ประทีป วาทิกทินกร 2539: 5) พบจำนวน 116 พาดหัว คิดเป็นร้อยละ 11.5 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) พันคอแม่**ดับสลด** (ข่าวสด วันที่ 27 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (1) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึง กรณีลูกชายมีอาการป่วยทางจิต ถูกแม่ดุด่าและใช้งานบ่อยเกิดความโมโหจึงใช้มีดที่ปกมะพร้าวพันคอแม่ และก่อนหน้านั้นเคยติดคุกเพราะโดนคดีฆ่าคนตายมาแล้ว ข้อความข้างต้นมีการใช้คำว่า “ดับ” หมายถึง หดสิ้นไป, สูญสิ้นไป เป็นคำที่ให้ ความหมายโดยนัยแทนคำว่า ตาย คำว่า “สลด” หมายถึง สังเวชใจ, รันทดใจ, หดหู่ใจ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) สองคำให้ความหมายโดยนัยแทนคำว่า ตายอย่างหดหู่

(2) เศรษฐกิจไทย**ไข้ซึ้น** (ข่าวสด วันที่ 28 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (2) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึงเศรษฐกิจไทยที่ได้รับผลกระทบจากสงครามการค้าระหว่างสหรัฐและจีน ส่งผลกระทบต่อภาคการส่งออกของไทย รัฐบาลจึงออกมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องเพื่อบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น ข้อความข้างต้นมีการใช้คำว่า “ไข้ซึ้น” ในบริบทนี้ หมายถึง เศรษฐกิจไทยกำลังอยู่ในภาวะที่ย่ำแย่ เปรียบเทียบเศรษฐกิจเหมือนกับอาการป่วยต้องหาหมอเพื่อรักษา เหมือนกับเศรษฐกิจไทยในตอนนี้ที่ต้องหาทางแก้ไข

2) คำภาษาต่างประเทศ คือ การยืมคำจากภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาจีน และภาษาฝรั่งเศส (ประยูร ทรงศิลป์ 2553: 92) พบจำนวน 66 พาดหัว คิดเป็นร้อยละ 6.56 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) จับ**ตร.เกี** (ข่าวสดวันที่ 30 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (1) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึง กรณีมีประชาชนแจ้งว่า นาย สรายุทธ์ มีพฤติกรรมแอบอ้างและแสดงตัวเป็นตำรวจ โดยไปคบหากับหญิงสาวนานหลายเดือน พ่อแม่ของฝ่ายหญิงสงสัยว่าไม่ใช่ตำรวจ จึงแจ้งความสำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงนำกำลังเข้าจับกุม ข้อความข้างต้นมีการใช้คำว่า “เกี” เป็นคำภาษาต่างประเทศมาจากภาษาจีน หมายถึง ปลอมหรือเลียนแบบเพื่อให้หลงผิดว่าเป็นของแท้ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

(2) เบรก**คอนเสิร์ต** (ข่าวสด วันที่ 22 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (2) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึง กรณีวงร็อกจากลอนดอน โคลด์เพลย์ เผยถึงสาเหตุที่พวกเขาจะยังไม่ทัวร์คอนเสิร์ต โดยนักร้องของวงได้ให้สัมภาษณ์ว่า “ขอเวลาอีกสัก 1 หรือ 2 ปี ที่จะทำให้ทัวร์ของเราไม่ใช่

5) **คำเรียกชื่อเล่น** หมายถึง ชื่อของบุคคลซึ่งไม่ใช่ชื่อจริง ไม่ใช่ชื่ออย่างเป็นทางการมักใช้แทนหรือควบคู่กันไปกับชื่อทางการ มักใช้เรียกกันในหมู่เพื่อนฝูงหรือคนรู้จักเพื่อให้สะดวกในการเรียก พบจำนวน 43 พาดหัว คิดเป็นร้อยละ 4.27 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) **เอ๋** อยู่ไหน (ข่าวสด วันที่ 24 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (1) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึง กรณีผู้ตรวจราชการกรมป่าไม้ แฉลงหลังจากตรวจที่ดินของ น.ส. ปารีณา ไกรคุปต์ ส.ส.ราชบุรี พรรคพลังประชารัฐ จากการตรวจสอบพบว่า น.ส.ปารีณา ได้ครอบครองที่ดิน ในเขต ส.ป.ก. จำนวน 690 ไร่ ซึ่งในส่วนนี้ยังไม่ได้เข้าไปตรวจสอบ เพราะอยู่ในระหว่างรอให้ น.ส.ปารีณา มาแจ้งสิทธิ์ครอบครองที่ดินภายใน 15 วัน แต่ขณะนี้ยังไม่มีการติดต่อและดำเนินการใด ๆ หากไม่มาติดต่อ ตามกรอบเวลาที่กำหนดไว้ ส.ป.ก.จะดำเนินการตามกฎหมาย ข้อความข้างต้นมีการเรียกโดยใช้ชื่อ “เอ๋” ซึ่งเป็นชื่อเล่นของ “น.ส.ปารีณา ไกรคุปต์” นักการเมืองเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พรรคพลังประชารัฐ

(2) **แอ๊ด-เล็ก-รี** มาครบ (ข่าวสด วันที่ 27 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (2) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึง กรณีตลกรุ่นใหญ่ หม่า จ๊กม๊ก หรือเพชรทาย วงษ์คำเหลา เปิดตัวภาพยนตร์เรื่อง บอดีการ์ดหน้าหัก ซึ่งมีนักร้องวงคาราบาวร่วมแสดงทั้งแอ๊ด เล็ก และเทียร์รี่ เมฆวัฒนา ซึ่งได้มีการเปิดตัวพร้อมคอนเสิร์ตคาราบาวแบบเต็มวง ข้อความข้างต้นมีการใช้คำ คือ ใช้ชื่อ “แอ๊ด” เป็นชื่อเล่นของ “ยีนยง โอภากุล” นักร้องวงคาราบาว “เล็ก” เป็นชื่อเล่นของ “ปรีชา ชนะภัย” สมาชิกวงคาราบาวและ “เทียร์รี่” เป็นชื่อเล่นของ “เทียร์รี่ เมฆวัฒนา” สมาชิกวงคาราบาว

6) **คำเรียกชื่อเฉพาะ** หมายถึง ชื่อเฉพาะของสถานที่ คนสัตว์ สิ่งของ เป็นชื่อเรียกที่เจาะจง พบจำนวน 30 พาดหัว คิดเป็นร้อยละ 2.98 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) **“โพรเซ่น2”** คีนจ่อ (ข่าวสด วันที่ 18 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (1) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึง กรณีในเร็ว ๆ นี้ โพรโซ่นภาค 2 กำลังจะได้เข้าฉาย ในโรงภาพยนตร์ ข้อความข้างต้นมีการใช้คำว่า “โพรเซ่น” คือ ภาพยนตร์แอนิเมชันที่มีชื่อเสียงในปี 2556 เป็นภาพยนตร์เพลงแนวแฟนตาซี-คอมเมดี้ประเภทคอมพิวเตอร์แอนิเมชันสามมิติที่มีชื่อเสียงในปี พ.ศ. 2556 โดยเล่าเรื่องราวของราชินีผู้กล้าที่ผจญภัยไปกับมนุษย์น้ำแข็ง กวางเรนเดียร์ และมนุษย์หิมะ

(2) **ฟ้าใสล่ามฯ สาม มิสยูนิเวิร์ส 2019** (ข่าวสด วันที่ 28 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (2) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึง กรณีฟ้าใส ปวีณสุดา ดรูอิน มิสยูนิเวิร์สไทยแลนด์ 2019 ได้ออกเดินทางจากประเทศไทยถึงเมืองแอตแลนตา รัฐจอร์เจีย สหรัฐอเมริกาเพื่อ เข้าร่วมกิจกรรมกับกองประกวด มิสยูนิเวิร์ส 2019 ข้อความข้างต้นมีการใช้คำว่า “มิสยูนิเวิร์ส” คือ การประกวดนางงามจักรวาล เป็นการประกวดความงามประจำปี รวบรวมสาวงามจากทุกประเทศ

7) **คำเรียกชื่อตามอาชีพ** หมายถึง การใช้คำเรียกตามอาชีพต่าง ๆ แทนการเรียกชื่อ เช่น ทนาย หมอ ครู เป็นต้น พบจำนวน 29 พาดหัว คิดเป็นร้อยละ 2.88 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) **ชนนักร้องดับ** (ข่าวสด วันที่ 24 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (1) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึง กรณีเกิดเหตุการณ์รถกระบะพุ่งชนบ๊ิกไบก์ จนเป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต 2 ราย ผู้เสียชีวิตทราบชื่อคือ นายปวีต พรหมดำ และนายรัชพงศ์ บัวภา ซึ่งเป็นนักร้องนำวง FEEL ข้อความข้างต้นมีการใช้คำว่า “นักร้อง” ซึ่งเป็นอาชีพหนึ่งที่สร้างความบันเทิง

(2) **โพสต์ท่าแบบดาราร** (ข่าวสด วันที่ 30 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (2) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึง คือ แนะนำวิธีการถ่ายรูปให้สวยแบบดาราท่ามกลางดงดอกไม้ ในภาคเหนือ ข้อความข้างต้นมีการใช้คำว่า “ดาราร” เป็นการเรียกบุคคลที่แสดงนำหรือมีชื่อเสียงในศิลปะการแสดง

8) คำกล่าวเกินจริง หมายถึง การกล่าวเกินจริงเพื่อสร้างอารมณ์และความรู้สึกที่รุนแรงเกินจริง พบจำนวน 24 พาดหัว คิดเป็นร้อยละ 2.38 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) **โลกสีชมพู** (ข่าวสด วันที่ 20 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (1) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึง กรณีน้ำฝน ทวีพร หลังจากประกาศโศกเศร้าต่อภรรยา อดีตคนสนิท หม่อม ศรธรรม และ ตึก บิ๊กบราเธอร์ ซึ่งมีปัญหากันมานาน สำหรับนางแบบสาว น้ำฝน ทวีพร ก็เปิดตัวเปิดใจกับรักครั้งใหม่ ข้อความข้างต้นมีการใช้คำ คือ การซื้อดีพจน์ คืออาหารที่กล่าวเกินความจริง เพื่อเน้นความรู้สึก ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกลึกลับซึ้ง เป็นการกล่าวที่ทำให้เห็นภาพได้ง่ายและแสดงความรู้สึกของผู้เขียนได้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่าง คำว่า “โลกสีชมพู” ซึ่งเป็นการกล่าวเปรียบเปรยคนที่กำลังมีความรัก

(2) **คิดถึงใจจะขาด** (ข่าวสด วันที่ 21 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (2) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึง กรณีเจ้าของแมวดำพันธุ์ขนยาวชื่อ ซาซา พบแมวรักที่หายไปนานถึง 5 ปี จากบ้านในเมืองพอร์ตแลนด์ รัฐโอเรกอน กลับคืนสู่อ้อมกอดเจ้าของอีกครั้ง โดยมีผู้ไปพบมันอยู่ห่างจากบ้านถึง 1,930 ก.ม. ข้อความข้างต้นมีการใช้คำว่า “คิดถึงใจจะขาด” เป็นการกล่าวเกินจริง ซึ่งเป็นความรู้สึกหรือความคิดของผู้กล่าวที่ต้องการย้ำความหมาย โดยไม่เน้นความเป็นจริง คือ ความคิดถึงไม่สามารถทำให้ใจขาดได้จริง ๆ เพียงแค่ต้องการ ให้ผู้รับสารเกิดความซาบซึ้งและประทับใจเพื่อเน้นความรู้สึกมุ่งเร้าอารมณ์และความรู้สึกสะเทือนใจ

9) คำตัด หมายถึง การตัดหรือลดรูปของคำให้เหลือน้อยกว่าคำเดิมเพื่อให้พยางค์สั้นแต่คำที่ลดพยางค์แล้วนั้นความหมายยังคงเดิมหรือแม้มีความหมายเพี้ยนไปจากคำเดิมบ้างก็ยังแสดงเค้าของคำเดิมอยู่ (กำชัย ทองหล่อ 2540: 132) พบจำนวน 20 พาดหัว คิดเป็นร้อยละ 4.27 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) **ชนลูกแอร์สาว** (ข่าวสด วันที่ 30 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (1) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึง กรณีแอร์โฮสเตสสายการบินดังที่คนบันเทิงจะรู้ว่า ดูดวงได้แม่นยำ ได้เดินเข้ามาทัก ตีเจดาด้า วรินดา ว่าระวังเกิดอุบัติเหตุ โดยหลังจากไปทำรายการ ที่วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) จ.นครศรีธรรมราช เกิดเหตุยางรถระเบิด ขณะเดินทางกลับ ข้อความข้างต้นมีการใช้คำตัด คือ ตัดส่วนหนึ่งของ

คำเต็มว่า “แอร์โฮสเตส” ที่หมายถึง ผู้หญิงที่เป็นพนักงานรับรองผู้โดยสารบนเครื่องบิน โดยตัดเหลือเพียงคำว่า “แอร์”

(2) ยืนยันเรื่องจริง! (ข่าวสด วันที่ 17 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (2) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึง กรณีหนูเล็กก่อนบ่าย ยืนยันโพสต์ขอระดมเงินบริจาคช่วยเหลือภรรยาของ แจ็ค เชิญยิ้ม ที่ต้องผ่าตัดเปลี่ยนไตว่าเป็นเรื่องจริง ข้อความข้างต้นมีการใช้คำ คือ การตัดส่วนหนึ่งของคำประสม คำว่า “ยืนยัน” หมายถึง ย้ำเพื่อยืนยันความเดิมโดยตัดเหลือเพียงคำว่า “ยัน”

10) คำเรียกชื่อจริง หมายถึง การใช้ชื่อที่เป็นทางการของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยไม่มีคำนำหน้าชื่อ และนามสกุลจริง พบจำนวน 20 พาดหัว คิดเป็นร้อยละ 1.99 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) ศรีวราห์ รายงานตัว (ข่าวสด วันที่ 29 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (1) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึง กรณีพล.ต.อ.ศรีวราห์ รังสิพราหมณกุล ที่ปริญชานายกรัฐมนตรี ได้เดินทางมายังทำเนียบรัฐบาลเพื่อรายงานตัวต่อเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ข้อความข้างต้นมีการใช้คือ ใช้ชื่อ “ศรีวราห์” เป็นชื่อจริงของ “พล.ต.อ.ศรีวราห์ รังสิพราหมณกุล” นายตำรวจราชองครักษ์พิเศษ และมีตำแหน่งเป็นที่ปริญชานายกรัฐมนตรี

(2) ลีน วิรัตน์ (ข่าวสด วันที่ 29 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (2) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึง กรณีนายวิรัตน์ กัลยาศิริ อดีตส.ส.สงขลา และคณะทำงานฝ่ายกฎหมาย พรรคประชาธิปัตย์ได้เสียชีวิตลงแล้วในวัย 69 ปี ที่โรงพยาบาลศิริราช ข้อความข้างต้นมีการใช้คำ คือ ใช้ชื่อ “วิรัตน์” เป็นชื่อจริงของ “นายวิรัตน์ กัลยาศิริ” อดีตส.ส.สงขลา และคณะทำงานฝ่ายกฎหมายพรรคประชาธิปัตย์

11) คำเรียกฉายา หมายถึง ชื่อที่ตั้งให้กันเล่นๆหรือตามลักษณะรูปร่างในหมู่คณะ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) พบจำนวน 13 พาดหัว คิดเป็นร้อยละ 1.29 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) ไม่ใช่งูเห่าสีส้ม! (ข่าวสด วันที่ 28 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (1) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึงบุคคลทั้งสาม คือ น.ส.ศรีนวล บุญลือ ส.ส.เชียงใหม่ พ.ต.ท.ฐนภัทร กิตติวงศา ส.ส.จันทบุรี และน.ส.กวิณนาถ ตาศีย์ ส.ส.ชลบุรี พรรคอนาคตใหม่ ร่วมกันแถลงข่าวปฏิเสธไม่ได้เป็นงูเห่าสีส้ม ตามที่ปรากฏตามสื่อโซเชียลมีเดีย ข้อความข้างต้นมีการใช้คำว่า “งูเห่า” ในบริบทนี้เป็นฉายาการคำใช้เรียกแทนสามบุคคลดังกล่าวของพรรคอนาคตใหม่ และ “สีส้ม” มาจากสีประจำสัญลักษณ์ของพรรคอนาคตใหม่

(2) ผีน้อยโคม่า (ข่าวสด วันที่ 26 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (2) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึง กรณี น.ส.พัชรีวรรณ หรือ เอ๋ ดวงนา ซึ่งกำลังป่วยหนักด้วยโรคไตวาย เข้ารับการรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลอินชาลเพก ณ เกาหลีใต้ โดยก่อนหน้านี้ ได้ทำงานอยู่ที่โรงซักผ้าในเกาหลีใต้ ด้านนางจันทร์สม แสงสุวรรณ ผู้เป็นแม่เมื่อทราบข่าวลูกป่วยหนักก็ล้มป่วยตาม จึงขอวิงวอน

ผู้ใจบุญยื่นมือช่วยเหลือบริจาคเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายนำตัวลูกสาวกลับบ้าน ข้อความข้างต้นมีการใช้คำว่า “ผีน้อย” เป็นคำใช้เรียกแรงงานคนไทยที่แอบทำงานในประเทศเกาหลีโดยไม่มีใบอนุญาตและไม่มีกรคุ้มครองทางกฎหมาย

12) คำคล้องจอง หมายถึง ใช้คำที่มีเสียงรับ สัมผัสกันทั้งสระและพยัญชนะ สัมผัสสระ (บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 4, 2552: 88) การใช้คำคล้องจองนี้จะทำให้เกิดจังหวะ เป็นวิธีการสร้างความน่าสนใจ ความสนุกสนานให้แก่ผู้อ่าน พบจำนวน 11 พาดหัว คิดเป็นร้อยละ 1.09 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) **อุทาหรณ์นอนน้อย** (ข่าวสด วันที่ 22 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (1) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึง กรณีลูกวัย 57 ปี นำหินเจียรมาตัดไม้ซ่อมแซมบ้านหลุดออกจากมือทำให้หินเจียรมาโดนเท้าจนได้รับบาดเจ็บสาเหตุคาดว่าเหนียวล้าจากการทำงานหนัก พักผ่อนน้อย ข้อความข้างต้นมีการใช้คำคล้องจองด้วยการสัมผัสเสียงสระอ และมเสียงพยัญชนะท้ายเหมือนกันคือเสียง น ได้แก่คำว่า “อุทาหรณ์” และ “นอน”

(2) **หนีตาย-ชายแดนระอุ** (ข่าวสด วันที่ 27 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (2) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึง กรณีเกิดเหตุปะทะระหว่าง ทหารตีเคบีเอและทหารมอญ ชูรักษาความสงบของหมู่บ้านบริเวณด่านเจดีย์สามองค์ ซึ่งห่างจากชายแดนประมาณ 2 กิโลเมตร พบว่าได้มีชาวบ้าน จำนวนกว่า 100 คน อพยพหนีตายเข้ามาในช่องทางบ่อญี่ปุ่น-บ้านน้ำเก๊ก ข้อความข้างต้นมีการใช้คำคล้องจองด้วยการสัมผัสเสียงสระอา และมีเสียงพยัญชนะ ท้ายเหมือนกันคือเสียง ย ได้แก่คำว่า “ตาย” และ “ชาย”

13) คำซ้อน หมายถึง คำที่เกิดจากการนำคำตั้งแต่ 2 คำขึ้นไปมาเรียงต่อกัน โดยแต่ละคำจะมีความสัมพันธ์กันในด้านความหมาย ในรูปแบบความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน ทำนองเดียวกัน หรือตรงข้ามกัน (ประยูร ทรงศิลป์ 2553: 80) พบจำนวน 7 พาดหัว คิดเป็นร้อยละ 0.69 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) **ดวงพลิกผัน** (ข่าวสด วันที่ 29 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (1) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึง กรณีหมอเค็ก magic designs ซึ่งเป็นหมอดูได้เผยถึงดวงของ 4 ราศีคือ กรกฎ พิจิก ตุลย์ ธนู ซึ่งชะตาของผู้มีราศีดังกล่าวจะมีการเปลี่ยนแปลง ทั้งในทางที่ดีและต้องระมัดระวัง ข้อความข้างต้นมีการใช้คำว่า “พลิก” ซึ่งหมายถึง กลับหรือเปลี่ยนด้าน และคำว่า “ผัน” ซึ่งหมายถึง หันกลับอีกด้าน เมื่อนำทั้งสองรวมกันเกิดคำว่า “พลิกผัน” จัดว่าเป็นคำซ้อนที่มีความหมายเหมือนกัน คือ กลับด้านหนึ่งให้เป็นอีกด้านหนึ่ง (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

(2) **เสียงท่วมฉับพลัน** (ข่าวสด วันที่ 25 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (2) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึง กรณีกรมอุตุนิยมวิทยาแจ้งเตือนว่าภาคใต้มีฝนเพิ่มขึ้นและบริเวณภาคใต้ตอนล่างมีฝนตกหนักหลายพื้นที่ ขอให้ประชาชนระวังอันตรายจากฝนตกหนักและฝนที่ตกสะสม ซึ่งอาจทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันและน้ำป่าไหลหลาก ข้อความข้างต้นมีการใช้คำว่า “ฉับ” หมายถึง อากาศพุด

เดิน หรือฟัน อย่างรวดเร็ว “พลัน” หมายถึง ทันที ดังนั้นเมื่อคำสองคำรวมกัน “ฉับพลัน” จึงเป็นคำซ้อนที่มีความหมายใกล้เคียงกันคือ ทันทีทันใด (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

14) คำหยาบ หมายถึง คำไม่สุภาพ (ราชบัณฑิตยสถาน. 2554: 1308) พบจำนวน 4 พาดหัว คิดเป็นร้อยละ 0.39 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) **อย่าให้กูเจอ!** (ข่าวสด วันที่ 24 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (1) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึง กรณี ต.อ.ชัยยันต์ อิทธิศักดิ์สกุล รอง สวป.สภ.ทุ่งใหญ่ จ.นครศรีธรรมราช ได้รับแจ้งจากนางนิตยา ศิขิวัฒน์ เพื่อขอความช่วยเหลือให้มาจับตัวนายทรงวุฒิ ศิขิวัฒน์ บุตรชายที่คลุ้มคลั่งทำลายข้าวของภายในบ้านได้รับความเสียหาย รวมทั้งชู้เอาฆาตญาติที่แจ้งให้ตำรวจมาจับกุมว่า “ออกมาเมื่อไรเตรียมตัวไว้นะพวกมึง” ก่อนนำส่งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดี ข้อความข้างต้นมีการใช้คำว่า “กู” หมายถึง คำที่ใช้แทนตัวผู้พูด เป็นคำสรรพนามบุรุษที่ 1 โดยถือว่าเป็นคำไม่สุภาพ (พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

(2) **หนังแม่งห่วย!** (ข่าวสด วันที่ 28 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (2) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึง กรณีนักร้องชื่อดัง “จิรายุ วรรณะสิน” หรือที่รู้จักกันในชื่อ “โจ นูโว” ซึ่งได้ไปคอมเมนต์ในเฟซบุ๊กของ “เตชะ ทับทอง” โดยได้โพสต์ข้อความ ซึ่งเปิดเป็นสาธารณะ บุคคลทั่วไปสามารถพบเห็นได้ โดยได้วิพากษ์วิจารณ์หนัง “The Cave นางนอน” ว่า เป็นหนังไม่ดี ข้อความข้างต้นมีการใช้คำว่า “แม่ง” คือ คำอุทานที่ใช้พูดกันเมื่ออารมณ์เสีย หรือไม่พอใจ มาจากคำว่า ซึ่งคำดังกล่าวมาจากคำว่า แม่มึง และคำว่า “ห่วย” หมายถึง แย่ ไม่ดี

15) คำราชาศัพท์ หมายถึง คำพิเศษพวกหนึ่งต้องใช้ให้เหมาะสมกับชั้นของบุคคลไม่เฉพาะแต่พระราชทานั้น (ประยูร ทรงศิลป์ 2553: 295) จำนวน 2 พาดหัว คิดเป็นร้อยละ 0.19 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) **สิ้นพระชนม์** (ข่าวสด วันที่ 18 พฤศจิกายน 2562)

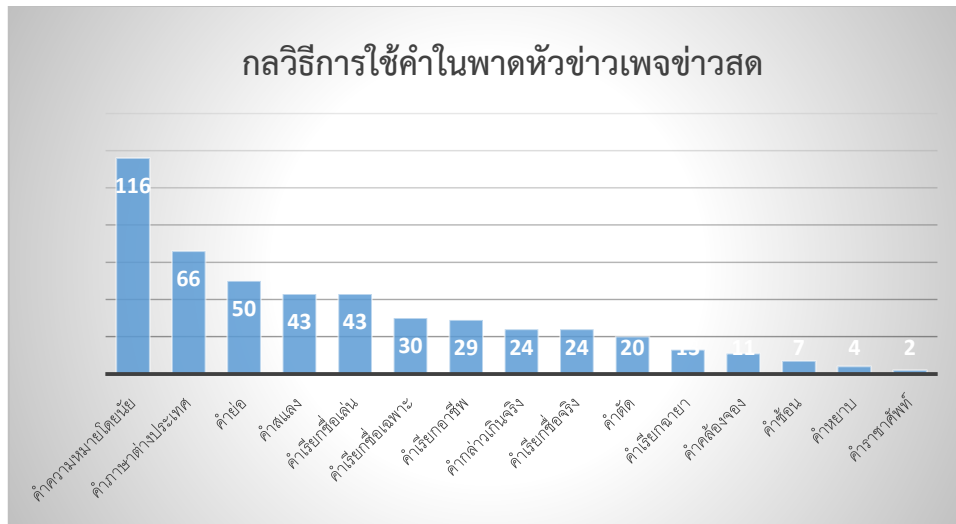
ตัวอย่าง (1) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึง สมเด็จพระเจ้าน้องนางเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี กรมพระศรีสวางควัฒน วรขัตติยราชนารี พระบรมนาถ นโรดม สีหมุนีพระมหากษัตริย์ กัมพูชา สิ้นพระชนม์ที่โรงพยาบาลในกรุงเทพฯ ข้อความข้างต้นมีการใช้คำว่า “สิ้นพระชนม์” เป็นคำราชาศัพท์ มีความหมายว่า ตาย (ใช้แก่เจ้าฟ้า พระองค์เจ้า สมเด็จพระสังฆราชเจ้า และสมเด็จพระสังฆราช)

(2) **โบกพระหัตถ์** (ข่าวสด วันที่ 21 พฤศจิกายน 2562)

ตัวอย่าง (2) ประเด็นสำคัญของข่าวกล่าวถึง พระสันตะปาปา ทรงประกอบพิธีมิสซา โบกพระหัตถ์ ให้ประชาชนเต็มสนามศุภชลาศัย ข้อความข้างต้นมีการใช้คำว่า “พระหัตถ์” เป็นคำราชาศัพท์ มีความหมายว่า มือ เมื่อรวมกับคำกริยา คือ คำว่าโบกมีความหมายว่า โบกมือ

สรุปและอภิปรายผล

สรุป

ผลการวิเคราะห์กลวิธีการใช้คำในพาดหัวข่าวเพจข่าวสด จำนวน 1,005 ข่าว พบลักษณะการใช้คำ 15 กลวิธี ได้แก่ 1) คำความหมายโดยนัย มักเป็นคำที่เกิดขึ้นใหม่ตามเหตุการณ์ปัจจุบันของสังคม 2) คำภาษาต่างประเทศ 3) คำย่อ 4) คำสแลง คือคำที่ไม่เป็นแบบแผนเป็นภาษาเฉพาะกลุ่มที่สร้างคำแปลกใหม่ขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย 5) คำเรียกชื่อเล่น 6) คำเรียกชื่อเฉพาะ 7) คำเรียกอาชีพ 8) คำกล่าวเกินจริง พบมีการใช้คำเกินจริงที่เป็นโวหารภาพพจน์ คือ อติพจน์ เป็นการกล่าวเกินจริงเน้นความรู้สึกเพื่อสร้างอารมณ์ความรู้สึกกระตุ้นผู้อ่าน 9) คำตัด 10) คำเรียกชื่อจริง 11) คำเรียกฉายา 12) คำล้อจงใจ 13) คำซ้อน พบคำซ้อนที่ความหมายเหมือนกันและความหมายใกล้เคียง 14) คำพยาง 15) คำราชาศัพท์ พบมีการใช้พาดหัวข่าวเฉพาะข่าวในพระราชสำนัก

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่ากลวิธีการใช้คำพาดหัวข่าวในเพจข่าวสด ใช้ภาษาที่เป็นเอกลักษณ์เป็นลักษณะภาษาที่เข้าใจยาก ไม่ครบความ และมักจะพาดหัวข่าวแบบกึ่งปกปิดกึ่งเปิดเผย จากเนื้อหาข่าวเพื่อสร้างความสงสัยกระตุ้นให้ผู้อ่านสนใจเข้ามาอ่านข่าวเพื่อหาคำตอบซึ่งแตกต่างจากการพาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์ที่มีความยาวใจความกระชับ เข้าใจความหมายได้ง่ายนำเสนอตรงไปตรงมา

ผู้วิจัยเห็นว่าสาเหตุที่ทำให้เกิดกลวิธีการใช้คำพาดหัวข่าวในเพจข่าวสด ผู้เขียนข่าวต้องการดึงดูดให้ผู้รับข่าวสารสนใจเข้ามาอ่านข่าวในเพจให้ได้มากที่สุด เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับเพจ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสังเกตว่าการใช้ภาษาในการพาดหัวข่าวได้เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ข่าวในหนังสือพิมพ์ได้นำเสนอโดยการใชภาษาที่

เข้าใจง่าย ตรงไปตรงมา สื่อความได้กระชับชัดเจน แต่ปัจจุบันภาษาที่ใช้นำเสนอในเพจข่าว ถูกใช้เป็นเครื่องมือชักจูงผู้อ่านเพื่อให้เพจข่าวมีผู้ติดตามและผู้สนใจอ่านข่าวเพิ่มมากขึ้นเป็นช่องทางการเพิ่มรายได้ให้กับเพจข่าว การพาดหัวข่าวจึงมุ่งปรับเปลี่ยนภาษาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้อ่านตามยุคสมัยและใช้ถ้อยคำที่เพียงแค่กระตุ้นและดึงดูดใจผู้อ่านโดยไม่ได้คำนึงถึงความถูกต้องชัดเจนของการสื่อสารเพียงแค่กระตุ้นให้ผู้อ่านเกิดความสงสัยและต้องการติดตามอ่านเนื้อหาข่าว

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษากลวิธีการใช้คำในเพจข่าวอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบกลวิธีการใช้คำในพาดหัวข่าว

เอกสารอ้างอิง

- กำชัย ทองหล่อ. (2540). *หลักภาษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : อมรการพิมพ์
- ดรุณี หิรัญรักษ์. (2538). *เทคนิคการหาข่าวและเขียนข่าวหนังสือพิมพ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธีร์วรา ชะบุรณ์. (2556). *วิเคราะห์การใช้ภาษาพาดหัวข่าวในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ*. ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตร-มหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.
- นภารัตน์ พฤกษ์สุราลัย. (2560). *การวิเคราะห์ประเภทเนื้อหาของข่าวสารบนแฟนเพจหนังสือพิมพ์แรงจูงใจและพฤติกรรมในการใช้ของผู้อ่าน*. วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิตย์. 11 (2), 63.9
- นิตา สุขเหมือน. (2557). *ภาษาพาดหัวข่าวอาชญากรรมหนังสือพิมพ์ปริมาณและหนังสือพิมพ์คุณภาพ : กรณีศึกษาข่าวฆาตกรรมเอกอุทอ อัญชันบุตร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการพัฒนาอาชีพ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- ประคอง นิมมานเหมินท์ และคณะ. (2552). *บรรทัดฐานภาษาไทย เล่ม 4 วัฒนธรรมการใช้ภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร : สถาบันภาษาไทยสำนักวิชาการมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ
- ประทีป วาทิกทินกร. (2539). *ลักษณะและการใช้ภาษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประยูร ทองศิลป์. (2553). *หลักการใช้ภาษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- ณัฐพล ไยไพโรจน์. (2558). *Digital Marketing & Case Study*. นนทบุรี : โรงพิมพ์ไอดีซีพีริเมียร์ จำกัด.
- รสริน ดิษฐบรรจง. (2553). *หลักการอ่านการเขียนคำไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554) *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*, (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2563, เข้าถึงได้จาก<http://www.royin.go.th/dictionary/index.php>

brandbuffet. (2561). *สถิติผู้ใช้ดิจิทัลทั่วโลก “ไทย” เหนืออันดับมากสุดในโลก-“กรุงเทพ” เมืองผู้ใช้ Facebook สูงสุด*, (ออนไลน์). สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2563, เข้าถึงได้จาก

<https://www.brandbuffet.in.th/2018/02/global-and-thailand-digital-report-2018/>

กลวิธีการใช้ภาษาในวัฒนธรรมเสียดสีและวิธีการนำเสนอของรายการ “ข่าววันศุกร์”
Linguistic strategies used in satirical discourse and presentation technique in
program “khaowansuk”

ธัญลีนี คำแก้ว¹ ปริญฉัตร เจตน์วราพงศ์² สิทธิกร แซ่เตี๋ย³

และวิฑูรย์ เมตตาจิตร⁴

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ “นำเสนอกลวิธีการใช้ภาษาในวัฒนธรรมเสียดสีและวิธีการนำเสนอของรายการข่าววันศุกร์” ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์เก็บจากการรายงานข่าวของผู้ประกาศข่าว ในช่วงวันที่ 6 เมษายน 2561 ถึง 30 สิงหาคม 2562 รวมจำนวน 34 เทปเป็นจำนวน 120 ตอน ผลการศึกษาพบ กลวิธีการใช้ภาษาในวัฒนธรรมเสียดสี 5 กลวิธี ได้แก่ 1) การใช้ถ้อยคำกระทบและเหน็บแนม 2) การใช้สำนวน สุภาษิต ความเปรียบ 3) การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ 4) การใช้ถ้อยคำประชดประชัน และ 5) การใช้ถ้อยคำล้อเลียน ตามลำดับ

ส่วนผลการศึกษาวิธีการนำเสนอพบ 3 วิธี ได้แก่ 1) การใช้อุปกรณในการนำเสนอข่าวประกอบด้วย 3 รูปแบบ ได้แก่ การใช้สิ่งของจำลอง การใช้อาหารและเครื่องดื่ม และการใช้กระดานหรือป้ายประกาศ 2) การแสดงบทบาทสมมติ และ 3) การสวมใส่เครื่องแต่งกาย ตามลำดับ ผู้วิจัยเห็นว่า กลวิธีการใช้ภาษาเสียดสีของผู้ประกาศข่าวและวิธีในการนำเสนอของรายการมีส่วนสร้างกระแสนิยมให้กับรายการ อีกทั้งวิธีการนำเสนอทั้งสามสามารถช่วยเสริมอรรถรสเพื่อให้ผู้ชมเข้าถึงกลวิธีการใช้ภาษาเสียดสียิ่งขึ้น

คำสำคัญ การใช้ภาษาเสียดสี วิธีในการนำเสนอ ข่าววันศุกร์

¹⁻³ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาและภาษาไทยประยุกต์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

⁴ อาจารย์ประจำภาควิชาสารัตถศึกษา, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทนำ

ปัจจุบันรายการทางโทรทัศน์มีบทบาทและมีอิทธิพลต่อทัศนคติ พฤติกรรม และการดำรงชีพของประชาชน โดยทำหน้าที่เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ความรู้ ความบันเทิง ตลอดจนความเคลื่อนไหวทางสังคม ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การพาณิชย์ การเมือง การปกครอง การศึกษา ความบันเทิง วัฒนธรรม และการทหาร ทำให้ประชาชนทั้งในประเทศและต่างประเทศได้ทราบถึงเรื่องราวและความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ดังนั้นการรับข้อมูลทางสื่อโทรทัศน์มีความสำคัญมาก ดังที่ สุกววัฒน์ สงวนงาม (2557: 1) กล่าวว่า สื่อโทรทัศน์มีบทบาทสำคัญที่เป็นเครื่องมือในการพัฒนาสังคมและประเทศ สื่อโทรทัศน์จึงมีอิทธิพลต่อประชาชนเป็นอย่างมาก

“รายการข่าว” ที่นำเสนอทางโทรทัศน์มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของคนในสังคมอย่างมากตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จุดเริ่มต้นของรายการข่าวโทรทัศน์ในประเทศไทยถือกำเนิดขึ้นพร้อมกับการก่อตั้งสถานีโทรทัศน์ช่อง 4 บางขุนพรหม ในปี พ.ศ. 2498 ในการนำเสนอข่าวในสมัยนั้น เน้นการเสนอข่าวสารจากทางราชการเป็นส่วนใหญ่ ที่ถูกควบคุมโดยรัฐบาล (ศุภลักษณ์ ด่านไพบูลย์, 2549: 1) ทำให้ผู้ประกาศข่าวและกองบรรณาธิการขาดอิสระในการนำเสนอ ส่งผลให้ขาดการสร้างสรรค์การนำเสนอรูปแบบใหม่ กล่าวคือ การนำเสนอจะมีรูปแบบเดียว คือ การรายงานข่าวอย่างที่มีเพียงแต่การพูดรายงานข่าวตามข้อเท็จจริงเพียงเท่านั้น

การรายงานข่าวในปัจจุบันไม่ได้มีเพียงรูปแบบเดียว คือ การนำเสนอตามข้อเท็จจริงเพียงเท่านั้น ยังมีการลงพื้นที่รายงานในสถานการณ์จริง สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้น และประเภทของข่าวมีอย่างหลากหลาย เช่น ข่าวสัมภาษณ์ ข่าวการประชุม ข่าวปาฐกถา ข่าวอุบัติเหตุและข่าวเพลิงไหม้ ข่าวอาชญากรรม ข่าวศาล ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าววิทยาศาสตร์และวิจัย ข่าวการศึกษา ข่าวในพระราชสำนัก ข่าวสังคม ข่าวกีฬา ข่าวนันทนาการ และข่าวเชิงสืบสวน (ปยุตต์ รัตนะ พิงคานนท์, 2548: 110) อย่างไรก็ตามการรายงานข่าวแต่ละประเภทมีกลวิธีการใช้ภาษาที่แตกต่างกันได้ ดังที่เห็นได้จาก การรายงานข่าวในพระราชสำนักจะใช้ภาษาระดับพิธีการและใช้ราชาศัพท์ ซึ่งต่างจากข่าวนันทนาการที่ใช้ภาษาไม่เป็นทางการ

การนำเสนอข่าวรูปแบบใหม่ที่ใช้ภาษาไม่เป็นทางการซึ่งนับว่าเป็นลักษณะทั่วไปของรายการข่าวในปัจจุบันที่มีข่าวหลากหลายประเภทมากขึ้นและมีการวิเคราะห์เนื้อหาข่าวควบคู่กับการรายงานข้อเท็จจริง ดังที่ชาลีณี สาราณอินทร์ (2557) พบว่า กลวิธีการใช้ภาษาเสียดสีในรายการเจาะข่าวตื่นมีการใช้ภาษาเสียดสีในการนำเสนอข่าวสังคมและการเมือง และสอดคล้องกับ กานต์ ชิวสารณ์ (2556) ที่พบว่า รายการเจาะข่าวตื่นเป็นรายการข่าวรูปแบบใหม่ที่รายงานข่าวโดยใช้โครงสร้างการเล่าเรื่องแบบละคร มีจุดเริ่มต้นและจุดจบ มีประเด็นปมปัญหาและความขัดแย้ง มีการประณามติเตียนและวิพากษ์วิจารณ์ ทำให้รายการเจาะข่าวตื่นได้รับความนิยมอย่างมากเหตุผลสำคัญเพราะผู้ดำเนินรายการใช้ภาษาเสียดสีอย่างเป็นเอกลักษณ์ที่สามารถลดความรุนแรงเป็นการใช้ภาษาแบบอ้อมแทนการกล่าวอย่างตรงไปตรงมา มีการแทรกอารมณ์ขันเพื่อเป็นการสร้างสีสันทำให้ผู้ชมมีความเพลิดเพลินในการรับชม

รายการข่าวในโทรทัศน์มีรูปแบบที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับผู้ประกาศข่าว ผู้วิจัยเห็นว่าการนำเสนอข่าวด้วยการใช้ภาษาเสียดสีทางโทรทัศน์ยังมีไม่มากนัก ซึ่งกลวิธีดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการสร้างความน่าสนใจและทำให้ข่าวน่าติดตาม จากการสำรวจพบว่า รายการข่าววันศุกร์ เป็นหนึ่งรายการหนึ่งที่มีความโดดเด่นจากรายการข่าวทั่วไป เนื่องจากผู้ประกาศข่าวได้วิเคราะห์ข่าวโดยใช้ภาษาที่มีลักษณะเสียดสีอย่างหลากหลาย เช่น การใช้ถ้อยคำกระทบและเหน็บแนม การใช้ถ้อยคำประชดประชัน เป็นต้น

ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่ารายการข่าววันศุกร์ นำเสนอข่าวด้วยกลวิธีการใช้ภาษาเสียดสี

ซึ่งทำให้มีความโดดเด่น และมีความน่าสนใจต่างไปจากรายการเล่าข่าวอื่น รวมไปถึงวิธีการนำเสนอที่มีลักษณะเฉพาะ ทำให้รายการมีสีสันดึงดูดความสนใจของผู้ชม ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการใช้ภาษาเสียดสี และวิธีการนำเสนอในรายการข่าววันศุกร์ที่ใช้ในการรายงานข่าว

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ภาษาเสียดสีในรายการข่าววันศุกร์
2. เพื่อศึกษาวิธีการนำเสนอในรายการข่าววันศุกร์

วิธีการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากเทปบันทึกรายการ “ข่าววันศุกร์” ย้อนหลังทางเว็บไซต์ www.youtube.com จากช่อง one31 โดยศึกษาจากเทปบันทึกรายการที่มียอดผู้ชมสูงเกิน 500,000 คนขึ้นไป พบจำนวน 34 เทป 120 ตอน เก็บข้อมูลระหว่างวันที่ 6 เมษายน 2561 และถึง วันที่ 30 สิงหาคม 2562 เป็นระยะเวลา 1 ปี 4 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ส่วนที่หนึ่ง วิเคราะห์พฤติกรรมการใช้ภาษาเสียดสี และในส่วนที่สองวิเคราะห์วิธีการนำเสนอ โดยเก็บข้อมูลจากถ้อยคำของผู้ประกาศข่าวโดยการถอดเทป แนวคิดที่นำมาศึกษาในส่วนแรก คือ แนวคิดเรื่อง พฤติกรรมการใช้ภาษา โดยประยุกต์จากวิจัยเรื่อง “พฤติกรรมการใช้ภาษาในวัฒนธรรมเสียดสีเพื่อสร้างความตลกขบขันของไทย” ของ อุมารภรณ์ สังฆมาน (2559) และในส่วนที่สอง แนวคิดที่นำมาศึกษาในส่วนที่สองวิธีนำเสนอ ประยุกต์จากงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาอวัจนภาษาในการสื่อสารผ่านกระบวนการสื่อสารการแสดง” ของ ปอรรักษ์ ยอดเนตร (2555)

ผลการศึกษา

การศึกษากฎวิธีการใช้ภาษาในวัฒนธรรมเสียดสีในรายการข่าววันศุกร์พบว่าสามารถจำแนกพฤติกรรมการใช้ภาษาเสียดสีเป็น 5 กฎวิธี ได้แก่ 1) การใช้ถ้อยคำประชดประชัน 2) การใช้ถ้อยคำกระทบและเหน็บแนม 3) การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ 4) การใช้ถ้อยคำเชิงสำนวน สุภาพสิต ความเปรียบ และ 5) การใช้ถ้อยคำล้อเลียน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การใช้ถ้อยคำประชดประชัน คือ เป็นกฎวิธีที่ต้องตีความหมายตรงกันข้ามกับถ้อยคำ เป็นการกล่าวเกินจริง หรือการประชดในเรื่องที่เกิดขึ้นจริงไม่ได้ ขึ้นอยู่กับบริบทของข้อความ ผู้วิจัยพบพฤติกรรมการใช้ถ้อยคำประชดประชัน จำนวน 16 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 10.3 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) “รถเมล์ ขสมก. ครีมแดงวิ่งมาตั้งแต่ปี 2534 อายุประมาณ 28 ปี หรือประมาณ 10,000 วัน 1 วันวิ่งเฉลี่ย 80 กิโลเมตร จะได้ระยะทาง 800,000 กิโลเมตร เท่ากับรถเมล์ครีมแดงทุกคันวิ่งไปกลับโลก - ดวงจันทร์ได้แล้ว 1 รอบ” (นาทิตี 6.22)

(ตอน 2009 VS 2019 วันที่ 18 มกราคม 2562)

ตัวอย่างที่ (1) จากกรณีข่าวรถเมล์ที่วิ่งมานานถึง 28 ปี ในกรุงเทพมหานคร เป็นการใช้อ้อยคำ ประชดประชัน เห็นจากการเปรียบเทียบระยะเวลาที่รถเมล์วิ่งกับการเดินทางไปกลับระหว่างโลกและ ดวงจันทร์ซึ่งเป็นการกล่าวเกินจริง เนื่องจากในอวกาศซึ่งอยู่นอกโลกไม่มีถนนและไม่มีรถคันใดสามารถเดินทางไปกลับระหว่างโลกไปยังอวกาศได้และอวกาศเป็นบริเวณที่อยู่นอกบรรยากาศของโลกออกไป ข้อความนี้จึงนับว่า เป็นการใช้อ้อยคำประชดประชัน

(2) “บินขึ้นไปเลย ๆ ไม่ทราบว่ามีขากลับมาแล้วยังนะ ที่ไปเนี่ย ออกนอกวงโคจรโลกไปแล้ว”

(นาทีที่ 8.11)

(ตอน ร่างทรงดาวพลูโตหรือเธอมีอยู่จริง วันที่ 16 สิงหาคม 2562)

ตัวอย่างที่ (2) จากกรณีข่าวที่มีคนเชื่อว่ามีมนุษย์ต่างดาวที่อยู่ดาวพลูโตมาอยู่ในร่างทรงและ อ้างว่ามีพลังวิเศษ ข้อความที่ขีดเส้นใต้เป็นการประชดในเรื่องที่เกิดขึ้นจริงไม่ได้ เนื่องจากไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่า มนุษย์ต่างดาวมีอยู่จริง อีกทั้งมนุษย์ไม่สามารถบินได้เหมือนสัตว์บางชนิด

2. การใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ คือ การใช้ถ้อยคำที่มีรูปภาษาเป็นประโยคคำถามแต่ไม่ได้ต้องการคำตอบ แต่มีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อไปถึงความต้องการและบอกนัยบางประการของผู้พูด และสามารถชี้แนะผู้ฟังให้รับรู้ถึง ความต้องการของผู้พูดได้ โดยมีคำบ่งชี้คือ ถ้า หรือ (หรือ, หรือ) ไหม ทำไม อย่างไร ถ้า...หรือ... ไหน อะไร ใคร เป็นต้น ผู้วิจัยพบกลวิธีการใช้คำถามเชิงวาทศิลป์ จำนวน 31 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 20.0 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(3) “คือคุณไม่รู้เลยหรือว่าเทคโนโลยีเดี๋ยวนี้ เนี่ยมันมีแบบนี้” (นาทีที่ 0.46)

(ตอน โจรไทย เป็นคนตลก วันที่ 7 ธันวาคม 2561)

ตัวอย่างที่ (3) จากกรณีข่าวโจรปล้นร้านทอง ข้อความข้างต้นมีการใช้คำว่า “หรือ” ผู้ประกาศข่าว ตั้งคำถามกับสิ่งที่สังคมทราบ ว่าในปัจจุบันเทคโนโลยีได้พัฒนาไปไกล โดยร้านทองทุกร้านต่างมีกล้องวงจรปิดเพื่อ รักษาความปลอดภัย เป็นการเสียดสีพฤติกรรมของโจรผู้ร้าย

(4) “ทำไมยาแผนปัจจุบันมีตั้งมากมายดันไม่กิน” (นาทีที่ 1.39)

(ตอน ปัสสาวะรักษาโรค วันที่ 23 สิงหาคม 2562)

ตัวอย่างที่ (4) จากกรณีข่าวที่มีชาวบ้านดื่มปัสสาวะเพื่อรักษาโรค ข้อความข้างต้นมีการใช้คำว่า “ทำไม” โดยเป็นการตั้งคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ แต่เป็นการถามเพื่อให้ผู้ฟังได้ฉุกคิดว่าทำไมถึงดื่มปัสสาวะกัน เพื่อรักษาโรคทั้ง ๆ ที่ยาแผนปัจจุบันมีมาตรฐานและรับรองความปลอดภัย

3. การใช้ถ้อยคำกระทบและเหน็บแนม คือ การใช้ถ้อยคำที่มีเจตนาบ่งชี้ วิพากษ์วิจารณ์ความบกพร่อง หรือข้อผิดพลาดของผู้อื่น โดยมีเจตนาซ่อนอยู่เพื่อสะท้อนถึงความบกพร่องนั้น หรือเป็นการกล่าวถ้อยคำ

เพื่อให้ผู้ฟังและบุคคลที่สามรู้สึกไม่ดี อาจมีการใช้คำซ้ำ ผู้วิจัยพบกลวิธีการใช้ถ้อยคำกระทบและเหน็บแนม จำนวน 61 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 39.4 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(5) “ผมว่านะ ซ็อยไม่ควรไปอยู่ที่พิพิธภัณฑน์ติเวชวิทยาหอรอก เพราะไม่ได้มีประโยชน์อะไรกับงานนิตเวชอีกแล้ว แต่ควรจะไปอยู่ที่พิพิธภัณฑน์ปัญหากระบวนการยุติธรรมไทย” (นาที่ที่ 8.11)

(ตอน เมื่อถึงเวลาคืนความยุติธรรมให้ซ็อย วันที่ 17 พฤษภาคม 2562)

ตัวอย่างที่ (5) จากกรณีข่าวเรื่องการตัดสินที่ไม่เป็นธรรมในคดีซ็อย ข้อความดังกล่าวเป็นการตัดสินของกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทยจากที่ซ็อยโดนกล่าวหาว่าเป็นมนุษย์กินคนโดยไม่ได้รับความเป็นธรรม เนื่องจากโดนโทษประหารชีวิตและถูกนำร่างไปแสดงไว้ที่พิพิธภัณฑน์ศิริราชและภายหลังมีข่าวออกมาว่าเขาเป็นแพะรับบาป เนื่องจากถูกหว่านล้อมให้สารภาพ โดยหลอกว่าหากจบคดีแล้วจะส่งตัวกลับบ้าน ผู้ประกาศข่าวจึงพุดตำหนิกระบวนการยุติธรรมของไทย

(6) “ค่าเดินทางไม่มีรถใช้ระหว่างนี้ ต้องเช่ารถไป ๆ กลับ ๆ คิดดูนะ ว่าพื้นที่ ๆ เกิดเหตุคือ สก. หนองสาหร่าย ระหว่าง กรุงเทพ โคราช กรุงเทพ โคราช กรุงเทพ โคราช โดยไม่มีรถขับต้องเช่ารถ ต้องนั่งรถทัวร์ ต้องนั่งรถตู้” (นาที่ที่ 3.59)

(ตอน ทำไมต้องรอ ให้พี่เขาเปิดคลิป วันที่ 13 กรกฎาคม 2561)

ตัวอย่างที่ (6) จากกรณีข่าวที่มีผู้ประสบเหตุจากเหตุการณ์เสาไฟฟ้าล้มทับรถยนต์ส่วนบุคคล ในขณะที่ก่อสร้างโครงการมอเตอร์เวย์บางปะอิน โคราช ทำให้รถยนต์ส่วนบุคคลได้รับความเสียหาย จากข้อความที่ขีดเส้นใต้ข้างต้นเป็นการใช้คำซ้ำ เป็นการเน้นย้ำเพื่อวิพากษ์วิจารณ์ความบกพร่องในการทำงานของผู้รับเหมาก่อสร้างที่ไม่ระมัดระวังจนทำให้เกิดอุบัติเหตุดังกล่าวขึ้น อีกทั้งยังไม่ดูแลเยียวยาผู้ประสบอุบัติเหตุ ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้การเดินทางไม่ได้รับความสะดวกสบายจากที่เคยใช้รถยนต์ส่วนบุคคลเดินทาง แต่กลับต้องใช้รถโดยสารประจำทางในการเดินทางไปกลับระหว่าง กรุงเทพถึงโคราช แทนรถยนต์ส่วนบุคคล

4. การใช้ถ้อยคำเชิงสำนวน สุภาพิต ความเปรียบ คือ การใช้ถ้อยคำที่มีความขึ้นเชิงกว่าคำพูดธรรมดาของผู้พูดโดยไม่ต้องอธิบายบางสิ่งบางอย่างให้ชัดเจน ถ้าหยิบยกเอาสำนวนมาประกอบคำพูดโดยผู้ฟังจะต้องตีความตีความ ผู้วิจัยพบกลวิธีการใช้ถ้อยคำเชิงสำนวน สุภาพิต ความเปรียบ จำนวน 37 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 23.9 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(7) “นี่คือลมใต้ปีกครับ ลมใต้ปีกของท่านอดีตผู้ว่าจังหวัดเชียงราย ณรงค์ศักดิ์ โอสถธนากร” (นาที่ที่ 2.27)

(ตอน หลังบ้านโอสถธนากร เผยเคล็ดลับครองเรือน วันที่ 6 กรกฎาคม 2561)

ตัวอย่างที่ (7) จากกรณีข่าวอดีตผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงรายทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการสถานการณช่วยเหลือเด็กติดถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอนได้ดี จากข้อความข้างต้นคำว่า “ลมใต้ปีก” ซึ่งมาจากสำนวนภาษาอังกฤษ คือ wind beneath my wings หมายถึง แรงสนับสนุนให้ใครสักคนประสบความสำเร็จโดยที่ไม่แสดงตัว ในที่นี้หมายถึงภรรยาของอดีตผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงรายณรงค์ศักดิ์ โอสถธนากร ที่คอยสนับสนุนและให้กำลังใจขณะที่อดีตผู้ว่าปฏิบัติภารกิจช่วยทีมฟุตบอลทีมหมูป่าได้อย่างสำเร็จ

(8) “อย่าลืมนะครับ ว่าประวัติศาสตร์นั้นก็เหมือนกับกงล้อที่หมุนไป กงล้อนี้ เคยหมุนผ่านเราไปแล้วครั้งนึง ไม่ใช่ครั้งนึงคือมันหลายครั้ง” (นาทีที่ 2.42)

(ตอน ตกปลา 500 บาท วันที่ 14 ธันวาคม 2561)

ตัวอย่างที่ (8) จากกรณีข่าวรัฐบาลมีนโยบายแจกบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้กับประชาชนที่มีรายได้น้อย จากข้อความข้างต้น คำว่า “กงล้อ” เปรียบได้กับการหมุนเรื่องราวจากในอดีตให้วนกลับมาเกิดขึ้นอีกครั้ง ในที่นี้หมายถึง กรณีรัฐบาลแจกเงินให้คนจน 500 บาท โดยผู้ประกาศข่าวมองว่าเป็นเงินที่มาจากภาษีของชนชั้นกลางซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ อาจทำให้เกิดความไม่พอใจ เนื่องจากเป็นนโยบายประชานิยมเพื่อคนบางกลุ่ม และหากมีนโยบายเช่นนี้เกิดขึ้นอาจนำมาสู่ปัญหาทางการเมืองเช่นเดิมได้

5. การใช้ถ้อยคำล้อเลียน คือ การใช้ถ้อยคำที่เลียนแบบหรือทำตามพฤติกรรมของผู้อื่นโดยการกล่าวซ้ำในสิ่งที่ผู้อื่นพูดมาแล้วหรือเป็นการนำเรื่องราวหรือสถานการณ์ที่ไม่ได้เกิดขึ้นจริงในสังคมมาเลียนแบบ ซึ่งขัดแย้งกับความคิดความรู้สึกของคนในสังคม ผู้วิจัยพบกลวิธีการใช้ถ้อยคำล้อเลียน จำนวน 10 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 6.5 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(9) “สุขภาพไม่ค่อยดีแล้ว ขอเป็นรองนายกรัฐมนตรีอย่างเดียวกัพอ” (นาทีที่ 1.11)

(ตอน รวมเรื่องที่สุด ครม. บิ๊กตุ๋ 2 วันที่ 12 กรกฎาคม 2562)

ตัวอย่างที่ (9) จากกรณีข้อความข้างต้นผู้ประกาศข่าวล้อเลียนพฤติกรรมของ พลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรีให้สัมภาษณ์ก่อนจะมีการแต่งตั้งรัฐมนตรี จากการที่มีนักการเมืองบางคนได้รับหลายตำแหน่งแต่พลเอกประวิตร วงษ์สุวรรณมีตำแหน่งเป็นรองนายกรัฐมนตรีเพียงอย่างเดียว โดยให้เหตุผลว่า สุขภาพไม่ค่อยดีแล้ว ขอเป็นรองนายกรัฐมนตรีอย่างเดียวกัพอ พิธีกรจึงนำข้อความนี้มาล้อเลียน

(10) “วันนี้ต้องขอบคุณคุณจ๊อด ชิมะ กาญจนไพรินมาก ลาไปก่อน สวัสดิคครับ” (นาทีที่ 11.33)

(ตอน ที่สุดของการแถลงนโยบายรัฐบาล วันที่ 26 กรกฎาคม 2562)

ตัวอย่างที่ (10) จากกรณีข่าวเกิดการโต้เถียงขณะประชุมสภาระหว่างพลตำรวจเอก เสรีพิศุทธ์ กับนายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จนทำให้นายกรัฐมนตรีอารมณ์เสีย พร้อมทั้งกล่าวว่า “ผมไม่เคยแอบอ้างผลงาน

ต่าง ๆ ผมมีมากมาย ท่านไปทบทวนของท่านเอง ขอขอบคุณครับ สวัสดีครับ” หลังจากกล่าวถ้อยคำนี้ก็เดินออกจากห้องประชุมรัฐสภา ซึ่งการกล่าวข้อความข้างต้น ผู้ประกาศข่าวพูดล้อเลียนนายกรัฐมนตรื เหตุการณ์ครั้งนี้ทำให้เกิดความสงสัยว่านายฯ กล่าวขอบคุณใคร ผู้ประกาศข่าวจึงล้อเลียนนายกโดยการพูดขอบคุณ และบอกลาตัวเอง

ในส่วนที่สองผู้วิจัยนำเสนอวิธีการนำเสนอของรายการข่าววันศุกร์ พบ 3 วิธี ได้แก่ 1) การใช้อุปกรณ์ในการนำเสนอข่าว 2) การใช้บทบาทสมมติ และ 3) การสวมใส่เครื่องแต่งกาย มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การใช้อุปกรณ์ในการนำเสนอข่าว คือ การใช้วัสดุหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ประกอบการรายงานข่าว ไม่รวมถึงเครื่องแต่งกาย ผู้วิจัยพบวิธีการใช้อุปกรณ์ในการนำเสนอข่าว พบจำนวน 13 เทป คิดเป็นร้อยละ 59.1 ประกอบด้วย 3 รูปแบบ ได้แก่ การใช้สิ่งของจำลองมาประกอบการรายงานข่าว การนำอาหารและเครื่องดื่มมาประกอบการรายงานข่าว และการนำกระดานหรือป้ายประกาศมาประกอบการรายงานข่าว ดังนี้

ก. การใช้สิ่งของจำลอง พบจำนวน 6 เทป คิดเป็นร้อยละ 46.2

ภาพที่ (1) การใช้เครื่องวัดระดับเสียง

(ตอน แบบไหนที่เรียกว่าพูดเสียงดัง วันที่ 23 สิงหาคม 2562)

ภาพที่ (1) จากกรณีข่าวคุณสิระ เจนจาคะพูดเสียงดังกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้ประกาศมีการนำเครื่องวัดระดับเสียงมาใช้ เห็นได้ว่าในขณะที่ผู้ประกาศข่าวรายงานข่าวเรื่อง แบบไหนที่เรียกว่าพูดเสียงดัง ผู้ประกาศข่าวได้นำเครื่องวัดระดับเสียงมาประกอบการรายงานข่าวซึ่งเนื้อหาข่าวได้กล่าวถึงคุณสิระ เจนจาคะ ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานคร สังกัดพรรคพลังประชารัฐ ได้ลงพื้นที่ตรวจสอบกรณีการรื้อป่า และขณะที่เดินทางเข้าไปตรวจสอบการก่อสร้างก็พบเจ้าหน้าที่ตำรวจนั่งตมก้าแพอยู่ จากนั้นเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ออกมาสนทนากับ คุณสิระ เจนจาคะ และในขณะที่กำลังสนทนา คุณสิระ เจนจาคะ ได้พูดเปล่งเสียงตะคอกออกมาว่า “อย่ามาขึ้นเสียงใส่ผม” กับเจ้าหน้าที่ตำรวจคนนั้น ดังนั้นผู้ประกาศข่าวจึงนำเครื่องวัดระดับเสียงมาใช้วัดระดับความดังให้ผู้ชมเห็นว่าระดับเสียงสนทนาของคนปกติทั่วไปอยู่ในระดับเดซิเบลที่เท่าไร และระดับเสียงของคุณสิระ เจนจาคะ ที่ได้กล่าวออกมาอยู่ในระดับเดซิเบลที่เท่าไร แล้วดังกว่าเสียงระดับปกติหรือไม่

ข. การใช้อาหารและเครื่องดื่ม พบจำนวน 2 เทป คิดเป็นร้อยละ 15.4

ภาพที่ (2) ก๋วยเตี๋ยวใส่ไข่มุก

(ตอน ลองชิมก๋วยเตี๋ยวลูกอ๊อด วันที่ 9 พฤศจิกายน 2561)

ภาพที่ (2) จากกรณีข่าวกระแสของไข่มุก ได้มีการนำก๋วยเตี๋ยวใส่ไข่มุก มาโชว์ในรายการ ในขณะที่ผู้ประกาศข่าวรายงานข่าวเรื่อง ลองชิมก๋วยเตี๋ยวลูกอ๊อด ผู้ประกาศข่าวได้เปรียบเทียบซึ่งขณะนั้น กระแสของชานมไข่มุกเป็นที่นิยมมาก จึงมีคนนำไข่มุกมาตัดแปลงใส่ในก๋วยเตี๋ยว และอาหารอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากชานม เช่น ส้มตำใส่ไข่มุก ราดหน้าใส่ไข่มุก ผู้ประกาศข่าวจึงชิมก๋วยเตี๋ยวใส่ไข่มุก และแสดงความคิดเห็นว่าไข่มุกควรอยู่แค่ในชานมเท่านั้น

ค. การใช้กระดานหรือป้ายประกาศ พบจำนวน 5 เทป คิดเป็นร้อยละ 38.5

ภาพที่ (3) การใช้กระดาน

(ตอน ทำความรู้จัก พายุปาบึก วันที่ 4 มกราคม 2562)

ภาพที่ (3) จากกรณีการเกิดพายุปาบึก มีการนำกระดานมาใช้ประกอบการรายงานข่าวจะเห็นได้ว่าในขณะที่ผู้ประกาศข่าวรายงานข่าวเรื่อง ทำความรู้จัก พายุปาบึก ผู้ประกาศข่าวใช้กระดานที่มีรูปแผนที่ประเทศไทยตอนล่าง ประกอบการอธิบายทิศทางของพายุปาบึก เพื่อให้เห็นชัดว่าพายุปาบึกจะมาจากทิศทางใด และจะพัดไปทางใด เพื่อให้เห็นภาพที่เข้าใจง่ายขึ้น

2. การแสดงบทบาทสมมติ คือ ผู้ประกาศข่าวแสดงบทบาทสมมติเป็นบุคคลอื่น หรือแสดงบทบาทเป็นสิ่งอื่นนอกจากบุคคล ประกอบ การรายงานข่าว ผู้วิจัยพบวิธีการแสดงบทบาทสมมติ พบจำนวน 3 เทป คิดเป็นร้อยละ 13.6 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ (4) สาธิตการลอกคราบของงู

(ตอน ปฏิบัติการลอกคราบเผด็จการ วันที่ 14 มิถุนายน 2562)

ภาพที่ (4) จากกรณีที่นายภมาจากการทำรัฐประหารและเข้ามามีบทบาททางการเมือง กรณีข้างต้นผู้ประกาศข่าวเปรียบการกระทำนั้นเป็นการลอกคราบของงู จึงสาธิตการลอกคราบของงู ซึ่งเห็นได้ว่า ในขณะที่ผู้ประกาศข่าวรายงานข่าวเรื่อง ปฏิบัติการลอกคราบเผด็จการ โดยเนื้อข่าวกล่าวถึงระบบการปกครองของประเทศไทยที่ถูกแทรกแซงจากกลุ่มคนภายในองค์กรที่จะปฏิวัติการปกครอง ผู้ประกาศข่าวได้เลียนแบบพฤติกรรมของงูที่มีการลอกคราบ ซึ่งพฤติกรรมของมนุษย์ไม่สามารถทำได้

ภาพที่ (5) การแสดงบทบาทเป็นเพศที่สาม

(ตอน ไม่อยากเป็นทหาร วันที่ 5 เมษายน 2562)

ภาพที่ (5) จากกรณีที่มีข่าวผู้ชายไปเข้ารับการเกณฑ์ทหารโดยปลอมตัวเป็นเพศที่สาม ซึ่งจากการแสดงบทบาทเป็นเพศที่สาม จะเห็นได้ว่าในขณะที่ผู้ประกาศข่าวรายงานข่าวตอน ไม่อยากเป็นทหาร จากเนื้อข่าว ผู้ชายไทยบางกลุ่มมีการแต่งตัวเป็นเพศที่สามไปคัดเลือกทหารเกณฑ์ เนื่องจากไม่อยากเป็นทหาร แต่งตัวโดยสวมใส่เสื้อผ้าของผู้หญิง แต่งหน้า สวมวิก ผู้ประกาศข่าวจึงได้แสดงบทบาทสมมติโดยเลียนแบบเป็นผู้ชายที่มีลักษณะเป็นเพศที่สาม สวมใส่วิกผมยาวและพูดว่า “เห็นไหมคะจ๋า ผมยาวขนาดนี้จะให้หนูเกณฑ์ทหารได้อย่างไร ดั่งค์จะขอยผมยังไม่มีเลยคะ”

3. การสวมใส่เครื่องแต่งกาย คือ การแต่งกายเลียนแบบตามสถานการณ์ในข่าวที่เล่าอยู่ ณ ขณะนั้นและเป็นสิ่งที่ผู้ประกาศข่าวสวม ใส่อยู่บนร่างกาย ผู้วิจัยพบวิธีการใช้เรื่องแต่งกาย พบจำนวน 6 เทป คิดเป็นร้อยละ 27.3 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ (6) เครื่องประดับศีรษะ

(ตอน แต่งตัวหลักแสน - ดอกมูราคามิ อวดรวยหรือแพชั่น วันที่ 28 กันยายน 2561)

ภาพที่ (6) จากกรณีกระแสเครื่องประดับ มูราคามิ ที่ได้รับความนิยม ภาพเครื่องประดับศีรษะของผู้ประกาศข่าว เห็นได้ว่าในขณะที่ผู้ประกาศข่าวรายงานข่าวเรื่อง แต่งตัวหลักแสน - ดอกมูราคามิ อวดรวยหรือแพชั่น ได้สวมเครื่องประดับศีรษะเป็นมูราคามิ ซึ่งเป็นเครื่องประดับที่มีราคาแพงส่งมาจากประเทศญี่ปุ่น ซึ่งได้รับความนิยมอย่างมากในขณะนั้น ประกอบการรายงานข่าว

ภาพที่ (7) เสื้อกั๊กวินมอเตอร์ไซด์

(ตอน วินมอเตอร์ไซด์ อาชีพในฝัน วันที่ 21 มิถุนายน 2562)

ภาพที่ (7) จากกรณีทะเลาะวิวาทกันเองของวินมอเตอร์ไซด์เนื่องจากแย่งพื้นที่ลูกค้า ซึ่งแต่ละพื้นที่ราคาของเสื้อวินจะไม่คงที่แตกต่างกันไปตามปริมาณของลูกค้า จากภาพเสื้อกั๊กวินมอเตอร์ไซด์ เห็นได้ว่าในขณะที่ผู้ประกาศข่าวรายงานข่าวตอน วินมอเตอร์ไซด์ อาชีพในฝัน ได้สวมเสื้อกั๊กวินมอเตอร์ไซด์ประกอบการรายงานข่าว โดยพูดถึงอาชีพวินมอเตอร์ไซด์ว่ากว่าจะเป็นได้นั้นไม่ง่าย และวินมอเตอร์ไซด์ที่ถูกกฎหมายนั้นเสื้อกั๊กวินต้องได้จากกรมขนส่งทางบก พร้อมทั้งอธิบายว่าบนเสื้อกั๊กที่ถูกต้องตามกฎหมายต้องมีตราของกรมขนส่งทางบก และมีบัตรประจำตัวคนขับติดบนเสื้อทั้งด้านหน้าและด้านหลัง

สรุปและอภิปรายผล

ผู้วิจัยพบกลวิธีการใช้ภาษาในวัฒนธรรมเสียดสีในรายการข่าววันศุกร์ทั้งหมด 155 ถ้อยคำ โดยจำแนกได้ 5 ประเภท ได้แก่ 1) การใช้ถ้อยคำกระทบและเหน็บแนม จำนวน 61 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 39.4 2) การใช้ถ้อยคำเชิงสำนวน สุภาษิต ความเปรียบ จำนวน 37 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 23.9 3) การใช้คำถามเชิงวาทิลป์ จำนวน 31 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 20.0 4) การใช้ถ้อยคำประชดประชัน จำนวน 16 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 10.3 5) การใช้ถ้อยคำล้อเลียน จำนวน 10 ถ้อยคำ คิดเป็นร้อยละ 6.5 ตามลำดับ และพบวิธีการนำเสนอในรายการ

ข่าววันศุกร์ พบ 20 เทป โดยจำแนก 3 วิธี ได้แก่ วิธีที่หนึ่ง การใช้อุปกรณในการนำเสนอข่าว จำนวน 13 เทป คิดเป็นร้อยละ 59.1 โดยสามารถแบ่งได้เป็น 3 วิธีย่อย ได้แก่ สิ่งของจำลอง จำนวน 6 เทป คิดเป็นร้อยละ 46.2 อาหารและเครื่องดื่ม จำนวน 2 เทป คิดเป็นร้อยละ 15.4 และกระดานหรือป้ายประกาศ จำนวน 5 เทป คิดเป็นร้อยละ 38.5 วิธีที่สอง การสวมใส่เครื่องแต่งกาย จำนวน 6 เทป คิดเป็นร้อยละ 27.3 และวิธีสุดท้าย คือ การใช้การแสดงบทบาทสมมติ พบจำนวน จำนวน 3 เทป คิดเป็นร้อยละ 13.6 ตามลำดับ

กลวิธีการใช้ภาษาเสียดสีในรายการข่าววันศุกร์ปรากฏลักษณะของการใช้ภาษาเสียดสีเพื่อชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่อง โดยที่วิเคราะห์วิจารณ์หรือกล่าวตำหนิโดยใช้วจนกรมอ้อม จากข้อมูลที่ปรากฏพบว่า ข่าวที่ผู้ประกาศข่าวเสียดสีนั้นส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับข่าวสังคม นอกจากนี้ยังมีข่าวการเมือง ข่าวบันเทิง ข่าวต่างประเทศ ข่าวเศรษฐกิจและข่าวอื่น ๆ ซึ่งไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชาลินี สำราญอินทร์ (2559) ที่พบ 10 กลวิธี ซึ่งพบกลวิธีถ้อยคำผกผันมากที่สุด การใช้ถ้อยคำผกผันซึ่งเทียบได้กับกลวิธีการใช้ถ้อยคำประชดประชัน โดยมีความหมายคล้ายคลึงกันเป็นกลวิธีที่ต้องตีความหมายตรงกันข้ามกับถ้อยคำ และพบว่าส่วนใหญ่เป็นข่าวการเมือง เนื่องจากรายการเจาะข่าวตื่นเป็นรายการออนไลน์ และสามารถเลือกที่จะเสนอประเด็นใดก็ได้ที่พิธีกรสนใจ จึงเน้นเรื่องการเมืองเป็นพิเศษ ต่างจากรายการข่าววันศุกร์ที่พบกลวิธีการใช้ถ้อยคำกระทบและเหน็บแนมมากที่สุด ซึ่งการใช้กลวิธีนี้เป็นหนึ่งในการใช้วจนกรมอ้อมที่ให้ความหมายได้ชัดเจนที่สุดจาก 5 กลวิธี ซึ่งการใช้ถ้อยคำกระทบเหน็บแนมเป็นการตั้งใจพูดวิพากษ์วิจารณ์ความบกพร่องหรือข้อผิดพลาดเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยมีเจตนาซ่อนอยู่เพื่อสะท้อนความบกพร่อง โดยรายการข่าววันศุกร์เป็นรายการข่าวทางโทรทัศน์ที่ต้องนำข่าวที่ได้รับความสนใจจากสังคมและประชาชน ทำให้พบข่าวสังคมมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากรายการข่าววันศุกร์ ได้เลือกประเด็นที่กำลังเป็นที่สนใจของสังคมขณะนั้น กลวิธีการใช้ภาษาเสียดสีในรายการข่าววันศุกร์ปรากฏทั้งหมด 5 กลวิธี ซึ่งกลวิธีทั้ง 5 กลวิธีนี้แสดงให้เห็นว่า การสื่อสารในรายการเป็นการสื่อความหมายที่ใช้ภาษาไม่ตรงตามรูป เป็นการใช้ภาษาแบบเสียดสีในลักษณะประชดประชัน กระทบ เหน็บแนม ตั้งคำถามเชิงวาทศิลป์ ใช้สำนวน สุภาษิต ความเปรียบ และพูดล้อเลียน เพื่อชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องของพฤติกรรมของคนในสังคมที่เป็นอยู่ หรือการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานต่าง ๆ โดยไม่วิเคราะห์วิจารณ์หรือกล่าวตำหนิโดยตรง แต่พูดวิจารณ์เพื่อแสดงความหมายโดยนัย

วิธีในการนำเสนอในรายการข่าววันศุกร์มีส่วนสร้างกระแสนิยมให้กับรายการอย่างยิ่ง อีกทั้งวิธีการนำเสนอยังสามารถช่วยเสริมให้เข้าถึงอารมณ์ในการใช้ภาษาเสียดสีได้มากยิ่งขึ้น โดยปรากฏการใช้อุปกรณในการนำเสนอข่าวมากที่สุด จาก 3 วิธี คือ การใช้อุปกรณในการนำเสนอข่าว การใช้บทบาทสมมติ และการสวมใส่เครื่องแต่งกาย ผู้วิจัยเห็นว่าการใช้อุปกรณในการนำเสนอ ตัวผู้ประกาศข่าวมีเจตนาเพิ่มความน่าสนใจของข่าว และต้องการทำให้ผู้รับสารเข้าใจข่าวได้ง่ายขึ้น จากโดยทั่วไปที่มีเพียงแต่การพูดรายงานข่าวตามข้อเท็จจริงเพียงเท่านั้น แต่เมื่อใช้อุปกรณมาประกอบการเล่าข่าวสามารถช่วยให้เข้าถึงเนื้อหาของข่าวและยังทำให้เห็นถึงความตั้งใจที่ผู้ประกาศข่าวทำให้ได้รับความสนใจจากผู้รับสารมากขึ้น

นอกจากนี้กลวิธีการใช้ภาษาเสียดสีทั้ง 5 กลวิธี และวิธีการนำเสนอทั้ง 3 วิธีนี้ แสดงให้เห็นว่าในการรายงานข่าวของผู้ประกาศข่าว มีการใช้วาทศิลป์ในการรายงานข่าวโดยใช้วจนกรมอ้อมผ่านกลวิธีการใช้ภาษาเสียดสีทั้ง 5 กลวิธี และมีวิธีการนำเสนอที่มีลีลาเฉพาะตัวแสดงให้เห็นถึงความสามารถของ จี๊ด ธิมะ ผู้ประกาศข่าว ดังที่เขาได้กล่าวว่า “ไม่ใช่แค่ไหนกระแสดตามข่าวไปเรื่อย หากเป็นเรื่องยาก ต้องย่อยให้ง่าย หากเป็นเรื่องง่าย ต้องทำให้มีมุมคิด ต้องโจมตีคนทุจริต ต้องสรรเสริญคนดี กล้าที่จะเข้าถึงเนื้อหาและกล้าที่จะนำเสนอ”

(ธีมะ กาญจนไพริน, JSL Global Media: 7 พฤษภาคม 2562) จะเห็นว่ากลวิธีทางภาษาที่ผู้ประกาศข่าวใช้ในรายการข่าววันศุกร์ ทำให้ผู้รับสารได้ติดตามประเด็นข่าวสารอย่างเพลิดเพลิน ผู้วิจัยเห็นว่ากลวิธีการใช้ภาษาเพื่อเสียดสีในรายการ และวิธีในการนำเสนอจึงมีส่วนสำคัญที่ช่วยสร้างกระแสนิยม และเสน่ห์เฉพาะตัวให้กับรายการข่าววันศุกร์ ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการนำเสนอยังสามารถช่วยเสริมให้เข้าถึงอรรถรสในการใช้ภาษาเสียดสีได้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาวิธีการใช้ภาษาในวาทกรรมอื่น ๆ ที่เป็นเอกลักษณ์ทำให้ผู้รับชมสนใจในรายการข่าวอื่น ๆ เพิ่มเติม เพื่อให้ได้มุมมองด้านการใช้ภาษาของผู้ประกาศข่าวที่น่าสนใจ
2. ควรมีการศึกษาวิธีการนำเสนอในรายการต่าง ๆ ที่ได้รับความนิยม และทำให้ผู้ประกาศข่าวหรือพิธีกรมีชื่อเสียงมากขึ้นจากการใช้วิธีการนำเสนอที่โดดเด่น เพื่อให้ได้มุมมองด้านการใช้วิธีการนำเสนอที่หลากหลายมากขึ้น และแตกต่างจากการศึกษาที่ผ่านมา

เอกสารอ้างอิง

- กานต์ ชิวสาธน์. (2556). *ปรากฏการณ์ล้อเลียนเสียดสีข่าวในรายการทีวีออนไลน์ “เจาะข่าวตื่น”*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ชาลีณี สำราญอินทร์ และคณะ. (2559). *กลวิธีการใช้ภาษาเสียดสีในรายการ “เจาะข่าวตื่น”*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- ปอรรช์มัย ยอดเนตร. (2555). *การพัฒนาอวัจนภาษาในการสื่อสารผ่านกระบวนการสื่อสารการแสดง*. วารสารการประชาสัมพันธ์และการโฆษณาฉบับพิเศษ ฉบับพิเศษเรื่อง “ทัศนคติ ความพึงพอใจ กับการสื่อสารผ่านสื่อที่แตกต่าง” ,11(1), 15-25. ค้นจาก <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jprad/article/download/148570/109267/>
- ปยุณรัตน์ พิงคานนท์. (2548). *การสื่อข่าวและการเขียนข่าวหนังสือพิมพ์*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรเทพ อินพรหม. (2558). *การนำเสนอข่าวภัยแล้ง พ.ศ. 2558: กรณีเปรียบเทียบหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์ข่าวสด*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยกรุงเทพ, กรุงเทพฯ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานามีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- วิเศษ ชาญประโคน. (2555). *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: บริษัท ทริปเพิ้ลเอดดูเคชั่น จำกัด.
- ศุภลักษณ์ ด่านไพบูลย์. (2549). *รูปแบบ วิธีการนำเสนอ และปัจจัยที่มีผลต่อรายการสนทนาข่าวของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3*. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สุภาวัฒน์ สงวนงาม. (2557). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกรับชมรายการข่าวของสถานีโทรทัศน์ของผู้ชมในเขตกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเนชั่น, ลำปาง.
- อรสา ชันเงิน. (2548). *ลักษณะการนำเสนอข่าวโทรทัศน์ในรูปแบบสารบันเทิง ศึกษาเฉพาะกรณีรายการ “สะกิดข่าว”*. สารนิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, กรุงเทพฯ.

อุมาภรณ์ สังขมาน. (2559). *กลวิธีทางภาษาในวัฒนธรรมเสียดสีเพื่อสร้างความตลกขบขันของไทย*. วารสารมนุษยศาสตร์, 23(1), 154-178. ค้นจาก <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/abc/article/view/57890/47913>

JSL Global Media. (2563,10 กุมภาพันธ์). *รายการเจาะใจ EP.13 : จัด ฮีมะ กาญจนไพริน-รู้เท่าทันสื่อ รู้เท่าทันข่าว . [เว็บไซต์ออนไลน์]*. สืบค้นจาก <http://www.youtube.com/Watch?v=3VO2SprVg8M.com>

กลวิธีการสร้างตัวละคร กับการนำเสนอแนวคิด เรื่อง สัมพันธภาพและปัญหาความเหลื่อมล้ำ
ในนวนิยาย เรื่อง คนแคระ

Characters Creation Strategies, Presentation Relationship and Inequality in the
novel “KONKRAE”

ปริญญา วิชัยรัตน์¹ และศรัณภัทร์ บุญฮก²

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาวิธีการสร้างตัวละคร กับการนำเสนอแนวคิด เรื่อง สัมพันธภาพและปัญหาความเหลื่อมล้ำในนวนิยาย เรื่อง คนแคระ ของวิภาส ศรีทอง ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ประจำปีพุทธศักราช 2555 ผลการศึกษาพบว่า วิภาส-ศรีทอง ใช้กลวิธีการสร้างตัวละครทั้ง 4 ตัวละคร ประกอบด้วย เกริก คนแคระ พิซิต และนุช ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความเป็นจริง สมเหตุสมผล มีบุคลิกลักษณะความรู้สึกลึกซึ้ง รวมถึงพฤติกรรมการแสดงออก เสมือนคนจริง ๆ แต่มีเพียงตัวละครเดียว คือ เกริก ที่บางสถานการณ์วิภาส ศรีทอง ใช้กลวิธีการสร้างตัวละครแนวเหนือจริง โดยมีลักษณะความคิด พฤติกรรมผิดแปลกไปจากบุคคลทั่วไป จากการนำคนแคระมาซึ่งเพียงเพราะต้องการสัมพันธภาพ โดยตัวละครทุกตัวละคร มีลักษณะทางกายภาพ ความรู้สึกลึกซึ้ง ฐานะ และการศึกษาแตกต่างกัน เพื่อเสนอให้เห็นถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมร่วมสมัยของผู้ที่มีฐานะสูงกว่าที่พยายามกดขี่ผู้ที่มีฐานะด้อยกว่าตน อีกทั้งเสนอให้เห็นถึงปัญหาการขาดสัมพันธภาพที่ดีของตัวละครหลัก เปิดเผยให้เห็นความแปลกแยกของคนในสังคมร่วมสมัย เป็นการโหยหาสัมพันธภาพระหว่างมนุษย์ด้วยกัน แต่กลับจำกัดขอบเขตของความสัมพันธ์นั้นไว้ และพยายามหาความชอบธรรมให้การกระทำที่ผิดบาปของตนเอง นวนิยาย เรื่อง คนแคระ จึงเป็นนวนิยายที่สามารถสะท้อนปัญหาของคนในสังคมร่วมสมัย ทำทฤษฎีเกณฑ์ กฎหมาย และศีลธรรมอันดี เป็นการตีแผ่บริบทสังคมไทยที่มนุษย์บกพร่องทางคุณธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคคล ที่มีฐานะดี และการศึกษาดีในสังคม

คำสำคัญ: คนแคระ ปัญหาความเหลื่อมล้ำ สังคมร่วมสมัย

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

² อาจารย์, สาขาวิชาภาษาไทย, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทนำ

นวนิยาย เรื่อง คนแคระ ของวิภาส ศรีทอง ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) ประจำปีพุทธศักราช 2555 เป็นนวนิยายที่สะท้อนให้เห็นกลวิธีการสร้างตัวละครแทนกลุ่มคนหลากหลายในสังคมร่วมสมัย กับการนำเสนอแนวคิด เรื่อง สัมพันธภาพและปัญหาความเหลื่อมล้ำในนวนิยาย เรื่อง คนแคระ โดยสะท้อนให้เห็นการขาดความตระหนักถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ การหมกมุ่นอยู่กับปัญหาของตนเอง และการโยยหาสัมพันธภาพระหว่างมนุษย์ด้วยกัน แต่จำกัดขอบเขตของความสัมพันธ์นั้นไว้ อีกทั้งเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงปัญหา เรื่อง สิทธิเสรีภาพ ในสังคมไทยที่ยังมีความเหลื่อมล้ำอยู่ กล่าวคือ ผู้มีฐานะดีหรือการศึกษาดี ย่อมได้เปรียบบุคคลที่มีฐานะด้อยกว่า นำเสนอเรื่องด้วยลีลาแบบสมจริง ขณะเดียวกันก็ดูเหมือนจริงไปพร้อมกัน โครงเรื่องไม่ซับซ้อน เข้าใจง่าย ผ่านการนำเสนอผ่านตัวละครที่มีความแตกต่างกันทั้งบุคคลที่มีฐานะดี ฐานะปานกลาง และฐานะด้อยในสังคม

นวนิยาย เรื่อง คนแคระ แบ่งออกเป็น 4 ภาค ประกอบด้วย ภาคแรก “กรง” เป็นการปูพื้นของเรื่อง แนะนำตัวละครสำคัญคือ เกริก เป็นคนฉลาด เรียนแพทย์และมีความรู้ในสายงานนี้อย่างดี แต่ความฉลาดดังกล่าว ไม่มากพอที่จะทำให้เขาพบคำตอบบางอย่าง เขาได้จับคนแคระมาขัง โดยมีพิชิตเพื่อนผู้จมปลักก็บอติดจากภรรยา ของเขาได้เสียชีวิตเป็นพยานรับรู้ และเพื่อนสาวจิตรกร ผู้หมกมุ่นอยู่กับการสร้างงานศิลปะของตนเอง กระทั่ง มองไม่เห็นความสัมพันธ์ของมนุษย์ในโลก ส่วนอื่น ทั้ง 3 คนล้วนอยู่ในกรงขังของตนเอง ขณะที่คนแคระถูกขังอยู่ใน กรงจริงจากน้ำมือของเกริก ภาคที่สอง “มนุษย์หัตถ์” บอกเล่าถึงเรื่องราวความหลังของเกริก พิชิต และนุชนารถ เมื่อครั้งพวกเขาไปเที่ยวทะเลด้วยกันหลังเรียนจบมัธยม ความสนุกสนานของพวกเขาไม่ต่างกับคนวัยเดียวกัน ก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิดขึ้น เมื่ออยู่ ๆ พวกเขาได้เจอกับมือของมนุษย์ที่ถูกตัดตรงข้อมือ เป็นเส้นคมกริบ ลักษณะเหมือนมือคนปกติ ไม่น่าเปื่อยหรือเหี่ยวแห้ง พวกเขาจึงเรียกว่า “มนุษย์หัตถ์” ภาคที่สาม “เศษกระจก” เป็นตอนที่เกริกสัญญาว่าจะปล่อยคนแคระให้เป็นอิสระ แต่สุดท้ายเกริกผิดคำสัญญาเป็นการกระทำโดยการตอบโต้จากคนแคระที่วางแผนทุบกระจกในห้องน้ำด้วยขวดน้ำแช่แข็ง และใช้มันห่อผ้าขนหนูไว้และใช้แทงเกริกตอนที่ให้ เกริกพาไปเดินเล่น ในขณะที่นุชนารถมาช่วยเกริกได้ทันและใช้ไม้ตีคนแคระจนนิ่งไป พิชิตเริ่มตระหนักในความ เป็นไปของชีวิตมากขึ้น กระทั่งขอถอนตัว ตามมาด้วยเกริกก็ได้ตัดสินใจถอนตัวจากคนแคระเช่นกัน แต่นุช ไม่ยอมขอเดินหน้าทำงานศิลปะโดยมีคนแคระอยู่ด้วยต่อไป และภาคสุดท้าย “ทะเลทราย” เกริกได้ถอนตัวแล้ว เดินทางไปออสเตรเลียเพื่อให้ลืมเรื่องราวที่เกิดขึ้น แต่เขากลับไปเจอคนแคระในคณะละครสัตว์ ด้วยอำนาจการเจอ คนแคระเขารู้ว่าไม่สามารถลืมคนแคระได้ จึงกลับมาเมืองไทยและพบว่าคนแคระยังอยู่กับนุช เขาลือกรงขังตนเอง และเอากุญแจกรงขังนั้นโยนทิ้งไป

เมื่อวิเคราะห์จากเนื้อหาข้างต้น เห็นได้ชัดว่านวนิยาย เรื่อง คนแคระ สามารถสะท้อนให้เห็นประเด็น หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมร่วมสมัย การถูกจำกัดอิสรภาพจากการถูกกักขัง ความแปลกแยกของมนุษย์ที่มากขึ้นทุกวันในสังคมปัจจุบันการหมกมุ่นและสนใจแต่ปัญหาของตนเอง หากจะมี

ปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นก็คือการใช้ประโยชน์หรือสัมพันธ์ภาพระหว่างมนุษย์แต่จำกัดขอบเขตของความสัมพันธ์นั้นไว้ ความซับซ้อนยกย่อนของจิตใจมนุษย์สะท้อนผ่านตัวละคร รวมถึงกลไกการป้องกันตัวของตัวละครที่พยายามหาทาง สร้างความชอบธรรมให้กับการกระทำของตนเอง กระทั่งลึมนึกถึงความผิดชอบชั่วดี หรือความถูกต้องตามมโนธรรม ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงมีวัตถุประสงค์ศึกษานวนิยาย เรื่อง คนแคระ เพื่อพิจารณา กลวิธีการสร้างตัวละคร แทนกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคมร่วมสมัย กับการนำเสนอแนวคิด เรื่อง สัมพันธภาพและปัญหาความเหลื่อมล้ำ ในนวนิยาย เรื่อง คนแคระ

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิธีการสร้างตัวละครแทนกลุ่มคนต่าง ๆ ภาวะสังคมร่วมสมัย ในนวนิยายเรื่อง “คนแคระ” ของวิภาส ศรีทอง
2. เพื่อศึกษาสัมพันธภาพระหว่างตัวละครกับภาพสะท้อนสังคมร่วมสมัย ในนวนิยาย เรื่อง “คนแคระ” ของวิภาส ศรีทอง

วิธีการศึกษา

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ กลวิธีการสร้างตัวละคร กับการนำเสนอแนวคิด เรื่อง สัมพันธภาพ และปัญหาความเหลื่อมล้ำในนวนิยาย เรื่อง คนแคระ ผู้เขียนได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอนโดยเริ่มต้นตั้งแต่ การศึกษาเอกสาร หนังสือ เว็บไซต์ บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยาย เรื่อง คนแคระ จากนั้นได้คัดเลือกเอกสารดังกล่าว นำมาจำแนกเป็นประเด็นสำคัญ อีกทั้งได้วิเคราะห์ตัวบทอย่างละเอียดเพื่อเชื่อมโยงกับบริบททางสังคมที่เกี่ยวข้อง จากนั้นได้เรียบเรียงและนำมาสรุปตามแนวคิดของผู้เขียนเป็นบทความวิชาการฉบับสมบูรณ์

ผลการศึกษา

จากการศึกษาและวิเคราะห์กลวิธีการสร้างตัวละครแทนกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคม และศึกษาสัมพันธภาพระหว่างตัวละครกับภาพสะท้อนสังคม พบว่ามีความเชื่อมโยงกับบริบท ความเหลื่อมล้ำ และสัมพันธภาพของผู้คนในสังคมร่วมสมัย โดยสร้างตัวละครแทนบุคคลที่มีความหลากหลาย ทั้งลักษณะทางกายภาพ ความรู้สึกนึกคิด ฐานะ และการศึกษาแตกต่างกัน ดังนี้

1. กลวิธีการสร้างตัวละครแทนกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคมร่วมสมัย

นวนิยาย เรื่อง คนแคระ นำเสนอกวิธีการสร้างตัวละครแทนกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคมร่วมสมัย เป็นสังคมที่เปลี่ยนแปลงจากระบบเศรษฐกิจแบบเกษตรกรรมพึ่งตนเองผสมกับระบบศักดินาเป็นระบบทุนนิยมอุตสาหกรรม เป็นสังคมที่ซับซ้อน และมีความไม่แน่นอนสูง ผู้คนต่างดิ้นรนเอาตัวรอดในภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (วิทยากร เชียงกุล, 2553, น. คำนำ) ดังนั้น นวนิยายเรื่องนี้จึงเปิดเผยให้เห็นธาตุแท้ของมนุษย์ผ่านการนำเสนอ ด้านมืดผ่านตัวละครในเรื่องโดยสะท้อนผ่านตัวละคร ดังนี้

1.1 เกริก

ตัวละครชายผู้มีความคิดผิดแปลกพิสดาร เขาเป็นคนเงียบขรึมแต่ก็มีอัธยาศัยดี เป็นมิตร ใจกว้าง และซื่อสัตย์อยู่บ้าง เป็นตัวละครที่มีฐานะร่ำรวย การเรียนดี เพียบพร้อมด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกแก่เขาทุกอย่าง ดังข้อความว่า

“เกริกมาจากครอบครัวที่มีฐานะร่ำรวย มีเกียรติ เขาเป็นลูกคนเดียว กำพร้ามารดาตั้งแต่วัยเยาว์ เกริกเรียนดีและอยู่ห้องคิงส์มาตลอด เคยสอบพรีเอ็นทรานซ์ช่วงสมัยมัธยมปลายได้อันดับสิบเอ็ดของประเทศ จัดได้ว่าอยู่ในระดับหัวกะทิ แม้จะถือว่าเป็นคนฉลาด สติปัญญาล้ำเลิศ แต่กระนั้นก็ยังไม่มีลักษณะเด่นของตนเอง เขาไม่เชื่อว่าตนเองจะเป็นอัจฉริยบุคคลได้ トラบเท่าที่ยังมองไม่เห็นความสามารถพิเศษเฉพาะตัวอะไร เขาสอบเอ็นทรานซ์ติดคณะแพทยศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐ พอขึ้นปีสองเขาก็เริ่มสนใจในวิชาชีพที่ตนเองเลือกน้อยลง (วิภาส ศรีทอง, 2555, น. 25)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่าเกริกมีทุกอย่างเพียบพร้อม คอยอำนวยความสะดวก และสนับสนุนเขาในการกระทำสิ่งต่าง ๆ อย่างไม่ต้องดิ้นรน เขามีเงินรวมทั้งทรัพย์สินสมบัติ อันเป็นกุญแจสู่อำนาจ เป็นอิสระโดยไม่ต้องพึ่งใครในการตัดสินใจ เขาถูกประคบประหงมตามใจจนเกิดความเคยชิน เขานี้จะทำสิ่งใดก็ทำได้โดยที่พ่อของเขาไม่เคยขัดหรือดักเตือนเขาอย่างจริงจัง ด้วยเหตุผลข้างต้นนี้ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เขามีความคิดอันแปลกประหลาด ผิดเพี้ยน ไร้เหตุผล โดยการจับคนแคระมาขังไว้ในฐานะ “แขก” เพียงแค่เป็นสิ่งที่ทำให้ชีวิตเขามีความหมายมากขึ้น โดยไม่คำนึงถึงเสรีภาพในการเลือกดำรงชีวิตของอีกฝ่าย เพราะฉะนั้นเกริกจึงเปรียบเสมือนตัวแทนกลุ่มคนที่มีอำนาจ มีฐานะการเงินที่ได้เปรียบ และมีการศึกษาดี ในภาวะสังคมที่ซับซ้อนด้วยการเงินและเป็นบุคคลผู้มีอำนาจเป็นหลัก สามารถกระทำการสิ่งต่าง ๆ อย่างง่ายดาย สุดท้ายเขามีความคิดที่จะหนีห่าง ผลักอดีตทุกอย่างออกจากตัว เขาพยายามหลีกเลี่ยงจากความผิดบาป ไร้มนุษยธรรม โดยการปล่อยคนแคระให้เป็นอิสระ ดังข้อความว่า

“บางขณะ เกริกรู้สึกอดสูกับคำพรูสวาทบนั่นทอนทั้งหลาย กระแสดความคิดหนึ่งบอกให้ต้อง ลงมือทำอะไรสักอย่างกับชายผู้นี้... ปล่อยให้เป็นอิสระ แต่จะทำอย่างไรเพื่อปิดปากคนแคระไม่ให้ย้อนกลับมาเล่นงาน” (วิภาส ศรีทอง, 2555, น. 85) และใช้อำนาจเงินเพื่อแก้ปัญหาเรื่องราวที่เกิดขึ้น “เขาล้วงกระเป๋ากางเกงคลำหา

อะไรอยู่สักพัก แต่แล้วก็หนีออก เขาเปิดกระเป๋าสตางค์ คีบบัตรเอทีเอ็มใบใหม่วางบนเชคแล้วเขียนรหัสบัตรบน เศษกระดาษแนบไว้ข้าง ๆ ทับด้วยกุญแจตึกร้างวงใหญ่” (วิภาส ศรีทอง, 2555, น. 353) เพราะฉะนั้นกรีก จึงเป็นตัวแทนของบุคคลที่มีอำนาจและคิดว่าการใช้เงินแก้ไขปัญหาสามารถเป็นหนทางทำให้เขาหลุดพ้นจาก อาชญากรรมอันไร้ซึ่งมนุษยธรรมได้

การวิเคราะห์ทฤษฎีการสร้างตัวละคร วิภาส ศรีทอง สร้างตัวละคร กรีก แบบแนวสมจริง แต่ก็เหนือจริง ไปพร้อม ๆ กัน กล่าวคือ กรีกเป็นตัวละครที่มีความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรม การแสดงออกเสมือนคนจริง ๆ ทั้งลักษณะกายภาพและชีวิตจิตใจ แต่มีความเหนือจริงในบางสถานการณ์ ผิดแปลกไปจากบุคคลทั่วไปจากการนำ คนแคระมาซึ่งเพียงเพราะต้องการสัมพันธ์ภาพ

1.2 คนแคระ

ตัวละครชายผู้มีความผิดปกติในโครงสร้างกระดูกจากสาเหตุทางกรรมพันธุ์ มีโครงสร้าง ดูพิกลพิการ ร่างสั้นป้อม แขนขาสั้น แต่ลำตัวและศีรษะสมส่วนปกติ ออกยื่นออกมาเล็กน้อย คล้ายอกไก่ เวลา ก้าวเท้าไหล่ซ้ายจะยกสูงเหมือนคนเดินกระแหงงจนแขนปิดไปมาผิดปกติไปจากมนุษย์ทั่วไป อีกทั้งตกงาน ไม่มีเงิน และไม่มีครอบครัว ดังข้อความว่า

“ปล่อยผม... คุณจับผมมาทำไม ผมไม่มีเงินหรือทรัพย์สินอะไรเลย” ใบหน้าคนแคระบิดเบี้ยว เหงื่อเม็ดใสผุดตรงหน้าผาก มือบีบแน่นด้วยอารมณ์คับข้องชัดเจน (วิภาส ศรีทอง, 2555, น. 70)

“กรีกไม่รู้อะไรเลยเกี่ยวกับชายผู้นี้ รูปร่างหาได้ต่างจากเด็ก ๆ ชัดแย้งกับใบหน้าอันบ่งถึง วัยผู้ใหญ่ เหนือคิ้วเข้มหน้าผากนูนเห็นริ้วรอยฝังลึกเหมือนเกลียวเชือก เศราครีมีไตคางและจอนข้างแก้มเยี่ยงชายฉกรรจ์ แต่เสียงพูดกับแหลมเล็ก ความไม่สมส่วนอันชวนขัน หากไร้ซึ่งเล่ห์กล ที่ผ่านมา ชายผู้นี้คงถูกหัวเราะเยาะมาแล้ว นับครั้งไม่ถ้วน” (วิภาส ศรีทอง, 2555, น. 113)

จากข้อความข้างต้นจึงเป็นข้อความที่สะท้อนให้เห็นว่าสังคมไทยยังไม่มีความเท่าเทียมเท่าใดนัก เนื่องจาก บุคคลที่มีลักษณะผิดปกติจากคนทั่วไปมักจะถูกกล่าวถึงในแง่ที่น่าขัน อีกทั้งยังถูกเอารัดเอาเปรียบและไม่ได้รับ ความเท่าเทียมในสังคม ดังข้อความตอนหนึ่งที่คนแคระกล่าว

“ก่อนจะหันมาบ่นกระปอดกระแปดถึงเรื่องการหางานอันลำบากยิ่งในวงการบันเทิง ซึ่งยังเข็ดขยาดกับ สังคมภายนอกที่คนตัวสูงใหญ่กว่าชอบเอารัดเอาเปรียบเขาอยู่ร่ำไป” (วิภาส ศรีทอง, 2555, น. 194)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่าคนแคระเป็นตัวแทนของกลุ่มคนที่มีสถานะเป็นรอง ดูเหมือนไม่มีตัวตนใน สังคม และมักจะถูกเอารัดเอาเปรียบในสังคมเสมอ ดังจะเห็นได้ว่าแม้เขาจะถูกจับตัวไป ก็ไม่มีผู้ใดสนใจหรือออก ตามหาเขา ดังข้อความว่า

“เขาถามเสียงเคียงเรื่องนั้นเรื่องนี้ จนสืบความได้ว่าห้องเดิมที่ชายเพรียวสูงคอยพำนัก บัดนี้มีผู้เช่ารายใหม่ เป็นครอบครัวเล็ก พ่อแม่วัยหนุ่มสาวและทารกแบเบาะเป็นอันว่าร่องรอยหลักฐานทั้งหมดถูกลบทิ้ง โชคชะตาจะ เข้าข้างเขามาตลอด แต่รู้สึกใจหิว มั่นนัสสะท้อนใจอยู่หรือ คนคนหนึ่งหายไปโดยที่โลกไม่อินังขังชอบ มันเป็นการ

สาบสูญที่ถูกกลืนโดยสิ้นเชิง ประหนึ่งชายแคะไร้ตัวตน ไร้ความหมายเยี่ยงเม็ดทราย” (วิภาส ศรีทอง, 2555, น. 224)

จากข้อความข้างต้นคนแคะจึงเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลที่ถูกมองข้าม ไร้ตัวตนในสังคม ถึงแม้จะหายตัวไปก็ไม่มีใครรู้ หรือติดตาม สิ่งที่น่าสะเทือนใจไปกว่านั้นคือ การที่สังคมมองข้ามความเป็นมนุษย์คนหนึ่งที่จะมีสิทธิ เสรีภาพเท่าเทียมกับมนุษย์ทั่วไป แต่เขากลับไม่ได้รับการเอาใจใส่ ถึงแม้จะหายตัวไปก็ไม่มีผลอะไร

เมื่อพิจารณาแล้วจะเห็นว่า วิภาส ศรีทอง ใช้ตัวละคร คนแคะ เป็นตัวแทนกลุ่มคนที่มีสถานะเป็นรองในสังคม ทั้งฐานะการเงิน การศึกษา และมนุษย์ที่มีความผิดปกติทางด้านร่างกายผิดแปลกไปจากมนุษย์ทั่วไป ขาดซึ่งอิสรภาพ เสรีภาพ และไร้ซึ่งการต่อรองใด ๆ แม้คนแคะจะโกรธเกริกมากเพียงใด แต่ก็ไม่สามารถทำอะไรเขาได้ เพราะตนถูกขังอยู่ เพราะฉะนั้นคนแคะจึงสามารถเป็นตัวแทนบุคคลที่มีฐานะธรรมดา หรือบุคคลที่มีฐานะต่ำศักดิ์ที่ไม่มีอำนาจต่อรองเทียบเคียงคนที่มีการศึกษาดี หรือฐานะร่ำรวย ที่ย่อมมีอำนาจกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้มากกว่า เป็นเรื่องที่น่าเศร้า ถึงแม้จะเป็นฝ่ายถูกกระทำ แต่สุดท้ายก็ไม่มีผู้ใดสนใจ หรือยื่นมือเข้ามาช่วยเหลือและถูกลบเลือนจากสังคมไปในที่สุด

การวิเคราะห์กลวิธีการสร้างตัวละคร วิภาส ศรีทอง สร้างตัวละคร คนแคะ อยู่บนพื้นฐานแห่งความเป็นจริง สมเหตุสมผล มีลักษณะบุคลิกภาพ ความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรมการแสดงออกผ่านเหตุการณ์ต่าง ๆ ภายในเรื่องเปรียบเสมือนคนจริง ๆ ทั้งลักษณะกายภาพและชีวิตจิตใจ

1.3 พิชิต

ตัวละครชายผู้มีรูปร่างสูง ลำสัน ไหล่กว้างผิวดำ ใบหน้าคมเข้ม เป็นผู้มีใจความเศร้าลึกภายในใจจากการสูญเสียภรรยา เขาพยายามทำงานอย่างหนักเพื่อไม่ให้ตนเองจมอยู่กับความเศร้า แต่สุดท้ายเมื่อเขาอยู่ตามลำพัง เขาก็ยัง ก่นครวญ พุ่มพวยและนึกถึงภรรยาของเขา ดังข้อความว่า

“พิชิตถอนหายใจ หลับตานิ่ง ยังมีสิ่งที่ตีบตันในลำคอ ขจัดไม่ออก สักครู่เขาก็หันมาต่อต้านความรู้สึกที่กำลังก่อตัวขึ้นทีละน้อย สัมผัสอันแรงกล้าของภรรยาซึ่มซาบเข้าสู่ตัวเขา กลิ่นกายของเธอ รูปเงาไหวเยื้องในความทรงจำ เสียงลมหายใจแผ่วค้อยของเธอตั้งขึ้นในโสต เนื้อที่บนเตียงเพิ่มทวีขึ้นเรื่อย ๆ คล้ายมันกำลังแผ่ขยายออก เขาพยายามสะกดกลิ่นความทรงจำด้วยเพราะหวั่นหวาดว่าจะถูกถาโถมด้วยคลื่นอารมณ์รุนแรง ร่องรอยของเธอปรากฏอยู่ทั่ว ไม่มีทางหลับได้เลย เขาคิดรับสภาพตนเองที่เหมือนถูกสาป เขาไม่มีวันนอนได้อีก ไม่มีทางเลย พิชิตรู้สึกตั้งจมอยู่ใต้น้ำดำ มือหมุนคว้างในห้วงน้ำวนมันฉุดรั้งเขาลงไป แต่ไม่ใช้การนอนหลับ ได้เปลือกตาปิดสนิท เขาทุรนกระสับกระส่าย ประสาทตื่นตัว หมดหนทางพ่นคลาย” (วิภาส ศรีทอง, 2555, น. 40)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงทำให้พิชิตต้องทำงานหนัก พยายามไม่ทำตัวให้ว่าง กระตือรือร้น มีส่วนร่วมในสิ่งต่าง ๆ อยู่เสมอ ดังข้อความว่า

“พิชิตช่วยแบ่งเบาภาระภายในตึกลงไปไม่น้อย เขาไม่เคยตั้งทำรังเกียจงานบ้านหุยมหิม ไม่เกียจงานสกปรกที่ต้องใช้แรงกาย และเขาลงมือปรับปรุงผืนดินด้วยตนเอง ทางเดินไปสู่บึงเคจรกวัชพืชถูกถางพื้นที่

จนดูสบายตา เขาทำคนเดียวโดยไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องจักรทุ่นแรง นำอิฐบล็อก มาปูเว้นช่วงพอก้าวข้ามตรงส่วนที่เป็นเลนและ พื้นที่เล็ก ๆ ริมบึงได้รับการปรับให้เปิดโล่งน่านมอง นำเก้าอี้สนามแบบพับมาวางตรงพื้นที่ร่มรื่นข้างบึงปลูกดงไม้ต่างรั้วขนานทางเข้าปิดล้อมสายตาจากคนภายนอก” (วิภาส ศรีทอง, 2555, น. 108)

ด้วยเหตุที่ภรรยาพิชิตได้จากไป ทำให้เขาได้ลาพักงาน และมาอยู่กับเกริก พิชิตพยายามทำงานทุกอย่างไม่เว้นว่างเพื่อไม่ให้จิตใจตนเองเศร้าหมอง เยียวยาตนเอง และลืมเรื่องราวทั้งหมดไปชั่วขณะ และเขาได้พบกับคนแคะที่เกริกนำมาซัง แต่เขาไม่ได้รู้สึกสะเทือนใจ ตกใจ หรือห้ามความคิดอันแปลกประหลาดของเกริกแต่อย่างใด ดังข้อความว่า

“แล้วพิชิตได้พบชายแคะ ที่แรกดูไม่ออกกว่าอีกฟากหนึ่งของกรงเหล็กเป็นส่วนหนึ่งของห้องซัง เขาจึงไปรยยิ้มให้ชายหลังลูกกรงอย่างชัดเจน เตียงนอนที่ตั้งอยู่ตรงมุมห้องทำให้เขาตะขิดตะขวงใจราวกับกำลังยุ่มย่ามความเป็นส่วนตัว พิชิตไม่กล้าจ้องสบตาอีกฝ่าย เสมอมนอนโนนนี่อย่างตื่น ๆ แทบไม่เชื่อสายตาตนเอง เขาอดรู้สึกทึ่งกับฝีมือการจัดการทุกสิ่งทุกอย่างของเกริกไม่ได้ อย่างไรก็ตาม พิชิตปรับตัวกับสภาพความเป็นไปได้อย่างเชื่องช้า ความอ่อนเพลียที่กำลังกลุ้มรุมบั่นทอนส่งผลให้เขายังคงงุนงับสถานการณ์ トラบกระทั่งเกริกตามขึ้นมาแล้ว กุ๊กจอนนำถาดอาหารไปวางตรงช่อง ตอนนี้องภาพของชายคนหนึ่งถูกจองจำในกรงซังจึงปรากฏแก่สายตาเขา” (วิภาส ศรีทอง, 2555, น. 101)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่าเมื่อพิชิตได้พบกับคนแคะที่ถูกคุมขัง เขาไม่ได้มีสภาวะที่ตกใจหรือสะเทือนใจแต่อย่างใด กระนั้นเขายังไม่ได้รู้สึกผิดบาปต่อการกระทำที่ไร้มนุษยธรรมของเกริกทางตรงกันข้ามเขากลับรู้สึกชื่นชมกับฝีมือการจัดการทุกอย่างของเกริก ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าสะเทือนใจยิ่งนัก เพราะฉะนั้นพิชิตจึงเปรียบเสมือนตัวแทนกลุ่มคนที่นิ่งเฉยต่ออาชญากรรมอันโหดร้ายของเพื่อนตนเอง กระทั่งมองไม่เห็นความเป็นมนุษย์โลกที่สมควรได้รับอิสรภาพและความถูกต้องจากประมวลบทกฎหมาย และดูเหมือนยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นซึ่งล้วนแต่เป็นการกระทำอันน่าละอายใจ

การวิเคราะห์ทฤษฎีการสร้างตัวละคร วิภาส ศรีทอง สร้างตัวละคร พิชิต อยู่บนพื้นฐานแห่งความเป็นจริง มีการแสดงถึงพฤติกรรมทางกายภาพและความรู้สึกนึกคิดเสมือนคนจริง ๆ ผ่านเหตุการณ์ต่าง ๆ ภายในเรื่อง

1.4 นุชนารถ

ตัวละครหญิงสาวผู้มีความมั่นใจ เรือนร่างสูงใหญ่ ออกเจ้าเนื้อนิด ๆ ผมตรงตัดสั้น ผิวดำแดง นัยน์ตาโต โหนกแก้มสูงรับกับริมฝีปากอิมเต็ม กิริยาก่อนไปทางฝั่งช่างไม่วัหน้าใคร อีกทั้งเสียงทุ้มห้าวานิด ๆ ไม่อ่อนหวานดังอิสตรีตามแบบฉบับ ผู้อุทิศตนให้แก่ความฝันในศิลปะอย่างเต็มที่ที่กำลังผิดหวังจากความรักและงานศิลปะ อีกทั้งมีปัญหาทางการเงินต้องขอความช่วยเหลือจากเกริกอยู่เนือง ๆ ดังข้อความว่า

“หลังจากขายรูปได้สองสามชิ้น ประกอบกับความช่วยเหลือทางการเงินจากเกริก นุชก็ลาออกจากงานประจำนับตั้งแต่เรียนจบ นั่นคือการจัดอาร์ตเวิร์คนิตยสาร เพื่ออุทิศตนให้แก่ความฝันในศิลปะอย่างเต็มที่” (วิภาส ศรีทอง, 2555, น. 119)

“...นุชเริ่มทดลองเทคนิคหลากหลาย วิทยุญาณศิลปินในตัวคล้ายกำลังมะงุมมะงาหราเส้นทาง อยู่ในความมืด เธอไม่เคยพอใจกับผลงานที่เสร็จสิ้นไปแล้ว งานทุกชิ้นสำหรับเธอกลับดูต่ำต้อย มันมิได้ใกล้เคียงกับ โมนิภาพ ประจวบกับปัญหาส่วนตัวที่กระทบจิตใจอีกเรื่องหนึ่ง ซึ่งทำให้ความต่อเนื่องแห่งความเพียรพยายามของ เธอกลับต้องสะดุดลง กล่าวคือ คนรักของนุชที่คบกันมานานปีตัดสินใจเดินทางศึกษาต่อต่างประเทศ แผนการหมั้น หมายของคนทั้งสองซึ่งเตรียมการเอาไว้เป็นอันต้องยกเลิกและเลื่อนออกไปอย่างไม่มีกำหนด อันที่จริงเรื่องที่ตอกย้ำ กลางสังหรณ์ของเธอ ถึงความริ้วรานในความสัมพันธ์ระหว่างคนทั้งสอง เธอตระหนักถึงการตีตัวออกห่างของคูรัก มาก่อนหน้านี้” (วิภาส ศรีทอง, 2555, น. 120) และในเวลาสองปีต่อมาคนรักเก่าของเธอโทรมาบอกแก่เธอว่ามีแผน จะแต่งงานกับคนรักใหม่ในเร็ววัน

ด้วยเหตุผลข้างต้นนี้ในเวลาต่อมาทั้งความไม่มั่นคงในสถานะทางการเงินอันสืบเนื่องมาจากเธอขาดรายได้ จากการขายงานศิลปะ จำเป็นต้องยืมเงินจากเกริกหลายครั้ง เธอนี้ก็อยากจะกลับไปเขียนภาพ แต่ความคิดของเธอ กลับตีบตัน จินตนาการถึงจุดอับเฉา ก่อนที่เวลาต่อมาเธอจะเดินทางมายังติกร้างกลางทุ่งที่เกริกได้ซ่อมแซมรักษา สภาพดั้งเดิมพร้อมกับเกริก เธอได้พบกับคนแคะครั้งแรกทำให้เธอตื่นเต้นและสนใจใคร่รู้ในตัวคนแคะ ดังข้อความว่า

“ริมฝีปากซีดของนุชเผยอขึ้นอย่างฉฉฉ นัยน์ตาวาว ราวท่อมท้นด้วยความรู้สึกอย่างหนึ่งขึ้นมาทันใด เธอไม่ อาจกลบเกลื่อนความกระตือรือร้นได้อีก คล้ายมีอะไรจุดประกายขึ้นมาในมิบบางอย่างที่น่าเศร้า และชวนชวนลุก พองไปพร้อมกัน แต่ความรู้สึกนั้นก็ผ่านไปรวดเร็วและยิ่งส่งเสริมให้เหตุการณ์แหลมคมขึ้น สีหน้าเรียบเฉยอย่าง ปกปิดอารมณ์เมื่อสักครู่ บัดนี้เผยความฉฉฉฉฉฉและฉฉฉ ฉประหนึ่งระลอกคลื่นกระจายผ่านตัวเธอไป นุชสะท้อน เยื่ออย่างได้สติ เอี้ยวตัวนั่งโซฟายาว สายตาจับแน่นที่ลูกกรงคองต้องการหาจุดอ้างอิง เพื่อยืนยันในสิ่งที่ประสบเห็น ทั้งที่รู้เรื่องราวแต่แรก แต่เหมือนไม่เคยตระหนักทราบกระทั่งมาถึงวินาทีนี้” (วิภาส ศรีทอง, 2555, น. 130-131)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่านุชมีความสนใจในตัวคนแคะ เป็นจุดเริ่มต้นเปิดทางสว่าง ทำให้เธอคิดงาน ศิลปะที่เธอถึงทางตันมานานออก ทว่าเวลาต่อมาเธอจะแสดงตนเป็นปฏิปักษ์ต่อความเคลือบแคลงสงสัยต่อ อาชญากรรมที่เกริกได้ก่อ จนกระทั่งต่อว่า ต่ำทอเขา กระนั้นเมื่อนุช ได้ตัดดวงใจประโยชน์จากอาชญากรรมของ เกริก ความเป็นปฏิปักษ์ของเธอก็ได้เลือนหายไป เขามีความกรุณาต่อคนแคะก็จริง แต่ทั้งหมดนี้ก็เพื่อตัวเธอ เพื่องานศิลปะชุดใหม่ที่เธอรักไม่ใช่เพื่อผู้ใดหรือสิ่งอื่นใด ดังข้อความว่า

“ที่แรกนุชตั้งใจจะใช้เรื่องวาดภาพเขาเป็นข้ออ้างเพื่อจะได้สังเกตคนแคะเท่านั้น แต่การได้ลากพาเส้น ดินสอไปได้มากแค่นั้นและผลลัพธ์จะเป็นเช่นไร แน่นนอนเธอไม่อาจถอดภาพบุคลิกของเขาออกไปได้ในทันที เธอฉีกร่างแรกทิ้งแล้วลงมือวาดใหม่ กำหนดรายละเอียดถี่ถ้วน หรีดตาเล็ง และเอียงศีรษะ ตั้งใจวาดอย่างเปี่ยม สมานธิ” (วิภาส ศรีทอง, 2555, น. 146)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่านุชถึงแม้เธอจะมีการต่อต้านกับความผิดบาปของเกริก ที่จับคนแคะมาขัง ถึงกระนั้นเมื่อมองหยังลึกลงไปจะเห็นได้ว่า เมื่อเธอเห็นคนแคะทำให้เธอพบหนทางสว่างและความคิดที่ตีบตันจาก งานศิลปะของเธอเธอมลายหายไป เธอจึงใช้คนแคะเป็นเครื่องมือเพื่องานศิลปะของเธอ โดยมองข้ามความไร้

มนุษยธรรม ถึงแม้เธอจะมีความกรุณาต่อคนแคะก็จริงแต่สิ่งที่เธอก็เพื่อชีวิตของเธอ เพราะฉะนั้นนุขจึงเปรียบเสมือนตัวแทนของกลุ่มคนที่คำนึงถึงแต่ผลประโยชน์ของตน กระทั่งมองไม่เห็นความถูกต้อง หรือความทุกข์ของคนอื่น

การวิเคราะห์กลวิธีการสร้างตัวละคร วิภาส ศรีทอง สร้างตัวละคร นุขนารถ อยู่บนพื้นฐานแห่งความเป็นจริง สมเหตุสมผล มีบุคลิกลักษณะ ความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรมการแสดงออกต่าง ๆ ทั้งลักษณะทางกายภาพและชีวิตจิตใจเสมือนคนจริง ๆ

เมื่อพิจารณาถึงตัวละครทั้ง 4 ตัวละครแล้ว ประกอบด้วย เกริก คนแคะ พิชิต และนุข จึงเป็นเสมือนตัวแทนของบุคคลในสังคมร่วมสมัย กล่าวคือ เกริก เป็นตัวแทนของบุคคลที่มีอำนาจ ฐานะร่ำรวย การศึกษาดี สติปัญญาล้ำเลิศ อยู่ในฐานะที่มีทุกอย่างเพียบพร้อมได้เปรียบบุคคลทั่วไปทุกอย่าง ทำให้เขาขาดการสร้างสรรค์มาตรฐานตระหนักรู้ถึงความเป็นมนุษย์ของสมาชิกในสังคมอย่างเท่าเทียม ละเมียดลึงธิ เสรีภาพของผู้อื่นโดยไม่เกรงกลัวต่อบาปและกฎหมาย หากมองอีกมุมหนึ่ง อาจได้กล่าวว่า เป็นวรรณกรรมที่สะท้อนปัญหาสังคมการเมืองในหลายยุคสมัย เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้มีอำนาจที่วางตนเหนือกว่าผู้ที่ด้อยอำนาจ ทำให้มนุษย์ยังเกิดความเหลื่อมล้ำหรือไม่เท่าเทียมไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ส่วนตนหรือพื้นที่สาธารณะ ในขณะที่คนแคะเปรียบเสมือนตัวแทนกลุ่มคนที่ไร้ซึ่งอำนาจต่อรอง ถูกมองข้าม ไร้ตัวตนในสังคม ไม่ได้รับความเอาใจใส่หรือความยุติธรรมเหมือนบุคคลปกติทั่วไป เป็นฝ่ายที่ถูกกดขี่อยู่เสมอ เป็นตัวแทนบุคคลที่ไร้อิสรภาพ และเสรีภาพเพราะถูกจองจำและถูกคนอื่นตัดสินแทน อยู่เสมอ ไม่ได้รับความสนใจใยดี ถึงแม้จะหายตัวไปก็ไม่มีใครใดสนใจ นิยามความมีตัวตนของคนในสังคมร่วมสมัย คงเป็นได้แต่เพียงการปฏิเสธที่จะรับรู้ตัวตนของตนเองนั้นว่างเปล่าและสามารถถูกทำให้หายไปได้ทุกขณะ พิชิตและนุขเปรียบเสมือนตัวแทนของกลุ่มคนที่ไม่ได้กระทำความผิด แต่ก็ต้องเผชิญกับความผิดที่อยู่ตรงหน้า กล่าวคือ พิชิตเห็นการกระทำของเกริกที่จับคนแคะมาขังแต่นิ่งนอนใจ ทั้งยังชื่นชมต่อฝีมือการจัดการทุกอย่างของเกริก หมกมุ่นอยู่กับปัญหาของตนเองไม่แยแสต่อความเป็นไปของมนุษย์โลก และนุขเป็นอีกภาพสะท้อนหนึ่งที่ชี้ให้เห็นว่าเห็นประโยชน์ส่วนตนสำคัญกว่าสิ่งอื่นใด อีกทั้งยังเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่วิพากษ์ความหน้าไหว้หลังหลอก ภายนอกแสดงออกถึงความเมตตา สงสาร และต่อว่าเกริก ผู้ที่กระทำความผิดบาป แต่กระนั้นเป็นแค่ภาพลวงที่เธอได้สร้างขึ้นมาจึงเป็นตัวละครที่ชี้ให้เห็น ความซับซ้อนของจิตใจมนุษย์ยากที่จะหยั่งถึง เมื่อมีโอกาสที่จะยังผลประโยชน์มาถึงตนเองก็ใช้ประโยชน์จากคนที่อ่อนแอหรือมีสถานะเป็นรองของคนบางกลุ่มในสังคมร่วมสมัย จึงเป็นการกระทำอันน่าละอายยิ่งนัก

เมื่อวิเคราะห์กลวิธีการสร้างตัวละครทั้ง 4 ตัวละคร ประกอบด้วย เกริก คนแคะ พิชิต และนุข วิภาส ศรีทอง สร้างตัวละครทั้ง 4 ตัวละครแนวสมจริง คือ ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความเป็นจริง สมเหตุสมผล มีบุคลิกลักษณะ ความรู้สึกนึกคิด รวมถึงพฤติกรรมการแสดงออกต่าง ๆ ไปตามสภาพแวดล้อมและเหตุการณ์ ที่มีทั้งส่วนดีและส่วนเสียรวมอยู่ในตัวคนเดียวกัน แต่มีเพียงตัวละครเดียว คือ เกริก ที่บางสถานการณ์ วิภาส ศรีทอง ใช้กลวิธีการสร้างตัวละครแนวเหนือจริง โดยมีลักษณะความคิด พฤติกรรม ผิดแปลกไปจากบุคคลทั่วไปจากการนำคนแคะมาขังเพียงเพราะต้องการสัมพันธ์ภาพ

2. สัมพันธภาพระหว่างตัวละครกับภาพสะท้อนสังคมร่วมสมัย

การเปลี่ยนแปลงของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้รูปแบบเทคโนโลยีการสื่อสารรวมทั้งสภาพแวดล้อมทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป การสร้างตัวตนและอัตลักษณ์ความเป็นมนุษย์ในสังคมร่วมสมัย ทั้งในปัจเจกบุคคลและประชาคม ก่อให้เกิดการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปจากเมื่อก่อน ทำให้ปฏิสัมพันธ์การสื่อสารของผู้คนอยู่ห่างไกลจากบุคคลอันเป็นที่รักและสังคมมากขึ้น เปิดเผยให้เห็นความโดดเดี่ยวอ้างว้างของกลุ่มคนซึ่งเป็นตัวแทนของสังคมร่วมสมัย โดยสะท้อนให้เห็นการขาดตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ การหมกมุ่นอยู่กับปัญหาของตนเอง และการโยยหาสัมพันธภาพระหว่างมนุษย์แต่จำกัดขอบเขตของความสัมพันธ์นั้นไว้ (ศิริวรรณ เกษมศานต์กิตติการ, 2537 อ้างอิงใน สาคร สมเสริฐ, 2558, น. 68) เพราะฉะนั้นผู้เขียน จึงได้วิเคราะห์สัมพันธภาพที่เกริกขาดหาย ดังนี้

2.1 สัมพันธภาพระหว่างเกริกกับครอบครัว

เกริก เป็นตัวละครหลักของเรื่อง สามารถบ่งบอกถึงการขาดสัมพันธภาพที่ดีได้เด่นชัดที่สุด จากการแสดงออกผ่านเหตุการณ์ภายในเรื่อง กล่าวคือ เกิดในครอบครัวที่มีฐานะร่ำรวย มีธุรกิจมากมาย เป็นผู้มีผลการเรียนดีมาตลอด และสอบติดคณะแพทยในมหาวิทยาลัยของรัฐ ถึงแม้วิภาส-ศรีทอง จะสร้างให้เกริกเป็นตัวละครที่ดีพร้อมในฐานะทางสังคม แต่กระนั้นก็ไม่สามารถเติมเต็ม สิ่งที่เขาโยยหาและขาดหายได้ เพราะเขากำพร้าแม่ตั้งแต่วัยเด็ก ด้วยเหตุนี้จึงสร้างปมด้อย ในชีวิตครอบครัวของเขาที่ไม่สามารถหาสิ่งอื่นใดมาทดแทนได้ เกริกจึงเป็นเสมือนตัวแทนของบุคคลที่พยายามหาสิ่งอื่นเข้ามาเติมเต็มหรือทดแทนในสิ่งที่ตนไม่มี ดังข้อความว่า

“เขาเป็นคนเจียบขริม อธิยาศัยดี ใจกว้าง และซื่ออายุอยู่บ้าง เขารู้ตัวเสมอว่าตนเองคือคนนอกไม่มีอะไรชัดเจนหรือแจ่มแจ้งกระจ่างสำหรับที่ที่เขาอยู่นอยู่ ซึ่งเกริกก็พอใจในสภาวะดังกล่าว เขาเลือกที่จะแยกตัวออกมาจากอะไรก็ตามที่มุ่งหมายกล่อมเกลามาเพื่อยึดเหนี่ยวจิตใจเขา” (วิภาส ศรีทอง, 2555, น. 26-27)

ด้วยเหตุผลข้างต้นนี้จึงทำให้เขาเป็นคนแปลกแยก ชอบความสันโดษ ประกอบกับสัมพันธภาพระหว่างพ่อก็ไม่ค่อยจะดีนัก เนื่องจากเขาแทบไม่ได้คุยสิ่งใดกับพ่อ และดูเหมือนพ่อของเขาก็ไม่ค่อยดีก่อกวนหรือด่าทอในขณะเดียวกันกลับตามใจทุกอย่าง ดังข้อความว่า

“เกริกนึกไม่ออกว่าความปรารถนาแท้จริงที่ชักนำเขาไปสู่การกระทำสุ่มเสี่ยงอย่างบ้าระห่ำคืออะไร นับตั้งแต่เด็กจนเติบโตใหญ่เขามักตัดสินใจเรื่องสำคัญ ๆ ในชีวิตด้วยตรรกะอันยากที่ใครอื่น จะทำความเข้าใจได้ การถูกประคบประหงมตามใจจนเหลือ อันเนื่องมาจากครอบครัวมีฐานะที่มีเพียงบิดากับบุตรชายสืบสกุลคนเดียว คือคำอธิบายหลักในสาเหตุของความหุนหันพันแผ่นดินของเกริกอยู่เสมอ เขานึกจะทำอะไรก็ทำบิดาไม่เคยขัดหรือดักเตือนจริงจัง ผลการตัดสินใจส่วนใหญ่จึงถูกตีความในแง่ลบจากคนภายนอก ซึ่งเกริกอ่อนนอกอ่อนใจกับการถูกประเมินอย่างฉาบฉวยนี้จึงยิ่งกระตุ้นให้เขาเพิกเฉยปึงชาต่อคำทักท้วงแม้แต่จิตสำนึกตัวเองที่ลั่นเสียงตะโกนทัดทาน เขากับบิดาสื่อสารกันแปลก ๆ กล่าวคือ ไม่พูดอะไรกันมากซึ่งเกริกรู้ถึงขอบเขตความใจกว้างของบิดา โดยที่อีกฝ่าย

ไม่จำเป็นต้องบอกกล่าว ผลคือทำให้เขาไม่ค่อยตัดสินใคร เปิดใจยอมรับความเป็นไปได้ทุกอย่าง (วิภาส ศรีทอง, 2555, น. 32)

เมื่อพิจารณาจากปมปัญหาสัมพันธ์ภาพระหว่างเกริกกับครอบครัว อาจกล่าวได้ว่า เกริกขาดสัมพันธ์ภาพระหว่างแม่ตั้งแต่วัยเด็ก ในขณะที่เดียวกันสัมพันธ์ภาพระหว่างพ่อกับเขาก็ไม่ค่อยจะดีนัก เพราะเขาแทบไม่ได้คุยอะไรกันกับพ่อ อีกทั้งมีการสื่อสารแบบแปลก ๆ ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้จึงทำให้เขามองโลกอย่างสงสัยใคร่รู้ และมั่นใจว่าตนเองรุดหน้ากว่าใครทั้งหมด มีสติปัญญาดีเลิศแต่ท่ามกลางผู้คนที่เขาพบ เขากลับมองไม่เห็นความแตกต่าง ทุกคนเหมือนกันหมด ความรู้สึกที่แยกตัวเขาจาก คนอื่น ๆ ยิ่งขยายกว้าง เขารู้สึกอ้ำอึ้ง โดดเดี่ยว ท่ามกลางโลกที่ผ่านเข้ามา และหมุนเวียนวนไป เขาจึงเหมือนก้อนหินที่ค้างนิ่งอยู่ในก้นแม่น้ำ ไม่เคยเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสิ่งใด มันจึงเป็นความรู้สึกแปลก ๆ ที่กดทับและบีบคั้นเขามาตลอด ทำให้กลายเป็นคนที่ทำอะไรที่แปลกแยก เฉยชา ไม่เป็นตามบุคลิกที่สังคมต้องการ ซึ่งเหตุปัจจัยนี้ล้วนมาจากการเลี้ยงดูในครอบครัวทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นในยุคสังคมร่วมสมัยการขัดเกลาทางสังคมตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่จึงมีความสำคัญมาก หากเขาผู้นั้นได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างถูกต้อง เหมาะสม การเติบโตของเขาย่อมมีภูมิคุ้มกัน สร้างสังคมให้อื้ออาหาร แต่ในทางตรงกันข้ามหากเขาไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่ พุดคุย หรือสร้างสายสัมพันธ์อันดีภายในครอบครัว อาจทำให้สัมพันธ์ภาพกับผู้อื่นเกิดปัญหาและห่างเหิน ดังในกรณีของเกริกซึ่งเป็นตัวละครหลักที่มีความแปลกแยก ไร้นุชยธรรม เฉยชากับทุกสิ่งต่อหน้าล้วนเป็นผลมาจากครอบครัวที่ขาดความรักจากแม่ตั้งแต่วัยเด็ก ขณะเดียวกันก็ขาดที่พึ่งหรือคนคอยพุดคุยเช่นเดียวกับพ่อของเขา ดังนั้นเขาจึงสร้างเกราะป้องกันตัวขึ้นมาและแยกตัวออกห่างจากคนอื่นเพื่อค้นหาตัวตนของตนเอง

2.2. สัมพันธภาพระหว่างเกริกกับสังคม

ปัญหาทางครอบครัวได้ส่งผลมาถึงสัมพันธ์ภาพระหว่างเกริกกับสังคมและผู้อื่น กล่าวคือ ทำให้เกริกมีความคิดที่แปลกแยก ผิดเพี้ยน ไม่มีเหตุผล และไม่มีคำอธิบายที่ชัดเจน เขาได้วางแผนลักพาตัวคนแคะมาขังไว้ในกรงที่เขาสร้างขึ้น เพื่อต้องการสัมพันธ์ภาพระหว่างคนแคะเพียงแค่ฐานะแขกเท่านั้น เพื่อมาเติมเต็มความอ้ำอึ้ง โดดเดี่ยวในสิ่งที่เขาขาดหายไป ดังข้อความว่า

“เสียงเงียบลง ความกระวนกระวายเริ่มถูกปิดเป่า หวังต่อมาความพึงพอใจก็กลับมาหาเกริก เมื่อตระหนักถึงภารกิจที่เสร็จสิ้นสมบูรณ์ คนแคะอยู่ที่นี้ ตึกแห่งนี้ในฐานะแขกของเขา (เกริกใช้คำว่า “แขก” ด้วยความบริสุทธิ์ใจ) เขาไม่เคยอึดอ้อมใจเท่านี้มาก่อนดูชีวิตได้ขยับเข้ามาใกล้จุดหมายปลายทางของความปรารถนาเสมือนอารมณ์ที่ภาษาไม่อาจเอื้อมถึง เรื่องทั้งหมดประกาศตัวเองในหัวของเขา มันชวนพิศวงงงววยมันอุบัติขึ้นแล้วจริง ไม่มีอะไรซับซ้อนราวพลัดหล่นเข้าสู่โลกที่เขาไม่รู้จัก ไร้อรรถ เขาเป็นแค่ส่วนร่วม เป็นสักขีพยานของเหตุการณ์โดยที่ไม่มีใครหรือสิ่งใดมาบงการ เป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ที่ยอมจำนนซึ่งไม่อาจแก้ไขหรือทำอะไรได้เลย” (วิภาส ศรีทอง, 2555, น. 66-67)

จากข้อความข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าเกริกต้องการสัมพันธ์ภาพระหว่างคนแคะโดยไม่หวังผลตอบแทน เป็นสิ่งอื่นใด แต่สัมพันธ์ภาพเหล่านี้กลับถูกจำกัดขอบเขตโดยมีกรงเป็นเครื่องแบ่งกั้นระกวางคนแคะกับเขา จึงเป็นภาพสะท้อนปัญหาสัมพันธ์ภาพระหว่างมนุษย์ในสังคมร่วมสมัยว่า แท้จริงแล้วมนุษย์ย่อมมีความเห็นแก่ตัว ต้องการที่จะมีสัมพันธ์ภาพกับอีกฝ่ายแต่กลับไปจำกัดขอบเขตของความสัมพันธ์นั้นไว้ หมกมุ่นอยู่กับปัญหาของตนเองโดยไม่รับฟังความคิดเห็นของอีกฝ่ายว่าต้องการที่จะมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับตนหรือไม่ จึงทำให้ความสัมพันธ์เหล่านี้เกิดความอึดอัด สร้างปัญหาจากจุดเล็ก ๆ หลอมรวมเป็นปัญหาขนาดใหญ่ ก่อให้เกิดความบกพร่องทางศีลธรรมของมนุษย์ร่วมสมัย ถึงแม้ความสัมพันธ์นี้จะไปในทิศทางที่บริสุทธิ์ใจไม่มีความรุนแรงใด ๆ เข้ามาเกี่ยวข้อง แต่กระนั้นมันก็ไม่ได้มาจากความยินดีจากทั้งสองฝ่าย

สัมพันธ์ภาพระหว่างเกริกกับเพื่อนคือ พิชิต และนุชนารถ ก็เป็นไปในทางหยิ่งเชิงกันอยู่เสมอ กล่าวคือถึงเขาทั้งสองฝ่ายจะมีความยินดีในความสัมพันธ์เหล่านี้ แต่เกริกไม่ไว้วางใจเพื่อน ๆ อย่างสนิทใจ กลัวพวกเขาจะมาชิงความสนใจของคนแคะจากเขาไป ดังข้อความว่า

“ทุกคนเจียบและเกิดอาการสะท้านขึ้นมาทันที เกริกกำลังก้าวเท้าขึ้นบันไดถึงตรงชานพักพลันหยุดกึก พิชิตขมวดคิ้ว ใบหน้าบึ้งตึงระคนหวาดตระหนก ลูกขี้ขี้ย่น แต่ไม่เคยขยับเขยื้อนไปไหน เกริกหันขวับมองลงมาพยายามอ่านสีหน้าของคนพูด นุชไม่ยอมมองใครเหมือนคาดหมายไว้แต่แรกแล้วว่าคงจะไม่มีใครต่อความ” (วิภาส ศรีทอง, 2555, น. 190)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างเกริกและเพื่อนทั้งสองไม่ได้มีความไว้วางใจ หรือเกิดความสนิทใจ และเชื่อใจกันมากนัก ทั้งนี้อาจมาจากการขาดสัมพันธ์ภาพจากสถาบันครอบครัวซึ่งเป็นสถาบันหลักที่มีความสำคัญและเป็นจุดเริ่มต้นต่อการสายสัมพันธ์กับบุคคลอื่น จึงทำให้เกริกกลายเป็นบุคคลที่ขาดการมีสายสัมพันธ์ที่ดีทั้งปัจเจกบุคคลและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ นวลฉวี ประเสริฐสุข (2558 : น, 738) กล่าวว่า ปัจจุบันความสัมพันธ์ของมนุษย์มีหลากหลายมากขึ้น ไม่ว่าจะความสัมพันธ์ของมนุษย์จะเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด ความสัมพันธ์ในครอบครัว ถือเป็นความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญที่สุดในบรรดาความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยกันเอง เนื่องจากความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัวเป็นส่วนช่วยให้สถาบันครอบครัวมั่นคง มีความแข็งแรงและมีความสุข ตลอดจนเป็นเครื่องมือป้องกันปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับสมาชิกในครอบครัวอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปและอภิปรายผล

นวนิยายเรื่อง “คนแคะ” ของวิภาส ศรีทอง สามารถนำเสนอกลวิธีการสร้างตัวละครแทนบุคคลในสังคมร่วมสมัย ให้กลายเป็นรูปธรรมอย่างแท้จริง วิภาส ศรีทอง สร้างตัวละครทั้ง 4 ตัวละคร ประกอบด้วย เกริก คนแคะ พิชิต และนุช ตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งความเป็นจริง สมเหตุสมผล มีบุคลิกลักษณะทางกายภาพ ความรู้สึกนึกคิด รวมถึงพฤติกรรมแสดงออกต่าง ๆ ไปตามสภาพแวดล้อมและเหตุการณ์ ที่มีทั้งส่วนดีและส่วนเสียรวมอยู่ในตัวคนเดียวกัน แต่มีเพียงตัวละครเดียว คือ เกริก ที่บางสถานการณ์ วิภาส ศรีทอง ใช้กลวิธีการสร้างตัวละคร

แนวเหนือจริง โดยมีลักษณะความคิด พฤติกรรมผิดแปลกไปจากบุคคลทั่วไปจากการนำคนแคระมาซึ่งเพียงเพราะต้องการสัมพันธ์ภาพ เป็นตัวละครที่มีความซับซ้อนภายในจิตใจ แยกแยะ ละเมิดกฎเกณฑ์ทางศีลธรรม และกฎหมายของสังคม สะท้อนความบกพร่องทางศีลธรรมของมนุษย์ร่วมสมัย อีกทั้งสะท้อนให้เห็นว่าคุณค่าที่มีฐานะ การเงินดีและการศึกษาดี มักกดขี่บุคคลที่มีสถานะด้อยกว่าการละเมิดและลิดรอนเสรีภาพดังกล่าวนี้ จึงเป็นอาชญากรรมที่มนุษย์กระทำต่อกันอย่างไม่รู้สึกผิดบาป คนแคระจึงเป็นสัญลักษณ์แทนบุคคลที่ไร้ปากเสียง ไร้อำนาจต่อรองใด ๆ มักเป็นฝ่ายที่ถูกกระทำ และถูกละเมิดเสรีภาพในการเลือกดำรงชีวิตของตน หากมองย้อนกลับไปถึงตอนท้ายของเรื่อง เกริกตัวละครหลักได้เดินทางไปต่างประเทศและพบกับคนแคระอีกคน แต่คนแคระคนนั้นกลับมีอำนาจและสามารถทำให้เขาบาดเจ็บได้ สะท้อนให้เห็นว่าในสังคมต่างประเทศทุกคนล้วนมีสิทธิและเสรีภาพเท่าเทียมกัน ในขณะที่สังคมไทยยังมีการเอารัด เอาเปรียบ และพยายามหาผลประโยชน์จากผู้ที่ยากหรือมีฐานะด้อยกว่าบ่อยครั้งเมื่อมีโอกาส นอกจากนี้นวนิยาย เรื่อง คนแคระ ยังสะท้อนโลกทัศน์ การขาดหรือปัญหาการมีสัมพันธ์ภาพที่ดีร่วมกับผู้อื่น ดัง เกริก ตัวละครหลัก และเพื่อนของเขาที่เป็นภาพแทนของคนรุ่นใหม่ที่ไม่ยึดมั่นกรอบคร่ำที่แข็งแกร่งพอรองรับทำให้เขากลายเป็นบุคคลที่มีความโดดเดี่ยว อ้างว้าง ไร้คนผูกพัน ไร้เป้าหมายในชีวิต หมกมุ่นอยู่กับปัญหา ของตนเอง ไม่มีคนอื่นและสังคมอยู่ในสายตา ก่อให้เกิดการขาดความตระหนักถึงคุณค่าความเป็นมนุษย์ และพยายามสร้างความชอบธรรมให้กับการกระทำที่ผิดบาปของตนเสมอ

ข้อเสนอแนะ

นวนิยาย เรื่อง คนแคระ ของวิภาส ศรีทอง ไม่ได้มีเพียงการใช้กลวิธีการสร้างตัวละครกับการนำเสนอแนวคิด เรื่อง สัมพันธภาพและปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมร่วมสมัยเท่านั้น แต่ยังสามารถมองในแง่มุมที่หลากหลาย อาทิ การศึกษาด้วยจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ ก็สามารถสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของตัวละครที่ใช้กลไกการป้องกันตนเอง ซึ่งเป็นวิธีการปรับตัวในระดับจิตไร้สำนึก ฉะนั้นประเด็นดังกล่าวสามารถนำไปศึกษาและนำไปวิเคราะห์ตัวละคร เพื่อให้มองเห็นถึงจิตเบื้องลึกที่ยากต่อการหยั่งถึงต่อไปอีกได้

เอกสารอ้างอิง

- ก้าวหน้า พงศ์พิพัฒน์. (2556). “คนแคระ : การขโมยเสรีภาพภายใต้หน้ากากมนุษยธรรม.” **วารสารมนุษยศาสตร์** 20, 1 (มกราคม-มิถุนายน): 286-299.
- จรรยาพร ปรปักษ์ประลัย. (ม.ป.ป.). **คนแคระ : ล่อนจ้อน เปลือยเปล่า อย่างน่าละอาย**. เข้าถึงเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2563. เข้าถึงได้จาก <http://salmonhead007.blogspot.com/2012/12/blog-post.html>.
- ดวงมน จิตรจำนงค์ และคณะ. (2560). **วิจารณ์ : รวมบทวิจารณ์ของนักวิจารณ์ร่วมสมัยและนักวิจารณ์รุ่นใหม่**. กรุงเทพมหานคร: ประพันธ์สาส์น.

- ธัญญา สังขพันธานนท์. (2559). **แว่นวรรณคดี ทฤษฎีร่วมสมัย**. ปทุมธานี: สาคร.
- นวลฉวี ประเสริฐสุข. (2558). สื่อสารอย่างสร้างสรรค์เพื่อสุขในครอบครัว. *Veridian E-Journal, Silpakorn University. วารสารฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ* 8, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม): 737-747.
- รินฤทัย สัจจพันธุ์. (2556). อ่าน “ได้” อ่าน “เป็น” : วิพากษ์ระหว่างบรรทัดวรรณกรรมร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: สถาพรบุ๊คส์.
- วิทยากร เชียงกุล. (2553). **ศาสตร์และศิลปะในการเป็นผู้นำในโลกยุคใหม่**. กรุงเทพมหานคร: สายธาร.
- วิภาส ศรีทอง. (2555). **คนแคระ**. กรุงเทพมหานคร: สมมติ.
- สาคร สมเสริฐ. (2556). “ความแปลกแยกของมนุษย์ในสังคมสมัยใหม่ Human Alienation in Modern.” **วารสารนักบริหาร** 33, 3 (กรกฎาคม-กันยายน): 66-74.
- สายทิพย์ นุกุลกิจ. (2543). **วรรณกรรมไทยปัจจุบัน**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: เอสอาร์พรีนติ้งแมสโปรดักส์.

กลวิธีการให้คำแนะนำเรื่องปัญหาครอบครัวในรายการ “พุททอล์ค พุทโทร”
Strategies of advice giving about family problems in Program
“PHUT THOOK PHUT THOO”

กัญฐิชา รักษาศรี¹ ณิชฐา บุญช่วย² และวิฑูรย์ เมตตาจิตร³

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกลวิธีการให้คำแนะนำเรื่องปัญหาครอบครัวในรายการ “พุททอล์ค พุทโทร” ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากเทปบันทึกการถ่ายทอดสดที่ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำ จำนวน 21 เรื่อง พบข้อความที่ผู้ดำเนินรายการให้คำปรึกษา 234 ข้อความ แบ่งเป็น 12 กลวิธี ได้แก่ 1) แนะนำให้ปรับเปลี่ยนมุมมองหรือทัศนคติ คิดเป็นร้อยละ 23.08 2) แนะนำให้เปิดใจคุยกัน คิดเป็นร้อยละ 15.38 3) แนะนำให้ยอมรับความจริง คิดเป็นร้อยละ 14.53 4) แนะนำโดยยกตัวอย่างบุคคลอ้างอิง คิดเป็นร้อยละ 8.97 5) แนะนำให้ตัดสินใจด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 8.12 6) แนะนำให้กำลังใจ คิดเป็นร้อยละ 6.84 7) แนะนำให้เห็นคุณค่าในตนเอง คิดเป็นร้อยละ 6.84 8) แนะนำให้ใช้สติ คิดเป็นร้อยละ 4.70 9) แนะนำให้นึกถึงผลที่ตามมา คิดเป็นร้อยละ 4.27 10) แนะนำให้หยุดหรือเลิกการกระทำ คิดเป็นร้อยละ 4.24 11) แนะนำให้ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ คิดเป็นร้อยละ 1.71 และ 12) แนะนำให้ยุติความสัมพันธ์ คิดเป็นร้อยละ 1.28

คำสำคัญ: การให้คำแนะนำ กลวิธี ปัญหาครอบครัว รายการ “พุททอล์ค พุทโทร”

¹⁻² นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาและภาษาไทยประยุกต์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

³ อาจารย์สาขาวิชาภาษาไทยประยุกต์ ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทนำ

ครอบครัวที่ดีเกิดจากการสร้างสัมพันธภาพที่ดีให้เกิดขึ้นนั้นได้มาจากความรัก ความผูกพัน และความใกล้ชิดกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว ซึ่งต้องอาศัยการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ คือ การสื่อสารที่เข้าใจกันระหว่างผู้ส่งสาร และผู้รับสาร ครอบครัวส่วนใหญ่มักต้องการมีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน มีความรักความเข้าใจ การช่วยเหลือแบ่งปันกันในเรื่องต่าง ๆ แต่สัมพันธภาพที่เกิดขึ้นบางครั้งไม่ได้ราบรื่นอย่างที่คาดหวัง อาจเกิดการขัดแย้งกระทบกระทั่งกัน เนื่องจากความไม่เข้าใจกันหรือการสื่อสารที่ไม่ตรงกัน กล่าวได้ว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันมี 2 ปัจจัย คือ 1) การชมเชยหรือชื่นชมเมื่อลูกทำความดี พ่อแม่ควรชื่นชมลูกอย่างเหมาะสม โดยใช้คำพูด หรือยิ้มแสดงความพอใจ หรือการโอบกอดเพื่อให้ลูกรู้สึกมีกำลังใจที่จะทำความดีต่อไป 2) การแก้ไขความขัดแย้งในเชิงสร้างสรรค์ ควรแสดงความปรารถนาอย่างแน่วแน่ที่จะร่วมกันรักษาความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันไว้ การเป็นที่ปรึกษาให้แก่กัน ให้ความสำคัญ รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน (จงจิตต์ ฤทธิรงค์ และคณะ, 2562 น.75)

หลายครอบครัวมีปัญหาเนื่องจากการขาดสัมพันธภาพที่ดี เพราะไม่หันหน้าเข้าหากันเพื่อปรับความเข้าใจ จึงทำให้มีปัญหาอื่น ๆ ตามมา ทำให้ปัญหานั้นแก้ไขยากขึ้น แต่ละครอบครัวมีวิธีการแก้ไขปัญหาที่ต่างกัน บางครอบครัวได้เลือกที่จะขอคำแนะนำ บางครอบครัวต้องการผู้คอยรับฟัง และให้คำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ ทั้งการพูดคุยส่วนตัวและการสื่อสารผ่านสื่อสาธารณะ

ปัจจุบันสื่อสาธารณะประเภทรายการทางโทรทัศน์มีรายการที่เปิดโอกาสให้ผู้ชมสามารถติดต่อเข้ามาทางรายการเพื่อขอคำแนะนำ เมื่อพบปัญหา เช่น รายการ Club Friday Show เป็นรายการ ทอล์คโชว์ ออกอากาศทางช่อง GMM 25 (ผลิตโดยบริษัท จีเอ็มเอ็ม แชนแนล จำกัด) รายการ ทอล์ก-กะ-เทย One Night เป็นรายการโทรทัศน์ประเภทวาไรตี้ทอล์คโชว์ ออกอากาศทางช่องวัน (ผลิตโดยจีเอ็มเอ็มทีวี) รายการ เจาะใจ เป็นรายการโทรทัศน์ ออกอากาศทางช่อง 9 เอ็มคอตเอชดี (ผลิตโดยบริษัท เจเอสแอลโกลบอลมีเดีย จำกัด) และรายการ “พุทธทอล์ค พุทธโทร” ออกอากาศทางคลื่น EFM 94 Live (ผลิตโดยบริษัท เอ-โหม่ มีเดีย จำกัด)

รายการ “พุทธทอล์ค พุทธโทร” มีแนวคิดมาจากผู้จัดคลื่น EFM 94 เป็นอีกหนึ่งรายการที่เปิดโอกาสให้ผู้ชมทางบ้านได้โทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำกับประเด็นปรึกษาในเรื่องต่าง ๆ โดยพูดคุยกับพิธีกรในรายการเพื่อปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เป็นการขอคำแนะนำ และวิธีการแก้ไขหรือจัดการกับปัญหา ผู้ชมจะได้คำแนะนำผ่านมุมมอง 3 มุมมอง จากผู้ดำเนินรายการ คุณเผือก พงศธร จงวิลาส เป็นตัวแทนให้คำแนะนำฝ่ายชาย คุณต้นหอม ศกุนตลา เทียนไพโรจน์ เป็นตัวแทนให้คำแนะนำฝ่ายหญิง และคุณลูกกอล์ฟ คณาธิป สุนทรรักษ์เป็นตัวแทนให้คำแนะนำฝ่าย LGBTQ ประเด็นที่ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำมี 4 ประเด็น ได้แก่ เรื่องความรัก เรื่องครอบครัว เรื่องสังคม และเรื่องอื่น ๆ ประเด็นปัญหาเรื่องครอบครัวเป็นเรื่องหนึ่งพบว่ามีการใช้กลวิธี

หลากหลายรูปแบบในการให้คำแนะนำประเด็นปรึกษาปัญหาครอบครัว ผู้วิจัยเห็นว่ารายการนี้มีประโยชน์อย่างยิ่งที่จะศึกษาทั้งในด้านการนำเสนอรายการ รูปแบบของรายการ และผู้ดำเนินรายการ

การศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับกลวิธีที่ใช้ในการแนะนำ พบว่าโดยมากเป็นการศึกษากลวิธีกับประเด็นปรึกษาในเรื่องความรัก ญัฐวดี คมประมุข, จริญญา ธรรมโชโต และพัชลินจ์ จินนุ่น (2561) นพวรรณ เมืองแก้ว (2560) ปรีชา ธนะวิบูลย์ และสิริวรรณ นันทจันทุล (2559) แต่ยังไม่พบการศึกษากลวิธีกับประเด็นเรื่องปัญหาครอบครัว ผู้วิจัยเห็นว่าในรายการ “พุทธอล์ค พุทธโทร” เป็นรายการที่ให้ผู้ฟังทางบ้านโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำ และผู้ดำเนินรายการมีการใช้ภาษาในการให้คำแนะนำเรื่องปัญหาครอบครัวได้อย่างเหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้ฟัง จึงทำให้ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงผลประโยชน์ที่สามารถจะนำมาศึกษากลวิธีการให้คำแนะนำของผู้ดำเนินรายการเรื่องปัญหาครอบครัวในรายการ “พุทธอล์ค พุทธโทร”

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษากลวิธีการให้คำแนะนำเรื่องปัญหาครอบครัวในรายการ “พุทธอล์ค พุทธโทร”

วิธีการศึกษา

1. กำหนดขอบเขตของการวิจัย โดยศึกษารายการ “พุทธอล์ค พุทธโทร” ผ่านคลิปวิดีโอ ที่เผยแพร่ทาง www.YouTube.com โดยเก็บข้อมูลที่เผยแพร่ออกอากาศทุกวันพุธ ตั้งแต่วันที่ 10 มกราคม 2561 ถึงวันที่ 26 ธันวาคม 2561 โดยรวมเป็นระยะเวลา 1 ปี โดยเลือกจากคลิปที่มียอดเข้าชมจำนวน 400,000 เป็นต้นไป พบผู้ฟังที่โทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำ รวมทั้งสิ้นจำนวน 15 คลิป ประกอบไปด้วยปัญหาครอบครัวจำนวน 21 เรื่อง

2. วิเคราะห์กลวิธีการให้คำแนะนำเรื่องปัญหาครอบครัวในรายการ “พุทธอล์ค พุทธโทร” โดยใช้แนวคิดจากการศึกษาเรื่องวัจนกรรมในการให้คำปรึกษาเรื่องความรัก ในคอลัมน์คนดั่งนั่งเขียน ของดีเจพี่อ้อย ของญัฐวดี คมประมุข, จริญญา ธรรมโชโต และพัชลินจ์ จินนุ่น (2561) และผู้วิจัยได้ปรับประยุกต์แนวคิดกลวิธีที่ใช้ในการศึกษา เนื่องจากแนวคิดกลวิธีที่กล่าวมาแล้วข้างต้นไม่ครอบคลุมกับปัญหาเรื่องครอบครัว จึงมีการปรับเปลี่ยนกลวิธีให้เหมาะสมและสอดคล้องกับปัญหาที่ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำ โดยทางผู้วิจัยมีการถอดเทปการให้คำแนะนำของผู้ดำเนินรายการเรื่องปัญหาครอบครัว จากนั้นหาคำจำกัดความของแต่ละกลวิธีเพื่อนำมาใส่ตารางแยกกลวิธี และคิดหาคำร้อยละของทั้ง 12 กลวิธี โดยคาดว่าจะพบกลวิธีการแนะนำให้ปรับเปลี่ยนมุมมองหรือทัศนคติมากที่สุด

3. สรุปผลและนำเสนอผลการศึกษา

ผลการศึกษา

ปัญหาครอบครัวที่ผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำจากผู้ดำเนินรายการในรายการ “พุทธอล์ค พุทธโธ” ปัญหาเกิดจากการสื่อสารที่ไม่เข้าใจกัน ไม่รับฟังปัญหาของคนในครอบครัวทำให้เกิดความขัดแย้งกันในครอบครัว จึงเป็นเหตุที่ทำให้ผู้ฟังได้โทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำจากผู้ดำเนินรายการ

ผลการศึกษาทวิวิธีการให้คำแนะนำเรื่องปัญหาครอบครัวในรายการ “พุทธอล์ค พุทธโธ” พบจำนวน 234 ข้อความ สามารถจำแนกการแนะนำได้ 12 กลวิธี ได้แก่ 1) แนะนำให้ปรับเปลี่ยนมุมมองหรือทัศนคติ 2) แนะนำให้เปิดใจคุยกัน 3) แนะนำให้ยอมรับความจริง 4) แนะนำโดยยกตัวอย่างบุคคลอ้างอิง 5) แนะนำให้ตัดสินใจด้วยตนเอง 6) แนะนำโดยให้กำลังใจ 7) แนะนำให้เห็นคุณค่าในตนเอง 8) แนะนำให้ใช้สติ 9) แนะนำให้นึกถึงผลที่ตามมา 10) แนะนำให้หยุดหรือเลิกการกระทำ 11) แนะนำให้ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ และ 12) แนะนำให้ยุติความสัมพันธ์ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนะนำให้ปรับเปลี่ยนมุมมองหรือทัศนคติ หมายถึง การที่ผู้ดำเนินรายการใช้ถ้อยคำที่แสดงเจตนาให้ผู้ฟังปรับหรือเปลี่ยนความคิด ทัศนคติ และมองในแง่มุมมองอื่น โดยปรากฏถ้อยคำที่แสดงถึงการให้คำแนะนำ เช่น มอง อยู่ที่ว่า พยายามมอง มุมมอง ลอง ผู้วิจัยพบกลวิธีแนะนำให้ปรับเปลี่ยนมุมมองหรือทัศนคติ จำนวน 54 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 23.08 เช่น ข้อความดังนี้

(1) “ทุกเรื่องยังมีมุมดี ๆ ให้เรามองเสมออยู่ที่ว่าเราจะมองมุมไหนของมัน พยายามมองมุมดี ชีวิตของเราขอให้ยังมีหวังเถอะวะ”

(รายการ “พุทธอล์ค พุทธโธ” วันที่ 28 มีนาคม 2561)

(2) “ในมุมมองของคุณแม่ก่อน คุณแม่มีลูกยังเด็ก น่าจะมาจากความไม่พร้อมแล้วก็ในช่วงเวลาที่มีลูกซุกเขาไม่ได้ใช้ชีวิตเหมือนวัยรุ่นทั่วไป คุณแม่เลยกลับมาใช้ชีวิตแบบวัยรุ่น”

(รายการ “พุทธอล์ค พุทธโธ” วันที่ 27 มิถุนายน 2561)

ตัวอย่างที่ (1) กรณีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำเพื่อต้องการบอกคนในครอบครัวว่าตนติดเชื้อ HIV และตัวอย่างที่ (2) กรณีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำในเรื่องบอกคุณพ่อที่คุณแม่มีซู้ พบว่าปรากฏถ้อยคำให้คำแนะนำเพื่อให้ผู้ฟังมองในแง่มุมมองอื่น ได้แก่ มอง อยู่ที่ว่า พยายามมอง ขอให้ มุมมอง และน่าจะ

2. แนะนำให้เปิดใจคุยกัน หมายถึง การที่ผู้ดำเนินรายการใช้ถ้อยคำที่แสดงเจตนาให้ผู้ฟังพูดคุย แลกเปลี่ยน รับฟังซึ่งกันและกัน โดยถ่ายทอดความรู้สึกให้ผู้ฟังเข้าใจความรู้สึกของผู้พูด โดยปรากฏถ้อยคำที่แสดงถึงการให้คำแนะนำ ได้แก่ ยื่นคำขาด บอก พูด คุยกัน ควรคุย ผู้วิจัยพบกลวิธีแนะนำให้เปิดใจคุย จำนวน 36 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 15.38 เช่น ข้อความดังนี้

(1) “ลูกกอล์ฟข้อสรุปอย่างนี้แล้วกันคะ 1 ให้เวลา 2 ยื่นคำขาดอีกสักครั้ง บอกว่าถ้ามีอีกจะฉันทันไปนะ”

(รายการ “พุทธอล์ค พุทธโทร” วันที่ 24 มกราคม 2561)

(2) “ริวต้องพูดเพื่อให้เกิดเปลี่ยนแปลง มันเป็นเรื่องกระอักกระอ่วนที่จะพูด แต่ถ้าไม่พูดริวจะต้องเผชิญเรื่องแบบนี้ทุกอาทิตย์”

(รายการ “พุทธอล์ค พุทธโทร” วันที่ 28 มีนาคม 2561)

ตัวอย่างที่ (1) กรณีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำเรื่องสามีชอบขโมยชุดชั้นในคนอื่น และตัวอย่างที่ (2) กรณีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำในเรื่องคุณแม่มีพฤติกรรมแปลก พบว่าปรากฏถ้อยคำให้คำแนะนำเพื่อให้ผู้ฟังได้ลองเปิดใจคุยกับคนในครอบครัว ได้แก่ ยื่นคำขาด บอก และต้องพูด

3. แนะนำให้ยอมรับความจริง หมายถึง การที่ผู้ดำเนินรายการใช้ถ้อยคำที่แสดงเจตนาให้ผู้ฟังคิดไตร่ตรองถึงความเป็นจริงเพื่อให้ผู้ฟังยอมรับสภาพความเป็นจริง ซึ่งเป็นผลมาจากการกระทำของตนเอง โดยปรากฏถ้อยคำที่แสดงถึงการให้คำแนะนำ ได้แก่ ต้องยอมรับ ทำใจ ควรถอย เหตุผล เงื่อนไข ทน ความจริง ผู้วิจัยพบกลวิธีแนะนำให้ยอมรับความจริง จำนวน 34 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 14.53 เช่น ข้อความดังนี้

(1) “เหมียวอาจจะต้องยอมรับนะว่า 1 ก็คือแสดงความอยากมากเกินไป จนคนอยู่ด้วยรู้สึกอึดอัดนะ 2 มันเปิดเยอะไปจนมันไม่มีอะไรให้ลืกลับน่าค้นหา เราอาจต้องดึงโมเม้นนั้นกลับมาจริง ๆ ”

(รายการ “พุทธอล์ค พุทธโทร” วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2561)

(2) “ทำใจครับคุณโชค มันเป็นปัญหาที่ผู้หญิงไม่มีทางแก้ได้ครับ ภรรยาเราเราเปลี่ยนเขาไม่ได้หรอกครับ ทำใจครับ เขายังมีมูมน่ารักอื่น ๆ สิ่งที่ผมทำได้ก็คือมองหาบ้านใหม่ที่มันมีพื้นที่ที่ใหญ่ขึ้นอะครับ”

(รายการ “พุทธอล์ค พุทธโทร” วันที่ 23 พฤษภาคม 2561)

ตัวอย่างที่ (1) กรณีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำเรื่องสามีไม่ยอมทำการบ้าน และตัวอย่างที่ (2) กรณีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำในเรื่องภรรยาเก็บของไม่เรียบร้อย พบว่าปรากฏถ้อยคำให้คำแนะนำเพื่อให้ผู้ฟังยอมรับสภาพความเป็นจริง ได้แก่ ต้องยอมรับ และทำใจ

4. แนะนำโดยยกตัวอย่างบุคคลอ้างอิง หมายถึง การที่ผู้ดำเนินรายการใช้ถ้อยคำที่กล่าวถึงตัวเองหรือบุคคลอื่น เพื่อมาเป็นตัวอย่าง โดยปรากฏถ้อยคำที่แสดงถึงการให้คำแนะนำ ได้แก่ คำสรรพนามแทนตัวผู้พูด เช่น พี่ ผม เขา หรือชื่อบุคคล ผู้วิจัยพบกลวิธีแนะนำโดยยกตัวอย่างบุคคลอ้างอิง จำนวน 21 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 8.97 เช่น ข้อความดังนี้

(1) “พี่ก็เป็นคนที่แต่งงานแล้วถูกไหม สมัยก่อนก็เคยอยู่ในบ้านคุณพ่อแม่ของสามีเหมือนกัน แต่โชคดีมากที่ไม่ได้มีปัญหาอะไรเลย เขาเอ็นดูทุกอย่าง แต่ย้ายออกมา เพราะอยากมีครอบครัวของเราเอง ซึ่งถึงแม้มันจะมีปัญหาแต่ย้ายออกมาแล้วทุกอย่างเหมือนที่ลูกกอล์ฟบอกเลย”

(รายการ “พุทธอล์ค พุทธโทร” วันที่ 10 มกราคม 2561)

(2) “ผมเป็นอีกหนึ่งคนที่มีปัญหาเรื่องภรรยาเสื้อผ้าเยอะมากครับ แล้วก็ทุกวันนี้ผมจะซื้อเสื้อตัวใหม่ผมต้องเอาตัวเก่าไปให้น้องชาย ซื้อหนึ่งโล๊ะออกหนึ่ง เพราะผมจะมีพื้นที่ของผมน้อยมากครับ”

(รายการ “พุทธอล์ค พุทธโทร” วันที่ 23 พฤษภาคม 2561)

ตัวอย่างที่ (1) กรณีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำเรื่องลูกสะใภ้มีปัญหาภรรยาใหม่ของพ่อแพน และตัวอย่างที่ (2) กรณีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำในเรื่องภรรยาเก็บของไม่เรียบร้อย พบว่าปรากฏถ้อยคำให้คำแนะนำเพื่อให้ผู้ฟังเข้าใจถึงเหตุการณ์ที่ผู้ดำเนินรายการยกตัวอย่าง ได้แก่ พี่ และผม ซึ่งเป็นสรรพนามแทนตัวพิธีกรเอง

5. **แนะนำให้ตัดสินใจด้วยตนเอง** หมายถึง การที่ผู้ดำเนินรายการใช้ถ้อยคำที่แสดงเจตนาให้ผู้ฟังนำคำแนะนำกลับไปคิดโดยการเสนอทางเลือก หรือให้ผู้ฟังตัดสินใจด้วยตนเอง โดยปรากฏถ้อยคำที่แสดงถึงการให้คำแนะนำ ได้แก่ ต้องตัดสินใจ ต้องเลือกเอง หาทางออก ผู้วิจัยพบกลวิธีแนะนำให้ตัดสินใจด้วยตนเอง จำนวน 19 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 8.12 เช่น ข้อความดังนี้

(1) “คุณพ่อต้องการครอบครัวเขาเหมือนกัน คือ ต้องการให้ภรรยาเขามาอยู่บ้าน เขาคงเครียดเหมือนกันแหละ เขาคงเครียดว่าทำไงดีวะ นี่ก็ภรรยานี้ก็ลูก เราต้องตัดสินใจให้คุณพ่อเขาเอง ถ้าเขาคือคนกลางใจเค้าตัดสินใจเองไม่ได้หรอก เขาเลือกไม่ได้หรอก ระหว่างเมียกับลูกอะ เราเป็นคนออกมาเองดีกว่าอะ”

(รายการ “พุทธอล์ค พุทธโทร” วันที่ 10 มกราคม 2561)

(2) “บล็อกคนในชีวิตจริง คือคุยด้วยทำเป็นไม่ได้เห็น ไม่เห็น Line มากก็ไม่อ่านไม่ตอบ ไม่ต้องยุ่งกับเขา ไม่ไปไหน มันอาจจะต้องถึงเวลาแล้วต้องบอกแม่ หนูต้องเป็นคนเลือกเอง”

(รายการ “พุทธอล์ค พุทธโทร” วันที่ 31 ตุลาคม 2561)

ตัวอย่างที่ (1) กรณีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำเรื่องลูกสะใภ้มีปัญหาภรรยาใหม่ของพ่อแพน และตัวอย่างที่ (2) กรณีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำในเรื่องน้ำแท้ ๆ มีการคุกคามทางเพศ

พบว่าปรากฏถ้อยคำให้คำแนะนำเพื่อให้ผู้ฟังนำกลับไปคิดและตัดสินใจด้วยตนเอง ได้แก่ ต้องตัดสินใจ และต้องเป็นคนเลือกเอง

6. แนะนำโดยให้กำลังใจ หมายถึง การที่ผู้ดำเนินรายการใช้ถ้อยคำที่ให้พลังเชิงบวก เป็นผู้รับฟังที่ดี ที่ให้กำลังใจผู้ฟังสู้กับปัญหาที่พบ โดยปรากฏถ้อยคำที่เป็นการให้กำลังใจ ได้แก่ กำลังใจ ผู้วิจัยพบกลวิธีแนะนำ โดยให้กำลังใจ จำนวน 16 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 6.84 เช่น ข้อความดังนี้

(1) “เราจะทำให้คุณหาย เราจะเป็นกำลังใจให้คุณ เพื่อลูกของเรา เพื่ออนาคตของเรา”

(รายการ “พุทธอล์ค พุทธโธร” วันที่ 24 มกราคม 2561)

(2) “สิ่งหนึ่งที่ต้องบอกกรีก่อนเลย คือ เป็นกำลังใจให้ สิ่งที่เจอมันหนักจริง ๆ หนักมาก ๆ ”

(รายการ “พุทธอล์ค พุทธโธร” วันที่ 28 มีนาคม 2561)

ตัวอย่างที่ (1) กรณีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำเรื่องสามีชอบขโมยชุดชั้นในคนอื่น และตัวอย่างที่ (2) กรณีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำในเรื่องคุณแม่มีพฤติกรรมแปลก พบว่าปรากฏถ้อยคำให้คำแนะนำเพื่อให้กำลังใจเชิงบวกกับผู้ฟัง ได้แก่ กำลังใจ

7. แนะนำให้เห็นคุณค่าในตนเอง หมายถึง การที่ผู้ดำเนินรายการใช้ถ้อยคำที่แสดงเจตนาให้ผู้ฟังเห็นศักยภาพความสามารถของตนเอง เพื่อที่จะสามารถเสริมสร้างความมั่นใจให้กับตนเอง โดยปรากฏถ้อยคำที่แสดงถึงการให้คำแนะนำ ได้แก่ อย่าตัดความหวังตัวเอง ดูแลตัวเอง ชีวิตเรายังสำคัญ ผู้วิจัยพบกลวิธีแนะนำให้เห็นคุณค่าในตนเอง จำนวน 16 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 6.84 เช่น ข้อความดังนี้

(1) “อย่าเพิ่งไปตัดความหวังตัวเอง แต่ที่เชื่อว่ายังมีอีกเยอะที่ไม่ต้องขอผลตรวจสุขภาพ เราก็กู้ชีวิตปกติเหมือนเดิม ดูแลตัวเองให้มากขึ้น”

(รายการ “พุทธอล์ค พุทธโธร” วันที่ 28 มีนาคม 2561)

(2) “ชีวิตเรายังสำคัญเพราะเรายังต้องดูแลอีกหนึ่งชีวิตในท้องของเรา”

(รายการ “พุทธอล์ค พุทธโธร” วันที่ 20 มิถุนายน 2561)

ตัวอย่างที่ (1) กรณีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำเพื่อจะบอกกับครอบครัวว่าตนติดเชื้อ HIV และตัวอย่างที่ (2) กรณีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำในเรื่องที่ทนท้องกับน้องแฟน พบว่าปรากฏถ้อยคำให้คำแนะนำเพื่อให้ผู้ฟังเห็นศักยภาพในตนเอง ได้แก่ อย่าเพิ่งไปตัดความหวังตัวเอง และชีวิตเรายังสำคัญ

8. **แนะนำให้ใช้สติ** หมายถึง การที่ผู้ดำเนินรายการใช้ถ้อยคำที่แสดงเจตนาให้ผู้ฟังใช้การไตร่ตรอง ความคิดมากกว่าความรู้สึก มีการใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาครอบครัว โดยปรากฏถ้อยคำที่แสดงถึงการให้คำแนะนำ ได้แก่ มีสติ ตั้งสติ คิด ใช้สติ ผู้วิจัยพบกลวิธีแนะนำให้ใช้สติ จำนวน 11 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 4.70 เช่น ข้อความดังนี้

(1) “เรื่องน้องถ้าวุ่นหนึ่งทีนี่น้องจะรู้ ค่อยเยียวยาน้อง ฟ่าต้องเป็นคนที่มีสติคนที่ฟ่าต้องแคร์ คือ พ่อ น้อง ตัวฟ้าเอง เราอายุ 23 แล้ว เราคิดถึงชีวิตที่เหลือ เราจะใช้ชีวิตอยู่ยังไง”

(รายการ “พุทธอล์ค พุทธโธร” วันที่ 27 มิถุนายน 2561)

(2) “เราต้องตั้งสติให้มากกว่าพ่อ ที่ตอนนี้ลืมหุลืมตาไปหลงอีกฝ่ายแล้ว ให้เราตั้งสติ”

(รายการ “พุทธอล์ค พุทธโธร” วันที่ 25 กรกฎาคม 2561)

ตัวอย่างที่ (1) กรณีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำเรื่องแม่มีชู้ และเป็นห่วงความรู้สึกน้อง และตัวอย่างที่ (2) กรณีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำในเรื่องพ่อมีภรรยาบ่อย พบว่าปรากฏถ้อยคำให้คำแนะนำ เพื่อให้ผู้ฟังได้ใช้ความคิดมากกว่าความรู้สึก ตั้งสติอยู่กับตนเอง ได้แก่ มีสติ และตั้งสติ

9. **แนะนำให้นึกถึงผลที่จะตามมา** หมายถึง การที่ผู้ดำเนินรายการใช้ถ้อยคำที่แสดงเจตนาให้ผู้พูดนึกถึง ผลของความคิด และการกระทำที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยปรากฏถ้อยคำที่แสดงถึงการให้คำแนะนำ ได้แก่ ทำให้เป็นปัญหา สมมุติ (ถึงเหตุการณ์ที่จะเกิดในอนาคต) เกิดปัญหา ผู้วิจัยพบกลวิธีแนะนำให้นึกถึงผลที่จะตามมา จำนวน 10 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 4.27 เช่น ข้อความดังนี้

(1) “มันเปราะบางเหลือเกิน อาจจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้เป็นปัญหาชีวิตอะ”

(รายการ “พุทธอล์ค พุทธโธร” วันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2561)

(2) “สมมุติระเบิดตุ้ม พ่อแม่เฒ่าที่ฟังแล้วเป็นคนแบบนี้ก็จะมา ใส ๆ น้ำ ความเครียดน้ำ มาละจากฝั่งบ้าน ฝ่ายผัว สามีกี่ไม่รู้ว่าเป็นยังไงอีก”

(รายการ “พุทธอล์ค พุทธโธร” วันที่ 20 มิถุนายน 2561)

ตัวอย่างที่ (1) กรณีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำเรื่องสามีไม่ยอมทำการบ้าน และตัวอย่างที่ (2) กรณีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำในเรื่องที่ตนท้องกับน้องสามี พบว่าปรากฏถ้อยคำให้คำแนะนำ เพื่อให้ผู้ฟัง นึกถึงผลที่จะตามมาในอนาคต ได้แก่ ทำให้เป็นปัญหาชีวิต และสมมุติ

10. **แนะนำให้หยุดหรือเลิกการกระทำ** หมายถึง การที่ผู้ดำเนินรายการใช้ถ้อยคำมีเจตนาไม่ให้ผู้ฟังปฏิบัติ หรืออาจให้ผู้ฟังหยุดการกระทำนั้น ๆ โดยปรากฏถ้อยคำที่แสดงถึงการให้คำแนะนำ โดยปรากฏถ้อยคำที่แสดงถึง

การให้คำแนะนำ ได้แก่ อย่าทำ พาตัวเองออกจาก ออกมา พอ ห่าง ถอย หยุด ผู้วิจัยพบกลวิธีแนะนำให้หยุดหรือเลิกการกระทำ จำนวน 10 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 4.24 เช่น ข้อความดังนี้

(1) “อย่างหนึ่งเลยอย่าฆ่าตัวตาย ขอแค่นี้ ถ้าจะมีความรู้สึกอยากขึ้นมา ขอให้รู้ว่าเป็นเพราะสารในสมองเรา แต่อย่าทำ ขออย่างเดียวอย่าทำ ถ้าแค่คุมองว่าจากไปแล้วสงบ ในคือความคิดของเค้า มันไม่ใช่ความคิดว่าคนรอบตัวเค้าที่อยู่กับเค้าตั้งแต่เค้าเกิด ขออย่างเดียวอย่าฆ่าตัวตาย และ 2 อย่าทำร้ายตัวเองเลย”

(รายการ “พุทธอล์ค พุทธโทร” วันที่ 15 สิงหาคม 2561)

(2) “วิธีการที่จบจริง ๆ สำหรับพี่คือ โก๋พาตัวเองออกจากสถานการณ์หรือสถานที่ ที่มันจะเสี่ยงแบบนั้น ออกมาใช้ชีวิตเป็นของตัวเองแบบที่โก๋ก็มีอยู่แล้ว”

(รายการ “พุทธอล์ค พุทธโทร” วันที่ 22 สิงหาคม 2561)

ตัวอย่างที่ (1) กรณีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำเรื่องตนเองเป็นโรคซึมเศร้า รู้สึกไม่มีความสุข มีชีวิตอยู่ และตัวอย่างที่ (2) กรณีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำในเรื่องโดนพ่อเลี้ยงล่วงละเมิดทางเพศ พบว่าปรากฏถ้อยคำให้คำแนะนำเพื่อให้ผู้ฟังหยุดการกระทำนั้น ได้แก่ อย่า พาตัวเองออกจาก และออกมา

11. แนะนำให้ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง การที่ผู้ดำเนินรายการให้ผู้ฟังไปรับคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง โดยปรากฏถ้อยคำที่แสดงถึงการให้คำแนะนำ ได้แก่ จิตแพทย์ สายด่วนสุขภาพ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง หมอผู้วิจัยพบกลวิธีแนะนำให้ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 1.71 เช่น ข้อความดังนี้

(1) “พี่หომคิดว่าควรต้องได้รับคำแนะนำจากจิตแพทย์ วิวควรไปก่อน ถ้าเกิดพาแม่ไปก่อนริวก็อาจกลัวมองหน้าแม่ไม่ติด ริวต้องไปปรึกษากับจิตแพทย์ก่อนกับสิ่งที่เกิดขึ้น แล้วเขาจะแนะนำว่าวิธีการที่จะพาแม่มาแล้วมาทำแบบสอบถามคืออะไร”

(รายการ “พุทธอล์ค พุทธโทร” วันที่ 28 มีนาคม 2561)

(2) “มีสายด่วนสุขภาพที่ให้คำปรึกษาว่าพอรู้ว่าเป็นแล้วเราควรใช้ชีวิตต่อไปอย่างไร”

(รายการ “พุทธอล์ค พุทธโทร” วันที่ 28 มีนาคม 2561)

ตัวอย่างที่ (1) และตัวอย่างที่ (2) กรณีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำในเรื่องคุณแม่มีพฤติกรรมแปลก พบว่าปรากฏถ้อยคำให้คำแนะนำเพื่อให้ผู้ฟังปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ได้แก่ คำแนะนำจากจิตแพทย์ และสายด่วนสุขภาพ

12. **แนะนำให้ผู้ตีความสัมพันธ์** หมายถึง การที่ผู้ดำเนินรายการใช้ถ้อยคำที่มีเจตนาให้ผู้ฟังหยุดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ณ ขณะนั้น ตอนนั้น ไม่สานต่อความสัมพันธ์ใด ๆ จบความสัมพันธ์ทุกรูปแบบ โดยปรากฏถ้อยคำที่แสดงถึงการให้คำแนะนำ ได้แก่ ออกจาก เลิก บอกเลิก ผู้วิจัยพบกลวิธีแนะนำให้ผู้ตีความสัมพันธ์ จำนวน 3 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 1.28 เช่น ข้อความดังนี้

(1) “วันหนึ่งถ้าคนพี่น้องใจเราอีกครั้งหนึ่ง คิดในใจเลยนะออกจากบ้านนี้เลิกกับผู้ชายคนนี้ไปเลย”

(รายการ “พุทธทอล์ค พุทธโทร” วันที่ 20 มิถุนายน 2561)

(2) “ตัดเขาออกไป ครอบครัวยุติสมบูรณ์ แม่คนเดียวก็สามารถเป็นครอบครัวได้”

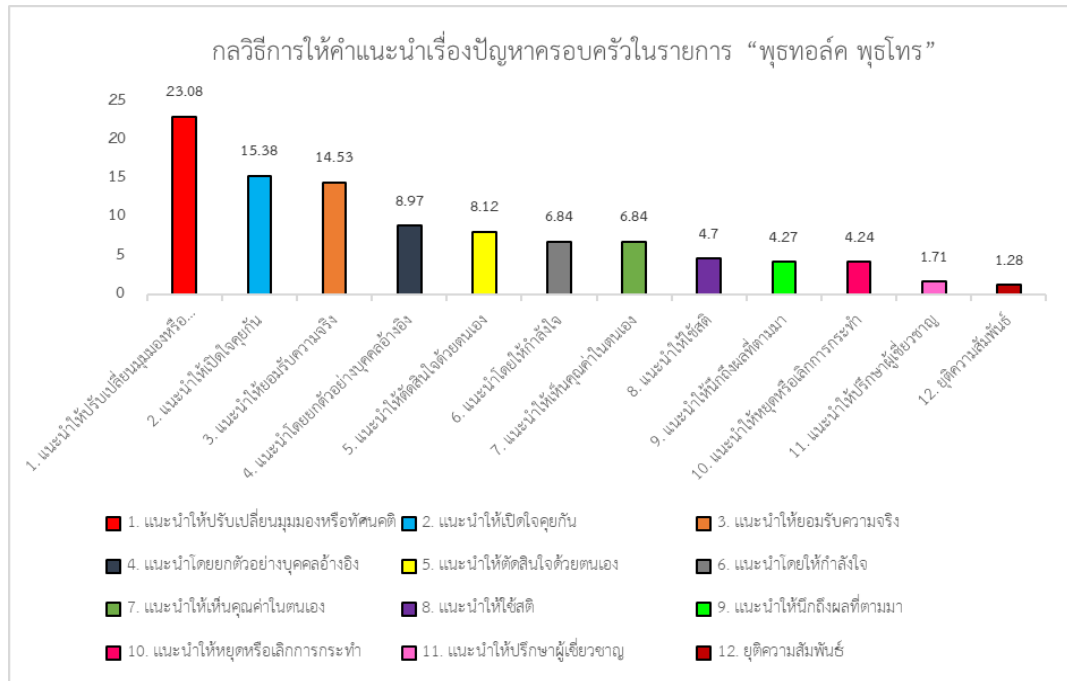
(รายการ “พุทธทอล์ค พุทธโทร” วันที่ 22 สิงหาคม 2561)

ตัวอย่างที่ (1) กรณีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำเรื่องตนท้องกับน้องสามี และตัวอย่างที่ (2) กรณีผู้ฟังโทรศัพท์เข้ามาขอคำแนะนำในเรื่องสามีหลอกให้เซ็นใบหย่า พบว่าปรากฏถ้อยคำให้คำแนะนำเพื่อให้ผู้ฟังหยุดการกระทำ ณ ขณะนั้น ได้แก่ ออกจาก เลิก และตัด

สรุปและอภิปรายผล

บทความนี้มุ่งนำเสนอกลวิธีการให้คำแนะนำเรื่องปัญหาครอบครัวในรายการ “พุทธทอล์ค พุทธโทร” โดยผลการศึกษาพบว่า ข้อความที่ใช้ในการให้คำแนะนำ จำนวน 234 ข้อความ แบ่งออกเป็น 12 กลวิธี ได้แก่ 1) แนะนำให้ปรับเปลี่ยนมุมมองหรือทัศนคติ จำนวน 54 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 23.08 2) แนะนำให้เปิดใจคุยกัน จำนวน 36 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 15.38 3) แนะนำให้ยอมรับความจริง จำนวน 34 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 14.53 4) แนะนำโดยยกตัวอย่างบุคคลอ้างอิง จำนวน 21 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 8.97 5) แนะนำให้ตัดสินใจด้วยตนเอง จำนวน 19 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 8.12 6) แนะนำเชิงให้กำลังใจ จำนวน 16 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 6.84 7) แนะนำให้เห็นคุณค่าในตนเอง จำนวน 16 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 6.84 8) แนะนำให้ใช้สติ จำนวน 11 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 4.70 9) แนะนำให้นึกถึงผลที่ตามมา จำนวน 10 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 4.27 10) แนะนำให้หยุดหรือเลิกการกระทำ จำนวน 10 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 4.24 11) แนะนำให้ไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 4 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 1.71 และ 12) แนะนำให้ผู้ตีความสัมพันธ์ จำนวน 3 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 1.28

แผนภูมิ กลวิธีการให้คำแนะนำเรื่องปัญหาครอบครัวในรายการ “พุทธอล์ค พุทธโธร”

การใช้กลวิธีการให้คำแนะนำเรื่องปัญหาครอบครัวในรายการ “พุทธอล์ค พุทธโธร” โดยผู้ดำเนินรายการ ใช้กลวิธีที่พบมากที่สุดคือ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนมุมมองหรือทัศนคติ สังเกตได้จากผู้ดำเนินรายการมีการพูดในการให้คำแนะนำ โดยให้ผู้ฟังได้มีการปรับเปลี่ยนมุมมอง แง่คิดในมุมมองกลับ รวมไปถึงปรับทัศนคติของตน ให้ผู้ฟังมองในแง่บวกที่ดี เนื่องจากปัญหาครอบครัวเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน และยังเป็นปัญหาภายในที่สามารถปรับความเข้าใจกันได้ ผู้ฟังควรต้องนำมุมมองของผู้ดำเนินรายการไปปรับใช้ ผู้ดำเนินรายการจึงให้ความสำคัญกับการแนะนำ โดยเน้นให้ผู้ฟัง ปรับเปลี่ยนมุมมอง ความคิด ทัศนคติ ในแง่บวกที่ดี มองหลายด้าน อย่าตัดสินเพียงด้านเดียว ดังนั้นผู้ดำเนินรายการได้เลือกใช้กลวิธีการแนะนำให้ปรับเปลี่ยนมุมมองหรือทัศนคติมากที่สุด

การใช้กลวิธีการให้คำแนะนำเรื่องปัญหาครอบครัวในรายการ “พุทธอล์ค พุทธโธร” โดยผู้ดำเนินรายการ ใช้กลวิธีที่พบน้อยที่สุดคือ แนะนำให้ยุติความสัมพันธ์ ผู้วิจัยเห็นว่าเนื่องจากผู้ดำเนินรายการมีเจตนาที่จะเน้นย้ำให้ผู้ฟังใช้กลวิธีการแนะนำให้ยุติความสัมพันธ์เป็นทางเลือกสุดท้าย ถ้าหากปัญหาครอบครัวที่เกิดขึ้นรุนแรงจนไม่สามารถที่จะทนได้ หหมดทางเลือกแล้ว การยุติความสัมพันธ์อาจทำให้ปัญหาครอบครัวส่งผลกระทบต่อตามมา

ประเด็นที่น่าสนใจที่ผู้วิจัยค้นพบคือ ผลการศึกษาในครั้งนี้มีประเด็นที่แตกต่างจากการศึกษาที่ผ่านมา กล่าวคือ การศึกษาการให้คำแนะนำเรื่องความรักของ ญัฐวดี คมประมุข, จริญญา ธรรมโชโต และพัชลินจ์ จินนุ่น (2561) ที่พบว่า ผู้ดำเนินรายการให้คำปรึกษาโดยใช้กลวิธีแนะนำให้ยุติความสัมพันธ์มากที่สุด และกลวิธีแนะนำให้ปรับเปลี่ยนมุมมองหรือทัศนคติพบน้อยที่สุด แต่จากการศึกษาการให้คำแนะนำเรื่องปัญหาครอบครัวในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า กลวิธีแนะนำให้ปรับเปลี่ยนมุมมองหรือทัศนคติมากกว่ามากที่สุด และกลวิธีแนะนำให้ยุติความสัมพันธ์

พบน้อยที่สุด ผู้วิจัยเห็นว่า การให้คำแนะนำเรื่องปัญหาครอบครัวแตกต่างกับการให้คำแนะนำเรื่องความรัก กล่าวคือ หากเป็นเรื่องของความรักก็สามารถที่จะยุติความสัมพันธ์ได้โดยไม่มีสิ่งใดมาผูกมัด เพราะเป็นเรื่องของความรู้สึก และอาจจะเกิดปัญหาตามมาน้อยกว่าปัญหาครอบครัว เพราะปัญหาครอบครัวเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน การยุติความสัมพันธ์จึงเป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาให้ถี่ถ้วน เพราะอาจจะส่งผลกระทบต่อมาในอนาคต หากปัญหาที่พบนั้นไม่ได้หนักเกินที่จะปรับความเข้าใจ การเลือกใช้กลวิธีแนะนำให้ยุติความสัมพันธ์เป็นทางเลือกสุดท้าย ถ้าปัญหาครอบครัวนั้นไม่สามารถใช้กลวิธีแนะนำอื่นแก้ไขปัญหาได้

เอกสารอ้างอิง

จงจิตต์ ฤทธิรงค์ และคณะ. (2562). *ครอบครัวไทยสะท้อนอะไรในสังคม*. กรุงเทพฯ: ประชากรและสังคม

ณัฐวดี คมประมูล, จริญญา ธรรมโชติ และพัชลินจ์ จินนุ่. (2561), (กรกฎาคม-ธันวาคม), วิจารณ์กรมในการ

ให้คำปรึกษาเรื่องความรักในคอลัมน์คนดั่งนั่งเขียน ของดีเจพี่อ้อย. *วารสารมนุษยศาสตร์และ*

สังคมศาสตร์, 9(2), น.119-130.

นพวรรณ เมืองแก้ว. (2560), (มกราคม-มิถุนายน), กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการแนะนำปัญหาความรักของเพศ
ที่สาม: กรณีศึกษารายการวิทยุ “ไก่อ๋มคู่ย์เขี้ยว”. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 9(1), น.1-20.

ปรีชา ธนะวิบูลย์ และสิริวรรณ นันทจันทุล. (2559), (มกราคม-มิถุนายน), วิจารณ์กรมคำคมความรักในเครือข่าย
สังคมออนไลน์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 10(1), น.137-150.

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

การกลั่นแกล้ง ที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในละครเรื่อง วัยแสบสาแหรกขาด 2 Bullying is effected for causing violence in Wai Sab Saraek Kad 2 (Broken)

วรวุฒิ ศิริบุญช่วย¹ วรพงศ์ ไชยฤกษ์²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในละครเรื่อง วัยแสบสาแหรกขาด 2 ที่ออกอากาศตั้งแต่วันที่ 29 มีนาคม – 17 พฤษภาคม 2562 จำนวน 21 ตอน โดยการศึกษา ย้อนหลังจาก เว็บไซต์ยูทูปดอทคอม (www.youtube.com) ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะการกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิด ความรุนแรงในละครเรื่อง วัยแสบสาแหรกขาด 2 มี 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทาง กาย เป็นการกลั่นแกล้งจากการใช้กำลัง ทางกาย ทำให้ผู้อื่นได้รับความบาดเจ็บหรือเสียหาย พบ 9 เหตุการณ์ ได้แก่ การกลั่นแกล้งด้วยการใช้อาวุธ หรือการต่อสู้ด้วยอาวุธ 4 เหตุการณ์ การกลั่นแกล้งด้วยการทำลาย หรือ การลักขโมยทรัพย์สิน 1 เหตุการณ์ การกลั่นแกล้งด้วยการกักขังหน่วงเหนี่ยว 1 เหตุการณ์ และการกลั่นแกล้ง ด้วยการกระทำทางกายประเภทอื่น ๆ 3 เหตุการณ์ 2) การกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางวาจา เป็นการ กลั่นแกล้งจากการใช้คำพูด ทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายทางด้านจิตใจ พบ 14 เหตุการณ์ ได้แก่ การกลั่นแกล้ง ด้วยการพูดหยาบ การตะคอกหรือตวาด 3 เหตุการณ์ การกลั่นแกล้งด้วยการพูดดูถูก หรือการเหยียดหยาม 8 เหตุการณ์ การกลั่นแกล้งด้วยการพูดเสียดสี เหน็บแนม หรือการพูดประชดประชัน 2 เหตุการณ์ และ การกลั่นแกล้งด้วยการใช้วาจาประเภทอื่น ๆ 1 เหตุการณ์ และ 3) การกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางเพศ เป็นการกลั่นแกล้งจากการกระทำที่มีความหมายในเรื่องเพศ พบ 2 เหตุการณ์ ได้แก่ การกลั่นแกล้งด้วยการกระทำ ที่สื่อทางเพศ 1 เหตุการณ์ และการกลั่นแกล้งด้วยการล่วงละเมิดทางเพศ 1 เหตุการณ์

คำสำคัญ : การกลั่นแกล้ง ความรุนแรง ละคร

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

บทนำ

การกลั่นแกล้ง (Bullying) เป็นพฤติกรรมที่ไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม โดยเป็นพฤติกรรมที่ตั้งใจกระทำให้ผู้อื่นได้รับความทุกข์และความเจ็บปวด เพื่อให้ผู้กระทำรู้สึกมีอำนาจ หรือมีพลังเหนือกว่าผู้อื่น อีกทั้งการกระทำดังกล่าวจะเกิดขึ้นซ้ำ ๆ อย่างต่อเนื่องและมีระยะเวลายาวนาน ปัญหาการกลั่นแกล้งของคนในสังคมไม่ว่าจะเกิดขึ้นในสถานศึกษา สังคมที่ทำงาน และบนโลกออนไลน์ ปัญหานี้เกิดขึ้นทุกวันและกำลังได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก ถึงแม้ว่าหลายคนอาจมองว่าการกลั่นแกล้งเป็นเรื่องธรรมดา เป็นเรื่องสนุกสนาน ที่ได้หยอกล้อกันในกลุ่มเพื่อน ๆ แต่ในปัจจุบัน ปัญหาการกลั่นแกล้งทั้งในวัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ ได้ส่งผลกระทบต่อทางลบอย่างมาก ทั้งกับผู้ที่ถูกกระทำและผู้ถูกกระทำ ดังนั้นการกลั่นแกล้งกันไม่ใช่เรื่องล้อเล่นอีกต่อไป แต่เป็นภัยร้ายที่ใกล้ตัวเราและเป็นอันตรายมากกว่าที่คาดคิด (มูลนิธิยุวพัฒน์, 2562)

ปัจจุบันการกลั่นแกล้ง กำลังเกิดขึ้นในสังคมไทยอย่างแพร่หลาย ทำให้สื่อหลาย ๆ สื่อต้องการที่จะสะท้อนผลกระทบของพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง ออกมาให้สังคมได้เห็นอย่างชัดเจน หนึ่งในสื่อเหล่านั้นก็คือละคร ที่เป็นช่องทางของการสื่อสารผ่านการให้ความรู้ จากการแสดง (Action) เป็นรูปแบบของการสื่อสารประเภทหนึ่ง ซึ่งเป็นวิธีที่ทำให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย โดยทำให้เห็นเป็นรูปธรรมที่เป็นเรื่องราว และการกระทำ ผู้ชมจะได้รับประสบการณ์ร่วมจากการดูละคร เป็นการพัฒนาทักษะในด้านการรับรู้ ด้านศิลปะ จินตนาการ และการสื่อสาร ละครนอกจากจะมอบความเพลิดเพลินให้ผู้ชมแล้ว ยังเป็นช่องทางที่ทำให้ผู้ชมได้รับแง่คิด จากบทบาทการกระทำที่นำเสนอออกมาผ่านตัวละคร ผ่านบทบาทการแสดง ผ่านฉาก แต่สิ่งที่หนีไม่พ้นในการดูละครที่จะทำให้ผู้ชมได้อรรถรสในการชม นั่นคือ ความรุนแรง และความรุนแรงก็มีอิทธิพลต่อผู้ชมเป็นอย่างมาก วิชัย รูปขำดี (ม.ป.ป., หน้า 1) ได้พูดถึงรายการละครที่ปรากฏความรุนแรงว่า เป็นรายการที่ได้รับความนิยมอย่างมากและเป็นจุดขายสำคัญของบางสถานี ในขณะที่ผู้ผลิตละครบางเรื่องและเจ้าของสถานีโทรทัศน์ รวมทั้งผู้สนับสนุนการโฆษณา ก็ให้ความสำคัญกับความนิยมจากกลุ่มผู้ชมมากจนบางครั้งมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมปรากฏออกมาสู่สายตาผู้ชม เช่น ภาพของความรุนแรง โดยยศนันท์ แก้วโกมลมาลย์ (2560, หน้า 9) ได้ให้ความหมายของความรุนแรงสรุปได้ว่า ความรุนแรงหมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำใด ๆ ที่เป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลอื่น ๆ ทั้งทางร่างกาย วาจา หรือการบังคับ ชูเชื้อ การทำร้ายร่างกาย ซึ่งเป็นผลให้เกิดความเสียหายต่อบุคคลอื่นทั้งทรัพย์สินและร่างกาย

ละครวัยแสบสาแหรกขาด 2 เป็นละครอีกเรื่องที่มีการนำเสนอการกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรง โดยละครเรื่องนี้ ออกอากาศตั้งแต่วันที่ 29 มีนาคม 2562 – 17 พฤษภาคม 2562 ทุกวัน ศุกร์ – เสาร์ - อาทิตย์ เวลา 20.15 น. ถึง 22.15 น ทางช่อง 3HD ช่อง 33 เป็นละครที่มีผู้ชมให้ความสนใจ และเป็นละครที่สะท้อนปัญหาสังคมได้อย่างดี รวมทั้งเป็นการรวมปัญหาของเด็กที่เกิดขึ้นในสังคมที่เราต่างพบเจอกันจนเห็นเป็นเรื่องปกติในสังคม ดังที่ ชาวสด (2562) ได้กล่าวถึงละครเรื่องนี้ว่าประเด็นปัญหาที่ละครวัยแสบสาแหรกขาด 2 เลือกนำเสนอ นั้น ผู้จัดอธิบายว่า “หลังจากภาคแรกได้ออกอากาศไป มีคนแชร์ปัญหาเยอะมาก ผู้จัดจึงทำวิจัยเพื่อศึกษาว่า ปัญหาไหนควรนำเสนอก่อน หยิบประเด็นที่คนมองเป็นเรื่องปกติ เพื่อมาตีแผ่ว่าจริง ๆ ปัญหามันไม่ปกติอย่างที่

ผู้ใหญ่มอง แต่เป็นปัญหาที่ใหญ่มากสำหรับเด็ก” โดยได้หยิบเรื่องราวปัญหาวัยรุ่นมาสะท้อนให้ชมใน 5 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ปัญหาเด็กกรี๊ด การเลี้ยงดูของพ่อแม่ทำไมถึงปرامลูกตัวเองไม่ได้ ทำให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ด้วยการกรี๊ด โวยวาย 2) ปัญหาเด็กติดเกม หลายคนยังไม่เข้าใจว่าติดเกมมีกี่ระดับ ติดแบบไหน 3) เด็กที่มีอาการออทิสติก ซึ่งบางคนยังแยกไม่ออกระหว่างออทิสติก กับดาวนซินโดรม เรื่องนี้ต้องการนำเสนอว่าทำอย่างไรให้เข้าใจเขาและใช้ชีวิตร่วมกับพวกเขาได้ 4) ความหลากหลายทางเพศ เดียวนี้ไม่ได้มีแค่ผู้ชายหรือผู้หญิง แต่มีเพศสภาพอื่น ๆ อีก และ 5) เพอร์เฟ็กชันนิสต์หรือมนุษย์สายท้อป คือคนที่มีความคาดหวังสูง เมื่อพบความผิดหวังจะทำให้ใจไม่ได้ ซึ่งผลกระทบของปัญหานี้สามารถนำไปสู่โรคซึมเศร้าได้

ละครวัยแสบสาแหรกขาด 2 เป็นละครที่มีการนำเสนอการกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงถ่ายทอดออกมาให้เห็นอย่างชัดเจน และน่าสนใจ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจและเห็นความสำคัญที่จะศึกษาเรื่อง “การกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในละครเรื่อง วัยแสบสาแหรกขาด 2” เพื่อให้ทราบถึงลักษณะการกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงที่ปรากฏในละครเรื่องนี้ อีกทั้งเพื่อต้องการสะท้อนผลกระทบจากพฤติกรรม การกลั่นแกล้ง หรือ Bullying ออกมาให้เห็นเป็นกรณีศึกษาอันจะนำไปสู่หนทางการแก้ปัญหาให้กับสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาลักษณะการกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในละครเรื่อง วัยแสบสาแหรกขาด 2

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมบทละครเรื่องวัยแสบสาแหรกขาด 2 ที่ออกอากาศตั้งแต่วันที่ 29 มีนาคม 2562 – 17 พฤษภาคม 2562 จำนวน 21 ตอน โดยการศึกษาออนไลน์หลังจาก www.youtube.com และบันทึกภาพเหตุการณ์ในกรณีที่เจอภาพที่แสดงให้เห็นถึงการกลั่นแกล้งและนำไปสู่ความรุนแรง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาจัดกลุ่มหาลักษณะการกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรง โดยผู้วิจัยได้ปรับกรอบแนวคิดจากงานวิจัยของ ประพนธ์ ตติยวรกุลวงศ์ (2553) ที่ศึกษาเรื่อง “การเล่าเรื่องและทัศนคติของผู้ชมเกี่ยวกับความรุนแรงในภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์ฮอลลีวูด” ซึ่งสามารถแบ่งกลุ่มเนื้อหาได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. การกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางกาย ประกอบด้วย การกลั่นแกล้งด้วยการใช้อาวุธ หรือ การต่อสู้ด้วยอาวุธ การกลั่นแกล้งด้วยการทำลาย หรือการลักขโมยทรัพย์สิน การกลั่นแกล้งด้วยการกักขัง หน่วงเหนี่ยว การกลั่นแกล้งด้วยการกระทำทางกายประเภทอื่น ๆ

2. การกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางวาจา ประกอบด้วย การกลั่นแกล้งด้วยการพูดหยาบ การตะคอกหรือตวาด การกลั่นแกล้งด้วยการพูดดูถูก หรือการเหยียดหยาม การกลั่นแกล้งด้วยการพูดเสียดสี เหน็บแนม หรือการพูดประชดประชัน การกลั่นแกล้งด้วยการใช้วาจาประเภทอื่น ๆ

3. การกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางเพศ ประกอบด้วย การกลั่นแกล้งด้วยการกระทำที่สื่อทางเพศ การกลั่นแกล้งด้วยการล่วงละเมิดทางเพศ การกลั่นแกล้งที่ทำให้เกิดความรุนแรงทางเพศประเภทอื่น ๆ

ผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง “การกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในละครเรื่อง วยแสบสาแหรกขาด 2” ผู้วิจัยพบลักษณะการกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรง 3 ประเด็น ได้แก่ การกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางกาย ทางวาจา และทางเพศ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางกาย หมายถึง การกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงจากการใช้กำลังทางกาย ทำให้ผู้อื่นได้รับความบาดเจ็บ เสียหาย หรือเสียชีวิต เช่น การชกต่อย การใช้อาวุธทุบตี การฆ่า การกักขังหน่วงเหนี่ยวให้ผู้อื่นได้รับความทรมาน พบจำนวน 4 ประเภท คือ การกลั่นแกล้งด้วยการใช้อาวุธ หรือการต่อสู้ด้วยอาวุธ การกลั่นแกล้งด้วยการทำลาย หรือการลักขโมยทรัพย์สิน การกลั่นแกล้งด้วยการกักขังหน่วงเหนี่ยว และการกลั่นแกล้งด้วยการกระทำทางกายประเภทอื่น ๆ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1.1 การกลั่นแกล้งด้วยการใช้อาวุธ หรือการต่อสู้ด้วยอาวุธ หมายถึง การนำสิ่งของ หรือนำอาวุธมาใช้ในการกลั่นแกล้งผู้อื่นให้เกิดความรุนแรง

ภาพที่ 1 ซ็องวงค์แกล้งใบพัดด้วยเครื่องตีไข่

ที่มา : 27 เมษายน 2562

เหตุการณ์ข้างต้น เป็นฉากที่ซ็องวงค์พยายามแกล้งใบพัด ซึ่งเป็นช่วงที่คนอื่นตามครูบุงบงไปตีไข่เพื่อทำเมอแรงค์แคนดี้ พอทุกคนตามครูบุงบงไปหมด ซ็องวงค์ก็เอาเครื่องตีไข่กระทบกะละมังดังลั่นมาใกล้ใบพัด ใบพัดได้ยินเสียงบาดหูก็กระวนกระวายพยายามเปิดเพลงฟังแต่เพลงถูกซ็องวงค์ลบไปก่อนหน้านั้นหมดแล้วเมื่อซ็องวงค์แกล้งใบพัดได้สำเร็จก็หัวเราะชอบใจ ยิ่งเอาเครื่องตีไข่เข้าใกล้หูใบพัด ใบพัดยิ่งตกใจ และเริ่มมีอาการกรีดร้องกระวนกระวายสุดทายเป็นเหตุการณ์นี้ก็ให้มีเพื่อนผู้หญิงเข้ามาช่วยโดยการนำโทรศัพท์มือถือของตนมาเสียบหูฟังและเปิดเพลงให้ใบพัดฟังจนอาการสงบลงในที่สุด

เห็นได้ว่าฉากนี้ปรากฏการกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางกาย ด้วยการใช้อาวุธ ซึ่งอาวุธที่ซ็องวงค์ผู้กลั่นแกล้งใช้ไม่ใช่อาวุธที่ใช้ในการฆ่าให้ถึงแก่ชีวิต แต่เป็นเครื่องมือทำขนมที่สามารถทำเสียงดังแล้วส่งผลให้ใบพัดผู้ถูกกลั่นแกล้งกลัวและไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ โดยการกลั่นแกล้งในครั้งนี้จะก่อให้เกิดความรุนแรงทางกายต่อใบพัด เนื่องจากซ็องวงค์ทราบว่าใบพัดเป็นโรคออทิสติก และผิดปกติทางการเรียนรู้ และมีความล่าช้าในด้านพัฒนาการ การพูด การใช้ภาษา และการสื่อสาร หากมีเหตุการณ์ที่ทำให้ตกใจ หรือกลัวก็จะขาดสติ และร้องไห้อาววยเสียงดัง และอาจทำร้ายร่างกายตัวเองได้ อีกทั้งการกลั่นแกล้งดังกล่าวยังเป็นการ

กลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางจิตใจด้วย โดยกรณีนี้อาจจะทำให้ไบพัด เกิดความสะเทือนใจไม่ยอมมาเรียน ไม่อยากมีเพื่อน หรืออาจทำให้ไบพัดเกลียดแค้นห้องวงศ์จนฝังใจและไม่อยากทำงานร่วมกับห้องวงศ์อีกต่อไป

1.2 การกลั่นแกล้งด้วยการทำลาย หรือการลักขโมยทรัพย์สิน หมายถึง การกลั่นแกล้งโดยการทำลายทรัพย์สิน หรือลักขโมยทรัพย์สินผู้อื่นให้เกิดความรุนแรง

ภาพที่ 2 ห้องวงศ์ลักขโมยกระเป๋าของไบพัด

ที่มา : 7 เมษายน 2562

เหตุการณ์ข้างต้น ห้องวงศ์ได้ขโมยกระเป๋าของไบพัดเอาไปโยนส่งต่อกัน โดยให้ไบพัดวิ่งไล่ตาม เป็นลิงชิงบอล และกระเป๋าถูกโยนมาที่ห้องวงศ์อีกครั้ง แต่ยังไม่ทันโยนต่อให้เพื่อน ไบพัดจับไว้ได้เสียก่อน ในฉากสองคนยื้อแย่งกระเป๋ากันไปมา จนเตี้ยซึ่งอยู่บริเวณนั้นเห็นจึงหยิบมือถือขึ้นมาถ่ายคลิปไว้ และคิมอยู่ในเหตุการณ์ ได้ตะโกนเชียร์ให้ห้องวงศ์เล่นงานไบพัดเพียงเพราะว่าไบพัดมีอาการผิดปกติทางการเรียนรู้ เมื่อได้ยินเสียงเชียร์ห้องวงศ์ก็ทำตามโดยกระซกกระเป่าแรงขึ้นอีกหวังให้ไบพัดปล่อยมือ แต่ยิ่งออกแรงมากเท่าไรไบพัดก็ยิ่งยื้อแรงกลับไปมากเท่านั้น จนทำให้ห้องวงศ์เสียหลักหัวไม่ก้ำแพงหน้าผากแตกเลือดอาบ เขาโมโหกระซกคอบิพัดกำหมัดจะต่อย แต่มีอันยาเพื่อนอีกคนวิ่งเข้ามาห้ามไว้ทัน

เห็นได้ว่าฉากนี้ปรากฏการกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางกาย ด้วยการทำลาย หรือการลักขโมยทรัพย์สิน ซึ่งทรัพย์สินที่ห้องวงศ์ผู้กลั่นแกล้งได้ขโมยคือกระเป๋า โดยเหตุผลที่ขโมยมาไม่ได้ต้องการที่จะอยากได้ของสิ่งนั้นมาเป็นของตัวเอง แต่เป็นการขโมยเพื่อการกลั่นแกล้งไบพัดเท่านั้น การกลั่นแกล้งในครั้งนี้ก่อให้เกิดความรุนแรงทางกายต่อไบพัด เนื่องจากห้องวงศ์ทราบดีว่าลักษณะของเด็กที่เป็นโรคออทิสติก จะเป็นคนที่หวงของมาก ๆ เมื่อห้องวงศ์ทราบอย่างนั้นเลยคิดสนุกกลั่นแกล้งไบพัดด้วยการขโมยกระเป๋า จนเป็นเหตุให้เกิดความรุนแรงถึงขั้นได้รับบาดเจ็บ และในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดความรุนแรงทางกายต่อห้องวงศ์อีกด้วย นอกจากนี้การกลั่นแกล้งดังกล่าวยังเป็นการกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางจิตใจด้วย โดยกรณีนี้อาจจะทำให้ไบพัดรู้สึกว่าเขาเป็นบุคคลที่โดนกลั่นแกล้งในทุก ๆ เรื่องจนไม่อยากจะเข้าหาใครหรือแม้แต่การมาอยู่ในห้องเรียนเขาก็โดนกลั่นแกล้ง

1.3 การกลั่นแกล้งด้วยการกักขังหน่วงเหนี่ยว หมายถึง การกลั่นแกล้งโดยการกักขังหน่วงเหนี่ยวให้ผู้อื่นได้รับความทรมาน และนำไปสู่ความรุนแรง

ภาพที่ 3 บู้คถูกขังในห้อง

ที่มา : 31 มีนาคม 2562

จากภาพเหตุการณ์ข้างต้น เป็นฉากที่บู้คถูกกักขังในห้องเพื่อไม่ให้เล่นเกม เขาเป็นเด็กติดเกม เนื่องจากพ่อกับแม่ของเขาแยกทางกันเขาเลยต้องอยู่กับพ่อตามลำพัง แต่พ่อไม่มีเวลาเลี้ยงดูเพราะต้องทำงาน จึงเลี้ยงเขาด้วยการซื้อคอมพิวเตอร์ให้เล่น ต่อมาแม่ของเขากลับมาเพื่อมาดูแล และเห็นสภาพติดเกมที่ไม่สนใจคนรอบข้าง แม้กระทั่งแม่ของตนเอง และยังพูดจาหยาบค้าย ใช้ชีวิตอยู่กับหน้าจอคอมพิวเตอร์ โดยที่พ่อไม่เคยต่อว่าเลย เพราะคิดว่าเป็นเรื่องปกติ แต่สำหรับแม่ของเขามองว่าเป็นปัญหาอย่างมาก จึงกักขังไว้ในห้องที่ไม่มีคอมพิวเตอร์เป็นเวลานานจนเราสลบไป เมื่อเขารู้สึกตัวก็ได้แต่อาละวาดตะโกนให้เปิดประตู และเมื่อไม่ได้ตั้งใจก็เริ่มคลั่งทั้งด่าคำหยาบค้าย ทูบตีประทุโครมครามอย่างควบคุมตัวเองไม่ได้ จนทำให้มีการทำร้ายสิ่งของที่อยู่ในห้องจนเสียหาย

เห็นได้ว่าฉากนี้ปรากฏการกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางกาย ด้วยการกักขังหน่วงเหนี่ยว ซึ่งการกักขังหน่วงเหนี่ยวดังกล่าวไม่ใช่การกักขังหน่วงเหนี่ยวเพื่อความสะอาด หรือสนองความต้องการของตนเอง แต่เป็นการกักขังเพื่อต้องการให้บู้คหายจากอาการติดเกม เนื่องจากบู้คลูกชายของผู้กลั่นแกล้งเป็นเด็กที่ติดเกมมีอาการ Gaming Addiction ซึ่งเป็นอาการที่มีพฤติกรรมหมกมุ่นอยู่กับการเล่นเกมมากเกินไปจนไม่สามารถควบคุมตนเองได้ ถึงขั้นไม่ยอมไปโรงเรียน ไม่ยอมหลับไม่ยอมนอน ไม่เข้าสังคม เนื่องจากพ่อกับแม่ของบู้คแยกทางกันแม่ของบู้คย้ายไปอยู่เมืองนอก บู้คเลยอยู่กับพ่อตามลำพังแต่พ่อไม่มีเวลาเลี้ยงดูเพราะต้องทำงานทั้งวันเลี้ยงเขาด้วยการซื้อคอมพิวเตอร์ให้เล่นเกม ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ต่อมาแม่ของเขากลับมาเพื่อมาดูแลเขา แม่อยากจะให้บู้คอยู่ห่างจากหน้าจอคอมพิวเตอร์จึงกักขังหน่วงเหนี่ยวบู้คไว้ในห้องที่ไม่มีคอมพิวเตอร์ จนทำให้ได้รับความทรมาน จนแสดงพฤติกรรมคล้ายคนที่ควบคุมตัวเองไม่ได้ ทั้งด่าคำหยาบค้าย และทูบตีประทุ ทำร้ายสิ่งของที่อยู่ในห้องจนเสียหาย

1.4 การกลั่นแกล้งด้วยการกระทำทางกายประเภทอื่น ๆ หมายถึง การกลั่นแกล้งที่นอกเหนือจากประเด็นต่าง ๆ ที่ถูกกล่าวถึง และนำไปสู่ความรุนแรง

ภาพที่ 4 แอร์โดนเพื่อนกลุ่มผู้ชายผลัก

ที่มา : 6 เมษายน 2562

จากภาพเหตุการณ์ข้างต้น เป็นฉากที่แอร์ซึ่งเป็นสาวทอมกำลังเดินอยู่ที่สนาม ได้เจอกับกลุ่มเพื่อนผู้ชายที่เดินมาได้มีปากเสียงกันเรื่องลูกฟุตบอลที่ต่างฝ่ายก็คิดว่าเป็นของตัวเอง ก่อนจะรุกรามไปสู่การทำร้ายร่างกายด้วยการผลัก แต่ในขณะนั้นไออุ่นได้เดินเข้ามาและตะโกนบอกว่าครูพรณนี่ขอพบ ทั้งสองฝ่ายจึงได้แยกย้ายกันไป ในขณะที่กำลังเดินไปนั้นแอร์ก็ถามไออุ่นว่าครูพรณนี่เรียกพบเรื่องอะไรด้วยทำที่กระวนกระวายคิดว่าเธอทำอะไรผิด ซึ่งที่จริงแล้วไออุ่นโกหกเพื่อต้องการช่วยแอร์ให้ออกจากสถานการณ์ที่รุนแรง

เห็นได้ว่าฉากนี้ปรากฏการกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางกาย ด้วยการผลัก ซึ่งการกลั่นแกล้งในครั้งนี้แอร์เป็นผู้ถูกกระทำเนื่องจากเพศสภาพของแอร์เป็นทอม ซึ่งเป็นที่รู้ดีของกลุ่มผู้ชายว่าบุคคลข้ามเพศกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ไม่มีทางสู้ตนได้ จึงเป็นเป้าหมายในการกลั่นแกล้งของเพื่อนกลุ่มผู้ชาย จากสถานการณ์ข้างต้นกลุ่มผู้ชายเริ่มจากการเข้าไปหาเรื่องโดยใช้ลูกฟุตบอลเป็นตัวสร้างเรื่องที่ใช้ในการกลั่นแกล้ง จนอาจจะนำไปสู่การเกิดความรุนแรงและบาดเจ็บได้ในที่สุด อีกทั้งการกลั่นแกล้งดังกล่าวยังเป็นการกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางจิตใจด้วย โดยกรณีนี้อาจทำให้แอร์ซึ่งเป็นทอมมีความคิดที่ไม่อยากมาโรงเรียนเนื่องจากคิดว่าเธอเป็นกลุ่มเป้าหมายในการกลั่นแกล้งของกลุ่มผู้ชาย และนำไปสู่ความคิดที่ไม่อยากทำงานร่วมกับบุคคลอื่น

2. การกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางวาจา หมายถึง การกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงจากการใช้คำพูด ทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายทางด้านจิตใจ เช่น การดูถูกเหยียดหยาม การพูดหยาบคาย การตะคอกหรือตวาดผู้อื่น การปดหรือพูดเท็จ การพูดส่อเสียด การพูดเพื่อเจ้อ รวมไปถึงการพูดจาข่มขู่ให้ผู้อื่นรู้สึกกลัวหรือพูดจาข่มขู่ให้ผู้อื่นปฏิบัติตามคำสั่ง ซึ่งพบจำนวน 4 ประเภท คือการกลั่นแกล้งด้วยการพูดหยาบ การตะคอกหรือตวาด การกลั่นแกล้งด้วยการพูดดูถูกหรือการเหยียดหยาม การกลั่นแกล้งด้วยการพูดเสียดสี เหน็บแนมหรือการพูดประชดประชัน และการกลั่นแกล้งด้วยการใช้วาจาประเภทอื่น ๆ รายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การกลั่นแกล้งด้วยการพูดหยาบ การตะคอกหรือตวาด หมายถึง การพูดหยาบ การตะคอกหรือตวาดผู้อื่นแล้วสามารถนำไปสู่ความรุนแรงได้

ภาพที่ 5 บู้คดำเพื่อนในเกม

ที่มา : 31 มีนาคม 2562

จากเหตุการณ์ข้างต้น เป็นฉากที่บู้คกำลังเล่นเกมออนไลน์อยู่ในห้อง โดยในขณะนั้นทีมบู้คได้เป็นฝ่ายพ่ายแพ้ในเกมนั้น ทำให้เพื่อนในทีมของบู้คโกรธและตะคอกต่อบู้คว่า “ไอ่กาก เล่นอ่อน” ทำให้บู้คเกิดโมโหได้เถียงกลับไปว่า “ไอ่เหี้ย กูไม่ได้เล่นกาก พวกมึงอะเล่นควาย ๆ ไอ่เหี้ย...” และด้วยความโมโหบู้คได้คว้าสิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้มือขว้างทำลายไปหลายชิ้น และนำไปสู่การทำร้ายร่างกายตนเอง

เห็นได้ว่าฉากนี้ปรากฏการกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางวาจา ด้วยการพูดหยาบ การตะคอกหรือตวาด โดยเหตุการณ์เริ่มจากเพื่อนในทีมของบู้คกลั่นแกล้งเขาด้วยการตะคอกใส่เขา ทำให้เขาโมโหควบคุมตนเองไม่ได้ และได้ด่าเพื่อนร่วมทีมกลับไปด้วยวาจาที่หยาบคาย จากเหตุการณ์นี้จะเห็นได้ว่าเพื่อนในทีมที่โมโหจากเกมได้กลั่นแกล้งเขาด้วยการใช้เสียงตะคอก และวาจาที่หยาบคาย ทำให้เขาซึ่งมีปัญหาในการควบคุมอารมณ์อยู่แล้วควบคุมตัวเองไม่ได้และเกิดอาการหวาดกลัวในในห้องและนำไปสู่การทำร้ายร่างกายตนเอง และบุคคลรอบข้างที่เข้ามาเกี่ยวข้อง

2.2 การกลั่นแกล้งด้วยการพูดดูถูก หรือการเหยียดหยาม หมายถึง การพูดดูถูก หรือการใช้ถ้อยคำเหยียดหยามผู้อื่นซึ่งจะนำไปสู่ความรุนแรงได้

ภาพที่ 6 บู้คโดนเพื่อนล้อเลียน

ที่มา : 31 มีนาคม 2562

จากเหตุการณ์ข้างต้น เป็นฉากที่ทรายได้ถามเพื่อนในห้องถึงเรื่องราวการเป็นอยู่ของบ๊อคในห้องเรียนว่าเป็นอย่างไร เพื่อน ๆ ก็ตอบครุตามความจริงว่าบ๊อคไม่ได้มาโรงเรียนหลายวันแล้ว บางคนก็ว่าบ๊อคไม่ค่อยพูดกับใคร บ้างก็ว่าโทรไปก็ไม่รับ โลกไปก็ไม่ตอบหายไปเลย และมีเพื่อนคนหนึ่งได้ตอบด้วยท่าทีดูถูกเหยียดหยามว่า “บ๊อคมันพูดกับคนได้ด้วยหรือรับครูปกติมันพูดแต่กับคอม” หลังจากพูดจบทุกคนหัวเราะพร้อมกัน เห็นได้ว่าฉากนี้ปรากฏการกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางวาจา ด้วยการพูดดูถูก หรือการเหยียดหยาม จะเห็นได้ว่าเพื่อนร่วมห้องของบ๊อคมีพฤติกรรมการดูถูกเหยียดหยามเขาด้วยการใช้คำว่า “บ๊อคมันพูดกับคนได้ด้วยหรือรับครูปกติมันพูดแต่กับคอม” และมากกว่านั้นทุกคนหัวเราะพร้อมกัน จากเหตุการณ์นี้จะเห็นได้ว่าถึงแม้ว่าบ๊อคไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์ที่เกิดสถานการณ์การกลั่นแกล้ง เพื่อนร่วมห้องได้พูดดูถูกและพูดเหยียดหยามบ๊อคเนื่องจากเขาไม่ค่อยพูดคุยกับผู้อื่น เพราะเขาเป็นเด็กติดเกม ชอบอยู่กับตัวเองมีอาการคล้ายคนเก็บกด จนทำให้บางครั้งเพื่อนในห้องหนี และเลี้ยงที่จะทำงานร่วมด้วย ซึ่งในพฤติกรรมที่เพื่อนร่วมห้องกล่าวถึงด้วยการใช้วาจาที่ดูถูกนั้น ถึงแม้ว่าบ๊อคไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์ที่เกิดสถานการณ์การกลั่นแกล้ง แต่ทุกคนก็มีเจตนาที่ชัดเจนในการกลั่นแกล้งบ๊อค และหากมีคนใดคนหนึ่งในกลุ่มนำเรื่องดังกล่าวไปเล่าให้บ๊อคฟัง อาจจะทำให้บ๊อคโมโห และแก้ปัญหาด้วยการนำสิ่งทีบ๊อคเห็นในเกมมาทำร้ายร่างกายเพื่อนร่วมห้องได้

2.3 การกลั่นแกล้งด้วยการพูดเสียดสี เหน็บแนม หรือการพูดประชดประชัน หมายถึง การพูดเสียดสี เหน็บแนม หรือการพูดประชดประชันผู้อื่นซึ่งจะนำไปสู่ความรุนแรงได้

ที่มา : 19 เมษายน 2562

จากเหตุการณ์ข้างต้น เป็นฉากที่ครูทราย ครูกร ครูน้อย เรียก ภูภูมิ แอนฟิล และไออุ่นเข้ามาพบเรื่องที่ภูภูมินำรูปของไออุ่นไปตัดต่อเป็นรูปโป๊ก่อนที่จะส่งเข้าไปในไลน์กลุ่ม และแอนฟิลได้บอกกับครูถึงเรื่องราวดังกล่าวว่าการกระทำแบบนี้เข้าข่ายผิด พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์สามารถแจ้งความจับได้ จากนั้นภูภูมิก็ก่ียงกลับว่าหากแจ้งความตนก็จะแจ้งความกลับเรื่องที่ไออุ่นทำร้ายร่างกายตนเมื่อคราวก่อน เมื่อครูทรายได้ยินเช่นนั้นก็ถามกลับไปว่า “นี่เคยมีปัญหากันมาก่อนแล้วหรือ” ภูภูมิ จึงตอบว่า “ใช่ครับ มันเป็นฝ่ายเริ่มก่อนแต่ผมไม่ได้ทำร้ายมันกลับนะครับผมโดนกระทำอยู่ฝ่ายเดียว” จากนั้นแอนฟิลก็หันมามองหน้าภูภูมิด้วยท่าที่ไม่พอใจ ภูภูมิเห็นเช่นนั้นจึงด่าแอนฟิลกลับไปว่า “มองไรไอ้ตุ๊ด”

เห็นได้ว่าฉากนี้ปรากฏการกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางวาจา ด้วยการพูดเสียดสี เหน็บแนม หรือการพูดประชดประชัน โดยการ “ประชดประชัน” และ “เหน็บแนม” มีความหมายที่อ้างอิงกันเอง

ส่วน “เสียดสี” มีการระบุเจตนาว่าเป็นไปเพราะความอิจฉา แต่ทั้ง 3 คำล้วนมีความหมายไปในทางลบ โดยเรียงลำดับตั้งแต่ความไม่พอใจ ความอิจฉา และความต้องการให้อีกฝ่ายเจ็บใจ ซึ่งเกณฑ์การกลั่นแกล้งทางวาจา ดังกล่าวใช้พฤติกรรมของผู้พูด (พูดและทำ) กับอารมณ์ความรู้สึก (ไม่พอใจ) และผลกระทบที่มีต่อผู้ฟัง (เจ็บใจ) เป็นตัวกำหนด จากเหตุการณ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่าภุมมิได้พูดเหน็บแนมแอนฟิลว่า “มองอะไรไอตุ๊ด” เนื่องจากแอนฟิลมีพฤติกรรมคล้ายกับผู้หญิง ภุมมิจึงเหน็บแนมถึงเพศสภาพที่แอนฟิลเป็น ทำให้แอนฟิลเจ็บใจและโมโหมาก อีกทั้งการกลั่นแกล้งดังกล่าวยังเป็นกรกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางจิตใจดีใจด้วยการเหน็บแนมถึงเพศสภาพที่ผู้อื่นเป็นอาจจะทำให้ผู้อื่นสูญเสียความมั่นใจในตนเอง

2.4 การกลั่นแกล้งด้วยการใช้วาจาประเภทอื่น ๆ หมายถึง การกลั่นแกล้งด้วยวาจาที่นอกเหนือจากประเด็นที่ถูกกล่าวถึง แล้วสามารถนำไปสู่ความรุนแรงได้

ที่มา : 6 เมษายน 2562

จากเหตุการณ์ข้างต้น เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ณ โรงอาหาร เป็นฉากที่ใบปลิวกำลังเดินหาร้านอาหารที่ชายข้าวไข่เจียวมะเขือเทศ ซึ่งในขณะที่ใบปลิวกำลังเดินหาร้านอาหารอยู่นั้นก็พูดลอย ๆ ว่า “ร้านชายข้าวไข่เจียวมะเขือเทศอยู่ไหนครับ” พูดซ้ำ ๆ อยู่ตลอดเวลาจนเพื่อน ๆ ในโรงอาหารต่างพาดพิงกันว่า “มันเป็นเอ๋อป่าววะ” บ้างก็พูดว่า “คอยดูนะเดี๋ยวมันโชว์เอ๋อแน่” “ไอใบปลิวมันเอ๋อ” เป็นต้น จนทำให้ใบปลิวหันกลับไปมองว่าเขาพูดอะไรกัน แต่ก็ไม่ได้โต้ตอบใด ๆ ทั้งสิ้น

จะเห็นได้ว่าฉากนี้ปรากฏการกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางวาจา ประเภทการกลั่นแกล้งด้วยการล่อลอบด้วย จากเหตุการณ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่าเพื่อน ๆ ได้นำปมด้อยที่ใบปลิวเป็นออทิสติกมาพูดกลั่นแกล้งเพื่อให้ใบปลิวรู้สึกไม่ดีทั้ง ๆ ที่เพื่อน ๆ ต่างก็ทราบดีว่า เด็กออทิสติกจะมีพฤติกรรมที่พูดซ้ำ ๆ และพูดคำเดิม ๆ อยู่ตลอด แต่ในสายตาคนที่ไม่คุ้นเคยกับใบปลิวมักมองว่าเป็นเรื่องที่น่าขำ โดยเฉพาะเหตุการณ์นี้ซึ่งเกิดขึ้นในโรงอาหาร ดังนั้นเจตนาที่เพื่อน ๆ พูดอย่างนั้นเพื่อต้องการให้บุคคลอื่นที่นั่งมองอยู่และไม่ทราบเรื่องราวของใบปลิวต่างพากันหัวเราะและทำให้ใบปลิวรู้สึกว่าคนอื่นกำลังมองตนเองเป็นตัวตลก

3. การกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางเพศ

การกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางเพศ หมายถึง การกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงจากการกระทำหรือสัญลักษณ์บางอย่างที่มีความหมายในเรื่องเพศ ส่อพฤติกรรมทางเพศไปทางที่ไม่ดีไม่ควร และ

ไม่เหมาะสม อาจส่งผลให้เกิดการล่วงละเมิดทางเพศตามมา ซึ่งพบจำนวน 3 ประเภท คือ การกลั่นแกล้งด้วยการกระทำที่สื่อทางเพศ การกลั่นแกล้งด้วยการล่วงละเมิดทางเพศ การกลั่นแกล้งที่ทำให้เกิดความรุนแรงทางเพศประเภทอื่น ๆ รายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 การกลั่นแกล้งด้วยการกระทำที่สื่อทางเพศ หมายถึง การวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับรูปร่างหน้าตา การแต่งกาย ที่สื่อในทางลามก รวมถึงการเล่าเรื่องตลกลามก เรื่องสองแง่สองง่าม การตามจิบ ตามตื้อ เกี่ยวพาราตี ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าอีกฝ่ายไม่ชอบ การพูดจาแทะโลม ตลอดจนการใช้คำพูดเพื่อกระตุ้นอารมณ์เพศ แล้วสามารถนำไปสู่ความรุนแรงได้

ภาพที่ 9 ภูมิติดต่อรูปภาพไออุ่นให้เป็นภาพวาทหวี
ที่มา : 19 เมษายน 2562

จากเหตุการณ์ข้างต้น เป็นฉากที่เด็กทุกคนกำลังเรียนวิชาการงานอาชีพฯ และไลน์ของทุกคนก็ตั้งขึ้นพร้อมกัน แอนฟิลจึงหยิบโทรศัพท์ขึ้นมาดูปรากฏเป็นรูปของไออุ่นในชุดวาทหวีโดยข้อความดังกล่าวนั้นถูกส่งมาโดยไลน์ของภูมิ หลังจากนั้นแอนฟิลก็ลุกขึ้นเดินไปหาภูมิ และใช้มือผลักไปยังศีรษะของภูมิ และด่าว่า “มึงทำแบบนี้ทำไม มึงซัดเล่นแรงไปแล้วนะ” หลังจากนั้นภูมิที่ทั้งโดนผลักศีรษะ และโดนด่าก็โมโหจึงด่าแอนฟิลกลับว่า “แล้วมึงเสือกอะไร ไม่ใช่เรื่องของมึงสักหน่อย” และสายตาของภูมิก็มองไปยังไออุ่น และพูดว่า “เห็นไหมเจ้าตัวมันยังไม่เดือดร้อนอะไรเลย” ไออุ่นก็ฉงนงงจึงแย่งโทรศัพท์จากมือของแอนฟิลมาดูก็เห็นภาพที่ภูมิติดต่อภาพของตัวเองให้เป็นภาพวาทหวี ไออุ่นก็ไม่พอใจมาก จึงได้ใช้โทรศัพท์ของแอนฟิลขว้างไปด้านหลังของภูมิ เมื่อภูมิหันมาจะเอาเรื่องไออุ่นก็ต๋อยเข้าไปที่หน้าของภูมิ และพูดว่า “กูทนมึงมานานละ” จากนั้นทั้งคู่ก็มีเรื่องชกต่อยกัน

เห็นได้ว่าฉากนี้ปรากฏการกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางเพศ ประเภทการกลั่นแกล้งด้วยการกระทำที่สื่อทางเพศ จากเหตุการณ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่าการกระทำข้างต้นเป็นการกระทำที่ภูมิได้นำภาพของไออุ่นมาติดต่อเป็นภาพที่ใส่ชุดสายเดี่ยวโชว์สรีระร่างกาย ซึ่งไออุ่นเป็นผู้หญิงที่มีเพศสภาพเป็นทอม จึงไม่ยอมรับสรีระของผู้หญิงและไม่ชอบให้คนอื่นมองว่าเป็นผู้หญิง เมื่อเจอเหตุการณ์ดังกล่าวจึงทำให้ไออุ่นรู้สึกอับอาย และโกรธมากมีหน้าเข้ามาสู้ภายหลังว่าเธอโดนไล่ออกจากกลุ่มไลน์และเพื่อน ๆ มีเจตนาถ่มน้ำลายเธอด้วยการติดต่อภาพที่เธอใส่ชุดสายเดี่ยวโชว์สรีระร่างกาย การกลั่นแกล้งดังกล่าวเป็นการกลั่นแกล้งด้วยการกระทำ

ที่ช่องทางเพศและอาจจะก่อให้เกิดความรุนแรงต่อไป อีกทั้งการกลั่นแกล้งดังกล่าวยังเป็นการกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางจิตใจด้วย เนื่องจากทำให้ไออุ่นรู้สึกอับอาย และอาจส่งผลให้ไออุ่นไม่อยากจะมาโรงเรียนอีกด้วย

3.2 การกลั่นแกล้งด้วยการล่วงละเมิดทางเพศ หมายถึง พฤติกรรมที่ละเมิดสิทธิของผู้อื่นในเรื่องเพศ ไม่ว่าจะเป็นคำพูด สายตา และการใช้ท่าที รวมไปถึงจนถึงการบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ แล้วสามารถนำไปสู่ความรุนแรงได้

ภาพที่ 10 กลุ่มเด็กผู้ชายนำมือไปจับกันแอนฟิล

ที่มา : 7 เมษายน 2562

จากเหตุการณ์ข้างต้น เป็นฉากที่เด็ก ๆ ทุกคนกำลังเตรียมพร้อมที่จะเข้าแถวเคารพธงชาติหน้าห้องเรียน แต่ในขณะที่แอนฟิลกำลังจะเดินไปเข้าแถว เขาได้โดนผู้ชายซึ่งเป็นเด็กเกรในห้องที่อยู่หัวแถวเอามือไปจับกันของแอนฟิล เมื่อแอนฟิลหันมาทำหน้าตาไม่พอใจ เด็กคนนั้นก็หัวเราะเยาะใส่แอนฟิล เมื่อเดินผ่านมาก็มีเด็กผู้ชายอีกกลุ่มเอามือมาจับกันเขาอีกเขาเริ่มจะโมโหมากยิ่งขึ้น แต่ตอนนั้นเพลงชาติได้ดังขึ้นมาพอดีจึงทำให้เหตุการณ์สงบลง

เห็นได้ว่าฉากนี้ปรากฏการกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางเพศ ประเภทการกลั่นแกล้งด้วยการล่วงละเมิดทางเพศ จากเหตุการณ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่าแอนฟิลถูกกลั่นแกล้งด้วยการล่วงละเมิดทางเพศ โดยการถูกจับกัน เนื่องจากแอนฟิลมีพฤติกรรมคล้ายกับผู้หญิง ทำให้เป็นเป้าหมายในการกลั่นแกล้งของกลุ่มผู้ชาย จึงมักจะโดนเด็กผู้ชายกลั่นแกล้งอยู่เสมอ ๆ ซึ่งเด็กผู้ชายที่กลั่นแกล้งเขามักจะเป็นเด็กผู้ชายกลุ่มเดิม โดยครั้งนี้วิธีการกลั่นแกล้งของเด็กกลุ่มนั้นคือการใช้มือลวนลามจับกันของแอนฟิล ซึ่งถือเป็นการกลั่นแกล้งด้วยการล่วงละเมิดทางเพศ

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง “การกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในละครเรื่อง วัยแสบสาแหรกขาด 2” ปรากฏผลดังต่อไปนี้

ลักษณะการกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในละครเรื่อง วัยแสบสาแหรกขาด 2 พบ 3 ลักษณะ ได้แก่

- 1) การกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางกาย เป็นการกลั่นแกล้งจากการใช้กำลังทางกาย ทำให้ผู้อื่นได้รับความบาดเจ็บหรือเสียหาย พบ 9 เหตุการณ์ ได้แก่ การกลั่นแกล้งด้วยการใช้อาวุธ หรือการต่อสู้ด้วยอาวุธ การกลั่นแกล้งด้วยการทำลาย หรือการลักขโมยทรัพย์สิน การกลั่นแกล้งด้วยการกักขังหน่วงเหนี่ยว และ

การกลั่นแกล้งด้วยการกระทำทางกายประเภทอื่น ๆ 2) การกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางวาจา เป็นการกลั่นแกล้งจากการใช้คำพูด ทำให้ผู้อื่นได้รับความเสียหายทางด้านจิตใจ ได้แก่ การกลั่นแกล้งด้วยการพูดหยาบ การตะคอกหรือตวาด การกลั่นแกล้งด้วยการพูดดูถูก หรือการเหยียดหยาม การกลั่นแกล้งด้วยการพูดเสียดสี เหน็บแนม หรือการพูดประชดประชัน และการกลั่นแกล้งด้วยการใช้วาจาประเภทอื่น ๆ และ 3) การกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงทางเพศ เป็นการกลั่นแกล้งจากการกระทำที่มีความหมายในเรื่องเพศ พบ 2 เหตุการณ์ ได้แก่ การกลั่นแกล้งด้วยการกระทำที่สื่อทางเพศ และการกลั่นแกล้งด้วยการล่วงละเมิดทางเพศ

ผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับบทความของสุริยา ฮ่องเสนาะ (ม.ป.ป.) ที่กล่าวว่า การกลั่นแกล้งทางร่างกาย เป็นการกลั่นแกล้งที่เห็นได้ชัดเจนที่สุด เกิดขึ้นเมื่อเด็กใช้กำลังทางกาย เพื่อให้ได้อำนาจและการควบคุมเหนือเป้าหมาย โดยผู้รังแกมักจะมีขนาดตัวใหญ่กว่า แข็งแรงกว่า และก้าวร้าว กว่าผู้ตกเป็นเหยื่อ ตัวอย่างของการกลั่นแกล้งประเภทนี้ เช่น การเตะ ตี ต่อย ตบ ผลัก และการกระทำ ทางกายอื่น ๆ ส่วนการกลั่นแกล้งโดยคำพูด นักวิจัยระบุว่า เป็นการกลั่นแกล้งที่มีผลกระทบร้ายแรงทำให้เกิดบาดแผลลึกในใจ การกลั่นแกล้งด้วยคำพูดอาจจะไม่มีหลักฐานที่ชัดเจนเหมือนการกลั่นแกล้งทางร่างกาย ผู้กลั่นแกล้งมักกระทำเมื่ออยู่กับผู้ถูกกลั่นแกล้งตามลำพัง และการกลั่นแกล้งทางเพศ ผู้ถูกกลั่นแกล้งจะเกิดความอับอาย และความรำคาญ เช่น การเรียกชื่อโดยมีนัยทางเพศ การแสดงความเห็นอย่างหยาบคาย แสดงท่าทางที่หยาบโลน การสัมผัสโดยที่ไม่ได้รับอนุญาต การยื่นข้อเสนอโดยมีนัยทางเพศ และสื่อลามก เด็กผู้หญิง และเพศที่สาม มักตกเป็นเป้าหมายของการกลั่นแกล้งชนิดนี้มากกว่าเด็กผู้ชาย

การกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นภายในละครเรื่อง วัยแสบสาแหรกขาด 2 นั้นทั้งหมดจะปรากฏขึ้นในโรงเรียน บริเวณต่าง ๆ เช่น ห้องน้ำ หน้าชั้นเรียน สนามกีฬา ห้องปกครอง เป็นต้น ซึ่งผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งจะเป็นกลุ่มเด็กที่มีความผิดปกติ กล่าวคือ กลุ่มเด็กที่มีเพศ (Sex) ผิดปกติไปจากความเป็นหญิงและเป็นชาย และกลุ่มเด็กที่มีสรีระร่างกายอ้วน หรือผอมเกินไป รวมไปถึงกลุ่มเด็กที่มีความผิดปกติทางสมอง อย่างเด็กออทิสติก เป็นต้น ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวยังสอดคล้องกับข้อมูลของกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข (สธ.) ที่พบว่า ปัญหาการกลั่นแกล้งของเด็กในสถานศึกษานั้น โดยส่วนใหญ่เด็กที่ตกเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะถูกรังแก คือ เด็กที่มีพัฒนาการช้า กลุ่มเด็กพิเศษ หรือกลุ่มเด็กเพศทางเลือก เป็นต้น (มติชนออนไลน์, 2561) และสอดคล้องกับรายงานการศึกษาศาสนาการกลั่นแกล้งในโรงเรียนไทย ที่เข้าร่วมโครงการป้องกันและลดการใช้ความรุนแรง และการกลั่นแกล้งกันในสถานศึกษา ในพื้นที่กรุงเทพฯ ซึ่งจัดทำโดย มูลนิธิแพธทูเฮลท์ (path 2 health foundation) ในปี 2560 ได้สรุปลักษณะของนักเรียนที่มักถูกกลั่นแกล้งเป็นประจำ ๆ ทุกวัน ไว้ว่า มักเป็นคนที่ “อ่อนแอและแตกต่างจากเพื่อน” เช่น สมาธิสั้น ดาวน์ซินโดรม อัจฉริยะแต่เข้าสังคมไม่ได้ นักเรียนที่มีความหลากหลายทางเพศ เช่น เกย์ ทรานส์ ทอม นักเรียนที่อยู่โดดเดี่ยวมีเพื่อนน้อย นักเรียนที่มีปัญหาทางบ้าน มีความทุกข์สะสมในใจ เก็บตัวและ นักเรียนที่มีลักษณะภายนอกโดดเด่นหรือต่างจากผู้อื่น เช่น ฟันเหยินผิวดา อ้วน เป็นต้น ซึ่งลักษณะของนักเรียนที่มักถูกกลั่นแกล้งในรายงานการศึกษาศาสนาการกลั่นแกล้งในโรงเรียนไทย เป็นลักษณะเดียวกับ

ผลการศึกษาในละครเรื่อง วัยแสบสาแหรกขาด 2 ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่าอาจเป็นเพราะนักเรียนที่มีลักษณะดังกล่าว มีความอ่อนแอและแตกต่างจากกลุ่มเพื่อน ไม่มีอำนาจในการตอบโต้ หรือต่อสู้ จึงทำให้ง่ายต่อการถูกกลั่นแกล้ง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาการกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงในละครเรื่องอื่น ๆ หรือสื่อประเภทอื่น ๆ เพื่อศึกษาเปรียบเทียบและทำให้เห็นสถานการณ์การกลั่นแกล้งที่เกิดขึ้นในประเทศไทยที่ชัดเจนขึ้น
3. ควรศึกษาปัญหา แนวทางการแก้ไข และปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการกลั่นแกล้งที่ก่อให้เกิดความรุนแรงของวัยรุ่น

เอกสารอ้างอิง

- กฤตยา มุ่งวิชา. (2549). *ความรุนแรงแบบเนียนและปัญหาจริยธรรมในเกมปิงปองออนไลน์*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประพนธ์ ตติยวรกุลวงศ์. (2553). *การเล่าเรื่องและทัศนคติของผู้ชมเกี่ยวกับความรุนแรงในภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์ฮอลลีวูด*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มติชนออนไลน์. (2561). ไทยอันดับ 2 “เด็กกริ่งแกร็งในโรงเรียน” พบเหยื่อปีละ 6 แสนคน. *มติชนออนไลน์*, [ออนไลน์], เข้าถึงจาก https://www.matichon.co.th/local/quality-life/news_819657, (15 กุมภาพันธ์ 2563)
- มูลนิธิแพธทูเฮลท์. (2560). โครงการป้องกันและลดการใช้ความรุนแรงและการรังแกกันในสถานศึกษา. [ออนไลน์]. *มูลนิธิแพธทูเฮลท์*, เข้าถึงได้ จาก <https://www.path2health.or.th/content/2090>. (16 ตุลาคม 2562)
- มูลนิธิยุวพัฒน์. (2562). การกลั่นแกล้ง (Bullying) ความรุนแรงในสังคม. *มูลนิธิยุวพัฒน์*, [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก <https://www.yuvabadhanafoundation.org/th>. (20 พฤศจิกายน 2562)
- ยศนันท์ แก้วโกมลลาลัย. (2560). *ความรุนแรงที่ปรากฏในรายการ I Can See Your Voice Thailand ซีซั่นที่ 2*. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- วิชัย รูปขำดี และคณะ. (ม.ป.ป.). *การศึกษาวิจัยเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเพศ ภาษา และความรุนแรงในละครหลังข่าว*. ศูนย์บริการวิชาการสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สุริยา ฮ่องเสนาะ. (ม.ป.ป.) *ปัญหาการรังแกกัน (Bullying) ในสถานศึกษา*. ม.ป.ท

การฆ่าตัวตายของตัวละครเอกในภาพยนตร์ไทยปี พ.ศ.2546-2561

ชนันันท์ ปัญจาระ¹ เบญจวรรณ มณีรัตน์² สุภา ครองระวะ³
และบุษกร โกมลตรี⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง “การฆ่าตัวตายของตัวละครเอกในภาพยนตร์ไทยปี พ.ศ.2546-2561” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้ตัวละครเอกในภาพยนตร์ไทยฆ่าตัวตาย โดยศึกษาจากภาพยนตร์ไทย 6 เรื่อง ได้แก่ ความรัก ครั้งสุดท้าย อหิงสาจี้โกมีกรรม ชั่วฟ้าดินสลาย แผลเก่า เพื่อนที่ระลึก และโฮมสเตย์ ทั้งหมดเป็นภาพยนตร์ไทยที่นำเสนอเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายของตัวละครเอกสำเร็จ และแยกออกเป็น 4 ปัจจัย ได้แก่ 1.) ปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มีความสัมพันธ์กับตนเอง 2.) ปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น 3.) ปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มีความสัมพันธ์กับครอบครัว 4.) ปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มีความสัมพันธ์กับสังคม ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ก่อให้เกิดการฆ่าตัวตายของตัวละครเอกในภาพยนตร์ไทยปี พ.ศ.2546-2561 มากที่สุด คือ ปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มีความสัมพันธ์กับตนเอง และปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น พบในภาพยนตร์ไทยทั้ง 6 เรื่อง ส่วนปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มีความสัมพันธ์กับครอบครัว เป็นปัจจัยที่พบรองลงมา พบในภาพยนตร์ไทยจำนวน 4 เรื่อง และปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มีความสัมพันธ์กับสังคม พบในภาพยนตร์ไทยเพียง 3 เรื่อง จากผลการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ภาพยนตร์เป็นสื่อสะท้อนปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นจริง และสามารถจำแนกปัจจัยที่ก่อให้เกิดการฆ่าตัวตายในแต่ละด้าน การศึกษาการฆ่าตัวตายของตัวละครเอกในภาพยนตร์ไทยปี พ.ศ.2546-2561 สามารถสะท้อนปัญหาการฆ่าตัวตายของคนในสังคมไทยเพื่อระงับภัยได้

คำสำคัญ: การฆ่าตัวตาย ตัวละครเอก ภาพยนตร์ไทย

¹⁻³ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาและภาษาไทยประยุกต์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

⁴ อาจารย์ ดร, ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทนำ

ปัญหาการฆ่าตัวตายไม่ใช่เรื่องใหม่ของสังคม ในปีหนึ่ง ๆ จะมีผู้ฆ่าตัวตายทั่วโลกเป็นจำนวนมากกว่า 1 ล้านคน เมื่อคิดค่าเฉลี่ยพบว่าผู้ฆ่าตัวตายสำเร็จ 1 คน ในทุก 40 วินาที ทางองค์การอนามัยโลกพบว่าการฆ่าตัวตายติด 10 อันดับแรกของสาเหตุการตายของประชากรโลก World Health Organization (2549) ได้ศึกษาเรื่อง สภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบันทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจสังคม การศึกษา วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดการฆ่าตัวตาย ผลการศึกษาพบว่า สภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบันทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจสังคม การศึกษา วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมนั้นได้ส่งผลให้ประชาชนเกิดวิกฤตทางจิตใจ ไม่สามารถปรับตัวได้ เกิดความเครียด ความคับข้องใจ และมีภาวะซึมเศร้า จนเกิดปัญหาการฆ่าตัวตายเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ในปี พ.ศ. 2562 องค์การอนามัยโลกยังประมาณการฆ่าตัวตายทั่วโลกเพิ่มขึ้นคิดเป็น 1.5 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2563 และเป็นสาเหตุการตายลำดับที่ 3 รองจากสาเหตุการเสียชีวิตด้วยอุบัติเหตุ

ในประเทศไทยการฆ่าตัวตายนับเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ และยังไม่สามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ โดยพบว่า ทุก 2 ชั่วโมง มีคนฆ่าตัวตาย 1 คน ส่วนผู้ที่พยายามฆ่าตัวตายในแต่ละปีมีจำนวนมาก คิดเป็นร้อยละ 10-20 ของผู้ฆ่าตัวตายสำเร็จ ซึ่งคนกลุ่มนี้มีโอกาสฆ่าตัวตายซ้ำเพิ่มขึ้น 100 เท่า ร้อยละ 10 จบชีวิตตนเองเป็นผลสำเร็จ (World Health Organization, 2549)

แม้จะมีการรณรงค์ให้ความรู้จากกรมสุขภาพจิตหรือสมาคมการแพทย์ ให้เฝ้าระวังหรือมีมาตรการป้องกันการฆ่าตัวตาย แต่ยังมีคนในสังคมไทยจำนวนไม่น้อยที่พบปัญหาแล้วเลือกวิธีที่จะจบปัญหาด้วยการ “ฆ่าตัวตาย” ดังเห็นได้จากสื่อต่าง ๆ ที่ในประเทศไทยที่น่าเสนอประเด็นนี้ โดยเฉพาะ “สื่อภาพยนตร์” ซึ่งเป็นสื่อที่มีลักษณะพิเศษ เนื่องจากสามารถถ่ายทอดเรื่องราวผ่านการดู และฟังได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังมีความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมในฐานะเป็นภาพยนตร์สะท้อนสังคม ดังที่ ตรีศิลป์ บุญขจร (2523, น. 6 – 10) กล่าวไว้ว่า วรรณกรรมยังเป็นการแสดงความคิดปรัชญาความจริงในสังคมด้วยความสนใจและความรับผิดชอบ วรรณกรรมจึงมีอิทธิพลต่อสังคมรวมทั้งพลังในสังคมมนุษย์ ถึงแม้ว่านักเขียนจะเลือกเขียนเฉพาะประสบการณ์หรือบางส่วนของเหตุการณ์ในสังคมมาใช้เป็นข้อมูล และประเด็นในงานเขียน โดยการผ่านมุมมองของตนเองที่เห็นความสำคัญของวรรณกรรม วรรณกรรมยังมีภาพสะท้อนสังคมของยุคสมัยนั้น ๆ ออกมาจากวรรณกรรมอีกด้วย

ปัจจุบันประเด็นเรื่อง “การฆ่าตัวตาย” ถูกหยิบยกนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ นำเสนอมุมมอง ปัญหาชีวิต ปมปัญหาของตัวละครจนนำไปสู่การฆ่าตัวตาย กล่าวคือภาพยนตร์ยังมีอิทธิพลต่อผู้รับชม ดังที่ นิวัฒน์ ศรีสัมมาชีพ (2550, น.120) กล่าวไว้ดังนี้ ภาพยนตร์เป็นสื่อสารมวลชนที่เสนอความบันเทิงเป็นหลักจึงเป็นที่นิยมของคนทั่วไป ยิ่งไปกว่านั้น ยังเป็นสื่อที่ประกอบด้วยภาพและเสียงสามารถเข้าถึงผู้คนได้ทุกเพศทุกวัย ทุกภาษา ทุกชาติ แม้แต่คนที่อ่านหนังสือไม่ออก หรือไม่เข้าใจภาษาที่ใช้ในภาพยนตร์ก็สามารถติดตามภาพและเรื่องราวที่นำมาร้อยเรียงได้

โดยไม่ยากนัก เสียงที่ใช้ในภาพยนตร์ ไม่ว่าจะเป็นเสียงดนตรี หรือเสียงประกอบยังช่วยสร้างอารมณ์ให้ผู้ชมคล้อยตามไปกับเรื่องราวตอนนั้นได้เป็นอย่างดี เพราะภาษาภาพยนตร์เป็นภาษาสากล ภาพยนตร์จึงเป็นสื่อที่มีอิทธิพลอย่างยิ่ง

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าการนำเสนอเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายของตัวละครเอกในภาพยนตร์ไทยปี พ.ศ.2546-2561 เป็นประเด็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคม ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการฆ่าตัวตายของตัวละครเอกในภาพยนตร์ไทยปี พ.ศ.2546-2561 โดยศึกษาจากสื่อภาพยนตร์ที่นำเสนอเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายทั้งหมด 6 เรื่อง ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่ตัวละครเอกฆ่าตัวตายได้สำเร็จ ได้แก่ ภาพยนตร์เรื่อง “ความรักครั้งสุดท้าย” “อหิงสาจ๊กโก้มิกรรม” “ชั่วฟ้าดินสลาย” “แผลเก่า” “เพื่อนที่ระลึก” และ “โฮมสเตย์” เพื่อเป็นประโยชน์ในการทำความเข้าใจปัญหาการฆ่าตัวตายและนำไปต่อยอดในการวิจัยเพื่อจะลดปัญหาการฆ่าตัวตายต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการฆ่าตัวตายของตัวละครเอกในภาพยนตร์ไทยปีพ.ศ.2546-2561

วิธีการศึกษา

การศึกษาและวิจัยเรื่อง “การฆ่าตัวตายของตัวละครเอกในภาพยนตร์ไทย” มีขั้นตอนดังนี้

1. สืบค้นและรวบรวมภาพยนตร์ไทยทั้งหมด ระหว่างปี พ.ศ.2546-2561 ที่มีการนำเสนอบทบาทการฆ่าตัวตายของตัวละครเอกสำเร็จ มีการบันทึกลง วีซีดี (Video CD) ดีวีดี (Digital Versatile Disc) และช่องทางออนไลน์ที่สามารถหาชมได้ในปัจจุบัน รวบรวมข้อมูลประเภทภาพยนตร์ไทยที่นำเสนอบทบาทการฆ่าตัวตายของตัวละครเอกสำเร็จ ทั้งในรูปแบบวีซีดี (Video CD) ดีวีดี (Digital Versatile Disc) และช่องทางออนไลน์จากเว็บไซต์ www.youtube.com

2. เลือกภาพยนตร์ไทยที่นำเสนอเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายของตัวละครเอกสำเร็จ โดยทำการคัดเลือกภาพยนตร์ไทยทั้งหมดจากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยสามารถรวบรวมภาพยนตร์ไทยทั้งหมดที่พอจะ เข้าเกณฑ์การสำรวจได้ 8 เรื่อง เป็นภาพยนตร์ที่นำเสนอการฆ่าตัวตายของตัวละครเอก ได้แก่ เรื่อง ทำฟ้าลิขิต รักน้อยนิคมหาศาล ความรักครั้งสุดท้าย อหิงสาจ๊กโก้มิกรรม ชั่วฟ้าดินสลาย แผลเก่า เพื่อนที่ระลึก และโฮมสเตย์ จากนั้นจึงคัดเลือกภาพยนตร์ไทยแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดให้เป็นภาพยนตร์ไทยที่มีการฆ่าตัวตายของตัวละครได้เอกสำเร็จ พบว่ามี 6 เรื่อง ได้แก่ ความรักครั้งสุดท้าย อหิงสาจ๊กโก้มิกรรม ชั่วฟ้าดินสลาย แผลเก่า เพื่อนที่ระลึก โฮมสเตย์ ทั้งนี้อีก 2 เรื่อง คือ ทำฟ้าลิขิต และรักน้อยนิคมหาศาล ไม่เข้าเกณฑ์วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ คือ ตัวละครเอกของทั้งสองเรื่องฆ่าตัวตายไม่สำเร็จ ดังตารางที่ 1 แสดงรายชื่อภาพยนตร์ต่อไปนี้

ปีที่เข้าฉาย	รายชื่อภาพยนตร์	ผู้กำกับ
2546	ความรักครั้งสุดท้าย	ม.จ.ชาตรีเฉลิม ยุคล
2548	อหิงสาจี้กโกมีกรรม	กิตติกร เลียวศิริกุล
2553	ชั่วฟ้าดินสลาย	ม.ล.พันธุ์เทวนพ เทวกุล
2557	แผลเก่า	ม.ล.พันธุ์เทวนพ เทวกุล
2560	เพื่อนที่ระลึก	โสภณ ศักดาพิศิษฏ์
2561	โฮมสเตย์	ภาคภูมิ วงศ์ภูมิ

ตารางที่ 1 รายชื่อภาพยนตร์ที่แสดงการฆ่าตัวตายของตัวละครเอกในภาพยนตร์ไทยสำเร็จ

3. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยคือ ทฤษฎีการฆ่าตัวตายของอิมิล เดอโคม (รตพร ปัทมเจริญ, 2552, หน้า 24) เดอโคมได้จำแนกการอธิบายลักษณะการฆ่าตัวตายเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) การฆ่าตัวตายที่เสียสละชีวิตเพื่อผู้อื่น (Altruistic Suicide) (2) การฆ่าตัวตายเพื่อตนเอง (Egoistic Suicide) และ (3) การฆ่าตัวตายที่เกิดจากภาวะไร้บรรทัดฐาน (Anomic Suicide)

นอกจากนี้ยังใช้แนวคิดทฤษฎีจิตวิเคราะห์ที่อธิบายว่าเมื่อบุคคลประสบกับเหตุการณ์ที่ต้องสูญเสียบุคคลสำคัญหรือสิ่งของที่ตนรักจะเกิดความรู้สึกโกรธเกลียดต่อบุคคลหรือสิ่งที่สูญเสียไป ผลสุดท้ายจะกลายเป็นความโกรธความก้าวร้าวที่พุ่งเข้าหาตนเองและลงโทษตนเองด้วยการฆ่าตัวตาย และ ขนิษฐา แสนใจรักษ์ (2552, หน้า 19) ได้กล่าวถึงแนวคิดของ Sigmund Freud ในงานวิจัยเรื่อง ชั่ววูบของการฆ่าตัวตาย การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาในผู้ที่ผ่านประสบการณ์การพยายามฆ่าตัวตายซึ่งได้กล่าวถึงการฆ่าตัวตายเป็นเกี่ยวข้องกับสัญชาตญาณความตายโดยระบุความปรารถนาในการฆ่าตัวตายดังนี้

1.) ความปรารถนาที่จะฆ่า เป็นความรู้สึกต้องการแก้แค้นผู้อื่นที่อยู่ในใจ เป็นแรงผลักดันก้าวร้าวซึ่งเกิดจากสัญชาตญาณของการทำลายร่วมกับความไม่พึงพอใจจากการเลี้ยงดูในวัยเด็ก และความโกรธแค้นนั้นย้อนกลับมาทำลายตนเอง

2.) ความปรารถนาที่จะถูกฆ่า เป็นความรู้สึกผิด เห็นว่าตนเองสมควรได้รับการลงโทษ หรือต้องการหลีกเลี่ยงไปให้พ้นจากสถานการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่

3.) ความปรารถนาที่จะตาย มีภาวะซึมเศร้า สิ้นหวัง ไม่เห็นคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ คิดว่าชีวิตมีแต่ความทุกข์ยากลำบาก จนทำให้หมดกำลังใจที่จะมีชีวิตอยู่ต่อไป

4.) ศึกษาภาพยนตร์ทั้ง 6 เรื่อง แล้วนำมาวิเคราะห์ “การฆ่าตัวตายของตัวละครเอกในภาพยนตร์ไทย ปี พ.ศ.2546-2561” โดยใช้ทฤษฎีการฆ่าตัวตายของอีมิล เดอโคิม์ และทฤษฎีจิตวิเคราะห์ มาประยุกต์เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.) นำเสนอผลการวิจัย “การฆ่าตัวตายของตัวละครเอกในภาพยนตร์ไทย” ด้วยการเขียนแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

ผลการศึกษางานวิจัยการฆ่าตัวตายของตัวละครเอกในภาพยนตร์ไทยปี พ.ศ.2546-2561 จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ามีภาพยนตร์จำนวน 6 เรื่อง ที่ตัวละครเอกสามารถฆ่าตัวตายสำเร็จ ได้แก่ ความรักครั้งสุดท้าย อหิงสาจิกโกมีกรรม ชั่วฟ้าดินสลาย แผลเก่า เพื่อนที่ระลึก และโฮมสเตย์ สามารถจำแนกมูลเหตุปัจจัยการฆ่าตัวตายของตัวละครเอกในภาพยนตร์ไทยออกเป็น 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มีความสัมพันธ์กับตนเอง 2) ปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น 3) ปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มีความสัมพันธ์กับครอบครัว และ 4) ปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มีความสัมพันธ์กับสังคม โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มีความสัมพันธ์กับตนเอง หมายถึง มูลเหตุปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มาจากตนเอง ตัวอย่างเช่น การรู้สึกเปล่าเปลี่ยวอ้างว้าง การรู้สึกผิดบาปต่อตนเอง โรคซึมเศร้า เป็นต้น เกิดขึ้นจากการที่ปัจเจกบุคคลปลีกตัวออกจากผู้อื่น อีกนัยหนึ่งขาดความผูกพันที่แนบแน่นกับผู้อื่น (รตพร ปัทมเจริญ, 2552, หน้า 24)

1.1 ปัจเจกบุคคลขาดการเข้าร่วมกับวิถีชีวิตอย่างเข้มข้น ถ้าเขาจะฆ่าตัวตายก็จะไม่ถูกยับยั้งจากความรู้สึกส่วนลึกที่มีความผูกพันหรือมีพันธะต่อผู้อื่น ไม่คำนึงถึงผลของการฆ่าตัวตายของเขาต่อผู้อื่น

1.2 ปัจเจกบุคคลขาดความรู้สึกที่ต้องการจะทำให้ชีวิตของตนเองมีค่าขณะเดียวกันก็มีลักษณะที่บุคคลมีความผูกพันกับคนรอบข้างน้อย

1.3 ปัจเจกบุคคลขาดความค้ำจุนทางด้านอารมณ์ความรู้สึก การขาดที่พึ่งทางจิตใจ ไม่สามารถพึ่งพาผู้อื่นได้เมื่อต้องเผชิญปัญหาทำให้ปัจเจกบุคคลรู้สึกโดดเดี่ยว และอ่อนไหวทางอารมณ์ ซึ่งจะนำไปสู่สาเหตุของการฆ่าตัวตาย (รตพร ปัทมเจริญ, 2552)

ผลการศึกษาพบว่า ตัวละครเอกในภาพยนตร์ไทยทั้ง 6 เรื่อง ได้แก่ “รส” จากภาพยนตร์เรื่อง ความรักครั้งสุดท้าย “อุโฆษ” จากภาพยนตร์เรื่อง อหิงสาจิกโกมีกรรม “ยุพดี” จากภาพยนตร์เรื่อง ชั่วฟ้าดินสลาย “เรียม”

จากภาพยนตร์เรื่อง แผลเก่า “อ๊อบ” จากภาพยนตร์เรื่อง เพื่อนที่ระลึก “มิน” จากภาพยนตร์เรื่อง โสมสเดย์ ล้วนฆ่าตัวตายอันเนื่องจากปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มีความสัมพันธ์กับตนเอง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ (1.) ตัวละคร “รส” จากภาพยนตร์เรื่อง “ความรักครั้งสุดท้าย”

รส เป็นแม่หม้ายลูกติด 3 คนที่ต้องดูแลลูกเพียงลำพัง ชีวิตเธอพบแต่ความทุกข์ สูญเสียสามีคนแรก จากการหย่าร้าง ไม่ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน รสหย่าร้างกับสามีคนแรก จนมีความรักอีกครั้ง กับชายหนุ่มรุ่มร่อนอง แต่มีเหตุให้ต้องเลิกกันเพราะรสอายุมากกว่า และครอบครัวของฝ่ายชายก็ไม่ชอบรส ความรักครั้งสุดท้ายไม่สมหวัง และเมื่อต้องประสบชะตากรรมสูญเสียลูก ๆ ทั้ง 3 คนจากอุบัติเหตุรถชนนั้น เปรียบเสมือนฟางเส้นสุดท้ายของชีวิตของเธอจนรำพึงรำพันว่า

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละคร

รส “ฉันไม่เหลืออะไรทั้งนั้น ฉันไม่เหลืออะไรอีกแล้ว”

การที่รสสูญเสียทุกอย่างทุกอย่าง ทำให้ขาดที่พึ่งพิงทางจิตใจ รสกำลังเผชิญปัญหาอยู่คนเดียวรู้สึกแบกโลก ทั้งใบไว้คนเดียว ไม่ผูกพันกับบุคคลรอบข้าง ส่งผลให้เกิดความอ่อนไหวทางอารมณ์จนถึงขั้นกินยาฆ่าตัวตาย ประโยคที่ว่า “ฉันไม่เหลืออะไรอีกแล้ว” นั่นคือความรู้สึกที่เธอไม่เหลืออะไรให้ผูกพันชีวิตเธอไว้กับโลกใบนี้อีกต่อไป

ตัวอย่างที่ (2.) ตัวละคร “มิน” จากภาพยนตร์เรื่อง “โสมสเดย์”

มินเป็นนักเรียนชั้น ม.5 เป็นลูกคนสุดท้าย และเป็นเด็กเก็บกดเก็บทุกอย่างไว้กับตัวเอง ไม่ร่าเริงแบบเด็กทั่ว ๆ ไป อีกทั้งมินยังมีลักษณะนิสัยเก็บตัวเงียบ ไม่ค่อยพูด มินระบายทุกอย่างผ่านภาพวาด มินเกลียดพ่อที่นิสัยไม่เป็นผู้นำ ลักขโมย เกลียดพี่ชายที่ไม่เคยเข้าใจตัวมิน มีเพียงแม่กับยาย แฟนสาวที่มินรักมาก ทั้งคู่เปรียบเป็นแสงสว่างในใจของมิน แต่เมื่อมินพบว่า ยาย แฟนของตนยอมให้ครูสวนลามเพียงเพื่อแลกกับการไปแข่งโอลิมปิกวิชาการ ทำให้มินรู้สึกเกลียดยาย และเมื่อรู้ความจริงว่าแม่ไปมีครอบครัวใหม่อีกครอบครัว มินรู้สึกว่าเขา รัก ล้วนหักหลังเขา ความรู้สึกดังกล่าวสร้างความเจ็บปวดจนไม่อาจจะอยู่ในโลกนี้ได้อีกต่อไป เขาจึงเลือกฆ่าตัวตาย

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละคร

มิน “มินฆ่าตัวตายเพราะผม ผมฆ่าตัวเอง ผมคือมิน”

เป็นที่น่าสังเกตว่าภาพยนตร์ดังกล่าวได้นำเสนอว่ามินได้เป็นโรคซึมเศร้าด้วย จากการที่เป็นเด็กเก็บกด มีปัญหาภายในครอบครัว ดังนั้นโรคดังกล่าวจึงส่งผลให้มินหมกมุ่นกับความรู้สึกเจ็บปวดสิ้นหวังของตนเอง ขาดความรู้สึกที่ต้องการจะทำให้ชีวิตของตนเองมีค่า ความเจ็บปวดจากความรู้สึกว่าตนโดนทรยศหักหลังทำให้ขาดความรู้สึกผูกพันต่อคนรอบข้าง ไม่มีพันธะความผูกพันต่อผู้อื่น จึงสามารถฆ่าตัวตายได้โดยไม่ลังเล

2. ปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น หมายถึง มูลเหตุการฆ่าตัวตายที่เกิดขึ้นจากผู้อื่น ส่วนใหญ่เกิดขึ้นเพราะความโกรธ ความก้าวร้าวที่มีต่อผู้อื่น และหันเหเข้าหาตัวเอง โดยเริ่มต้นจากความโกรธที่มีต่อบุคคลหรือสิ่งที่ตนรักแล้วทำให้หันมาเกลียดหรือโกรธตัวเองจนเกิดอาการซึมเศร้า ซิกมันด์ ฟรอยด์ เจ้าของทฤษฎีจิตวิเคราะห์มีความเชื่อว่าทุกคนมีทั้งสัญชาตญาณการมีชีวิตและสัญชาตญาณความตาย ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้มีการทำลายตนเอง เช่น การฆ่าตัวตายเพื่อเป็นการแก้แค้นบุคคลที่รัก การฆ่าตัวตายเพื่อปลดปล่อยตนเองจากความทุกข์ทรมาน การฆ่าตัวตายเพื่อเป็นการลงโทษตนเอง หรือการฆ่าตัวตายว่าเกิดจากการที่บุคคลพยายามหลีกเลี่ยงจากความรู้สึกเกลียดชังตนเองจนนำไปสู่ความรู้สึกพ่ายแพ้แห่งตน (ชนิษฐา แสนใจรักษ์, 2552)

ผลการศึกษาพบว่า ตัวละครเอกในภาพยนตร์ไทยทั้ง 6 เรื่อง ได้แก่ “รส” จากภาพยนตร์เรื่อง ความรักครั้งสุดท้าย “อุโฆษ” จากภาพยนตร์เรื่อง อหิงสาจิกโกมีกรรม “ยุพดี” จากภาพยนตร์เรื่อง ชั่วฟ้าดินสลาย “เรียม” จากภาพยนตร์เรื่อง แผลเก่า “อ๊อบ” จากภาพยนตร์เรื่อง เพื่อนที่ระลึก “มิน” จากภาพยนตร์เรื่อง โฮมสเตย์ ล้วนฆ่าตัวตายอันเนื่องมาจากปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น เช่นเดียวกัน

ตัวอย่างที่ (1.) ตัวละคร “อ๊อบ” จากภาพยนตร์เรื่อง “เพื่อนที่ระลึก”

ตัวละคร อ๊อบ เป็นเด็กมัธยมปลายที่มีปัญหาครอบครัว อันเกิดจากสาเหตุการล้มละลายในครอบครัว ทำให้ธุรกิจที่บ้านไปต่อไม่ได้ บ้านถูกยึดทรัพย์ จากเด็กร่ำรวยกลายเป็นเด็กยากจน อ๊อบไม่สามารถรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับตัวเองได้ อีกทั้งปัญหาครอบครัวที่ไม่อบอุ่นเหมือนเดิม ทำให้เธอมีปัญหากับพ่อ และไม่อยากอยู่ในโลกนี้อีกต่อไป เธอจึงตัดสินใจฆ่าตัวตายตามที่เพื่อนรักชักชวน

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละคร

อ๊อบ “พ่ออาจจะตายแล้วฉันทนไม่ไหวแล้ว โลกไม่น่าอยู่แล้วจริง ๆ เจอกันที่ตึกนะ”

ความโกรธเกลียดชังของอ๊อบที่มีต่อพ่อ โกรธเกลียดในสิ่งที่ตนเองต้องมาเจอ เมื่อเพื่อนรักชวนกันฆ่าตัวตาย มันจึงกลายเป็นแรงผลักดันที่นำไปสู่สัญชาตญาณความตาย “โลกไม่น่าอยู่แล้วจริง ๆ” คือคำพูดที่แสดงให้เห็นถึงความไม่ต้องการใช้ชีวิตในโลกใบนี้ จนนำไปสู่การฆ่าตัวตาย

ตัวอย่างที่ (2.) ตัวละคร “ยุพดี” จากภาพยนตร์เรื่อง “ชั่วฟ้าดินสลาย”

ตัวละคร ยุพดี คือสาวรุ่นช่างแพ้อันเคยผ่านการหย่าร้าง จนได้แต่งงานใหม่กับพะโป้ ยุพดีคิดฝันว่าการแต่งงานครั้งนี้จะสามารถเติมเต็มชีวิตที่ขาดหายของเธอได้ ทว่าการแต่งงานก็ไม่ได้ทำให้เธอรู้สึกเติมเต็ม เธอยังคงโหยหาอิสรภาพ และโหยหาความรัก จนกระทั่งได้พบกับช่างหม่อม หลานชายของพะโป้ และได้ลักลอบเป็นชู้กัน นั่นคือความรู้สึกที่เธอโดนเติมเต็มอย่างที่สุด จนกระทั่งถูกสามีจับได้ และถูกลงโทษให้ล้ามยุพดีกับช่างหม่อมให้อยู่ด้วยกันตลอดไป แม้จะถูกลงโทษด้วยวิธีการดังกล่าวเธอก็ยังมีความสุขเพราะได้อยู่กับคนที่

ตนรัก และสัญญากันว่า จะรักกันชั่วฟ้าดินสลาย แต่ยุพดีก็ผิดหวังอีกครั้งเมื่อเห็นว่าชายที่เธอรักที่สุด กลับไม่ได้รักเธอมากเท่าที่เธอรัก และต้องการที่จะแยกจากเธอไป เธอจึงกล่าวกับช่างหม่องดังตัวอย่าง

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละคร

ยุพดี “มันไม่มีหอรอบบนโลกนี้ที่ใครจะรักกันชั่วฟ้าดินสลาย เช่นเดียวกับรักแท้มันก็ไม่มีตัวตน
หอรอบ เพราะมนุษย์ทุกคนต่างรักตัวเองกันทั้งนั้น คุณว่ามั๊ย”

ยุพดี “ถ้าเธออยากได้อิสระภาพมากนัก ฉันก็จะให้”

ยุพดีทั้งรักทั้งโกรธช่างหม่อง จากความรักกลายเป็นความโกรธแค้นที่หันเหสู่การทำลายตนเอง จะเห็นว่าคำพูดของยุพดีเป็นการแสดงถึงการฆ่าตัวตายเพื่อเป็นการแก้แค้นบุคคลที่ตนรัก ในเมื่อไม่รัก ผิดหวังในรักก็ตายไปเสียจะดีกว่า “ถ้าเธออยากได้อิสระภาพมากนัก ฉันก็จะให้” คำพูดที่เจ็บป่นไปด้วยความเจ็บแค้น ความประชดประชันผสมปนเปไปกับความรักจนยอมที่จะฆ่าตัวตายเพื่อให้ชายคนรักของตนหลุดพ้น เป็นอิสระจากพันธนาการนี้

3. ปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มีความสัมพันธ์กับครอบครัว ปัญญาภว วรวิฒนชัย (2559, หน้า 38) ได้กล่าวถึงทฤษฎีของ Sigmund Freud ที่อธิบายถึงสัมพันธ์ภาพทางจิตใจ ครอบครัว ทฤษฎีนี้เสนอว่าเมื่อบุคคลรู้สึกว่าคุณเองไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว (อันเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์) และเป็นภาระพึ่งพิงผู้อื่น จึงเป็นสาเหตุทำให้บุคคลเกิดความปรารถนาที่จะตาย แต่ความปรารถนาเพียงอย่างเดียวไม่พอ บุคคลต้องมีความสามารถในการทำให้ตนเองบาดเจ็บจนถึงแก่ชีวิตร่วมด้วย การฆ่าตัวตายจึงเกิดขึ้น ซึ่งอาจเกิดจากการสูญเสียครอบครัว ความสัมพันธ์ของคนในครอบครัว ความสัมพันธ์ของสามี ภรรยา

ผลการศึกษาวิจัยได้พบว่า ตัวละครเอกในภาพยนตร์ไทย 4 เรื่อง ได้แก่ “รส” จากภาพยนตร์เรื่อง ความรักครั้งสุดท้าย “ยุพดี” จากภาพยนตร์เรื่อง ชั่วฟ้าดินสลาย “เรียม” จากภาพยนตร์เรื่อง แผลเก่า “อ๊ิบ” จากภาพยนตร์เรื่อง เพื่อนที่ระลึก “มิน” จากภาพยนตร์เรื่อง โฮมสเตย์ ได้ฆ่าตัวตายอันเนื่องมาจากปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มีความสัมพันธ์กับครอบครัว

ตัวอย่างที่ (1.) ตัวละคร “อ๊ิบ” จากภาพยนตร์เรื่อง “เพื่อนที่ระลึก”

อ๊ิบ เป็นเด็กนักเรียนชั้นมัธยมปลาย ที่ใช้ชีวิตสะกดกายหุรหุรกว่าเด็กคนอื่นทั่ว ๆ ไป เนื่องจากอ๊ิบเป็นเด็กที่เกิดมาฐานะครอบครัวร่ำรวย ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวดำเนินไปอย่างปกติสุข เมื่อครอบครัวของอ๊ิบเจอกับวิกฤติเศรษฐกิจ นักธุรกิจร้อยล้านกลายเป็นบุคคลล้มละลาย ครอบครัวต้องพังลง บ้านที่เคยอยู่มาทั้งชีวิต ถูกยึด สมบัติในบ้านถูกนำมาขายในราคาถูก อ๊ิบรับมือกับความล่มสลายของครอบครัวไม่ได้ พ่อที่ทนปัญหาไม่ไหว แม้จะหิบบินมาจะฆ่าตัวตายแต่พ่อก็ทำไม่ได้ ความสัมพันธ์ในครอบครัวก็แย่งลงจนถึงขั้นตึงเครียด อ๊ิบเปลี่ยนความรู้สึกรู้สึกจากที่ชื่นชมศรัทธาพ่อกลายเป็นเกลียด และเหยียดหยามพ่อ

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละคร

อ๊ิบ “พ่อเหี้ย คนแม่งกระจอกทำอะไรก็ไม่สำเร็จจะฆ่าตัวตายก็โดนแม่เอาปืนไปซ่อน ฆ่าพ่อฉันทำไมลองฆ่าตัวเองยังง่ายกว่า”

ข้อความข้างต้นที่อ๊ิบกล่าว สะท้อนถึงปัญหาครอบครัวล้มละลายลูกกลามจนกลายเป็นปัญหาความสัมพันธ์ในครอบครัว อ๊ิบโกรธเกลียดพ่อตัวเองที่ทำให้ชีวิตตกต่ำ ตนไม่มีบ้านดี ๆ อยู่ ไม่มีชีวิตที่สะดวกสบายดังเดิม ความรู้สึกดังกล่าวสะท้อนการกล่าวหาพ่อตนเองที่ทำให้เกิดสถานการณ์เช่นนั้น ขณะเดียวกันก็รู้สึกว่าตนเองเป็นภาระของครอบครัว จนเป็นสาเหตุให้อ๊ิบฆ่าตัวตาย ประโยคที่ว่า “ฆ่าพ่อฉันทำไมลองฆ่าตัวเองยังง่ายกว่า” แสดงให้เห็นถึงการที่ตัวละครไม่ได้รู้สึกรักและผูกพันคนในครอบครัวจนสามารถร่วมเผชิญปัญหาด้วยกันได้ แต่เป็นความเกลียดชังจนไม่อาจที่จะอยู่เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวอีกต่อไป อย่างไรก็ตามตัวละครยังมีจิตสำนึกว่าบุคคลที่ตนเกลียดชังจนไม่อาจอยู่ร่วมด้วยคือพ่อ ตัวละครจึงเลือกที่จะฆ่าตัวตายแทน

ตัวอย่างที่ (2.) ตัวละคร “มิน” จากภาพยนตร์เรื่อง “โฮมสเตย์”

มิน มักจะมีปากเสียงทะเลาะกับพ่ออยู่บ่อยครั้งเวลาเห็นพ่อทำร้ายแม่ บางครั้งพ่อก็ขโมยของมีค่าในบ้านไปขาย มินไม่รู้สึกเคารพพ่อของตนในฐานะพ่อ และไม่ผูกพันกับพ่อ อีกทั้งมินก็ไม่ได้สนิทกับ เม่น พี่ชายของเขามากนัก ทั้งสองคนมีระยะห่างกันพอสมควร ไม่เคยพูดจาดี ๆ ต่อกัน ลึก ๆ ในใจมินคิดว่าพี่ชายมีอคติไม่เห็นมินเป็นน้อง ส่วนแม่เป็นคนเดียวในบ้านที่มินไว้ใจ แต่เมื่อมินมารู้ความจริงภายหลังว่าแม่มีอีกครอบครัวอยู่ที่ระยอง และมีลูกสาวอีกคนกับบ้านนั้น หัวใจมินแตกสลายทันที มินรู้สึกว่าทุกคนหลอกลวง ไม่มีใครเชื่อใจได้เลยสักคน บ้านจึงไม่เป็นบ้าน มินเกลียดบ้าน ขณะเดียวกันมินก็โทษตัวเองอยู่ลึก ๆ ว่าเป็นเพราะเขาจึงเป็นเช่นนี้ ดังที่พี่ชายพูดกับมินอยู่บ่อย ๆ ว่าเขาเป็นภาระของบ้าน ทำให้พ่อแม่ต้องฝืนทนอยู่ด้วยกันเพราะเขา ทำให้เขายังรู้สึกขยะแขยงคนในครอบครัวยิ่งไปอีก

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละคร

มิน “บ้านนี้มันน่าขยะแขยง ทำไม่ต้องเกิดมาในบ้านนี้ด้วยวะ แค่อต้องทนอยู่กับไอ้คนพวกนี้อีกวันเดียวก็ไม่ไหว”

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่ามินหลงเหลือความรู้สึกรัก และผูกพันกับสมาชิกในครอบครัวอีกต่อไป มีแต่การกล่าวโทษ และรู้สึกแค้นกับโชคชะตาของตนที่ต้องมาเกิดในครอบครัวนี้ “แค่อต้องทนอยู่กับไอ้คนพวกนี้อีกวันเดียวก็ไม่ไหว” เป็นประโยคที่แสดงให้เห็นว่าไม่อาจอยู่ร่วมกับคนในครอบครัวแม้แต่วันเดียว แต่มินยังอยู่ในวัยเรียน ไม่มีศักยภาพในการออกไปใช้ชีวิตตัวคนเดียวได้ ดังนั้น ความตายจึงเป็นสิ่งที่มินคิดว่าเป็นการปลดปล่อยตนเองให้เป็นอิสระจากความทุกข์นี้

4. ปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มีความสัมพันธ์กับสังคม หมายถึง ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางสังคม ความเป็นระเบียบทางสังคม ความอ่อนแอของความผูกพันทางสังคม ในการศึกษาประเด็นทางสังคมเหล่านี้ รตพร ปัทมเจริญ (2552, หน้า 36) ได้กล่าวถึงทฤษฎีของเดอร์ไคม์ ที่ได้นำอัตราการฆ่าตัวตายมาใช้เป็นตัวชี้วัด บูรณาการทางสังคม นอกจากนี้เดอร์ไคม์ ได้นำเสนอมุมมองเกี่ยวกับการฆ่าตัวตายเอาไว้ในหนังสือ “Suicide : A Study in Sociology” โดยอธิบายว่า การที่แต่ละกลุ่มมีอัตราการฆ่าตัวตายที่แตกต่างกันเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบทางสังคม ซึ่งอาจจะต้องเผชิญกับความล้มเหลว สาเหตุที่นำไปสู่การฆ่าตัวตายมีความหลากหลาย เช่น ความยากลำบากทางเศรษฐกิจ ปัญหาสถานที่ทำงาน ปัญหาจากเศรษฐกิจ ปัญหาจากเพื่อนร่วมงาน ในช่วงที่เศรษฐกิจถดถอยอย่างรวดเร็วซึ่งทำให้เกิดความยากลำบากและความยากจน การฆ่าตัวตายก็เกิดขึ้นเช่นกัน

ผลการศึกษาวิจัยพบว่าตัวละครเอกในภาพยนตร์ไทย 3 เรื่อง ได้แก่ “รส” จากภาพยนตร์เรื่อง ความรักครั้งสุดท้าย “เรียม” จากภาพยนตร์เรื่อง แผลเก่า “อ๊อบ” จากภาพยนตร์เรื่อง เพื่อนที่ระลึก ได้ฆ่าตัวตาย อันเนื่องมาจากปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มีความสัมพันธ์กับสังคม ดังนี้

ตัวอย่างที่ (1.) ตัวละคร “เรียม” จากภาพยนตร์เรื่อง “แผลเก่า”

เรียม หญิงสาวชาวบ้านนอกจากทุ่งบางกะปิ เรียมได้ผูกพันสาบานรักกับขวัญ แต่ถูกกีดกันความรัก เนื่องด้วยครอบครัวของทั้งคู่ไม่ลงรอยกัน เรียมถูกพ่อกับแม่ชายให้ไปอยู่กับคุณนายทองคำที่บางกอก และต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองจากสาวบ้านนอก มาเป็นสาวทันสมัย แต่งหน้าทาปากทำผมแต่งตัวให้ดูคิวิไลซ์ เพื่อที่จะอยู่บ้านคุณนายทองคำอย่างไม่น้อยหน้าใคร อีกทั้งเรียมโดนคุณนายทองคำบังคับให้แต่งงานกับสมชาย ชายหนุ่ม เศรษฐี พ่อกับแม่ของเรียมก็ยังเห็นดีเห็นงามตามไปด้วย สุดท้ายเรียมทนกับความจอมปลอมของสังคมผู้ดีบางกอกไม่ได้ จึงหนีกลับทุ่งบางกะปิ เรียมกลับมาพบขวัญที่เศร้าโศกเสียใจ ตัดพ้อว่าหัวใจเรียมเป็นของคนบางกอกไปหมดแล้ว จนเกิดเหตุการณ์ชุลมุนด้วยความเข้าใจผิด สมชายคู่หมั้นของเรียมตามมายังขวัญตายลงในคลองแสนแสบ เรียมตกใจรีบวิ่งตามขวัญลงไปในน้ำ และใช้มีดในมือขวัญปาดคอตนเองตายตามไปด้วย โดยที่ก่อนที่จะวิ่งไปเรียมได้ตะโกนออกมาด้วยความเกลียดชังใส่ทุกคนตรงนั้น

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละคร

เรียม “สาแก่ใจแล้วใช่ไหมพวกผู้ดีบางกอก”

กล่าวได้ว่า เรียมเป็นตัวละครที่ถูกกดดันอย่างหนักหน่วงทั้งจากครอบครัวและสังคม การที่เป็นสาวบ้านนอก เข้ามาอยู่บางกอก ซึ่งตัวละครไม่มีความผูกพันกับสังคมตั้งแต่เริ่มต้น เรียมถูกสั่งสอนให้เปลี่ยนแปลงตัวตน แต่งตัวแต่งหน้าทาปาก กิริยาท่าทางที่เป็นผู้ดี ให้อยู่ในร่องในรอย เพื่ออยู่ในสังคมบางกอกอย่างมีเกียรติ เมื่อเรียมบังเอิญมาพบสมชายคู่หมั้นของตนกำลังเร่รักเป็นหม้อยู่กับผู้หญิงหลายคนในงานเลี้ยงก่อนคืนวันแต่งงาน เรียมเสียใจรับไม่ได้กับสิ่งที่เห็นพลาถคิดว่าคนพวกนี้ไม่ต่างอะไรจากสัตว์ บางกอกเป็นเพียงเมืองที่ถูกฉาบไว้

ให้สวยงามทันสมัย แต่การหนีจากบางกอกเพื่อที่จะใช้ชีวิตอิสระของตนเองก็ยังไม่ได้ ทางเลือกของเรียมจึงมีแต่ความตาย แต่ก่อนตายเรียมได้ตะโกนอย่างเจ็บแค้นว่า “สาแก่ใจแล้วโซมัยพวกผู้ดีบางกอก” เป็นการประชดประชันสังคมชนชั้นผู้ดีที่งายะหยันตนเองที่ถูกกดดันจากสภาพสังคมทุกด้านจนไม่อาจมีชีวิตอย่างต้องการได้ จึงนำไปสู่การฆ่าตัวตาย

ตัวอย่างที่ (2.) ตัวละคร “อ๊ิบ” จากภาพยนตร์เรื่อง “เพื่อนที่ระลึก”

อันเนื่องมาจากตัวละคร อ๊ิบ และครอบครัวเจอกับวิกฤตการณ์ต้มยำกุ้ง ที่ประเทศไทยได้รับผลกระทบในปี พ.ศ.2540 ค่าเงินบาทลดต่ำลง เกิดการล่มสลายทางเศรษฐกิจทั่วโลกเนื่องจากการแพร่ระบาดของทางการเงิน มันส่งผลอย่างรุนแรงกับครอบครัวนักธุรกิจของอ๊ิบ อย่างรุนแรงจนถึงขั้นพ่อของอ๊ิบกลายเป็นบุคคลล้มละลาย หนี้สินในธนาคารล้นตัว เหตุการณ์นี้เป็นชนวนให้อ๊ิบฆ่าตัวตาย

ตัวอย่างบทสนทนาของตัวละคร

อ๊ิบ “บ้านก็ถูกระงับกิจการ เงินตั้งก็ร่อยล้า นไหนจะทรัพย์สินที่ทุ่มลงไปแม่งจมนิ่งล้มละลายหมดเนื้อหมดตัว เราแพ้แล้ว”

การล่มสลายทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลรุนแรงวิถีชีวิตของคนให้เปลี่ยนไปในชั่วพริบตาเมื่อสังคมไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาให้ได้ ก็ส่งผลให้คนคิดฆ่าตัวตายได้ เมื่อตัวละคร อ๊ิบ เผชิญกับความล้มเหลวซึ่งอันเป็นเหตุที่เกี่ยวข้องกับความเป็นระเบียบในสังคม เมื่อต้องเผชิญหน้ากับความยากลำบาก การเปลี่ยนแปลงที่เกินจะรับไหว อ๊ิบตัดสินใจที่จะฆ่าตัวตาย “เราแพ้แล้ว” คือประโยคที่ตัวละครแสดงให้เห็นว่าไม่สามารถจะดำรงชีวิตต่อไปได้ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม ในช่วงที่เศรษฐกิจถดถอยอย่างรวดเร็วซึ่งทำให้เกิดความยากลำบาก และความยากจน

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษา “การฆ่าตัวตายของตัวละครเอกในภาพยนตร์ไทยปี พ.ศ.2546-2561” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้ตัวละครเอกในภาพยนตร์ฆ่าตัวตาย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546-2561 จำนวน 6 เรื่อง ได้แก่ ความรักครั้งสุดท้าย อหิงสาจิกโกมีกรรม ชั่วฟ้าดินสลาย แผลเก่า เพื่อนที่ระลึก และ โสมสเดย์ พบปัจจัยที่นำไปสู่การฆ่าตัวตายออกเป็น 4 ปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มีความสัมพันธ์กับตนเอง ปรากฏในภาพยนตร์ไทยที่นำเสนอการฆ่าตัวตายของตัวละครเอกทั้ง 6 เรื่อง ได้แก่ ความรักครั้งสุดท้าย อหิงสาจิกโกมีกรรม ชั่วฟ้าดินสลาย แผลเก่า เพื่อนที่ระลึก โสมสเดย์
2. ปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ปรากฏในภาพยนตร์ไทยที่นำเสนอการฆ่าตัวตายของละครเอกทั้ง 6 เรื่อง ได้แก่ ความรักครั้งสุดท้าย อหิงสาจิกโกมีกรรม ชั่วฟ้าดินสลาย แผลเก่า เพื่อนที่ระลึก โสมสเดย์

3. ปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มีความสัมพันธ์กับครอบครัว ปรากฏในภาพยนตร์ไทยที่นำเสนอการฆ่าตัวตายของละครเอก จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ ความรักครั้งสุดท้าย แผลเก่า เพื่อนที่ระลึก โฮมสเตย์

4. ปัจจัยการฆ่าตัวตายที่มีความสัมพันธ์กับสังคม ปรากฏในภาพยนตร์ไทยที่นำเสนอการฆ่าตัวตายของละครเอก จำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ ความรักครั้งสุดท้าย แผลเก่า เพื่อนที่ระลึก

ปัจจัยข้างต้นพบว่าตัวละครตัดสินใจฆ่าตัวตายอันเนื่องมาจากปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับตนเองและที่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นมากที่สุด และ มีการฆ่าตัวตายอันเนื่องมาจากปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับสังคมน้อยที่สุด โดยสามารถสรุปมูลเหตุปัจจัยและที่มาของการฆ่าตัวตายดังตารางต่อไปนี้

ตัวละครที่ฆ่าตัวตาย ในภาพยนตร์	ปัจจัยต่อตนเอง	ปัจจัยต่อผู้อื่น	ปัจจัยต่อครอบครัว	ปัจจัยต่อสังคม
รส ความรักครั้งสุดท้าย	ความรู้สึกไม่เหลือ ใครอีกแล้ว	ผิดหวังความ ความรักซ้ำ ๆ	หย่าร้าง สูญเสียลูก ๆ	ถูกกดดันจากที่ ทำงาน
อุโฆษ อหิงสาจ๊กโก้มิตรกรรม	รังเกียจตัวเอง ไม่ ยอมรับตัวเอง	โดนละเมิดทาง ทวารหนัก	-	-
ยุพดี ชั่วฟ้าดินสลาย	ผูกตัวเองติดอยู่ใน โลกนิยาย	ผิดหวังในตัวคน รัก	-	-
เรียม แผลเก่า	รู้สึกผิดต่อตัวเอง ที่ทิ้งคนรักไป	สูญเสียคนรัก	คลุมถุงชน โดนกีดกัน	ถูกกดดันจาก สังคม
อ๊อบ เพื่อนที่ระลึก	รับการเปลี่ยนแปลง ไม่ได้	การชวนกันฆ่าตัว ตาย	ครอบครัวล้มละลาย	เศรษฐกิจดัมย่ำกุ่ม
มิน โฮมสเตย์	โรคซึมเศร้า	แฟนสาวยอมให้ ครูลวนลาม	มีปัญหาเกี่ยวกับพ่อ แม่ พี่ชาย	-

ผลการวิจัยยังสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยที่ทำให้ตัวละครฆ่าตัวตายไม่ได้มีแค่ปัจจัยเดียวแต่เกิดขึ้นจากหลายปัจจัย ดังที่ตัวละคร “รส” จากภาพยนตร์ ความรักครั้งสุดท้าย “เรียม” จากภาพยนตร์แผลเก่า “อ๊อบ” จากภาพยนตร์ เพื่อนที่ระลึก และ “มิน” จากภาพยนตร์ โฮมสเตย์ ล้วนเผชิญปัจจัยที่ทำให้ฆ่าตัวตายครบถ้วนทั้ง 4 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับตนเอง ผู้อื่น ครอบครัว และสังคม ตัวละครดังกล่าวจึงไม่เหลือทางออกให้กับตนเองเลย ส่วนตัวละคร “ยุพดี” จากภาพยนตร์ ชั่วฟ้าดินสลาย ถึงแม้ว่าจะไม่เผชิญปัจจัยจากสังคม แต่ด้วยความที่ตัวละครยึดความรักเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจจนยอมมีปัญหาในครอบครัวถูกตราหน้าว่ามีชู้ และถูกลงโทษ

ให้อับอายซึ่งเธอก็ทนได้ แต่เมื่อคนรักไม่ต้องการจะอยู่ใกล้ชิดเธอต่อไป ปังจัยต่อผู้อื่น และปังจัยต่อตนเองจึงทำให้เธอต้องฆ่าตัวตายในที่สุด ขณะเดียวกันตัวละคร “อุโฆษ” จากภาพยนตร์ อหิงสาจิกโกมีกรรม แม้จะพบมูลเหตุปังจัยแค่ 2 ประการคือปังจัยต่อตนเอง และปังจัยต่อผู้อื่น แต่เหตุการณ์การถูกข่มขืนที่เกิดขึ้นกับตนกลับส่งผลรุนแรงจนตนเองไม่อาจทนมีชีวิตอยู่ได้

ผลการศึกษาดังกล่าวยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รตพร ปัทมเจริญ ปี พ.ศ.2552 ที่ศึกษาเรื่องการฆ่าตัวตาย : ปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม โดยมีความสอดคล้องกันในประเด็นของปังจัยที่เป็นมูลเหตุแห่งการฆ่าตัวตาย และทฤษฎีที่ใช้ในการวิเคราะห์เพื่อหาผลการศึกษา ขณะเดียวกันยังแตกต่างจากงานวิจัยของ ขนิษฐา แสนใจรักษ์ ที่ศึกษาเรื่อง ในช่วงวูบของการฆ่าตัวตาย : การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาในผู้ที่ผ่านประสบการณ์การพยายามฆ่าตัวตาย โดยมีความแตกต่างในประเด็นที่งานวิจัยของ ขนิษฐา แสนใจรักษ์ มีการเก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก จากผู้ที่ผ่านประสบการณ์การทำร้ายร่างกายที่มีเจตนาเพื่อฆ่าตัวตาย เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก 8 คน โดยมีวัตถุประสงค์ศึกษาความคิด ความรู้สึกในขณะกระทำการเพื่อยุติการมีชีวิต

แม้งานวิจัยชิ้นนี้จะศึกษาจากภาพยนตร์ไทยซึ่งเป็นบันเทิงคดี แต่ก็นำเสนอเรื่องราวสะท้อนภาพชีวิตคนซึ่งเป็นภาพสะท้อนจากสังคม ข้อค้นพบจากงานวิจัยจึงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสร้างความตระหนักให้กับคนในสังคมถึงปังจัยการฆ่าตัวตายที่มีความซับซ้อนและไม่ได้เกิดจากปังจัยเพียงแค่ปังจัยเดียว อีกทั้งยังสามารถเป็นหนึ่งในการรณรงค์ป้องกัน และระงับภัยให้กับการฆ่าตัวตายของคนในสังคมไทยได้

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษาปังจัยที่มีผลต่อการฆ่าตัวตายของตัวละครในภาพยนตร์ต่างประเทศเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับปังจัยการฆ่าตัวตายของตัวละครในภาพยนตร์ไทย นอกจากนี้ยังทำให้ทราบปังจัยการฆ่าตัวตายในภาพยนตร์ได้อย่างครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ขนิษฐา แสนใจรักษ์. (2552). *ในช่วงวูบของการฆ่าตัวตาย : การศึกษาเชิงปรากฏการณ์วิทยาในผู้ที่ผ่าน*

ประสบการณ์การพยายามฆ่าตัวตาย. วิทยานิพนธ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปัญจนภา วรรฒนชัย. (2559). *กลไกสมองสองซีกกับความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์ ทฤษฎีการเกิดความคิด*

สร้างสรรค์เชิงจิตวิเคราะห์. วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

ตรีศิลป์ บุญจจร. (2523). *นวนิยายกับสังคมไทย พ.ศ. 2475-2500*, (2523), 6-10.

นิวัฒน์ ศรีสัมมาชีพ. (2550). *คิดและเขียนให้เป็นบทภาพยนตร์*. กรุงเทพฯ: รุ่งกีนน้ำ.

รตพร ปัทมเจริญ. (2552). *การฆ่าตัวตาย : ปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม*. วิทยานิพนธ์, ภาควิชา

สังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.เอกสารอ้างอิงภาพยนตร์

กิตติกร เลี้ยวศิริกุล. (ผู้กำกับ). (2548). *อหิงสาจิกโกมีกรรม* [ภาพยนตร์]. กรุงเทพฯ: อาร์ เอส फिल्म.

ชาตรีเฉลิม ยุคล, ม.จ. (ผู้กำกับ). (2546). *ความรักครั้งสุดท้าย* [ภาพยนตร์]. กรุงเทพฯ: สหมงคลฟิล์ม.

พันธุ์เทวนพ เทวกุล, ม.ล. (ผู้กำกับ). (2553). *ชั่วฟ้าดินสลาย* [ภาพยนตร์]. กรุงเทพฯ: สหมงคลฟิล์ม
อินเตอร์เนชั่นแนล.

พันธุ์เทวนพ เทวกุล, ม.ล. (ผู้กำกับ). (2557). *แผลเก่า* [ภาพยนตร์]. กรุงเทพฯ: สหมงคลฟิล์ม อินเตอร์เนชั่นแนล.

ภาควงศ์ภูมิ วงศ์ภูมิ. (ผู้กำกับ). (2561). *โฮมสเตย์* [ภาพยนตร์]. กรุงเทพฯ: จีดีเอช ห้าห้าเก้า.

โสภณ ศักดาพิศิษฐ์. (ผู้กำกับ). (2560). *เพื่อนที่ระลึก* [ภาพยนตร์]. กรุงเทพฯ: จอกว้าง ฟิล์ม.

การนำเสนอภาพครอบครัวที่มีผลต่อวัยรุ่นในละครโทรทัศน์เรื่อง ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 3
The Reflection of Family that Affects Teenage Characters in TV Series
“Hormones Season 3”

โสพรรณ สงละอ¹ อรณิชา พิมพการ² และณัชรดา สมสิทธิ์³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำเสนอภาพครอบครัวที่มีผลต่อวัยรุ่นในละครโทรทัศน์เรื่องฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 3 ตามแนวคิดวรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคม โดยมุ่งพิจารณานาประเด็นเกี่ยวกับการสะท้อนภาพครอบครัวไทยและความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวและวัยรุ่นไทยในสื่อโทรทัศน์ โดยมีขอบเขตศึกษาจากละครโทรทัศน์เรื่องฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 3 และอภิปรายผลโดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบครอบครัวที่ปรากฏในละครโทรทัศน์ เรื่องฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 3 จำนวน 5 ลักษณะ คือ ครอบครัวตัวอย่าง ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น ครอบครัวที่มีสมาชิกไม่สมบูรณ์ และครอบครัวที่ใช้ความรุนแรง จากการวิเคราะห์ครอบครัวของตัวละครวัยรุ่นทั้ง 10 ตัว พบว่า ครอบครัวเป็นตัวแปรสำคัญและส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่สร้างปัญหาของวัยรุ่น ปรากฏ 5 ครอบครัว คือ ครอบครัวของออย ครอบครัวของพละ ครอบครัวของส้มส้ม ครอบครัวของเจน และครอบครัวของเฟิสต์ ลักษณะทางครอบครัวไม่ได้เป็นตัวแปรสำคัญแต่เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่จะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่สร้างปัญหาของตัวละครวัยรุ่น ซึ่งปรากฏ 5 ครอบครัว คือ ครอบครัวของบอส ครอบครัวของดาว ครอบครัวของขนมปัง ครอบครัวของชัน และครอบครัวของก้อย นอกจากนี้ผู้สร้างยังแสดงให้เห็นว่ายังมีปัญหาอื่น ๆ ที่ไม่ได้มีสาเหตุมาจากครอบครัว แต่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่จะสร้างปัญหาของวัยรุ่น เช่น การคบเพื่อน เงื่อนไขทางสังคมหรือตัวตนของวัยรุ่น ทั้งความคิดและการตัดสินใจของแต่ละคนก็ถือเป็นปัญหาที่อาจพบได้ในวัยรุ่นเช่นกัน

คำสำคัญ: ภาพสะท้อน ละครโทรทัศน์ ครอบครัว

¹⁻² นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาและภาษาไทยประยุกต์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

³ อาจารย์ประจำภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทนำ

รายการโทรทัศน์ประเภทละครชุดเป็นสื่อที่เข้ามามีอิทธิพลต่อผู้คนในสังคมทุกกลุ่มชน เนื่องจากเป็นสื่อที่เข้าถึงได้ง่ายและได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการให้ความบันเทิง การนำเสนอวิถีการดำเนินชีวิต ประเพณี วัฒนธรรม ศาสนา มีส่วนในการช่วยขัดเกลาสังคมในแง่ของการนำไปใช้ และบ่อยครั้งละครโทรทัศน์ไทย ถูกสะท้อนออกมาในรูปแบบเสียดสีภาวะของสังคมในปัจจุบัน เพื่อเป็นการแสดงออกทางความคิดและค่านิยมของคนในแต่ละยุคสมัย

ในช่วงปี พ.ศ. 2556 – 2558 มีละครชุดชุดหนึ่งที่ได้เข้ามามีอิทธิพลและสร้างกระแสต่อผู้คนในสังคม คือ รายการโทรทัศน์ประเภทละครชุดเรื่องฮอร์โมนวัยว้าวุ่น (Hormones) ผลิตโดย บริษัท นาดาวบางกอก จำกัด มีผู้อำนวยการสร้างคือ บริษัท จีเอ็มเอ็ม ไทย หับ จำกัด (GTH) กำกับโดยทรงยศ สุขมากอนันต์ โดยเป็นเรื่องราวอันซับซ้อนเกี่ยวกับกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร(นาดาวบางกอก) เนื้อเรื่องส่วนหนึ่งได้แรงบันดาลใจมาจากประสบการณ์ในชีวิตจริงของเกรียงไกร วชิรธรรมพร เมื่อครั้งตนศึกษาชั้นมัธยมต้นและปลาย ร่วมกับการสัมภาษณ์นักแสดง เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการเขียนบทและการพัฒนาบทบาทของตัวละคร ออกอากาศทางช่องโทรทัศน์ผ่านระบบดาวเทียมจีเอ็มเอ็มวัน ในพ.ศ. 2556 ซึ่งเป็นละครชุดขวัญใจวัยรุ่นอันดับ 1 ของไทย โดยได้รับกระแสการตอบรับของผู้ชมที่รับชมผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตในแต่ละตอนสูงถึงกว่า 6 ล้านครั้งของการรับชม และมีการกล่าวถึงในเครือข่ายสังคมเป็นอย่างมาก (วิกิพีเดีย, 2562)

ละครชุดเรื่องนี้ นับได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ใหม่ของละครโทรทัศน์ เพราะไม่เคยมีผู้ผลิตละครโทรทัศน์ใดมุ่งนำเสนอเรื่องราวชีวิตของวัยรุ่นตามความเป็นจริงโดยตรงไปตรงมา โดยเกรียงไกร วชิรธรรมพร ได้กล่าวถึงการนำเสนอละครชุดนี้ว่าไม่มุ่งยึดยึดตรรกะความตึงตังอย่างชัดเจน และจะเห็นได้ว่าทุกซีซั่นได้นำเสนอปัญหาจริงๆที่เกิดขึ้นในสังคมไทย ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นในแง่ลบ

ทั้งนี้ จุดเด่นของละครชุดเรื่องฮอร์โมนวัยว้าวุ่น (Hormones) เกิดจากการนำวิถีคิดและค่านิยมแบบวัฒนธรรมวัยรุ่นมาประกอบสร้างความเป็นจริงของตัวละคร โดย ทิพย์อาภา คงคาสุริยฉาย (2558) ระบุว่าละครชุดเรื่องนี้เน้นการสะท้อนความจริงของวัยรุ่นผสมผสานกับการประกอบสร้างภาพตัวละครวัยรุ่นจึงมีความใกล้เคียงกับความเป็นจริง โดยเป็นไปเพื่อตอบสนองความต้องการในระดับปัจเจกบุคคล ความเป็นจริงที่ละครชุดเรื่องนี้ได้รับทำให้มีการจัดทำขึ้นถึง 3 ซีซั่นด้วยกัน โดยในแต่ละซีซั่นได้นำเสนอปัญหาของวัยรุ่นในสังคมที่แตกต่างกันออกไป แต่ในทุกปัญหาล้วนเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริง โดยในซีซั่นสามนี้ได้มีการพยายามอุดรอยรั่วต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในสองซีซั่นที่ผ่านมา ซึ่งกระบวนการผลิตของซีซั่น 3 ถือว่าเข้มข้นกว่า 2 ซีซั่นแรก เพราะเป็นซีซั่นที่ต้องสร้างตัวละครใหม่แทบทั้งหมด อีกทั้งนักแสดงทุกคนต้องผ่านการคัดเลือกอีกครั้งจากทีมงานคัดเลือกนักแสดงและเป็นซีซั่นเดียวที่ใช้เวลาในการรวบรวมและหาข้อมูลยาวนานกว่า 7 เดือน (เกรียงไกร วชิรธรรมพร, 2558) เพื่อพัฒนาบทให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด ดังนั้น ละครชุดเรื่องฮอร์โมนวัยว้าวุ่น (Hormones) ซีซั่นสามจึงมีความละเอียดทั้งบทในแต่ละตอน ความละเอียดของมุกล้อลึงทุกมุกมีความหมาย ในแต่ละฉากแทบจะไม่มีบทที่สูญเปล่า

ทุกฉากทุกคำพูดล้วนมีความหมายต่อเรื่องราวที่จะนำเสนอต่อประชาชนผู้ที่ได้รับสาร ส่วนเนื้อเรื่องได้กล่าวถึง ปัญหาของวัยรุ่นในเรื่องบาดแผลและความเจ็บปวดที่มาจากครอบครัว โดยนำเสนอปัญหาความบกพร่องของ ครอบครัวในหลากหลายรูปแบบและยังชี้ให้เห็นว่าครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการเลี้ยงดูเด็ก เมื่อครอบครัว มีปัญหาย่อมก่อให้เกิดปัญหาอื่นตามมา ซึ่งจะได้เห็นความคิดใหม่ ๆ ที่ผู้ชมทุกคนยังไม่เคยเห็นมาก่อน

ทั้งนี้ การนำเสนอปัญหาของวัยรุ่นที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับสถาบันครอบครัว จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เนื่องจากครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมที่มีบทบาทในการอบรมสั่งสอนเลี้ยงดูวัยรุ่น นอกจากนี้ สังคมไทย ยังมีคติความเชื่อที่ว่าความสัมพันธ์ที่ดีของสมาชิกในครอบครัวนับเป็นเกราะป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงที่สำคัญ อย่างหนึ่งของวัยรุ่น หากสมาชิกในครอบครัวมีความรัก ความอบอุ่น และความเข้าใจซึ่งกันและกัน จะเป็นการสร้าง ภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับวัยรุ่น แต่ในปัจจุบันครอบครัวไทยมีการเปลี่ยนแปลงจากครอบครัวขยายกลายเป็นครอบครัว เดี่ยวมากขึ้น เด็กไม่ได้อาศัยอยู่กับพ่อแม่หรือแม่แยกทางกัน ความผูกพันใกล้ชิดกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว เริ่มน้อยลง รวมทั้งพ่อแม่ไม่มีเวลาสนทนากับลูก ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาการขาดความเข้าใจและความสัมพันธ์อันดี ต่อกัน ประกอบกับวัยรุ่นเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อซึ่งต้องการการดูแลเอาใจใส่จากครอบครัว วัยรุ่นจึงเป็นวัยที่เสี่ยงต่อ การเกิดปัญหามากที่สุด ซึ่งประเด็นดังกล่าวมีอิทธิพลต่อแนวคิดของผู้คนในสังคมแทบทุกระดับ

ดังนั้น ประเด็นที่น่าสนใจจากรายการโทรทัศน์ประเภทละครชุดเรื่องนี้ คือการนำเสนอภาพครอบครัวที่ ปรากฏในละครชุด ซึ่งประเด็นครอบครัวดูเหมือนว่ามีอิทธิพลต่อตัวละครมากที่สุด สามารถแสดงให้เห็นภาพ สะท้อนของตัวละครในหลากหลายลักษณะภายในสังคม ซึ่งแต่ละครอบครัวมีปัจจัยพื้นฐานหรือการแสดงออก ที่แตกต่างกันออกไป ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาภาพครอบครัวที่ถูกนำเสนอในละครชุดฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 3 ว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการนำเสนอภาพครอบครัวที่มีผลต่อวัยรุ่นในละครโทรทัศน์ เรื่องฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาและเก็บรวบรวมนวนิยาย เรื่องซีรีส์ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 3
2. ศึกษาแนวคิด/ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยใช้แนวทางการศึกษา เรื่องแนวคิดวรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคม - แนวคิดภาพสะท้อนของตรีศิลป์ บุญขจร (2523) ได้กล่าวไว้ว่า วรรณกรรมย่อมสัมพันธ์กับสังคม วรรณกรรมสะท้อนประสบการณ์ชีวิตในยุคสมัย ไม่ว่านักเขียนจะจงใจสะท้อนสังคมหรือไม่ก็ตาม ดังที่ หลุยส์ เดอ โบนาล (Louis de Bonald : ค.ศ. 1754 – 1840) ได้กล่าวว่า วรรณกรรมเป็นคั่นฉ่องแห่งยุคสมัย เนื่องจากเป็น ภาพถ่ายชีวิตของยุคสมัยนั่นเอง

3. วิเคราะห์

- การนำเสนอภาพครอบครัวที่มีผลต่อวัยรุ่น โดยแบ่งเป็น
- ครอบครัวตัวอย่าง
- ครอบครัวอบอุ่น
- ครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น
- ครอบครัวที่มีสมาชิกไม่สมบูรณ์
- ครอบครัวที่ใช้ความรุนแรง

4. การนำเสนอผลการวิจัย

- เสนอผลการศึกษาวิจัย ด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

นิยามศัพท์เฉพาะ

ซีรีส์ฮอโรโมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 3 หมายถึง รายการโทรทัศน์ประเภทละครชุด ทั้งหมด 13 ตอน เกี่ยวกับเรื่องราวของกลุ่มนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผลิตโดย จีทีเอช และนาดาวางกอกำกับการแสดง โดย ทรงยศ สุขมากอนันต์ ออกอากาศทางสถานีโทรทัศน์ช่องวัน 31 ทุกวันเสาร์ เวลา 22.00 น. – 23.00 น. ตั้งแต่วันที่ 26 กันยายน 2558 - 19 ธันวาคม 2558

ภาพสะท้อน หมายถึง การสร้างความหมายให้กับสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ภาษาเป็นสื่อกลางในการถ่ายทอดความหมายไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่เป็นรูปธรรมหรือสิ่งที่เป็นนามธรรม โดยเมื่อมีการถ่ายทอด ความหมายของสิ่งนั้น ๆ ไปสู่คนส่วนใหญ่ในสังคมแล้ว จากนั้นก็จะเกิดการรับรู้และตีความหมายร่วมกัน ซึ่งการรับรู้ความหมายและการตีความหมายจะเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมในสังคมและประสบการณ์ของผู้รับสาร

วัยรุ่น หมายถึง วัยที่มีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ ลักษณะของวัยรุ่นทั้ง 3 ช่วงนี้เป็นช่วงวัยที่กำลังพัฒนาทางด้านต่าง ๆ จึงเป็นช่วงสำคัญของชีวิต เนื่องจากวัยรุ่นต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

ครอบครัว หมายถึง กลุ่มบุคคลที่อาศัยอยู่ร่วมกัน มีความสัมพันธ์ผูกพันกันทางสายโลหิตหรือกฎหมาย โดยสมาชิกแต่ละคนจะมีบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน เช่น บิดามารดา สามีภรรยา บุตร และปู่ย่าตายาย เป็นต้น

ผลการศึกษา

ปัญหาครอบครัวถือเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาวัยรุ่น ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของสังคม เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสมาชิกและอบรมเลี้ยงดูสมาชิกเหล่านั้นให้เติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของสังคม มีความสมบูรณ์พร้อมทั้งทางร่างกายและจิตใจ อย่างไรก็ตาม มิใช่ว่าทุกครอบครัวจะทำได้เช่นนั้นในการอยู่ร่วมกัน ย่อมเป็นธรรมดาที่จะเกิดปัญหาความไม่เข้าใจกัน การทะเลาะเบาะแว้งกันจนเกิดเป็นความรุนแรงและส่งผลกระทบ

ต่อสมาชิกอื่นในครอบครัว หากปัญหานั้นไม่ได้รับการแก้ไขก็อาจลุกลามจนเป็นปัญหาสังคมต่อไปได้ด้วย ครอบครัวที่มีสมาชิกเป็นเด็กหรือเยาวชน ความขัดแย้งของพ่อแม่ย่อมส่งผลต่อลูกด้วย

ละครโทรทัศน์เรื่อง ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 3 ได้สะท้อนให้เห็นว่าครอบครัวมีอิทธิพลต่อวัยรุ่นและส่วนหนึ่งของปัญหาวัยรุ่นนี้เกิดจากครอบครัวเป็นสาเหตุสำคัญ โดยผู้สร้างได้สะท้อนภาพครอบครัวไทยผ่านละครโทรทัศน์เรื่อง ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 3 ใน 5 ลักษณะ ดังนี้

1. ครอบครัวตัวอย่าง หมายถึง ครอบครัวที่มีลักษณะสมบูรณ์พร้อมทั้งสมาชิกในครอบครัวและสภาวะแวดล้อมทางสังคมเป็นเสมือนครอบครัวที่ใคร ๆ ใฝ่ฝันถึง จากการวิเคราะห์ครอบครัวตัวอย่าง พบว่า ลักษณะทางครอบครัวไม่ได้เป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของตัวละครวัยรุ่น โดยปรากฏในครอบครัวของบอส และครอบครัวของดาว

ครอบครัวของบอส บอสเติบโตมาในครอบครัวที่มีการเลี้ยงดูที่ดี มีความพร้อมทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม อย่างไรก็ตาม การเติบโตขึ้นในครอบครัวที่สมบูรณ์แบบไม่ได้เป็นเครื่องยืนยันว่าบอสจะมีพฤติกรรมที่ดี แต่ยังมีตัวแปรอื่นที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่สร้างปัญหาของวัยรุ่นได้ คือตัววัยรุ่นเอง โดยผู้สร้างนำเสนอปัญหาเรื่องการจัดการอารมณ์ของวัยรุ่น ที่มีสาเหตุมาจากตัวละครเองผ่านตัวละครบอส เนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่อยู่ในช่วงของการเปลี่ยนแปลง มักจะมีอารมณ์รุนแรง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความคิดเป็นของตนเองอาจทำให้มีความคิดขัดแย้งต่อผู้ใหญ่หรือบุคคลอื่นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องอารมณ์ที่แปรปรวน และบ่อยครั้งที่ไม่สามารถจัดการกับอารมณ์ของตัวเองได้ จึงเป็นสาเหตุหนึ่งของการเกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา เช่น ปัญหาการทะเลาะวิวาท เป็นต้น

ครอบครัวของดาว ดาวเติบโตมาในครอบครัวที่มีความพร้อมทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม มีพ่อแม่ที่มีหน้ามีตาในสังคม อย่างไรก็ตาม ยังมีตัวแปรอื่นที่ทำให้เกิดพฤติกรรมที่สร้างปัญหาของวัยรุ่นได้ และไม่ได้มีสาเหตุมาจากครอบครัวแต่มีสาเหตุมาจากตัววัยรุ่นเอง โดยผู้สร้างนำเสนอปัญหาเรื่องพฤติกรรมการเบี่ยงเบนทางเพศที่มีสาเหตุมาจากตัวละครเองผ่านตัวละครดาว ตัวละครดาวสะท้อนภาพความไม่สนใจผู้ชายหรือผิดหวังจากความรักแบบชายกับหญิง โดยเฉพาะปมฝังใจที่ดาวถูกผู้ชายคนแรกในชีวิตที่มีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้งแล้วตีจากหนีหายไป เสมือนการถูกเจาะไขแดงทำลายความบริสุทธิ์ทั้งกายและใจของตัวละครอย่างดาว ซึ่งประเด็นนี้ส่งผลต่อความคิดและพฤติกรรมของตัวดาวอย่างมาก จนทำให้ต้องหันไปพึ่งพิงความรักจากเพศเดียวกัน และต้องปกปิดความความสัมพันธ์ระหว่างดาวและคนรักไว้เป็นความลับ ไม่ให้ครอบครัวรับรู้โดยเฉพาะแม่ของดาว ซึ่งจากปัญหาส่วนตัวของตัวละครได้ชี้ให้เห็นว่าครอบครัวไม่ได้ส่งผลต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของตัวละคร และแม้ว่าครอบครัวจะมีสถานภาพทางสังคมดีมากเพียงใด ปัญหาของวัยรุ่นก็อาจเกิดขึ้นได้จากตัววัยรุ่นเอง

2. ครอบครัวอบอุ่น หมายถึง การมีครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีความผูกพัน เอาใจใส่ มีเวลาทำกิจกรรมร่วมกัน สนทนาอย่างเอื้ออาทร มีความกตัญญู มีระเบียบวินัย ปราศจากความรุนแรงในครอบครัว จากการวิเคราะห์ครอบครัวอบอุ่น พบว่า ลักษณะทางครอบครัวไม่ได้เป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของตัวละครวัยรุ่นเช่นกัน โดยปรากฏในครอบครัวของชนมปัง และครอบครัวของชัน

ครอบครัวของขนมปัง ขนมปังเติบโตในครอบครัวที่อบอุ่น แม้จะมีพื้นฐานครอบครัวที่รักและเอาใจใส่ แต่มันก็ไม่ได้หมายความว่าเด็กจะไม่เกิดปัญหา เพราะยังมีปัจจัยอีกหลายด้านที่ประกอบขึ้นทำให้เด็กมีพฤติกรรมที่ไม่ดีเกิดขึ้นได้ อย่างปัจจัยที่มาจากสิ่งแวดล้อม สังคม หรือแม้แต่ตัววัยรุ่นเอง อย่างไรก็ตาม แม้ว่าครอบครัวของขนมปังจะเป็นครอบครัวที่อบอุ่น แต่ผู้สร้างก็ยังชี้ให้เห็นว่าตัวละครมีปัญหาเกี่ยวกับการจัดการด้านอารมณ์ ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจากตัวละครเอง โดยในกรณีของขนมปังนั้นเกิดขึ้นเนื่องจากความไวใจและเชื่อใจในเพื่อนสนิทคือ ออย ในตอนที่ออยกินยาเกินขนาดเข้าโรงพยาบาลขนมปังยังตามไปไว้วางถึงเตียงคนไข้ ด้วยความโกรธและเสียใจที่เพื่อนสนิทโกหกกว่าป่วย ทำให้ตัวละครมีความรู้สึกด้านลบ เลยกลายเป็นคนที่ขาดสติไม่ได้คิดไตร่ตรองให้ดีก่อนกระทำ

ครอบครัวของชัน ชันเติบโตมาในครอบครัวที่มีฐานะ มีสิ่งอำนวยความสะดวกทุกอย่าง เงินมีให้ไม่เคยขาด แต่ถึงจะมีการสนับสนุนที่ดีแค่ไหน ก็ไม่ได้หมายความว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวนั้นจะไม่มีปัญหาเกิดขึ้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่าส่วนที่มาส่งเสริมเด็กไม่ได้ทำให้เด็กเป็นคนดีได้เสมอไป ครอบครัวจึงไม่ได้เป็นปัจจัยทั้งหมดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น ตัววัยรุ่นเองก็มีส่วนในการคิดและตัดสินใจต่อชีวิตของตนเอง ผู้สร้างได้มีการนำเสนอภาพปัญหาของวัยรุ่นที่มีสาเหตุมาจากตัวละครเองผ่านตัวละครชัน คือปัญหาการมั่วสุมและการเที่ยวกลางคืน ตัวชันเองที่เป็นวัยรุ่นและเป็นช่วงวัยที่มีความอยากรู้อยากลองเป็นที่ตั้ง ซึ่งเป็นพฤติกรรมหนึ่งที่เกิดขึ้นในช่วงวัยนี้ จึงเกิดความอยากรองทำอะไรที่แปลกใหม่ในชีวิต คิดว่าตนเองสามารถควบคุมและแก้ไขทุกอย่างได้ หากแต่สุดท้ายแล้วพฤติกรรมของชันทำให้ชันต้องสูญเสียสิ่งที่สำคัญที่สุดไปคือ ความเชื่อใจจากพ่อแม่

3. ครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น หมายถึง ครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ไม่เหนียวแน่น ขาดความรัก ความเอาใจใส่ซึ่งกันและกันของสมาชิกภายในครอบครัว จากการวิเคราะห์ครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น พบว่า ลักษณะทางครอบครัวเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของตัวละครวัยรุ่น โดยปรากฏในครอบครัวของออย

ครอบครัวของออย ออยเติบโตมาในครอบครัวชาวจีนที่ให้ความสำคัญต่อลูกชายมากกว่าลูกสาว ทำให้มีความสัมพันธ์ภายในครอบครัวระหว่างพ่อ แม่ และลูกสาวไม่เหนียวแน่น ขาดความรัก ความเอาใจใส่ซึ่งกันและกันของสมาชิกภายในครอบครัว ออยต้องแสวงหาความอบอุ่นจากสังคมอื่นที่ไกลตัวออกไป แม้ว่าจะมีทั้งพ่อและแม่ แต่พ่อแม่ของออยเป็นลักษณะของพ่อแม่ที่ปล่อยปละละเลยไม่สนใจลูกสาวมากเกินไป โดยในเรื่องแม่ของออยอนุญาตให้เฟิสต์ขึ้นไปบนห้องของออยในเวลากลางคืน โดยไม่สนใจว่าออยและเฟิสต์จะมีสัมพันธ์ใกล้ชิดกันในที่รโหฐานหรือไม่ ทำให้เกิดปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนขึ้น ความห่างเหินในครอบครัวส่งผลต่อพฤติกรรมของตัวละครวัยรุ่น การไม่ได้รับความสนใจจากคนในครอบครัวเป็นส่วนหนึ่งที่ก่อให้เกิดปัญหาการฆ่าตัวตายของตัวละครวัยรุ่น ผู้สร้างได้พยายามเสนอว่าปัญหาของตัวละครจะถูกเยียวยาได้ไม่ใช่จากคนรักหรือเพื่อน แต่เป็นความรักจากครอบครัว แม้ว่าเด็กจะเติบโตเป็นวัยรุ่น แต่พ่อแม่ก็สำคัญกับวัยรุ่นมากไม่ต่างกับเด็กเล็ก ๆ ที่ต้องพึ่งพาผู้ใหญ่ เด็กแค่ต้องการใครที่คอยรับฟังและเข้าใจ ยอมรับในความเป็นตัวตน ไม่ตัดสินผิดถูกและร่วมแก้ปัญหา

ไปด้วยกัน ปัญหาขาดความรักไม่ได้มาจากครอบครัวที่พ่อแม่แยกทางกันเสมอไป ครอบครัวปกติบางครอบครัวก็พบปัญหาแบบนี้เช่นเดียวกัน ถึงแม้จะอยู่กันพร้อมหน้าพร้อมตา แต่วิถีการดำเนินชีวิตและการเลี้ยงดูลูกอย่างวิถีคนเมืองก็ทำให้เด็กในครอบครัวเหล่านี้เติบโตขึ้นมาพร้อมกับอาการเป็นเด็กขาดความรักความอบอุ่นได้ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาวัยรุ่นตามมา

4. ครอบครัวที่มีสมาชิกไม่สมบูรณ์ หมายถึง ครอบครัวที่มีองค์ประกอบในครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ โดยขาดสมาชิกคนใดคนหนึ่งไป ในสังคมก็ถือว่าครอบครัวแบบนี้เป็นครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ จากการศึกษาวิเคราะห์ครอบครัวที่มีสมาชิกไม่สมบูรณ์ พบว่า ลักษณะทางครอบครัวไม่ได้เป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของตัวละครวัยรุ่น โดยปรากฏในครอบครัวของก้อย และลักษณะทางครอบครัวเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของตัวละครวัยรุ่น โดยปรากฏในครอบครัวของพละ ครอบครัวของส้มส้ม และครอบครัวเจน

ครอบครัวของก้อย ก้อยเติบโตมาในครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวไม่สมบูรณ์ แต่กลับเป็นครอบครัวที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ก้อยมักจะปรึกษาเรื่องต่าง ๆ กับพ่อเสมอ ทั้งเรื่องเรียน เรื่องความรัก รวมถึงเรื่องส่วนตัวก้อยเองชอบผู้หญิง แต่พ่อก็ไม่ได้เห็นว่าเป็นสิ่งที่ผิดหรือต้องกล่าวโทษลูก เพราะคิดว่าในอนาคตก้อยอาจเปลี่ยนใจได้ ทั้งนี้ ผู้สร้างได้แสดงให้เห็นว่าการตัดสินใจทุกครั้งของก้อยนั้นได้รับการยอมรับจากครอบครัวหรือพ่อเสมอ แม้ว่าจะเป็นปัญหาหรือการตัดสินใจที่ผิดไปจากจารีตหรือค่านิยมเดิมของสังคม ผู้สร้างนำเสนอภาพปัญหาของวัยรุ่นที่มีสาเหตุมาจากตัววัยรุ่นเองผ่านตัวละครก้อย โดยปัญหาที่ปรากฏคือปัญหาพฤติกรรมการเบี่ยงเบนทางเพศ โดยผู้สร้างเน้นให้เห็นถึงการยอมรับการตัดสินใจของครอบครัวก้อยและครอบครัวดาวที่วัยรุ่นประสบปัญหาเดียวกัน แต่ครอบครัวของทั้งสองแสดงออกต่างกัน ก้อยซึ่งครอบครัวไม่สมบูรณ์แต่สามารถแสดงอารมณ์ความรู้สึกอย่างตรงไปตรงมาได้ แตกต่างจากดาวซึ่งมีภาพลักษณ์ครอบครัวที่อบอุ่นและสมบูรณ์หากแต่ไม่สามารถแสดงอารมณ์ความรู้สึก หรือความคิดเห็นต่อคนใดครอบครัวอย่างตรงไปตรงมาได้

ครอบครัวของพละ พละเติบโตมาในครอบครัวที่มีสมาชิกในครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ พ่อกับแม่เสียชีวิตตั้งแต่พละเพิ่งเกิด สาเหตุของการเสียชีวิตมาจากแม่เป็นผู้ป่วยโรคเอดส์ นั่นจึงเป็นสาเหตุที่ทำให้พละติดเชื้อ HIV ตั้งแต่อำเนิด ครอบครัวของพละมีความเห็นต่างจากปัญหาโรคเอดส์ ซึ่งปัญหาดังกล่าวทำให้พละต้องการความอบอุ่นและความสัมพันธ์ในรูปแบบของครอบครัวทั่วไป ผู้สร้างนำเสนอเรื่องราวของวัยรุ่นที่เกิดมาไม่เหมือนคนอื่น มีปัญหาการติดเชื้อเอชไอวีในครอบครัวโดยมีสาเหตุมาจากพ่อและแม่ ทำให้พละมีปัญหาและส่งผลกับการดำเนินชีวิตในสังคม เด็กที่ติดเชื้อมักจะเกิดในครอบครัวที่มีปัญหา เด็กจึงอาจมีปัญหาทางสุขภาพกายและใจ การเลี้ยงดูให้เด็กมีความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดีนับเป็นเรื่องสำคัญ เพราะการเลี้ยงดูเด็กที่ติดเชื้อเอชไอวีที่กำลังเข้าสู่วัยรุ่นเป็นเรื่องที่ยากและท้าทาย เนื่องจากข้อจำกัดหรือข้อแม้ของแต่ละครอบครัวที่มีไม่เหมือนกัน จึงทำให้การเลี้ยงดูแตกต่างกันได้ การที่พละได้รับเชื้อเอชไอวีมาตั้งแต่กำเนิดทำให้การฝึกระเบียบถือเป็นเรื่องสำคัญ เพราะต้องกินยาอย่างเคร่งครัดและตรงเวลาตลอดชีวิต การเลี้ยงดูแบบเอาอกเอาใจเกินไปหรือแบบไม่สนใจ จะทำให้เด็กมีปัญหาในการดูแลตนเอง ดังนั้น ยายของพละจึงเลือกที่จะเลี้ยงดูพละแบบควบคุม เข้มงวด ทำให้พละขาดอิสระและแสดงพฤติกรรมต่อต้านในท้ายที่สุด

ครอบครัวของส้มส้ม ส้มส้มเติบโตมาในครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ หลังจากที่พ่อแม่มีปัญหาหย่าร้างกัน ส้มส้มก็รู้ว่าพ่อแม่เป็นเกย์และให้แฟนหนุ่มมาอยู่ในคอนโดเป็นครอบครัวเดียวกัน ทำให้ส้มส้มเกิดพฤติกรรมก้าวร้าวต่อด้านผู้ใหญ่ที่มีสาเหตุบางส่วนมาจากครอบครัว โดยจะแสดงอารมณ์ความรุนแรงและพฤติกรรมก้าวร้าวออกมา ผู้สร้างนำเสนอเรื่องราวของเด็กวัยรุ่นที่กำลังอยู่ในช่วงสับสนของชีวิตและมีโน้ตศน์ต่อครอบครัวว่าครอบครัวต้องประกอบด้วยพ่อที่เป็นผู้ชายและแม่ที่เป็นผู้หญิงมาโดยตลอด ซึ่งกรอบแนวคิดดังกล่าวเป็นกรอบแนวคิดแบบไทย โดยตัวละครส้มส้มอยู่ในกรอบแนวคิดแบบไทย ส้มส้มเลยรับไม่ได้กับเรื่องที่ว่าพ่อแม่เป็นเกย์ในตอนแรก เพราะตัวละครอยู่ในกรอบของสังคมที่มองว่าเรื่องแบบนี้เป็นสิ่งผิดปกติ ซึ่งเป็นเรื่องที่ตัวละครเองก็ยากที่จะยอมรับ

ครอบครัวของเจน เจนเติบโตมาในครอบครัวที่มีความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่ห่างเหิน หลังจากที่พี่ชายเสียชีวิตแม่จึงเกิดวิตกกังวลว่าจะเสียเงินไปอีกคน จึงออกคำสั่งให้เจนกลับมาจากอเมริกาทำให้เจนต้องปรับตัวเป็นอย่างมาก ทั้งทางสังคมและวัฒนธรรมต่าง ๆ เจนมีแม่ที่ดูแลเจนอย่างควบคุมและเข้มงวดเป็นอย่างมาก ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างสมาชิกในครอบครัว ผู้สร้างนำเสนอภาพปัญหาของวัยรุ่นที่มีสาเหตุบางส่วนมาจากครอบครัวผ่านตัวละครเจน โดยปัญหาที่ปรากฏคือปัญหายาเสพติด สาเหตุใหญ่ของการเริ่มเข้าไปใช้ยาเสพติดของวัยรุ่นยังเป็นเรื่องของความอยากลอง ความเป็นวัยรุ่นของเจนทำให้เจนอยากลองในสิ่งแปลกใหม่ ร่วมกับอีกปัญหาหนึ่งคือการตามเพื่อน ส่วนสาเหตุที่จะทำให้เจนหันเข้าไปลองแล้วเกิดการติดยาเสพติด คือปัญหาในเรื่องของภาวะทางอารมณ์ที่ไม่มีความสุข เจนรู้สึกเศร้าใจ รู้สึกท้อใจ มีปัญหาต่าง ๆ รอบตัวโดยเฉพาะเรื่องในครอบครัว ความไม่ลงรอยกันภายในครอบครัว การทะเลาะเบาะแว้ง ทำให้เจนรู้สึกไม่มีความสุข ความกลัดกลุ้มใจ ทุกข์ใจเช่นนี้ที่ทำให้เจนจมอยู่กับยาเสพติด เพราะรู้สึกว่าในขณะที่ชีวิตไม่มีความสุขนั้น มีบางสิ่งบางอย่างที่ทำให้มีความสุขกับเจนได้ ทำให้เจนสามารถลืมความทุกข์ต่าง ๆ เหล่านี้ไปได้ หากครอบครัวมีความสุข เด็กจะไม่คิดสนใจพึ่งยาเสพติด อย่างไรก็ตามความรักและความเข้าใจภายในครอบครัวถือเป็นเกราะป้องกันยาเสพติดที่ดีที่สุด ความสัมพันธ์ในครอบครัวหากคนในครอบครัวเปิดใจพูดคุยกันด้วยเหตุผล เข้าใจความคิดความรู้สึกของสมาชิกภายในครอบครัว ครอบครัวก็จะเป็นครอบครัวที่เข้าใจกันมากขึ้น ตัววัยรุ่นเองก็จะมีที่ปรึกษาในการหาทางออกของปัญหาต่าง ๆ

5. ครอบครัวที่ใช้ความรุนแรง หมายถึง ครอบครัวที่มีการใช้ความรุนแรงทั้งทางร่างกายและจิตใจ ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัว ไม่ว่าจะเป็นสามี ภรรยา บุตรหรือญาติผู้ใหญ่ จากการวิเคราะห์ครอบครัวที่ใช้ความรุนแรง พบว่าลักษณะทางครอบครัวเป็นสาเหตุสำคัญที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของตัวละครวัยรุ่น โดยปรากฏในครอบครัวของเฟิสต์

ครอบครัวเฟิสต์ เฟิสต์เติบโตในครอบครัวที่มีความขัดแย้งและใช้ความรุนแรงระหว่างสมาชิกภายในบ้านอยู่บ่อยครั้ง ไม่ว่าจะเป็นความคิดเห็นที่แตกต่าง การเลี้ยงลูกหรือสถานภาพทางการเงิน ซึ่งความขัดแย้งเหล่านี้บานปลายจนกระทบต่อความสัมพันธ์ในครอบครัว ทำให้ชีวิตकु้งจบลงและส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของเด็ก ผู้สร้างนำเสนอภาพปัญหาของวัยรุ่นที่มีสาเหตุมาจากครอบครัวผ่านตัวละครเฟิสต์ โดยปัญหาที่ปรากฏคือปัญหาทะเลาะวิวาทและการใช้ความรุนแรง ครอบครัวถือเป็นปัจจัยหลักในการหล่อหลอมเฟิสต์ให้เติบโตมามีลักษณะนิสัย

และพฤติกรรมที่ใช้ความรุนแรง แทนการใช้เหตุและผลในการแก้ปัญหา โดยการใช้ความรุนแรงนี้ มีสาเหตุส่วนหนึ่ง มาจากการเห็นพ่อแม่ทะเลาะกันและแก้ปัญหาด้วยการใช้ความรุนแรง เด็กจะซึมซับและมองเป็นเรื่องธรรมดา หากเด็กมีปัญหา ก็จะแก้ปัญหาด้วยวิธีเดียวกัน นั่นคือการตัดสินใจกำลังที่ไร้ซึ่งเหตุและผล การแก้ปัญหาโดยใช้ ความรุนแรงของคนในครอบครัวส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ซึมซับ และเลียนแบบในที่สุด หากพ่อแม่แก้ไข ปัญหา ด้วยวิธีไหน เด็กจะจดจำวิธีนั้นไว้

ผู้สร้างนำเสนอปัญหาครอบครัวและปัญหาวัยรุ่นผ่านละครโทรทัศน์เรื่องฮอริโมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 3 โดยมีการนำเสนอภาพครอบครัวในสังคมเมืองที่เปลี่ยนโครงสร้างของครอบครัวจากครอบครัวขยายที่มีขนาดใหญ่มาเป็น ครอบครัวเดี่ยวที่มีขนาดเล็ก มีผลทำให้ความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวเริ่มห่างเหินออกจากกัน ทำให้ ครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่เป็นจุดรวมยึดเหนี่ยวของบุคคลได้ พ่อแม่ไม่ได้ให้ความรักความเอาใจใส่ลูกเท่าที่ควร บางคนก็สนใจแต่เรื่องการประกอบอาชีพและงานสังคมจนไม่มีเวลาให้กับลูก พบว่าหลายครอบครัวในละคร โทรทัศน์เรื่องนี้เป็นครอบครัวเลี้ยงเดี่ยวในสังคมเมืองหลวง ซึ่งหากมองสะท้อนกลับมาถึงสังคมไทยปัจจุบัน พบว่า ครอบครัวเป็นจำนวนไม่น้อยเป็นครอบครัวแตกแยก มีการหย่าร้าง แยกกันอยู่ การละทิ้งมากขึ้น และมีการนำเสนอ ภาพปัญหาวัยรุ่นผ่านตัวละคร ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นในแง่ลบ จากการนำเสนอภาพปัญหาความรุนแรงในกลุ่ม วัยรุ่น ทั้งปัญหาเรื่องเพศ ปัญหาทะเลาะวิวาท ปัญหายาเสพติด เป็นต้น ซึ่งตัวละครแต่ละตัวจะพบเจอปัญหา ที่แตกต่างกันออกไป เป็นภาพสะท้อนความจริงของวัยรุ่นในสังคมไทย วัยรุ่นในช่วงอายุนี้นี้จะมีความมั่นใจ กล้าแสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเองสูง และต้องการสังคม ต้องการเพื่อน เพราะฉะนั้นหากมีเพื่อนที่ดี สังคมที่ดี ครอบครัวที่ดี พวกเขาจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีได้ แต่หากไม่ได้รับการเลี้ยงดูที่ดี ขาดความอบอุ่น อยู่สิ่งแวดล้อม ไม่ดี ก็นำไปสู่การแสดงออกทางพฤติกรรมที่ไม่ดีได้เช่นกัน

ทั้งนี้ ทางกลุ่มผู้วิจัยคิดว่าผู้สร้างสร้างละครโทรทัศน์เรื่องนี้ เพื่อตระหนักให้เห็นถึงปัญหาของวัยรุ่นและ เพื่อให้เข้าใจวัยรุ่นได้ดียิ่งขึ้น ปัจจุบันปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทยรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคมเมือง ประกอบกับวัยรุ่นเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ ของการเจริญเติบโตมีความเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ทำให้วัยรุ่นประสบปัญหามากมาย ซึ่งอิทธิพลครอบครัวก็เป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อตัวเด็กโดยตรง ครอบครัวเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อตัวเด็ก อย่างมาก ดังนั้นหากต้องการให้เด็กมีลักษณะนิสัยเป็นแบบไหน ต้องเริ่มต้นที่ครอบครัวก่อนเป็นอันดับแรก เพื่อหล่อหลอมเด็กให้มีพื้นฐานจิตใจและนิสัยที่ดี สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ไม่ก่อความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง “การนำเสนอภาพครอบครัวที่มีผลต่อวัยรุ่นในละครโทรทัศน์ เรื่องฮอริโมนวัยว้าวุ่น ซีซั่น 3” พบการนำเสนอภาพครอบครัวที่ปรากฏในเรื่องฮอริโมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 3 เป็นภาพครอบครัวที่ใกล้เคียงกับ

ครอบครัวไทยในปัจจุบัน โดยปรากฏลักษณะทางครอบครัวของตัวละครทั้ง 5 ลักษณะ คือ ครอบครัวตัวอย่าง ครอบครัวอบอุ่น ครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น ครอบครัวที่มีสมาชิกไม่สมบูรณ์ และครอบครัวที่ใช้ความรุนแรง

จากการวิเคราะห์ครอบครัวของตัวละครวัยรุ่นทั้ง 10 ตัว สามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบ ดังนี้

1. ลักษณะทางครอบครัวที่เป็นตัวแปรสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่สร้างปัญหาของวัยรุ่น ซึ่งปรากฏจำนวน 5 ครอบครัว คือ ครอบครัวของออย ครอบครัวของพละ ครอบครัวของส้มส้ม ครอบครัวของเจน และครอบครัวของเฟิสต์

2. ลักษณะทางครอบครัวไม่ได้เป็นตัวแปรสำคัญแต่เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่จะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่สร้างปัญหาของตัวละครวัยรุ่น ซึ่งปรากฏจำนวน 5 ครอบครัว คือครอบครัวของบอส ครอบครัวของดาว ครอบครัวของขนมปัง ครอบครัวของซัน และครอบครัวของก้อย

ทั้งนี้ ผู้สร้างได้แสดงให้เห็นว่าครอบครัวถือเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาวัยรุ่น เช่น ลักษณะทางครอบครัวที่มีลักษณะเป็นครอบครัวแตกแยกในบางครอบครัว เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาวัยรุ่น การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมเข้มงวดทำให้เด็กรู้สึกกดดันและเป็นคนเก็บกด และบทบาทของผู้ปกครอง ที่ให้ความพร้อมทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม แต่กลับไม่ให้ความอบอุ่นทางด้านจิตใจ โดยผ่านการสร้างตัวละครและการแสดงภาพพฤติกรรมของตัวละคร หากแต่ยังมีปัจจัยอื่นที่ไม่ได้มีสาเหตุมาจากครอบครัวแต่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมที่สร้างปัญหาของวัยรุ่น เช่น การคบเพื่อน เจื่อนไขทางสังคมหรือตัวตนของวัยรุ่น ทั้งความคิดและการตัดสินใจของแต่ละคนก็ถือเป็นปัญหาที่อาจพบได้ในวัยรุ่นเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ผู้วิจัยเชื่อว่า ซีรีส์เรื่องนี้จะทำให้สถาบันครอบครัวได้เข้าใจในความแตกต่างทางด้านความคิดหรือทัศนคติระหว่างวัยรุ่นกับผู้ปกครอง เป็นซีรีส์ละครที่สะท้อนมายังชีวิตจริง ทำให้ผู้ปกครองและวัยรุ่นมองกลับมายังตนเอง เพื่อหันหน้าเข้าหากันและเตรียมพร้อมในการรับมือหรือป้องกันกับปัญหาต่าง ๆ ที่อาจต้องเผชิญกับวัยรุ่นที่อยู่ในช่วงวัยแห่งการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไปหรือการนำผลวิจัยไปต่อยอด ควรมีการศึกษาเนื้อหาของซีรีส์ที่เกี่ยวข้องกับการนำเสนอภาพของวัยรุ่นในสังคมไทยหรือสังคมโลกเพิ่มเติม และเลือกซีรีส์ที่เพิ่งจบไปไม่นาน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนตามที่ต้องการศึกษา

บรรณานุกรม

เกรียงไกร วชิรธรรมพร. ผู้กำกับฮอโรโมนซีซั่น 2 และ 3 บริษัท จีเอ็มเอ็ม ไทย หับ จำกัด (GTH). (26 กันยายน 2558). สัมภาษณ์.

- ตรีศิลป์ บุญขจร. (2523). *นวนิยายกับสังคมไทย พ.ศ. 2475 – 2500*. กรุงเทพฯ: บางกอกการพิมพ์.
- ทิพย์อาภา คงคาสุริยฉาย. (2558). *กระบวนการสร้างความเป็นจริงของตัวละครวัยรุ่นในละครโทรทัศน์ กรณีศึกษาซีรีส์ละครโทรทัศน์เรื่องฮอร์โมน วัยว้าวุ่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- สมพร เทพสิทธา. (2538). *ครอบครัวไทยในยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ: สมชายการพิมพ์.
- ฮอร์โมนส์ วัยว้าวุ่น. สืบค้นเมื่อ 14 กันยายน 2562, จากวิกิพีเดีย http://th.wikipedia.org/wiki/ฮอร์โมนส์_วัยว้าวุ่น
- Steinberg L. (2003). *Adolescence*. 3rd ed. New York: McGraw Hill.

การศึกษากลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ จากค่ายมาร์เวล คอมีกส์ (Marvel Comics) พ.ศ.2541-พ.ศ.2562

นันทิยา เพชรไชยา¹ ปภาดา เชิดแสง² ศรสวรรค์ จำเริญนุสิต³
และณัชรดา สมสิทธิ์⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง "การศึกษากลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ จากค่ายมาร์เวล คอมีกส์(Marvel Comics) พ.ศ.2541-พ.ศ.2562" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการชื่อภาพยนตร์ภาษาไทยและเพื่อเปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างชื่อภาพยนตร์ภาษาอังกฤษและชื่อภาพยนตร์ภาษาไทย โดยรวบรวมชื่อภาพยนตร์จากค่ายมาร์เวล คอมีกส์ (Marvel Comics) ที่เข้าฉายในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.2541-2562 รวมทั้งหมด 54 เรื่อง โดยอาศัยกรอบการศึกษาเรื่องแนวคิดและทฤษฎีเรื่องการแปลของ Skopos (1977) และเพิ่มเติมเงื่อนไขเกี่ยวกับการแปลชื่อภาพยนตร์ตามกรอบแนวคิดของเบญจรัตน์ วิทยาเทพ (2552)

ผลการศึกษาพบว่า การศึกษากลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ พบ 6 ลักษณะ โดยเรียงจากอันดับจำนวนเรื่องที่พบ 1. การแปลโดยทับศัพท์และขยายความ 2.การทับศัพท์จากชื่อเดิม 3.การแปลและขยายความบทบาทตัวละคร 4. การแปลโดยคำยืมเติมส่วนหนึ่งและขยายความ 5.การแปลตรงตัว 6.การแปลโดยอิงกับแก่นเรื่อง ทั้งนี้กลวิธีการแปลโดยทับศัพท์และขยายความเพิ่มเติมได้รับความนิยมมากที่สุดและกลวิธีการแปลโดยอิงกับแก่นเรื่องได้รับความนิยมน้อยที่สุด และเพื่อเปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างชื่อภาพยนตร์ภาษาอังกฤษและชื่อภาพยนตร์ภาษาไทย พบว่ามีชื่อภาพยนตร์ที่เป็นภาษาอังกฤษไม่มีความสอดคล้องกับชื่อที่ถูกนำมาแปลเป็นภาษาไทย จำนวน 35 เรื่อง และมีความสอดคล้องจำนวน 19 เรื่องโดยใช้กลวิธีการแปลที่พบเป็นเกณฑ์ในการหาความสอดคล้อง

คำสำคัญ: การตั้งชื่อ การแปล ภาพยนตร์ มาร์เวล คอมีกส์ (Marvel comics)

¹⁻³ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาและภาษาไทยประยุกต์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

⁴ อาจารย์, ภาควิชาสารคดีศึกษา คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทนำ

ภาษาเป็นสัญลักษณ์ที่มนุษย์กำหนดขึ้น เพื่อใช้สื่อสารและเป็นหนึ่งในบรรดาวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นของมนุษย์ ในสังคม มนุษย์สื่อสารกันเพื่อบ่งบอกถึงความต้องการและความคิดต่างๆ ภาษาจึงเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความคิดเหล่านั้นไปยังผู้อื่น และเป็นสื่อกลางสำคัญที่จะสร้างความเข้าใจระหว่างผู้พูดที่ใช้ภาษาต่างกัน ทั้งนี้ กระบวนการการติดต่อสื่อสาร ซึ่งสิ่งที่เชื่อมโยงให้ผู้พูดต่างถิ่นต่างภาษาเกิดการรับรู้และเข้าใจขึ้นได้คือการแปล (Translation)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายของคำว่า “แปล” ซึ่งเป็นคำกริยาไว้ 2 ความหมาย โดยความหมายแรก หมายถึงการถ่ายทอดความหมายจากภาษาหนึ่ง มาเป็นอีกภาษาหนึ่งและความหมายที่สองหมายถึงการทำให้เข้าใจความหมาย นอกจากนี้การแปลยังหมายถึงการถ่ายทอดความคิดจากภาษาหนึ่งสู่อีกภาษาหนึ่ง โดยมีใจความถูกต้องสมบูรณ์ ไม่มีการตัดแปลงเนื้อหาหรือใจความสำคัญของสาร การแปลยังเป็นทักษะพิเศษเพราะผู้แปลจะต้องมีความเชี่ยวชาญทั้งศาสตร์และศิลป์ของภาษา การแปลมีบทบาทอย่างมากในโลกของการติดต่อสื่อสาร พิมพันธ์ เวสสะโกศล (2558:11) ได้กล่าวไว้ว่าบทบาทของงานแปลมีได้จำกัดอยู่เพียงการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเท่านั้น แต่มีแทบทุกด้านในสังคม อาทิเช่น ด้านธุรกิจ ด้านบันเทิง และด้านการศึกษา ทั้งนี้เมื่อกระบวนการทางเทคโนโลยีด้านการสื่อสารที่มีความทันสมัยมากขึ้น มีการแพร่ขยายเครือข่ายทางสังคมออกไป ทำให้มนุษย์มีโอกาสทำการติดต่อสื่อสารกับบุคคลที่มีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การแปลจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเป็นเหมือนกิจกรรมที่มีบทบาทสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งในการสื่อสารของมนุษย์ยุคปัจจุบันอย่างไม่อาจปฏิเสธได้

การแปลถือได้ว่าเป็นการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (Cross-cultural Communication) หรือการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม (Intercultural Communication) โดยบุคคลที่มาจากวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันย่อมจะต้องมีพื้นฐานทางวัฒนธรรมที่ต่างกันและมีการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมแตกต่างกัน ดังนั้นมนุษย์จึงต้องคำนึงถึงเรื่องของการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่มีผลต่อการสื่อสารของบุคคล รวมทั้งต้องทำความเข้าใจกับวัฒนธรรมที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล ซึ่งจะมีบทบาทในการช่วยลดความเข้าใจผิดในการสื่อสารและสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้มนุษย์เข้าใจถึงความแตกต่างที่เกิดขึ้นจากการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมของบุคคลที่เราทำการสื่อสารด้วย การแปลไม่ได้มีบทบาทในด้านการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมเท่านั้น แต่ยังมีบทบาทด้านการส่งเสริมธุรกิจให้เกิดการตัดสินใจซื้อ มีการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมสื่อบันเทิง เช่น การแปลเนื้อหาของเพลง การแปลบทละคร ภาพยนตร์จากต่างประเทศหรือแม้แต่สื่อภาพยนตร์ โดยเฉพาะชื่อของภาพยนตร์ที่เป็นการสื่อสารรูปแบบหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อการสื่อสารต่อผู้รับสาร ผู้ชมมักจะเลือกพิจารณาจากชื่อเรื่องภาพยนตร์เป็นสิ่งแรกและสิ่งชักชวนให้ผู้ชมตัดสินใจไปสัมผัสกับเนื้อหา ซึ่งต้องอาศัยกลวิธีในการแปล เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้และเข้าถึงผู้เลือกชมได้หลากหลาย ดังที่ Edward T.Hall (2011) ได้กล่าวไว้ว่า วัฒนธรรมคือการสื่อสาร การสื่อสารคือวัฒนธรรม เพราะฉะนั้นการแปลชื่อภาพยนตร์ จะช่วยให้ผู้ชมสามารถคาดเดาเนื้อเรื่องและแนวภาพยนตร์ได้ หากชื่อภาพยนตร์ต่างประเทศไม่มีชื่อแปลอาจส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกรับชมภาพยนตร์เรื่องนั้น

เพราะอาจจะเกิดการตีความที่คลาดเคลื่อนไปจากที่ผู้ผลิตต้องการเสนอ จึงมีการแปลงชื่อภาพยนตร์จากภาษาต้นฉบับมาเป็นภาษาไทย เพื่อดึงดูดความน่าสนใจมากขึ้น โดยมีกลวิธีการแปลที่หลากหลาย

ภาพยนตร์เป็นองค์ประกอบในการสื่อสารชนิดหนึ่งที่อยู่กับสังคมโลกมากกว่าร้อยปี และเป็นสื่อบันเทิงประเภทหนึ่งที่คนไทยใช้เป็นทางเลือกในการชมเพื่อความบันเทิง มีลักษณะเฉพาะตัว คือเป็นภาพที่สามารถเคลื่อนไหวได้ ทำให้ผู้รับสารหรือผู้ชมสามารถเข้าใจเนื้อหาของสารหรือเนื้อเรื่องได้อย่างชัดเจนและเข้าถึงอารมณ์ สื่อบันเทิงที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากนับตั้งแต่อดีต ภาพยนตร์ในแต่ละเรื่องทีสร้างขึ้นมานั้น ล้วนมาจากประสบการณ์ เรื่องจริงหรือจินตนาการของผู้เขียนบทละคร ภาพยนตร์ไม่เพียงแต่เป็นงานศิลปะที่ให้สาระและความบันเทิงเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นภาพของสังคมและเป็นงานด้านการสื่อสารมวลชนที่สอดแทรกข่าวสารและเป็น ส่วนหนึ่งของกระบวนการกลมกล่อมเกลาทางสังคมที่เป็นสื่อแสดงแง่มุมต่างๆ ของชีวิต ทั้งที่น่าสลดใจ อุทาหรณ์ ปลอบประโลมใจให้คลายเครียดหรือกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดแรงบันดาลใจได้เป็นอย่างดี ในปัจจุบันอุตสาหกรรมภาพยนตร์โลกได้พัฒนามาไกลจากอดีตมาก จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและความต้องการของผู้ชมหรือผู้รับสารอยู่เสมอ

การตั้งชื่อภาพยนตร์ถือเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญ เนื่องจากการตั้งชื่อภาพยนตร์ในแต่ละเรื่อง มีผลต่อการรับรู้และเลือกชมของผู้บริโภค อีกทั้งยังมีผลต่อรายได้ของภาพยนตร์โดยตรงเนื่องจาก ชื่อของภาพยนตร์ถือเป็นการใช้ภาษาเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างหนึ่ง การตั้งชื่อภาพยนตร์จึงควรตั้งชื่อให้โดดเด่นน่าสนใจ อีกทั้งต้องไม่ส่งผลกระทบต่อผู้คนและสังคมด้วย ลักษณะภาษาที่ใช้ในการโฆษณามักจะมีลักษณะโดดเด่นทั้งเรื่องกลวิธีการเลือกสรรถ้อยคำ กลวิธีการเรียงร้อยประโยคให้สะดุดตา เป็นการใช้ภาษาเพื่อการสร้างสรรค์ เพื่อเรียกความสนใจจากผู้รับสาร ชื่อภาพยนตร์มีหน้าที่สื่อสารถึงแนวคิด (Concept) ของภาพยนตร์เรื่องนั้น (มณีรัตน์ สวัสดิวัฒน์ ณ อยุธยา, 2548:3) และตัวภาพยนตร์ถือว่าเป็นสินค้าทางธุรกิจ มีการแสวงหากำไร ชื่อของภาพยนตร์จึงถูกใช้เป็นสารโฆษณาเพื่อกระบวนการทางธุรกิจ ดังนั้นการตั้งชื่อภาพยนตร์ที่ถูกนำมาแปลเป็นภาษาไทยส่วนใหญ่จะไม่คำนึงถึงหลักไวยากรณ์มากนัก มีการใช้คำ วลีหรือประโยคสั้นๆ มีความหมายโดดเด่น ยิ่งใหญ่สะดุดตาและสามารถเร้าความสนใจของผู้รับสารหรือผู้ชมได้เป็นอย่างดี ซึ่งทำให้การตั้งชื่อภาพยนตร์จะมีโครงสร้างภาษาต่างไปจากภาษามาตรฐาน เพื่อสื่อสารให้ผู้ชมสามารถคาดเดาเนื้อเรื่องและประเภทของภาพยนตร์ได้ นอกจากนี้ อีกประการหนึ่งที่ก่อให้เกิดความสำเร็จของภาพยนตร์จนสามารถทำรายได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ จะต้องมีการวางแผนที่จะผลิตภาพยนตร์ที่สามารถสื่อให้คนดูเข้าถึงเรื่องราวตลอดจนได้แนวคิดและสารประโยชน์ที่มากับเนื้อเรื่อง สื่อผ่านภาพที่มีความหมายแอบแฝงซ่อนเร้นอยู่ในเนื้อความ แม้กระทั่งตัวละครเล็กน้อยในเรื่องก็สามารถที่จะทำให้เกิดสถานการณ์ที่เกิจุดเปลี่ยนของเนื้อเรื่องได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ผู้กำกับและคนเขียนบทต้องการที่จะสื่อให้ถึงผู้ชม

ภาพยนตร์ประเภทหนึ่งที่ทำรายได้และสร้างกระแสใหม่ๆ ให้กับวงการภาพยนตร์ทั่วโลก คือ ภาพยนตร์ที่มีบริบทหรือเนื้อหาเกี่ยวกับซูเปอร์ฮีโร่ (Super Hero) หรือ ยอดมนุษย์ในภาษาไทย เป็นรูปแบบตัวละครที่แต่งขึ้น มีลักษณะและความสามารถพิเศษเหนือมนุษย์ทั่วไป ซูเปอร์ฮีโร่ถือเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมอเมริกันมาอย่าง

ยาวนาน เริ่มตั้งแต่ยุคหลังสงครามโลกครั้งที่1 หรือช่วงหลังปี ค.ศ.1918 (วิกิพีเดีย,2562) สื่อบันเทิงประเภทการ์ตูน ถือเป็นความบันเทิงราคาถูกราคาถูกของผู้คน จนได้รับความนิยม ขณะเดียวกันก็ถือเป็นเครื่องมือปลูกฝังอุดมการณ์จากรัฐ เช่น Superman เป็นซูเปอร์ฮีโร่ในอุดมคติและเป็นแบบอย่างของการทำความดี ช่วยเหลือคนอื่น ส่วน Captain America ก็แฝงอุดมการณ์เรื่องรักชาติ ซูเปอร์ฮีโร่สะท้อนถึงสังคมและเรื่องที่ได้สร้างความสนใจในขณะนั้น ซึ่งก็เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา โดยบริษัทที่ผลิตการ์ตูนและสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวกับซูเปอร์ฮีโร่ในสมัยยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 1 คือบริษัทมาร์เวล เวิลด์ไวด์ (Marvel Worldwide, Inc.) หรือเรียกทั่วไปว่า มาร์เวล คอมิกส์ (Marvel Comics) ของสหรัฐอเมริกา ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1939 ถือว่าเป็นบริษัทที่ประสบความสำเร็จอย่างมากในการเผยแพร่แนวคิดเกี่ยวกับซูเปอร์ฮีโร่และประสบความสำเร็จในด้านอุตสาหกรรมบันเทิง เพราะเป็นบริษัทเดียวที่จัดทำหนังสือการ์ตูนในขณะนั้น ทั้งนี้หนังสือการ์ตูนและภาพยนตร์ที่ผลิตภายใต้การดูแลของค่ายมาร์เวล คอมิกส์ (Marvel Comics) ถือเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนเกี่ยวกับการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม เนื่องจากภาพยนตร์ของค่ายดังกล่าวสามารถสร้างกระแสความนิยมได้ทั่วโลกตลอดระยะเวลากว่า 80 ปีที่ผ่านมา อีกทั้งยังเพิ่มฐานภาพยนตร์ซูเปอร์ฮีโร่ให้กว้างขึ้นอยู่ตลอดเวลา

จากที่กล่าวมาข้างต้นการแปลภาษาจากชื่อเรื่องของภาพยนตร์จากค่ายมาร์เวล คอมิกส์ (Marvel Comics) ซึ่งเป็นค่ายที่ได้รับความนิยมอย่างสูงและยาวนานจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจ เพราะไม่เพียงแต่ผู้แปลจะต้องแปลให้ชื่อเรื่องกับเนื้อหาของภาพยนตร์สอดคล้องกันเท่านั้น แต่ยังต้องอาศัยกลวิธีต่างๆ เช่น องค์ประกอบของความหมาย ประเภทของภาพยนตร์ไปจนถึงโครงสร้างของภาษา เพื่อให้ชื่อเรื่องที่ถูกแปลมาเป็นภาษานั้นๆ มีความน่าสนใจ แต่ยังคงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้ผลิตภาพยนตร์ อีกทั้งการแปลชื่อภาพยนตร์ยังเป็นวิธีการดัดแปลงทางภาษาที่ทำให้เห็นการกลมกลืนกันของวัฒนธรรมอย่างเห็นได้ชัดที่สุด จะเห็นได้จากการใช้คำใหม่ที่ผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมไทยกับวัฒนธรรมของชาตินั้นๆ รวมทั้งยังเป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นค่านิยม และความสนใจของสังคมในขณะนั้นด้วย ซึ่งความสำเร็จของภาพยนตร์ซูเปอร์ฮีโร่จากค่ายมาร์เวล คอมิกส์ (Marvel Comics) ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่ประสบความสำเร็จและได้รับความนิยมอย่างสูง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์จากค่ายมาร์เวล คอมิกส์ (Marvel Comics) เพื่อให้ทราบถึงแนวคิดที่ผู้แปลนิยมใช้ในการแปลชื่อภาพยนตร์ต่างประเทศเพื่อถ่ายทอดความหมายและสื่อถึงเนื้อเรื่องให้เกิดความน่าสนใจมากที่สุด

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ต่างประเทศที่ถูกนำมาแปลเป็นภาษาไทยจากค่ายมาร์เวล คอมิกส์ (Marvel Comics)
2. เพื่อเปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างชื่อภาพยนตร์ภาษาอังกฤษและชื่อภาพยนตร์ภาษาไทยจากค่ายมาร์เวล คอมิกส์ (Marvel Comics)

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาชื่อภาพยนตร์แนวซูเปอร์ฮีโร่จากค่ายมาร์เวล คอมิกส์ (Marvel Comics) ที่ถูกผลิตตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2562 รวมระยะเวลา 22 ปี จำนวน 54 เรื่อง

วิธีการศึกษา

การวิเคราะห์ชื่อภาพยนตร์ต่างประเทศที่ถูกนำมาแปลเป็นภาษาไทยจากค่ายมาร์เวล คอมิกส์ (Marvel Comics) มีการศึกษาวิจัยดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการแปลและการตั้งชื่อภาพยนตร์
2. ดำเนินการรวบรวมรายชื่อภาพยนตร์ต่างประเทศจากค่ายมาร์เวล คอมิกส์ (Marvel Comics) ที่เข้าฉายในประเทศไทยและนำรายชื่อภาพยนตร์ต้นฉบับภาษาอังกฤษมาเปรียบเทียบกับชื่อแปลภาษาไทย
3. วิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์โดยอาศัยกรอบการศึกษาเรื่องแนวคิดและทฤษฎี การแปลของ Skopos (1977) และหลักการแปลชื่อภาพยนตร์ตามกรอบแนวคิดของเบญจรัตน์ วิทยาเทพ (2552)
4. อภิปรายผลจากการวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ต่างประเทศ ที่ถูกนำมาแปลเป็นภาษาไทยจากค่ายมาร์เวล คอมิกส์ (Marvel Comics) ด้วยการพรรณวิเคราะห์

ผลการศึกษา

การศึกษากลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ จากค่ายมาร์เวล คอมิกส์ (Marvel Comics) พ.ศ.2541- พ.ศ.2562 จำนวน 54 เรื่อง พบกลวิธีการแปลจำนวน 6 ลักษณะ และสามารถคิดเป็นร้อยละได้ดังนี้

กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์	จำนวนเรื่อง	ร้อยละ
1. การแปลโดยทับศัพท์และขยายความ	16	30%
2. การทับศัพท์จากชื่อเดิม	13	24%
3. การแปลและขยายความบทบาทตัวละคร	9	16%
4. การแปลโดยยืมคำเดิมส่วนหนึ่งและขยายความ	7	14%
5. การแปลตรงตัว	6	10%
6. การแปลโดยอิงกับแก่นเรื่อง	3	6%

ตารางที่ 1 แสดงกลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์จากค่ายมาร์เวล คอมิกส์ (Marvel Comics) และแสดงค่าร้อยละ

1. การแปลโดยทับศัพท์และขยายความ

เป็นกลวิธีการแปลที่เลือกนำเสนอการทับศัพท์จากชื่อต้นฉบับภาษาอังกฤษและเสริมความหมายภาษาไทย เพื่อขยายความเนื้อหาในภาพยนตร์เพิ่มเติม อีกทั้งให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจในเนื้อหาของภาพยนตร์มากยิ่งขึ้น จากการวิเคราะห์พบว่า กลวิธีการแปลลักษณะนี้เป็นที่นิยมมากที่สุด เนื่องจากการทับศัพท์ชื่อภาษาอังกฤษ ส่วนใหญ่ มักเป็นชื่อเฉพาะเช่น ตัวละคร หน่วยงาน องค์กร สถานที่ แต่ยังคงมีการอธิบายความหมายบางส่วน เป็นภาษาไทย เพื่อให้เนื้อหาและชื่อภาพยนตร์มีความสอดคล้องกันในการแปลชื่อภาพยนตร์ต่างประเทศ เป็นภาษาไทยจากค่ายมาร์เวล คอมีกส์ (Marvel comics) จำนวน 16 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 30 ยกตัวอย่างเช่น

Blade Trinity	เบลค3 อ่ามทิตพันธุ์อมตะ
Fantastic Four: Rise of the Silver Surfer	สี่พลังคนกายสิทธิ์: กำเนิดซิลเวอร์ เซิร์ฟเฟอร์
The Amazing Spider-Man 2: Rise of Electro	ดี อะเมซิ่ง สไปเดอร์-แมน: ผงาดอสูรกายสายฟ้า

ตารางที่ 2 แสดงกลวิธีที่ 1 การแปลโดยทับศัพท์และขยายความ

2. การทับศัพท์จากชื่อเดิม

เป็นกลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ โดยใช้คำอ่านภาษาอังกฤษจากต้นฉบับมาทับศัพท์เป็นชื่อภาพยนตร์ โดยไม่มีการเสริมคำหรือตีความประกอบเป็นภาษาไทย จากการวิเคราะห์พบว่าจากชื่อภาพยนตร์ต้นฉบับบางเรื่อง มีการใช้ชื่อเฉพาะ เช่น ชื่อของตัวละครหลัก สถานที่ องค์กรหรือหน่วยงาน รวมไปถึงเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้น ภายในเรื่อง ทั้งนี้ผู้แปลอาจเห็นว่าการแปลที่ใช้คำภาษาอังกฤษทั้งหมดเข้ากับยุคสมัยในปัจจุบัน มักจะทำงานคู่กับ ใบปิดหนัง(Poster) มีจำนวน 13 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 24 ยกตัวอย่างเช่น

The Avengers	ดี อเวนเจอร์ส
X-Men: Apocalypse	เอ็กซ์เมน อะพอคาลิปส์
Spider-Man Homecoming	สไปเดอร์แมน: โฮมคัมมิ่ง

ตารางที่ 3 แสดงกลวิธีที่ 2 การทับศัพท์จากชื่อเดิม

3. การแปลและการขยายความบทบาทตัวละคร

เป็นกลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ที่มีการกล่าวถึงบทบาทความสามารถและลักษณะพิเศษของตัวละครเอก เป็นหลัก โดยมีการขยายความมุ่งเน้นตัวละครเพิ่มเติมในชื่อเรื่อง การแปลในลักษณะนี้ไม่ได้เป็นการแปล

ความหมายจากชื่อภาษาอังกฤษ แต่อาศัยการแปลจากเนื้อหาบางส่วนของภาพยนตร์ เพื่อให้ผู้รับสารสามารถคาดเดาเนื้อเรื่องของภาพยนตร์ได้ มีจำนวน 9 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 16 ยกตัวอย่างเช่น

Blade	เบลค พันธุ์ฆ่าอมตะ
The Incredible Hulk	มนุษย์ตัวเขียวจอมพลัง
Doctor Strange	จอมเวทย์มหากาฬ

ตารางที่ 4 แสดงกลวิธีที่ 3 การแปลและการขยายความบทบาทตัวละคร

4. การแปลโดยยึดคำเดิมส่วนหนึ่งและขยายความ

เป็นกลวิธีการแปลที่ผู้แปลหยิบยกเอาถ้อยคำบางคำ หรือนำเสนอข้อความบางส่วนในรูปแบบที่เกิดจากการแปลมาเป็นภาษาไทยและใช้การเพิ่มเติมข้อความขยาย ซึ่งในส่วนที่ผู้แปลเลือกนำมาแปลนั้น มักมีการใช้ภาพพจน์แบบอติพจน์เพื่อเน้นย้ำความหมายที่ฟังดูแล้วยิ่งใหญ่ สามารถเรียกความสนใจจากผู้ชมได้ดี มีจำนวน 7 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 14 ยกตัวอย่างเช่น

Guardians of the Galaxy	รวมพันธุ์นักสู้พิทักษ์จักรวาล
Fantastic Four	สี่พลังคนกายสิทธิ์
Iron Man	มหาประลัยคนเกราะเหล็ก

ตารางที่ 5 แสดงกลวิธีที่ 4 การแปลโดยยึดคำเดิมส่วนหนึ่งและขยายความ

5. การแปลตรงตัว

เป็นกลวิธีการแปลความหมายตรงตัวจากชื่อต้นฉบับภาษาอังกฤษทั้งข้อความ ไม่มีการเสริมความหมายเพิ่มเติมเป็นภาษาไทยเข้าไปในการแปลจะมีการสรรคำที่ดึงดูดใจหรือคมคาย อาจมีการใช้คำศัพท์ที่ไม่พบการใช้ทั่วไป แต่ผู้รับสารก็ยังสามารถเข้าใจได้ ความหมายที่ถูกแปลแล้วจึงยังมีใจความที่ครบถ้วนสมบูรณ์ มีความชัดเจน มีจำนวน 6 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 10 ยกตัวอย่างเช่น

Spider-Man

ไอ้แมงมุม

Thor: Ragnarok

ธอร์: คีกอวสานเทพเจ้า

Avengers: Endgame

อเวนเจอร์ส: เผด็จศึก

ตารางที่ 6 แสดงกลวิธีที่ 5 การแปลตรงตัว

6. การแปลโดยอิงกับแก่นเรื่อง

เป็นกลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์โดยมีการนำเหตุการณ์หรือสิ่งที่บอกเล่าสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในภาพยนตร์มาเป็นชื่อเรื่อง เพื่อขยายความและสื่อความหมายให้ผู้ชมได้เข้าใจถึงสิ่งที่ผู้ผลิตต้องการนำเสนอ โดยกลวิธีการแปลลักษณะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหมายถึงตัวละครหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในเนื้อเรื่องภาพยนตร์ได้ นับเป็นกลวิธีการแปลที่ได้รับความนิยมน้อยที่สุด จำนวน 3 คิดเป็นร้อยละ 6 เรื่อง ยกตัวอย่างเช่น

X2 United

เอ็กซ์เมน คีมนุษย์พลังเหนือโลก2

Thor

ธอร์ :เทพเจ้าสายฟ้า

Avengers: Infinity War

อเวนเจอร์ส: มหาสงครามล้างจักรวาล

ตารางที่ 7 แสดงกลวิธีที่ 6 การแปลโดยอิงกับแก่นเรื่อง

ทั้งนี้จากการพิจารณาหาความสอดคล้องของชื่อเรื่องระหว่างชื่อภาพยนตร์ภาษาอังกฤษและชื่อภาพยนตร์ภาษาไทย พบว่ามีชื่อภาพยนตร์จากค่ายมาร์เวล คอมิกส์ (Marvel comics) เมื่อถูกนำมาแปลเป็นภาษาไทย จะมีการเปลี่ยนแปลงคำและขยายความหมายเพิ่มเติม ทำให้ชื่อเรื่องมีความเปลี่ยนแปลงไม่สอดคล้องกับชื่อต้นฉบับภาษาอังกฤษ โดยปรากฏภาพยนตร์ภาษาไทยที่ไม่มีความสอดคล้องกับชื่อภาพยนตร์ภาษาอังกฤษ 35 เรื่อง เนื่องจาก ผู้แปลมีการเพิ่มเติมคำในภาษาไทย และปรากฏชื่อภาพยนตร์ที่มีความสอดคล้องกับชื่อภาพยนตร์ภาษาอังกฤษ 19 เรื่อง เนื่องจากผู้แปลใช้การทับศัพท์และการแปลตรงตัว

จำนวน 35 เรื่อง จากกลวิธีการแปลด้วยเงื่อนไขดังต่อไปนี้

1. การแปลโดยทับศัพท์และมีการขยายความ
2. การแปลและขยายความบทบาทตัวละคร
3. การแปลโดยยึดคำเดิมส่วนหนึ่งและขยายความ
4. การแปลโดยอิงกับแก่นเรื่อง

และพบว่าชื่อภาพยนตร์จากค่ายมาร์เวล คอมีกส์ ที่เป็นภาษาอังกฤษ โดยมีความสอดคล้องกับชื่อที่ถูกนำมาแปลเป็นภาษาไทย จำนวน 19 เรื่อง ซึ่งเป็นการแปลทับศัพท์จากกลวิธีการแปลด้วยเงื่อนไขต่อไปนี้

1. การทับศัพท์จากชื่อเดิม
2. การแปลตรงตัว

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง "การศึกษากลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ จากค่ายมาร์เวล คอมีกส์ (Marvel Comics) พ.ศ.2541-พ.ศ.2562" ศึกษาจากการรวบรวมชื่อภาพยนตร์จากค่ายมาร์เวล คอมีกส์ (Marvel Comics) ที่เข้าฉายในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ.2541-2562 รวมทั้งสิ้น 54 เรื่อง ศึกษาโดยการนำรายชื่อภาพยนตร์ต้นฉบับภาษาอังกฤษ มาเปรียบเทียบกับชื่อแปลภาษาไทยโดยอาศัยกรอบการศึกษาเรื่องแนวคิดและทฤษฎีการแปลของ Skopos (1977) และเพิ่มเติมเงื่อนไขเกี่ยวกับการแปลชื่อภาพยนตร์ตามกรอบแนวคิดของเบญจรัตน์ วิทยาเทพ (2552) พบว่ากลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ภาษาอังกฤษเป็นภาษาไทยคือการแปลโดยทับศัพท์และขยายความ ซึ่งเป็นกลวิธีการแปลที่เลือกนำเสนอการทับศัพท์จากต้นฉบับภาษาอังกฤษและเสริมความหมายภาษาไทย เพื่อขยายความเนื้อหาในภาพยนตร์เพิ่มเติมให้ผู้รับสารเกิดความเข้าใจในเนื้อหาของภาพยนตร์มากยิ่งขึ้น และกลวิธีที่พบน้อยที่สุด คือการแปลชื่อโดยอิงกับแก่นเรื่อง ซึ่งเป็นกลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์โดยมีการนำเหตุการณ์หรือสิ่งที่บอกเล่าสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในภาพยนตร์เรื่องนั้นๆ มาเป็นชื่อเรื่องเพื่อขยายความและสื่อความหมายให้ผู้ชมได้เข้าใจถึงสิ่งที่ผู้ผลิตต้องการนำเสนอ โดยกลวิธีการแปลวิธีนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อหมายถึงตัวละครหรือสถานการณ์ของภาพยนตร์ได้อย่างชัดเจน

ทั้งนี้ผลการศึกษการเปรียบเทียบชื่อภาพยนตร์ระหว่างชื่อต้นฉบับภาษาอังกฤษกับชื่อภาษาไทยนั้น พบว่าชื่อภาพยนตร์ที่ถูกนำมาแปลเป็นภาษาไทยไม่มีความสอดคล้องมากกว่า เนื่องจากโครงสร้างและระดับภาษามีความแตกต่างกัน การแปลจึงมีการเปลี่ยนแปลงคำหรือขยายความเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทในเนื้อหาของภาพยนตร์ จึงส่งผลให้ชื่อที่ถูกแปลไม่สอดคล้องกับชื่อต้นฉบับภาษาอังกฤษ

อภิปรายผล

การตั้งชื่อภาพยนตร์ในแต่ละเรื่องมีผลต่อการรับรู้และเลือกเข้าชมของผู้บริโภค อีกทั้งยังมีผลต่อรายได้ของภาพยนตร์โดยตรง เนื่องจากชื่อของภาพยนตร์ถือเป็นการใช้ภาษาเพื่อการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างหนึ่ง การตั้งชื่อภาพยนตร์จำเป็นต้องตั้งชื่อให้โดดเด่นน่าสนใจ อีกทั้งต้องไม่ส่งผลกระทบต่อผู้คนและสังคมจากการศึกษาเรื่อง "การศึกษากลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์จากค่ายมาร์เวล คอมีกส์(Marvel Comics) พ.ศ.2541-พ.ศ.2562" พบว่าการตั้งชื่อภาพยนตร์ของค่ายมาร์เวล คอมีกส์ (Marvel Comics) มีกลวิธีการแปลหลายลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นการสรรคำ การแปลทับศัพท์ การขยายความกลวิธีเหล่านี้ ล้วนแต่ถูกนำมาใช้เพื่อมุ่งเน้นผลทางด้าน

การโฆษณา ผู้แปลจึงต้องระมัดระวังในการแปลงาน เพื่อไม่ให้เป็นการบิดเบือนความหมายมากที่สุด ขณะเดียวกัน ต้องพยายามสื่อสารให้ผู้ชมสามารถคาดเดาเนื้อเรื่องและประเภทของภาพยนตร์ได้ ภาพยนตร์ประเภทที่กล่าวถึง ในยอดมนุษย์หรือฮีโร่(HERO) อย่างภาพยนตร์จากค่ายมาร์เวล คอมิกส์ (Marvel Comics) ซึ่งมีภาพยนตร์ภาคต่อ เป็นจำนวนมากและเน้นถึงบทบาทของตัวละคร จึงมักใช้การทับศัพท์ชื่อเรื่องหลักและขยายความเพิ่มเติม เป็นภาษาไทย อย่างไรก็ตามการแปลชื่อภาพยนตร์ที่ปรากฏนั้น ยังคงมุ่งเน้นการให้ความสำคัญกับความหมาย ที่ผู้สร้างต้องการนำเสนอเป็นหลักตรงตามแนวคิดในการแปลของ Skopos (1977) ซึ่งได้ระบุว่า เป็นทฤษฎีการแปล ที่ยึดวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการแปลเป็นหลัก และการแปลชื่อภาพยนตร์ตามกรอบแนวคิดของเบญจรัตน์ วิทยาเทพ (2552) ซึ่งมุ่งเน้นการคงความหมายของผู้ส่งสารเป็นหลัก เช่น บริบทและเนื้อหาของเรื่อง ทำให้กลวิธี ที่พบมากที่สุด คือ การแปลโดยทับศัพท์และขยายความได้รับความนิยมมากที่สุด ในขณะที่กลวิธีการแปลการแปล โดยอิงกับแก่นเรื่องได้รับความนิยมน้อยที่สุด ทั้งนี้การศึกษาข้างต้นได้สะท้อนวัฒนธรรมการแปลชื่อภาพยนตร์ ของไทย ซึ่งมักใช้การแปลโดยคงความหมายเดิมและขยายความเพิ่มเติมเพียงบางส่วนเท่านั้น เนื่องจากการแปล แบบดังกล่าวอาจมีผลทางธุรกิจและการรับรู้ของผู้รับสารในสังคมไทยได้ง่าย อีกทั้งภาพยนตร์ส่วนใหญ่ เป็นภาพยนตร์ที่มีภาคต่อ การใช้ชื่อภาพยนตร์เป็นชื่อหลักและขยายความภาคต่ออาจทำให้สามารถดึงดูดลูกค้า กลุ่มเดิมและสร้างความเข้าใจในเนื้อหาต่อลูกค้ากลุ่มใหม่ได้ ซึ่งแตกต่างจากการแปลโดยอิงแก่นเรื่องหรือ การทับศัพท์จากชื่อเดิม อาจทำให้เกิดความสับสนต่อลูกค้ากลุ่มเดิม กลวิธีดังกล่าวจึงไม่ได้รับความนิยม แม้ว่า จะเป็นกลวิธีที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถทางภาษาของ ผู้แปลมากกว่าก็ตาม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาชื่อภาพยนตร์ต่างประเทศประเภทอื่น เช่น แนวสยองขวัญ แนวอาชญากรรม แนววิทยาศาสตร์ เป็นต้น ที่ถูกนำมาแปลเป็นภาษาไทย เนื่องจากแนวภาพยนตร์ที่กล่าวถึงมีการใช้ความสามารถในการแปลมากกว่า แนวซูเปอร์ฮีโร่
2. ควรนำผลการศึกษาไปประยุกต์เป็นแนวทางในการตั้งชื่อผลงานต่าง ๆ เช่น ชื่อหนังสือหรืองานศิลปะประเภท อื่นๆ
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบชื่อภาพยนตร์แต่ละทศวรรษ เพื่อศึกษาถึงพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการใช้ ภาษาการตั้งชื่อและการแปลชื่อภาพยนตร์เป็นภาษาไทย

เอกสารอ้างอิง

การ์ตูน. วิกีพีเดีย สารานุกรมเสรี.(2562). สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562, จาก
<https://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%8C%E0%B8%95%E0%B8%B9%E0%B8%99>

- จักรวาลภาพยนตร์มาร์เวล.วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี.(2562). สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2562,
จากวิกิพีเดีย <https://th.wikipedia.org/wiki/จักรวาลภาพยนตร์มาร์เวล>
- ชลีกาญจน์ จันทจำรัสรัตน์.(2559). กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์แอ็คชั่นต่างประเทศเป็นภาษาไทย. (วิทยานิพนธ์
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา).
- ชุตินา บุญอยู่.(2549). วิเคราะห์โครงสร้างภาษาและกลวิธีการตั้งชื่อภาพยนตร์ไทย. (วิทยานิพนธ์ปริญญา-
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยทักษิณ).
- ธีรรัตน์ บุญทองแสน. (2543). การถ่ายทอดสารจากชื่อภาพยนตร์ภาษาอังกฤษของภาพยนตร์อเมริกันเป็น
ภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล, สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรม
เอเชีย, สาขาวิชาภาษาและวัฒนธรรมเพื่อการสื่อสารและการพัฒนา
- นลินี ศิริพรไพศาล.(2558). การศึกษาเปรียบเทียบการตั้งชื่อภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์จีน. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
อักษรศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- เบญจรัตน์ วิทยาเทพ.(2550). *การวิเคราะห์กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ต่างประเทศเป็นภาษาไทย*. สารนิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต.ภาษาอังกฤษเพื่อธุรกิจและอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนคร
เหนือ.
- พิมพ์พันธุ์ เวสสะโกศล.(2558). *การแปลภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษ*. พิมพ์ครั้งที่ 2 .กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ภาคภูมิ เฉลิมวัฒน์ .(2549). การตั้งชื่อภาพยนตร์ไทย : ภาษาที่ใช้ในสังคม.(ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต คณะ
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี)
- มาร์เวล คอมิกส์ สืบค้นเมื่อ 26 สิงหาคม 2562, จากวิกิพีเดีย <https://th.wikipedia.org/wiki/มาร์เวลคอมิกส์>
- มณีรัตน์ สวัสดิวัฒน์ ณ อยู่ธยา.(2548). *การแปล : หลักการและการวิเคราะห์*. พิมพ์ครั้งที่ 1. สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน.(2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- ไศลทิพย์ จารุภูมิ.(2541). กลวิธีการแปลชื่อภาพยนตร์ตลกอเมริกันเป็นภาษาไทยเป็นภาษาไทย.
(วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- สัญญาวิ สายบัว.(2542). หลักการแปล.กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สิทธา พินิจภูวดล.(2561). กลวิธีการตั้งชื่อภาพยนตร์ไทยเป็นภาษาจีน. (วิทยานิพนธ์ปริญญามนุษยศาสตร์บัณฑิต,
มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- สุภาวัลย์ วิชัยระหัด และ อัญชนิดา จาดสันทัต.(2551). กลวิธีการแปลวรรณกรรมเยาวชนเรื่อง ชาร์
ล็อตต์ แมงมุมเพื่อนรัก.(วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยนเรศวร).
- Hall,E.T. (2011). *Beyond Culture*. New York: Doubleday.Hofstede,G.Dimensionizing
Cultures: The Hofstede

Hans, V. (1996). *A Skopos Theory of Translation*. Heidelberg : TextCon Text.

Preedee Rirkvaleekul.(2562).Avengers: Endgame ทำลายสถิติ Avatar ได้สำเร็จ : ขึ้นอันดับ1

หนังทำเงินทั่วโลกสูงสุดตลอดกาล “2.79 พันล้านเหรียญ” สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562.สืบค้นจาก

<https://www.beartai.com/lifestyle/334025?fbclid=IwAR15KYyuH00drEPMCDgHf5D2kCxLcQ>

ZB8O3sM_Vq9eSON4cKGsUwZ-a9e24

การศึกษากลวิธีการสื่อสารสร้างแรงบันดาลใจในรายการ Perspective ตอน Wonder Woman
Study of Motivational communication strategies for
Perspective: Wonder Woman

นवलหง นันทรัตน์วิบูล¹ ศุภกร รัตนรังศรี² สาคเรศ ศิริรักษ์³
และวิฑูรย์ เมตตาจิตร⁴

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการสื่อสารสร้างแรงบันดาลใจในรายการ Perspective ตอน Wonder Woman เก็บข้อมูลจากการถอดเทปรายการ ทั้งสิ้น 13 เทป จำนวน 10 ตอน ผลการศึกษาพบว่า กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการสร้างแรงบันดาลใจมี 9 กลวิธี ได้แก่ การชักจูงโดยการแสดงความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 31.48 การชักจูงโดยใช้คำแสดงอารมณ์ คิดเป็นร้อยละ 25.92 การชักจูงโดยยกตัวอย่างเหตุการณ์ประกอบ คิดเป็นร้อยละ 14.19 การชักจูงโดยอธิบายข้อมูลเป็นลำดับ คิดเป็นร้อยละ 10.49 การชักจูงโดยการให้เหตุผล คิดเป็นร้อยละ 5.55 การชักจูงโดยบอกให้ทำอะไรบางอย่าง คิดเป็นร้อยละ 5.55 การชักจูงโดยบอกผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น คิดเป็นร้อยละ 3.70 การชักจูงโดยอ้างถึงสถาบัน คิดเป็นร้อยละ 1.85 และ การชักจูงโดยให้อำนาจผู้ฟัง คิดเป็นร้อยละ 1.23 ตามลำดับ กลวิธีการสื่อสารสร้างแรงบันดาลใจที่มุ่งเน้นไปที่การสร้างอารมณ์ร่วม หรือทำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์คล้อยตาม จะทำให้ผู้ฟังคล้อยตามผู้พูดได้มากกว่าการสร้างแรงบันดาลใจโดยมุ่งเน้นไปที่การให้เหตุผล

คำสำคัญ : กลวิธีทางภาษา แรงบันดาลใจ Perspective ตอน Wonder Woman

¹⁻³ นักศึกษาปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาและภาษาไทยประยุกต์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

⁴ อาจารย์, ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทนำ

ในปัจจุบันกระแสการสร้างแรงบันดาลใจปรากฏในสื่อเกือบทุกแขนง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อโทรทัศน์ ซึ่งแรงบันดาลใจในความหมายของผู้วิจัย หมายถึง สิ่งที่กระตุ้นและถือเป็นแรงผลักดันให้ผู้ฟังเกิดความศรัทธา และคล้อยตาม ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือประสงค์จะกระทำการบางสิ่งด้วยความมานะพยายาม จนนำไปสู่ความสำเร็จ ดังที่ ภูเขา สุมุทจักร (2552) ได้กล่าวว่า หากผู้สร้างแรงบันดาลใจและผู้รับแรงบันดาลใจ มีความคิด ความเชื่อ แบบเดียวหรือใกล้เคียงกัน ทำให้ผู้ที่ได้รับแรงบันดาลใจเกิดการกระทำด้วยความศรัทธา และความมานะพยายามอย่างไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อย

กลวิธีทางภาษาเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจ การเลือกใช้กลวิธีทางภาษาเพื่อสร้างแรงบันดาลใจจะแตกต่างกันหรือคล้ายคลึงกันขึ้นอยู่กับบริบทและลักษณะเฉพาะตัวของผู้พูด ดังที่พบว่ามีนักพูดในประเทศไทยที่พูดสร้างแรงบันดาลใจหลายท่านที่มีความโดดเด่นในการเลือกใช้ภาษาที่ต่างกัน ตัวอย่างเช่น คุณปอนด์ ยาขอบเช่น ในรายการ Lazy Sunday ที่ดำเนินรายการแบบพีสนอนนิ่ง มีการใช้คำแสดงความเป็นกันเอง ทำให้ผู้ชมรู้สึกเข้าถึงง่ายและคล้อยตาม คุณฉนวน บุรณะศิริธู มีลักษณะการใช้ภาษาเฉพาะตัว คือ การใช้ภาษาแสดงอารมณ์ การใช้ชื่อเรียกแทนบุคคล และการใช้ประโยคขัดความ (ปวีณสุตา, ปาวิชาติ, พัชรธรรม, สมิตซ์ชาติ, และอลิสสา, 2562) นอกจากนี้ยังมีรายการสร้างแรงบันดาลใจที่น่าสนใจอีกมาก เช่น รายการ Ted x talks, รายการ Talk a teach ของครูเงาะ รสสุคนธ์ กองเกตุ รายการความสุขโดยสังเกต ในช่อง THE STANDARD และรายการ Perspective

รายการ Perspective มีรูปแบบรายการที่ต้องการสร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้ชม โดยการเชิญแขกรับเชิญที่ประสบความสำเร็จในชีวิต มีประสบการณ์ชีวิตที่น่าสนใจ เพื่อเป็นตัวอย่างการใช้ชีวิต เป็นการสร้างแรงบันดาลใจและมอบมุมมองใหม่ ๆ ในการใช้ชีวิตให้แก่ผู้ชม ลักษณะเด่นของรายการ Perspective คือ การจัดทำตอนพิเศษเพื่อแสดงให้เห็นความสามารถของผู้หญิง ว่าความงามของผู้หญิงไม่ได้มีเพียงแค่รูปลักษณ์ภายนอกเท่านั้น แต่ยังมี ความงามภายใน คือ ทักษะคิดและความสามารถอีกด้วย ดังที่ เฮอร์ สุวีกรม (2560) พิธีกรผู้ดำเนินรายการ Perspective กล่าวว่า “ในปัจจุบันประชากรหญิงมีมากกว่าชาย จึงกลายเป็นกำลังหลักที่จะขับเคลื่อนโลกใบนี้ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้ Perspective อยากจะนำเสนอเรื่องราวของสุภาพสตรีที่มีความสามารถและมีบทบาทหน้าที่ทางสังคม เพื่อพร้อมจะเป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้หญิงไทยทั่วทั้งประเทศ ให้ได้เห็นว่าคุณงามที่แท้จริงนั้น มาจากข้างใน” รายการ Perspective จึงมีตอนพิเศษคือ Wonder Woman ด้วยรูปแบบรายการคือการเชิญผู้หญิงมาสัมภาษณ์โดยให้ถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตตั้งแต่วัยเด็ก การใช้ชีวิต การฝ่าฟันมรสุมจนทำให้พบจุดพลิกผันที่ทำให้ชีวิตเกิดการเปลี่ยนแปลงจนประสบความสำเร็จจนถึงปัจจุบัน

รายการ Perspective ตอน Wonder Woman เป็นรายการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงไม่ได้มีความงามเพียงแค่รูปลักษณ์ภายนอกเท่านั้น แต่ยังมีศักยภาพด้านอื่นอีกด้วย รูปแบบของรายการจะเชิญผู้หญิงที่มีอิทธิพลในด้านต่าง ๆ มาสัมภาษณ์สัปดาห์ละ 1 ท่าน รวมทั้งสิ้น 10 ท่าน มาบอกเล่าเรื่องราวในชีวิต ความยากลำบากของการใช้ชีวิต ประสบการณ์ชีวิตที่น่าสนใจ จนถึงวันที่ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยเห็นว่ารูปแบบ

ของรายการที่นำเสนอมุมมองของผู้หญิงในด้านความสามารถมากกว่าการนำเสนอมุมมองด้านความงาม เป็นประเด็นที่น่าสนใจ ประกอบกับการดำเนินรายการที่เป็นการเล่าเรื่องราวตั้งแต่อดีต การฝ่าฟันอุปสรรค จนมาถึงวันที่ประสบความสำเร็จ การดำเนินรายการรูปแบบเช่นนี้ มักสร้างความรู้สึกคล้อยตามให้กับผู้รับสาร ทำให้ผู้รับสารมีอาการร่วม ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะการที่รายการเลือกแขกรับเชิญซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นผู้หญิงทำให้เกิดความโดดเด่นด้านเนื้อหา เพราะมีรายการไม่มากนักที่จะระบุเฉพาะแขกรับเชิญผู้หญิงเท่านั้น และมีจุดมุ่งหมาย เพื่อให้แรงบันดาลใจกับผู้หญิงทุกคน ว่าทุกคนสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตได้

ผู้วิจัยเห็นว่าสังคมไทยเริ่มให้ความสำคัญกับผู้หญิงมากขึ้น เห็นได้จากรายการโทรทัศน์ที่เริ่มให้ผู้หญิงเข้ามามีบทบาทในการเป็นแขกรับเชิญเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้ชม รายการ Perspective ตอน Wonder Woman ถือเป็นรายการแรกที่เลือกสัมภาษณ์แขกรับเชิญเฉพาะผู้หญิง เพราะต้องการให้ผู้หญิงสะท้อนมุมมอง ความคิด ทศนคติ ค่านิยม เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับคนในสังคม และมีกลวิธีการสร้างแรงบันดาลใจมุ่งเน้นไปที่ การสร้างอารมณ์ร่วมหรือทำให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์คล้อยตาม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ชมเกิดการเปลี่ยนความคิด และพฤติกรรม มุ่งนำเสนอแนวคิดที่ว่า ทุกคนสามารถประสบความสำเร็จ ทำงานและใช้ชีวิตในแบบอย่างอิสระ ด้วยรายการที่มีรูปแบบการนำเสนอที่น่าสนใจ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิธีการสื่อสารสร้างแรงบันดาลใจของรายการ Perspective ตอน Wonder woman ที่สามารถสร้างความเชื่อ ความศรัทธา จนนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติ และเปลี่ยนพฤติกรรมได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิธีการสื่อสารสร้างแรงบันดาลใจในรายการ Perspective ตอน Wonder Woman

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. กลวิธีการสร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง รูปแบบภาษาที่ใช้ในการกระตุ้นเพื่อสร้างแรงผลักดันให้ผู้ฟัง เกิดความศรัทธา คล้อยตาม และรู้สึกต้องการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม หรือ ต้องการกระทำการบางสิ่งด้วยความ มานะพยายามจนนำไปสู่ความสำเร็จดังที่ตนเองประสงค์
2. รายการ Perspective หมายถึง รายการที่ถ่ายทอดเรื่องราวและมุมมองชีวิตของแขกรับเชิญ แต่ละท่าน ที่แตกต่างกันทั้งด้านของอาชีพ และรวมถึงฐานะทางสังคม ซึ่งเรื่องราวที่ถ่ายทอดล้วนแต่ต้องการกระตุ้น ความรู้สึกของผู้ชมให้เกิดแรงบันดาลใจในการตั้งใจกระทำการบางสิ่งเพื่อให้ประสบความสำเร็จ
3. Wonder woman หมายถึง ตอนพิเศษของรายการ Perspective ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ.2560 โดยการนำแขกรับเชิญเฉพาะผู้หญิง ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพ และมีอิทธิพลในด้านต่าง ๆ มาถ่ายทอดเรื่องราว การใช้ชีวิตตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงวันที่ประสบความสำเร็จ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากเทปบันทึกการ “Perspective ตอน Wonder Woman” ย้อนหลังทางเว็บไซต์ www.youtube.com จากช่อง JSL Global Media โดยศึกษาจากเทปบันทึกการ ตั้งแต่วันที่ 7 พฤษภาคม 2560 ถึงวันที่ 30 กรกฎาคม 2560 เป็นระยะเวลา 3 เดือน รวมจำนวนทั้งสิ้น 13 เทป 10 ตอน

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อความที่ได้จากการถอดเทปรายการมาวิเคราะห์ว่าข้อความดังกล่าวมีการใช้กลวิธีการสื่อสารสร้างแรงบันดาลใจแบบใด จัดตั้งเกณฑ์การวิเคราะห์ถ้อยคำที่สอดคล้องกับกลวิธีและจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ตามความถี่ในการใช้ โดยประยุกต์แนวคิดเรื่องการชักจูงใจ ของ Berger (1998) ตามที่เนาวนิจ สิริผาดิวิรัตน์ (2544) นำมาปรับใช้ แนวคิดเรื่องการพูดชักจูงใจของ Verderker (1996) ตามที่เนาวนิจ สิริผาดิวิรัตน์ (2544) นำมาปรับใช้ และแนวคิดจากงานวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การจูงใจผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต ของจินตนา ตันติศิริรัตน์ (2556) นำมาปรับใช้ ในการวิเคราะห์ ประกอบด้วย 8 กลยุทธ์ คือ 1) กลยุทธ์การเรียกร้องโดยตรงไปยังผู้รับสาร (Direct Request) 2) กลยุทธ์การอธิบายรายละเอียดของข้อมูล (Explanation) 3) กลยุทธ์การทำให้ผู้รับสารมีความรู้สึกดีถ้าตนได้ปฏิบัติตาม (Good Feeling) 4) กลยุทธ์การทำความดีเพื่อช่วยเหลือสังคม (Altruism - helping others) 5) กลยุทธ์การให้คำสัญญา (Promise) 6) กลยุทธ์การใช้ภาษาโดยมีลักษณะเป็นความนัย (Hinting) 7) กลยุทธ์การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ในการสื่อสาร (Liking) และ 8) กลยุทธ์การอ้างอิงถึงผู้มีชื่อเสียง (Celebrity)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์กลวิธีการสื่อสารสร้างแรงบันดาลใจในรายการ Perspective ตอน Wonder Woman พบจำนวน 9 กลวิธี ได้แก่ 1) การชักจูงโดยการแสดงความคิดเห็น 2) การชักจูงโดยใช้คำแสดงอารมณ์ 3) การชักจูงโดยยกตัวอย่างเหตุการณ์ประกอบ 4) การชักจูงโดยอธิบายข้อมูลเป็นลำดับ 5) การชักจูงโดยการให้เหตุผล 6) การชักจูงโดยบอกให้ทำอะไรบางอย่าง 7) การชักจูงโดยบอกผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น 8) การชักจูงโดยอ้างอิงถึงสถาบัน และ 9) การชักจูงโดยให้อำนาจผู้ฟัง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การชักจูงโดยการแสดงความคิดเห็น คือ การที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำแสดงความคิดเห็นของตนเอง เพื่อต้องการให้ผู้ชมเข้าใจถึงทัศนคติของผู้พูด ลักษณะเฉพาะของกลวิธีนี้จะปรากฏคำว่า เรารู้สึกว่า เราคิดว่า เราเชื่อว่า เป็นต้น พบจำนวนทั้งสิ้น 51 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 31.48 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) “เรารู้สึกว่าเค้าให้วิชาเราแล้วอะ เราจะไปเอาเงินอะไรจากเค้าอีก นี่ก็ออกมัยยะ วิชาจริงมันประเมินค่าเป็นเงินไม่ได้”

(ครูเงาะ แอคติ้งโค้ชสุดแซ่บ / วันที่ 25 มิถุนายน 2560)

จากตัวอย่างที่ (1) กรณีแครงรับเชิญไปสอนการแสดงในกองละคร โดยไม่ขอรับค่าจ้างในการสอน เนื่องจากมองว่าการได้สอนถือเป็นการฝึกวิชา ข้อความข้างต้นทำให้ผู้ชมตระหนักได้ว่าการทำสิ่งใด ไม่จำเป็นต้องมุ่งหวังเฉพาะเงิน เพราะสิ่งที่ได้มาอาจประเมินค่าไม่ได้ จะเห็นได้ว่าแครงรับเชิญใช้กลวิธีชักจูง โดยการแสดงความคิดเห็นผ่านถ้อยคำ “เรารู้สึกว่า”

(2) “เราเคยคิดว่าเราชอบอ่านข่าว จริง ๆ แล้ว เราไม่ได้ชอบอ่านข่าว เรารู้สึกว่าเราไม่มีความสุขกับการที่แบบตื่นเช้ามาแต่งหน้าแล้วมาอ่านข่าว เราคิดนะ ว่าแบบ มันก็มีแบบคนที่เขาชอบที่จะทำ แต่เรารู้สึกว่าสิ่งที่เรานัดและทำได้ดี มันไม่ใช่สิ่งนี้อะ ครูก็เลยแบบไม่เอาแล้ว ไม่ทำ สุดท้ายครูชอบอะไรอะ ฟังดี ๆ ครูชอบแสดง”
(ครูเงาะ แอคติ้งโค้ชสุดแซ่บ | วันที่ 25 มิถุนายน 2560)

จากตัวอย่างที่ (2) กรณีที่แครงรับเชิญทำงานเป็นผู้ประกาศข่าว และมั่นใจว่าตนเองชอบในสิ่งนี้ แต่สุดท้ายแครงรับเชิญอ่านข่าวผิดๆ ถูกๆ และหัวเราะออกกรายการ ทำให้พบว่าจริง ๆ แล้วตัวเองชอบการแสดงมากกว่า จากข้อความข้างต้นทำให้ผู้ชมตระหนักได้ว่าแท้จริงแล้วสิ่งที่เราทำ อาจไม่ใช่สิ่งที่เราชอบจริง ๆ ควรหาสิ่งที่ชอบ เพราะมันจะเป็นสิ่งที่เราทำได้ดี จะเห็นได้ว่าแครงรับเชิญใช้กลวิธีชักจูงโดยแสดงความคิดเห็นผ่านถ้อยคำ “เราเคยคิดว่า” และ “เราคิดนะ”

2) การชักจูงโดยใช้คำแสดงอารมณ์ คือ การที่ผู้พูดกล่าวถ้อยคำแสดงอารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง เพื่อต้องการให้ผู้ชมเข้าใจถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้พูด และเกิดอารมณ์ร่วมไปกับข้อมูลนั้น ลักษณะเฉพาะของกลวิธีนี้จะปรากฏคำแสดงอารมณ์ต่าง ๆ เช่น รัก โกรธ เกลียด เสียใจ กัดดัน สนุก ตื่นเต้น เป็นต้น เป็นต้น พบจำนวนทั้งสิ้น 42 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 25.92 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) “ครูจึงพบว่า วิชาชีพนี้นะของครู ศรัทธามันอะ แล้วครูอยากเห็นคนบนโลกนี้ได้รู้จักและใช้มันให้เป็นครูจึงตัดสินใจออก แล้วก็มาสอนคนภายนอก นี่จึงเป็นเหตุให้ครูทิ้งเงินเดือนเป็นแสน เยอะมัย สำหรับครู เยอะมากนะ แต่วันนั้นมันเชื่อมั่นมากเลย ว่าสิ่งนี้สร้างประโยชน์มากขึ้น พอเราตั้งใจทำปุ๊บ สุดท้ายเราก็รักมันเงินตามมาที่หลัง”

(ครูเงาะ แอคติ้งโค้ชสุดแซ่บ | วันที่ 25 มิถุนายน 2560)

จากตัวอย่างที่ (1) กรณีที่แครงรับเชิญลาออกจากงานที่ได้ค่าตอบแทนจำนวนมาก เพื่อมาทำในสิ่งที่ตนเองชอบและมองว่ามันเป็นประโยชน์ต่อคนอื่น และไม่สนใจว่าค่าตอบแทนจะได้มากน้อยเพียงใด จากข้อความข้างต้นทำให้ผู้ชมกล้าที่จะทำในสิ่งที่ตัวเองชื่นชอบ และลงมือทำ โดยไม่นำเรื่องเงินมาจำกัดความฝันของตนเอง จะเห็นได้ว่าแครงรับเชิญใช้กลวิธีชักจูงโดยใช้คำแสดงอารมณ์ผ่านถ้อยคำ “ศรัทธา” “เชื่อมั่น” “ตั้งใจ” และ “รัก”

(2) “ใครบอกว่าเจ้าหญิงไม่ลำบาก เจ้าหญิงก็ลำบากเป็น”

(Thai Designer Princess | วันที่ 7 พฤษภาคม 2560)

จากตัวอย่างที่ (2) กรณีที่แครงรับเชิญเล่าถึงตอนที่ตนเองขาหักจากการตกม้า และครูปอกให้ดรอปรียนเพื่อไปลงเรียนใหม่ แต่แครงรับเชิญพยายามรักษาตัวจนหายและสามารถกลับมาเรียนจนจบจากข้อความข้างต้น แสดงให้เห็นถึงชีวิตจริงของแครงรับเชิญ ว่าถึงแม้จะอยู่ในสถานภาพที่สูงกว่าคนอื่น ก็ยังต้องพบเจอกับความลำบากและยังต้องพิสูจน์ตัวเองเช่นกัน จะเห็นได้ว่าแครงรับเชิญใช้กลวิธีชักจูงโดยใช้คำแสดงอารมณ์ผ่านถ้อยคำ “ลำบาก”

3) การชักจูงโดยยกตัวอย่างเหตุการณ์ประกอบ คือ การที่ผู้พูดถ่ายทอดเรื่องราวโดยหยิบยกตัวอย่างเหตุการณ์จริงมาประกอบการนำเสนอเพื่อทำให้น่าสนใจยิ่งขึ้น ลักษณะของกลวิธีนี้จะสังเกตได้จากบริบทโดยรวมของข้อความ อาจไม่ปรากฏคำที่ระบุชัดเจน พบจำนวนทั้งสิ้น 23 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 14.19 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) “ถ้าพูดถึงเรื่องงานป้องกันที่ต้นตื้นก็โดนยิง”

(วีรยา ผู้พิทักษ์พันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง | วันที่ 28 พฤษภาคม 2560)

จากตัวอย่างที่ (1) กรณีข้างต้นแครงรับเชิญเล่าถึงเหตุการณ์ระทึกที่เกิดขึ้น ขณะปฏิบัติหน้าที่เดินลาดตระเวนในป่าและไปเจอกลุ่มลักลอบตัดไม้ ทำให้เกิดการยิงปะทะกัน จะเห็นได้ว่าแครงรับเชิญใช้กลวิธีชักจูงโดยการยกตัวอย่างเหตุการณ์มาประกอบ

(2) “กษัตริย์ทั้งหมดชอบใจ เขาชอบมาตามมากเลย ตลก เขาบอกโอเค ไม่ผ่านให้ครั้งเดียวจะผ่านให้ตลอดชีวิตเลย เป็นผู้หญิงคนเดียวที่ได้รับบัตรผ่านเข้าไปกองทัพเขาเลย ชายของได้ตลอด”

(นพรัตน์ มาตามรถถัง | วันที่ 21 พฤษภาคม 2560)

จากตัวอย่างที่ (2) กรณีข้างต้นแครงรับเชิญเล่าถึงตอนที่ตนเองมีโอกาสได้พบกับกษัตริย์ตะวันออกกลาง และพูดคุยกันถูกคอ ทำให้แครงรับเชิญเป็นผู้หญิงคนเดียวที่ได้รับบัตรผ่านเข้ากองทัพ จากข้อความข้างต้นทำให้ผู้ชมเกิดความสนใจในข้อมูล และอาจทำให้ผู้ชมเกิดความต้องการที่จะเปลี่ยนตนเองให้มีความสามารถเหมือนแครงรับเชิญ จะเห็นได้ว่าแครงรับเชิญใช้กลวิธีชักจูงโดยการยกตัวอย่างเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้นมาประกอบเพื่อดึงความสนใจจากผู้ชม

4) การชักจูงโดยอธิบายข้อมูลเป็นลำดับ คือ การที่ผู้พูดถ่ายทอดเรื่องราวโดยการเรียงลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนและหลังเป็นลำดับขั้นตอน เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจที่มาที่ไปของเรื่องราว พบจำนวนทั้งสิ้น 17 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 10.49 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) “สมัยตอนเรียนปี 3 ไปได้ไปเที่ยวภูกระดึงแล้วก็ได้พบท่านหัวหน้าเขา แล้วก็บอกว่า ถ้าจบแล้ว มาทำงานได้ไหม ก็เหมือนน้องทั่วไปที่อื่นเจอรุ่นพี่สมัครงานไว้ ณ ที่นี้พอจบจริง ๆ ก็มีงานในกรุงเทพฯ ให้เลือก งานในห้องแอร์ งานทำเอกสาร งานทำแผนที่ พี่ก็เลือกที่จะเก็บของไปภูกระดึง แต่พอได้มีโอกาสเข้าไปทำงานจริง งานที่เป็นงานป้องกันปราบปราม งานที่จะต้องดูแล มันเป็นหน้าที่ของผู้ชาย ก็ถูกกีดกันตั้งแต่ต้น”

(วีรยา ผู้พิทักษ์พันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง | วันที่ 28 พฤษภาคม 2560)

จากตัวอย่างที่ (1) กรณีที่แครงรับเชิญเล่าถึงตอนที่ยังเป็นนักศึกษา ได้รับการทาบทามให้ทำงานหลายที่ แต่สุดท้ายแครงรับเชิญตัดสินใจเข้าทำงานที่ภูกระดึง และพบว่างานที่ตนเองสนใจเป็นงานที่รับเฉพาะผู้ชายเท่านั้น แสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของแครงรับเชิญที่เลือกเข้าไปทำงานที่ตนเองสนใจแม้จะลำบากก็ตาม จะเห็นได้ว่าแครงรับเชิญใช้กลวิธีชักจูงโดยการลำดับข้อมูลให้ผู้ชมเข้าใจถึงความเป็นมาเป็นไปของข้อมูล

(2) “พ่อเคยบอกว่า เราไม่มีวันพ้นจากผู้หญิงขายบริการ พ่อพูดอย่างนี้ ด้วยพ่อฟังหมอดู หมอดูบอกว่าลูกสาวคนที่สอง คือคนนี่ จะล้างผลาญครอบครัว เป็นกาลกิณีมาเกิด แก่ก็เลยว่างากถาง จนเราหนีไม่ได้หนีออกจากบ้าน”

(ตามติดชีวิต ภิกษุณีธัมมทีปา | Wonder women วันที่ 4 มิถุนายน 2560)

จากตัวอย่างที่ (2) กรณีที่แครงรับเชิญเล่าถึงช่วงชีวิตวัยเด็กว่าตนเองโดนพ่อกล่าวหาว่าหากโตขึ้นจะกลายเป็นผู้หญิงขายบริการ แต่ในที่สุดแครงรับเชิญก็ได้พยายามพิสูจน์ตนเองให้พ่อและทุกคนเห็นว่าไม่ได้เป็นดังที่โดนกล่าวหา จะเห็นได้ว่าแครงรับเชิญใช้กลวิธีชักจูงโดยการลำดับข้อมูลให้ผู้ชมเข้าใจ ความเป็นมาเป็นไปของข้อมูล

5) การชักจูงโดยการให้เหตุผล คือ การที่ผู้พูดกล่าวถึงความเป็นเหตุเป็นผลของข้อมูลที่นำเสนอโดยแสดงให้เห็นว่า ผลของข้อมูลที่เกิดขึ้นเกิดจากสาเหตุใด หรือผู้พูดตัดสินใจทำสิ่งใดเพราะเหตุใดแสดงผ่านบริบทโดยรวมหรืออาจปรากฏคำว่า เพราะ เพราะว่าเป็นต้น พบจำนวนทั้งสิ้น 9 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 5.55 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) “ตอนนั้นเราเรียนหนังสือไม่เก่ง มีช่วงนึงแล้วก็รู้สึกว่าคุณพ่อคุณพ่อเราก็อโห่ส่งเสียเราอะไรเงี้ย แล้วเราก็อเรียนหนังสือไม่เก่ง ไม่ตั้งใจเรียน เริ่มโต ก็รู้ว่าพ่อเราณะคงอยากให้เราเรียนได้ที่ 1 มันเริ่มตั้งใจเรียนแล้วเราก็อได้ที่ 1 จริง ๆ จากความมุ่งมั่นของเราจากที่ 30 กว่า เพราะว่าถ้าเราตั้งใจจริง ๆ มีความมุ่งมั่นจริง ๆ เราต้องทำให้สำเร็จให้ได้”

(แฉ้ว ศุภลักษณ์ แม่ทัพเดอะมอลล์กรุ๊ป | วันที่ 2 กรกฎาคม 2560)

จากตัวอย่างที่ (1) กรณีข้างต้นแครงรับเชิญเล่าย้อนไปตอนเด็กว่าตนเองเป็นคนไม่ตั้งใจเรียนแต่อยากจะทำตั้งใจเรียนเพื่อให้พ่อภูมิใจ และทำได้เพราะความตั้งใจของตน จากข้อความข้างต้น แสดงให้เห็น

ความเป็นเหตุเป็นผลของข้อมูล ว่าอยากสอบให้ได้ที่ 1 เพราะอะไร และทำสำเร็จเพราะอะไร จะเห็นได้ว่าแขกรับเชิญใช้กลวิธีชักจูงโดยการให้เหตุผล ผ่านถ้อยคำ “เพราะว่า”

(2) “ต้องทำทุกอย่างแต่ไม่ได้รับการฝึกเลย เหตุผลเพราะว่าวันนั้นไม่มีผู้หญิงคนไหนทำงานนี้ การฝึกอบรม การเรียนรู้วิธีเหล่านี้ มันเป็นเรื่องของผู้ชาย ที่สมัครไปเขาก็จะเชิญพี่ทิ้ง ไปร่วมงานไหน เขาก็จะบอกว่าหัวหน้าคุณเป็นใคร ทำไมส่งผู้หญิงมา เราไม่ได้รับการคัดเลือก เหตุผลเพราะว่าทั้งหมดเป็นผู้ชายไปรวมกับเขาไม่ได้เขาก็จะเอาไปสมัครเราทิ้งเลย”

(วีรยา ผู้พิทักษ์พันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง | วันที่ 28 พฤษภาคม 2560)

จากตัวอย่างที่ (2) กรณีที่แขกรับเชิญเล่าถึงความยากลำบากของการทำงาน แสดงให้เห็นความเป็นเหตุเป็นผลที่ว่า ไม่ว่าจะไปทำงานส่วนไหนก็จะถูกปฏิเสธทุกครั้ง เพราะตนเองเป็นผู้หญิง จะเห็นได้ว่าแขกรับเชิญใช้กลวิธีชักจูงโดยการให้เหตุผล ผ่านถ้อยคำ “เพราะว่า”

6) การชักจูงโดยบอกให้ทำอะไรบางอย่าง คือ การที่ผู้พูดบอกให้ผู้ชมปฏิบัติตามสิ่งที่ตนเองเสนอ โดยไม่ให้ทางเลือกใด ๆ ลักษณะเฉพาะของกลวิธีนี้จะเป็นการสั่ง ในข้อความปรากฏคำกริยาแสดงการสั่ง เช่น ต้อง เป็นต้น พบจำนวนทั้งสิ้น 9 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 5.55 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) “คุณต้องเห็นคุณภาพที่ดีของตัวเองก่อน ถ้ามคำเดียว คุณอยากจ้างคนอย่างคุณไปเป็นลูกน้องหรือเปล่า เห้ย หนูมุ่งมั่นนะ หนูตั้งใจทำงานนะ หนูซื่อสัตย์กับองค์กร หนูเต็มที่ โอ้โห ใครไม่อยากจะอะ คุณต้องเห็นก่อน แล้วถ้าเขาปฏิเสธ แปลว่าเขาแค่มยังไม่เห็น แต่หนูมี”

(ครูเงาะ แอคติ้งโค้ชสุดแซ่บ | วันที่ 25 มิถุนายน 2560)

จากตัวอย่างที่ (1) กรณีที่แขกรับเชิญพูดถึงกระบวนการคิดของมนุษย์ที่ชอบคิดว่าตนเองทำไม่ได้ และไม่มีความมั่นใจ โดยต้องการให้ผู้ชมเปลี่ยนวิธีคิด ให้มั่นใจในตนเอง จะเห็นได้ว่าแขกรับเชิญใช้กลวิธีชักจูงโดยการบอกให้ทำอะไรบางอย่าง ผ่านถ้อยคำว่า “ต้อง”

(2) “ถ้าเราเป็นช่างเท้าหลังเรากต้องเป็นช่างเท้าหลังที่มี power ดูแลครอบครัวยุติให้เต็มที่ไปเลย แต่เมื่อวันใดวันนึงเราต้องยืนหยัดด้วยตัวเอง เรากต้องทำให้ได้”

(Thai Designer Princess | วันที่ 7 พฤษภาคม 2560)

จากตัวอย่างที่ (2) กรณีที่แขกรับเชิญพูดถึงแนวคิดของตนเองเกี่ยวกับการใช้ชีวิต โดยมองว่าการที่เรามีหน้าที่อะไรต้องทำหน้าที่นั้นให้ดีที่สุด จากข้อความข้างต้น แสดงให้เห็นว่าแขกรับเชิญต้องการให้ผู้หญิงทำหน้าที่ทุกอย่างให้เต็มกำลังความสามารถ ไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใดก็ตาม จะเห็นได้ว่าแขกรับเชิญใช้กลวิธีชักจูงโดยการบอกให้ทำอะไรบางอย่าง ผ่านถ้อยคำว่า “ต้อง”

7) การชักจูงโดยบอกผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น คือ การที่ผู้พูดกล่าวถึงสิ่งที่ผู้ฟังจะได้รับหากผู้ฟังยอมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตามแนวทางที่ผู้พูดเสนอ แสดงผ่านบริบทโดยรวม พบจำนวนทั้งสิ้น 6 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 3.70 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) “เราเป็นผู้หญิงต้องไม่ลืมหน้าที่หน้าที่ของความเป็นผู้หญิง ในภาพพจน์ของผู้หญิงไทย ในต่างประเทศนั้นตั้งแต่สมัยก่อนละดูไม่ค่อยดี แต่เราก็ต้องเปลี่ยนตัวเองทำตัวเองให้เขามองเห็นว่าผู้หญิงไทยนั้นมีค่า เราก็จะบอกเขาว่าผู้หญิงไทยลักษณะนี้มีมาก คุณมองไม่เห็น ที่คุณมองเห็นคืออาบฉวย ประเทศเราแข็งแรง ประเทศเรานั้นคง เพราะว่าเรามีผู้หญิงที่รับผิดชอบแบบนี้”

(นพรัตน์ มาตามรณัง / วันที่ 21 พฤษภาคม 2560)

จากตัวอย่างที่ (1) กรณีที่แขกรับเชิญแสดงความคิดเห็นว่าความงามที่แท้จริงคืออะไร และผู้หญิงไทยควรปรับเปลี่ยนตัวเองเพื่อให้ภาพพจน์ของผู้หญิงไทยในสายตาต่างชาติดีขึ้น จะเห็นได้ว่าแขกรับเชิญใช้กลวิธีชักจูงโดยบอกผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น โดยการบอกว่า หากเปลี่ยนแปลงการกระทำแล้วจะเกิดสิ่งใด

(2) “ถ้าเรานะคะเชื่อมั่นว่าเราทำได้เราก็ต้องทำได้ อย่าประเมินตัวเองว่าเราทำไม่ได้ เพราะเราเป็นผู้หญิง ในเมื่อสิ่งที่เราตั้งใจนั้น ไม่ได้สนใจว่างานนั้นเป็นของใคร ถ้าเราตั้งใจจะทำได้รับมอบหมายให้ทำแล้วก็ต้องทำในสิ่งที่เราได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด ถ้ามีความตั้งใจอย่างแท้จริงแล้ว อาจจะเหนื่อยมากกว่าคนอื่นแต่ไม่ใช่ที่เราทำไม่ได้ถ้าเราตั้งใจจะทำได้แน่”

(วีรยา ผู้พิทักษ์พันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้ง วันที่ 28 พฤษภาคม 2560)

จากตัวอย่างที่ (2) กรณีที่แขกรับเชิญแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถของผู้หญิงว่าหากอยากทำอะไรให้แน่นกับสิ่งนั้น ไม่ต้องคิดว่าเป็นเพศไหนแล้วจะทำได้หรือไม่ได้ ถ้ามีความตั้งใจแน่นเราจะสามารถทำสิ่งที่ต้องการได้ทุกอย่าง เห็นได้ว่า จะเห็นได้ว่าแขกรับเชิญใช้กลวิธีชักจูงโดยบอกผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น โดยแสดงผ่านบริบทที่ว่า ถ้าเราตั้งใจจะทำได้ รับมอบหมายให้ทำแล้วก็ต้องทำในสิ่งที่เราได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด ถ้ามีความตั้งใจอย่างแท้จริงแล้วอาจจะเหนื่อยมากกว่าคนอื่นแต่ไม่ใช่ที่เราทำไม่ได้ ถ้าเราตั้งใจจะทำได้แน่

8) การชักจูงโดยอ้างถึงสถาบัน คือ การที่ผู้พูดยกคำกล่าว คำพูด หรือแนวคิดของสถาบันกษัตริย์ รวมถึงพระบรมวงศานุวงศ์มากกล่าว โดยอาจเป็นกลุ่มคำหรือประโยคก็ได้ ลักษณะเฉพาะของกลวิธีนี้จะปรากฏชื่อหรือตำแหน่งของสถาบันองค์นั้น ๆ พบจำนวนทั้งสิ้น 3 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 1.85 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) “ในหลวงรัชกาลที่ 9 นี้คือบุคคลที่จับอารมณ์ใคร่ก็สำเร็จ ไปถึงกาฬสินธุ์ น้ำท่วมกับพื้นแตก ท่านมองเลย น้ำท่วมแก้ได้ เตียวซุดทำแก้มลิงให้ แต่แห่งแล้งนี้แก้มลิงจิง จังหวะที่ท่านคิด ท่านมองไปบนฟ้า เห็นเมฆ แล้วลมก็พัดเมฆไป แล้วทำไงจะให้เมฆตกตรงนี้เนี่ย ท่านคิดว่าทำไม คือท่านไม่ได้ตอกชกหัว

ว่าทำไมนะ เป็นคนทั่วไป ทำไมฉันช่วยจ้งเลย ทำไมเมฆไม่ลงที่ฉัน แต่พระองค์ไม่ได้คิดอย่างนั้น ท่านก็เลยตัดสินใจ
ทำโครงการฝนหลวงจนสำเร็จ ครูรู้สึกว่สิ่งไหนชอบแล้วเป็นประโยชน์ ให้ลงมือทำ แล้วทำเต็มที่”

(ครูเงาะ แอคติ้งโค้ชสุดแซ่บ | วันที่ 25 มิถุนายน 2560)

จากตัวอย่างที่ (1) กรณีที่แซกรับเชิญเล่าถึงแนวคิดในการทำงานของตนเองซึ่งมีการยกตัวอย่าง
พระราชกรณียกิจของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาเป็นแบบอย่าง จะเห็นได้ว่าแซกรับเชิญใช้กลวิธีชักจูงโดยอ้างถึงสถาบัน
โดยยกเอาวิธีการคิดของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาประกอบการให้ข้อมูล

(2) “การที่จะชนะใจตัวเองมันต้องล้มก่อนเหมือนในหลวงท่านรับสั่ง แพ้ให้เป็น แพ้ให้รู้ มันมีคำ
ในพระราชดำรัสของในหลวงท่านก็มีนะคำประมาณนี้ แพ้ให้รู้ แพ้ให้เป็น แพ้จนรู้สึกว่ามันด้าน แล้วเราต้องรู้ว่าแพ้
เพราะอะไร ท้อเพราะอะไร”

(Thai Designer Princess | วันที่ 7 พฤษภาคม 2560)

จากตัวอย่างที่ (2) กรณีที่แซกรับเชิญนำพระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาใช้เป็นแนวทาง
ในการดำเนินชีวิต จากข้อความข้างต้นแซกรับเชิญต้องการให้ผู้ชมยอมรับความจริง รู้จักการแพ้ให้เป็น
แต่การแพ้นั้นต้องสอนให้เราเข้าใจชีวิตด้วย และนำสิ่งนั้นกลับมาแก้ไขให้ดีขึ้น จะเห็นได้ว่าแซกรับเชิญใช้กลวิธี
ชักจูงโดยอ้างถึงสถาบัน จากการยกพระราชดำรัสของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาประกอบข้อมูล

9) การชักจูงโดยให้อำนาจผู้ฟังตัดสินใจ คือ การที่ผู้พูดเสนอข้อมูลโดยไม่ยัดเยียดให้ผู้ฟังต้องเชื่อ
ในข้อมูลนั้น และให้สิทธิ์ผู้ฟังในการพิจารณาความเชื่อนั้นด้วยตนเอง ไม่ปรากฏถ้อยคำที่เฉพาะเจาะจง พบจำนวน
ทั้งสิ้น 2 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 1.23 ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) “อยากให้ผู้หญิงทุกคนมีความเข้มแข็ง แต่ไม่ใช่แข็งกระด้าง ยอมแพ้ได้แต่อย่างยาวนาน ไม่ใช่ว่า
ทำงานหนักจนตัวเองไม่มีแรงทำงาน ก็คือต้องให้เวลากับตัวเองด้วย เหนื่อยก็พัก แต่กลับมาต้องมีแรงทำงานต่อ
แล้วก็คืออย่าลืมน้ำที่ของตัวเอง”

(Thai Designer Princess | วันที่ 7 พฤษภาคม 2560)

จากตัวอย่างที่ (1) กรณีที่แซกรับเชิญแสดงแนวคิดถึงความงามที่แท้จริง ว่าผู้หญิงควรจัดการชีวิต
ให้มีความสุขทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว จากข้อความข้างต้น แซกรับเชิญพยายามนำเสนอแนวทางการใช้ชีวิต
ให้ผู้ชม ว่าชีวิตต้องมีความสุขในทุกด้าน ไม่ใช่แค่เก่งด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว จะเห็นได้ว่าแซกรับเชิญ
ใช้กลวิธีชักจูงโดยให้อำนาจผู้ฟังตัดสินใจ จากบริบทโดยรวมของข้อมูล

(2) “สุดท้ายแล้ว value ของคนมันไม่ใช่เงิน ไม่ใช่ความสำเร็จอย่างเดียว มันมีความสุข
ในชีวิตด้วย”

(แอ้ว ศุภลักษณ์ แม่ทัพเดอะมอลล์กรุ๊ป | วันที่ 2 กรกฎาคม 2560)

จากตัวอย่างที่ (2) กรณีที่เขกรับเชิญแสดงความเห็นว่าชีวิตของเราไม่ได้ต้องการแค่เงินหรือความสำเร็จ แต่ต้องการความสุขด้วย ข้อความข้างต้นทำให้ผู้ชมรายการตระหนักได้ถึงการใช้ชีวิต ที่ไม่ใช่การใช้ชีวิตเพื่อเงินหรือเพื่อความสำเร็จเพียงอย่างเดียว จะเห็นได้ว่าเขกรับเชิญใช้กลวิธีชักจูงโดยให้อำนาจผู้ฟังตัดสินใจจากบริบทโดยรวมของข้อมูลที่ไม่ได้ให้ทางเลือกใดแก่ผู้ชมแต่เป็นเพียงการนำเสนอข้อมูลเท่านั้น

จากผลการวิเคราะห์สรุปลักษณะการใช้กลวิธีสื่อสารสร้างแรงบันดาลใจ ได้ตั้งแผนภูมิ

แผนภูมิที่ 1 อัตราส่วนร้อยละการใช้กลวิธีสื่อสารสร้างแรงบันดาลใจ

สรุปผลและอภิปรายผลการวิจัย

บทความนี้มุ่งนำเสนอกลวิธีสื่อสารสร้างแรงบันดาลใจในรายการ Perspective ตอน Wonder Woman จำนวน 13 เทป รวม 10 ตอน พบทั้งสิ้น 162 ข้อความ สามารถจำแนกเป็น 9 กลวิธี สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่พบเป็นจำนวนมากและกลุ่มที่พบเป็นจำนวนน้อย กล่าวคือ กลุ่มที่พบเป็นจำนวนมากประกอบด้วย 4 กลวิธี คือ 1) การชักจูงโดยการแสดงความคิดเห็น พบจำนวน 51 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 31.48 2) การชักจูงโดยใช้คำแสดงอารมณ์ พบจำนวน 42 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 25.92 3) การชักจูงโดยยกตัวอย่างเหตุการณ์ประกอบ พบจำนวน 23 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 14.19 4) การชักจูงโดยอธิบายข้อมูลเป็นลำดับ พบจำนวน 17 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 10.49 กลุ่มที่พบน้อยประกอบด้วย 5 กลวิธี คือ 1) การชักจูงโดยการให้เหตุผล พบจำนวน 9 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 5.55 2) การชักจูงโดยบอกให้ทำอะไรบางอย่าง พบจำนวน 9 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 5.55 3) การชักจูงโดยบอกผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น พบจำนวน 6 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 3.70 4) การชักจูงโดยอ้างถึงสถาบัน พบจำนวน 3 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 1.85 และ 5) การชักจูงโดยให้อำนาจผู้ฟังตัดสินใจ พบจำนวน 2 ข้อความ คิดเป็นร้อยละ 1.2 โดยมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

ประเด็นที่ (1) ผู้วิจัยเห็นว่ากลุ่มที่พบเป็นจำนวนมาก ได้แก่ 1) การชักจูงโดยการแสดงความคิดเห็น 2) การชักจูงโดยใช้คำแสดงอารมณ์ 3) การชักจูงโดยยกตัวอย่างเหตุการณ์ประกอบ และ 4) การชักจูงโดยอธิบาย

ข้อมูลเป็นลำดับ มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นกลวิธีที่สร้างอารมณ์ร่วม และสร้างความรู้สึกล้อตาม โดยผู้พูดบอกเล่าเรื่องราวและแสดงอารมณ์ออกมาเพื่อสื่อสารให้ผู้ชมรู้สึกเข้าใจว่าขณะนั้นผู้พูดเผชิญกับอารมณ์แบบใด ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาที่ก่ออารมณ์ล้อตามจะทำให้เกิดความเชื่อและความศรัทธาในสิ่งนั้น และเมื่อเกิดความเชื่อและรู้สึกแบบเดียวกันแล้วจะนำพาให้ผู้ชมเกิดความตระหนักได้และปรับเปลี่ยนทัศนคติด้วยตนเอง ด้วยเหตุนี้จึงทำให้กลวิธีที่มุ่งเน้นการสร้างอารมณ์ร่วมและอารมณ์ล้อตามเป็นกลุ่มที่พบมากที่สุด

ประเด็นที่ (2) ผู้วิจัยเห็นว่ากลุ่มที่พบเป็นจำนวนน้อย ได้แก่ 1) การชักจูงโดยการให้เหตุผล 2) การชักจูงโดยบอกให้ทำอะไรบางอย่าง 3) การชักจูงโดยบอกผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้น 4) การชักจูงโดยอ้างถึงสถาบัน และ 5) การชักจูงโดยให้อำนาจผู้ฟัง มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ เป็นกลวิธีที่มุ่งเน้นการให้เหตุผลและพยายามปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้ฟังโดยการเสนอทางเลือกและต้องการให้ผู้ฟังเกิดการเปลี่ยนแปลงการกระทำ ผู้วิจัยเห็นว่ากลวิธีเหล่านี้เป็นไปได้ยากในทางปฏิบัติ เพราะผู้พูดและผู้ฟังไม่ได้ประสบกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์เดียวกัน ทำให้พื้นฐานของความคิดและความรู้สึกต่างกัน การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและการกระทำจึงเป็นไปได้ยาก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้กลวิธีที่มุ่งเน้นการให้เหตุผลและพยายามปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้ฟังเป็นกลุ่มที่พบได้จำนวนน้อย

การศึกษาในครั้งนี้พบประเด็นที่แตกต่างกับการศึกษาที่ผ่านมาของ จินตนา ตันตศิริรัตน์ (2556) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการชักจูงให้กลุ่มแฟนคลับนักร้องเกาหลีมาร่วมกันทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ เพื่อศิลปินที่ตนเองชื่นชอบ จากการศึกษาค้นคว้าพบว่าการใช้กลยุทธ์การเรียกร้องโดยตรงไปยังผู้รับสาร (Direct Request) มากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการเก็บข้อมูลที่เฉพาะกลุ่มและกลุ่มผู้ฟังเป็นกลุ่มที่มีจุดมุ่งหมายเดียวกัน จึงสามารถเลือกใช้กลยุทธ์การเรียกร้องโดยตรงไปยังผู้รับสารได้ แต่การเก็บข้อมูลของผู้วิจัยเป็นการเก็บข้อมูลจากการถอดเทปรายการ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายของรายการไม่เฉพาะเจาะจงกลุ่มผู้ชม การสร้างแรงบันดาลใจ จึงต้องแสดงผ่านการชักจูงด้านอารมณ์ เพราะแรงบันดาลใจจะเกิดได้จากการที่ผู้ชมมีอารมณ์ร่วมกับผู้พูดและเกิดความเชื่อในข้อมูล จึงส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดตลอดถึงพฤติกรรม ทำให้กลุ่มกลวิธีที่เน้นการสร้างอารมณ์ล้อตาม เป็นกลุ่มที่พบจำนวนมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกลวิธีสื่อสารสร้างแรงบันดาลใจที่แสดงผ่านรายการ Perspective ตอน Wonder Woman ที่มีแขกรับเชิญเป็นเพียงผู้หญิงเท่านั้น ทำให้กลวิธีสื่อสารที่แสดงออกมาเป็นการแสดงผ่านมุมมองของผู้หญิงที่ไม่ครอบคลุมเพศอื่น หากศึกษาภาษาที่ใช้ในการสร้างแรงบันดาลใจของเพศอื่น จะเป็นการขยายขอบเขตการศึกษาที่ครอบคลุมเรื่องการสร้างแรงบันดาลใจได้มากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

จินตนา ตันตศิริรัตน์. (2556). กลยุทธ์การจูงใจผ่านสื่ออินเทอร์เน็ต: แฟนคลับนักร้องเกาหลีทำความดีเพื่อสังคม. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ

- เนาวนิจ สิริผาติวิรัตน์. (2544). ภาษาชักจูงในโฆษณาทางโทรทัศน์ : การศึกษาภาษาระดับข้อความตาม-
แนววิจัยปฏิบัติศาสตร์.วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ
- ปวีณ์สุดา เหนือคลอง และคณะ. 2562. การใช้ภาษาในการพูดเพื่อสร้างแรงบันดาลใจของณอน บุรณะหิรัญ.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรบัณฑิต. มหาวิทยาลัยทักษิณวิทยาเขตสงขลา, สงขลา
- ภูเบศร์ สมุทรจักร. (2552). Inspiration พลังแห่งลมหายใจไฟในการทำงาน. Productivity World, 20-23.
ค้นจาก <http://liblog.dpu.ac.th/article/upload/a802.pdf>
- แวอาชีชะห์ ดาหะยี่. 2553. ศิลปะการใช้ภาษาเพื่องานนิเทศศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 1. สงขลา: เทมการพิมพ์.
- อิงอร พึ่งจะงาม. 2554. การใช้วัจนกรรมและกลวิธีทางภาษาบนป้ายโฆษณาหาเสียงเลือกตั้งปี พ.ศ. 2554.
สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ
- อรรวรรณ ปิรันธน์โอวาท. 2554. การสื่อสารเพื่อการโน้มน้าวใจ. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คุณค่าของพระราชนิพนธ์จดหมายเหตุรายวันของสมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบตี เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ

การเกตุ บุญฤทธิ^๑ กุสุมา บุญฤทธิ^๒ ชนาพร พิพัฒพงศ์ตระกูล^๓
และณัชรดา สมสิทธิ์^๔

บทคัดย่อ

จดหมายเหตุรายวันของสมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบตี เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ เป็นบันทึกประจำวันที่ถูกเขียนขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕ ซึ่งมีการบอกเล่าเรื่องราวส่วนพระองค์ที่เกิดขึ้นภายในพระบรมมหาราชวัง รวมถึงเรื่องราวระหว่างการตามเสด็จสมเด็จพระบรมชนกนาถไปประพาสในทุกพื้นที่ โดยงานวิจัยนี้มุ่งศึกษาถึงคุณค่าของงานพระราชนิพนธ์จดหมายเหตุรายวันใน ๒ ด้าน อันได้แก่ ด้านเนื้อหา และด้านกลวิธีการประพันธ์

ผลการศึกษาพบว่า จดหมายเหตุรายวันของสมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบตี เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ มีคุณค่าทางด้านเนื้อหา โดยปรากฏเนื้อหาสาระที่หลากหลาย อาทิ การบันทึกเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ การบันทึกเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การบันทึกเกี่ยวกับการละเล่น การบันทึกเกี่ยวกับการศึกษา และการบันทึกความรู้เกี่ยวกับภูมิประเทศ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ได้สะท้อนไปถึงสภาพวิถีชีวิตของผู้คน ตลอดจนสภาพความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมยุคนั้น ด้านกลวิธีการประพันธ์ ปรากฏวิธีการนำเสนอด้วยการใช้รูปแบบของการเขียนบันทึกประจำวัน (Diary) ซึ่งมีการเล่าเรื่องตามลำดับและการนำเสนอความคิดเห็นควบคู่กันไป อันมีส่วนช่วยให้เรื่องราวที่บอกเล่าน่าสนใจยิ่งขึ้น และยังปรากฏกลวิธีทางภาษาที่โดดเด่น ด้วยกลวิธีการใช้คำที่พบในบันทึกมีทั้งการใช้ภาษาเฉพาะในราชสำนักและภาษาเฉพาะสมัยอย่างภาษาสแลง อีกทั้งยังมีกลวิธีการใช้ประโยคอันทำให้เห็นถึงลักษณะของการใช้ประโยคในสมัยรัชกาลที่ ๕ จึงทำให้เห็นถึงวัฒนธรรมการใช้ภาษาของคนในยุคนั้นได้อย่างชัดเจน

คำสำคัญ: คุณค่า จดหมายเหตุรายวัน เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ

^{๑-๓} นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาและภาษาไทยประยุกต์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

^๔ อาจารย์, ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทนำ

สมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบติ เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ เป็นสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าพระองค์แรก ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ประสูติจากสมเด็จพระศรีสวรินทิรา พระบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า เมื่อมีพระชนมายุ ๙ พรรษา ก็ได้รับการสถาปนาเป็นสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช สยามมกุฎราชกุมาร พระองค์แรกแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ อันเป็นตำแหน่งรัชทายาทในการสืบราชสันตติวงศ์ แทนตำแหน่งกรมพระราชวังบวรสถานมงคลหรือวังหน้า ซึ่งยกเลิกไปหลังการทิวคตของกรมพระราชวังบวรวิไชยชาญ พระองค์เป็นพระราชโอรสที่เป็นที่รักยิ่งของสมเด็จพระบรมชนกนาถ ดังตอนพระองค์ประสูร สมเด็จพระบรมชนกนาถก็คอยดูแลอย่างใกล้ชิด ในพระราชพิธีสมโภชเดือนและขึ้นพระอู่ สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ได้พระราชทานพระธำมรงค์ตราพระนาคเกี้ยวทับทิมที่พระองค์ทรงสวมอยู่เสมอแด่สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ (พลาดิศัย สีหิธิธัญกิจ, ๒๕๔๗, น.๑๘๖) และมีสิ่งของอีกมากมายที่สมเด็จพระบรมชนกนาถทรงพระเมตตาพระราชทานให้แก่พระองค์

สมุดบันทึกส่วนพระองค์ที่ต่อมากลายเป็นจดหมายเหตุรายวัน ก็เป็นสิ่งหนึ่งที่ได้รับพระราชทานมาเนื่องในวันคล้ายวันประสูติ พระชนมายุครบ ๕ พรรษา ทรงเริ่มต้นบันทึกตั้งแต่วันที่ได้รับพระราชทาน โดยมีพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมมาวดี ศรีรัตนราชธิดา กรมหลวงสมรรัตนสิริเชษฐ เป็นผู้จดบันทึกตามคำบอกเล่าจนพระชนมายุ ๙ พรรษา จึงทรงจดบันทึกด้วยพระองค์เอง (จุลลดา ภักดีภูมินทร์, ๒๕๓๕, น.๑๓๒) สำหรับลักษณะบันทึกหรือที่พระองค์เรียกว่า “ไดรี” นั้น ก็เหมือนกับบันทึกทั่วไป บอกเล่าเรื่องราวชีวิตประจำวัน แต่ที่ทำให้มีความพิเศษมากขึ้นคือ เรื่องราวในวังหลวง ซึ่งยากนักที่คนธรรมดาทั่วไปจะได้อ่าน เพราะสิ่งที่เล่าจากบันทึกสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ และการแต่งกายของชาววัง อีกประการหนึ่งคือ ความเปลี่ยนแปลงของสภาพบ้านเมืองและสภาพสังคมล้วนถูกถ่ายทอดออกมาตามอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อสิ่งที่เกิดขึ้น บางครั้งก็มีการบอกเล่าเหตุการณ์ส่วนพระองค์อันเกี่ยวเนื่องกันกับเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ ดังนั้นสมุดบันทึกนี้จึงกลายมาเป็นหลักฐานชิ้นสำคัญอีกชิ้นหนึ่งสำหรับการศึกษาประวัติศาสตร์

บันทึกซึ่งต่อมาได้ถูกเรียกว่าเป็นจดหมายเหตุรายวันนี้ ถือว่าเป็นบันทึกทางประวัติศาสตร์ที่มีความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ชาติไทยในฐานะหลักฐานชั้นต้น และหากพิจารณาในฐานะวรรณกรรมประเภทสารคดี ซึ่งเป็นงานเขียนที่ให้ความรู้ มีการเสนอแนวคิด ความคิดเห็น หรือทัศนะความจริงในมุมมองของผู้เขียน จดหมายเหตุรายวันที่ถูกจัดให้อยู่ในวรรณกรรมประเภทนี้ (บุญยงค์ เกศเทศ, ๒๕๓๖, น.๘๐) จึงถือเป็นวรรณกรรมอีกเรื่องหนึ่งที่น่าสนใจเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนยุคสมัย เพราะทำให้รู้เรื่องราวต่าง ๆ รวมถึงค่านิยมและความเชื่อของคนในสมัยรัชกาลที่ ๕ จึงเป็นความน่าสนใจอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาคุณค่าของพระราชนิพนธ์จดหมายเหตุรายวันของสมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบติ เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ เนื่องจากการศึกษาคุณค่าจะทำให้เข้าใจเกี่ยวกับจดหมายเหตุรายวันของสมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบติ เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศมากขึ้น ทั้งได้เห็นการเปลี่ยนแปลงของภาษาทำให้ทราบถึงลักษณะภาษาในสมัยรัชกาลที่ ๕ และสามารถแยกแยะความแตกต่างระหว่างภาษาในสมัยนั้นและปัจจุบันได้ นอกจากนี้ ยังได้รับความรู้ด้านประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรมในอดีตอีกด้วย

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

๑. เพื่อศึกษาคุณค่าด้านเนื้อหาของพระราชนิพนธ์จดหมายเหตุรายวันของสมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบดี เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ

๒. เพื่อศึกษาคุณค่าด้านกลวิธีการประพันธ์ของพระราชนิพนธ์จดหมายเหตุรายวันของสมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบดี เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ

วิธีการศึกษา

งานวิจัยฉบับนี้มุ่งศึกษาคุณค่าพระราชนิพนธ์จดหมายเหตุรายวันของสมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบดี เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศ โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดของพัชลินจ์ จินนุ่น (๒๕๖๐) มาใช้จำแนกคุณค่า ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น ๒ ด้าน คือ คุณค่าด้านเนื้อหา และคุณค่าด้านกลวิธีการประพันธ์ เมื่อจำแนกได้ดังนี้แล้ว จึงมีการศึกษาคุณค่าด้านเนื้อหา โดยใช้แนวคิดของอาทิมา พงศ์ไพบูลย์ (๒๕๔๗) เป็นแนวคิดหลักในการพิจารณา ซึ่งประกอบไปด้วย การบันทึกเหตุการณ์ เรื่องราว หรือสภาพต่างๆ ที่พบเห็น และการบันทึกความรู้ประกอบสิ่งที่พบเห็น ส่วนคุณค่าด้านกลวิธีการประพันธ์ ได้ใช้แนวคิดของอาทิมา พงศ์ไพบูลย์ (๒๕๔๗) เป็นแนวคิดหลักในการศึกษาคุณค่าด้านกลวิธีการประพันธ์ อันประกอบไปด้วย กลวิธีการนำเสนอและกลวิธีทางภาษา และเพื่อให้การพิจารณาคุณค่าครอบคลุมกับเนื้อหามากที่สุด ยังได้อ้างอิงแนวคิดของพัชลินจ์ จินนุ่น (๒๕๖๐) มาใช้สำหรับการศึกษากลวิธีการนำเสนอด้วยการอรรถาธิบาย และใช้แนวคิดของสมเกียรติ รักษมณี (๒๕๕๑ อ้างตาม ชัยวัฒน์ และสมเกียรติ, ๒๕๕๙) ในการศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการใช้ประโยค หลังจากนั้นจึงนำผลการศึกษามาประเมินคุณค่า และรายงานการวิจัยในรูปแบบรายงาน

ผลการศึกษา

ผลจากการศึกษาคุณค่าพระราชนิพนธ์จดหมายเหตุรายวันของสมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบดี เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศทั้งด้านเนื้อหา และด้านกลวิธีการประพันธ์มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๑. คุณค่าด้านเนื้อหา

จดหมายเหตุรายวันเป็นบันทึกส่วนบุคคลที่มีเนื้อหาสาระมากมายแฝงอยู่ภายใต้การบอกเล่าเรื่องราว ความคิดความรู้สึกรักของผู้บันทึก ซึ่งเนื้อหาสาระเหล่านั้นประกอบไปด้วยเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕ รวมถึงสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในสมัยนั้นทั้งในกลุ่มสังคมเจ้านายและราษฎร ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บันทึกเป็นเจ้านายพระองค์หนึ่ง ในจดหมายเหตุรายวันจึงปรากฏเรื่องราวเกี่ยวกับเจ้านายเป็นส่วนใหญ่ แต่ทว่าก็ยังพบการบันทึกเรื่องราวเกี่ยวกับราษฎร อันมาจากการที่พระองค์ได้ตามเสด็จสมเด็จพระบรมชนกนาถไปประพาสพื้นที่ต่าง ๆ หลายครั้ง สำหรับตัวอย่างเนื้อหาสาระที่มีความน่าสนใจซึ่งพระองค์ได้บันทึกไว้หลายประเด็นมีดังนี้

๑.๑ การบันทึกเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์

การเสด็จมาเยือนสยามของอาร์ชดยุกเลโอโพลท์ แฟร์ดีนันท์ แห่งออสเตรีย เป็นหนึ่งเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่ได้ถูกจดบันทึกลงในจดหมายเหตุการณ์รายวัน โดยเหตุการณ์นี้ พระองค์ได้ตามเสด็จรัชกาลที่ ๕ ไปต้อนรับอาร์ชดยุก-เลโอโพลท์ ณ วังสราญรมย์ และพระองค์ยังบรรยายไว้อีกว่า ครั้งนั้นทรงฉลองพระองค์ด้วยชุดทหารเต็มยศ พร้อมกับใส่สายสะพายอันเป็นเครื่องราชอิสริยาภรณ์ตระกูลเลโอโพลท์ชั้นสูงสุดที่ได้รับพระราชทานจากสมเด็จพระจักรพรรดิฟรันทซ์ โยเซฟที่ ๑ (๒๕๖๒, น.๖๐-๖๑)

บายลีโฆงแต่งตัวเต็มยศทหาร ใส่สายสะพายลิวโพลท์ที่พระเจ้ากรุงออสเตรียส่งมา เราตามเสด็จ ทูลหม่อมออกไปพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าแม่ ออกไปรับอาชตุ๊กลิวโพล สมเด็จพระเจ้าแม่ประทับในห้องไปรเวต เราตามเสด็จทูลหม่อมไปคอยรับที่มุขจักรี เมื่ออาชตุ๊กมาถึง ลุงจักษ์เป็นผู้กราบทูลนำว่าปริญสมปีเรียน อาชตุ๊กลิวโพล เมื่อมาจับมือเราก็อาหวั่นเหมือนกัน แล้วทูลหม่อมทรงนำมาที่สมเด็จพระเจ้าแม่ในห้องไปรเวต

(มหาวชิรุณหิศ, สมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบตี เจ้าฟ้า, ๒๕๒๐, น.๒๒๙)

จากเหตุการณ์การเสด็จมาเยือนของอาร์ชดยุกเลโอโพลท์ แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับออสเตรีย และแสดงถึงธรรมเนียมการต้อนรับพระราชอาคันตุกะจากต่างประเทศ โดยเจ้านายฝ่ายหน้าจะมีหน้าที่ต้อนรับอย่างเป็นทางการ ส่วนเจ้านายฝ่ายในที่ถึงแม้จะเริ่มมีบทบาทในการต้อนรับพระราชอาคันตุกะมากขึ้น แต่กระนั้นก็ยังถูกจำกัดด้วยกรอบประเพณีของราชสำนัก ทำให้การต้อนรับของเจ้านายฝ่ายในจึงจำเป็นต้องเกิดขึ้นในที่โรฮูาน

๑.๒ การบันทึกเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ

ในจดหมายเหตุการณ์รายวันมีการบอกเล่าถึงชีวิตของเจ้านายในแง่มุมที่ไม่เคยทราบมาก่อนอย่างการประกอบอาชีพค้าขายของเจ้านายฝ่ายใน โดยเจ้านายแต่ละพระองค์ทรงใช้ความสามารถเฉพาะตัวและความรู้ที่มีมาใช้ในการค้าขาย ดังที่ปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

ท่านให้แม่วาคไปซื้อตุ๊กตาที่เรือนฟือรพินมาให้เราอีก

(มหาวชิรุณหิศ, สมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบตี เจ้าฟ้า, ๒๕๒๐, น.๒)

ข้อความข้างต้นแสดงถึงภาพชีวิตของเจ้านายที่ได้มีการทำการค้าขายในพระบรมหาราชวัง โดยผู้ซื้อและผู้ขายก็คือกลุ่มเจ้านายด้วยกันนั่นเอง ดังในตัวอย่างที่ตำหนักของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอรพินท์เพ็ญภาค มีการค้าขายตุ๊กตา ซึ่งตุ๊กตาที่ถูกกล่าวถึงก็คือ ตุ๊กตาชาววัง ที่ถูกคิดค้นโดยเจ้าจอมมารดา หม่อมราชวงศ์ย้อย อิศรางกูล พระมารดาของพระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าอรพินท์เพ็ญภาค แม้ว่าในตอนแรกเริ่มจะปั้นตุ๊กตาขึ้นมาเพื่อถวายแก่พระราชธิดา แต่หลังจากที่ปั้นถวายและแจกเด็ก ๆ จนเป็นที่นิยมกันในวัง ก็ได้มีการทำออกมาจำหน่ายที่ตำหนัก (คันสนีย์ วีระศิลป์ชัย, ๒๕๖๑, น.๓๐)

นอกจากนี้สมเด็จพระศรีสวรินทิรา พระบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ยังทรงขายขนมเงินแกงไก่พร้อมกันนั้น พระวิมาดาเธอฯ กรมพระสุทธาสินีนาฏ ปิยมหาราชปดิวรัดากับเจ้าจอมหลายคนก็ได้ขายอาหารด้วยเช่นเดียวกัน แต่พระองค์ไม่ได้ทรงบันทึกไว้ว่าเป็นอาหารชนิดใด เพียงแต่บันทึกไว้ดังนี้

แล้วแต่งตัวไปบน ชื่อของกินสนุกนัก สมเด็จพระแม่ขายขนมเงินแกงไก่ เราซื้อแจกเจ้านาย แล้วซื้อฝากคุณยายเจ้าสาย⁵กับเจ้าจอมก็ขายอีกหลายคน

(มหาวชิรุณหิศ, สมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบตี เจ้าฟ้า, ๒๕๒๐, น.๓๓)

ตัวอย่างที่ได้ยกมาดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นการดำเนินชีวิตของเจ้านายอีกมุมหนึ่งเฉกเช่นสามัญชน ทรงไม่ถือพระองค์ว่าเป็นเจ้านายผู้มีพระยศสูงศักดิ์ ทั้งยังไม่เกรงว่าจะเป็นการเสื่อมเสียพระเกียรติหากว่าพระองค์จะทำการค้าขายในพระบรมมหาราชวัง อาจกล่าวได้ว่า สำหรับเจ้านายแล้ว อาชีพค้าขายก็คืออาชีพสุจริตอาชีพหนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับแต่ละพระองค์เท่านั้น

๑.๓ การบันทึกเกี่ยวกับการแต่งกาย

การแต่งกายของเจ้านายที่ถูกบันทึกไว้ในจดหมายเหตุรายวัน ส่วนใหญ่จะเป็นการแต่งกายในงานพระราชพิธีหรือในโอกาสพิเศษต่างๆ ทั้งนี้ ได้ปรากฏการแต่งกายรูปแบบหนึ่งที่มีการรับเอาวัฒนธรรมการแต่งกายของต่างชาติเข้ามาซึ่งจะใช้สวมใส่กันในบางโอกาส ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ทรงเครื่องแฟนซี ทรงแต่งอย่างทูลหม่อมปู่ เราแต่งอย่างลูกเธอตามเสด็จไปเที่ยว เจ้านายขุนนางแต่งตัวต่าง ๆ อย่างไทยโบราณบ้าง อย่างกระบวนแห่บ้าง แต่งแขก แต่งพม่า จีน ลาว ไม่เหมือนกันจนคนเดียวสนุกมาก

(มหาวชิรุณหิศ, สมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบตี เจ้าฟ้า, ๒๕๒๐, น.๒๘)

การแต่งกายแฟนซีที่ปรากฏในตัวอย่างดังกล่าว เป็นการแต่งกายซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากวัฒนธรรมตะวันตก โดยในหมู่เจ้านายจะทรงแต่งกายแฟนซีเฉพาะในโอกาสพิเศษเท่านั้น สำหรับในบันทึก การแต่งกายรูปแบบนี้ก็ถูกกล่าวถึงอยู่หลายครั้ง โดยทุกครั้งที่มีการจัดงานเลี้ยงต่าง ๆ เจ้านายแต่ละพระองค์จะทรงฉลองพระองค์แตกต่างกันไปตามที่ทรงพอพระราชหฤทัย บางครั้งก็มีการประกวดเครื่องแต่งกายและให้รางวัลแก่ผู้ที่ชนะการแข่งขัน ซึ่งการแต่งกายแฟนซีนี้ได้สร้างความสนุกสนานให้แก่เจ้านายเป็นอย่างมาก อันจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ได้กล่าวมาข้างต้น

๑.๔ การบันทึกเกี่ยวกับการละเล่น

ในจดหมายเหตุรายวันได้ปรากฏการละเล่นที่พระองค์และบรรดาเจ้านายเล็ก ๆ ได้ทรงเล่นกันภายในพระบรมมหาราชวัง ซึ่งมีทั้งการละเล่นที่คนในปัจจุบันรู้จักและคุ้นเคยเป็นอย่างดี อาทิ งูกินหาง ลิงชิงหลัก รวมทั้งการละเล่นที่คนในปัจจุบันอาจจะไม่เคยได้ยินชื่อมาก่อน เช่น ซุ่ม ๆ มะละดี เล่นพระ ดังตัวอย่าง

⁵ เจ้าสาย - พระวิมาดาเธอ พระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมพระสุทธาสินีนาฏ ปิยมหาราชปดิวรัดา

เล่นลิงชิงหลัก เล่นชู้ม ๆ มะละดีกับบ่าว ๆ

(มหาวชิรุณหิศ, สมเด็จพระบรมราชาปิตุลาธิบดี เจ้าฟ้า, ๒๕๒๐, น.๙๖)

วันนี้เราไม่ได้เล่นพระ เรามาเรือน นอนสองทุ่มนาน

(มหาวชิรุณหิศ, สมเด็จพระบรมราชาปิตุลาธิบดี เจ้าฟ้า, ๒๕๒๐, น.๑๓๒)

จากตัวอย่างดังกล่าว มีเพียงการละเล่นเดียวที่ในปัจจุบันยังปรากฏข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการเล่นคือ การเล่นพระ ซึ่งเป็นการละเล่นที่เจ้านายเล็ก ๆ ทรงสมมติเป็นพระราชาคณะ พระครู หรือเปรียญ โดยจะครองจีวรและปฏิบัติ ศาสนกิจเหมือนกับเป็นพระสงฆ์จริง ๆ บางครั้งอาจมีมหาดเล็กหรือเจ้าพนักงานร่วมเล่นเป็นผู้ประเคนภัตตาหารให้ ฉันทด้วย โดยการละเล่นนี้ปรากฏหลักฐานว่าอาจจะมีการเล่นมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๔ จากพระนิพนธ์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส (ฉายานิตยรรณ, ๒๕๖๑) ส่วนการละเล่นชู้ม ๆ มะละดี ไม่ปรากฏข้อมูล หรือรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการเล่น รวมทั้งไม่ปรากฏหลักฐานที่สามารถบ่งบอกได้ว่าการละเล่นเหล่านี้ยังคงอยู่ใน ปัจจุบันหรือไม่

๑.๕ การบันทึกเกี่ยวกับการศึกษา

ภาษาไทยถือเป็นวิชาสำคัญที่เจ้านายในราชสำนักจำเป็นต้องได้รับการศึกษา แต่กระนั้น ในสมัยรัชกาลที่ ๕ ก็เริ่มให้ความสำคัญกับการเรียนภาษาต่างประเทศด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งเห็นได้จากการบันทึก ในจดหมายเหตุรายวันว่า พระองค์ได้ทรงศึกษาภาษาอังกฤษจากพระอาจารย์ชาวต่างชาติ ขณะเดียวกันสมเด็จพระบรมชนกนาถก็ได้ส่งพระเชษฐาของพระองค์ที่เจริญพระชันษาไปเรียนต่างประเทศ ดังตัวอย่าง

เสด็จอาตติศนำครุฬรัง ชื่อ มิสเตอร์มอร์น มาให้สอนหนังสืออังกฤษเรากับน้องชายโต วันนี้ครูให้อ่านเอปีใหญ่ เราจำได้ให้อ่านเอปีเล็ก

(มหาวชิรุณหิศ, สมเด็จพระบรมราชาปิตุลาธิบดี เจ้าฟ้า, ๒๕๒๐, น.๒๓๐)

โสกันต์คราวนี้แห่ทางใน พักติยากร^๖กับพีรพีพัฒน์^๗อายุสิบเอ็ดปี พีจิประวัติ^๘อายุเก้าขวบ โจนจุกแล้วจะออกไปลอนดอน

(มหาวชิรุณหิศ, สมเด็จพระบรมราชาปิตุลาธิบดี เจ้าฟ้า, ๒๕๒๐, น.๘๕)

ตัวอย่างข้างต้นที่กล่าวถึงการเดินทางไปศึกษาต่อยังประเทศอังกฤษของบรรดาพระราชโอรสในสมเด็จพระปิยมหาราช ถือเป็นเหตุการณ์ที่สำคัญต่อประวัติศาสตร์และพัฒนาการทางสังคมของไทยสมัยรัชกาลที่ ๕

⁶ พักติยากร - พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ

⁷ พีรพีพัฒน์ - พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์

⁸ พีจิประวัติ - พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงนครไชยศรีสุรเดช

เพราะการไปศึกษาต่างประเทศในครั้งนี้ทำให้เห็นถึงพัฒนาการด้านการศึกษาในสมัยนั้น ซึ่งได้เริ่มส่งบุคคลจากกลุ่มชนชั้นสูงไปศึกษาศาสตร์ต่าง ๆ ยังต่างประเทศ

๑.๖ การบันทึกความรู้เกี่ยวกับภูมิประเทศ

การบันทึกความรู้เกี่ยวกับภูมิประเทศของพระองค์ส่วนใหญ่จะทรงกล่าวถึงพื้นที่ในแถบหัวเมืองปักษ์ใต้และหัวเมืองมลายู ฉะนั้น ภูมิประเทศที่ปรากฏในจดหมายเหตุรายวันจึงมีลักษณะเป็นพื้นที่ทางแถบทะเลเสียส่วนมาก ซึ่งการบันทึกของพระองค์ทำให้ได้รับความรู้เกี่ยวกับสภาพภูมิประเทศของพื้นที่ต่าง ๆ ในสมัยนั้นมากขึ้น ตัวอย่างเช่น

เรือมาทอดสมอที่อ่าวระเวนหรือระวาง เวลาบ่าย ๕ โมงครึ่งฝนหาย ได้ตามเสด็จขึ้นบก มีต้นมะพร้าวปลูกมากตั้งพัน มีประการังขึ้นเป็นคั่นตามหาด ดูงามมาก

(มหาวชิรมหิต, สมเด็จพระบรมราชาปิตุลาธิบตี เจ้าฟ้า, ๒๕๒๐, น.๒๐๖)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นเหตุการณ์ที่พระองค์ได้เสด็จประพาสอ่าวระเวนหรือระวาง ซึ่งปัจจุบันรู้จักกันในชื่ออ่าวแฉวง (จดหมายเหตุ เกาะสมุย, ๒๕๕๘) โดยทรงบรรยายภูมิประเทศของอ่าวแห่งนี้ไว้ในจดหมายเหตุรายวันว่าบนอ่าวเต็มไปด้วยมะพร้าวมากมายหลายต้นเรียงรายตลอดแนว และยังมีแนวปะการังขึ้นอยู่ตามหาด จากการบันทึกดังกล่าวทำให้เห็นว่า ในสมัยนั้นธรรมชาติของอ่าวแห่งนี้มีความอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมาก เนื่องจากยังคงมีปะการัง ซึ่งสิ่งนี้สามารถบ่งบอกได้ว่าระบบนิเวศทางทะเลยังไม่ได้ถูกทำลายไปด้วยน้ำมือมนุษย์

๒. คุณค่าด้านกลวิธีการประพันธ์

จากการศึกษากลวิธีการประพันธ์ที่ใช้สำหรับงานพระราชนิพนธ์จดหมายเหตุรายวัน ปรากฏกลวิธีที่พระองค์เลือกใช้สำหรับการถ่ายทอดทุกสิ่งทุกอย่างที่เกิดขึ้นทั้งหมด ๒ วิธีด้วยกัน ได้แก่ กลวิธีการนำเสนอ และกลวิธีทางภาษา ซึ่งแต่ละวิธีมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๒.๑ กลวิธีการนำเสนอ

จดหมายเหตุรายวันเป็นงานเขียนที่มีกลวิธีการนำเสนอที่หลากหลาย โดยการใช่วิธีเหล่านี้ช่วยให้การนำเสนอข้อมูลหรือพระราชทัศนะของพระองค์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งทำให้งานเขียนมีความน่าสนใจและมีคุณค่ามากยิ่งขึ้น อาทิ การนำเสนอตามลำดับ การนำเสนอความคิดเห็น ดังนี้

๒.๑.๑ การนำเสนอตามลำดับ

ในการเขียนสิ่งต่าง ๆ ลงในบันทึก พระองค์ทรงได้เรียบเรียงเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ต้องการถ่ายทอดไว้อย่างเป็นลำดับ ซึ่งสิ่งนี้แสดงให้เห็นว่าพระองค์มีการจัดระเบียบทางความคิดได้เป็นอย่างดี ทำให้ข้อมูลที่บันทึกลงไปไม่เป็นไปอย่างสะเปะสะปะ สำหรับตัวอย่างที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นกรนำเสนอตามลำดับขั้นตอน อาทิ

ในพิธีกวนข้าวทิพย์ พระองค์ทรงบันทึกถึงขั้นตอนของพิธีเอาไว้ตั้งแต่ขั้นตอนแรกอย่างการรดน้ำพระมหาสังข์ลงในกระทะ จนถึงขั้นตอนของการกวนข้าวทิพย์ ซึ่งในระหว่างนั้นจะมีการประคองปีพาทย์ไปพร้อมกันด้วย ดังปรากฏในจดหมายเหตุรายวันว่า

หม่อมเจ้านั่งกะทะ กะทะละสองคน ทูลหม่อมบนทรงรดน้ำสังข์ทุกกะทะ แล้วทรงพระเต้าฤๅษีรดอีก...เจ้านายเทนมเนยน้ำส้ม หม่อมเจ้าจับพายกวน ปีพาทย์ประคอง
(มหาวชิราวุธ, สมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบดี เจ้าฟ้า, ๒๕๒๐, น.๓๒)

อีกทั้ง ในการพระราชพิธีโสกันต์⁹ของพระเชษฐภคินีทั้งสามของพระองค์ อันได้แก่ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าสุวพักตร์วิไลยพรรณ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนพิจิตรเจษฎ์จันทร์ และสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนสวรรคโลกลักษณวดี พระองค์ได้ทรงบันทึกขั้นตอนต่าง ๆ ของพระราชพิธีไว้อย่างละเอียด ซึ่งตัวอย่างที่ได้ยกมานี้เป็นขั้นตอนสำคัญคือ การโกนจุก หรือเรียกว่าพิธีโสกันต์ ดังตัวอย่าง

เมื่อเจ้านายขึ้นบนปราสาทแล้วเปลี่ยนเครื่องทรงถอด ออกไปข้างหน้า นั่งบนเก้าอี้ ภูษามาลา แยกพระเกศาและพระถวยาศีล ทูลหม่อมบนเสด็จไปทรงรดน้ำสังข์ แล้วทรงตัดจุก แล้วสมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบดี เจ้าฟ้า, ๒๕๒๐, น.๔๓)

จากตัวอย่างที่ปรากฏ พบว่าในจดหมายเหตุรายวันส่วนใหญ่จะใช้กลวิธีการนำเสนอเป็นลำดับขั้นตอนสำหรับการบันทึกพิธีกรรมในพระราชพิธีต่าง ๆ ซึ่งการใช้กลวิธีดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ศึกษาพระราชพิธีที่ปรากฏในบันทึกส่วนพระองค์ โดยเฉพาะการศึกษาพระราชพิธีโบราณที่ไม่ได้สืบทอดกันมาจนปัจจุบัน เนื่องจากการบันทึกรายละเอียดอย่างเป็นลำดับของพระองค์ ทำให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจขั้นตอนของพิธีกรรมอันละเอียดซับซ้อน

๒.๑.๒ การนำเสนอความคิดเห็น

ในบันทึกประจำวัน พระองค์ทรงแสดงพระราชทัศนะเกี่ยวกับเรื่องเจ้านายผู้มีอาวุโสที่ใช้มีดและส้อมไม่เป็นเอาไว้ว่า การที่เจ้านายผู้มีอาวุโสไม่สามารถใช้มีดส้อมได้ถือเป็นเรื่องที่ล้าสมัย เนื่องจากในขณะนั้นการใช้มีดและส้อมอย่างชาติตะวันตกถือเป็นพระราชนิยมในราชสำนัก ฉะนั้น เมื่อมีเจ้านายที่ไม่สามารถปฏิบัติตามพระราชนิยมนี้ได้ พระองค์จึงมีพระราชทัศนะดังปรากฏในบันทึกว่า

เจ้านายแก่ ๆ ดูคร่ำครึเต็มที เสวยมีดช้อมไม่เป็น ทูลหม่อมบนท่นทรงสอนเสด็จยายกินรี¹⁰เอง หัวร่อกันใหญ่

⁹ พระราชพิธีโสกันต์ - ใช้เรียกพิธีโกนจุกของเจ้านายชั้นเจ้าฟ้าและพระองค์เจ้า ส่วนเจ้านายชั้นหม่อมเจ้า เรียกว่า พระราชพิธีโสกันต์

¹⁰ เสด็จยายกินรี - พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้ากินรี

(มหาวชิราวุธ, สมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบตี เจ้าฟ้า, ๒๕๒๐, น.๘๖-๘๗)

พระราชทัตชนะดังกล่าวนี้ ได้สะท้อนให้เห็นว่าพระองค์ทรงให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมตะวันตก เพราะการปฏิบัติตามวัฒนธรรมตะวันตกเป็นการแสดงถึงความทันสมัยของคนในสมัยนั้น อีกประการหนึ่งยังแสดงถึงนโยบายแห่งการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เริ่มมีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ให้มีความศิวิไลซ์เทียบเท่ากับอารยประเทศ ซึ่งการพัฒนาสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนที่ช่วยให้ประเทศหลุดพ้นจากการตกเป็นอาณานิคมของชาติตะวันตกได้อีกทางหนึ่ง กล่าวคือ เมื่อสยามกลายเป็นดินแดนอันศิวิไลซ์แล้ว ชาติตะวันตกก็จะไม่สามารถใช้ข้ออ้างเรื่องความล่าช้ามาสร้างความชอบธรรมในการยึดครองสยามประเทศได้

๒.๒ กลวิธีทางภาษา

สำหรับกลวิธีการประพันธ์ที่มีความสำคัญต่องานเขียนอีกอย่างหนึ่งก็คือ กลวิธีทางภาษา อันเป็นวิธีการเลือกใช้ภาษาให้สอดคล้องกับเนื้อหาของงานเขียน ซึ่งพระองค์ได้ทรงใช้กลวิธีนี้ในบันทึกประจำวัน โดยพบ ๒ วิธีหลัก ๆ คือ กลวิธีการใช้คำ ซึ่งมีวิธีการใช้คำที่โดดเด่น อันได้แก่ การใช้ภาษาสแลง และการใช้ภาษาเฉพาะในราชสำนัก ส่วนอีกกลวิธีหนึ่งก็คือ กลวิธีการใช้ประโยค สำหรับตัวอย่างมีด้วยกันดังนี้

๒.๒.๑ การใช้ภาษาสแลง

ในบันทึกส่วนพระองค์ได้ปรากฏคำที่ใช้กันเฉพาะสมัยหรือก็คือ ภาษาสแลง ซึ่งคนในปัจจุบันไม่สามารถเข้าใจได้โดยทันที แต่จำเป็นต้องอาศัยการนิยามความหมายจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาหรือต้องอาศัยจากบริบทของประโยคร่วมด้วย สำหรับตัวอย่างของคำสแลงในจดหมายเหตุรายวันมีดังนี้

คำว่า “อี” ที่ปรากฏในบันทึกหมายถึง โปรตปราน (พินิจ หุตะจินดา, ๒๕๕๕, น.๑๗๒) ซึ่งความหมายที่ใช้ในสมัยนี้มีความคล้ายคลึงกับในปัจจุบันที่มีความหมายว่า กิริยาที่แสดงอาการเอาอกเอาใจหรือประจบประแจง (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖, น.๑๔๑๗) ทั้งนี้ในปัจจุบันมักจะไม่นิยมใช้คำว่า อี เพียงคำเดียวโดด ๆ แต่ใช้เป็นคำว่า อี้ออ แทน

เราเชิญมาถวายทูลหม่อมบน ท่านทรงอีเราใหญ่

(มหาวชิราวุธ, สมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบตี เจ้าฟ้า, ๒๕๒๐, น.๔๕)

พระองค์ได้ทรงเลือกใช้คำว่า “ซา” ซึ่งหมายถึง ไม่ทันคิด (พินิจ หุตะจินดา, ๒๕๕๕, น.๑๙๓) ในบริบทที่พระองค์ทรงเข้าพระทัยผิดคิดว่าพระโกศของสมเด็จพระรูปศิริโสภาคมหานาคนาารีเป็นพระโกศของสมเด็จพระนางเจ้าสุนันทากุมารีรัตน์ พระบรมราชเทวี โดยปัจจุบันคำดังกล่าวถูกใช้ในความหมายที่แตกต่างออกไป เช่น ใช้ในความหมายที่ว่า อาการที่รู้สึกได้น้อยกว่าปรกติ เนื่องจากเส้นประสาทสำหรับความรู้สึกถูกกด ถูกตัดขาด หรือ ถูกสารพิษ (ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๕๖, น.๓๗๒)

แล้วรับสั่งพระนามให้เราฟังทุกพระองค์ เราเชื่อว่าพระองค์สมเด็จพระรูปศิริโสภาคมหานาคนาวิว่า
พระโกศสมเด็จพระเจ้า รัชสั่งว่าไม่ใช่

(มหาวชิรมหิต, สมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบตี เจ้าฟ้า, ๒๕๒๐, น.๖๐)

ทั้งยังได้ทรงใช้คำสแลงเมื่อครั้งทรงเล่าถึงเหตุการณ์ที่พระองค์ทรงได้รับคำชม โดยทรงใช้คำว่า “หุ่ม”
ในความหมายว่า สรรเสริญเยินยอ ส่วน “เหว” ใช้กับอาการดีใจหรือปลื้มใจ และคำว่า “กระหนาบ” ใช้ใน
ความหมายที่ว่า เรือโยไป (พิณิจ หุตะจินดา, ๒๕๕๕, น.๒๗๘) ซึ่งในปัจจุบันนี้ ความหมายของทั้งสามคำต่างก็
เปลี่ยนแปลงไปจากสมัยรัชกาลที่ ๕ เป็นอย่างมาก จนไม่เหลือเค้าความหมายเดิม

วันนี้เราถูกหุ่มใหญ่ เราต้องเหว พวกกันชมกระหนาบไป

(มหาวชิรมหิต, สมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบตี เจ้าฟ้า, ๒๕๒๐, น.๑๓๐)

จากตัวอย่างภาษาสแลงที่พระองค์ใช้ในการบันทึกจดหมายเหตุรายวัน ทำให้เห็นความเปลี่ยนแปลงของภาษา
ได้เป็นอย่างดี เพราะการใช้ภาษาสแลงทำให้ทราบว่าความหมายของคำในยุครัชกาลที่ ๕ และยุคนี้แตกต่างกัน
โดยสิ้นเชิง หรืออาจกล่าวได้ว่ามีการใช้คำในบริบทที่ต่างกันอย่างสิ้นเชิง

๒.๒.๒ การใช้ภาษาเฉพาะในราชสำนัก

ในจดหมายเหตุรายวันไม่เพียงจะปรากฏภาษาเฉพาะสมัยเท่านั้น หากแต่ยังปรากฏ
ภาษาที่ใช้กันเฉพาะกลุ่มสังคมด้วย คือ ภาษาเฉพาะในราชสำนัก โดยคำในภาษาดังกล่าวที่พระองค์ได้บันทึกไว้ล้วน
เป็นคำที่เข้าใจความหมายกันเฉพาะในบรรดาเจ้านายและข้าราชการทั้งฝ่ายหน้าและฝ่ายใน ตัวอย่างเช่น

พระองค์ทรงบันทึกชื่อพระที่นั่งต่าง ๆ ภายในพระบรมมหาราชวังด้วยชื่อที่เรียกกันเฉพาะในหมู่ชาววัง อาทิ
“ที่บน” ใช้เรียกพระราชมณเฑียรหมู่ใหญ่ที่มีพระที่นั่งสร้างต่อเนื่องกัน ๑๑ องค์ (คันสนีย์ วีระศิลป์ชัย, ๒๕๕๙, น.
๓๗) และ “ในที่” ใช้สำหรับเรียกพระที่นั่งอมรมณเฑียรอันเป็นที่บรรทมของรัชกาลที่ ๕

เปิดอนุสาวรีย์ แล้วกลับมาเฝ้าทูลหม่อมบนในที่

(มหาวชิรมหิต, สมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบตี เจ้าฟ้า, ๒๕๒๐, น.๑)

ป่าโสมรับไปที่บน เราพบแม่แสบ¹¹ ๆ บอกเราว่าทูลหม่อมบนไม่เสด็จ

(มหาวชิรมหิต, สมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบตี เจ้าฟ้า, ๒๕๒๐, น.๓)

และยังทรงบันทึกชื่อเรียกของห้องรับแขกที่อยู่ในพระที่นั่งจักรีมหาปราสาทองค์ตะวันออกไว้ด้วย ซึ่งเรียกกัน
ว่า “ห้องไปรวต” โดยในสมัยรัชกาลที่ ๕ จะใช้ห้องนี้เป็นสถานที่ออกมารับแขกที่ไม่ได้เข้าเฝ้าในทางราชการ

¹¹ แม่แสบ - เจ้าจอมมารดาแสบ ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

(สำนักงานอุทยานการเรียนรู้, ม.ป.ป.) สำหรับโดยในจดหมายเหตุรายวัน พระองค์ได้ทรงบันทึกถึงห้องไปรเวตไว้ว่า

ลุงจักษ์เป็นผู้กราบทูลนำว่าปรีณสอิมปีเรียนอาซตุ้กลิวโปล เมื่อมาจับมือเราก็อวเหมือนกัน แล้วทูลหม่อมทรงนำมาที่สมเด็จพระเจ้าแม่ในท้องไปรเวต

(สมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบดี เจ้าฟ้ามหาวชิรมหิต, ๒๕๒๐, น.๒๒๙)

การใช้ภาษาเฉพาะในราชสำนักในบันทึกนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นคำที่ใช้เรียกสถานที่ในพระบรมมหาราชวัง ทั้งพระที่นั่งหรือห้องต่าง ๆ ทั้งนี้ การที่ต้องมีคำเรียกกันเฉพาะภายใน เนื่องจากภายในวังมีสถานที่ต่าง ๆ มากมาย การมีคำเรียกที่เฉพาะเจาะจงจึงช่วยให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน และเหตุผลอีกประการหนึ่ง เนื่องด้วยพระที่นั่งต่าง ๆ มีชื่อทางการที่ยาวและอ่านยาก ฉะนั้น การมีชื่อเรียกสั้น ๆ ที่ใช้กันเป็นการภายในจึงทำให้สะดวกในการเรียกและง่ายต่อการจดจำมากยิ่งขึ้น

๒.๒.๓ กลวิธีการใช้ประโยค

รูปแบบประโยคที่พระองค์ทรงใช้บอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ในจดหมายเหตุรายวัน ปรากฏใน ๓ ลักษณะ ได้แก่ ประโยคสั้น ประโยคยาว และประโยคที่มีลักษณะแตกต่างจากในปัจจุบัน ซึ่งตัวอย่างในแต่ละลักษณะ มีรายละเอียดดังนี้

พระองค์จะบันทึกเรื่องราวด้วยการใช้ประโยคสั้น โดยมีลักษณะเป็นประโยคความเดียว ไม่ซับซ้อน ซึ่งปรากฏทั้งประโยคที่มีโครงสร้างสมบูรณ์และไม่สมบูรณ์ แต่โดยส่วนใหญ่พระองค์จะใช้ประโยคสั้นที่มีโครงสร้างไม่สมบูรณ์ กล่าวคือ เป็นประโยคที่ขาดประธานหรือกรรม สำหรับตัวอย่างประโยคสั้นมีดังนี้

นอนหลับ ตื่นป่วยโงงเศษ กินข้าวได้มาก ป่วยสองโงงเศษทูลหม่อมบนเสด็จมาเยี่ยมเรา แล้วเสด็จขึ้นบนเราไปเฝ้าสมเด็จพระเจ้าแม่

(มหาวชิรมหิต, สมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบดี เจ้าฟ้า, ๒๕๒๐, น.๑๐๖)

อีกทั้ง ในจดหมายเหตุยังปรากฏประโยคยาว อันมีลักษณะซับซ้อนแบบเดียวกันกับประโยคความรวมหรือประโยคความซ้อน ซึ่งประโยคในลักษณะนี้จะนำมาใช้อธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ให้มีความต่อเนื่องกัน โดยจะถูกเขียนออกมาเป็นประโยคยาวเพียงประโยคเดียว ตัวอย่างเช่น

พอพระสวด ทูลหม่อมทรงนำพระครูพราหมณ์เข้าให้น้ำสังข์และนำไปไม้ซึ่งไปทำพิธีโหมกุ่มท์บูชาเพลิงมาให้เราปิด

(มหาวชิรมหิต, สมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบดี เจ้าฟ้า, ๒๕๒๐, น.๒๓๔)

นอกจากนี้ พระองค์ยังทรงใช้ประโยคที่มีลักษณะแตกต่างจากในปัจจุบัน อันเนื่องมาจากการเรียงคำในประโยคที่มีการสลับตำแหน่งกัน ซึ่งจะไม่เป็นไปตามโครงสร้างประโยคที่ใช้กันในยุคนี้ อีกประการหนึ่ง

คำที่นำมาใช้สร้างเป็นประโยคก็ต่างจากยุคปัจจุบันเช่นเดียวกัน จึงส่งผลให้ยากต่อการทำความเข้าใจความหมายที่ต้องการจะสื่อได้ในทันที หากไม่ได้พิจารณาประโยคแวดล้อมอื่น ๆ ร่วมด้วย ดังเช่นประโยคต่อไปนี้

รวม ๑๒ คน เราเป็นโตกว่าคน เด็กทั้งนั้น

(มหาวชิรุณหิศ, สมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบตี เจ้าฟ้า, ๒๕๒๐, น.๑๑๖)

ฝนตก ใคร่จะมีเวลาหาย

(มหาวชิรุณหิศ, สมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบตี เจ้าฟ้า, ๒๕๒๐, น.๒๒๐)

จากตัวอย่างกลวิธีการใช้ประโยคทั้ง ๓ ลักษณะที่ได้กล่าวมา สะท้อนให้เห็นว่าการใช้ประโยคของคนในสมัยนั้นมีทั้งที่เหมือนและแตกต่างจากในปัจจุบัน อีกทั้ง ยังทำให้เห็นว่ารูปแบบภาษาในประโยคที่พระองค์ทรงใช้บันทึกเป็นภาษาพูด ซึ่งการใช้ภาษาพูดนี้ก็เนื่องมาจากจดหมายเหตุรายวันเป็นบันทึกส่วนพระองค์มาก่อน จึงทำให้การบันทึกไม่เคร่งครัดในเรื่องของรูปแบบภาษาที่เป็นทางการมากนัก

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาคุณค่าพระราชนิพนธ์จดหมายเหตุรายวันของสมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบตี เจ้าฟ้ามหาวชิรุณหิศพบว่า คุณค่าด้านเนื้อหา มีเนื้อหาสาระที่ให้ข้อมูลและความรู้ในด้านต่าง ๆ อันประกอบไปด้วยด้านประวัติศาสตร์ เนื่องจากพระองค์ได้บันทึกเรื่องราวและเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ในสมัยรัชกาลที่ ๕ เอาไว้ด้วย ทั้งนี้ การบอกเล่าเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ของพระองค์มีรายละเอียดบางประการที่ไม่ได้ถูกกล่าวไว้ในหลักฐานประวัติศาสตร์อื่น ๆ ด้วยทรงบันทึกรายละเอียดปลีกย่อยของเหตุการณ์ที่ประสบพบเจอด้วยพระองค์เอง จึงทำให้ทราบเรื่องราวประวัติศาสตร์ในอีกมุมมองหนึ่งซึ่งอาจจะแตกต่างไปจากเดิม นอกจากนี้ ยังมีเนื้อหาสาระที่ให้ความรู้ในด้านสังคมและวัฒนธรรม กล่าวคือ จากการบอกเล่าสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในแต่ละกลุ่มสังคมไม่ว่าจะเป็นเจ้านายหรือราษฎร ล้วนสะท้อนถึงวัฒนธรรมแห่งการดำเนินชีวิตของกลุ่มสังคมนั้น ๆ และสะท้อนให้เห็นภาพสังคมในสมัยนั้นกระจ่างชัดขึ้น

ส่วนกลวิธีการประพันธ์ที่พบจากการศึกษาแบ่งออกเป็น ๒ วิธี คือ กลวิธีการนำเสนอ ซึ่งพระองค์ทรงเลือกใช้วิธีนี้เพื่อช่วยให้การอธิบายและขยายความเรื่องราวที่ต้องการจะบอกเล่าในบันทึกประจำวันเป็นไปอย่างละเอียดครบถ้วน อีกทั้งกลวิธีการนำเสนอโดยการแสดงความคิดเห็นยังสะท้อนให้เห็นถึงพระราชทัศนะของพระองค์ รวมถึงค่านิยมของกลุ่มสังคมชนชั้นสูงในสมัยรัชกาลที่ ๕ อันเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดพระราชทัศนะไปในแนวทางใดแนวทางหนึ่ง และกลวิธีทางภาษา ซึ่งเมื่อศึกษาจากคำและประโยคที่พระองค์ใช้บันทึกแล้ว พบว่าภาษาไทยในสมัยรัชกาลที่ ๕ มีความแตกต่างจากภาษาไทยในปัจจุบัน เพราะคำบางคำในสมัยนั้นมีการใช้ในอีกความหมายหนึ่งหรือถูกใช้ในบริบทที่ต่างออกไปจากยุคปัจจุบัน จึงอาจกล่าวได้ว่าภาษาที่พระองค์ใช้เป็นภาษาสแลงสำหรับยุคปัจจุบันนั่นเอง รวมทั้งประโยคที่มีลักษณะโครงสร้างผิดแผกแตกต่างไปจากสมัยปัจจุบัน นอกจากนี้ ในจดหมายเหตุรายวัน

ยังปรากฏภาษาเฉพาะในราชสำนักด้วย โดยส่วนใหญ่จะมีการกำหนดคำเรียกเฉพาะสั้น ๆ ของสถานที่ต่าง ๆ ในพระบรมมหาราชวัง เพื่อใช้เรียกแทนชื่อทางการของสถานที่เหล่านั้นซึ่งมีชื่อที่ยาวหลายพยางค์และยากต่อการจดจำ

สำหรับผลการศึกษาคคุณค่าด้านเนื้อหา สามารถสรุปได้ว่ามีความสอดคล้องกับแนวคิดของอาทิมา พงศ์ไพบูลย์ (๒๕๔๗) เนื่องจากเนื้อหาสาระที่ได้รับจากในจดหมายเหตุร้ายวันทำให้เห็นวิถีชีวิตของผู้คนในสมัยรัชกาลที่ ๕ เฉกเช่นเดียวกัน แต่กระนั้น ก็มีสิ่งที่ต่างกันไปเพียงเล็กน้อยคือ จดหมายเหตุร้ายวันของพระองค์มีเนื้อหาสาระของการบันทึกเรื่องราวและเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์เพิ่มเติมเข้ามา อีกประการหนึ่งวิถีชีวิตของผู้คนที่ได้ถูกกล่าวถึงในจดหมายเหตุร้ายวันฉบับนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นของเจ้านายไม่ใช่ราษฎร และผลการศึกษาคคุณค่าด้านกลวิธีการประพันธ์ก็สอดคล้องกับแนวคิดของอาทิมา พงศ์ไพบูลย์ (๒๕๔๗) ด้วยเช่นกัน ทั้งด้านกลวิธีการนำเสนอและกลวิธีทางภาษา ทว่าการใช้ภาษาเฉพาะในราชสำนักพบเฉพาะในจดหมายเหตุร้ายวันเท่านั้น และผลการศึกษากลวิธีการใช้ประโยคตามแนวคิดของสมเกียรติ รักษมณี (๒๕๕๑) อ้างตาม ชัยวัฒน์ และสมเกียรติ, ๒๕๕๙ พบว่า มีความสอดคล้องในเรื่องการใช้ประโยคสั้นและประโยคยาว ส่วนประโยคที่มีลักษณะแตกต่างจากในปัจจุบันกลับไม่มีความสอดคล้องกัน เพราะประโยคที่พบในจดหมายเหตุร้ายวันของพระองค์ไม่ได้เป็นประโยคที่ผิดหลักไวยากรณ์ตามแนวคิดข้างต้นแต่อย่างใด

จากผลการศึกษาคคุณค่าด้านเนื้อหาและด้านกลวิธีการประพันธ์ของจดหมายเหตุร้ายวัน ได้ปรากฏภาพสังคมในสมัยรัชกาลที่ ๕ อันจะเห็นได้จากวิถีชีวิตของบรรดาเจ้านายที่ยังคงดำเนินไปตามขนบดั้งเดิมที่สืบทอดต่อกันมาแต่โบราณ แต่ในขณะที่เดียวกันก็เริ่มมีการรับวัฒนธรรมอื่นเข้ามา โดยเฉพาะวัฒนธรรมของชาติตะวันตก และไม่ใช่เฉพาะเรื่องของวัฒนธรรมเท่านั้นที่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น หากแต่ยังมีเรื่องของการศึกษา ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงจัดการศึกษาให้พระราชโอรสได้เรียนภาษาอังกฤษ โดยให้เจ้าของภาษามาเป็นอาจารย์ผู้สอน และได้ส่งพระราชโอรสไปศึกษาเล่าเรียนยังต่างประเทศ อีกประการหนึ่งคือ เรื่องการต่างประเทศ ซึ่งสยามในยุคนั้นได้มีการติดต่อกับชาติอื่น ๆ มากกว่าเมื่อก่อน เห็นได้จากการที่ชนชั้นปกครองของสยามมีการเจริญสัมพันธไมตรีกับชาติอื่นเพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้มีความ แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น โดยภาพสังคมต่าง ๆ ที่ปรากฏออกมาจากในบันทึกนี้ได้แสดงให้เห็นว่าสยามในยุคสมัยนั้นเป็นยุคที่กำลังพัฒนาบ้านเมืองไปสู่ความศิวิไลซ์ทัดเทียมกับอารยประเทศได้อย่างชัดเจนที่สุด และจากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดจึงเป็นการตอกย้ำให้เห็นว่าจดหมายเหตุร้ายวันคือวรรณกรรมที่มีคุณค่าอีกชิ้นหนึ่งของชาติไทย

ข้อเสนอแนะ

๑. จดหมายเหตุร้ายวันมีการบันทึกถึงธรรมเนียมและพระราชพิธีต่าง ๆ ของราชสำนักเอาไว้เป็นจำนวนมาก แต่มีเพียงบางส่วนเท่านั้นที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้เป็นตัวอย่างสำหรับการศึกษาคคุณค่าด้านเนื้อหา ผู้วิจัยเห็นว่าข้อมูลในแต่ละด้านนี้สามารถนำไปศึกษาต่อยอดได้ ซึ่งการนำไปศึกษาในแนวใดนั้นย่อมเป็นไปตามแนวทางที่แต่ละบุคคลเลือกใช้

๒. จากการใช้กลวิธีทางภาษาที่หลากหลายในจดหมายเหตุร้ายวัน ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถศึกษาในประเด็นนี้เพิ่มเติมได้อีก โดยอาจศึกษาเรื่องคำและประโยคให้มีความละเอียดมากขึ้น อีกทั้งยังควรศึกษาให้ครอบคลุมไปถึงบริบททางสังคมด้วย

บรรณานุกรม

- จดหมายเหตุ เกาะสมุย. (๒๕๕๘). *อ่าวแฉวง*. ค้นจาก <https://www.facebook.com/samuihistory/posts/1003985336340825/>
- จุลลดา ภัคดีภูมิินทร์. (๒๕๓๕). *เลาะวัง*. กรุงเทพฯ: โชคชัยเทเวศร์.
- ฉายนิทรธรรณ. (๒๕๖๑). *เล่นพระ*. ค้นจาก <https://www.facebook.com/1451876605112634/photos/a.1475437036089924/1928075630826060/>
- ชัยวัฒน์ ไชยสุข และสมเกียรติ รักษ์มณี. (๒๕๕๙). กลวิธีการใช้ภาษาและภาพสะท้อนสังคมในวรรณกรรม *บันเทิงคดีของมกุฏ อรฤดี. รมยสาร, ๑๔(๑๑), ๕๕-๖๔.*
- บุญยงค์ เกศเทศ. (๒๕๓๖). *แกลลวดวรรณกรรมไทย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พลาดิษฐ์ สิทธิธัญกิจ. (๒๕๔๗). *ความรักของพระพุทธเจ้าหลวง*. กรุงเทพฯ: กู๊ดมอร์นิ่ง.
- พัชลิน จินนุณ. (๒๕๕๙). *วรรณคดีเกี่ยวกับประวัติศาสตร์*. สงขลา: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พินิจ หุตะจินดา. (บรรณาธิการ). (๒๕๕๕). *จดหมายเหตุร้ายวันของสมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบดี เจ้าฟ้ามหาชิรุณหิศ* (พิมพ์ครั้งที่ ๖). กรุงเทพฯ: สยามปริทัศน์.
- มหาวิชิรุณหิศ, สมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบดี เจ้าฟ้า. (๒๕๒๐). *จดหมายเหตุร้ายวันของสมเด็จพระบรมราชปิตุลาธิบดี เจ้าฟ้ามหาชิรุณหิศ*. (ม.ป.ท.).
- ราชบัณฑิตยสถาน. (๒๕๕๖). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๕๔*. กรุงเทพฯ: ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้นท์.
- คันสนีย์ วีระศิลป์ชัย. (๒๕๖๑). *หอมติดกระดาน* (พิมพ์ครั้งที่ ๕). กรุงเทพฯ: มติชน.
- สำนักงานอุทยานการเรียนรู้. (ม.ป.ป.). *พระที่นั่งจักรีมหาปราสาท*. ค้นจาก <http://valuablebook2.tkpark.or.th/2015/5/document22.html>
- อรรณา กาดคินสกี และตุลย์ อิศรางกูร ณ อยุธยา. (บรรณาธิการ). (๒๕๖๒). *จากเจ้าพระยาสุ่ตานุบ : ๑๕๐ ปี สัมพันธไมตรีไทย - ออสเตรีย*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาทิมา พงศ์ไพบูลย์. (๒๕๔๗). *คุณค่าของพระราชนิพนธ์ร้อยแก้วบันทึกประจำวันการเสด็จประพาสในประเทศของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

“ฉันทอกหัก” : วาทกรรมของผู้หญิงขำรักในบทเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้

ชญานุช วิริยะสุดประเสริฐ¹ ธัญญา กระจ่างพัฒน์วงศ์²

นุศษรา กลักดวงจิตต์³ และสุรพงษ์ ยิ้มละมัย⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวาทกรรมของผู้หญิงขำรักในบทเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้ โดยศึกษา เพลงที่มีเนื้อหาขำรักจากการถูกนอกใจ ด้วยวิธีการฟังเพลงและวิเคราะห์วาทกรรมมาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ อภิปรายผลและสรุปผลวิจัย เพลงลูกทุ่งถิ่นใต้จากศิลปินหญิงชาวใต้ทั้งหมด 209 เพลง โดยจำแนกเป็นเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้หญิงขำรักจากการถูกนอกใจ จำนวน 25 เพลง โดยใช้แนวคิดวาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์

ผลการวิจัยพบวาทกรรมของผู้หญิงขำรักในบทเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้ 6 วาทกรรม ดังนี้ 1.) รักแท้แพ้มือที่สาม 2.) รักที่โหยหาอดีต 3.) รักแท้แพ้ห่างไกล 4.) รักกินไม่ได้ 5.) ดีให้ตายเธอก็ไม่รัก 6.) ตัวสำรองที่ต้องเจ็บ

ดังนั้น วาทกรรมของผู้หญิงขำรักจะแสดงผ่านบทเพลงซึ่งการถูกทำร้ายจิตใจของผู้หญิง ผู้หญิงจะเป็นผู้ถูกกระทำทำให้ได้รับความเสียหาย และถูกเอารัดเอาเปรียบซึ่งเกิดจากพฤติกรรมของผู้ชายแสดงให้เห็นถึงความไม่เสมอภาคระหว่างผู้หญิง ผู้ชาย บทเพลงจึงแสดงความขำรักของผู้หญิงในหลายมิติสะท้อนให้เห็นถึงความคิด ค่านิยม โดยเนื้อหาเพลงส่วนใหญ่ยังคงนำเสนอภาพของผู้หญิงที่ผิดหวังในความรักมากกว่าความสุข เพราะแท้จริงแล้วในชีวิตจริงของมนุษย์เรานั้นไม่อาจหลีกเลี่ยงปัญหาที่ต้องพบกับความผิดหวัง

คำสำคัญ: วาทกรรม ขำรัก และเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้

¹⁻³ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาและภาษาไทยประยุกต์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

⁴ อาจารย์.ดร., ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทนำ

ผู้หญิงไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้รับการปลูกฝังจากสังคมว่ามีหน้าที่เป็นภรรยาและแม่ที่ดีเท่านั้น อานาจารการตัดสินใจทุกอย่างต้องยกให้ผู้ชายเป็นผู้นำ จึงทำให้ผู้หญิงถูกกดขี่ข่มเหง ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคทางเพศ ดังที่ นวพร สิงห์พุดธางกูร (2556, น.2 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ 2543, น.97) กล่าวว่า ภาพของความเป็นผู้หญิงตั้งแต่อดีต คือผู้หญิงจะต้องทำหน้าที่ในฐานะของภรรยาและแม่ที่ดีของบุตร กล่าวคือ ภรรยาที่มีหน้าที่ดูแลสามีและความเรียบร้อยภายในบ้าน ทั้งการทำอาหาร การดูแลงานบ้านงานเรือนไม่ให้อาตมาตกบกพร่อง และนอกจากนี้จะต้องอบรมเลี้ยงดูบุตรให้ดี ความเป็นผู้หญิงถูกถ่ายทอดผ่านกระบวนการขัดเกลาทางสังคมจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้ผู้หญิงต้องผูกติดอยู่กับกรอบความเป็นข้างเท้าหลังมาโดยตลอด

ภาพของผู้หญิงนั้นได้ปรากฏอยู่ในวรรณกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน นวนิยาย ภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ โดยเฉพาะในบทเพลงซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสนใจเป็นจำนวนมาก สามารถเข้าถึงคนได้ทุกเพศทุกวัย ดังที่ พูนพิศ อมาตยกุล (2519, น.1) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของดนตรีกับภาษาว่า “ดนตรีนั้นเป็นภาษาชนิดหนึ่งของมนุษย์เราชาติใดก็ตามที่มีภาษาพูด ภาษาเขียนของตนเองก็มักจะต้องมีดนตรีเป็นของตนเองด้วย เพราะดนตรีและเพลงร้องนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่พัฒนามาพร้อม กับภาษาพูด”

รูปแบบของสุนทรียศาสตร์และกิจกรรมที่อยู่คู่กับมนุษย์มาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์และยังถือเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและสังคมมนุษย์ก็คือเพลง นอกจากจะสร้างความสุนทรีย์ให้กับผู้ฟังแล้ว ยังช่วยสะท้อนเรื่องราวปรากฏการณ์ต่าง ๆ ในสังคม ดังที่ รัชณี แสนเหวิม (2552, น.2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของเพลงว่า เพลงไทยท้องถิ่นของแต่ละภูมิภาคก็จะมี การสะท้อนวิถีชีวิตของคนในสังคมชนบทซึ่งเป็นสังคมเกษตรกรรม มีการบันทึกภาพของสังคม สะท้อนความคิด ความรู้สึก ความเชื่อ พฤติกรรม ค่านิยม ตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน โดยมักใช้ภาษาที่เรียบง่ายในการถ่ายทอดออกมา เพื่อถ่ายทอดความเข้าใจของผู้ฟัง ตลอดจนมีการใช้ถ้อยคำพรรณนาเป็นภาษาวิ ใช้สำนวนโวหารการเปรียบเทียบเพื่อความไพเราะอีกด้วย

เพลงลูกทุ่งภาคใต้เป็นวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจากเพลงลูกทุ่งทั่วไปและเพลงพื้นเมืองภาคใต้ ได้แก่ เพลงบอก เพลงต้นหยงหรือเพลงรองเง็ง รวมถึงกลอนหนังตะลุงและกลอนมโนราห์ที่คนภาคใต้ร้องกันมา มีหลักฐานว่าเพลงลูกทุ่งภาคใต้เพลงแรก คือ เพลง “พระอภัยมณีเป่าปี่” ที่เพทาย ถนอมจิตร ประพันธ์ไว้เมื่อปี พ.ศ. 2507 เป็นเพลงจังหวะตะลุง มีเนื้อร้องตอนที่ติดหูผู้ฟังว่า “ตื่นแต่เช้าไม่เท่าแข่งแฝง...” แต่ประพันธ์ไม่จบเพลงจึงยังไม่ได้มีการบันทึกเสียง (สีปงศ์ ธรรมชาติ, 2546 : 4) เพลงที่บันทึกเสียงและออกเผยแพร่ครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2512 คือ เพลงยักษ์ไต่บ๊อค โดยเคลื่อน หมวดสิงห์ เป็นผู้ประพันธ์และขับร้อง (จีติมา ถาวรรัตน์, 2535 : 7 - 9) ในปีเดียวกันมีการตั้งวงดนตรีลูกทุ่งภาคใต้วงแรก คือ วงดนตรีลูกทุ่งกิ่งทอง มีสาธิตา กิ่งทอง เป็นหัวหน้าวง (นวพร ด้านสกุล, 2539 : 209)

วาทกรรมถูกสร้างขึ้นมาจากความแตกต่างระหว่าง สิ่งที่สามารถพูดได้อย่างถูกต้องในช่วงเวลาหนึ่ง กับสิ่งที่ถูกพูดอย่างแท้จริง สนามของวาทกรรมในขณะใดขณะหนึ่งก็คือกฎเกณฑ์ว่าด้วยความแตกต่างนี้ ฉะนั้น วาทกรรมจึงสร้างสรรพสิ่งต่าง ๆ ขึ้นมา ภายใต้กฎเกณฑ์ที่ชัดเจนชุดหนึ่ง กฎเกณฑ์นี้จะเป็นตัวกำหนดการดำรงอยู่ การเปลี่ยนแปลงหรือการเลื่อนหายไปของสรรพสิ่ง นั่นคือควบคู่ไปกับสรรพสิ่งต่างที่สังคมสร้างขึ้น ยังมีการสร้าง และการเปลี่ยนแปลงสิ่งที่ถูกพูดถึงโดยวาทกรรมอีกด้วย ภาษาจึงเป็นส่วนสำคัญในวาทกรรม เพราะภาษา เป็นเครื่องมือที่ถูกใช้ ในการกำหนด เพื่อให้มีความสำคัญ และสร้างความสำคัญของสิ่งต่าง ๆ โยงใย ให้ความสัมพันธ์ของผู้คนที่หลากหลายในสังคม ก่อให้เกิดความเข้าใจในปรากฏการณ์ต่าง ๆ ดังที่ มิเชล ฟูโกต์ (อ้างใน ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2545 : 21-32)

จากงานวิจัยของ อาจารย์สันติ ทิพนา ที่ศึกษาเรื่อง วาทกรรมผิวเมียในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสาน ที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทย โดยศึกษาเกี่ยวกับการใช้ชีวิตร่วมกันของผู้ชายและผู้หญิงในฐานะ สามี ภรรยา ซึ่งงานวิจัย เรื่อง “ฉันทอกหัก” : วาทกรรมของผู้หญิงซ้ารักในบทเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้ ที่ศึกษาเกี่ยวกับวาทกรรมความซ้ารักของผู้หญิงที่เกิดจากบุคคลที่เป็นที่รักแต่ไม่ได้อยู่ในสถานะของการเป็นสามี ภรรยา และเลือกใช้บทเพลงที่มีอยู่ใน ภูมิภาคแตกต่างกัน ทำให้สะท้อนให้เห็นถึงภาษาถิ่นในบทเพลงของภูมิภาคนั้น ๆ นอกจากนี้เนื้อหาในบทเพลง ที่นำมาศึกษาก็มีความแตกต่างเช่นกัน จึงทำให้งานวิจัยชิ้นนี้ มีความแตกต่างจากงานวิจัยเรื่อง วาทกรรมผิวเมีย ในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งอีสานที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทย

งานวิจัยเรื่อง “ฉันทอกหัก” : วาทกรรมของผู้หญิงซ้ารักในบทเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา วาทกรรมของผู้หญิงซ้ารักในบทเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้ ที่ถูกขับร้องโดยศิลปินชาวไทยโดยคัดเลือกเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ผู้หญิง ออกหัก ซ้ารักหรือโดนนอกใจ โดยใช้กรอบวาทกรรมมิติทางสังคมวิเคราะห์ทางด้านเนื้อหาบทเพลงที่แสดง ภาพลักษณ์หรือความคิดของผู้หญิงผ่านบทเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้ แนวคิดดังกล่าวทำให้เข้าใจถึงทัศนคติ ค่านิยม มุมมอง ความคิดและการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกี่ยวกับผู้หญิงตั้งแต่ในอดีตรวมทั้งการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ ในการแสดงออกทางความคิดของผู้หญิง ซึ่งจะวิเคราะห์ผ่านตัวบท ในเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้ผู้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ผ่านบทเพลงลูกทุ่งที่เป็นวาทกรรม

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาวาทกรรมของผู้หญิงซ้ารักในบทเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้

คำถามวิจัย

บทเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้หญิงซ้ารักมีวาทกรรมอย่างไร

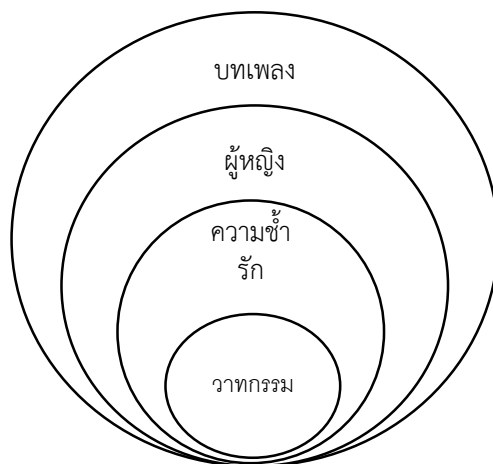

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงวาทกรรมของผู้หญิงซ้ำรักในบทเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้
2. เป็นภาพสะท้อนทัศนคติของคนในสังคมที่มีต่อผู้หญิงในเรื่องของความซ้ำรักที่ปรากฏผ่านบทเพลง เพื่อสร้างความตระหนักต่อเรื่องราวต่าง ๆ เพื่อเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นต่อไป
4. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา วาทกรรม ความซ้ำรัก เพลง ผู้หญิงและอื่น ๆ

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเขียนกรอบความคิดเป็นแผนภาพ เพื่อช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจบริบทของการวิจัยได้มากยิ่งขึ้น ได้ดังนี้

กรอบแนวคิดข้างต้น แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงในบทเพลงเศร้าลูกทุ่งถิ่นใต้มีความซ้ำรักโดยถูกประกอบจากบริบทสังคมที่ผู้ชายเป็นตัวกำหนดหรือสร้างความซ้ำรักให้ผู้หญิง นอกจากความซ้ำรักจากผู้ชาย ความซ้ำรักเกิดได้จากบริบทสังคมที่เปลี่ยนไปโดยผ่านเนื้อเพลงที่จะแสดงให้เห็นถึงความเศร้าของผู้หญิงในแต่ละมิติ ทำให้ผู้วิจัยเลือกใช้วาทกรรมนำมาประกอบการวิเคราะห์

ดังนั้นวาทกรรมสะท้อนความคิดและทัศนคติของคนในสังคม โดยแสดงความซ้ำรักของผู้หญิงที่เกิดจากการกระทำของผู้ชายเป็นผู้สร้างความซ้ำรักนี้ขึ้น

วิธีการศึกษา

ในการศึกษางานวิจัยครั้งนี้ใช้เกณฑ์การคัดเลือกเนื้อหาของเพลงที่มีเนื้อหาซึ้งรักจากการถูกนอกใจ คือ ผู้ชายมีความรู้สึกเสนาหากับผู้หญิงอื่นที่ไม่ใช่คนรักของตน เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ อภิปรายผลและสรุปผลวิจัย

โดยรวบรวมบทเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้จากศิลปินหญิงชาวใต้ได้ทั้งหมด จำนวน 209 เพลง และต่อมาได้จำแนกเป็นบทเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้หญิงซึ้งรักได้จำนวน 79 เพลง และมาจำแนกเป็นบทเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้หญิงซึ้งรักจากการถูกนอกใจ จำนวน 25 บทเพลง ที่เข้าเกณฑ์การคัดเลือกในงานวิจัย ดังตารางดังต่อไปนี้

1. ตารางบทเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้หญิงซึ้งรักจากการถูกนอกใจ

ลำดับ	ชื่อเพลง	ศิลปิน
1.	อกหักตอนซัมเมอร์	บิว กัลยาณี
2.	หัวใจพลิกเหมียว	
3.	ลืมนสาวปาเต๊ะ	
4.	กล่องดวงใจ	
5.	ทะเลน้ำตา	
6.	นกไร่ปักษ์	
7.	คนดีชอบแก้ไข คนหลายใจชอบแก้ตัว	
8.	เป็นได้แค่แฟนเก่า	นุ้ย สุวีณา อาร์สยาม
9.	ไม่ยากใช้แฟนร่วมกับใคร	
10.	เธอมากรัก แต่ฉันรักมาก	

ลำดับ	ชื่อเพลง	ศิลปิน
11.	เขามานั่งลាក់่อน	รัชชก ศรีโลพันธุ์
12.	ขอเจ็บครึ่งใจ	
13.	อยากจบแต่กลัวเจ็บ	
14.	จากมากก็เสียใจ กลับไปก็กลัวเจ็บ	
15.	เป็นโสดดีกว่าเป็นเศษ	
16.	ฝากคำสั่งท้าย	ดวงจันทร์ สุวรรณี
17.	เอาใจไปทิ้งทะเล	เจี๊ยบ เบญจพร อาร์ สยาม
18.	สุดเส้นฟาง	
19.	ยอม	อันดา อาร์สยาม
20.	หลอกกันไซ	
22.	จบ (ไม่บริบูรณ์)	
23.	ถ้าอยากหยอต้องปล่อยฉัน	
24.	รักหมดใจ ยังไงก็เจ็บ	อ้อฟ ดอกฟ้า อาร์ สยาม
25.	ถอนตัวไม่ง่าย ถอนใจยิ่งยากกว่า	
26.	เข้าหัวใจ	เบนซ์ จริยา

ผู้วิจัยได้รวบรวมและจำแนกบทเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้จนกระทั่งได้บทเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้ที่มีเนื้อหาซึ้งรักจากการถูกนอกใจที่ขับร้องโดยศิลปินหญิงชาวไทย จำนวน 25 เพลง จาก 9 ศิลปินได้แก่ 1. บิว กัลยาณี 2. น้อย สุวีณา อาร์สยาม 3. รัชชก ศรีโลพันธุ์ 4. ดวงจันทร์ สุวรรณี 5. เจี๊ยบ เบญจพร อาร์ สยาม 6. อันดา อาร์สยาม 7. อ้อฟ ดอกฟ้า 8. อาร์ สยาม และ เบนซ์ จริยา

ผลการวิจัย

จากเกณฑ์การคัดเลือกนำมาซึ่งจำนวน 25 บทเพลง จาก 9 ศิลปิน โดยวิธีการใช้แนวคิดวาทกรรมของ มิเชล ฟูโกต์ จึงแบ่งได้เป็น 6 วาทกรรม ดังนี้ 1. รักแก่แพ้มือที่สาม 2. รักที่โหยหาอดีต 3. รักแท้แพ้ห่างไกล 4. รักกินไม่ได้ 5. ดีให้ตายเธอก็ไม่รัก 6. ตัวสำรองที่ต้องเจ็บ ดังผลการวิจัยพบวาทกรรมของผู้หญิงซ้ำรักในบทเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้ ดังนี้

- 1) รักแท้แพ้มือที่สาม ผู้หญิงเป็นฝ่ายถูกทอดทิ้งเนื่องจากผู้ชายไปพบรักใหม่ หรือการคบซ้อนเกิดเป็นรักสามเส้า สะท้อนให้เห็นถึงความซ้ำรัก ผิดหวังของผู้หญิง ดังตัวอย่างบทเพลงต่อไปนี้

“รักถูกตรอนเมื่อตอนซัมเมอร์ ตีตลบวิชารักเธอ

ตอนเรียนอยู่ชั้นปีหนึ่ง คะแนนสงสารจากพี่ น้องมีไม่ถึง

เบอร์ใหม่เขาต้องเป็นหนึ่ง พี่จึงเปลี่ยนไปรักเขา

ทั้งเจ็บและอายปวดใจน้ำตาไหลตก

เจ็บซ้ำเพราะคำโกหก หัวใจต้องเจ็บปวดร้าว

เบอร์ใหม่ของเขา ผู้หญิงคนที่เป็นดาว

(เพลง ออกหักตอนซัมเมอร์, บิว กัลยาณี, 2549)

บทเพลงดังกล่าว จะเห็นได้ว่าบทเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้มีการนำเสนอความซ้ำรักของผู้หญิงอันเกิดจากบุคคลที่สามเข้ามาทำลายความรักของเขา “เบอร์ใหม่เขาต้องเป็นหนึ่ง พี่จึงเปลี่ยนไปรักเขา” เมื่อเวลาผ่านไป ผู้ชายมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป เช่น การโกหกต่อคนรัก เนื่องจากให้ความสนใจกับผู้หญิงคนใหม่มากกว่าคนเก่า “ทั้งเจ็บและอายปวดใจน้ำตาไหลตก เจ็บซ้ำเพราะคำโกหก หัวใจต้องเจ็บปวดร้าว” ผู้หญิงที่เป็นคนรักเก่ารับรู้เช่นนั้นจึงเกิดความเสียใจ เจ็บปวดใจ เสียใจน้ำตาและเสียคนรักให้กับบุคคลที่สามที่เข้ามาทำลายความรักระหว่างเขาสองคน

บทเพลง จบ (ไม่บริบูรณ์) เป็นบทเพลงหนึ่งที่น่าเสนอความซ้ำรักของผู้หญิงจากการที่ฝ่ายชายทำให้เกิดช่องว่างจนทำให้บุคคลที่สามเข้ามาทำลายความสัมพันธ์ของเขาและเธอ ดังตัวอย่างบทเพลงต่อไปนี้

“รักสองเรา มันก็คือละครที่มีตอนจบ
 แสนเศร้า...เธอจากไปกับเขาคอนนั้น
 แผลงว่า ไม่รักแล้ว แผลงว่า อย่าพบกัน”

(เพลง จบ (ไม่บริบูรณ์), อันดา อาร์สยาม, 2557)

บทเพลงดังกล่าว เป็นเรื่องราวความรักของหนุ่มสาวที่ความรักไม่ได้ลงเอยด้วยการแต่งงานสร้างครอบครัวที่มีความสุขเหมือนคู่อื่น ๆ แต่การเดินทางความรักของเขากลับจบลงด้วยการต้องเลิกรักกัน เป็นการจบลงไม่เป็นดังฝัน เนื่องจากผู้ชายไปมีรักใหม่กับบุคคลอื่น ทิ้งให้เธอต้องทนทุกข์ เสียใจกับการกระทำของเขา ที่ไม่มีแม้แต่เยื่อใย หรือไม่ถามไถ่ว่าเธอจะอยู่กับความเดียวดาย หรือต้องรู้สึกอย่างไรกับเรื่องราวที่เกิดขึ้น การจบความสัมพันธ์ครั้งนี้ ไม่ใช่การจบกันด้วยดี

บทเพลง ทะเลน้ำตา เป็นอีกบทเพลงหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงวาทกรรมรักแท้แท้ที่มีสามที่ทำให้เกิดความซึ้งรักอีกเช่นกัน ดังตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

“ยอมรับวันนี้ฉันมันพ่ายแพ้ คนแพ้ต้องเป็นฝ่ายไป
เธอรักคนนั้น ฉันหมดความหมาย หัวใจฉันพังยับเยิน
 เหมือนโดนปล่อยกลางทะเล ที่ดูกว้างไกล หัวใจดวงนี้อ่อนล้า
 เดียวดายอยู่ในทะเลน้ำตา”

(เพลง ทะเลน้ำตา, ศิลปิน บิว ภัลยาณี, 2552)

บทเพลงดังกล่าว นำเสนอความพ่ายแพ้ของผู้หญิงที่ต้องแพ้ให้กับบุคคลที่สาม จึงต้องเป็นฝ่ายเดินออกมาจากชีวิตผู้ชายเอง เนื่องจากผู้ชายมีรักใหม่ เธอจึงรู้สึกว่าการรักไร้ค่า เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นทำลายหัวใจของเธอ เธอจึงรู้สึกเหมือนอยู่ตัวคนเดียว เหมือนตัวเองถูกทิ้งอยู่กลางทะเล มีแต่ความอ้างว้าง โดยทะเลก็เปรียบเสมือนน้ำตาของเธอ และยังโทษตัวเองว่าความรักที่เธอมีให้ผู้ชายคนนั้นเป็นรักที่ไร้ค่า รักที่ไม่สามารถเหนี่ยวรั้งใจผู้ชายคนรักเก่าของเธอได้

2) **รักที่โหยหาอดีต** เมื่อถูกทอดทิ้ง ผู้หญิงก็หวนคิดถึงอดีตที่มีร่วมกัน หวนคิดถึงสถานที่ และเหตุการณ์ต่าง ๆ ในอดีตที่มีผู้ชายคนรักอยู่ใกล้ซิด ดังตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

“เมื่อใจพี่สับสนยาง

ลืมนเส้นทางเคยเดินเคียงใกล้

เมื่อรอยวันวานหวานซึ่งตั้งใจพี่ไม่ได้

ก็อยากฝากคำสั่งท้ายก่อนเดินทางสายร้างลา

ไปอยู่กับเขา อย่าเอาแต่ใจเหมือนก่อน

เขาหนาวเขาร้อนให้พี่อาทรห่วงหา”

(เพลง ฝากคำสั่งท้าย, ศิลปิน ดวงจันทร์ สุวรรณี, 2549)

บทเพลงดังกล่าว เป็นการนำเสนอเรื่องราวในอดีตที่ติดอยู่ในความทรงจำของผู้หญิง ที่เมื่อความรักระหว่างเขาสองคนเกิดปัญหาขึ้น เช่น ปัญหาการนอกใจ ที่ทำให้ความรักต้องยุติลง สิ่งที่คุณหญิงคิดถึง คือ เรื่องราวเก่า ๆ ในอดีตที่เคยมีความสุขร่วมกัน

บทเพลง กล่องดวงใจ ของศิลปิน บิว กัลยาณี นำเสนอความโหยหาอดีตของผู้หญิงคนหนึ่ง หัวใจของเธอคอยเรียกหาคนรักและบอกเล่าอดีตที่เคยมีความสุข สถานที่ต่าง ๆ ที่เธอเคยไปกับคนรัก ดังตัวอย่างบทเพลงต่อไปนี้

เดือนสิบทุกปี ยังมีจัดงานทำบุญ

สองหนุ่มสาวมีรักเป็นทุน อิงไอรุ่นเที่ยงวานด้วยกัน

แลนั่งกลางแปลง เข็ม่าหม่นชิงช้าสวรรค์

สอยกาชาดคืนนั้น ได้รางวัลเป็นกล่องดวงใจ

* ดวงใจคู่กัน แต่มันก็เป็นเพียงกล่อง

ความรักของน้องยังคงเก็บไว้ข้างใน หนึ่งข้างว่างเปล่า

พี่เอาไปให้กับใคร เหลือหนึ่งดวงใจ ยังไม่หายปิดตายเรื่อยมา

เสียงกลอนหนึ่งลู่ ย่ำรุ่มล่อยตามลมไป

โรงโนราห์เลิกจากไกล แต่เสียงหัวใจไม่เลิกโหยหา

บนกลองใบน้อย มีร่องรอยเปื้อนคราบน้ำตา

รอวันที่พี่กลับมา เปิดฝาเติมข้างว่างเปล่า”

(เพลง กลองดวงใจ, ศิลปิน บิว กัลยาณี, 2550)

บทเพลงดังกล่าว นำเสนอเรื่องราวในอดีตของผู้หญิงที่เคยมีต่อคนรัก โดยการบอกเล่าเรื่องราวที่เคยเกิดขึ้น เช่น การได้เดินเที่ยวงานกาชาดกับคนรัก การชมการแสดงต่าง ๆ เช่น หนังตะลุง มโนราห์ หนังกลางแปลง และการเล่นเครื่องเล่นด้วยกัน เช่น ม้าหมุน และกาได้ทำบุญด้วยกัน บ่งบอกได้ว่า เธอเคยมีความสุขมากเท่าไร การได้นึกถึงอดีตสามารถนำเธอไปสู่ความสุขเหล่านั้นได้อีกครั้ง เนื่องจากสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นจุดเริ่มต้นความรักระหว่างเขาและเธอ

- 2) **รักแท้แพ้ห่างไกล** ความรักที่มีจำเป็นต้องห่างกัน ทำให้เกิดปัญหาในด้านระยะทางและเกิดช่องว่างในความสัมพันธ์ ดังตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

“ก่อนอยู่บ้านเราพี่ก็ยังคงอยู่หรือ

ได้ไปบางกอกพี่ก็เริ่มจะละ

ลืมน้องสาวนุ้ยลืมนิสาวชาวเล

ที่นุ่งผ้าปาเต๊ะที่แลไม่เตะสายตา

เจอเขาขาว ๆ พี่บ่าวก็ลืมหูลืมตา

ไม่แนไม่จริง เหมือนน้ำกลิ้งไปมา”

(เพลง ลืมนิสาวปาเต๊ะ, บิว กัลยาณี, 2550)

บทเพลงดังกล่าว ความสัมพันธ์ที่เกิดจากคนในถิ่นบ้านเกิดเดียวกัน เมื่อฝ่ายชายจำเป็นต้องอยู่ในเมืองหลวงอย่างกรุงเทพมหานคร จึงเป็นสิ่งแปลกใหม่ของคนที่แตกต่างกันที่แตกต่างไปจากบ้านเกิดของตน จึงทำให้หลงลืมคนรักของตนที่อยู่ต่างจังหวัด

- 4) **รักกินไม่ได้** เมื่อเจอคนใหม่ที่มีฐานะดีกว่าก็เลิกเราเพื่อไปคบกับคนนั้น การให้ความสำคัญกับคุณค่าของเงินมากกว่ารักแท้ที่มีให้กัน ดังตัวอย่างในเพลงต่อไปนี้

“มันเจ็บจ้จ้งเสียเจ็บแน่น
 ในเมื่อพ่อหนุ่มมาดแมน
 ที่คบเป็นแฟนมาตั้งปีกว่า
 ตั้งตัวไม่หัน
 มาบอกกับฉันว่าขอเลิกรา
จะสาวคนใหม่ที่รวยสวยกว่า
 เตรียมเข้าวิวาห์ด้วยกัน”

(เพลง หัวใจพลิกเหมียว, ศิลปิน บิว กัลยาณี, 2550)

จากเพลงข้างต้น ได้นำเสนอความรักและเงินทอง ซึ่ง 2 สิ่งนี้ ไม่ได้ควบคู่กัน ในขณะที่อีกคนมีความรักดี ๆ ให้ แต่ในขณะที่อีกคน มีฐานะที่ดีกว่า มีทรัพย์สิน ที่มากกว่าผู้หญิงที่เป็นคนรักของตน ทำให้ผู้ชายที่ตนคบอยู่นั้น เลือกที่จะทิ้งเธอเพื่อไปคบหากับผู้หญิงที่มีฐานะดีกว่า

5) **ดีให้ตายเธอก็ไม่รัก** การทำความดีแก่ใครสักคน เพื่อหวังผลให้เขามอบความรักเป็นการตอบแทน ไม่ได้ผลเสมอไป ดังตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

“เมื่อใจเธอเหมือนดังทะเล ความรักฉันเหมือนกับฝน
ทำดีสักกี่หน ก็เหมือนฝนตกในทะเล
เธอไม่เคยรู้สึกอะไร ฉันฝนไปเองทั้งเพ
 พอเออะพอ ยิ่งฝืนไปต่อยิ่งเสียใจ
 คนไม่รักก็คือไม่รัก ไม่เคยเปลี่ยนมารักกัน
 รอเฝ้ารอ ยิ่งรอนาน ฉันมันก็ไม่ไหว”

(เพลง ฝนตกในทะเล ศิลปิน รัชนก, 2554)

บทเพลงดังกล่าว นำเสนอผู้หญิงที่กระทำดีต่อผู้ชาย แต่ผู้ชายไม่ได้ตอบแทนเธอด้วยความรัก ตามจุดประสงค์ของผู้หญิงนอกจากนั้นแสดงให้เห็นว่า ความรักต้องมาจากความรู้สึกภายในไม่ใช่เพียงแต่ การทำดีต่อกันเท่านั้น “คนไม่รักก็คือไม่รัก ไม่เคยเปลี่ยนมารักกัน รอเผ้ารอ ยิ่งรอนาน ฉันทันก็ไม่ไหว”

6) **ตัวสำรองที่ต้องเจ็บ** สถานะของตัวสำรองแน่นอนว่าต้องการเป็นตัวจริงของใครสักคนเสมอ แต่การเป็นตัวสำรองนั้นยอมรับรู้ถึงความเจ็บปวด ความเสียใจ ที่มอบความรักให้ไปแต่สุดท้ายก็เป็นได้แค่ตัวสำรอง ดังตัวอย่าง เพลงต่อไปนี้

“เจ็บที่เป็นรักสำรองแอบร้องไห้จนเกือบเช้า

วันนี้คือคนเศร้าด้วยความจำเป็น

สิทธิ์อะไรไม่มี หน้าที่คือหลบซ่อนกาย

เหมือนพระจันทร์ตอนบ่ายที่มองขึ้นไปไม่เห็น

เมื่อเขาไม่ให้โทรตามและห้ามล้ำเกินกฎเกณฑ์

ความหวังไม่มีเศษเปอร์เซ็นต์แค่ศูนย์”

(เพลง ถอนตัวไม่ง่าย ถอนใจยิ่งยากกว่า , อีฟ ดอกฟ้า, 2555)

จากบทเพลงข้างต้น เห็นได้ว่า เธอเจ็บปวดกับการที่เป็นตัวสำรอง “เจ็บที่เป็นรักสำรอง แอบร้องไห้จนเกือบเช้า” นอกจากความเจ็บปวดนี้แล้ว เธอยอมที่จะเป็นตัวสำรองอย่างเต็มใจ “วันนี้คือคนเศร้าด้วยความจำเป็น เนื่องจากการคาดหวังของตัวสำรองที่ต้องการเป็นตัวจริง” การที่เธอยอมลดค่าของตนเอง เพื่อตอบสนองความไม่พอของอีกคน ทำให้เธอไร้ค่า ในเมื่อเธอยอมเป็นตัวสำรองอย่างเต็มใจ เขาก็ไม่จำเป็นต้องทำให้เธอเป็นตัวจริง

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความรักระหว่างผู้ชายและผู้หญิงเกิดจากความสัมพันธ์ที่มีต่อกัน เมื่อความรักดำเนินมาถึงจุดที่ก่อให้เกิด ปัญหาย่อมมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเกิดความเสียใจจากการกระทำของอีกฝ่ายหรือเป็นการนำพาบุคคลที่สามเข้าแทรก ระหว่างความสัมพันธ์นั้น

จากการวิเคราะห์ วาทกรรมของผู้หญิงซ้ำรักในบทเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้ จากผลการวิจัยเรื่อง “ฉันทันนอกหัก” : วาทกรรมของผู้หญิงซ้ำรักในบทเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้ กล่าวคือ

รักแท้แพ้มือที่สาม ความรักมักเป็นเรื่องระหว่างคนหนึ่งกับอีกคนหนึ่ง เมื่อมีบุคคลที่สามเข้ามาเกี่ยวข้อง ในความสัมพันธ์ย่อมทำให้เกิดการเลิกกัน ซึ่งเกิดจากรักของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งที่มีไม่เท่ากัน จึงทำให้ผู้ชาย มีพฤติกรรมนอกกลุ่มนอกทางต่อคนรัก และอีกลักษณะหนึ่งของการเข้าของมือที่สามทำให้ความรักของผู้อื่น มีการเปลี่ยนแปลง

รักที่โหยหาอดีต ความรักในอดีตเป็นสิ่งที่สวยงามเสมอ จึงไม่แปลกที่คนส่วนใหญ่เมื่อถูกทอดทิ้งหรือ ถูกกระทำทำให้เสียใจการนึกถึงสิ่งดี ๆ ในอดีตกับคนรัก คิดถึงความสุขที่เคยร่วมสร้างกันมา นำความรู้สึกดี ๆ ในอดีต เพื่อกลบเกลื่อนความรู้สึกเสียใจหรือการกระทำผิดต่อกันในปัจจุบัน เนื่องจากอดีตเคยมีความสุขการโหยหาอดีต จึงเป็นสิ่งที่สามารถทำให้เกิดความสุขในปัจจุบันกาล

รักแท้แพ้ห่างไกล “ระยะทางพิสูจน์ม้า กาลเวลาพิสูจน์คน” ความสัมพันธ์ในการคบหากันกับระยะทาง ที่ห่างไกลเปรียบเหมือนเครื่องพิสูจน์ใจคน หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มีความหนักแน่นในความรัก เมื่อบุคคลใกล้ชิด ทำให้เกิดความรู้สึกดี ๆ มักจะเกิดอาการ รักแท้แพ้ใกล้ชิด ด้วยระยะทางที่ห่างกับคนรัก คนใกล้ชิดมักทำให้เกิด ความสนิทสนมกันและความรู้สึกดี ๆ ต่อกัน มักทำให้คู่รักไม่ว่าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเกิดความลังเลและเริ่มรู้สึกดีต่อ คนใกล้ชิดจึงทำให้มีความคิดว่า การเปิดใจหรือเปิดรับกับคนใกล้ชิดตัวเป็นเรื่องที่ดีกว่าคบคนไกลตัว เนื่องจาก เมื่ออยู่ใกล้กันทำให้การพบเจอกันน้อยลง การพูดคุยปรึกษา การให้เวลาหรือการดูแลเอาใจใส่น้อยลง

รักกินไม่ได้ ความสุขที่หาได้นอกจากความสุขทางใจแล้วก็คือความสุขทางกาย เงินเป็นปัจจัยหลัก ในชีวิตประจำวันของทุกคน เสริมสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัวความอยู่รอดและการประทังชีวิต การแสวงหา คู่ครองที่มีความมั่นคงทางฐานะเป็นเหตุผลที่ช่วยในการตัดสินใจคบหากัน

ดีให้ตายเธอก็ไม่รัก ความดีไม่ใช่คำตอบสุดท้ายของความรักที่มันไม่สามารถแทนที่ใครได้ ความรัก ที่เกิดขึ้นเมื่อเวลาารู้สึกรักใคร พร้อมทั้งต้องทำทุกอย่างเพื่อที่ชนะใจ หวังว่าอีกฝ่ายหันมารัก มาสนใจ เป็นความรัก ที่มีให้กับอีกฝ่ายข้างเดียว ที่เรียกกันว่ารักเขาข้างเดียว สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความทุกข์ในจิตใจที่เกิดการสะสม เหนื่อย ท้อ เสียใจ เจ็บปวดกับความรักที่มีแต่เพียงฝ่ายเดียว จึงทำให้เกิดการตัดสินใจที่ควรจะพอกับความสัมพันธ์ แบบนี้ ยอมรับ และเผชิญหน้ากับความเจ็บนั้นให้ได้

ตัวสำรองที่ต้องเจ็บ การลดค่าของตนเองเพื่อตอบสนองความไม่พอของอีกฝ่าย ยอมเป็นตัวสำรอง เพื่อแลกกับความสุขเพียงชั่วคราว ความรักและความสุขที่ไม่มีความจริงจังยั่งยืน เมื่อยอมเป็นตัวสำรองแล้ว อีกฝ่าย ก็ไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนสถานะให้เป็นตัวจริง

ดังนั้น เรื่อง “ฉันทอกหัก” : วาทกรรมของผู้หญิงซ้ำรักในบทเพลงลูกทุ่งถิ่นใต้ แสดงให้เห็นถึงการสร้างภาพ ผู้หญิงในเรื่องของการแสดงออกด้านความรู้ ทั้งความเสียใจ ความคิดถึงและการตัดสินใจเพื่อจบปัญหาความรัก

ที่ผู้ชายเป็นผู้ก่อตั้ง เนื่องจากสังคมกำหนดคุณค่าของผู้หญิงให้ต่ำกว่าผู้ชาย ผู้หญิงจึงถูกมองข้ามในเรื่องของความรู้สึก สภาพจิตใจรวมทั้งการถูกโน้มน้าวจิตใจของผู้หญิง

ข้อเสนอแนะ

ควรวิเคราะห์การสร้างสรรค์วาทกรรมในเพลงประเภทอื่น เช่น เพลงเพื่อชีวิต เพลงสตริงและเพลงสากล ฯลฯ

เอกสารอ้างอิง

กิติกร มีทรัพย์ (2543) ความหมายแห่งความรัก: วิเคราะห์เชิงจิตวิทยา พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ : ศยาม

จิรณัย สุวรรณมณี (2547)อารมณ์ขันในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งภาคใต้ วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม. (ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร).มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

เจี๊ยบ เบญจพร.เอาใจไปทิ้งทะเล [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://bit.ly/2OM7gzV> ,(2563, 6 มกราคม)

เจี๊ยบ เบญจพร.สุดเส้นฟาง [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://bit.ly/2uH2QDn> ,(2563, 6 มกราคม)

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฟาร. (2545)วาทกรรมการพัฒนา..พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :

ช่อแก้ว กุญชร ณ อยุธยา.2552. สันถุญะ วาทกรรม และอำนาจ ในภาพยนตร์ชุดเดอะเมทริกซ์ : การวิเคราะห์ตัวบท. ค้นจากhttp://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/400/1/chorkaw_kunc.pdf

ดวงจันทร์ สุวรรณ.ฝากคำสั่งท้าย [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://bit.ly/2s3ca3m> ,(2563, 6 มกราคม)

ทับ ทิม ชัย ชะ นะ . 2 5 5 9 . บ ท บ า ท ข อ ง ผู้ ห ญิง ส า ม า มั ญ ใน เ พ ล ง ลู ก ทุ ง ร ่ว ม ส มั ย . ค้น จ า ก http://www.graduate.cmru.ac.th/core/km_file/458.pdf

เนตรนภา, ยั่วเหียง (2553)ลักษณะเด่นในวรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของสลา คุณวุฒิ .วิทยานิพนธ์ (ศศ.ม.(ภาษาไทย). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

นุ้ย สุวีณา.เป็นได้แค่แฟนเก่า [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://bit.ly/2OMeGml> ,(2563, 6 มกราคม)

นุ้ย สุวีณา.ไม่อยากใช้แฟนร่วมกับใคร [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://bit.ly/37m73tF> ,(2563, 6 มกราคม)

นุ้ย สุวีณา.เธอมารัก แต่ฉันรักมาก [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://bit.ly/38l6PEv> ,(2563, 6 มกราคม)

นพมาศ เนื่องพานิชภิบาล.2551.การวิเคราะห์ความงามในหน้าโฆษณาในงานนิทรรศการสตรี.ค้นจาก
<http://libdoc.dpu.ac.th/thesis/131519.pdf>

นวพร สิงห์พุดธางกุล. (2556). สัญญา “ผู้หญิงยุคใหม่” ในโฆษณาแฝงบทความนิทรรศการ Cosmopolitan
 ความเป็นผู้หญิงยุคใหม่ : บริโคนิยม (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร-
 ศาสตร์. กรุงเทพฯ

วิสิษฐ์ คิดคำส่วน.2557.วาทกรรมความขาว : อัตลักษณ์ความงามของผู้หญิงลาวในวัฒนธรรมสมัยนิยม.
 ค้นจาก http://www.graduate.cmru.ac.th/core/km_file/446.pdf

สันติ ทิพนา. 2559. “วาทกรรมความรักชาติผ่านบทเพลงของคณะรักษาความสงบ แห่งชาติ (คสช.)”
 ใน วารสารวิถีสังคมมนุษย์.ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน. หน้า 174-201
http://journal.huso.ksu.ac.th/file/20161002_8786846202.pdf

บิว กัลยาณี.ออกหักตอนซัมเมอร์. [เว็บไซต์ออนไลน์].สืบค้นจาก <https://bit.ly/31Uwmlu>,(2563, 6 มกราคม)

บิว กัลยาณี.หัวใจพลิกเหมียว. [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://bit.ly/38lEL3J> ,(2563, 6 มกราคม)

บิว กัลยาณี.ลืมนสาวปาเต๊ะ [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://bit.ly/31LqMBI> ,(2563, 6 มกราคม)

บิว กัลยาณี.กล่องดวงใจ. [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://bit.ly/2Sl6lIM> ,(2563, 6 มกราคม)

บิว กัลยาณี.ทะเลน้ำตา. [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://bit.ly/2vqJ67f> ,(2563, 6 มกราคม)

บิว กัลยาณี.นกไร้ปีก. [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://bit.ly/2tQgmUS> ,(2563, 6 มกราคม)

เบนซ์ จรียา.ถอนตัวไม่ง่าย ถอนใจยิ่งยากกว่า [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://bit.ly/37mE3BX> ,
 (2563, 6 มกราคม)

เบนซ์ จรียา. เข้าหัวใจ [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://bit.ly/37mSR3m> ,(2563, 6 มกราคม)

พูนพิศ อมาตยกุล. (2519). ดนตรีวิจักขณ์ (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สยามสมัย.

รัชณี แสนเหวิม. (2552). แนวคิดทางสังคมและวัฒนธรรมในบทเพลงลูกทุ่งของ สลา วุฒิคุณ (วิทยานิพนธ์-
 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี. อุบลราชธานี

รัชชก ศรีโลพันธุ์.เขามา น้องลาก่อน [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://bit.ly/2uEudhu> ,(2563, 6 มกราคม)

รัชนก ศรีโลพันธุ์.ขอเจ็บครึ่งใจ [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://bit.ly/2SGvyMz> ,(2563, 6 มกราคม)

รัชนก ศรีโลพันธุ์.อยากจบแต่กลัวเจ็บ [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://bit.ly/2Sk61Kf> ,(2563, 6 มกราคม)

รัชนก ศรีโลพันธุ์.จากมากี่เสียใจ กลับไปก็กลัวเจ็บ [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก<https://bit.ly/37kDDvW> ,(2563, 6 มกราคม)

รัชนก ศรีโลพันธุ์.เป็นโสดดีกว่าเป็นเศษ [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://bit.ly/38o4qbZ> ,
(2563, 6 มกราคม)

อันดา อาร์สยาม.ยอม [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://bit.ly/31RrHki> ,(2563, 6 มกราคม)

อันดา อาร์สยาม.หลอกกันไซ [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://bit.ly/2tPqehC> ,(2563, 6 มกราคม)

อันดา อาร์สยาม. จบ (ไม่บริบูรณ์) [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://bit.ly/3bwMcqU> ,(2563, 6 มกราคม)

อันดา อาร์สยาม.ถ้าอยากหอยต้องปล่อยฉัน [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://bit.ly/3buT87K> ,
(2563, 6 มกราคม)

อ๊อฟ ดอกฟ้า.รักหมดใจ ยังไงก็เจ็บ [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก <https://bit.ly/2voE1w4> ,(2563, 6 มกราคม)

ทำไมต้องเป็นฉัน : ตัวละครเอกหญิงกับการถูกข่มขืนในนวนิยายของทมยันตี
Why Me?: Female Protagonists and the Story of Being Raped
in Thamayantee's Novels

ธนพร หนูน้อย¹ บุญยฤกษ์ ธรรมประดิษฐ์² พรรษมนต์ อักษรทอง³
และบุษกร โกมลตรี⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้ตัวละครเอกหญิงถูกข่มขืนในนวนิยายของทมยันตี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยคัดเลือกเฉพาะนวนิยายของทมยันตีที่ตัวละครเอกหญิงถูกข่มขืน พบว่ามีจำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ คู่กรรม ล่า เมียน้อย และอันธการ ศึกษาด้วยวิธีการวิเคราะห์ตัวบทในนวนิยาย และใช้แนวคิดการจำแนกปัจจัยที่ทำให้ผู้หญิงถูกข่มขืน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ตัวละครเอกหญิงถูกข่มขืนในนวนิยายของทมยันตี จำแนกเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายนอก คือ สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวของตัวละครเอกหญิง ได้แก่ ปัจจัยด้านเวลา พบว่าตัวละครเอกหญิงทั้งหมดถูกข่มขืนในช่วงเวลากลางวัน ปัจจัยด้านสถานที่ พบว่าการถูกข่มขืนส่วนใหญ่เกิดขึ้นที่บ้านของตัวละครเอกและสถานที่เปลี่ยว และปัจจัยด้านบุคคล พบว่าผู้ที่ข่มขืนมีทั้งคนแปลกหน้าและคนรู้จักซึ่งเป็น สามี บุตร ครู ส่วนปัจจัยภายใน คือ ตัวตนและความคิดภายในของตัวละครเอกหญิง ได้แก่ ปัจจัยด้านความคิดของตัวละครเอกหญิง พบว่าตัวละครเอกหญิงมีความคิดยอมจำนนเพื่อครอบครัว มีความประมาทคิดว่าคงไม่เกิดขึ้นกับตนเอง อีกทั้งมีการยั่วโมโหโดยไม่คาดคิดว่าจะเป็นชนวนเหตุของการข่มขืน และปัจจัยด้านรูปร่างหน้าตา พบว่าตัวละครเอกหญิงที่ถูกข่มขืนทุกตัวมีรูปร่างหน้าตาสวยทั้งสิ้น

การถูกข่มขืนเป็นสิ่งที่ไม่ว่าผู้หญิงคนใดล้วนไม่ปรารถนาให้เกิดขึ้นกับตน การถูกย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นผู้หญิงจากการถูกข่มขืนนั้น ไม่เพียงแต่ประทุบรอยแผลทางร่างกายเท่านั้น แต่ยังสร้างความบอบช้ำอันนำไปสู่แผลเป็นที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจเช่นกัน

คำสำคัญ: ตัวละครเอกหญิง การถูกข่มขืน นวนิยาย ทมยันตี

¹⁻³ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาและภาษาไทยประยุกต์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

⁴ อาจารย์ ดร, ภาควิชาสารพัดศึกษา คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทนำ

สังคมไทยในปัจจุบัน “ปัญหาการข่มขืนและทารุณกรรมทางเพศ” ถือได้ว่าเป็นหนึ่งในปัญหาอาชญากรรมที่ทวีความความรุนแรงมากยิ่งขึ้น แม้ว่าปัจจุบันสังคมไทยดำรงอยู่ท่ามกลางยุคสมัยที่เปลี่ยนผ่านไปสู่ยุคแห่งเทคโนโลยี แต่ปัญหาการข่มขืนกลับมีแนวโน้มที่สูงขึ้นในสังคมไทย อาจกล่าวได้ว่าความก้าวหน้าของประเทศไม่ได้เป็นสิ่งยืนยันว่าปัญหาการข่มขืนจะลดน้อยลง ดังที่ เว็บไซต์มูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี (2562, ออนไลน์) กล่าวถึงสถิติแสดงการรับเรื่องราวร้องทุกข์และขอความช่วยเหลือปัญหาต่าง ๆ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2561 พบว่า “ยอดผู้เสียหายจากการถูกข่มขืนร่วมกับบอณาจารย์สูงถึง 8,254 ราย โดยยอดผู้เสียหายจากการถูกข่มขืนร่วมกับบอณาจารย์ที่ร้องทุกข์เข้ามายังมูลนิธิ ในปี พ.ศ. 2561 มีจำนวนถึง 792 ราย นับว่าเป็นปีที่มียอดผู้เสียหายจากการข่มขืนร่วมกับบอณาจารย์สูงที่สุด”

สถิติข้างต้นแสดงให้เห็นถึงปัญหาการข่มขืนที่เพิ่มสูงขึ้น แต่ในทางกลับกันสังคมกลับลดทอนหรือไม่ให้ความสำคัญต่อการถูกข่มขืนในผู้หญิงไทยมากเพียงพอ โดยปัจจุบันสังคมได้ก้าวเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ซึ่งสื่อมวลชนสามารถเข้าถึงผู้คนได้ง่าย โดยทำให้คนในสังคมมองว่าเป็นการช่วยให้สังคมตระหนักถึงปัญหาความรุนแรงทางเพศ แต่กลับกลายเป็นการซ้ำเติมผู้ที่ถูกข่มขืนโดยเฉพาะอย่างยิ่ง “สตรีเพศ” ซึ่งสอดคล้องกับไพรัตน์ พุกษชาติคุณากร (2533, น. 327) ได้กล่าวถึงประเด็นสื่อมวลชนกับการข่มขืนกระทำชำเราไว้ว่า “สื่อมวลชนสามารถชักจูงให้สังคมเปลี่ยนไปในแนวทางที่ดีได้ ในขณะที่เดียวกันสื่ออาจทำให้สังคมตกต่ำลงได้เช่นเดียวกัน ตัวอย่างเช่น การนำเสนอข่าวการข่มขืนกระทำชำเราที่เป็นเรื่องที่สะเทือนใจต่อเหยื่อ แต่การนำเสนอข่าวกลับรายงานให้มีความสนุกสนานเพื่อเรียกกระแส”

พ.ต.ท. โชติวิเชียร วิเชียรโชติ (2545, น. 170-171) กล่าวว่า “มันคงไม่เกิดขึ้นกับเราเป็นความประมาทที่ผู้หญิงมักไม่คาดคิดว่าตนจะประสบกับการถูกข่มขืน ไม่ว่าผู้หญิงจะอยู่ในสถานภาพใดล้วนมีโอกาสถูกข่มขืนได้ทั้งสิ้น ส่วนผู้ที่ข่มขืนคือผู้ชายที่เป็นไปได้ทุกสถานภาพเช่นเดียวกัน ยิ่งไปกว่านั้นผู้ข่มขืนส่วนใหญ่เป็นผู้ชายที่รู้จักมาก่อน ส่วนสถานที่พบว่ามากกว่าครึ่งเกิดขึ้นในบ้านหรือที่พักของผู้หญิงเอง”

ภัยผู้หญิงจากการถูกข่มขืนกระทำชำเราสัมพันธ์กับแนวคิด “พิตาทิปไตย” กล่าวคือการข่มขืนที่เกิดจากผู้กระทำเป็นผู้ชายส่วนใหญ่ แสดงให้เห็นถึงการใช้ลักษณะทางกายภาพของผู้ชายเพื่อแสดงอำนาจที่เหนือกว่าผู้หญิงโดยการข่มขืน สอดคล้องกับเว็บไซต์วอยซ์ออนไลน์ (2559, ออนไลน์) ที่ได้กล่าวถึงการข่มขืนกับพิตาทิปไตยในบทความเรื่อง “‘วัฒนธรรมการข่มขืนผู้หญิง’ ความเป็นจริงในสังคม” ไว้ว่า “การข่มขืนมาจากอคติทางเพศ ที่เกิดจากระบบพิตาทิปไตย หรือสังคมชายเป็นใหญ่ ที่มองว่าผู้หญิงต่ำต้อยกว่าเพศชายทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมทางเพศขึ้น”

วรรณกรรมถ่ายทอดความเป็นไปของชีวิตมนุษย์และสังคม ซึ่งไม่อาจแยกวรรณกรรมออกจากสังคมได้ ดังที่ อิงอร สุพันธ์วิช (2547, น. คำนำ) กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมกับสังคมไว้ว่า “วรรณกรรมกับสังคมมีความเกี่ยวข้องกันหลายลักษณะคือ วรรณกรรมจะสะท้อนสังคมให้เรารับรู้เกิดสิ่งใด ๆ ขึ้นในสังคมขณะนั้น ในขณะที่สังคมอาจมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมได้และวรรณกรรมก็อาจส่งอิทธิพลต่อสังคมได้เช่นกัน”

นามปากกา “ทมยันตี” ของ คุณหญิงวิมล เจียมเจริญ บอกเล่าเรื่องราวความเป็นไปในสังคมและฉายภาพสะท้อนชีวิตมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องราวของผู้หญิงซึ่งตอกย้ำความมืดดำในสังคม นอกจากนี้ทมยันตียังเป็นตัวแทนของสตรีที่เรียกร้องความเป็นสตรีนิยม พร้อมทั้งต่อสู้เพื่อสิทธิและความเสมอภาคของผู้หญิงให้ทัดเทียมกับผู้ชาย โดยนำเสนอผ่านวรรณกรรม ดังที่ บัวแพน นันทพิสัย (2535, น. 42 อ้างถึงในภัทรพร หงษ์ทอง, 2539, น. 4) ได้กล่าวไว้ในเรื่องราวของทมยันตีกับงานเขียนที่ตีแผ่สังคมไว้ว่า “วิมล ศิริไพบูลย์ เป็นนักเขียนหญิงที่ทรงอิทธิพลมากคนหนึ่ง สืบเนื่องมาจากการที่นวนิยายของเธอสะท้อนภาพเรื่องราวของผู้หญิงทั้งในมุมมองของบทบาท และสถานภาพที่ปรากฏในสังคม”

ทั้งนี้การสะท้อนสภาพสังคมผ่านวรรณกรรมนั้น ทมยันตีดำเนินเรื่องราวผ่านตัวละครเอกหญิงที่เกิดท่ามกลางสังคมซึ่งถูกครอบงำด้วยแนวคิดปิตาธิปไตย กล่าวคือ การที่ผู้หญิงต้องพบเจอกับปัญหาการถูกกดทับสิทธิความเป็นมนุษย์จากแนวคิดที่เอื้อให้ผู้ชายมีอำนาจเหนือกว่าในสังคม สิ่งที่ตอกย้ำความไม่เท่าเทียมทางเพศให้ผู้อ่านตระหนักถึงปัญหาดังกล่าวนั้น คือการที่ ‘ทมยันตี’ ตีแผ่เรื่องราวของผู้หญิงที่ถูก “ข่มขืน” ซึ่งการศึกษาตัวละครเอกหญิงที่ถูกข่มขืนในวรรณกรรมนั้น สามารถชี้ให้เห็นถึง “ปัจจัย” ที่เป็นตัวแปรสำคัญอันส่งผลให้สตรีเพศประสบกับความข่มขืน

ด้วยเหตุดังกล่าว การวิจัยเรื่อง “ทำไมต้องเป็นฉัน : ตัวละครเอกหญิงกับการถูกข่มขืนในนวนิยายของทมยันตี” จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้ตัวละครเอกหญิงในนวนิยายของทมยันตีถูกข่มขืนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อสังคมให้ตระหนักถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดการถูกข่มขืนต่อผู้หญิง

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้ตัวละครเอกหญิงในนวนิยายของทมยันตีถูกข่มขืน

วิธีการศึกษา

การวิจัยเรื่อง “ทำไมต้องเป็นฉัน : ตัวละครเอกหญิงกับการถูกข่มขืนในนวนิยายของทมยันตี” เป็นบทความวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากนวนิยายที่ใช้นามปากกาทมยันตีจำนวน 69 เรื่อง โดยผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะนวนิยายเรื่องที่ตัวละครเอกหญิงถูกข่มขืน พบว่ามีจำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ คู่กรรม เมียน้อย อันธการ และล่า โดยมีตัวละครเอกหญิงที่ถูกข่มขืน 5 ตัวละคร ได้แก่ “อังศุมาลิน” จากเรื่องคู่กรรม “ชลาธร” จากเรื่องเมียน้อย “อันธการ” จากเรื่องอันธการ “มธุสร” และ “ผึ้ง” จากเรื่องล่า

ผู้วิจัยศึกษาเนื้อหาในนวนิยายทั้ง 4 เรื่อง และรวบรวมข้อมูลด้านปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้หญิงถูกข่มขืน พร้อมทั้งนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลให้ตัวละครเอกหญิงในนวนิยายถูกข่มขืน โดยใช้แนวคิดเรื่องปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการถูกข่มขืนในผู้หญิง จากหนังสือ ภัยผู้หญิง ของ พ.ต.ท.โชติวิเชียร วิเชียรโชติ (2545) ที่จำแนกปัจจัยออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ปัจจัยภายนอก คือ สิ่งแวดล้อมรอบตัวที่ทำให้ผู้หญิงถูกข่มขืน และปัจจัยภายใน คือ ตัวตน ลักษณะรูปร่างหน้าตา และความคิดภายในจากผู้หญิง อาจกล่าวได้ว่า ปัจจัยภายในมิได้เกิดจากสิ่งรอบข้างแต่เกิดจากตัวของผู้หญิงเอง ปัจจัยทั้งหมดดังกล่าวล้วนก่อให้เกิด

การถูกข่มขืนสำหรับผู้หญิง โดยผู้วิจัยนำแนวคิดดังกล่าวมาเป็นกรอบในการศึกษา เนื่องด้วยหนังสือ ภัยผู้หญิง ของ พ.ต.ท.โชติวิเชียร วิเชียรโชติ เป็นงานเขียนสารคดีที่เก็บข้อมูลจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมซึ่งนำมาวิเคราะห์จนสามารถจำแนกปัจจัยที่ทำให้ผู้หญิงถูกข่มขืนได้ ขณะที่นวนิยายของทมยันตี เป็นงานเขียนบันเทิงคดีแต่ก็ได้รับคำวิจารณ์ว่าเป็นวรรณกรรมฉายภาพสะท้อนสังคม ดังนั้นงานเขียนทั้งสอง จึงมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ มีลักษณะเนื้อหาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง เพียงแต่นำเสนอออกมา ในรูปแบบของเรื่องจริงและเรื่องสมมติ เมื่อได้กรอบแนวคิดที่มีความเป็นไปได้สำหรับการวิเคราะห์นวนิยาย ผู้วิจัยจึงนำมาเรียบเรียงและนำเสนอผลการศึกษาดังกล่าวด้วยวิธีการเขียนพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ปัจจัยที่ทำให้ผู้หญิงถูกข่มขืนในวรรณกรรมสอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคม เนื่องด้วยปัญหาสังคม ต่าง ๆ ถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบวรรณกรรม “ทมยันตี” จึงถ่ายทอดเรื่องราวของตัวละครเอกหญิงที่ถูกข่มขืน ด้วยเหตุปัจจัยที่เหมือนและแตกต่างกัน ผ่านวรรณกรรมดังกล่าว ซึ่งเป็นการสะท้อนภาพปัญหา อันเสื่อมโทรมที่ยากต่อการแก้ไขและกำจัดให้หมดไปจากสังคม ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้ตัวละครเอก หญิงในนวนิยายของทมยันตีถูกข่มขืน จำแนกปัจจัยออกเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก โดยการจำแนกปัจจัยทั้งหมดดังกล่าว สามารถวิเคราะห์ต้นตอของปัญหาที่ประกอบเป็นปัจจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยภายนอก

ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้หญิงถูกข่มขืนซึ่งเกิดจากสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวของผู้หญิง ได้แก่ เวลา สถานที่ บุคคล ปัจจัยดังกล่าวนับว่าเป็นภัยต่อการถูกคุกคามทางเพศในผู้หญิงอย่างยิ่ง โดยผู้วิจัยสามารถแบ่ง ปัจจัยภายนอกได้ 3 ด้าน ดังนี้

1.1 ปัจจัยภายนอกด้านเวลา

กลางคืน : สัญญะแห่งความมืดมนอนธการอันนำไปสู่การถูกข่มขืน

‘เวลา’ เป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลให้ตัวละครเอกหญิงในนวนิยายของทมยันตี ถูกข่มขืน โดยผลการวิเคราะห์นวนิยาย พบว่า ตัวละครเอกหญิงดังกล่าวถูกข่มขืนในช่วงเวลากลางคืนทั้งสิ้น ซึ่งสถานการณ์ประกอบของแต่ละตัวละครมีความแตกต่างกัน ดังนี้

การกลับบ้านดึกจากการทำงานของ **อันธการ** จากนวนิยายเรื่องอันธการ ส่งผลให้รัชชัชชัยสบโอกาส บุกรุกเข้าไปตักข่มขืนที่จจะทำร้ายร่างกายและข่มขืนเธอภายในบ้าน ดังเหตุการณ์ที่อันธการไขกุญแจเข้าบ้าน หลังจากเลิกงานในยามวิกาล

ฉันทันกลับไปไขกุญแจบ้าน ไฟเหนือซุ้มประตูคงจะเสีย รอบบริเวณจึงมืดมิด ฉันทันไขกุญแจพลาด อยู่หลายครั้ง หากแล้วก็ประหลาดใจที่ว่า จู่ ๆ ประตูก็เปิดแง้มออก (อันธการ ทมยันตี 2562, น. 240)

ทันทีที่อันตรายไขกุญแจเข้าบ้าน ทำให้รั้วชายที่ตักขุมรออยู่ในบ้านสบโอกาสเข้ามาทำร้ายและข่มขืนเธอ ภายในบ้าน ดังตัวอย่างที่อันตรายบรรยายถึงความตกใจหลังพบว่าคนในบ้านถูกจับตัวก่อนที่เธอจะถูกข่มขืน

ฉันทยุดชะงัก ท่ามกลางแสงไฟสลัว คุณศรีอุกมัดมือ ปาก นอนกลิ้งอยู่ใกล้ลูก ซึ่งนั่งมอง เหตุการณ์ทั้งหมดด้วยดวงตาใสแจ๋วดูเด็กไม่รู้เดียงสา (อันตราย ทมยันตี 2562, น. 241)

เช่นเดียวกับช่วงเวลา ที่ ตาหนู บุตรชายแท้ ๆ ของอันตรายได้กระทำการข่มขืนเธอในแพลตฟอร์ม ซึ่งเป็นเวลาที่อันตรายกลับบ้านในยามวิกาลเช่นกัน ดังในนวนิยายที่กล่าวไว้ว่า

วันเกิดเหตุ ฉันทกลับบ้านค่อนข้างค่ำเช่นเคย พออย่างเข้าบริเวณที่พักปรากฏว่าไฟมีด บางห้องมีแสงตะเกียงวับแวม (อันตราย ทมยันตี 2562, น. 282)

สอดคล้องกับช่วงเวลา ที่ มธุสรและผึ้ง ในนวนิยายเรื่อง ล่า คู่แม่ลูกผู้ถูกทรชนทั้ง 7 คน ร่วมกันข่มขืน ซึ่งเป็นช่วงเวลาพลบค่ำ อีกทั้งมีสภาพอากาศฝนตกหนักทำให้ปราศจากผู้คน มธุสรและผึ้งเดินจึงเดินเข้าขอยกัน เพียงลำพัง สถานการณ์ดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้มธุสรและผึ้งถูกข่มขืนในระหว่างทางกลับบ้าน ดังนี้

ร้านค้า ๒-๓ ร้านปิดประตูหน้ากันเป็นแถว คนที่ยืนหลบฝนบางคนวิ่งไปขึ้นรถเมล์ บางคนยอม เดินตากฝน ฉันทเองก็มองหาเพื่อนที่จะเดินเข้าที่จะเข้าตรอกอย่างร้อนรน (ล่า ทมยันตี 2560, น. 119)

การบรรยายฉากข้างต้นของมธุสรทำให้เห็นว่า เธอพยายาม “มองหา” เพื่อนร่วมทางที่จะเดินเข้าตรอกไปด้วยกัน เห็นได้ว่าเธอตื่นตระหนกกับช่วงเวลาและบรรยากาศที่มีมืดค่ำ อีกทั้งปราศจากผู้คนที่เธอและบุตรสาวสามารถร้องขอความช่วยเหลือได้ จึงส่งผลให้มธุสรและผึ้งถูกข่มขืนในระหว่างทางกลับบ้าน ดังตัวอย่างที่มธุสรและผึ้งกำลังจะถูกทรชนทั้ง 7 คนที่ตักขุมรอเพื่อข่มขืนเธอทั้งสองซึ่งเป็นคำคืนอันมีดมีด

ให้มีดเท่ามิด...ฉันทก็จำเสียงนั้นได้ และนับจากวันนั้นไม่ว่าฉันทจะไปอยู่ที่ใด หรือไม่ว่าจะตกนรก ขุมโลกันต์ไหนฉันทไม่มีวันลืมเสียงนั้นอย่างเด็ดขาด (ล่า ทมยันตี 2560, น. 123)

นอกจากนี้ **อังศุมาลิน** จากนวนิยายเรื่อง คู่กรรม เนื่องด้วยสถานภาพของการเป็นสามีภรรยาที่ต้องนอนร่วมห้องกันในทุกคืนเป็นปกติ แต่ด้วยในคืนที่เกิดเหตุการณ์ข่มขืน โภโบริมีอาการมินเมา จึงส่งผลให้โภโบริข่มขืนอังศุมาลิน ดังเหตุการณ์ที่อังศุมาลินหลีกเลี่ยงการพูดคุยกับโภโบริก่อนที่เธอจะถูกข่มขืนใจ

“วันหลังเถอะคะ วันหลังเราค่อยพูดกันใหม่ คืนนี้คุณเมามาก นอนเสียก่อน” (คู่กรรม ทมยันตี 2551, น. 681)

ส่วนกรณีของ **ชลาธร** จากนวนิยายเรื่อง เมียน้อย ตัวละครเอกจำยอมให้เสียข่มขืนเธอเพียงร่างกาย ทั้งที่จริงแล้วภายในจิตใจมิได้ยินยอมแต่อย่างใด เนื่องจากถูกเสียใช้เล่ห์กลอุบายบีบบังคับให้ครอบครัวของเธอ ตกอยู่ในสถานการณ์คับขัน จนท้ายที่สุดเธอก็ต้องจำยอมต่อการเป็นเมียน้อยของเสีย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงถือว่าการร่วมหลับนอนระหว่างเสียและชลาธรเป็น “การข่มขืน” เพราะเธอไม่ได้มีความยินยอมพร้อมใจแต่อย่างใด อีกทั้งมีความรู้สึกหวาดผวาทุกครั้งทีเสียแตะเนื้อต้องตัว แม้ในนวนิยายไม่ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่ชลาธรถูกข่มขืน

อย่างชัดเจน แต่กระนั้นก็มีเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นว่า ชลาธรกับเสี่ยใช้เวลาอยู่ด้วยกันในเวลากลางคืน และเธอมีอาการหวาดผวาทูทุกครั้งหลังร่วมหลับนอนกับเสี่ย ดังในนวนิยายที่กล่าวไว้ว่า

หลายครั้งที่ฉันทหวาดผวา เมื่อได้ยินเสียงกรนสนั่นหวั่นไหวอยู่ใกล้ๆ และหลายครั้งที่ฉันทลุกขึ้นนั่ง กอดเข้าในยามตีกูดคนที่นอนแผ่... (เมียน้อย ทมยันตี 2562, น. 95)

กลางคืน เป็นเสมือนสัญลักษณ์ของความความมืดมน ความกลัว และเป็นช่วงเวลาที่ผู้หญิงไม่สามารถ หลีกเลี้ยงได้ เนื่องด้วยภาระหน้าที่การงานที่ทำให้ต้องกลับบ้านตึก หรือแม้กระทั่ง ‘เวลานอน’ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่พักผ่อนภายในบ้าน ก็ยังไม่สามารถหลีกหนีการถูกข่มขืนได้ ปัจจัยด้านเวลาดังกล่าวจึงสะท้อนให้เห็นว่า เวลากลางคืนเป็นสิ่งที่น่ากลัวสำหรับผู้หญิง ถึงแม้ว่าจะตระหนักรู้ถึงผลกระทบจากช่วงเวลาดังกล่าว ก็ไม่สามารถหลีกเลี้ยงได้ ดังนั้น ผู้หญิงทุกคนจึงจำเป็นที่จะต้องระมัดระวังภัยจากเวลากลางคืนเป็นอย่างยิ่ง

1.2 ปัจจัยภายนอกด้านสถานที่

คนทั่วไปอาจคิดว่าสถานที่เปลี่ยวเป็นสถานที่ที่มีความเสี่ยงต่อการถูกข่มขืนสูง แต่สถานที่ที่ผู้คนคิดว่าปลอดภัยมากที่สุดเช่นบ้าน กลับเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลต่อการถูกข่มขืนมากที่สุด ผู้วิจัยได้ศึกษา ปัจจัยด้านสถานที่ที่ส่งผลทำให้ตัวละครเอกหญิงในนวนิยายของทมยันตีถูกข่มขืน สามารถจำแนกได้ดังนี้

1.2.1 บ้าน : ที่ที่ปลอดภัยที่สุดคือที่ที่อันตรายที่สุด

อันธการ จากนวนิยายเรื่อง อันธการ เธอถูกธวัชชัยข่มขืนและทำร้ายร่างกายภายในบ้านของเธอเอง ซึ่งมีผู้อาศัยที่เหลือกันเพียงแค่ 3 คน โดยทั่วไปผู้คนมักมองว่า ‘บ้าน’ เป็นที่ที่ปลอดภัยที่สุด แต่เหตุการณ์การถูกข่มขืนของอันธการแสดงให้เห็นว่า บ้านไม่ใช่สถานที่ที่ปลอดภัยเสมอไป ดังในนวนิยาย

...ฉันทถูกทั้งตั้งทั้งลากไปตามถนนขึ้นไปสู่ระเบียบด้านหน้า แม้จะเจ็บแสนเจ็บ แม้ร่างกายจะถูกรัด ดึงฉันทก็พยายามดิ้น พยายามร้อง ทว่าเสี่ยก็ไม่สามารถจะดึงออกมาจากผ้าที่คลุมไว้ ได้ขานฉันทไปตามชั้นบันไดแล้วก็ถูกผลักกิ้งกับพื้นระเบียบ (อันธการ ทมยันตี 2562, น. 241)

เหตุการณ์ที่ 2 อันธการได้ตัดสินใจขายบ้าน และได้หาที่อยู่ใหม่เป็นแฟลตตามคำแนะนำ ของคุณสุทธิ ไม่ว่าอันธการจะอาศัยอยู่ในบ้านหลังใหญ่ หรือแฟลตเล็ก ๆ เธอก็ไม่สามารถหลีกหนีการถูกข่มขืนได้ ดังตัวอย่าง

วันเกิดเหตุ ฉันทกลับบ้านค่อนข้างค่ำเช่นเคย พอเข้าบริเวณที่พักปรากฏว่าไฟมืด บางห้อง มีแสงตะเกียงวับแววม ยามประจำแฟลตบอกฉันทว่า “วันก่อนฝั่งโน้นไฟดับครบ วันนี้คงจะถึง เวิร์ฝั่งเรา” (อันธการ ทมยันตี 2562, น. 282)

ในขณะที่ **ชลาธร** จากนวนิยายเรื่อง เมียน้อย เสี่ยรับเธอไปอยู่ที่บ้านในกรุงเทพมหานคร ดังนั้น บ้านจึงเป็นปัจจัยด้านสถานที่ที่ชลาธรถูกเสี่ยข่มขืนซ้ำแล้วซ้ำเล่า และในทุกครั้งที่เสี่ยมาหาเธอที่บ้าน ก็ทำให้เธอรู้ได้ทันทีว่าเสี่ยต้องการสิ่งใดจากตัวเธอ ดังในนวนิยายที่กล่าวไว้ว่า

ฉันทเกลียดเสียงรถที่แล่นเข้ามาในบ้าน เกลียดเสียงหัวเราะ เสียงพูด และเกลียดเสียงดัดๆ เรียกหา
แต่ว่า “หนูจำ... หนูซลาของเสีย” (เมียน้อย ทมยันตี 2562, น. 96)

เช่นเดียวกับ **อังศุมาลิน** จากนวนิยายเรื่อง คู่กรรม ทั้งคู่อยู่ในสถานภาพสามีภรรยา โดยปกติทั้งสอง
ได้นอนอยู่ภายในห้องเดียวกันทุกคืน เพียงแต่นอนกันคนละเตียง แต่ด้วยในคืนเกิดเหตุการณ์ โกโบริ
มีอาการมีนเมาจึงทำให้โกโบริข่มขืนอังศุมาลินในที่สุด ดังในนวนิยายที่ได้บรรยายถึงเหตุการณ์การถูกข่มขืนของ
อังศุมาลินซึ่งเกิดภายในห้องนอนของเธอเอง

กว่าหญิงสาวจะ**ปิดประตู**เรียบร้อย เมื่อหันกลับมาอีกครั้งร่างนั้นก็ทิ้งตัวลงนอนเหยียดยาว
เสียแล้ว **แสงจากตะเกียงภายในห้องซึ่งทริไว้ลอดออกมาสลัวๆ...** (คู่กรรม ทมยันตี 2551, น. 677)

และต่อมาได้เกิดเหตุการณ์ย้อยแย่งระหว่างอังศุมาลินและโกโบริในห้อง ทำยที่สุดอังศุมาลิน
ก็ถูกโกโบริผู้เป็นสามีข่มขืน ดังตัวอย่างเหตุการณ์ที่อังศุมาลินพยายามขัดขืนโกโบริ

...อังศุมาลินพยายามดันทรวงอกนั้นไว้ แต่ดวงแขนอีกฝ่ายหนึ่งโอบตัวรัดไว้แน่นหนา น้ำเสียง
ระคนขมขื่นชัดแค้นยิ่งกระซิบอยู่ริมหู

“บอกมาซิ ผมเลวตรงไหน บอกมาซิ”

“ปล่อย...บอกว่าปล่อย!” (คู่กรรม ทมยันตี 2551, น. 680)

1.2.2 สถานที่เปลี่ยว : ศูนย์รวมความเลื่อมทรมานที่คุกคามสตรี

พื้นที่รกร้าง ความมืดมิด การไร้ซึ่งผู้คน ประกอบสร้างเป็น ‘**สถานที่เปลี่ยว**’ ที่ผู้คนต่างพากันหลีกเลี่ยง
ที่จะสัญจรไปมา เนื่องด้วยสถานที่ดังกล่าวแฝงไปด้วยอันตรายที่ผู้คนไม่คาดคิด อาทิ สัตว์อันตราย
แต่ที่ร้ายแรงไปกว่านั้นคือภัยที่มาจาก ‘มนุษย์’ ด้วยกันเอง กล่าวคือ เป็นแหล่งมั่วสุมอบายมุข ดังนั้น
สถานที่ดังกล่าวจึงเอื้อให้เกิดการถูกข่มขืนอย่างยิ่ง โดยสะท้อนให้เห็นเด่นชัดในนวนิยายเรื่อง **ล่า** กล่าวคือ

มธุสรและผึ้ง จากนวนิยายเรื่อง **ล่า** สถานที่ที่คู่แม่ลูกถูกทรชนทั้ง 7 คน ข่มขืนคือ “**ชอยเปลี่ยว**”
ที่เป็นทางกลับบ้าน ดังในเหตุการณ์ก่อนการถูกข่มขืนของมธุสรและผึ้ง ซึ่งมธุสรได้พรรณนาถึงสภาพในชอย
ที่เป็นทางกลับบ้านหลังฝนตกไว้ว่า

กึ่งกลางชอยสองข้างทางเป็นพงหญ้าหนาทึบ **แถมชุ่มแข็งไม่มีไม้เถาพันรุงรัง ทำให้มืดครึ้ม
ยิ่งขึ้น กลุ่มบ้านเช่าของเราอยู่ใกล้ไกล และตึกแถวริมถนนก็ห่างนักหนา...** (ล่า ทมยันตี 2560,
น. 123)

ผู้หญิงสามารถถูกข่มขืนได้ในทุกสถานที่ แต่ ‘**สถานที่เปลี่ยว**’ เป็นสถานที่ที่เอื้อให้เกิดการถูกข่มขืน
อย่างยิ่ง เนื่องด้วยบรรยากาศ และความเปลี่ยว จึงทำให้มีฉันทพอาจดักรอข่มขืนมธุสรหนึ่งในสถานที่เหล่านั้น
อย่างไรก็ตาม ‘**บ้าน**’ ที่เป็นสถานที่ที่ผู้หญิงคิดว่าปลอดภัยจากการถูกคุกคามทางเพศมากที่สุด
แต่กลับกลายเป็นสถานที่ที่เป็นใจต่อการถูกข่มขืนมากที่สุดเช่นกัน แสดงให้เห็นว่า ไม่ว่าจะอยู่ในสถานที่ใด ผู้หญิง
ก็ต้องระแวดระวังตนทั้งสิ้น

1.3 ปัจจัยภายนอกด้านบุคคล

การถูกข่มขืนสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกคน และอาชญากรรมข่มขืนไม่ได้เจาะจงว่าเป็นผู้ใด แต่สามารถเป็นได้ทุกช่วงอายุ ทุกอาชีพ ทุกสถานภาพ และสามารถเกิดขึ้นได้แม้จะเป็นคนแปลกหน้า หรือคนใกล้ชิดก็ตาม ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยภายนอกด้านบุคคลที่เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการถูกข่มขืนของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายของทมยันตี โดยสามารถแบ่งกลุ่มบุคคลที่เป็นปัจจัยดังกล่าวได้ดังนี้

1.3.1 คนแปลกหน้า : ไม่รู้หน้าไม่รู้ใจ

กลุ่มทรชน จากนวนิยายเรื่อง ล่า คือกลุ่มทรชน 7 คนที่ดักข่มขืนโอกาสในการทำร้ายและข่มขืนมธุสรและผึ้งในพื้นที่เปลี่ยว จากความโกรธแค้นในเหตุการณ์ที่สองแม่ลูกนำยาเสพติดไปมอบให้ตำรวจ กลุ่มทรชนเหล่านั้นจึงร่วมกันวางแผนที่จะทำร้ายและข่มขืนมธุสรและผึ้ง ดังตัวอย่าง

“อ๊วย!” เสียงลู่กู่ทวนอย่างตลกใจ ฉันทเองก็ตกตะลึงจนตัวแข็ง เพราะจู่ ๆ ร่างดำๆ ๖-๗ คน ก็ถลันพรวดออกมาจากกอหญ้า และข่มไม้ (ล่า ทมยันตี 2560, น. 123)

1.3.2 คนรู้จัก : รู้หน้าไม่รู้ใจ

ผู้หญิงและคนในสังคมมักมองว่าการข่มขืนมักมาควบคู่กับบุคคลแปลกหน้า และคอยระวังหรือหลีกเลี่ยงการพบเจอคนแปลกหน้าเพื่อไม่ให้ตนตกเป็นเหยื่อ ทั้งที่จริงแล้วความเป็นจริงในสังคมการถูกข่มขืนส่วนใหญ่มาจากคนรู้จัก เนื่องด้วยความไวเนื้อเชื่อใจต่อบุคคลดังกล่าว จึงไม่ทันได้ตระหนักถึงภัยใกล้ตัวดังนี้

1) สามี

โกโบริ จากนวนิยายเรื่อง คู่กรรม ผู้เป็นสามีของอังศุมาลินข่มขืนเธอโดยที่เธอมิได้ยินยอม ซึ่งก่อนเกิดเหตุการณ์โกโบริมีอาการมินเมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จนขาดสติ ขาดความยับยั้งชั่งใจ อีกทั้งด้วยความรักที่มีให้แก่อังศุมาลินอย่างเปี่ยมล้น รวมไปถึงต้องการครอบครองตัวอังศุมาลิน ดังเหตุการณ์ที่โกโบริแสดงสถานภาพความเป็นสามี บังคับขืนใจให้อังศุมาลินร่วมประเวณีกับตนสะท้อนจากคำพูดดังนี้

“ผมแต่งงานกับคุณแล้ว คุณไม่มีทางหลีกเลี่ยงผมแน่!” (คู่กรรม ทมยันตี 2551, น. 681)

เสี่ย จากนวนิยายเรื่อง เมียน้อย เสี่ยได้ใช้วิธีการฉ้อโกง ชักจูง สร้างสถานการณ์บีบบังคับขลารจายอมต่อการตกเป็นภรรยาออกกฎหมายของตน ซึ่งเสี่ยใช้อำนาจของสถานภาพสามีในการข่มขืนขลาร ดังคำกล่าวของเสี่ยที่แสดงความเป็นเจ้าของต่อตัวขลารเสมอในเวลาที่ต้องการร่วมหลับนอนกับเธอ ดังนี้

ฉันทเกลียดเสียงรถที่แล่นเข้ามาในบ้าน เกลียดเสียงหัวเราะ เสียงพูด และเกลียดเสียงดัดๆ เรียกหา แต่ว่า “หนูจำ... หนูขลาของเสี่ย” (เมียน้อย ทมยันตี 2562, น. 96)

2) ครู

ธวัชชัย ครูสอนพิมพ์ดีด ผู้ที่ข่มขืนอันธการในเหตุการณ์แรก ซึ่งชนวนเหตุเกิดจากการที่ธวัชชัยได้พยายามลวนลามและพูดจาทะโลมเธออยู่เสมอ เมื่อธวัชชัยพยายามลวนลามเธอไม่สำเร็จก็เปลี่ยนไปเป็นการใช้คำพูดรุนแรง จนเธอหมดความอดทนและตอกกลับด้วยความรุนแรง ดังตัวอย่าง

ฉันไปเรียนพิมพ์ดีดจากร้านใกล้บ้าน ครูที่สอนมีทั้งผู้หญิงผู้ชาย หากพอฉันไปเรียนได้เพียง 2-3 ชั่วโมง ครูผู้ชายก็ชอบเข้ามาโน้มเนียงกับฉันอย่างผิดปกติ (อันธการ ทยันตี 2562, น. 38)

3) บุตร

ตาหนู จากนวนิยายเรื่อง อันธการ บุตรชายเพียงคนเดียวของอันธการ โดยตาหนูมีอาการผิดปกติทางสติปัญญา และข่มขืนเธอในเหตุการณ์ที่สอง อันธการมีอาการผวาอย่างสุดขีดหลังถูกข่มขืน เมื่อพบว่าแท้จริงแล้ว บุตรชายแท้ ๆ เป็นผู้ข่มขืนเธอ ดังเหตุการณ์ที่อันธการพรรณนาถึงความรู้สึกเมื่อเธอได้ทราบถึงความจริงอันน่าสลดใจไว้ว่า

พอได้เห็นสภาพของลูกถนัด ฉันก็รู้สึกเหมือนหัวใจถูกกระตุกอย่างแรง
“หนู!” ฉันว่าฉันกรี๊ดร้องออกมาสุดเสียง แต่แท้จริงไม่มีเสียงใด ๆ ลอดออกมา และแล้ว
ฉันก็ไม่รู้สึกตัวอีก... (อันธการ ทยันตี 2562, น. 284)

ผู้หญิงทุกคนมีโอกาสถูกข่มขืน และผู้ที่ข่มขืนอาจเป็นบุคคลใดก็ได้ ซึ่งในสังคมไทยมักปลูกฝังให้ผู้หญิงระวังตนจากผู้ชายแปลกหน้า แต่ถึงกระนั้นผู้ที่มีโอกาสข่มขืนมากที่สุดคือ ‘คนรู้จัก’ เนื่องด้วยเป็นบุคคลใกล้ชิดซึ่งมาพร้อมกับ ‘ความไว้วางใจ’ โดยเฉพาะสามี ครู และบุตร ซึ่งเป็นบุคคลที่สังคมไม่คาดคิดว่าจะกระทำการข่มขืนได้ แม้นวนิยายของทยันตีจะผ่านมาเป็นระยะเวลาหลายปี แต่เรื่องราวในนวนิยายสามารถสะท้อนความจริงอันน่าขมขื่นที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่างานเขียนของทยันตีทรงอิทธิพลตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน

2. ปัจจัยภายใน

ปัจจัยที่ส่งผลให้ผู้หญิงถูกข่มขืนซึ่งเกิดจากความคิดและรูปร่างหน้าตาที่อันเกิดจากภายในตัวของผู้หญิงเอง แม้ว่าอันตรายจากปัจจัยภายนอกจะส่งผลให้เกิดการถูกข่มขืนในผู้หญิง แต่มักไม่มีผู้ใดคาดคิดว่าความคิดและรูปร่างหน้าตาของผู้หญิงนั้น ก็สามารถเป็นบ่อเกิดแห่งการถูกข่มขืนได้เช่นกัน

2.1 ความคิดของผู้หญิงเอง

ปัจจัยที่ทำให้ผู้หญิงถูกข่มขืนนั้นไม่เพียงแต่มีปัจจัยภายนอกด้านต่าง ๆ เช่น เวลา สถานที่ หรือบุคคลเท่านั้น แต่ความคิดของผู้หญิงเองก็เป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญเช่นกัน กล่าวคือ มองว่าปัญหาการข่มขืนเป็นเรื่องไกลตัว หรือประมาทต่อการป้องกันตนเองจากภัยร้ายดังกล่าว

ปัจจัยภายในด้านความคิดของตัวละครเอกหญิงที่ถูกข่มขืนในนวนิยายของทมยันตี 4 เรื่องนั้น มีปัจจัยด้านความคิดที่ส่งผลให้ตัวละครตกเป็นเหยื่อการถูกข่มขืนที่แตกต่างกัน ดังนี้

2.1.1 ยอมจำนน : การตกเป็นทาสแห่งกามารมณ์เพื่อครอบครัว

ชลาธร จากนวนิยายเรื่อง เมียน้อย ปัจจัยในด้านการคิดของชลาธร คือ การที่ต้องช่วยเหลือครอบครัว ไม่ให้เกิดความเดือดร้อน จึงตัดสินใจที่จะทำตามความต้องการของเสีย ซึ่งพ่อและแม่ของชลาธร ไม่เห็นด้วยกับการตัดสินใจของชลาธร เธอจึงกล่าวปลอบใจผู้เป็นพ่อ ดังในนวนิยายที่กล่าวว่า

“มนุษย์เรานั้นต้องวางตัวเองลงเป็นเดิมพันในการต่อสู้... เพื่อดำรงชีวิตอยู่ทั้งนั้นแหละจะพ่อ พ่อเองยังเคยวางเดิมพันด้วยชีวิตและหยาดเหงื่อในการเลี้ยงดูแม่ ชลา นพ และต่อไปทุกคนก็ต้องทำอย่างนี้ไม่มีวันสิ้นสุด” (เมียน้อย ทมยันตี 2562, น. 88)

2.1.2 คงไม่เกิดขึ้นกับเรา : ความประมาทอันนำไปสู่ชีวิตที่ไร้ชีวิต

มธุรสและผึ้ง จากนวนิยายเรื่อง ล่า มธุรสปฏิเสศการรับความช่วยเหลือจาก ‘เยาวลักษณ์’ ผู้เป็นเพื่อนสนิท และหาบ้านเช่าสำหรับอยู่ด้วยกันสองแม่ลูกที่อยู่ในสถานที่เสื่อมโทรมซึ่งเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อชีวิตและทรัพย์สินของมธุรสและผึ้ง อันเป็นความประมาทที่เป็นต้นตอของการเกิดเหตุการณ์การถูกข่มขืนของสองแม่ลูก ดังคำพรรณนาของมธุรสที่เต็มไปด้วยความรู้สึกผิด และโทษความประมาทของตน

“ถ้าฉันไหวทันเสียก่อน... ถ้าฉันเชื่อลูก เหตุร้ายแรงที่สุดในชีวิตของฉันก็จะไม่อุบัติขึ้น แต่... เพราะความประมาท... ความประมาทเพียงตัวเดียว ทำให้ชีวิตทั้งชีวิตของฉันยับเยิน (ล่า ทมยันตี 2560, น. 105)

อันธการ จากนวนิยายเรื่อง อันธการ ความชะล่าใจของอันธการต่อคำพูดของธวัชชัยที่พยายามใช้วาจา ลวนลามเธอมาตลอด จนทำให้ธวัชชัยได้ใจกระทำพฤติกรรมเช่นนั้นต่อไปเรื่อย ๆ เมื่อเธอหมดความอดทนและตอกกลับด้วยการใช้ความรุนแรง จึงเป็นเหตุทำให้ธวัชชัยใช้เหตุผลดังกล่าวในการกลับมาแก้แค้นเธอในรูปแบบการข่มขืน ความชะล่าใจและเพิกเฉยโดยไม่หาแนวทางป้องกันต่อปัญหาดังกล่าว จึงเป็นปัจจัยด้านความคิดภายในตัวอันธการที่ทำให้เธอถูกข่มขืนในที่สุด ดังตัวอย่างที่อันธการเพิกเฉยต่อคำพูดและพฤติกรรมของธวัชชัย

“งาย...คนช่วย...”

นายธวัชชัยไม่เคยละแว่นที่จะตอแยฉันเท่าที่เวลาจะอำนวยให้ แต่ฉันไม่เคยใส่ใจ

“ยังงาย ๆ ก็ยังช่วยอยู่นะเรา”

ฉันทำเป็นไม่ได้ยิน พอประตูเปิดก็ก้าวลอดเข้าไป (อันธการ ทมยันตี 2562, น. 38)

การที่อันธการถูกละเลยชายแท้ ๆ อย่างตาดูข่มขืน เกิดจากการที่ตาดูจุดจำพฤติกรรมของธวัชชัยที่ข่มขืนเธอ โดยตาดูมีอาการที่มีลักษณะเหมือนกับเด็กก้อทิสติก ซึ่งเธอรับรู้ถึงความผิดปกติของตาดูเป็นอย่างดี แต่ด้วยห้วงอกของความเป็นแม่และคนที่เคยถูกทอดทิ้ง เธอจึงไม่อาจยอมทนให้บุตรชายประสบกับสภาพของการดำรงอยู่ท่ามกลางความโดดเดี่ยวในสังคมเช่นเธอ ดังตัวอย่าง

...ฉันไม่อยากให้ลูกไปอยู่โรงพยาบาล ฉันเองรู้สึกถึงความว่าแห้วในโรงพยาบาลแล้ว ฉันจะปล่อยให้ลูกไปปรับเสกเช่นนั้นบ้างกระไรได้ (อันธการ ทมยันตี 2562, น. 258)

2.1.3 ยั่วโมโห : ขนวนเหตุที่นำพาไปสู่จุดจบอันขมขื่น

อังศุมาลิน จากนวนิยายเรื่อง คู่กรรม ถึงแม้ว่าอังศุมาลินจะมีวิธีป้องกันตนเองอย่างดี แต่ก่อนเกิดเหตุการณ์ถูกข่มขืน เธอได้แสดงพฤติกรรมและคำพูดที่ตอกย้ำ ไม่ถนอมน้ำใจ อีกทั้งยั่วโมโหโกโบริตลอดเวลาดังเหตุการณ์ที่อังศุมาลินปลั่งปากยั่วโมโหโกโบริ

“ผมนึกแล้วเหมือนกันว่าจะได้คำตอบอย่างนี้ วันใดที่ผมขาดใจตายลงตรงหน้า คุณคงจะมีความสุขมากสินะ”

“ใช่ซิ ใช่...ฉันจะรอวันนั้น” (คู่กรรม ทมยันตี 2551, น. 604)

เมื่อโกโบริมีอาการมีนเมา ความรู้สึกทั้งหมดที่ถูกกดไว้อยู่ภายในจิตใจจึงถูกปลดปล่อยออกมา โดยอังศุมาลินไม่เคยคาดคิดว่าท้ายที่สุดแล้วเธอจะถูกข่มขืน ดังตัวอย่างที่โกโบริพูดตัดพ้อก่อนข่มขืนอังศุมาลิน

“คุณไม่เคยกรุณาผมเลย ไม่เคยแม้แต่จะพูดดี ๆ ให้ผมชื่นใจสักนิด”

(คู่กรรม ทมยันตี 2551, น. 680)

แม้สภาพแวดล้อมภายนอกจะเอื้อต่อการถูกข่มขืนในผู้หญิงมากเพียงใด แต่ความคิดและความประมาทที่เกิดขึ้นจากผู้หญิงเองนั้นอาจนำพาความขมขื่นมาสู่ตนได้เช่นกัน ทมยันตีสะท้อนความคิดต่าง ๆ ที่เป็นภัยต่อสตรีผ่านความคิดของละครเอกหญิงทั้ง 5 ตั้งละคร เช่น ความคิดที่ยอมจำนนต่อการตกเป็นเหยื่อความประมาท รวมไปถึงการยั่วโมโห ความคิดดังกล่าวล้วนเป็นสะพานสู่การถูกข่มขืน ทั้งนี้ ไม่เพียงแต่การระวังภัยจากภายนอกเท่านั้น แต่ผู้หญิงจำต้องคำนึงถึงผลกระทบอันขมขื่นจากความคิดของตนด้วย

2.2 รูปร่างหน้าตา

ความสวย : จุดจบที่ไม่สวย

รูปร่างหน้าตาเป็นหนึ่งในปัจจัยภายในที่นำไปสู่การถูกข่มขืน โดยเกิดจากตัวตนของผู้หญิงเอง ซึ่งไม่ได้มาจากสภาพแวดล้อมรอบตัวหรือมาจากคำว่า “รูปร่างภายนอก” แต่อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงที่มีรูปร่างหน้าตาที่สวยงามย่อมเป็นที่จับตามองและเป็นที่ยอมรับของบรรดาบุรุษเพศ นวนิยายทั้ง 4 เรื่อง พบว่าตัวละครเอกหญิงทุกตัวละครมีรูปร่างหน้าตาที่สวยงาม โดยสามารถแบ่งตามนวนิยายได้ดังนี้

อันธการ จากนวนิยายเรื่อง อันธการ ความสวยของเธอทำให้ธวัชชัยพึงใจและตามเกี่ยวมาโดยตลอด ซึ่งความสวยของอันธการนั้นเป็นที่สะดุดตาของผู้ที่พบเจอมาตั้งแต่เด็ก ดังตัวอย่าง

“อัยตาย สวยจริง”

คนที่มา ‘เลือก’ พวกเราไปเลี้ยงดู มักออกปากเช่นนี้ทุกคนเมื่อแรกที่เห็นฉัน (อันธการ ทมยันตี 2562, น. 4)

มธุสรและผิ้ง จากนวนิยายเรื่อง ล่า ปัจจัยภายในของมธุสรและผิ้ง คือความสวยซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดการข่มขืน ดังตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าทั้งมธุสรและผิ้งมีผิวพรรณและหน้าตาที่สวยงาม

“ผิวที่ช่วย...สวยนะ หน้าตาแทบไม่น่าเชื่อว่าอายุจะสี่สิบ” (ล่า ทมยันตี 2560, น. 24)
และ ...เค้าหน้าของลูกบอกชัดว่าโตขึ้นหน้าตาจะดีหาน้อยไม่ “เจ้าประคูน อย่าให้สวยเลย”
ฉันทภาวนาอยู่ในใจ... (ล่า ทมยันตี 2560, น. 102)

ชลาธร จากนวนิยายเรื่อง เมียน้อย ความสวยของชลาธร ที่เมื่อยามพบเจอใคร ๆ ก็ต่างพากันชื่นชมในหน้าตาอันสะสวยของเธอ ดังในนวนิยายที่กล่าวถึงความสวยของชลาธรไว้ว่า

“หน้าตามันดีแฮะ โตขึ้นคงสวย” (เมียน้อย ทมยันตี 2562, น. 9)

อังศุมาลิน จากนวนิยายเรื่อง คู่กรรม อังศุมาลินมีใบหน้าสวยงาม สรีระร่างระหงและผิวพรรณดี ดังตัวอย่าง

ร่างเล็กที่คลุมด้วยผ้าผืนใหญ่ นั่นค่อนข้างระหงแบบบาง จนมองดูเผิน ๆ คล้ายเด็ก
ผมยวดกดำเป็นมัน หยักศกเป็นคลื่น ใบหน้าขาวซีดอ่อนเยาว์สิ่งที่เด่นที่สุดในใบหน้าได้แก่ ดวงตาดำ
ใหญ่มีแววซุกซนสนุกสนานร่าเริง (คู่กรรม ทมยันตี 2551, น. 5)

อย่างไรก็ตาม นวนิยายเรื่องคู่กรรม มีลักษณะสาเหตุที่แตกต่างไปจากเรื่องอื่น ๆ กล่าวคือ ปัจจัยของการถูกข่มขืนนั้นไม่ได้เกิดจากรูปร่างหน้าตา แต่เกิดจากการยั่วยุโมโหของอังศุมาลิน ซึ่งเป็นปัจจัยภายใน ด้านความคิดของผู้หญิงเอง ผนวกกับความมีเมตตาและความรักอันเปี่ยมล้นของโกโบริที่มีต่ออังศุมาลิน

‘ความงาม คือแรงดึงดูดใจ อาจเป็นภัยหากไม่ระวัง’ ความสวยที่สตรีทุกคนต่างปรารถนา แต่ความสวยนั้นไม่ได้นำพาซึ่งชีวิตที่สวยงามเสมอไป กล่าวคือ ความสวยเคลือบแฝงด้วยอันตรายที่ผู้หญิงไม่คาดคิด ซึ่งเป็นแรงผลักดันที่กระตุ้นความกำหนัดภายในจิตใจของบุรุษที่ไร้ซึ่งความยับยั้งชั่งใจ อันนำไปสู่การข่มขืนในที่สุด ผู้หญิงทุกคนไม่ได้มีความผิดที่เกิดมาสวยหรืออยากสวย แต่การป้องกันตนเองจากภัยคุกคามทางเพศก็เป็นสิ่งสำคัญไม่แพ้ความสวยเช่นกัน ดังนั้นผู้หญิงทุกคนควรตระหนักถึงการระวังตนจากการถูกข่มขืน

สรุปและอภิปรายผล

นวนิยายของทมยันตีทั้ง 4 เรื่อง สะท้อนภาพการถูกข่มขืนตัวละครเอกหญิงโดยสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางสรุปผลปัจจัยที่ส่งผลให้ตัวละครเอกหญิงในนวนิยายของทมยันตีถูกข่มขืน

ตัวละครเอกหญิงที่ถูกข่มขืนใน นวนิยายของทมยันตี	นวนิยายเรื่อง ล่า		นวนิยายเรื่อง อันธการ	นวนิยายเรื่อง เมียน้อย	นวนิยายเรื่อง คู่กรรม
	มธุสร	ฝั่ง	อันธการ	ชลาธร	อังคมาลิน
1. ปัจจัยภายนอก					
1.1 เวลา					
ค่า	✓	✓	✓	✓	✓
1.2 สถานที่					
บ้าน			✓	✓	✓
สถานที่เปลี่ยว	✓	✓			
1.3 บุคคล					
คนแปลกหน้า					
☐ ทารชน	✓	✓			
คนรู้จัก					
☐ สามี				✓	✓
☐ บุตร			✓		
☐ ครู			✓		
2. ปัจจัยภายใน					
2.1 ความคิดของผู้หญิงเอง					
ยอมจำนน				✓	
ประมาท	✓	✓	✓		
ยั่วโมโห					✓
2.2 รูปร่างหน้าตา					
สวย	✓	✓	✓	✓	✓

ตารางที่ 1 : ตารางแสดงปัจจัยที่ส่งผลให้ตัวละครเอกหญิงในนวนิยายของทมยันตีถูกข่มขืน

ตารางข้างต้นแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่ทำให้ตัวละครเอกหญิงในนวนิยายของทมยันตีถูกข่มขืน ซึ่งมีความสอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคมปัจจุบันสามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายนอกด้านเวลา เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการถูกข่มขืนไม่ว่าจะเป็นคนแปลกหน้า คนรู้จัก หรือแม้กระทั่งคนใกล้ชิด ซึ่งมักทำการข่มขืนช่วงเวลากลางคืน เนื่องด้วยเป็นช่วงเวลาโดยปราศจากผู้คน ที่ผู้หญิงสามารถร้องขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นได้ นอกจากนี้ บุคคลภายนอกมองว่าการร่วมประเวณีระหว่างสามีกับภรรยาถือเป็นเรื่องปกติภายในครอบครัว

ปัจจัยภายนอกด้านสถานที่ พบว่า นวนิยาย 4 เรื่อง มีสถานที่ที่ตัวละครเอกหญิงถูกข่มขืน ที่เหมือนและแตกต่างกันโดยขึ้นอยู่กับสถานภาพของผู้ที่ข่มขืน โดยมีนวนิยายจำนวน 3 เรื่องคือ คู่กรรม อันธการ และเมียน้อย ตัวละครเอกถูกข่มขืนภายในบ้าน แสดงให้เห็นว่าแม้แต่ ‘บ้าน’ ที่ผู้คนคิดว่าปลอดภัยที่สุด กลับกลายเป็นสถานที่ที่ง่ายต่อการถูกข่มขืน อีกทั้งผู้ข่มขืนก็เป็นได้ทั้งคนใกล้ชิดและคนแปลกหน้า นวนิยายเรื่อง ลำ ตัวละครเอกหญิงทั้งสองถูกข่มขืนในสถานที่เปลี่ยว ซึ่งง่ายต่อการดักข่มขืนของอาชญากรข่มขืน

ปัจจัยภายนอกด้านบุคคล พบว่า บุคคลที่ข่มขืนตัวละครเอกนั้น ไม่ได้มีเพียงแค่คนแปลกหน้าเท่านั้น แต่บุคคลใกล้ชิดไม่ว่าจะเป็น สามี บุตร หรือแม้กระทั่ง ครู ซึ่งเป็นบุคคลที่ให้ความรู้ และเป็นผู้ที่คนให้ความเคารพนับถือก็กระทำการข่มขืนได้เช่นกัน

2. ปัจจัยภายใน

ความคิดของผู้หญิงเอง เป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญประการหนึ่งส่งผลให้ตัวละครเอกหญิงถูกข่มขืน เนื่องด้วยผู้หญิงมักมองว่า “มันคงไม่เกิดขึ้นกับเรา” โดยผู้วิจัยพบว่า นวนิยาย 2 เรื่อง ได้แก่ ลำ และ อันธการ ตัวละครเอกหญิงที่ถูกข่มขืนนั้นมีความคิดที่ประมาทในด้านความปลอดภัยสำหรับการถูกคุกคามทางเพศ และนวนิยายเรื่อง เมียน้อย ตัวละครเอกมีความคิดที่ต้องการช่วยเหลือครอบครัวจึงอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องยอมจำนน และตกเป็นทาสแห่งกามารมณ์ต่ออำนาจของผู้ชาย ส่วนนวนิยายเรื่องคู่กรรม แม้ตัวละครเอกจะมีความระแวงระวังต่อการถูกข่มขืน แต่ด้วยการที่ตัวละครมีวิถีจึงแสดงออกมาในรูปแบบการยัโมโห ดังนั้นความคิดของตัวละครเอกทั้งหมดจึงนำไปสู่การถูกข่มขืนทั้งสิ้น

ปัจจัยภายในด้านรูปร่างหน้าตา เป็นปัจจัยเสี่ยงหนึ่งในการถูกข่มขืนของตัวละครเอกหญิงในนวนิยายของทมยันตี พบว่าทั้ง 5 ตัวละครจากนวนิยายทั้ง 4 เรื่อง มีหน้าตาที่สวย สะดุดตา ด้วยเหตุนี้ความสวยของตัวละคร จึงเป็นเหตุที่กระตุ้นให้ผู้ชายเกิดความใคร่ในกามารมณ์และนำไปสู่การถูกข่มขืน

ผลการวิจัยเรื่อง “ทำไมต้องเป็นฉัน : ตัวละครเอกหญิงกับการถูกข่มขืนในนวนิยายของทมยันตี” พบว่า มีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องปัจจัยที่ทำให้ผู้หญิงถูกข่มขืนในหนังสือเรื่อง ‘ภัยผู้หญิง’ พ.ต.ท. โชติวิเชียร วิเชียรโชติ (2545, น. 170-171) ซึ่งได้จำแนกปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลให้ผู้หญิงไทยถูกข่มขืน แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน โดยปัจจัยภายนอกนั้นคือบริบทแวดล้อมภายนอก และ

ปัจจัยภายในคือสิ่งที่เกิดจากความคิดและรูปร่างหน้าตาอันเกิดจากตัวผู้หญิงเอง ทั้งนี้ปัจจัยด้านรูปร่างหน้าตา มีความแตกต่างจากปัจจัยด้านสรีระของกรอบแนวคิดที่นำมาวิเคราะห์ จึงเห็นความแตกต่างได้ว่าในชีวิตจริง ปัจจัยด้านสรีระ กระตุ้นความรู้สึกกำหนดของผู้ชมขึ้นมากกว่าหน้าตา แต่ในนวนิยายของทมยันตี ผู้ประพันธ์ บรรยายให้เห็นถึงรูปร่างหน้าตาที่สวยของตัวละครเอกหญิงที่ถูกชมขึ้นมากกว่าการบรรยายสรีระ ทั้งนี้ อาจเนื่องด้วยความต้องการสนองตอบผู้อ่านที่นิยมชมชอบตัวละครเอกหรือนางเอกที่มีรูปร่างหน้าตาดี ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเลือกใช้เป็น “ปัจจัยด้านรูปร่างหน้าตา” ในการวิเคราะห์นวนิยายของทมยันตีแทนที่จะใช้ “ปัจจัยด้านสรีระ” อย่างไรก็ตาม ปัจจัยทั้งหมดดังกล่าวล้วนสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาการชมชื่นในผู้หญิงผ่าน ตัวละครเอกหญิงที่ถูกชมชื่นในนวนิยายของทมยันตี

นอกจากนี้ ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุขุมมา อรุณจิต และ ร.ต.อ.วุฒิปอล มั่นเหมาะ (2559, บทคัดย่อ) เรื่อง “ปัจจัยการเกิดอาชญากรรมทางเพศและแนวทางการป้องกันอาชญากรรมทางเพศตาม ทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม” ซึ่งได้แบ่งปัจจัยของการเกิดอาชญากรรมทางเพศเป็น 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านผู้กระทำผิด ปัจจัยด้านเหยื่อ และ ปัจจัยด้านโอกาส งานวิจัยดังกล่าวมีความแตกต่างกันกับบทความวิจัย นี้ในด้านของการจำแนกปัจจัย เนื่องด้วยใช้แนวคิดที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามผลลัพธ์ของงานวิจัยทั้งสองเป็นไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ปัจจัยด้านผู้กระทำผิด สอดคล้องกับปัจจัยภายนอกด้านบุคคล ส่วนปัจจัยด้านเหยื่อ สอดคล้องกับปัจจัยภายในด้านรูปร่างหน้าตา และปัจจัยด้านโอกาสสอดคล้องกับปัจจัยภายนอกด้านสถานที่และ เวลา

ผลการวิจัยนี้ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย (2544, บทคัดย่อ) เรื่อง “ปัจจัยที่มีความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของผู้หญิงไทย : รายงานผลการวิจัย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ลักษณะ บุคลิกภาพ ความสัมพันธ์ สถานที่ ช่วงเวลาที่มีความเสี่ยงสูง และ สถานการณ์ที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมของผู้ที่ถูกชมชื่นกระทำชำเรา ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายของผู้กระทำผิด และ แสวงหาแนวทางการป้องกันกับผู้หญิงมิให้ตกเป็นเหยื่อการถูกชมชื่น โดยมีความสอดคล้องในด้านสถานที่ และ ช่วงเวลาที่มีความเสี่ยงสูง ซึ่งตรงกับปัจจัยภายนอกด้านสถานที่ และปัจจัยภายนอกด้านเวลา ตามลำดับ

การเปรียบเทียบผลการวิจัยปัจจัยที่ทำให้ตัวละครเอกหญิงถูกชมชื่นในนวนิยายของทมยันตีกับงานวิจัย ที่คล้ายคลึงกันสะท้อนให้เห็นว่าการถูกชมชื่นไม่ว่าจะพบในนวนิยาย หรือพบในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ล้วนเป็นสิ่งที่ผู้หญิงไม่ปรารถนาให้เกิดขึ้นกับตน การถูกย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นผู้หญิงจากการถูกชมชื่นนั้น ไม่เพียงแต่ประทับรอยแผลทางร่างกายเท่านั้น แต่ยังสร้างความบอบช้ำอันนำไปสู่แผลเป็นที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจที่ยาก ต่อการเยียวยาและลืมเลือนเช่นกัน

นอกจากนี้ผู้วิจัยมองว่าการชมชื่นที่สะท้อนผ่านนวนิยายของทมยันตีแสดงให้เห็นว่า ผู้ประพันธ์ ให้นำหนักปัจจัยภายในของผู้หญิงมากกว่าปัจจัยภายนอก เนื่องด้วยงานเขียนของทมยันตีต้องการฉายภาพปัญหา อันเป็นความเสื่อมโทรมของสังคมผ่านตัวละครเอกหญิงซึ่งเป็นศูนย์กลางในการดำเนินเรื่อง อีกทั้งหลังจากการเกิด เหตุการณ์ถูกชมชื่นของตัวละครเอกหญิงทุกตัว พบว่าทุกตัวละครต้องดำรงชีวิตอยู่ให้ได้ท่ามกลางสังคม ที่คนส่วนหนึ่งยังมองว่า การที่ตัวละครเอกถูกชมชื่นเป็นเพราะทำตัวเอง และไม่ได้ให้ความช่วยเหลือแต่อย่างใด ช้ำร้ายยังซ้ำเติมตัวละครเอก โดยมุมมองของสังคมที่มองตัวละครเอกหญิง

ในนวนิยายดังกล่าวยังมีให้เห็นในสังคมบนโลกแห่งความเป็นจริง ผู้ประพันธ์จึงต้องการสะท้อนและเตือนสติให้ผู้หญิงตระหนักว่าผู้หญิงควรป้องกันปัญหาการข่มขืนโดยคำนึงถึงปัจจัยภายในของผู้หญิงเอง เพื่อเป็นการแก้ปัญหาโดยการพึ่งพาตนเองมากกว่าหวังป้องกันปัญหาจากปัจจัยภายนอกซึ่งอาจทำได้ยากยิ่งในสภาวะสังคมปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

บทความวิจัยเรื่องนี้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ทำให้ตัวละครเอกหญิงถูกข่มขืนโดยเจาะจงนวนิยายของทมยันตี ซึ่งเป็นนักประพันธ์หญิง หากมีการศึกษาเพิ่มเติมหรือเปรียบเทียบกับงานเขียนของนักประพันธ์ชาย เนื่องด้วยเพศสภาพของนักประพันธ์ชายย่อมมีทัศนคติต่อผู้หญิงที่ถูกข่มขืนแตกต่างไปจากนักประพันธ์หญิง

เอกสารอ้างอิง

กองบรรณาธิการ วอยซ์ทีวี. (2559). *วัฒนธรรมการข่มขืนผู้หญิง ความเป็นจริงในสังคมไทย*. ค้นจาก

<https://www.voicetv.co.th/read/375438>

จุฑารัตน์ เอื้ออำนวย. (2544). *ปัจจัยที่มีความเสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมทางเพศของผู้หญิงไทย (รายงานผลการวิจัย)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ทมยันตี. (2551). *คู่กรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.

_____. (2562). *เมียน้อย*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.

_____. (2560). *ล่า*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.

_____. (2562). *อันธการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ณ บ้านวรรณกรรม.

ภัทรพร หงษ์ทอง. (2538). *การศึกษาแนวคิดสตรีนิยมในนวนิยายของทมยันตีระหว่างพุทธศักราช 2506-2534*. (วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

มูลนิธิปวีณาหงสกุลเพื่อเด็กและสตรี. (2562). *สถิติการรับเรื่องราวร้องทุกข์และขอความช่วยเหลือ ปัญหาต่าง ๆ*. ค้นจาก <https://pavenafoundation.or.th>

สุขุม อรุณจิต, และวุฒิพล มั่นเหมาะ. (2559). *ปัจจัยการเกิดอาชญากรรมทางเพศและแนวทางการป้องกันอาชญากรรมทางเพศตามทฤษฎีสามเหลี่ยมอาชญากรรม*. *วารสารวิชาการอาชญาวิทยาและนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ*, 2 (1), 23-34. ค้นจาก <http://www.policecyber.com/journal/j2/j203>

ไพรัตน์ พลภุชชาติคุณากร. (2533). *จิตเวชศาสตร์ Medicine(General)*. เชียงใหม่: ธนบรรณาการพิมพ์.

โชติวิเชียร วิเชียรโชติ. (2545). *ภัยผู้หญิง*. กรุงเทพฯ: เอไอ พรินติ้ง.

อิงอร สุพันธุ์วนิช. (2547). *เลื่อมลายสายรุ้ง : ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยาย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เธอตายเพราะรัก: มายาคติในภาพยนตร์ไทยที่มีตัวละครเอกเป็นนางโชว์
 She died because of love: Myths in Thai movies
 that the main characters are Drag-Queens

ปานวรินทร์ ศรีไสยเพชร¹ ณัฐนารี โชติเกียรติคุณ² อาณิมา สมัครกิจ³
 สุรพงษ์ ยิ้มละมัย⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามายาคติที่เกี่ยวข้องกับความรักรในภาพยนตร์ไทยที่มีตัวละครเอกเป็นนางโชว์ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ แนวคิดหลัก คือ แนวคิดมายาคติ ของ โรลิ่ง บาร์ตส์ ซึ่งมายาคติคือการใช้ความหมายทางวัฒนธรรม มาใช้ในการศึกษาและวิจัย ขอบเขตในการศึกษาและวิจัย คือ ตัวละครเอกต้องเป็นนางโชว์และต้องตายเพราะความรัก โดยศึกษาผ่านภาพยนตร์ 2 เรื่อง คือ ภาพยนตร์เรื่อง เพลงสุดท้าย ปี 2528, 2549 และ ภาพยนตร์เรื่อง ไม่ได้ขอให้มารัก It gets better

ผลการวิจัยพบว่า มายาคติของนางโชว์ที่เกิดจากการถูกกำหนดโดยบุคคลอื่น พบมายาคติ 3 ประการ ที่มีผลกระทบต่อชีวิตและจิตใจของนางโชว์ อันประกอบด้วย มายาคติรักที่เป็นได้แค่รอง มายาคติเพราะรักจึงยอม และมายาคติรักที่ไม่มีทางสมหวัง ตัวละคร “นางโชว์” เองก็มีการตอบโต้ต่อรองกับมายาคตินั้นด้วยความหมายที่แตกต่างกัน โดยตัวละครมีการกระทำทั้งในแง่การยอมรับและปรับเปลี่ยน เพื่อดำเนินความสัมพันธ์กับตัวละครอื่น ๆ ในเนื้อเรื่อง

ดังนั้น การศึกษาและวิจัยครั้งนี้จึงแสดงให้เห็นถึงนางโชว์ที่ถูกจัดให้เป็นคนชายขอบ แต่ตัวละครเอกมีจุดร่วมกับสังคมหลักอย่างหนึ่ง คือ ความเป็นคนที่เหมือนกัน จึงไม่สมควรที่จะผลักดันให้นางโชว์กลายเป็นคนที่แปลกแยกของสังคม เพราะคนย่อมมีสิทธิเทียบเท่ากัน ถึงแม้การใช้ชีวิตที่แตกต่างกันไปตามตัวบุคคล การที่มีสิ่งที่แตกต่างกันเหล่านี้นับเป็นสิ่งสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นมนุษย์

คำสำคัญ: มายาคติ นางโชว์ ภาพยนตร์ไทย ตัวละครเอก

¹⁻³ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาและภาษาไทยประยุกต์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

⁴ อาจารย์ ดร., ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทนำ

นางโซว์ถูกมองว่าเป็นที่นิยมของกลุ่มคนที่เป็น “กะเทย” มาตั้งแต่อดีตอาจเป็นเพราะมุมมองที่ว่ากะเทยมักกล้าแสดงออก ซึ่งคำว่านางโซว์นั้นสามารถทำให้กะเทยแสดงความสามารถของตนและปลดปล่อยความรู้สึกออกมาได้อย่างเต็มที่ สอดคล้องกับแนวคิดของ พิเชฐ สายพันธ์ (2544, น.73) ได้กล่าวเกี่ยวกับ การเป็นนางโซว์ของเพศที่สามโดยสรุปได้ว่า นางโซว์เป็นการพูดถึงเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตร่วมกันของชาวเกย์ให้ทุกคนได้ปลดปล่อยความรู้สึก อารมณ์ของตนให้เป็นส่วนหนึ่งของการแสดง เพื่อให้ผู้ชมเข้าถึงการแสดงของตน ประทับใจซาบซึ้งและตรึงใจที่ได้สัมผัสกับชีวิตที่ถูกนำมาเสนอบนเวทีเหมือนกับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องราว

สาเหตุหลักที่ทำให้นางโซว์ถูกกระทำในเชิงลบต่าง ๆ เริ่มต้นมาจากการที่บุคคลที่ประกอบอาชีพนี้ส่วนใหญ่ล้วนแล้วแต่เป็นเพศที่สามที่เป็นกะเทย กล่าวได้ว่า เป็นเพศสภาพชายแต่จิตใจเป็นหญิงและหลงรักคนที่เป็นเพศชาย กลุ่มคนเหล่านี้จึงถูกสังคมลดทอนสถานภาพ ดังที่ วสิทธิ์ เส็งเลี่ยม (2555, น.16, อ้างถึงใน วราภรณ์ สุขม่วง 2560, น.11) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อบุคคลได้รับการประทับตราว่าเป็นผู้รักเพศเดียวกันเขาจะมีสถานภาพด้านหนึ่งของชีวิตเป็นสถานภาพที่เป็ยงเบนทางเพศ และสถานภาพดังกล่าวจะกลายเป็นสถานภาพหลักของบุคคลนั้นคือคนอื่นในสังคมจะมองและให้ความสำคัญกับสถานภาพความเป็ยงเบนของเขามากกว่าสถานภาพอื่น ๆ ที่เขามีหากจะพูดในทางสังคมจะเป็นที่ปรากฏชัดว่า ผู้คนในสังคมมักมองว่าสถานภาพที่เป็ยงเบน หรือการรักเพศเดียวกันแตกต่างจากคนทั่วไปในสังคม

สังคมพยายามลดสถานภาพให้เพศที่สามแตกต่างจากบุคคลอื่นในสังคมและพยายามที่จะประทับตราให้แปลกแยกและกลายเป็น “คนชายขอบ” คนชายขอบเป็นคนที่อยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์หรือเพศสภาพที่สังคมกำหนดไว้มักถูกคนในสังคมกีดกัน จนทำให้กลายเป็นกลุ่มตัวประหลาดและโดนผลักออกจากสังคมในที่สุด สอดรับกับ กุลา วจนสาระ (2555, น.34) กล่าวถึงคนชายขอบกับสิทธิความเป็นมนุษย์ว่า ความเป็นธรรมทางสังคมซึ่งเชื่อว่าเกิดขึ้นได้บนพื้นฐานของการตระหนักถึงความเป็นมนุษย์ของตนเองและคนอื่นอย่างเสมอภาคกัน ทุกคนพร้อมที่จะกระจายผลประโยชน์และภาระรับผิดชอบทางสังคมตามสถานภาพอย่างเหมาะสม ดูจะเป็นความเป็นธรรมที่ห่างไกลความเป็นจริงอย่างยิ่งสำหรับคนชายขอบ ด้วยเหตุที่สังคมไทยยังคงมองคนชายขอบจากแง่มุมของความแตกต่าง ความเป็นอื่น และแทบจะไม่มีทางเท่าเทียมกันได้

“เธอ” ที่ไม่ว่าจะเป็นนางโซว์ กะเทย หรือใครก็ตาม ทุกคนล้วนเป็นเพียงแค่มนุษย์เดินดินธรรมดาที่มีความรู้สึกเช่นเดียวกับมนุษย์ทั่วไป ซึ่งความรู้สึกหนึ่งที่มนุษย์มีนั่นก็คือ “ความรัก” สิ่งมหัศจรรย์ของความรักเกิดขึ้นได้ทั้งโดยวิถีแห่งธรรมชาติและวิถีทางแห่งเราเป็นผู้กระทำ แต่บางครั้งความรักอาจเป็นเพียงแค่มายาอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้น เพราะความรักไม่มีกฎเกณฑ์ใดมากำหนด ว่าต้องเป็นแบบนั้น แบบนี้ มีเพียงแค่ทัศนคติของสังคมเท่านั้นที่มากำหนด สอดรับกับแนวคิดของ ว.วชิรเมธี (2553, น.18) ได้กล่าวเกี่ยวกับความรัก โดยสามารถสรุปได้ว่า ความรักของแต่ละคนก็แตกต่างกันออกไป บางคนมองความรักในแง่บวก บางคนมองความรักไปในแง่ลบ

แต่สำหรับบางคนกลับให้มุมมองที่ต่างออกไปว่าความรักเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน ไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์ตายตัวและไม่สามารถคาดเดาได้ว่าตอนจบมันจะเป็นอย่างไร บางครั้งความรักอาจนำไปสู่ความสุข หรือบางครั้งความรักอาจนำไปสู่ความตาย

ชีวิตของมนุษย์ทั่วไปย่อมมีสิทธิ์ที่จะเลือกชีวิตในแบบของตนทั้งในเรื่อง การศึกษา การงาน อาชีพ ความรัก และครอบครัว ฯลฯ และที่สำคัญที่สุดของชีวิตมนุษย์นั้นย่อมมีการเติบโต สิ่งที่เราเรียกว่า การเติบโต เป็นสิ่งที่ทำให้คนเรามีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไม่มีใครที่ใช้ชีวิตอย่างหยุดนิ่งอยู่ที่เดิม ในขณะที่คนเรานั้นได้เติบโตขึ้นสังขารก็ยิ่งร่วงโรยลง และสุดท้ายก็นำไปสู่จุดจบของชีวิตที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ นั่นก็คือ “ความตาย” หากจะอธิบายเรื่องนี้ตามหลักพระพุทธศาสนาก็คือ ความไม่เที่ยงของชีวิต ทุกชีวิตมีเกิดย่อมต้องมีดับ เป็นหลักความจริงของโลกใบนี้ ตามหลักคำสอนในพระไตรปิฎกในบทสวดพิจารณาสังขาร (ม.ป.ป., ออนไลน์) ที่ว่า “ชีวิตัง เม อนนियะตัง มะระณัง เมนियะตัง” แปลความหมายได้ว่า “ชีวิตของเราเป็นของไม่เที่ยง ความตายของเราเป็นของเที่ยง”

ทุกคนบนโลกนั้นต้องได้สัมผัสกับความตาย แต่เมื่อยังมีชีวิตอยู่มนุษย์ทุกคนต่างก็ยึดติดกับสรรพสิ่งที่รับร่ำมนุษย์ให้เกิดกิเลสและตัณหา แต่จะมีสักกี่คนที่รู้ว่าสรรพสิ่งเหล่านั้นเป็นแค่มายาที่ถูกสังคัมปรุงแต่งสรรสร้างขึ้นมาเพียงเท่านั้น โดยเรียกสิ่งนั้นได้ว่า “มายา” สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อแสดงภาพทั้งรูปธรรมและนามธรรมของสรรพสิ่งบนโลก สิ่งที่เราคิดว่าเป็นจริงอาจจะเป็นเพียงแค่ภาพมายาที่ลวงหลอก ยกตัวอย่างเช่น แนวคิดของศาสนาเต๋า ดังที่ ศรีธัญญา อรุณขจรศักดิ์ (2560, น.29-30) ได้แสดงมุมมองของโลกแห่งวัตถุของสำนักเต๋า โดยสรุปได้ว่าโลกแห่งวัตถุในมุมมองของสำนักเต๋า คือ สิ่งของหรือทรัพย์สินที่สัมพันธ์กับมนุษย์หรือสังคัม ทั้งที่เป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นและทรัพยากรทางธรรมชาติ เกิดมาจากมนุษย์เป็นผู้กำหนดคุณค่ากับวัตถุนั้น อธิบายเพิ่มเติมได้ว่าการให้คุณค่าต่อรูปแบบในสิ่งต่าง ๆ บนโลก ล้วนเป็นมายาที่มนุษย์นั้นสร้างขึ้นมาเองทั้งสิ้น แม้แต่การให้คุณค่าชีวิตมนุษย์ว่า มนุษย์คนนั้นดี คนนั้นไม่ดีก็เป็นมายาที่ประกอบสร้างขึ้นจากสิ่งต่าง ๆ ที่เห็นในปัจจุบันของโลกที่เราอาศัยก็เคยชินกับสิ่งต่าง ๆ จนลืมนึกไปว่าตัวตนที่ประกอบอยู่นี้เป็นเพียงมายาเท่านั้น

การสื่อคติความเชื่อทางวัฒนธรรมที่มนุษย์หลงคิดไปว่าเป็นเรื่องจริงนี้ก็คือ “มายาคติ” สิ่งที่มีอยู่ทั่วไปในสังคัมมนุษย์ วัฒนธรรมที่เราใช้ในการดำรงชีวิตเป็นเพียงมายาคติที่สังคัมกำหนดขึ้นเพื่อแสดงความเป็นหนึ่งเดียวของสังคัม ดังที่ โรลิ่งด์ บาร์ตส์ (1973, อ้างถึงใน นพพร ประชากุล 2558, น.4) ได้กล่าวถึง “มายาคติ” (myth) ว่า มายาคติเป็นเพียงความเชื่อทางวัฒนธรรมถูกกลบเกลื่อนให้เป็นที่รับรู้เสมอว่าเป็นธรรมชาติ หรืออาจกล่าวให้ถึงที่สุดได้ว่า เป็นกระบวนการของการลวงให้หลงอย่างหนึ่ง แต่ว่ามายาคติมิได้เป็นการลวงแบบป้อนน้ำเป็นตัว หรือโฆษณาชวนเชื่อบิดเบือนข้อเท็จจริง และมายาคตินั้นมิได้ปิดบังอำพรางสิ่งใดทั้งสิ้น ทุกอย่างปรากฏต่อหน้าอย่างเปิดเผย แต่เราต่างหากที่คุ้นเคยกับมันเสียจนไม่ทันสังเกต ว่ามันเป็นเพียงสิ่งประกอบสร้างทางสังคัมเรานั้นเองที่ “หลง” คิดไปว่าค่านิยมที่เรายึดถืออยู่นั้นเป็นธรรมชาติ หรือเป็นไปตามสามัญสำนึกนั้นว่าเป็นความจริง

มนุษย์ประกอบสร้างสังคมด้วยมายาคติ ผู้คนต่างหลงอยู่ในมายาที่ถูกทัศนคติอำพรางให้เกิดขึ้นอย่างหลงลืมไปอย่างสนิทใจว่า สิ่งนั้นคือความจริง มายาคติปรากฏในสังคมไปทุก ๆ ที่ ไม่เว้นแม้แต่ในภาพยนตร์ ซึ่งประกอบรับกับแนวคิดของ สัมฤทธิ์ ภูงลี (2561, น.66) ได้แสดงทัศนะต่อเรื่องของการปรากฏมายาคติในภาพยนตร์ ไว้ดังนี้ ภาพยนตร์ได้กลายเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดค่านิยมอุดมการณ์ของสังคม ค่านิยมอุดมการณ์หลายต่อหลายอย่างถูกผสมผสานเข้าไปกับการเล่าเรื่องอย่างสนุกสนานในรูปแบบของภาพยนตร์ จนค่านิยมอุดมการณ์เหล่านั้นได้หลอมรวมกลายเป็นมายาคติที่ผู้ชมนั้น อาจไม่ทันได้สังเกตแต่กลับรับเอามายาคติเหล่านั้นเข้าไปฝังไว้ในจิตสำนึกอย่างไม่ทันได้รู้ตัว อธิบายได้ว่า มายาคตินั้นดูเหมือนจะเป็นที่กักตักยิ่งใหญ่ทำให้คนหลงเชื่อว่าสิ่งนั้นเป็นความจริงอย่างสนิทใจโดยไม่ทันได้พิจารณาอย่างถี่ถ้วน มายาคติจึงปรากฏออกมาให้เห็นผ่านทางงานภาพยนตร์

“ตัวละครเอก” เป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยทำให้ภาพยนตร์นั้นมีสีสันเสมือนดังชีวิตของมนุษย์ โดยเปรียบเทียบตัวละครเอกเรื่องหนึ่งที่มีเราทำหน้าที่เป็นตัวเอกในการดำเนินเรื่องตั้งแต่ต้นจนจบ และอาจมีบุคคลรอบข้างเป็นตัวประกอบในการดำเนินเรื่อง โดยใช้ชีวิตของตนอยู่ในกรอบสังคมตามที่ตัวละครตัวนั้น ๆ กำหนดขึ้น แม้ว่าตัวละครจะถูกกรอบของสังคมกำหนดทางเดินชีวิตสอดคล้องกับแนวคิดของ จรูญพร ปรปักษ์ประลัย (2560, น.88) ได้กล่าวถึงตัวละครเอก โดยสรุปได้ว่า ตัวละครหลัก (เอก) ไม่ใช่เป็นใครก็ได้ แต่ต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับเหตุการณ์หลักของเรื่องโดยตรง เขาคือคนที่ได้รับแรงสั่นสะเทือนรุนแรงที่สุด แต่ท้ายที่สุดแล้วตัวละครก็เป็นสิ่งเดียวที่มีบทบาทสำคัญในการแผ่เงาความคิดที่เกิดขึ้นจริงในสังคม ซึ่งตรงกับแนวคิดของ เถกิง พันธุ์เถกิงอมร (2541, น.628, อ้างถึงใน พัชราวลี จินนิกรม, 2559, น.25) ได้กล่าวไว้ว่า ตัวละครมิได้มีความสำคัญในฐานะมีบทบาทร่วมอยู่ในเหตุการณ์ของวรรณกรรมเท่านั้น แต่ตัวละครยังคงเป็นเครื่องมือที่ผู้แต่งใช้สำหรับการแสดงทัศนะหรือวัตถุประสงค์ในการแต่งวรรณกรรมนั้น ๆ อีกด้วย โดยอาจแสดงออกผ่านคำพูด อากัปกิริยา ท่าทาง พฤติกรรม หรือแม้กระทั่งความนึกคิดของตัวละคร

ดังนั้นการวิจัยเรื่อง “เธอตายเพราะรัก : มายาคติในภาพยนตร์ไทยที่มีตัวละครเอกเป็นนางโชว์” จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามายาคติที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทยที่มีตัวละครเอกเป็นนางโชว์ และตายเพราะรัก โดยที่ “เธอ” เป็นตัวละครเอกที่ถูกกรอบมายาคติของสังคมพยายามบีบรัด ผลักดัน กดดัน ลดอำนาจให้ออกจากสังคมและกลายเป็น คนชายขอบ ในที่สุด การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการให้ความสำคัญกับการพยายามบีบรัด กดดัน ผลักดันจากมายาคติของสังคมที่มีต่อ “นางโชว์” และภายใต้มายาคติเหล่านั้นตัวละครเอกก็มีการกระทำที่อาจเป็นปฏิปักษ์ ต่อต้าน ยอมรับ หรือยอมจำนนอยู่ภายใต้มายาคติที่สังคมสร้างขึ้น ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับความเป็นชายขอบของสังคม แม้การศึกษาครั้งนี้จะเป็นการศึกษาผ่านเรื่องราวของตัวละครเอกแต่ก็เสมือนเป็นความจริงอีกด้านหนึ่งที่ยังคงปรากฏให้เห็นทั่วไปในสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษามายาคติในภาพยนตร์ไทยที่มีตัวละครเอกเป็นนางโชว์และตายเพราะรัก

คำถามของการวิจัย

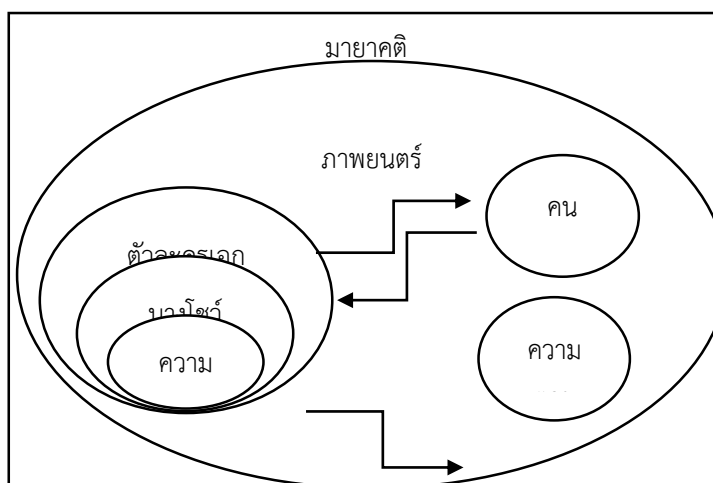
มายาคติในภาพยนตร์ไทยที่มีตัวละครเอกเป็นนางโชว์และตายเพราะรักว่าเป็นอย่างไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นำไปต่อยอดหรือเป็นแนวทางในการศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์ ละคร บทเพลง หรือวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้
2. นำไปประยุกต์ใช้และศึกษาเพื่อสร้างผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องอื่น ๆ ได้
3. ทำให้เกิดการยอมรับวัฒนธรรมที่แตกต่าง
4. ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนของคนชายขอบ
5. เป็นภาพสะท้อนถึงทัศนคติ หรือความคิดของคนที่อยู่ในสังคมที่ปรากฏผ่านในภาพยนตร์ที่ศึกษา เพื่อสร้างความตระหนักต่อเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งข้อดีและข้อเสีย เพื่อเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

กรอบแนวคิด

ทางผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและวิจัยในการค้นหามายาคติในภาพยนตร์ไทยที่ได้เลือกมา โดยกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้คือ

มายาคติเป็นสิ่งที่กำหนดและครอบงำความเป็นไปของภาพยนตร์ที่ทำหน้าที่เป็นแบบจำลองของสังคม ในภาพยนตร์ของการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยตัวละครเอกที่เป็นนางโชว์และมีความรัก แต่ด้วยสิ่งทีตัวละครหลาย ๆ ตัวละครได้กระทำต่อตัวละครเอก จึงทำให้ตัวละครเอกถูกลดทอนคุณค่าความเป็นคนของตนเองจนถูกจัดให้เป็นคนชายขอบ การเป็นคนชายขอบกลายเป็น “ปม” ของตัวละคร และยังส่งผลต่อพฤติกรรมของตัวละคร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่อง ความรัก จนสุดท้ายความรักนั้นก็ส่งผลผลักดันให้ตัวละครได้พบกับความตาย ในการวิจัยครั้งนี้ จึงเน้นที่จะศึกษามายาคติที่ส่งผลต่อตัวละครเอกที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์ที่มีตัวละครเอกเป็นนางโชว์ และตายเพราะรัก

วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัย เรื่อง “เธอตายเพราะรัก : มายาคติในภาพยนตร์ไทยที่มีตัวละครเอกเป็นนางโชว์” เป็นการศึกษาเพื่อค้นหา “มายาคติ” ที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์ไทย โดยภาพยนตร์ที่นำมาวิจัยจะต้องมีเงื่อนไข คือ ตัวละครเอกเป็นนางโชว์และจบชีวิตด้วยความตายเพราะรัก วิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาในลักษณะเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) โดยใช้รูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Text) ภายใต้บริบท (Context) และให้ความสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยเทคนิคในการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้เห็นถึงขั้นตอนการศึกษาในการดำเนินการศึกษา

ขอบเขตในการศึกษาและวิจัยครั้งนี้ คือ ตัวละครเอกต้องเป็นนางโชว์และต้องตายเพราะความรัก เนื่องจากทางคณะผู้วิจัยฯ ต้องการที่จะศึกษามายาคติของตัวละครเอกที่เป็นนางโชว์ประสบและพบเจอ ซึ่งภาพยนตร์ไทยที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่ทางคณะผู้วิจัยได้ตั้งไว้ คือ ตัวละครเอกเป็นนางโชว์และต้องตายเพราะรัก โดยผู้วิจัยใช้ทฤษฎีรหัสทางวรรณกรรมของ โรลิ่งด์ บาร์ตส์ มาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ภาพยนตร์ พบว่า มีภาพยนตร์ไทยจำนวนทั้งสิ้น 2 เรื่อง อันประกอบด้วย

ลำดับที่	ชื่อภาพยนตร์	ค่ายผู้สร้าง	ปีที่เข้าฉาย
1	เพลงสุดท้าย	อัครเศรณีโปรดักชั่น	2528
	เพลงสุดท้าย	สหมงคลฟิล์ม อินเตอร์เนชั่นแนล	2549
2	It Gets Better (ไม่ได้ขอให้มารัก)	แอมไพน์ โปรดักชั่น เอ็ม พิกเจอร์ส	2555

ดังนั้นในภาพยนตร์ไทยทั้ง 2 เรื่อง ที่กล่าวมาในช่วงต้นจึงมีความน่าสนใจในการศึกษา เพราะสามารถบ่งบอกได้ถึงแรงกดดันที่มีทั้งชีวิตของตัวละครเอกที่เป็นนางโซว์ ที่ถูกผลักดันให้เป็นคนชายขอบจนทำให้พบกับความตายที่เป็นจุดจบของชีวิตตัวละครเอกภายในภาพยนตร์แต่ละตัว การวิเคราะห์เนื้อหาในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยฯ สนใจค้นหา “มายาคติ” ที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์ที่เลือกมาทั้ง 2 เรื่อง โดยใช้ทฤษฎีรหัสทางวรรณกรรมของ โรลลิ่ง บาร์ตส์ มาเป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์ภาพยนตร์

ผลการวิจัย

จากการที่ได้วิเคราะห์และศึกษา เพื่อหามายาคติจากภาพยนตร์ไทย โดยจำแนกจากการที่ตัวละครเอกเป็นนางโซว์และตายเพราะความรัก พบว่ามีมายาคติทั้งสิ้น 4 ประการ ที่มีผลกระทบต่อชีวิตและจิตใจของนางโซว์ ได้แก่

1. มายาคติรักที่เป็นได้แครง

สังคมส่วนใหญ่ประกอบสร้างภาพมายาคติความรักของคู่ครองที่สมบูรณ์แบบไว้เพียงความรักระหว่างชายกับหญิง หากคู่รักที่มีความรักที่นอกเหนือจากชายหญิง หรือก็คือความรักระหว่างคนเพศเดียวกัน จะถูกตีความให้เป็นตัวประหลาดของสังคม จัดว่าเป็นมายาคติที่ส่งผลต่อชีวิตตัวละครเอกที่เป็นนางโซว์ เพราะคนรักของตัวละครเอกมองว่าตัวละครเอกนั้นเป็นแค่ตัวสำรองของตน พบได้จากตัวอย่างในภาพยนตร์ที่นำมาศึกษา 2 ลักษณะ ดังนี้

1.1 รักที่เป็นเพียงแค่ตัวเลือกรสำรอง

นางโซว์และบุคคลเพศที่สามถูกทำให้เป็นเพียงแค่ตัวสำรองที่คนรักของตนเลือกคบ เมื่อมีบุคคลที่เป็นเพศตรงตามบรรทัดฐานของสังคมเข้ามา คนรักของตนก็ทิ้งนางโซว์และบุคคลเพศที่สามของคนนั้นไปไม่มีความรักที่ปกติ ตามที่สังคมกำหนดสร้างขึ้นมาว่า ความรักที่สมบูรณ์แบบและปกติคือความรักระหว่างชายและหญิงเท่านั้น สามารถพบได้จากฉากและพฤติกรรมของตัวละครในภาพยนตร์ที่นำมาศึกษา เช่น

จากภาพยนตร์เรื่อง เพลงสุดท้าย (2528) สามารถสังเกตได้ในเนื้อความในจดหมายที่อรเขียนส่งให้กับแพรว เพื่อที่ที่ต้องการจะบอกเลิกแพรวผ่านทางจดหมายฉบับนี้ โดยเนื้อความในจดหมายสื่อให้เห็นว่า อรเห็นความรักของตนกับแพรวเป็นเรื่องที่ผิดแปลก โดนเนื้อความในจดหมายมีดังนี้

“พี่แพรวที่แสนดี

จดหมายที่ฝากคุณบุญเติมมาอรได้รับทุกฉบับ ตั้งใจแน่วแน่แล้วว่าจะมาพบพี่แพรวเอง เพื่อพี่แพรวจะได้เข้าใจชีวิตอรได้ดี อรเข้าใจผิด เดินหลงทางอยู่นานขณะนี้ชีวิตของอรพบทางที่มีแสงสว่างแล้วค่ะ เรารักกัน อรจะแต่งงานกับเขาเมื่อเรียนจบ เหมือนแม่กับพ่อ เหมือนคู่ผัวเมียทุกคู่ในโลกนี้ อรต้องการชีวิตเช่นนี้ค่ะ พี่แพรว ค็นวันเสาร์อรกับเขาจะไปกราบพี่สาวที่แสนดีของอรด้วยกันค่ะ

น้องสาวของพี่แพรว อรทัย”
(เพลงสุดท้าย 2528, วรรณิศา)

จากภาพยนตร์เรื่อง ไม่ได้ขอให้มารัก It gets better (2555) เจ้าน้ำมีความสัมพันธ์อันลึกซึ้งกับไฟ และดูเหมือนว่าความสัมพันธ์ของทั้งสองนั้นจะดำเนินไปด้วยดี แต่เมื่อแฟนเก่าของไฟที่เคยไปอยู่กรุงเทพฯ กลับมา ไฟก็กลับไปหาแฟนเก่าทันที แสดงให้เห็นถึงการยอมจำนนที่ต้องเป็นรองเพศหญิงของตัวละครเอกจำใจเพราะรัก ผู้ชายแม้ต้องเป็นรองเพศหญิงก็ตาม

1.2 รักที่เป็นเพียงแค่ที่ระบายทางอารมณ์

สังคมมักให้ความหมายกับกะเทยว่าเพียงบุคคลที่คิดแต่เรื่องเพศสัมพันธ์ ฝึกไฝหาแต่ความสุขทางเพศ และยังมองอีกว่าบุคคลที่เป็นเพศที่สามหรือกะเทยนั้น ๆ คบกับผู้ชายเพียงแค่อุปการกิจที่จะปลดปล่อยความใคร่ จึงไม่จำเป็นต้องมีความรักแบบผูกมัดกับกะเทยก็ได้ ถือว่าเป็นมายาคติอย่างหนึ่งที่ทำให้ความหมายต่อความรักของกะเทย สามารถไปได้จากบทพูดและพฤติกรรมของตัวละครในภาพยนตร์ที่นำมาศึกษา เช่น

จากภาพยนตร์เรื่อง เพลงสุดท้าย (2528) พฤติกรรมของตัวละครเอก “สมหญิง” ในเนื้อเรื่อง ที่มีพฤติกรรมที่ต้องการมีความสัมพันธ์ทางเพศกับบุญเต็ม และคำพูดของสมหญิงที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง โดยสามารถยกตัวอย่างคำพูดได้ดังนี้

“เต็ม เต็มใส่กางเกงในนอน สองอาทิตย์กับสามคืนแล้ว ทำไมเธอ”

“เต็ม เต็มขา ถอดกางเกงในออกนะ”

“หญิงกินไม่ได้ หญิงต้องการอะ”

(เพลงสุดท้าย 2528, วรรณิศา)

จากภาพยนตร์เรื่อง เพลงสุดท้าย (2549) จากคำพูดของดินที่พูดกับช้อยึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการที่ดินพูดแบบนั้นกับช้อยึ่ง เป็นการตอกย้ำว่ากะเทยเป็นที่ระบายความใคร่สำหรับผู้ชายเพียงเท่านั้น

“ไว้มีอารมณ์แล้วผมจะมา”

(เพลงสุดท้าย 2549, วรรณิศา)

จากภาพยนตร์เรื่อง ไม่ได้ขอให้มารัก It gets better (2555) พฤติกรรมของตัวละครต้นไม้ที่มีความสัมพันธ์กับต้นหลิว เพราะเขาแต่ต้นหลิวมีความรู้สึกอันลึกซึ้งกับต้นไม้จริง ๆ แต่ต้นไม้กลับรับไม่ได้และพูดแค้นที่ต้นทำไป เพราะเขา แสดงให้เห็นว่าตัวละครต้นไม้เห็นต้นหลิวเป็นเพียงที่ระบายทางอารมณ์เท่านั้น ไม่ได้สนใจความรู้สึกของต้นหลิวเลยว่าต้นหลิวจะรู้สึกอย่างไร หรือจะเสียใจหรือไม่ ในอีกมุมมองหนึ่งคิดว่าอาจเพราะความตกใจของต้นไม้ที่สับสนกับการกระทำของตนเอง และเพราะไม่เคยมีความสัมพันธ์กับกะเทยมาก่อน มายาคติของสังคมที่เชื่อว่าเพศที่สามไม่มีอำนาจในการต่อรองโดยเฉพาะเรื่องความรัก จึงมีการกำหนดพฤติกรรมให้เป็นฝ่ายขอและตอบสนองความต้องการของฝ่ายชาย หรือคู่รักเท่านั้น

2. มายาคติเพราะรักจึงยอม

ความรักเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนปรารถนา รวมถึงอยากที่จะครอบครอง ความรักมีอยู่หลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น ความรักจากคู่รัก ความรักจากครอบครัว ความรักจากเพื่อน สิ่งนี้ถือเป็นมายาคติที่แสดงให้เห็นถึงการยอมทำทุก ๆ อย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งความรัก แม้ว่าตนเองจะเป็นฝ่ายถูกกระทำ หรือจะมีภัยกับตนเองก็ตาม จากการวิจัยในครั้งนี้พบลักษณะการยอม ทั้งสิ้น 3 ประการ ดังนี้

2.1 ยอมตายเพราะรัก

ความรักสามารถเป็นตัวผลักดันให้คนเราสามารถทำได้ในทุก ๆ สิ่ง จนในบางครั้งสามารถผลักดันไปสู่ความตายได้ ไม่เพียงแต่การยอมตายเพราะผิดหวังจากความรัก การยอมตายเพื่อปกป้องคนที่รักถือเป็นสิ่งที่ทำให้คนคนหนึ่งยอมเพื่อความรักเช่นเดียวกัน สามารถพบจากพฤติกรรมของตัวละครในภาพยนตร์ที่นำมาศึกษา เช่น

จากภาพยนตร์เรื่อง เพลงสุดท้าย (2528) โดยสังเกตได้จากพฤติกรรมของตัวละครทั้งสามตัว คือ ซ้อเทือง-แพรว และสมหญิง ที่รักคนรักของตนเองมาก เมื่อเลิกกับคนรักของตนก็อยากที่จะฆ่าตัวตาย ไม่อยากใช้ชีวิตอยู่ต่อเมื่อไม่ได้ใช้ชีวิตร่วมกันกับคนที่ตนรัก

จากภาพยนตร์เรื่อง เพลงสุดท้าย(2549) ในฉากที่ “สมหญิง” เขียนจดหมายร่ำลาครั้งสุดท้ายถึงบุญเต็ม ก่อนที่จะตัดสินใจฆ่าตัวตาย เพราะผิดหวังกับความรักทั้งจากครอบครัวและคนรัก

จากภาพยนตร์เรื่อง ไม่ได้ขอให้มารัก It gets better (2555) เพราะความรักที่เจ้าน้ำตัวละครเอกมีให้กับพ่อ ทำให้เธอเข้าไปช่วยพ่อเธอจากการถูกโจรปล้น จนทำให้ถูกโจรอีกคนยิงจนเสียชีวิต แสดงให้เห็นว่า ความรักที่เจ้าน้ำมีให้กับพ่อนั้นมีมากมายจนสามารถตายแทนพ่อได้ ถึงแม้เธอต้องปิดบังตัวตนตลอดเวลาที่แอบไปเจอพ่อแต่ความรักที่เธอให้กับพ่อนั้นก็เต็มไปด้วยความบริสุทธิ์และรักด้วยใจจริงของเธอ

2.2 ยอมถูกหลอกเพราะรัก

การยอมโดนอีกฝ่ายหลอก เพื่อที่จะรักษาความรักของตนไว้ให้คงอยู่ต่อ แม้ว่าความรักนั้นจะเป็นความรักของตนฝ่ายเดียว แต่ก็ยอมให้อีกฝ่ายหลอกใช้ และเต็มใจให้ถูกหลอก พบได้จากฉาก คำพูดของตัวละคร และบทเพลง ในภาพยนตร์ที่ได้นำมาศึกษา เช่น

จากภาพยนตร์เรื่อง เพลงสุดท้าย (2528) หลังจากฉากที่ “บุญเต็ม” ได้สารภาพความจริงกับ “สมหญิง” เรื่องความสัมพันธ์ของตนเองกับ “อร” จากนั้นฉากก็ตัดไปที่ฉาก “สมหญิง” กำลังนั่งฟังเพลง “รู้ว่าเขาหลอก” ซึ่งเป็นเพลงที่แสดงถึงความรู้สึกของ “สมหญิง” หลังจากที่รับรู้เรื่องของ “บุญเต็ม” กับ “อร” แสดงให้เห็นถึงความเศร้าและความรู้สึกภายในใจของตัวละครสมหญิงที่ไม่สามารถระบายผ่านคำพูดได้ จึงได้ใช้บทเพลงในการสื่อความหมายแทน โดยเนื้อหาของเพลงมีดังนี้

ถึงเขาหลอก
แต่เต็มใจให้หลอก
ยิ้มข้างนอกซ้ำใน
น้ำคำหวานที่รินรดใจ
เขาหลอกใช้ก็รู้

ของสูงค่าแต่ราคาแสนต่ำ
ซ้ำหรือเปล่าคิดดู
น้ำใจรักที่ให้เขาอยู่
หรือจะสู้น้ำเงิน

เป็นบันไดเป็นเรือจ้าง
เป็นหนทางให้เดิน
เขาบ่บ่ทองเขาบ่บ่เงิน
เขาจะเมินไม่ว่า
รักเขามากเราก็ให้เขาหมด
เหลือแต่หยดน้ำตา
หัวใจหวิวก็ปลงเสียว่า
เราเกิดมาใช้ เวร
เป็นบันไดเป็นเรือจ้าง
เป็นหนทางให้เดิน
เขาบ่บ่ทองเขาบ่บ่เงิน
เขาจะเมินไม่ว่า

รักเขามากเราก็ให้เขาหมด
เหลือแต่หยดน้ำตา
หัวใจหวิวก็ปลงเสียว่า
เราเกิดมาใช้ เวร

(รู้ว่าเขาหลอก, ศิรินทรา นียากร, 2527)

จากภาพยนตร์เรื่อง เพลงสุดท้าย (2549) ฉากหลังเวทีก่อนสมหญิงจะขึ้นทำการแสดงเพลงสุดท้ายบนเวที เธอได้มีการกล่าวทิ้งท้ายไว้ว่า “รักเดียวใจเดียว เป็นกะเทยที่โง่ คือกู” จากคำพูดของสมหญิงหลังจากที่ได้รับรู้ความสัมพันธ์ระหว่าง อร และ บุญเต็ม ถึงแม้ว่าสมหญิงจะรู้ว่าลูกคนที่เธอรักและน้องสาวแท้ ๆ ของเธอหลอก แต่เธอก็ยังคงยืนยันที่จะรักแค่ บุญเต็ม จนลมหายใจสุดท้าย

2.3 ยอมเสียเปรียบเพราะรัก

การมีความรักย่อมต้องมีการเสียเปรียบ เป็นมายาคติที่ให้ความหมายในแง่ของความรัก ในบางคนยอมเสียเปรียบ หรือโดนเอาเปรียบเพื่อความรัก การยอมเสียเปรียบเพื่อความรักนี้ รวมถึงการยอมเสียตัวตนของตนเองไป เพื่อที่จะรักษาความรักของตนเองให้คงอยู่ต่อไป แม้ว่าอีกฝ่ายจะไม่รักตนก็ตาม สามารถพบได้จากพฤติกรรมของตัวละครรวมถึงบทสนทนาที่สื่อถึงความรู้สึกของตัวละครในภาพยนตร์ที่ได้นำมาศึกษา เช่น

จากภาพยนตร์เรื่อง เพลงสุดท้าย (2528) จากพฤติกรรมของ “ซ้อเทื่อง” ที่แสดงถึงการยอมทุกอย่างเพื่อที่จะรักษา “วิน” แฟนหนุ่มของตนให้เลือกที่จะอยู่กับตนต่อ ถึงขั้นยอมให้แฟนหนุ่มของตนไปมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงคนอื่น ๆ โดยไม่ยอมให้ “วิน” เลิกกับตนจึงเป็นฝ่ายที่ยอมโดนเสียเปรียบแทน

จากภาพยนตร์เรื่อง เพลงสุดท้าย (2549) บทสนทนาของ “บุญเต็ม” กับ “อร” กำลังตกลงกันที่จะบอกถึงความสัมพันธ์ของตนกับอรแก่สมหญิง ซึ่งอรไม่เชื่อว่ากะเทยกับผู้ชายจะรักกันไม่ได้เพราะเธอเห็นบางคู่ก็อยู่ด้วยกันเหมือนสามีภรรยา แต่บุญเต็มก็ได้อธิบายถึงสาเหตุที่ยอมอยู่กับกะเทยเพราะ “ทำเพื่อเงิน หรือไม่ก็ยอมเป็นผัวกะเทยเพราะไม่มีทางไป”

จากภาพยนตร์เรื่อง ไม่ได้ขอให้มารัก It gets better (2555) หลังจากพ่อของดินรู้ว่าดินเริ่มเบี่ยงเบนทางเพศ พ่อจึงพาดินไปที่วัดเพื่อให้บวชโดยพ่อของดินคิดว่าการบวชจะทำให้ลูกหายเบี่ยงเบนทางเพศได้ แต่ดินกลับไม่ได้ต้องการบวชโดยตัวละครเอกดินบอกกับพ่อ เรื่องที่พ่อจะให้ตนบวชเป็นสามเณร แต่ดินก็ยังไม่ยอมบวชจนสุดท้ายที่ดินได้เห็นหลวงพี่ ซึ่งเป็นพระหนุ่มหล่อ ดินจึงยอมตกลงบวช โดยสามารถพบได้ในบทสนทนาข้างต้น คือ

ดิน : “ไม่บวชไม่ได้หรือพ่อ”

พ่อ : “เป็นลูกผู้ชายต้องบวชเรียนทุกคนนะลูก คิดว่าบวชให้แม่แก่แล้วกัน”

(It gets better ไม่ได้ขอให้มารัก (2555), ธัญญ์วาริน สุขะพิสิษฐ์ และหนังต่าย เพ็ญพักตร์)

จากบทสนทนาหลังจากพ่อของดินรู้ว่าดินเริ่มเบี่ยงเบนทางเพศ พ่อจึงพาดินไปที่วัด เพื่อให้บวชโดยพ่อของดินคิดว่าการบวชจะทำให้ลูกหายเบี่ยงเบนทางเพศได้ แต่ดินกลับไม่ได้ต้องการบวชโดยตัวละครเอกดินบอกกับพ่อ เรื่องที่พ่อจะให้ตนบวชเป็นสามเณร แต่ดินก็ยังไม่ยอมบวชจนสุดท้ายที่ดินได้เห็นหลวงพี่ ซึ่งเป็นพระหนุ่มหล่อ ดินจึงยอมตกลงบวช แสดงให้เห็นว่าตัวละครเอกยอมเสียเปรียบเพราะความรัก แม้จะต้องทำในสิ่งที่ไม่ต้องการแต่ตัวละครเอกก็ยอมจำนนเพื่อให้คนที่รักมีความสุข สังคมเชื่อว่าเพศที่สามไม่มีอำนาจต่อรองในเรื่องความรักและไม่มีพื้นที่ในความรัก

3. มายาคติรักที่ไม่มีทางสมหวัง

การมองว่านางโจวหรือกะเทยรวมถึงเพศที่สาม เป็นบุคคลที่ไม่มีทางได้มีความสุขกับความรัก เพราะมายาคติที่ว่าไม่มีรักแท้ในเพศที่สาม ซึ่งเป็นการให้ความหมายว่านางโจวหรือบุคคลที่เป็นเพศที่สามไม่สมควรที่จะได้รับความรักแท้ที่สามารถสร้างความสุขให้แก่ตนเองได้ พบได้จากฉาก ข้อความ และบทสนทนา ในภาพยนตร์ที่นำมาศึกษา เช่น

3.1 การผิดหวังจากความรักระหว่างคนรัก

การมองว่านางโจวหรือกะเทยรวมถึงเพศที่สาม เป็นบุคคลที่ไม่มีทางได้มีความสุขกับความรัก เพราะมายาคติที่ว่าไม่มีรักแท้ในเพศที่สาม ซึ่งเป็นการให้ความหมายว่านางโจวหรือบุคคลที่เป็นเพศที่สามไม่สมควรที่จะได้รับความรักแท้ที่สามารถสร้างความสุขให้แก่ตนเองได้ พบได้จากภาพยนตร์ที่นำมาศึกษา เช่น

จากภาพยนตร์เรื่อง เพลงสุดท้าย (2528) จากส่วนท้ายของเรื่องที่ปรากฏข้อความขึ้นหลังจบการฆ่าตัวตายในการแสดงสุดท้ายของสมหญิงบนเวทีว่า

“บนเส้นทางสีม่วงของเพศที่สาม ยากหารักแท้ครองใจ”

(เพลงสุดท้าย 2528, วรรณิศา)

จากภาพยนตร์เรื่อง ไม่ได้ขอให้มารัก It gets better (2555) ดินแอบชอบหลวงพี่ พระหนุ่มที่บวชอยู่ที่วัดเดียวกับตน พยายามขออนอนที่กุฏิเดียวกับหลวงพี่ เพื่อได้ใกล้ชิดกับหลวงพี่หนุ่ม แต่สุดท้ายก็ถูกหลวงพี่ทำตัวห่างเหินและพยายามอธิบายเหตุผลนั้น ดังบทสนทนาภายในเนื้อเรื่อง

หลวงพี่ : “รู้ไหม ทำไมพ่อของเนรจึงให้เนรมาบวช”

ดิน : “เพราะพ่อของเนรรักเกียจฉม เหมือนที่หลวงพี่เป็นอยู่ตอนนี้ ที่พยายามผลักไสไล่ส่งผม”

หลวงพี่ : “พ่อและหลวงพี่ไม่ได้รังเกียจเนรเลย

แต่การบวชนั้น เพื่อให้คนเราละกิเลส ตัดปัญหาของตนเอง

เราไม่สามารถอยากได้ทุกอย่างที่เราต้องการได้

เราต้องยอมเสียสละความต้องการของเราเพื่อแลกกับสิ่งที่คนอื่นต้องการ”

ดิน : “ถึงแม้เราจะเป็นอย่างที่บอกครับ”

หลวงพี่ : “ใช่”

(It gets better ไม่ได้ขอให้มารัก (2555), ธัญญวาริน สุชะพิสิษฐ์ และหนังต่าย เพ็ญพัทธ์)

จากข้างต้นแสดงให้เห็นว่าถึงแม้ดินจะรักพระหนุ่มมากแค่ไหนแต่ก็ไม่สามารถสมหวังได้ ด้วยเพราะการที่ดินเป็นกะเทยและ อาจเพราะอยู่ในความไม่เหมาะสมที่กำลังบวชอยู่ หรืออาจเพราะตัวละครที่เป็นพระไม่ได้มีความรู้สึกอะไรกับดิน

3.2 การผิดหวังจากความรักระหว่างครอบครัว

เกิดจากการที่ครอบครัวของนางโซว์ไม่ยอมรับถึงตัวตนของนางโซว์และบุคคลที่เป็นเพศที่สาม รวมถึงสิ่งทีนางโซว์และบุคคลที่เป็นเพศที่สามกระทำ จึงทำให้เป็นปมของตัวนางโซว์และบุคคลที่เป็นเพศที่สามนั้น ๆ เพราะโดนผลักไสและไม่ได้รับความรักจากครอบครัวเพียงเพราะตัวตนของตน พบจากฉาก และบทพูดของตัวละครในภาพยนตร์ที่นำมาศึกษา เช่น

จากภาพยนตร์เรื่อง “เพลงสุดท้าย (2549)” ในฉากที่พ่อของอรและสมหญิงกลับมาเจอสมหญิงตอนไปเยี่ยมแม่ที่ป่วย จากคำพูดที่ว่า “อย่ามาเรียกฉันว่าพ่อ ฉันไม่ใช่พ่อของแก” และ ประโยคที่ว่า “ลูกคนแรกของฉันเป็นผู้ชาย มันตายจากฉันไปนานแล้ว แล้วแกยังมีหน้ามาอ้างเป็นลูกชายฉันได้อย่างไร” “ผู้ชาย ไฉนเป็นผู้หญิง กระตะกะ ขา ผิดเพศผิดมนุษย์ แกยังทำให้ฉันขายหน้าไม่พอรีง”

จากภาพยนตร์เรื่อง ไม่ได้ขอให้มารัก It gets better (2555) แสดงให้เห็นว่าดินซึ่งเป็นอดีตของเงินน้ำมีปมฝังใจว่าพ่อไม่ยอมรับในสิ่งที่ตนเป็นและต้องการจะผลักไสไล่ส่งให้ตนไปบวชและให้แต่งงาน แต่จริง ๆ แล้วพ่อของเงินน้ำคงเป็นห่วงว่าถ้าหากเงินน้ำมีความเปี่ยงเบนทางเพศ ทำให้ดำเนินชีวิตและเข้ามาอยู่ในสังคมลำบาก และอาจไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคม ด้วยความเป็นห่วงของพ่อจึงต้องบังคับในสิ่งที่เงินน้ำไม่ได้อยากทำ และทำให้เงินน้ำต้องยอมจำนนและกลายเป็นปมของการผิดหวังที่ครอบครัวไม่ยอมรับเขา

ดังนั้น “เธอตายเพราะรัก : มายาคติในภาพยนตร์ไทยที่มีตัวละครเอกเป็นนางโซว์” จึงแสดงให้เห็นถึงมายาคติความรักที่นางโซว์ต้องประสบพบเจอมาตลอดทั้งชีวิต และปลดปล่อยความรู้สึกของตนที่ถูกเมินหรือถูกกระทำ โดยผ่านการแสดงบนเวทีในฐานะนางโซว์ ซึ่งเป็นทางหนึ่งที่จะทำให้ได้รับความสนใจจากผู้อื่นโดยแสดงความรู้สึกของตนผ่านการแสดงที่ทุกคนต้องมองและสนใจในการแสดงที่แฝงความรู้สึกภายในจิตใจของตัวละครนั้น ๆ ไม่ว่าจะเป็น การแสดงเพลงสุดท้าย การแสดงไม่ได้ขอให้มารัก เป็นต้น การถูกสังคมจัดให้เป็นคนชายขอบที่ถูกลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ ถูกกดทับสิทธิมนุษยชนบางประการที่พึงได้รับ ไม่เท่าเทียมกับผู้อื่นในสังคม แต่ถึงกระนั้นนางโซว์ก็มีความเป็นมนุษย์เช่นเดียวกับคนทั่วไปในสังคม ความเข้าใจเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่มนุษย์ทุกคนพึงมี เพื่อพัฒนาสังคมให้เจริญงอกงามต่อไปในอนาคต ความเชื่อทางสังคมที่มองว่าเพศที่สามคือบุคคลผิดปกติดตามการให้ความหมายทางการแพทย์และสังคม

สรุปผลและอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง “เธอตายเพราะรัก : มายาคติในภาพยนตร์ไทยที่มีตัวละครเอกเป็นนางโซว์” สามารถสรุปได้ว่า มายาคติที่เกี่ยวข้องกับความรักในภาพยนตร์ไทยที่มีตัวละครเอกเป็นนางโซว์ โดยใช้ขอบเขตในการศึกษาและวิจัยครั้งนี้ คือ ตัวละครเอกต้องเป็นนางโซว์และต้องตายเพราะความรัก เนื่องจากทางคณะผู้วิจัยฯ ต้องการที่จะศึกษามายาคติของตัวละครเอกที่เป็นนางโซว์ประสบและพบเจอมาทั้งชีวิต โดยพบภาพยนตร์ไทยที่ตรงตามขอบเขตดังกล่าว จำนวน 2 เรื่อง ประกอบด้วย ภาพยนตร์เรื่องเพลงสุดท้าย เวอร์ชัน พ.ศ.2528 และ 2549 รวมทั้งเรื่อง It gets better ไม่ได้ขอให้มารัก พ.ศ.2555 ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดหลัก คือ แนวคิดมายาคติ โดยได้ค้นพบ

มายาคติในภาพยนตร์ที่ศึกษา สามประการ ที่มีผลกระทบต่อชีวิตและจิตใจของนางโซว์ ประกอบด้วยดังนี้

มายาคติรักที่เป็นได้แค่รอง มายาคติความรักถูกประกอบสร้างขึ้นมาจากด้วยสังคม โดยสร้างว่า ความรักคู่ครองที่สมบูรณ์แบบมีไว้สำหรับความรักระหว่างชายกับหญิง หากความรักที่นอกเหนือจากเพศสภาพหลักของสังคม หรือก็คือความรักระหว่างคนเพศเดียวกัน จะถูกตีความให้เป็นตัวประหลาดเป็นชายขอบของสังคม จัดว่าเป็นมายาคติที่ส่งผลต่อชีวิตตัวละครเอกที่เป็นนางโซว์ เพราะคนรักของตัวละครเอกมองว่าตัวละครเอกนั้นเป็นแค่ตัวสำรองของตนเพียงเท่านั้น จากภาพยนตร์ที่นำมาศึกษาพบได้สองลักษณะ ดังนี้ รักที่เป็นเพียงแค่ตัวเลือกรสำรอง และรักที่เป็นเพียงแค่ที่ระบายทางกามารมณ์

มายาคติเพราะรักจึงยอม ความปรารถนาอย่างหนึ่งที่มีมนุษย์ทุกคนต้องการคือความรัก ความรักมีอยู่หลากหลายรูปแบบ เช่น ความรักจากคู่รัก ความรักจากครอบครัว ความรักจากเพื่อน ความปรารถนาบ้างครั้งเมื่อความต้องการมีมากถือเป็นมายาคติที่แสดงให้เห็นถึงการยอมทำทุก ๆ อย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งความรัก แม้ว่าตนเองจะเป็นฝ่ายถูกกระทำ หรือจะมีภัยกับตนเองก็ตาม จากการวิจัยในครั้งนี้พบลักษณะการยอม ทั้งสิ้นสามประการ ดังนี้ ยอมตายเพราะรัก ยอมถูกหลอกเพราะรัก และยอมเสียเปรียบเพราะรัก

มายาคติรักที่ไม่มีทางสมหวัง ความเชื่อที่ว่าในกลุ่มคนเพศที่สามเป็นเรื่องที่ยาก มายาคติที่สังคมพยายามให้ความหมายกับความรักของเพศที่สามให้เป็นกลุ่มคนที่ต้องผิดหวังกับความรัก และไม่มีทางที่จะสมหวังในความรัก แม้ว่าจจะทุ่มเทกับความรักเป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะมาจากคนรักและคนรอบข้าง โดยภาพยนตร์ที่นำมาศึกษามีรูปแบบการผิดหวังจากรักสองประการ ดังนี้ การผิดหวังจากรักระหว่างคนรัก และการผิดหวังจากรักระหว่างครอบครัว

ดังนั้น จากที่สรุปมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า “เธอตายเพราะรัก : มายาคติในภาพยนตร์ไทยที่มีตัวละครเอกเป็นนางโซว์” แสดงให้เห็นถึงจุดร่วมกันระหว่าง นางโซว์ที่ถูกจัดให้เป็นคนชายขอบกับคนในสังคมวัฒนธรรมหลักคือ ความเป็นคนที่เหมือนกัน ซึ่งภายใต้ความเป็นคนนี้ทุก ๆ คน ย่อมมีสิทธิ เสรีภาพ และความอิสระเทียบเท่ากัน ถึงแม้จะมีการใช้ชีวิตที่แตกต่างกันอยู่บ้าง เพราะทุกคนย่อมมีการดำเนินชีวิต ความรัก และรสนิยมที่แตกต่างกันออกไปตามตัวบุคคล หากให้เหมือนกันหมดคงเป็นไปได้ยาก และการที่มีสิ่งที่แตกต่างกันก็ยังคงแสดงถึงความเป็นมนุษย์ที่มีอิสระในการใช้ชีวิต ซึ่งจากภาพยนตร์ทั้ง 2 เรื่องที่ได้กล่าวไว้ข้างต้นนั้นสามารถเห็นได้ว่า ภาพยนตร์ทั้ง 2 ต่างก็มีมายาคติร่วมกันในแง่ของการนำเสนอความผิดหวังจากรักในเพศที่สาม และการกำหนดให้บุคคลเพศที่สามหรือกะเทยเป็นกลุ่มคนชายขอบของสังคม

ในส่วนของภาพยนตร์เรื่อง “เพลงสุดท้าย เวอร์ชัน พ.ศ.2528 และ พ.ศ.2549” พบว่า มีมายาคติร่วมกันอยู่มาก ทั้งในเรื่องของผู้คนในสังคมและครอบครัวไม่ยอมรับตัวตนที่แท้จริงของกะเทย อีกทั้งยังเชื่อกันว่าความรัก

ระหว่างเพศที่สาม ไม่ว่าจะเป็น กะเทย หรือ ทอม เป็นสิ่งที่ผิดและไม่มีทางสมหวัง ความรักที่สมบูรณ์ที่สุดจะต้องเป็นความรักระหว่างชายหญิงเท่านั้น

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษานางโชว์จากสื่ออื่น ๆ ด้วย เช่น ละครโทรทัศน์ นวนิยาย เป็นต้น
2. ควรใช้ทฤษฎีอื่น ๆ มาใช้ในการศึกษานางโชว์ เพื่อให้เข้าใจความเป็นนางโชว์มากขึ้น
3. ควรกำหนดกำหนดการศึกษานางโชว์ในภาพยนตร์ไทยขอบเขตอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

_____. มปป. บทพิจารณาสังขาร. ค้นจาก <http://www.watpamahachai.net/watpamahachai-4.htm>.

กัมปนาท เบ็ญจนาวิ. 2560. *กระบวนการผลิตสร้างกะเทยคาบาเร่ต์ในเมืองพัทยา*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ, คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.

กิตตินันท์ ธรรมธัช .2557. *ลิตีอาชีฟ ‘สาวประเภทสอง’ สังคมไทยก้าวพ้นแล้วหรือยัง*. ค้นจาก <https://bit.ly/2ZZYWkn>

กุลภา วจนสาระ. 2555. มองหาความเป็นธรรมในสังคมไทยผ่านคนชายขอบ. ใน *ประชากรชายขอบและความเป็นธรรมในสังคม* / กุลภา วจนสาระ และกฤตยา อาชนวนิจกุล, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา

จรรยาพร ปรปักษ์ประลัย. 2560. *คู่มือนักเขียน*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : แสงดาว.

เดชาวุฒิ ฉันทากะโร. 2545. *หลังม่านนางโชว์ : กะเทาะชีวิตกะเทยนางโชว์*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : กายมารุต

นพพร ประชากุล.2558. *โรลิ่งด์ บาร์ตส์ กับสัญศาสตร์วรรณกรรม*. ใน *มายาคติ* / Roland Barthes ; แปลจากภาษาฝรั่งเศส โดย วรรณพิมล อังคศิริสรรพ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : คบไฟ.

เปรมปรีดา ปราโมช ณ อยุธยา. 2546. *การช่วงชิงอัตลักษณ์ “กะเทย” ในงานคาบาเร่ต์โชว์*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพัฒนาสังคม, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พรพิชชา บุญบรรจง. 2554. *แม่นาก: มายาคติ “ความเป็นเมีย” ที่ถูกประกอบสร้างในละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ และ ละครเวที*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาศิลปการละคร, ภาควิชาศิลปการแสดง, คณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัชราวลี จินนิกรม. 2559. *การศึกษาภาพลักษณ์ของตัวละครหญิงในวรรณกรรมเรื่องผู้ชนะสิบทิศ*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาภาษาไทย, คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

- พิเชฐ สายพันธ์. 2544. _____. ใน *เปิดประตูสู่รัฐ : หนังสือและเว็บไซต์ของเกย์-กะเทยในสังคมไทย*. ปีเตอร์ เอ. แจ็คสัน และนฤพนธ์ ต้วงวิเศษ, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสร้างความสำเร็จเรื่องสุขภาพผู้หญิง.
- ภัทรนันท์ ไททยะสิน. 2561. *การวิเคราะห์บทภาพยนตร์: สุนทรียภาพในการสร้างสรรค์อุตสาหกรรมภาพยนตร์*. วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (12). หน้า 268-276.
- ว.วชิรเมธี. 2553. *มหัศจรรย์แห่งรัก / ว. วชิรเมธี ; อัชลี เวชยันต์ศฤงคาร, บรรณาธิการ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เทน้ำเทท่า*
- ว.วชิรเมธี. 2558. *หนึ่งคนตาย ล้านคนตื่น (ฉบับปรับปรุง)*. พิมพ์ครั้งที่ 19. นนทบุรี : สัปปายะ.
- วรางคณา สุขม่วง. 2560. *ภาพสะท้อนคนรักเพศเดียวกันในสังคมผ่านภาพยนตร์ไทย*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ศรียุญา อรุณขจรศักดิ์. 2560. *เศรษฐกิจศิลป์ : ผู้นำกับโลกแห่งวัตถุในปรัชญาตะวันออก*. นครปฐม: โครงการผู้นำแห่งอนาคต คณะวิทยาการการเรียนรู้และศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิรินทรา นียากร. 2527. *รู้ว่าเขาหลอก*. สืบค้นจาก <https://bit.ly/2wc8tdi>. (5 มกราคม 2563)
- สัมฤทธิ์ ภูงสี. 2560. *มายาคติในภาพยนตร์การ์ตูนเอกโคโจ้วก้องโลก*. วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับบัณฑิตศึกษา) สาขามนุษย์และสังคมศาสตร์ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1, หน้า 65-76.
- สุพิชชา วิมลโสภารัตน์. 2557. *บทบาทของวรรณกรรมที่มีต่อตัวละครเอกในนวนิยายและภาพยนตร์*, วารสารศิลปศาสตร์ ปีที่ 14 ฉบับที่ 2, หน้า 102-120.
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. 2548. *ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม: การทะลุกรอบและกีดกันของความคิดแบบคู่ตรงข้าม*. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : อมรินทร์บุ๊คเซ็นเตอร์.
- Roland Barthes. 2558 *มายาคติ / Roland Barthes ; แปลจากภาษาฝรั่งเศส โดย วรรณพิมล อังคศิริสรรพ*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : คบไฟ.

บทบาทของผู้หญิงในสังคมปิตาธิปไตยที่ปรากฏในนวนิยาย “เรื่องของจัน ดารา”

ฐาปกรณ์ อยู่สันเทียะ¹ และศรัณภัทร์ บุญฮอก²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดสตรีนิยมกับการวิพากษ์สังคมปิตาธิปไตยและเพื่อศึกษาบทบาทของผู้หญิงในสังคมปิตาธิปไตยที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่องของจัน ดารา ของอุษณา เพ็ลลิ่งธรรม ซึ่งเป็นนวนิยายเชิงสังวาสที่สะท้อนบทบาทของผู้หญิงที่มีการเปลี่ยนแปลง ได้รับการตีพิมพ์เป็นตอน ๆ ลงในนิตยสารสยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2507 ถึง พ.ศ. 2509 ตีพิมพ์ฉบับรวมเล่มครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2509 ในสมัยจอมพล-สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผลการศึกษาพบว่าแนวคิดสตรีนิยมที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องของจัน ดารา ประกอบด้วย 2 แนวคิด คือ 1) แนวคิดสตรีนิยมสายถอนราก ถอนโคน และ 2) แนวคิดสตรีนิยมสายวัฒนธรรม เป็นนวนิยายที่สะท้อนบทบาทของผู้หญิงในสังคมปิตาธิปไตย คือ ตัวละครชายในเรื่องแสดงอำนาจเป็นใหญ่ของเพศชายและกดขี่ ข่มเหงผู้หญิงให้ตกเป็นเบี้ยล่างทางเพศ นวนิยายเรื่องของจัน ดารา จึงปรากฏบทบาทของผู้หญิงทั้งหมด 4 บทบาท ได้แก่ 1) ผู้หญิงในฐานะวัตถุทางเพศ ที่ผู้ชายเป็นผู้กระทำ ส่วนผู้หญิงเป็นฝ่ายตอบสนองความต้องการของผู้ชาย ประกอบกับความเชื่อที่ว่าเกียรติยศของชายวัดกันจากจำนวนภรรยา ผู้หญิงจึงอยู่ในฐานะวัตถุทางเพศที่เปิดโอกาสให้เพศชายแสวงหาความสุขทางเพศ 2) ผู้หญิงในฐานะผู้ครอบครองอำนาจ เป็นอำนาจทางกามารมณ์ และการเบี่ยงเบนทางเพศ การร่วมกามารมณ์กับเพศเดียวกัน ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงสิทธิเสรีภาพแห่งความเท่าเทียมของผู้หญิง และการครอบครองอำนาจแทนที่สังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ 3) ผู้หญิงในฐานะผู้ปมเพาะคุณงามความดี และ 4) ผู้หญิงในฐานะตัวแทนความบริสุทธิ์ เป็นค่านิยมทางสังคมที่ผู้หญิงพึงปฏิบัติ

คำสำคัญ : บทบาทของผู้หญิง ปิตาธิปไตย เรื่องของจัน ดารา

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

² อาจารย์, สาขาวิชาภาษาไทย, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทนำ

ปิตาธิปไตย (patriarchy) แต่เดิมหมายถึง “อำนาจของบิดา” แต่ในปัจจุบันหมายถึง “ระบบชายเป็นใหญ่” โดยอาศัยอำนาจของบิดาเป็นรากฐานของเพศชายโดยรวม ปิตาธิปไตยเป็นอำนาจที่แฝงเร้นอยู่กับสิ่งอื่น ๆ เช่น การเมือง อำนาจครอบครัวคลุมบอบบาท พฤติกรรมวิถีคิดทั้งของเพศชายและเพศหญิง (เสนาะ เจริญพร 2546, น. 289-299) ดังนั้นปิตาธิปไตยจึงมีบทบาทสำคัญในการเขียนวรรณกรรมที่ดำเนินเรื่องด้วยชีวิตของตัวละครหญิงชายและเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม ส่วนบทบาท หมายถึงการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพเป็นสิทธิและหน้าที่ทั้งหมดที่บุคคลมีอยู่เกี่ยวข้องกับผู้อื่น ซึ่งสถานภาพเป็นตัวกำหนดบทบาท (เสาวคนธ์ วงศ์ศุภชัยนิมิต 2559, น. 10)

ในบริบทสังคมไทย ผู้หญิงยังมีข้อจำกัดจากวัฒนธรรม ประเพณีค่านิยม ความเชื่อที่ปลูกฝังมายาวนาน ในขณะเดียวกันผู้หญิงในสังคมเมืองก็รับอิทธิพลแนวคิดตะวันตกจากการศึกษาเล่าเรียนและจากสื่อมวลชนมากขึ้น ผู้หญิงจึงเกิดความตระหนักในความสามารถ มีความเชื่อมั่น และการเรียกร้องสิทธิของตนที่มักจะถูกละเลยหรือเอาเปรียบจากผู้ชาย (รินฤทัย สัจจพันธุ์ 2555, น. 389) ทำให้ผู้หญิงบางส่วนเกิดความขัดแย้งระหว่างค่านิยมแบบเดิมกับแบบใหม่ซึ่งเป็นพฤติกรรมของตนกับค่านิยมที่ได้รับการสั่งสอนมาตั้งแต่เด็ก (อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี 2533, น. 165) นอกจากนี้สังคมปัจจุบันยังเปิดโอกาสและยอมรับให้ผู้ชายและผู้หญิงคบหากันอย่างเปิดเผย ไม่ต้องอยู่ในความดูแลของผู้ใหญ่อย่างใกล้ชิด วัฒนธรรมการปล่อยเนื้อปล่อยตัวและปล่อยใจของผู้หญิงสมัยใหม่กำลังมีบทบาทในสังคมไทย (รินฤทัย สัจจพันธุ์ 2555, น. 398) ตั้งแต่ทศวรรษ 2530 เป็นต้นมา นักเขียนนวนิยายจึงนำประเด็นทางสังคมเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงที่เปลี่ยนไปมานำเสนอ ตัวละครเป็นภาพแทนบุคคลที่มีอยู่ในสังคม มีวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับคนในสังคม และผู้แต่งเพิ่มทัศนคติต่าง ๆ ของตนเองลงไป (ปิ่นหล้า ศิลาบุตร 2551, น. 3)

นวนิยาย เรื่องของจัน ดารา เป็นนวนิยายเชิงสังวาสที่สะท้อนบทบาทของผู้หญิงที่มีการเปลี่ยนแปลง มีการตีพิมพ์เป็นตอน ๆ ลงในนิตยสารสยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ตั้งแต่ พ.ศ. 2507 ถึง พ.ศ. 2509 ตีพิมพ์ฉบับรวมเล่มครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2509 โดยสำนักพิมพ์ประพันธ์สาส์น ซึ่งอยู่ในสมัยที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำรัฐประหารขึ้นปกครองแบบเผด็จการ เป็นยุคแห่งความมีดমনทางปัญญา เพราะรัฐบาลมีนโยบายขวาสุด จึงมีการกวาดล้างจับกุมบรรดานักเขียน “ฝ่ายซ้าย” ได้แก่ นักเขียนกลุ่มก้าวหน้า และนักหนังสือพิมพ์หัวรุนแรง หนังสือพิมพ์ถูกปิดแท่นพิมพ์ถูกล่ามโซ่ และไม่อนุญาตให้ออกหนังสือพิมพ์ใหม่ ทำให้แนวโน้มการเขียนวรรณกรรมของเมืองไทยเปลี่ยนจากความพยายามจะใช้วรรณกรรมเพื่อรับใช้สังคมไปสู่งานเพื่อเงิน เพราะปลอดภัย งานเขียนประเทืองปัญญาจึงหายไป ในขณะที่งานเขียนประเทืองอารมณ์เฟื่องฟู นวนิยาย เรื่องของจัน ดารา เป็นเรื่องสะท้อนกามตัณหาและกามปัญหาในชีวิต จึงมีที่ยืน เพราะสอดคล้องกับแนวโน้มนโยบายของผู้นำการเมือง แต่ในช่วงเวลานั้นที่นวนิยายเรื่องนี้ถูกตีพิมพ์ออกมาได้สร้างความฮือฮาในการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากมายทั้งด้านดีและด้านลบ

พูดถึงกันในหลายมุมมอง อีกทั้งยังถือว่าเป็นผลงานชิ้นเยี่ยมในยุคสมัยนั้นจนได้มีการนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ที่โด่งดังในสมัยปัจจุบัน

นวนิยายเรื่องนี้เป็นเรื่องยาวเรื่องแรกของ อุชณา เพลิงธรรม เป็นนวนิยายสมัยใหม่ที่ฉีกกรอบขนบธรรมเนียมการครองชีวิตในศีลธรรมซึ่งควรจะเป็นครรลองของคนในสังคมชั้นสูงสมัยนั้น เป็นเรื่องราวของ จัน ดารา ซึ่งเป็นตัวละครที่เป็นผู้เล่าเรื่อง เล่าถึงเหตุการณ์ที่แม่ของจันถูกขูดไปข่มขืนจนตั้งครรภ์ อาของเธोजึงจ้างคุณหลวงให้แต่งงานด้วย แม่ของจันเสียชีวิตระหว่างคลอดจัน น้าवादลูกพี่ลูกน้องกับแม่ของจันเลี้ยงดูจันโดยยอมเป็นเมียคุณหลวงและให้กำเนิดคุณแก้ว ระหว่างนั้นคุณหลวงก็แสวงหาความสุขทางเพศจากผู้หญิงทุกคนในบ้านและมักจะข่มเหงรังแกจันเป็นประจำ ต่อมาคุณบุญเลี้ยงภรรยาเก่าคุณหลวงย้ายเข้ามาอยู่ด้วยจันมีความสัมพันธ์ทางเพศกับคุณบุญเลี้ยง จันถูกคุณแก้วใส่ร้ายว่าข่มขืนเธोजึงถูกล่อออกจากบ้านและไปอาศัยอยู่กับตาที่พิจิตร์ จึงได้รู้ภูมิหลังของตน คุณแก้วท้องกับพี่ชายต่างแม่ น้าवादจ้างจันไปแต่งงานกับคุณแก้ว คุณแก้วให้กำเนิดลูกชายปัญญาอ่อนซึ่งจันรับอุปการะ ส่วนน้าवादบวชเป็นชี ระหว่างนั้นคุณแก้วกับคุณบุญเลี้ยงมีความสัมพันธ์ฉันท์ชู้สาว คุณหลวงพบจันนอนกับคุณบุญเลี้ยงทำให้ตกใจจนล้มลงเป็นอัมพาต ส่วนจันอยากมีลูกจึงข่มขืนคุณแก้ว คุณแก้วตั้งครรภ์แต่ก็ทำลายเด็กในครรภ์ ตั้งแต่นั้นมาคุณแก้วก็ปฏิบัติตนราวกับผู้ชายและแสวงหาความสุขทางเพศจากผู้หญิงในบ้าน

จะเห็นได้ว่าเรื่องของจัน ดารา เป็นนวนิยายเชิงสังวาส (อีโรติก) ที่สะท้อนให้เห็นภาพอันน่าสังเวชของมนุษย์ที่ถูกกิเลส ตัณหาเข้าครอบงำ จนตกอยู่ในเขาวงกตแห่งกามารมณ์ เรื่องของจันดาราจึงเป็นความจริงอีกด้านหนึ่งของชีวิตมนุษย์ที่ถูกชุกซ่อนเอาไว้ พร้อมทั้งจะปะทุออกมาได้ทุกเมื่อ หากจิตใจผู้คนเหล่านั้นอ่อนแอ และเอนเอียงไปตามสภาพแวดล้อม ครอบครัวที่เต็มไปด้วยการสมสู่อย่างเปิดเผยของผู้คนในบ้าน “คุณบุญเลี้ยง” ที่มีแต่ยั่วอารมณ์ “คุณหลวง” ที่หื่นกระหายได้ทุกกาลเทศะ “คุณแก้ว” สาวรุ่นแก่แดดอันเกิดจากการปลุกฝังของบิดา และค่านิยมสมัยใหม่ “คุณจัน” ที่ข้าของกามกริษามาตั้งแต่ยังละอ่อน หรือกระทั่ง “น้าवाद” ผู้แสนดีที่ยอมจำนนต่อกามารมณ์ ลักษณะเนื้อเรื่องเป็นรูปแบบสังคมพิตาดิปไตย หรือสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ ผู้หญิงเป็นผู้จ่ายยอมต่อการมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดสตรีนิยมที่ปรากฏบทบาทของผู้หญิงในนวนิยายเรื่องของจัน ดารา ผู้หญิงจะเป็นเหยื่อของกามารมณ์ของผู้ชายเกือบทั้งหมด การเคลื่อนไหวทางสังคมยุคสมัยนั้นความเชื่อที่ว่าผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า และความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศของยุคสมัยในเรื่อง จัน ดารา บทความนี้จึงมุ่งศึกษา นวนิยาย เรื่องของจัน ดารา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวคิดสตรีนิยมกับการวิพากษ์สังคมพิตาดิปไตย และเพื่อศึกษาบทบาทของผู้หญิงในสังคมพิตาดิปไตยที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่องของจัน ดารา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวคิดสตรีนิยมกับการวิพากษ์สังคมพิตาดิปไตย
2. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้หญิงในสังคมพิตาดิปไตยที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่องของจัน ดารา

วิธีการศึกษา

การศึกษาบทบาทของผู้หญิงในสังคมปิตาธิปไตย ที่ปรากฏในนวนิยาย “เรื่องของจัน ดารา” ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาตามลำดับขั้นตอนและกระบวนการวิจัย โดยมีวิธีการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นศึกษาและรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยศึกษาและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ แนวคิดสตรีนิยมกับสังคมปิตาธิปไตย และบทบาทของผู้หญิงในนวนิยายเรื่องของจัน ดารา จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสืบค้นจากห้องสมุดมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา หอสมุดแห่งชาติ และเว็บไซต์ Thailis โดยใช้คำสำคัญในการสืบค้น ได้แก่ แนวคิดสตรีนิยม สังคมปิตาธิปไตย บทบาทของผู้หญิง และนวนิยายเรื่องของจัน ดารา

2. ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์บทบาทของผู้หญิงในสังคมปิตาธิปไตยที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องของจัน ดารา ของอุษณา เพ็ญธรรม ด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) โดยวิเคราะห์จากบริบทที่เกี่ยวข้องกับสตรีนิยมกับสังคมปิตาธิปไตย และวิเคราะห์จากตัวบทวรรณกรรมที่ศึกษาอย่างละเอียด เพื่อเชื่อมโยงกับบริบทของผู้หญิงในสังคมปิตาธิปไตย จากนั้นนำเสนอผลการศึกษา ดังหัวข้อต่อไปนี้

2.1 แนวคิดสตรีนิยมกับการวิพากษ์สังคมปิตาธิปไตย

2.2 บทบาทของผู้หญิงในสังคมปิตาธิปไตย ที่ปรากฏในนวนิยาย “เรื่องของจัน ดารา”

2.2.1 ผู้หญิงในฐานะวัตถุทางเพศ

2.2.2 ผู้หญิงในฐานะผู้ครอบครองอำนาจ

2.2.3 ผู้หญิงในฐานะผู้บ่มเพาะคุณงามความดี

2.2.4 ผู้หญิงในฐานะตัวแทนความบริสุทธิ์

3. ขั้นสรุปผลและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

การศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับสตรีนิยมกับการวิพากษ์สังคมปิตาธิปไตย และบทบาทของผู้หญิงในสังคมปิตาธิปไตย ที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่องของจัน ดารา พบว่าบทบาทของผู้หญิงในสังคมปิตาธิปไตยที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องของจัน ดารา มี 4 ลักษณะ คือ 1) ผู้หญิงในฐานะวัตถุทางเพศ 2) ผู้หญิงในฐานะผู้ครอบครองอำนาจ 3) ผู้หญิงในฐานะผู้บ่มเพาะคุณงามความดี และ 4) ผู้หญิงในฐานะตัวแทนความบริสุทธิ์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับสตรีนิยมกับการวิพากษ์สังคมปิตาธิปไตย

สตรีนิยม (Feminism) หมายถึง แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเรื่องเพศ ที่เชื่อว่าความเป็นหญิงและชายนั้นถูกทำให้แตกต่างโดยสังคม และผู้หญิงมักจะถูกจัดระเบียบ หรือจัดการไม่ให้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในทุกพื้นที่และสถาบันทางสังคม จึงมีความปรารถนาที่จะเปลี่ยนแปลงสถานะนี้ให้หมดไป ในการนำเสนอทัศนะใหม่ทางสังคมที่จะขจัดความคิดเก่าที่ว่า ทำไมผู้หญิงจึงเป็นอย่างนั้น และพยายามมองด้วยทัศนะใหม่ว่าผู้หญิงไม่ได้มีฐานะที่ต่ำต้อยและผู้ชายก็ได้เหนือกว่า สตรีนิยม มีความหมายและแตกต่างกันไปบ้างตามยุคสมัยและเงื่อนไขของสังคมวัฒนธรรม

แต่ทว่าสตรีนิยมที่เป็นระบบคิดมีจุดร่วมกันอย่างน้อยสองประการ คือ 1) เป็นระบบคิดที่พยายามอธิบายสถานะความเป็นรอง ความเป็นอื่นของผู้หญิง และ 2) เป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเพื่อเปลี่ยนแปลงและปลดปล่อยความเหลื่อมล้ำและไร้อำนาจของผู้หญิงในความสัมพันธ์บนฐานเพศสภาพ โดยสรุปคือ ทฤษฎีสตรีนิยมตระหนักต่อการควบคุมของระบบปิตาธิปไตย รวมทั้งการแสวงหาประโยชน์และการกดขี่ข่มเหงผู้หญิง (ธัญญา สังขพันธ์านนท์ 2559, น. 267-268)

ปิตาธิปไตย (patriarchy) หมายถึง สังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่มีอำนาจเหนือผู้หญิง เป็นอำนาจที่แฝงเร้นกว่าอำนาจอื่นใด คืออำนาจที่ผู้ชายโดยรวมมีเหนือผู้หญิง ครอบงำผู้หญิงไว้ให้เป็นรอง ทำให้ผู้หญิงรู้สึกว่าเป็นผู้สนองความต้องการของเพศชายนั้นเป็นสิ่งพึงปรารถนา น่าภูมิใจ ทั้งนี้โดยยกย่องเชิดชูผู้หญิงที่ปฏิบัติเช่นนั้นว่า ดีงาม สูงส่ง ทรงคุณค่า ในภาพรวมมีลักษณะเป็นโครงสร้าง ครอบคลุม บทบาท พฤติกรรม วิธีคิด ทั้งของเพศชายและเพศหญิง (พรสวรรค์ สุวรรณธาดา 2552, น. 52)

เมื่อพิจารณาตามแนวคิดสตรีนิยม ของ Arneil (อ้างถึงใน ทัดจันทร์ เกตุสิงห์สร้อย 2554, น. 15-18). ซึ่งพัฒนาขึ้นจากแนวคิดหลักที่มีอยู่ในสังคม ได้แก่ แนวคิดเสรีนิยม (Liberalism) ลัทธิมาร์กซ์ (Marxism) จิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) และแนวคิดหลังสมัยใหม่ (Postmodernism) จะเห็นได้ว่าบทบาทของผู้หญิงในนวนิยายเรื่องของจัน ดารา ผู้หญิงจะเป็นเหยื่อของกามารมณ์ของผู้ชายเกือบทั้งหมด การเคลื่อนไหวทางสังคมยุคสมัยนั้น ความเชื่อที่ว่าผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า และความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศของยุคสมัยในเรื่องของจัน ดารา ประกอบด้วย 2 แนวคิด คือ

1) แนวคิดสตรีนิยมสายถอนราก ถอนโคน (Radical Feminism) กลุ่มนี้เชื่อว่า ความไม่เท่าเทียมกันทางเพศเกิดจากชายเป็นใหญ่ที่ผู้ชายจะเหนือกว่า ทำให้สามารถเอาเปรียบ กดขี่ข่มเหงผู้หญิง ซึ่งผู้ชายมีความเป็นผู้นำและเข้มแข็งกว่า มีความเด็ดขาดในการตัดสินใจในเรื่องที่ตนคิดหรือต้องการทำ จะเห็นได้ว่าผู้หญิงเรื่องนี้จะตกเป็นเบี้ยล่างของคุณหลวงวิสนันท์ส่วนใหญ่

2) แนวคิดสตรีนิยมสายวัฒนธรรม (Cultural Feminism) จะยอมรับว่าผู้หญิงที่มาจากการศึกษาที่สูงขึ้นจะทำให้มีภาวะการตัดสินใจ ไม่ด้อยกว่าไปกว่าผู้ชายสมัยนั้น ในเรื่องนี้ตอนที่คุณบุญเลื่องได้เห็นทักษะความรู้ในการใช้ภาษาอังกฤษของจัน ทำให้มีการปรึกษาและนำคุณหลวงวิสนันท์ ให้จันได้ไปศึกษาที่ประเทศอังกฤษเพื่อการแนะนำเพื่อให้ได้เปิดโลกทัศน์ที่กว้างไกลขึ้นไป

2. บทบาทของผู้หญิงในสังคมปิตาธิปไตย ที่ปรากฏในนวนิยาย เรื่องของจัน ดารา

นวนิยาย เรื่องของจัน ดารา สะท้อนความสัมพันธ์เชิงกามารมณ์ระหว่างผู้ชายและผู้หญิงภายใต้ระบบแนวคิดสังคมปิตาธิปไตยหรือสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ ซึ่งเป็นระบบที่มีความหลากหลายและซับซ้อนโดยจะครอบครองตั้งแต่เรื่องของความรัก การแต่งงาน การร่วมประเวณี การคุมกำเนิดการสืบสายโลหิต เป็นต้น นอกจากนี้ยังสะท้อนบทบาทของผู้หญิงในด้านการครอบครองอำนาจผู้บ่มเพาะคุณงามความดี และตัวแทนความบริสุทธิ์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ผู้หญิงในฐานะวัตถุทางเพศ

ความสัมพันธ์เชิงกามารมย์ในสังคมปิตาธิปไตยเน้นความเป็นใหญ่ของผู้ชายเหนือกว่าผู้หญิง โดยสิทธิในพฤติกรรมทางเพศผู้ชายเป็นผู้กระทำ ส่วนผู้หญิงเป็นฝ่ายตอบสนองต่อความต้องการของผู้ชาย ประกอบกับความเชื่อที่ว่าเกียรติยศของผู้ชายวัดจากจำนวนภรรยาหรือนางบำเรอ ผู้หญิงจึงอยู่ในฐานะวัตถุทางเพศที่เปิดโอกาสให้เพศชายแสวงหาความสุขทางเพศ ดังความสัมพันธ์เชิงกามารมย์ระหว่างตัวละคร ในนวนิยายเรื่องของจัน ดารา โดยตัวละครสำคัญเพศชายคือ คุณหลวง จัน ดารา และเคน แสดงออกกับตัวละครเพศหญิงที่อยู่ภายในบ้านวิสนันท์ ดังนี้

2.1.1 น้าवाद : ภรรยานอกสมรสด้วยความจำนน

น้าवादเป็นน้องของดารา ซึ่งเป็นแม่ของจัน ภายหลังจากที่แม่ดาราเสียชีวิตน้าवादก็ได้เข้ามา มีบทบาทเป็นผู้ดูแลบ้านวิสนันท์แทนที่แม่ดารา สาเหตุที่ชักจูงน้าवादมาสู่บ้านวิสนันท์คือ การเดินทางมาร่วมงานศพแม่ดารา และได้พำนักอยู่ต่อมาเพื่อเลี้ยงดูจัน น้าवादกลายเป็นภรรยาคนหนึ่งของคุณหลวง ด้วยความจำนนต่อความเป็นวัตถุทางเพศของคุณหลวง ดังความว่า

“ฉันมานี้ก็เพราะเห็นแก่คุณพี่ (เธอหมายถึงมารดาของผม) อยู่มาก็เห็นแก่คุณพี่ เพราะจันมันยิ่งกว่าหลานของฉัน ยิ่งกว่าลูกของฉันเสียอีก ขอให้รู้ไว้! ลูกฉันก็ไม่มีแล้ว มีแต่นั่งเดັกร้ายกาจที่คุณหลวงเอามายัดเยียดใส่ท้องฉัน ฉันก็เบ่งออกมาให้แล้ว เอาเป็นพอกันทีแค่นี้แหละ” (อุษณา เพลิงธรรม 2556, น. 143)

“เมื่อตอนที่ไอ้หลวงทำนั้นมันเข้าหา น้าवादของเอ็งก็บอกกล่าวให้เข้ารับรู้ว่าเขาจำเป็นจำใจต้องยอมมัน เพราะไม่นั้นมันจะไม่ยอมให้เขาเลี้ยงดูเอ็ง ดูเอาเถอะวะ... ไอ้คนมันบทจะหน้าด้านเหมือนอินันควาย มันกลับเอาเอ็งที่มันทิ้งขว้างไม่เหลียวแลมาใช้เป็นเครื่องมือข่มขืนใจผู้หญิงเสียนี้!” (อุษณา เพลิงธรรม 2556, น. 190)

จากข้อความข้างต้น จะเห็นได้ว่าน้าवादตกเป็นเครื่องมือทางเพศของคุณหลวง ด้วยการยอมจำนนเป็นภรรยานอกสมรสกับคุณหลวง และเพื่อแลกกับการเลี้ยงดูจันซึ่งเป็นลูกกำพร้า จึงจำยอมเป็นที่แสวงหาความสุขทางเพศให้กับคุณหลวง ดังความว่า

“ผู้ใหญ่สองคน มีแต่ตัวเหมือนเด็กตอนอาบน้ำ กำลังนอนซุกซกันอยู่น่าจะโดนเขี่ยนเสียเอง ผมไม่เคยเห็นและไม่เคยนึกจะเห็น เมื่อมาเห็นดำตาอยู่ยงนั้น ผมก็รู้สึกเหมือนป่วยไข้ไม่สบายไป ความรู้สึกที่แท้ของผมมันเหมือนกับอยู่ ๆ ก็มาเจอผู้ใหญ่กำลังเล่นถ่ายปัสสาวะรดกันอยู่ และผู้ใหญ่คู่นี้...คือน้าवादกับบิดาผมเอง น้าवादตกใจเมื่อเห็นผมลุกขึ้นนั่งมองและทำท่าจะเลิกเล่นคนเดียวนั้น แต่บิดาผมไม่ยอมเลิก แม้ว่าน้าवादจะพูดกระซิบบกระซิบด้วยน้ำเสียงดุษฎีไร แต่เสียงของเขาแข็ง แข็งกว่า

สองคนพูดต่อปากต่อคำกันโดยที่ผมฟังไม่ออก ก็เถียงกันนะแหละ ที่สุดท้ายวาทก็เป็นฝ่ายแพ้.....เลิกพูด ”

(อุษณา เพลิงธรรม 2556, น. 50-51)

จากเหตุการณ์ข้างต้น การนำเสนอผ่านมุมมองของจัน แสดงให้เห็นถึงความสุขเล็กๆ น้อย ๆ ของน้ำวาททางด้านอารมณ์ที่ลุ่มหลงในตัณหาภาม ยอมสละร่างกายให้คุณหลวงถึงแม้ในขณะนั้นสามารถที่จะปฏิเสธหรือหาข้ออ้างไม่ทำตามคุณหลวงขอก็ได้ แต่ด้วยความจำยอมจึงทำให้เกิดความใคร่ อีกประการที่น้ำวาทไม่สนใจคุณหลวงก็เพื่อจะได้อยู่ในบ้านหลังนี้ ในการเลี้ยงดูจันดาราต่อไป น้ำวาทจึงตกเป็นเครื่องมือทางเพศของคุณหลวงในฐานะภรรยานอกสมรส

2.1.2 คุณบุญเลื่อง : มนต์เสน่ห์แห่งกามารมณ์

ภรรยาอีกคนของคุณหลวง ซึ่งย้ายเข้ามาอยู่ในบ้านวิสนันท์ ผู้แตงนำเสนอตัวละครนี้ผ่านสายตาของตัวละครผู้เล่าเรื่องในวัยอายุ 15 ปี อ่อนวัยกว่าคุณบุญเลื่องขนาดเป็นแม่ลูกกันได้ เมื่อจันได้พบคุณบุญเลื่องเป็นครั้งแรกเธออายุ 35 ปี จันก็ประทับใจในรูปโฉมทรงเสน่ห์ดึงดูดใจชายของคุณบุญเลื่อง ดังความว่า

“เธอเป็นผู้หญิงสวยอย่างร้ายกาจ ผิวขาวผ่องและอมเลือดอมฝาดผุดผาด อยู่เป็นนิจศีล ร่างท้วมและหนึบแน่นไปทั้งเนื้อทั้งตัว นี่เป็น การชมโฉมตามความรู้สึกนึกคิดของผมในขณะที่กำลังเขียนอยู่เดี๋ยวนี้ ตามความรู้สึกนึกคิดผมตอนนั้น ผมเห็นเธอเป็นผู้หญิงขาวอวบอ้วน ส่วนเลือดฝาดอันเปล่งปลั่งนั้นผมรู้สึกเหมือนยังว่าเธอมีอาการอย่างที่เราเรียกว่าชวยอายุจนหน้าแดงและเนื้อแดงอยู่เป็นนิจ...ทั้งหมดของคุณบุญเลื่องที่พิเศษสุดสำหรับผม ก็ตรงที่เธอมีถันใหญ่ละลาน...นอกจากเสื้อทุกตัวของเธอจะไม่ใช่แบบช่อนรูปแล้ว เธอยังไม่ค่อยจะนิยมสวมเสื้อชั้นในเสียอีก และนอกจากมักจะไม่มีสวมเสื้อชั้นในแล้ว เธอยังมีเวลาที่ไม่สวมเสื้ออะไรเลยอยู่กับบ้านตั้งหลายหน และให้ผมเอาไปเป็นหุ่นทำอตุลคามกิริยาและฝั้นเปียกเป็นอาจิน”

(อุษณา เพลิงธรรม 2556, น. 67-68)

ด้วยมนต์เสน่ห์แห่งกามารมณ์ของคุณบุญเลื่อง จึงทำให้ตัวละครอื่น ๆ ต่างเป็นฝ่ายเข้าหาคุณบุญเลื่องเพื่อความสัมพันธ์ทางเพศ ได้แก่ คุณหลวง จัน และคุณแก้ว ในฐานะสามีคุณหลวง ตามปรกติคุณหลวงจะไปร่วมรับประทานอาหารมื้อเย็นกับคุณบุญเลื่องและค่างคืนด้วย ดังความว่า

“ว่าถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณบุญเลื่องกับคุณหลวงก็ดูจะไม่มีอะไรมากตามปรกติคุณหลวงจะไปร่วมกินข้าวมื้อเย็นด้วยที่บ้านใหม่สัปดาห์ละสองครั้ง ครั้งที่ถือเป็นกำหนดตายตัวก็มื้อเย็นวันเสาร์ ซึ่งคุณขจรกลับมาค่างบ้าน ส่วนอีกครึ่งนั้นไม่เป็น

กำหนดแน่นอนและจะขลุ่ยตัวอยู่นั้นจนตึกจนตั้น....คราวหนึ่งผมได้ยินคนปรารมภ์กับมารดาของเขาว่า เมื่อคืนนายใหญ่ลงไปฉายไฟกับหนอนกินกุหลาบจนตึก แล้วเลยหายเข้าไปในบ้านใหญ่”

(อุษณา เพลิงธรรม 2556, น. 70)

ในฐานะตัวละครเอก คุณบุญเลื่องเป็นฝ่ายกระตุ้นให้โอกาสหรืออนุญาตให้จันเข้ามาแสวงหากามารมภ์กับตนด้วยความเต็มใจ โดยจันจะเป็นฝ่ายปรนเปรอพร้อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางเพศกับคุณบุญเลื่อง ในสถานที่ต่าง ๆ คือ ห้องสมุด ห้องน้ำ และห้องนอน ดังความว่า

“ผมสวมกอดเธอ ซบใซ้อยู่กับเรือนไหล่ของเธอ ผมได้ยินเธอกระหอบเสียงเจ็บออกมาอึดหนึ่ง จึงคลายแรงรัด สองมือของเธอตึงหัวผมขึ้นจากข้างหลังแล้วจูบผมที่ละจิบจะให้ทั่วหน้า มือของผมรั้งขอบกระโจมของโสร่งลุ่มลง แต่เธอรีบรั้งกลับ “อย่า...เดี๋ยว” เธอปรามพลางเหลือขึ้นไปทางทอดบันไดที่ค้ำหัวอยู่ แล้วเอาอีกมือหนึ่งจุมพ้ย่อนทางลึกเข้าไป และพาเข้าไปในห้องน้ำแล้วปิดประตูใส่กลอน คราวนี้เธอปล่อยผมตามใจ”

(อุษณา เพลิงธรรม 2556, น. 228-229)

2.1.3 แม่ละเมียด สายสร้อย บัวผัน แม่ละเมียด : ตัวแทนความจ้านต่อกามารมภ์

แม่ละเมียดเป็นผู้หญิงที่เข้ามามีบทบาทแทนน้ำवाद หลังจากที่น่าवादออกจากบ้านวิสนันท์ไปบวชชี แม่ละเมียดทำหน้าที่เลี้ยงดูปรีดิ์ พร้อมทั้งเป็นภรรยาและแม่บ้านให้แก่จัน อีกทั้งเป็นที่เกรงใจของจันไม่ต่างกับน้ำवादที่ได้รับความเกรงใจจากคุณหลวง ดังความว่า

“แม่ละเมียดเป็นสาวในแผนอนุเคราะห์อุ้มชูอีกผู้หนึ่งของเจ้าบ้าน เรื่องที่จะขอความเป็นใจร่วมมือจากหล่อนมันยากอยู่ตรงที่หล่อนไม่ใช่พวกเรา...พูดถึงรูปปร่างหน้าตาก็สะอาดและคมขำไม่เลวเลย เสียแต่ว่า...นอกจากหล่อนหล่อนจะไม่เล่นกับเราแล้วยังออกจะชิงชังเอาเสียด้วย

แต่ถึงยังไรอุปสรรคข้อนี้ก็หาได้อยู่เกินเล่ห์กระเท่ห์ของเกลอเคนไปไม่ แรกทีเดียวเขาคิดใช้ยาเบื่อจำพวยยาสั่งตามถนัดของเขา...”

(อุษณา เพลิงธรรม 2556, น. 109)

จากบทข้างต้น จะเห็นได้ว่าแม่ละเมียดเข้ามามีบทบาทแทนน้ำवाद ทำให้เรือนใหญ่ ซึ่งเดิมทีเป็นที่อยู่อาศัยของน้ำवादไม่ขาดผู้หญิง แม่ละเมียดมีบทบาททั้งในฐานะแม่เลี้ยง และในฐานะหญิงผู้รองรับ

กามารมณ์ของผู้ชายในบ้านวิสนันท์ดังบทความข้างต้น เป็นแผนการที่เคนและจันวางแผนเพื่อต้องการแสวงหาความสุขทางเพศกับแม่ละเมียด

นอกจากนี้ความสัมพันธ์เชิงกามารมณ์ในสังคมปิตาธิปไตยเน้นความเป็นใหญ่ของผู้ชายเหนือกว่าผู้หญิง โดยสิทธิในพฤติกรรมทางเพศผู้ชายเป็นผู้กระทำ ส่วนผู้หญิงเป็นฝ่ายตอบสนองต่อความต้องการของผู้ชาย ประกอบกับความเชื่อที่ว่าเกียรติยศของชายวัดกันจากจำนวนภรรยาผู้หญิงจึงอยู่ในฐานะวัตถุทางเพศที่เปิดโอกาสให้เพศชายแสวงหาความสุขทางเพศ โดยตัวละครสำคัญเพศชาย คือ คุณหลวง จัน ดารา และเคน ยังได้แสดงออกกับตัวละครเพศหญิงที่อยู่ภายในบ้านวิสนันท์ เช่น สายสร้อย บัวผัน และแม่มะลิ เป็นต้น ดังบทที่จันเล่าถึงเคนมีความสัมพันธ์ทางเพศกับสายสร้อย ความว่า

“ตอนนี้เองผมก็ได้ยินเสียงเคนลงมือลงไม้กับแม่หญิงตั้งเผียะผะ สุภาพบุรุษ รุนจิวก็เลยทนอยู่ไม่ไหว...ผมก้าวออกไปตะคอกเคนว่า ‘ทำไมถึงจะต้องตบตีเขาด้วยวะ’ สายสร้อยอุทานออกมาอย่างตระหนก เสียงดังเหมือน ‘อ๊วย’ กับ ‘ว้าย’ ระคนกัน แล้วพลิกตัวหลุนกับที่นอนสาบ ๆ ของเคนเข้าข้างฝา”

(อุษณา เพลิงธรรม 2556, น. 92)

จากบทข้างต้น จะเห็นได้ว่าสายสร้อยเป็นฝ่ายตอบสนองต่อความต้องการทางเพศของเคน โดยไม่ขัดขืน เพื่อแลกกับความสุขทางกามารมณ์ แม้ตนเองจะตกเป็นเครื่องมือทางเพศของเคนและจัน แม้กระทั่งบัวผันที่เป็นคนรับใช้และรังเกียจกับจันมาตั้งแต่ยังเด็กก็ตกเป็นเครื่องมือทางเพศของจัน เคน และคุณหลวง ความว่า

“ เจ้าคะ?.....ฮ้า ! นี่มันวันงานของคุณจันแท้ ๆ ไม่...ไม่ดีหรอก ”
ผมหยุดแขนให้ลุกขึ้นพร้อมกัน “ ดีซิเนะ ใครจะมารู้ดีกว่าเรา ”
“ แหม...กอดี ! ” บัวผันร้านได้หันตาเห็นเจ้าเล่นไปที่ประตูแล้วสอดลูกกลอน โดยไม่มีเสียง แล้วเล่นต่อไปที่เก้าอี้ยาวบุหนังสีน้ำตาลอมดำ
.....ซัดแล้ว ! นี่ก็นางเอกหนึ่งกลางวันอีกคนหนึ่งของคุณหลวง สักร้อยครั้งร้อย เห็นจะพอได้ ถึงได้ชาญสมรตินัก ดินักละ !”

(อุษณา เพลิงธรรม 2556, น. 299-300)

ข้อความข้างต้นเป็นบทสนทนาระหว่างจันกับบัวผัน จันรังเกียจบัวผันมาตั้งแต่เด็กแต่เมื่อเวลาผ่านไปรูปร่างหน้าตาบัวผันเปลี่ยนไปจันก็กลับเปลี่ยนความคิด และก็มีความสัมพันธ์กันในวันที่ตนเองนั้นแต่งงาน อีกทั้งห้องที่เสพสมกันก็เป็นห้องที่มีรูปแม่ตนเองอยู่อีกด้วย จากที่จันเคยพูดไว้ว่าคุณหลวงนั้นไม่ให้เกียรติ แม่ตนเองมีความสัมพันธ์กับคนรับใช้ต่อหน้ารูปภรรยาตน คำพูดนั้นกลับเข้าหาจันเป็นคนปฏิบัติตามเอง อีกทั้งแม่มะลิซึ่งเป็น

พี่เลี้ยงของจันก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการตกเป็นเครื่องมือทางเพศของผู้ชายในบ้านวิสนันท์ได้ เป็นการสืบทอดระบอบปิตาธิปไตยจากบิดา ซึ่งคุณหลวงก็เคยกระทำเช่นนี้กับผู้หญิงในบ้านวิสนันท์ ดังความว่า

“พี่เลี้ยงได้เข้าไปนอนเป็นเพื่อนอยู่ด้วยในมุ้งผมจนเปลอหลับ และได้ถือเป็นข้อปฏิบัติประจำเรื่อย ๆ และถ้าคืนไหนผมหลับยาก แม่มะลิพี่เลี้ยงของผมคนนี้ก็มียุวิธีกล่อมผมด้วยการลูบคลำอย่างผาดแผลง และดูเหมือนจะทำให้ผมยิ่งหลับยากเสียจนเคยตัว อย่าให้ผมบอกรายละเอียดเลยว่าแม่มะลิแกมียุวิธีกล่อมผมอย่างไร ขอให้ไปให้เลา ๆ ก็แล้วกัน แต่ถ้าแม่มะลิแกเป็นพี่เลี้ยงผมนานปีไป ผมก็เห็นที่จะเสียเด็กเร็วขึ้นกว่าที่เป็นจริงโขทีเดียว”

(อุษณา เพลิงธรรม 2556, น. 54)

2.2 ผู้หญิงในฐานะผู้ครอบครองอำนาจ

คุณแก้วเป็นตัวละครผู้หญิงในฐานะผู้ครอบครองอำนาจ ซึ่งเป็นอำนาจแห่งกามารมณ์ และอำนาจแห่งการแย่งชิงความเป็นใหญ่ในบ้านวิสนันท์ คุณแก้วเป็นลูกของคุณหลวงกับน้าवादมีความจงเกลียดจงชังจันตามที่คุณหลวงปลุกฝังมาแต่ยังเล็ก ต่อมาจึงอ้างว่าถูกจันข่มขืนเป็นเหตุให้จันต้องถูกขับไล่ออกจากบ้านวิสนันท์ ในภายหลัง แก้วได้ร่วมประเวณีกับขจร ลูกของคุณบุญเลื่อง น้าवादจึงเสนอให้จันรับเป็นบิดาของบุตรในครรภ์ คุณแก้ว คุณแก้วจึงยอมสมรสกับจัน เพื่อรักษาหน้าตาของวงศ์ตระกูลแก้วให้กำเนิดบุตรชายหนึ่งคน เนื่องจากทารกนั้นเกิดจากการร่วมประเวณีในหมูญาติ จึงมีภาวะโง่เขลาเบาปัญญา และจันตั้งชื่อให้ทารกนั้นว่า ปรีภัย-อัปรีภัย วิสนันท์ ด้วยความที่คุณแก้วถูกเลี้ยงดูจากคุณหลวงและน้าवादแบบตามใจ ทำให้คุณแก้วเป็นคนเอาแต่ใจตัวเอง คิดว่ามีพ่อแม่หนุนหลังสามารถกระทำได้ทุกอย่าง เมื่อถูกปลุกฝังให้เกลียดจันมาตั้งแต่เด็กกลับต้องได้มาแต่งงานกับจันแบบเปิดเผยเพื่อรักษาหน้าตาวงศ์ตระกูล ทำให้คุณแก้วยิ่งเกลียดจันขึ้นทวีคูณ เมื่อจันเป็นผู้ครอบครองอำนาจในบ้านวิสนันท์อำนาจทุกอย่างของคุณแก้วเมื่อมีคุณหลวงก็หมดลง ความกระหายในอำนาจของคุณแก้วจึงมีมากขึ้นเรื่อย ๆ ยอมทำทุกอย่างเพื่อที่จะได้มาซึ่งอำนาจของตนเอง พยายามอยู่เหนืออำนาจจันให้ได้ แต่ด้วยอำนาจการสั่งการในบ้านวิสนันท์ไม่สามารถเอาชนะจันได้ จึงเกิดเป็นอำนาจทางกามารมณ์ช่วงชิงการครอบครองตัณหากามเป็นใหญ่ ด้านเพศสัมพันธ์ภายในบ้าน จึงทำให้คุณแก้วเปิดศึกช่วงชิงผู้หญิงมาเป็นคนปรนนิบัติภายใต้อำนาจของตนเพียงผู้เดียว จึงมีความรักร่วมเพศกับบุญเลื่อง ดังความว่า

“ ผู้หญิงสองคนต่างกันขนาดแม่กับลูกกำลังเกี่ยวพันกระสันสวาทกันอยู่อย่าง อุลามกอุตริผิดเพศเสียจนน่าฟ้าผ่า คุณแก้วหันหลังให้ผม กำลังชุกหน้าไข่เข้าชำแรกหาความที่นับนเทิงให้แก่เพื่อนและแก่ใจร้านเหตุหรรษ์ของตัวเองด้วย เธอกำลังเป็นฝ่ายปรนปรือและทำอย่างเดียวกับที่ผมเคยทำให้คุณบุญเลื่องเสมอเป็นการเบิกโรงก่อนจะเข้าถึงแก่นของกริธาการ ”

(อุษณา เพลิงธรรม 2556, น. 345)

จากตัวบทข้างต้นสะท้อนแนวคิดสตรีนิยมสายวัฒนธรรม ผู้หญิงมีภาวะการตัดสินใจไม่ด้อยกว่าไปกว่าผู้ชายสมัยนั้น กล่าวคือ คุณแก้วและคุณบุญเลื่องในเรื่องของการมีเพศสัมพันธ์นั้นไม่กำหนดขอบเขตอีกต่อไป เนื่องจากสภาพรอบข้างที่มีแต่การสมสู่ และการสมสู่ทางเพศกับเพศตรงข้ามไม่สามารถมอบความสุขให้ได้ก็เลยหันมามอบความสุขให้กันเอง เมื่อกระทำไปเรื่อย ๆ จึงทำให้สภาพจิตใจของอีกคนเปลี่ยนไปลุ่มหลงในกามารมณ์รสชาติ ที่แปลกใหม่ของการเล่นกรีฑากาม จนไม่สามารถหยุดห้ามใจตัวเองได้อีกต่อไป

2.3 ผู้หญิงในฐานะผู้บ่มเพาะคุณงามความดี

น้ำวาทเป็นตัวละครผู้หญิงในฐานะผู้บ่มเพาะคุณงามความดีให้จัน ดารา ซึ่งน้ำวาทเปรียบเสมือนแม่ของจันที่ได้มอบความรัก ความเมตตาปราณี อย่างไม่มีเงื่อนไขให้แก่จัน ดังความว่า

“เรื่องระหว่างน้ำวาทกับผม...เธอเป็นตุ๊กตาของผมนอนอยู่หลายซับลหลายซ็อน ทั้งในแง่บุญคุณและในแง่ฐานะ ในแง่บุญคุณก็ตั้งที่คุณได้ทราบมาแล้ว น้ำวาทเลี้ยงดูผมมาตั้งแต่อายุผมเพิ่งได้ร้อยวัน และทำมาด้วยน้ำจิตน้ำใจแท้ ๆ ส่วนในแง่ฐานะ... ที่เกี่ยวกับผมโดยตรงในเมื่อน้ำวาทได้ชื่อว่าเป็นเมียของพ่อผม น้ำวาทก็ยอมได้ชื่อว่าเป็นแม่ของผมด้วยโดยอัตโนมัติ และโดยการยอมรับซึ่งผมได้มีอยู่แล้วเต็มหัวใจอีกด้วย”

(อุษณา เพลิงธรรม 2556, น. 41)

ความสำนึกในคุณค่าของการให้ความรักอย่างบริสุทธิ์ของน้ำวาทจึงทำให้จัน ดารา เกิดความเมตตาต่อเด็กชายปรีดิ์ ลูกติดท้องของคุณแก้ว ดังที่จันกล่าวว่า

“ถึงเวลาที่ผมจะทำหน้าที่ของผมบ้างแล้ว หน้าที่โดยมโนธรรมอย่างน้ำวาทเคยได้ทำให้ผมมาแล้วในครั้งนั้น เมื่อผมอายุยังนับด้วยวันและเดือนอย่างไอ้หนูกำลังนี้ และตกอยู่ในฐานะเลวร้ายกว่าไอ้หมอนี้เสียอีก และไม่ใช่ว่าเป็นการตอบแทนหรือชดเชยสิ่งใดทั้งนั้น เพราะที่น้ำวาทเคยทำมาก็มิใช่ด้วยพันธะอะไรจริงจัง เธอทำไปด้วยน้ำใจที่หลั่งมาเองอย่างน้ำฝน ซึ่งไม่ได้เกิดอย่างฝนเทียมเสียด้วย สำหรับผมในครั้งนั้นก็เช่นกัน จะทำหรือไม่ทำก็ได้ ผมเข้าใจดี

ไอ้ผมมันก็บังเอิญเกิดมาเป็นคนอย่างว่าเสียด้วย ทั้งที่เกิดมาเป็นคนที่ตื้นลงไปเดินลงไปเดินอยู่ข้างใต้ดินตั้งครึ่งค่อนตัวก็ยังอุตสาหะเห็นใจแม้กระทั่งเทวดา ผมหยิบไอ้หนูเอาขึ้นมาอุ้ม มันนอนมองคางผมตาปริบ ๆ ลูกตาของมันยังมีอยู่แต่ตาดำ ๆ แท้ ๆ สมอย่างที่เขาเรียกเด็กในวัยนี้กันว่านุ่นแผละ..มันยังไม่มีเล็บจากจิตหัวใจเข้ามาปะปนอยู่เลย แล้วผมก็พูดกับมันว่า ‘ข้าจะเป็นพ่อ เป็นแม่ให้เอง-ไอ้หนูเอ๊ย เป็นตาให้ด้วยอีกอย่างก็ยิ่งไหววะ’”

(อุษณา เพลิงธรรม 2556, น. 41)

จากการแสดงออกของจัน ดารา จะเห็นได้ว่าเขามีความเห็นใจ รักอย่างเมตตาและให้อภัยผู้อื่น สิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดความดีขึ้นในจิตใจของจัน ดารา คือความรักที่ได้จากน้ำवादที่อบรมบ่มเพาะให้จันมีพื้นฐานทางจิตใจที่ดี แสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงที่มีอำนาจของน้ำवादในการบ่มเพาะจัน และมีอำนาจในการตัดสินใจที่นอกกรอบระบอบปิตาธิปไตย

2.4 ผู้หญิงในฐานะตัวแทนความบริสุทธิ์

ไฮซินธ์เป็นตัวละครผู้หญิงในฐานะตัวแทนความบริสุทธิ์ ไฮซินธ์เป็นหญิงสาวมุสลิมอายุสิบหกปี รั่าเรียนหนังสือในจังหวัดพระนคร และได้พบจัน ณ โรงเรียนภาษาอังกฤษภาคค่ำ ตัวละครผู้เล่าพรรณนาลักษณะทางกายภาพของไฮซินธ์แตกต่างจากการนำเสนอภาพคุณบุญเลื่อง กล่าวคือ ไม่ปรากฏข้อความพรรณนาที่กระตุ้นเร้าอารมณ์ทางเพศ แต่กล่าวถึงความอ่อนโยน ความบอบบาง ความสงบเสงี่ยม ดังความว่า

“ร่างระหงและค่อนข้างผอม ผิวคล้ำและชวนให้หมอง ผมสีมน้ำตาลจัดอย่าง สีอำพันและยาวเหยียดประบ่า นัยน์ตาโตก เป็นคนเสงี่ยมและขริม แต่เวลาเธอยิ้ม ละकुณเอ๋ย...ฟ้าให้แจ่มเท่าแจ่ม สวยเท่าสวยยังไรก็ไม่เทียบเทียมเธอ”

(อุษณา เพลิงธรรม 2556, น. 72)

ชื่อ “ไฮซินธ์” ของตัวละครเป็นชื่อดอกไม้ชนิดหนึ่งซึ่งเรียกว่า ไฮยาซินธ์ (Hyacinth) มีความหมายด้านศาสนา จอร์จ เพอร์กูสัน (2542, น. 23) อธิบายว่า ในคริสต์ศิลป์ ดอกไฮซินธ์เป็นสัญลักษณ์แห่งความสงบทางจิตใจและเกี่ยวข้องกับความบริสุทธิ์แห่งจิตวิญญาณ ซึ่งมีที่สถิตในสรวงสวรรค์

ในทางพระพุทธศาสนา ดอกไม้ที่ใช้เป็นสัญลักษณ์อย่างกว้างขวางคือดอกบัวดอกไม้นี้ แม้เกิดในน้ำแต่ก็ไม่เปียกน้ำ ผุดขึ้นพ้นน้ำ ชูดอกอยู่เหนือน้ำ จึงนำไปใช้เปรียบเทียบกับความบริสุทธิ์ปราศจากกิเลส (พระมลลิตาจารย์, 2549) อุษณา เพลิงธรรมอ้างถึงตัวละครวาสัญฐิ ในภาคสวรรค์จากบทประพันธ์เรื่องกามนิต-วาสัญฐิ เพื่อสร้างภาพพจน์เปรียบเทียบตัวละครไฮซินธ์กับดอกบัว ตามเนื้อเรื่องภาคสวรรค์ เทพบุตรกามนิตจ้องดูวาสัญฐิอุบัติกลางดอกบัวขาว ในเรื่องของจัน ดารา ตัวละครผู้เล่ากล่าวถึงหญิงคนรักว่า “ไฮซินธ์เป็นเสมือนวาสัญฐิ ในภาคสวรรค์สำหรับผมซึ่งเป็นชาวโลกียอยู่ตลอดเวลา” (อุษณา เพลิงธรรม 2556, น. 134) และ “นึกเห็นภาพไฮซินธ์อยู่ในที่นั่งของวาสัญฐิแห่งภาคสวรรค์อยู่ร่าไป” (อุษณา เพลิงธรรม 2556, น. 241) แสดงให้เห็นว่าไฮซินธ์ซึ่งเป็นคนรักของจันมีคุณสมบัติของความบริสุทธิ์

ลักษณะทางกายภาพและบุคลิกของไฮซินธ์แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างไฮซินธ์กับจัน ปราศจากกามารมณ์ แม้ในยามที่จันมีโอกาสอยู่ตามลำพังกับไฮซินธ์ภายในบ้านของเธอยามค่ำ หรือขณะที่จันเดินไปส่งไฮซินธ์ที่บ้านหลังเลิกเรียนอย่างเจียบ ๆ การสื่อสารระหว่างจันกับไฮซินธ์ก็เป็นไปด้วยดี เป็นความรักที่บริสุทธิ์ ดังความว่า

“ผมไม่รู้ว่ามีมันคืออะไรแต่ผมก็รู้ว่ามันต่างกับอะไร ผมบอกตัวเองอยู่ทุกคืนว่า ผมรักไอซินธ์ และใจผมก็เห็นพ้องและยอมรับเต็มที่ ผมไม่เคยได้คำนึงถึงเธอโดยมีอารมณ์กำหนดเป็นสื่อเลย และพอมันเคลื่อนคล้อยตามครรลองเข้าสู่อารมณ์กำหนด จนได้ในบางครั้ง ที่ฟุ้งซ่านอยู่อย่างเงิบงำและล้าลิกนั้น มันก็แตกต่างกับที่เคยผ่านพบ มาทุกอายตนะ มันเป็นเหมือนอารมณ์ที่ไร้เพยออกมาจากข้อซ่อนกลืน ไม่ใช่เห็น ออกมาอย่างสะอៃ จากชุมชนตามสรรพางค์”

(อุษณา เพลิงธรรม 2556, น. 74)

จากข้อความข้างต้น จะเห็นได้ว่าความรู้สึกของจันที่มีต่อไอซินธ์เป็นความรักที่บริสุทธิ์ ปราศจาก กามารมณ์ และมีเคนเป็นพยานรับรู้ เคนขอยุ่งเกี่ยวกับไอซินธ์ด้วยความเข้าใจคิดว่าไอซินธ์เป็นหญิงที่แบ่งปันกันได้ กับจันดังเช่นหญิงอื่น ๆ จันโกรธจนถึงขั้นทำร้ายร่างกายเคนแล้วจึงบอกให้เข้าใจถึงอารมณ์รักบริสุทธิ์ของจันต่อ ไอซินธ์ ความว่า “คนเราจะมีผู้หญิงเอาไว้คิดถึงในทางที่ดี...ไม่คิดลับหลังคิดนอนกับเขาบ้างไม่ได้เสียหรือวะ” (อุษณา เพลิงธรรม 2556, น. 85) และเมื่อจันถูกเนรเทศออกบ้านและไปอยู่ที่พิจิตร เป็นระยะเวลา 3 ปี เมื่อกลับมายังบ้านวิสนันท์อีกครั้งไอซินธ์ก็จากเขาไปด้วยโรคไทฟอยด์ แสดงให้เห็นว่าความรักอันบริสุทธิ์ของจัน ได้สิ้นสุดลงแล้ว ดังความว่า

“ความรักของผมที่กรำอยู่กับความไฝฝืนมาเป็นแรมเดือนแรมปีนั้น ถึงยังไร ก็เป็นของเกษมสุขอยู่แก่ใจ สุขเกษมทั้งที่ควรจะทุกข์ทเวซอยู่อย่างบัดเดี๋ยวนี จึงเป็นอันว่าจะสุขหรือทุกข์กับความรัก ค่าและผลของมันก็ครือกันในความเป็นจริง... จะสุขหรือทุกข์กับความรัก ไอซินธ์ก็ตายจากไปแล้วอยู่นั่นเอง”

(อุษณา เพลิงธรรม 2556, น. 239)

สรุปและอภิปรายผล

นวนิยายเรื่องของจัน ดารา ของอุษณา เพลิงธรรม เป็นนวนิยายที่สะท้อนบทบาทของผู้หญิงในสังคม พิธาธิปไตย คือ ตัวละครชายในเรื่องแสดงอำนาจเป็นใหญ่ของเพศชายและกดขี่ข่มเหงหญิงให้ตกเป็นเบี้ยล่าง ทางเพศ จึงปรากฏบทบาทของผู้หญิงในฐานะวัตถุทางเพศ ที่ผู้ชายเป็นผู้กระทำ ส่วนผู้หญิงเป็นฝ่ายตอบสนอง ต่อความต้องการของผู้ชาย ประกอบกับความเชื่อที่ว่าเกียรติยศของชายวัดกันจากจำนวนภรรยาหรือนางบำเรอ ผู้หญิงจึงอยู่ในฐานะวัตถุทางเพศที่เปิดโอกาสให้เพศชายแสวงหาความสุขทางเพศ บทบาทของผู้หญิงในฐานะ ตัวแทนความบริสุทธิ์ และบทบาทของผู้หญิงในฐานะบ่มเพาะคุณงามความดี ซึ่งเป็นค่านิยมทางสังคมที่ผู้หญิง พึงปฏิบัติ นอกจากนี้ยังสะท้อนแนวคิดสตรีนิยมที่ในเรื่องของจัน ดารา ผู้หญิงจะเป็นเหยื่อของกามารมณ์ของผู้ชาย เกือบทั้งหมด การเคลื่อนไหวทางสังคมยุคสมัยนั้นความเชื่อที่ว่า ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า และความไม่เท่าเทียมกัน

ระหว่างเพศของยุคสมัยนั้นจึงปรากฏบทบาทของผู้หญิงในฐานะผู้ครอบครองอำนาจ เป็นอำนาจทางกามารมณ์ และการเบี่ยงเบนทางเพศ การร่วมกามารมณ์กับเพศเดียวกัน ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงสิทธิเสรีภาพแห่งความเท่าเทียมของผู้หญิง และการครอบครองอำนาจแทนที่สังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่

จากการสรุปผลการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ในสังคมปีตาธิปไตย ที่ปรากฏในนวนิยาย “เรื่องของจัน ดารา” สามารถอภิปรายผลได้ว่า การแสดงอำนาจเป็นใหญ่ของเพศชาย การกดขี่ข่มเหงเพศหญิง และการจำกัดเสรีภาพของเพศหญิง ส่งผลให้เกิดแนวคิดสตรีนิยม บทบาทของผู้หญิงมีมากขึ้น เพราะต้องการเทียบเท่ากับผู้ชาย สอดคล้องกับ รีนฤทัย สัจจพันธุ์ (2555, น. 389) ที่กล่าวว่า ผู้หญิงในสังคมเมืองรับอิทธิพลแนวคิดตะวันตกจากการศึกษาเล่าเรียนและจากสื่อมวลชนมากขึ้น ผู้หญิงจึงเกิดความตระหนักในความสามารถ มีความเชื่อมั่น และการเรียกร้องสิทธิของตน ที่มักจะถูกกละเลยหรือเอาเปรียบจากผู้ชาย และธัญญา สังขพันธานนท์ (2559, น. 267-268) ที่ได้เสนอไว้ว่า ความเป็นหญิงและชายนั้นถูกทำให้แตกต่างโดยสังคมของเรา และผู้หญิงมักจะถูกจัดระเบียบ หรือจัดการไม่ให้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ในทุกพื้นที่และสถาบันทางสังคม จึงมีความปรารถนาที่จะเปลี่ยนแปลงสถานะนี้ให้หมดไป ในการนำเสนอทัศนะใหม่ทางสังคมที่จะขจัดความคิดเก่าที่ว่าทำไมผู้หญิงจึงเป็นอย่างนั้น และพยายามมองด้วยทัศนะใหม่ของผู้หญิงไม่ได้มีฐานะที่ต่ำต้อยและผู้ชายก็ไม่ได้เหนือกว่าผู้หญิง

ข้อเสนอแนะ

ควรศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์ในสังคมปีตาธิปไตยที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องอื่น ๆ ด้วย เพื่อเปรียบเทียบลักษณะร่วมและลักษณะที่แตกต่างกับบทบาทของผู้หญิงในสังคมปีตาธิปไตยที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องของจัน ดารา

เอกสารอ้างอิง

- จอร์จ เฟอร์กูสัน. (2542). *เครื่องหมายและสัญลักษณ์ในคริสต์ศิลป์*. แปลและเรียบเรียงโดย กุลวดี มกราภิรมย์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทัดจันทร์ เกตุสิงห์สร้อย. (2554). *การวิเคราะห์สถานภาพและบทบาทของแม่ในนวนิยาย “ลับแล, แก่งคอย”*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการพัฒนาอาชีพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปิ่นหล้า ศิลาบุตร. (2551). *สถานภาพและบทบาทของตัวละครหญิงในนวนิยายของปิยะพร คักดีเกษม*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พรสวรรค์ สุวรรณธาดา. (2552). “ มโนทัศน์สตรีนิยม : ความเสมอภาคหญิงชายในนวนิยายไทย.” *วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น* 26, 3 (กันยายน-ธันวาคม): 29-52.

- พระวิมลศีลาจาร. (2496). *ดอกบัวกับพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: อักษรนิติ.
- รัฐจวน อินทรกำแหง. (2539). “จดหมายถึงหลาน.” ใน *วรรณกรรมวิจารณ์*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: ต้นอ้อแกรมมี.
- รื่นฤทัย สัจจพันธุ์. (2545). *มิใช่เพียง “นางเอก”*. กรุงเทพฯ: ประพันธ์สาส์น.
- วรุณี อุดมศิลป์. (2559). “พื้นที่แห่งอดีตพิเศษ ใน เรื่องของจัน ดารา.” ใน *แฉ่วนวรรณคดี ทฤษฎีร่วมสมัย*. ปทุมธานี: สาคร.
- เสนาะ เจริญพร. (2546). *ภาพเสนอผู้หญิงในวรรณกรรมไทยช่วงทศวรรษ 2530 : วิเคราะห์ความโยงใยกับประเด็นทางสังคม*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนา สังคม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เสาวคนธ์ วงศ์ศุภชัยนิมิต. (2559). *การศึกษาสถานภาพและบทบาทผู้หญิงในนวนิยายของณารา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อรอนงค์ สวัสดิ์บุรี. (2533). *คอลัมน์ตอบปัญหาชีวิตในนิตยสารในการสะท้อนบทบาท และสถานภาพของสตรีไทย*. ปริญญาโทนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสาร สื่อมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุษณา เฟื่องธรรม. (2556). *เรื่องของจัน ดารา*. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพฯ: มติชน.
- Arneil, Barbara. (1999). *Politics and Feminism*. United Kingdom: Black Publishers.

บทบาทและพฤติกรรมกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในสังคมปิตาธิปไตย ที่สะท้อนผ่านละครเรื่อง “สามีสี่ทอง (The Husbands)”

วิภาวรรณ จันทรมณี¹ อัจฉราภรณ์ ไชยณรงค์² อัจฉรียา บุญณะ³
และบุษกร โภมลตรี⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องบทบาทและพฤติกรรมกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในสังคมปิตาธิปไตยที่สะท้อนผ่านละครเรื่อง “สามีสี่ทอง (The Husbands)” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทและพฤติกรรมกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในสังคมปิตาธิปไตยที่สะท้อนผ่านละครเรื่อง “สามีสี่ทอง (The Husbands)” โดยศึกษาผ่านตัวละครหลัก 3 ตัว คือ นีรา ทองพัน และลิเกา เพื่อทำความเข้าใจบทบาทและพฤติกรรมกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาต่ออำนาจของสามี ที่ถูกครอบงำด้วยแนวคิดปิตาธิปไตย ผลการวิจัยพบว่าละครสามีสี่ทองมีการนำเสนอบทบาทและพฤติกรรมกรรมการต่อสู้ของตัวละครภรรยา ดังนี้ บทบาทและพฤติกรรมกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิการยกย่องนับถือว่าเป็นภรรยา บทบาทและพฤติกรรมกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิในการไม่ถูกดูหมิ่นจากสามี บทบาทและพฤติกรรมกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในการไม่ถูกประพฤตินอกใจ บทบาทและพฤติกรรมกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในการได้รับความเป็นใหญ่ในบ้าน และบทบาทและพฤติกรรมกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในการได้รับความสุขทั้งทางกายและทางใจ ผลสรุปของพฤติกรรมกรรมการต่อสู้คือภรรยาทั้งสามไม่สามารถเปลี่ยนแนวคิดปิตาธิปไตยของสามีได้จึงเลือกที่จะออกจากอำนาจดังกล่าวโดยการยุติความสัมพันธ์คือหย่ากับสามี อย่างไรก็ตามภรรยาที่ยังไม่อาจหลุดพ้นจากแนวคิดปิตาธิปไตยโดยสมบูรณ์ เป็นเพียงความต้องการที่จะหลุดจากกรอบความเคยชินเดิม เพื่อสร้างความเคยชินใหม่มาครอบงำ ดังนั้นแม้ว่าเป็นการศึกษาผ่านละครโทรทัศน์แต่ยังเป็นภาพสะท้อนปัญหาชีวิตครอบครัวที่เกิดขึ้นในสังคมเพื่อเห็นผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของสามีที่อยู่ในกรอบอำนาจปิตาธิปไตย

คำสำคัญ: การต่อสู้ สิทธิ ปิตาธิปไตย สามีสี่ทอง

¹⁻³ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาและภาษาไทยประยุกต์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

⁴ อาจารย์ ดร., ภาควิชาสารพัดศึกษา คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทนำ

ในยุคที่ผู้คนสามารถเข้าถึงสื่อสารมวลชนได้ง่าย ผ่านช่องทางสื่อที่มีความหลากหลาย ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ รวมไปถึงสื่อออนไลน์ โดยสื่อเหล่านี้เป็นตัวกลางในการนำเสนอข้อมูลไปยังผู้รับสาร ซึ่งถือได้ว่าสื่อมีอิทธิพลต่อผู้คน เปรียบได้กับปัจจัยที่ 5 มีหน้าที่ในการถ่ายทอดเรื่องราวของสังคม เปรียบเสมือนกระจกที่สะท้อนสังคม จรรโลงใจผู้ชมและสร้างความบันเทิงใจเป็นสุนทรียะอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ ซึ่งมีบทบาทและอิทธิพลอย่างยิ่งต่อคนในสังคม ดังที่ เมทินี ทองศรีเกตุ (2552) ได้กล่าวถึงอิทธิพลของสื่อโทรทัศน์ไว้ว่า “เป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายเข้าถึงได้ทุกเป้าหมาย ทำให้ได้รับความนิยมจากทุกเพศทุกวัย และอยู่กับคนในสังคมไทยมาอย่างยาวนานได้รับความนิยมมากกว่าสื่อประเภทอื่น ๆ เนื่องจากสามารถรับรู้ได้ทั้งภาพและเสียงและมีแนวโน้มที่จะพัฒนาเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ชมตามยุคสมัย

สื่อโทรทัศน์ที่มีผู้ชมรับชมมากที่สุด คือรายการประเภทละครไทยหรือซีรีส์ไทยโดยละครให้ทั้งความบันเทิงพร้อมทั้งสอดแทรกแง่คิดทำให้เป็นที่ชื่นชอบของคนดู ก็จะเป็นที่สนใจของสังคม โดยเนื้อหาประเภทหนึ่งที่ได้รับคามสนใจอย่างมากจากผู้ชม ก็คือละครที่มีเนื้อหาประเภทสะท้อนสังคม เช่น ปัญหาครอบครัว ปัญหาชีวิตคู่

สภาพสังคมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เราล้วนถูกปลูกฝังค่านิยมในเรื่องของอำนาจบิดาธิปไตย หรือความคิดชายเป็นใหญ่ สืบเนื่องมาจากการที่ผู้ชายมีบทบาทในการเป็นหัวหน้าครอบครัว ทำให้บทบาทและอำนาจของผู้หญิงถูกลดทอนลง และได้รับการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกับผู้ชาย จะเห็นได้เด่นชัดในเรื่องระบอบการปกครองที่ผู้ชายมีอำนาจในการปกครองเท่านั้นและการได้รับการศึกษาในสมัยก่อนมีเพียงผู้ชายเท่านั้นที่มีสิทธิในการศึกษาหาความรู้ เพศหญิงจะถูกจำกัดให้เรียนรู้เพียงงานในบ้าน ดังเช่นที่ ปราง ยอดเกตุ (2556) ได้กล่าวถึงบทบาทผู้หญิงในอดีตไว้ว่า ประเทศไทยตั้งแต่สมัยอดีต สถานภาพของสตรีไทยไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมสตรีมักถูกมองเป็นสิ่งที่ด้อยคุณค่า ไร้ความสามารถ ถูกกดขี่ข่มเหง และกีดกัน ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจและการเมืองไม่มีสิทธิและบทบาทหรือฐานะใดในทางสังคมซึ่งไม่ได้รับความเสมอภาคเท่าเทียมผู้ชาย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาบทบาทและพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในสังคมบิดาธิปไตยที่สะท้อนผ่านละครเรื่องสามีสี่ทอง “(The Husbands)”

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ทำให้เห็นและเข้าใจถึงบทบาทและพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในละครเรื่องสามีสี่ทอง “(The Husbands)”
2. ทำให้เกิดการตระหนักคิดและมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของคนในสังคมเกี่ยวกับบิดาธิปไตย
3. สามารถใช้เป็นแนวทางในการศึกษาบทบาทและพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของตัวละครผู้หญิง ในงานละครเรื่องอื่นต่อไป

วิธีการศึกษา

บทความวิจัยนี้ศึกษาบทบาทและพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในสังคมปิตาธิปไตยที่สะท้อนผ่านละครเรื่อง “สามีสี่ทอง (The Husbands)” ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบและขอบเขตของระเบียบวิธีวิจัยหรือกระบวนการวิจัยดังกล่าวมาใช้ในการดำเนินการศึกษาโดยสรุปดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเรื่อง “สามีสี่ทอง (The Husbands)” ที่ผู้วิจัยได้รับชมผ่านสื่อทางโทรทัศน์ที่ออกอากาศผ่านช่องอัมรินทร์ทีวี ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ เวลา 22.00 น. ตั้งแต่ตอนที่ 1-28 และชมย้อนหลังเพิ่มเติมจากเว็บไซต์อินเทอร์เน็ต จากนั้นได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้แนวคิดตามหลักพระพุทธศาสนาในเรื่อง สามีที่ดี 5 ประการ (สังคาลสูตร) เป็นพระสูตรหนึ่งในสุตตันตปิฎก ที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ต่อบุคคล และวิธีปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านั้น โดยเลือกนำหลักที่สามีควรกระทำต่อภรรยามาเป็นกรอบแนวคิดร่วมกับแนวคิดปิตาธิปไตย คือความคิดที่ว่าผู้ชายเป็นใหญ่เหนือผู้หญิง เป็นความคิดที่อยู่ในรากฐานของสังคม และแนวคิดสตรีนิยมที่เกี่ยวข้องกับสิทธิของภรรยา เป็นแนวคิดที่ต้องการให้ผู้หญิงหลุดพ้นจากการกดขี่ข่มเหงจากผู้ชาย ซึ่งทั้งสองแนวคิดมีความขัดแย้งกัน มาเป็นแนวทางในการศึกษาและอธิบายตามกรอบแนวคิดที่วางไว้ และนำเสนอด้วยวิธีแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Statistics)

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์บทบาทและพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในสังคมปิตาธิปไตยที่สะท้อนผ่านละครเรื่องสามีสี่ทอง ได้ผลการวิเคราะห์ดังนี้

1. บทบาทและพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิการยกย่องนับถือว่าเป็นภรรยา

1.1 คำหลวง/ทองพัน

คำหลวง เป็นผู้ชายที่รักสนุก คิดว่าการเที่ยวกลางคืนเป็นเรื่องปกติของผู้ชาย ในความคิดของคำหลวง คิดว่าการที่เขาจดทะเบียนสมรสกับทองพันถือว่าเป็นการยกย่องทองพันเพียงพอแล้วและเป็นการบอกกับสังคมภายนอกว่า ทองพันคือภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมาย

ทองพัน คิดว่าการที่คำหลวงจดทะเบียนสมรสให้ยังไม่เพียงพอ ทองพันต้องการการให้เกียรติในฐานะที่ตนเป็นภรรยา ทั้งการเป็นภรรยาเพียงคนเดียว คำหลวงต้องพาตนเองไปทุกที่

ต่อมาทองพันรู้สึกว่ารฐานะการเป็นภรรยาของตนเองเริ่มสั่นคลอนเมื่อ พองาม เข้ามาในฐานะลูกของคำหลวงที่เกิดกับงามตา เมื่อพองามเข้ามามีบทบาทในฐานะลูก ส่งผลให้พฤติกรรมของคำหลวงเปลี่ยนไป เช่น ไม่เที่ยวกลางคืน กลับมามีความรับผิดชอบ และเริ่มไม่เชื่อในคำพูดของทองพัน เช่น ทองพันบอกให้คำหลวง

ไปตรวจ DNA แต่คำหลวงก็ไม่ไป เพราะเชื่อในความคิดของตนเองว่าพองามคือลูกของตน ทำให้ทองพันต้องหาวิธีปกป้องสถานะความเป็นภรรยาของตน โดยการปลอมแปลงผล DNA เพื่อให้คำหลวงเข้าใจผิดว่าพองามไม่ใช่ลูกของตนและพยายามหาข้อเสียของการมีลูกมาพูดให้คำหลวงเปลี่ยนใจ

“...ไม่ให้ฉันคิดมากได้ยังไง จู๋ ๆ คุณก็มีลูกนะ แล้วคุณมันใจได้ยังไงว่าเรื่องนี้จะไม่ทำให้ชีวิตคู่ของเราเปลี่ยนไป...”

ทองพัน ตอนที่ 9

บทสนทนาข้างต้นวิเคราะห์ได้ว่า ทองพันมีความกลัวว่า ถ้าหากคำหลวงมีลูกที่ไม่ได้เกิดจากตน จะทำให้บทบาทความเป็นภรรยาของตนต้องสั่นคลอน รวมไปถึงชีวิตคู่ของตนและคำหลวงจะไม่เหมือนเดิม จึงต้องการเน้นย้ำสถานะภรรยาคนเดียวที่ถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อยืนยันสถานะภรรยาของตนเอง และแสดงถึงความพยายามรักษาอำนาจของตนเองไว้ โดยยืนยันว่าตนเองเป็นคนในครอบครัว และผลักใส่ให้พองามกลายเป็นคนนอกทั้งทางคำพูดและการกระทำ

1.2 ยล/นيرا

ยล คิดว่าการยกย่องนับถือในฐานะภรรยาคือ การจดทะเบียนสมรสเพื่อเป็นหลักประกันให้กับนिरาว่าตนเองจะซื่อสัตย์ต่อนิรา ให้ใช้นามสกุลของตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นตระกูลที่มีชื่อเสียงในสังคมและ ออกงานร่วมกับภรรยาเพื่อรักษาภาพลักษณ์และทำให้สังคมรับรู้ถึงความสมบูรณ์แบบของครอบครัว เช่น ตอนที่ยลจัดงานครบรอบวันแต่งงานให้กับนिरาโดยเชิญแขกและสื่อจำนวนมาก อีกทั้งยังให้การสนับสนุนภรรยาในการทำงานและดูแลครอบครัว แต่ก็เป็นเพียงการยกย่องเฉพาะต่อหน้าคนในสังคมเท่านั้นเพราะในบ้าน ยลคือผู้ที่มีสิทธิ์ในการตัดสินใจทุกเรื่อง

นिरา ทะเบียนสมรสของนिरา เปรียบเสมือนหนังสือสัญญาระหว่างนिरากับแม่ของยลเพื่อปกป้องภาพลักษณ์ในสังคมของครอบครัวยล นिरาจึงคิดว่าแค่จดทะเบียนสมรสนั้นไม่เพียงพอ ยลควรยกย่องตนเป็นภรรยาเพียงแค่มองคนเดียวและประกาศกับสังคมว่าตนเป็นภรรยา ซึ่งเมื่อนิราต้องการเข้ามาเป็นภรรยาหลวงที่ถูกต้องตามกฎหมายแม้ว่ายลจะมี **ไหม** มาก่อนตน ทำให้นิราต้องหาวิธีจัดการไหมออกจากชีวิตยล โดยการเอาเรื่องที่ยลไปมีความสัมพันธ์กับ **ภัสสร** ซึ่งเป็นพนักงานในบริษัท พร้อมทั้งกดดันไหมจนตัดสินใจออกจากชีวิตยลด้วยนิสัยของนिरาที่ยึดติดกับภาพลักษณ์ในสังคม จึงต้องการให้คนอื่นเห็นว่าครอบครัวของตนเองสมบูรณ์แบบ

เมื่อยลนำป่านและเป้ง ซึ่งเป็นลูกของภรณยาน้อยเข้ามาอยู่ในบ้าน แม่วานิราจะยอมรับในความคิดเห็นของยล ถึงอย่างนั้นก็ทำให้นิรา รู้สึกว่าฐานะความเป็นภรรยาของตนเองไม่มั่นคง แต่ต้องทำตัวเข้มแข็งเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับลูกทำตามบทบาทของแม่ นิรา มีพฤติกรรมในการต่อสู้โดยการให้เงินแก่พ่อเลี้ยงของเป้ง

เพื่อให้โกหกยลว่า เป้งไม่ใช่ลูกของยลแต่เป็นลูกของใหม่กับสามีเก่า ในความคิดของนีรานั้นต้องการความเป็นครอบครัวในบ้าน โดยตนอยากให้บ้านเป็นพื้นที่สำหรับตนและลูก ๆ เท่านั้น ไม่ต้องการให้สามีนำผู้หญิงคนอื่นหรือลูกของภรรยาอื่นเข้ามาอาศัยอยู่ในบ้าน แต่ก็ถูกสามีบีบบังคับ ตนจึงต้องยอมให้สามีนำลูกของภรรยาอื่นเข้ามาในบ้าน

“... บ้านนี้ขอให้เป็นที่ของฉันกับลูก ๆ อย่าพาคนอื่นเข้ามา...” นีรา ตอนที่11

บทสนทนาข้างต้นวิเคราะห์ได้ว่า นีรามีความต้องการเรียกร้องสิทธิในฐานะภรรยา โดยการไม่ต้องการให้คนอื่นที่ไม่ใช่คนในครอบครัวเข้ามาภายในบ้าน อยากให้บ้านเป็นพื้นที่ส่วนตัวของครอบครัว เป็นการยืนยันพื้นที่แห่งอำนาจของตนเอง (ภรรยา) และผลักไสภรรยาอื่น ซึ่งถูกกำหนดเป็นคนนอกให้ออกจากพื้นที่แห่งอำนาจของตน

1.3 เจียด/ลิเกา

เจียด จดทะเบียนสมรสเป็นสามีภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่ประพฤตินอกใจ โดยเจียดถือคติว่าตนมีหน้าที่ทำงานเลี้ยงดูครอบครัวก็เพียงพอแล้ว ส่วนเรื่องอื่น ๆ มอบหมายให้ภรรยาดูแลจัดการทั้งหมด ทั้งในส่วนของงานบ้าน รวมไปถึงการดูแลลูก ซึ่งเป็นสิ่งที่สามีคาดหวังจากภรรยา เจียดจึงปฏิบัติกับภรรยาเหมือนคนรับใช้ สะท้อนให้เห็นว่า เป็นความคิดแบบผู้ชายในสังคมยุคเก่า ที่สามีมีสิทธิเหนือภรรยาจะกระทำการอย่างใดกับภรรยาก็ได้ โดยภรรยาต้องปฏิบัติตามคำสั่งของตนทุกอย่าง

ลิเกา แม้ว่าเจียดจะจดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมาย ดูแลลิเกาและครอบครัวอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง แต่ลิเกาก็ต้องการให้เจียดเห็นคุณค่าของตน โดยให้การยกย่องเคารพและให้เกียรติตนในฐานะภรรยา ซึ่งตลอดเวลาที่แต่งงานกันมา เจียดกระทำกับตนเยี่ยงคนรับใช้ แต่ลิเกาก็อดทนเพราะต้องการธำรงความเป็นครอบครัวเอาไว้ แต่เมื่อมาถึงจุดสิ้นสุดความอดทน เมื่อไม่ได้รับการยกย่อง ลิเกาจึงแสดงพฤติกรรมการต่อสู้ โดยการไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจียดอีกต่อไป เช่น ไม่เปิดประตูบ้านให้ ไม่ถือของให้ ไม่ขงซาให้เหมือนเดิมอย่างที่เคยทำ และขัดขืนคำสั่งของเจียดโดยการออกไปทำงานนอกบ้าน

“...คุณก็ไม่เคารพฉันในฐานะแม่บ้าน ไม่เคารพฉันในสิ่งที่ฉันทำ แล้วนี่ล่าสุดคุณยังมาตัดค่าใช้จ่ายของฉัน เพราะคุณต้องการบังคับให้ฉันยอม...”

ลิเกา ตอนที่19

บทสนทนาข้างต้นวิเคราะห์ได้ว่า ลิเกาต้องการที่จะเรียกร้องให้เจียดเคารพตนเองในฐานะภรรยาคนหนึ่งที่สามารถมีอิสระทางความคิด เป็นการยืนยันสถานะภรรยาที่มีอำนาจต่อรองในบ้าน ไม่เพียงแต่เป็นผู้รับคำสั่ง

เพียงอย่างเดียว เป็นการแสดงสิทธิและอำนาจตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง (ภรรยา) ในพื้นที่แห่งอำนาจของตนเอง คือพื้นที่บ้าน

บทบาทและพฤติกรรมกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิการยกย่องนับถือว่าเป็นภรรยากล่าวได้ว่า สามีนั่ง 3 คู่แม้จะไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ของสามีที่ดี แต่ก็ให้เกียรติภรรยาของตนเองโดยการจดทะเบียนสมรสทุกคู่ ยกให้เป็นภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ในความคิดของภรณยานั้น ทะเบียนสมรสเป็นแค่หลักประกันทางกายเท่านั้น ภรรยาต้องการให้สามีเคารพยกย่องในบทบาทความเป็นภรรยาของตนทั้งกายและใจ ด้วยปัจจัยที่ทำให้ภรรยารู้สึกถึงความไม่มั่นคงในบทบาทความเป็นภรรยา คือการเข้ามาของคนนอก ซึ่งจะเห็นได้จากคู่ของทองพันกับคำหลวงและนิรากับยล เนื่องมาจากพฤติกรรมของสามีที่มีการนอกใจภรรยา

จากละครจะเห็นได้ชัดในบทบาท **ลูกของภรณยาน้อย** ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า สามีนั่งยลและคำหลวงล้วนให้ความสำคัญกับบทบาทความเป็นพ่อมากกว่าบทบาทการเป็นสามีที่ดี ภรรยาจึงมีพฤติกรรมกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิการยกย่องนับถือว่าเป็นภรรยา ทั้งการจัดการกับคนนอกที่เข้ามาเพื่อทำลายความมั่นคงของสถานะตนเอง โดยจำเป็นต้องหลอกลวงสามี การปลอมผล DNA สร้างเรื่องโกหกขึ้นมา แม้ว่าอาจจะเห็นไม่ชัดในคู่ของลิเกากับเจียด แต่บทบาทและพฤติกรรมกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิการยกย่องนับถือว่าเป็นภรรยาของทั้ง 3 ตัวละครมีความสอดคล้องกัน ในประเด็นที่ว่าทั้ง 3 ต่อสู้เพื่อต้องการอำนาจของภรรยาในพื้นที่บ้าน

2. บทบาทและพฤติกรรมกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิในการไม่โดนดูถูกดูหมิ่นจากสามี

2.1 คำหลวง/ทองพัน

คำหลวง มักใช้คำพูดดูถูกและดูหมิ่นทองพันเสมอ โดยที่ไม่เคยคำนึงถึงความรู้สึกของทองพัน เช่น ตอนที่คำหลวงดูถูกทองพันว่าหากไม่มีต้นที่ยอมทองพัน ก็ไม่มีผู้ชายคนใดยอมรับในตัวตนของทองพันได้อีกแล้ว ซึ่งเป็นคำพูดที่คอยทำร้ายจิตใจของทองพัน อีกทั้งในตอนทองพันเอาใบหย่ามาให้คำหลวงเซ็น แต่คำหลวงไม่เคยสำนึก และต่อว่าทองพันว่าไม่กล้าหย่ากับตนจริง ๆ เป็นแค่อารมณ์ของทองพันที่ต้องการเอาชนะตน

ทองพัน ด้วยนิสัยของทองพันที่เป็นคนใจร้อน ขี้วีน ขี้เหวี่ยง เมื่อถูกดูหมิ่น หรือกล่าวดูถูกจากสามีก็รู้สึกไม่พอใจ ทองพันจึงมีพฤติกรรมต่อสู้เพื่อสิทธิในการไม่โดนดูถูกดูหมิ่นจากสามี โดยการประชดคำหลวงทั้งในด้านคำพูดและการกระทำ เช่น ตอบโต้เมื่อโดนคำหลวงดูถูก ไม่สนใจในคำพูดของคำหลวงและหาความสุขให้กับตนเองแทน เป็นการพยายามออกจากกรอบปิตาธิปไตย โดยต้องการแสดงให้เห็นว่าตนเองมีศักดิ์ศรีพอ ไม่ได้เป็นไปตามคำดูถูกของคำหลวง

“...เออ ก็ลองเที่ยวไปเรื่อย ๆ ละกัน วันนึงติดเชื้อติดโรคขึ้นมา จะได้สำนึกว่าอันไหนนรกอันไหนสวรรค์กันแน่...”

ทองพัน ตอนที่ 21

บทสนทนาข้างต้นวิเคราะห์ได้ว่า คำพูดของทองพันมีผลมาจากการที่คำหลวงเคยพูดดูถูกทองพันว่า การที่ตนแต่งงานกับทองพันเหมือนเป็นการตกนรก ทองพันจึงมีพฤติกรรมเรียกร้องสิทธิของตนเอง เพื่อไม่ให้ถูกดูหมิ่นจากสามี โดยการกล่าวประชดเพื่อต้องการต่อต้านการกระทำของสามี โดยยกย่องตนเองให้มีคุณค่ามากกว่าผู้อื่นของสามี คงไว้เพื่อศักดิ์ศรีของตนเอง

2.2 ยล/นيرا

ยล มักจะถูกดูหมิ่นนिरาด้วยวาจา โดยพูดดูถูกว่าการที่นिरามาแต่งงานกับตน เพราะนिरาต้องการหลอกเอาทรัพย์สินสมบัติของตน อีกทั้งยังปล่อยข่าวลือให้คนในสังคมเข้าใจผิดในตัวนिरา ยลมักจะโยนความผิดให้ นिरาเสมอ ทั้งที่ในความจริงแล้วเป็นความผิดของตน เช่น เรื่องของการอบรมสั่งสอนลูก ยลตำหนิว่าการที่ลูกประพฤติตัวไม่ดี มาจากการเลี้ยงดูของนिरาเพียงคนเดียว ทั้งที่ความเป็นจริงก็มาจากการเลี้ยงดูของทั้งคู่ เนื่องจากความเชื่อในสังคม ปิตาธิปไตยควบคู่กับการที่ยลถูกเลี้ยงดูมาด้วยครอบครัวที่ถูกครอบด้วยอำนาจปิตาธิปไตย ซึ่งมีแม่คอยเข้าข้างตน อยู่เสมอ และเหตุการณ์ที่ยลกระทำต่อนิราอย่างร้ายแรงที่สุดคือการที่ยลคิดขู่ว่าจะฆ่านिरา พร้อมทั้งบีบบังคับนिरา ซึ่งถือเป็นพฤติกรรมการทำร้ายร่างกาย ที่ผิดตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 294

นिरา ถูกกล่าวดูถูกดูหมิ่นจากสามีมาตลอดการใช้ชีวิตคู่และยังถูกดูหมิ่นจากแม่สามีว่าไม่คู่ควรกับยล ซึ่งถือเป็นความกดดันอย่างหนึ่งในชีวิตของนिरา รวมถึงการไม่ได้รับการยอมรับจากลูก ๆ เพราะนिरาเป็นคนที่ห่วงในภาพลักษณ์ของตนเอง จึงมักจะบังคับลูกให้ทำตามตนเองอยู่เสมอ ทำให้ลูกมีอคติต่อนिरา นिरาจึงมีพฤติกรรมเรียกร้องสิทธิของตนเอง โดยเมื่อนิราถูกยลต่อว่าหรือดูถูก ก็จะตอบโต้กลับไปทุกครั้ง เช่น ตอนที่ยลปล่อยข่าวลือเรื่องนिरา เพื่อให้เสื่อมเสียชื่อเสียงในวงการ นिरาจึงต้องปกป้องตัวเอง โดยการออกมาพูดความจริงในเรื่องความสัมพันธ์ภายในครอบครัวที่เปลี่ยนแปลง ส่งผลให้ยลถูกตำหนิจากพ่อแม่ นिरาปรับเปลี่ยนตัวเอง พยายามเข้าใจในตัวลูกมากยิ่งขึ้น และตัดสินใจออกจากกรอบที่แม่สามีวางไว้

“...หนูน่าจะกล้าแบบนี้มานานมากกว่า ทำไมคะ พูดความจริงแล้วรับไม่ได้หรอกคะ นี้อือว่าหนูเป็นศัตรูของคุณแม่ คุณแม่จะทำลายหนูใหม่คะ เอาเลยคะ เพราะตอนนี้ หนูไม่แคร์...”

นिरา ตอนที่ 18

บทสนทนาข้างต้นวิเคราะห์ได้ว่า พฤติกรรมของนिरาเป็นผลมาจากแรงกดดันของแม่สามีซึ่งตลอดเวลา นिरาถูกแม่สามีดูถูกและเข้ามากำหนดชีวิตของนिरา แม้ว่าในอดีตนिरาจะยอมทำตามคำสั่งของแม่สามีแต่สุดท้ายแล้ว ก็เกิดการเรียกร้องสิทธิของตนเอง ต่อต้านอำนาจของสามีและครอบครัวของสามี โดยการใช้คำพูดทำร้ายประชดประชัน เพื่อรักษาเกียรติและศักดิ์ศรีของตนเอง

2.2 เจียด/ลิเกา

เจียด มักพูดจาดูหมิ่นและเหยียดหยามลิเกาตลอดการใช้ชีวิตคู่ ทั้งการที่ไม่พาลูก ๆ ไปร่วมงานศพของแม่ลิเกา เพียงเพราะตนไม่อยากเสียเวลาการทำงาน ทั้งที่ควรจะให้เกียรติและเคารพแม่ของภรรยา อีกทั้งยังตำหนิว่าลิเกาส่งภาระให้กับตน เช่น ตอนที่ลิเกาไปงานศพแม่ที่ต่างจังหวัด ซึ่งไม่มีใครจัดการดูแลงานบ้าน ทำให้บ้านรก ซึ่งเจียดก็ทำอะไรไม่เป็นจึงโทรไปต่อว่าลิเกา นอกจากนี้เจียดยังคอยจัดการให้ลิเกาอยู่ในกรอบที่ตนต้องการ เมื่อลิเกาอยากออกไปทำงานทำ กลับโดนเจียดดูถูกว่าลิเกา ไม่เก่ง อายุขนาดนี้ไม่มีใครรับเข้าทำงาน ต้องพึ่งพาตนเท่านั้น

ลิเกา มักจะโดนเจียดพูดดูหมิ่นและเหยียดหยามด้วยวาจา เช่น ตอนที่ลิเกาจะออกไปทำงานนอกบ้าน แต่เจียดไม่เห็นด้วย ซ้ำยังดูถูกลิเกาว่าไม่มีศักยภาพพอที่บริษัทจะรับเข้าทำงาน เมื่อเจียดไม่ยอมรับในความคิดเห็นของลิเกา เธอจึงพยายามต่อต้านความคิดของเจียด โดยเข้าทำงานที่บริษัทของ **บดินทร์** เมื่อเจียดรู้ว่าลิเกาทำงานในบริษัทของบดินทร์และเห็นลิเกาสนิทสนมกับบดินทร์ก็รู้สึกไม่พอใจ จึงพูดจาดูหมิ่นลิเกา ส่วนลิเกาคิดว่าผู้หญิงทุกคนนั้นมีศักดิ์ศรีในตัวเอง คนอื่นไม่มีสิทธิ์มาดูหมิ่นตนเอง

“...ทำไมคุณต้องพูดจาดูถูกเหยียดหยามฉันแบบนี้ด้วย ฟังให้ดิ้นะ ถ้าเขาขอฉันแต่งงานถ้าฉันโสดฉันตอบตกลงแน่ แต่ตอนนี้ฉันมันไม่มีทางเป็นไปได้เพราะฉันแต่งงานแล้ว ฉันมีคุณ ฉันมีลูก ฉันเห็นเขาเหมือนน้อง เหมือนเพื่อน ฉันรู้ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ...”

ลิเกา ตอนที่ 25

บทสนทนาข้างต้นวิเคราะห์ได้ว่า ลิเกามีความรู้สึกไม่พอใจเมื่อสามีใช้คำพูดในการดูถูกตน ว่าตนเองนั้นจะนอกใจสามี ในขณะที่ตนเองไม่ได้เป็นไปตามคำพูดของสามี จึงเกิดการเรียกร้องศักดิ์ศรีของตนเอง ที่ผู้อื่นไม่ควรมาดูถูกดูหมิ่น โดยการใช้เหตุผล เพื่อแสดงคุณค่าของตนเองและเพื่อให้หลุดพ้นจากการดูหมิ่นจากสามี

บทบาทและพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิในการไม่ถูกดูหมิ่นจากสามี กล่าวได้ว่า การดูหมิ่นนั้นเปรียบเสมือนเป็นการไม่ให้เกียรติอย่างสูงโดยเฉพาะการที่สามีแสดงต่อภรรยาหรือครอบครัวภรรยาที่ตามอย่างเช่น การที่เจียดไม่ไปร่วมงานศพแม่ของลิเกา เพราะกลัวจะเสียงาน จึงเป็นอีกหนึ่งเหตุผลที่ทำให้ลิเกาตัดสินใจอยากออกจากอำนาจของสามี สะท้อนให้เห็นว่าหากสามีไม่ให้เกียรติก็อาจทำให้เกิดความหมาดหมางใจต่อกัน ภรรยาจึงมีพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อปกป้องสิทธิในการไม่ถูกดูหมิ่นจากสามี เช่น การโต้ตอบทั้งในด้านคำพูดและการกระทำ ไม่สนใจในคำพูดของสามีและหาความสุขให้กับตนเองแทน เพราะต้องการแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงทุกคนนั้นมีล้วนศักดิ์ศรีในตัวเอง

3. บทบาทและพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในการไม่ถูกประพฤตินอกใจ

3.1 คำหลวง/ทองพัน

คำหลวง ด้วยนิสัยที่รักสนุก จึงทำให้คำหลวงมีพฤติกรรมเที่ยวกลางคืนอยู่บ่อยครั้งและมีความสัมพันธ์กับผู้หญิงคนอื่น โดยบางครั้งก็ไม่ได้ป้องกัน สืบถึงพฤติกรรมนอกใจภรรยา อีกทั้งคำหลวงยังไปมีความสัมพันธ์กับงามตา โดยปิดบังเรื่องนี้ไม่ให้ทองพันรู้ ทุกการกระทำของคำหลวงล้วนส่งผลกระทบต่อทองพัน โดยที่พฤติกรรมนี้มาจากความคิดของคำหลวงที่ต้องการให้ทองพันสนใจตนเอง คำหลวงคิดว่าสิ่งที่ตนทำนั้นเป็นเพียงความสุขชั่วคราว อย่างไรก็ตามก็รักแค่เพียงทองพันเพียงคนเดียว และคิดว่าทองพันนั้นไม่มีวันทิ้งตน

ทองพัน คิดว่าสามีที่ดีไม่ควรนอกใจภรรยา กลางคืนก็ควรใช้ชีวิตอยู่กับภรรยา แต่เมื่อคำหลวงมีพฤติกรรมนอกใจโดยการออกไปเที่ยวกลางคืน ทองพันจึงต้องแสดงพฤติกรรมออกมาในรูปแบบของการตามวิน ตามจิกคำหลวง และเมื่อรู้ว่าคำหลวงไปมีอะไรกับงามตาโดยที่ไม่ได้ป้องกัน ตนจึงให้คำหลวงนอนนอกห้องจนกว่าผลตรวจโรคจะออก เนื่องจากตนกลัวติดโรคจากสามี นอกจากนี้ตนได้จัดการกับทรัพย์สินของสามี ทั้งรถและเงิน เพื่อไม่ให้สามีออกไปหาผู้หญิงอื่น แต่เมื่อกระทำเช่นนั้น ก็ไม่สามารถที่จะห้ามคำหลวงให้หยุดเที่ยวได้ ตนจึงพยายามไม่ตามไปประจานและไม่สนใจคำหลวงเหมือนดังเดิม อีกทั้งยังประชดกลับโดยการออกไปเที่ยวกลางคืนและหาความสุขให้กับตัวเองโดยที่พยายามไม่คิดเรื่องคำหลวง

“...คุณกลัวพูดได้ยังไงว่าปลอดภัย คุณยังจำไม่ได้เลยด้วยซ้ำว่าคุณใช้ถุงยางหรือเปล่า นั่นหมายความว่าตอนที่คุณทำ คุณไม่นึกถึงตัวเองและไม่คิดถึงฉันเลยด้วยซ้ำ...” ทองพัน ตอนที่ 17

บทสนทนาข้างต้นวิเคราะห์ได้ว่า ทองพันต้องการแสดงให้เห็นความสำคัญของตนเองในฐานะภรรยาเพียงคนเดียวหรือภรรยาเอก โดยไม่ยอมรับต่อการมีภรณยาน้อย คำพูดของทองพันเกิดจากการที่คำหลวงแอบไปมีความสัมพันธ์กับงามตาโดยที่จำไม่ได้ว่าได้ป้องกันหรือไม่ ทองพันจึงเป็นห่วงความปลอดภัยทั้งของตนเองและคำหลวง ภายหลังจากพูดนี้ ทองพันได้ให้คำหลวงย้ายไปนอนนอกห้อง เพื่อเป็นการป้องกันตนเองและต้องการให้คำหลวงสำนึกในสิ่งที่ทำลงไป จึงเป็นพฤติกรรมที่ได้ตอบและควบคุมสามีไม่ให้ประพฤตินอกใจอีก

3.2 ยล/นيرا

ยล มีฐานะร่ำรวยและถือคติว่าตนจะมีภรรยากี่คนก็ได้เพราะสามารถเลี้ยงดูภรรยาและลูกไม่ให้ขาดตกบกพร่อง ความคิดดังกล่าวเป็นผลมาจากการเห็นพ่อของตนมีภรรยาหลายคนและถูกเลี้ยงดูมาในสังคมที่ถูกครอบงำด้วยอำนาจปิตาธิปไตย ส่งผลให้ยลไม่ได้ตระหนักถึงผลจากการมีภรรยาหลายคนและนอกใจนี้รามาทลอด แต่เมื่อยลถูกนอกใจบ้าง กลับโทษว่าเป็นความผิดของนيرا เช่น กรณีที่ยลโทษนيراเรื่องปล่อยให้หอมานาน (ภรณยาน้อย) ไปมีความสัมพันธ์กับ **ลับหล้า** ทั้งที่ตนก็อกใจนيرا โดยไม่เคยโทษว่าเป็นความผิดของตน

นيرا ในฐานะที่ตนเองเป็นภรรยาหลวงที่ถูกต้องตามกฎหมายเพียงคนเดียว จึงต้องคอยรับมือกับภรณยาน้อยของยล ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกแม่สามีของตนเองกดดันมาตลอด นีราจึงต้องหาวิธีในการจัดการเพื่อความมั่นคงในสถานะภรรยาหลวง เช่น ใช้คนไปสอดส่องดูความเคลื่อนไหวของภรณยาน้อย จ้างให้ลับหล้า ซึ่งเป็นอดีตนักแสดงตลกออกไปมีความสัมพันธ์กับหอมานซึ่งเป็นภรณยาน้อยของยล เพื่อที่จะได้จัดการให้หอมานออกไปจากชีวิตของยล แต่ยลนั้นไม่เชื่อคำพูดของนيراในเรื่องที่หอมานนอกใจตนเอง นีราจึงต้องหาวิธีอื่นในการจัดการโดยการใช้ลูกอย่าง เป้าะ เป็นเครื่องมือในการจัดการหอมาน โดยการให้เป้าะถ่ายรูปขณะหอมานไปเที่ยวกับลับหล้าส่งไปให้ยล นอกจากนี้นिरายังยื่นข้อเสนอให้ภัสสร (ภรณยาน้อย) เป็นเงิน 20 ล้าน เพื่อแลกกับการไม่มายุ่งกับครอบครัวตน พร้อมทั้งต้องยกบ้านให้กับยล รวมไปถึงการตัดกับภัสสร ตลอดจนการกลั่นแกล้งหอมานด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อต้องการประกาศบทบาทความเป็นภรรยาที่ถูกต้องตามกฎหมาย

“...ชีวิตของฉันอยู่กับเรื่องแบบนี้มา 20 ปีแล้ว แต่ฉันไม่ตามตบแกก็ไม่ได้หมายความว่าฉันจะหาวิธีจัดการไม่ได้หรอกนะ แล้วเด็กเมื่อวานชื่นอย่างแก ก็ไม่ได้เก่งไปกว่าบรรดาอีตัวอื่น ๆ ของผัวฉันหรอก อย่าประเมินตัวเองผิด...”

นيرا ตอนที่ 23

บทสนทนาข้างต้นวิเคราะห์ได้ว่า นีราต้องการประกาศอำนาจของตนในฐานะเป็นภรรยาหลวงต่อหอมานที่มีสถานะเป็นภรณยาน้อย โดยแสดงให้เห็นการไม่ยอมรับหรือยอมจำนนต่อภรณยาน้อย รวมไปถึงต้องการควบคุมสามีและภรณยาน้อย เป็นการเรียกร้องสิทธิความเป็นภรรยาเพียงคนเดียว

3.3 เจียด/ลิเกา

เจียด แม้ว่าเจียดจะเป็นผู้ชายที่มีความคิดแบบสังคมนิยมเก่าที่สามีสามารถมีภรรยากี่คนก็ได้ แต่ในความคิดของเจียดกลับมองว่า หน้าที่ของสามีภรรยาที่ดีคือการที่ให้ความซื่อสัตย์ ไม่นอกใจกัน โดยเจียดถือว่าเป็นสิ่งสำคัญของชีวิตคู่ทำให้ตลอดเวลาที่แต่งงานกับลิเกา เจียดจึงไม่เคยนอกใจภรรยาเลย

ลิเกา มีความเชื่อว่า สามีภรรยาควรซื่อสัตย์ ไม่นอกใจกัน ซึ่งตลอดเวลาที่ใช้ชีวิตคู่กับเจียด ทั้งเจียดและลิเกาต่างไม่เคยนอกใจกัน แต่มีครั้งหนึ่งที่ลิเกาส่งเกตว่าเจียดมีพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป เช่น ซื่อเสื่อลายที่ไม่เคยใส่มาก่อนและฉีดน้ำหอม ลิเกากลัวว่าเจียดจะนอกใจตนไปทางามตา ลิเกาจึงแสดงพฤติกรรมในการต่อสู้โดยการพาเพื่อนบุกไปยังบ้านของงามตาแต่ก็ไม่พบเจียดอยู่ที่นั่น ซึ่งสุดท้ายแล้วก็เป็นเพียงความกังวลไปเองของลิเกา

“...ก็ปกติเสื่อเนี่ยเกาจะซื้อให้คุณ แล้วเกาไม่เคยเห็นคุณใส่เสื่อแบบนี้เลย...”

ลิเกา ตอนที่ 5

บทสนทนาข้างต้นวิเคราะห์ได้ว่า ลิเกามีความกลัวว่าสามีจะนอกใจตนเอง เนื่องจากเห็นพฤติกรรมของสามีที่เปลี่ยนไป ใส่เสื้อผ้าที่ไม่เคยใส่มาก่อน ฉีดน้ำหอม ซึ่งสามีไม่เคยมีพฤติกรรมนอกใจ และซื่อสัตย์กับตนเอง มาตลอด จึงต้องการแสดงตนในฐานะภรรยาและควบคุมสามี

บทบาทและพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในการไม่ถูกประพฤตินอกใจ กล่าวได้ว่าการประพฤตินอกใจ เป็นเหตุปัจจัยหนึ่งที่น่าไปสู่การทะเลาะกันระหว่างคู่สามีภรรยา ซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ทำร้ายจิตใจของภรรยาเป็นอย่างมาก สามีนั้นคาดหวังว่าภรรยาต้องซื่อสัตย์กับตน แต่ตนเองไม่เคยแสดงความซื่อสัตย์กับภรรยา ตัวภรรยาในเรื่องจึงแสดงพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในการไม่ถูกประพฤตินอกใจ ทั้งการจัดการกับภรณาน้อยของสามี และจัดการกับสามีไม่ให้ประพฤตินอกใจ

4. บทบาทและพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในการได้รับความเป็นใหญ่ในบ้าน

4.1 คำหลวง/ทองพัน

คำหลวงและทองพันไม่มีบทบาทและพฤติกรรมการต่อสู้ในเรื่องความเป็นใหญ่ในบ้าน เนื่องด้วยทั้งคู่ล้วนทำงานนอกบ้าน อาศัยในคอนโดมิเนียม และไม่มีลูกให้ดูแล จึงไม่เห็นพฤติกรรมของทองพันในเรื่องของการดูแลภายในบ้านหรือต้องการได้รับความเป็นใหญ่ในบ้านซึ่งสะท้อนให้เห็นการใช้ชีวิตในสังคมยุคใหม่ โดยเฉพาะสังคมเมือง ซึ่งเราสามารถพบเห็นได้ทั่วไปในปัจจุบัน นอกจากนี้ลักษณะการใช้ชีวิตของทั้งคู่ที่เป็นมนุษย์เงินเดือน ค่าใช้จ่ายภายในบ้านจึงไม่ใช่หน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นสิ่งที่ทั้งคู่ช่วยเหลือกันในฐานะสามีภรรยา

4.2 ยล/นيرا

ยล ยกความเป็นใหญ่ในบ้านให้กับนيرا โดยการไม่ยอมให้ภรณาน้อยคนอื่นเข้ามายุ่งวุ่นวายภายในบ้าน โดยยลซื้อบ้านให้กับภรณาน้อยคนอื่น เพื่อไม่ให้แต่ละฝ่ายล้ำเส้นซึ่งกันและกัน ถึงแม้ว่ายลจะมอบความเป็นใหญ่ในบ้านให้กับนيراแต่ก็โดยบังคับ ยลจะเคร่งครัดนिरาในการเลี้ยงลูกๆ รวมไปถึงลูกที่เกิดกับภรรยาคนอื่น ซึ่งคิดว่า เป็นหน้าที่ของนिरาที่ควรทำ

นिरา เป็นภรรยาหลวงที่ถูกต้องตามกฎหมาย จึงมีหน้าที่ในการดูแลความเรียบร้อยของบ้านรวมถึงหน้าที่ในการเลี้ยงดูลูก ซึ่งเป็นไปตามบทบาทภรรยา แต่นิรานั้นต้องการสิทธิในการตัดสินใจต่าง ๆ ภายในบ้าน แม้ว่ายลจะมอบความเป็นใหญ่ภายในบ้านให้กับนिरา แต่ตนก็ไม่สามารถห้ามยลให้พาลูกของภรณาน้อยมาอาศัยอยู่ในบ้านได้ เพราะยลคิดว่าสิทธิในการอนุญาตหรืออำนาจภายในบ้านเป็นของตนเพียงผู้เดียว และถือคติว่าสิ่งที่ตนทำ เป็นการกระทำของพ่อที่ดี ตัวอย่างเหตุการณ์ เมื่อลูกมาขอไปเรียนต่อต่างประเทศ นिरาก็ตัดสินใจให้ลูกไปโดยที่ไม่ได้ถามความคิดเห็นของยล เพราะนिरาคิดว่าตนเองก็มีสิทธิในฐานะแม่ มีอำนาจทางความคิดที่จะตัดสินใจให้ลูก

นอกจากนี้เมื่อยลพาลูกของภรรยาน้อยมาอาศัยรวมกันในบ้าน ยลมอบภาระการดูแลและอบรมสั่งสอนลูก ๆ ให้นิรารับผิดชอบ โดยที่ไม่ได้สนใจลูก ๆ เท่าที่ควร

“...นี่คุณอนุญาตให้ยัยแป้ว ไปเรียนแลกเปลี่ยนที่ต่างประเทศตั้งปีนึง โดยที่ไม่บอกผมงั้นหรือ เรื่องแบบนี้ มันควรเป็นผมที่อนุญาตไม่ใช่หรือ...”

“...ฉันเป็นแม่ฉันก็มีสิทธิ์เหมือนกัน ในเมื่อเป็นสิ่งที่ลูกต้องการ คุณจะขัดข้องทำไม คุณรู้ไหมการเป็นพ่อที่ดี ไม่ได้หมายความว่า คุณจะต้องเอาลูกมากองเหมือนกับคอกสัตว์ ควรที่จะใส่ใจบ้างว่าลูกแต่ละคนต้องการอะไร เพราะไม่มีใครมาสั่งสอนคุณได้ คุณจึงคิดมาตลอดว่าคุณเป็นพ่อที่ดี...”

ยล/นิรา ตอนที่25

บทสนทนาข้างต้นวิเคราะห์ได้ว่า นิราต้องการให้ยล ให้สิทธิทางความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้นภายในบ้าน ในฐานะที่ตนเองเป็นภรรยาและแม่เหมือนกัน ภรรยาควรมีอำนาจในการตัดสินใจมากกว่าในการอบรมสั่งสอนลูก โดยเฉพาะในเขตบ้าน

4.3 เจียด/ลิเกา

เจียด มอบความเป็นใหญ่ในบ้านให้กับลิเกา โดยลิเกามีหน้าที่ในการจัดการงานในบ้านไม่ให้ขาดตกบกพร่อง พร้อมทั้งให้เงินแก่ลิเกาในการจัดการงานในบ้าน อาหารการกิน รวมถึงของใช้ภายในบ้านทุกอย่าง แม้ว่าเจียดจะให้อำนาจภายในบ้านแก่ลิเกา แต่ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นภายในบ้าน ต้องมาจากความคิดและการตัดสินใจของเจียดเท่านั้น เจียดไม่ให้อำนาจในการตัดสินใจกับลิเกา

ลิเกา เป็นตัวแทนของผู้หญิงในยุคเก่าที่แสดงบทบาทหน้าที่ของภรรยาและแม่ที่ดีอย่างไม่ขาดตกบกพร่อง ทั้งในเรื่องอาหารการกินของครอบครัว งานภายในบ้าน การเลี้ยงดูลูก ซึ่งลิเกาทำหน้าที่ได้ดีเสมอมา ถึงแม้เจียดจะมอบความเป็นใหญ่ภายในบ้านให้กับลิเกา แต่ลิเกาไม่มีสิทธิในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ภายในบ้าน เพราะเจียดมองว่าการตัดสินใจทุกอย่างต้องผ่านความคิดของตนเองเท่านั้น แต่ลิเกากลับมองว่าภรรยาควรมีสิทธิในการตัดสินใจ ตัวอย่างเหตุการณ์ ตอนที่หนูพุกขอไปตีหนังสือที่บ้านเพื่อน ลิเกาอนุญาตให้หนูพุกไปตีหนังสือได้ ทำให้เจียดโกรธที่ลิเกาตัดสินใจเอง โดยไม่ผ่านความคิดของตน

“...เรื่องเล็กเรื่องใหญ่ไม่สำคัญ แต่ถ้าเป็นเรื่องในบ้านคุณต้องปรึกษาผมก่อน นี่บ้านของผมนะไม่ใช่ของคุณคนเดียว...”

“...แต่นี่มันก็บ้านของเภาเหมือนกันนะคะ เพราะฉะนั้นเภามีสิทธิ์จะทำอะไรก็ได้ในบ้านหลังนี้เหมือนกัน...”

เจียด/ ลิเกา ตอนที่ 23

บทสนทนาข้างต้นวิเคราะห์ได้ว่า ลิเกาต้องการจะบอกกับเจียดว่าตนเองก็มีสิทธิในการตัดสินใจในเรื่องภายในครอบครัว โดยที่ไม่จำเป็นต้องรอผ่านความคิดเห็นของเจียด

บทบาทและพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในการได้รับความเป็นใหญ่ในบ้านกล่าวได้ว่าสามีทุกคนนั้นได้ยกหน้าที่หรือบทบาทภายในบ้านให้ภรรยาเป็นคนจัดการ ทั้งในด้านงานบ้าน การดูแลลูก ค่าใช้จ่ายภายในบ้าน อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าสามีจะมอบอำนาจในเรื่องความเป็นใหญ่ภายในบ้านให้กับภรรยา แต่สามีก็ยังคงใช้อำนาจเหนือภรรยา โดยการที่ภรรยาต้องทำตามคำสั่งของสามี รวมไปถึงอำนาจในการตัดสินใจภายในครอบครัวก็ต้องผ่านความคิดของสามีเท่านั้น ดังนั้น ภรรยาอย่างนีราและลิเกาจึงมีพฤติกรรมโต้ตอบโดยแสดงให้เห็นว่าตนเองนั้นสามารถเป็นใหญ่ในบ้าน มีสิทธิในการตัดสินใจโดยไม่ต้องผ่านความเห็นชอบจากสามี ยกเว้นคู่ของคำหลวงกับทองพันที่ไม่ปรากฏพฤติกรรมดังกล่าว เนื่องจากลักษณะการใช้ชีวิตของทั้งคู่ที่เป็นมนุษย์เงินเดือนมีความเท่าเทียมกันในหน้าที่การงาน อีกทั้งไม่มีลูกจึงทำให้ไม่เห็นในด้านนี้

5. บทบาทและพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในการได้รับความสุขทั้งทางกายและทางใจ

5.1 คำหลวง/ทองพัน

คำหลวง ในช่วง 10 ปีแรกหลังจากการแต่งงาน คำหลวงวางแผนเซอร์ไพรส์วันวาเลนไทน์พร้อมทั้งมอบดอกกุหลาบกับทองพัน และตนสัญญาว่าจะรักดูแลทองพัน ทำให้ทองพันรู้สึกมีความสุขที่มีสามีแบบตน แม้ว่าต่อมาการกระทำของคำหลวงก็ไม่ได้เป็นไปตามที่เคยสัญญาไว้ และไม่เคยมอบความสุขทางใจแก่ทองพันอีกเลย เช่น แอบหนีเที่ยวกลางคืนอยู่เสมอ การที่รับเอาพองามมาเป็นลูก ซึ่งตนสัญญาว่าจะไม่นำมาเป็นอุปสรรคต่อชีวิตคู่ อีกทั้งการที่ตนเองไปมีความสัมพันธ์กับงามตา ซึ่งทองพันให้ความสำคัญกับเรื่องนี้มากเป็นพิเศษ

ทองพัน การใช้ชีวิตคู่กับคำหลวง สร้างความทุกข์ทางใจให้กับทองพันเป็นอย่างมาก ด้วยพฤติกรรมของคำหลวง ทั้งเป็นคนเสเพล รักสนุก และแสดงพฤติกรรมนอกใจทองพันอยู่ตลอด ตนจึงต้องตามจิกตามวินไม่ได้หลับไม่ได้นอนทุกครั้ง คำหลวงหนีเที่ยว ทองพันจึงมีพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในการได้รับความสุขทั้งทางกายและใจ โดยการพยายามหาวิธีที่จะรักษาชีวิตคู่เอาไว้ ตัวอย่างเหตุการณ์ ทองพันนำรายชื้อคลินิกบำบัดครอบครัวมาปรึกษาคำหลวง เพราะไม่อยากให้ครอบครัวยังมีปัญหา แต่กลับโดนคำหลวงบอกว่าเป็นเรื่องไร้สาระถึงแม้ว่าในช่วงแรก ๆ ทองพันอาจจะพอรับได้ในสิ่งที่คำหลวงก่อ แต่พอยิ่งนานวัน ทองพันกลับมองว่ามันไม่ใช่เรื่องสนุกที่ต้องคอยตามจิกตามวินคำหลวงเหมือนเมื่อก่อน ทองพันจึงเริ่มที่จะหมดความอดทนไม่ตามสนใจคำหลวงเหมือนเดิม และเริ่มทำใจกับชีวิตคู่ของตน นำไปสู่การหย่าร้างในที่สุด

“...จากนี้ไปคุณจะไปนอนกใครก็ตามใจ ฉันจะไม่สนใจคุณอีกแล้ว...”

ทองพัน ตอนที่ 23

บทสนทนาข้างต้นวิเคราะห์ได้ว่า ทองพันได้รับผลกระทบทางจิตใจเป็นอย่างมาก ที่เกิดจากการกระทำของ คำหลวง จึงทำให้ทองพันเลือกที่จะไม่คอยตามจิกตามวิน คำหลวงอย่างเดิม ปล่อยให้คำหลวงทำตามความต้องการของตนเอง เพราะตนเองก็ไม่อาจทนกับความทุกข์ที่เกิดขึ้น

5.2 ยล/นيرا

ยล ในความคิดของยล ตนคิดว่าเงินทองคือสิ่งบันดาลสุข ด้วยฐานะทางสังคมที่มั่นคง ยลจึงคิดว่าการให้ความสุขแก่ภรรยาที่ดีที่สุดคือ การมอบสิ่งของให้ เช่น นำเครื่องเพชรของแม่มอบให้นิราสวมเพื่อเป็นสิ่งตอบแทนที่นิราช่วยตนทุกอย่าง อีกทั้งยังใช้อำนาจเพื่อให้นิราได้รับรางวัลในงานประกาศรางวัลโทรทัศน์ นอกจากนี้ยังให้ความสุขภายนอกโดยการให้เงินนิราใช้จ่ายในชีวิตประจำวันอย่างไม่จำกัด เพื่อให้สมฐานะที่เป็นภรรยาของตน แต่ในด้านความสุขทางใจนั้น ยลไม่เคยมอบให้นิรา ตลอดการใช้ชีวิตคู่ ยลนอกใจนิราโดยไปมีภรณยาน้อย และใช้คำพูดในการทำร้ายจิตใจนิรา

นิรา สิ่งที่ยลให้ความสุขแก่ภายนอกเท่านั้น เช่น การใช้อำนาจเพื่อจะให้นิราได้รับรางวัลในงานประกาศรางวัล การนำเครื่องเพชรของแม่มอบให้นิรา แม้ว่าสุดท้ายแล้วนิราจะรู้ว่าเครื่องเพชรนั้นมันไม่เคยเป็นของตนเลย เป็นแค่เพียงเครื่องมือที่ยลใช้ควบคุมนิรา สิ่งที่นิราไม่เคยได้รับจากยลคือความสุขทางด้านจิตใจ นิราจึงมีพฤติกรรม การต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในการได้รับความสุขทั้งทางกายและทางใจ เช่น ตอนที่นิราขอให้ยลเซ็นเช็คให้เนื่องจากตนจะเป็นผู้จัดการ แต่ยลกลับบ่ายเบี่ยง นิราจึงรู้ว่าจะฟ้องแม่มยลที่เอาเงินไปปรนเปรอหอนาน ตลอดการใช้ชีวิตคู่กับยล นิราต้องทนอยู่กับความทุกข์ แต่ต้องรักษาสภาพครอบครัวเอาไว้เพื่อลูกของตน แม้ลูกอาจจะมองว่านิราล้มเหลวในบทบาทของความเป็นแม่ก็ตาม

“...คุณเอาไปปรนเปรอเด็กคนนั้นตั้งเท่าไร แล้วทำไมแค่เซ็นเช็คให้ฉันไปทำงาน มันมีปัญหาหนักหนอ...”

นิรา ตอนที่ 5

จากบทสนทนาวิเคราะห์ได้ว่า นิราเกิดความรู้สึกน้อยใจที่สามีลำเอียงให้ความสำคัญกับภรณยาน้อยมากกว่าตนเอง ซึ่งสร้างความทุกข์ทางใจเป็นอย่างมาก จึงเกิดการประชดเพื่อให้ได้โน้มน้าวสิ่งที่ตนต้องการ และเพื่อแสดงให้เห็นว่าตนเองไม่มีความสุข

5.2 เจียด/ลิเกา

เจียด แม้ว่าภายนอกเจียดจะดูแลให้มีความสุขสบายแก่ลิเกาทุกอย่าง เช่น เงินสำหรับใช้จ่ายภายในบ้าน โดยที่ลิเกาไม่ต้องออกไปทำงานหนัก เจียดซื้อสร้อยคอให้ลิเกา เนื่องจากตนได้เลื่อนตำแหน่ง เพื่อให้สมกับฐานะภรรยาผู้จัดการธนาคาร ซึ่งเจียดคิดว่าเพียงพอสำหรับลิเกา เจียดไม่ได้สนใจในเรื่องของความรู้สึกและไม่เห็นคุณค่า แม้กระทั่งเรื่องสุขภาพของลิเกา เช่น เหตุการณ์ที่ลิเกาปวดฟันแต่ไม่กล้าหาหมอ เพราะกลัวกลับมาทำอาหาร

ให้เจียดไม่ทัน เจียดไม่เคยถามหรือสนใจว่าภรรยาเจ็บไข้ได้ป่วยอย่างไรแต่เมื่อตนเองได้รับความเจ็บป่วยกลับให้ภรรยาคอยอยู่ดูแลรับใช้ไม่ให้หายไปไหนต้องมีหน้าที่เป็นแม่บ้านและสั่งห้ามไม่ให้ภรรยาไปทำงานข้างนอก เมื่อภรรยาขัดคำสั่งของตนเองโดยการออกไปทำงาน ก็ใช้อำนาจในการขัดขวางไม่ให้ภรรยาออกไปทำงาน

ลิเกา การที่เจียดมอบความเป็นใหญ่ในบ้าน ให้ทรัพย์สินเงินทองในการใช้จ่ายแก่ลิเกาแต่ก็ยังไม่เพียงพอ เพราะแท้จริงแล้วลิเกาก็ปรารถนาความสุขทางใจที่จะได้รับหลังแต่งงาน ซึ่งลิเกาไม่เคยได้รับจากสามี สาเหตุนั้นก็มาจากการที่ลิเกายอมให้เจียดข่มตั้งแต่เพิ่งเริ่มแต่งงานกัน ถูกสามีครอบงำด้วยอำนาจบิดาธิปไตย โดยการจำกัดบทบาทหน้าที่ของตนเองให้อยู่ดูแลแค่เรื่องภายในบ้านเท่านั้น รวมไปถึงยอมลาออกจากงานตามความต้องการของสามี ซึ่งอีกหนึ่งความสุขของลิเกาคือ การได้ทำงานเลขานุการเป็นงานที่ตนเองรัก เป็นความสุขทางใจ แม้ว่าในช่วงแรกลิเกาจะยอมรับทำตามคำสั่งของสามี แต่เมื่อมาถึงจุดสิ้นสุดความอดทน ลิเกาก็ต้องการหาความสุขทางใจให้กับตนเองอีกครั้ง โดยการขัดคำสั่งของสามีไปทำงานทำนอกบ้าน และไม่สนใจคำตักเตือนของเจียด เป็นการพยายามออกจากอำนาจบิดาธิปไตย ซึ่งเมื่อลิเกาได้กลับไปทำงานนอกบ้านก็กลับมามีความสุขอีกครั้ง

“...ฉันออกไปทำงาน ฉันก็แค่อยากทำตามความต้องการของตัวเองบ้าง ฉันทิ้งจิตวิญญาณของตัวเองไป เป็นเวลาสิบ ๆ ปีแล้ว ฉันแค่อยากจะทำตามความต้องการของตัวเองบ้างแค่นั้นเอง...” ลิเกา ตอนที่ 17

บทสนทนาข้างต้นวิเคราะห์ได้ว่า ลิเกาต้องการเรียกร้องความสุขทางใจให้กับตนเอง ซึ่งหลังแต่งงานลิเกาเหมือนสูญเสียความสุข จึงตัดสินใจทำในสิ่งที่ตนเองต้องการโดยการได้ออกไปทำงานนอกบ้าน เป็นสิ่งที่เคยสร้างความสุขทั้งทางกายและทางใจแก่ลิเกาก่อนที่จะมาแต่งงานกับเจียด

บทบาทและพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในการได้รับความสุขทั้งทางกายและทางใจ กล่าวได้ว่า สามีทุกคู่ให้การเลี้ยงดู ความสุขสบาย เงินทองในการใช้จ่ายแก่ภรรยาตามบทบาทของสามีไม่ขาดตกบกพร่อง ซึ่งล้วนเป็นความสุขทางกายที่ภรรยาควรจะได้รับ แต่ในด้านความสุขทางใจนั้น สามีไม่เคยมอบให้กับภรรยาของตน เนื่องด้วยไม่เข้าใจความปรารถนาที่แท้จริงของภรรยา และเชื่อในอำนาจความเป็นใหญ่เหนือภรรยา จึงก่อให้เกิดพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในการได้รับความสุขทั้งทางกายและทางใจ การพยายามออกจากอำนาจบิดาธิปไตย หากความสุขให้กับตนเอง ได้ทำในสิ่งที่ตนเองรัก สิ่งไหนที่สร้างความทุกข์ทั้งทางกายและจิตใจก็เลิกทำ เช่น การที่ทองพันไม่ตามเหวี่ยงวินค้าหลวงเหมือนเมื่อก่อน แล้วหันมาดูแลตนเอง

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องบทบาทและพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในสังคมบิดาธิปไตย ที่สะท้อนผ่านละครเรื่อง “สามีสี่ทอง (The Husbands)” ได้ศึกษาพฤติกรรมการต่อสู้กับอำนาจบิดาธิปไตยของตัวละครภรรยา ได้แก่ นีรา ทองพัน และลิเกา นำมาวิเคราะห์ร่วมกับแนวคิดบิดาธิปไตยและแนวคิดสตรีนิยมที่เกี่ยวกับสิทธิของ

ภรรยา โดยการจำแนกตามหลักพระพุทธศาสนาในเรื่องหน้าที่ของสามีที่ดีที่พึงปฏิบัติต่อภรรยา เพื่อต้องการนำเสนอให้เห็นถึงพฤติกรรมในการเรียกร้องสิทธิของภรรยา โดยพบพฤติกรรมการต่อสู้ของภรรยา ดังนี้

1) **บทบาทและพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิการยกย่องนับถือว่าเป็นภรรยา** ภรรยาทุกคนนั้นล้วนต้องการความยกย่องจากสามีว่าตนเป็นภรรยาที่ถูกต้องตามนิตินัยและพฤติณัย แต่ในทางกลับกันสามีทำได้เพียงให้ทะเบียนสมรสที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่ไม่สามารถประพฤติตามบทบาทการเป็นสามีที่ดี ซึ่งเป็นสิ่งที่ภรรยาควรได้รับ เรื่องการยกย่องให้เกียรติกันในฐานะสามีภรณานั้น ถือได้ว่าเป็นประเด็นสำคัญที่มีผลต่อชีวิตคู่ภรรยา จึงต้องต่อสู้โดยต่อบุตรสามี และจัดการกับคนนอกที่เข้ามาเพื่อทำลายความมั่นคงในสถานะภรรยา

2) **บทบาทและพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิในการไม่ถูกดูหมิ่นจากสามี** จากละครสะท้อนให้เห็นว่าสามีที่มีแนวคิดปิตาธิปไตย ส่งผลต่อความคิดที่ว่า ผู้ชายเป็นใหญ่เหนือภรรยา เป็นเจ้าชีวิต จึงเกิดการดูถูกดูหมิ่นภรรยา ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ถือได้ว่าไม่เคารพและไม่ให้เกียรติภรรยา ภรรยาจึงต้องต่อสู้โดยการโต้ตอบกลับ ทั้งในด้านคำพูดและการกระทำ โดยไม่สนใจคำพูดของสามีและหาความสุขให้กับตนเองแทน เพราะต้องการแสดงให้เห็นว่าผู้หญิงทุกคนนั้นล้วนมีศักดิ์ศรีในตัวเอง ไม่ว่าจะเป็นผู้ใดก็ไม่มีสิทธิ์มาดูถูกดูหมิ่น

3) **บทบาทและพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในการไม่ถูกประพฤตินอกใจ** การนอกใจเป็นพฤติกรรมที่ร้ายแรงอย่างหนึ่งของชีวิตคู่ ถือว่าเป็นการไม่ซื่อสัตย์ต่อความสัมพันธ์ในชีวิตคู่ ทั้งด้านการกระทำและด้านจิตใจ ซึ่งเป็นปัญหาหลักที่ก่อให้เกิดการทะเลาะเบาะแว้งและนำไปสู่การหย่าร้างในที่สุด สามีนั้นปรารถนาความซื่อสัตย์จากภรรยา โดยที่ตนเองนั้นกลับประพฤตินอกใจ ภรรยาจึงต้องต่อสู้โดยการจัดการกับภรณาน้อยของสามี และจัดการกับสามีเพื่อไม่ให้ประพฤตินอกใจและนอกกาย อีกทั้งยังมีการเรียกร้องสิทธิและต่อสู้เพื่อความมั่นคงของบทบาทความเป็นภรรยา

4) **บทบาทและพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในการได้รับความเป็นใหญ่ในบ้าน** ในสังคมที่ยังถูกครอบงำด้วยอำนาจปิตาธิปไตย ทั้งสังคมภายนอกและภายในบ้าน แม้ว่าสามีจะให้สิทธิภายในบ้านแก่ภรรยา แต่ความเป็นจริงนั้นสามีมีการกระทำที่ขัดต่อคำพูด คือการที่สามียังคงมีความคิดตามหลักปิตาธิปไตย โดยที่ตนเองนั้นยังต้องเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภายในบ้าน ภรรยาจึงต้องต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิของตนเองตามบทบาทของภรรยา โดยเฉพาะบทบาทการเลี้ยงดูบุตร ให้มีอำนาจในการตัดสินใจเทียบเท่ากับสามี โดยภรณานั้นเลือกที่จะออกจากแนวคิดปิตาธิปไตย กล้าที่จะตัดสินใจโดยไม่ปรึกษาสามี

5) **บทบาทและพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาในการได้รับความสุขทั้งทางกายและทางใจ** การมีชีวิตคู่อยู่ร่วมกันนั้น ต่างต้องประคองความสัมพันธ์อันดี จึงจะทำให้ชีวิตคู่ยืนยาว ซึ่งสามีทุกคู่ให้ความสุขกับภรรยาแค่เพียงทางกายเท่านั้น แต่ไม่เคยสนใจเรื่องของความรู้สึก และไม่ใส่ใจ ทำให้ภรรยาเกิดความน้อยเนื้อต่ำใจ ถูกลดคุณค่าและไม่เคารพการเป็นคู่ชีวิตที่พึงปฏิบัติร่วมกัน ด้วยเหตุนี้ภรรยาจึงต้องมีพฤติกรรมการต่อสู้เพื่อสิทธิของภรรยาทั้งทางกายและใจ โดยการพยายามออกจากอำนาจปิตาธิปไตย หาความสุขทางใจ ให้กับตนเอง และ

ได้กระทำในสิ่งที่ตนเองรัก สิ่งใดที่สร้างความทุกข์ทั้งทางกายและจิตใจก็เลิกกระทำ เช่น การที่ภรรยาเลิกตามเหยียงตามวินสามีเหมือนเมื่อก่อน แล้วหันมาดูแลและรักตัวเองแทน

ในเรื่องสามีสีทองสะท้อนให้เห็นว่า ไม่ว่าจะอย่างไรผู้ชายก็ไม่ยอมรับสิ่งที่ผู้หญิงสะท้อนในเรื่องของสตรีนิยมหรือความเท่าเทียมในชีวิตครอบครัว トラบใดที่จะมีครอบครัวก็ยังคงอยู่ในอำนาจปิตาธิปไตยต่อไป สิ่งที่จะทำให้ผู้หญิงหลุดพ้นได้ คือแยกทาง โดยการทิ้งบทบาทความเป็นภรรยา คงเหลือแค่บทบาทความเป็นแม่ เพื่อนร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับความเป็จริงที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน คือการที่ผู้หญิงมีพฤติกรรมการต่อสู้กับอำนาจปิตาธิปไตยเพื่อเรียกร้องสิทธิของตนเอง ทั้งกล้าที่จะตัดสินใจ เปลี่ยนแปลงการใช้ชีวิต สะท้อนให้เห็นความต้องการที่จะออกจากอำนาจปิตาธิปไตยตามแนวคิดสตรีนิยม ภรรยาทุกคนหากเลือกได้ก็ไม่ได้ต้องการหย่า เพราะล้วนต้องการครอบครัวที่สมบูรณ์แบบและมีความสุข จึงเลือกการหย่าเป็นวิธีการแก้ปัญหาขั้นสุดท้าย ซึ่งตัวละครภรรยานั้นก็ไม่สามารถออกจากกรอบอำนาจปิตาธิปไตยได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากภรยายังมีหน้าที่ของภรรยาติดตามหลังจากการหย่าและมีความสูญเสีย ซึ่งความสูญเสียดังกล่าวเกิดจากการจ้องมองของสังคมหรือผู้คนในเรื่อง ซึ่งเป็นเพียงความต้องการที่จะหลุดจากกรอบแนวคิดเดิม เพื่อสร้างความเคยชินใหม่ขึ้นมาครอบงำตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “เพศสถานะ และเพศวิถีในวรรณกรรมของอุทิศ เหมะมูล” ของสรยา รอดเพชร (2561) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้หญิงกับปิตาธิปไตย โดยศึกษาจากนวนิยาย 3 เรื่อง ได้แก่ ลับแล, แก่งคอย ลักษณะอาลัยและ จูติ ผลการวิจัยพบว่า อำนาจปิตาธิปไตยนั้นยังคงแฝงตัวอยู่ในระบบความคิดของสังคม วัฒนธรรมและสื่อต่าง ๆ ที่กำหนดบทบาทหญิงชายเอาไว้ แม้ว่าจะมีการณรงค์ หรือมีความพยายามที่จะทำให้ชายหญิงเท่าเทียมกัน แต่การหลุดพ้นจากอำนาจปิตาธิปไตยในสังคมปัจจุบันยังคงเป็นไปได้ยาก

ข้อเสนอแนะ

1. งานวิจัยนี้เป็นเพียงการศึกษาบทบาทผ่านตัวละครภรรยาเท่านั้น ดังนั้นจึงควรศึกษาบทบาทของสามีสั่งซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจ
2. การศึกษาผ่านละครเรื่อง “สามีสีทอง (The Husbands)” นอกเหนือจากแนวคิดปิตาธิปไตยและสตรีนิยมยังสามารถศึกษาผ่านแนวคิดอื่น ๆ เพื่อสะท้อนแง่มุมที่หลากหลาย

บรรณานุกรม

- กฤษณา โอศกสิน . (2546) . ภรรยา. นนทบุรี : ประพันธ์สาส์น.
- กษิตรีเดช สุวรรณมาล . (2560) . การเลือกเนื้อหาและการสร้างบทละครโทรทัศน์ในมุมมองของผู้ผลิตและผู้ชม. กรุงเทพฯ:นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาวิชาการบริหารธุรกิจบันเทิงและการผลิต,มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- ณรงค์กรณ รอดทรัพย์ . (2555) . ปิตาธิปไตย : ภาพสะท้อนแห่งความไม่เสมอภาคระหว่างชายหญิงในสังคมเอเชีย . บุรีรัมย์ : วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ปราง ยอดเกตุ .(2556) . *ประชาสังคมกับความเสมอภาคทางเพศและสิทธิสตรี* : กรณีศึกษามูลนิธิเพื่อนหญิง.

นครปฐม : วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เมทินี ทองศรีเกตุ . (2552) . *พฤติกรรมการดูแลครอบครัวทางโทรศัพท์ของวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร* .กรุงเทพฯ :

วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ลำพรรณ น่วมบุญลือ . (2519) . *สิทธิและหน้าที่ของสตรีตามกฎหมายไทยในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์* .กรุงเทพฯ :

วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สรยา รอดเพชร . (2561) . *เพศสถานะ และเพศวิถีในวรรณกรรมของ อุทิศ เหมะมูล* . ชลบุรี : วารสารวิชาการ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ภาพแทนสตรีชนชั้นสูงในนวนิยายเรื่องเพชรกลางไฟ

จันทร์รัตน์ คงทัพ¹ ภัทรา วันแข่ง² และณัชรดา สมสิทธิ์³

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพแทนสตรีชนชั้นสูงที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง *เพชรกลางไฟ* ของว.วินิจฉัยกุล ฉบับออนไลน์ทางแอปพลิเคชันMeb โดยศึกษาผ่านตัวละครหลัก 5 ตัวละครดังนี้ 1.หม่อมเจ้า-อูรวดี 2.หม่อมเจ้าเมธา 3.หม่อมต่วน 4.หม่อมสลวย และ 5.เสด็จพระองค์หญิง ทั้งนี้ในการอธิบายหรือยกตัวอย่างในเรื่องอาจมีการยกตัวละครอื่นมาประกอบไปด้วย โดยมุ่งพิจารณาพฤติกรรมตัวละครและบริบทโดยรวมของตัวละครที่มีผลต่อการสร้างภาพแทนของสตรีชนชั้นสูง

ผลการศึกษาพบภาพแทนของสตรีชนชั้นสูง 5 คุณลักษณะต่อไปนี้ 1. มีรูปงาม 2. ถูกร้อยรัดไว้ด้วยกรอบจารีตประเพณี 3. ประณีตในการแต่งกาย 4. มีคุณสมบัติกุลสตรี 5. เป็นผู้มิบุญโดยอิงหลักพุทธศาสนา 6. รักเกียรติรักศักดิ์ศรี คุณลักษณะดังกล่าวเป็นภาพแทนของสตรีชนชั้นสูงตามมโนทัศน์ของผู้เขียน โดยการประกอบสร้างภาพแทนของสตรีชนชั้นสูงนั้นผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอให้เห็นภาพแทนด้านบวกของชนชั้นเจ้านายในขณะเดียวกันก็ได้พยายามเสริมหรือเน้นคุณสมบัติของตัวละครให้มีความเป็นเลิศเหนือจากคนทั่วไปเพื่อยกสถานะตัวละครภายใต้บริบทของความเป็นเจ้า

คำสำคัญ: สตรี ชนชั้นสูง ภาพแทน

¹⁻² นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาและภาษาไทยประยุกต์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

³ อาจารย์, ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทนำ

...ลีลาเดินงามสง่า เหมือนนางหงส์...

(เพชรกลางไฟ, 2558: 164)

ข้อความข้างต้นเป็นความตอนหนึ่งในนวนิยายเรื่อง **เพชรกลางไฟ** ตอนที่อนลมองเจ้าหญิงในดวงใจของเขาคือหม่อมเจ้าอรุวดี พระธิดาในเสด็จในกรมฯพระองค์หนึ่ง หัวใจปฏิพัทธ์ที่อนลมิต่อหญิงสาวถือเป็นรักต้องห้ามเพราะอยู่ในฐานะสามัญชนที่ไม่อาจก้าวล้ำเส้นแบ่งของจารีตประเพณีไปได้ ด้วยการสมรสของเจ้านายสตรีนั้นตามธรรมเนียมจะต้องสมรสกับชายที่มีฐานะเสมอกันหรือสูงกว่าเท่านั้นซึ่งกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการเสกสมรสแห่งเจ้านายในพระราชวงศ์ พ.ศ.2461 ได้ระบุไว้ชัดเจนว่าหากเจ้านายสตรีพระองค์ใดจะเสกสมรสจะต้องได้รับพระบรมราชานุญาตเสียก่อนจึงจะทำการสมรสได้ (ศิลปวัฒนธรรม, 2562) เรื่องรักต้องห้ามถือเป็นประเด็นหนึ่งที่ได้มีการนำเสนอผ่าน นวนิยายเรื่องนี้

เพชรกลางไฟ เป็นนวนิยายย้อนยุคอิงประวัติศาสตร์โดยมีฉากกำกับบริบททางสังคมอยู่ในสมัยรัชกาลที่ 6 ในเรื่องได้สะท้อนภาพของสังคมที่ดำเนินไปในสมัยนั้นไว้หลายด้าน อาทิ การเมืองการปกครอง วัฒนธรรม การแต่งกาย มารยาทหรือธรรมเนียมปฏิบัติ โดยเฉพาะสังคมในหมู่เจ้านายโดยมีตัวละครหลักในเรื่องเป็นเจ้านาย-สตรีพระองค์หนึ่ง ซึ่งเกิดในวังของเสด็จในกรมฯมีมารดาเป็นหม่อมที่มาจากสามัญชน มีพี่น้องต่างมารดาหลายคน ตามระบบสังคมที่ชายสามารถมีภรรยาได้หลายคน (กอบกุล อิงคุทานนท์, 2537) ความสูญเสียพลัดพรากได้เกิดขึ้น ความอิจฉาริษยาที่เกิดในปวงชนโดยไม่เลือกชนชั้นวรรณะ ทำให้ชีวิตของเธอต้องเผชิญกับอุปสรรคปัญหามากมาย แต่แล้วเธอก็ฝ่าฟันและผ่านพ้นมาได้อย่างสวยงาม บ่งบอกว่าเธอเป็นเพชรแท้อย่างแท้จริง โดยระหว่างการดำเนินของเรื่องของนวนิยายได้สะท้อนภาพของเจ้านายสตรีไว้หลายแง่มุมด้วยกัน ทั้งเรื่องวิถีชีวิตความเป็นอยู่ การเลือกคู่ครอง ธรรมเนียมปฏิบัติอันจะต้องเป็นไปตามที่สังคมวางไว้ ทั้งนี้พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงพระราชนิพนธ์สุภาสิตสอนหญิงไว้โดยได้ระบุว่าผู้หญิงจะต้องชำนาญทั้งการฝีมือและงานประดิษฐ์ ต้องมีความรู้ด้านการทำอาหารตลอดจนงานบ้านงานเรือนทั้งหลาย (นิชภา บัวสุข, 2558) ลักษณะเช่นนี้เป็นความคาดหวังของสังคมที่มีต่อผู้หญิง สตรีชนชั้นสูงก็อยู่ภายใต้ความคาดหวังกล่าวของสังคมด้วยเช่นกัน แต่มีความแตกต่างกับสามัญชนตรงที่ว่าความคาดหวังของสังคมที่มีต่อสตรีชนชั้นสูงนั้นมากกว่าหญิงสามัญชน ภาพของสตรีชนชั้นสูงได้สะท้อนผ่านตัวละครหญิงในเรื่องไม่เพียงแต่ตัวละครเอกเท่านั้น ตัวละครอื่นซึ่งดำรงสถานะอยู่ในราชวงศ์ก็ได้แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะของสตรีในสังคมชนชั้นสูงด้วยเช่นกัน ตัวละครหลัก 5 ตัว ที่มีความน่าสนใจคือ

1. ตัวละครหม่อมเจ้าอรุวดี เป็นตัวละครที่มีบุคลิกปราดเปรี้ยวช่างคิดช่างเจรจาซึ่งลักษณะของตัวละครตัวนี้จะมีความคิดที่แตกต่างจากตัวละครหญิงตัวอื่นในเรื่องเพราะตัวบทกำหนดให้เธอเป็นคนชอบหนังสือมีโอกาสได้ใกล้ชิดหนังสือมากกว่าตัวละครอื่น ความน่าสนใจของตัวละครหม่อมเจ้าอรุวดีอยู่ที่ความคิด
2. ตัวละครหม่อมเจ้าเมธา เป็นตัวละครที่มีบุคลิกนิ่งๆเรียบร้อย มีความสามารถทางด้านงานฝีมือตลอดการบ้านการเรือนต่างๆ

ไม่ขาดตกบกพร่อง ความน่าสนใจของตัวละครหม่อมเจ้าเมรารอยู่ที่ความสามารถที่เป็นไปตามแบบแผนกุสตรีย
 3. ตัวละครหม่อมสลวย เป็นสาวชาวบ้านที่ได้เลื่อนฐานะมาเป็นหม่อม นิสัยของตัวละครจะมีความถ่อมตน
 เรียบง่าย ไม่ชอบที่จะปัญหาหรือมีเรื่องกับใคร ในเรื่องมักจะถูกภรรยาหลงทางข่มเหงรังแกอยู่เสมอ 4. ตัวละคร
 เสด็จพระองค์หญิง เป็นตัวละครที่มีความอาวุโสมากที่สุดในเรื่อง เป็นผู้ใหญ่ที่ทุกคนต้องเคารพยำเกรง เป็นตัวละคร
 ที่เปรียบเสมือนตัวแทนของจารีตประเพณีทั้งปวงของสตรีชนชั้นสูง จะคอยปกครอง คอยสั่งสอน ตัวละครอื่นๆ
 5. ตัวละครหม่อมต่วน เป็นตัวละครที่มีพื้นฐานจิตใจคับแคบจะคอยหาทางข่มเหงรังแกหม่อมสลวยกับหม่อมเจ้า-
 อรุรวศิตตลอดเวลา มักโกรธ เจ้าอารมณ์ ขาดความอ่อนโยนและเป็นตัวละครสำคัญที่มีอิทธิพลต่อโครงเรื่อง
 เป็นอย่างยิ่งและได้ผลักดันให้ตัวละครเอกหรือตัวละครหม่อมเจ้าอรุรวศิตออกจากสถานะความเป็นเจ้าในที่สุด

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้นพบว่านวนิยายเรื่อง*เพชรกลางไฟ*มีลักษณะเด่นในการนำเสนอภาพของ
 สตรีชนชั้นสูงผ่านปมปัญหาต่างๆในเรื่องภายใต้บริบทสังคมที่ตัวละครดำรงอยู่ ซึ่งผู้ประพันธ์นวนิยายในเรื่องนี้คือ
 วินิตา ดิถียนต์ หรือเจ้าของนามปากกา ว.วินิจฉัยกุลนั่นเอง

ว.วินิจฉัยกุลเป็นศิลปินแห่งชาติสาขาวรรณศิลป์ พ.ศ.2547 เป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านอักษรศาสตร์
 ภาษาศาสตร์เป็นอย่างดี เป็นทั้งนักวิชาการ นักแปลและนักวิจารณ์ มีประวัติการทำงานและสร้างผลงาน
 เป็นที่ประจักษ์ในวงการการศึกษาตลอดจนองค์กรต่างๆมาแล้วมากมาย ผลงานด้านการประพันธ์เช่น *มาลัยสาม-
 ชาย แต่ปางก่อน รัตนโกสินทร์ สองฝั่งคลอง ราตรีประดับดาว* ฯลฯ ซึ่งเรื่อง '*รัตนโกสินทร์*' ได้รับการยกย่อง
 เป็นให้เป็นวรรณกรรมแห่งชาติ (เพชรกลางไฟ, 2558) นอกจากนี้ผลงานการประพันธ์ในเรื่องอื่นๆก็ได้ถูกนำมาสร้าง
 เป็นละครโทรทัศน์เผยแพร่ออกอากาศสู่สาธารณชนหลายเรื่อง ทั้งในส่วนของนวนิยายเองก็ได้รับการตีพิมพ์ซ้ำ
 จะเห็นได้ว่าผลงานของ ว.วินิจฉัยกุลนั้นเป็นที่ยอมรับในสังคมไทยนับว่าเป็นนักเขียนคุณภาพคนหนึ่ง การศึกษา
 ของ วินิตา ดิถียนต์ จึงนับว่าเป็นคุณประโยชน์อย่างยิ่ง สำหรับในเรื่อง*เพชรกลางไฟ*นี่เป็นที่น่าสนใจว่าผู้ประพันธ์
 จะประกอบสร้างภาพแทนของสตรีชนชั้นสูงผ่านตัวละครในเรื่องอย่างไร คุณลักษณะของสตรีชนชั้นสูงผ่านสายตา
 ของนักประพันธ์จะเป็นไปในทิศทางใด จึงเป็นที่มาของการศึกษาเรื่องภาพแทนสตรีชนชั้นสูงในนวนิยายเรื่อง
เพชรกลางไฟ

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาภาพแทนของตัวละครหญิงในเรื่อง*เพชรกลางไฟ*

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวกับภาพแทนของตัวละครหญิงในวรรณกรรม
2. ศึกษาของภาพแทนสตรีชนชั้นสูงที่ปรากฏในเรื่อง*เพชรกลางไฟ* โดยมีตัวละครหลักในการศึกษาดังนี้

1. หม่อมเจ้าอรุวงศ์
2. หม่อมเจ้าเมธา
3. หม่อมสกลย
4. หม่อมต่วน
5. เสด็จพระองค์หญิง

เนื่องด้วยตัวละครทั้ง 5 มีบทบาทโดดเด่นในเรื่องและมีอุปนิสัยที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวจึงสามารถทำให้มองเห็นภาพหรือชีวิตของสตรีชนชั้นสูงได้ชัดเจนตรงตามจุดมุ่งหมายที่ผู้วิจัยประสงค์จะศึกษา

3. วิเคราะห์ภาพแทนตัวละครหญิงโดยใช้แนวคิดภาพแทน(Representation)ซึ่งโดยมุ่งศึกษากระบวนการประกอบสร้าง(Construct)ภาพตัวแทนของสตรีชนชั้นสูงในสังคมที่สัมพันธ์กับบริบททางสังคมที่ปรากฏในเรื่อง
4. สรุปและอภิปรายผลโดยพรรณนาวิเคราะห์
5. ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหัวข้อวิจัยแก่ผู้สนใจศึกษาเกี่ยวกับสตรีหรือในทางสตรีศึกษา

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. **สตรี** หมายถึง ผู้หญิงในสังคมไทย พึ่งประพฤติดุปฏิบัติตนตามแบบแผนที่สังคมวางไว้ หรือเป็นที่ยอมรับกันในสังคมว่าดี
2. **ชนชั้นสูง** หมายถึง ระดับชนชั้นในสังคมไทยโดยบุคคลที่อยู่ในชนชั้นสูงจะต้องสืบเชื้อสายหรือมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับผู้มีเชื้อสายเดียวกับกษัตริย์ด้วยการแต่งงาน บุคคลเหล่านี้จะมียศหรือสถานะทางสังคมที่สูงกว่าบุคคลอื่นในสังคม
3. **ภาพแทน** หมายถึง การตีความสิ่งต่างๆผ่านมุมมองหรือความคิดของผู้นำเสนอโดยมีอิทธิพลของสังคมเป็นตัวกำหนดในการตีความร่วมด้วย

ผลการศึกษา

ว.วินิจฉัยกุลผู้ประพันธ์นวนิยายเรื่อง*เพชรกลางไฟ*ได้กำหนดตัวละครและพฤติกรรมของตัวละครซึ่งมีสถานะเป็นชนชั้นสูงขึ้น โดยการกำหนดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงการประกอบสร้างภาพแทนของสตรีชนชั้นสูงตามทัศนะของผู้ประพันธ์ดังต่อไปนี้

1. มีรูปงาม

คำว่ารูป หมายถึง โครงรูป ร่างกาย ,คำว่างาม หมายถึง ลักษณะที่เห็นแล้วชวนให้ชื่นชมหรือพึงใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ดังนั้นคำว่ารูปงามอาจแปลความหมายได้ว่า หมายถึงลักษณะรูปร่างที่ชวนมองหรือ

เป็นที่ต้องตาแก่ผู้พบเห็น ซึ่งลักษณะเช่นนี้ได้ปรากฏในตัวละครสตรีชนชั้นสูง ด้วยความแตกต่างระหว่างคนทั่วไปกับชนชั้นสูงสิ่งที่เห็นได้ชัดคือกายแต่งกายและกิริยาท่าทาง การแต่งกายของชาววัง จะประณีตบรรจง งดงาม สะอาด มีกลิ่นหอมและมีระเบียบ(คันสนีย์ วีระศิลป์ชัย, 2549) ลักษณะที่เรียบร้อยสวยงามเช่นนี้จึงให้ทำให้เกิดความคิดที่ว่าสตรีชาววังนั้นจะต้องเป็นผู้ที่งามเพราะการดูแลตนเองอย่างดีประณีตกว่าคนสามัญทั่วไป โดยผู้ประพันธ์ได้ประกอบสร้างภาพแทนด้านความงามของสตรีชนชั้นสูงผ่านตัวละครต่อไปนี้

หม่อมเจ้าอรุวดี

หม่อมเจ้าอรุวดีเป็นพระธิดาของเสด็จในกรมกับหม่อมสสวย เกิดในวังของเสด็จในกรมฯ ได้รับการเลี้ยงดูมาอย่างเจ้านาย ทั้งการวางตัว ความประพฤติ กิริยามารยาทเพียบพร้อมอย่างลูกผู้ดีสมฐานะที่เกิดในวงศ์เจ้านาย ได้ปรากฏความงามของตัวละครหม่อมเจ้าอรุวดีดังตัวอย่างต่อไปนี้

เห็นปราดแรกก็รู้ว่าหล่อไม่มีใช้บ่าวไพร่ในวัง ผิวพรรณอ่อนลออหาจุดตำหนิต่างคำไม่ได้แต่น้อยนิด

(เพชรกลางไฟ, 2558: 20)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นการตัดสินของอนลเมื่อเห็นอรุวดีครั้งแรก เขาไม่รู้ว่าเธอเป็นเจ้าของแต่เขาก็รู้ว่าเธอไม่ใช่บ่าวไพร่หรือคนรับใช้เพราะผิวพรรณอันหมดจดเกลี้ยงเกลาของเธอ การประกอบสร้างในตอนนี้สะท้อนให้เห็นว่าผู้ประพันธ์พยายามสร้างตัวละครให้เป็นไปในลักษณะที่เหนือกว่าคนธรรมดาทั่วไปกล่าวคือการสร้างรูปลักษณ์ภายนอกที่งดงามนั้นยึดโยงอยู่กับชาติกำเนิดหรือสถานะของตัวละครทำให้ตีความได้ว่าผู้ที่มีรูปร่างดีหรือผิวพรรณดีนั้นต้องเป็นผู้ดีซึ่งหมายถึงคนที่เกิดในตระกูลดี คนที่มีมารยาทดีงาม(ราชบัณฑิตยสถาน, 2554)

การกำหนดความงามของสตรีชนชั้นสูงยังปรากฏผ่านการกล่าวถึงถึง “ราศี” ของตัวละคร ซึ่งหมายถึงความสง่างาม ลักษณะดีงามของคน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ดังตัวอย่างเช่น

“บอกว่าเป็นชาวบ้าน ไม่ว่าใครก็ไม่เชื่อ ราศีมันบอก นั่งอยู่เฉยๆก็รู้ว่าผู้ดี ผิวพรรณผิตชาวบ้านชาวเมืองนัก”

(เพชรกลางไฟ, 2558: 494)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาของป่าฝ่อง ตอนที่ปรึกษากันว่าจะทำอะไรหากชาวบ้านสงสัยว่าอรุวดีเป็นใคร เมื่อครั้งพาอรุวดีมาหลบซ่อนตัวที่ปากน้ำโพ แสดงให้เห็นถึงการพยายามประกอบสร้างความงามของตัวละครว่ามีมากเกินความธรรมดาสามัญผิดจากคนทั่วไปอย่างชัดเจนในส่วนนี้ยังได้สะท้อนคุณค่าความดีของตัวละครที่ผูกติดอยู่กับความงามของรูปร่างภายนอกถือเป็นการเน้นย้ำแนวคิดเรื่องผู้ดีซ้ำอีกหน

หม่อมสลวย

การประกอบสร้างภาพแทนของสตรีชนชั้นสูงนั้นไม่ได้ปรากฏในตัวละครที่สืบเชื้อสายมาจากชนชั้นสูงหรือเชื้อพระวงศ์เพียงอย่างเดียวเท่านั้น ผู้หญิงที่มีความงามก็สามารถยกระดับหรือเปลี่ยนแปลงสถานะเป็นสตรีชนชั้นสูงได้โดยผ่านการแต่งงาน ซึ่งคุณสมบัติด้านความงามยังคงเป็นคุณสมบัติหลักในการประกอบสร้างความหมายของสตรีชนชั้นสูงเช่นเดิม กรณีของการเปลี่ยนสถานะทางสังคมเช่นนี้ได้ปรากฏในตัวละครหม่อมสลวย หม่อมสลวยเป็นลูกสาวของจางวางสมกับภรรยาหลวง แม่เป็นเคยเป็นต้นเสียงในวงมโหรีมาก่อนจึงได้สอนวิชาให้แก่ลูก สลวยจึงได้มารับช่วงเป็นคนขับร้องเพลงในวงซึ่งเป็นกิจการของครอบครัว ด้วยความที่เธอเป็นคนสวยและเสียงดีจึงเป็นที่ต้องพระทัยเสด็จในกรมฯ ในที่สุด เธอจึงได้มาเป็นหม่อม ในเรื่องได้ปรากฏความงามของตัวละครหม่อมสลวยดังตัวอย่างต่อไปนี้

หน้าตาเข้มช้อยกว่าพี่น้องทุกคน

(เพชรกลางไฟ, 2558: 43)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นบทบรรยายถึงความงามของตัวละครหม่อมสลวยถึงแม้เธอจะไม่ได้มีสถานะเป็นเจ้ามาแต่กำเนิด แต่เธอก็มีหน้าตาสวยเด่นหรือสวยผิดจากสาวชาวบ้านคนอื่นๆ ในที่นี้บอกว่าเธอสวยกว่าบรรดาพี่น้องทุกคน

นอกจากนี้ยังได้ปรากฏความงามของตัวละครหม่อมสลวยอีกดังตัวอย่างต่อไปนี้

...รูปร่างยังคงงามสมส่วน ไม่อ้วนทอหะทออย่างสตรีวัยกลางคนทั่วไป...ดวงหน้าผุดผ่องไร้ริ้วรอย...

(เพชรกลางไฟ, 2558: 47)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นบทบรรยายถึงความงามของตัวละครหม่อมสลวย บ่งบอกว่าเธอมีรูปร่างสมส่วนชวนมอง เธอไม่อ้วนซึ่งเป็นลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ เธอยังสวยพริ้งกว่าสตรีวัยเดียวกับเธอ กล่าวคือเรือนร่างของเธอปราศจากลักษณะที่ไม่พึงประสงค์แม้แต่น้อย

ในคุณลักษณะความงามของรูปร่างภายนอกนั้นได้ถูกเน้นย้ำว่าเป็นเลิศหรือมีมากกว่าธรรมดาสามัญภาพแทนความงามนี้เป็นการยกตัวละครสตรีชนชั้นสูงขึ้นมาให้เหนือกว่าคนทั่วไป ผู้ประพันธ์ต้องการจะสื่อให้เห็นถึงความงามหรือรูปลักษณ์ภายนอกของสตรีชนชั้นสูงว่ามีความวิจิตรบรรจงยังความยินดี ความจำเริญตาให้แก่ผู้พบเห็นเป็นอย่างยิ่ง อนุมานได้ว่าเสมือนตอนที่สามัญชนหรือคนทั่วไปไปพบเห็นเจ้านายแล้วมีความปลาบปลื้มปิติยินดีภาพของเจ้านายชวนมอง ชวนให้ชื่นชมสมฐานะของเจ้า

2. ถูกร้อยรัดไว้ด้วยกรอบจารีตประเพณี

สถานะของเจ้านายนั้นสูงกว่าสามัญชนทั่วไป เป็นที่เคารพแก่ปวงชนในสังคมไทย การที่จะประพฤติหรือทำสิ่งใดจำต้องระลึกถึงสถานะของตนอยู่เสมอ ต้องระมัดระวังตนมิให้ประพฤตินในสิ่งที่ผิด มีกฎจารีตประเพณีอันเคร่งครัดเพื่อรักษาความมั่นคงแห่งชนชั้น ทำให้อิสระในชีวิตมีน้อยกว่าคนธรรมดาสามัญทั่วไป ซึ่งผู้ประพันธ์ได้กล่าวถึงการตกอยู่ใต้กรอบจารีตประเพณีของหญิงสาวชนชั้นสูงดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ขาดอิสระในชีวิต

การอยู่ในสถานะของสตรีชนชั้นสูงถูกกำหนดด้วยกรอบจารีตประเพณีและขาดอิสระในการดำเนินชีวิต โดยผู้ประพันธ์ได้แสดงภาพดังกล่าวผ่านตัวละครดังต่อไปนี้

หม่อมเจ้าอรุวดี

ตระหนักรู้ว่าชีวิตจากนี้ต่อไปจนตลอดพระชันษา ก็คงต้องถูกจำขังอยู่ในกำแพงประเพณี ไม่มีปีกจะบินขึ้นสู่ฟากฟ้าได้อย่างนกน้อยตัวนั้น

(เพชรกลางไฟ, 2558: 223)

ข้อความข้างต้นบรรยายถึงความรู้สึกของตัวละครหม่อมเจ้าอรุวดี เดิมทีหม่อมเจ้าอรุวดีประทับอยู่ที่เรือนปั้นหย่าในวังของเสด็จในกรมฯนอกวังหลวง ถึงแม้จะขาดอิสระในชีวิตในสถานะที่ตนเกิดมาเป็นเจ้าก็ไม่เทียบเท่ากับการมาอยู่ในวังหลวงกับเสด็จพระองค์หญิงเพราะในวังมีกฎระเบียบมากมาย เธอไม่สามารถทำอะไรได้ตามอำเภอใจจะออกไปไหนก็ต้องได้รับการอนุญาตจากเสด็จพระองค์ก่อน ยิ่งเสด็จพระองค์เป็นคนเคร่งครัดในกฎจารีตต่างๆ เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว เธอจึงไม่สามารถที่จะกระดิกตัวทำอะไรได้เลย ข้อความข้างต้นเป็นการตัดพ้อรำพึงถึงความน้อยเนื้อต่ำใจในโชคชะตาที่ตนเกิดมาเป็นเจ้าของตัวละคร

นอกจากนี้ยังปรากฏการเน้นย้ำให้เห็นว่าสตรีชนชั้นสูงขาดอิสระในชีวิตผ่านตัวละครหม่อมสลวยดังตัวอย่างต่อไปนี้

หม่อมสลวย

เมื่อต้องมาอยู่ในวัง แม่สมบุรณ์พร้อมพร้อม แต่อารมณ์ก็หงอยเหงาเหมือนนกในกรงทอง

(เพชรกลางไฟ, 2558: 43-44)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นบทบรรยายถึงหม่อมสลวย ก่อนที่จะมาเป็นหม่อมเธอเป็นลูกสาวจางวางอยู่ในวงมโหรีมีโอกาสได้พบผู้คนมากมายได้พูดคุยสนทนากันในกลุ่มเพื่อนฝูงแต่เมื่อมาเป็นหม่อมเธอก็ไม่โอกาส

เช่นนั้นอีก มีกฎจารีตรัดตัวเธอจึงไม่อาจทำสิ่งใดได้ตามอิสระเหมือนแต่ก่อน เสมือนนกน้อยในกรงทองแม้จะมีความสะดวกสบายเพียงพร้อมแต่ก็ขาดอิสระในชีวิต

2.2 ขาดอิสระในความรัก

การกำหนดกรอบจารีตประเพณีทำให้หญิงสาวชนชั้นสูงขาดอิสรภาพด้านความรัก หญิงสาวชนชั้นสูงต้องแต่งงานกับชายที่มีฐานะเสมอกันหรือผู้ที่เหมาะสมเท่านั้น ทักษะดังกล่าวได้ถูกนำมาประกอบสร้างภาพแทนของสตรีชนชั้นดังตัวอย่างต่อไปนี้

หม่อมเจ้าเมธา

“...เกิดเป็นเจ้า ผู้หญิงอย่างเราหาคู่ได้ยากกว่าชาวบ้านร้านถิ่น จะมีคู่ก็ต้องเจ้าด้วยกัน มีอยู่สักก็องค์กันเที่ยวชายต่ำกว่าเราก็ไม่ได้ ถ้าพี่ร่ำรวยเงินทองก็ไม่ลู้กระไรนัก...ถ้าไม่มีแม่ พี่ก็ต้องลำบาก จึงอยากให้พี่เป็นฝั่งเป็นฝาไปเสียให้หมดห่วง”

(เพชรกลางไฟ, 2558: 39)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาของตัวละครหม่อมเจ้าเมธา ทรงตรัสกับหม่อมเจ้าอรุวดีซึ่งเป็นน้องสาวต่างมารดาของเธอ เธอเล่าถึงเรื่องที่กำลังจะสมรสกับเจ้านายพระองค์หนึ่งแต่น้องสาวของเธอไม่เห็นด้วยเพราะผู้ชายคนนั้นรูปไม่งามและมีกิริยาเจ้าชู้หากอยู่กันไปจะหาความสุขในชีวิตคู่ได้อย่างไร ข้อความข้างต้นเป็นคำตอบของเมธาที่มีให้แก่น้องสาวของเธอ เธอไม่ได้ต้องการความรักเธอเพียงต้องการหลักประกันความมั่นคงในชีวิตตนเอง ทั้งจำต้องอยู่ในกรอบจารีตประเพณีทำให้เธอไม่มีทางเลือก

นอกจากนี้ผู้ประพันธ์ยังได้สะท้อนการขาดอิสรภาพด้านความรักผ่านตัวละครอื่นอีกด้วยโดยปรากฏผ่านตัวละครหม่อมเจ้าอรุวดี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หม่อมเจ้าอรุวดี

ด้วยฐานันดรศักดิ์ที่ดำรงอยู่ ท่านหญิงไม่อาจไปวิสาสะทำความรู้จักกับชายสามัญชนในได้ หรือต่อให้เขาเป็นเจ้านายเช่นเดียวกันก็ตาม ก็ต้องทรงเก็บองค์ให้ห่าง ไม่อาจไปพบได้ง่ายๆอยู่ดี

(เพชรกลางไฟ, 2558: 44)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นความนึกคิดของอรุวดี หลังจากที่เธอได้พบกับชายหนุ่มผู้หนึ่งโดยบังเอิญที่ห้องทรงพระอักษรของเสด็จพ่อ เขาเป็นข้าราชการมาขย่ายหนังสือตามคำสั่งของหม่อมต่วน เขามีกิริยาสุภาพหน้าตาคมคาย อรุวดีจึงอดที่จะหวนนึกถึงเขาไม่ได้แต่ด้วยเขาเป็นสามัญชนทำให้เธอไม่สามารถจะคิดอะไรไปไกลกว่านี้ได้

ผู้ประพันธ์เน้นย้ำถึงการขาดอิสรภาพด้านความรักเนื่องจากชนชั้นทางสังคมอีกครั้ง โดยเน้นย้ำว่าการคบหากับผู้ที่อยู่ในชนชั้นต่ำกว่าถือเป็นเรื่อง “อับอาย” ของหญิงสาวชนชั้นสูงดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ตัวต้องรู้ว่าเกิดมาเป็นเจ้า จะไปเกลือกกลั้วกับไพร่ไม่ได้ เจ้าผู้ชายมันไม่รู้จกที่ต่ำที่สูงก็ช่างมันเถิด มันเกี่ยวตัวไม่ได้ มันก็ไปเกี่ยวผู้หญิงอื่นต่อ มันไม่เสียอะไร แต่ตัวสิ มีแต่เสียหาย รู้ถึงไหนอับอายถึงนั้น”

(เพชรกลางไฟ, 2558: 178)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาที่เสด็จพระองค์หญิงรับสั่งกับอูรวศรีในฐานะหลานป้า ถือเป็นเรื่องต้องห้ามอย่างยิ่งในการติดต่อหรือมีปฏิสัมพันธ์กับชายที่มีฐานะต่ำกว่า จากเนื้อความสะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติของเสด็จป้าโดยหมายรวมถึงบริบทสังคมที่เฟื่องฟูไปยังสตรีชนชั้นสูงว่าการคบกับชายสามัญชนนั้นถือเป็นการเสื่อมเสียเกียรติหรือเป็นการกระทำที่ลดคุณค่าในตัวเอง ถือเป็นสิ่งที่ไม่สมควรกระทำอย่างยิ่ง โดยการเป็นเจ้านายสตรีนั้นต้องปฏิบัติตามโบราณราชประเพณีและกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ต้องประพฤติตัวมิให้เป็นที่ยึดเหนี่ยวพระเกียรติยศ จำต้องอยู่ในกรอบขนบชาววัง (ศิลปวัฒนธรรม, 2562) ซึ่งข้อจำกัดดังกล่าวปิดกั้นไม่ให้ตัวละครสามารถแสดงออกตามความรู้สึกหรือความต้องการของตนได้โดยง่ายเพราะกรอบจารีตประเพณีที่ครอบไว้

จากตัวอย่างที่ได้ยกมาแล้วนั้นสะท้อนถึงการดำเนินชีวิตในด้านหนึ่งของสตรีชนชั้นสูงที่ขาดอิสรภาพในความรักเพราะกฎจารีตประเพณีที่เหนียวแน่นไว้ ไม่มีโอกาสที่จะได้เลือกคู่ครองโดยความสมัครใจของตน ในแง่ของการปฏิบัติก็ไม่สามารถแสดงออกกับเพศตรงข้ามได้อย่างเปิดเผยต้องเก็บซ่อนความรู้สึกไว้ให้มืดชิดด้วยเส้นแบ่งของธรรมเนียมประเพณีที่ทำให้สตรีชนชั้นสูงต้องมีข้อจำกัดมากกว่าหญิงสามัญชน ลักษณะที่ถูกกดทับไว้นี้ทำให้ความสุขของชีวิตเจ้านายสตรีถูกลดทอนลงไปลักษณะดังกล่าวถือเป็นภาพแทนหนึ่งของสตรีชนชั้นสูงในอดีตที่ปรากฏในวรรณกรรม คือการขาดอิสรภาพในความรักนั่นเอง

3. ประณีตในการแต่งกาย

การประณีตในการแต่งกายในที่นี้หมายความว่าดูแลใส่ใจเรื่องการแต่งกายเป็นพิเศษ ไม่ว่าจะเสื้อผ้าหน้าผมมักจะตกแต่งให้เรียบร้อยอยู่เสมอ ตลอดจนการใช้เครื่องประดับและเครื่องหอมซึ่งผู้ประพันธ์ได้ประกอบสร้างคุณลักษณะดังกล่าวให้เป็นจุดเด่นประการหนึ่งของหญิงสาวชนชั้นสูง ปรากฏผ่านตัวละครต่อไปนี้

หม่อมสลวย

ผู้ประพันธ์ได้บรรยายถึงความประณีตในการแต่งกาย และบรรยายถึงรายละเอียดเกี่ยวกับเครื่องใช้เครื่องสำอาง บ่งบอกให้ทราบว่าตัวละครพยายามแต่งกายให้เหมาะสมกับโอกาสและสถานะของหญิงชนชั้นสูงมาก ซึ่งมีการให้ความสำคัญมากกว่าสามัญชน ดังข้อความต่อไปนี้

สวมเสื้อแพรสีขาวขลิบดำ โจงกระเบนดำ เนื้อตัวหอมกรุ่นด้วยน้ำปรุง ผัดหน้านวล ปากแดงด้วยรอยหมากคุดมคาย
ผมใส่น้ำมันหอม ทวีเข้ารูปเป็นมันเรียบไม่กระดิก

(เพชรกลางไฟ. 2558: 55)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นบทบรรยายของหม่อมสลวยที่แต่งตัวไปบ้านจางวางสมเพื่อไปเยี่ยมนางแสง
ผู้เป็นแม่ซึ่งกำลังป่วย ตอนนี้จะเห็นได้ว่ามีทั้งการใช้น้ำปรุง การประพินผิว การจัดแต่งทรงผมมีการแต่งกาย
ตามธรรมเนียมไว้ทุกข์ของเจ้านาย

ผู้ประพันธ์ได้กำหนดให้ตัวละครมีความประณีตในการแต่งกายสมฐานะของสตรีชนชั้นสูง ซึ่งความประณีต
นี้ทำให้หญิงสาวชนชั้นสูงเห็นว่าหญิงสาวชนชั้นสามัญชนและการแต่งกายของเจ้านายสตรีนั้นมีแบบแผนเฉพาะตัว
ที่ไม่เหมือนกับสามัญชน การแต่งกายเป็นสิ่งที่เห็นชัดเจนในการแยกสตรีชนชั้นสูงออกจากสตรีสามัญชนทำให้
เกิดภาพแทนในความเข้าใจหรือการรับรู้ของสังคมว่าสตรีชนชั้นสูงนั้นประณีตในการแต่งกาย

4. มีคุณสมบัติกุลสตรี

คำว่ากุลสตรีในสังคมไทยหมายถึงผู้หญิงดี มีคุณลักษณะตามแบบฉบับที่สังคมยอมรับโดยนับถือกันว่าเป็น
เป็นลักษณะของผู้หญิงที่ดี ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะโดยรวมว่า ต้องประพฤติตนให้อยู่ในกรอบจารีตของสังคม
และศีลธรรม เคารพเชื่อฟังพ่อแม่และสามี ต้องให้เกิดเกียรติสามีให้สามีเป็นผู้นำและยินยอมเป็นผู้ตามแต่โดยดี
รับผิดชอบงานบ้านงานเรือนทั้งหมดแต่เพียงผู้เดียว และต้องคอยปรนนิบัติดูแลคนในบ้านตลอดจนสามีไม่ให้ขาดตก
บ่งพร่อง(พินิตา หันสวาสดี,2544) ลักษณะของความเป็นกุลสตรีปรากฏในเรื่องผ่านตัวละครต่อไปนี้

หม่อมเจ้าเมธา

หม่อมเจ้าเมธาเป็นพระธิดาองค์หนึ่งของเสด็จในกรมฯกับหม่อมเรียม เธอถูกส่งตัวเข้าไปอยู่วังกับ
เสด็จพระองค์หญิงตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ ได้เรียนรู้งานบ้านงานเรือนตลอดจนงานฝีมือทั้งหลายจากในวังอย่างครบ
ครันทำให้เธอมีวิชาความรู้ติดตัวมา ด้วยค่านิยมในสมัยนั้นลูกสาวของขุนนางหรือชนชั้นสูง จะได้รับการสอน
มารยาท ขนบธรรมเนียมประเพณี ตลอดจนศิลปหัตถกรรมงานฝีมือต่างๆจากในวังของเจ้านาย(นิชาภา บัวสุข
,2558) ได้ปรากฏความสามารถที่เป็นไปตามคุณลักษณะของกุลสตรีของตัวละครหม่อมเจ้าเมธาตั้งตัวอย่างต่อไปนี้

“ถึงเธอไม่ค่อยจะช่างพูด แต่เธอก็ใจดี ถักลูกไม้สวย เย็บผ้าก็เก่ง ขนมฝรั่งกระดี่จิ้นเธอก็ทำได้ อร่อยกว่า
เขาชายเสียอีก”

(เพชรกลางไฟ, 2558: 11)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาของหม่อมเจ้าหญิงอุรวรศีกับหม่อมสรวยแม่ของเธอ เนื่องด้วยแม่เห็นว่าเมื่อสิ้นพ่อแล้วกลัวว่าลูกจะเหงาจึงเสนอให้ลูกไปอยู่ในวังหลวงกับเสด็จพระองค์หญิง แต่พระธิดาก็ทรงแย้งว่าเธออยู่ที่เรือนปั้นหยาก็ไม่เหงามีหม่อมเจ้าหญิงเมราซึ่งมีเรือนอยู่ไม่ไกลกันเป็นเพื่อน หม่อมสรวยก็ว่าหญิงเมเป็นคนนิ่งๆเงียบๆอยู่ด้วยจะไปสนุกอะไร อุรวรศีกก็ทรงแย้งอีกในข้อความข้างต้นซึ่งเป็นไปในลักษณะชื่นชมหญิงเมที่รอบรู้งานบ้านงานเรือนทั้งฝีมือการทำอาหารและเย็บปักถักร้อย ด้วยคุณค่าของผู้หญิงไม่ใช่แค่เพียงจากรูปร่างภายนอกแต่หมายรวมถึงความรู้ความสามารถที่อยู่ในตัวซึ่งได้ถูกถ่ายทอดออกมาเป็นงานฝีมือที่ทรงคุณค่า (นิชาภา บัวสุข, 2558) ซึ่งคำกล่าวของอุรวรศีกบ่งบอกให้รู้ว่าเรามีคุณค่าตามแบบฉบับกุลสตรีที่สังคมวางไว้

ผู้ประพันธ์ยังได้กล่าวถึงคุณลักษณะของสตรีชนชั้นสูงอีกประการหนึ่งด้วยการปรณินิบัติดูแลสามีหรือผู้ชาย ซึ่งถึงเป็นหน้าที่หลักของสตรีในช่วงเวลาดังกล่าว โดยผู้ประพันธ์ได้กำหนดคุณลักษณะให้หญิงสาวชนชั้นสูงมีความสามารถในการดูแลบ้านและปรณินิบัติสามีหรือผู้ชายดังตัวอย่างต่อไปนี้

...พานรองและชั้นเงินบรรจุน้ำใส่สะอาดผสมน้ำอบไทยหอมเย็น มีผ้าซับพระพักตร์จีบอย่างประณีตวางมาด้วย
ท่านชายจึงคลายพระพักตร์บึ่งตึงลง...

(เพชรกลางไฟ, 2558: 35)

จากตัวอย่างข้างต้น คือการเตรียมการไว้รองรับท่านชายอธิปซึ่งเสด็จมารับข่าวกลางวันี่เรือนของหม่อมเจ้าหญิงเมรา เธอได้เตรียมน้ำสำหรับใช้ลูบหน้าไว้ให้เขา จากข้อความบ่งบอกความประณีตในการจัดเตรียมสิ่งดังกล่าวเป็นอย่างดี สะท้อนค่านิยมเรื่องการปรณินิบัติผู้ชายหรือสามีถึงแม้ตอนนี้คนทั้งสองจะยังไม่ได้สมรสกันแต่ก็เป็นการแสดงออกของฝ่ายหญิงว่าเธอมีคุณสมบัติของกุลสตรีซึ่งต่อไปในภายหน้าก็จะทำหน้าที่นี้เมื่อเธอได้ออกเรือนกับเขา

หม่อมเจ้าอุรวรศี

การปรณินิบัติสามีไม่ได้เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความเป็นกุลสตรีเพียงอย่างเดียวเท่านั้น การปรณินิบัติบิดามารดาในฐานะลูกก็ถือเป็นคุณสมบัติของสตรีชนชั้นสูงโดยผู้ประพันธ์ได้กำหนดคุณลักษณะดังกล่าวไว้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ท่านหญิงเป็นผู้ยกของว่างและเครื่องพระสุธารสชา ทำด้วยเงินแท้จากอังกฤษมาวางบนโต๊ะเล็กแบบฝรั่ง
ข้างที่ประทับ

(เพชรกลางไฟ, 2558: 17)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นบทบรรยายถึงความหลังเมื่อครั้งเสด็จในกรมฯยังทรงพระชนม์อยู่ว่าอูรวศรีเป็นผู้ทำหน้าที่ยกน้ำชาให้ท่านเป็นประจำ แสดงถึงลักษณะความเป็นกุลสตรีที่ปรนนิบัติดูแลคนในบ้าน ในที่นี้คือปรนนิบัติดูแลบิดา

ตัวอย่างซ้ำที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นสะท้อนแนวความคิดที่ว่าผู้หญิงมีหน้าที่ปรนนิบัติดูแลผู้ชายไม่ว่าจะเป็นในฐานะพ่อหรือสามี งานบ้านงานเรือนทั้งหลายล้วนเป็นงานที่เป็นไปเพื่อความสะดวกสบายของผู้ชายทั้งสิ้น อีกทั้งยังมีชุดความคิดที่ว่าผู้หญิงที่มีความรู้เรื่องงานบ้านงานเรือนถือเป็นผู้หญิงที่ดีทำให้ผู้หญิงต้องพากเพียรเรียนรู้สิ่งเหล่านี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวของตัวละครถือเป็นการประกอบสร้างภาพแทนของสตรีชนชั้นสูงขึ้นว่าด้วยเรื่องของความเป็นกุลสตรี

5. เป็นผู้มืบุญโดยอิงหลักพุทธศาสนา

มโนทัศน์เกี่ยวกับพุทธศาสนาและชนชั้นทางสังคมนับเป็นมโนทัศน์ที่มีความเชื่อมโยงกันเนื่องจากสังคมไทยเชื่อว่าคนทุกคนเกิดมาต่างกันด้วยบุญกรรมที่ทำมา ยากดีมีเงินต่างวาระกันด้วยองค์พระศาสนาทรงชี้แนะไว้ว่ามนุษย์เรานั้นแตกต่างกันด้วยรูป ทรัพย์ ฐานะแห่งวงศ์ตระกูลเพราะกรรมที่ทำมาตามลิขิตแห่งบุคคล แต่สามารถที่จะประพฤติดีและรับผลแห่งกรรมดินั้นได้ด้วยตนเองไม่ใช่เพราะพระเจ้าบันดาลให้เป็น(นงเยาว์ ชาญณรงค์ อ้างถึงใน พระวีรพรธณ วุฑฒิมโม่(เชียรประโคน), 2552) ความคิดเช่นนี้ส่งผลต่อการสร้างภาพแทนของสตรีชนชั้นสูงตามการรับรู้ของสังคมซึ่งระบุให้สตรีชนชั้นสูงเป็นผู้มืบุญวาสนาตามความเชื่อทางพุทธศาสนาดังตัวอย่างต่อไปนี้

หม่อมสลวย

“...ลูกมืบุญวาสนาได้เป็นถึงหม่อม พ่อแม่ที่ไหนจะขัดขวาง พ่อเขาก็ดีใจว่าได้หน้าได้ตา...”

(เพชรกลางไฟ, 2558: 93)

การใช้คำว่าบุญวาสนาหมายถึงที่บุญที่สั่งสมมาในอดีตได้ส่งอันสิถึงปัจจุบันให้ได้รับผล เป็นไปตามหลักบุญกรรมในศาสนาพุทธว่า หากใครทำบุญมาดีในชาติที่แล้วชาตินี้ก็จะมีความเป็นอยู่ที่สุขสบาย เช่นเดียวกับการได้เลื่อนฐานะเป็นหม่อมของสลวยก็ทำให้เธอมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและกลายเป็นภาพแทนของสตรีชนชั้นสูงว่าเป็นผู้มืบุญ

หม่อมเจ้าอูรวศรี

ผู้ประพันธ์ได้เน้นย้ำว่าสตรีชนชั้นสูงถือเป็นผู้มืบุญอีกครั้งผ่านตัวละครหม่อมเจ้าอูรวศรีและระบุถึงบุญกรรมที่แตกต่างกันระหว่างชนชั้นสูงและสามัญชนดังตัวอย่างต่อไปนี้

“คนเกิดมา ต้องแบกทั้งบุญและกรรมจากกำเนิดเอาไว้ทั้งสองอย่าง มีบุญเกิดเป็นเจ้า ก็ต้องรักษาบุญเอาไว้ คนอื่นที่เป็นไพร่เขาก็ทำบุญมาอย่างไพร่ เขาก็รักษาบุญอย่างไพร่ หลานนี่สิ เป็นเจ้าหากไปทำตัวอย่างไพร่ บุญก็หมด เหลือแต่กรรม”

(เพชรกลางไฟ, 2558: 177)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาที่เสด็จพระองค์หญิงรับสั่งกับอูรวดี เพื่อสอนเธอให้รู้จักรักษาความดี รักษาบุญของตนไว้ ว่ามีบุญเกิดมาเป็นเจ้าทั้งที่ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากเหลือเกิน ก็จงประพฤติอย่างเจ้าระมัดระวังสำรวมตน ให้อดอย่าไปประพฤติเยี่ยงไพร่ บุญเป็นหลักความเชื่อในพุทธศาสนาแสดงให้เห็นถึงคุณของการประพฤติดี เป็นคุณงามความดี เป็นเครื่องชำระสันดาน เป็นกุศล(ปิ่น มุกกันต์, 2500 อ้างถึงใน พระวีรพรรณ วุฑฒิธมโม (เชียรประโคน), 2552) ในส่วนนี้ได้พยายามยกคุณค่าของความเป็นเจ้าขึ้นมาให้มากกว่าธรรมดาสามัญทั่วไปหรือคนชนชั้นสามัญโดยอิงความเชื่อเรื่องบุญในทางศาสนา

6. รักเกียรติรักศักดิ์ศรี

คุณลักษณะประการสุดท้ายนี้ ผู้ประพันธ์ได้ยกมากำหนดให้เป็นพฤติกรรมของหญิงสาวชนชั้นสูง ตามทรรศนะของผู้ประพันธ์ก็คือการรักเกียรติและศักดิ์ศรีที่มากกว่าสามัญชนทั่วไป ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวถือเป็นการประกอบสร้างภาพแทนของหญิงสาวชนชั้นสูง ปรากฏดังตัวอย่างต่อไปนี้

หม่อมเจ้าอูรวดี

อูรวดีเป็นธิดาองค์เล็กของเสด็จในกรมฯ เธอไม่ถูกส่งตัวเข้าวังเหมือนกับเจ้าพี่หญิงองค์อื่นด้วยเสด็จพ่อ หลุดขอกับเสด็จพระองค์หญิงไว้ ทำให้เธอมีโอกาสได้ใกล้ชิดเสด็จพ่อมากกว่าองค์อื่น เสด็จในกรมฯรักความยุติธรรม รักความถูกต้องมาแต่ไหนแต่ไร ความคิดความอ่านของท่านได้ถูกถ่ายทอดมายังอูรวดีไปโดยปริยาย ทำให้เธอไม่ยอมอ่อนข้อให้กับความยุติธรรมใดๆ อูรวดีรักความยุติธรรมเท่ากับที่เธอรักศักดิ์ของตน ได้ปรากฏดังตัวอย่างต่อไปนี้

“หญิงไม่ใช่ป่าวของหม่อม หญิงเป็นลูกของเสด็จพ่อ เท่าๆกับเจ้าพี่ทุกองค์...”

(เพชรกลางไฟ, 2558: 105)

จากตัวอย่างข้างต้น เป็นบทสนทนาของอูรวดีต่อหม่อมต่วน เนื่องด้วยสตรีชราไปลบหลู่ดูหมิ่นเธอ เธอก็โต้ตอบโดยย้อนกลับไปว่าเธอก็มีศักดิ์ทัดเทียมธิดาของหล่อนไม่ได้ยิ่งหย่อนหรือด้อยไปกว่าแต่อย่างใดถึงแม้เธอจะเป็นธิดาที่เกิดจากอนุภรรยาก็ตาม การยืนยันสถานะที่เท่าเทียมกันดังที่ปรากฏในตัวอย่างชี้ให้เห็นทัศนคติของผู้ประพันธ์ เห็นว่าหญิงสาวชนชั้นสูงให้ความสำคัญต่อเกียรติยศและศักดิ์ศรีของตนเองมากกว่าบุคคลทั่วไป

การเน้นย้ำถึงสถานะสตรีชนชั้นสูงของตัวละครหม่อมเจ้าอรุวสียังปรากฏอีกหลายครั้ง โดยมักปรากฏเกี่ยวกับการเน้นย้ำสถานะผ่านทางสายเลือดว่าตัวละครมีสายเลือดเดียวกับกษัตริย์ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นการประกอบสร้างให้สตรีชนชั้นสูงแตกต่างจากบุคคลทั่วไปดังตัวอย่างต่อไปนี้

“หญิงจงสำนึกเสมอว่า พ่อของหญิงเป็นใคร สูงยิ่งกว่านั้นคือปู่ของหญิงเป็นใคร!”

(เพชรกลางไฟ, 2558: 181)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาที่เสด็จพระองค์หญิงทรงรับสั่งกับอรุวสีเรื่องที่จะออกไปพบแม่เสด็จพระองค์หญิงทรงทักทานไว้ เพราะแม่มีสามีใหม่เป็นสามัญชนไม่เหมาะสมที่จะจะไปพบ หากบังเอิญพบกับสามีใหม่ของแม่ก็ไม่รู้ว่าจะให้ใครไหวใคร เพราะอรุวสีอยู่ในฐานะของเจ้าต้องระลึกถึงศักดิ์ของตัวเอง ระลึกถึงวงศ์ตระกูลวงศ์วานวานเครือของตน

นอกจากนี้ยังได้มีการเน้นย้ำถึงความรักศักดิ์ศรีที่มากกว่าธรรมดาสามัญของสตรีชนชั้นสูงอีกดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เกิดเป็นหงส์ต้องรู้ว่า เป็นหงส์ อย่าไปเกลือกกลั้วกับกา ถ้าไม่รักศักดิ์ของตัวเอง ใครเขาจะมารักแทนให้...”

(เพชรกลางไฟ, 2558: 149)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาที่เสด็จพระองค์หญิงรับสั่งกับอรุวสี จะพบว่ามีการใช้สัญลักษณ์คือคำว่าหงส์หมายถึงผู้หญิงสูงศักดิ์ เสด็จพระองค์หญิงพยายามจะเน้นย้ำกับเธอว่า ให้รู้ตัวว่าเกิดในตระกูลสูง ให้มีสติระลึกถึงฐานะอันสูงส่งของตนเองเสมอ อย่าไปคบหาสมาคมกับชายสามัญชนถ้ายังรักในศักดิ์ศรีของตนเองอยู่

จากตัวอย่างที่ได้ยกมาแล้วนั้นจะพบว่าผู้ประพันธ์พยายามประกอบสร้างความรักเกียรติรักศักดิ์ศรีของตัวละครไว้หลายแง่มุมด้วยกัน อาทิ การพยายามจะเน้นย้ำถึงสถานะอันสูงส่งที่เกิดมาร่วมเชื้อสายกับกษัตริย์ การไม่ยอมให้ใครมาหมิ่นเกียรติต่างๆ เชื่อมโยงการรักศักดิ์ศรีกับการรักตัวเองในทางประจักษ์ว่าถ้าไม่รักศักดิ์ศรีก็เท่ากับว่าไม่รักตัวเองนับเป็นการลดคุณค่าในตนเอง การเน้นย้ำดังกล่าวทำให้ตีความได้ว่าตัวละครสูงค่าในสถานะของความเป็นเจ้าและอยู่เหนือคนธรรมดาทั่วไปซึ่งเป็นภาพแทนหนึ่งของสตรีชนชั้นสูงที่ได้ปรากฏ

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาภาพแทนของสตรีชนชั้นสูงในนวนิยายเรื่อง *เพชรกลางไฟ* พบ 6 คุณลักษณะคือ

1. มีรูปงาม
2. ถูกร้อยไว้ด้วยกรอบจาริตประเพณี
3. ประณีตในการแต่งกาย

4. มีคุณสมบัติกุลสตรี
5. เป็นผู้มิบุญโดยอ้างอิงหลักพุทธศาสนา
6. รักเกียรติรักศักดิ์ศรี

คุณลักษณะดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นว่าสตรีชนชั้นสูงแตกต่างจากหญิงสาวสามัญชนขณะเดียวกันก็ได้สะท้อนให้เห็นถึงด้านที่ไม่พึงปรารถนาด้วยเช่นกัน ภาพแทนของหญิงสาวชนชั้นสูงที่ปรากฏจึงเป็นเสมือนการชื่นชมยกย่องให้สตรีชนชั้นสูงอยู่เหนือกว่าสตรีทั่วไป โดยผ่านการประกอบสร้างคุณลักษณะภายนอกและภายใน อย่างไรก็ตามในท้ายที่สุดแล้วโครงเรื่องผลักดันให้ตัวละครเอกหญิงชนชั้นสูงได้ออกจากความเป็นเจ้าแล้วใช้ชีวิตอย่างสามัญชนแต่ยังคงพฤติกรรมความดื้อที่พึงประสงค์ของตัวละครไว้ ผู้ประพันธ์ต้องการจะแสดงให้เห็นว่าสิ่งสำคัญกว่าชาติกำเนิดคือการพฤติกรรมนั่นเอง ตัวละครเลือกชาติกำเนิดไม่ได้แต่สามารถเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดได้โดยตนเอง อนึ่งได้แสดงให้เห็นว่าไม่ว่าจะชนชั้นสูงหรือสามัญชนก็มีอารมณ์ความรู้สึกอย่างปุถุชนทั่วไปเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

หากมีผู้สนใจศึกษาในประเด็นเกี่ยวกับสตรีจากงานวรรณกรรม ก็สามารถศึกษาได้จากนวนิยายเรื่องอื่นๆ ของ ว.วินิจฉัยกุล เช่น *มาลัยสามชาย* *ทะเลแปร* *แม่พลอยหุง* เพราะเรื่องดังกล่าวล้วนกล่าวถึงสตรีทั้งสิ้นมีสตรีเป็นตัวละครเอกซึ่งได้สะท้อนภาพของสตรีไว้หลายแง่มุมด้วยกัน

บรรณานุกรม

- กอบกุล อิงคุทานนท์. (2537). *ผู้หญิงกับอำนาจที่จะแปรเปลี่ยน*. กรุงเทพฯ : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- นิชภา บัวสุข. (2558) *เครื่องประดับที่แสดงถึงคุณค่าและความสำคัญของผู้หญิงยุคใหม่*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปมหาบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบเครื่องประดับภาควิชาออกแบบเครื่องประดับ. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระวิริยพรณ วุฑฒิมโหม (เชียรประโคน). (2552) *อิทธิพลของความเชื่อในอรรถกถาธรรมบทที่มีต่อประเพณีไทย*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- ศิลปวัฒนธรรม. (2562). *การศึกษา-ความรัก-อาชีพของ “เจ้านายสตรีไทย” หลัง 2475 ทำไมรุ่งยุค ร.5 ชบเขาใน ร.6* (ออนไลน์). สืบค้นจาก : https://www.silpa-mag.com/news/article_29703 [13 กุมภาพันธ์ 2563]
- วินิตา ดิถียนต์. (2558) *เพชรกลางไฟ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ทรีปีสี่(เพื่อนดี).
- คันสนีย์ วีระศิลป์ชัย. (2549). *หอมติดกระดาน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มติชน.

รักเอย : ภาพแทนความรักของหญิงขายบริการในภาพยนตร์ไทย

อภิรดี ศรีรักษ์¹ อาทิตา รัตนตรัง² ชนิกันต์ โสพิกุล³
และสุรพงษ์ ยิ้มละมัย⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพแทนความรักของหญิงขายบริการในภาพยนตร์ไทย ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีพื้นที่ศึกษา คือ ภาพยนตร์ไทยที่เกี่ยวข้องกับหญิงขายบริการ มี 4 เรื่อง โดยรับชมวิเคราะห์จากบทสนทนาและท่าทีของตัวละครโดยใช้แนวคิดทฤษฎีภาพแทน มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ อภิปรายผล และสรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ภาพแทนหญิงขายบริการในภาพยนตร์ไทยประกอบด้วย 3 ประเด็น คือ ภาพแทนความรักของคน คนหนึ่งที่มีความผิดหวัง ร้องไห้ หัวเราะ และ มีความสุขเป็นการนำเสนอให้เห็นว่าคนแต่ละคนมีความรู้สึกนึกคิด แม้จะอยู่ในฐานะที่ถูกมองข้าม ภาพแทนความรักของหญิงขายบริการที่ไม่อาจจะหลุดพ้นจากการถูกประทุษร้าย ทั้งจากผู้คนในสังคมหรือแม้แต่ตัวเธอเองว่าตนไม่คู่ควรรัก ภาพแทนความรักหญิงขายบริการในฐานะความเป็นหญิง ได้แก่ ฐานะภรรยาโดยใช้ชีวิตร่วมกันและในฐานะหญิงชนบทเป็นผู้หญิงที่ต้องการเปลี่ยนแปลงชีวิตให้ตนและครอบครัวดีขึ้น จากข้างต้น ชี้ให้เห็นว่าหญิงขายบริการก็เป็นคน คนหนึ่งที่มีความรู้สึกนึกคิดเฉกเช่นคนทั่วไป

ดังนั้น “หญิงขายบริการ” ในภาพยนตร์ไทย จึงมีภาพแทนที่ผ่านการปรุงแต่ง นำเสนอคุณลักษณะบางประการเพื่อให้คนอื่นเห็น เป็นการกำหนดของคนอื่นที่สะท้อนจากตัวละครและบริบททางสังคม ภาพตัวแทนของ “หญิงขายบริการ” ที่มีความรักเช่นคนทั่วไปและภายใต้ตัวแทนเหล่านั้นตัวละครมีการกระทำที่ยอมจำนนต่อรอง ชัดขึ้น มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือกลุ่มคนอื่น ๆ แม้เป็นการศึกษาผ่านภาพยนตร์ไทย เป็นความจริงเสมือนในอีกมิติหนึ่งทางสังคม

คำสำคัญ : ภาพแทนความรัก หญิงขายบริการ และภาพยนตร์ไทย

¹⁻³ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาและภาษาไทยประยุกต์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

⁴ อาจารย์.ดร., ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, วิทยาเขตหาดใหญ่

บทนำ

คนแต่ละคนมีความรู้สึก มีความนึกและมีความคิด มีความซับซ้อน ในการดำเนินความสัมพันธ์กับคนอื่น ในความเป็นคนนั้นในแต่ละช่วงเวลาของชีวิตต่างมีความหลากหลายของ เรื่องราวที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตคนที่ดำเนินความสัมพันธ์กับคนนั้นยังเกิดขึ้นได้จากบทบาทหรือสถานที่ที่แตกต่างกันนั้นหมายความว่า การดำเนินความสัมพันธ์ของผู้คนยังเป็นไปตามปรากฏการณ์ที่เกี่ยวกับชนชั้นซึ่งเราอาจแบ่งชนชั้นได้หลากหลายลักษณะ เช่น ผู้ปกครองกับประชาชน หัวหน้ากับลูกน้อง คุณครูกับนักเรียน พ่อแม่และลูก สอดคล้องกับ ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี (2546, น.2-3) มองว่าในระบบความสัมพันธ์ของผู้คนที่เกิดขึ้นในสังคมได้ก่อให้เกิดการตีความและการให้ความหมายการกระทำซึ่งกันและกันและภายใต้ความสัมพันธ์นั้นยังก่อให้เกิดการสร้างขอบเขตของความเป็นอัตลักษณ์ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการรวมเอาพวกที่เหมือนกันเข้าด้วยกันเท่านั้น หากแต่ยังพยายามเปลี่ยนอัตลักษณ์ของกลุ่มคนที่แตกต่างกันให้เหมือนกับสังคมส่วนใหญ่ เช่น การสร้างเส้นแบ่งระหว่าง ความเป็นคนส่วนใหญ่กับชนกลุ่มน้อยการกำหนดความเป็นศูนย์กลางทางสังคมวัฒนธรรมหรือการกำหนดบรรทัดฐานระหว่างความปกติกับความผิดปกติในสังคม เป็นต้น

อย่างไรก็ตามเรื่องราวความรักเป็นสิ่งที่ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าต้องเกิดขึ้นกับทุกคน สอดคล้องกับ ศรีเรือน แก้วกัจจาล (2533 ,น.21) กล่าวถึงเรื่องความรักไว้ว่าความรักเป็นตัวเร้าและพลังผลักดันให้มนุษย์ประกอบกิจกรรมเกือบทุกอย่างในชีวิตประจำวัน เช่น สร้างอุดมการณ์มีแนวความคิดความใฝ่ฝันความสนใจค่านิยมความเชื่อในรูปแบบต่าง ๆ นับไม่ถ้วนกลุ่มนักจิตวิทยาบางกลุ่มกล่าวว่าพฤติกรรมเกือบทุกประเภท เช่น ความขยันขันแข็งในการประกอบอาชีพ ความมั่งคั่งใหญ่ใฝ่สูงการแสวงหาเงินอำนาจเกียรติยศ การสร้างศิลปกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ล้วนแต่มาจากแรงขับที่สำคัญ คือ พลังรักแทบทั้งสิ้น

ความรักนั้นเป็นอารมณ์ความรู้สึกพื้นฐานของมนุษย์ ที่เต็มไปด้วยความสลับซับซ้อน ความต้องการทางจิตใจ อีกทั้งมนุษย์ให้ความสำคัญและแสวงหาความรัก เพื่อเป็นส่วนเติมเต็มในชีวิต ความรักเป็นสิ่งที่ทุกคนแสวงหา ชีวิตของคนเราจะไม่เป็นชีวิตที่สมบูรณ์ได้ถ้าหากไม่มีรสชาติแห่งความรักเป็นเครื่องปรุงแต่ง เมื่อมีความรัก ชีวิตจึงมีความทุกข์และความสุขปะปนคละเคล้ากันไป ความรักสามารถสร้างทั้งรอยยิ้มและน้ำตา เพื่อให้เรียนรู้และเข้าใจถึงมุมมองแห่งความรักว่าไม่ได้มีแค่ความสุขเพียงด้านเดียว สอดคล้องกับ ผุสดี ตั้งจิตนุกูล (2544, น.12) กล่าวได้ว่าความรักเป็นความรู้สึกอย่างหนึ่งซึ่งอาจแฝงด้วยองค์ประกอบหลายอย่างจนยากแก่การอธิบายในพจนานุกรมทางด้านจิตเวชก็ไม่ได้ให้คำนิยามของความรักไว้แต่อธิบายว่าความรักเป็นความรู้สึกชื่นชมยินดี (Pleasure) เวลาที่เรารู้สึกรักใคร่เรามากก็มีความชื่นชมยินดีในบุคคลนั้นหรือชื่นชมยินดีที่ได้พบและอยู่ใกล้ชิดบุคคลนั้น ๆ การนิยามความหมายของความรักนำมาสู่การออกแบบเรื่องของการความรัก

ทั้งนี้หากพูดถึงหญิงขายบริการก็ถือเป็นกลุ่มคนที่ถูกละเลย มองข้ามหรือถูกประทับตราว่าเป็นคนไม่ดีตามจารีตและขนบธรรมเนียมของสังคม ดังที่ กนกวรรณ ธรารวรรณ (2539,น.3) ได้กล่าวถึงหญิงขายบริการไว้ว่าสังคมมักจะประณามและประทับตราให้กลายเป็นหญิงไม่ดีที่ปิดบังซ่อนเร้น โดยสิ่งนี้หากมองในทางกลับกันหญิงขายบริการเป็นเพียงแค่มนุษย์คนหนึ่ง ที่สามารถจะมีความรัก ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นได้ตามปกติทั่วไป แต่เมื่อเธออยู่ในสภาพของหญิงขายบริการจึงเป็นเรื่องไม่ยากที่จะเกิดความรักที่เธอรักเขาหรือเขารักเธอเป็นบุคคลที่ยากจะมีใครเข้ามาในในชีวิตด้วยความจริงใจ การจะหารักแท้จริงในสถานะที่ตนเองนั้นเป็นแค่หญิงขายบริการต้องผ่านเรื่องราวความเจ็บปวดทั้งทางกายและทางใจ มีความรักที่เธอรักเขาหรือเขารักเธอ ทำให้การวิจัยครั้งนี้มุ่งประเด็นที่จะศึกษาถึงภาพแทนความรักที่แม้ว่าเธอเป็นหญิงขายบริการ

มุมมองของหญิงขายบริการสะท้อนสังคมที่ถ่ายทอดอาชีพที่ใครหลายคนถูกเป็นอาชีพที่สุขสบาย แต่เบื้องหลังอาจจะไม่ใช่อย่างนั้นเลย ความรู้สึกของตัวหญิงขายบริการเองว่าแม้เธอจะทำอาชีพเป็นหญิงขายบริการซึ่งเป็นอาชีพที่ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมถูกสร้างให้เป็นคนนอกสังคมถูกตีตราจากสังคมและคุณค่าของหญิงขายบริการเป็นบุคคลที่น่ารังเกียจและไม่คู่ควรรัก แต่แท้จริงแล้วความรักนั้นเป็นความรู้สึกที่มีอิทธิพลต่อมนุษย์ทุกรูปทุกนาม เพราะจากความรักเพียงอย่างเดียวนี้เองสามารถส่งอิทธิพลต่อชีวิตได้ทุกแง่มุมความรักเป็นได้ทั้งแรงบัลดาลใจในเชิงสร้างสรรค์ดังที่ ว.วชิรเมธี (2552,น.7) ได้กล่าวถึงว่าในการอยู่ร่วมกันของช่วงชีวิตของเขาหรือเธอผู้นั้นก็สามารถเป็นผู้มอบความรักและพร้อมกันนั้นก็เป็นผู้ที่ถูกรักได้

การศึกษาภาพแทนความรักของหญิงขายบริการที่เลือกจะดำเนินความสัมพันธ์กับคนรักมีพื้นที่ในภาพยนตร์ไทยเป็นพื้นที่ของการวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยได้ยึดหลักตาม ดังที่ Hall (1997, p. 17) อ้างถึงในขวัญฟ้า ศรีประพันธ์ (2551, น. 23) กล่าวไว้ว่า “ภาพแทน” เป็นการผลิตสร้างความหมายผ่านภาษาซึ่งเป็นผลผลิตแห่งความหมายของภาพภายในใจเราโดยมีภาษาเป็นส่วนสำคัญของกระบวนการให้ความหมายนอกจากนี้ภาษายังเป็นตัวเชื่อมระหว่างแนวคิดกับระบบสัญลักษณ์เข้าด้วยกัน ซึ่งภาพแทนของผู้วิจัยที่ได้นำเสนอ นั้น มีความสอดคล้องกับผู้ให้ความหมายทฤษฎีดังกล่าว นั่นคือสิ่งที่ผู้สร้างต้องการนำเสนอความรักของหญิงขายบริการและภายใต้ภาพตัวแทนเหล่านั้นตัวละครก็มีการจําาน ต่อต้านหรือต่อรอง สอดรับกับโครงสร้างที่กำหนดจากสังคมมีความเกี่ยวข้องกับการจัดการของบุคคลหรือกลุ่มคน แม้จะเป็นการศึกษาผ่านเรื่องราวในภาพยนตร์ไทย เป็นความจริงเสมือนในอีกมิติหนึ่งทางสังคม

ภาพยนตร์ไทยเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนปมชีวิต เป็นสื่อที่เข้ามามีบทบาทอย่างหนึ่งในชีวิตของมนุษย์ เป็นกระจกบานใหญ่ที่สะท้อนให้เห็นถึงตัวตนของมนุษย์และสังคมรวมไปถึงมุมมองความคิดและความรู้สึกที่เก็บซ่อนอยู่ภายในใจของตัวละครนั้น ๆ สอดคล้องกับ ภาคภูมิ วรรณภา (2544,น.1) กล่าวถึงความเป็นภาพยนตร์ว่า ภาพยนตร์ไม่เพียงแต่ให้ความบันเทิงเท่านั้น แต่หากยังเป็นผลงานด้านการสื่อสารมวลชนที่สอดแทรกความคิดและเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ การขัดเกลาในสังคมที่ส่งผลต่อความคิดของผู้รับชม

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาในประเด็นความรักของผู้หญิงขายบริการ ในฐานะที่เขาเป็นคนธรรมดาหรือคน คนหนึ่ง เรื่องราวความสัมพันธ์ความรักที่เกิดขึ้นเป็นที่น่าสนใจว่าเขาจะมีการดำเนินความสัมพันธ์นั้นอย่างไรกับคนที่รักภายในบริบทของภาพยนตร์ไทย วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษา ภาพแทนความรักของ หญิงขายบริการในภาพยนตร์ไทย โดยใช้ ทฤษฎีภาพแทนเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ความรักของหญิงขายบริการที่มีความสัมพันธ์กับคนอื่นจากที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทยเพื่อชี้ให้เห็นว่า “หญิงขายบริการ” ก็เป็นคน คนหนึ่ง ที่สามารถมีรัก มีความสัมพันธ์ เหมือนคนอื่นทั่วไป อีกทั้งหญิงขายบริการก็มีโอกาสต่อรองความเป็น ตัวแทนและการดำเนินความสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นคน คนหนึ่งที่เหมือนคนอื่นคนทั่วไปการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการให้ความสำคัญกับคนที่ เป็นภาพตัวแทนของ “หญิงขายบริการ” ที่มีความรักเหมือนคนอื่นคนทั่วไปและภายใต้ตัวแทนเหล่านั้นตัวละครก็มีการกระทำที่อาจจะยอมจําาน ต่อต้าน ต่อรอง ขัดขืน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับผู้บุคคลหรือกลุ่มคนนั้น ๆ แม้จะเป็นการศึกษาผ่านเรื่องราวในภาพยนตร์ไทยเป็นความจริงเสมือนในอีกมิติ หนึ่งทางสังคม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาภาพแทนความรักของหญิงขายบริการที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทย

คำถามงานวิจัย

ภาพแทนความรักของหญิงขายบริการในภาพยนตร์ไทยเป็นอย่างไร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เรียนรู้และเข้าใจความรัก ความสัมพันธ์ของตัวละครหญิงที่มีอาชีพเป็นหญิงขายบริการ
2. ตระหนักถึงความสัมพันธ์ที่แฝงไปด้วยการถูกครอบงำมาายาคติในทางลบจากสังคม
3. สร้างองค์ความรู้ในมิติใหม่ที่เชื่อมโยงกับความเคลื่อนไหวในสื่อทันสมัย (ภาพยนตร์ไทย) ซึ่งเป็นพื้นที่ความสัมพันธ์ในรูปแบบสะท้อนความจริง
4. เรียนรู้และเข้าใจความหมายในการสร้างภาพแทนและความรักที่เกิดขึ้นกับหญิงขายบริการ
5. เข้าใจถึงการสร้างมิติใหม่ทางความคิดของผู้สร้างที่ต้องการจะนำเสนอความรักที่เกิดขึ้นกับหญิงขายบริการในรูปแบบต่าง ๆ

วิธีศึกษา

การศึกษาเรื่อง ภาพแทนความรักของหญิงขายบริการในภาพยนตร์ไทย ใช้แนวทางการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งชาย โปธิสิตา (2552, น. 43 อ้างถึงใน นงพงา สัจกุล, 2553, น. 36) กล่าวว่า การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นการวิจัยที่เน้นการเข้าถึงความหมายของผู้กระทำ เพื่อให้เข้าใจความหมายและการหาคำตอบแก่สิ่งเหล่านั้น และ ดังที่ จุฑารัตน์ ตำนานวัน (2557, ออนไลน์) กล่าวว่า การวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบของการพรรณนาเป็นการวิจัยที่เน้นถึงการศึกษารวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาคือ การคัดเลือกจากหญิงขายบริการที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทยที่ผู้สร้างต้องการนำเสนอความเป็นหญิงขายบริการให้สามารถเข้าใจถึงความเป็นกลุ่มคน กลุ่มหนึ่งที่โดนการถูกประทับตราจากสังคมโดยมีจำนวนภาพยนตร์ที่เกี่ยวข้องกับหญิงขายบริการทั้งหมด 9 เรื่อง ได้แก่ 1). เทพธิดาโรงแรม 2). เทวดาเดินดิน 3). เทพธิดาบาร์ 21 4). สายน้ำไม่ไหลกลับ 5). หลงไฟ 6). เสียตาย 7). สนิมสร้อย 8). เฉิม 9). นาคปรก

ภาพยนตร์ไทยที่เกี่ยวข้องกับหญิงขายบริการที่มีความรักที่ใช้เกณฑ์ประกอบรวมไปถึงการใช้แนวคิด ทฤษฎีหญิงขายบริการ และแนวคิดทฤษฎีภาพแทน ข้อมูลจากเอกสารชั้นรองที่เกี่ยวข้องกับหญิงขายบริการ ภาพแทนและตัวละคร อาทิเช่น งานวิจัย และเอกสารวิชาการ รวมทั้งหนังสือที่เกี่ยวข้องกับความรัก และที่เกี่ยวข้องกับหญิงขายบริการ มาประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเช่นกัน การคัดเลือกมีด้วยกัน 4 เรื่อง ซึ่งได้แก่เรื่อง 1). เทพธิดาโรงแรม 2). สายน้ำไม่ไหลกลับ 3). สนิมสร้อย 4). เฉิม ภาพยนตร์ไทยทั้ง 4 เรื่อง โดยใช้เกณฑ์คือภาพยนตร์ต้องมีความเกี่ยวข้องกับหญิงขายบริการที่มีการดำเนินความสัมพันธ์กับคนที่ตนรัก แต่ไม่สมหวังในรัก ดังตารางข้างต้นดังนี้

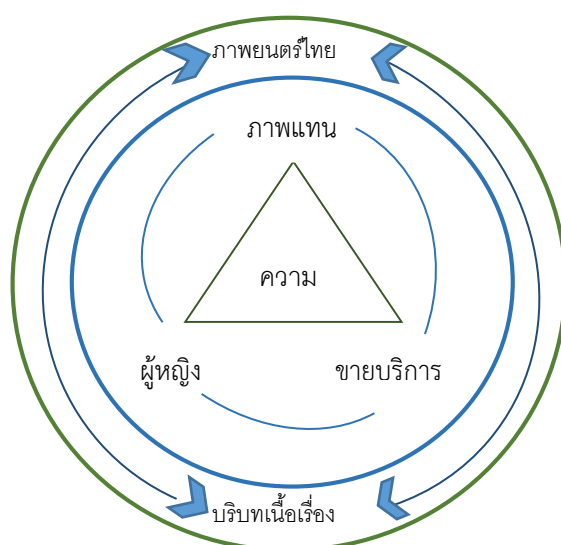
เรื่องที่	ชื่อภาพยนตร์	ผู้กำกับ
1	เทพธิดาโรงแรม	หม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล
2	สายน้ำไม่ไหลกลับ	บรรจง โกศลวัฒน์
3	สนิมสร้อย	จรรยา วรรณะสิน
4	เฉิม	คงเดช จาตุรันต์รัศมี

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษา ภาพแทนความรักของหญิงขายบริการที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทย จำนวน 4 เรื่อง โดยใช้ทฤษฎีภาพแทน ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์จากบริบทต่าง ๆ บทสนทนาระหว่างหญิงขายบริการและตัวละครอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหญิงขายบริการ โดยใช้ทฤษฎีภาพแทน ทั้งหมดนี้เพื่อเป็นการศึกษาถึงภาพแทนความรักของหญิงขายบริการที่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่นำไปสู่ความรัก

กรอบแนวคิดทฤษฎี

การวิจัยเพื่อบรรลุตามเป้าประสงค์ในเรื่อง “รักเอ๋ย: ภาพแทนความรักของหญิงขายบริการในภาพยนตร์ไทย” ครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีที่สำคัญ ได้แก่ ทฤษฎีภาพแทน มาใช้ประกอบการวิเคราะห์หาคำตอบให้เข้าใจถึงตัวละครหญิงขายบริการที่มีภาพแทนความรักผ่านทางภาพยนตร์ไทย ดังนี้

ชื่อภาพ : แผนภาพแสดงกรอบแนวคิด

รักเอ๋ย : ภาพแทนความรักของหญิงขายบริการในภาพยนตร์ไทย 9 เรื่อง ชื่อภาพ : แผนภาพแสดงกรอบแนวคิด ภาพกรอบแนวคิดข้างต้นแสดงให้เห็นว่า หญิงขายบริการเป็นตัวละครหญิงในภาพยนตร์ไทยที่เป็นคนเดินดินคนหนึ่งที่ต้องการมีความรักแบบคนทั่วไปโดยองค์ประกอบสร้างขึ้นจาก ความรัก ภาพแทน ผู้หญิง การขายบริการ ภาพยนตร์ ที่เรียกว่าเป็นบริบททางเนื้อเรื่องที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทย โดยการวิจัยครั้งนี้เลือกใช้ทฤษฎีภาพแทนมาเป็นแนวทางหลักในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ ภาพแทนความรักของหญิงขายบริการในภาพยนตร์ไทย ผู้วิจัยได้ยึดทฤษฎีของ Hall (1997, p. 17) อ้างถึงในขวัญฟ้าศรีประพันธ์ (2551, น. 23) เป็นแนวทางหลัก โดยการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาในประเด็นความรักของผู้หญิงขายบริการในฐานะที่เขาคือคนธรรมดาคนหนึ่งเรื่องราวความสัมพันธ์ความรักที่เกิดขึ้นเป็นที่น่าสนใจว่าเขาจะมีการดำเนินความสัมพันธ์นั้นอย่างไรกับคนที่รักภายในบริบทของภาพยนตร์ไทย จำแนกได้เป็นภาพแทนความรักของคน คนหนึ่งที่ ผิดหวัง หัวเราะ ร้องไห้ มีความสุข ภาพแทนความรักที่มีการถูก

ประทับใจตรา ภาพแทนความรักหญิงชายบริการในฐานะความเป็นหญิงที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทย ผู้วิจัยแบ่งผลการศึกษา ดังนี้

1. ภาพแทนความรักของคน คนหนึ่งที่ ผิดหวัง หัวเราะ ร้องไห้ มีความสุข

ภาพแทนที่เกิดขึ้นโดยมุมมองจากคนภายนอกที่มองหญิงชายบริการว่าไม่คู่ควรรัก กำหนด ตีกรอบประทับใจตราว่าหญิงที่ประกอบอาชีพเป็นหญิงชายบริการไม่ควรค่าแก่การเป็นที่ยอมรับหรือถูกรักสอดคล้องกับกนกวรรณ ธรารวรรณ (2539 , น.3) กล่าวถึงหญิงชายบริการว่าสังคมประนามและประทับใจตราให้กลายเป็นหญิงไม่ดี ที่ปิดบังซ่อนเร้น นอกจากนี้พวกเธอต้องวิ่งพิงและอยู่ภายใต้ความควบคุมของแมงดา แม่เฒ่าและเจ้าของสถานบริการทำให้ถูกกดขี่ข่มเหงได้ง่าย

1.1 ภาพแทนความรักของคน คนหนึ่งที่ หัวเราะ มีความสุข

ภาพแทนความรักของคนเดินดินที่หัวเราะ มีความสุข กับคนที่ตนเองรัก เป็นสิ่งที่ผู้สร้างต้องการนำเสนอให้เห็นว่าคนแต่ละคนมีความรู้สึก มีความนึกและมีความคิด ซึ่งในแต่ละช่วงเวลาของชีวิตต่างมีความหลากหลายของเรื่องราวที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งนำไปสู่ความสุขที่จะรัก ดังคำพูดต่อไปนี้

“มองอะไร ไม่เคยเห็นคนสวยหรือใจ” (นวนลตามสมบัติที่กำลังแอบมองเธอจากกระจกมองหลัง)

“ไม่เคยครับ” สมบัติตอบนวนล หลังจากนั้นทั้งคู่ก็ส่งยิ้มให้กันเล็กน้อย

(เฉิม ,โดย คงเดช จาตุรันต์รัศมี , 2548)

จากภาพยนตร์เรื่อง “เฉิม” สถานการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว ท่าทางและคำพูดและของทั้งสอง “นวนล” และ “สมบัติ” ที่เรื่องราวความรักระหว่างหญิงชายบริการกับอาชีพคนขับรถแท็กซี่ เป็นอาชีพที่ไม่ได้โดดเด่นในสังคมแต่ความสัมพันธ์ของพวกเขาทั้งคู่ก็สร้างเสียงหัวเราะ สร้างความสุขให้แก่พวกเขา

อีกทั้งยังมีภาพยนตร์ไทยเรื่อง “สนิมสร้อย” จากบทสนทนาที่มีความเกี่ยวข้องกับความสุขของหญิงชายบริการ ดังคำพูดต่อไปนี้

“สิริ มีความสุขรีเปลา” (คุณเซลาเอ่ยถามสิริด้วยน้ำเสียงที่นุ่มนวล)

“มีความสุขมากค่ะ เพิ่งรู้ณะคะว่าความสุขกับคนที่เรารักมันมีความสุขขนาดนี้” (สิริตอบคุณเซลาพร้อมอมยิ้ม)

(สนิมสร้อย, โดย จรูญ วรรณะสิน, 2546)

จากภาพยนตร์เรื่อง “สนิมสร้อย” สถานการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าว กริยาท่าทางและบทสนทนายระหว่าง “คุณเซลา” และ “สิริ” แสดงถึงความสุขที่เกิดขึ้นระหว่างหญิงชายบริการกับชายคนรัก ดังคำพูดของสิริที่ว่า “มีความสุขมากค่ะ เพิ่งรู้ณะคะว่าความสุขกับคนที่เรารักมันมีความสุขขนาดนี้” ซึ่งให้เห็นถึงภาพแทนความสุขที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความสุขครั้งแรกในชีวิตของเธอแม้จะเป็นเพียงความสุขเล็กๆ ก็ตาม

1.2 ภาพแทนความรักของคนเดินดิน ความทุกข์ ความเศร้า

ภาพแทนที่เกิดขึ้นจากความทุกข์ ความเศร้าเสียใจ เป็นภาพแทนของหญิงขายบริการที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทยโดยตัวละครหญิงที่ทำอาชีพเป็นหญิงขายบริการได้มีการดำเนินความสัมพันธ์กับคนที่เธอรัก เป็นความสัมพันธ์ของคนสองคนที่เมื่อมีสุขก็ต้องทุกข์เป็นความเจ็บปวดทางอารมณ์ที่รู้สึก ไม่ว่าจะเป็นความสุขเสียใจ ความเสียใจ

“สวัสดิ์คะคุณอารมณ์รงค์ หนูติดตามรายการของคุณามาสักพักแล้วนะคะ เพราะเพื่อนคนหนึ่งแนะนำให้หนูคะ แต่ตอนนี้หนูอยากเจอเขามากที่สุดในโลกเลยแต่ไม่รู้จะไปตามได้ที่ไหน...”

(เฉิม ,โดย คงเดช จาตุรันต์รัศมี , 2548)

จากภาพยนตร์เรื่อง “เฉิม” เป็นภาพยนตร์ที่ตัวละครผู้หญิงประกอบอาชีพเป็นสาวบริการ อาบ อบ นวด ซึ่งคำพูด ของ “นวล” ซึ่ให้เห็นว่าเป็นภาพแทนของหญิงขายบริการที่มีความรักเหมือนกับคนทั่ว ๆ ไป เมื่อมีสุขก็ต้องพบเจอกับทุกข์ และความเศร้า นวลที่นั่งคิดถึงเหตุการณ์เมื่อวันวานที่ทั้งสองยังอยู่ด้วยกัน ในคำพูดที่ว่า “ตอนนี้หนูอยากเจอเขามากที่สุดในโลกเลย.....แต่ไม่รู้จะไปตามได้ที่ไหน” สะท้อนให้เห็นถึงภาพแทนความรักของคน คนหนึ่งที่เกิดความเศร้าในจิตใจ ถึงแม้ว่าตัวเธอนั้นยังคงคิดถึงและยังมีความรู้สึกดี ๆ ต่อคนที่เธอรัก แต่เมื่อพวกเขาทั้งคู่เกิดเหตุการณ์การเข้าใจผิดกัน มันจึงทำให้ทั้งคู่นั้นขาดการติดต่อระหว่างกัน จนนำไปสู่การสิ้นสุดของความสัมพันธ์ลง

“กอดนวลหน่อย” (เข้าไปกอดสมบัติ)

“จูบนวลหน่อย” (นวลเป็นฝ่ายยื่นใบหน้าเข้าไปหาสมบัติก่อนและสมบัติหลบการจูบของนวล)

“กั๊ว นวลเป็นโรคใช้ไหม” (ทำท่าที่เสียใจและวิ่งหนีสมบัติไป)

(เฉิม ,โดย คงเดช จาตุรันต์รัศมี , 2548)

จากภาพยนตร์เรื่อง “เฉิม” เป็นภาพยนตร์ที่ตัวละครผู้หญิงประกอบอาชีพเป็นสาวบริการ อาบ อบ นวด ซึ่งคำพูด ของ “นวล” ที่พูดว่า “กอดนวลหน่อย” ซึ่ให้เห็นภาพแทนความเศร้าที่นวลต้องการความอบอุ่นทางจิตใจให้แก่นั้นคือการขอกอดจากสมบัติที่ตนเองนั้นรู้สึกดี ๆ ด้วย “จูบนวลหน่อย” เป็นภาพแทนที่ซึ่ให้เห็นว่า การจูบ ก็สามารถทำให้เธอรู้ได้ว่าสมบัตินั้นรักเธอหรือไม่ “กั๊ว นวลเป็นโรคใช้ไหม” เป็นภาพแทนที่ซึ่ให้เห็นว่า นวลได้ตัดพ้อกับท่าที่สมบัติที่ทำตัวห่างเหินกับเธอ ด้วยเหตุนี้ทำให้เธอคิดว่าคนที่เธอรู้สึกดีด้วยนั้น แสดงท่าที่รังเกียจในตัวของเธอที่เป็นหญิงสาวบริการอาบ อบ นวด ทำให้เธอแสดงท่าที่ออกมาและเกิดเป็นความทุกข์และความเสียใจที่เกิดขึ้น

2. ภาพแทนความรักของหญิงขายบริการที่ไม่อาจหลุดพ้นจากการถูกประทุษร้าย

ผู้หญิงขายบริการถือเป็นคนกลุ่มหนึ่งที่ถูกละเลย มองข้ามหรือถูกประทุษร้ายว่าเป็นคนไม่ดี ตามจารีตประเพณีของสังคม ภาพแทนที่เกิดขึ้นกำหนดโดยหญิงขายบริการเองว่า ตนไม่คู่ควรแก่การเป็นคนที่ถูกรัก และไม่คู่ควรที่จะได้รับความรักที่เหมือนกับคนธรรมดาทั่วไป ตีกรอบตัวเองว่าไม่ควรที่จะได้รับความรักจากคนอื่น

เพราะตนประกอบอาชีพเป็นหญิงขายบริการ เป็นอาชีพที่สังคมมองว่าเป็นผู้หญิงที่ไม่ดี ดังคำพูดต่อไปนี้

2.1 การประทับบตราจากตนเอง

การประทับบตราตัวเองว่าเป็นหญิงขายบริการ เกิดจากตัวละครหญิงขายบริการมองว่าตนนั้นไม่คู่ควรแก่รัก เป็นคนที่ไม่เหมาะแก่การได้รับความรักเหมือนกับผู้หญิงทั่วไปที่มีคุณสมบัติดีพร้อมทุกอย่าง ดังคำพูดต่อไปนี้

“ผมรักคุณ ผมรักคุณเสมอมา และรักมาตลอด” (อนิวรัตน์พูดกับเฟิร์น)

“คุณไม่รังเกียจเฟิร์นหรือคะ เฟิร์นคนนั้นตายไปแล้วคะ มีแต่เฟิร์นที่สกปรก โสมม” (เฟิร์นพูดกับอนิวรัตน์อย่างละเอียด)

(สายน้ำไม่ไหลกลับ, โดย บรรจง โกศลวัฒน์, 2530)

จากภาพยนตร์ไทยเรื่อง สายน้ำไม่ไหลกลับ คำพูดของ “อนิวรัตน์พูดกับเฟิร์น” ที่กล่าวว่า “ผมรักคุณ ผมรักคุณเสมอมา และรักมาตลอด” ชี้ให้เห็นถึงภาพแทนความรักของหญิงขายบริการที่คนรักเก่าของเธอนั้นมีรักให้เธออย่างมั่นคงไม่เปลี่ยนแปลง ส่วนในคำพูดของ “เฟิร์นพูดกับอนิวรัตน์” กล่าวว่า “คุณไม่รังเกียจเฟิร์นหรือคะ เฟิร์นคนนั้นตายไปแล้วคะ มีแต่เฟิร์นที่สกปรก โสมม” ที่ชี้ให้เห็นถึงภาพแทนที่ตัวละครหญิงขายบริการนั้นประทับบตราให้แก่ตนเอง ไม่อาจหลุดพ้น หรือสมควรที่จะได้รับความรักจากคนรัก

2.2 การถูกประทับบตราจากผู้อื่น

สำหรับหญิงขายบริการ การมองว่า “เขา” เป็นคน คนหนึ่ง ที่มีความรู้สึกนึกคิดมีชีวิตจิตใจหากเพียงว่าเขาต้องตกอยู่ในสถานะของการขายบริการ ทำให้เรื่องราวความรู้สึกที่เกิดขึ้นนั้นดูเหมือนจะเป็นไปไม่ได้ อีกทั้งหญิงขายบริการยังถูกประทับบตราจากสังคมที่ผู้อื่นมองว่าผิดจารีต ประเพณีของสังคมและไม่คู่ควรแก่รักหรือการมีรักแท้กับคนรัก ผู้คนในสังคมประทับบตราให้หญิงขายบริการให้เป็นอื่นและเป็นคนถูกละเลยจากสังคม

“แกอย่าบอกนะว่าแกจะจริงจังกับผู้หญิงคนนั้น” (เอกเพื่อนของอนิวรัตน์พูดเสียงแข็ง)

“ฉันรักเฟิร์น รักอย่างหมดหัวใจ” (อนิวรัตน์พูดอย่างหนักแน่น)

“ทั้ง ๆ ที่เธอเป็นอย่างนั้นเนียนะ” (เอกพูดอย่างดูถูก)

(สายน้ำไม่ไหลกลับ, โดย บรรจง โกศลวัฒน์, 2530)

จากภาพยนตร์ไทยเรื่อง สายน้ำไม่ไหลกลับ คำพูดของ “เอก” เพื่อนของอนิวรัตน์ กล่าวว่า “แกอย่าบอกนะว่าแกจะจริงจังกับผู้หญิงคนนั้น” ชี้ให้เห็นถึงคำพูดของเอกในฐานะคนอื่นที่มองว่าอนิวรัตน์สามารถมีคนที่รักที่ดีกว่านี้ได้ ผู้หญิงคนนั้นในที่นี้นั้นหมายถึงตัวของเฟิร์นที่เป็นหญิงขายบริการ คำพูดตอบกลับของ “อนิวรัตน์” ต่อเอกกล่าวว่า “ฉันรักเฟิร์น รักอย่างหมดหัวใจ” ชี้ให้เห็นถึงภาพแทนความรักที่หญิงขายบริการก็สามารถมีรักได้อย่างคนทั่วไป และคำพูดของ “เอก” ที่พูดต่อ “อนิวรัตน์” กล่าวว่า “ทั้ง ๆ ที่เธอเป็นอย่างนั้นเนียนะ” ชี้ให้เห็นถึงการถูก

ประทับใจตราจากผู้อื่นที่มองว่าเฟิร์มนั้นเป็นเพียงหญิงขายบริการเป็นหญิงไม่ดี ไม่มีคุณสมบัติที่เพียบพร้อม เหมาะสมแก่การได้รับความรักจากอนิวัตน์

อีกทั้งยังมีภาพยนตร์ไทยที่เกี่ยวข้องกับภาพแทนการประทับใจตราจากผู้อื่น จากบทสนทนา ดังคำพูดต่อไปนี้

“เสียบอ๊แก้ว...เขาจะให้เอ็งทำอะไร ก็ทำไป ! ดิ้นไม่เข้าท่า เดี่ยวพ่อจะเตะซัก” (โทนพูดด้วยน้ำเสียงตะคอกใส่อ๊แก้ว)

“แต่...แต่มัน...” (พูดด้วยน้ำเสียงหวาดกลัว)

“เขาจะให้มึงทำอะไรก็ทำไป !! ลืมไปแล้วหรือว่ามีเป็นกะหรี” (โทนว่าแก้วด้วยน้ำเสียงเหยียดหยาม)

(เทพธิดาโรงแรม, โดยหม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล, 2517)

จากภาพยนตร์เรื่อง เทพธิดาโรงแรม คำพูดของ “โทน” ที่พูดกับแก้ว “เสียบอ๊แก้ว...เขาจะให้เอ็งทำอะไร ก็ทำไป ! ดิ้นไม่เข้าท่า เดี่ยวพ่อจะเตะซัก” เป็นคำพูดที่ชี้ให้เห็นถึงการกดขี่ข่มเหงกับหญิงขายบริการ ให้ยอมจำนนแก่ทางที่ตัวเธอนั้นเลือกเดินบนเส้นทางหญิงขายบริการ “แก้ว” ตอบกลับ “แต่...แต่มัน...” เป็นคำพูดที่ชี้ให้เห็นถึงความขัดแย้งทางความรู้สึกที่หญิงขายบริการคนหนึ่งจะไม่ยอมจำนนแก่สถานการณ์ที่เกิดขึ้น “โทน” ตอบกลับ “เขาจะให้มึงทำอะไรก็ทำไป !! ลืมไปแล้วหรือว่ามีเป็นกะหรี” ชี้ให้เห็นถึงภาพแทนการประทับใจตราของผู้อื่นที่มองหญิงขายบริการเป็นเพียงแค่ที่ระบาย รongรับกับอารมณ์ทางเพศจากผู้อื่นโดยไม่สนถึงความรู้สึกของหญิงขายบริการว่าจะเจ็บปวดทางกายหรือจิตใจของพวกเขาเพียงใจ

3. ภาพแทนความรักหญิงขายบริการในฐานะความเป็นหญิง

หากให้พูดถึงเพศหญิงที่ผ่านมาจวบจนถึงปัจจุบัน การเรียกร้อง สิทธิ การถูกกดขี่และการต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมเพื่อก้าวข้ามผ่านสังคมที่มีชายเป็นใหญ่ แต่กาลเวลาผันเปลี่ยนทุกอย่างเริ่มมีการเปิดรับมากขึ้น ยกให้ผู้หญิงนั้นเข้ามามีบทบาทหน้าที่ได้หลากหลายมากแต่สิ่งหนึ่งที่ไม่ว่ายุคสมัยนั้นจะเปลี่ยนไปเท่าใดเรียกหาสิทธิและความเท่าเทียมกันขนาดไหนกลับมีกลุ่มหนึ่งที่ยังไม่ได้รับความเท่าเทียมนี้ อีกทั้งยังถูกกดขี่ละเลย ให้คนกลุ่มนี้เป็นอื่น แม้ว่าหญิงขายบริการนั้นก็เพียงคนธรรมดาเป็นผู้หญิงเหมือนกับคนทั่วไปก็ตาม

3.1 ภาพแทนความรักหญิงขายบริการในฐานะความเป็นภรรยา

ภาพแทนความรักของหญิงคนหนึ่งประกอบอาชีพเป็นหญิงขายบริการซึ่งอยู่ในฐานะความเป็นภรรยา โดยผู้สร้างต้องการนำเสนอให้เห็นว่า มีการดำเนินความสัมพันธ์ของหญิงขายบริการกับชายคนรัก จนนำไปสู่ความรัก เมื่อความรักระหว่างคนสองคนเกิดขึ้นและพัฒนาความสัมพันธ์จนถึงขั้นตกลงใช้ชีวิตร่วมกันจึงทำให้หญิงขายบริการอยู่สถานะความเป็นภรรยา แม้ว่าเธอจะประกอบอาชีพเป็นหญิงขายบริการก็ตาม ดังคำพูดต่อไปนี้

“อ๊สม ฉันจะมารับเธอไปเป็นเมียในบ้านอีกสักคน” (ป่าพรพูดกับสมทรง ด้วยสีหน้าท่าทางจริงจัง)

“ทำไมป่าไม่เลือกคนที่ดี ๆ ไปเป็นเมีย” (สมทรงตอบป่าพรด้วยสีหน้าที่ตกใจด้วยความสงสัย)

“ฉันไม่สนว่าเธอจะเป็นใคร สถานะอะไร” (ปาพรตอบกลับสมทรงด้วยน้ำเสียงและสีหน้าจริงจัง)

(สนิมสร้อย, โดย จริญญา วรรณะสิน, 2546)

จากภาพยนตร์เรื่อง “สนิมสร้อย” คำพูดของ “ปาพรกับสมทรง” ที่กล่าวว่า “นี่อ้อม อ้อมไม่สนนะว่าลือเป็นใคร มาจากไหน ขอแค่รักอ้อม” ซึ่งชี้ให้เห็นถึงภาพแทนความรักของชายคนหนึ่งที่มีความรักต่อหญิงคนหนึ่งอย่างจริงจังแม้เธอจะประกอบอาชีพเป็นหญิงขายบริการซึ่งเป็นอาชีพที่ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมและคนรอบข้างก็ตาม เขาก็ไม่สนใจอีกทั้งยังต้องการที่จะรับเธอไปใช้ชีวิตร่วมกันในฐานะภรรยาอีกด้วย

อีกทั้งยังมีภาพยนตร์ไทยที่เกี่ยวข้องกับภาพแทนความเป็นหญิงในฐานะภรรยา จากบทสนทนาดังคำพูดต่อไปนี้

“มาลียากจะเป็นแบบคนอื่น ๆ ที่มีคนที่ต้องการ มีผิวเป็นคนธรรมดา มีลูก มาลียะแต่งงานกับคนที่มาลียะรักและคนที่เขารักมาลียะ”

(เทพธิดาโรงแรม, โดยหม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล, 2517)

จากภาพยนตร์ไทยเรื่อง “เทพธิดาโรงแรม” คำพูดของ “มาลียะ” พูดว่า “มาลียะอยากจะเป็นแบบคนอื่น ๆ ที่มีคนที่ต้องการ มีผิวเป็นคนธรรมดา มีลูก มาลียะแต่งงานกับคนที่มาลียะรักและคนที่เขารักมาลียะ” ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความเป็นผู้หญิงในฐานะภรรยาที่มาลียะต้องการจะเป็นเหมือนผู้หญิงธรรมดาแบบคนอื่น ๆ ทั่วไป

เธออยากจะมีชีวิตครอบครัวที่อบอุ่นเหมือนที่เธอเองนั้นเคยมีมาก่อนที่จะมาเป็นหญิงขายบริการ และชี้ให้เห็นถึงความรักของมาลียะที่เธอเองนั้นอยากจะเป็นภรรยาที่ดีของใครสักคน มีคนรักที่รักเธออย่างจริงจัง แม้ว่าเธอจะเป็นหญิงขายบริการก็ตาม

3.2 ภาพแทนความรักหญิงขายบริการในฐานะหญิงสาวชนบท

เป็นภาพแทนผู้หญิงที่เข้ามาด้วยความหวังเพื่อเปลี่ยนแปลงชีวิตให้ดีขึ้น และยังเป็นหญิงสาวชนบทที่มีบทบาทในการเป็นเสมือนหัวหน้าครอบครัว เป็นความหวังของบ้าน เป็นผู้หญิงต้องจากถิ่นฐานบ้านเกิดมาเป็นหญิงขายบริการ ซึ่งต้องพาตัวเองเดินทางเข้าเมืองเพื่อหารายได้ส่งให้ครอบครัวไปยังบ้านเกิด

“ข้าเจ้า ขอลาไปเเย่การที่กรุงเทพฯ จะได้มีเกียรติและจะได้ส่งสตางค์มาให้ป้อใช้”

(เทพธิดาโรงแรม, โดยหม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล, 2517)

จากภาพยนตร์เรื่อง “เทพธิดาโรงแรม” จดหมายที่มาลียะเขียนถึงพ่อชี้ให้เห็นถึงภาพแทนความรักในฐานะหญิงสาวชนบท การเสียสละของมาลียะหญิงสาวชนบทที่เป็นลูกสาวคนโตของบ้านต้องเดินทางเข้าเมืองไปหาเงินเพื่อที่จะส่งเงินกลับจุนเจือครอบครัวที่ซัดสนในชนบท แม้ต้องแลกกับความเหน็ดเหนื่อยทั้งร่างกายและจิตใจ

“ ห๊ะ ! อะไรรนะ...อืม...เท่าไร...อืม...อาทิตย์หน้าจะส่งไปให้” (นวลคุยโทรศัพท์คิ้วขมวด)

(เดิม ,โดย คงเดช จาตุรันต์รัศมี , 2548)

จากภาพยนตร์ไทยเรื่อง “เดิม” การสนทนาผ่านทางโทรศัพท์ที่นวลถือสายคุยอยู่นั้นแสดงให้เห็นถึงภาพแทนความรักในฐานะหญิงชนบทโดยการสนทนาข้างต้นพูดถึงทางบ้านที่ขอให้นวลส่งเงินที่ได้จากการทำงานในเมืองกรุงส่งกลับไปยังบ้านเกิดที่ชนบทเพื่อใช้จุนเจือครอบครัว นวลพูดทางโทรศัพท์ด้วยสีหน้าเคร่งเครียด คิ้วขมวดตลอดการสนทนาแต่เธอก็สามารถทำหน้าที่ลูกสาวคนโตที่ตีส่งเงินไปให้

ดังนั้น ภาพแทนความรักของหญิงชายบริการในภาพยนตร์ไทย จึงเป็นภาพแทนของการดำเนินความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงความรักของคนทั้งคู่ ที่มีทั้งสุข ทุกข์ เศร้า เสียใจ รวมไปถึงภาพแทนของหญิงชายบริการในฐานะผู้หญิงคน คนหนึ่งที่อยากจะเป็นภรรยาที่ตีรวมไปถึงถูกยอมรับจากสังคมปรับเปลี่ยนความคิดเพื่อสร้างความชอบธรรมในฐานะที่เขาเป็นคน คนหนึ่งที่มีความคิด ความรู้สึกเฉกเช่นคนทั่วไป ตลอดจนตัวละครหญิงชายบริการก็สะท้อนให้ว่า ผู้หญิงคนหนึ่งก็สามารถที่จะมีชีวิตเหมือนคนธรรมดาทั่วไปได้ มีรักที่แท้จริงได้และมีสิทธิเสรีภาพในการตัดสินใจและการปฏิบัติ โดยไม่ถูกตีกรอบหรือถูกแบ่งแยกจากสังคม

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ภาพแทนความรักของหญิงชายบริการในภาพยนตร์ไทย กล่าวคือ ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้คือ เพื่อศึกษาความรักของหญิงชายบริการที่มีภาพแทนความรักกับคนอื่นที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทย โดยได้ค้นพบทั้งหมด 3 ประเด็นคือ 1). ภาพแทนที่ความรักของคนเดินดินที่มีความผิดหวัง ร้องไห้ หัวเราะ และมีความสุข 2). ภาพแทนความรักของหญิงชายบริการที่ไม่อาจหลุดพ้นจากการถูกประทุษร้าย 3). ภาพแทนความรักหญิงชายบริการในฐานะความเป็นหญิง

1. ภาพแทนความรักของคนเดินดิน ผิดหวัง ร้องไห้ หัวเราะ มีความสุข นั่นคือความรักของพวกเขาทั้งสองคนที่เกิดขึ้นนั้นต่างก็มีทั้งเรื่องสุข ทุกข์เหมือนกับคู่รักคู่อื่นทั่ว ๆ ไป การเป็นหญิงชายบริการที่ใครต่างก็จัดให้พวกเขาเหล่านี้เป็นกลุ่มคนที่ไม่คู่ควรรักนั้นทำให้พวกเขาต้องปกปิด ซ่อนเรื่องราวในฐานะที่เธอเป็นอยู่แม้ว่าเรื่องราวความรักที่พวกเขาเหล่านี้เกิดขึ้นนั้นไม่ว่าจะเป็น ผิดหวัง หัวเราะ ร้องไห้ มีความสุขมันก็เป็นธรรมดาของชีวิตที่ทุกคนทั่วไปต่างก็ต้องเจอ

2. ภาพแทนความรักของหญิงชายบริการที่ไม่อาจหลุดพ้นจากการถูกประทุษร้าย การเป็นผู้หญิงนั้นต่างก็ต้องดิ้นรนเพื่อหาความยุติธรรมและความเท่าเทียมกันมาอย่างยาวนานแล้วแต่ในความเป็นหญิงชายบริการนั้นยังถูกกดและสร้างตราประทับที่คนในสังคมเห็นพ้องว่ากลุ่มคนเหล่านี้ไม่สมควรที่จะมีรักหรือถูกใครมอบความรักให้ ตีกรอบตัวเองว่าไม่ควรที่จะได้รับความรักจากคนอื่นเพราะตนประกอบอาชีพเป็นหญิงชาย บริการเป็นอาชีพที่สังคมมองว่าเป็นผู้หญิงที่ไม่ดี

3. ภาพแทนความรักหญิงชายบริการในฐานะความเป็นหญิง หากให้พูดถึงเพศหญิงที่ผ่านมาจวบจนถึงปัจจุบัน การเรียกร้อง สิทธิ การถูกกดขี่และการต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมเพื่อก้าวข้ามผ่านสังคมที่มีชายเป็นใหญ่ แต่กาลเวลาผันเปลี่ยนทุกอย่างเริ่มมีการเปิดรับมากขึ้น ยกให้ผู้หญิงนั้นเข้ามามีบทบาทหน้าที่ได้หลากหลายมากขึ้น แต่สิ่งหนึ่งที่ไม่ว่ายุคสมัยนั้นจะเปลี่ยนไปเท่าใด เรียกหาสิทธิและความเท่าเทียมกันขนาดไหนกลับมีคนกลุ่มหนึ่ง

ที่ยังไม่ได้รับความเท่าเทียมนี้ นั่นคือหญิงขายบริการ การเป็นหญิงสาวชนบทที่มีบทบาทเป็นเสมือนหัวหน้าครอบครัว ผู้หญิงที่ต้องจากถิ่นฐานบ้านเกิดมาเป็นหญิงขายบริการ ที่เธอเองก็สามารถมีการต่อรองเปลี่ยนแปลงชีวิต ที่เป็นอยู่ให้ดีขึ้น อีกทั้งไม่ยอมจำนนอยู่กับเรื่องราวในอดีตหรือที่คนอื่นมองว่าผู้หญิงคนนี้ไม่สามารถเป็นภรรยาที่ดีได้ตามหลักจารีตประเพณีของไทยที่ได้กำหนดไว้

ดังนั้นหญิงขายบริการ คือ กลุ่มคนกลุ่มหนึ่งที่ถูกละเลย ถูกมองข้าม ถูกประหัตประหารว่าไม่ดี มีจุดประสงค์ที่มุ่งศึกษา ภาพแทนความรักของหญิงขายบริการที่มีความรัก ความสัมพันธ์กับผู้อื่น ในฐานะคนทั่วไป ที่ปรากฏในภาพยนตร์ไทย การศึกษาภาพแทนความรักของหญิงขายบริการในรูปแบบที่มีความรักแต่ไม่สมหวังในรัก ทั้งนี้การที่ไม่สมหวังในความรักที่เกิดขึ้นในเนื้อเรื่องนั้นไม่ว่าจะเป็นเกิดการเข้าใจผิดกันจากทั้งสองฝ่าย ทำให้ความสัมพันธ์ต้องจบลงหรือจะเป็นการตายจากกันนั้นไม่ได้หมายความว่าความรักที่เกิดขึ้นไม่เป็นความจริง เพราะผู้สร้างต้องการแสดงให้เห็นว่าหญิงขายบริการนั้นก็สามารถมีความรักได้เหมือนคนธรรมดาทั่วไปและสามารถที่จะใช้ชีวิตได้โดยไม่ถูกตีกรอบหรือถูกแบ่งแยกจากสังคม โดยงานของผู้วิจัยมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งสอดคล้องกัน คือ ศึกษาหญิงขายบริการเหมือนกัน สิ่งที่แตกต่างกันคือ ผู้วิจัยศึกษาภาพแทนความรักของหญิงขายบริการ แต่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องศึกษาเกี่ยวกับการฝึกอาชีพที่มีต่อการมองตนเองของโสเภณีอาชีพและความคาดหวังในการเปลี่ยนแปลงอาชีพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อมูลบางส่วนของงานวิจัยที่ใช้พื้นที่ในการศึกษาจากภาพยนตร์ไทยแค่พื้นที่เดียวควรมีการศึกษาในพื้นที่อื่นไม่ว่าจะเป็นการนำเสนอเรื่องราวผ่านซีรีส์ ละครโทรทัศน์ เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาภาพแทนความรักในมุมมองของชายที่ขายบริการ
3. ควรมีการศึกษาหญิงขายบริการโดยใช้แนวคิดทฤษฎีอื่น ๆ ที่หลากหลาย เพื่อตระหนักถึงความสัมพันธ์ที่แฝงไปด้วยการถูกครอบงำทางมายาคติจากสังคม

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ธรารวรรณ . (2539) . ผู้หญิงอาชีพบริการกับสุขภาพ. ใน เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ ผู้หญิงกับสุขภาพ , (หน้า 3) , กรุงเทพฯ : เครือข่ายผู้หญิงกับสุขภาพ. อัดสำเนา.
- ขวัญฟ้า ศรีประพันธ์. (2551). ภาพตัวแทนคนจนในรายการเกมโชว์ทางโทรทัศน์. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า23
- จุฑารัตน์ ตำนานวัน. (2557, 19 ตุลาคม). ประเภทของการวิจัย.[เว็บไซต์].สืบค้นจาก <http://bit.ly/2VIZLdQ>
- ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. (2546). อัตลักษณ์ชาติพันธุ์และความเป็นชายขอบ. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)
- นงพงา สัจกุล. (2533). “เดอะสตาร์ คนคว่ำฟ้าดาว : เสียงของผู้เข้าร่วมแข่งขันในเวทีสาธารณะ” (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, สงขลา

- ผู้สติ ตั้งจิตนุกูล. (2544). ทศนคติที่มีต่อความรักของวัยรุ่น. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ภาคภูมิ วรรณภา. (2544). กลวิธีการตั้งชื่อภาษาไทยสำหรับภาพยนตร์อเมริกัน. คณะศิลปศาสตร์ :
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- ว.วชิรเมธี . (2552). Love Analysis มหัศจรรย์แห่งรัก. พิมพ์ครั้งที่1. สำนักพิมพ์ : เทน้ำเตหา.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2533). วัยรุ่นไทย : ภาพสะท้อนจากมุมหนึ่ง .กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- อภูวี คอทอง .(2552). ภาพตัวแทนความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัวที่นำเสนอผ่านภาพยนตร์
ไทย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะนิเทศศาสตร์ สาขาสื่อสารศึกษา.
_____. (2563, 11 มกราคม). เฉิม. [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก
<https://bit.ly/389oyOp>, 12 มิถุนายน 2559
- _____. (2563, 12 มกราคม). เทพธิดาโรงแรม. [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก
<https://www.youtube.com/watch?v=uZ-2LDpHWfs>, 16 มิถุนายน 2561
- _____. (2563, 10 มกราคม). สายน้ำไม่ไหลกลับ. [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก
<https://www.youtube.com/watch?v=ocaU295Txak>, 22 กันยายน 2559
- _____. (2563, 10 มกราคม). สนิมสร้อย. [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก
<https://bit.ly/2TpVazv>, 30 พฤษภาคม 2559
- _____. (2563, 3 มกราคม). เพลงนางงามตุ๊กกระจก คาราบาว อัลบั้ม : เมตอินไทยแลนด์.
[เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก
<https://www.youtube.com/watch?v=GrimnysEorA>, 7 มีนาคม 2559
- _____. (2563,10 มกราคม). เพลงรักเอย เพลงประกอบละครเรื่อง เรือนแพ . [เว็บไซต์ออนไลน์].
สืบค้นจาก <https://www.youtube.com/watch?v=Ssm4FObAn4w>, 6 ตุลาคม 2555

วัยว้าวุ่น : ภาพแทนปัญหาของวัยรุ่นในละครชุดฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1

นงนภัส ดวงไฟ¹ ปุญญาณิช ทรงเดชะ² ปวีศ รักษาธรรม³

และณัชรดา สมสิทธิ์⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการนำเสนอภาพปัญหาของวัยรุ่นในละครชุดฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1 และเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่แสดงให้เห็นถึงปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทย โดยศึกษาพฤติกรรมจากตัวละครหลักจำนวน 9 ตัว ได้แก่ วิน หมอก สไปรท์ ไม้ ต้า เตี้ย ภู ของขวัญ และดาว

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมของตัวละคร ผู้สร้างได้สะท้อนปัญหาของวัยรุ่นออกเป็น 5 ปัญหา ได้ดังนี้ 1.ปัญหาด้านพัฒนาการ 4 ด้าน ได้แก่ 1.1) ด้านร่างกาย 1.2) ด้านอารมณ์ 1.3) ด้านสังคม 1.4) ด้านสติปัญญา 2.ปัญหายาเสพติด 3.ปัญหาการทะเลาะวิวาทและใช้ความรุนแรง 4.ปัญหาทางเพศ และ 5.ปัญหาอาชญากรรมและการกระทำผิดกฎหมาย โดยปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาสามารถแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย คือ 1.ปัจจัยภายในจิตใจของวัยรุ่นอันเกิดจากพัฒนาการด้านอารมณ์และพฤติกรรม และ 2.ปัจจัยภายนอกอันเกิดจากครอบครัว เพื่อน และ กฎเกณฑ์ทางสังคมวัฒนธรรม ซึ่งการนำเสนอพฤติกรรมวัยรุ่นและการกล่าวถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาของวัยรุ่นได้สะท้อนถึงแนวคิดของผู้สร้างที่มีต่อวัยรุ่นผ่านเหตุการณ์และสัญลักษณ์อันแสดงถึงอารมณ์ความรู้สึกของวัยรุ่น ซึ่งการแสดงออกเหล่านี้เปรียบเสมือนการกำหนดภาพแทนของวัยรุ่นไทยในปัจจุบัน

คำสำคัญ : ภาพแทน ปัญหาวัยรุ่น ละครชุดฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1

¹⁻³ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาและภาษาไทยประยุกต์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

⁴ อาจารย์, ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทนำ

วัยรุ่น มักถูกกำหนดหรือนิยามโดยสังคมว่าเป็น วัยแห่งการผลิบาน วัยแห่งความเจริญเติบโต วัยที่เข้าสู่การเรียนรู้ในสิ่งใหม่ ๆ พบเจอประสบการณ์แปลกใหม่ และทดลองทำอะไรใหม่ ๆ ดังที่ ทิพย์อาภา คงคาสุริยฉาย (2558, น.18) ได้กล่าวไว้ว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังจะพัฒนาไปสู่ผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นช่วงที่มีความสำคัญช่วงหนึ่งในชีวิตของมนุษย์ และเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ในการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะมีผลทำให้วัยรุ่นขาดความเชื่อมั่นในตนเองและประสบปัญหาในการปรับตัว วัยรุ่นมักมีพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากวัยอื่น ๆ เป็นต้นว่า การแต่งกาย ภาษาที่ใช้พูด ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำตัวของเขา รวมทั้งค่านิยมต่าง ๆ และชอบความเป็นอิสระทั้ง ๆ ที่ยังต้องการความช่วยเหลือจากบิดาและมารดา เป็นที่น่าสังเกตว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่มักจะชอบทำตัวให้เด่นเป็นที่น่าสนใจของเพศตรงข้าม นอกจากนี้แล้ววัยรุ่นยังเป็นวัยที่อยากรู้อยากลองของใหม่ ๆ และต้องการให้เป็นที่ยอมรับของสังคมและกลุ่มเพื่อน ไม่ว่าจะเป็นการค้นหาความต้องการที่แท้จริงของตนเองและทำให้ตนเองเป็นที่ยอมรับ ทั้งนี้วัยรุ่นไทยในปัจจุบันถูกสังคมตัดสินว่าเป็นกลุ่มคนที่มีปัญหาหรือเป็นช่วงวัยที่มีปัญหามากกว่าคนในช่วงวัยอื่น ซึ่งปัญหาทั้งหมดก็ถูกนำมาถ่ายทอดให้เห็นผ่าน **ละครชุดฮอโรโมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1**

ด้วยบทบาทและพฤติกรรมอันเป็นลักษณะเฉพาะของวัยรุ่นดังที่ปรากฏข้างต้นนี้ ทำให้มักมีการนำเสนอเรื่องราวพฤติกรรมของวัยรุ่นออกมาตีแผ่ในรูปแบบของสื่อภาพยนตร์หรือละครชุดโทรทัศน์ อาทิเช่น *น้องใหม่-ร้ายบริสุทธิ์* (2547) *ซีซั่นส์เซนต์ เพราะอากาศเปลี่ยนแปลงบ่อย* (2549) *รักแห่งสยาม* (2550) *ปิดเทอมใหญ่ หัวใจว้าวุ่น* (2550) *สิ่งเล็ก ๆ ที่เรียกว่ารัก* (2553) *ซักซี้ด ห่วยขั้นเทพ* (2554) อย่างไรก็ตาม การนำเสนอภาพที่เกี่ยวกับวัยรุ่นดังที่กล่าวมาข้างต้น ภาพของวัยรุ่นที่ได้รับความสนใจจากผู้ชมและได้รับการพูดถึงอย่างต่อเนื่องในสังคม ก็คือ **ละครชุดฮอโรโมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1**

ฮอโรโมนส์ วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1 คือ ละครชุดยอดนิยมในประเทศไทย ออกอากาศในปี พ.ศ. 2556 ผ่านระบบดาวเทียมและสถานีโทรทัศน์ในระบบดิจิทัลในเครือจีเอ็มเอ็ม แกรมมี่ กำกับโดย “ทรงยศ สุขมากอนันต์” มีเนื้อหาที่กล่าวถึง กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่ง ซึ่งมีตัวละครหลักที่คอยดำเนินเนื้อเรื่องจำนวนทั้งหมด 9 คน ได้แก่ วิน หมอก สไปรท์ ไข่ ด้า เต๋ย ภู ของขวัญ และดาว ละครชุดเรื่องนี้เป็นละครชุดที่ได้รับการพูดถึงในวงกว้างในแง่ของการสะท้อนภาพความเป็นจริงของวัยรุ่นไทยได้อย่างตรงไปตรงมา สะท้อนถึงสภาพสังคมและทัศนคติที่ต้องการมีจุดยืนในสังคมออกมาอย่างชัดเจนของวัยรุ่นไทย อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลโดยตรงก่อให้เกิดพฤติกรรมเหล่านั้น ซึ่งการกล่าวถึงปัญหาวัยรุ่นที่ปรากฏในละครเรื่องนี้ทำให้ **ละครชุดฮอโรโมนส์ วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1** ได้รับการจัดระดับความเหมาะสมของเนื้อหาไว้ “เป็นรายการที่ผู้ใหญ่ควรให้คำแนะนำแก่ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี (น 18)” ถือเป็นการจัดระดับเนื้อหาที่ค่อนข้างรุนแรงเมื่อเทียบกับตัวละครของเรื่องที่อยู่ในสถานะเยาวชน และเนื้อเรื่องที่กล่าวถึงชีวิตในโรงเรียน

แม้ว่าละครชุดนี้เรื่องนี้จะมีความน่าสนใจที่ล่อแหลม แสดงพฤติกรรมที่รุนแรง และสังคมกำหนดว่าเป็นปัญหา หากแต่ละครชุดเรื่องนี้กลับได้รับความนิยมเป็นอย่างมากจากผู้ชมทุกเพศทุกวัย ตั้งแต่ได้รับการออกอากาศ ก็สามารถสร้างกระแสขึ้นมาในสื่อสังคมออนไลน์ได้ในทันที ไม่ว่าจะเป็นเฟซบุ๊ก อินสตาแกรม ยูทูบ และโดยเฉพาะในทวิตเตอร์ที่มีการสร้าง “#” (แฮชแท็ก) ขึ้นมาเพื่อแยกหมวดหมู่ให้กับข้อความหรือรูปภาพที่มีความคล้ายคลึงกันมาไว้ในหมวดหมู่เดียวกัน ทำให้ผู้คนที่ต้องการค้นหาสิ่งต่าง ๆ เข้าถึงได้รวดเร็ว ทั้งนี้ปัจจัยของความนิยมที่โดดเด่นประการหนึ่ง คือ การกำหนดภาพลักษณ์หรือพฤติกรรมของตัวละครซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์เสมือนตัวแทนของวัยรุ่นในสังคมไทยปัจจุบัน โดยบทบาทของตัวละครนั้นมีความเข้มข้นลึกซึ้งในมุมมองของผู้ชมเป็นอย่างยิ่ง มีพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นชัดเจนถึงความเป็นวัยรุ่นไทยในมุมมองและทัศนคติของผู้คนทั่วไป โดยถูกกล่าวในลักษณะของภาพแทน นั่นคือภาพของวัยรุ่นในละครชุดเรื่องนี้ถูกประกอบสร้างด้วยการเลือกเอาคุณลักษณะต่าง ๆ ของพฤติกรรมที่สังคมรับรู้ร่วมกันมานำเสนอให้เห็น

ด้วยเหตุที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจถึงบทบาทและพฤติกรรมของวัยรุ่นที่สะท้อนออกมาผ่านละครชุด ถูกถ่ายทอดออกมาในลักษณะใดบ้าง และปัจจัยใดเป็นที่มาของพฤติกรรมดังกล่าว สาเหตุทั้งหมดนี้คือสิ่งที่กลุ่มผู้วิจัยได้เกิดการตั้งคำถาม และเป็นที่มาให้เกิดการทำวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงการนำเสนอภาพปัญหาของวัยรุ่นในละครชุดฮอร์โมนส์ วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่แสดงให้เห็นถึงปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทย

วิธีการศึกษา

1. การศึกษาแนวคิดปัญหาวัยรุ่นของทิตย์อาภา คงคาสุริยฉาย ทฤษฎีภาพแทนของสจ๊วต ฮอลส์ และแนวคิดเกี่ยวกับสัญณะของนลินณัฐ ดีสวัสดิ์
2. การเก็บรวบรวมข้อมูลเนื้อหาของตัวละครหลักจำนวน 9 ตัวละคร ได้แก่ วิน หมอก สไปรท์ ไข่ ต้า เต๋ย ภู ของขวัญ และดาว ในละครชุดฮอร์โมนส์ วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1 จำนวน 13 ตอน
3. ศึกษาถึงพฤติกรรมที่ปรากฏเป็นภาพแทนของวัยรุ่นในสังคมไทย โดยวิเคราะห์สัญณะจากภาพรวมทั้งบทสนทนา และปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาวัยรุ่นในสังคมไทย
4. สรุปและอภิปรายผลโดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์

นิยามศัพท์เฉพาะ

ละครชุดเรื่องฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1 หมายถึง รายการโทรทัศน์ประเภทละครชุด ผลิตโดยจีทีเอชและนาดาวบางกอก สร้างและเขียนบทโดยทรงยศ สุขมากอนันต์ โดยเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมปลายของโรงเรียนนาดาวบางกอก

ภาพแทน หมายถึง การสร้างกรอบความคิดหรือความหมายกับสิ่งรอบข้างที่อาจไม่ได้มีความหมายหรือสารัตถะในตัวเองตั้งแต่แรก โดยที่ผู้แต่งใช้กรอบความคิดนี้เป็นตัวกำหนดในการสร้างความจริง

ผลการศึกษา

งานวิจัยเรื่อง “**วัยว้าวุ่น : ภาพแทนปัญหาของวัยรุ่นในละครชุดฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1**” ผู้วิจัยได้พบเห็นวัยรุ่นที่มีปัญหาผ่าน**ละครชุดฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1** ที่ถ่ายทอดผ่านตัวละครหลัก ซึ่งตัวละครแต่ละตัวมีการพบเจอปัญหาในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป โดยพฤติกรรมปัญหาที่ปรากฏในละครชุดเรื่องนี้ผู้วิจัยใช้แนวทางการศึกษาสัญญาที่ปรากฏผ่านภาพและวัตถุที่ใช้เพื่อศึกษาถึง พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาวัยรุ่น ซึ่งถูกนำเสนอออกมาในรูปสัญญา ผลการศึกษาพบภาพแทนดังนี้

1. พฤติกรรมของวัยรุ่นที่เป็นภาพแทนที่ปรากฏในละครชุด ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1

1.1 ปัญหาด้านพัฒนาการ

1.1.1 ด้านร่างกาย ผู้สร้างได้ถ่ายทอดปัญหาที่เกิดจากพัฒนาการทางด้านร่างกายที่ทำให้วัยรุ่นให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ภายนอก ผู้สร้างได้นำเสนอปัญหานี้ผ่านตัวละครต้า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตอนที่ 2 Dopamine : ฮอร์โมนหนึ่งมีตรซิดใกล้ ผู้สร้างได้นำเสนอจากฉากที่แม่ของต้ากำลังเปิดขวดนมให้ต้า เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นระหว่างทางกลับบ้านของต้าหลังจากได้ขึ้นแสดงดนตรีสดในงานเปิดโลกกิจกรรมของโรงเรียน โดยระหว่างทางกลับบ้านนี้เองที่แม่ของเขาได้แวะจอดรถที่ร้านค้าและพยายามให้ต้าดื่มนม เพื่อรองท้องก่อนจะกลับไปรับประทานอาหารเย็น

ภาพที่ 1 ภาพแสดงสัญญาณปัญหาพัฒนาการด้านร่างกาย

ภาพของนมที่ปรากฏขึ้นในฉาก ๆ นี้ผู้สร้างได้ใช้ภาพสัญญาณของนมหรือการดื่มนม ซึ่งนมเป็นสัญลักษณ์ที่สังคมรับรู้โดยทั่วกันว่ามีประโยชน์ต่อร่างกายและทำให้ร่างกายเจริญเติบโต ผู้สร้างมักใช้ถ่ายทอดภาพของตัวละครตัวในบริบทที่เกี่ยวข้องกับนมอยู่บ่อยครั้ง

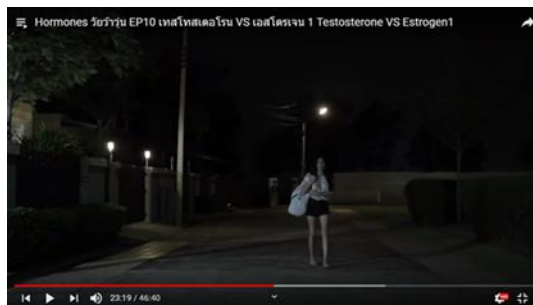
ตัวเป็นตัวละครที่มีรูปร่างที่ค่อนข้างเล็กกว่าเด็กในช่วงวัยเดียวกัน โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับกลุ่มเพื่อนของตัวเอง “นม” มักปรากฏในหลาย ๆ ฉากที่เกี่ยวข้องกับตัว ซึ่งเป็นตัวละครที่สะท้อนภาพแทนของวัยรุ่นที่ประสบปัญหาในด้านของการเจริญเติบโตของร่างกาย เมื่อตัวละครดังกล่าวมีลักษณะที่มีพัฒนาการทางด้านร่างกายที่ช้าหรือน้อยกว่าคนอื่น ๆ ในช่วงวัยเดียวกัน ปัญหาที่จะตามมาคือความกังวลในเรื่องของรูปร่างตน กลายเป็นปมด้อยของคน ๆ นั้นและจะเกิดการใช้อารมณ์ที่รุนแรงในการตอบโต้ต่อเรื่องดังกล่าวขึ้นได้

1.1.2 ด้านอารมณ์ วัยรุ่นเป็นวัยที่แสดงออกชัดเจนถึงเรื่องของอารมณ์ที่แปรปรวนไม่คงที่ การสะท้อนปัญหาทางด้านอารมณ์จึงปรากฏบ่อยครั้งในตัวละครวัยรุ่น วัยรุ่นมักถูกกำหนดว่าเป็นบุคคลที่อยู่ในช่วงวัยเปลี่ยนผ่านจากเด็กสู่ผู้ใหญ่ เมื่อได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจจึงมักจะอ่อนไหวง่าย มีอาการเก็บกดและหันไประบายกับการกระทำที่หลากหลายรูปแบบ เช่น การเล่นเกม เล่นดนตรี การเที่ยวเตร่ การใช้สารเสพติด การหนีออกจากบ้าน หรือฆ่าตัวตาย เป็นต้น

ผู้สร้างละครชุดได้หยิบยกประเด็นเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านอารมณ์และปัญหามานำเสนอ โดยปรากฏผ่านพฤติกรรมของตัวละครของขวัญ ดังเหตุการณ์ต่อไปนี้

ตอนที่ 10 *Testosterone vs Estrogen* : ฮอโมนไม่เข้าใจฉัน ไม่เข้าใจเธอ ในฉากที่ปรากฏขึ้นกับของขวัญในตอนนี้เป็นเหตุการณ์ที่ตัวละครของขวัญหนีออกจากบ้านในเวลากลางคืน หลังจากที่เธอรู้สึกทรมานรับเรื่องแม่ของเธอเป็นภรรยาอย่างไม่ได้

ภาพที่ 2 ภาพแสดงสัญญาณปัญหาพัฒนาการด้านอารมณ์

การหนีออกจากบ้านของของวัยรุ่นเป็นภาพสัญญาณแทนตัววัยรุ่นที่แสดงให้เห็นว่าไม่สามารถจัดการปัญหา หรือหาทางออกได้ ในปัจจุบันการหนีออกจากบ้านของเด็กและวัยรุ่นยังมีให้เห็นอยู่เสมอ ในกรณีของของวัยรุ่นนี้สะท้อนให้เห็นว่าของวัยรุ่นไม่สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนเองได้ทั้ง ๆ ที่ปกติเธอมีจะสามารถแก้ไขปัญหาได้เป็นอย่างดี และยังสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาครอบครัว ไม่ได้เกิดขึ้นจากบุคคลในครอบครัวเสมอไป บางสถานการณ์อาจได้รับอิทธิพลจากคนรอบข้างหรือคนใกล้ชิด เช่น เพื่อน เป็นต้น

1.1.3 ด้านสังคม วัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังพัฒนาเอกลักษณ์ความเป็นตัวเอง สังคมของวัยรุ่นจะยึดกลุ่มเพื่อนและบุคคลที่ตรงกับอุดมคติของตนเอง อาจทำให้เกิดความขัดแย้งกับผู้ใหญ่ ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในวัยรุ่นคือต้องการเป็นที่ยอมรับภายในกลุ่มและสังคมรอบ ๆ ซึ่งเพื่อนภายในกลุ่มจะมีผลต่อความคิดและทัศนคติ ความสนใจ และพฤติกรรมที่แสดงออก อีกทั้งยังต้องการให้ผู้ใหญ่ยอมรับกลุ่มเพื่อนของตน

ผู้สร้างได้ถ่ายทอดพฤติกรรมของวัยรุ่นที่ขัดแย้งกับสังคมผ่านตัวละครวิน ตัวละครมีพฤติกรรมที่เสมือนเป็นภาพแทนของวัยรุ่นที่ขัดแย้งกับกฎเกณฑ์ของสังคม ดังปรากฏตัวอย่างจาก

ตอนที่ 1 Testosterone : ฮอร์โมนเพศชาย ฉากดังกล่าววินได้ใส่ชุดไปรเวทมาโรงเรียนเนื่องจากเหตุการณ์ต่อเนื่องที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้ที่ตัวละครวินเกิดคำถามขึ้นมาว่าทำไมตัวของเขาจึงต้องแต่งกายด้วยชุดนักเรียนตามกฎระเบียบ อีกทั้งการกระทำของเขายังปลุกกระแสให้กับนักเรียนอีกหลาย ๆ คน ให้เกิดการตั้งคำถามต่อกฎหรือธรรมเนียมของโรงเรียน

ภาพที่ 3 ภาพแสดงสัญญาณปัญหาพัฒนาการด้านสังคม

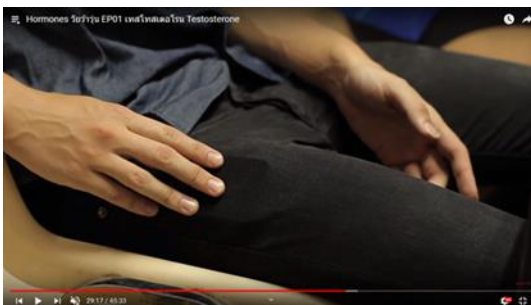
การแต่งกายด้วยชุดไปรเวทไปโรงเรียนเป็นภาพสัญญาณที่ปรากฏแทนการแสดงออกของวัยรุ่นที่ทำตัวละเมียดต่อกฎเกณฑ์ทั่วไปของสังคม ที่กำหนดไว้ว่านักเรียนก็ต้องแต่งกายด้วยชุดเครื่องแบบนักเรียนเท่านั้นเพื่อแสดงให้เห็นสังคมรับรู้ว่าเป็นนักเรียน ซึ่งทัศนคติของวินถูกผู้คนในสังคมโดยเฉพาะผู้ใหญ่หรือครูในโรงเรียนมองว่าเป็นปัญหาและทำตัวแปลกแยก

1.1.4 ด้านสติปัญญา สติปัญญาของวัยรุ่นแต่ละคนมีแตกต่างกันน้อยขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล โดยการใช้สติปัญญาก็สามารถพบได้ 2 ลักษณะ คือ ใช้ในทางที่ถูก และใช้ในทางที่ผิด เด็กที่เรียนเก่งมีสติปัญญาดีในบางครั้งก็เป็นผู้สร้างปัญหา สาเหตุมาจากมีความมั่นใจในตัวเองสูง ใช้สติปัญญาของตนเองเปรียบและเบียดเบียนผู้อื่น เกลียดความพ่ายแพ้ ในขณะที่เดียวกันเด็กที่ไม่ได้เรียนเก่งหรือดีก็มักจะได้รับ ความสนใจที่น้อยจากคุณครู หรือจากสังคมก็จะกลายเป็นปัญหาเช่นกัน

ผู้สร้างได้ถ่ายทอดปัญหาดังกล่าวผ่านตัวละครวินเป็นหลักในเรื่องของการใช้สติปัญญาไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควร และสร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น โดยมีเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 Testosterone : ฮอร์โมนเพศชาย ผู้สร้างกำหนดให้ตัวละครวินกดดันบันทึกเสียงในขณะที่กำลังนั่งรถเกียในประเด็นของการแต่งกายอย่างถูกระเบียบกับอาจารย์ โดยที่ตัวเขานั้นพยายามถามถึงสาเหตุของการแต่งกายด้วยชุดนักเรียน หลังจากที่อาจารย์พาเขามาห้องปกครองเพื่อว่ากล่าวและตักเตือน และเสียงที่ถูกบันทึกนั้นเขาได้นำไปเผยแพร่ลงในสื่อออนไลน์เพื่อปลุกกระตมนักเรียนคนอื่น ๆ ให้เริ่มตั้งคำถามและหาคำตอบถึงเหตุผลที่ตนต้องอยู่ภายใต้ตักถูกระเบียบ

ภาพที่ 4 ภาพแสดงสัญญาณปัญหาพัฒนาการด้านสติปัญญา

ภาพสัญญาณที่ปรากฏในฉากดังกล่าวอย่างการกอดบั้นทักเสียง แสดงให้เห็นว่าตัวเขามีสติปัญญาที่ดีในการใช้เทคโนโลยีรวมถึงการตั้งคำถามหลอกล่อเพื่อให้บุคคลอื่นแสดงอารมณ์ความรู้สึกที่ตนเองต้องการ หากแต่ผู้สร้างได้แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมของวินเป็นการใช้สติปัญญาในทางที่ผิด อีกทั้งตัวละครยังถูกดำเนินถึงพฤติกรรมดังกล่าวด้วย ถือเป็นการใช้สติปัญญาในทางที่ไม่เหมาะสมอย่างยิ่ง

1.2 ปัญหาเสพติด

ปัญหาเสพติดเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่กับปัญหาวัยรุ่นในปัจจุบัน เนื่องด้วยบริบทสังคมไทย ปลุกฝังแนวคิดและตีกรอบการใช้ชีวิตของวัยรุ่น และเนื่องด้วยลักษณะของวัยรุ่นที่ชอบทำอะไรอย่างอิสระ พยายามออกนอกกรอบอยู่เสมอ จึงทำให้วัยรุ่นนั้นมีความอยากรู้ อยากทดลองเสพสิ่งเสพติดชนิดต่าง ๆ โดยมองข้ามโทษภัยของสิ่งเสพติดเหล่านั้นไป

ผู้สร้างได้สะท้อนปัญหาดังกล่าวโดยใช้ภาพสัญญาณการสูบบุหรี่เป็นภาพแทนของปัญหาเสพติดของวัยรุ่น ผู้สร้างแสดงให้เห็นอย่างตรงไปตรงมาโดยตัวละคร ไผ่ หมอก และสไปรท์ พบว่า ปัจจัยที่ใช้สารเสพติดของตัวละครดังกล่าวนั้นมีสาเหตุมาจากคนรอบข้างหรือเพื่อน นั่นคือ มีการแบ่งปันให้กัน หรือหากเพื่อนโดยส่วนใหญ่ทำก็คล้อยตามกันไป

ภาพที่ 5 ภาพแสดงสัญญาณปัญหาการใช้ยาเสพติด

ปัญหาการใช้สารเสพติดในวัยรุ่นจัดเป็นปัญหาหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อมุมมองของคนในสังคมที่มีต่อวัยรุ่น ในทางลบ ผู้สร้างพยายามสื่อให้เห็นถึงสาเหตุที่วัยรุ่นเลือกใช้วิธีการระบายความเครียดผ่านการใช้

สารเสพติด เนื่องจากสารเสพติดสามารถออกฤทธิ์บางอย่างที่ทำให้ผู้เสพรู้สึกดี แต่บางครั้งการใช้สารเสพติดในวัยรุ่นไม่ได้เกิดจากความเครียดเสมอไป จากละครชุดเรื่องนี้ได้ถ่ายทอดภาพแทนปัญหาวัยรุ่นและยาเสพติดผ่านพฤติกรรมการคล้อยตามเพื่อนในกลุ่มที่ตนคบหาอยู่ ความอยากรู้อยากลองของวัยรุ่นเอง

1.3 ปัญหาการทะเลาะวิวาทและใช้ความรุนแรง

ปัญหาการทะเลาะวิวาทและใช้ความรุนแรงในหมู่วัยรุ่น เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นประจำในสังคมไทย ซึ่งในปัจจุบันก็มีแนวโน้มที่การใช้กำลังกันในหมู่วัยรุ่นจะมีสูงขึ้นเรื่อย ๆ อีกด้วย ปัญหาด้านความรุนแรงแสดงออกผ่านละครชุดเรื่องนี้ปรากฏการสร้างภาพแทนการใช้ความรุนแรงทางด้านร่างกายในวัยรุ่นอย่างชัดเจน

ผู้สร้างได้สะท้อนภาพของวัยรุ่นที่ใช้ความรุนแรงในตอนที่ 2 *Dopamine* : *ฮอริโมนหนึ่งมิตรชิดใกล้* ซึ่งกล่าวถึงเหตุการณ์ที่ไม่เข้าไปติ่งเข็มกลัดโรงเรียนมาจากอกเสื้อของเด็กนักเรียนต่างโรงเรียน ด้วยสาเหตุที่นักเรียนจากต่างโรงเรียนพยายามจะเข้ามาทำความรู้จักกับสไปรท์ แฟนสาวของรุ่นพี่ที่ตนเคารพนับถือ เป็นสาเหตุให้เกิดการเขม่นกันและมีการยึดเอาเข็มกลัดโรงเรียนมาไว้ในครอบครองด้วย

ภาพที่ 6 ภาพแสดงสัญลักษณ์ปัญหาการทะเลาะวิวาทและใช้ความรุนแรง

การกระทำในลักษณะของการยึดเอาเข็มกลัดสถาบันของฝั่งตรงข้ามเป็นเสมือนการหยามศักดิ์ศรีนั้นก็เพราะเข็มกลัดสถาบันถือเป็นสัญลักษณ์ศักดิ์สิทธิ์ในกลุ่มเด็กสถาบันนั้น ๆ การติ่งเข็มกลัดจึงเป็นภาพสัญลักษณ์แทนการเริ่มต้นทะเลาะวิวาทของวัยรุ่นต่างสถาบันได้อย่างชัดเจน

อีกทั้งผู้สร้างยังได้สะท้อนภาพของการใช้ความรุนแรงที่ปรากฏในวัยรุ่นหญิงอีกผ่านตอนที่ 5 *Estrogen* : *ฮอริโมนเพศหญิง* ซึ่งกล่าวถึงตัวละครเต๋ย ฉากที่ปรากฏนี้เป็นฉากที่ เต๋ยเดินออกมาจากห้องน้ำและได้พบกับรุ่นพี่ที่เคยมีความสัมพันธ์กันมาก่อนกับวิน ด้วยสาเหตุที่เธอได้รับดอกกุหลาบจากวิน ทำให้รุ่นพี่คนนี้เกิดความไม่พอใจและตามมาเพื่อรื้อทำร้ายถึงในห้องน้ำหญิง

ภาพที่ 7 ภาพแสดงสัญญาณปัญหาการทะเลาะวิวาทและใช้ความรุนแรง

ละครชุดเรื่องฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1 ผู้สร้างได้ถ่ายทอดเรื่องราวในสังคมโดยสะท้อนภาพปัญหาการทะเลาะวิวาทในวัยรุ่นไทยทั้งผู้ชายและผู้หญิง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผลกระทบที่ตามมาหลังเกิดเหตุการณ์ทะเลาะวิวาทหรือการใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ละครชุดเรื่องดังกล่าวนำเสนอความรุนแรงของวัยรุ่นเพื่อให้คนในสังคมตระหนักถึงปัญหาการทะเลาะวิวาท

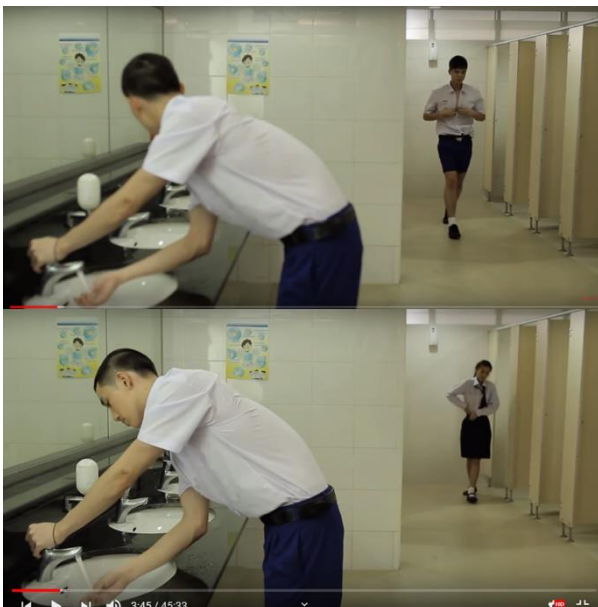
1.4 ปัญหาทางเพศ

ปัจจุบันวัยรุ่นได้รับการกระตุ้นทางเพศจากสิ่งเร้ารอบตัว ทั้งในรูปแบบของหนังสือ สื่อโทรทัศน์ ภาพยนตร์ หรือสื่อออนไลน์ทำให้วัยรุ่นใช้เวลาหมกมุ่นไปกับเรื่องทางเพศมากเกินไป และเมื่อวัยรุ่นไม่ได้รับการแนะนำหรือปลูกฝังความรู้ทางด้านเพศอย่างถูกต้อง อาจนำมาซึ่งปัญหาการถูกล่วงหรือล่วงละเมิดทางเพศได้ โดยปัญหาทางเพศที่พบใน**ละครชุด ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1** มีทั้งปัญหาความสัมพันธ์ที่เป็นต่างเพศและร่วมเพศ ดังเหตุการณ์ต่อไปนี้

1.4.1 ความสัมพันธ์ต่างเพศ

ผู้สร้างได้นำเสนอประเด็นความสัมพันธ์ต่างเพศใน**ตอนที่ 1 Testosterone : ฮอร์โมนเพศชาย** ผ่านฉากเปิดตัวของวิน ที่เดินออกมาจากห้องน้ำในขณะที่ไม่กำลังล้างมือ โดยที่วิน ออกมาจากห้องน้ำและจัดเครื่องแต่งกายให้เรียบร้อย ซึ่งตามมาด้วยตัวละครสไปรท์ที่เดินออกมาจากห้องน้ำเดียวกันและจัดเครื่องแต่งกายให้เรียบร้อยเช่นเดียวกันกับวิน

ภาพที่ 8 ภาพแสดงสัญญาณปัญหาทางเพศ

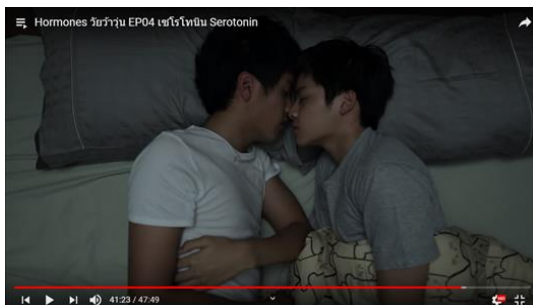
ละครชุดเรื่องนี้แสดงให้เห็นถึงการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง โดยลักษณะการถ่ายทอดปัญหาดังกล่าวจะใช้สัญญาณเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากคนในสังคมมองว่าเรื่องเพศไม่ใช่เรื่องที่ควรเปิดเผยอย่างโจ่งแจ้ง แต่ผู้สร้างก็ได้นำเสนอภาพและคำพูดอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งการถ่ายทอดของผู้สร้างเป็นการเน้นย้ำให้เห็นว่าปัญหาของวัยรุ่นมีความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกับการมีเพศสัมพันธ์

1.4.2 ความสัมพันธ์ร่วมเพศ

ตัวละครภูภักดิ์ เป็นตัวละครผู้ชายที่มีลักษณะเบี่ยงเบนทางเพศ สิ่งที่ทำให้ตัวละครเกิดความสับสนในทางเพศ คือ การที่ทั้งสองคนนั้นอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงกัน ใช้เวลาอยู่ด้วยกันอย่างบ่อยครั้ง ซึ่งพฤติกรรมของตัวละครชี้ให้เห็นถึงความสับสนของตัวละคร

ตอนที่ 4 Serotonin : ฮอร์โมนแห่งความสงบ ฉาก ๆ นี้เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นหลังจากที่ภูภักดิ์ เพื่อนชายของเขากลับมาที่บ้านด้วยกัน เพราะธีร์มาได้สติจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาอย่างหนัก ซึ่งตัวละครทั้งสองมีความสนิทสนมกันมากจนทั้งคู่เริ่มรู้สึกผูกพันกันเมื่อได้มาอยู่กันอย่างใกล้ชิดมาก จึงทำให้ทั้งคู่เกิดความสับสนทางเพศ

ภาพที่ 9 ภาพแสดงสัญญาณปัญหาทางเพศ

การมีเพศสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นของตัวละครวัยรุ่นที่พบในละครชุดเรื่องนี้ ผู้สร้างได้เสนอภาพของวัยรุ่นที่มีความสับสนทางเพศและเป็นการสร้างภาพแทนของวัยรุ่นในปัจจุบัน ที่มีประเด็นหรือความสนใจเกี่ยวกับความรักร่วมเพศมากขึ้น โดยผู้สร้างตั้งใจสื่อให้เห็นภาพการมีเพศสัมพันธ์ระหว่างผู้ชายด้วยกัน ทั้งการกอดและจูบ เหมือนกับความสัมพันธ์ต่างเพศของชายหญิงโดยปกติ

1.5 ปัญหาอาชญากรรมและการกระทำผิดกฎหมาย

วัยรุ่นที่มีปัญหาอาชญากรรมและการกระทำผิดกฎหมายในสังคมไทยปัจจุบัน โดยส่วนใหญ่แล้ว มักจะมีปัญหาที่เกิดมาจากความบกพร่องของสถาบันครอบครัว และที่สำคัญคือการเลือกคบเพื่อน เมื่อได้มาเจอกับเพื่อนที่มีพื้นฐานเหมือน ๆ กันก็มักจะพากันรวมกลุ่มไปทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สิน เช่น การปล้นจี้ชิงทรัพย์ การค้ายาเสพติด เป็นต้น

ละครชุดฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1 มุ่งเสนอพฤติกรรมโดยทั่วไปของชีวิตวัยรุ่นที่เป็นความเสี่ยงที่อาจจะก่อให้เกิดปัญหาในทางอาชญากรรมและการกระทำผิดกฎหมาย ยกตัวอย่างเช่น

ตอนที่ 7 Adrenaline : ฮอร์โมนเลือดเดือด กล่าวถึงตัวละครไผ่และกลุ่มเพื่อนมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับกลุ่มนักเรียนคู่อริที่เคยมีปัญหากันมาก่อนหน้านี้ จากเหตุการณ์ที่ต่างฝ่ายต่างได้ไปยึดเข็มกลัดจากฝั่งตรงข้ามกันมาและเรื่องซู้สาว โดยในฉากดังกล่าวเพื่อนของไผ่ได้ถูกทำร้ายทำให้ไผ่และกลุ่มเพื่อนออกมาตอบโต้ด้วยการออกไปทะเลาะวิวาทกันนอกโรงเรียน จนกระทั่งเจ้าหน้าที่ตำรวจมาพบเจอเข้าพวกเขาทั้งหมดจึงต่างวิ่งหลบหนีเจ้าหน้าที่ตำรวจกัน

ภาพที่ 10 ภาพแสดงสัญญาณปัญหาอาชญากรรมและการกระทำผิดกฎหมาย

ภาพสัญญาณที่พบ คือ ภาพของการวิ่งหนีตำรวจและถูกตำรวจจับกุมในเวลาต่อมาจากเหตุที่ทั้งสองฝ่ายเข้ามาทะเลาะวิวาทกันในสถานที่สาธารณะ ซึ่งภาพแทนของการที่วัยรุ่นวิ่งหนีตำรวจกลายเป็นภาพจำของวัยรุ่นไทยในทรวงศ์ของคนไทยหลาย ๆ คนไปแล้วเช่นกัน ที่มักจะมีภาพการทะเลาะวิวาทระหว่างสถาบันกันด้วยปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ซึ่งในบริบทของเรื่องนี้ที่มาของการทะเลาะวิวาทครั้งนี้ คือ เรื่องผู้หญิงและการทะเลาะกันระหว่างสถาบัน

ปัญหาอาชญากรรมและการกระทำผิดกฎหมายนี้เป็นอีกหนึ่งปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมไทย ทั้งนี้ผู้สร้างได้หยิบยกภาพจำมานำเสนออีกครั้งและทำให้เกิดเป็นภาพแทนวัยรุ่นที่นิยมใช้กำลัง

2. ปัจจัยที่แสดงถึงปัญหาของวัยรุ่นในสังคมไทยในละครชุด ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1

ปัญหาที่เกิดจากวัยรุ่นและกลายเป็นภาพแทนในละครชุด *ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1* มีการกล่าวถึงปัจจัยที่แสดงถึงปัญหาของวัยรุ่นอยู่ด้วย ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ปรากฏผ่านตัวละครหลักในหลาย ๆ ตัว ได้แก่

2.1 ปัจจัยภายในร่างกาย

ผู้สร้างละครชุด *ฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1* ได้พยายามชี้ให้เห็นว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่กำลังเปลี่ยนแปลงจากเด็กสู่ผู้ใหญ่ ดังนั้น การปรับตัว การเจริญเติบโตทางด้านร่างกายและความนึกคิดตามวัย จึงมีผลต่อวัยรุ่นอย่างมาก ซึ่งการเจริญเติบโตด้านร่างกายนี้ส่งผลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นที่แสดงออกต่อตนเองและสังคม และได้กลายเป็นภาพแทนที่สังคมจดจำโดยผู้สร้างกำหนดพฤติกรรมที่เป็นเสมือนภาพแทนพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมผ่านบุคลิกลักษณะของตัวละครในเรื่องดังนี้

- **ตัวละครหมอกและดาว** เป็นภาพแทนของเด็กวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมเก็บตัวหรือมีโลกส่วนตัวสูง ตัวละครมีพฤติกรรมที่แสดงออกให้เห็นเด่นชัดในเรื่องของการเก็บตัวเงียบ อยู่คนเดียว ไม่ค่อยเข้าสังคม โลกส่วนตัวสูง

- **ตัวละครเตี้ย** เป็นภาพแทนของวัยรุ่นที่มีปัญหาการเข้าสังคมและเป็นเหยื่อของความรุนแรง เตี้ยมีพฤติกรรมที่มักจะเข้ากับกลุ่มเพื่อนหญิงได้ยาก ทำให้เธอมีเพื่อนผู้ชายเยอะแต่ในขณะเดียวกัน การอยู่ร่วมกับกลุ่มเพื่อนผู้ชายทำให้เธอมีจะถูกชื่นชมและทำให้เธอต้องตีตัวออกห่างอยู่เสมอ
- **ตัวละครวิน** เป็นภาพแทนของเด็กที่ตั้งคำถามกับกฎเกณฑ์จารีตประเพณีทางสังคม ทำท่ายและต้องการพิสูจน์ตนเอง วินเป็นตัวละครที่มีพฤติกรรมชอบแข่งขัน ชอบเอาชนะ รักสนุก ชอบความท้าทาย และสนใจเพศตรงข้ามต้องการมีความสัมพันธ์ทางเพศ
- **ตัวละครสไปรท์** เป็นภาพแทนของวัยรุ่นที่มีความสนใจและมีความต้องการทางเพศ ทำท่าย กฎเกณฑ์ ไม่สนใจกฎเกณฑ์ สไปรท์มีพฤติกรรมที่เด่นชัดในเรื่องของความต้องการทางเพศสูง และมีพฤติกรรมที่ขัดต่อค่านิยมโดยทั่วไปของผู้หญิงไทยในอดีต
- **ตัวละครของขวัญ** เป็นภาพแทนของวัยรุ่นที่เริ่มเรียนรู้สภาพสังคมจริงและต้องยอมรับ ความจริงในสังคม ซึ่งสภาพสังคมจริงที่ปรากฏแตกต่างจากความคิดในวัยเด็กจึงทำให้ตัวละครเกิดภาวะ เครียดกดดัน หลีกหนีปัญหาหรือไม่กล้าเผชิญความจริง พฤติกรรมของของขวัญมีความขยัน ตั้งใจในการเรียน ทำให้เกิดความเครียดต่อการเรียนได้เมื่อมีปัญหาเข้ามากระทบต่อจิตใจ
- **ตัวละครไผ่** เป็นภาพแทนของวัยรุ่นที่มีภาวะอารมณ์แปรปรวนใช้อารมณ์ในการแก้ไขปัญหา ซึ่งพฤติกรรมของไผ่แสดงถึงปัญหาทางด้านอารมณ์ที่รุนแรงโดยการใช้กำลังทะเลาะวิวาทอยู่เสมอ
- **ตัวละครต้า** แสดงภาพแทนของวัยรุ่นที่ต้องการความรักความสนใจจากเพศตรงข้าม ด้วยลักษณะทางสรีระของเขาเป็นจุดด้อยในกลุ่มเพื่อน จึงมักแสดงออกถึงการเรียกร้องความสนใจ ในบ่อยครั้ง

2.2 ปัจจัยภายนอกร่างกาย

ปัจจัยภายนอกมีผลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก เนื่องจากวัยรุ่นมีความคิดและความรู้สึกไวต่อสิ่งเร้าภายนอก อาทิเช่น การดูแลเอาใจใส่จากคนในครอบครัว เพื่อนในกลุ่ม สิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน และคำพูดจากบุคคลภายนอก เป็นต้น

2.2.1 ปัจจัยที่เกิดจากครอบครัว สถาบันครอบครัวถือเป็นสถาบันแรกที่มีอบการอบรมเลี้ยงดู และความรู้ทางด้านต่างๆ ซึ่งประกอบไปด้วย พ่อ แม่ และลูก พ่อแม่เป็นบุคคลแรกที่ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ให้แก่ผู้เป็นลูก ดังนั้นลูกจะได้รับฟังและเห็นพฤติกรรมอันเกิดจากพ่อแม่ของตนเป็นอันดับแรก โดยผู้สร้างนำเสนอแนวคิดดังกล่าวผ่านตัวละครสไปรท์และวิน

- **ตัวละครสไปรท์** อาศัยอยู่กับแม่เพียงสองคน พฤติกรรมของตัวละครสไปรท์เป็นผู้หญิงที่สามารถมีเพศสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามได้โดยไม่ต้องมีสถานะ การที่เธอรู้สึกเช่นนี้เป็นเพราะสไปรท์ได้เห็นพฤติกรรมจากแม่ของเธอเอง พฤติกรรมดังกล่าวได้แสดงออกผ่านละครชุดเรื่องนี้ทำให้เห็นถึงปัญหาของตัวละครที่ได้รับอิทธิพลจากคนในครอบครัวโดยตรง

2.2.2 ปัจจัยที่เกิดจากเพื่อน เพื่อนถือเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลอย่างมากทั้งด้านดีและไม่ดีสำหรับวัยรุ่น เมื่อวัยรุ่นเติบโตขึ้นจากวัยเด็กจะรู้สึกว่าตนเองโตพอที่จะสามารถทำอะไรต่อมิมืออะไรตามความต้องการของตนเองได้ จึงปิดกั้นคำกล่าวตักเตือนและคำสอนจากครอบครัว เนื่องจากสิ่งที่ครอบครัวปฏิบัติต่อตนเองทำให้วัยรุ่นรู้สึกว่าตนเองเป็นเด็ก ในละครชุดฮอร์โมน **วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1** ได้นำเสนอปัจจัยที่เกิดจากเพื่อนส่งผลต่อปัญหาวัยรุ่นสังคมไทยปัจจุบัน อาทิเช่น การใช้สารเสพติด หรือการทะเลาะวิวาท โดยผู้สร้างนำเสนอพฤติกรรมดังกล่าวผ่านตัวละครไฝ่

- **ตัวละครไฝ่** เป็นตัวละครหลักที่ผู้สร้างได้ใช้นำเสนอให้เห็นถึงปัญหาด้านความรุนแรง การทะเลาะวิวาท และปัญหาการใช้สารเสพติดในกลุ่มวัยรุ่น หากมองถึงตัวละครไฝ่เขารู้และทราบถึงการกระทำของเขาเป็นสิ่งที่สังคมไม่ให้การยอมรับ แต่เพื่อการอยู่ร่วมกับเพื่อนในกลุ่มได้อย่างเป็นปกติ เขาจึงเลือกที่จะปฏิบัติเพื่อไม่ให้ตนรู้สึกแปลกแยกจากเพื่อนในกลุ่ม ตัวละครไฝ่เลือกใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว อีกทั้งยังใช้สารเสพติดในการระบายความเครียด ความกดดัน หรือวิตกกังวล

- **ตัวละครภู** เป็นนักดนตรีของวงโยธวาทิตประจำ ภูเก็ตและสนิทสนมกับเพื่อนผู้ชายมากกว่าผู้หญิงเขาจึงเกิดความความสับสนทางเพศ การที่เขาสับสนทางเพศ เนื่องมาจากการหยอกล้อกันในหมู่นักเรียนชายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ร่วมเพศ อีกทั้งกิจวัตรประจำวันของเขาจำเป็นต้องนอนร่วมกับเพื่อนผู้ชายด้วยกันเพื่อซ้อมดนตรี ดังนั้น ปัจจัยที่เกิดจากเพื่อนจึงส่งผลให้ภูเกิดความสับสนกับเพศของตน

2.2.3 ปัจจัยที่เกิดจากสังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยที่เกิดจากสังคมมีอิทธิพลต่อปัญหาวัยรุ่นเป็นอย่างมาก การที่วัยรุ่นได้รับข้อมูลจากสื่อโดยไม่ได้ไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วน อาจทำให้เข้าใจความหมายเหล่านั้นไม่ถูกต้องเกิดการเรียนรู้ที่ผิดขนบธรรมเนียมวิถีไทย วัยรุ่นจึงถูกมองว่าเป็นผู้สร้างปัญหาในสังคม

- **ตัวละครวินและสไปรท์ ทั้ง 2** ตัวละครมีลักษณะเด่นชัดที่สุดในเรื่องของปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ ตัวละครทั้ง 2 ตัวนี้แสดงให้เห็นถึงความเปิดกว้างในเรื่องการมีเพศสัมพันธ์เป็นอย่างมากเพราะพวกเขาทั้งสองสามารถมีเพศสัมพันธ์กับเพศตรงข้ามอย่างอิสระโดยไม่ได้คำนึงถึงจารีตประเพณีทางสังคม ซึ่งผิดกันกับสังคมที่มองว่าการมีเพศสัมพันธ์นั้นไม่ควรที่จะทำอย่างอิสระแต่ควรจะทำในช่วงเวลาที่เหมาะสมอย่างการมีพันธะผูกพันอย่างถูกต้องตามแบบแผนแล้วเท่านั้น

- **ตัวละครวิน** วินใช้สื่อออนไลน์ในการปลุกระดมนักเรียนภายในโรงเรียนให้แต่งกายด้วยชุดไปรเวทไปโรงเรียนซึ่งผิดต่อกฎระเบียบ เขาเลือกใช้สื่อออนไลน์ในทางที่ผิดจึงทำให้เกิดปัญหาวัยรุ่นที่ประพฤติผิดต่อกฎระเบียบโรงเรียน การที่สื่อเปิดกว้างมากขึ้นส่งผลต่อความคิดในสังคมมากขึ้น ซึ่งบางการกระทำขัดต่อหลักจารีตประเพณีของสังคมไทย และผู้ที่กระทำขัดต่อหลักจารีตประเพณีจึงถูกสังคมมองว่าเป็นบุคคลที่สร้างปัญหา

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาภาพแทนที่พบเห็นภายใน**ละครชุดฮอว์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1** ผู้วิจัยพบว่ามีการใช้สัญลักษณ์ในการสื่อความหมายให้แก่ผู้รับสาร โดยนำเสนอภาพผ่านการกระทำและเลือกใช้สิ่งแทนความเพื่อสื่อความหมาย เพื่อให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจได้ทันที ละครชุดเรื่องนี้จึงปรากฏสัญลักษณ์ทั้งที่เป็นข้อความหรือสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมาย โดยรูปสัญลักษณ์ที่ปรากฏในเรื่องได้ทำหน้าที่เชื่อมโยงให้เกิดภาพแทนพฤติกรรมของวัยรุ่นและปัญหาวัยรุ่นในสังคมปัจจุบัน

ผู้สร้างได้สร้างภาพแทนของวัยรุ่นและนำเสนอปัญหาของวัยรุ่นใน 5 ปัญหา ได้แก่ ปัญหาทางพัฒนาการ ปัญหาการทะเลาะวิวาทและใช้ความรุนแรง ปัญหายาเสพติด ปัญหาทางเพศ และปัญหาอาชญากรรมและการทำผิดกฎหมาย โดยปัญหาทางพัฒนาการแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ และด้านสังคม

ผู้สร้างยังได้สะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมของวัยรุ่นอันนำมาสู่ปัญหาของวัยรุ่นโดยปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมปัญหาวัยรุ่นในสังคมไทย สามารถจำแนกปัจจัยออกเป็น 2 ปัจจัย ได้แก่ 1. ปัจจัยภายในที่เกิดจากความคิด อารมณ์ ความรู้สึกของตัวเองซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรม เช่น พฤติกรรมการเก็บตัวหรือมีโลกส่วนตัวสูง พฤติกรรมทางเพศ พฤติกรรมทะเลาะวิวาท เป็นต้น และ 2. ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยที่เกิดจากครอบครัว ปัจจัยที่เกิดจากเพื่อน และปัจจัยที่เกิดจากสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งการนำเสนอปัจจัยอันก่อให้เกิดพฤติกรรมนี้ เป็นกระบวนการสร้างภาพแทนและให้รายละเอียดภาพแทนของวัยรุ่นตามพฤติกรรมและบริบททางสังคมที่แตกต่างกัน หากแต่บทบาทของตัวละครทั้งหมดกลับเป็นภาพแทนของวัยรุ่นที่มีลักษณะที่หลากหลายแตกต่างกันไปดังที่ปรากฏใน**ละครชุดฮอว์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1**

อย่างไรก็ตาม ภาพแทนของวัยรุ่นที่ปรากฏใน**ละครชุด ฮอว์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1** โดยรวมแล้วถูกตัดสินให้เป็น วัยที่มีความแปรปรวนในด้านของอารมณ์ความรู้สึก เป็นวัยที่ดื้อรั้น รักอิสระ มีความรุนแรง ชอบเรียนรู้และทดลองทำสิ่งใหม่ เป็นวัยที่มีความคิดอ่านเป็นของตัวเอง ไม่ชอบนำตัวเองไปอยู่ในกรอบกฎเกณฑ์ใด ๆ ซึ่งลักษณะทั้งหมดนี้เป็นภาพแทนของวัยรุ่นในทรรศนะของผู้สร้าง จึงไม่สามารถตัดสินได้ว่าภาพแทนวัยรุ่นแท้จริงนั้นเป็น

อย่างไร เพราะกระบวนการนำเสนอภาพแทนนั้นขึ้นอยู่กับประสบการณ์ส่วนบุคคล ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่จะเป็นทั้งเรื่องจริงและไม่จริง แต่อย่างไรก็ตามภาพแทนของวัยรุ่นจะเป็นไปในลักษณะใดล้วนขึ้นอยู่กับทัศนคติของบุคคลแต่ละคนว่าลักษณะของวัยรุ่นในสังคมไทยปัจจุบันเป็นอย่างไรในละครชุดเรื่องนี้หรือไม่

ข้อเสนอแนะ

การนำเสนอภาพแทนของวัยรุ่นที่ปรากฏในละครชุดฮอร์โมน วัยว้าวุ่น ซีซั่น 1 ยังไม่ใช่ทั้งหมดที่ปรากฏในสื่อภาพยนตร์ละครไทย ผู้สนใจสามารถศึกษาการแสดงภาพแทนปัญหาวัยรุ่นในสังคมไทยปัจจุบันได้ในสื่อโทรทัศน์ประเภทละครชุดเกี่ยวกับนักเรียนมัธยมได้ในเรื่องอื่น ๆ รวมทั้งสื่อภาพยนตร์ไทยที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับนักเรียนมัธยมไทย ซึ่งจะปรากฏเป็นลักษณะภาพแทนของวัยรุ่นในรูปแบบต่าง ๆ ตามแต่ลักษณะของผู้สร้างที่จะกำหนดขึ้นให้ผู้ชมได้เห็นในมุมมองใดเป็นมุมมองหลัก

บรรณานุกรม

- ทิพย์อาภา คงคาสุริยฉาย. (2558). กระบวนการสร้างความเป็นจริงของตัวละครวัยรุ่นในละครโทรทัศน์กรณีศึกษา ซีรีส์ละครโทรทัศน์เรื่องฮอร์โมน วัยว้าวุ่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารจิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.
- นลินณัฐ ดีสวัสดิ์. (2562). “แนวทางการนำกลับมาใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในพิพิธภัณฑ์ : กรณีศึกษาพิพิธภัณฑ์เอสโตเนียเฮลธ์แคร์ ประเทศเอสโตเนีย และ พิพิธภัณฑ์เฮลซิงกิซิตี ประเทศฟินแลนด์”. วารสารวิชาการ Veridian E –Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ 2.
- สุรเดช โชติอุดมพันธ์. (2559). *ทฤษฎีวรรณคดีวิจารณ์ตะวันตกในคริสต์ศตวรรษที่ 20*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- th.wikipedia. (2562). “ฮอร์โมนส์ วัยว้าวุ่น”. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562. https://th.wikipedia.org/wiki/ฮอร์โมนส์_วัยว้าวุ่น.
- Sellsuki blog. (2562). “เครื่องหมาย # คืออะไร ใช้ทำอะไรได้?”. สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562. <https://blog.sellsuki.co.th/เครื่องหมาย-hashtag-คืออะไร>.
- Faceblog. (2562). “Hormones วัยว้าวุ่น The Series นี้ ทำไมถึงดัง? #hormonestheseries.” สืบค้นเมื่อ 28 สิงหาคม 2562. <https://faceblog.in.th/2013/07/hormonestheseries-analysis/>.

วิเคราะห์การตั้งชื่อนามสถานในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

An analysis of naming toponyms in Koh Yao District, Phang Nga Province

กนกวรรณ นาคสง่า¹ ปรีดา สุวรรณจันทร์²

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มุ่งศึกษาวิเคราะห์การตั้งชื่อนามสถานในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาที่มาและความหมายของนามสถานในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา 2) เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างของชื่อนามสถานอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา และ 3) เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนและคุณค่าของนามสถานในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

ผลการศึกษานี้วิเคราะห์การตั้งชื่อนามสถานในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา พบชื่อนามสถานที่ที่มีที่มาและความหมายสัมพันธ์กับภาพสะท้อนและคุณค่าทั้งสิ้น 135 ชื่อ โดยแบ่งออกเป็น 8 ลักษณะ เรียงลำดับจากที่พบมากที่สุด คือ นามสถานที่ตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ จำนวน 48 ชื่อ รองลงมา คือ นามสถานที่ตั้งชื่อตามพรรณไม้ จำนวน 34 ชื่อ นามสถานที่ตั้งตามชื่อ ชื่อสกุล หรือตำแหน่งบุคคล จำนวน 18 ชื่อ นามสถานที่ตั้งชื่อตามเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ จำนวน 13 ชื่อ นามสถานที่ตั้งชื่อตามการประกอบอาชีพ และนามสถานที่ตั้งชื่อตามชื่อสัตว์ พบเท่ากัน จำนวน 10 ชื่อ และนามสถานที่พบจำนวนน้อยที่สุด คือ นามสถานที่ตั้งชื่อตามความเชื่อ และตามกลุ่มชาติพันธุ์ พบเท่ากัน จำนวน 1 ชื่อ ด้านโครงสร้างของชื่อนามสถาน พบนามสถานที่ประกอบด้วยคำมูล 2 คำ มากที่สุด จำนวน 84 ชื่อ รองลงมา คือ นามสถานที่ประกอบด้วยคำมูล 1 คำ จำนวน 40 ชื่อ นามสถานที่ประกอบด้วยคำมูล 3 คำ พบจำนวน 10 ชื่อ นามสถานที่พบน้อยที่สุด คือ นามสถานที่ประกอบด้วยคำมูล 4 คำ พบจำนวน 1 ชื่อ

คำสำคัญ: นามสถาน อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

² อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

บทนำ

ชุมชนเกาะยาวเป็นชุมชนหนึ่งที่มีเรื่องราวทางประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน (Daoruang, personal communication 2019) ประชาชนชาวบ้านอำเภอเกาะยาว ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับอำเภอเกาะยาวว่า ในอดีตเคยเกิดเหตุการณ์สงครามเก้าทัพ ที่พม่าได้ยกทัพมาทำศึกกับประเทศไทย รวมถึงหัวเมืองทางใต้ คือ เมืองถลาง เวลานั้น มีคำสั่งจากทางราชการให้ส่งทหารมาช่วยทำศึกกับทัพพม่า เจ้าเมืองไทรบุรีซึ่งอยู่ทางใต้ของประเทศไทยได้ส่งทหารเดินทางโดยทางเรือเพื่อเข้ามาช่วยเหลือ โดยตั้งขบวนเรือมาตั้งแต่เมืองไทรบุรี ผ่านมายังเกาะยาวน้อย และเกาะยาวใหญ่ ระหว่างทางเกิดคลื่นลมมรสุมบริเวณหัวแหลมที่เกาะยาวใหญ่ และด้วยลักษณะพื้นที่ที่เป็นหัวแหลม เป็นที่บรรจบกันของทางน้ำทำให้น้ำเชี่ยวกราก ส่งผลให้ทหารแต่ละนายต้องพายเรือฝ่าคลื่นลม และด้วยความเหนื่อยล้าบรรดาทหารจึงหยุดพักเหนื่อยระหว่างทาง การเดินทางจึงเป็นไปด้วยความล่าช้าฝ่ายเมืองถลางเข้าใจผิดคิดว่าทัพทหารจากเมืองไทรบุรีไม่มาช่วยทำศึก จึงถอนทัพกลับเมือง แม่ทัพคนหนึ่งเดินทางกลับเมือง ส่วนแม่ทัพอีกคนไม่ได้ยกทัพกลับแต่ได้ขึ้นพักอาศัยที่เกาะยาวใหญ่ โดยมีทหารเอกพักอาศัยอยู่ที่เกาะยาวน้อย อภิรักษ์ สุกุลสัน และคณะ (ม.ป.ป., หน้า 9) กล่าวไว้ สรุปได้ว่า ข้อมูลอำเภอเกาะยาวมีรายละเอียดบางส่วนที่สอดคล้อง และแตกต่างกันว่าบรรพบุรุษดั้งเดิมของชาวเกาะยาวอพยพมาจากชายฝั่งเมืองตรัง สตูล และเมืองอื่น ๆ ที่อยู่ชายฝั่งทะเลตะวันตกของภาคใต้ เมื่อสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ประมาณปี พ.ศ. 2328 พม่าได้ยกทัพมาตีหัวเมืองทางภาคใต้ของประเทศไทย ผู้อพยพได้หลบหนีพม่ามาพบเกาะยาวน้อย และเกาะยาวใหญ่ เมื่อเห็นว่าเกาะทั้งสองมีทำเลที่ตั้งเหมาะสมที่จะหลบภัย จึงยึดเอาพื้นที่แห่งนี้เป็นที่ตั้งหลักแหล่งทำมาหากิน สืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันอำเภอเกาะยาว คือ อำเภอหนึ่งในจังหวัดพังงา มีสภาพพื้นที่เป็นเกาะ ประกอบด้วย เกาะยาวน้อย และเกาะยาวใหญ่ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของตัวจังหวัด มีระยะทางห่างประมาณ 43 กิโลเมตร ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาทอดยาวตลอดแนวเหนือใต้ บริเวณรอบเกาะมีที่ราบชายฝั่ง ทิศเหนือ ติดต่อกับ อ่าวพังงา น่านน้ำ จังหวัดกระบี่ ทิศใต้ ติดต่อกับ ทะเลอันดามัน ทิศตะวันออก ติดต่อกับ หมู่เกาะ และน่านน้ำ จังหวัดกระบี่ ทิศตะวันตก ติดต่อกับน่านน้ำ จังหวัดภูเก็ต อำเภอเกาะยาว แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 2 เกาะ 3 ตำบล ได้แก่ ตำบลเกาะยาวน้อย ตั้งอยู่บนพื้นที่เกาะยาวน้อย ประกอบด้วย 7 หมู่บ้าน ตำบลเกาะยาวใหญ่ ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน และตำบลพรุไฉน ประกอบด้วย 7 หมู่บ้าน ผู้คนที่อาศัยอยู่บนเกาะส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 99 ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมจึงเป็นวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิมเป็นหลัก ด้วยสภาพลักษณะทางภูมิประเทศตำแหน่งที่ตั้งของอำเภอเกาะยาว ตั้งอยู่ท่ามกลางบริเวณพื้นที่ครอบคลุม 3 จังหวัด คือ จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ ทำให้การติดต่อค้าขายหรือการสัญจรของผู้คนมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน สังเกตได้จากการเดินทางไปยังอำเภอเกาะยาว ซึ่งสามารถใช้เส้นทางสัญจรหลักได้ 3 เส้นทาง คือ ท่าเรือท่าด่านจากจังหวัดพังงา ท่าเรือบางโรงจากจังหวัดภูเก็ต และท่าเรือท่าเลนจากจังหวัดกระบี่ จึงทำให้อำเภอเกาะยาวการสัญจร ติดต่อกับค้าขายที่มีความหลากหลายทางกลุ่มบุคคล ส่งผลต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกันเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม

จากภายนอกสู่ภายใน ปรับเปลี่ยนจนทำให้ผู้คนในอำเภอเกาะยาวมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของประเพณี การเป็นอยู่ และอาชีพ (แนะนำเกาะยาว, 2551, หน้า 24)

ลักษณะความน่าสนใจดังกล่าวจึงทำให้ชุมชนเกาะยาวมีชื่อสถานที่ต่าง ๆ ที่มีความน่าสนใจ นามสถานที่จึงเป็นเอกลักษณ์ในหลายด้าน ทั้งด้านภาษา ความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิต เป็นต้น ดังที่ เรไร ไพรวรรณ (2551, หน้า 289) ได้ให้ความหมายของ คำว่า “นามสถานที่” ไว้ว่า เป็นชื่อของแผ่นดิน และยังหมายรวมถึงชื่อของสถานที่ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ ได้แก่ ภูเขา แม่น้ำ ลำคลอง ห้วย ถ้ำ น้ำตก และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นด้วย เช่น ถนน สะพาน เขื่อน หมู่บ้าน เป็นต้น คำว่า “นามสถานที่” ในบางครั้งก็จะมีผู้ใช้เรียกว่า “ชื่อบ้านนามเมือง” คำศัพท์ที่เกี่ยวข้องอีกคำหนึ่ง คือ คำว่า “ภูมินามวิทยา” ซึ่งหมายถึง การศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของชื่อบ้านนามเมือง หรือไม่ก็มุ่งเน้นการศึกษาเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความสนใจและตระหนักถึงคุณค่าของถิ่นฐานที่อยู่ ขนบธรรมเนียม วิถีชีวิต สภาพแวดล้อมของท้องถิ่นตน จากความหมายของนามสถานที่ข้างต้น ปรากฏชื่อนามสถานที่ในอำเภอเกาะยาว เช่น อ่าวหินกอง อ่าวทิง อ่าวมอญ อ่าวตันจิก น้ำบ่อโต๊ะอีตา บ้านท่าค่าย บ้านทับกัต เกาะเหลาอันตุ เกาะเหลาโหรง เกาะนัง บ้านอันเป่า บ้านน้ำจืด ควนสมหมาย แหลมยาจักร และท่าบ้านหลัด เป็นต้น ด้วยลักษณะข้อมูลนามสถานที่ในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ที่น่าสนใจ ผู้ศึกษาจึงเห็นความสำคัญที่จะศึกษาเรื่อง วิเคราะห์การตั้งชื่อนามสถานที่ในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา จากการสำรวจการศึกษาวิจัยในลักษณะดังกล่าว ผู้ศึกษาพบว่ามีการศึกษาบ้างแล้วในพื้นที่อื่น ๆ เช่น งานวิจัยของ สวัสดิ์ ชูสังข์ (2542) ศึกษาเรื่อง การศึกษาชื่อบ้านในอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง โอฬาร รัตนภักดี และวิมลศิริ กลิ่นบุบผา (2551) ศึกษาเรื่อง ภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดลำปาง มาโนช ดินลานสกุล (2552) ศึกษาเรื่อง ชื่อบ้านนามเมือง: เรื่องเล่าชีวิตคน และชุมชนลุ่มทะเลสาบสงขลา และสำราญ จุช่วย (2559) ศึกษาเรื่อง ภูมินามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี เป็นต้น

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นแม้จะมีการศึกษาเกี่ยวกับนามสถานที่ไว้บ้างแล้ว แต่ยังไม่มีการศึกษาวิเคราะห์การตั้งชื่อนามสถานที่ในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ในประเด็น ที่มาและความหมาย โครงสร้างของคำ รวมทั้งภาพสะท้อนและคุณค่า ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงเห็นความสำคัญของการศึกษา นามสถานที่ในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลนามสถานที่ วิเคราะห์ และนำเสนอเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป ทั้งนี้ผู้ศึกษาขอเสนอข้อมูลนามสถานที่ที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล ตามประเด็นต่าง ๆ เรียงตามลำดับ คือ ที่มาและความหมาย โครงสร้างของคำ ภาพสะท้อนและคุณค่า ในการศึกษาชื่อสถานที่ครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอเสนอข้อมูลโดยเรียงลำดับตามชื่อนามสถานที่พบจำนวนมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุด

ซึ่งได้จากที่มาการตั้งชื่อและการวิเคราะห์ภาพสะท้อนและคุณค่า คือ นามสถานที่ตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ นามสถานที่ตั้งชื่อตามพรรณไม้ นามสถานที่ตั้งชื่อตามชื่อ ชื่อสกุล หรือตำแหน่งบุคคล นามสถานที่ตั้งชื่อตามเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ นามสถานที่ตั้งชื่อตามการประกอบอาชีพ นามสถานที่ตั้งชื่อตามชื่อสัตว์ นามสถานที่ตั้งชื่อตามความเชื่อ และนามสถานที่ตั้งชื่อตามกลุ่มชาติพันธุ์

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาที่มาและความหมายของนามสถานในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา
2. เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างของคำ นามสถานอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา
3. เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนและคุณค่าของนามสถานในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

วิธีการศึกษา

1. รวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่ โดยวิธีการสัมภาษณ์จากผู้รู้ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้นำชุมชน ที่มีความรู้เกี่ยวกับนามสถาน จำนวนทั้งหมด 10 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกทั้งการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ และไม่เป็นการขออนุญาตบันทึกเสียงในขณะที่กำลังสัมภาษณ์
2. นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาศึกษาที่มาและความหมาย วิเคราะห์โครงสร้างของคำ รวมทั้งภาพสะท้อนและคุณค่า ตามกรอบแนวคิดของ โอฬาร รัตนภักดี และวิมลศิริ กลิ่นบุบผา (2551) ศึกษาเรื่อง ภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดลำปาง ซึ่งกรอบแนวคิดมีทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 ศึกษาประวัติความเป็นมาของภูมินามหมู่บ้านในจังหวัดลำปาง ประเด็นที่ 2 วิเคราะห์ลักษณะภาษาของภูมินามหมู่บ้านในจังหวัดลำปางทั้งโครงสร้างทางภาษา และโครงสร้างทางความหมาย และประเด็นที่ 3 วิเคราะห์คุณค่าของหมู่บ้านในจังหวัดลำปาง ที่สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะทางกายภาพ ตลอดจนสภาพทางสังคมและวัฒนธรรม โดยผู้ศึกษาปรับกรอบแนวคิด 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 ศึกษาที่มาและความหมาย ประเด็นที่ 2 วิเคราะห์ภาพสะท้อนและคุณค่า และตามกรอบแนวคิดของ สำราญ จุช่วย (2561) ศึกษาเรื่อง ภูมินามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ซึ่งกรอบแนวคิดมีทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 ศึกษาประวัติความเป็นมาของวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ประเด็นที่ 2 วิเคราะห์นามวัดตามโครงสร้างภาษา และความหมายของชื่อวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี และประเด็นที่ 3 วิเคราะห์ความเชื่อที่มีต่อวิถีชีวิตของคนในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยผู้ศึกษาปรับกรอบแนวคิดที่ใช้เพียงประเด็นเดียว คือ วิเคราะห์โครงสร้างของคำ ดังนั้นในงานวิจัยเรื่องนี้ผู้ศึกษาจึงได้ปรับกรอบแนวคิดทั้งหมด 3 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ 1 ศึกษาประวัติความเป็นมา ประเด็นที่ 2 วิเคราะห์โครงสร้างของคำ และประเด็นที่ 3 ภาพสะท้อนและคุณค่า

ผลการศึกษา

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์การตั้งชื่อนามสถานในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา พบข้อมูลเกี่ยวกับนามสถาน ดังนี้

1. ที่มาและความหมาย พบว่า การตั้งชื่อนามสถานทั้ง 135 ชื่อ มีที่มาและความหมาย แบ่งออกเป็น 8 ลักษณะ ดังนี้

- 1.1 นามสถานที่ตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ พบทั้งหมดจำนวน 48 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 35.55 ดังตัวอย่าง “อ่าวหินกอง” มีที่มาจากลักษณะของหินที่กองทับสลับกันอยู่ ซึ่งบริเวณอ่าวแห่งนี้แสดงถึงจุดเด่น

ของสิ่งที่มีอยู่ คือ กองหิน และหินจำนวนมากที่ปรากฏอยู่บริเวณอ่าวแห่งนี้ (Kuldee, personal communication 2019)

1.2 นามสถานที่ตั้งชื่อตามพรรณไม้ พบทั้งหมดจำนวน 34 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 25.18 ดังตัวอย่าง
“อ่าวทิง” มีที่มาจาก “ทิง” หมายถึง ต้นทิง เนื่องจากบริเวณอ่าวแห่งนี้เคยมีต้นทิงขึ้นเองตามธรรมชาติในช่วงสมัยอดีต (Pinyo, personal communication 2019)

1.3 นามสถานที่ตั้งชื่อตามชื่อ ชื่อสกุล หรือตำแหน่งบุคคล พบทั้งหมดจำนวน 18 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 13.33 ดังตัวอย่าง
“น้ำบ่อโต๊ะอีตา” มีที่มาจาก “โต๊ะ” ที่มาจาก ภาษามลายูแปลว่า ผู้อาวุโส ซึ่งคำว่าโต๊ะ ใช้สำหรับเรียกแทนตัวผู้อาวุโสมีชื่อว่า “อีตา” เป็นบรรพบุรุษที่ชุดบ่อน้ำแห่งนั้น (Roengsamud, personal communication 2019)

1.4 นามสถานที่ตั้งชื่อตามเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ พบทั้งหมดจำนวน 13 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 9.62 ดังตัวอย่าง
“บ้านท่าค่าย” มีที่มาจาก “ท่า” หมายถึง ท่าเรือ และ “ค่าย” หมายถึง ที่ตั้งทัพของทหารญี่ปุ่นในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่เคยมีเหตุการณ์ศึกสงครามเกิดขึ้น จึงทำให้พื้นที่ตรงนั้นกลายเป็นที่พักของทหาร ในอดีตแต่ในปัจจุบันเมื่อเหตุการณ์สงบชาวบ้านก็ตั้งหมู่บ้านอยู่ที่บริเวณแห่งนั้น (Roengsamud, personal communication 2019)

1.5 นามสถานที่ตั้งชื่อตามการประกอบอาชีพ พบทั้งหมดจำนวน 10 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.40 ดังตัวอย่าง
“บ้านทับกัก” มีที่มาจาก “ทับ” หมายถึง ที่พักหรือที่อยู่อาศัย ในอดีตนั้นเคยมีชาวจีนมาตั้งทัพอยู่เป็นครอบครัว และคำว่า “กัก” หมายถึงอุปกรณ์ที่ใช้เป็นเครื่องมือจับปลาชนิดหนึ่ง (Pinyo, personal communication 2019)

1.6 นามสถานที่ตั้งชื่อตามชื่อสัตว์ พบทั้งหมดจำนวน 10 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.40 ดังตัวอย่าง
“ตุ๊กนมดแดง” มีที่มาจาก คำว่า “ตุ้” ที่มาจาก ภาษามลายู บาดู แปลว่า “หิน” และ กุน ที่มาจากภาษามลายู แปลว่า “กอง” ส่วนมดแดง เนื่องจากมีมดแดงมาอาศัยอยู่ที่บริเวณกองหินเหล่านั้น (Roengsamud, personal communication 2019)

1.7 นามสถานที่ตั้งชื่อตามความเชื่อ พบจำนวนทั้งหมด 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.74 ได้แก่
“เกาะเหลาอันตู” มีที่มาจาก คำว่า “เหลา” ที่มาจาก ภาษามลายูแปลว่า เกาะ “อันตู” ที่มาจากภาษามลายู แปลว่า ฝึ หรือภูผา เนื่องจากเกาะแห่งนี้เป็นเกาะที่มีฝึอยู่ (Roengsamud, personal communication 2019)

1.8 นามสถานที่ตั้งชื่อตามกลุ่มชาติพันธุ์ พบจำนวนทั้งหมด 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.74 ได้แก่ “อ่าวมอญ” มีที่มาเนื่องจากมีชาวมอญเดินทางเข้ามาที่อ่าวแห่งนี้ แล้วเมื่อเวลาผ่านไปเขาก็เสียชีวิตลงที่อ่าวแห่งนี้ (Roengsamud, personal communication 2019)

สรุปได้จากการศึกษาเรื่อง นามสถานที่ในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา มีที่มาและความหมายที่สัมพันธ์กับวัฒนธรรมของชาวเกาะยาวผ่านชื่อนามสถานที่ 8 ลักษณะ เรียงลำดับจากที่พบมากที่สุด คือ นามสถานที่ตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ จำนวน 48 ชื่อ รองลงมา คือ นามสถานที่ตั้งชื่อตามพรรณไม้ จำนวน 34 ชื่อ นามสถานที่ตั้งตามชื่อ ชื่อสกุล หรือตำแหน่งบุคคล จำนวน 18 ชื่อ นามสถานที่ตั้งชื่อตามเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ จำนวน 13 ชื่อ นามสถานที่ตั้งชื่อตามการประกอบอาชีพ และนามสถานที่ตั้งชื่อตามชื่อสัตว์ พบเท่ากัน จำนวน 10 ชื่อ และนามสถานที่พบจำนวนน้อยที่สุด คือ นามสถานที่ตั้งชื่อตามความเชื่อและตามกลุ่มชาติพันธุ์ พบเท่ากัน จำนวน 1 ชื่อ

2. โครงสร้างของค่านามสถานที่ 135 ชื่อ สามารถวิเคราะห์โครงสร้างของคำ ได้ดังนี้

2.1 นามสถานที่ประกอบด้วยคำมูล 2 คำ ซึ่งเป็นนามสถานที่พบมากที่สุด จำนวน 84 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 62.20 ดังตัวอย่าง

“อ่าวหินกอง” เป็นนามสถานที่ประกอบด้วยคำมูล 2 คำ 3 พยางค์ ซึ่งเป็นการสร้างคำโดยนำคำมูลที่มีอยู่เดิมมาประสมกัน ดังตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 ตัวอย่างนามสถานที่ตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ

นามสถานที่	โครงสร้างของคำ		ความหมาย
	คำมูลที่ 1	คำมูลที่ 2	
อ่าว	หิน	กอง	อ่าวที่มีหิน กองอยู่และมีหินสลับกัน บริเวณหาดหรืออ่าว

2.2 นามสถานที่ประกอบด้วยคำมูล 1 คำ พบจำนวน 40 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 30.37 ดังตัวอย่าง

“อ่าวทิง” เป็นนามสถานที่ประกอบด้วยคำมูล 1 คำ 2 พยางค์ ซึ่งเป็นการสร้างคำโดยนำคำมูลที่มีอยู่เดิมมาประสมกัน ดังตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2 ตัวอย่างนามสถานที่ตั้งชื่อตามพรรณไม้

นามสถาน	โครงสร้างของคำ	
	คำมูลที่ 1	
อ่าว	ทึง	

อ่าวที่มีต้นทึงอยู่ในบริเวณพื้นที่
แห่งนั้นในช่วงสมัยอดีต

2.3 นามสถานที่ประกอบด้วยคำมูล 3 คำ พบจำนวน 10 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.40 ดังตัวอย่าง
“น้ำบ่อโตะอีตา” เป็นนามสถานที่ประกอบด้วยคำมูล 3 คำ 5 พยางค์ เป็นการสร้างคำโดยนำคำมูลที่มีอยู่เดิม
มาประสมกัน ดังตารางที่ 1.3

ตารางที่ 1.3 ตัวอย่างนามสถานที่ตั้งตามชื่อ ชื่อสกุล หรือตำแหน่งบุคคล

นามสถาน	โครงสร้างของคำ			ความหมาย
	คำมูลที่ 1	คำมูลที่ 2	คำมูลที่ 3	
บ่อ	น้ำ	บ่อ (บ่อน้ำ)	โตะอีตา	บ่อน้ำที่ขุดโดยบรรพบุรุษที่ ชื่อว่าโตะอีตา

2.4 นามสถานที่ประกอบด้วยคำมูล 4 คำ จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.74
“ตุ้กุนมดแดง” เป็นนามสถานที่ประกอบด้วยคำมูล 4 คำ 4 พยางค์ ซึ่งเป็นการสร้างคำโดยนำคำมูลที่มีอยู่เดิม
มาประสมกัน ดังตารางที่ 1.4

ตารางที่ 1.4 ตัวอย่างนามสถานที่ตั้งชื่อตามชื่อสัตว์

นามสถาน	โครงสร้างของคำ				ความหมาย
	คำมูลที่ 1	คำมูลที่ 2	คำมูลที่ 3	คำมูลที่ 4	
กองหิน	ตุ้ (กอง)	กุน (หิน)	มด	แดง	กองหินที่มีมดแดง อาศัยอยู่

สรุปได้ว่าการศึกษารื่อง วิเคราะห์การตั้งชื่อนามสถานที่ในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา เมื่อวิเคราะห์
ตามโครงสร้างของคำ ตามลำดับนามสถานที่พบมากที่สุดประกอบด้วยคำมูล 2 คำ จำนวน 84 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ
62.22 รองลงมา คือ นามสถานที่ประกอบด้วยคำมูล 1 คำ จำนวน 40 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 29.62 นามสถานที่

ที่ประกอบด้วยคำมูล 3 คำ พบ 10 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.40 นามสถานที่พบน้อยที่สุด คือ นามสถานที่ประกอบด้วยคำมูล 4 คำ พบจำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.74

3. ภาพสะท้อนและคุณค่าพบว่า มีความสัมพันธ์กับที่มาและความหมายปรากฏทั้งสิ้น 135 ชื่อ โดยแบ่งออกเป็น 8 ลักษณะ คือ

3.1 นามสถานที่ตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ

“อ่าวหินกอง” เป็นนามสถานที่ตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ ที่สะท้อนให้เห็นถึงการตั้งชื่อที่นำเอาลักษณะความโดดเด่นของลักษณะภูมิประเทศ ของสถานที่มาตั้งเป็นชื่อหลัก นั่นคือ คำว่า “อ่าว” ส่วนคำว่า “หินกอง” เป็นการนำเอาลักษณะสภาพแวดล้อมที่โดดเด่นภายในรอบ ๆ ด้วยลักษณะความเป็นอ่าว

หมายถึง ลักษณะพื้นที่ชายฝั่งติดกับทะเลเป็นเว้าทอดยาว ทำให้อ่าวแห่งนี้ประกอบไปด้วยทรัพยากรทางทะเลที่อยู่บริเวณอ่าว ที่ผู้คนเห็นโดยทั่วกันและด้วยสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมานั้น จึงทำให้คนในท้องถิ่นเกิดความเชื่อว่าสิ่งที่พระเจ้าสร้างขึ้นมาให้อยู่ในท้องถิ่นนั้นเป็นสิ่งที่ดี ควรแก่การดูแลรักษา ดังที่ปรากฏให้เห็นจนถึงปัจจุบัน บริเวณอ่าวแห่งนี้มีความเป็นชื่อเฉพาะของพื้นที่ เพราะอ่าวแห่งนี้มีสิ่งที่เห็นได้ชัด คือ ความเป็นอ่าว สลับกับกองหินที่อยู่ในบริเวณอ่าว ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการนำเอาทรัพยากรที่ปรากฏในบริเวณนั้นมาตั้งเป็นชื่อสถานที่ และยังสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของอ่าวหินกองแห่งนี้ว่ามีความสัมพันธ์กับสภาพภูมิประเทศ นั่นก็คือ คำว่า “อ่าว” ซึ่งเป็นความสัมพันธ์กับภูมิประเทศเนื่องจากเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และทรัพยากรที่อยู่ในบริเวณอ่าว คือ กองหิน สิ่งเหล่านี้ยังสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อีก ไม่ว่าจะเป็นนำทรายที่อยู่ในบริเวณอ่าวไปก่อสร้างเพื่อสร้างบ้านเรือน รวมทั้งหินก็สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้เช่นเดียวกัน

3.2 นามสถานที่ตั้งชื่อตามพรรณไม้

“อ่าวทึง” เป็นนามสถานที่ตั้งชื่อตามพรรณไม้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นการตั้งชื่อที่นำเอาลักษณะความเด่นชัดของสภาพภูมิศาสตร์ที่มีลักษณะเป็นบริเวณอ่าวทอดยาวมาตั้งเป็นชื่อหลัก นั่นคือคำว่า “อ่าว” ส่วน คำว่า “ทึง” เป็นการนำเอาทรัพยากรป่าไม้ที่เกิดขึ้นในบริเวณอ่าวแห่งนี้มาตั้งขยายต่อจากคำว่าอ่าว เพื่อแสดงให้เห็นถึงความ เป็นชื่อเฉพาะของสถานที่ “อ่าวทึง” ที่ถูกสร้างขึ้นมาให้ปรากฏอยู่ในชุมชนหมู่ที่ 7 บ้านอันเป่า ที่ทำให้อ่าวแห่งนี้ ประกอบไปด้วยทรัพยากรทั้งทางทะเลและทางพื้นดิน ซึ่งลักษณะเด่นของพื้นดินบริเวณอ่าวทึงแห่งนี้มีลักษณะพื้นดินที่เป็นดินสีแดงผสมกับก้อนกรวดและก้อนหินเล็ก ๆ รอบ ๆ บริเวณอ่าว ด้วยความอุดมสมบูรณ์ของสภาพภูมิศาสตร์ที่เป็นลักษณะของพื้นดินที่หลากหลายทางชีวภาพ จึงมีความเหมาะสมแก่การดำรงชีวิตและเจริญเติบโตได้ดีตามริมทะเล ตามชายหาด หรือบริเวณของป่าชายเลน พืชไม้ ยืนต้นชนิดหนึ่งที่เรียกว่า “ต้นทึง หรือต้นสารภีทะเล” เป็นต้นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ใบหนาเป็นมัน ออกดอกเป็นช่อมีกลีบดอกสีขาว มีเกสรสีเหลือง ดอกมีกลิ่นหอม มีผลกลมสีเขียวและเมื่อเวลาผลแก่จัดจะมีสีน้ำตาลจะมีการออกดอกในฤดูแล้ง แต่ในปัจจุบันต้นทึงที่เคยมีปรากฏ

อยู่ ณ อ่าวแห่งนั้น ไม่ได้มีให้เห็นอยู่อีกแล้ว เนื่องจากความเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมที่มีการพัฒนาบริเวณอ่าวโดยมีการนำก้อนหินมาก่อขึ้นเป็นผนังกันให้ดูสวยงาม และป้องกัน ดินสไลด์หรือดินถล่มลงมา และยังเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจสำหรับนักท่องเที่ยวหรือคนในชุมชน นอกจากอ่าวที่จะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแล้วยังเป็นท่าเรือเพื่อจอดเรือขึ้นฝั่งสำหรับชาวบ้านที่ประกอบอาชีพประมงอีกด้วย และยังสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าของอ่าวทิงในสมัยอดีตที่คนในสมัยนั้นมีความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาพื้นบ้าน ที่รู้จักการนำสรรพคุณทางด้านสมุนไพรของดอกทิงมาใช้ทำยาหอม โดยการนำเมล็ดมาทำน้ำมันทาแก้ปวดเมื่อยตามข้อ การที่คนในชุมชนในสมัยอดีตมีความรู้เหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงการนำสิ่งที่อยู่ในชุมชน มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ทั้งใช้เป็นยารักษาโรค และเครื่องหอมที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

3.3 นามสถานที่ตั้งตามชื่อ ชื่อสกุล หรือตำแหน่งบุคคล

“น้ำบ่อโต๊ะอีตา” เป็นนามสถานที่ตั้งตามชื่อ ชื่อสกุล หรือตำแหน่งบุคคล ปรากฏอยู่ในหมู่บ้านท่าเขา โดยมีบรรพบุรุษในสมัยอดีตมาขุดน้ำบ่อแห่งนี้เป็นคนแรก ที่มีชื่อว่าโต๊ะอีตา จึงสะท้อนให้เห็นการตั้งชื่อที่นำเอาชื่อของบุคคลที่ทำคุณประโยชน์หรือมีการริเริ่ม บุกเบิกสร้างถิ่นฐานที่อยู่อาศัย แต่ด้วยระยะเวลาที่ยาวนานมาจนถึงปัจจุบัน บางครั้งบุคคลสำคัญเหล่านี้อาจลบล้างไปแล้ว แต่ด้วยความดีที่ควรแก่การนำมาเผยแพร่จึงทำให้บุคคลเหล่านี้เป็นที่น่าจดจำ และน่าสนใจของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านในสมัยนั้นตั้งชื่อน้ำบ่อโต๊ะอีตา และคนรุ่นหลังรู้จักกันในชื่อน้ำบ่อโต๊ะอีตาสืบต่อกันมา ซึ่งเป็นลักษณะของน้ำบ่อที่น้ำในบ่อไม่เคยแห้งแม้จะอยู่ในช่วงฤดูไหนก็ตาม น้ำในบ่อมีสีใสสะอาด ในสมัยก่อนถ้าหากใครที่ขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคก็จะเดินทางไปบ่อน้ำแห่งนี้เพื่อที่จะนำไปใช้ แต่ในปัจจุบันได้มีการบูรณาการเข้ามาดูแลจากทางหน่วยงานภาครัฐที่มีการก่อสร้างเพิ่มเติมโดยการสร้างหลังคายกขึ้นสูงที่บ่อน้ำแห่งนี้ เพื่อให้ผู้คนสะดวกแก่การมาใช้น้ำ จากการตั้งชื่อที่กล่าวมานั้นแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของนามสถานที่ที่มีการนำภาษามลายูเข้ามามีบทบาทในการตั้งชื่อนามสถานที่ที่เป็นภาษามลายูจากคนในชุมชน คือ “น้ำบ่อโต๊ะอีตา” นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของนามสถานที่อีกประการหนึ่ง คือวิถีชีวิตของคนในอำเภอเกาะยาวสมัยก่อนที่มีการใช้ทรัพยากรร่วมกันภายในชุมชนได้เป็นอย่างดี

3.4 นามสถานที่ตั้งชื่อตามเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์

“บ้านท่าค่าย” เป็นนามสถานที่ตั้งชื่อตามเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ เนื่องจากหมู่บ้านแห่งนี้เคยเกิดเรื่องราวความเป็นมาที่สืบเนื่องมาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต โดยลักษณะบริเวณบ้านท่าค่ายเป็นหมู่บ้านที่มีท่าเรือ ไว้ใช้สำหรับการเดินทางหรือการออกเดินเรือประกอบอาชีพประมง ด้วยลักษณะของหมู่บ้านที่ง่ายแก่การสัญจรไปมาเนื่องด้วยพื้นที่ความเป็นเกาะเส้นทางหลักที่ใช้ในการสัญจร คือ การเดินทางโดยทางน้ำ ซึ่ง “ท่า” ที่หมายถึง ท่าเรือจึงมีความสำคัญและเอื้อต่อการใช้ประโยชน์ที่มากกว่าการคมนาคม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้บริเวณแห่งนี้ในสมัยอดีตนั้นเคยมีการตั้งเป็นที่พักของทหารญี่ปุ่น เพื่อสู้รบกันระหว่างทหารญี่ปุ่นและข้าศึกที่ต้องการเข้ามารุกรานในพื้นที่อำเภอเกาะยาว และเมื่อเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ชาวบ้านไม่สามารถที่จะออกมาต่อสู้ได้ เนื่องจากขาดแคลนอาวุธ และ

กำลังพลที่จะต่อสู้ จึงทำให้ชาวบ้านต้องหาสถานที่หลบภัยอยู่ชั่วคราว โดยการขุดหลุมหลบภัยใกล้บริเวณนั้น สาเหตุของการเข้ามาของข้าศึกอาจเป็นเพราะความเอื้ออำนวยของพื้นที่ ที่เหมาะแก่การเข้ามาสู้รบเนื่องจากอยู่ใกล้กับท่าเรือ บ้านท่าค่ายในอดีตเมื่อเหตุการณ์การสงครามจบสิ้นลง และในปัจจุบันสถานที่ตรงนั้นก็กลายมาเป็นชื่อหมู่บ้าน และสถานที่แห่งนั้นก็เคยเป็นพื้นที่แสดงหนัง (หนังกางแปลง) ที่ผู้คนให้ความนิยมในสมัยนั้น หรือคนในพื้นที่อำเภอเกาะยาว เรียกว่า หน้าวิก หรือ ท่าค่าย นั่นเอง ทั้งสองชื่อนี้แม้จะเรียกต่างกันแต่ก็เป็นชื่อสถานที่เดียวกัน จากการตั้งชื่อที่กล่าวมานั้นแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของนามสถานที่ที่มีการใช้เรื่องราวเหตุการณ์ในอดีต และความนิยมในการดูหนังของคนในขณะนั้น ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดความสัมพันธ์ในการตั้งชื่อนามสถานที่แห่งนี้ คือ “บ้านท่าค่าย”

3.5 นามสถานที่ตั้งชื่อตามการประกอบอาชีพ

“บ้านทับกวด” เป็นนามสถานที่ตั้งชื่อตามการประกอบอาชีพ เนื่องจากพื้นที่บริเวณแห่งนั้นในสมัยอดีต มีชาวจีนอพยพมาตั้งถิ่นฐานอยู่หลายครัวเรือน โดยใช้เส้นทางเดินเรือมาที่อำเภอเกาะยาว จากนั้นเมื่อมาถึงก็ได้เห็นสภาพแวดล้อมภูมิศาสตร์ที่เอื้อต่อการดำรงชีวิต พวกเขาจึงได้ตั้งรกรากอยู่ที่บริเวณนั้น จนกลายมาเป็นหมู่บ้านที่มีแต่ชาวจีนเป็นส่วนใหญ่ในขณะนั้น ซึ่งลักษณะบ้านเรือนของชาวจีนจะเป็นบ้านทรงยกสูงสองชั้น เนื่องจากชาวจีนค่อนข้างจะเป็นคนที่มีฐานะและบางคนก็ร่ำรวย บริเวณนั้นไม่มีป่าโกงกางเป็นพื้นที่โล่งแจ้ง รอบ ๆ บริเวณหาดทับกวดมีทิวต้นสนสวยงามที่เหมาะแก่การมาท่องเที่ยวหรือพักผ่อนด้วยสภาพแวดล้อมรอบข้างส่วนใหญ่ของชุมชนอำเภอเกาะยาว ผู้คนที่อาศัยอยู่นั้นก็ต้องประกอบอาชีพที่มีความสอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการออกเดินเรือประมง การหาหอย การจับปู เป็นต้น แต่มีเครื่องมืออุปกรณ์ชนิดหนึ่งที่จะต้องใช้ในขณะประกอบอาชีพ คือ “กวด” ซึ่งเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่ใช้ดักจับปลา หรือใช้ในการวางอวนจับปลา ใช้สำหรับวางจับปลาอวนลอย ที่จะต้องใช้เรือลำใหญ่เพื่อที่จะออกไปวางอวนจับปลาที่ฝั่งแถบทะเลนอกใกล้ ๆ ฝั่งของจังหวัดภูเก็ต ซึ่งการออกเรือประมงนี้ไม่ใช่ใช้จับปลาแค้ในอาณาบริเวณอำเภอเกาะยาวเท่านั้น เนื่องจากชาวจีนที่เดินทางเข้ามาตั้งถิ่นฐานในขณะนั้นเขามีเรือใหญ่เป็นของตนเองและในเรือหนึ่งลำนั้น ก็จะทำงานร่วมกันหลายคนแล้วก็เป็นเชื้อสายเดียวกัน เมื่อมีการดำรงชีพของชาวจีนเข้ามาอย่างกว้างขวางขึ้น จึงทำให้เกิดคุณค่าของนามสถานที่ที่มีการนำชื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาชีพมาตั้งชื่อนามสถานที่แห่งนี้ คือ “บ้านทับกวด” อีกทั้งยังมีการรับวัฒนธรรมทางภาษาที่เป็นภาษาจีนเข้ามาใช้ในการตั้งชื่อของหลุมฝังศพ คือ บ่องจีน หรือสุสานของชาวจีน

3.6 นามสถานที่ตั้งชื่อตามชื่อสัตว์

“ตุ๊กนุดแดง” เป็นนามสถานที่ตั้งชื่อตามชื่อสัตว์ เนื่องจากบริเวณพื้นที่แห่งนี้ มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงอยู่ของสัตว์บางชนิด ซึ่งสัตว์ชนิดนี้ที่กล่าวถึง คือ นุดแดง โดยปกติแล้วนุดแดงส่วนใหญ่จะใช้ไม้ยืนต้นในการสร้างรังของมัน หรือไม้พุ่มใหญ่ ๆ ที่ใบดก ไม่ผลัดใบง่ายและใบไม้จะต้องใหญ่จนพอสร้างรัง ใบไม้ชนิดที่นุดแดงชอบสร้างรัง เช่น ต้นมะม่วง ต้นกระถิน ต้นहुกวาง และต้นหว้า เป็นต้น พื้นที่ที่นุดแดงใช้สร้างรังมักเป็น

พื้นที่รกร้าง และพื้นที่เกษตรกรรม แต่จุดที่น่าสังเกต และน่าสนใจ คือ ในอำเภอเกาะยอนั้น มีสัตว์ชนิดที่กล่าวมานั้นคือมดแดง ซึ่งสร้างที่อยู่อาศัยบริเวณโขดหิน หรือกองหินเป็นจำนวนมาก โดยพื้นที่ที่มดแดงไปอาศัยอยู่นั้นไม่ได้จัดอยู่ในปัจจัยของการสร้างที่อยู่อาศัยของสัตว์ชนิดนั้น แต่เนื่องจากความอุดมสมบูรณ์ จากสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงอยู่ จึงทำให้พื้นที่บริเวณหินตรงนั้นเป็นที่อยู่ของมดแดง เมื่อชาวบ้านเห็นลักษณะที่ปรากฏอยู่ จึงนำชื่อของสัตว์ชนิดนั้นมาตั้งชื่อนามสถาน คือ “ตุ้กุนมดแดง” ต่อมาได้มีการเปลี่ยนชื่อสถานที่เป็นชื่อทางราชการว่า “หินมดแดง” ซึ่งเป็นการแปลความหมายมาจากชื่อเดิม แต่ปัจจุบันชาวบ้านยังนิยมเรียกว่า “ตุ้กุนมดแดง” มากกว่าเนื่องจากเป็นชื่อพื้นบ้านที่ใช้เรียกกันมายาวนาน อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของนามสถานที่ที่มีการรับวัฒนธรรมทางภาษาที่เป็นภาษามลายูเข้ามาเกี่ยวข้องในการตั้งชื่อนามสถานอีกด้วย และยังแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของชีววิทยาเกี่ยวกับสัตว์ชนิดนี้ที่อาศัยอยู่ได้หลากหลายพื้นที่

3.7 นามสถานที่ตั้งชื่อตามความเชื่อ

“เกาะเหลาอันตู” เป็นนามสถานที่ตั้งชื่อตามความเชื่อ เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่เป็นเกาะและไม่ได้เป็นเกาะที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเหมือนเกาะอื่น ๆ จึงทำให้กลายเป็นเกาะที่รกแล้ว ผู้คนไม่ได้ให้ความนิยมกับเกาะแห่งนี้ แต่เกาะนี้เป็นทางผ่านสำหรับการสัญจรในการการออกเดินเรือประมงของชาวบ้าน เนื่องจากเป็นเกาะที่ต้องผ่านเมื่อต้องการเดินเรือประมง บางครั้งเมื่อเกิดมรสุมในขณะที่กำลังอยู่กลางทะเลนั้น ชาวบ้านที่เป็นชาวประมงโดยแท้จริงเขาจะรู้วิธีการป้องกันตัวเองเพื่อให้ปลอดภัยจากมรสุมต่าง ๆ โดยการเข้าไปหาที่พักหลบชั่วคราวในบริเวณที่เป็นเกาะ พอที่จะสามารถจอดพักเรือก่อนได้ แล้วค่อยออกเรือไปต่อเมื่อทุกอย่างกลับเป็นปกติด้วยเหตุนี้เมื่อมีชาวบ้านที่เข้าไปพักที่เกาะแห่งนี้ หรือเดินเรือผ่านมักจะเจอกับวิญญูณ หรือ ญิน อยู่ที่เกาะแห่งนี้ บางครั้งไม่ได้มาในรูปแบบของผีอย่างชัดเจนแต่อาจมาได้หลายรูปแบบ เช่น ผีรังสวน หรือผีหลังกลวง เพราะด้านหน้าของผิตนนี้จะมีลักษณะสวย แต่ด้านหลังว่างเปล่า ด้วยเหตุนี้เมื่อชาวประมงเจอวิญญูณ หรือ ญิน ชาวประมงก็จะต้องมีการขอคูอาร์ (ขอพร) จากพระเจ้าเป็นเจ้าให้คุ้มครองตนเอง ก่อนที่จะออกเดินเรือโดยการละหมาดเพื่อให้ตนเองได้รู้สึกปลอดภัยขณะออกไปประกอบอาชีพอยู่ท่ามกลางทะเล ซึ่งสามารถเจอกับสิ่งที่ไม่สามารถรับรู้ได้ล่วงหน้าตลอดเวลา แต่สิ่งที่จะช่วยได้คือความดีที่ปฏิบัติและนับถือ จึงทำให้การตั้งชื่อนามสถานที่แห่งนี้เกิดการตั้งชื่อตามความเชื่อ คือ “เกาะเหลาอันตู” อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของนามสถานที่ที่มีการรับวัฒนธรรมทางภาษาที่เป็นภาษามลายูเข้ามาเกี่ยวข้องในการตั้งชื่อนามสถานอีกด้วย และยังแสดงให้เห็นถึงคุณค่าความสำคัญของศาสนาที่เข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์

3.8 นามสถานที่ตั้งชื่อตามกลุ่มชาติพันธุ์

“อ่าวมอญ” เป็นนามสถานที่ตั้งชื่อตามกลุ่มชาติพันธุ์ เนื่องจากลักษณะของความเป็นอ่าวที่เหมือนกับอ่าว ในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ที่สามารถตั้งที่อยู่อาศัยได้ ทำให้มีกลุ่มคนบางชนชาติ

อพยพไปอาศัยอยู่ นั่นคือ ชาวมอญ เมื่อเขาใช้ชีวิตอยู่ในเกาะแห่งนี้เหมือนกับคนธรรมดาทั่วไปด้วยการออกเดินเรือประมงเพื่อหาเลี้ยงชีพเช่นเดียวกัน แต่ด้วยความเป็นกลุ่มชนอื่นการคลุกคลีกับชาวบ้านดั้งเดิมก็มีน้อยเนื่องจากภาษาที่ใช้ต่างกัน จึงทำให้การสื่อสารไม่สามารถที่จะสื่อสารให้เข้าใจต่อกันได้ แต่ด้วยความเป็นมิตรไมตรีของชาวอำเภอเกาะยาวนั้น ไม่ว่าจะ เป็นกลุ่มชนชาติใดที่เข้ามาอยู่ก็ จะไม่มีการระรานผู้อื่นให้เดือดร้อน เพราะชาวบ้านที่นั่นชอบช่วยเหลือผู้อื่นในยามตกทุกข์ได้ยาก เพื่อต้องการให้เพื่อนมนุษย์ด้วยกันใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ซึ่งจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอำเภอมอญแห่งนี้ คือ เคยมี ชาวมอญที่อาศัยอยู่ที่อ่าวได้เสียชีวิตลง อาจด้วยสาเหตุจากการเป็นโรคแล้วไม่มียารักษาหรือไม่มีการป้องกันที่ดี เนื่องจากในสมัยก่อนผู้คนก็ไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องยาสมุนไพรหรือยารักษาโรค ถ้าหากป่วยไม่สบายขึ้นมา ก็ยากที่จะกลับมาหายเป็นปกติ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ชาวมอญที่เข้ามาในนั้นเสียชีวิต แต่บริเวณแห่งนี้ไม่มีสถานที่ฝังศพ จึงทำให้ชาวบ้านในละแวกนั้นนำร่างของชาวมอญไปฝังไว้อีกที่หนึ่ง นั่นคือบริเวณ อ่าวตันจิก หลังจากนั้นมา ชาวบ้านที่อยู่ในเหตุการณ์จึงตั้งชื่อตามกลุ่มชาติพันธุ์ คือ “อ่าวมอญ” เนื่องจากเป็นอ่าวที่มีชาวมอญเสียชีวิตที่นั่น อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงคุณค่าเกี่ยวกับเรื่องราวในอดีตที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ ที่มีการเข้ามาของกลุ่มชนชาวมอญ

สรุปได้จากการศึกษาเรื่อง วิเคราะห์การตั้งชื่อนามสถานในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ได้สะท้อนคุณค่าให้เห็นถึงวิถีชีวิตรวมถึงวัฒนธรรมของชาวเกาะยาวผ่านชื่อนามสถาน โดยแบ่งออกเป็น 8 ลักษณะ เรียงลำดับจากที่พบมากที่สุด คือ นามสถานที่ตั้งชื่อตามลักษณะภูมิประเทศ จำนวน 48 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 35.55 รองลงมา คือ นามสถานที่ตั้งชื่อตามพรรณไม้ จำนวน 34 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 25.18 นามสถานที่ตั้งตามชื่อ ชื่อสกุล หรือตำแหน่งบุคคล จำนวน 18 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 13.33 นามสถานที่ตั้งชื่อตามเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ จำนวน 13 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 9.62 นามสถานที่ตั้งชื่อตามการประกอบอาชีพ และนามสถานที่ตั้งชื่อตามชื่อสัตว์ พบเท่ากัน จำนวน 10 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 7.40 และนามสถานที่พบจำนวนน้อยที่สุด คือ นามสถานที่ตั้งชื่อตามความเชื่อและตามกลุ่มชาติพันธุ์ พบเท่ากัน จำนวน 1 ชื่อ คิดเป็นร้อยละ 0.74

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง วิเคราะห์การตั้งชื่อนามสถานในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ผู้ศึกษาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้า พบว่าการตั้งชื่อนามสถานผ่านภาพสะท้อนและคุณค่า ส่วนใหญ่จะมีความเกี่ยวข้องกับสภาพภูมิประเทศ และสิ่งแวดล้อมรอบตัว เพราะที่มาของการตั้งชื่อจะมีความสัมพันธ์กับภาพสะท้อนและคุณค่า โดยการตั้งชื่อจะมีเรื่องราวที่บ่งบอกถึงสิ่งที่ผู้คนแสดงออกมาผ่านการตั้งชื่อของนามสถานนั้น ๆ โดยผ่านระบบความคิด หรือวัฒนธรรมอื่น ๆ ในท้องถิ่นที่มีความสัมพันธ์และผูกพันกัน ดังนั้นผู้ศึกษาจึงอภิปรายผลในประเด็นที่มาและความหมายพร้อมกับภาพสะท้อนและคุณค่า คือ การศึกษาที่ได้ในประเด็น ที่มาและความหมายรวมทั้งภาพสะท้อนและคุณค่าของนามสถานในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับผลการศึกษาเรื่องที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เช่น งานวิจัยของ โอพาร รัตนภักดี และ

วิมลศิริ กลิ่นบุบผา (2551) ศึกษาเรื่อง ภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดลำปาง และงานวิจัยของสวัสดิ์ ชูสังข์ (2542) ศึกษาเรื่อง การศึกษาชื่อบ้านในอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ซึ่งผลการวิจัยของงานวิจัยดังกล่าวพบผลการวิจัยตรงกันว่า ประวัติความเป็นมา และที่มาของชื่อจะมีความสัมพันธ์กับสิ่งรอบตัวของผู้นที่อาศัยอยู่ มักจะเกี่ยวข้องกับสภาพภูมิประเทศมากที่สุด ดังนั้นสิ่งที่สะท้อนจากนามสถาน แสดงให้เห็นว่าชาวบ้านหรือผู้นที่ได้ให้ความสำคัญกับธรรมชาติสภาพแวดล้อมเป็นอย่างมาก จึงได้มีการนำเอาความผูกพันจากสิ่งที่อยู่รอบตัวหรือเคยเกิดขึ้นรอบตัวมาใช้ในการตั้งชื่อนามสถาน เช่น บ้านโล๊ะโป๊ะ อ่าวโล๊ะป่าโล๊ะ และอ่าวโล๊ะพลู เป็นต้น อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงแนวคิดความผูกพันระหว่างชาวบ้านกับพรรณพืชพรรณสัตว์ รวมไปถึงปรากฏร่องรอยของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของชื่อนามสถาน ทั้งที่เกี่ยวกับเรื่องราวหรือเหตุการณ์สำคัญ บุคคลสำคัญ กลุ่มชนหรือชาติพันธุ์ และสถานที่สำคัญ การศึกษาที่ได้ในประเด็น โครงสร้างของคำ นามสถานอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่ศึกษาในลักษณะเดียวกัน เช่น งานวิจัยของ สาราญ จูช่วย (2559) ศึกษาเรื่อง ภูมินามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี โดยศึกษาในประเด็นโครงสร้างของคำ ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า โครงสร้างของคำส่วนใหญ่จะมีโครงสร้างแบบคำมูล 2 คำ อีกทั้งยังพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ โอบาร รัตนภักดี และวิมลศิริ กลิ่นบุบผา (2551) ศึกษาเรื่อง ภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดลำปาง พบว่าโครงสร้างของชื่อบ้านที่ประกอบด้วยหน่วยคำมูลตั้งแต่ 1-7 หน่วยคำ ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วน คือ คำหลัก+คำขยาย เช่น อ่าวตันจิก บ้านโล๊ะโป๊ะ อ่าวกะพ้อ และแหลมไทร เป็นต้น การศึกษาเรื่อง นามสถานในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา นอกจากจะมีคุณค่าในแง่ที่สะท้อนลักษณะต่าง ๆ ของพื้นที่ ทั้งสภาพภูมิศาสตร์ และสังคมวัฒนธรรมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันแล้ว ยังสามารถศึกษาชื่อบ้านนามสถานผ่านการวิเคราะห์โครงสร้างแต่ละชื่อได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้

1. ผลจากการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ได้อย่างหลากหลาย เช่น การนำไปเผยแพร่ เพื่อให้ผู้นในท้องถิ่นโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น หรือสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน และผู้ที่สนใจ
2. ผลของการศึกษาครั้งนี้ สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์โครงสร้างของคำที่มาจากชื่อต่าง ๆ ได้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาในด้านอื่น ๆ เช่น ด้านคุณค่าของภาษาที่รับเข้ามา ความรู้ด้านชีววิทยา เป็นต้น
2. ควรศึกษานามสถานของสถานที่ลักษณะอื่น ๆ เช่น นามสถานของแหล่งน้ำ และนามสถานของภูเขาของจังหวัดอื่น ๆ ในภาคใต้

เอกสารอ้างอิง

คณะกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือแนะนำเกาะยาว. (2551). *แนะนำเกาะยาว*.

มาโนช ดินลานสกุล. (2552). *ชื่อบ้านนามเมือง : เรื่องเล่าชีวิตคน และชุมชนลุ่มทะเลสาบสงขลา*.

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.

เรไร ไพรวรรณ. (2551). *วรรณกรรมท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

สวัสดี ชูสังข์. (2542). *การศึกษาชื่อบ้านในอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง*. ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สำราญ จูช่วย. (2559). *ภูมินามวัดในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี*. มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.

อภิรักษ์ สกุลสัน และคณะ. (ม.ป.ป.). *วัฒนธรรมท้องถิ่นอำเภอเกาะยาว*. ม.ป.ท.

โอฬาร รัตนภักดี และวิมลศิริ กลิ่นบุบผา. (2551). *ภูมินามของหมู่บ้านในจังหวัดลำปาง*.วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สัมภาษณ์

ก้อเสี้ยน ดาวเรือง อายุ 51 ปี อาชีพ เกษตรกร ที่อยู่ 23/1 หมู่ที่ 3 บ้านใหญ่ ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา 82161 (2562, สัมภาษณ์)

เดชา เริงสมุทร อายุ 77 ปี อาชีพ เกษตรกร ที่อยู่ 13 หมู่ที่ 3 บ้านใหญ่ ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา 82161 (2562, สัมภาษณ์)

สุอิต ภิญโญ อายุ 65 ปี อาชีพ เกษตรกร ที่อยู่ 49/3 หมู่ที่ 7 บ้านอันเป้า ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา 82161 (2562, สัมภาษณ์)

อุดม กุลดี อายุ 49 ปี อาชีพ ข้าราชการ ที่อยู่ 33 หมู่ที่ 3 บ้านพรุโน ตำบลพรุโน อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา 83000 (2562, สัมภาษณ์)

วิเคราะห์บทบาทของผู้หญิงในเพลงของนุ้ย สุวีณา อาร์สยาม Analyze the role of women in Nui Suweena Rsiam's Song

สิรภัทร ไชยพันธ์¹ สิริยากร กำเหนิดทอง ไสริภิตา บัวมา³
และวิฑูรย์ เมตตาจิตร⁴

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอบทบาทของผู้หญิงที่ปรากฏในเพลงของนุ้ย สุวีณา อาร์สยาม โดยใช้แนวคิดบทบาทของผู้หญิง ของ Hurlock (1978) และใช้การแบ่งบทบาทของผู้หญิงทั้ง 8 ด้านของทับทิม ชัยชนะ มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ เก็บข้อมูลจากบทเพลงลูกทุ่งที่ขับร้องโดยนุ้ย สุวีณา อาร์สยาม ในสังกัดค่าย อาร์สยาม ตั้งแต่อัลบั้มชุดที่ 1 ถึงอัลบั้มชุดที่ 3 จำนวน 30 เพลง และซิงเกิ้ลเดี่ยวไม่มีอัลบั้ม จำนวน 5 เพลง รวมจำนวนทั้งสิ้น 35 เพลง

ผลการศึกษาพบว่าบทบาทของผู้หญิงที่ปรากฏในเพลงของนุ้ย สุวีณา อาร์สยาม พบจำนวน 7 บทบาท ได้แก่ 1) บทบาทของผู้หญิงด้านความรัก 2) บทบาทของผู้หญิงในด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศ 3) บทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกสาว 4) บทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกจ้าง 5) บทบาทของผู้หญิงที่มีสถานะโสัด 6) บทบาทของผู้หญิงในฐานะแม่ และ 7) บทบาทของผู้หญิงในฐานะเพื่อน

คำสำคัญ : บทบาทของผู้หญิง , นุ้ย สุวีณา อาร์สยาม

¹⁻³ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาและภาษาไทยประยุกต์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัย สงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

⁴ อาจารย์, ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

Abstract

The purpose of the study is to present the female roles that appear in the songs of Nui Suwina R. Siam, using the concept of the female roles of Hurlock (1978) and using the types of 8 female roles divided by Tubtim Chaichana as a guideline to analyze. The data were collected from country songs of Nui Suwina R. Siam label, 30 songs from the first album to the third album and 5 singles, totally 35 songs.

The results showed that the role of a girl who appears in the music of, Nui Suweena R. Siam found 7 roles, namely. 1) The roles of women as lovers. 2) The role of women in the generation of sexual bargaining power. 3) The roles of women as daughters. 4) The role of women as employees. 5) The role of women with single status. 6) The role of women as mothers. And 7) The role of women as friends.

Keywords: The role of women, Nui Suweena R. Siam

บทนำ

เพลงมีบทบาทสำคัญในการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไทยเห็นได้จากการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมไทยส่วนใหญ่ล้วนต้องเผชิญกับความเร่งรีบ การแข่งขัน และปัญหาจากการทำกิจกรรมในแต่ละวัน ส่งผลให้เกิดความเครียด ซึ่งเกิดจากความวิตกกังวลจากปัญหาต่าง ๆ ดังนั้นจึงต้องหาทางออกเพื่อจัดการความเครียดด้วยวิธีการต่าง ๆ หนึ่งในทางเลือกที่สามารถทำได้ คือ การฟังเพลง

ในอดีตจนถึงปัจจุบันเพลงมีพัฒนาการไปตามยุคสมัย ปัจจุบันมีแนวเพลงเกิดขึ้นหลากหลายประเภท เช่น เพลงคลาสสิก (Classical Music) เพลงแจ๊ส (Jazz Music) เพลงร็อก (Rock) เพลงป๊อป (Pop Music) เพลงแร็ป (Rap) หรือฮิป-ฮอป (Hip-Hop) เพลงพื้นบ้าน (Folk Music) เพลงลูกกรุง (Light Music) และเพลงลูกทุ่ง (Country Music) (พงศธร วงศ์เกียรติขจร 2535, อ้างถึงใน กนกวรรณ พันสีทิวรกุล 2558) ซึ่งแนวเพลงที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลายนี้ จึงทำให้มีทางเลือกในการฟังเพลงเพื่อผ่อนคลายความเครียดตามแนวที่แต่ละบุคคลชอบได้

ในปัจจุบันเราสามารถเข้าถึงเพลงแต่ละประเภทได้จากหลายช่องทาง หนึ่งในแนวเพลงที่ได้รับความนิยมคือ เพลงลูกทุ่ง (Country Music) ซึ่งได้รับความนิยมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กนกวรรณ พันสีทิวรกุล (2558) กล่าวว่า เพลงลูกทุ่งเกิดขึ้นในสังคมเกษตรกรรม สะท้อนเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิต ความเป็นอยู่ การทำงาน ความรักและสังคม โดยดัดแปลงทำนองมาจากเพลงพื้นบ้าน ที่มีทำนองอย่างง่าย สั้นกระชับ เช่น จังหวะรำวง-ชะชะซ่า จังหวะกลองยาว จังหวะลำตัด โดยเน้นความสนุกสนานครึกครื้น ทำให้เพลงลูกทุ่งได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะเนื้อหาของเพลงสะท้อนวิถีชีวิต ผ่านการใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ด้วยเหตุนี้เพลงลูกทุ่งจึงได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องเรื่อยมา

ลักษณะสำคัญประการหนึ่งของเพลงลูกทุ่ง คือ สะท้อนบทบาทของสังคมได้เป็นอย่างดี ดังเช่น การศึกษาของ ทัดจันทร์ เกตุสิงห์สร้อย (2554) พบว่า ตัวละครเพศหญิงในนวนิยายเรื่องลับแลแกงคอย ถูกนำเสนอในบทบาทที่จำกัดอยู่ที่ความเป็นเมียและแม่ ตามกรอบของจารีตและประเพณี เสาวคนธ์ วงศ์ศุภชัยนิมิต (2559) พบว่า ผู้หญิงสมัยใหม่ก็ยังคงมีสถานภาพและบทบาททั้งในครอบครัวและในสังคมไปพร้อมกัน โดยนวนิยายของ ณาตราให้ความสำคัญกับสถานภาพและบทบาทของภรรยา ลูกสาว แม่ และญาติผู้ใหญ่ และการศึกษาของ ทับทิม ชัยชนะ (2559) พบว่า เพลงลูกทุ่งสะท้อนถึงผู้หญิงในมุมมองต่าง ๆ ได้แก่ คุณค่าของผู้หญิง การปฏิบัติตัวของผู้หญิง บทบาทของผู้หญิงที่ปรากฏ มี 8 ด้านได้แก่ 1) บทบาทของผู้หญิง ด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศ 2) บทบาทของผู้หญิงที่บูชาความรัก 3) บทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกสาว 4) บทบาทของผู้หญิงด้านความเชื่อ ความศรัทธา 5) บทบาทของผู้หญิงที่ต่อสู้ชีวิต 6) บทบาทของผู้หญิงทางเพศสภาวะ 7) บทบาทของผู้หญิงในฐานะภรรยา และ 8) บทบาทของผู้หญิงในฐานะแม่

ผู้วิจัยเห็นว่าเนื้อเพลงลูกทุ่งสามารถสะท้อนบทบาทของผู้หญิงได้เป็นอย่างดี ดังเช่น เนื้อเพลงสัญญาที่สวนยาง ของ น้อย สุวีณา อาร์สยาม ที่สะท้อนบทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกจ้าง บทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกสาว ดังเช่นเนื้อเพลงท่อนหนึ่งที่ว่า

“หลบฝนอยู่ตรงชอกตึก ให้นึกถึงตอนอยู่ในหน้า เสียงฟ้ามันร้องคำราม เหมือนแม่ถามคิดถึงบ้านไหม หลบฝนอยู่ตรงชอกตึก ให้นึกถึงคนที่อยู่ไกล ป่านี่จะเป็นอย่างไร ยังอยู่บายกันดีหรือเปล่า”

(เนื้อเพลงหลบฝนที่ชอกตึก, น้อย สุวีณา อาร์สยาม)

เนื้อเพลงดังกล่าว สะท้อนถึงภาพชนบท บอกเล่าความหลังเกี่ยวกับชีวิตในชนบทและเปรียบเทียบกับตัวเอง เมื่อยามต้องใช้ชีวิตอยู่ในเมืองหลวง นอกจากเพลงนี้จะสะท้อนถึงการที่ผู้หญิงคนหนึ่งมาทำงานในเมืองหลวงแล้ว ยังสะท้อนถึงบทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกจ้าง บทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกสาวอีกด้วย

เห็นได้ว่าเพลงลูกทุ่งสามารถสะท้อนบทบาทของผู้หญิงได้เป็นอย่างดี ดังเนื้อเพลงที่ยกมาข้างต้น ผ่านการถ่ายทอดของน้อย สุวีณา อาร์สยาม หรือสุวีณา อภัยทอง ซึ่งเป็นศิลปินลูกทุ่งหญิงใต้ที่มีผลงานเพลงเป็นที่รู้จัก เนื่องจากผลงานเพลงสามารถสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่และแสดงตัวตนของคนใต้ออกมาได้เป็นอย่างดี จึงทำให้สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ฟังและเป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

ผู้วิจัยเห็นว่า เพลงของน้อย สุวีณา อาร์สยาม สามารถสะท้อนบทบาทของผู้หญิงใต้ได้อย่างน่าสนใจและหลากหลาย การศึกษาที่ผ่านมาพบว่ามีการศึกษาเรื่องบทบาทของผู้หญิงผ่านบทเพลงลูกทุ่ง เช่น การศึกษาเรื่องบทบาทของผู้หญิงสามัญในเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย แต่ยังไม่มีการศึกษาโดยเจาะจงตัวศิลปิน ผู้วิจัยเห็นว่า เอกลักษณ์ เฉพาะตัวของน้อย สุวีณา อาร์สยาม ที่มีความโดดเด่นในเรื่องในเรื่องการสะท้อนบทบาทของผู้หญิงในพื้นที่ท้องถิ่นได้ และการสื่อความหมายผ่านเนื้อเพลงที่สามารถถ่ายทอดออกมาได้อย่างหนักแน่นและตรงไปตรงมา ส่งผลให้ผลงานเพลงเป็นที่ชื่นชอบของกลุ่มผู้ฟังโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้ฟังที่เป็นผู้หญิง เปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของผู้หญิงในยุคหนึ่ง ๆ โดยเฉพาะความเป็นผู้หญิงใต้ที่สะท้อนออกมาเป็นบทบาทในด้านต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาบทบาทของผู้หญิงในเพลงของน้อย สุวีณา อาร์สยาม เพื่อให้ทราบถึงบทบาทของผู้หญิงที่ปรากฏอยู่ในบทเพลงลูกทุ่งยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาบทบาทของผู้หญิงที่ปรากฏในเพลงของนั้ญ สุวีณา อาร์สยาม

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษารoles of women in songs of Nuay Suwanna Arsyam. The study covers the period from the 1st to the 3rd album, totaling 30 songs, and includes 5 songs from the 5th album, totaling 35 songs. The study uses a content analysis method (Hurlock, 1978; อ้างถึงใน เจตนิพิฐ ท้าวแก้ว, 2559) and analyzes the roles of women in 8 aspects: 1) the role of women in the construction of the nation, 2) the role of women in love, 3) the role of women in the family, 4) the role of women in the workplace, 5) the role of women in the community, 6) the role of women in the social environment, 7) the role of women in the political environment, and 8) the role of women in the cultural environment.

นิยามศัพท์เฉพาะ

บทบาทของผู้หญิง หมายถึง พฤติกรรมของสตรีที่ถ่ายทอดผ่านเนื้อเพลง รวมถึงการแสดงออกของผู้หญิงตามหน้าที่ที่ถูกระบุในสังคม

นั้ญ สุวีณา อาร์สยาม หมายถึง นักร้องหญิงชาวไทย ที่ร้องเพลงลูกทุ่ง อยู่ในสังกัดค่ายอาร์สยาม โดยเพลงของนั้ญ สุวีณา อาร์สยาม มีความโดดเด่นในเรื่องการสะท้อนบทบาทของผู้หญิงในพื้นที่ที่ร้องกันได้

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลเพลงที่ขับร้องโดย นั้ญ สุวีณา อาร์สยาม โดยการเก็บบทเพลงในอัลบั้มที่ 1 ถึงอัลบั้มที่ 3 และซิงเกิ้ลเดี่ยวเพลงของนั้ญ สุวีณา อาร์สยาม ไม่รวมเพลงที่ร่วมงานกับศิลปินท่านอื่น พบว่ามีทั้งสิ้นจำนวน 35 บทเพลง เมื่อได้รวบรวมเนื้อหาของเพลงทั้งหมดที่จะนำมาวิเคราะห์แล้ว ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้หญิงของเฮอร์ล็อก (Hurlock, 1978 อ้างถึงใน เจตนิพิฐ ท้าวแก้ว, 2559) มาเพื่อใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์ และใช้การแบ่งบทบาทของผู้หญิงทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ 1) บทบาทของผู้หญิงด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศ 2) บทบาทของผู้หญิงที่บูชาความรัก 3) บทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกสาว 4) บทบาทของผู้หญิงด้านความเชื่อความศรัทธา 5) บทบาทของผู้หญิงที่ต่อสู้ชีวิต 6) บทบาทของผู้หญิงทางเพศสภาวะ 7) บทบาทของผู้หญิงในฐานะภรรยา และ 8) บทบาทของผู้หญิงในฐานะแม่ โดยประยุกต์แนวคิด เรื่องบทบาทของผู้หญิงสามัญ ในเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย ของ ทับทิม ชัยชนะ (2559) มาเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ และนำเสนอในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาบทบาทของผู้หญิงในเพลงของนั้ญ สุวีณา อาร์สยาม สามารถจำแนกได้ 7 บทบาท ได้แก่ 1) บทบาทของผู้หญิงด้านความรัก จำแนกเป็นลักษณะย่อย 8 ลักษณะ 2) บทบาทของผู้หญิงในด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศ จำแนกเป็นลักษณะย่อย 2 ลักษณะ 3) บทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกสาว จำแนกเป็นลักษณะย่อย 2 ลักษณะ 4) บทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกจ้าง จำแนกเป็นลักษณะย่อย 2 ลักษณะ

5) บทบาทของผู้หญิงที่มีสถานะโสด จำแนกเป็นลักษณะย่อย 1 ลักษณะ 6) บทบาทของผู้หญิงในฐานะแม่ จำแนกเป็นลักษณะย่อย 2 ลักษณะ และ 7) บทบาทของผู้หญิงในฐานะเพื่อน จำแนกเป็นลักษณะย่อย 1 ลักษณะ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. บทบาทของผู้หญิงด้านความรัก

บทเพลงของนัยสุวีณา อาร์สยาม ได้ปรากฏบทบาทของผู้หญิงในด้านความรัก ผ่าน 23 เพลง ได้แก่ นัยสังข์แพน คนคอยคนไกล ออกหักให้หลบไต้ ยังแข็งอยู่ไหม เธอคือที่อยู่ของหัวใจ คนดำใจดี ขึ้นอยู่ที่เธอ เธอมากรัก แต่ฉันรักมาก คนไม่เหลือใจ อย่างมารักกันแฉนี้ เป็นได้แค่แฟนเก่า เจ็บที่เข่า ชี้น้ำ แค้นเสียคนแล้ว บริการหลังการ เป็นแฟน สาวตาคมอารมณ์เข้ม แรงไม่เปลี่ยนปลัก คิดถึงจิ้งหู้ มาที่หลังหวังแต่ง แอบแข่ง เทียนไขไฟฟ้า คนนี้แฟนฉัน รักเธอไม่ได้จริง ๆ ฟอแอนแพน ปรากฏลักษณะย่อย 8 ลักษณะ คือ 1) บทบาทของผู้หญิงด้านความรักในฐานะผู้รอคอยคนรัก 2) บทบาทของผู้หญิงด้านความรักในฐานะคนแอบรัก 3) บทบาทของผู้หญิงด้านความรักที่เจ็บช้ำเพราะถูกคนรักนอกใจ 4) บทบาทของผู้หญิงด้านความรักที่มั่นคงในความรัก 5) บทบาทของผู้หญิงด้านความรักในฐานะคนมาทีหลัง 6) บทบาทของผู้หญิงด้านความรักในฐานะตัวสำรอง 7) บทบาทของผู้หญิงด้านความรักที่ไม่ยอมเสียคนรักให้ใคร 8) บทบาทของผู้หญิงด้านความรักในฐานะคนที่แอบนอกใจคนรัก รายละเอียดดังนี้

1.1 บทบาทของผู้หญิงด้านความรักในฐานะผู้รอคอยคนรัก ปรากฏลักษณะของผู้หญิงที่ ยี ด มั น ใน คำสัญญาของคนรักและยังคงรอคอยให้คนรักกลับมา แม้จะถูกคนรักนอกใจหรือทำร้ายจิตใจก็พร้อมที่จะให้อภัยคนรักเสมอ ดังตัวอย่าง เช่น

“หากเธอถาม ว่าคิดถึงเธอแค่ไหน แค่ทุกลมหายใจเท่านั้นเอง

อยู่ห่างกันไม่กี่วันฉันยังแข็ง เปิดฟังเพลงทั้งวันฉันยังเหงา

ถ้าเธอถามว่าฉันรักเธอแค่ไหน แค่ขาดเธอไม่ได้รู้หรือเปล่า”

(เพลงเธอคือที่อยู่ของหัวใจ: อัลบั้มชุดที่ 2 คนนี้แฟนฉัน)

เนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงที่มีลักษณะรอคอยคนรัก เมื่อยามที่คนรักไม่อยู่รู้สึกเหงาเปล่าเปลี่ยว เฝ้าคิดถึงคนรักทุกวัน ทุกลมหายใจ อยากโอบกอดคนรักไว้ให้อุ่นใจ

1.2 บทบาทของผู้หญิงด้านความรักในฐานะคนแอบรัก ปรากฏลักษณะของผู้หญิงที่แอบรักได้แต่หวังอยู่ในใจว่าสักวันคนที่ตนแอบรักจะหันมาสนใจ ดังตัวอย่าง เช่น

“อยู่ที่เธอแล้วนะคราวนี้ คนดีจะให้ฉันเป็นอะไร

ขึ้นอยู่ที่เธอแล้วนะรู้ไหม จะควักหัวใจทั้งใจมาใส่ในมือเธอ”

(เพลงขึ้นอยู่ที่เธอ: อัลบั้มชุดที่ 2 คนนี้แฟนฉัน)

เนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงที่มีลักษณะแอบรักผู้ชายคนหนึ่งและใช้ความกล้า แสดงออก แสดงออกให้ผู้ชายรู้ว่าตนคิดอย่างไร และรอคอยคำตอบจากผู้ชายที่ตนแอบรัก

1.3 บทบาทของผู้หญิงด้านความรักที่เจ็บช้ำเพราะถูกคนรักนอกใจ ปรากฏลักษณะของผู้หญิงที่ถูกคนรักนอกใจและยังเจ็บช้ำเพราะความรักในอดีต ดังตัวอย่าง เช่น

“ก็เหมือนเธอทำ ให้ฉันอกหักซ้ำสอง ไม่รักทำไมยังต้อง ช้ำเต็มใจกันอย่างนี้
อกหักวันนั้นอยากบอกว่าฉัน ยังไม่หายดี ยังมาเย้ยกันอย่างนี้ ฉันมันทำใจไม่ได้”

(เพลงอย่ามารักกันแถวนี่: อัลบั้มชุดที่ 2 คนนี้แฟนฉัน)

เนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงที่เจ็บช้ำเพราะความรัก เพราะพึงเลิกรากับคนรัก แต่คนรักเก่ากลับพาผู้หญิงคนใหม่มาคอยเหยียบย่ำความรู้สึกของผู้หญิง จึงทำให้ผู้หญิงต้องช้ำใจมากขึ้น

1.4 บทบาทของผู้หญิงด้านความรักที่มั่นคงในรัก ปรากฏลักษณะของผู้หญิงจริงจัง รักจริง พร้อมทุ่มเทและไม่ทำให้คนรักผิดหวังหรือเสียใจ ดังตัวอย่าง เช่น

“ปากหนักแต่ว่ารักจริงจัง ตัวไม่ใหญ่ แต่รักใคร่รักมาก
เพลงน้อยน้อย แต่ว่านุ้ยต่อยหนัก เพลงที่ปากแต่ว่าออกจากใจ”

(เพลงแรงไม่เปลี่ยนแปลง: ซิงเกิ้ลเดี่ยว ไม่มีอัลบั้ม)

เนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงที่เป็นคนตรง จริงใจ ถึงแม้ภายนอกจะไม่แสดงออก ว่ารัก แต่แท้จริงแล้วเป็นคนที่หนักแน่นกับความรัก

1.5 บทบาทของผู้หญิงด้านความรักในฐานะคนมาทีหลัง ปรากฏลักษณะของผู้หญิงที่เป็นคนมาทีหลัง รักผู้ชายที่มีเจ้าของ และมั่นใจว่าถึงตนจะมาทีหลังแต่มีรักจริงใจกว่าคนที่มาก่อน เป็นผู้หญิงที่กล้าแสดงออกถึงความต้องการของตนเอง แต่ไม่เคยคิดจะเข้าไปแทรกกลางระหว่างความสัมพันธ์ของใคร ดังตัวอย่าง เช่น

“อยากบอกว่าฉัน รักเธอห่วงเธอกว่าเขา แต่มั่นใจคงสูญเปล่า เพราะเธอให้เขาตั้งใจ

รักเธอเท่าฟ้า แต่ฉันมาทีหลัง รู้ดีว่าไม่มีหวัง รักไปก็เจ็บปวดไป

คนมีแฟนแล้ว เปรียบเหมือนแก้วที่น้ำเต็มใบ เติมรักลงไปเท่าไร คงล้นออกไปความหมายไม่มี”

(เพลงแอบแซ่ง: อัลบั้มชุดที่ 3 ไม่อยากใช้แฟนร่วมกับใคร)

เนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงที่เป็นคนมาทีหลัง รักผู้ชายที่มีเจ้าของอยู่แล้ว และไม่สามารถทำอะไรได้เพราะผู้ชายยังคงรักแฟนคนปัจจุบันอยู่ ถึงแม้ทำดีเท่าไรแต่ก็ไม่สามารถเอาชนะใจผู้ชายได้

1.6 บทบาทของผู้หญิงด้านความรักในฐานะตัวสำรอง ปรากฏลักษณะของผู้หญิงที่ยอมลดคุณค่าของตนเองมาเป็นตัวสำรองหรือมือที่สามอย่างเต็มใจ เพียงเพื่อให้ตนได้รับความรัก ถึงแม้จะเป็นได้แค่ตัวสำรองก็ตาม ดังตัวอย่าง เช่น

“ฉันทันนั้นก็เป็นเหมือนเช่นเทียนไข ที่มีความหมายแค่เพียง เป็นบางครั้งคราว

เธอจุดฉันเพื่อคืนเวลา เมื่อตอนไฟฟ้าไม่มา และมีดับไป”

(เพลงเทียนไขไฟฟ้า: อัลบั้มชุดที่ 2 คนนี้แฟนฉัน)

เนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงที่เป็นตัวสำรอง เป็นผู้หญิงที่รู้ดีอยู่แก่ใจว่าตนเป็นเพียงตัวสำรอง แต่ก็ยอมลดคุณค่าของตัวเองเพียงเพื่อที่จะได้รับความรักจากผู้ชาย

1.7 บทบาทของผู้หญิงด้านความรักในฐานะคนที่ไม่ยอมเสียคนรักให้ใคร ปรากฏลักษณะของผู้หญิงที่ไม่ยอมให้ใครมาเอาเปรียบ เป็นผู้หญิงที่กล้าแสดงออกและพยายามรักษาสิ่งที่ควรจะเป็นของตนไว้ โดยการแสดงความเป็นเจ้าของ ดังตัวอย่าง เช่น

“คนนี้แฟนฉัน รักกันมาก่อนเธอ เธอก็เพิ่งมาเจอ รีบถอยไปเสียดีกว่า

เธอมันไม่ใช่นางเอก เธอเป็นแค่ตัวอิจฉา อย่าเสียเวลา บินน้ำตาอยู่เลยได้ไหม”

(เพลงคนนี้แฟนฉัน: อัลบั้มชุดที่ 2 คนนี้แฟนฉัน)

เนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงที่ไม่ยอมเสียคนรัก และกล้าที่จะเรียกร้องสิทธิ์ของตนเอง กล้าที่จะแสดงความเป็นเจ้าของตามความถูกต้อง โดยไม่ยอมถูกใครเอาเปรียบ

1.8 บทบาทของผู้หญิงด้านความรักในฐานะคนที่แอบนอกใจคนรัก ปรากฏลักษณะของผู้หญิงที่แอบนอกใจสามีไปมีความสัมพันธ์กับผู้ชายคนอื่น โดยการแอบคบหากัน ดังตัวอย่าง เช่น

“แอบคบหากัน ลำบากระหองระแหง รักที่ร้อนแรง คงแดงปิดได้ไม่นาน

เหตุผลที่เรารักกันก็ใช้น้อย แต่ฉันมีคนคอยอยู่ที่บ้าน ไม่อยากให้เป็นดังรักสามเส้าราวฉนวนจมน้ำตา”

(เพลงรักเธอไม่ได้จริง ๆ: ซิงเกิ้ลเดี่ยว ไม่มีอัลบั้ม)

เนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงที่แอบนอกใจสามีไปมีความสัมพันธ์กับผู้ชายคนอื่น โดยที่รู้ว่าสิ่งที่ทำนั้นผิด แต่ก็ยังเลือกที่จะทำ ท้ายสุดก็เลือกที่จะหยุดการกระทำดังกล่าว เพราะไม่ต้องการทำร้ายความรู้สึกคนรักอีกต่อไป

2. บทบาทของผู้หญิงในด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศ

บทเพลงของนัยสุวีณา อาร์สยาม ได้ปรากฏบทบาทของผู้หญิงในด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศ ผ่าน 12 บทเพลง ได้แก่ นัยสั่งแฟน คนดำใจดี สาวตาคมอารมณ์เข้ม คนนี้แฟนฉัน ไม่อยากใช้แฟน ร่วมกับใคร ไม่มีคู่แข่งหาไม่มีเขาแคโสด เธอมารักแต่ฉันรักมาก คนไม่เหลือใจ เดี่ยวเหอะ แคเสียคนเลว บริการหลังการเป็นแฟน ฟอแอนแฟน ปรากฏลักษณะย่อย 2 ลักษณะ คือ 1) บทบาทของผู้หญิงในด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศที่ต่อรองกับฝ่ายชาย 2) บทบาทของผู้หญิงในด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศที่ต่อรองกับผู้หญิงด้วยกันเอง รายละเอียดดังนี้

2.1 บทบาทของผู้หญิงในด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศที่ต่อรองกับฝ่ายชาย ปรากฏลักษณะของผู้หญิงที่สร้างอำนาจต่อรองทางเพศกับฝ่ายชายในรูปแบบ 2 รูปแบบ คือ 1) สร้างอำนาจต่อรองทางเพศกับฝ่ายชายที่เป็นคนรัก 2) สร้างอำนาจต่อรองทางเพศกับฝ่ายชายที่ตนเองแอบรัก รายละเอียดดังนี้

2.1.1 สร้างอำนาจต่อรองทางเพศกับฝ่ายชายที่เป็นคนรัก ปรากฏลักษณะของผู้หญิงที่สร้างอำนาจต่อรองทางเพศกับผู้ชายที่เป็นคนรัก ดังตัวอย่าง เช่น

“เธอมันมารัก แต่ว่าฉันมันรักมาก เหนื่อยใจนัก ปิดฉากรักไปเลยดีกว่า

ไม่ต้องมา ขอคืนดีให้มีปัญหา ถึงรักเธอเท่าฟ้าฉันยอมตัดใจ”

(เพลงเธอมารัก แต่ฉันรักมาก: อัลบั้มชุดที่ 3 ไม่อยากใช้แฟนร่วมกับใคร)

เนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงในด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศที่ต่อรองกับฝ่ายชายที่เป็นคนรักของตนว่าตนจะไม่ยอมทนเหนื่อยใจกับความรักรั้งนี้อีกต่อไปแล้วและไม่ต้องมาขอคืนดี เพราะจะไม่ยอมกลับไปเสียใจเพราะเรื่องเดิม ๆ อีกต่อไป

2.1.2 สร้างอำนาจต่อรองทางเพศกับฝ่ายชายที่ตนเองแอบรัก ปรากฏลักษณะของผู้หญิงที่สร้างอำนาจต่อรองทางเพศกับผู้ชายที่ ตนเองแอบรักหรือแอบชอบ ดังตัวอย่าง เช่น

“ถึงตัวจะดำ มันก็ดำแต่ตัว รักใครรักชั่ววูบ เกินร้อยรู้ไหม

ถ้ามองภายนอก อาจไม่เท่าไร ถ้าเห็นข้างใน สาวใต้นั้นใจดี”

(เพลงคนดำใจดี: อัลบั้มชุดที่ 1 นัยสั่งแฟน)

เนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงในด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศที่ต่อรองกับฝ่ายชายถึงคุณค่าของตนเอง แสดงให้เห็นว่าผู้หญิงใต้นั้นมีความมั่นใจและกล้าแสดงออกถึงความต้องการ

ของตนเองและไม่ยอมให้ใครมาดูถูกในเรื่องรูปลักษณ์ มีการตอบโต้โดยการเสนอความจริงจากฝ่ายตนว่าถึงสาวไต้ตัวจะดำแต่ก็ดำแต่ตัวเท่านั้น ถ้าสาวไต้ได้รักใครแล้วรักจริง ไม่หลอกหลวงใคร ถ้ามองสาวไต้จากภายนอกจะไม่เท่าไร อาจจะไม่ไ้สวยสะกดตา แต่ถ้าได้มองจากข้างในจะรู้ว่าสาวไต้ นั้นใจดี

2.2 บทบาทของผู้หญิงในด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศที่ต่อรองกับผู้หญิงด้วยตนเอง

ปรากฏลักษณะของผู้หญิงที่สร้างอำนาจต่อรองทางเพศกับผู้หญิงด้วยตนเอง ซึ่งการสร้างอำนาจต่อรองระหว่างผู้หญิงด้วยตนเอง จะเป็นรูปแบบของผู้หญิงที่แสดงความเป็นเจ้าของและต่อรองกับผู้หญิงอีกฝ่ายด้วยความถูกต้องตามที่สังคมตั้งกรอบเอาไว้ ดังตัวอย่าง เช่น

“เลิกทำตัวเป็นนางเอกเจ้าน้ำตา เลิกใช้มารยา หาทางแย่งแฟนชาวบ้าน

ระหว่างคนแย่งแฟนเขา กับคนโดนแย่งอย่างฉัน ใครน่าสงสารกว่ากัน ลองคิดเอาเองเถิดหนา”

(เพลงคนนี้แฟนฉัน: อัลบั้มชุดที่ 2 คนนี้แฟนฉัน)

เนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงในด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศที่ต่อรองกับผู้หญิงด้วยตนเองที่พยายามแย่งคนรักไปว่าให้เลิกใช้มารยาแย่งแฟนของคนอื่น เลิกทำตัวเป็นนางเอกเจ้าน้ำตา ทำตัวน่าสงสารให้ผู้ชายเห็นใจ เพราะระหว่างคนที่คิดจะแย่งแฟนคนอื่นกับคนที่โดนแย่งแฟนใครเป็นฝ่ายที่น่าสงสารกว่ากันให้ลองคิดเอาเองว่าคนจะสงสารใครมากกว่ากัน

3. บทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกสาว

บทเพลงของนุ้ย สุวีณา อาร์สยาม ได้ปรากฏบทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกสาว ผ่าน 4 บทเพลง ได้แก่ บัณฑิตกรีดยาง หลบฝนที่ชอกตึก คิดถึงจังหู้ สัญญาที่สวนยาง บทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกสาว ปรากฏลักษณะย่อย 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) บทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกสาวที่ตั้งใจศึกษาจนสำเร็จปริญญา ตามความคาดหวังของพ่อแม่ 2) บทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกสาวที่จากบ้านไปทำงานในเมืองกรุง มีรายละเอียดดังนี้

3.1 บทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกสาวที่ตั้งใจศึกษาจนสำเร็จปริญญา ตามความคาดหวังของพ่อแม่ ดังตัวอย่าง เช่น

“ชุดครุยที่นุ้ยได้ใส่ พร้อมใบปริญญาที่ถือ ทั้งช่อดอกไม้เต็มมือ ในวันจบการศึกษา

วันที่แม่รอพ่อหวัง สมตั้งใจปรารถนา จนนุ้ยได้รับปริญญา ให้พ่อแม่มาชื่นใจ”

(เพลงบัณฑิตกรีดยาง: อัลบั้มชุดที่ 1 นุ้ยสั่งแฟน)

เนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกสาวที่ศึกษาจนจบปริญญาตามที่พ่อแม่คาดหวัง เป็นลูกสาวที่พ่อแม่ภาคภูมิใจ บทเพลงนี้สะท้อนให้เห็นภาพครอบครัวคนไต้ที่มีความยินดีเพราะวันที่รอคอยมาถึง นั่นคือวันสำเร็จการศึกษา

3.2 บทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกสาวที่จากบ้านไปทำงานในเมืองกรุง ดังตัวอย่าง เช่น

“จากมาไกลใจเหงา ตอนนี้เราอยู่คนละทาง พ่อแม่ยังคงกรีดขาน
แต่เรามาทำงานทำ อยู่ท่ามกลางตึกสูงในเมืองกรุง เหงาเกินจะห้าม”

(เพลงหลบฝนที่ชอกตึก: อัลบั้มชุดที่ 1 น้อยสิ่งแฟน)

เนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกสาวที่จากบ้านไปทำงานในเมืองกรุง ชีวิตสาวชนบทในเมืองกรุงที่ต้องต่อสู้กับภาวะความบีบคั้นทางสังคม ความเหงา เปล่าเปลี่ยว โดดเดี่ยว เดียวดาย และไม่มีพ่อกับแม่คอยอยู่เคียงข้าง

4. บทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกจ้าง

บทเพลงของนัยสุวีณา อาร์สยาม ได้ปรากฏบทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกจ้าง ผ่าน 3 บทเพลง ได้แก่ หลบฝนที่ชอกตึก คิดถึงจิ้งหู้ สัญญาที่สวนยาง ปรากฏลักษณะย่อย 2 ลักษณะ คือ 1) บทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกจ้างที่ต้องมาทำงานในเมืองหลวง 2) บทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกจ้างที่มีภาระต้องหาเงินส่งให้ทางบ้าน มีรายละเอียดดังนี้

4.1 บทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกจ้างที่ต้องมาทำงานในเมืองหลวง ปรากฏลักษณะของผู้หญิงที่ต้องจากบ้านเข้ามาทำงานในเมืองหลวงตัวคนเดียวยังตอกย้ำความรู้สึกให้หวนคิดถึงบ้าน ดังตัวอย่าง เช่น

“จากมาไกลใจเหงา ตอนนี้เราอยู่คนละทาง พ่อแม่ยังคงกรีดขาน
แต่เรามาทำงานทำ อยู่ท่ามกลางตึกสูงในเมืองกรุง เหงาเกินจะห้าม ตอนนี้ฝนตกพริ้ว พริ้ว ยิ่งตอกย้ำให้เราเหงาใจ”

(เพลงหลบฝนที่ชอกตึก: อัลบั้มชุดที่ 1 น้อยสิ่งแฟน)

เนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกจ้างที่ต้องจากบ้านมาทำงานทำในเมืองหลวง ยิ่งอยู่ท่ามกลางตึกสูงตอนฝนตกก็ยิ่งตอกย้ำให้คนที่จากบ้านรู้สึกเหงาใจ

4.2 บทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกจ้างที่มีภาระต้องหาเงินส่งให้ทางบ้าน ปรากฏลักษณะของผู้หญิงที่ต้องทำงานหนักและต่อสู้อดทนกับชีวิตการทำงาน เพราะต้องรับภาระทางบ้าน ต้องยอมเหนื่อยเพื่อให้ครอบครัวสุขสบาย ดังตัวอย่าง เช่น

“ตึกสูงเสียดฟ้า รถมามากมายเต็มกรุง ชีวิตยุ่ง ยุ่ง เต็มไปด้วยคนไกลบ้าน
อดทนกันไปชีวิตของคนทำงาน เพื่อคนทางบ้านจะได้สบาย สบาย”

(เพลงคิดถึงจิ้งหู้: อัลบั้มชุดที่ 2 คนนี้แฟนฉัน)

เนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกสาวที่ได้จากบ้านมาทำงานในเมืองกรุง ในเมืองกรุงเต็มไปด้วยคนที่มาทำงานไกลบ้าน ต้องอดทนกันไปกับชีวิตคนทำงานเพื่อคนทางบ้าน จะได้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

5. บทบาทของผู้หญิงที่มีสถานะโสด

บทเพลงของนัยสุวีณา อาร์สยาม ได้ปรากฏบทบาทของผู้หญิงที่มีสถานะโสด ผ่าน 3 บทเพลง ได้แก่ คำคืนคนโสด บินหลาหาคู่ นัยเคยไลน์ ปรากฏลักษณะบทบาทของผู้หญิงที่มีสถานะโสด สนุกกับการใช้ชีวิต และมีความสุขกับปัจจุบัน ดังตัวอย่าง เช่น

“มีหัวใจแต่ไม่มีใครให้คิดถึง วันนี้เราจึงถึงได้มานั่งหมองหม่น

มีหัวใจแต่ไม่มีใครให้รักสักคน”

(เพลงบินหลาหาคู่: อัลบั้มชุดที่ 1 นัยสั่งแฟน)

เนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงที่มีสถานะโสด และสนุกมีความสุขกับชีวิตในปัจจุบัน โดยไม่ต้องกังวลเรื่องความสัมพันธ์ที่มีข้อผูกมัดกับใคร

6. บทบาทของผู้หญิงในฐานะแม่

บทเพลงของนัยสุวีณา อาร์สยาม ได้ปรากฏบทบาทของผู้หญิงในฐานะแม่ ผ่าน 2 บทเพลง ได้แก่ บัณฑิตกริตยาง ลุยสวนยาง ปรากฏลักษณะย่อย 2 ลักษณะ คือ 1) บทบาทของผู้หญิงในฐานะแม่ที่ทำงานหาเงินส่งเสียลูกจนจบปริญญา 2) บทบาทของผู้หญิงในฐานะแม่ที่แบกรับภาระค่าใช้จ่ายภายในบ้าน รายละเอียด ดังนี้

6.1 บทบาทของผู้หญิงในฐานะแม่ที่ทำงานหาเงินส่งเสียลูกจนจบปริญญา ปรากฏลักษณะของผู้หญิงที่ทำงานหนักเพื่อหาเงินส่งเสียให้ลูกเรียนหนังสือ ดังตัวอย่าง เช่น

“มือพ่อถือมีดกริตยาง ลุยสวนยางใหม่เช้า แม่รีดยางส่งเรา ทั้งหนักเบาต้องอดทน”

(เพลงบัณฑิตกริตยาง: อัลบั้มชุดที่ 1 นัยสั่งแฟน)

เนื้อเพลงดังกล่าว กล่าวถึงผู้หญิงในฐานะแม่ที่ทำงานหาเงินส่งเสียลูกด้วยการกริตยางส่งลูกสาวจนศึกษาจบปริญญา เมื่อเห็นชุดครุยที่ลูกสาวได้สวมใส่ ก็หลั่งน้ำตาแห่งความปลาบปลื้มของผู้เป็นแม่ที่ภูมิใจในตัวลูก

6.2 บทบาทของผู้หญิงในฐานะแม่ที่แบกรับภาระค่าใช้จ่ายภายในบ้าน ปรากฏลักษณะของผู้หญิงที่ต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายทุกอย่างภายในบ้าน ดังตัวอย่าง เช่น

“ต่อไปนี่ ให้เป็นหน้าที่ลูกบ้าง จะทำทุกอย่างแทนคุณแม่พ่อ

ค่าเทอมค่าส่งน้องเรียน จะหาเงินส่งไปให้พ่อ ภาระของแม่และพ่อ ที่แบกไว้ลูกขอรับเอง”

(เพลงสัญญาที่สวนยาง: อัลบั้มชุดที่ 3 ไม่อยากใช้แฟนร่วมกับใคร)

เนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงผู้หญิงในฐานะแม่ที่ต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายภายในบ้าน ไม่ว่าจะเป็ค่าเทอมของลูก รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

7. บทบาทของผู้หญิงในฐานะเพื่อน

บทเพลงของนัยสุวีณา อาร์สยาม ได้ปรากฏบทบาทของผู้หญิงในฐานะเพื่อน ผ่าน 1 บทเพลง ได้แก่ คิดถึงจังหู้ ปรากฏลักษณะของผู้หญิงที่ต้องจากบ้าน เพื่อเข้ามาทำงานในเมืองหลวงและมีความคิดถึงเพื่อนที่อยู่ปักษ์ใต้ คิดถึงบรรยากาศเก่า ๆ และสถานที่ต่าง ๆ ที่เคยไปกับเพื่อน ดังตัวอย่าง เช่น

“คิดถึงจังหู้ รู้ไหมคิดถึงจังหู้ รู้ไหมคิดถึงพ่อแม่ คิดถึงพี่ป้า

คิดถึงเพื่อนที่อยู่ปักษ์ใต้ คิดถึงจังหู้ รู้ไหมคิดถึงลูกตอ

พอหลับตาเมื่อไร ก็คิดถึงน้ำทะเลใส ใส ลมพัดมาเย็น เย็น”

(เพลงคิดถึงจังหู้: อัลบั้มชุดที่ 2 คนนี้แฟนฉัน)

เนื้อเพลงดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงบทบาทของผู้หญิงในฐานะเพื่อนที่ได้จากบ้านมาทำงานในเมืองหลวง และนึกถึงเพื่อนที่อยู่ปักษ์ใต้ คิดถึงบรรยากาศและสถานที่ที่เคยไปกับเพื่อน

บทบาทของผู้หญิงที่ปรากฏในเพลงทั้งหมด 7 บทบาท ปรากฏบทบาทของผู้หญิงในฐานะคนรัก มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.70 รองลงมาคือ บทบาทของผู้หญิงในด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศ คิดเป็นร้อยละ 34.30 บทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกสาว คิดเป็นร้อยละ 11.40 บทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกจ้างและ บทบาทของผู้หญิงที่มีสถานะโสด คิดเป็นร้อยละ 8.60 บทบาทของผู้หญิงในฐานะแม่ คิดเป็นร้อยละ 5.70 และ อันดับสุดท้าย บทบาทของผู้หญิงในฐานะเพื่อน คิดเป็นร้อยละ 2.90

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษาบทบาทของผู้หญิงที่ปรากฏในเพลงของนัย สุวีณา อาร์สยาม พบว่า มีบทบาทของผู้หญิงที่ปรากฏในบทเพลงจำนวน 7 บทบาท ได้แก่ 1) บทบาทของผู้หญิงด้านความรัก 2) บทบาทของผู้หญิงในด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศ 3) บทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกสาว 4) บทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกจ้าง 5) บทบาทของผู้หญิงที่มีสถานะโสด 6) บทบาทของผู้หญิงในฐานะแม่ และ 7) บทบาทของผู้หญิงในฐานะเพื่อน ผลการศึกษาบทบาทที่ปรากฏมีข้อสังเกตที่น่าสนใจ ดังนี้

ประเด็นที่ 1 พบว่า มีบทบาทของผู้หญิงทั้งหมดจำนวน 7 บทบาท บทบาทที่พบในบทเพลงมากที่สุด ได้แก่ บทบาทของผู้หญิงด้านความรัก ซึ่งลักษณะที่พบมากที่สุด คือ บทบาทของผู้หญิงด้านความรักที่เจ็บช้ำเพราะความรัก ถูกคนรักนอกใจ และยังเจ็บช้ำเพราะความรักในอดีต ซึ่งจากการศึกษาผลงานที่ผ่านมายังไม่มีผลการศึกษาที่เด่นในเรื่องบทบาทของผู้หญิงด้านความรัก แต่จากการศึกษาบทเพลงของนัย สุวีณา อาร์สยาม ผู้วิจัยพบว่า ผลงานเพลงของนัย สุวีณา อาร์สยาม มีการสะท้อนบทบาทของผู้หญิงด้านความรักที่เจ็บช้ำเพราะถูกคนรักนอกใจมากที่สุด ซึ่งเป็นการสะท้อนภาพชีวิตของคู่รักส่วนใหญ่ที่มีเรื่องของการนอกใจของฝ่ายชายเข้ามาเกี่ยวข้อง เนื่องจากต้องทำงานในที่ห่างไกลกัน การได้เจอผู้คนแปลกใหม่ รวมถึงความไม่หนักแน่นในความสัมพันธ์ เป็นสาเหตุนำไปสู่การนอกใจฝ่ายหญิง อีกทั้งยังมีการแสดงให้เห็นถึงความรักของผู้หญิงใต้ที่มีรักมั่นคง ไม่คิดนอกใจ และเมื่อถูกคนรักนอกใจ ผู้หญิงใต้ก็เลือกที่จะเดินออกมาจากความเจ็บปวด ไม่ปล่อยให้ตนเองต้องทุกข์ทรมานหรือยอมตกเป็นที่รองรับอารมณ์ของฝ่ายชาย ซึ่งถือได้ว่าเป็นลักษณะที่โดดเด่นอย่างหนึ่งในผลงานเพลงลูกทุ่งเพื่อชีวิตของนัย สุวีณา อาร์สยาม

ประเด็นที่ 2 บทบาทที่พบในบทเพลงมากรองลงมา ได้แก่ บทบาทของผู้หญิงในด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศ มีลักษณะของผู้หญิงที่รักในศักดิ์ศรีของตนเองและเห็นคุณค่าในตัวเอง ไม่ยอมตกเป็นที่รองรับอารมณ์ หรือไม่ยอมให้ตัวเองโดนฝ่ายชายทำร้ายไม่ว่าจะเป็นทางร่างกายหรือจิตใจ โดยผู้หญิงจะมีการสร้างอำนาจของตนเอง เพื่อต่อรองทางเพศกับฝ่ายชายในรูปแบบต่าง ๆ ที่พบมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ บทบาทของผู้หญิงในด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศที่ต่อรองกับฝ่ายชายและบทบาทของผู้หญิงในด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศที่ต่อรองกับผู้หญิงด้วยกันเอง ซึ่งลักษณะที่พบมากที่สุด คือ บทบาทของผู้หญิงในด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศ ที่ต่อรองกับฝ่ายชายที่เป็นคนรัก และส่วนใหญ่จะเป็นการต่อรองในเรื่องของการนอกใจของฝ่ายชายที่มักจะนอกใจฝ่ายหญิงอยู่เสมอ แม้ว่าฝ่ายหญิงจะรับรู้ถึงความสัมพันธ์นั้นและให้อภัย มาแล้วหลายครั้ง แต่ฝ่ายชายก็ยังคงไม่หยุดนอกใจ ซึ่งที่ผ่านมามีการศึกษาบทบาทผู้หญิงสามัญในเพลงลูกทุ่งร่วมสมัยของทับทิม ชัยชนะ (2559) พบบทบาทของผู้หญิงในด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศมากที่สุด จากเดิมที่ผู้หญิงต้องถูกจำกัดการมีบทบาทอยู่เพียงแค่มือกี่ด้าน ซึ่งบทบาทเหล่านั้นล้าแล้วแต่เกิดมาจากการกำหนดของสังคม ผู้หญิงในยุคปัจจุบันจึงจำเป็นต้องสร้างบทบาทด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศขึ้นมาต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับจากสังคม ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า ผลจากปัจจัยทางด้านสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในหลาย ๆ ด้าน ทั้งทางด้านฐานะทางสังคม การศึกษา เศรษฐกิจ รวมไปถึงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและสื่อออนไลน์ล้วนมีผลทำให้ผู้หญิงมีอำนาจในการต่อรองทางเพศมากขึ้น สอดคล้องกับผลการศึกษาลูกทุ่งของนัย สุวีณา อาร์สยาม ในครั้งนี้ที่พบว่าสามารถสะท้อนถึงบทบาทในด้านการสร้างอำนาจต่อรองทางเพศของผู้หญิงได้อย่างชัดเจน โดยปรากฏออกมาให้เห็นเป็นลักษณะของผู้หญิงยุคใหม่ที่รักศักดิ์ศรี เห็นคุณค่าในตัวเองและไม่ยอมถูกอีกฝ่ายเอาเปรียบ

ประเด็นที่ 3 ผู้วิจัยพบข้อสังเกตว่าการแสดงออกผ่านเพลงของเพลงลูกทุ่งไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ดังเช่นเพลงในอัลบั้มชุดที่ 1 นัยสังข์แพนของนัย สุวีณา อาร์สยามที่มีเพลงสะท้อนถึงบทบาทของผู้หญิงในฐานะแม่ บทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกสาว และบทบาทของผู้หญิงในฐานะลูกจ้างมากกว่าอัลบั้มชุดอื่น ๆ และเพลงในอัลบั้มชุดที่ 2 และอัลบั้มชุดที่ 3 ที่สะท้อนถึงบทบาทของผู้หญิงด้านความรักเป็นส่วนใหญ่ และที่เห็นได้ชัดคือ ในซิงเกิ้ลเดี่ยว ไม่มีอัลบั้มของนัย สุวีณา อาร์สยาม ที่มีออกมาทั้งหมด 5 ผลงานเพลงนั้นก็ล้วนแต่เป็นเพลงที่สะท้อนบทบาทของผู้หญิงด้านความรักและสะท้อนบทบาทของผู้หญิงในด้านการสร้างอำนาจ

ต่อรองทางเพศทั้งสิ้น ซึ่งอัลบั้มชุดที่ 1 ส่วนใหญ่เนื้อหาเพลงจะสื่อให้เห็นบทบาทอย่างชัดเจนของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน แต่เนื้อหาเพลงตั้งแต่อัลบั้มชุดที่ 2 อัลบั้มชุดที่ 3 และซิงเกิ้ลเดี่ยวนั้น แนวเพลงลูกทุ่งได้เน้นการนำเสนอไปในด้านความรักมาก เพื่อตอบรับกับยุคสมัยและให้คนสามารถเข้าถึงบทเพลงลูกทุ่ง และเนื่องจากในปัจจุบันวัฒนธรรมได้เปลี่ยนแปลงไป เพราะสื่อที่ทันสมัยและเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในสังคม ทำให้ฐานะทางเศรษฐกิจ การศึกษา และฐานะทางสังคมของผู้หญิงเปลี่ยนไป ส่งผลให้ผู้หญิงมีอำนาจต่อรองทางสังคมสูงขึ้นตามไปด้วย

ผลการศึกษาโดยภาพรวมแสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันปัจจัยทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปแต่ละด้านนั้นล้วนส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับผู้หญิงทั้งสิ้น โดยทำให้ผู้หญิงกล้าที่จะออกมาแสดงความต้องการและทำให้ผู้หญิงมีอำนาจต่อรองทางสังคมกับผู้ชายมากขึ้น การศึกษาบทบาทของผู้หญิงผ่านบทเพลงไทยลูกทุ่งของนุ้ย สุวีณา อารี สยาม จึงทำให้เห็นบทบาททางสังคมของผู้หญิงทั้งในอดีตและปัจจุบันที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาบทบาทของผู้หญิงในวรรณกรรมเพลงของศิลปินคนอื่น ๆ เพื่อให้เห็นบทบาทของผู้หญิงในมิติที่หลากหลายยิ่งขึ้น
2. ควรมีการศึกษาวิเคราะห์บทบาทของผู้หญิงในสื่ออื่น ๆ เช่น นวนิยาย ละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ พันสีทิวรกุล. (2558). *กระบวนการผลิตเพลงประกอบภาพยนตร์โฆษณาขนมขบเคี้ยวที่คัดสรร*. นิเทศสยามปริทัศน์ มหาวิทยาลัยสยาม, กรุงเทพฯ.
- เจตนิพัทธ์ ท้าวแก้ว (2559). *สถานภาพและบทบาทตัวละครหญิงในนวนิยายของพงศกร*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ทัดจันทร์ เกตุสิงห์สร้อย. (2554). *การวิเคราะห์สถานภาพและบทบาทของแม่ในนวนิยาย “ลับแลแก่งคอย”*. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ทับทิม ชัยชนะ. (2559). *บทบาทของผู้หญิงสามัญในเพลงลูกทุ่งร่วมสมัย*. วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- พงศ์ธร วงศ์เกียรติขจร. (2535). *เพลงในภาพยนตร์โฆษณา*. สารนิพนธ์คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน สาขาวิชาภาพยนตร์และการถ่ายภาพ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสาวคนธ์ วงศ์ศุภชัยนิมิต. (2559). *การศึกษาสถานภาพและบทบาทผู้หญิงในนวนิยายของณารา*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Gimyong News. (2560). *เส้นทางชีวิตไม่ธรรมดาจะมาถึงวันนี้ของนุ้ย สุวีณา อารี สยาม*. สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2563, เข้าถึงได้จาก: <https://news.gimyong.com/article/4915>
- Hurlock, E. B. (1978). *Child development*. Tokyo: Kosaido Publishing Co. Ltd.

Rsiam. (2559). *นุ้ย สุวีณา อาร์สยาม*. สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2563, เข้าถึงได้จาก:
<http://www.rsiamonline.com>

Sanook (ไม่ปรากฏปีพิมพ์). *เพลงฮิตของ นุ้ย สุวีณา อาร์สยาม*. สืบค้นเมื่อ 21 มกราคม 2563, เข้าถึงได้จาก:
<https://www.sanook.com/music>

วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ประพันธ์โดย นิพนธ์ เทียงธรรม

ณัฏฐา หมัดอาด้า¹ ธัญลักษณ์ กานตสัมพันธ์² อธิชา ทับอาษา³
และรัชณีฉาย เฉยรอด⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ประพันธ์โดย นิพนธ์ เทียงธรรม มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตมนุษย์ จากการค้าเงินเรื่อง คำ และประโยค ที่มาจากตัวละคร บทสนทนา ฉากและโครงเรื่อง ในการศึกษาครั้งนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 66 ตอนและตอนพิเศษ 2 ตอน ผลการศึกษาพบว่าภาพสะท้อนสังคมมี 3 ด้าน คือ 1. ภาพสะท้อนสังคมด้านครอบครัว แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งภายในครอบครัวที่เกิดจากความคิด ทัศนคติ และค่านิยมรวมไปถึงปัญหาพื้นฐานของครอบครัวที่นำไปสู่ปัญหาของชีวิต อีกทั้งยังแสดงให้เห็นวิถีชีวิตของคนไทยแท้และคนไทยเชื้อสายจีนที่อาศัยร่วมกันในสังคมเดียวกัน 2. ภาพสะท้อนสังคมด้านเศรษฐกิจแสดงให้เห็นถึงเศรษฐกิจไทยใน พ.ศ. 2510 อาชีพของคนในยุคนั้นและการสืบทอดสมบัติของคนจีน ซึ่งภาพสะท้อนสังคมด้านเศรษฐกิจในนวนิยายแสดงให้เห็นถึงชีวิตของมนุษย์ที่มีเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีพในชีวิตประจำวัน และ 3. ภาพสะท้อนสังคมด้านศาสนาและความเชื่อ แสดงให้เห็นความเชื่อในพระพุทธศาสนา เรื่องกฎแห่งกรรม และความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์อำนาจเหนือธรรมชาติ จากการศึกษาในครั้งนี้ได้ทราบถึงภาพสะท้อนสังคมที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตมนุษย์ที่ถ่ายทอดเรื่องราวจากชีวิตจริงและทำให้เข้าใจถึงสภาพชีวิตมนุษย์ที่มีรากฐานชีวิตในสังคมที่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ภาพสะท้อนสังคม นวนิยาย กรงกรรม

¹⁻³ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาและภาษาไทยประยุกต์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

⁴ อาจารย์, ภาควิชาสารคดีศึกษา, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทนำ

วรรณกรรมเป็นกระจกเงาที่สะท้อนสังคมและเป็นตัวกำหนดกระบวนการทางวัฒนธรรมตลอดจนแสดงถึงคุณค่าต่างๆ ของคนในสังคมแต่ละยุคสมัย วรรณกรรมเป็นหนังสือที่สามารถสะท้อนสภาพสังคมได้ สภาพแวดล้อมของผู้แต่งจะสะท้อนออกมาผ่านตัววรรณกรรม ทำให้มนุษย์ในแต่ละสังคมประพฤติปฏิบัติตนต่างกันหรือออกมาในรูปแบบเดียวกัน (สิทธา พินิจภูวดล และนิตยา กาญจนวรรณ 2520 : 48 - 49) วรรณกรรมทุกเรื่องจึงเป็นงานที่อยู่ใต้อิทธิพลของเงื่อนไขและปัจจัยต่างๆ ของสังคม เนื้อหาของวรรณกรรมย่อมผูกพันกับสังคม กล่าวได้ว่า วรรณกรรมสัมพันธ์กับสังคม เพราะผู้แต่งได้สร้างสรรค์วรรณกรรมขึ้นมาโดยยึดบริบทของสังคมในขณะนั้นมาเป็นเรื่องราวในวรรณกรรม

นวนิยายเป็นวรรณกรรมรูปแบบหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจอย่างกว้างขวาง เพราะนวนิยายให้ความสนุกสนาน ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงแง่มุมต่างๆ ของสังคม เรื่องราวต่างๆ ของตัวละครที่เกิดขึ้นที่ผู้ประพันธ์สมมติขึ้นมาอาจมีความจริงแฝงเพื่อเป็นการมุ่งเน้นให้ผู้อ่านได้รับความเพลิดเพลิน ขณะเดียวกันยังใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการสั่งสอนและให้แง่คิดแก่ผู้อ่าน (เปลื้อง ณ นคร 2535 : 191) นวนิยายจึงเป็นงานประพันธ์ที่สร้างสุนทรียะแก่ผู้เสพและแฝงเร้นถึงคุณค่าที่ผู้ประพันธ์ต้องการ และสะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตของมนุษย์ในหลายแง่มุมตามยุคสมัย

กรงกรรม เป็นนวนิยายไทยแนวชีวิตย้อนยุคสะท้อนสังคมที่สร้างจากบทประพันธ์ในนวนิยายของจุฬามณี หรือนิพนธ์ เทียงธรรม โดยมีการตีพิมพ์ครั้งแรก และได้รับความนิยมจากผู้อ่านเป็นอย่างมาก นวนิยายเรื่องกรงกรรมได้แสดงภาพสะท้อนสังคมที่มีต่อชีวิตมนุษย์ในสังคมเป็นส่วนใหญ่ ทศนะผู้เขียนได้สะท้อนลงในนวนิยายเรื่องนี้ที่เป็นไปตามสภาพสังคมในยุคสมัย พ.ศ. 2510 อย่างเห็นได้ชัด ไม่ว่าจะเป็นด้านครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ และด้านศาสนา สิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ทำให้ชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ที่ได้เสนอภาพสะท้อนสังคมไทยผ่านเนื้อหาในด้านต่าง ๆ คือ ด้านครอบครัว ด้านเศรษฐกิจ และด้านศาสนา ที่มาจากการถ่ายทอดประสบการณ์และทัศนคติของผู้ประพันธ์ที่มีต่อชีวิตมนุษย์และสังคมในยุคนั้น ซึ่งผลจากการศึกษาค้นคว้านี้ทำให้เห็นถึงภาพสะท้อนสังคมไทยในสมัย พ.ศ.2510 อันจะเป็นประโยชน์และแนวทางสำหรับการศึกษารูปภาพสะท้อนสังคมผ่านสื่อวรรณกรรมบันเทิงคดีประเภทนวนิยายไทยให้เกิดการรับรู้และเข้าใจถึงสภาพสังคมที่มีความหลากหลาย

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตมนุษย์ในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ประพันธ์โดย นิพนธ์ เทียงธรรม

วิธีการศึกษา

การศึกษานวนิยายเรื่อง “การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ประพันธ์โดย นิพนธ์ เทียงธรรม” มีขั้นตอนดังนี้

1. อ่านสำนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ซึ่งนวนิยายเล่มนี้เป็นฉบับตีพิมพ์ครั้งที่ 1 ในปีพุทธศักราช 2560 ประพันธ์โดย นิพนธ์ เทียงธรรม มีทั้งหมด 66 ตอน และมีตอนพิเศษอีก 2 ตอน

2. ศึกษารวบรวมข้อมูลความรู้จากเอกสารตำราที่เกี่ยวกับวรรณกรรม ประเภทนวนิยายทั้งความหมาย องค์ประกอบและคุณค่าของนวนิยายและศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมกับสังคม งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนวนิยายตลอดจนศึกษาความเป็นมาและสภาพสังคมที่เกิดขึ้นในช่วงประพันธ์นวนิยาย เรื่อง กรงกรรม

3. กำหนดประเด็นการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในแต่ละด้านจากการสำรวจเนื้อหาในนวนิยาย เรื่อง กรงกรรม จำนวน 66 ตอน และตอนพิเศษ 2 ตอน โดยแยกประเด็นออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ภาพสะท้อนสังคม ด้านครอบครัว ภาพสะท้อนสังคมด้านเศรษฐกิจ และภาพสะท้อนสังคมด้านศาสนา

4. อ่านอย่างละเอียดเพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมจากการดำเนินเรื่อง คำ และประโยคที่มาจากตัวละคร บทสนทนา ฉากและโครงเรื่อง โดยนำไปใช้วิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมใน 3 ด้านตามที่กล่าวมาข้างต้น โดยผู้วิจัย ใช้แนวคิดภาพสะท้อนสังคม โดยยึดทฤษฎีของ เจตนา นาควัชระ (2514 : 20) ที่แสดงให้เห็นว่าวรรณกรรม เป็นตัวตีแผ่ความจริงในสังคม และยังสะท้อนให้เห็นชีวิตของมนุษย์อีกด้วย

5. บันทึกผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยยกเนื้อหาที่สะท้อนสังคมในแต่ละด้าน จากนวนิยายหรือจากข้อมูล เอกสารของงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสรุปและอภิปรายผล

6. หลังจากการตรวจสอบและประเมินผล นำบันทึกผลการวิเคราะห์มาเรียบเรียงและสรุปผลการวิเคราะห์ ภาพสะท้อนสังคมทั้ง 3 ด้าน

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ประพันธ์โดย นิพนธ์ เทียงธรรม” ผลการวิจัยตามแนวคิดภาพสะท้อนสังคมมี 3 ด้าน ได้แก่ ภาพสะท้อนสังคมด้านครอบครัว ภาพสะท้อนสังคมด้านเศรษฐกิจและภาพสะท้อนสังคมด้านศาสนาและความเชื่อ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ภาพสะท้อนสังคมด้านครอบครัว

วิเคราะห์และจำแนกภาพสะท้อนสังคมด้านครอบครัวจากนวนิยายเรื่อง “กรงกรรม” ได้ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านครอบครัว และด้านวิถีชีวิต ดังนี้

1.1 ด้านครอบครัว

ภาพสะท้อนด้านครอบครัว ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาภายในครอบครัว โดยสร้างภูมิหลังของตัวละครที่มีปมมาจากปัญหาของแต่ละครอบครัว เริ่มต้นจากบ้านเป็นส่วนสำคัญอันเป็นสถานที่ ที่แสดงให้เห็นภาพสะท้อนสังคมด้านครอบครัวของชาวนครสวรรค์ โดยมีทั้งครอบครัวคนไทยแท้และครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีน ซึ่งแต่ละครอบครัวมีความเหมือนและความแตกต่างกัน ปรากฏในนวนิยาย ดังต่อไปนี้

ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติของคนไทยเชื้อสายจีนที่มีต่อลูกสะใภ้คนไทยแท้ว่า คนไทยแท้เป็นคนขี้เกียจ ทำอะไรก็ไม่เป็น บริหารจัดการชีวิตครอบครัวไม่ได้และมักจะหวังกอบโกยสมบัติ เพราะโดยพื้นฐานนิสัยของคนเชื้อสายจีนเป็นคนที่มีความขยันขันแข็ง ทำมาหากินเก่งและค้าขายเก่ง จึงทำให้คนเชื้อสายจีนส่วนใหญ่ มักจะมีฐานะร่ำรวย ตัวอย่างเช่น ...“อ๊วบอกแล้ว สั่งไว้แล้ว ว่าอย่าเอาผู้หญิงไทยมาทำสะใภ้อย่างเด็ดขาดก็ไม่เชื่อฟังกัน คนไทยมันขี้เกียจสันหลังยาว รักสบาย งานหนักไม่เอา งานเบาไม่สู้ ค้าขายก็ไม่เป็น พอสั่งสอนเข้าหน่อยก็หน้าเงาหน้าอ หยิบจับอะไรให้ก็กระแทกกระทั้นไม่มีน้ำอดน้ำทน”... (กรงกรรม,2560. น.100)

อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงการรักลูกด้วยการวิธินิเวศน์ชีวิต จัดแจงเรื่องความเป็นอยู่รวมไปถึงการแต่งงาน เพราะอยากหาสิ่งที่ดีที่สุดในลูกของตน โดยไม่คำนึงถึงจิตใจของลูก จึงทำให้ชีวิตของลูก ๆ พังและต้องใช้ชีวิตเหมือนตกรอกทั้งเป็น ดังเช่นในนวนิยาย อาซาต้องแต่งงานกับเพียงเพ็ญทั้งที่สองคนไม่รักกัน และอาซายังถูกหลอกในการแต่งงานครั้งนี้ เพราะเพียงเพ็ญตั้งท้องกับทิดก้านก่อนที่จะแต่งงานกับอาซา ตัวอย่างเช่น ...“ม้าร้องให้ทำไม” คำถามนั้นเหมือนชกท้านบ่ที่ค้ำคั่งแค้นใจออกไป ใจตนเองเจ็บเพราะถูก ‘ย้อมแมวขาย’ ก็พอทนได้ แต่เนี นางทำให้ลูกชายต้องพลอยเจ็บใจทั้งต้องอับอายไปด้วย มันเจ็บยิ่งกว่า... (กรงกรรม,2560. น.479)

การสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทหน้าที่ของลูกที่ดีก็ยิ่งปรากฏให้เห็นเด่นชัด ดังในครอบครัวบ้านแบ้ที่ลูกชายเป็นผู้ลอบประโลมไกล่เกลี่ยทุกปัญหาที่เกิดขึ้นภายในบ้านและผู้ชายทุกคนในบ้านจะอยู่ในโอวาทของผู้หญิง กล่าวคือ ผู้หญิงเป็นหัวหน้าครอบครัวและจัดการทุกสิ่งทุกอย่างภายในบ้าน ลูกบ้านแบ้ทุกคนจึงต้องฟังคำสั่งจากนางย้อยผู้เป็นแม่ ผู้ชายในบ้านนี้จึงมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างกับภาพสะท้อนผู้ชายหลาย ๆ คนในสังคมที่จะต้องเป็นผู้นำ เข้มแข็ง ต่อสู้กับความเอาเปรียบ ตัวอย่างเช่น ...“ม้าบังคับจิตใจพวกแก ม้าไม่ยอมให้แกเลือกทางเดินชีวิตกันเอง ม้าเห็นแก่ตัว เห็นแต่ความรู้สึกของตัวเอง” ...“ที่ม้าทำแบบนั้น ม้าหวังดีกับพวกเรา ผมเข้าใจ ผมเข้าใจม้า” แม้จะใจแข็ง แต่คำพูดจิตใจดำของแม่มักทำให้ประสงคมีน้ำตาารันรอบดวงตาขึ้นมา นั่นก็เป็นเครื่องแสดงว่าลึก ๆ แล้ว ใจของเขาไม่ได้เป็นอย่างที่เขาได้พูดลอบแม่ออกไป... (กรงกรรม,2560. น.728)

นอกจากนี้ยังสะท้อนถึงผลกระทบของครอบครัวที่มีฐานะยากจนของคนชายขอบในยุคสมัยนั้นที่ต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อหาหนทางต่อสู้กับชีวิตด้วยสภาวะจำกัดทางสังคมในหลายๆ ด้านและตัวเลือกที่มีอย่างจำกัด ตัวอย่างเช่น ...เรณูบอกกับเขาว่า เธอเกิดในครอบครัวยากจนขั้นแค้น โดยที่พ่อและแม่ประกอบอาชีพทำประมงเป็นหลักเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัวนับสิบคน และหลังจากที่เธอถูกไล่ออกจากบ้านไปอยู่ตาดลี พ่อของเธอก็ล้มป่วย ที่บ้านของเธอนั้นไม่มีคำรักษาพยาบาลเพียงพอ จึงทำให้เธอจำเป็นต้องตัดสินใจเข้าสู่อาชีพโสเภณี ถึงแม้ว่าจะรู้ดีกับการตัดสินใจครั้งนี้จะทำให้เธอต้องเสียใจไปตลอดชีวิตก็ตาม... (กรงกรรม,2560. น.14)

รวมไปถึงการสะท้อนให้เห็นอีกว่า ชาติกำเนิดไม่ใช่สิ่งกำหนดวิถีชีวิต การที่มีคุณสมบัติภายนอกเพียงพร้อม ไม่ได้เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงแก่นแท้ภายในจิตใจของคน ดังในนวนิยายที่เสนอผ่านมุมมองของ ตัวละครชื่อ พิไล เป็นตัวละครเต็มไปด้วยคุณสมบัติภายนอกที่เพียงพร้อม นับว่าหาได้ยากในยุคสมัยนั้น แต่ภายในจิตใจกลับมีแต่ความโลภ คิดแต่จะยกยอกเงินของผู้อื่น ขี้ฉ้อฉลริษยาและคิดร้ายต่อผู้อื่น ตัวอย่างเช่น ...“ฉันไม่ยอมเป็นลูกเมีย น้อย ฉันเกลียดพวกลูกบ้านใหญ่ ฉันเกลียดแม่ใหญ่ เกลียดคนที่นี่ ฉันอยากมีเงิน มีทรัพย์สินสมบัติเยอะ ๆ อยากมีบ้านหลังใหญ่ อยากได้การนับหน้าถือตา อยากได้ผัวรวย ๆ อยากได้ผัวที่ดี ฉันอยากได้กิจการร้านค้านี้ ฉันอยากมีลูก อยากให้แม่ผัวรักฉัน อยากให้อิฐมั้นมีอันเป็นไป อยากให้อิฐมั้นตายตกตามน้ำเช็ดไป ฉันอยากให้อาซาและเสียใจไปจากที่นี่ ฉันอยากให้ผัวฉันครอบครองที่นี่คนเดียว”... (กรงกรรม,2560. น.431)

1.2 ด้านวิถีชีวิต

ภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิต ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ในช่วงปี พ.ศ. 2510 ที่มีความเจริญรุ่งเรืองและมีชาวจีนที่เป็นฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ ทำให้มีการปะปนของคนจีนและคนไทยเชื้อสายจีนเกิดขึ้น จึงทำให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ การเดินทางและค่านิยมที่เกิดขึ้นในยุคสมัยนั้น ปรากฏในนวนิยาย ดังต่อไปนี้

นวนิยายเรื่องกรงกรรมแสดงถึงสภาพความเป็นอยู่ของอำเภอชุมแสงที่มีความคึกคักทางการค้าอย่างเด่นชัด โดยมีทั้งคนจีน คนไทยเชื้อสายจีน และคนไทยแท้ค่อนข้างมากที่ต่างก็อพยพมาที่นี่เพื่อทำมาหากินเลี้ยงชีพ การค้าในสมัยนั้น สะท้อนถึงความสำคัญของการคมนาคมทางน้ำ ที่เป็นเส้นทางหลักในการขนถ่ายสินค้าระหว่างภาคเหนือกับภาคกลาง และเป็นเส้นทางหลักที่ผู้คนทำมาค้าขายกัน อีกทั้งยังเห็นอีกว่าการค้าภายในไม่จำเป็นต้องใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยน เนื่องจากเศรษฐกิจในสมัยนั้นไม่ได้ดีเหมือนปัจจุบัน ผู้คนจึงนิยมแลกเปลี่ยนสินค้าโดยการที่ใครมีอะไรก็เอามาแลกเปลี่ยนกันเป็นส่วนใหญ่ ตัวอย่างเช่น ...ช่วงแรก ๆ ลูกก็ยังเล็ก ยังต้องเรียนหนังสือ ช่วยงานกันได้ไม่เต็มที่ แจ็กเซ็งนั้นยังต้องหาบของลงเรือขึ้นล่องแม่น้ำน่านแม่น้ำยมไปตามลำคลอง กระทั่งจอดเรือแล้วหาบของไปตามบ้านเรือนเพื่อเอาสินค้าที่มีเสนอขาย ชาวบ้านชาวช่องก็ไม่ได้ร่ำรวยมีเงินกันทุกบ้าน บางปีฝนแล้ง บางปีน้ำท่วม ดังนั้นจึงต้องขายด้วยระบบ ‘ให้เซ็นไว้ก่อน’ แล้วตามมาเก็บ

ตอนที่ได้อาหารของพร้อมดอกเบี๋ย บ้างก็จ่ายเป็นเงิน บ้างก็จ่ายดบ้นข้าวเปลือก บ้างก็หนีหนี้หายสูญ... (กรงกรรม, 2560. น.38)

จากตัวอย่างดังกล่าว ไม่เพียงแต่สะท้อนให้เห็นถึงคณาคมทางน้ำ แต่ยังแสดงถึงวิถีชีวิต การเดินทางของคนสมัยนั้น ที่นิยมเดินทางโดยการขี่เรือเป็นทางสัญจรหลัก เพราะเป็นการเดินทางที่สะดวกและ รวดเร็วมาก รวมไปถึงถนนหนทางที่ยังไม่เจริญมากนักและยานพาหนะทางบกก็ยังมีน้อย

การเดินทางด้วยยานพาหนะทางบกของยุคสมัยนั้น ผู้คนมักจะเลือกเดินทางด้วยรถไฟเมื่อต้องการ นั้งจากเมืองหนึ่งไปสู่อีกเมืองหนึ่ง หรือเลือกการเดินทางโดยรถสามล้อเมื่อต้องการไปตามสถานที่ที่มีระยะทาง อันไกล รวมไปถึงมีการเดินทางโดยรถยนต์ที่ปรากฏให้เห็นเฉพาะคนที่มีฐานะร่ำรวยหรือรับราชการเป็นส่วนใหญ่ ตัวอย่างเช่น ...ตอนนั้นโลกทั้งใบของจันตาเป็นสีชมพู และรถเก๋งคันนั้นก็พาจันตานั้นชูคอออกจากบ้านไปไหน มาไหนกับเขาเพียงสองคนตามประสาคนรักกันอยู่บ่อยครั้ง โดยที่พ่อแม่ ญาติพี่น้องก็ไว้เนื้อเชื่อใจเขาซึ่งเป็น ชายชาติทหาร... (กรงกรรม, 2560. น.53)

การสะท้อนถึงการรับอิทธิพลความทันสมัยจากเมืองหลวง ที่มีการแพร่กระจายเข้าสู่สังคมชนบท ได้ปรากฏให้เห็นในเรื่องของการแต่งกาย เช่น เรณูให้ความนิยมชมชอบหรือที่เรียกว่าแฟชั่นจากคนในสังคมเมือง จากนวนิยายเห็นได้ว่า เรณูจึงแต่งกายโดยสวมเสื้อผ้าตามแฟชั่น ตามแฟชั่นในยุค 60s จะเน้นสีสันแต่ก็ยังคง ผ่อนคลาย ทั้งชุดลายดอกไม้และภาพพิมพ์ ผ้าโพกผม กางเกงขาบาน และแว่นตาอันใหญ่ ตัวอย่างเช่น ...หญิงสาว ที่อยู่ในชุดกางเกงเอวสูงสีเขียว เสื้อตัดจากผ้าชีพองพื้นสีเหลือง ดอกสีดำจับจีบรอบคอ สอดชายเสื้ออยู่ในกางเกง และคาดแว่นกันแดดปิดบังสายตาเอาไว้... (กรงกรรม, 2560. น.9)

นอกจากนี้การสะท้อนถึงค่านิยมในด้านต่าง ๆ ก็ปรากฏให้เห็นในหลายเรื่อง ทั้งค่านิยมเรื่อง การแต่งงานของครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนที่มักเลือกแต่งงานกับคนที่มีฐานะเท่าเทียมกัน หรือมีการคลุมถุงชน ให้กับลูกหลานเพราะคนเชื้อสายจีนเน้นให้ลูกหลานสืบทอดวงศ์ตระกูลโดยรับช่วงต่อจากธุรกิจครอบครัว ช่วยกัน ทำมาหากินโดยใช้ระบบกงสีเพื่อการสร้างความมั่นคงให้กับครอบครัวใหญ่ รวมไปถึงครอบครัวคนไทยแท้ที่มีฐานะ ร่ำรวยหรือมีหน้าตาทางสังคม ก็มักจะมองว่าการแต่งงานกับคนที่มีฐานะเท่าเทียมกันถึงจะเหมาะสม ทำให้ การคลุมถุงชนเกิดขึ้นเมื่อสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น ครอบครัวในรูปแบบดังกล่าวจึงใช้กลไกการแต่งงาน เพื่อประโยชน์ในการรักษาฐานะทางสังคม

2. ภาพสะท้อนสังคมด้านเศรษฐกิจ

วิเคราะห์และจำแนกภาพสะท้อนสังคมด้านเศรษฐกิจจากนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ได้ 3 ด้าน ได้แก่ เศรษฐกิจไทยสมัย 2510 อาชีพ และระบบกงสีและการสืบทอดสมบัติ ดังนี้

2.1 เศรษฐกิจไทยสมัย 2510

เศรษฐกิจไทยช่วง พ.ศ. 2503 - 2516 เป็นการขยายตัวของเศรษฐกิจแบบทุนนิยมที่ส่งผลต่อสังคมชนบทภาคกลาง นายทุนพ่อค้าจีนและนายทุนขุนนางเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากการค้ามากที่สุดและร่วมมือกันผูกขาดการส่งออกในลักษณะการผูกขาดกลุ่ม (Oligopoly) พ่อค้าจีนในช่วงเวลานั้นสามารถใช้ช่องว่างในระบบเกณฑ์แรงงานไพร่ของไทยพัฒนาตัวเองจากนายทุนพาณิชย์ นายทุนเงินกู้ขึ้นมาเป็นนายทุนสมัยใหม่ ซึ่งควบคุมการส่งออกทั้งหมด สกินเนอร์ จี วิลเลียม (2548)

การค้าของคนจีนในไทยระหว่าง พ.ศ. 2420 - 2510 เรียกได้ว่าเป็นพลังที่ส่งอิทธิพลต่อเศรษฐกิจไทยในหลายด้าน เช่น ด้านการผลิต ขณะที่ในด้านการค้าตั้งแต่ช่วง พ.ศ. 2500 เป็นต้นมาเป็นช่วงที่เศรษฐกิจทุนนิยมโลกกำลังแผ่ขยายเข้ามาหลายพื้นที่ในไทยและส่งผลกระทบต่อโดยเฉพาะในชนบทภาคกลางไปจนถึงนายทุนพ่อค้าชาวจีน สกินเนอร์ จี วิลเลียม (2548)

กิจการของคนจีนที่อยู่ในภาคกลาง ภาคเหนือตอนล่าง หรือในพื้นที่ชนบทจุดอื่นในภาคกลาง ตั้งแต่พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา เป็นช่วงเวลาที่อยู่ภายใต้บริบทเศรษฐกิจแบบทุนนิยมโลกซึ่งส่งผลต่อการผลิต ช่วงที่เศรษฐกิจแบบทุนนิยมโลกแผ่เข้ามาในเศรษฐกิจไทยมากขึ้น ชนชั้นนายทุนที่เติบโตอย่างชัดเจนคือ นายทุนพ่อค้าจีนและนายทุนขุนนาง สกินเนอร์ จี วิลเลียม (2548) ตัวอย่างเช่น ...งานการที่นี้เขาเป็นหูเป็นตาแทนพ่อเขาได้ ซื้อข้าวเปลือกแทนได้ ขายข้าวแทนได้ รับข้าวไว้สีได้ คุมคนงานได้... (กรงกรรม,2560. น.93)

2.2 อาชีพ

ในนวนิยายเรื่องกรงกรรม อาชีพเป็นส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนชีวิตตัวละคร ซึ่งตัวละครแต่ละตัวมีอาชีพที่แตกต่างกัน อันเนื่องมาจากเศรษฐกิจที่เป็นตัวกดและบีบให้ตัวละครดำเนินชีวิตตามฐานะที่ตนเองเป็น อาชีพในนวนิยายเรื่องกรงกรรม มีดังนี้

2.2.1 คำขาย

การค้าในสมัย 2510 มีความรุ่งเรืองมาก เพราะ การคมนาคมมี 2 ช่องทาง คือ ทางน้ำกับทางรถไฟ ทางริมแม่น้ำจะมีประชาชนค้าขายเยอะมาก ส่วนทางรถไฟจะเป็นการค้าขายแบบการขนส่งระยะไกล อำเภอบางแห่งจึงเป็นชุมทางการค้าที่สำคัญในการขนถ่ายสินค้าระหว่างภาคเหนือและภาคกลาง ตัวอย่างเช่น ...แจ็กเซ็งหาบของลงเรือขึ้นล่องแม่น้ำน่านแม่น้ำยมเข้าไปตามลำคลองกระทั่งเรือจอดแล้วหาบของไปตามบ้านเรือนเพื่อเอาสินค้าที่มีเสนอขาย... (กรงกรรม,2560. น.38)

2.2.2 เจ้าของกิจการ

ในยุค 2510 ระบบทุนนิยมแผ่เข้ามาในเศรษฐกิจไทย ทำให้นายทุนพ่อค้าชาวจีนและนายทุนขุนนางเติบโตและเกิดช่องว่างระหว่างชนชั้นทางสังคมที่เห็นได้อย่างชัดเจน นวนิยายเรื่องกรรมกรรมได้สะท้อนภาพการค้าของคนจีนในสมัยนั้นที่มีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจไทยเป็นอย่างมาก ดังที่ครอบครัวบ้านแปงอยู่ในระบบนายทุนพ่อค้าชาวจีน เป็นเจ้าของกิจการโรงสี ร้านขายของชำและที่ดินต่าง ๆ ครอบครัวบ้านแปงจึงมีความขยัน ประหยัด อดทนและประสบความสำเร็จในการค้าขาย เป็นสัญลักษณ์ของนายทุนพ่อค้าชาวจีน ที่มีความชำนาญในด้านการค้าและการทำงาน และครอบครัวกำนันศรที่เป็นครอบครัวคนไทยแท้ก็ยังคงอยู่ในระบบชนชั้นนายทุนขุนนาง ที่เป็นเจ้าของกิจการที่ไร่นาต่าง ๆ อีกด้วย ตัวอย่างเช่น ...เมื่อเจ๊กเซ่งเห็นดีเห็นงาม นางย้อยก็ให้เขาเช่าร้านแทน ร้านนี้ไม่เคยไวใจลูกจ้าง ถ้าจะไปถูระไม่ว่าใกล้หรือไกล ถ้าไม่เป็นเจ๊กเซ่งก็ต้องเป็นลูกชายคนใดคนหนึ่งที่ต้องเฝ้าเก็บเงิน เงินทุกบาททุกสตางค์หากจะต้องออกจากกระเป๋าก็ต้องมีเหตุผลในการใช้เสมอ... (กรงกรรม,2560. น.49)

2.2.3 รับราชการ

อาชีพรับราชการสมัยนั้นถือเป็นอาชีพที่มีหน้ามีตาสูง มีเกียรติและศักดิ์ศรี ผู้คนส่วนใหญ่มักจะให้ความเคารพนับถือ ดังในนวนิยายเรื่อง กรรมกรรม ที่กำนันศรผู้รับราชการกำนันหมู่บ้าน ทุกคนจึงให้เกียรติอย่างมาก ความว่า ...พ่อกำนันเดินเข้ามา นางย้อยเห็นลักษณะผิ้วผายมีสง่าราศีก็ยกมือขึ้นไหว้ ไหว้เพราะว่ากำนันมีตำแหน่งหน้าที่การงานที่ใคร ๆ ต่างนับถือหน้าถือตา ... (กรงกรรม,2560. น. 207) การกระทำของตัวละครสะท้อนให้เห็นว่า ค่านิยมในการประกอบอาชีพข้าราชการนั้นมีมาก เนื่องจาก คนส่วนใหญ่ไม่สามารถเป็นข้าราชการกันได้ง่ายๆ ต้องเป็นคนที่มีชื่อเสียงในสังคมและเป็นบุคคลที่สังคมให้การยอมรับ

2.2.4 โสเภณี

นวนิยายเรื่องกรรมกรรมได้สะท้อนภาพเศรษฐกิจไทยในปี พ.ศ. 2510 ที่มีอิทธิพลทำให้เกิดอาชีพโสเภณี ความว่า ประเทศไทยเป็นฐานทัพของอเมริกาในการส่งทหารเข้าร่วมสงครามเวียดนาม โดยในช่วงนั้นสหรัฐอเมริกาได้เลือก อ.ตาคลี จ.นครสวรรค์ เป็นหนึ่งในที่ตั้งฐานทัพและทำให้บรรยากาศอำเภอนี้คึกคักผู้คนหลายคนมุ่งหน้าไปที่ตาคลีเพื่อหวังจะกอบโกยเงินจากสกุลดอลลาร์ จึงทำให้อาชีพขายบริการเฟื่องฟูขึ้นมาอีกครั้ง อีกทั้งนวนิยายเรื่องนี้ไม่ได้สะท้อนสภาพสังคมในด้านเศรษฐกิจของอาชีพขายบริการในด้านเดียว แต่ยังสะท้อนให้เห็นภาพลักษณ์และคุณค่าของหญิงขายบริการที่มีอยู่ในสังคมไทยในยุคสมัยนั้น ซึ่งคนในสมัยนั้นมีความคิดเชิงลบต่องานขายบริการ เพราะคนในยุคนั้นถือว่างานขายบริการหรือเป็นงานที่ผิดประเวณีและน่าเหยียดหยาม จึงทำให้คนในสังคมไม่ยอมรับในอาชีพนี้ เนื่องจากคนไทยมีค่านิยมว่าการมีเพศสัมพันธ์เพื่อแลกกับเงินทองถือเป็นงานที่ไม่มีศักดิ์ศรี ตัวอย่างเช่น ...ไม่ต้องบอกก็รู้หรือกว่าสารรูปอย่างอื่นนี้จะทำงานอะไรได้ แต่งเนื้อ

แต่งตัว แต่งหน้าทาปากอย่างนี้ มันต้องเป็นกะหรี่แน่ๆ อยู่ตาคลี ทำงานรับแขกอยู่ในบาร์แน่ๆ ... (กรงกรรม,2560. น.11)

2.3 ระบบกงสีและการสืบทอดสมบัติ

พรรณิ บัวเล็ก (2549) อธิบายคำว่า ระบบกงสี คือ ของส่วนกลางที่ทุกคนมีสิทธิใช้ประโยชน์ได้ โดยจะมีคนที่ใหญ่ที่สุดคอยควบคุมการผลิตและการใช้จ่าย สมาชิกในครอบครัวจะได้รับส่วนแบ่งจากกองกลาง เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้ควบคุมกงสีเท่านั้น เป็นระบบวัฒนธรรมเงินที่ต้องพึ่งพาความสัมพันธ์ของคนใน ครอบครัว จากนวนิยายมีตัวละครหลักเป็นสมาชิกในครอบครัวบ้านแบ้หรือตระกูลอัครรุ่งเรืองกิจ เป็นครอบครัวคนไทย เชื้อสายจีน โดยมีนางย้อยผู้เป็นแม่เป็นคนจัดการระบบกงสีภายในครอบครัว ดังนั้นสมบัติต่างๆและการสืบทอดมรดกจึงเป็นสิทธิขาดของย้อย นอกจากนี้การสืบทอดสมบัติของระบบครอบครัวคนจีน ผู้ที่ดูแลกงสีนั้นจะจัดการแบ่งมรดกโดยจะแบ่งให้ลูกชายคนแรกเป็นผู้ที่ได้รับมรดกมากที่สุด ในนวนิยายเรื่องกรงกรรม นางย้อยได้เก็บมรดกให้กับลูกชายคนโตไว้มากที่สุด ตัวอย่างเช่น ...นางย้อยจัดการถ่ายโอน เปลี่ยนชื่อในกรรมสิทธิ์หมดสิ้นแล้ว ที่ไรที่นา ส่วนอื่นๆ นางย้อยแบ่งให้ปฐมมากกว่าประสงค์และกมล... (กรงกรรม,2560. น.803)

3. ภาพสะท้อนสังคมด้านศาสนาและความเชื่อ

คนไทยส่วนใหญ่ต่างมีความเชื่อความศรัทธาในพุทธศาสนาโดยเฉพาะชาวชนบทที่ให้ความสำคัญกับพระภิกษุและวัด ผู้คนมีความเชื่อว่าการทำบุญจะทำให้ตนและครอบครัวพบกับความสุขความเจริญต่อไป รวมถึงภาพสะท้อนเกี่ยวกับความเชื่อของพระพุทธรูปในเรื่องราวบวชอย่างเห็นได้ชัดที่ทำให้ลูกชายบวชเพื่อตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ ดังเช่นในนวนิยายที่นางย้อยเชื่อว่าการบวชเป็นชนบทรธรรมนิยมที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาของคนไทย อีกทั้งได้บุญได้กุศลมหาศาล เมื่อเสียชีวิตไปก็จะได้เกาะชายผ้าเหลืองลูกขึ้นสวรรค์ และตัวของลูกชายเองที่เป็นผู้บวชก็มีความเชื่อว่าการบวชเป็นการทดแทนพระคุณบุพการีและยังมีเรื่องกฎแห่งกรรมที่แสดงให้เห็นถึงเหตุและผลของการกระทำของมนุษย์ที่ว่าใครกระทำความอันใดไว้บุคคลผู้กระทำนั้นจักต้องเป็นผู้รับผลของกรรมนั้นเสมอ และไม่มีใครมารับผลของกรรมแทนบุคคลอื่นได้ ดังเช่นในนวนิยายเรื่องกรงกรรมที่สะท้อนให้เห็นไว้ว่า เมื่อทำบาปไปแล้วการทำบุญกุศลมากมายไม่สามารถมาลบล้างบาปที่เคยก่อขึ้นเอาไว้ได้บุญก็อยู่ส่วนบุญบาปก็อยู่ส่วนบาป กรรมที่เคยสร้างไว้ก็ต้องชดใช้ ตัวอย่างบทสนทนาระหว่างนางย้อยกับหมอไสยศาสตร์ ตัวอย่างเช่น ...“มึงทำอะไรไว้บ้างล่ะ”... นางย้อยนึกถึงนางลิ้มขึ้นมาแล้วคิดตามอยู่ในใจว่า บุญจากการบวชลูกชายนั้นไม่ได้ทำให้นางลิ้มลดความอาฆาตพยาบาทเลยรี เพราะมันเป็นตราบาปเดียวที่อยู่ในใจของนางย้อย เธอจึงแก้ตัวไปว่า “ฉันไม่ได้ตั้งใจตอนนั้นมันเหลืออดจริง ๆ ”...“จะด้วยเหตุผลอะไรก็แล้วแต่ ทำกรรมแล้ว ช้าหรือเร็วกรรมย่อมส่งผล ฎบอกมึงได้แค่นี้แหละ”...“ไม่มีทางแก้เลยรีใจ ฉันเองก็บวชลูกตั้งสองคน ทำบุญก็อุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้เขาตลอดและตั้งใจจะบวชอีกสองคนในเร็ว ๆ นี้ บุญอุจฉิน ผ่าป่า ฉันก็ไม่เคยขาดสักปี ”...“ บุญก็อยู่ส่วนบุญ บาปก็อยู่ส่วนบาป แต่มึงคิดถูกแล้วที่คิดทำบุญล้างบาป ล้างไม่ได้หนักก็จะเป็นเบา ”... (กรงกรรม,2560.น.56)

นอกจากนี้ยังมีเรื่องความเชื่อของคนไทยส่วนใหญ่ที่มีความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ ถึงแม้จะนิยามว่าประเทศไทยเป็นเมืองพุทธ แต่วิถีชีวิตที่ผู้ประพันธ์ต้องการนำเสนอก็ยังคงนำเสนอความเชื่อในเรื่องผีที่เป็นความเชื่อดั้งเดิมของคนไทย คนไทยนับถือผีมากกว่าพุทธ ไสยศาสตร์คนทรง เป็นที่พึ่งทางใจของคนมากกว่าวัด เพราะศาสนากับไสยศาสตร์มีความคล้ายคลึงกันหลายประการ ดังนั้นความแตกต่างระหว่างศาสนากับไสยศาสตร์ที่สำคัญคือ ศาสนาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ทำความดีละความชั่ว รักษาศีลเพื่อเป้าหมายสูงสุด อันได้แก่ความหลุดพ้นจากทุกข์พบความสุขอันสมบูรณ์ ส่วนไสยศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยการควบคุมอำนาจอันลึกลับ ซึ่งเชื่อว่ามีอยู่ในโลก ในธรรมชาติ เพื่อให้อำนาจนั้นบันดาลให้เกิดผลที่พึงปรารถนา เช่น การทำเสน่ห์ยาแฝดให้ผู้คนหลงไหล การสักลายต่างๆ เพื่อความอยู่ยงคงกะพัน การแขวนวัตถุมงคล เพื่อให้พ้นภัย การทำอิทธิปาฏิหาริย์ เพื่อให้เกิดผลที่ต้องการ ศาสนาสอนให้มีความอ่อนน้อมต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ถือปฏิบัติตามกฎเกณฑ์อย่างสม่ำเสมอ ดังเช่นในนวนิยายที่อาจารย์สมติและอาตงมักจะพูดถึงเรื่องธรรมะ และการทำความดีความงามความดีอยู่เสมอ แต่ในส่วนของไสยศาสตร์ทำให้คนเชื่อว่า ตนเองมีอำนาจในการควบคุมอำนาจลึกลับต่างๆโดยการพึ่งหมอไสยศาสตร์เพื่อประโยชน์ของตน ไสยศาสตร์ไม่ว่าจะสายขาวสายดำล้วนจัดเป็นอวิชาทั้งสิ้น แต่ยังมีความต่างตรงที่สายขาวมักเน้นกำกับด้วยพุทธคุณจึงสอนให้ผู้ที่มีความศรัทธา นับถือว่าต้องอยู่ในศีล ส่วนสายดำนั้นผู้สร้างเครื่องรางวัตถุจะจัดหาจากของที่เชื่อว่าแรง เช่น ดินป่าช้า ตะปูตอกโลง น้ำมันจากศพ หรือของไม่ดีต่างๆ ตามแต่วิชาของบุคคลนั้นๆ นวนิยายเรื่องกรรมกรรมได้นำเสนอเรื่องคุณไสยหรือเสน่ห์ยาแฝดให้ผูกกับการคิดดี ทำดี พุทธิ ด้วยเหตุผลที่ว่าไม่ช้าก็เร็วของพวกนี้เมื่อทำแล้วย่อมมีวันเสื่อมคลาย หากแต่เราทำความดีเสมอมันจะช่วยหนุนนำให้เสน่ห์ของเราอยู่กับตัวไม่มีวันเสื่อมคลาย นี่จึงเป็นกุศโลบายสำหรับคนที่จิตใจอ่อนแอ ขาดที่พึ่งทางใจที่ได้ไปข้องเกี่ยวกับคุณไสยโดย

ไสยศาสตร์เป็นเรื่องการใช้อำนาจลึกลับ เพื่อผลประโยชน์ของตัวผู้กระทำเพียงฝ่ายเดียวเพื่อให้ได้สิ่งของที่ตนปรารถนา เป็นการสร้างบาปขึ้นไม่ใช่วิถีปฏิบัติเพื่อผลระยะยาวที่ทำให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข และเพื่อความหลุดพ้น ซึ่งในนวนิยายเราจะเห็นหมอก่อนเตือนเรณูเสมอว่า

...ของอย่างนี้จะมดใจและกายคนได้เพียงชั่วคราว ความดีเท่านั้นที่จะมดคนเป็นสามิได้ทั้งตัวและหัวใจ อีกทั้งของขลังก็มีวันหมดอายุและวันเสื่อมคลายลง หากคิดแต่เรื่องชั่วหรือทำแต่ความเลว โดยที่ไม่สร้างบุญกุศลของก็จะเสื่อมตามความชั่ว... (กรรมกรรม,2560.น.364)

อย่างไรก็ตามผู้ประพันธ์ได้แสดงให้เห็นถึงปมหรือผู้ที่นับถือไสยศาสตร์โดยชี้ให้เห็นว่าไสยศาสตร์เป็นสิ่งที่ไม่ดีไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวแม้ทำแล้วจะปฏิบัติดีก็ตามแต่ก็ถือว่าเป็นการก่อเวรก่อกรรมขึ้นไม่จบสิ้น และยังเป็นการสร้างบาป ซึ่งสามารถอนุมานได้ว่า ผู้ประพันธ์อาจไม่เห็นด้วยกับค่านิยมการนับถือในเรื่องของไสยศาสตร์

สรุปและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ผลการศึกษาพบว่า มีภาพสะท้อนสังคมทั้งหมด 3 ด้าน คือ ภาพสะท้อนสังคมด้านครอบครัว ภาพสะท้อนสังคมด้านเศรษฐกิจ และภาพสะท้อนสังคมด้านศาสนา หลังจากผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ แล้ว ได้นำมาสรุปและอภิปรายผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ มีผลวิจัยดังนี้

การศึกษาภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายเรื่องกรงกรรม ประกอบด้วยภาพสะท้อนสังคม 3 ด้าน ดังนี้

1. ภาพสะท้อนสังคมด้านครอบครัว การเดินเรื่องของครอบครัวเสนอถึงมุมมองของความเป็นอยู่ซึ่งสะท้อนให้เห็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านครอบครัว โดยแสดงถึงปัญหาภายในครอบครัวที่เป็นส่วนหนึ่งในการปลูกฝังพฤติกรรม ความเป็นคนดี คนชั่วให้กับสมาชิกภายในบ้าน ซึ่งภาพสะท้อนที่แสดงออกนั้นเป็นสาเหตุหลักถึงปัญหาภายในจิตใจที่สร้างปมให้กับตัวละครและสร้างปัญหาภายในบ้าน โดยมีเรื่องทัศนคติของคนเชื้อสายจีนที่มองคนไทยแท้เป็นคนไม่เอาการเอางานและบริหารชีวิตครอบครัวไม่ได้ จนนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างแม่สามีที่เป็นคนเชื้อสายจีนและลูกสะใภ้ที่เป็นคนไทยแท้ ในเรื่องของผลกระทบของครอบครัวที่มีฐานะยากจนก็สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของคนชั้นล่างที่ต้องดิ้นรนต่อสู้กับชีวิตด้วยสภาวะจำกัดทางสังคมหลาย ๆ ด้าน จนไปสู่อาชีพโสเภณีในที่สุด อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงเรื่องของชาติกำเนิดอันเพียบพร้อม ที่ไม่สามารถเป็นสิ่งชีวิตได้ถึงคุณงามความดีภายในจิตใจของคน นวนิยายแสดงให้เห็นว่า ย่อมมองคนแค่เพียงเปลือกนอกเพราะท้ายสุดแล้วชาติกำเนิดไม่ใช่สิ่งที่กำหนดวิถีชีวิต อีกทั้งยังสะท้อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นภายในบ้านที่เห็นกันได้ภายในครอบครัวที่มีฐานะเป็นส่วนใหญ่ คือ การบงการชีวิตลูกจนพังพินาศ เพราะความคิดของตนในการเลือกสิ่งที่ดีที่สุดในลูก ท้ายสุดผลลัพธ์กลายเป็นตราบาปให้กับชีวิตของลูกในที่สุด แต่ถึงอย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีการสะท้อนถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว แต่ผู้ประพันธ์ก็ยังคงแสดงให้เห็นถึงสถานภาพของการเป็นบุตรที่ดีที่จะนำไปสู่ความเจริญของชีวิต

ด้านวิถีชีวิต ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ ในช่วงปี พ.ศ. 2510 ที่มีความเจริญรุ่งเรืองและมีชาวจีนที่เป็นพันธมิตรสำคัญในการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ มีการปะปนของคนจีนและคนไทยเชื้อสายจีนเกิดขึ้น จึงทำให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ของอำเภอชุมแสงที่มีความคึกคักทางการค้าและระบบค้าขาย อีกทั้งยังสะท้อนถึงความสำคัญของการคมนาคมทางน้ำที่เป็นเส้นทางหลักในการขนถ่ายสินค้าระหว่างภาคและการค้าขาย จึงทำให้การเดินทางโดยใช้เรือเป็นทางสัญจรหลัก เป็นการชี้ให้เห็นว่าถนนหนทางบนบกยังไม่เจริญมากนักและยานพาหนะทางบกก็ยังมีน้อย การสะท้อนถึงสภาพชีวิตของการรับอิทธิพลความทันสมัยจากเมืองหลวงก็ปรากฏให้เห็นผ่านนวนิยาย ที่เริ่มมีวัฒนธรรมการแต่งตัวแพร่กระจายเข้าสู่ชนบทในยุคสมัยนั้น

2. ภาพสะท้อนสังคมด้านเศรษฐกิจ ผู้ประพันธ์ได้สะท้อนให้เห็นถึงเศรษฐกิจไทยช่วง พ.ศ. 2503 - 2516 วรรณกรรมเป็นนวนิยายที่ถูกสร้างขึ้นในปี 2510 ซึ่งตรงกับยุคของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ กล่าวคือ เป็นเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ใน พ.ศ. 2503 เป็นต้นมา เศรษฐกิจแบบทุนนิยมส่งผลกระทบต่อการผลิตและการส่งออกสินค้าในไทยเป็นอย่างมาก ทำให้มีผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากนโยบายของจอมพลสฤษดิ์ คือ นายทุนพ่อค้าเงิน ซึ่งในนวนิยายหมายถึง ครอบครัวอัครรุ่งเรืองกิจ ที่เป็นนายทุนกิจการค้าข้าวและโรงสี นอกจากนี้ผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจจากนโยบายของจอมพลสฤษดิ์ มีผู้ที่ได้รับความลำบากจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวคือ มีคนจำนวนหนึ่งที่ถูกผลกระทบทำให้ไม่มีทางเลือกในการดำเนินชีวิต คนเหล่านั้นต้องดิ้นรนเพื่อที่จะทำให้ชีวิตอยู่รอด ซึ่งในนวนิยายหมายถึง ครอบครัวของเรณูที่เธอต้องออกมาขายบริการเพื่อทำให้ชีวิตของคนยากจนอย่างเธอต้องดิ้นรนเอาตัวรอด โดยพึ่งพิงการขายบริการ ถึงแม้ว่าจะถูกประณามว่าขายชาติ ในเมื่อชาติไม่เคยให้อะไรกับเขา ทำให้เขาสิ้นเนื้อประดาตัว จึงไม่มีความจำเป็นอะไรที่จะไม่ทำ เพราะมันก็เป็นอาชีพที่หาเลี้ยงปากท้องได้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นสังคมทุนนิยมที่ให้ความสำคัญกับเงินตรา สาเหตุมาจากนายทุนที่ได้รับผลประโยชน์จากรัฐบาลจึงใช้ผลประโยชน์ขูดรีดคนยากจน

นวนิยายได้ฉายภาพผู้คนในยุคจอมพลถนอม กิตติขจร ภายหลังจากยุคของจอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์ ช่วงปี พ.ศ.2510 ที่ว่า เรณูคือภาพตัวแทนของคนชายขอบ ชาวนาที่ไร้ที่ดินทำกิน ครอบครัวแตกแยกจนทำให้เรณูต้องมาเป็นหญิงขายบริการในตาคลี ในยุคนั้นเป็นฐานทัพของอเมริกาในการส่งทหารเข้าร่วมสงครามเวียดนาม ในช่วงนั้นสหรัฐอเมริกาได้เลือก อ.ตาคลี จ.นครสวรรค์ เป็นหนึ่งในที่ตั้งฐานทัพและทำให้บรรยากาศอำเภอนี้ตึกคัก ผู้คนหลายคนมุ่งหน้าไปที่ตาคลีเพื่อหวังจะกอบโกยเงินจากสกุลดอลลาร์ จึงทำให้อาชีพขายบริการเฟื่องฟูขึ้นมาในทันที อีกทั้งเป็นช่วงเริ่มต้นของการออกแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 พ.ศ. 2504 – 2509 ต่อเนื่องไปยังแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2510 – 2514 การส่งทหารอเมริกันเข้ามารบและมาสอนการรบให้กับไทย

3. ภาพสะท้อนสังคมด้านศาสนาและความเชื่อ คนไทยส่วนใหญ่ต่างมีความเชื่อความศรัทธาในพุทธศาสนาโดยเฉพาะชาวชนบทที่ให้ความสำคัญกับพระภิกษุและวัด ผู้คนมีความเชื่อว่าการทำบุญจะทำให้ตนและครอบครัวพบกับความสุขความเจริญต่อไป รวมถึงภาพสะท้อนเกี่ยวกับความเชื่อของพระพุทธศาสนาในเรื่องการบวชอย่างเห็นได้ชัดในเรื่องของการให้ลูกชายบวชเพื่อตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ เชื่อว่าการบวชเป็นขนบธรรมเนียมที่ปฏิบัติสืบทอดต่อกันมาของคนไทยอีกทั้งได้บุญได้กุศลมหาศาล และยังได้เกาะชายผ้าเหลืองลูกขึ้นสวรรค์ และผู้บวชเองก็มีความเชื่อว่าการบวชเป็นการทดแทนพระคุณบุพการี รวมถึงเรื่องกฎแห่งกรรมที่สะท้อนให้เห็นถึงเหตุและผลของการกระทำของมนุษย์ที่ว่าใครกระทำความกรรมอันใดไว้ผู้กระทำนั้นจะต้องเป็นผู้รับผลของกรรมนั้นเสมอ เมื่อทำบาปไปแล้วการทำบุญกุศลมากมายไม่สามารถมาลบล้างบาปที่เคยก่อขึ้นเอาไว้ได้บุญก็อยู่ส่วนบุญบาปก็อยู่ส่วนบาป กรรมที่เคยสร้างไว้ก็ต้องชดใช้ และยังมีในเรื่องความเชื่อของคนไทยส่วนใหญ่ที่มีความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ อำนาจเหนือธรรมชาติ เป็นเรื่องของการใช้อำนาจลึกลับ เพื่อผลประโยชน์ของ

ตัวผู้กระทำเพียงฝ่ายเดียว การทำคุณไสยถือเป็นการสร้างบาปขึ้นไม่ใช่วิถีปฏิบัติเพื่อผลระยะยาวที่ทำให้เกิดความร่มเย็นเป็นสุข เป็นสิ่งที่ไม่ควรเข้าไปยุ่งเกี่ยวแม้ทำแล้วจะปฏิบัติดีก็ตามแต่ก็ถือว่าเป็นการสร้างบาป ก่อเวรก่อกรรมขึ้นไม่จบสิ้น

อภิปรายผล

จากการศึกษาการวิเคราะห์ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม พบว่า ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ภาพสะท้อนสังคมด้านครอบครัว ภาพสะท้อนสังคมด้านเศรษฐกิจ และภาพสะท้อนสังคมด้านศาสนา ผู้ประพันธ์แสดงทัศนะที่สะท้อนให้เห็นถึงสัจธรรมของมนุษย์ และความเป็นไปของคนในสังคม โดยนำเสนอผ่านนวนิยายที่ทำหน้าที่เป็นกระจกเงาสะท้อนสังคม ดังที่ ดวงมน จิตรจำนงค์ (2523 : 56 – 58) กล่าวว่า วรรณกรรมนั้นย่อมสะท้อนให้เห็นภาพสะท้อนสังคมเพราะว่าสังคมมีส่วนเสริมสร้างจินตนาการและความรู้สึกของนักประพันธ์ อีกทั้งสังคมยังมีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของกวี โดยการสร้างวรรณกรรมอาจเกิดจากจินตนาการ ประสบการณ์ หรือได้รับกระแสความคิดของจากสังคมหรือวัฒนธรรมอื่นๆ จึงทำให้วรรณกรรมเป็นเครื่องมือสื่อสารความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์อย่างหนึ่ง และจะโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตาม กวีย่อมแสดงทัศนะของเขาผ่านทางวรรณกรรม การศึกษาวรรณกรรมตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบันย่อมเป็นหนทางที่จะเห็นพัฒนาการทางสังคมและวิวัฒนาการของวัฒนธรรมในแต่ละยุคได้

ภาพสะท้อนสังคมด้านครอบครัว ผู้ประพันธ์ได้สะท้อนถึงมุมมองเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมของคนเชื้อสายจีนอย่างชัดเจนตามสภาพความเป็นจริง โดยนำเสนอถึงค่านิยมด้านประเพณีของการแต่งงานในครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีน ที่มีมุมมองว่าบุคคลที่จะสามารถเป็นสามีในครอบครัวของจีนได้นั้น จำเป็นต้องมีคุณสมบัติเชื้อสายจีนเหมือนกันเพื่อเป็นการสืบทอดวงศ์ตระกูลและเป็นคุณสมบัติหนึ่งที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของชีวิตคู่ ซึ่งทำให้เห็นว่าอิทธิพลของค่านิยมในสังคมมีผลต่อทัศนะของมนุษย์ ดังที่ ธีราภรณ์ นาคพิน (2522) ได้กล่าวไว้ว่า ค่านิยมเป็นพื้นฐานทางจิตใจของมนุษย์อย่างหนึ่งและเป็นข้อปฏิบัติต่าง ๆ ที่ใช้ยึดถือในการดำเนินชีวิต เป็นข้อปฏิบัติที่มนุษย์เชื่อว่ามีค่าที่สุดสำหรับชีวิตของตน และเป็นพลังจูงใจที่จะทำให้สังคมสามารถตัดสินใจ ประเมินคุณค่าว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่พึงประสงค์ ค่านิยมจึงกลายเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์และเป็นส่วนที่ทำให้คนตัดสินใจเลือกปฏิบัติโดยเห็นว่าถูกต้องและเหมาะสม รวมไปถึงการสะท้อนถึงประเพณีการคลุมถุงชนของยุคสมัยนั้น ที่เป็นเรื่องที่เกิดขึ้นโดยปกติของคนไทยที่มีฐานะร่ำรวยและคนเชื้อสายจีน เกิดขึ้นเพื่อเป็นการรักษาสถานะทางสังคมให้กับครอบครัว ดังที่ เทพชู ทับทอง (2546) กล่าวว่าไว้ว่าประเพณีการคลุมถุงชน เป็นการจับคู่ชายและหญิง โดยที่พ่อทั้งสองฝั่งมีความเห็นตรงกันว่าเหมาะสมและบังคับให้ออกเรือนเป็นคู่สามีภรรยา โดยที่ทั้งสองฝ่ายไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือออกความเห็นได้

อีกทั้งผู้ประพันธ์ยังเสนอถึงมุมมองของภาพสะท้อนครอบครัวที่มีฐานะยากจนที่นับว่าเป็นปัญหาหลักของตัวละคร ทำให้ตัวละครต้องดิ้นรนต่อสู้กับชีวิตด้วยสถานะจำกัดทางสังคมในหลายๆ ด้านจนไปสู่อาชีพโสเภณีในที่สุด ทำให้เห็นถึงขีดจำกัดของชีวิตไร้สิทธิต่อชะตาชีวิตของตนเอง

ด้านวิถีชีวิต พบได้ว่าผู้ประพันธ์ชี้ให้เห็นถึงชีวิตของคนไทยและคนเชื้อสายจีนที่ปะปนกันอยู่ในอำเภอลุมพุกของยุคสมัย พ.ศ.2510 เป็นผลมาจากเศรษฐกิจของยุคนั้นที่มีคนจีนเป็นฟันเฟืองในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจทำให้ในอำเภอมุ่งมีความคึกคักทางการค้า มีการติดต่อค้าขายกันผ่านทางคมนาคมทางน้ำ โดยสะท้อนถึงวิถีชีวิตความผูกพันของคนไทยและคนเชื้อสายจีนผ่านวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ดรีคิลป์ บุญขจร (2523 : 6 - 10) กล่าวว่า สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมและนักเขียน เนื่องจากนักเขียนอยู่ในสังคมจึงย่อมได้รับอิทธิพลในหลาย ๆ ด้าน ทั้งด้านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา ปรัชญาและการเมือง รวมไปถึงเศรษฐกิจที่สามารถกำหนดแนวโน้มของวรรณกรรมนักเขียน การถ่ายทอดวรรณกรรมจึงมีความจริงทางสังคมสอดแทรกอยู่โดยปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมเป็นสิ่งที่นักเขียนตั้งใจเสนอเรื่องเรื่องราว สังคม วัฒนธรรมและความขัดแย้งต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาในสังคม

ภาพสะท้อนสังคมด้านเศรษฐกิจ ผู้แต่งได้อธิบายเกี่ยวกับเศรษฐกิจในสมัย พ.ศ. 2510 ผ่านการประกอบอาชีพของตัวละครในนวนิยาย ซึ่งเศรษฐกิจในนวนิยายได้กล่าวถึงช่วง พ.ศ. 2503-2516 ซึ่งตรงกับยุคของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ที่มีคำขวัญว่า “งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข” คำขวัญนี้สะท้อนให้เห็นภาพของอำนาจรัฐที่กดทับประชาชน แต่เอื้อประโยชน์ต่อนายทุนกลุ่มธุรกิจ กล่าวคือ ผู้เป็นนายทุนกลุ่มธุรกิจ จะได้รับประโยชน์จากนโยบายนี้มาก ทำให้ผลประโยชน์ทั้งหมดตกมาอยู่ที่นายทุนเพียงผู้เดียว ทำให้คนเหล่านี้มีแต่ได้กับได้หน้าที่การงานของพวกเขาก็อยู่ในแนวหน้าของสังคม เป็นที่ยอมรับและให้เกียรติจากผู้คน ฐานะการเงินของคนเหล่านี้ก็เป็นผู้ที่ร่ำรวยเงินทอง ที่ดิน ทั้งสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ในครอบครองทั้งหมด ในทางกลับกันอำนาจรัฐที่กดทับประชาชน ทำให้ประชาชนทั่วไปที่ไม่มียศถาบรรดาศักดิ์ใดๆ ต้องมีชีวิตที่ลำบาก ขัดสน ยากจนข้นแค้นมาก ทำให้คนเหล่านี้ไม่มีโอกาสเลือกในการประกอบอาชีพที่ดี ที่ได้รับการยอมรับจากสังคม บางคนไม่มีทางเลือกจนต้องออกมาทำงานเป็นหญิงขายบริการ แม้ว่าจะถูกสังคมประณามหรือครหานินทาก็ตามแต่คนเหล่านั้นหาได้วันเกรงไม่ เขาต้องจำนนในอาชีพนี้เพื่อที่จะหาเงินมาดำรงชีวิตต่อไป เหตุการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นภาพของคนในสังคมสองฝ่ายที่มีชีวิตแตกต่างกันมาก เนื่องจากเศรษฐกิจในสมัยนั้นเป็นตัวขับเคลื่อนมนุษย์ให้ใช้ชีวิตแตกต่างกันไป ดังที่ วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา (2562) ได้สะท้อนให้เห็นว่า ช่วงเวลาในนวนิยายเป็นการอธิบายโลกทัศน์ของสังคมไทยสมัยสงครามเย็นที่ถูกปกครองโดยจอมพลเผด็จการ ในขณะเดียวกัน ฉากหลังของนวนิยายได้ฉายภาพรุ่มรวยที่สุดท้ายของคนจีนเชื้อสายหมอนไบก่อนการก้าวขึ้นสู่อำนาจของคนชั้นกลางใหม่ที่มีฐานะมาแล้ว รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ใช้การพัฒนาเป็นเครื่องมือในการจัดการกับภัยคอมมิวนิสต์ไปพร้อมกับการสร้างความมั่นคงให้กับตนเอง

นอกจากนี้ในนวนิยายยังสะท้อนภาพผู้คนในยุคจอมพลถนอม กิตติขจร ภายหลังจากยุคของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ช่วงปี พ.ศ. 2510 ที่ว่า ภาพตัวแทนของคนชายขอบ ชาวนาที่ไร้ที่ดินทำกิน ครอบครัวแตกแยกจนทำให้ต้องมาเป็นหญิงขายบริการในตาคลี ในยุคนั้นเป็นฐานทัพของอเมริกาในการส่งทหารเข้าร่วมสงครามเวียดนาม ในช่วงนั้นสหรัฐอเมริกาได้เลือก อ.ตาคลี จ.นครสวรรค์ เป็นหนึ่งในที่ตั้งฐานทัพและทำให้บรรยากาศอำเภอนี้ตึกคัก ผู้คนหลายคนมุ่งหน้าไปที่ตาคลีเพื่อหวังจะกอบโกยเงินจากสกุลดอลลาร์ จึงทำให้อาชีพขายบริการเฟื่องฟูขึ้นมาในทันที อีกทั้งเป็นช่วงเริ่มต้นของการออกแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 1 พ.ศ. 2504 – 2509 ต่อเนื่องไปยังแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2510 – 2514 การส่งทหารอเมริกันเข้ามารบและมาสอนการรบให้กับไทย วิชัย เทียนถาวร (2561)

ภาพสะท้อนสังคมด้านศาสนาและความเชื่อ และความเชื่อที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ทำให้พบว่า คนไทยส่วนใหญ่ต่างมีความเชื่อความศรัทธาในพุทธศาสนาซึ่งเป็นแนวทางการประพฤติดีและความคิดที่ถูกต้องดีงาม ดังที่ ดวงเดือน พันธุนาวิโนและเพ็ญแข ประจันปัจนิก (2520) กล่าวว่า ศีลธรรมทางพระพุทธศาสนาโดยเกี่ยวข้องกับมาตรฐานและความดีงามของสังคม การปฏิบัติตนตามศีลธรรมทางศาสนาและค่านิยมของคนในสังคมเดียวกันที่ได้ให้การสนับสนุนว่าการกระทำเหล่านั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องและดีงาม ดังนั้นภาพสะท้อนด้านศาสนาผ่านวรรณกรรมเป็นการสะท้อนให้ผู้อ่านเห็นถึงทัศนะของตัวละครต่อด้านศีลธรรม ข้อปฏิบัติต่างๆ และการเคารพกฎระเบียบของสังคมที่แสดงผ่านพฤติกรรมของตัวละคร

วัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อความคิดและพฤติกรรมของมนุษย์เป็นอย่างมากคือ ความเชื่อ ดังที่ ธวัช ปุณโณทก (2530) กล่าวไว้ว่า สังเกตเห็นได้ว่ามนุษย์ในสังคมเดียวกันมักมีความเชื่อคล้ายกัน อันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมที่เป็นสิ่งขัดเกลาให้คนในสังคมกลุ่มนั้นยึดถือสืบทอดความเชื่อเดียวกันต่อ ๆ กันมาจนกลายเป็นวัฒนธรรมความเชื่อของคนกลุ่มนั้น ความเชื่อในแง่ของพลังเหนือธรรมชาติ คือ การยอมรับสิ่งที่เกิดจากจิตใต้สำนึกต่อพลังอำนาจเหนือธรรมชาติที่ให้ผลดีและผลร้ายต่อมนุษย์ โดยไม่จำเป็นต้องผ่านข้อพิสูจน์ว่าความเชื่อเหล่านั้นเป็นจริงหรือไม่ ไม่เพียงแต่ความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม ภูตผีปีศาจ ไสยศาสตร์แต่รวมไปถึงปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่มนุษย์ยอมรับนับถืออีก ดังนั้น ภาพสะท้อนความเชื่อผ่านวรรณกรรมเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์ผ่านความเชื่อหรือความรู้สึกนึกคิดที่เกิดอยู่ภายใต้จิตสำนึกของบุคคลนั้นๆ โดยพฤติกรรมเหล่านั้นตั้งอยู่บนพื้นฐานของการยอมรับและปราศจากเหตุผลหรือข้อพิสูจน์ใดๆ ผ่านพฤติกรรมของตัวละครในวรรณกรรม และความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ความเชื่อในเรื่องอำนาจเหนือธรรมชาติที่พบว่ามนุษย์เข้าไปข้องเกี่ยวกับไสยศาสตร์มนต์ดำก็เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนปรารถนาแต่ไม่สามารถนำมาซึ่งทางที่ถูกต้องตามธรรมชาติได้ จึงต้องพึ่งเวทมนตร์คาถาหรือไสยศาสตร์ที่มองไม่เห็น และเป็นสิ่งที่ผิดศีลธรรมทางพุทธศาสนาของสังคม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัยภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม สามารถนำไปเป็นแนวทางหรือวิธีแก้ไขปัญหาการดำเนินชีวิตของคนในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

2. ผลการวิจัยภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม สามารถเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่ต้องการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับภาพสะท้อนสังคม

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษานวนิยายและวรรณกรรมประเภทอื่นๆ เพิ่มเติม เพื่อศึกษาการเปรียบเทียบและทำให้เกิดความหลากหลายของภาพสะท้อนสังคมที่นำมาทำการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

เจตนา นาควัชระ. (2514). *วรรณคดีวิจารณ์และการศึกษาวรรณคดีวรรณไวทยากร*. กรุงเทพฯ: โครงการตำรา

สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.

ดวงเดือน พันธุนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจนิกร.(2520) *จริยธรรมของเยาวชนไทย*. [เว็บไซต์].

สืบค้นจาก <http://bsri.swu.ac.th/abstract/abs21.htm>

ดวงมน จิตรจำนงค์. (2532). *สุนทรียภาพในภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม.

ตรีศิลป์ บุญจจร. (2523). *นวนิยายกับสังคมไทย พ.ศ. 2457 – 2500*. กรุงเทพฯ: บางกอกพิมพ์.

เทพชู ทับทอง. (2546). *ผู้หญิงไทยในอดีต*. กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.

ธวัช ปุณโณทก. (2530). *ความเชื่อพื้นบ้านอันสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในสังคมอีสานในวัฒนธรรมพื้นบ้าน*.

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธีราภรณ์ นาคพิน. (2522). *ค่านิยมไทยเปลี่ยนได้อย่างไร*. วารสารวัฒนธรรมไทย, 16(1), 317.

นิพนธ์ เทียงธรรม. (2560). *กรงกรรม*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.

เปลื้อง ณ นคร. (2535). *ศิลปะแห่งการประพันธ์*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

พรรณณี บัวเล็ก. (2549). *โครงสร้างระบบบงกส์กำเนิดและวิถีชีวิตของชนชั้นแรงงานรับจ้างในประเทศไทย*

ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 ถึง คริสต์ศตวรรษที่ 19. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

วิชัย เทียนถาวร. (2561). *สภาพศก.ภายใต้แผนพัฒนาศก.และสังคมแห่งชาติ ยุค จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์.*

บทความ.มติชนออนไลน์.

วิวัฒน์ เลิศวิวัฒน์วงศา.(2562, 14 ธันวาคม). *บันทึกสั้นถึงกรรมกรรม.* [เว็บไซต์].

สืบค้นจาก <https://themomentum.co/krong-karma-ep-1-5/>

สกินเนอร์ จี วิลเลียม. (2548). *สังคมจีนในประเทศไทยประวัติศาสตร์เชิงวิเคราะห์.* กรุงเทพฯ:

มูลนิธิโตโยต้า.

สีทธา พิณีจภูวดล และนิตยา กาญจนะวรรณ. (2520). *ความรู้ทั่วไปทางวรรณกรรมไทย.* กรุงเทพฯ: ดวงกมล.

สถานภาพและความขัดแย้งของตัวละครหญิงในครอบครัวปิตาธิปไตยที่สะท้อนผ่านละครโทรทัศน์ “มงกุฎดอกส้ม” และ “ดอกส้มสีทอง”

ณัชชารัชต์ พูนทอง¹ การะเกด สุวรรณ² ธัญญา ช่วยสงค์³
และบุษกร โกลมตรี⁴

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง สถานภาพและความขัดแย้งของตัวละครหญิงในครอบครัวปิตาธิปไตยที่สะท้อนผ่านละครโทรทัศน์ “มงกุฎดอกส้ม” และ “ดอกส้มสีทอง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานภาพและความขัดแย้งของตัวละครหญิงในครอบครัวปิตาธิปไตยที่มีแนวคิดชายเป็นใหญ่ซึ่งคณะผู้วิจัยได้เลือกละครเรื่อง “มงกุฎดอกส้ม” และ “ดอกส้มสีทอง” โดยละครทั้ง 2 เรื่อง ได้มีการถ่ายทอดแนวคิดปิตาธิปไตยภายในครอบครัวได้อย่างเด่นชัด

ผลการวิจัยพบว่าครอบครัวชายเป็นใหญ่ส่งผลต่อสถานภาพและความขัดแย้งของตัวละครหญิงดังนี้ (1) สถานภาพและความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร ได้แก่ สถานภาพภรรยาและความขัดแย้งระหว่างภรรยาด้วยกัน สถานภาพภรรยาและความขัดแย้งระหว่างภรรยากับสามี สถานภาพบุตรและความขัดแย้งระหว่างบุตรกับมารดา และ สถานภาพมารดาและความขัดแย้งระหว่างมารดากับบุตร (2) สถานภาพและความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับสังคม ได้แก่ สถานภาพภรรยากับความขัดแย้งในสังคมครอบครัวจีน (3) สถานภาพและความขัดแย้งในใจของตัวละคร ได้แก่ สถานภาพภรรยาและความขัดแย้งในใจของตัวละคร สถานภาพบุตรและความขัดแย้งในใจของตัวละคร และ สถานภาพมารดาและความขัดแย้งในใจของตัวละคร

สถานภาพและความขัดแย้งของตัวละครหญิงในครอบครัวปิตาธิปไตยที่สะท้อนผ่านละครโทรทัศน์ “มงกุฎดอกส้ม” และ “ดอกส้มสีทอง” จึงสะท้อนให้เห็นถึงสถานภาพภรรยา มารดา และบุตรที่ต้องจำนนต่ออำนาจปิตาธิปไตยโดยไม่มีทางออก ผู้ที่ขัดแย้ง ต่อต้าน หรือต้องการออกจากอำนาจดังกล่าวแล้วแต่พบกับจุดจบที่เลวร้ายคือการถูกตราหน้าจากสังคม การเสียสติและความตาย

คำสำคัญ: สถานภาพ ความขัดแย้ง ตัวละครหญิง ปิตาธิปไตย ละครโทรทัศน์

¹⁻⁴ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาและภาษาไทยประยุกต์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

⁵ อาจารย์ ดร, ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทนำ

การที่คนจีนอพยพเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทยทำให้คนไทยและคนจีน เกิดความสัมพันธ์ด้านการสืบเชื้อสาย และได้รับอิทธิพลจากคนจีนในหลาย ๆ ด้าน รวมไปถึงค่านิยมที่ได้รับมาจากจีน คือ ค่านิยม “ปิตาธิปไตย” หรือชายเป็นใหญ่ ค่านิยมดังกล่าวเห็นได้ชัดจากสถาบันครอบครัว โดยเฉพาะบทบาทและสถานภาพของเพศหญิง ซึ่งเป็นเพศที่มีข้อจำกัดต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตมากกว่าเพศชาย กล่าวได้ว่า ทศนคติต่อเพศหญิงในครอบครัวคนจีน ถูกจัดกรอบให้เพศหญิงต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ทางสังคมที่เพศชายมักจะมีอำนาจอยู่เหนือเพศหญิงในทุก ๆ ด้าน

ฟรีดแมน (Freedman, Maurice. อ้างในเยาวลักษณ์ เฉลิมเกียรติ. 2542 อ้างถึงใน ฌรงค์กรรม รอดทรัพย์, 2555 : 36-37) ได้กล่าวถึงสุภาชิตจีนว่า “เด็กผู้ชายเกิดมาเพื่อที่จะเข้ามาอยู่ข้างใน ส่วนเด็กผู้หญิงเกิดมาเพื่อจะออกไปอยู่ข้างนอก” หมายความว่า เพศชายเมื่อแต่งงานก็ต้องอยู่ในบ้านของตัวเองเหมือนเดิม ขณะที่เพศหญิงเมื่อแต่งงานก็ต้องออกไปอยู่บ้านฝ่ายชาย

จากสุภาชิตดังกล่าว สะท้อนค่านิยมเกี่ยวกับการถือเพศชายเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นค่านิยมที่แสดงให้เห็นความไม่เสมอภาคระหว่างเพศในสังคมวัฒนธรรมจีนดั้งเดิม โดยค่านิยมปิตาธิปไตยที่ได้รับมาจากจีนดั้งเดิมนั้น ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งภายในครอบครัว และได้รับอิทธิพลมาจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากค่านิยมดังกล่าวส่งผลกระทบต่อสถานภาพของเพศหญิง จากการถูกกดทับโดยเพศชาย นำมาซึ่งความขัดแย้งและความไม่มั่นคงทางสถานภาพของเพศหญิง ดังที่ ดลมนรรจน์ บากา (2540 : 7) ได้ให้ความหมายว่า “สถานภาพเป็นตัวกำหนดบทบาทของบุคคลในสังคม ไม่ว่าจะเป็สถานภาพทางเพศ สถานภาพทางอายุ สถานภาพทางอาชีพ ส่วนสถานภาพทางเพศ จะต้องมืบทบาทตามสถานภาพของเพศที่ได้กำหนดซึ่งรวมสถานภาพของบิดา มารดา” รวมไปถึงสถานภาพสามี ภรรยา

สถานภาพสามี ภรรยา เป็นสถานภาพที่สังคมกำหนดไว้ว่าสามีต้องมืบทบาทหน้าที่เหนือภรรยา ดังสุภาชิตที่ว่า “ผู้ชายเป็นข้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นข้างเท้าหลัง” แสดงให้เห็นว่าสถานภาพสามีเป็นผู้นำ มีหน้าที่จัดการทุกอย่างภายในบ้าน ภรรยาทำหน้าที่เป็นผู้ตาม เช่นเดียวกับสังคมครอบครัวคนจีน ที่มีค่านิยมปิตาธิปไตย เพศชายมีอำนาจเหนือกว่าเพศหญิง เช่น การมีภรรยาได้มากกว่าหนึ่งคน การใช้ความรุนแรง การกระทำเช่นนี้ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในครอบครัวระหว่างภรรยา กับสามี รวมไปถึงสถานภาพภรรยาหลวงที่ขัดแย้งกับภรณยาน้อย เพื่อรักษาสถานภาพและความมั่นคงของตนเอง ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความขัดแย้งที่ถูกครอบงำโดยค่านิยมปิตาธิปไตย

ค่านิยมปิตาธิปไตยได้ถูกนำมาเสนอในรูปแบบที่หลากหลาย ผ่านสื่อต่าง ๆ ที่สะท้อนสภาพของคนในสังคม ดังนั้น จึงได้มีการหยิบยกปัญหาและสภาพสังคมที่เกิดขึ้น โดยนำเสนอในรูปแบบของสื่อละครโทรทัศน์ ละครโทรทัศน์เรื่อง “มงกุฎดอกส้ม” และ “ดอกส้มสีทอง” เป็นละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงมาจากนวนิยายเรื่อง “มงกุฎดอก

ส้ม” และ “ดอกส้มสีทอง” ของ ถ่ายเถา สุจริตกุล ซึ่งผู้เขียนได้นำประสบการณ์ในชีวิตมาถ่ายทอดเป็นนวนิยายสะท้อนสังคม เนื่องด้วยละครทั้ง 2 เรื่องมีเนื้อหาที่สะท้อนสถานภาพและความขัดแย้ง โดยมีฉากหลังเป็นบ้านครอบครัวคนจีนอันเต็มไปด้วยปมขัดแย้ง ความอิจฉาริษยา และการแก่งแย่งชิงดีของเหล่าของเหล่าภรรยา เพื่อความเป็นใหญ่นี้ ที่อยู่ภายใต้ระบบปิตาธิปไตย หรือ แนวคิดชายเป็นใหญ่ สะท้อนให้เห็นถึง ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างเพศชายและเพศหญิง ทำให้ “มงกุฎดอกส้ม” และ “ดอกส้มสีทอง” อัดแน่นไปด้วยเรื่องราวที่เข้มข้นชวนติดตาม อีกทั้งมีนักแสดงนำมากความสามารถจึงทำให้ได้รับรางวัลมากมาย ดังตัวอย่าง ผู้ประพันธ์ได้รับรางวัล “นราธิป” ซึ่งเป็นรางวัลเกียรติคุณที่มอบให้กับนักเขียนและบรรณาธิการอาวุโส และบทละครดังกล่าวได้รับรางวัลบทละครโทรทัศน์ยอดเยี่ยม จากคมชัดลึกอวอร์ด ครั้งที่ 9 ประจำปี พ.ศ.2554 จนกลายเป็นกระแสทำให้ผู้ชมให้ความสนใจและกล่าวถึงในสื่อสังคมออนไลน์อย่างกว้างขวาง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสถานภาพและความขัดแย้งของตัวละครหญิงที่สะท้อนผ่านละครโทรทัศน์ เรื่อง “มงกุฎดอกส้ม” และ “ดอกส้มสีทอง” เพื่อที่จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับสังคมชายเป็นใหญ่ อันจะทำให้เข้าใจสถานภาพและความขัดแย้งของตัวละครหญิงที่ต้องอาศัยภายใต้สังคมชายเป็นใหญ่ในครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีน เพื่อให้คนในสังคมได้ตระหนัก และเห็นใจสถานภาพของผู้หญิงส่งผลทำให้เกิดการลดทอนอำนาจปิตาธิปไตยและคลี่คลายความขัดแย้งต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อวิเคราะห์สถานภาพและความขัดแย้งของตัวละครผู้หญิงที่สะท้อนผ่านละครโทรทัศน์ “มงกุฎดอกส้ม” และ “ดอกส้มสีทอง”

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อเป็นแนวทางให้แก่ผู้ที่ศึกษาเข้าใจสถานภาพและความขัดแย้งของตัวละครผู้หญิงในครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนภายใต้แนวคิดปิตาธิปไตย ที่สะท้อนผ่านละครโทรทัศน์เรื่อง “มงกุฎดอกส้ม” และ “ดอกส้มสีทอง”
2. เพื่อเป็นแนวทางให้แก่ผู้ที่ศึกษาเข้าใจวิถีชีวิตและค่านิยมของคนไทยเชื้อสายจีนภายใต้แนวคิดปิตาธิปไตยที่สะท้อนผ่านละครโทรทัศน์เรื่อง “มงกุฎดอกส้ม” และ “ดอกส้มสีทอง”

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยศึกษาสถานภาพและความขัดแย้งที่ปรากฏในละครเรื่อง “มงกุฎดอกส้ม” และ “ดอกส้มสีทอง” โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการดูละครโทรทัศน์เรื่อง “มงกุฎดอกส้ม” และ “ดอกส้มสีทอง” จาก Youtube ที่นำละครดังกล่าวมาลงช่อง “keepintouchtwo” และ “Bee Natpon”

คณะผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเรื่อง สถานภาพ ของ Young and Mack (อ้างถึงใน สุกุณา กวินยังยืน. (2552 : 11-13) ได้กล่าวถึงลักษณะของสถานภาพ โดยแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ สถานภาพที่ได้มาโดยกำเนิด และ สถานภาพในการกระทำ จากงานวิจัยของคณะผู้วิจัย ได้ใช้ทั้ง 2 ลักษณะ ดังนี้ สถานภาพที่ได้มาโดยกำเนิด คือ สถานภาพบุตร และสถานภาพในการกระทำ โดยแบ่งเป็นสถานภาพการการเป็นมารดา และสถานภาพเป็นภรรยา เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ตัวละครผู้หญิง และการที่ตัวละครมีสถานภาพเช่นนี้ ทำให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่าง ตัวละคร โดยใช้การแบ่งประเภทความขัดแย้งของ สุวคนธ์ จงตระกูล (อ้างถึงใน อมรา ทองใส, 2557 : 6) ที่ได้แบ่ง ประเภทของความขัดแย้งไว้ 5 ประเภท ดังนี้ (1) ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร (2) ความขัดแย้ง ระหว่างตัวละครกับอำนาจเหนือธรรมชาติ (3) ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับธรรมชาติ (4) ความขัดแย้งระหว่าง ตัวละครกับสังคม (5) ความขัดแย้งภายในใจของตัวละคร

คณะผู้วิจัยได้ใช้ประเภทของความขัดแย้ง คือ ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร ความขัดแย้ง ระหว่างตัวละครกับสังคม ความขัดแย้งภายในใจของตัวละคร เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ตัวละครผู้หญิง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้แนวคิดปิตาธิปไตยหรือชายเป็นใหญ่มาช่วยในการตีความเพื่อทำให้เกิดความเข้าใจ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นอย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น

เมื่อวิเคราะห์และอธิบายตามกรอบแนวคิดที่วางไว้แล้ว ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งและ นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ผลการศึกษา

การศึกษาสถานภาพและความขัดแย้งของตัวละครหญิงในครอบครัวปิตาธิปไตยที่สะท้อนผ่านละคร โทรทัศน์ “มงกุฎดอกส้ม” และ “ดอกส้มสีทอง” พบว่า ตัวละครหญิงที่มีสถานภาพภรรยา มารดา และบุตร มีความขัดแย้งกันระหว่างตัวละครกับตัวละคร ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับสังคม และความขัดแย้งภายในใจ ตัวละคร ดังนี้

1. สถานภาพและความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร

1.1 สถานภาพภรรยาและความขัดแย้งระหว่างภรรยาด้วยกัน : ความขัดแย้งระหว่างภรรยาหลวงกับ ภรรยาหน้าเพื่อรักษาความมั่นคงในสถานภาพภรรยา

แนวคิดปิตาธิปไตยของคนจีน สามีสามารถมีภรรยาได้มากกว่าหนึ่งคน โดยทั่วไปในสังคมคนจีนและผู้หญิง จีนที่มีสถานภาพเป็นภรรยาอมรับแนวคิดดังกล่าว แต่ในละครเรื่อง “มงกุฎดอกส้ม” และ “ดอกส้มสีทอง” สะท้อนภาพตรงข้ามของแนวคิดนี้ โดยแสดงให้เห็นถึงสถานภาพภรรยาหลวงและภรรยาหน้า ที่มีความขัดแย้ง ซึ่งกันและกัน เพื่อแย่งชิงความสำคัญ และความต้องการเป็นที่หนึ่งจากสามี เพราะต้องการรักษาสถานภาพภรรยา ของตนเองไว้

กรอบแนวคิดปิตาธิปไตย เป็นแนวคิดที่สามารถมีภรรยาได้หลายคนอย่างเป็นอิสระ และการมีภรรยาหลายคนนี้ทำให้ผู้หญิงที่มีสถานภาพเป็นภรรยาที่ตกอยู่ภายใต้แนวคิดนี้ จึงเกิดการรักษาสถานภาพของตนเองไว้ ถึงแม้ว่าจะเป็นภาระที่ไม่ถูกต้องหรือเป็นการฝืนใจตนเองก็ตาม เหล่าภรรยาของเจ้าสัวในมงกุฎดอกส้มที่ต้องต่อสู้กันเองเพื่อรักษาความมั่นคงในสถานภาพภรรยา ดังนี้

คุณนายที่ 1 เม่งฮวย ภรรยาหลวง คุณนายเม่งฮวยถึงแม้ว่าจะเป็นภรรยาหลวงซึ่งถือว่ามีสถานภาพมั่นคงแต่ก็เพียงในนามเพราะเจ้าสัวยังคงมีภรรยาใหม่ต่อไปเรื่อย ๆ อีกทั้งไม่ได้มีความสัมพันธ์ลึกซึ้งกับตนแล้ว เธอจึงต้องแสดงพฤติกรรมเพื่อให้ภรณยาน้อยตระหนักในอำนาจของตน ดังตัวอย่าง

“อย่ามาเถียงอ๊วนะ รู้ไว้ด้วย อ๊วนเป็นใคร อ๊วนเป็นผู้ปกครอง ต้องปกครองลือด้วย ลือต้องฟังคำสั่งอ๊วน อ๊วนสั่งสอนต้องฟัง”

(มงกุฎดอกส้ม : ตอนที่ 5)

บทสนทนาข้างต้นแสดงถึงความขัดแย้งระหว่างเม่งฮวยกับภรรยาคนที่สี่ เนื่องจากเธอเข้ามาในฐานะภรรยาคนที่สี่ เพราะความไม่ชอบนิสัยที่ไม่เรียบร้อยและหน้าตาที่สวยงามของภรรยาคนที่สี่ผลจากความขัดแย้งนี้ ทำให้เม่งฮวยมักจะมีปากเสียงกับภรรยาคนที่สี่ เม่งฮวยจึงไม่ชอบในทุกการกระทำของเธอ จึงแสดงอำนาจของการเป็นภรรยาคนแรก และผู้ที่ปกครองทุกอย่างภายในบ้าน

คุณนายที่ 2 เยนหลิง เป็นผู้หญิงที่มีหน้าตาเรียบ ๆ แต่เจ้าสัวรับเข้ามาเป็นภรณยาน้อยเพราะคิดว่าลูกผู้ดีมีตระกูล อย่างไรก็ตามเธอมีเบื้องหลังที่ต้องปิดบังว่าเป็นเพียงแค่ลูกพ่อค้าขายหมูในตลาด ดังนั้นเธอจึงต้องปิดเป็นความลับและหาวิธีกำจัด โดยที่ต่อหน้าแสดงตนเป็นผู้ดี พุดจาเรียบร้อย อ่อนหวาน แต่ลับหลังก็พร้อมที่จะกำจัดทุกคนภายใต้กิริยาเรียบร้อยนั้น เธอแม้มีความขัดแย้งกับ โรส คุณนายที่ 3 เพราะแย่งชิงความสำคัญในการมีลูกก่อนกัน ดังที่โรส เล่าให้คำแก้วฟังว่า

“อ๊วนกับนังเยนหลิงตั้งท้องพร้อม ๆ กัน พออ๊วนตั้งท้องได้ 3 เดือน นังเยนหลิงเนี่ยมันใช้ให้คนใช้เอายามาใส่อาหารให้อ๊วนกิน มันนะลงทุนจ้างหมอฝรั่งให้มาฉีดยาเร่งให้ลูกมันเกิดก่อน มันยอมเสียเงินให้หมอเอาเครื่องมือตึง จนอย่างว่าฉีกขาดไม่มีชิ้นดี ฮ่า ๆ แต่อ๊วนาสนาตึกว่ามัน มันเลยแพ้ว ลูกอ๊วนคลอดก่อนแถมเป็นผู้ชาย ส่วนมันได้ลูกสาว”

(มงกุฎดอกส้ม : ตอนที่ 6)

บทสนทนาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งของเยนหลิงและภรรยาคนที่สาม เธอพยายามทำทุกวิถีทางด้วยวิธีการสกปรก โดยการยืมมือคนอื่นให้กระทำการชั่วร้าย แม้กระทั่งพยายามจะฆ่าเด็กในท้อง และยังยอมทำร้ายตัวเองเพื่อให้ตนได้อยู่เหนือภรรยาคนที่สาม ผลจากความขัดแย้งนี้ ทำให้ทั้งสองคนไม่ลงรอยกัน มีปากเสียงรวมไปถึงทะเลาะตบตีกันบ่อยครั้ง

คุณนายที่ 3 เหมแก้ว หรือ โรส เป็นนางเอกคณะจิวจิน เธอเป็นคนที่สวยที่สุดในบรรดาภรรยาทั้งหมดของท่านเจ้าสัว ยามว่างมักชอบร้องเพลงและร่ายรำอยู่เสมอ ด้วยเหตุนี้เธอจึงรู้จักใช้มารยาทหญิงมาเป็นเครื่องมือเพื่อรักษาสถานภาพความเป็นภรรยาของตน ดังนั้นเธอจึงเป็นที่โปรดปรานของท่านเจ้าสัว สร้างความอิจฉาให้แก่บรรดาภรรยาคนอื่น ๆ อย่างยิ่ง โดยเฉพาะเย็นหลัง คุณนายที่ 2 ทั้งคู่มักจะมีปากเสียงกันเนื่องจากโรสเป็นภรรยาคนล่าสุดของเจ้าสัว ดังตัวอย่าง

“ลื้อนี่มันนางแมงป่องสารพัดพิษจริง ๆ นะ วัน ๆ ไม่เคยคิดเรื่องดี ๆ เลย คิดแต่เรื่องชั่ว ๆ”

(มงกุฎดอกส้ม : ตอนที่ 14)

บทสนทนาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างโรสและภรรยาคนที่สอง ทั้งคู่มักจะมีปากเสียงกันบ่อยครั้ง เหตุเพราะไม่ลงรอยกัน ผลจากความขัดแย้งนี้ทำให้เกิดการกระทบกระทั่งกันทุกครั้ง โรสมักจะชอบพูดจาประชดประชันใส่ภรรยาคนที่ 2 อีกทั้งภรรยาคนที่ 2 เองก็ยังพูดจาเสียดสีใส่โรสกลับมาเช่นกัน

คุณนายที่ 4 คำแก้ว เป็นหญิงสาวชาวเหนือที่เข้ามาเป็นภรรยา เนื่องจากปัญหาทางการเงินของครอบครัว ทั้งด้วยความสวย ความเยาว์วัย อีกทั้งยังเป็นภรรยาที่เพิ่งเข้ามาใหม่ เหตุนี้จึงทำให้ได้รับความสนใจจากเจ้าสัวมากที่สุด จึงทำให้เธอหลงคิดไปว่าตนก็มีอำนาจในฐานะภรรยาเช่นเดียวกัน แต่ความจริงแล้วในครอบครัวคนจีน ภรรยาคนที่ 1 มีอำนาจเหนือภรรยาคนอื่น ๆ เสมอ ดังที่เมงฮวยทำทนายคำแก้วอย่างไม่เกรงกลัว

“คุณนายใหญ่คะ ฉันมีเรื่องจะขอคะ ...ไม่ฉันจะขอนาย”

คำกล่าวของคำแก้วส่งผลให้เมงฮวยโต้กลับไปว่า

“ซูเธอ คิดว่ากลัวรีใจ จะไปฟ้องสวรรค์วิมานไหนก็ไปเลย เชิญ ไม่กลัว”

(มงกุฎดอกส้ม : ตอนที่ 2)

บทสนทนาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างคำแก้วกับภรรยาคนที่หนึ่ง ที่ร้องขอให้ภรรยาคนที่หนึ่งเปลี่ยนคนใช้ให้กับเธอ แต่ก็ไม่ได้รับอนุญาต ภรรยาคนที่หนึ่งไม่แม้แต่จะฟังเสียงของคำแก้วเลยแม้แต่น้อย จึงทำให้เธอหมดความอดทนและเลือกที่จะกล่าวถึงเจ้าสัว เพราะคำแก้วรู้ว่าภรรยาคนที่หนึ่งมีความเกรงต่อเจ้าสัว เนื่องจากเจ้าสัวมีอำนาจเหนือทุกคนในบ้าน เป็นผลให้ภรรยาที่หนึ่งเกิดอารมณ์ฉุนเฉียวและเกลียดชังคำแก้วมากกว่าเดิม

แนวคิดพิตาธิปไตยส่งผลต่อภรรยาทั้งสิ้นของเจ้าสัวคือภรรยาเหล่านั้นล้วนไม่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ยกเว้นคำแก้วกับโรสที่พอมีความสัมพันธ์อันดีอยู่บ้างเนื่องจากโรสเห็นว่าคำแก้วเป็นคนซื่อ ๆ ไม่น่ามีพิษภัย ไว้ใจได้ อีกทั้งโรสต้องการออกจากสถานภาพความเป็นภรณาน้อยจึงไม่คิดเป็นศัตรูกับคำแก้ว

แนวคิดพิตาธิปไตยที่สะท้อนในละคร “มงกุฎดอกส้ม” ยังมีให้เห็นต่อมาในละคร “ดอกส้มสีทอง” ที่ตัวละครภรรยาหลวงและภรณาน้อย **นฤติ กับ เรยา** ก็มีความขัดแย้งเช่นกัน

นฤติเป็นภรรยาหลวงของก้องเกียรติที่บิดาและมารดาของเขาเป็นผู้เลือกให้ ส่วนเรยาเป็นภรรยาเก็บที่ไม่ได้รับการยกย่องออกหน้าออกตา เนื่องจากสังคมไม่ให้การยอมรับ ดังนั้นเรยาจึงพยายามทำทุกวิถีทางเพื่อให้ตนมีความมั่นคง จนใช้วิธีมีลูกเพื่อแย่งชิงสถานภาพภรรยา ทั้งคู่จึงแสดงความขัดแย้งกันดังนี้ เรยาได้กล่าวกับนฤติว่า

“...นี่ลูกชายฉัน ชื่อเด็กชายเกียรติ เจนพาณิชย์สกุล สามีของเราไปไหนซะล่ะ ฉันตั้งใจจะมาพบหน้ากันทั้ง 4 คน 3 คนพ่อแม่ลูก แล้วก็อีกคนหนึ่งที่เป็นคนนอก แต่บังเอิญมีส่วนมาเกี่ยวพันด้วย”

และ

“...คุณเป็นบุคคลที่สามที่เข้ามาสอดแทรกระหว่างชีวิตของพวกเรา คุณอาจจะคิดว่าคุณเป็นเมียตามกฎหมาย แต่มันจะมีความหมายอะไร คุณก็รู้นี่ คุณหย่ากับเขาคุณก็เป็นคนอื่น แต่สำหรับฉัน ถึงฉันจะเลิกกับเขา ยังไง ฉันก็เป็นแม่ของลูกเขา”

คำกล่าวจุ่มใจของเรยาส่งผลให้นฤติได้กลับไปว่า

“...เอาลูกของเธอกลับไป รับรองว่าพ่อของเขาจะตามไปในไม่ช้า แล้วคุณก็จะมีชีวิตครอบครัวสมบูรณ์สามคนพ่อแม่ลูก”

(ดอกส้มสีทอง : ตอนที่ 15)

บทสนทนาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างภรรยาหลวงกับภรณาน้อย ภรรยาหลวงต้องการที่จะหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่ภรณาน้อยพยายามสร้างขึ้นโดยการแสดงตนให้ภรรยาหลวงรับรู้ว่าเป็นภรรยาอีกคน และยังแสดงสถานภาพความเป็นภรณาน้อยโดยการนำลูกที่เกิดจากสามีมายืนยันความเป็นภรรยา เป็นผลให้ทั้งคู่เกิดความไม่ลงรอยกัน

1.2 สถานภาพภรรยาและความขัดแย้งระหว่างภรรยา กับสามี : ความขัดแย้งที่เกิดจากภรรยาทำทนายอำนาจของสามี

แนวคิดปิตาธิปไตยของคนจีนที่เด่นชัด คือ การที่สามีมีอำนาจเหนือภรรยา การกระทำใดก็ตามจำเป็นต้องได้รับการอนุญาตสามีเสมอ อีกทั้งการกระทำสิ่งใดนั้นต้องขึ้นอยู่กับสามีเพียงผู้เดียว ผู้หญิงที่มีสถานภาพเป็นภรรยาทุกคนไม่มีสิทธิ์แม้กระทั่งทำในสิ่งที่ขัดต่อความต้องการของสามีได้ ดังบทสนทนาที่เจ้าสาวบอกกับโบรสว่า

“อย่างนะเหม่แก้ว ลื้อไม่มีสิทธิ์มาหึง หึงไม่ปล่อย ใคร ๆ ก็หึงไม่ปล่อย อ้าวจะมีสักร้อยห้อง ลื้อก็ไม่มีสิทธิ์พูด”

และ

“หยุดนะฮีนางเหม่แก้ว ลื้ออย่ามากำเริบนะ อย่าเลือกมาหึงอ้าว ลื้อไม่มีสิทธิ์ ลื้อไม่ใช่พวกอั้งมือ ลื้อเป็นคนจีน ผัวจะมีเมียเท่าไรก็ได้ ลื้อต้องเจียบ”

(มงกุฎดอกส้ม : ตอนที่ 5)

บทสนทนาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างเจ้าสาวกับโรส ที่สะท้อนอำนาจ ปีศาจไปตยของสังคมคนจีนที่ภรรยาต้องทำตามคำสั่งของสามี จะไปไหนหรือทำอะไรก็ต้องได้รับการอนุญาตจากสามีก่อน และยังไม่มีสิทธิ์หึงสามีไม่ว่าสามีจะมีภรรยาก็คน สภาพสังคมเช่นนี้เป็นผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่างสามีและภรรยา

1.3 สถานภาพบุตรและความขัดแย้งระหว่างบุตรกับมารดา : ความขัดแย้งที่เกิดจากบุตรไม่ยอมรับสถานภาพที่ต่ำต้อยของมารดา

สถานภาพบุตรเป็นสิ่งที่ติดตัวมาตั้งแต่กำเนิด สภาพแวดล้อม สังคม บริบทต่าง ๆ รวมไปถึงการอบรมสั่งสอนจากสถาบันครอบครัว เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลในการหล่อหลอมให้ผู้คนมีความคิด ทศนคติ และค่านิยมในการดำเนินชีวิตต่างกัน ดังแสดงให้เห็นในบทสนทนาในเรื่อง “ดอกส้มสีทอง” ที่เรายากกล่าวกับมารดาบังเกิดเกล้าของตนถึงความไม่พอใจในสถานภาพที่ต่ำต้อยของตน ดังนี้

“ทำไมแม่ไม่เลือกทำงานให้มันดี ๆ หน่อย ทำไมไม่เลือกไปเป็นครู ไปเป็นพยาบาล เป็นเสมียนก็ได้ ทำไมถึงเลือกมาเป็นคนใช้ ทำไมแม่ไม่เลือกทำงานที่ลูกจะได้ไม่ต้องอายเขา ทำไมแม่เลือกคนที่จะมาเป็นพ่อฟ้าให้มันดี ๆ หน่อย ฟ้าจะต้องอายเขาเวลามีคนมาถามถึงพ่อ ทำไมถึงเลือกแขกยาม ฟ้าไม่ยอมมีพ่อเป็นแขกยาม รู้ไหมเวลามีคนถามฟ้าว่าพ่อทำอะไรฟ้าไม่อยากตอบเลย ฟ้าอายเขาแม่เข้าใจไหม”

(ดอกส้มสีทอง : ตอนที่ 7)

จากบทสนทนาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างบุตรและมารดา เนื่องจากการที่มารดาของเรยามีสามีเป็นแขกยามและมีฐานะยากจน มารดาของเรามีอาชีพเป็นคนใช้ ยิ่งทำให้เรยามีความรู้สึกลด้อยกว่าคนอื่นและรู้สึกอับอายทุกครั้งเมื่อถูกถามถึงครอบครัว ส่งผลให้เรยาต้องมียากเสี่ยงกับมารดาทุกครั้งเมื่อมีคนถามถึงเพราะเธอไม่กล้าที่จะบอกความจริงให้คนอื่นรับรู้ เธอจึงพยายามที่จะลบคำสบประมาทคำดูถูกของคนอื่นที่สั่งสมมาตั้งแต่เด็กจนโต ด้วยการประกอบอาชีพพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินรวมไปถึงการหาสามีฐานะร่ำรวย ถึงแม้ว่าสิ่งที่ได้มานั้นจะเป็นสิ่งที่ผิดศีลธรรมก็ตาม สุดท้ายแล้วจึงทำให้ตัวเธอเองไม่เหลือใครเลยแม้แต่มารดาของตน

1.4 สถานภาพมารดาและความขัดแย้งระหว่างมารดากับบุตร : ความขัดแย้งที่เกิดจากบุตรไม่ประพฤติตามคำสั่งสอนของมารดา

สถานภาพการเป็นมารดาในครอบครัวคนจีน ได้รับความคาดหวังจากพ่อแม่สามี โดยที่จำเป็นจะต้องให้กำเนิดบุตรชายแก่สามีเท่านั้น และมักจะคาดหวังให้บุตรชายมีความประพฤติอยู่ในกรอบที่ครอบครัววางไว้อย่างเคร่งครัด ดังตัวอย่างที่เม้งฮวยกล่าวตำหนิก้องเกียรติลูกชายของตนที่ไม่มีภรรยาน้อยดังนี้

“อ้าวเชื่อลื้อเต็มหัวใจ ไม่นึกเลยว่าจะโกหกหน้าด้าน ไม่นึกเลยว่าจะมีลูกชายเลวอย่างงี้ ลื้อเห็นอาทิตย์ลื้อทำเหอ ลื้อถึงทำบ้าง ไหนบอกว่าไม่ชอบ ไม่ทำ ลื้อพูดทำไม พูดแล้วทำ

ไม่ได้ ไม่ใช่ลูกผู้ชาย ลี้อมันไม่มีศักดิ์ศรีแล้วก้องเกียรติ ทำผิดแล้วยังโกหก อาเตี้ย อาม่า ลี้อรู้
ใหม่ ลี้อฆ่าคุณตี ลี้อฆ่าอาม่าด้วยเหมือนกัน”

(ดอกส้มสีทอง : ตอนที่ 15)

บทสนทนาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงท่าทีของมารดาที่แสดงความผิดหวังกับการกระทำของบุตรตนเองเพราะ
แอบไปมีภรรยาบ่อยทั้งที่บอกไว้ว่าจะไม่มี และจะไม่ปฏิบัติแบบเดียวกับบิดา จึงส่งผลให้เกิดความขัดแย้งระหว่าง
มารดากับบุตร ท่าทีที่สุดแล้วถึงแม้ว่าลูกชายจะกระทำสิ่งที่ผิดศีลธรรมไปก็ตาม แต่ผู้เป็นมารดาก็พร้อมที่จะให้อภัย
เพราะลูกชายถือเป็นความหวังของวงศ์ตระกูลในครอบครัวคนจีน

2. สถานภาพและความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับสังคม

สถานภาพภรรยากับความขัดแย้งในสังคม : การเป็นภรรยาบ่อยที่ถูกสังคมตราหน้าว่าไม่ดี

การจำกัดกรอบของผู้หญิงในสังคมยังมีสังคมคนไทยที่สะท้อนให้เห็นในละครเรื่อง “ดอกส้มสีทอง”
โดยถ่ายทอดผ่านตัวละคร *เรยา* ที่เป็นตัวแทนภรรยาบ่อยที่ถูกสังคมตราหน้าว่าเป็นคนไม่ดี เป็นตัวดำเนินเรื่อง
จนทำให้ถูกประณามจากคนในสังคม ดังตัวอย่างเกียรติกวีที่เป็นน้องชายของก้องเกียรติได้ประณามเรยาว่าใจง่าย
ไม่ละอายต่อบาป และผิดศีลธรรม ดังนี้

“เธอเป็นผู้หญิงที่ไม่ละอายต่อการทำผิดศีลธรรม เธอเป็นผู้หญิงใจง่าย ไม่ละอายต่อบาป ไม่มีศีลธรรม”

นอกจากนี้ยังถูกประณามจากผู้หญิงด้วยกันคือ เด่นจันทร์ซึ่งเป็นเพื่อนของนฤติที่เรยาไปเป็นภรรยาเก็บว่าเป็นดอกไม้อีสทองซึ่งสื่อถึงหญิงใจง่ายในทางประเวณี ดังนี้

“ เลิศรั้งความเพื่อนของฉัน เขาสูงกว่าเธอมาก คนอย่างแกไม่ได้เศษฐลีของเขาไม่ว่าจะด้านไหน ทั้งเทือกเขาเหล่ากอ ทั้งการศึกษา ทั้งสังคม มันคนละชั้นกัน อย่าเหยียดเอาตัวเข้ามาเปรียบเทียบกับเขา คุณใหญ่ไม่มีวันเห็นเธอดีกว่าภรรยาเขาหรอก เพื่อนฉันเป็นเพชร เธอเป็นแค่กระเบื้อง หรือถ้าจะเป็นดอกไม้ คงเป็นแค่ดอกไม้ริมทาง ถึงสีจะสวยดีแต่ก็ไม่มีใครเอาใส่แจกันหรอก เพราะอะไรรู้ไหม เพราะมันเป็นดอกไม้สีทองไง ”

(ดอกส้มสีทอง : ตอนที่ 16)

การจำกัดกรอบของผู้หญิงในสังคม มักจะถูกกำหนดให้อยู่ภายใต้อำนาจปิตาธิปไตย ผู้หญิงที่มีสถานภาพภรรยาบ่อย มักจะถูกสังคมตราหน้าว่าเป็นคนไม่มีศีลธรรม ไม่รู้จักผิดชอบชั่วดี ผู้หญิงเหล่านี้จึงไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมไม่ว่าจะสังคมคนจีนหรือสังคมคนไทยก็ตาม ขณะที่ผู้ชายที่เป็นต้นเหตุแม้จะถูกตำหนิบ้างแต่ก็ได้รับการให้อภัยในที่สุด

3. สถานภาพและความขัดแย้งในใจของตัวละคร

3.1 สถานภาพภรรยาและความขัดแย้งในใจของตัวละคร

3.1.1 การมีอิสรภาพแต่ชีวิตยากลำบากหรือขาดอิสรภาพแต่ชีวิตสุขสบาย

สิ่งที่มนุษย์ทุกคนล้วนแสวงหาคือการมีอิสรภาพ การได้ทำตามอย่างใจต้องการ แต่ในขณะเดียวกัน การดำรงชีวิต ก็ยังคงมีปัจจัยในหลาย ๆ ด้าน เช่น เงินตรา ที่ทำให้การดำรงชีวิตนั้นสมบูรณ์แบบ เงินตราเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการดำรงชีวิต เงินสามารถซื้อความสุขทั้งทางกาย และใจได้แต่ไม่ใช่ทุกคน จากละคร “มงกุฎดอกส้ม” ที่ตัวละครจำเป็นต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด แม้ว่าการกระทำเหล่านั้นจะทำให้ต้องสูญเสียอิสรภาพ แต่สามารถแลกกับความสุขสบายของชีวิตได้ จึงนำมาซึ่งความขัดแย้งภายในใจของตัวละครดังตัวอย่าง คำแก้วที่กล่าวถึงตนเอง ดังนี้

“เพราะฉันจน จนและขี้เกียจทำงาน อยากสบาย คิดว่าเป็นเมียเศรษฐีก็คงสบายไม่
ต้องทำงานอะไร มีเงินใช้ มีเครื่องเพชรใส่”

(มงกุฎดอกส้ม : ตอนที่ 6)

จากบทสนทนาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งภายในใจของคำแก้ว ที่ต้องมาเป็นภรรยาน้อยของเจ้าสัว เพียงเพราะปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต คือ เงิน ถึงแม้หนทางที่เธอเลือกจะทำให้ชีวิตสุขสบายแต่ก็ไม่ได้มีความสุขที่แท้จริง

3.1.2 การเป็นภรรยาคนเดียวที่สุขใจแต่ทุกข์กายและการเป็นภรรยาน้อยที่สุขกายแต่ทุกข์ใจ

อำนาจปิตาธิปไตยหรืออำนาจชายเป็นใหญ่ เป็นแนวคิดที่กดทับผู้หญิงที่มีสถานภาพเป็นภรรยาให้อยู่ภายใต้กรอบของสามี เห็นได้ชัดในละคร “มงกุฎดอกส้ม” ตัวละครโรสมิ่ความคิดที่จะออกจากการเป็นภรรยาเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในครอบครัว และหนีจากการตกอยู่ภายใต้กรอบแนวคิดนี้ จึงเกิดความขัดแย้งภายในใจที่จะต่อต้านและออกจากการเป็นภรรยาน้อยเพื่อความสุขของตนเอง ดังที่โรสร่ำฟังกับอาจู่ ซึ่งเป็นคนรับใช้ประจำตัว ดังนี้

“อาจู่ ถ้าอ้าวได้เป็นเมียของใครก็ได้ที่รักอ้าว มีอ้าวเป็นเมียเพียงคนเดียว มีเวลาอยู่กับ
อ้าวตลอด อ้าวจะเป็นเมียที่ดี เป็นแม่บ้านทำกับข้าวเลี้ยงลูก อ้าวจะไม่แต่งหน้าเยอะ ๆ แบบนี้อีก
เลยนะอาจู่ลือจำที่อ้าวพูดไว้”

(มงกุฎดอกส้ม : ตอนที่ 12)

บทสนทนาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความไม่ยอมเป็นภรรยาของโรส ระหว่างโรสและเจ้าสัว ถึงแม้ว่าการเป็นภรรยาน้อยของเจ้าสัวจะทำให้เธอมีชีวิตที่สุขสบายแต่ความสุขที่มีอยู่นั้นไม่ใช่ความสุขที่แท้จริง เพราะความสุข

ที่เจ้าสัวสามารถมอบให้เธอได้เป็นเพียงแค่ความสุขทางกายเท่านั้น ทำให้เธอเริ่มคิดหาวิธีที่จะหลุดพ้นจากสถานภาพการเป็นภรรยาน้อยและต้องการใช้ชีวิตอย่างอิสระโดยปราศจากการตกอยู่ภายใต้อำนาจสามี

3.2 สถานภาพบุตรและความขัดแย้งในใจของตัวละคร : ความมกัตถุญที่ต่อแลกด้วยอิสรภาพ หรืออิสรภาพที่ต่อแลกด้วยความมกัตถุญ

ความมกัตถุญเป็นมายาคติของสังคมที่กำหนดให้บุคคลที่มีสถานภาพบุตร มีหน้าที่ตอบแทนบุญคุณของบิดามารดา ไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิง โดยเฉพาะเพศหญิงที่ต้องยอมจำนนต่อค่านิยมปีตาธิปไตยของบิดา อย่างไรก็ตามข้อโต้แย้งใด ๆ จำเป็นต้องตอบแทนบุญคุณ แม้ว่าการกตัญญูนั้นจะแลกมาด้วยการฝืนใจ และไร้อิสรภาพเพียงเพราะไม่ยอมตกเป็นจำเลยสังคมที่ถูกตราหน้าว่าเป็นคนอกตัญญู โดยเห็นได้ชัดในละคร “มงกุฎดอกส้ม” ตัวละคร “คำแก้ว” ที่ถูกแม่เลี้ยงซึ่งเป็นภรรยาใหม่กล่าวกดดันให้คำแก้วไปเป็นภรรยาน้อยเพื่อช่วยเหลือครอบครัว ดังนี้

“เสียนมาตะอิ ก็คงจะต้องไปเป็นคนใช้เป็นละมั้ง เอาเตอะ ถ้าทนเหน้อยทนลำบากได้ก็เอา ทื่อจำไว้ว่าทางสบายมันมีแต่บ่เลือกเอง แต่บ่เป็นก็สร้างหนี้สร้างสินไว้เยอะ เขาก็ต้องหาเงินมาใช้หนี้เป็น แต่บ่เป็นหยัง เดี่ยวรออินางมันโตขึ้นหม่นน้อย ค่อยเอาไปทื่อเป็นเมียเจ้าสัว”

คำกล่าวของแม่เลี้ยงทำให้คำแก้วยอมจำนนเพื่อช่วยเหลือครอบครัว ดังนี้

“แก้วยอมก็ได้เจ้า” (คำแก้วร้องไห้ทั้งน้ำตา)

(มงกุฎดอกส้ม : ตอนที่ 2)

บทสนทนาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความมกัตถุญของคำแก้วที่มีต่อบิดา ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในใจของเธอ นั้น ทำให้เธอยอมจำนนไปเป็นภรรยาของเจ้าสัว เพราะหากเธอไม่ทำก็จะเป็นการอกตัญญูต่อบิดา เธอจึงยอมละทิ้งอิสรภาพและชีวิตในวัยเด็กของตนเอง แสดงให้เห็นถึงการตกอยู่ภายใต้อำนาจปีตาธิปไตยของบิดา

3.3 สถานภาพมารดาและความขัดแย้งในใจของตัวละคร : การรักษาชีวิตกับการละทิ้งบุตร

สถานภาพมารดาความรักและหวังดีกับบุตรของตนเสมอ แม้ว่าตนจะตกอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบากแต่ก็ยังมี ความหวังใต่บุตร หากกล่าวถึงสถานภาพความเป็นมารดาของโรสในละคร “มงกุฎดอกส้ม” ถือได้ว่าโรสมีความเป็นมารดาอย่างแท้จริงสะท้อนให้เห็นในบทสนทนาที่โรส กล่าวกับบุตรชาย ดังนี้

“อาไชยตี ลืออย่างอแงลิ ลือเป็นถึงคุณชายเล็กของตระกูลเซง ลือต้องไม่คือลิ ต้องทำตัวดี ๆ ทุกคนจะได้รักลือ ลือต้องเข้มแข็ง จำที่อำมาพุดไวนะ ลือต้องยืนหยัดได้ด้วยตัวเอง เข้าใจไหม”

และ

“อาไชยต์อามีรักลื้อนะ รักลื้อที่สุดเลย”

(มณฑุกอดอกส้ม : ตอนที่ 16)

จากบทสนทนาข้างต้นระหว่างโรสและบุตร แม้โรสจะบกพร่องทางด้านสถานภาพการเป็นภรรยา เนื่องจากโรสกระทำสิ่งที่ผิดศีลธรรมต่อสามีคือการมีชู้ แต่ในด้านสถานภาพการเป็นมารดาของเธอนั้นกลับสวนทาง เธอพยายามจะพาบุตรออกไปมีชีวิตครอบครัวใหม่ แต่ก็ไม่สำเร็จ ในคืนสุดท้ายก่อนที่โรสจะถูกลงโทษด้วยการถูกคร่าชีวิต เธอทรมานหัวใจเป็นอย่างมาก เพราะต้องการอยู่กับเกียรติกรผู้เป็นบุตร แต่ก็ไม่สามารถทำได้ ด้วยเหตุที่ว่าเจ้าสัวห้ามเธอและเธอก็ไม่ต้องการให้บุตรนั้นตื่นมาพร้อมกับร่างของมารดาที่หายไปอย่างไม่มีวันหวนกลับ

สรุปและอภิปรายผล

งานวิจัยเรื่องนี้ได้ศึกษาในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยใช้แนวคิดเรื่องสถานภาพของ Young and Mack ประกอบกับการวิเคราะห์ควบคู่ไปกับแนวคิดความขัดแย้งของ สุวคนธ์ จงตระกูล ผลการวิจัยพบลักษณะของความขัดแย้งทั้งหมด 3 ประเภท จาก 5 ประเภท ดังนี้ (1) ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร ได้แก่ สถานภาพภรรยาและความขัดแย้งระหว่างภรรยาด้วยกัน เนื่องจากภรรยาหลงและภรณยาน้อยต้องการรักษาความมั่นคงในสถานภาพภรรยาของตนเองไว้ สถานภาพภรรยาและความขัดแย้งระหว่างภรณยากับสามี เนื่องจากภรรยาทำทนายอำนาจของสามี ซึ่งขัดต่อวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมของจีนที่ว่าภรรยาจะต้องเชื่อฟัง ปรนนิบัติสามีอย่างเคร่งครัดโดยไร้สิทธิ์เสียงขัดแย้งใด ๆ สถานภาพบุตรและความขัดแย้งระหว่างบุตรกับมารดา เนื่องจากบุตรไม่อาจยอมรับสถานภาพอันต่ำต้อยของมารดาตนเองได้ ส่วนสถานภาพมารดาและความขัดแย้งระหว่างมารดากับบุตร เนื่องจากบุตรไม่ประพฤติตามคำสั่งสอนของมารดาในขณะที่มารดามีหน้าที่ดูแลบุตรให้เป็นไปตามความคาดหวังของวงศ์ตระกูล (2) สถานภาพและความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับสังคม ได้แก่ สถานภาพภรณยากับความขัดแย้งในสังคม การเป็นภรณยาน้อยที่ถูกสังคมตราหน้าว่าไม่ดี เนื่องจากสังคมมองว่าเป็นการกระทำที่ขัดต่อศีลธรรม ไม่เป็นที่ยอมรับ จึงถูกตีตราว่าเป็นผู้หญิงที่ไม่รู้จักผิดชอบชั่วดี (3) สถานภาพและความขัดแย้งในใจของตัวละคร ได้แก่ สถานภาพภรรยาและความขัดแย้งในใจของตัวละคร เนื่องจากการต่อสู้ขัดแย้งกันระหว่างการมีอิสรภาพแต่ชีวิตยากลำบากหรือขาดอิสรภาพแต่ชีวิตสุขสบาย และการเป็นภรณยาน้อยที่สุขใจแต่ทุกข์กายและการเป็นภรณยาน้อยที่สุขกายแต่ทุกข์ใจ สถานภาพบุตรและความขัดแย้งในใจของตัวละคร เนื่องจากการต่อสู้ขัดแย้งกันระหว่างความกตัญญูต้องแลกด้วยอิสรภาพ หรือการเลือกอิสรภาพที่ต้องแลกด้วยความอกตัญญู และสถานภาพมารดาและความขัดแย้งในใจของตัวละคร เนื่องจากการต่อสู้กับความขัดแย้งภายในใจที่จำต้องเลือกระหว่างการรักษาชีวิตของตนเองและการละทิ้งบุตรไปอย่างไม่มีวันหวนกลับ

ผลการศึกษาของคณะผู้วิจัยมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรา ทองใส, (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องวิเคราะห์ความขัดแย้งในวรรณกรรมแปลเรื่อง ทไวไลท์ โดยใช้แนวคิดเรื่องความขัดแย้งของ สุวคนธ์ จงตระกูล เช่นเดียวกัน ผลการศึกษาวิจัยวรรณกรรมเรื่องนี้พบว่ามีความขัดแย้งครบทั้ง 5 ประเภท โดยงานวิจัยดังกล่าว

ศึกษาวรรณกรรมที่มีลักษณะเนื้อหาเหนือธรรมชาติ ความเป็นมนุษย์ และความเป็นอมมนุษย์ ซึ่งแตกต่างกับ ผลการวิจัยของคณะผู้วิจัย ที่เลือกวิเคราะห์ละครสะท้อนสังคม พบความขัดแย้งด้วยกัน 3 ประเภท คือ ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับสังคม และความขัดแย้งภายในใจของ ตัวละคร แต่ขาดอีก 2 ประเภทคือ ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับอำนาจเหนือธรรมชาติ และความขัดแย้ง ระหว่างตัวละครกับธรรมชาติ เนื่องจากกรณีศึกษาของคณะผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์เรื่องของสถานภาพ ในตัวละครหญิงควบคู่ไปกับการวิเคราะห์ความขัดแย้งของตัวละครหญิงที่เกิดขึ้นภายใต้แนวคิดปิตาธิปไตย

ดังนั้น สถานภาพและความขัดแย้งของตัวละครหญิงในครอบครัวคนจีนที่สะท้อนผ่านละครโทรทัศน์ “มงกุฎดอกส้ม” และ “ดอกส้มสีทอง” สะท้อนออกมาผ่านตัวละครที่แฝงเร้นไปด้วยนัยของค่านิยมในสังคมนั้น ที่แสดงให้เห็นถึงความจำนนต่ออำนาจปิตาธิปไตยของเพศหญิงอย่างไร้ซึ่งทางออก ผู้ที่ขัดแย้ง ต่อต้าน หรือต้องการ หลุดพ้นอำนาจดังกล่าวล้วนพบกับจุดจบถูกสังคมตราหน้า เสียสติ และถูกหิบบยั้งความตาย ตัวละครหญิงที่มี พฤติกรรมต่อต้านต่างก็ได้พบกับจุดจบและเลือกรูปแบบการหลุดพ้นจากความขัดแย้งในรูปแบบของตนเอง อย่างไรก็ตาม ละคร “ดอกส้มสีทอง” ตัวละคร *เรยา* ได้รับผลกระทบจากการกระทำของเธอด้วยการถูกสังคมตราหน้า โดยได้ชื่อ ว่าเป็น “เมียน้อย” เนื่องจากพฤติกรรมของเธอเป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักศีลธรรมอันดีงามอันเป็นมายาคติที่คนในสังคม ประกอบสร้างขึ้น ตัวละคร *คำแก้ว* ได้รับผลกระทบจากความขัดแย้งครั้งนี้คือ “การเสียสติ” เนื่องจากสิ่งที่เป็น ไม่เป็นดังสิ่งที่หวัง เธอเป็นเพียงหญิงสาววัยแรกรุ่น อีกทั้งยังเป็นคนไทยแท้ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในครอบครัวคนจีน ในฐานะภรรยาคนที่สี่ จึงทำให้เธอได้พบกับความขัดแย้งและหาทางออกให้กับความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในรูปแบบของ ตนเอง ตัวละคร *ไรส* ได้รับผลกระทบจากการกระทำและความขัดแย้งคือ “ความตาย” ที่สามีของเธอมอบให้ เนื่องจากเธอต่อต้านต่ออำนาจของสามีด้วยการมีพฤติกรรมคบชู้ผู้ชาย ซึ่งขัดต่อขนบธรรมเนียมเงินของการอยู่ใน สถานภาพภรรยาอย่างร้ายแรง จึงทำให้เธอจำต้องได้รับการลงโทษจากสามีคือการที่เธอพบกับจุดจบของชีวิต อย่างไรก็ตามอย่างไร้ทางสู้

สถานภาพและความขัดแย้งของตัวละครหญิงในครอบครัวคนจีนที่สะท้อนผ่านละครโทรทัศน์ “มงกุฎดอก ส้ม” และ “ดอกส้มสีทอง” จึงเป็นสื่อที่สะท้อนให้เห็นถึงความจำนนต่อแนวคิดปิตาธิปไตย อย่างไรก็ตามอย่างไร้ซึ่งทางออก นอกเสียจากการถูกสังคมตราหน้า การเสียสติ และความตาย ดังนั้น ความขัดแย้งของตัวละครที่เกิดขึ้นล้วนตก อยู่ภายใต้กรอบขนบธรรมเนียมทางสังคม และแสดงให้เห็นถึงการตกอยู่ภายใต้แนวคิดปิตาธิปไตยของเพศหญิง

นอกจากแนวคิดปิตาธิปไตยจะมีอิทธิพลต่อเพศหญิงแล้ว ขนบธรรมเนียมเงินก็ยังเป็นปัจจัยหนึ่งที่ตีกรอบ เพศหญิง และยังมีผลต่อการกระทำที่กดทับความเป็นเพศหญิงอีกด้วย กล่าวคือ เพศหญิงมักจะถูกลดทอนเสรีภาพ สถานภาพและบทบาท รวมไปถึงการถูกลดทอนคุณค่าของการเป็นเพศหญิงในสังคมคนจีน ซึ่งแนวคิดปิตาธิปไตย และขนบธรรมเนียมเงินเป็นมายาคติที่สังคมประกอบสร้างขึ้นอย่างไม่หลุดพ้น

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากละครเรื่อง “มงกุฎดอกส้ม” และ “ดอกส้มสีทอง” เป็นละครที่สะท้อนวิถีชีวิตของครอบครัวจีน คณะผู้วิจัยจึงสังเกตเห็นว่าสามารถศึกษาสภาพสังคมและวัฒนธรรมจีนที่สะท้อนในละครดังกล่าวต่อไปได้ นอกจากนี้ ถ้าศึกษาภาพแทนของผู้หญิงที่ต้องเข้าไปอยู่ในครอบครัวจีนในละครดังกล่าว ก็จะทำให้เห็นภาพผู้หญิงที่ถูกกดขี่ภายใต้แนวคิดปิตาธิปไตยได้อย่างเด่นชัดขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ณรงค์กรรณ รอดทรัพย์. (2555). ปิตาธิปไตย : ภาพสะท้อนแห่งความไม่เสมอภาคระหว่างชายหญิงในสังคมเอเชีย.

วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 4 (2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2555). น.34-38

ดลมนรรัตน์ บากา. (2540). รายงานการวิจัยเรื่อง บทบาทด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมืองของสตรีไทยมุสลิมใน จังหวัดชายแดนภาคใต้. (วิทยาลัยอิสลามศึกษา, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี)

สกุณา กวินยังยืน. (2552). สถานภาพและบทบาทของหญิงชาวม้ง: กรณีศึกษา บ้านเข็กน้อย ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช)

อมรา ทอใส. (2556). วิเคราะห์ความขัดแย้งในวรรณกรรมแปลเรื่อง ทไวไลท์. วารสารมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร, 10(1), 61-72.

Bee Natpon. (2563, 8 มีนาคม). มงกุฎดอกส้ม. [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก

<https://www.youtube.com/playlist?list=PLIMcT2foBXjVf99LzM8o3FMdSDCyxfvmj>,

10 กรกฎาคม พ.ศ. 2561.

Keepintouchtwo. (2563, 8 มีนาคม). ดอกส้มสีทอง. [เว็บไซต์ออนไลน์]. สืบค้นจาก

<https://www.youtube.com/playlist?list=PLBCD15EBD8E62C8CA>, 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2557.

สถานภาพและบทบาทผู้หญิงในนวนิยาย เรื่อง กรงกรรม ของจุฬามณี
The status and role of female characters in “krong kam” of Julamanee’s novel

วนุช อินทวงษ์¹ และจุฬารัตน์ เสี่ยม²

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์สถานภาพและบทบาทผู้หญิงในนวนิยาย เรื่อง กรงกรรม ของจุฬามณี โดยศึกษาจากตัวละครเอกผู้หญิงจำนวน 8 ตัว ได้แก่ ย้อย เรณู วรรณมาลา พิไล มาลา บังอร เพียงเพ็ญ และจันทา

ผลการศึกษาพบว่า สถานภาพและบทบาทผู้หญิงในนวนิยาย เรื่อง กรงกรรม ของจุฬามณีแบ่งได้เป็น 2 ประเด็น คือ 1) สถานภาพและบทบาทในครอบครัว พบว่ามี 4 สถานภาพ ได้แก่ สถานภาพของแม่ พบว่าแม่มีบทบาท 4 บทบาท ได้แก่ บทบาทในการอบรมเลี้ยงดูลูก บทบาทในการสนับสนุนลูก บทบาทในการให้คำแนะนำ เรื่องการเลือกคู่ครอง และบทบาทในการเสียสละเพื่อลูก สถานภาพของภรรยา พบว่าภรรยามีบทบาท 4 บทบาท ได้แก่ บทบาทภรรยาที่ดี บทบาทในการควบคุมการเงิน บทบาทในการตอบสนองความต้องการทางเพศ และ บทบาทในการตั้งครุฑเพื่อมีบุตร สถานภาพพี่สาวน้องสาว พบว่าพี่สาวและน้องสาวมีบทบาท 4 บทบาท ได้แก่ บทบาทในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน บทบาทในการช่วยทำงานภายในครอบครัว บทบาทแสดงความรักและเคารพต่อญาติผู้ใหญ่และบทบาทให้ความรักความอบอุ่นเอื้ออาทรซึ่งกันและกันสถานภาพลูกสะใภ้ พบว่าลูกสะใภ้มีบทบาท 3 บทบาท ได้แก่ บทบาทสะใภ้ที่ดี บทบาทเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ และบทบาทในการดูแลค่าใช้จ่ายในครอบครัว 2) สถานภาพและบทบาทในสังคม พบว่ามี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านอาชีพ พบว่าตัวละครผู้หญิงมีอาชีพค้าขาย อาชีพเย็บผ้าและอาชีพโสเภณี ด้านการศึกษา พบว่าตัวละครผู้หญิงมีการศึกษาสายอาชีพ หรืออาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพโดยเลือกเรียนตัดเย็บเสื้อผ้า

คำสำคัญ: สถานภาพ บทบาท ผู้หญิง นวนิยาย กรงกรรม

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

บทนำ

สถานภาพเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงสถานะ ตำแหน่งของบุคคลในกลุ่มหรือสังคม โดยมีความนิยมทางสังคมและวัฒนธรรม เป็นตัวกำหนดบทบาท หรือพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาตามหน้าที่หรือตำแหน่งทางของใคร ควรระบุ สังคมนั้น ๆ ซึ่งดำเนินไปตามที่สังคมนิยม ดังที่ ปราง ยอดเกตุ (2556, หน้า 1) ได้กล่าวถึง สถานภาพของสตรีว่า สถานภาพของสตรีไทยในประเทศไทยตั้งแต่สมัยอดีตไม่เป็นที่ยอมรับในสังคม สตรีมักถูกมองเป็นสิ่งที่ด้อยคุณค่าไร้ความสามารถ ถูกกดขี่ ข่มเหง และกีดกัน ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และ การเมือง ไม่มีสิทธิและบทบาทหรือฐานะใดในทางสังคม ซึ่งไม่ได้รับความเสมอภาคเท่าเทียมผู้ชาย ทั้งที่สตรีเองก็เป็นมนุษย์เช่นเดียวกับผู้ชาย สถานภาพความเป็นมนุษย์นั้นมีอยู่ในตัวของมนุษย์ทุกคน โดยไม่คำนึงถึง เพศ วัย สัญชาติ ศาสนา ทั้งยังเป็นสาระสำคัญตามธรรมชาติความเป็นมนุษย์จึงไม่อาจจำกัดหรือทำให้สูญเสียไปไม่ว่าด้วยวิธีการ ใด ๆ การไม่เคารพในสิทธิสตรี ตลอดจนการเลือกปฏิบัติต่อผู้เป็นสตรีนั้นแต่เดิมอาจเป็นเพราะสภาพสังคมสมัยโบราณที่มีการถือปฏิบัติสืบต่อกันมาโดยที่ผู้ชายจะมีความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นหัวหน้าครอบครัว เป็นสาเหตุที่ทำให้บทบาทของผู้หญิงลดลง ซึ่งสอดคล้องกับ กาญจนา แก้วเทพ (2543, หน้า 106) ได้กล่าวถึง บทบาทผู้หญิง สรุปได้ว่า บทบาทผู้หญิงนั้นเป็นกลไกที่เปิดโอกาสให้ผู้ชายได้ใช้อำนาจ และเป็นช่องทางในการเอาเปรียบผู้หญิงในสังคมชายเป็นใหญ่ อีกทั้งการแบ่งแยกบทบาทผู้หญิงออกจากโลกสาธารณะ ทำให้ผู้หญิงถูกจำกัดเฉพาะ บทบาทความเป็นแม่เลี้ยงลูกซึ่งจะต้องทำงานบ้านเท่านั้น ทำให้ไม่ทันโลกภายนอก ดังนั้น การที่โลกของผู้หญิงถูกจำกัดให้อยู่ในบ้านเป็นหลัก ทำให้ผู้หญิงไม่มีโอกาสออกจากพื้นที่ในบ้านไปสู่พื้นที่สาธารณะภายนอกบ้าน เนื่องจากงานในบ้านเป็นงานที่ใช้เวลา และไม่มีวันจบสิ้น การจำกัดเช่นนี้ทำให้การจัดการและการตัดสินใจต่อทรัพยากรตกอยู่ในมือของผู้ชายฝ่ายเดียวเท่านั้น ทำให้บทบาททางเศรษฐกิจ และสังคมของผู้หญิงจำกัดอยู่เพียงแค่ฐานะผู้ตามเท่านั้น ซึ่งสถานภาพและบทบาทผู้หญิงมีการเสนอออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ศึกษาจากสภาพชีวิตจริง ศึกษาจากกฎหมาย หรือศึกษาจากวรรณกรรม เป็นต้น

จุฬามณี เป็นนามปากกาของนิพนธ์ เทียงธรรม นักเขียนที่มีผลงานการแต่งนวนิยายในแนวสะท้อนภาพของผู้หญิงหลายเรื่อง เช่น ชิงชัง สุดแค้นแสนรัก ราชานารีที่รัก กุหลาบซ่อนกลิ่น ทุงเสนหา วาสนารัก ครงกรรม เป็นต้น โดย ครงกรรม เป็นนวนิยายที่ถ่ายทอดเรื่องราววิถีชีวิตของคนในบ้านหลังหนึ่ง ซึ่งมีผู้หญิงโดนเอาเปรียบในเรื่องต่าง ๆ เปรียบเสมือนกรงของกรรม ทั้งกรรมดีและกรรมชั่วที่แต่ละคนได้กระทำลงไป บางคนอาจกระหายมียืมย่องว่าตนเองหนีพ้นจากผลกรรมนั้นได้ ถึงขนาดไม่เกรงกลัวต่อผลของกรรม จึงไม่ใส่ใจ และพากันแสวงหาสิ่งมาปรนเปรอความต้องการของตน ซึ่งในเรื่องนี้มีแม่เป็นผู้บังคับบัญชาทุกคนในบ้าน จึงเกิดเป็นเรื่องราวชีวิตของตัวละครที่โลดแล่นเป็นอุทาหรณ์ให้กับสังคม (จุฬามณี 2560, คำนำ)

ด้วยความน่าสนใจของนวนิยายเรื่องครงกรรม จึงได้รับการสร้างเป็นละครโทรทัศน์ไทยแนวชีวิตย้อนยุคสะท้อนภาพของผู้หญิงและสะท้อนสังคมในปี พ.ศ. 2510 และเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะศึกษาเรื่อง “สถานภาพและบทบาทผู้หญิงในนวนิยายเรื่อง ครงกรรม ของจุฬามณี” เพื่อศึกษาสถานภาพและบทบาทผู้หญิงซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการทำความเข้าใจปัญหา และแนวทางในการพัฒนาบทบาทของผู้หญิง

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาสถานภาพและบทบาทผู้หญิงในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ของจุฬามณี

วิธีการศึกษา

ศึกษาค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพและบทบาท เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสตรีนิยม เอกสารที่เกี่ยวข้องกับนวนิยาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ศึกษาและสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงในนวนิยาย เรื่อง กรงกรรม เก็บข้อมูล และนำเสนอข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในขอบเขตด้านเนื้อหา คือ 1) สถานภาพและบทบาทในครอบครัว ได้แก่ สถานภาพและบทบาทของแม่ สถานภาพและบทบาทของภรรยา สถานภาพและบทบาทของพี่สาวน้องสาว และสถานภาพและบทบาทของลูกสะใภ้ 2) สถานภาพและบทบาทในสังคม ได้แก่ ด้านอาชีพ และด้านการศึกษา สรุปผลการศึกษาค้นคว้า และนำเสนอผลการศึกษาดังกล่าวด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้กรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ของ ปิ่นหล้า ศิลปบุตร (2551) ศึกษาเรื่อง “สถานภาพและบทบาทของตัวละครหญิงในนวนิยายของปิยะพรศักดิ์เกษม” ที่แบ่งตัวละครหญิงมีสถานภาพและบทบาท 2 ด้าน คือ 1) สถานภาพและบทบาทในครอบครัว ได้แก่ สถานภาพของลูกสาว ภรรยา แม่ และญาติผู้ใหญ่ และ 2) สถานภาพและบทบาทในสังคม ได้แก่ ด้านการศึกษา และการประกอบอาชีพ และการศึกษาของตัวละครหญิง

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง สถานภาพและบทบาทผู้หญิงในนวนิยาย เรื่อง กรงกรรม พบว่าตัวละครเอกมีสถานภาพและบทบาทดังนี้

สถานภาพและบทบาทในครอบครัว หมายถึง สถานภาพและบทบาทอันเป็นหน้าที่ของสมาชิกภายในครอบครัว ในนวนิยาย เรื่อง กรงกรรม พบว่าตัวละครเอกมีสถานภาพและบทบาทในครอบครัว 4 สถานภาพ ดังนี้

1. สถานภาพของแม่ แบ่งเป็น 4 บทบาท ได้แก่

1.1 บทบาทในการอบรมเลี้ยงดูลูก ให้คำแนะนำตักเตือน แม้ลูกจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ แม่ก็ยังคงให้คำปรึกษาแนะนำ สั่งสอนลูกในเรื่องต่าง ๆ บางเรื่องที่แม่เห็นว่าลูกน่าจะทำได้ไม่ถูกต้องก็ให้คำตักเตือนเตือนสติลูกเพื่อไม่ให้เกิดการกระทำผิด ซึ่งพบตัวละครที่ปรากฏบทบาทการอบรมเลี้ยงดูลูก จำนวน 2 ตัว ได้แก่ ย้อย และเรณู

ตัวอย่าง ย้อย

...สำหรับบุตรชายทั้งสี่คน คำพูดของแม่ถือเป็นเรื่อง “ประกาศิต” นางย้อยเล่าให้ลูกชายทั้งสี่คนฟังเสมอว่ากว่าจะมีวันนี้ได้นั้น ตนและพ่อของพวกเขาลำบากกันถึงเพียงไหน...ช่วงแรก ๆ ลูกยังเล็กก็ต้องเรียนหนังสือช่วยงานกันไม่ได้เต็มที่แจ็กเซ็งยังต้องหาของลงเรือไปตามบ้านเรือนเพื่อเอาสินค้าที่มีเสนอขายจนกระทั่งได้เงินก้อนใหญ่ ย้อยคอยสอนลูกทุก ๆ คนให้เป็นคนขยันทำงาน...

(จุฬามณี, 2560, หน้า 38)

จากข้อความข้างต้นเป็นข้อความที่ย่อย หญิงสาวผู้เป็นแม่ที่มีความสู้ ขยัน อดทน มุ่งมานะ บากบั่น ทำงานหนักมามากเพื่อครอบครัวของตน ซึ่งกว่าจะลงหลักปักฐานจนมั่นคง มีกิจการใหญ่โต ย่อยต้องอดทน เลี้ยงลูกชายถึง 4 คน ด้วยความลำบากที่มั่นคงคอยตอกย้ำให้ย่อยเป็นคนขยันทำงาน ทั้งหมดก็เพื่อลูก ๆ หล่อนคอย ย้ำสอนลูกทั้งสี่คนอยู่เสมอให้ขยันทำมาหากินคิดถึงตนเองให้ขยันทำงานเหมือนแม่ซึ่งข้อความข้างต้นปรากฏบทบาท ในการอบรมเลี้ยงดูลูก

1.2 บทบาทในการสนับสนุนลูก แม่ควรให้การสนับสนุนลูกในทุก ๆ เรื่องที่ลูกตัดสินใจ แม้บางเรื่องแม่ จะไม่เห็นด้วย แต่เพื่อความสุขของลูก แม่ก็พร้อมที่จะสนับสนุนลูก ให้กำลังใจ และอยู่เคียงข้างลูกแม่จะทำใจ ยอมรับ แต้ยาก แต่แม่ก็ยินยอมและยอมรับในสิ่งที่ลูกต้องการ ซึ่งพบตัวละครที่ปรากฏบทบาทในการสนับสนุนลูก จำนวน 3 ตัว ได้แก่ ย่อย เรณู และมาลา

ตัวอย่าง ย่อย

...นางย่อยพอดั้นแล้วก็รีบหุงข้าว ทำกับข้าว ...รีถ้าใครอยากกินอะไรก็มาเอาเงินไปซื้อกิน แต่นางย่อยไม่ได้ ให้เงินลูกชายที่อยู่ในบ้านใช้เป็นรายเดือนเหมือนลูกคนอื่นที่อาศัยอยู่บ้าน ‘อาแปะ’ ที่ปากน้ำโพเพื่อให้ ำเรียนหนังสือ...

(จุฬามณี, 2560, หน้า 79)

จากข้อความข้างต้นย่อยผู้เป็นแม่ได้มีสิ่งเสียให้ลูกคนที่สี่มีชื่อว่ามงคลเรียนหนังสือ มงคลเป็นนักเรียน โรงเรียนช่างอยู่ที่ปากน้ำโพ ซึ่งได้รับการศึกษาเหมือนคนอื่น ๆ ซึ่งความเป็นแม่ที่ดีจะต้องมีการสนับสนุนสิ่งเหล่านี้ เพราะจะเป็นรากฐานให้ลูกมีชีวิตที่ดียิ่งขึ้น มีฐานะมั่นคงมากยิ่งขึ้น จากข้อความข้างต้นจึงปรากฏบทบาทในการ สนับสนุนลูก

1.3 บทบาทในการให้คำแนะนำเรื่องการเลือกคู่ครอง แม่มีบทบาทในการเลือกคู่ครองให้ลูก เพราะ เกรงว่าหากลูกตนเองนั้นได้คู่ครองที่ไม่ดีไม่เหมาะสมกัน จะไม่ประสบความสำเร็จในชีวิตคู่ พบว่าแม่เป็นผู้เลือก คู่ครองให้ลูกโดยไม่พิจารณาความสมัครใจของลูก ส่วนมากแล้วแม่จะเลือกคู่ครองให้ลูกโดยดูจากความเหมาะสม ซึ่งพบตัวละครที่ปรากฏบทบาทในการให้คำแนะนำเรื่องการเลือกคู่ครอง จำนวน 1 ตัว ได้แก่ ย่อย

ตัวอย่าง ย่อย

...มันกล้าเอาเมียกะหรีเข้าบ้าน ทำให้พ่อแม่ ให้น้อง ๆ ขายชี้หน้า มันก็ไม่ใช้ตัวเหยียนคนเดิมของแกแล้ว ม้าไปละ...

(จุฬามณี, 2560, หน้า 19)

จากข้อความข้างต้นเป็นข้อความหลังจากที่ปฐมลูกชายคนแรกของตระกูลบ้านแบ้พากรรยาของเขาเข้ามา เป็นสมาชิกในบ้านทำให้ย่อยเกิดอาการไม่พอใจที่ลูกของตนนั้นขัดคำสั่งของผู้เป็นแม่ทั้งที่แม่ได้เลือกคู่ครอง ไว้ให้ตนแล้ว ข้อความข้างต้นจึงปรากฏบทบาทในการให้คำแนะนำเรื่องการเลือกคู่ครอง

1.4 บทบาทในการเสียสละเพื่อลูก เป็นบทบาทที่ยิ่งใหญ่ของแม่ เพราะแม่สามารถสละแม่แต่ชีวิตหรือ ความสุขส่วนตัวให้ลูกได้ พบตัวละครที่ปรากฏบทบาทในการเสียสละเพื่อลูก จำนวน 2 ตัว ได้แก่ ย่อย และ มาลา

ตัวอย่าง ย่อย

...ถ้าอย่างนั้นแกก็กลับไปอยู่กับเขาทางโน้นเถอะนะ ไม่ต้องห่วงม้า ห่วงน้อง ห่วงอะไรทางนี้หรอก พวกเราอยู่กันได้...

(จุฬามณี, 2560, หน้า 771)

จากข้อความข้างต้นเป็นข้อความหลังจากปฐมลูกชายคนแรกของย้อยพาภรรยาคนที่สองมาพบแม่ แต่หล่อนไม่พอใจที่จะอยู่ที่บ้านหลังนั้นกับปฐม เนื่องจากหล่อนเป็นคนที่มีฐานะค่อนข้างดีมีบ้านใหญ่โตเป็นคุณหนู อยู่สุขสบาย จึงอยากให้ปฐมพาหล่อนกลับไปอยู่ที่บ้าน ย้อยผู้เป็นแม่จึงไม่ขัดข้องใด ๆ แม้ปฐมจะต้องมีหน้าที่ดูแล แม่ แต่แม่ยอมให้ลูกไปมีความสุขกับคนที่ลูกรักมากกว่าตนเอง ข้อความข้างต้นจึงปรากฏบทบาทในการเสียสละ เพื่อลูก

2. สถานภาพของภรรยา แบ่งเป็น 4 บทบาท ได้แก่

2.1 บทบาทภรรยาที่ดี ภรรยามีการดูแลเอาใจใส่สามี ประณินบัณฑิตสามีในเรื่องต่าง ๆ ให้เกียรติสามี เป็นภรรยาที่ทำงานด้วยตัวเองควบคู่กับการทำหน้าที่ดูแลเอาใจใส่สามี พบตัวละครที่ปรากฏบทบาทภรรยาที่ดี จำนวน 6 ตัว ได้แก่ เรณู ย้อย วรรณ บังอร เพียงเพ็ญ และจันทา

ตัวอย่าง เรณู

...เรณูตื่นมาทำข้าวต้ม คั่วถั่วลิสง เจียวไข่แล้วก็ตักน้ำพริก...ปลุกให้เขาขึ้นมากิน...

(จุฬามณี, 2560, หน้า 43)

จากข้อความข้างต้นเป็นข้อความหลังจากที่เรณูได้ย้ายเข้ามาอยู่ในบ้านของปฐมแล้ว เรณูเป็นภรรยาของปฐมที่แม้ว่าจะไม่ได้รับการยอมรับจากแม่สามีก็ตาม แต่หล่อนก็พยายามทำงานบ้าน ทำกับข้าวประณินบัณฑิตรับใช้สามี ของหล่อนอย่างสุดความสามารถ หล่อนมอบความรักความหวังดีให้สามีของหล่อนเสมอ ข้อความข้างต้นจึงปรากฏ บทบาทภรรยาที่ดี

2.2 บทบาทในการควบคุมการเงิน ภรรยาที่ดูแลเรื่องค่าใช้จ่ายภายในบ้าน ดูแลทั้งรายรับ-รายจ่าย ภรรยามีอำนาจในการควบคุมสามีอีกด้วย ซึ่งภรรยาในเรื่อง กรงกรรม ต้องทำงานด้วยตนเองมีรายได้เป็นของตนเอง เป็นที่ภาคภูมิใจที่ได้ร่วมสร้างฐานะไปด้วยกัน ซึ่งพบตัวละครที่ปรากฏบทบาทในการควบคุมการเงิน จำนวน 5 ตัว ได้แก่ ย้อย เรณู วรรณ พิไล และจันทา

ตัวอย่าง ย้อย

...ที่นี้นางเป็นเจ้าของเต็มตัว นางจึงทุ่มเทแรงกาย เพ็นสติปัญญาทุกวิถีทางที่จะให้กิจการรุ่งเรือง...

(จุฬามณี, 2560, หน้า 17)

จากข้อความข้างต้นเป็นข้อความหลังจากที่ย้อยได้แต่งงานกับสามีของหล่อน และได้ซื้อหาทำเลใหม่ ในการค้าขายที่อำเภอชุมแสง แล้วได้เริ่มกิจการด้วยกันคือเปิดร้านโชห่วยขายของ หล่อนมีความตั้งใจทำมาหากิน ในการค้าขายรู้จักเก็บหอมรอมริบ มีการทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายต่าง ๆ ภายในบ้านซึ่งสามีของหล่อนยกให้หล่อน เป็นคนทำหน้าที่ต่าง ๆ ด้วยตนเองทั้งหมด ข้อความข้างต้นจึงปรากฏบทบาทในการควบคุมการเงิน

2.3 บทบาทในการตอบสนองความต้องการทางเพศ ภรรยาที่ตอบสนองความต้องการทางเพศ ของสามี เพื่อเอาอกเอาใจสามีในเรื่องนี้ โดยภรรยาตอบสนองความต้องการของสามีด้วยความยินดี เมื่อมีประสบการณ์ก็สามารถตอบสนองสามีได้อย่างทันที ซึ่งตัวละครที่ปรากฏบทบาทในการตอบสนอง ความต้องการทางเพศจำนวน 3 ตัว ได้แก่ เรณู บังอร และเพียงเพ็ญ

ตัวอย่าง เรณู

...พอเห็นสายตากรุ่มกริมของเขา เรณูก็ยิ้มเอียงอ้าย หลังจากกินข้าว ล้างถ้วยล้างจานแล้ว จากที่ต้องไป โรงสีทันที แรงตำกฤษณาหรือเป็นเพราะแรงราคาตามประสาวัยหนุ่ม เรณูก็ไม่อาจเดาได้ ทำให้เขาชวนเรณูกลับเข้า ห้องนอนทั้งที่พระอาทิตย์แผลบแสงจ้า...

(จุฬามณี, 2560, หน้า 44)

จากข้อความข้างต้นเป็นข้อความหลังจากที่ปฐมและเรณูได้ย้ายไปอยู่บ้านหลังโรงสีเพียงลำพัง หลังจากรับประทานอาหารเช้าแล้วสามีของหล่อนเกิดความต้องการทางเพศกับหล่อน หล่อนก็เข้าใจและสามารถตอบสนองต่อสามีได้ ข้อความข้างต้นจึงปรากฏบทบาทในการตอบสนองความต้องการทางเพศ

2.4 บทบาทในการตั้งครรภ์เพื่อมิบุตร หลังจากแต่งงานภรรยาต้องมีทายาทให้สามี เพื่อสืบสกุลของตระกูล เพื่อให้ครอบครัวพึงพอใจ มีความสุข และเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในครอบครัว ซึ่งตัวละครที่ปรากฏบทบาทในการตั้งครรภ์เพื่อมิบุตรจำนวน 4 ตัว ได้แก่ เพียงเพ็ญ ย้อย พิไล และมาลา

ตัวอย่าง เพียงเพ็ญ

...ก็ไม่ให้เครียดได้อย่างไรเล่า เมื่อวานนี้เพิ่งจะใจว่า ประจำเดือนขาดหายไปถึงสิบห้าวัน ยังไม่สรุปแน่ชัดว่าท้องหรือไม่ท้อง...

(จุฬามณี, 2560, หน้า 249)

จากข้อความข้างต้นเป็นข้อความที่หลังจากเพียงเพ็ญไปมีความสัมพันธ์ฉันท์คู่สาวกับชายคนรักแล้วเกิดท้องขึ้นมาซึ่งชายผู้นั้นไม่ได้รับการยอมรับจากครอบครัว เพราะมีอาชีพทำนาจึงมีฐานะยากลำบาก พ่อของหล่อนจึงกลัวว่าจะเลี้ยงลูกของตนนั้นได้ไม่เท่าแต่หล่อนหาวิธีให้ที่จะให้พ่อของตนนั้นยอมรับตัวของชายคนรัก จึงคิดว่าหากมีลูกก็ว่าจะช่วยให้พ่อสงสารขึ้นมาบ้างข้อความข้างต้นจึงปรากฏบทบาทในการตั้งครรภ์เพื่อมิบุตร

3. สถานภาพที่สาวน้องสาว แบ่งเป็น 4 บทบาท ได้แก่

3.1 บทบาทในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเป็นสมาชิกของครอบครัวเดียวกันหรือเป็นพี่น้องกันจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีส่วนร่วมต่อกันในยามสุขและยามทุกข์ พบตัวละครจำนวน 2 ตัว ได้แก่ เรณู และวรรณ

ตัวอย่าง เรณู

...ที่หนูส่งน้องวรรณมานั้นเรียนตัดเย็บผ้า เพราะมันชอบมองผู้หญิงแต่งตัวสวย ๆ หนูก็เลยอยากให้มีร้านขายเสื้อผ้าผู้หญิง...

(จุฬามณี, 2560, หน้า 291)

จากข้อความข้างต้นเป็นข้อความที่น้องสาวของเรณูกำลังจะเดินทางมาอยู่ด้วยกันกับหล่อนที่อำเภอชุมแสง ก่อนหน้านี้หล่อนกับน้องสาวต้องแยกกันทำหน้าที่ตนเอง ซึ่งน้องสาวของหล่อนมีใจรักในการตัดเย็บเสื้อผ้าหล่อนจึงส่งเงินให้น้องสาวเรียนตามที่เขานั้นชอบ และอยากที่จะทำมันจริง ๆ ซึ่งหล่อนก็ได้ทำหน้าที่ของพี่สาวอย่างดีเสมอมา ข้อความข้างต้นจึงปรากฏบทบาทในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

3.2 บทบาทในการช่วยทำงานภายในครอบครัว การอยู่ร่วมกันในครอบครัวนั้นสมาชิกจะต้องมีหน้าที่ความรับผิดชอบต้องรู้จักทำมาหากินมีรายได้เลี้ยงดูครอบครัวช่วยเหลือจุนเจือครอบครัวของตน เพื่อแบ่งเบาภาระในเรื่องต่าง ๆ ช่วยดูแลซึ่งกันและกันให้ครอบครัวมีความสุข

ตัวอย่าง เรณู

...ระหว่างที่วรรณนั่งเฝ้าหีบแทนตน เรณูก็เอาหนังสือแพชั่น และรูปถ่ายที่ถ่ายกับหมุย จันตา ซึ่งเป็นผลงานตัดเย็บโดยฝีมือวรรณ ออกโฆษณาทั่วตลาด โดยเรณูบอกว่าถ้ามีใคร สนใจจะตัดชุดสวย ๆ ก็ให้ไปรีบซื้อผ้าแล้วไปวัดตัวที่ร้านนางย้อยในตอนสาย ๆ...

(จุฬามณี, 2560, หน้า 327)

จากข้อความข้างต้นเป็นข้อความหลังจากที่วรรณาย้ายเข้ามาอยู่กับเรณูที่อำเภอชุมแสงแล้ว และเมื่อน้องสาวของหล่อนเรียนจบ จึงคิดอยากจะเปิดร้านตัดเย็บเสื้อผ้าให้น้องของหล่อน แม่สามได้เห็นฝีมือในการตัดเย็บเสื้อผ้าของวรรณาก็คิดอยากจะเปิดร้านตัดเย็บเสื้อผ้าให้ ระหว่างที่วรรณารองานก็ช่วยเรณูทำงานไปด้วย ตัวอย่างข้างต้นจึงปรากฏบทบาทในการช่วยทำงานภายในครอบครัว

3.3 บทบาทแสดงความรักและเคารพต่อญาติผู้ใหญ่ การอยู่ร่วมกันของสมาชิกภายในบ้านนั้นจะต้องรู้จักการปฏิบัติตนในเรื่องต่าง ๆ ต้องแสดงออกด้วยความจริงใจต้องให้ความเคารพซึ่งกันและกันมีน้ำใจแบ่งปัน รู้จักกาลเทศะ รู้จักการเคารพผู้ใหญ่หรือผู้อาวุโสกว่า และจะต้องรู้จักจัดลำดับการวางตนที่ถูกต้องตามประเพณีที่วางเอาไว้เพื่อความสงบสุขภายในบ้าน

ตัวอย่าง เรณู

...อะไรที่เป็นความต้องการของนางย้อย เรณูจะปฏิบัติทันที หญิงสาวรีบวิ่งลงงานแล้วลุกขึ้นไปล้างมือก่อนจะเดินกลับมาคว้าเสื้อจากมือนางย้อยเดินไปเข้าห้องน้ำ...

(จุฬามณี, 2560, หน้า 292)

จากข้อความข้างต้นเป็นข้อความขณะที่เรณูกำลังปั่นขนมเส้นหั่นจันทร์อยู่ ย้อยก็เดินเข้ามาดูย้อยเห็นถุงเส้นวางอยู่ย้อยจึงเปิดออกดู จึงได้เห็นชุดเดรสยาวประมาณเช่า และได้เห็นถึงงานตัดเย็บที่พิถีพิถันในการตัดถึงกับเอ่ยปากชมน้องสาวของหล่อนว่าตัดเย็บเสื้อผ้าได้งดงามมาก ย้อยจึงให้เรณูลองสวมใส่ชุดเดรสนั้นดู หลังจากที่เรณูได้รับคำสั่งนั้นตนก็ได้หยุดการทำขนมที่อยู่ในมือของหล่อน แล้วรีบเปลี่ยนชุดตามคำสั่งของย้อยทันทีทันใด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหล่อนนั้นมีความเกรงอกเกรงใจผู้ใหญ่สั่งให้ทำอะไรก็จะเชื่อฟัง และปฏิบัติตาม ตัวอย่างข้างต้นจึงปรากฏบทบาทแสดงความรักและเคารพต่อญาติผู้ใหญ่

3.4 บทบาทให้ความรักความอบอุ่นเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน การแสดงออกถึงความรักของสมาชิกในครอบครัวจะต้องเป็นผู้มีเมตตา ด้วยการคิด การพูด การให้กำลังใจ และการกระทำต่อการเป็นพี่เป็นน้องซึ่งกันและกัน และมีความปรารถนาดีต่อกันของพี่น้องในครอบครัว ซึ่งจะทำให้ครอบครัวนั้นมีความสุข

ตัวอย่าง วรรณ

...ไหนพี่เคยบอกว่าพี่มาไกลเกินจะย้อนกลับใจ อย่างไรก็ตามก็อย่าปล่อยให้ชีวิตตกต่ำไปกว่าเดิม และพี่ต้องไม่ลืมว่าพี่มีฉันอีกคน และพี่ยังมีไอ้ปอกอีกคน...

(จุฬามณี, 2560, หน้า 402)

ข้อความนี้เป็นข้อความหลังจากที่พี่สาว และวรรณโดนชาวบ้านขับไล่ออกจากอำเภอชุมแสง เพราะถูกจับได้ว่ามีทั้งคูทำของใส่แม่สามซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวบ้านรับไม่ได้จึงย้ายไปอยู่ที่พยุหะคีรีหล่อนจึงได้เข้าไปพบกับพี่สาวเป็นการให้กำลังใจกันและกัน แม้ความจริงหล่อนจะไม่ได้เป็นคนทำของใส่แม่สามของพี่สาว แต่เมื่อเธอเห็นพี่ของตนเองกำลังลำบากและโดนกล่าวหาว่าเป็นคนเลวแต่เธอไม่เคยมองพี่สาวของตนเองว่าเป็นคนไม่ดีเลยแม้แต่น้อย ตัวอย่างข้างต้นปรากฏบทบาทการให้ความรักความอบอุ่นเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน

4. สถานภาพลูกสะใภ้ แบ่งเป็น 3 บทบาท ได้แก่

4.1 บทบาทสะใภ้ที่ดี การเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในครอบครัวหนึ่งแล้วหลังจากที่แต่งงานจะต้องมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ภายในบ้าน และการปฏิบัติตัวต่อบุคคลในครอบครัวของการเป็นสะใภ้เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในครอบครัว พบตัวละครจำนวน 3 ตัว ได้แก่ ย้อย เรณู และพี่ไล

ตัวอย่าง พิไล

....พรุ่งนี้เห็นเขาจะทำขนมต้มมาขาย เดี่ยวหนูจะซื้อมาให้มาลองชิมนะ...

(จุฬามณี, 2560, หน้า 223)

จากข้อความข้างต้นเป็นข้อความที่พิไลพูดกับย้อยในฐานะลูกสะใภ้ หล่อนพยายามเอาใจแม่สามี โดยการทำสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการดูแลเอาใจใส่ในเรื่องอาหารการกิน การช่วยดูแลกิจการต่าง ๆ ภายในบ้าน ไม่ให้ขาดตกบกพร่อง แต่แม่สามีก็ไม่ได้ไว้วางใจมากนัก เพราะคิดว่าหล่อนนั้นยังไม่สามารถรับผิดชอบเรื่อง ต่าง ๆ ได้ และไม่ไว้วางใจ ทำให้หล่อนรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ และคิดว่าแม่สามีนั้นไม่ได้อารมณ์อย่างจริงจัง แต่ความจริงแล้ว สิ่งที่หล่อนทำทุกสิ่งทุกอย่างให้แม่สามีนั้นก็เพราะต้องการที่จะได้สมบัติของแม่สามีเพียงเท่านั้น แต่ถึงแม้หล่อนจะกระทำเพื่อหวังผลบางอย่างแต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าหล่อนก็ปฏิบัติหน้าที่ของหล่อนได้อย่างดี ตัวอย่างข้างต้นจึงปรากฏ บทบาทลูกสะใภ้ที่ดี

4.2 บทบาทเครพเชื่อฟังผู้ใหญ่ เป็นการให้เกียรติบุคคลในครอบครัวในการกระทำสิ่งต่าง ๆ

ตัวอย่าง เรณู

...เรณูยิ้มแหย ๆ ไม่ยอมแบมือ นางย้อยดั่งนั้นยังรู้สึกว่าจะต้องให้ให้ได้จึงบอกจึงบอกเสียงเข้มแข็งว่า “ผู้ใหญ่ให้ของก็รับไปสิ”

(จุฬามณี, 2560, หน้า 295)

จากข้อความข้างต้นเป็นข้อความหลังจากจัดงานแต่งงานของกมลลูกชายคนที่เสร็จสิ้นไปแล้ว แม่สามีรู้สึกที่เรณูนั้นไม่เคยได้แต่งงาน หรือรับทรัพย์สินใด ๆ หล่อนจึงได้รับทองเป็นของขวัญ ซึ่งความจริงแล้ว หล่อนนั้นไม่เคยรู้สึกอยากได้อยากมีทรัพย์สิน หรืออยากได้ของได้เงินใด ๆ จากแม่สามีเลยแม้แต่น้อย แต่แม่สามี เห็นถึงความดีความตั้งใจของหล่อน จึงเห็นสมควรว่าจะต้องให้อะไรแก่หล่อนบ้างเพื่อไม่ให้เป็นที่ขี้ปากของชาวบ้าน ๆ ว่าเป็นถึงสะใภ้ใหญ่ของบ้านแบ แต่กลับไม่มีงานแต่งใด ๆ เงินทองก็ไม่มี แต่อย่างไรเมื่อแม่สามียื่นมือมาให้ หล่อนก็ควรที่จะรับสิ่งนั้นไว้เพื่อเป็นการให้เกียรติแม่สามีด้วย ข้อความข้างต้นจึงปรากฏบทบาทเครพเชื่อฟังผู้ใหญ่

4.3 บทบาทดูแลค่าใช้จ่ายในครอบครัว เป็นความรับผิดชอบของสมาชิกในครอบครัวที่จะต้องดูแลรักษาซึ่งสิทธิหน้าที่ของการดูแลเรื่องต่าง ๆ ภายในบ้าน

ตัวอย่าง เรณู

...เรณูรู้สึกว่าการทำขนมขายใช้เงินทุนไม่มาก อุปกรณ์มี กระจาดมี กระจดมี ไม้คานมี วัตถุตีบในสวน มี เธอจะต้องทำให้แม่ผิวของเธอเห็นว่า เธอก็มีเลือนักสู้ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าใคร...

(จุฬามณี, 2560, หน้า 51)

จากข้อความข้างต้นเป็นข้อความหลังจากที่เรณูโดนไล่ให้ออกจากบ้านหลังใหญ่ให้ไปอยู่ที่บ้านหลังเล็ก ๆ หลังโรงสี ซึ่งเรณูกับสามีของหล่อนก็มีความพยายามที่จะช่วยกันทำมาหากิน แม้ว่าสามีของหล่อนจะต้องไป เป็นทหาร หล่อนต้องต่อสู้ชีวิตเพียงลำพังกับลูกในท้อง แต่หล่อนไม่ได้มีความคิดที่ย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ แม้ว่า มันจะลำบากมากในการดำเนินชีวิต การเป็นสะใภ้ของหล่อนมันไม่ได้ง่ายเลย หล่อนจะต้องทำงานทำมาหากิน ด้วยตัวเองต้องมีความรับผิดชอบของตนเอง หล่อนต้องทำทุก ๆ อย่างเพื่อครอบครัวของหล่อน เพื่อสามี และ เพื่อลูก ที่สำคัญหล่อนอยากที่จะพิสูจน์ความสามารถว่าหล่อนสามารถหาเงินเลี้ยงลูกด้วยตัวเองได้ไม่ต้องพึ่งใคร หรือขอเงินจากสามี ซึ่งเป็นความรับผิดชอบที่ตืออย่างหนึ่งของการเป็นลูกสะใภ้ ตัวอย่างข้างต้นจึงปรากฏบทบาท ดูแลค่าใช้จ่ายในครอบครัว

สถานภาพและบทบาทในสังคม สถานภาพที่ได้จากการแสวงหาหรือได้มาจากความสามารถของตนเอง แบ่งได้ 2 สถานภาพ ดังนี้

1. สถานภาพด้านการประกอบอาชีพ พบว่าตัวละครผู้หญิงมีอาชีพค้าขาย อาชีพเย็บผ้า และอาชีพโสเภณี ดังนี้

1.1 อาชีพค้าขาย พบตัวละครหญิง จำนวน 3 ตัว ประกอบอาชีพค้าขาย ได้แก่ ย้อย เรณู และพิไล ตัวอย่าง ย้อย
...ที่นั่นแม้จะเหนื่อยยากลำบากกาย ลำบากใจยิ่งกว่าตอนเลี้ยงหมูอยู่ที่ทับกฤช แต่ที่นั่นก็ทำให้นางย้อย เรียนรู้วิธีการค้าขายอย่างมีอาชีพ...

(จุฬามณี, 2560, หน้า 17)

จากข้อความข้างต้นแสดงเป็นข้อความที่ทำให้ชีวิตของย้อยนั้นเปลี่ยนไปจากสมัยก่อนที่หล่อนนั้นมีอาชีพทำนา หลังจากที่หล่อนนั้นคลอดลูกคนที่สี่แม่ของสามีก็ได้ถึงแก่กรรมลงทำให้หล่อน และสามีต้องย้ายครอบครัวมาอยู่ตลาดชุมแสง และได้เปิดร้านโชห่วยอยู่ที่ตลาดชุมแสงร้านนี้เป็นร้านของหล่อน หล่อนพยายามสร้างเนื้อสร้างตัวจากที่นี้ทั้งทุ่มเทแรงกายทำทุกวิถีทางในการที่ทำให้กิจการของหล่อนนั้นเจริญรุ่งเรืองยิ่ง ๆ ขึ้นไป หล่อนมีความตั้งใจ และคาดหวังในสิ่งที่ทำมาก เพราะอยากให้ที่บรรดาลูกสะใภ้ของบ้านนั้นเห็นว่าหล่อนนั้นต้องขึ้นชื่อว่าเป็นคนที่เก่งที่สุด แม้วนางจะเป็นคนไทยแท้ก็ตาม ซึ่งข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าย้อยมีอาชีพค้าขาย

1.2 อาชีพเย็บผ้า พบตัวละครหญิง จำนวน 2 ตัว ประกอบอาชีพเย็บผ้า ได้แก่ วรรณภา และจันทา ตัวอย่าง วรรณภา
...หลังจากแต่งงานแล้ว วรรณภาก็ยังตัดผ้า ขายผ้า ช่วยเรณูอยู่ที่ร้านในช่วงกลางวัน ส่วนกลางคืนก็กลับไปอยู่ที่บ้านพักของหลวงหลังที่ว่าการอำเภอ...

(จุฬามณี, 2560, หน้า 795)

จากข้อความข้างต้นเป็นข้อความหลังจากที่วรรณภาน้องสาวเรณูนั้นได้แต่งงานกับคุณปลัดสามีของหล่อนแล้วแต่ยังคงอยู่กับพี่สาวของหล่อน เนื่องจากว่าสามีของหล่อนนั้นต้องย้ายไปอยู่อำเภออื่น แต่หล่อนไม่สามารถย้ายตามสามีไปได้ เพราะหล่อนนั้นเป็นห่วงเรื่องงานห่วงเรื่องเงิน และอยู่ในช่วงที่หลานของหล่อนนั้นกำลังเล็กอยู่กับพี่สาวของหล่อนก็ไม่ยอมให้หล่อนอยู่กับตน เพราะกลัวว่าสามีของน้องนั้นจะไปอยู่กับหญิงอื่นจึงได้พูดล้อตามให้หล่อนไปอยู่กับสามีดีกว่า สุดท้ายทำให้หล่อนต้องย้ายตามไปแต่ถึงอย่างไรหล่อนก็ยังยึดอาชีพเปิดร้านขายเสื้อผ้าเย็บผ้าหารายได้เข้าครอบครัว ซึ่งจากข้อความนี้แสดงให้เห็นว่า วรรณภามีอาชีพเย็บผ้า

1.3 อาชีพโสเภณี พบตัวละครหญิง 1 ตัว ประกอบอาชีพโสเภณี ได้แก่ เรณู แต่ภายหลังหันมาค้าขาย ตัวอย่าง เรณู
...หญิงสาวในชุดกางเกงเอวสูงสีเขี้ยว เสื้อตัดจากผ้าชีพองพื้นเหลืองดอกสีด้าจีบรอบคอสอดชายเสื้อไว้ในกางเกง คาดแว่นกันแดดปิดบังสายตาไว้ กลิ่นน้ำหอมฟุ้ง...

(จุฬามณี, 2560, หน้า 9)

จากข้อความข้างต้นเป็นข้อความที่เรณูได้เดินทางมาพร้อมกับปฐมสามีของหล่อนเพื่อที่จะเข้ามาอยู่ที่อำเภอชุมแสง บ้านของสามีแต่ก่อนที่จะได้อยู่นั้นก็ได้เจออุปสรรคในการเข้ามาอยู่นั้นก็คือแม่ของสามีนั่นเอง แม่สามีรู้ทันทีว่าลูกชายนั้นได้พาหญิงสาวที่มีอาชีพขายบริการมาอยู่ในบ้าน เนื่องจากการแต่งตัวของหล่อนนั้นก็สามารถบ่งบอกรสนิยมได้ในสมัยนั้นทั้งทาปากแดงทั้งสายตา และท่าทางการแสดงออกต่าง ๆ ทำให้แม่สามี

เกิดอาการไม่พอใจเป็นอย่างมาก และกีดกันลูกชายไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับคนพวกนี้ เพราะครอบครัวคนจีนไม่สามารถรับผู้หญิงที่มีอาชีพนี้เข้ามาอยู่ในตระกูลได้ แต่หลังจากหล่อนได้ย้ายมาอยู่ที่ชุมชนแสงก็ไม่เคยได้ทำอาชีพโสเภณีอีกเลย และหันมาค้าขายแทน

2. ด้านการศึกษา พบว่าตัวละครผู้หญิงมีการศึกษาสายอาชีพ หรืออาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพโดยเลือกเรียนเย็บผ้า ซึ่งตัวละครผู้หญิงในเรื่อง กรงกรรม ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาที่ได้รับการศึกษาพบว่าจำนวน 1 ตัว ที่ได้รับการศึกษา ได้แก่ วรรณา เนื่องจากผู้หญิงจะต้องมีฐานะดีจึงจะได้เรียนหนังสือ ส่วนคนที่มีฐานะยากจนและลำบากส่วนมากจะต้องทำงานช่วยเหลือครอบครัว

ตัวอย่าง วรรณา

...วรรณาเรียนอยู่หลายปี ตอนนี่ยังเป็นลูกมือฝึกงานอยู่ที่นั่นจ่ะ...

(จุฬามณี, 2560, หน้า 291)

จากข้อความข้างต้นเป็นข้อความที่ย่อสนทนากับเรณูที่กำลังนั่งทำขนมออกไปขาย เพื่อที่จะได้นำเงินมาใช้จ่ายในครอบครัว และที่สำคัญต้องคอยส่งเสียให้วรรณาเรียนหนังสือ ซึ่งพี่สาวของหล่อนพยายามหาเงินทำทุกวิถีทางให้น้องสาวหล่อนได้เรียนถึงแม้ว่าเงินอาจจะหายาก แต่พี่สาวก็มีความมุ่งมั่น มีความปรารถนาให้น้องสาวที่กำลังเรียนตัดเย็บเสื้อผ้าอยู่ที่ปากน้ำโพนั้นประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน มีร้านเป็นของตนเอง หากจบแล้วก็จะเปิดร้านให้น้องสาวทันที โดยตัวของวรรณานั้นเลือกที่จะเรียนในสาขาที่หล่อนต้องการก็คือการตัดเย็บเสื้อผ้าเพราะจะเป็นการฝึกพัฒนาทักษะได้ มีวิชาติดตัว และหล่อนคิดว่าแม้จะทางบ้านไม่ได้มีเงินมากมายนัก แต่หล่อนก็สามารถเลี้ยงครอบครัวได้ซึ่งก็จะช่วยยกระดับฐานะของหล่อนให้ดีขึ้นด้วย จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าวรรณามีอาชีพตัดเย็บเสื้อผ้า

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการศึกษาสถานภาพและบทบาทผู้หญิงในนวนิยาย เรื่อง กรงกรรม ของจุฬามณี แบ่งได้เป็น 2 ประเด็น คือ สถานภาพและบทบาทในครอบครัว พบว่ามี 4 สถานภาพ ได้แก่ 1. สถานภาพของแม่ พบว่าแม่มีบทบาท 4 บทบาท ได้แก่ 1.1 บทบาทในการอบรมเลี้ยงดูลูก 1.2 บทบาทในการสนับสนุนลูก 1.3 บทบาทในการให้คำแนะนำเรื่องการเลือกคู่ครอง 1.4 บทบาทในการเสียสละเพื่อลูก 2. สถานภาพของภรรยา พบว่าภรรยามีบทบาท 4 บทบาท ได้แก่ 2.1 บทบาทภรรยาที่ดี 2.2 บทบาทในการควบคุมการเงิน 2.3 บทบาทในการตอบสนองความต้องการทางเพศ 2.4 บทบาทในการตั้งครุภรรยาเพื่อมีบุตร 3. สถานภาพพี่สาวน้องสาว พบว่าพี่สาวและน้องสาวมีบทบาท 4 บทบาท ได้แก่ 3.1 บทบาทในการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน 3.2 บทบาทในการช่วยทำงานภายในครอบครัว 3.3 บทบาทแสดงความรักและเคารพต่อญาติผู้ใหญ่ 3.4 บทบาทให้ความรักความอบอุ่นเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน 4. สถานภาพลูกสะใภ้ พบว่าลูกสะใภ้มีบทบาท 3 บทบาท ได้แก่ 4.1 บทบาทสะใภ้ที่ดี 4.2 บทบาทเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ 4.3 บทบาทในการดูแลค่าใช้จ่ายในครอบครัว สถานภาพและบทบาทในสังคม พบว่ามี 2 ด้าน ได้แก่ 1.สถานภาพด้านการประกอบอาชีพ พบว่าตัวละครผู้หญิงมีอาชีพ ได้แก่ 1.1. อาชีพค้าขาย 1.2 อาชีพเย็บผ้า 1.3 อาชีพโสเภณี 2. ด้านการศึกษา พบว่าตัวละครผู้หญิงมีการศึกษาสายอาชีพ หรืออาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพโดยเลือกเรียนเย็บผ้า

อภิปรายผลการศึกษสถานภาพและบทบาทผู้หญิงในนวนิยาย เรื่อง กรรมกรรม ดังต่อไปนี้

1. สถานภาพและบทบาทในครอบครัว ดังนี้

สถานภาพของแม่ มีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูลูก บทบาทในการสนับสนุนลูก บทบาทในการให้คำแนะนำเรื่องการเลือกคู่ครอง และบทบาทในการเสียสละเพื่อลูก มีความสอดคล้องกันกับงานวิจัยของ ปิ่นหล้า ศิลาบุตร (2551) ได้ศึกษาสถานภาพและบทบาทของตัวละครหญิงใน นวนิยายของ ปิยะพร ศักดิ์เกษม ผลการวิจัยพบว่า ตัวละครหญิงใน นวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม มีสถานภาพและบทบาท 2 ด้าน คือ ด้านสถานภาพและบทบาทในครอบครัว ได้แก่ สถานภาพของลูกสาว สถานภาพของภรรยา มีบทบาทซึ่งในด้านสถานภาพและบทบาทของภรรยา พบบทบาทภรรยา ในการดูแลเอาใจใส่และให้เกียรติสามี บทบาทในการแบ่งเบาภาระทางเศรษฐกิจ และบทบาทในการตอบสนองความต้องการทางเพศ สถานภาพของแม่ มีบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูลูก บทบาทในการสนับสนุนลูก บทบาทในการแนะนำในการเลือกคู่ครอง และบทบาทในการเสียสละเพื่อลูก

สถานภาพของภรรยา มีบทบาทในการดูแลเอาใจใส่ ให้เกียรติเคารพและเชื่อฟังสามี ยอมรับบทบาทในการเป็นหัวหน้าครอบครัวของสามี บทบาทในการตั้งครมภ์เพื่อมีบุตร เนื่องจากผู้หญิงรู้ว่าหน้าที่ของภรรยาคืออะไร ต้องทำอะไรเพื่อให้ครอบครัวมีความสุขและเป็นบทบาทที่ ยอมรับตั้งแต่ได้แต่งงานมีสามีและมีบุตร ซึ่งสอดคล้อง การศึกษาของ ปิ่นหล้า ศิลาบุตร (2551) พบว่า สถานภาพและบทบาทในครอบครัว ได้แก่ สถานภาพของภรรยา มีบทบาทในการดูแลเอาใจใส่และให้เกียรติสามี บทบาทในการแบ่งเบาภาระทางเศรษฐกิจและบทบาทในการตอบสนองความต้องการทางเพศ

สถานภาพของแม่ บทบาทในการดูแลและเอาใจใส่ลูก ส่งเสริมให้ลูกประสบความสำเร็จในชีวิต ตัวปัจจัยสำคัญที่มีส่วนในการกำหนดบทบาทเพศชายและหญิง คือ ปัจจัยทางโครงสร้างครอบครัว ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้มีการแบ่งงานระหว่างเพศและทำให้เกิดความไม่ทัดเทียมในสถานภาพของชายและหญิง แต่ไม่ได้จำกัดสถานภาพในการทำสิ่งต่าง ๆ ได้ ผู้หญิงไม่จำเป็นต้องพึ่งพาผู้ชายทั้งหมดทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งมีความขัดแย้งกับงานวิจัยของ ทัดจันทร์ เกตุสิงห์สร้อย (2554) ศึกษา เรื่อง วิเคราะห์สถานภาพและบทบาทของตัวละครของแม่ในนวนิยาย “ลับแล แก่งคอย” พบว่า แม่ถูกนำเสนอในบทบาทที่จำกัดอยู่ที่ความเป็นเมียและแม่ตามกรอบจารีตประเพณี และมายาคติที่สังคมวางไว้ โดยไม่ได้รู้สึกที่ตนเองนั้นอยู่ในสภาวะที่ตกเป็นรองอยู่ใต้อำนาจ ปิตาธิปไตยของพ่อและลูกชาย และในขณะเดียวกันก็พยายามที่จะต่อสู้และต่อต้านอำนาจปิตาธิปไตยนั้นด้วยกลวิธีตอบโต้แบบทางตรงและทางอ้อม

สถานภาพของพี่สาวน้องสาว ในบทบาทการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ซึ่งการเป็นสมาชิกของครอบครัวเดียวกันหรือเป็นพี่น้องกันจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อจุดมุ่งหมายเดียวกัน มีส่วนร่วมต่อกันทั้งในยามสุข และยามทุกข์ เป็นหุ้นส่วนกันทั้งในปัจจุบัน และอนาคต และต้องไม่มีความรู้สึกหวงแหนและเห็นแก่ตัว พี่น้องจะต้องแบ่งปันกัน ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ ณัฐรดา เบ้าคำ (2559) ศึกษา เรื่อง “สถานภาพและบทบาทของตัวละครเอกชายในนวนิยายสุภาพบุรุษจุฑาเทพ” ได้แบ่งสถานภาพของชนชั้นทางสังคม ได้แก่ สถานภาพหลานชาย สถานภาพการเป็นพี่น้อง

สถานภาพลูกสะใภ้ มีบทบาทสะใภ้ที่ดี ส่งเสริมสามีในทุก ๆ เรื่องรู้จักปรนนิบัติสามี ซึ่งการเป็นสะใภ้ในตระกูลจีน คนที่เป็นผู้ปกครองของบ้าน หรือเจ้าของบ้านตามธรรมเนียมของคนจีน มักจะขึ้นชอบลูกสะใภ้ที่เป็นจีนเหมือนกัน เพราะต้องเข้ามาช่วยกันทำมาหากิน ทำงานช่วยเหลือกัน ดังที่ บุญยง ชื่นสุวิมล (2543) ได้กล่าวถึงครอบครัวจีนว่าการแต่งงานต้องถูกการยอมรับของสังคมคนจีน พ่อแม่คาดหวังอย่างมากในการเลือกผู้เหมาะสม

ให้แก่ลูกเมื่อถึงวัยอันควร โดยอาจเกี่ยวข้องกันเนื่องจากผลประโยชน์ ครอบครัวที่จะมาเกี่ยวข้องด้วยนั้นจะต้องมีสถานะทางสังคม และเศรษฐกิจอยู่ในระดับเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเมธนา บุญวัฒนะกุล (2550) ศึกษาเรื่อง “ตัวละครหญิงในนวนิยายของบุญเหลือ” พบว่า สถานภาพและบทบาทในครอบครัวและด้านสังคม ประกอบด้วยบทบาทบุตรสะใภ้ ว่าจะต้องเรียนรู้ที่จะรู้จักปรับตัว เข้าใจและยินยอมรับแม้ว่าจะต้องเจออุปสรรคใด ๆ จากครอบครัว แต่ก็สามารถแสดงบทบาทตามแบบฉบับของสะใภ้ที่ดีได้

2. สถานภาพทางสังคม

ด้านอาชีพ บทบาทการประกอบอาชีพ พบว่า มีความสัมพันธ์ระหว่างสถานภาพทางอาชีพแบบสอดคล้องกันกับตัวละครหญิงทุกตัวในนวนิยาย เรื่อง กรงกรรม ซึ่งมีอาชีพที่หลากหลายตรงตามความถนัดและระดับการศึกษาของตัวละครแต่ละตัว และตัวละครแต่ละตัวได้วางแผนการประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิตไว้อย่างมีเป้าหมายชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ วีรวัฒน์ อินทรพร (2541) ศึกษาเรื่อง แนวคิดสิทธิสตรีในนวนิยายของโบทันที่พบว่า ความสำเร็จในหน้าที่การงานของตัวละครนั้นไม่ใช่มาจากโชคชะตาหรือเหตุบังเอิญแต่อย่างใด แต่เป็นผลมาจากความเพียรพยายาม และความอดทนในการสร้างเนื้อสร้างตัว กล่าวคือ กล่าวทำ มีลักษณะของการคิดวางแผนทุกอย่างในชีวิต ก็สามารถนำพาตัวเองไปยังจุดหมายที่ตนเองต้องการให้เป็นที่

ด้านการศึกษา พบว่าตัวละครในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษา แต่ผู้หญิงประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาของ ศรีจันทร์ พันธุ์พานิช (2534) ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับสถานภาพและบทบาทของผู้หญิงจากวรรณคดี พบว่า ผู้หญิงถูกจำกัดสถานภาพทำให้บทบาททางด้านอาชีพก็ถูกจำกัดแต่เพียงงานบ้าน ผู้หญิงจึงไม่มีโอกาสที่จะได้ทำงานนอกบ้านเช่นเดียวกับผู้ชาย ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นว่าค่านิยมของสังคมไทยที่มีต่อผู้หญิงเปลี่ยนแปลงไปในยุคสมัยใหม่พบว่าผู้หญิงประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ และพึ่งพาตนเองได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสถานภาพสตรีสามารถเป็นแนวทางในการปฏิบัติตนในการรักษาซึ่งสิทธิสตรีของตนเองได้
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสิทธิสตรีหรือมูลนิธิที่เกี่ยวกับผู้หญิง ต่าง ๆ จะเป็นตัวช่วยให้เข้าใจถึงความเป็นผู้หญิงมากขึ้น และทำให้สมาชิกในครอบครัวเข้าใจ และอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และส่งเสริมการทำงานขององค์กรผู้หญิงให้กว้างขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาลักษณะตัวละครหญิงของนักเขียนคนอื่น ๆ ที่มีผลงานร่วมสมัยกับจุฬามณี เพื่อเปรียบเทียบว่าสถานภาพและบทบาทผู้หญิงในนวนิยายของนักเขียนแต่ละคนว่ามีลักษณะเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร
2. ควรศึกษาสถานภาพและบทบาทผู้หญิงในด้านอื่น ๆ เช่น สถานภาพและบทบาทผู้หญิงในสังคมด้านการเมืองการปกครอง

3. ควรศึกษานวนิยาย เรื่อง กรงกรรม ในประเด็นอื่น ๆ เช่น กลวิธีการประพันธ์ สถานภาพและบทบาทผู้ชาย เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กาญจนา แก้วเทพ. (2543). *ภาพลักษณ์ของผู้หญิงในสื่อมวลชน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จุฬามณี (นามปากกา). (2560). *กรงกรรม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แสงดาว.

ณัฐรดา เบ้าคำ. (2559). *สถานภาพและบทบาทของตัวละครเอกชายในนวนิยายสุภาพบุรุษจุฬาเทพ*.

กรุงเทพฯ : อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ทัตจันทร์ เกตุสิงห์สร้อย. (2554). *การวิเคราะห์สถานภาพและบทบาทของแม่ในนวนิยาย “ลับแล แก่งคอย”*. กรุงเทพฯ : ศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

บุญยง ชื่นสุขวิมล. (2543). *สถาบันครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ในเขตกรุงเทพมหานคร : ระบบครอบครัวและความสัมพันธ์ทางสังคมของคนไทยเชื้อสายจีนในชุมชนโบ๊เบ๊*. กรุงเทพฯ : รายงานผลการวิจัย

ปราง ยอดเกตุ (2556). *ประชาสังคมกับความเสมอภาคทางเพศและสิทธิสตรี : กรณีศึกษามูลนิธิเพื่อนหญิง*.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปิ่นหล้า ศิลปาบุตร. (2551). *สถานภาพและบทบาทของตัวละครหญิงในนวนิยายของปิยะพร ศักดิ์เกษม*.

วิทยานิพนธ์อักษรศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วีรวัฒน์ อินทรพร. (2541). *การศึกษาแนวคิดสิทธิสตรีในนวนิยายของโบทัน*. กรุงเทพฯ : วิทยานิพนธ์ศึกษา

มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ศรีจันทร์ พันธุ์พานิช. (2534). *การวิเคราะห์ตัวละครผู้หญิงในนวนิยายของ ว.วินิจฉัยกุล*. กรุงเทพฯ :

วิทยานิพนธ์ ศึกษามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

อุปลักษณเชิงมโนทัศน์ที่เป็นคำด่าในเพลง “จ๊อกจ๊อก” Conceptual metaphor of curse words in the Page “Jok Jok”

กิตติภพ อ่อนชาติ¹ และพัชราภรณ์ คชินทร์²

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา อุปลักษณเชิงมโนทัศน์ที่เป็นคำด่าในเพลง “จ๊อกจ๊อก” โดยนำเนื้อหาจากการแสดงความคิดเห็นในเพจจำนวน 80 คอมเมนต์ มาวิเคราะห์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ ผลการวิจัย อุปลักษณเชิงมโนทัศน์ที่เป็นคำด่าในเพลง “จ๊อกจ๊อก” พบทั้งหมด 13 ประเด็น ประเด็นที่พบมากที่สุด ได้แก่ คำด่าที่เกี่ยวกับรูปลักษณ พบจำนวน 17 คอมเมนต์ รองลงมาคือ คำด่าที่เกี่ยวกับอวัยวะ ทุกส่วนในร่างกาย พบจำนวน 10 คอมเมนต์ คำด่าที่เกี่ยวกับชาติพันธุ์และชาติกำเนิด พบจำนวน 9 คอมเมนต์ ส่วนคำด่าที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัยและความประพฤติและคำด่าที่เกี่ยวกับเรื่องเพศและอวัยวะเพศ พบจำนวนเท่ากันคือ 8 คอมเมนต์ คำด่าที่เกี่ยวกับสัตว์ พบจำนวน 6 คอมเมนต์ คำด่าที่เกี่ยวกับสิ่งสกปรกและของเสียที่ไม่เป็นที่ต้องการ และคำด่าที่เกี่ยวกับโรคและอาการของโรค พบจำนวนเท่ากันคือ 5 คอมเมนต์ คำด่าที่เกี่ยวกับความผิดปกติทางสมอง คำด่าบุคคล และคำด่าที่เกี่ยวกับพืชพรรณ พบจำนวนเท่ากันคือ 3 คอมเมนต์ คำด่าที่เกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา และภูตผี พบจำนวน 2 คอมเมนต์ และที่พบจำนวนน้อยที่สุดคือ คำด่าที่เกี่ยวกับอาวุธ พบจำนวน 1 คอมเมนต์ โดยอุปลักษณคำด่าที่พบมากที่สุด คือ คำด่าเกี่ยวกับรูปลักษณ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเพลง “จ๊อกจ๊อก” เป็นเพลงที่สร้างขึ้นเพื่อนำภาพและรูปร่างหน้าตาของผู้คนที่อยู่ในสังคมมาโพสต์ล้อเลียนอย่างสนุกสนาน และผู้ที่ติดตามเพลงส่วนหนึ่งก็ได้เข้าไปแสดงความคิดเห็นในลักษณะของการด่าทอเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงมักพบการใช้อุปลักษณคำด่าเกี่ยวกับรูปลักษณมากที่สุดนั่นเอง

คำสำคัญ: อุปลักษณ มโนทัศน์ เพลง คำด่า

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

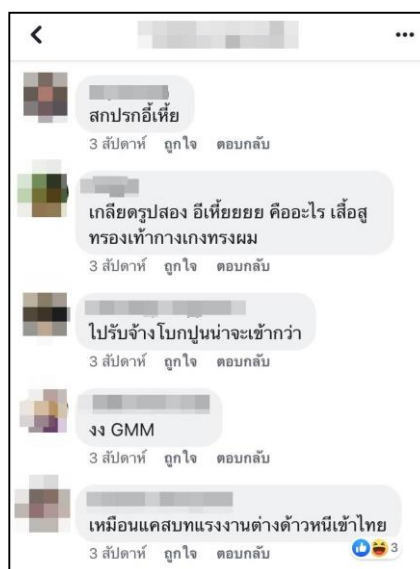
² อาจารย์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

บทนำ

อินเทอร์เน็ตถือว่าเป็นช่องทางการสื่อสารประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ทั้งด้านการติดต่อสื่อสาร การรับรู้ข่าวสารต่าง ๆ อีกทั้งยังสามารถเข้าถึงผู้คนได้ทุกเพศทุกวัย ซึ่งอินเทอร์เน็ตมีหลากหลายช่องทางทั้งอินสตาแกรม ไลน์ ทวิตเตอร์ และเฟซบุ๊ก โดยเฉพาะเฟซบุ๊ก (facebook) เป็นโซเชียลเน็ตเวิร์กที่มีผู้คนใช้บริการเป็นจำนวนมากในยุคปัจจุบัน ผู้ใช้บริการสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ระหว่างกันได้อย่างรวดเร็ว และสะดวกสบาย นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้เสนอแนวคิดหรือประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร สินค้า หรือการบริการ โดยผู้ใช้งานมีโอกาสนำเสนอได้ทั้งในหน้าเฟซบุ๊กโปรไฟล์ และเฟซบุ๊กแฟนเพจ

สำหรับเฟซบุ๊กแฟนเพจ หรือแฟนเพจ หรือเพจ เป็นคุณสมบัติหนึ่งของเฟซบุ๊กมีไว้เพื่อช่วยให้ผู้ใช้งานได้พื้นที่สำหรับการแสดงความคิดเห็น หรือรวมผู้ที่ชอบในเรื่องต่าง ๆ ที่คล้ายกัน เฟซบุ๊กแฟนเพจจะสร้างเป็นหน้าเพจใหม่ เมื่อผู้ใช้งานหรือผู้สร้างเพจโพสต์สิ่งใดลงไป ผู้ใช้งานที่ติดตามก็จะเห็นทันที ซึ่งปัจจุบันในประเทศไทยมีเฟซบุ๊กแฟนเพจจำนวนมาก ตามความชื่นชอบของคนในสังคม เช่น เพจด้านการศึกษา เพจการเมืองการปกครอง เพจชายของ เพจดาราด เป็นต้น เพจ “จ๊อกจ๊อก” มีการก่อตั้งเพจขึ้นเมื่อวันที่ 8 มกราคม 2562 เป็นเพจที่มีคนถูกใจ (Like) และมีคนติดตามจำนวน 47,353 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 14 พฤศจิกายน 2562) มีลักษณะเป็นเพจกลุ่มปิด ที่สมาชิกต้องส่งคำขอเข้าร่วม และได้รับการกดยอมรับจากแอดมินก่อน จึงจะเข้ามาติดตามเนื้อหาในเพจได้ จำนวนผู้ติดตามจึงมีเพียง 47,353 คน โดยมีการนำภาพ เรื่องราว บุคลิก หรือรูปร่างหน้าตาของบุคคลต่าง ๆ ในสังคมไทยทั้งมีชื่อเสียงและไม่มีชื่อเสียงมานำเสนอในเชิงกล่าวล้อเลียน เพื่อให้ผู้ติดตามเกิดความสนุกสนาน ซึ่งผู้ติดตามจำนวนหนึ่งได้เข้าไปแสดงความคิดเห็น (คอมเมนต์) ในลักษณะของการตำหนิบุคคลที่เพจนำมาโพสต์ล้อเลียนด้วย ตัวอย่างเช่น

ที่มา : เพจจ๊อกจ๊อก (17 ตุลาคม 2562)

ความโดดเด่นในด้านการใช้ภาษาแสดงความคิดเห็นในเพจ “จ๊อกจ๊อก” ที่มีการนำเสนอในเชิงตำหนิบุคคลต่าง ๆ นั้น พบว่ามีการใช้ถ้อยคำ หรือข้อความ และอาจจะมีการตัดต่อคำ หรือเปลี่ยนคำ เพื่อให้ได้คำที่แปลกใหม่

และเป็นที่จดจำของผู้ติดตาม ซึ่งข้อความ โปสต์ หรือข้อความสั้น ๆ มาจากบทเพลง เหตุการณ์บ้านเมือง หรือบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือที่กำลังมีกระแสไปในทางที่ลบจนทำให้เพลงนี้ กลายเป็นเพลงที่มีผู้คนจำนวนหนึ่งให้ความสนใจ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเรื่อง อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ที่เป็นคำค่าในเพลง “จ๊อกจ๊อก” จำนวน 129 โปสต์ โดยผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะโปสต์เดี่ยว ในเพลง “จ๊อกจ๊อก” ที่มีการเผยแพร่ในเดือนตุลาคม 2562 โดยเลือกโปสต์ที่มีจำนวนยอดถูกใจ 100 ขึ้นไป ผู้วิจัยรวบรวมโปสต์ได้ทั้งสิ้น 129 โปสต์ แล้วนำมาคัดเลือก การแสดงความคิดเห็น (คอมเมนต์) ที่ปรากฏเป็นคำค่าในรูปแบบของอุปลักษณะ

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ที่เป็นคำค่าในเพลง “จ๊อกจ๊อก”

วิธีการศึกษา

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 4 ลักษณะคือ 1) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสื่อสังคมออนไลน์และ 2) เอกสารที่เกี่ยวข้องการใช้อุปลักษณะคำค่า 3) เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมโนทัศน์ และ 4) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นที่เกี่ยวกับอุปลักษณะและคำค่า หลังจากศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว เก็บรวบรวมคอมเมนต์จากโปสต์ที่ปรากฏในเพลง “จ๊อกจ๊อก” ศึกษาคอมเมนต์ แล้วแยกคอมเมนต์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ แล้วนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่กำหนดไว้ในขอบเขตเนื้อหา และจึงเขียนรายงานผลการศึกษาค้นคว้าโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ แล้วนำผลการศึกษาที่ได้ไปเปรียบเทียบกับการศึกษาเรื่อง “อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของคำค่าในภาษาไทย” ของ อรทัย ชินอักรพงศ์ (2557) ที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นกรอบในการวิจัย ส่วนนิยามศัพท์เฉพาะจึงจะยกตัวอย่างบางส่วนเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจชัดเจนขึ้น

1. อุปลักษณะ ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง คือการเปรียบเทียบหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งหรือยกสิ่งใดสิ่งหนึ่งมาเปรียบเทียบ
 2. คำค่า ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง ถ้อยคำที่ใช้ตำหนิผู้อื่นเพื่อให้ดูต่ำกว่าจากที่เขาเป็นอยู่ ทำให้ผู้ฟังได้รับความเจ็บปวดหรือเสื่อมเสียและเกิดผลกระทบทางอารมณ์
 3. มโนทัศน์ ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง ความคิดและความเข้าใจของมนุษย์ ที่สะท้อนผ่าน การใช้รูปภาพ แสดงประสบการณ์ที่มีต่อโลกตามความคิดของมนุษย์เป็นการคิดรวบยอด สร้างกรอบความคิดให้ชัดเจน ซึ่งเป็นภาพที่เกิดในใจซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งหลายสิ่งต่างกัน แต่มีลักษณะบางอย่างคล้ายกัน
- ส่วนข้อตกลงเบื้องต้น ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจะคงการเขียนคำค่าในรูปแบบเดิมเอาไว้ เพื่อให้ผู้คนที่เข้าใจถึงสิ่งที่ต้องการสื่อความหมายจากคำค่านั้น ๆ มากขึ้น

ผลการศึกษา

การศึกษา อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ที่เป็นคำค่าในเพลง “จ๊อกจ๊อก” ผลการศึกษาปรากฏว่าสามารถจำแนกตามประเด็นได้ 13 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. คำดำที่เกี่ยวกับอวัยวะทุกส่วนในร่างกาย

คำดำที่เกี่ยวกับอวัยวะทุกส่วนในร่างกาย ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง ลักษณะของอวัยวะในร่างกายทุกส่วน เช่น ใบหน้า ปาก หู ตา จมูก มาใช้เปรียบเทียบ จากการศึกษาพบอุปสรรคคำดำที่เกี่ยวกับอวัยวะทุกส่วนในร่างกาย อาทิ หน้าไม่อาย หน้าตัวเมีย สันตืน โดยปรากฏจำนวน 10 คอมเมนต์ ได้แก่ หน้าเหมือนหมา, ปากดีปากกระโถนจิง ๆ , หน้าริดสีดวง อีหน้าหี, ปากเหม็นเหมือนบ่อขี้ไม่ได้ดู, อีเพชปากปลาร้า , หน้าเลือดอึเปีย, ปากหมา, พวกปากตลาด, หน้าสันตืน, อีหน้าหนาปูนสร้างบ้านกุงยงอมแพ้มึงอะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 1 พวกปากตลาด

ที่มา : เพจจ๊อกจ๊อก (23 ตุลาคม 2562)

จากคำว่า “พวกปากตลาด” จัดอยู่ในคำดำประเภทอวัยวะทุกส่วนในร่างกาย ซึ่งคำว่าปากตลาด ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554 (2556, หน้า 738) หมายถึง (1) น. ถ้อยคำที่โจษหรือเล่าลือกัน เช่น ปากตลาดเขาวงกตมาอย่างนี้ (2) ว. ปากจัด ซึ่งคำว่าปากตลาดในที่นี้จะใช้คำพวกกลุ่มคนที่มีลักษณะนิสัยปากจัด ปากไม่ตี หรืออีกความหมายหนึ่งก็จะหมายถึง การนินทาของพ่อค้าแม่ค้าในตลาด โดยคำว่า ปากตลาดนั้น ล้วนได้มาจากมโนทัศน์ของคนในสังคมกลุ่มหนึ่งซึ่งเชื่อว่า แม่ค้าในตลาดล้วนมีลักษณะเด่นในการใช้วาจา เช่น พูดจาเสียงดัง ใช้ถ้อยคำรุนแรง ชอบนินทาคนอื่น จึงทำให้คำ ๆ นี้กลายเป็นคำดำมาตั้งแต่ในอดีต โดยปัจจุบันคำนี้ก็ยังคงปรากฏให้เห็นและได้ยินตามสื่อต่าง ๆ อยู่บ่อยครั้ง นอกจากนี้คำเปรียบเปรยข้างต้นยังสะท้อนให้เห็นค่านิยมของคนในสังคมว่า คำพูดเหล่านี้ล้วนอาจมาจากปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดคำและวลี โดยอาจจะมาจากนิสัยส่วนตัว สภาพแวดล้อมที่คน ๆ นั้นได้อาศัยอยู่ หรือแม้กระทั่งการเลียนดู โดยทุกอย่างล้วนมีส่วนช่วยเสริมสร้างบุคลิกในแต่ละบุคคลได้

2. คำดำที่เกี่ยวกับสัตว์

คำดำที่เกี่ยวกับสัตว์ ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง ลักษณะของการนำชื่อสัตว์ชนิดต่าง ๆ มาดำเพื่อใช้เปรียบเทียบ จากการศึกษาพบอุปสรรคคำดำที่เกี่ยวกับสัตว์ อาทิ หมา ควาย เหี้ย โดยปรากฏจำนวน 6 คอมเมนต์ ได้แก่ อีควาย, อีคิงคองพลาต้าแฮม , แรดดเนอะ, ราคานทำตัวเหมือนชะนีร้องหาผ้า, แมงกุกเกลียด อีวอกนี่จิง, อีสมองหมาปัญญาควาย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 2 อีควาย

ที่มา : เพจจ๊อกจ๊อก (11 ตุลาคม 2562)

จากคำว่า “อีควาย” จัดอยู่ในคำคำประเภทสัตว์ คำว่า ควาย ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554 (2556, หน้า 243) หมายถึง น. ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิด *Bubalus bubalis* Linn. ในวงศ์ Bovidae เป็นสัตว์เคี้ยวเอื้องขนาดใหญ่กึ่งคู้ ลำตัวสีดำหรือเทา เขาโค้งยาว ไม่ผลัดเขา ที่ได้คางและหน้าอกมีขนขาวเป็นรูปร่าง ครึ่งล่างของขาทั้งสองมีขนสีขาวหรือขาวอมเทา โดยปริยายมักหมายความว่า คนโง่ คนเช่ หรือคนตัวใหญ่ แต่ไม่ฉลาด คำว่า “ควาย” เป็นคำไทยแท้ที่ใช้กันมาตั้งแต่ดั้งเดิม คนไทยส่วนใหญ่มักพูดคำว่า “ควาย” กันในความหมายแบบที่สอง คือใช้พูดเปรียบเทียบถึงความโง่ มากกว่าการพูดถึงตัวสัตว์ที่เป็นควายจริง ๆ ซึ่งการคำว่า “อีควาย” ในปัจจุบัน แม้จะเป็นการคำเพื่อสื่อความว่าโง่ แต่กลับมีมิติทางความหมายที่ค่อนข้างหลากหลาย ขึ้นอยู่กับบริบทของผู้คำและผู้ที่ถูกคำ กล่าวคือคำว่า “โง่” มีความหมายย่อยอันเกิดจากมโนทัศน์ของชาวไทย ซึ่งมีต่อควาย โดยน่าจะเกิดจากการสังเกตและสรุปข้อสังเกตโดยมองว่า ควายยอมทำตามคำสั่งของมนุษย์โดยไม่ขัดขืน ยอมถูกเขี่ยนตี ยอมให้มนุษย์เจาะจมูกแล้วลากจูง แม้ต้องลากคันไถหนัก ๆ แต่ก็ไม่เคยหนี ขัดขืน หรือแสดงความต้องการของตน ยอมอยู่ หนึ่ง ๆ และทำตามคำสั่งโดยไม่มีเงื่อนไข ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ถูกตีความหรือให้ความหมายว่าเป็นพฤติกรรมโง่ ๆ จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่คนไทยหลาย ๆ คนจะมองว่า ควายไม่ใช่สัตว์ที่ฉลาด จึงได้นำคำ ๆ นี้มาใช้คำทอคนที่เขาคิดว่าอยู่ต่ำกว่าตนเอง

3. คำคำที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัยและความประพฤติ

คำคำที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัยและความประพฤติ ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง เป็นลักษณะนิสัยของคนที่มี การประพฤติตัวไม่ดีมาใช้เปรียบเทียบ จากการศึกษาพบอุปลักษณคำคำที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัยและความประพฤติ อาทิ สันดาน จัญไร เลว โดยปรากฏจำนวน 8 คอมเมนต์ต่อไปนี้ ได้แก่ คบไม่ได้ อึ้งเห่า, หน้าหม้อไ้ด้, ทำตัวเองให้ต่ำตมยิ่งกว่าพวกขี้ยา, ดัดฟันแล้วก็ควรดัดสันดานมึงด้วย, นิสัยเหมือนเห็บหมาอะชอบดูดเลือดดูดเนื้ออีตัวนี้, ไ้หน้าตัวเมีย, ตอแหลมากเหมือนอินทธานเลย, ทำตัวเหมือนไม่มีใครสอนอีจันไร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 3 ไ้หน้าตัวเมีย

ที่มา : เพจจ๊อกจ๊อก (13 ตุลาคม 2562)

จากคำว่า “ไ้หน้าตัวเมีย” จัดอยู่ในคำคำประเภทลักษณะนิสัยและความประพฤติ คำว่าหน้าตัวเมีย ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554 (2556, หน้า 1345) หมายถึง น. ลักษณะหน้าตาทำทางคล้ายผู้หญิง , โดยปริยายหมายความว่า ใจเสาะ, ขี้ฉลาด, ไม่กล้าสู้, (มักพูดเป็นเชิงเหยียดหยามผู้ชาย) แต่ในที่นี้คำว่าไ้หน้าตัวเมียนั้นได้กลายเป็นคำคำ ซึ่งก็หมายถึง พวกผู้ชายที่มีลักษณะนิสัยที่ขี้ฉลาดตาขาว ไม่สู้คน ปอดแหก หรือใช้เรียกผู้ชายที่ทำตัวถ้อย ๆ ต่อผู้หญิงหรือเพศที่อ่อนแอกว่า เช่น ทำร้ายร่างกายผู้หญิง ดูถูกผู้หญิงและเหยียดหยาม แต่ที่จริงคำว่า “หน้าตัวเมีย” ได้มีอะไรเกี่ยวข้องกับคนเลยทั้งสิ้น หากแต่เป็นถ้อยคำที่เกิดจากมโนทัศน์ของผู้พูดหรือชาวไทยบางกลุ่มที่เชื่อว่าอุปนิสัยหรือสัญชาตญาณของสัตว์เพศเมียจะไม่ชอบการต่อสู้และจะไม่ต่อสู้กับสัตว์ใด ๆ เช่น ในการชนไก่ ไ้ที่จับมาชนก็จะมีเพียงไก่ตัวผู้เท่านั้น หรือในการกัดปลา ปลากัดที่มนุษย์

นำมากัดกันก็จะมีเพียงปลากัดตัวผู้ รวมทั้งในภาคใต้ที่นิยม ชนวัว ก็จะมีเพียงวัวตัวผู้เช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้คนไทยสมัยก่อนที่คุ้นเคยกับการตีไก่ กัดปลา ชนวัว ฯลฯ จึงคุ้นกับอุปนิสัยของสัตว์เหล่านี้ และทราบที่ว่าตัวผู้เท่านั้นที่จะสู้หรือกัด ในขณะที่ตัวเมียจะไม่สู้ไม่กัดใด ๆ เลย จึงเกิดคำเปรียบเปรยมาถึงมนุษย์ผู้ชายบางคนที่ไม่สู้คน หรือซ้ขลาดตาขาวว่าทำตัวเหมือนสัตว์ตัวเมีย จึงเป็นที่มาของคำว่า “หน้าตัวเมีย” ทั้งนี้ค่านิยมในปัจจุบันได้มีการนำคำนี้มาใช้เป็นคำด่าที่มีความหมายอื่นเพิ่มเติมด้วย คือ นอกจากจะหมายถึงสัตว์ตัวเมียที่ไม่กล้าต่อสู้แล้ว ยังหมายรวมถึงเพศแม่หรือผู้หญิงด้วย ดังนั้นเมื่อนำมาใช้เป็นคำด่าจึงทำให้ผู้ชายคนที่ถูกต่อว่ารู้สึกไม่พอใจอย่างมาก

4. คำด่าที่เกี่ยวกับชาติพันธุ์/ชาติกำเนิด

คำด่าที่เกี่ยวกับชาติพันธุ์/ชาติกำเนิด ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง ลักษณะของคำที่ใช้ดูถูกการเกิดผู้ให้กำเนิด ถิ่นที่อยู่ที่เกิด โดยในที่นี้หมายรวมถึง อาชีพและการทำงานด้วย จากการศึกษาพบอุปสรรคณ์คำด่า คำด่าที่เกี่ยวกับชาติพันธุ์/ชาติกำเนิด อาทิ ต่ำ ชาติชั่ว ชาติหมา ลูกกะหรี โดยปรากฏจำนวน 9 คอมเมนต์ ได้แก่ อีกะหรีแถวหนามหลวง, ทำตัวเหมือนไพร่, อีสต์วีชิงหมาเกิด, อีลูกกะหรี, หน้าเหมือนโรงิญาหนิเข้าเมือง, หน้าเหมือนลาวมาก, เหมือนพวกแมงดา, มันมากกกจ้ำอีลูกกะหรี, เหมือนสก้อยงานวัดแจ้ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 4 อีกะหรีแถวหนามหลวง

ที่มา : เพจจ๊อกจ๊อก (12 ตุลาคม 2562)

จากคำว่า “อีกะหรีแถวหนามหลวง” จัดอยู่ในคำด่าประเภทชาติพันธุ์และชาติกำเนิด คำว่ากะหรีตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554 (2556, หน้า 100) หมายถึง น. โสเภณี (กร่อนมาจากคำว่า ซ้อกการี ซึ่งเพี้ยนมาจากคำในภาษาฮินดี chokri เด็กผู้หญิง) ส่วนคำว่า สนามหลวง เป็นคำนามที่เป็นชื่อเฉพาะของสถานที่อันหมายถึง เป็นสนามขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ด้านหน้าวัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ระหว่างพระบรมมหาราชวังกับพระราชวังบวรสถานมงคล เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันเป็นพื้นที่สาธารณะที่มีการใช้จัดพิธีกรรมตามประเพณี งานเทศกาล และกิจกรรมต่าง ๆ ของประเทศ แต่ในที่นี้คำว่าสนามหลวง เป็นพื้นที่ที่ถูกกล่าวหาถึงบุคคลที่ทำอาชีพขายบริการนิยมไปรวมตัวกันบริเวณนั้นในยามค่ำคืน ดังนั้นเหตุที่ผู้คนนำคำ 2 คำนี้มาเป็นคำด่าว่าอีกะหรีแถวสนามหลวง จึงให้ความหมายอุปสรรคณ์คือ การด่าผู้หญิงโดยนำผู้หญิงคนนั้นไปเปรียบเทียบกับเป็นโสเภณีที่ขายบริการทางเพศ หรือ กะหรี และไม่ได้ด่ากะหรีเพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายถึง กะหรีชั้นต่ำ หรือกะหรีราคาถูก ที่ต้องแลกเงินเพียงไม่กี่บาท เพราะคนกลุ่มนี้ต้องมาขายบริการทางเพศข้างนอก ต่างจากอีกกลุ่มที่ขายบริการอยู่ภายในห้องแอร์ เหมือนกับว่าเป็นการดูถูกในเรื่องของชนชั้นของความเป็นกะหรีด้วย เนื่องจากค่านิยมของสังคมไทยยังไม่ยอมรับอาชีพขายบริการทางเพศ เพราะว่าเป็นอาชีพที่น่ามีความน่าอับอายและโดนดูถูกเหยียดหยามเป็นอย่างมาก เพราะคนที่มาอาชีพนี้เหมือนไม่รักศักดิ์ศรีของตนเอง ไม่มีความรักนวลสงวนตัว ซึ่งเป็นคุณสมบัติของผู้หญิงที่สังคมยอมรับ

5. คำดำที่เกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา/ภูตผี

คำดำที่เกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา/ภูตผี ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง เป็นการนำลักษณะที่เกี่ยวกับค่านิยมความเชื่อทั้งในทางศาสนาและภูตผีปีศาจมาใช้ในการเปรียบเทียบ จากการศึกษาพบอุปลักษณคำดำที่เกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา/ภูตผี อาทิ เปรต ห่า เหว โดยปรากฏจำนวน 2 คอมเมนต์ ได้แก่ ทำตัวเหมือนสัตว์นรก, สวยเหมือนเปรตเลยอัสสนี่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 5 ทำตัวเหมือนสัตว์นรก

ที่มา : เพจจ๊อกจ๊อก (13 ตุลาคม 2562)

จากคำว่า “ทำตัวเหมือนสัตว์นรก” จัดอยู่ในคำดำประเภทความเชื่อทางศาสนาและภูตผี คำว่าสัตว์ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554 (2556, หน้า 1025) หมายถึง น. สิ่งมีชีวิตซึ่งแตกต่างไปจากพรรณไม้ ส่วนมากมีความรู้สึกและเคลื่อนไหวย้ายที่ไปได้อเอง ความหมายที่ใช้กันเป็นสามัญหมายถึง สัตว์ที่ไม่ใช่คน, เดรัจฉาน ส่วนคำว่านรก ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554 (2556, หน้า 607) หมายถึง น. แดนหรือภูมิที่เชื่อกันว่าผู้ทำบาปจะต้องไปเกิดและถูกลงโทษ โดยปริยายหมายถึงแดนที่มีแต่ความทุกข์ทรมาน ซึ่งเมื่อนำมารวมกันจึงหมายถึง สัตว์เดรัจฉานที่อยู่ในนรก คำว่า สัตว์ ในที่นี้มีได้หมายถึง สัตว์เดรัจฉาน แต่หมายถึง สิ่งมีชีวิตที่เวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏ ส่วนนรกเป็นชื่อของภูมิที่ต่ำที่สุด เป็นแดนสำหรับลงทัณฑ์มนุษย์ที่ได้ก่อกรรมทำชั่วไว้ในครั้งที่มีชีวิตอยู่ตอนเป็นมนุษย์ การตกนรกชั้นต่ำที่สุดจึงเหมาะกับคนจำพวกนี้ คนไทยซึ่งนับถือพุทธศาสนากันมาอย่างช้านาน ย่อมมีความเชื่อว่าเมื่อสัตว์นรกชดใช้กรรมของตนในนรกหมดแล้ว ก็จะจุติจากนรกไปบังเกิดในภูมิที่สูงขึ้น แต่โดยมากก็จะกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ใหม่เพื่อมาชดใช้กรรมบนโลกมนุษย์ต่อ ในสังคมไทยปัจจุบัน สัตว์นรก เป็นคำที่ใช้เปรียบเทียบผู้ที่ทำชั่วอย่างรุนแรงเหี้ยมโหดไร้คุณธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ทำชั่วต่อพระศาสนา เช่น ลักลอบตัดเศียรพระพุทธรูป ฆ่าพระภิกษุ ทำร้ายร่างกายหรือฆ่าบุพการี เด็ก สตรี และคนชรา ผู้ที่ใช้คำว่า สัตว์นรก เรียกผู้อื่น ส่วนมากจะเป็นผู้ถูกกระทำมาก่อนหรือผู้ที่รู้สึกโกรธแค้นอย่างที่สุดจนต้องระบายออกมาอย่างรุนแรง เพื่อให้สาสมกับสิ่งที่คน ๆ นั้นได้ทำ

6. คำดำที่เกี่ยวกับสิ่งสกปรก/ของเสียที่ไม่เป็นที่ต้องการ

คำดำที่เกี่ยวกับสิ่งสกปรก/ของเสียที่ไม่เป็นที่ต้องการ ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง เป็นลักษณะเกี่ยวกับการด่ากลุ่มคนจำพวกหนึ่งที่ไม่เป็นที่ต้องการของสังคม ประชาชนรังเกียจ จากการศึกษาพบอุปลักษณคำดำที่เกี่ยวกับสิ่งสกปรก/ของเสียที่ไม่เป็นที่ต้องการ อาทิ เสนียด ขยะ ขยะสังคม โดยปรากฏจำนวน 5 คอมเมนต์ ได้แก่ ขายไม่ได้ก็เพราะมีงเหละอิตัวเสียดประจำร้าน, เหมือนขยะเปียก, อีพวกเศษสวะ, แมลงสาบยังสะอาดกว่ามีงอี้ยี้, กรุณาอย่าทำตัวเป็นขยะสังคม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 6 เหมือนขยะเปียก

ที่มา : เพจจ๊อกจ๊อก (12 ตุลาคม 2562)

คำว่า “เหมือนขยะเปียก” จัดอยู่ในคำด่าประเภทสิ่งสกปรกหรือของเสียที่ไม่เป็นที่ต้องการ คำว่าขยะตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554 (2556, หน้า 171) หมายถึง น. หยากเยื่อ มูลฝอย ของที่ต้องการทิ้ง ใช้น้ำ กระจาย ก็มี. ดังนั้นการด่าว่า เหมือนขยะเปียก จึงให้ความหมายอุปลักษณ์ว่าเป็น การนำคน ๆ หนึ่งไปเปรียบเทียบกับของที่ไม่ต้องการนั้นก็คือขยะ ซึ่งขยะเปียกจะเป็นขยะที่สกปรกมาก และส่งกลิ่นเหม็นเน่าไปทั่ว โดยการใช้คำว่าขยะเปียกมาเปรียบเทียบกับคน ๆ นี้ ซึ่งเป็นการแสดงโมหทัศน์ของผู้ส่งสารว่าคนที่มีร่างกายที่สกปรก ไม่อาบน้ำ ไม่ดูแลตัวเอง และมีกลิ่นเหม็น เหมือนกับขยะเปียก

7. คำด่าที่เกี่ยวกับความผิดปกติทางสมอง

คำด่าที่เกี่ยวกับความผิดปกติทางสมอง ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง เป็นลักษณะของความผิดปกติที่เกิดจากการกระทบกระเทือน ส่งผลไปยังสมองมาใช้ในการเปรียบเทียบ จากการศึกษาพบอุปลักษณ์คำด่าที่เกี่ยวกับความผิดปกติทางสมอง อาทิ โง่ ปัญญาอ่อน บ้า โดยปรากฏจำนวน 3 คอมเมนต์ ได้แก่ เหมือนเด็กปัญญาอ่อน, อีบ้าเหมือนคนเป็นประสาท, โง่ระวังนกเอี้ยงมาเกาะนะอีเหี้ยยย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 7 โง่ระวังนกเอี้ยงมาเกาะนะอีเหี้ยยย

ที่มา : เพจจ๊อกจ๊อก (31 ตุลาคม 2562)

จากคำว่า “โง่ระวังนกเอี้ยงมาเกาะนะอีเหี้ยยย” จัดอยู่ในคำด่าประเภทความผิดปกติทางสมอง คำว่าโง่ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554 (2556, หน้า 713) หมายถึง ว. เหลา, ไม่ฉลาด, ไม่รู้ ซึ่งเหตุที่ผู้ศึกษาไม่ได้จัดคำนี้ไว้ในคำด่าสัตว์ เนื่องจากเป็นการเปรียบเทียบ ซึ่งมีความหมายซ่อนเร้นไม่กล่าวโดยตรง ในที่นี้คำว่า ระวังนกเอี้ยงมาเกาะจะเป็นความหมายนัย ๆ ว่าบุคคลผู้นั้น โง่เหมือนควาย ตามคำกล่าวที่เคยได้ยินว่านกเอี้ยงเอ๋ย มาเอี้ยงควายเฒ่า ควายกินข้าวนกเอี้ยงหัวโต หัวโต ๆ กิโลห้าบาท หัวขาด ๆ กิโลบาทเดียว คำดังกล่าวมุ่งจะให้ความหมายว่าผู้ที่ถูกกล่าวถึงกำลังจะเป็นควาย โดยจากการสังเกตจะพบว่าคำเสียดสีของไทยมักมีคำที่เกี่ยวข้องกับควายอยู่ไม่น้อย ทั้งที่ในความเป็นจริงควายเป็นสัตว์ที่ฉลาดมาก สอนให้ทำอะไรก็เรียนรู้จดจำได้รวดเร็ว และเป็นสัตว์ที่มีบุญคุณต่อคนไทยและประเทศไทยไม่น้อย แต่คนไทยสมัยก่อนเห็นว่าควายยอมให้คนเราเจาะจมูกเอาเชือกสอดเข้าไปแล้วจึงไปทางไหนก็ยอมง่าย ๆ คนจึงคิดว่าควายโง่ จึงนำมาเปรียบเทียบกับคนที่สมองทึบ โดยคำนี้สื่อถึงการเกาะเกี่ยวผลประโยชน์บนการทำงานของผู้อื่น เปรียบเทียบกับภาพที่คนไทยจินตนาการ คือ

ไม่ว่าควายจะเดินไปทางไหน ก็มักจะเห็นนกเอี้ยงเกาะอยู่บนหลังควายอยู่เสมอ และเมื่อควายเดินผ่านพงหญ้าป่า หรือเข้าป่าไป ผุงแมลงตัวเล็กตัวน้อยก็จะบินแตกพรุขรินมา นกเอี้ยงที่เกาะอยู่บนหลังควายโดยไม่ต้องออกแรงบินไปหาเหยื่อ ก็จะกางปีกไปจิกกินแมลงที่แตกพรุขรินมานั้นเสียง่าย ๆ ซึ่งจะสื่อถึงคนเห็นแก่ตัว รักความสบาย ให้ผู้อื่นทำงานให้ ตัวเองรอรับแค่ผลประโยชน์ แต่ในอีกด้านจะสื่อถึงความผลประโยชน์ที่ได้กันทั้งสองฝ่าย เพราะว่าการที่ นกเอี้ยงเกาะอยู่บนหลังควายนั่น ก็ถือว่าเป็นหุ้นส่วนที่ผลประโยชน์สมกันอย่างลงตัว เพราะนกเอี้ยงจะคอยช่วยจิกกินตัวแมลงเล็ก ๆ ที่คอยบินมาตอมตามลูกนัยน์ตาของควาย อันเป็นสาเหตุที่ทำให้ควายเป็นโรคตาแดงตาข้ำ ไม่ให้มารบกวนนัยน์ตาของควายได้อีกต่อไป แถมการจิกกินแมลงที่เกาะตามผิวหนังของควาย ยังช่วยให้ควายมีผิวหนังดำขลับสวยงาม ไร้รอยตำหนิแผลเป็นจากการซ่อนไซของแมลง และเป็นการช่วยเกาแก้คันให้ควายไปในตัวด้วย

8. คำดำที่เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพศ/อวัยวะเพศ

คำดำที่เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพศ/อวัยวะเพศ ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง เป็นลักษณะเกี่ยวกับกิจกรรมทางเพศหรือการร่วมเพศมาใช้ในการเปรียบเทียบ จากการศึกษาพบอุปสรรคคำดำที่เกี่ยวกับเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพศ/อวัยวะเพศ อาทิ คำที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางเพศหรือการร่วมเพศ โดยปรากฏจำนวน 8 คอมเมนต์ ได้แก่ เยตแม่, ควยเล็กกว่านี้วก้อยูกี้แล้วทำไม, เจียนเหรอีสัส ทำตัวเหมือนหมาเดือนสิบสอง, เหมือนสวายเป็นอีหอย, อีช่างเย็ด, ร้านนมเหมือนอีหนึ่งในสองนรี, หมอยกย่งยาวกว่ามึงอีกอีกะเท้ย, ถ้าคันมากก็ใช้ซิมาราดนะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 8 เจียนเหรอีสัส ทำตัวเหมือนหมาเดือนสิบสอง

ที่มา : เพจจ้อกจ้อก (21 ตุลาคม 2562)

จากคำว่า “เจียนเหรอีสัส ทำตัวเหมือนหมาเดือนสิบสอง” จัดอยู่ในคำดำประเภทเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเพศและอวัยวะเพศ คำว่าเจียน ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554 (2556, หน้า 294) หมายถึง ก. อยากจัด, กระจายจัด, มีความรู้สึกอยากหรือกระจายเป็นกำลัง, (โดยมากใช้เฉพาะของเสพติดและกามคุณ) จากคำในข้างต้น จึงต้องการสื่อเพื่อตาดคน ๆ นั้นว่า อย่าทำตัวเหมือนหมาเดือนสิบสอง เพราะในเดือนนี้หมาจะมีความต้องการเป็นพิเศษที่ต้องการผสมพันธุ์ โดยธรรมชาติของหมาตัวเมียจะมีกลิ่นเฉพาะเด่นชัด กลิ่นจะโชยไปตามลมในรัศมีเป็นกิโลเมตร เมื่อหมาตัวผู้ได้กลิ่นก็จะคิกคะนองและมีความต้องการทางเพศขึ้นมา ละทิ้งทุกอย่างเดินทางตามหาต้นตอของกลิ่น ซึ่งก็เหมือนคน ที่ถูกเปรียบเทียบว่ามักมากในกาม ไม่มียางอาย ละทิ้งทุกอย่างเพื่อให้ได้ตามความต้องการในกามตัณหาของตนเอง เป็นการเปรียบในเชิงแดกดันว่า ร้านในการประเวณีหรือร่วมเพศ เช่น ผู้หญิงออกไปเที่ยวหาผู้ชาย ทำราวกับหมาเดือนสิบสอง สำนวนนี้มาจากการสังเกตธรรมชาติของหมาว่า มักจะติดสัตว์ ผสมพันธุ์กันในเดือนสิบสอง ดังนั้น จึงนำมาเปรียบกับผู้ที่ชอบไปมาหาสู่กับเพศตรงข้ามอย่างขาดไม่ได้ว่ามีอาการเหมือนหมาเดือนสิบสอง ซึ่งใช้ว่าได้ทั้งหญิงและชาย

9. คำดำที่เกี่ยวกับโรค/อาการของโรค

คำดำที่เกี่ยวกับโรค/อาการของโรค ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง ลักษณะเกี่ยวกับโรคร้ายชนิดต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้คนในปัจจุบันมาใช้ในการเปรียบเทียบ จากการศึกษาพบอุปลักษณคำดำที่เกี่ยวกับโรค/อาการของโรค อาทิ เนื้องอก ฝีใกล้แตก โรคเรื้อน โดยปรากฏจำนวน 5 คอมเมนต์ ได้แก่ อะไรของมึงอีท่า, อีซี่เรื้อน, อิมะเร็ง, เदनอย่างกะคนเป็นเบาหวานเปียก, เป็นเอดปะผอมขนาดนี้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 9 อิมะเร็ง

ที่มา : เพจจ๊อกจ๊อก (13 ตุลาคม 2562)

จากคำว่า “อิมะเร็ง” จัดอยู่ในคำดำประเภทโรคและอาการของโรค คำว่ามะเร็ง ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554 (2556, หน้า 894) หมายถึง น. เนื้องอกชนิดร้าย เกิดขึ้นเพราะเซลล์แบ่งตัวอย่างรวดเร็วควบคุมไม่ได้ แล้วแทรกไปตามเนื้อเยื่อข้างเคียง และสามารถหลุดจากแหล่งเริ่มต้นไปแบ่งตัวเพิ่มจำนวนที่บริเวณอื่น ๆ ได้ รักษาไม่ค่อยหาย ในที่นี้คำว่ามะเร็งหรือเนื้องอก เป็นเนื้อเยื่อที่เจริญเติบโตผิดปกติ อาจจะเป็นเนื้อร้ายหรือเป็นผลมาจากสาเหตุอื่นเช่นเชื้อโรค การกำจัดมะเร็งจึงต้องจัดการด้วยการผ่าตัด หรือรับประทานเพื่อให้เนื้องอกยุบลงหรือหยุดการเจริญเติบโต มะเร็งจึงกลายเป็นคำดำที่ให้ความหมายอุปลักษณถึงคนหรือหรือสิ่งที่ไม่เป็นที่ต้องการหรือเป็นส่วนเกิน เช่น พวกผู้ชายที่ชอบเกาะผู้หญิง ให้ผู้หญิงเลี้ยง ก็เหมือนกับเนื้องอกที่ไม่มีประโยชน์ ดังนั้นคำ ๆ นี้จึงใช้ตำพวกคนที่ทำตัวไม่เป็นประโยชน์อะไร ไม่รู้จักทำมาหากิน อยู่นิ่งเฉยไปวัน ๆ ก็เหมือนกับเนื้องอกที่ต้องตัดทิ้ง เพราะเกาะเกาะและแถมยังไม่มีประโยชน์

10. คำดำที่เกี่ยวกับพืชพรรณ

คำดำที่เกี่ยวกับพืชพรรณ ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง เป็นลักษณะเกี่ยวกับนำชื่อพืชพรรณชนิดต่าง ๆ รวมไปถึงพืชผักและป่าไม้มาใช้ในการเปรียบเทียบ จากการศึกษาพบอุปลักษณคำดำที่เกี่ยวกับพืชพรรณ อาทิ ดอกทอง ดอก ทูเรียน โดยปรากฏจำนวน 3 คอมเมนต์ ได้แก่ อีดอกทองหน้าที, อีเห็ดสดกุยมมิ่ง, นิสัยบ้านนอกมากอีดอก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 10 อีเห็ดสดกุยมมิ่ง

ที่มา : เพจจ๊อกจ๊อก (28 ตุลาคม 2562)

จากคำว่า “อีเห็ดสดกุยมมิ่ง” จัดอยู่ในคำดำประเภทพืชพรรณ คำว่าเห็ด ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554 (2556, หน้า 1417) หมายถึง น. ส่วนของเชื้อราหมวดหนึ่งที่ออกเป็นดอก แบ่งเป็น

2 พวก พวกหนึ่งไม่มีพิษ กินได้ เช่น เห็ดโคน เห็ดฟาง อีกพวกหนึ่งมีพิษ บางชนิดกินแล้วถึงตาย เช่น เห็ดระโงกหิน แต่อีกบริบทหนึ่งคำว่าเห็ดกลายเป็นอเห็ดสด เป็นคำต่ำของของกะเทยที่ต่ำกันเองซะส่วนใหญ่ เพราะกะเทยก็ยังมียัยวะเพศชายอยู่ แล้วอัยวะเพศชายเมื่อแข็งตัวจะดูเหมือนดอกเห็ดที่กำลังเบ่งบานเต็มที่ ราวกับว่ายังสดใหม่ อยู่เมื่อใช้คำนี้ต่ำกะเทยก็จะเป็นคำที่เสียดแทงมาก เพราะว่ากะเทยไม่ยอมมียัยวะเพศอันนั้น เพราะใครจะอยากให้รังไข่ออกมาออกมดลูก หรือในอีกความหมายหนึ่ง อี เป็นคำหยาบใช้เรียกผู้หญิงชั้นต่ำส่วน เห็ด เป็นตระกูลพืช ชั้นต่ำจำพวกเชื้อราเกิดจากการหมักหมมของซากพืชในที่อับชื้น คือเกิดขึ้นใหม่ยังไม่เหี่ยวเฉา อีเห็ดสด ความหมายคือ ผู้หญิงสาวชั้นต่ำที่ชอบทำตัวหมักหมมอยู่ในที่อับ ๆ หรืออาจจะหมายถึง พวกชั้นต่ำ ไม่มียศ เหมือนเห็ดที่เจริญเติบโตในดิน จึงใช้เป็นคำต่ำ คำดูถูก โดยคนที่ได้ฟังอาจจะรู้สึกว่าเป็นคำตลกแต่หากทราบความหมายที่แท้จริงแล้วอาจไม่พอใจได้

11. คำต่ำที่เกี่ยวกับบุคคล

คำต่ำที่เกี่ยวกับบุคคล ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง เป็นลักษณะเกี่ยวกับตัวละครที่มาจากในวรรณคดีหรือจากในละครมาใช้เพื่อเปรียบเทียบ จากการศึกษาพบอุปสรรคคำต่ำที่เกี่ยวกับบุคคล อาทิ แก้วหน้าม้า อีตัว โดยปรากฏจำนวน 3 คอมเมนต์ ได้แก่ อีอุทัยเทวี, อีวันทอง, อีพันธุรัต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 11 อีอุทัยเทวี

ที่มา : เพจจ๊อกจ๊อก (27 ตุลาคม 2562)

จากคำว่า “อีอุทัยเทวี” จัดอยู่ในคำต่ำประเภทบุคคล ยังไม่ปรากฏความหมาย แต่ในที่นี้คำว่า อุทัยเทวินั้นมาจากนิทานพื้นบ้าน ซึ่งอุทัยเทวีเป็นคางคกที่มีรูปร่างหน้าเกลียดหน้ากลัว ดังนั้นคำว่าที่ต่ำอุทัยเทวีในข้างต้น จึงให้ความหมายอุปสรรคว่าหมายถึง คนที่มีรูปร่างอ้วนท้วม หรืออาจจะมียัยวะอับลักษณะในบางส่วน เพราะจะมีลักษณะคล้ายกับตัวของคางคก คำต่ำคำนี้จึงมีความรุนแรงในเรื่องของการเหยียดรูปร่างหน้าตาของผู้อื่น เพราะเป็นการนำคนไปเปรียบเทียบกับคางคก ซึ่งคน ๆ นั้นอาจจะมียัยวะรูปร่างอ้วน ผิวคล้ำเป็นมันเมือกเช่นเดียวกับคางคก ซึ่งคนทั่วไปมักมองดูว่าสกปรกไม่สะอาด ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นถึงค่านิยมความคิดของคนในสมัยนี้ว่า หากใครที่มีลักษณะรูปร่างหน้าตาที่ไม่ดี อ้วน ดำ หรืออื่น ๆ ก็มักจะถูกล่ามหรือด่าทอ เพื่อไปเปรียบเทียบกับสิ่งนั้น ๆ ให้เขารู้สึกอับอาย

12. คำต่ำที่เกี่ยวกับรูปลักษณ์

คำต่ำที่เกี่ยวกับรูปลักษณ์ ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง ลักษณะทางร่างกายภายนอกที่เห็นได้อย่างชัดเจน และเป็นจุดเด่นมาใช้เพื่อเปรียบเทียบกับสิ่งต่าง ๆ จากการศึกษาพบอุปสรรคคำต่ำที่เกี่ยวกับรูปลักษณ์ อาทิ อ้วน ดำ เตี้ย โดยปรากฏจำนวน 17 คอมเมนต์ ได้แก่ หุ่นเหมือนควายออกลูก, หน้ายังกะปลาบูชนเขื่อน, หน้าหักยังกับหมาปัก, ควนนอนหน้ายังกับขอมบี้จะแตกคน, ผอมยังกับหมาแตกแพ็บอะอีนี , เหมือนแม่หมูหลังคลอด,

อีหน้าปลวก, หุ่นยั้งกะฮิปโปตั้งท้อง, โถ้อีดำควรวักง่ามขากูยั้งขากว่าอีก, นั้นพินเทรอนีกว่าเล็บตีนหมา, แหวะหน้าเหมือนปลวกอะขยะแฉงมาก, ตั้งหักมากแม่เหมือนลาวแถวบ้าน, หน้าเหมือนตัวเหี้ยแตกศพ, ขาสั้นเหมือนหมากระเป่า, อีกะเทยหน้าเหี้ย, สูงตายท่าละอีเตี้ย, หน้าบานมากแม่เหมือนจานดาวเทียม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 12 หุ่นยั้งกะฮิปโปตั้งท้อง
ที่มา : เพจจ๊อกจ๊อก (5 ตุลาคม 2562)

จากคำว่า “หุ่นยั้งกะฮิปโปตั้งท้อง” จัดอยู่ในคำคำประเภทรูปลักษณะ คำว่า ฮิปโป ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554 (2556, หน้า 1445) หมายถึง น. ชื่อสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิด Hippopotamus amphibius Linn. ในวงศ์ Hippopotamidae หนังกว้างสีน้ำตาล มีขนนุ่มกระจายห่าง ๆ ริมฝีปากหนา มีขนแข็งยาว ฟันหน้าและเขี้ยวยาวมาก จมูก หู และตาอยู่ตอนบนของหัวเพื่อช่วยในการมองเห็นและหายใจขณะอยู่ในน้ำได้ดี หางแบน หูและปลายหางด้านข้างมีขนแข็งยาว เหนือสีแดงเรื่อ ๆ หนักประมาณ 2,000 กิโลกรัม ใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในน้ำมากกว่าบนบก ถิ่นกำเนิดอยู่ในทวีปแอฟริกา เนื่องจากลักษณะรูปร่างของฮิปโปที่มีขนาดใหญ่อยู่แล้ว เมื่อตอนกำลังตั้งท้องจึงทำให้ขนาดตัวของมันทวีคูณความใหญ่ขึ้นมาอีกหลายเท่า ด้วยเหตุนี้ผู้คนจึงจับประเด็นเอาตอนที่ฮิปโปกำลังตั้งท้องมาใช้คำคนในเชิงอุปลักษณ์ โดยเปรียบว่าคน ๆ นั้นมีรูปลักษณะที่ผิดปกติทำให้รูปร่างใหญ่โต อ้วน และลงพุง ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับฮิปโปตอนกำลังตั้งท้องนั่นเอง

13. คำคำที่เกี่ยวกับอาวุธ

คำคำที่เกี่ยวกับอาวุธ ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึง ลักษณะเกี่ยวกับสิ่งของที่ใช้ต่อสู้ หรือเพื่อล่าสัตว์ ซึ่งถูกนำมาใช้เปรียบเทียบ จากการศึกษาพบอุปลักษณ์คำคำที่เกี่ยวกับอาวุธ อาทิ หอก หอกหัก โดยปรากฏจำนวน 1 คอมเมนต์ ได้แก่ ไอ้หอกหัก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 13 ไอ้หอกหัก
ที่มา : เพจจ๊อกจ๊อก (22 ตุลาคม 2562)

จากคำว่า “ไอ้หอกหัก” คำว่าหอก จัดอยู่ในคำคำประเภทอาวุธ คำว่าหอก ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554 (2556, หน้า 1320) หมายถึง น. อาวุธสำหรับแทงชนิดหนึ่ง ทำด้วยโลหะ มีด้ามยาว

แต่ในที่นี้คำว่าหอกหักเป็นคำที่แสดงความไม่พอใจ มีนัยว่าเป็นการแข่งให้ “หอก” ซึ่งเป็นอาวุธที่ใช้ในการต่อสู้ หากแต่นำมาเปรียบเทียบกับใช้ในคำคำ คำว่าหอกหักในความหมายอุปลักษณ์จึงกลายเป็นอาวุธประจำกายแสนรักของผู้ชาย นั่นก็คืออวัยวะเพศ ที่ถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการใช้ชีวิตของผู้ชาย และเมื่อใช้คำว่า “หัก” มาต่อท้าย จึงสื่อความหมายว่าผู้ชายคนนั้นไม่สามารถทำให้ผู้หญิงมีความสุขได้ หรือทำให้แรงขึ้นก็คือพวกผู้ชายที่ทกเขาไม่ขึ้น คำนี้ถูกนำมาเพื่อใช้คำผู้ชายที่ไม่มีน้ำยา ไม่รู้จักพอ เพราะคำนิยมในสังคมที่มีมาตั้งแต่สมัยอดีตว่าผู้ชายจะต้องเป็นใหญ่ จะต้องมีลูกสืบสกุล จนมาถึงปัจจุบันทำให้ผู้ชายหลายคนโดนล้อต่าง ๆ นานา เกี่ยวกับอวัยวะเพศของเขา ทำให้เกิดความอับอาย และถูกด่าว่าไม่น้ำยา ไม่สามารถมีลูกได้ คำ ๆ นี้จึงถือเป็นคำด่าที่แรงสำหรับผู้ชายเพราะนอกจากจะทำให้อายแล้ว ยังทำให้เสียความรู้สึกอีกด้วย

สรุปและอภิปรายผล

การศึกษา อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ที่เป็นคำด่าในเพลง “จ๊อกจ๊อก” สามารถสรุป และอภิปรายผลดังต่อไปนี้ จากการศึกษาพบว่ามีการใช้อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของคำด่าครบทั้ง 13 ประเด็น ประเด็นที่พบมากที่สุดได้แก่ คำด่าที่เกี่ยวกับรูปลักษณ์ พบจำนวน 17 คอมเมนต์ รองลงมาคือ คำด่าที่เกี่ยวกับอวัยวะในร่างกาย พบจำนวน 10 คอมเมนต์ คำด่าที่เกี่ยวกับชาติพันธุ์และชาติกำเนิด พบจำนวน 9 คอมเมนต์ ส่วนคำด่าที่เกี่ยวกับลักษณะนิสัยและความประพฤติและคำด่าที่เกี่ยวกับเรื่องเพศและอวัยวะเพศ พบจำนวนเท่ากันคือ 8 คอมเมนต์ คำด่าที่เกี่ยวกับสัตว์ พบจำนวน 6 คอมเมนต์ คำด่าที่เกี่ยวกับสิ่งสกปรกและของเสียที่ไม่เป็นที่ต้องการ และคำด่าที่เกี่ยวกับโรคและอาการของโรค พบจำนวนเท่ากันคือ 5 คอมเมนต์ คำด่าที่เกี่ยวกับความผิดปกติทางสอง คำด่าบุคคล และคำด่าที่เกี่ยวกับพืชพรรณ พบจำนวนเท่ากันคือ 3 คอมเมนต์ คำด่าที่เกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนาและภูตผี พบจำนวน 2 คอมเมนต์ และที่พบจำนวนน้อยที่สุดคือ คำด่าที่เกี่ยวกับอาวุธ พบจำนวน 1 คอมเมนต์

เมื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปเปรียบเทียบกับการศึกษาเรื่อง “อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของคำด่าในภาษาไทย” ของ อรทัย ชินอัครพงศ์ (2557) ที่ผู้วิจัยนำมาใช้เป็นกรอบในการวิจัย พบว่า มีผลการศึกษาสอดคล้องกัน พบการใช้คำด่าที่เกี่ยวกับอวัยวะในร่างกายมากที่สุด จำนวน 36 คำ ส่วนในการศึกษาครั้งนี้ พบคำด่าที่เกี่ยวกับรูปลักษณ์มากที่สุด จำนวน 17 คอมเมนต์ โดยคำด่าที่เกี่ยวกับอวัยวะในร่างกายนั้น พบจำนวน 10 คอมเมนต์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเพลง “จ๊อกจ๊อก” นั้นเป็นเพลงที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อนำภาพและรูปร่างหน้าตาของผู้คนที่อยู่ในสังคมมากล่าวล้อเลียนอย่างสนุกสนาน ดังนั้นจึงทำให้พบการใช้อุปลักษณ์คำด่าเกี่ยวกับรูปลักษณ์มากที่สุด ส่วนอุปลักษณ์คำด่าเกี่ยวกับอวัยวะในร่างกายแม้จะเจอในการศึกษาครั้งนี้เพียง 10 คอมเมนต์ แต่ก็จัดอยู่ในอันดับที่ 2 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย ชินอัครพงศ์ (2557) กล่าวคือ อุปลักษณ์คำด่าที่ใช้อวัยวะในร่างกาย เป็นคำด่าที่เห็นได้ชัดเจนและเป็นรูปธรรม จึงมักถูกนำมาใช้เปรียบเทียบหรือด่าทอรูปลักษณ์ของผู้อื่น ในขณะที่คำด่าเกี่ยวกับชาติพันธุ์และชาติกำเนิดนั้น ในการศึกษาครั้งนี้พบจำนวน 9 คอมเมนต์ อยู่ในอันดับที่ 3 ส่วนงานวิจัยของ อรทัย ชินอัครพงศ์ (2557) จัดอยู่ในอันดับที่ 4 ซึ่งพบจำนวนมากกว่าคือ 23 คำ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากคนไทยมีความผูกพันกับครอบครัวและพ่อแม่ อีกทั้งยังมีความกตัญญู ซึ่งหลายคนมักแสดงออกมา คือ การที่ไม่ยอมให้ใครมาดูถูกครอบครัวของตนเอง ดังนั้นการนำพ่อแม่หรือชาติกำเนิด หรือแม้กระทั่งอาชีพการทำงานของผู้คนมากล่าวเป็นคำด่า จึงเป็นการแสดงออกถึงการดูถูกอย่างรุนแรง ส่วนคำด่าที่พบน้อยที่สุด คือ คำด่าที่เกี่ยวกับอาวุธนั้น ในการศึกษาครั้งนี้พบจำนวน 1 คอมเมนต์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรทัย ชินอัครพงศ์ (2557) ที่ปรากฏน้อยสุดเช่นกัน โดยพบเพียง 2 คำ ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากเพลง “จ๊อกจ๊อก” เป็นเพลงที่สร้างขึ้นเพื่อนำภาพและรูปร่างหน้าตาของผู้คนที่อยู่ในสังคมมานำเสนอในด้านลบ การแสดงความคิดเห็นโดยใช้อุปลักษณ์คำด่าเกี่ยวกับ

อาวุธ เป็นคำคำที่ไม่เห็นภาพและไม่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน ดังนั้นจึงพบน้อยที่สุด กล่าวโดยสรุป จากผลการศึกษาและข้อสังเกตที่ได้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า อุปลักษณาคำคำที่ปรากฏนั้นจะมีความแตกต่างกันออกไป โดยคำคำบางคำสามารถจัดได้มากกว่า 1 กลุ่ม เช่น คำว่า “โงะวังนะนเกอียงจะมาเกาะ” ในที่นี้จะจัดอยู่ในคำคำที่มีความผิดปกติทางสมองก็คือน่าจะไปในตรงคำว่า โง่ ทั้งนี้ ผู้อ่านก็ยังสามารถแปลได้อีกความหมายนั้นก็คือน่าว่า ควาย โดยไม่ปรากฏเป็นคำตรง ๆ แต่จะให้ความหมายโดยนัย ให้ผู้รับสารเข้าใจเองว่ากำลังถูกเปรียบเทียบกับควาย ซึ่งในงานวิจัยของ อรทัย ชินอัครพงศ์ (2557) ศึกษาเรื่อง “อุปลักษณเชิงมนทัศน์ของคำคำในภาษาไทย” นั้น จะไม่ปรากฏความหมายโดยนัยแบบนี้ แต่มักจะกล่าว ตรงตัว คือ คำด้วยคำว่า ควาย จากการอภิปรายข้างต้นจะเห็นได้ว่าการศึกษารื่อง อุปลักษณคำคำเชิงมนทัศน์ที่เป็นคำคำในเพลง “จ๊อกจ๊อก” ผลการศึกษาที่มีครบทุกประเด็นปรากฏแก่งานวิจัยเรื่องเดียวคือ อุปลักษณเชิงมนทัศน์ของคำคำในภาษาไทย ซึ่งมีความใกล้เคียงกันมากที่สุด ถึงแม้จะพบเพียงบางประเด็นเท่านั้นที่มีความแตกต่างกันในการใช้คำอุปลักษณ เพราะเนื่องจากเพลงจ๊อกจ๊อก เป็นเพลงที่มีความแตกต่างจากการใช้เว็บบอร์ดและมีความแตกต่างจากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เพราะจะเน้นไปในด้านการใช้คำคำ ฉะนั้นจึงทำให้แหล่งข้อมูลมีความผิดแผกกันออกไปบ้างบางประเด็น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้ประโยชน์

1. ผลการศึกษาเรื่อง อุปลักษณเชิงมนทัศน์ที่เป็นคำคำในเพลง “จ๊อกจ๊อก” ในครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นการรู้เกี่ยวกับการใช้อุปลักษณในเพลงอื่น ๆ หรือใช้ศึกษาคำอุปลักษณในนิตยสารหรือสื่ออื่น ๆ
2. ผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำไปใช้เพื่อเป็นความรู้ในการเรียน หรือศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้อุปลักษณเพื่อให้มีเนื้อหาที่แน่นมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไป

1. ควรมีการศึกษาอุปลักษณเชิงมนทัศน์ที่เป็นคำคำจากแหล่งอื่น ๆ เช่น หนังสือนวนิยาย จากบทเพลง ภาพยนตร์ ซิทคอม เป็นต้น
2. ควรมีการเปรียบเทียบการใช้อุปลักษณเชิงมนทัศน์ที่เป็นคำคำในเพลงอื่น ๆ กับ เพลง “จ๊อกจ๊อก”

เอกสารอ้างอิง

อรทัย ชินอัครพงศ์. (2557). อุปลักษณเชิงมนทัศน์ของคำคำในภาษาไทย. วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย-นเรศวร. 11(2), 57 – 76.

กลุ่มด้านมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์

การขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพของชุมชนท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา
Implementing Wellbeing Charter of Tha Kham Community, Hat Yai District,
Songkhla Province

ชลิตา ทองहित¹ มุกิตา กาญจนรัตน์² จิรายุ ยืนยง³
และอุทัย ปริญญาสุทธินันท์⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพของชุมชนท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ใช้การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยมีผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน จำนวน 8 คน ชาวบ้านในชุมชน จำนวน 6 คน เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 คน และนักวิชาการ จำนวน 4 คน ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่าชุมชนท่าข้ามขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพชุมชนโดยตัวแสดงทั้งภายในและภายนอกชุมชนและมีแนวทางการเสริมสร้างสุขภาพของคนในชุมชนผ่านโครงการที่ได้รับความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามและหน่วยงานภายนอกพื้นที่รวมทั้งยังมีการเฝ้าติดตามประเมินผลโครงการที่จัดทำขึ้นอย่างสม่ำเสมอส่งผลให้มีการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพชุมชนอย่างต่อเนื่องอันจะนำไปสู่ชุมชนที่มีสุขภาพที่ดีที่เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนและการพัฒนาที่ยั่งยืนที่สุด

คำสำคัญ: ธรรมนูญสุขภาพ สุขภาพชุมชน การพัฒนาที่ยั่งยืน

¹⁻⁴ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

⁵ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทนำ

ระบบสุขภาพชุมชนคือระบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบต่างๆ ที่สัมพันธ์กันและทำให้เกิดสุขภาพของประชาชนในชุมชน โดยความร่วมมือกันของสมาชิกกลุ่มต่างๆ ในชุมชน สถาบันวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพชุมชน (สพข.) เป็นหน่วยงานหลักที่เข้ามาขับเคลื่อนเรื่องนี้โดยตรงโดยพยายามจัดวางเครื่องมือซึ่งมีโครงสร้างหลักเน้นการมีส่วนร่วมของสมาชิกในชุมชนมุ่งเน้นพัฒนาระบบบริการสุขภาพระดับปฐมภูมิระบบการจัดการเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนระบบการดูแลตนเองและช่วยเหลือกัน เพื่อทำให้เกิดการพึ่งตนเองด้านสุขภาพของชุมชน โดยกลุ่มคนต่างๆ ในชุมชนจะได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมและต่อเนื่องเช่น ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยโรคเรื้อรัง เด็กและสตรี ที่จะต้องมีระบบการดูแลฉุกเฉิน ระบบสวัสดิการ เพื่อการดูแลในด้านต่าง ๆ มีกลุ่มอาชีพที่สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ (สุพัตรา ศรีวิณิชชากร, 2555, น. 12-15)

โดยที่ สุทธิธรรม เลขวิวัฒน์ (2561) อธิบายว่าธรรมนูญสุขภาพหรือกติกาชุมชนเป็นเครื่องมือหนึ่งในการร่วมกันสร้างนโยบายสาธารณะที่เป็นการรวมตัวของคนในชุมชน ทุกองค์กร เครือข่าย ภาครัฐ ท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่ ประชุมพูดคุย พัฒนาร่วมกัน โดยใช้วัดเป็นศูนย์กลาง เกิดการระดมความคิดเห็นแบบมีส่วนร่วมผ่านการใช้อริยสัจ 4 ที่ชาวพุทธคุ้นเคยมาก ให้เกิดการจัดตั้งคณะกรรมการร่างสรุบน้ำหาเรียบเรียงให้เป็นระบบกระบวนการคือเป็นการนำกติกาชุมชนที่เป็นฉบับร่างสู่การทบทวนพิจารณาในทุกระดับเพื่อให้คนจำนวนมากในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมสร้างกติกาในชุมชนของตนเอง จากนั้นนำกติกาฉบับร่างมาเรียบเรียงใหม่อีกครั้งเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ แล้วจึงนำไปสู่การประกาศใช้ มีพิธีกรรมที่สำคัญคนในสังคมชุมชนสถาบันได้รับการยอมรับของชุมชนประชาชนได้รับรู้อย่างทั่วถึง และมีสำนักงานรับผิดชอบขับเคลื่อนติดตามให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ กติกาชุมชนคนในชุมชนสร้างคนในชุมชนต้องร่วมกันดูแลรักษาสร้างขึ้นมาให้ง่ายให้มีหัวใจมีความปรารถนาที่ดีต่อกัน กติกาชาวบ้านสร้าง ต้องงามและง่าย ทุกคนเข้าใจว่ากติกาสร้างมาเพื่อใช้ร่วมกันอย่างร่มเย็นเป็นสุขเพื่อการเกื้อกูลกันเอง

ในขณะที่ อุทัย ปริญาสุทธินันท์ (2561, น. 154) กล่าวว่าการพัฒนาชุมชนไม่ได้มีความหมายในลักษณะจำกัดตายตัว หากแต่มีพลวัตไปตามเงื่อนไขของแต่ละสังคมในแต่ละยุคสมัย โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนมีอิสระในการไปจัดการตนเองบนฐานความยุติธรรมทางสังคมและความยั่งยืนของระบบนิเวศดั่งนั้น การพัฒนาชุมชนที่ให้ความสำคัญกับการเสริมพลังชุมชนจึงเป็นแนวทางการพัฒนาที่ถือว่าการพัฒนาภายใต้การมีส่วนร่วมของชุมชนในระดับสูง ที่ให้อำนาจแก่ชุมชนในการคิด ตัดสินใจ และการปฏิบัติที่ทำให้เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของร่วมกัน หรือการที่ให้ชุมชนเป็นผู้กระทำการหลักในกาพัฒนาชุมชนย่อมนำไปสู่ความร่วมมือร่วมแรงร่วมใจอย่างต่อเนื่อง อันจะทำให้เกิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนได้

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามได้จัดทำธรรมนูญสุขภาพชุมชนขึ้นซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมืออีกอย่างหนึ่งที่เป็นผลจากการพัฒนาชุมชนคนท่าข้ามมาอย่างยาวนาน นับ 10 ปี ในรูปแบบที่เรียกว่า “ท่าข้ามโมเดล” กอปรกับเจตจำนงธรรมนูญว่าด้วยสุขภาพแห่งชาติ ปี 2552 ถือเป็นการสร้างมิติใหม่ในเรื่องสุขภาพของชน ภายใต้อำนาจพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 การจัดทำรัฐธรรมนูญสุขภาพชุมชนตำบลท่าข้าม ย่อมอยู่ภายใต้หลักการมีส่วนร่วม การใช้ข้อมูลเชิงวิชาการ และการจัดการความรู้ เปิดช่องทางรับฟังที่หลากหลายจำนวน

หลายครั้ง โดยมีความมุ่งหมายที่จะให้ประชาชนคนทำขำมน้อมนำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นวิถีในการดำเนินชีวิตเพื่อพัฒนาชุมชนสู่ตำบลสุขภาวะ จึงได้พร้อมใจกันถือปฏิบัติตามธรรมนูญสุขภาวะชุมชนตำบลท่าขำ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาวะของชุมชนท่าขำ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เนื่องด้วยชุมชนท่าขำเป็นชุมชนที่มีธรรมนูญสุขภาวะเฉพาะของตน มีการขับเคลื่อนและแนวทางการส่งเสริมโดยองค์การทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ เพื่อนำไปสู่ชุมชนที่มีสุขภาวะที่เอื้อต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาวะของชุมชนท่าขำ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 21 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนจำนวน 8 คน ชาวบ้านในชุมชน จำนวน 6 คน เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 คน และนักวิชาการจำนวน 4 คน ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

ในที่นี้ผู้วิจัยขอเสนอข้อค้นพบ อันได้แก่ (1) บริบทชุมชนท่าขำ (2) รู้จักธรรมนูญสุขภาวะชุมชนท่าขำ (3) การขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาวะชุมชนท่าขำ และ (4) แนวทางการเสริมสร้างสุขภาวะของคนในชุมชน รายละเอียดมีดังนี้

1. บริบทชุมชนท่าขำ

ตำบลท่าขำ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีจำนวนประชากร 8,507คน ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีลักษณะภูมิประเทศ โดยมีเนื้อที่ประมาณ 33.92 ตารางกิโลเมตร แบ่งเป็น 8 หมู่บ้าน ดังนี้ หมู่ที่1 แม่เตย หมู่2 คลองจิก หมู่ที่3 ท่าขำ หมู่ที่4 บ้านปึก หมู่ที่5 หนองบัว หมู่ที่6 หินเกลี้ยง หมู่ที่7 เขากลอยออก หมู่ที่8 เขากลอยตก สภาภูมิประเทศ ด้านทิศตะวันออก ทิศใต้ ซึ่งได้แก่พื้นที่ หมู่. 5,6,7,8 เป็นที่ลาดเชิงเขาและลาดเอียงไปที่ราบบริเวณหมู่ที่ 1,2,3,4 ดินมีลักษณะเป็นดินปนทราย มีคลองไหลผ่านตำบลซึ่งเรียกชื่อตามพื้นที่ที่ไหลผ่าน เช่น คลองเขากลอย คลองแม่เตย และวังนายสาม โดยมีอาณาเขตติดต่อ ทิศเหนือ

ติดต่อกับตำบลพะวง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ทิศใต้ ติดต่อกับตำบลเนินพิจิตร อำเภอนาหม่อม จังหวัดสงขลา ทิศตะวันออก ติดต่อกับตำบลทุ่งหวัง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ทิศตะวันตก ติดต่อกับตำบลทุ่งใหญ่ ตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ลักษณะภูมิอากาศ เป็นเขตอิทธิพลของลมมรสุมฤดูร้อนพัดผ่าน คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ช่วงเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนมกราคม และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ช่วงเดือนพฤษภาคม คือ กลางเดือนตุลาคม ส่งผลให้มีฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนกรกฎาคม ส่วนฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนสิงหาคม ถึงเดือนมกราคม สภาพทางเศรษฐกิจ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ทำสวนยางพารา ทำนา ปลูกพืชตามฤดูกาล หลังการเก็บเกี่ยวข้าว รับจ้างเกี่ยวข้าว รับจ้างตามโรงงาน อุตสาหกรรม หน่วยธุรกิจ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ (1) บริษัทคราวน์ ฟู้ด แพ็ค เกจจิ่ง จำกัด (มหาชน) บริษัทไทยเซ็นทรัลเคมี จำกัด (มหาชน) (2) บริษัทเอส แพ็ค แอนด์ พรินท์ จำกัด (มหาชน) บริษัทนิสซุข (ประเทศไทย) จำกัด และ (3) บริษัทกิตติชัยวัสดุภัณฑ์ ภาคใต้ จำกัด หจก. กิตติชัยอุตสาหกรรมหาดใหญ่

สรุปได้ว่า ตำบลท่าข้ามเดิมมีทำใช้สำหรับข้ามไปยังตำบลน้ำน้อย และที่ท่านี้เองมีหญิงคนหนึ่งข้ามไปหา คนรักซึ่งอยู่อีกฝั่งหนึ่งเมื่อข้ามไปแล้วได้เสียชีวิตอยู่ฝั่งตรงข้ามคือฝั่งบ้านท่านางหอม ตำบลน้ำน้อยในปัจจุบัน และที่ตรงนี้จึงเรียกว่าบ้านท่าข้าม ต่อมาเป็นตำบลท่าข้าม ภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มระหว่างภูเขา มี 8 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านแม่เตย หมู่ที่ 2 บ้านคลองจิก หมู่ที่ 3 บ้านท่าข้าม หมู่ที่ 4 บ้านปึก หมู่ที่ 5 บ้านหนองบัว หมู่ที่ 6 บ้านหินเกลี้ยง หมู่ที่ 7 บ้าน เขากลอยออก และหมู่ที่ 8 บ้านเขากลอยตก

2. รู้จักธรรมเนียมสุขภาวะชุมชนท่าข้าม

ธรรมเนียมสุขภาวะชุมชนตำบลท่าข้าม ถือได้ว่าเป็นเครื่องมืออีกอย่างหนึ่งที่เป็นผลจากการพัฒนาชุมชน คนท่าข้ามมาอย่างยาวนานนับ 10 ปี ในรูปแบบที่เรียกว่า “ท่าข้ามโมเดล” ประกอบกับเจตจำนงธรรมเนียมว่าด้วย สุขภาพแห่งชาติ ปี 2552 ถือเป็นภารกิจสร้างมิติใหม่ในเรื่องสุขภาวะของคน ภายใต้พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550 เช่นนี้ การจัดทำรัฐธรรมนูญสุขภาวะชุมชนตำบลท่าข้ามย่อมอยู่ภายใต้หลักการมีส่วนร่วม การใช้ข้อมูล เชิงวิชาการ และการจัดการความรู้ เปิดช่องทางการรับฟังที่หลากหลายจำนวนหลายครั้ง โดยมีความมุ่งหมายที่จะ ให้ประชาชนคนท่าข้ามนำเอาปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นวิถีในการดำเนินชีวิตเพื่อพัฒนาชุมชนสู่ตำบลสุขภาวะ จึงได้พร้อมใจกันถือปฏิบัติตามธรรมนูญสุขภาวะชุมชนตำบลท่าข้าม ดังต่อไปนี้

หมวดที่ 1 ครอบคลุมด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เช่น ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการ รักษาความสะอาดเรียบร้อยและห้ามทิ้งขยะลงในที่สาธารณะ กำนันและผู้ใหญ่บ้านจัดให้มีชุดรักษาความปลอดภัย และรักษาความสงบเรียบร้อยในหมู่บ้าน แต่หากถ้าทุกคนทำความกระผิดฝ่าฝืนกฎระเบียบ ให้กำนันและผู้ใหญ่บ้าน ภายในเขตรับผิดชอบ สามารถว่ากล่าวตักเตือนทำทัณฑ์บนหรือใช้มาตรการทางสังคมหรือดำเนินตามกฎหมาย ที่เห็นสมควรแก่ผู้กระทำการฝ่าฝืน

หมวดที่ 2 ครอบคลุมด้านเศรษฐกิจและสวัสดิการชุมชน ให้ความสำคัญเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ก้าวทันต่อโลกโลกาภิวัตน์ เช่น ประชาชนปลูกพืชผักปลอดสารพิษไว้รับประทานอย่างน้อยครัวเรือนละ 5 ชนิด และประชาชนเป็นสมาชิกสัจจะลดรายจ่ายวันละบาท

หมวดที่ 3 ครอบคลุมด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เน้นให้ความสำคัญกับสุขภาพของประชาชนและสภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ที่ดีของหมู่บ้าน เช่น ประชาชนในครัวเรือนคัดแยกขยะด้วยตนเอง หมั่นตรวจดูน้ำยุงลายทุกสัปดาห์ และประชาชนควรออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละไม่น้อยกว่า 30 นาที

หมวดที่ 4 ครอบคลุมด้านการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม มุ่งเน้นเกี่ยวกับการศึกษาโดยนำบุตรหลานเข้าสู่ระบบ การศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย มีการปฏิบัติตนตามหลักศาสนา มีสัมมาคารวะ อ่อนน้อมถ่อมตนมีจิตอาสา และช่วยกันสืบสานอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม และประเพณี

หมวดที่ 5 ครอบคลุมด้านสังคม ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการช่วยเหลือเกื้อกูลแก่ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส และสมาชิกทุกคนในหมู่บ้าน แสดงออกถึงความกตัญญูการให้ความเคารพบุพการี ผู้มีพระคุณ และผู้อาวุโส

หมวดที่ 6 ครอบคลุมด้านการขับเคลื่อนรัฐธรรมนูญสู่การปฏิบัติ ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการประเมินผลนโยบาย ต่าง ๆ ที่ทางองค์กรได้ดำเนินการ เพื่อให้บรรลุและขับเคลื่อนตามแบบแผนรัฐธรรมนูญสุภาพะท่าข้ามตามที่ ประกาศใช้

สรุปได้ว่า ธรรมนูญสุภาพะท่าข้ามตำบลท่าข้าม จำแนกออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (2) ด้านเศรษฐกิจและสวัสดิการชุมชน (3) ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม (4) ด้านการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม (5) ด้านสังคม และ (6) การขับเคลื่อนรัฐธรรมนูญสู่การปฏิบัติ ซึ่งทั้ง 6 ด้านที่กล่าวมาข้างต้นล้วนมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาชุมชนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น

3. การขับเคลื่อนธรรมนูญสุภาพะท่าข้าม

ธรรมนูญสุภาพะท่าข้ามตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 ถึงปัจจุบัน จากหน่วยงานในพื้นที่และหน่วยงานภายนอกพื้นที่ เช่น ภาคเอกชน มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ร่วมมือกับ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามที่ได้วางยุทธศาสตร์การพัฒนาไว้ 9 ด้านด้วยกัน ประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ที่ 1 ด้านการพัฒนาตามแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างเสริมสุขภาพชุมชนให้เป็น ตำบลสุภาพะ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการเชิดชูภูมิปัญญา การศึกษา ส่งเสริมศาสนา และศิลปวัฒนธรรม ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และพลังงานทดแทน ยุทธศาสตร์ที่ 7 ด้านการบริหารจัดการ

ตำบลท่าข้าม ยุทธศาสตร์ที่ 8 ด้านประชาสัมพันธ์และข้อมูลชุมชน และยุทธศาสตร์ที่ 9 ด้านอาสาสมัครเพื่อสังคม ทั้งนี้ ชุมชนท่าข้ามมีการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพโดยตัวแสดงทั้งภายในและภายนอกชุมชนท่าข้ามโดยร่วมมือขับเคลื่อนสุขภาพชุมชนกับหน่วยงานภายนอก ไม่ว่าจะเป็น (1) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่มีโครงการ “คนท่าข้าม ไม่ทอดทิ้งกัน” และโครงการ “เขากลอยรวมใจจัดภัยไข้เลือดออก” ที่ดูแลสุขภาพของชาวบ้านในตำบลท่าข้าม (2) คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ในการร่วมวางแผนการจัดการคู่อัครทัศน์สมัย (3) มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ที่จัดการตำบลแบบภาคีเครือข่ายเพื่อรวบรวมข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว หรือ (4) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ในการร่วมต่อยอดผลิตภัณฑ์ชุมชน เพื่อนำไปสู่ชุมชนที่มีสุขภาพที่เข้มแข็งและมีการพัฒนาที่ยั่งยืน

สรุปได้ว่า ธรรมนูญสุขภาพชุมชนท่าข้ามมีการขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี พ.ศ.2550 จนถึงปัจจุบันโดยตัวแสดงทั้งภายในและภายนอกชุมชน และมีแนวทางการเสริมสร้างสุขภาพของคนในชุมชนผ่านโครงการที่ได้รับความร่วมมือระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามและหน่วยงานภายนอกพื้นที่ รวมทั้งยังมีการเฝ้าติดตามประเมินผลโครงการที่จัดทำขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้มีการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพชุมชนอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่ชุมชนที่มีสุขภาพที่ดีที่เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนและการพัฒนาที่ยั่งยืนในที่สุด

4. แนวทางการเสริมสร้างสุขภาพของคนในชุมชนท่าข้าม

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามมีแนวทางเสริมสร้างสุขภาพของคนในชุมชนท่าข้ามผ่านโครงการดังต่อไปนี้ (1) มิติใหม่ ตำบลท่าข้ามไร้ขยะ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามได้จัดนโยบายการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนใน “มิติใหม่ ตำบลท่าข้ามไร้ขยะ” หมายความว่า องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม ไม่มีบริการจัดวางถังขยะให้ประชาชน แต่มีนโยบายส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนคัดแยกขยะในครัวของตนเอง ลดการใช้ถุงพลาสติก โฟม ผ้าอ้อมสำเร็จรูป และการจัดการขยะอินทรีย์โดยใช้ถังขยะเปียก (2) คนท่าข้าม ไม่ทอดทิ้งกัน ทีมคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ดำเนินการโครงการคนท่าข้าม ไม่ทอดทิ้งกัน เกิดขึ้นตามธรรมนูญสุขภาพชุมชนตำบลท่าข้าม หมวดที่ 5 ด้านสังคม ข้อที่ 33 ประชาชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และข้อที่ 36 ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้าน/ตำบล เจ็บป่วยเรื้อรัง นอนติดเตียง อัมพฤกษ์ อัมพาต พิการ ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ ผู้ด้อยโอกาสทางสังคม โดยมีติดตามดูแลช่วยเหลือ โดยทีมสหวิชาชีพ เจ้าหน้าที่จากองค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม ศูนย์แพทย์ชุมชน 3 ตำบล โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าข้าม และอาสาสมัครสาธารณสุข และ (3) การพัฒนาเด็กและเยาวชน “เด็กและเยาวชน” คือ หัวใจการพัฒนาตำบลท่าข้าม โดยใช้รัฐธรรมนูญสุขภาพชุมชนตำบลท่าข้าม หมวดที่ 4 ด้านการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม ข้อที่ 32 มีการกิจกรรมให้แก่เด็กและเยาวชนในหมู่บ้าน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ในการขับเคลื่อนงาน ภายใต้โครงการงานวันเด็กแห่งชาติที่จัดขึ้นในวันเสาร์สัปดาห์ที่ 2 ของเดือนมกราคม

อย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี โดยองค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามร่วมกับสภาเด็กและเยาวชนตำบลท่าข้าม และยังได้รับการสนับสนุนของขวัญรางวัลและอาหารพร้อมเครื่องดื่มจากภาคีเครือข่ายหน่วยงานรัฐ และเอกชนต่าง ๆ และ (4) ฟุตบอล “ศิลาแหว” เชื่อมสามัคคีชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม จัดการแข่งขันกีฬาฟุตบอล “ศิลาแหว” ซึ่งเป็นโครงการจัดการจัดการแข่งขันกีฬาภายในชุมชน/ตำบล เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ สร้างความสามัคคีระหว่างหมู่บ้านในเขตพื้นที่ตำบลท่าข้ามโดยจัดขึ้นในช่วงเดือนธันวาคมของทุกปีในช่วงส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่

สรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามมีแนวทางการเสริมสร้างสุขภาวะของคนในชุมชนท่าข้ามผ่านโครงการที่ครอบคลุมทั้ง 6 ด้านของธรรมนูญสุขภาวะ ได้แก่ (1) ด้านความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (2) ด้านเศรษฐกิจและสวัสดิการชุมชน (3) ด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม (4) ด้านการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม (5) ด้านสังคม และ (6) การขับเคลื่อนรัฐธรรมนูญสู่การปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนท่าข้ามและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของตำบลท่าข้ามที่ว่า “ภายในปี 2564 อบต.ท่าข้าม มุ่งสู่การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม สร้างเสริมสุขภาพและสังคม สู่คุณธรรม น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คู่เคียงธรรมชาติสู่ความเป็นสากล”

สรุปและอภิปรายผล

จากข้อค้นพบข้างต้น สามารถนำมาอภิปรายผลในประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจ อันได้แก่ (1) มุมมองธรรมนูญสุขภาพและธรรมนูญทรัพยากร (2) มุมมองสุขภาวะและสุขภาวะชุมชน (3) มุมมองการพัฒนาและการพัฒนาที่ยั่งยืน และ (4) มุมมองธรรมนูญสุขภาพ สุขภาวะชุมชน และการพัฒนาที่ยั่งยืน รายละเอียดมีดังนี้

1. มุมมองธรรมนูญสุขภาพและธรรมนูญทรัพยากร

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามให้ความสำคัญกับการสร้างเสริมสุขภาพที่จะนำไปสู่การมองเห็นผลประโยชน์ร่วมกันและสามารถพึ่งตนเองได้ โดยการยกระดับคุณภาพสุขภาพของคนในชุมชนด้วยธรรมนูญสุขภาพ ดังที่ เนาวรัตน์ พลายน้อย (2558, น. 61) อธิบายว่าธรรมนูญสุขภาพจะมีผลอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนคือต้องมีคุณภาพในการจัดการมองเห็นผลประโยชน์ที่ได้รับร่วมกัน โดยการมีส่วนร่วมหลายภาคส่วน ทั้งชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน ที่เห็นคุณค่าร่วม ใช้ทรัพยากรร่วม แบบเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน โดยนโยบายมีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิตอย่างมาก เพราะเป็นตัวกำหนดว่าจะจัดสรรทรัพยากรสาธารณะของส่วนรวมไปในทิศทางไหน สอดคล้องกับ อรรถพล ศรีประภา (2558, น. 58) ที่กล่าวถึงกระบวนการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพว่าการพัฒนาธรรมนูญสุขภาพหรือธรรมนูญสุขภาพนั้นต้องอาศัยภาคส่วนต่าง ๆ ในการขับเคลื่อน นั่นคือ ภาควิชาการ ภาครัฐ และภาคประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้เกิดข้อตกลง กติกา เพื่อประโยชน์แก่ชุมชน เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนรับรู้ปัญหาทางสุขภาพที่มองข้าม เกิดการตระหนักร่วมกันแก้ไข ร่วมกันวางแผนดำเนินการและนำไปปฏิบัติ เพื่อให้คนในชุมชนมีสุขภาพที่ดีตามกรอบแนวทางธรรมนูญสุขภาพเช่นเดียวกับ ศิริวรรณ พิทยรังสฤษฎ์ และคณะ (2550) ที่อธิบายว่าธรรมนูญสุขภาพเป็นกรอบสำหรับกำหนดนโยบายยุทธศาสตร์และการดำเนินงานด้านสุขภาพ

ของประเทศ มีองค์ประกอบครอบคลุมที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพทั้งระบบ ซึ่งกระบวนการในการจัดทำธรรมนูญสุขภาพนั้นให้ความสำคัญมากที่สุดกับการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน

สรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามมีนโยบายที่สอดคล้องกับการสร้างความตระหนักและต้องการเปลี่ยนแปลงชุมชนไปสู่การมีสุขภาวะที่ดี ซึ่งชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามได้ให้ความสำคัญในการร่วมกันเป็นเจ้าของโครงการ ทำให้เกิดความเข้าใจในท้องถิ่นของตนมากขึ้น ส่งผลให้มีการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพชุมชนอย่างต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่ชุมชนที่มีสุขภาวะที่ดี เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนสู่การพึ่งตนเองได้ และเกิดการพัฒนายั่งยืนในที่สุด

2. มุมมองสุขภาวะและสุขภาวะชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามมีนโยบายและแนวทางการสร้างเสริมสุขภาวะและสุขภาวะชุมชนผ่านโครงการที่ให้ประชาชนควรรอกำล้างกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ครั้งละไม่น้อยกว่า 30 นาที สอดคล้องกับ วินัย วงศ์อาสา และสมพันธ์ เตชะอธิก (2555, น. 19) ที่อธิบายว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนกับองค์การบริหารส่วนตำบล เริ่มจากการสร้างความตระหนักและต้องการเปลี่ยนแปลงไปสู่การมีสุขภาวะที่ดี ชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นความสำคัญร่วมกันเป็นเจ้าของโครงการ ทำให้ชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลเกิดความเข้าใจในท้องถิ่นของตนมากขึ้น และยังสอดคล้องกับ ประกันชัย ไกรรัตน์, วรพจน์ พรหมสัตยพรต และกฤษณ์ ขุนลิก (2560, น. 2) ที่กล่าวถึงการพัฒนารูปแบบสุขภาวะไว้ว่าปัจจัยที่ส่งเสริมให้สุขภาวะดีแบบองค์รวม อาศัยองค์ประกอบหลายด้าน ทั้งด้านสังคม สิ่งแวดล้อม ระบบบริการสุขภาพ และวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคล โดยให้มีการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและชุมชนให้มากขึ้น ซึ่งการสร้างนโยบายที่ได้ผลและยั่งยืนนั้นต้องอาศัยองค์ประกอบในการขับเคลื่อน ทั้งภาครัฐ ภาคประชาสังคม และภาคการเมืองเช่นเดียวกับ พัชรี ดำรงสุนทรชัย (2551, น. 14) ที่ระบุถึงแนวทางการจัดการความรู้เพื่อสุขภาวะชุมชนว่ากระบวนการแก้ไขปัญหาสังคม ล้วนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาสุขภาวะของคนในชุมชนก็เช่นกัน ต้องอาศัยการพัฒนาบนฐานของประชาชน เป็นการทำงานที่ให้ชุมชนสร้างความสำนึกการมีส่วนร่วมและการพัฒนาแบบพึ่งตนเองที่เกิดจากภายในชุมชนเป็นสำคัญ

สรุปได้ว่า สุขภาวะและสุขภาวะชุมชนเป็นระบบที่ประกอบด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กันทำให้เกิดสุขภาวะของคนในชุมชน โดยการพัฒนาสุขภาวะเกิดจากการร่วมมือกันระหว่างชุมชนกับหน่วยงานที่ต้องมีการสนับสนุนการทำงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ชุมชนขยายกิจกรรมจนนำไปสู่การลดหรือแก้ไขปัญหาทุกภาวะได้อย่างยั่งยืน

3. มุมมองการพัฒนาและการพัฒนายั่งยืน

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามคำนึงถึงปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนา โดยมองว่าการพัฒนามีผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ดังที่ จักรพงษ์ เกษเย็น (2554, น. 115) ซึ่งศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้ที่อาศัยอยู่ในชุมชนทุ่งสองห้องของการเคหะแห่งชาติ โดยแบ่งมิติของคุณภาพชีวิต

ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านร่างกาย (2) ด้านจิตใจ (3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และ (4) ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต ได้แก่ ระดับการศึกษา การสนับสนุนทางสังคมจากสมาชิกครอบครัว รายได้รวมครัวเรือน การทำกิจกรรม ร่วมกันในครอบครัว ความเคารพและนับถือต่อกัน และสอดคล้องกับ มลตรี เกิดมีมูล (2555, น. 167) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตของคนไทยที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองและปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ พบว่า เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา รายได้ มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนในเขตเมือง เช่นเดียวกับ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2552, น. 123) ที่ศึกษาบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น พบว่า นับตั้งแต่มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลในปี พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา องค์การบริหารส่วนตำบลมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดและรู้ถึงปัญหาความต้องการของประชาชน

สรุปได้ว่า การพัฒนาในระยะยาวส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท่าข้าม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้คนในชุมชนมีความรู้ความสามารถ สร้างรายได้ และพึ่งพาตนเองได้ สามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว อีกทั้งสามารถดำรงอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ส่งผลที่ดีต่อสภาพร่างกายและจิตใจ

4. มุมมองธรรมนุษยสภาพ สุขภาวะชุมชน และการพัฒนาที่ยั่งยืน

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามมีการจัดทำธรรมนุษยสภาพชุมชน ซึ่งมีเนื้อหาและสาระที่ชัดเจน สอดรับกับปัญหาและความต้องการของคนในชุมชน โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้คนในชุมชนสามารถนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตเพื่อพัฒนาชุมชน และส่งผลต่อชุมชนในระยะยาว ดังที่ ไชยวัฒน์ โคตทา (2552, น. 129) ซึ่งศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหัวเรือ อำเภอลำปาง จังหวัดมหาสารคาม ด้านสังคมและวัฒนธรรม พบว่า ผู้นำชุมชนมีการสนับสนุนด้านสังคม โดยเน้นการไว้วางใจ ร่วมมือร่วมใจกันแก้ปัญหาของชุมชน เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมให้คงอยู่สืบไป สอดคล้องกับ ไพจิตร ประดิษฐ์ผล และมนสิชา เพชรานนท์ (2553, น. 107) ที่ศึกษาคุณภาพชีวิตในชุมชนท่องเที่ยวโฮมสเตย์ บ้านปราสาท อำเภอนอนสูง จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพนั้นควรมีการรณรงค์ ส่งเสริมการออกกำลังกาย เพื่อให้ผู้อาศัยในชุมชนเป็นผู้ที่มีสุขภาพที่ดี ป้องกันการเกิดโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ และยังคงสอดคล้องกับ วราภรณ์ บุญเชียง และคณะ (2563, น. 57-58) ที่อธิบายว่าการดำเนินนโยบายสาธารณะใด ๆ ควรมีเรื่องของสุขภาพหรือสุขภาพเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยและเป็นทิศทางหรือแนวทางที่สังคมโดยรวมเห็นหรือเชื่อว่า ควรจะดำเนินการไปในทิศทางนั้น จึงจะเกิดผลดีต่อสุขภาพหรือสุขภาพของสังคม การดำเนินงานที่จะทำให้ทุกกลุ่มเป้าหมายและทุกระดับมีสุขภาพได้นั้นสังคมจะต้องมี นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพที่ดีเช่นเดียวกับ เก นันทะเสน และวราภรณ์ นันทะเสน (2562, น. 77) ที่อธิบายว่าการพัฒนาที่ยั่งยืนต้องพิจารณาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และด้านกายภาพไปพร้อมกันเพื่อให้เกิดความสมดุลของการพัฒนานั้น จะเห็นได้ว่าในพื้นที่ชุมชนแม่แฝกมีความยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจต่ำกว่าด้านอื่นมาก ดังนั้น จำเป็นต้องมีการพิจารณา

ความยั่งยืนด้านเศรษฐกิจในอันดับต้น ๆ ของการพัฒนาในอนาคตเพื่อให้เกิดความสมดุลของการพัฒนาในที่สุด และเป็นไปในแนวทางเดียวกับ รุจา ภูไพบูลย์ และคณะ (2555, น. 36-37) ที่ศึกษากระบวนการพัฒนาสุขภาพพอเพียงในชุมชน พบว่า กระบวนการพัฒนาเพื่อนำไปสู่ชุมชนสุขภาพพอเพียง ก่อให้เกิดการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้าน นักวิจัย และผู้ที่เกี่ยวข้องที่มุ่งเข้าไปที่การพัฒนาอย่างสอดคล้องและหลอมรวม เช่น ระบบช่วยเหลือดูแลในชุมชนเป็นการใช้ความร่วมมือจากหลายหน่วยงานที่ช่วยแก้ปัญหา ป้องกันปัญหาในชุมชน มีผลต่อคุณภาพชีวิตและการร่วมกันดูแลซึ่งกันและกัน

สรุปได้ว่า ธรรมนูญสุขภาพมุ่งเน้นคำนึงถึงสุขภาพชุมชนเป็นหลัก โดยได้รับความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน ส่งผลให้ผลมีการพัฒนาและขับเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งยังมีการเฝ้าติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ อันจะนำไปสู่สุขภาพที่ดีเอื้อต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนและการพัฒนาที่ยั่งยืนในที่สุด

กล่าวโดยสรุปได้ว่า องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามมีการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพชุมชนอย่างต่อเนื่อง สะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อชุมชนและคนในชุมชน นั่นก็คือ การจัดทำธรรมนูญสุขภาพเพื่อชุมชน เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ชุมชนเกิดความยั่งยืน ทำให้คนในชุมชนรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของหรือการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อที่จะให้ธรรมนูญสุขภาพดังกล่าวขับเคลื่อนต่อไปได้ อีกทั้งคนในชุมชนยังเป็นแรงผลักดันในการดูแลรักษาและตระหนักถึงคุณค่าร่วมกัน ในอันที่จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดียิ่งขึ้นและนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

จากข้อค้นพบที่ว่า การจัดทำนโยบายมิติใหม่ จากเดิมคือปรับเปลี่ยนแบบทันที หมายถึงว่าองค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามไม่มีบริการจัดวางถังขยะให้ประชาชน ซึ่งตรงกับยุทธศาสตร์ข้อที่ 6 เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงควรเพิ่มช่องทางสื่อสารกับประชาชนแบบค่อยเป็นค่อยไป ชาวบ้านสามารถปรับตัวได้ เพื่อให้คนชุมชนสามารถเข้าถึงกิจกรรมนี้และมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาอย่างรอบด้าน รวมทั้งมีการติดตามผลการดำเนินนโยบายอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถแสวงหาแนวทางการแก้ไขได้อย่างถูกต้องและตรงประเด็น

เอกสารอ้างอิง

เก นันทะเสน และวารสารณ นันทะเสน. (2562). *การวิเคราะห์ผลของการพัฒนาชุมชนด้วยตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลแม่แฝก อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. วารสารเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ, 10(20), 66-79.*

- จักรพงษ์ เกะเย็น. (2554). *คุณภาพชีวิตผู้อยู่อาศัยในชุมชนการเคหะแห่งชาติในเขตกรุงเทพมหานคร:ศึกษากรณีโครงการเคหะชุมชนทุ่งสองห้องอาคารแพลตเข้า*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ไชยวัฒน์ โคตทุทา. (2552). *บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนตำบลบ้านยาง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์*. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 5(2), 121-132.
- เนาวรัตน์ พลายน้อย. (2558). *การประเมินการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพเฉพาะที่*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.
- ประกันชัย ไกรรัตน์, วรพจน์ พรหมสัตยพรต และกฤษณ์ ขุนลิก. (2560). *การพัฒนารูปแบบการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพตำบลในการคัดแยกขยะมูลฝอย เขตเทศบาลตำบลวิเศษ อำเภอบึงกาฬ จังหวัดบึงกาฬ* (พิมพ์ครั้งที่ 5). บึงกาฬ: คณะกรรมการบริหารหลักประกันสุขภาพตำบล.
- พัชรี ดำรงสุนทรชัย. (2551). *แนวทางการจัดการความรู้เพื่อสุขภาวะชุมชน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ไพจิตร ประดิษฐ์ผล และมนสิชา เพชรานนท์. (2553). *คุณภาพชีวิตในชุมชนท่องเที่ยวโฮมสเตย์ กรณีศึกษาโฮมสเตย์ บ้านปราสา อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา*. วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 9, 90-109.
- มลตรี เกิดมีมูล. (2555). *ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของคนไทย*. วารสารพัฒนบริหารศาสตร์, 56(1), 158-186.
- รุจา ภูไพบูลย์, สุริยพงศ์ วัฒนาศักดิ์, นาริรัตน์ จิตรมนตรี, มณี อากานันท์กุล, อภา ยังประดิษฐ์, นิตยา สีนสุกใส, ... ราตรี ภูศรี. (2555). *กระบวนการพัฒนาสุขภาพพอเพียงในชุมชน*. วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ, 35(1), 28-38.
- วราภรณ์ บุญเชียง, พรชัย อ่อนสด, ศิวพร อึ้งวัฒนา, วิลาวัลย์ เตือนราชภูร์ และเดชา ทำดี. (2563). *ถอดบทเรียนการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมให้เกิดผลอย่างเป็นธรรมในระดับตำบลพื้นที่ภาคเหนือ:กรณีศึกษาอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ*. วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต, 8(1), 56-67.
- วินัย วงศ์อาสา และสมพันธ์ เตชะอิก. (2555). *สุขภาวะชุมชนเพื่อความอยู่ดีมีสุข*. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 29(2), 1-22.
- ศิริวรรณ พิทยรังสฤษฏ์, หทัยชนก สุมาลี, ลลิตา เขตต์กุกฎิ, เยาวลักษณ์ จิตตะโคตร และวิโรจน์ ตั้งเจริญเสถียร. (2550). *กรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนระบบสุขภาพในประเทศบราซิล สหรัฐอเมริกาและสหรัฐอเมริกา*. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข.

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). *บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชน ตำบลบ้านยาง อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์*. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 5(2), 121-132.

สุทธิธรรม เลขวิวัฒน์. (2561). *ธรรมนูญสุขภาพสร้างเสริมการมีส่วนร่วมในชุมชนขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ*. ระยอง: เครือข่ายสื่อสารสุขภาพชุมชนจังหวัดระยอง.

สุพัตรา ศรีวิชิชากร. (2555, 11 พฤศจิกายน). *พัฒนาระบบสุขภาพชุมชนสู่ชุมชนเข้มแข็ง ฟังฟังตนเองได้*. ไทยโพสต์, น. 12-15.

อรรถพล ศรีประภา. (2558). *กระบวนการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพเฉพาะที่ในประเด็นการส่งเสริมสุขภาพด้วยการออกกำลังกายในชุมชน*. บึงกาฬ: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

อุทัย ปริญญาสุทินันท์. (2561). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การจัดการความรู้ของธนาคารกึ่งกำมกราม ตำบลเกาะใหญ่

อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา

ณัฐชัย ไชยสิทธิ์มณี¹ ธนาวุฒิ หวังชล² พชร หัตถกิจนิกร³

ชัยวัฒน์ เพชรรัตน์⁴ สหรัฐ ชูเสน⁵ และอุทัย ปริญาสุทธานันท์⁶

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ของธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาด ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา ใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการจัดตั้งเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของหมู่บ้าน เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 57 คน ประกอบด้วย ผู้นำองค์กรชุมชน จำนวน 7 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 9 คน ชาวบ้านในชุมชน จำนวน 17 คน อาสาสมัครพิทักษ์ทะเลชายฝั่ง จำนวน 9 คน เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน และนักวิชาการ จำนวน 5 คน ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา พบว่า ธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาดมีการจัดการความรู้ทั้งความรู้ที่แฝงอยู่ในตัวบุคคลและความรู้ที่ชัดแจ้งผ่านกระบวนการจัดการความรู้ รวมทั้งใช้เครื่องมือการจัดการความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาทรัพยากรสัตว์น้ำที่มีจำนวนลดลง ตลอดจนจนเพื่อการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเล สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงเอื้อต่อความยั่งยืนของชุมชน หากแต่ยังสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนในการเป็นต้นแบบการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลอีกด้วย

คำสำคัญ : ธนาคารกึ่งกำมกราม, ความรู้, การจัดการความรู้

¹⁻⁵ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาชุมชนศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

⁶ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

Knowledge Management of Ban Lam Had Giant Freshwater Prawn Bank, Koh Yai Sub-district, Krasaesin District, Songkhla Province

Natthachai Chaiyasitamanee¹ Thanawoot Wangchon²

Patchara Hatthakijnikorn³ Chaiwat Petcharat⁴

Saharat Choosen⁵ and Utai Parinyasutinun⁶

Abstract

This qualitative research aims to study the knowledge management of Ban Lam Had Giant Freshwater Prawn Bank, Koh Yai Sub-district, Krasaesin District, Songkhla Province. The qualitative methods of observation, interview, group discussion, and exchange and learning forums were used as the field data collection tools. The 57 Informants comprising of 7 community organization leaders, 9 community leaders, 17 villagers, 9 volunteers, 10 government officials and 5 academics. Data were also collected from related documents and research reports. Then, the data were analyzed using content analysis and a report was written using analytical description.

The study found that Ban Lam Had Giant Freshwater Prawn Bank has knowledge management both tacit knowledge and explicit knowledge through the knowledge management process. Including using knowledge management tools to solve the problem of aquatic resources that have decreased as well as for the conservation and restoration of marine resources. These things not only contribute to the sustainability of the community. But also creating a reputation in the community as a role model for marine resource conservation.

Keywords: Giant Freshwater Prawn Bank, Knowledge, Knowledge Management

¹⁻⁵ B.A. Students, Community Studies, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

⁶ Asst. Prof. Dr., Department of Educational Foundation, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

บทนำ

ชุมชนกับการจัดการนั้นมีมาตั้งแต่ยุคอดีตและได้วิวัฒนาการต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน โดยชุมชนได้จัดระบบการจัดการชุมชนที่มีกลไกหรือกลยุทธ์ไว้อย่างแยบยล ทั้งด้านการปกครองท้องถิ่น การจัดการความรู้ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การจัดการคลังท้องถิ่น ฯลฯ อีกทั้งการจัดการชุมชนกับความยั่งยืนนั้นก็ไม่ใช่เรื่องใหม่ หากแต่มีมานานแล้ว สะท้อนผ่านชุดความรู้ที่เรียกว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน (พัชรินทร์ สิริสุนทร, 2556, น. 100) ซึ่งแตกต่างกันในแต่ละชุมชน โดยเฉพาะในแง่ของรูปแบบและกลไกที่มีความเฉพาะเจาะจงกับบริบทและเงื่อนไขของชุมชนนั้น ๆ โดยถือว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้เป็นความรู้ที่สืบทอดต่อกันมาและอาจปรับเปลี่ยนไปตามกาลเวลาเพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งานในช่วงเวลานั้น ๆ

โดยที่ความรู้เป็นข้อมูลและสารสนเทศที่ผ่านการประมวลผลให้มีคุณค่ามากขึ้นตามลำดับ พร้อมนำไปใช้ประโยชน์ในการสนับสนุนหรือแก้ปัญหาการดำเนินงาน (ทิพวรรณ หล่อสุวรรณ, 2550, น. 228; บุญดี บุญญาภิกิจ และณัฏชน พรภาณูจนานันท์, 2550, น. 6) รวมทั้งการนำความรู้ไปใช้สร้างนวัตกรรม โดยที่ความรู้เหล่านี้อาจกระจายอยู่ตามแหล่งที่มาต่าง ๆ และปัจจุบันบางชุดความรู้อาจสูญหายไป หากแต่ก็มีชุดความรู้ใหม่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่นนี้ การจัดการชุมชนจึงจำเป็นต้องมีการจัดการความรู้ เนื่องจากการจัดการความรู้ให้ประสบผลสำเร็จนั้นจำเป็นต้องอาศัยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันขององค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้ อันได้แก่ บุคคล เทคโนโลยีสารสนเทศ และกระบวนการ (อุทัย ปริญาสุทธินันท์, 2561, น. 93)

กุ้งก้ามกราม (Giant freshwater prawn) มีชื่อภาษาอังกฤษท้องถิ่นของไทยหลายอย่าง เช่น กุ้งนาง กุ้งหลวง กุ้งใหญ่ กุ้งก้ามเกลี้ยง และมีชื่อวิทยาศาสตร์ว่า *Macrobrachium rosenbergii* de Man เป็นกุ้งน้ำจืดขนาดใหญ่ เนื้อมีรสชาดี ราคาแพง จัดเป็นสัตว์น้ำที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง นำมาประกอบอาหารได้หลายรูปแบบ เช่น ต้มยำ ทอด ปลา ยำ เผา อบ หรือแปรรูปตามความนิยมของผู้บริโภค กุ้งก้ามกรามเคยพบชุกชุมบริเวณแม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำบางปะกง ทางภาคใต้พบในแม่น้ำปากพนัง แม่น้ำตาปี และแม่น้ำปัตตานี โดยเฉพาะในทะเลสาบสงขลาซึ่งอยู่ในจังหวัดสงขลาและพัทลุงมีชุกชุมมาก ปัจจุบันปริมาณกุ้งก้ามกรามในแหล่งน้ำธรรมชาติลดลงอย่างมาก เนื่องจากสาเหตุหลายประการ เช่น การทำประมงมากเกินไป การทำประมงผิดวิธี และมลภาวะเป็นพิษ เป็นต้น (กรมประมง, 2554)

ชุมชนบ้านแหลมหาดซึ่งได้เล็งเห็นถึงปัญหาการลดลงของปริมาณกุ้งก้ามกรามในทะเลสาบสงขลา จึงได้จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลขึ้นมา โดยมีชื่อเรียกว่า “กลุ่มธนาคารกุ้งบ้านแหลมหาด” มีการเพาะพันธุ์กุ้งก้ามกรามและกำหนดเขตพื้นที่อนุรักษ์เพื่อเพิ่มอัตราการรอดของลูกกุ้งในการปล่อยคืนสู่ทะเลสาบสงขลา ด้วยเหตุที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการความรู้ของธนาคารกุ้งก้ามกรามบ้านแหลมหาด ทั้งนี้เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อชุมชนเอง รวมทั้งชุมชนอื่น ๆ ที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน จักได้นำไปปรับประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของตนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ของธนาคารกุ้งก้ามกรามบ้านแหลมหาด ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 57 คน ประกอบด้วย ผู้นำองค์กรชุมชน จำนวน 7 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 9 คน ชาวบ้านในชุมชน จำนวน 17 คน อาสาสมัครพิทักษ์ทะเลชายฝั่ง จำนวน 9 คน เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 คน และนักวิชาการ จำนวน 5 คน แบบเจาะลึก ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ในที่นี้ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อค้นพบที่น่าสนใจ อันได้แก่ (1) บริบทชุมชนเกาะใหญ่ (2) ความรู้และการจัดการความรู้ของธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาด (3) กระบวนการจัดการความรู้ของธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาด และ (4) แนวทางการเสริมสร้างธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาดสู่ความยั่งยืน รายละเอียดมีดังนี้

บริบทชุมชนเกาะใหญ่

ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา มีสภาพพื้นที่เป็นแหลมที่มีภูเขายื่นติดต่อกับทะเลสาบสงขลา ลักษณะเหมือนเกาะขนาดใหญ่ เป็นพื้นที่ควนเขาและมีพื้นที่ราบ บางส่วนของพื้นที่มีสภาพเป็นที่ราบลุ่มมีทุ่งนาสลับกับบ้านเรือน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ มีสภาพดินที่อุดมสมบูรณ์ สามารถปลูกพืชผักผลไม้ได้เกือบทุกชนิด ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา สวนผลไม้ และทำประมงเป็นหลัก นอกจากนี้ ยังมีการประกอบธุรกิจต่าง ๆ ด้วย สำหรับอาณาเขตเกาะใหญ่ ทิศเหนือ ใต้ ตะวันตก และตะวันออก จนทะเลสาบสงขลา มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 6,665 คน แยกเป็น ชาย 3,280 คน หญิง 3,385 คน จำนวนครัวเรือน 1,944 ครัวเรือน แบ่งเขตการปกครอง เป็น 9 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งบัว หมู่ที่ 2 บ้านอ่าวบัว หมู่ที่ 3 บ้านไร่ หมู่ที่ 4 บ้านแหลมบ่อท่อ หมู่ที่ 5 บ้านยางทอง หมู่ที่ 6 บ้านแหลมหาด หมู่ที่ 7 บ้านเกาะใหญ่ หมู่ที่ 8 บ้านแหลมคูลา และหมู่ที่ 9 บ้านแหลมชัน

สรุปได้ว่า ชุมชนเกาะใหญ่มีทุนธรรมชาติที่หลากหลาย ซึ่งเอื้อต่อการประกอบอาชีพที่หลากหลายเช่นกัน โดยเฉพาะการทำประมงที่สามารถสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านในชุมชนมาหลายช่วงอายุคน แต่ในปัจจุบันได้พบกับปัญหาการลดลงของทรัพยากรสัตว์น้ำ จึงได้ริเริ่มการจัดตั้งกลุ่มขึ้นเพื่อปกป้องอนุรักษ์ฟื้นฟูให้ทรัพยากรทางทะเลกลับมาอุดมสมบูรณ์ในระยะยาว

ความรู้และการจัดการความรู้ของธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาด

ความรู้และการจัดการความรู้มีความเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กันซึ่งความรู้ของธนาคารกึ่งมีลักษณะเป็นความรู้แฝงในตัวบุคคลและความรู้ที่ชัดแจ้ง จึงต้องการถ่ายทอดความรู้โดยผ่านกระบวนการจัดการความรู้

ด้วยการนำความรู้มารวบรวมเป็นเอกสารหรือสื่อสารสนเทศต่าง ๆ นำไปสู่การแบ่งปันความรู้ ทำให้เห็นได้ว่าความรู้ที่ผ่านกระบวนการจัดการความรู้จะเป็นความรู้ที่มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ

ความรู้ในธนาคารกึ่ง เป็นความรู้ที่แฝงในตัวบุคคลและความรู้ที่ชัดเจนที่เกิดจากการศึกษาความรู้และจากการดำรงชีวิตตั้งแต่อดีตไปจนถึงปัจจุบัน เป็นความรู้ที่กระจัดกระจาย สะท้อนให้เห็นถึงการนำความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคลมาถ่ายทอดในกลุ่ม ชุมชน หรือบุคคลที่สนใจใฝ่รู้ ซึ่งความรู้ในลักษณะเช่นนี้ถือเป็นทุนที่ติดตัวบุคคลในชุมชนมาอย่างเนิ่นนาน

การจัดการความรู้ในธนาคารกึ่ง เนื่องจากความรู้ในธนาคารกึ่งนั้นมีทั้งที่เป็นความรู้ที่แฝงในตัวบุคคลและความรู้ที่ชัดเจนที่เกิดจากการศึกษาความรู้และจากการดำรงชีวิตตั้งแต่อดีตไปจนถึงปัจจุบัน เป็นความรู้ที่กระจัดกระจาย จึงจำเป็นต้องมีการจัดการความรู้ที่เป็นการพัฒนาจากข้อมูลด้านต่าง ๆ ซึ่งการจัดการความรู้มีกระบวนการ ดังนี้ (1) การสร้างความรู้ เป็นการแลกเปลี่ยนฝึกอบรมประสบการณ์หรือจากการศึกษาความรู้ชัดเจนให้เป็นความรู้แฝงในตัวบุคคล (2) การรวบรวมความรู้ เป็นการคัดกรองความรู้ให้เป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกในการใช้ประโยชน์ (3) การแบ่งปันความรู้ เป็นการกระจายความรู้รูปแบบต่าง ๆ ทุกสื่อช่องทางเท่าที่ทำได้ และ (4) การใช้ความรู้ เป็นการนำความรู้ไปใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เนื่องจากความรู้จะไม่มีค่าหากมีแล้วไม่นำไปใช้

สรุปได้ว่า ความรู้และการจัดการความรู้ของธนาคารกึ่งก้ามกรามบ้านแหลมหาดนั้นสะท้อนให้เห็นว่าชุมชนมีความรู้ที่กระจัดกระจายอยู่ภายในตัวบุคคล และความรู้ที่ชัดเจนที่มาจากความรู้แฝงหรือความรู้ที่ฝังมาในตัวบุคคลและการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากอีกหลายแหล่ง จึงจำเป็นที่จะต้องมีการจัดการความรู้ผ่านกระบวนการจัดการความรู้ที่เป็นการรวบรวมความรู้และจัดระเบียบข้อมูลเพื่อนำไปสู่การแลกเปลี่ยนข้อมูลและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

กระบวนการจัดการความรู้ของธนาคารกึ่งก้ามกรามบ้านแหลมหาด

ในที่นี้หมายถึง (1) การสร้างความรู้ (2) การรวบรวมความรู้ (3) การแบ่งปันความรู้ และ (4) การใช้ความรู้ รายละเอียดมีดังนี้

การสร้างความรู้ เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กับชุมชนภายนอก ผนวกรวมเข้ากับประสบการณ์ของคนในชุมชนท้องถิ่น จนเกิดการตั้งกลุ่มของชาวบ้านที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรทางทะเล โดยนำความรู้ที่ได้นั้นมาประยุกต์ให้เข้ากับบริบทของชุมชน นำไปสู่การกำหนดกฎเกณฑ์ร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์กับคนในชุมชน อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นต้นแบบให้กับชุมชนอื่น ๆ หรือผู้ที่สนใจทั่วไปได้เป็นอย่างดี

การรวบรวมความรู้ เป็นการที่สมาชิกของธนาคารกึ่งก้ามกรามบ้านแหลมหาดและชาวบ้านในชุมชนร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการลดลงของทรัพยากรสัตว์น้ำ เช่น การสร้างบ้านปลาจากทางปาล์ม

การแบ่งปันความรู้ ผู้ที่สนใจในเรื่องการดำเนินงานของธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาดสามารถติดต่อเพื่อนัดวันและเวลาไปศึกษาเรียนรู้ได้ โดยจะมีสมาชิกที่พร้อมจะส่งต่อความรู้ให้แก่ผู้สนใจนั้น ๆ ด้วยความเต็มใจและความกระตือรือร้น

การใช้ความรู้ จะเห็นได้จากการที่ไปศึกษาดูงานจากต่างท้องถิ่นท้องที่แล้วนำความรู้ที่ได้นั้นมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทชุมชนของตน รวมทั้งนำความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดให้แก่ชุมชนอื่น ๆ ที่ประสบปัญหาคล้ายคลึงกัน ในอันที่จะเพิ่มจำนวนประชากรกึ่งกำมกรามให้เพียงพอต่อการดำรงชีพ ควบคู่ไปกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำอย่างถูกวิธี รวมถึงเพื่อให้มีศูนย์กลางการเรียนรู้ร่วมกันภายในชุมชนที่สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า กระบวนการจัดการความรู้ของธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาด ทั้งการสร้างความรู้ การรวบรวมความรู้ การแบ่งปันความรู้ และการใช้ความรู้ สิ่งเหล่านี้ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาความรู้สู่ชุมชนและผู้สนใจทั่วไปอย่างเห็นได้ชัด

แนวทางการเสริมสร้างธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาดสู่ความยั่งยืน

จากการให้ความสำคัญต่อทรัพยากรทางทะเลเป็นสิ่งสำคัญ จึงมีแนวทางการเสริมสร้างธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาดให้มีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น โดยอาศัยกระบวนการจัดการความรู้และใช้เครื่องมือการจัดการความรู้เข้ามาจัดการเพื่อเป็นประโยชน์ในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ นั่นคือ **ด้านสิ่งแวดล้อม** มีการเพาะพันธุ์กึ่งกำมกรามโดยมีการอนุบาลในบ้านปลาที่สร้างจากวัสดุธรรมชาติ การวางเขตห้ามล่าสัตว์น้ำ การสนับสนุนให้ทำประมงอย่างถูกรูปแบบและใช้ทรัพยากรธรรมชาติในปริมาณที่ระบบนิเวศสามารถฟื้นตัวกลับสู่สภาพเดิมได้ และการปล่อยมลพิษออกสู่สิ่งแวดล้อมในระดับที่ระบบนิเวศสามารถดูดซับและทำลายมลพิษนั้นได้ โดยให้สามารถผลิตมาทดแทนทรัพยากรประเภทที่ใช้แล้วหมดไปได้ **ด้านเศรษฐกิจ** มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากทรัพยากรสัตว์น้ำมีความอุดมสมบูรณ์มากขึ้น โดยเฉพาะกึ่งกำมกรามที่มีปริมาณมากขึ้น ส่งผลให้รายได้ที่เพิ่มมากขึ้น และ**ด้านสังคม** มีการพัฒนาความรู้โดยแสวงหาความรู้ทั้งจากภายนอกและภายในชุมชนแล้วนำมาปรับใช้เข้ากับบริบทของตน และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าของทรัพยากรทางทะเล ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญของชุมชน

สรุปได้ว่า ธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาดมีเป้าหมายที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์เหมือนเช่นดั้งเดิม เพื่อเอื้อต่อการดำรงชีวิตและความยั่งยืนของชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาดมีความมุ่งมั่นที่จะอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์เหมือนเช่นดั้งเดิม โดยนำความรู้ทั้งความรู้ที่แฝงอยู่ในตัวบุคคลและความรู้ที่ชัดแจ้งมาจัดการผ่านกระบวนการจัดการความรู้ทั้งการสร้างความรู้ การรวบรวมความรู้ การแบ่งปันความรู้ และการใช้ความรู้ สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงเอื้อต่อความยั่งยืนของชุมชน หากแต่ยังสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนในการเป็นต้นแบบการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลอีกด้วย

สรุปและอภิปรายผล

จากข้อค้นพบที่กล่าวมาข้างต้น สามารถนำมาอภิปรายผลในประเด็นต่าง ๆ อันได้แก่ (1) ธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาคกับการจัดการความรู้ (2) ธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาคกับการบริหารจัดการความรู้ และ (3) ธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาคกับการจัดการความรู้ รายละเอียดมีดังนี้

ธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาคกับการจัดการความรู้

ธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาคมีการจัดการความรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องการสร้างบ้านปลา ซึ่งในเรื่องนี้เอง ปารีชาติ คุณปลื้ม และรัตยา โสวรรณปรีชา (2559, น. 89-97) อธิบายว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นการส่งสมความรู้ของแต่ละท้องถิ่นในแต่ละยุค โดยความรู้เหล่านั้นมักอยู่ในรูปแบบฝังลึกในตัวบุคคล หากไม่มีการถ่ายทอดก็จะสูญหายไปกับบุคคลเหล่านั้น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นออกมาเป็นความรู้รูปแบบชัดแจ้งเพื่อนำไปพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง โดยไม่ทิ้งความเป็นไทย และความรู้ที่แฝงในตัวบุคคลในชุมชน โดยอาศัยซึ่งเรียนรู้โดยใช้ทักษะความรู้ ประสบการณ์ และความสามารถที่มีอยู่ภายในกลุ่ม นำมาปฏิบัติผ่านกระบวนการคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหาโดยใช้ความรู้เป็นตัวแปรสำคัญ โดยอาศัยกระบวนการจัดการความรู้ สอดคล้องกับ อุทัย ปริญาสุทธินันท์ (2561, น. 94) ที่กล่าวว่าความรู้นี้หมายถึงสิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ ซึ่งความรู้แต่ละประเภทที่มาแตกต่างกัน จึงต้องการการจัดการที่แตกต่างกันด้วย เช่นนี้ การจัดการความรู้จึงมีความเชื่อมโยงกับกระบวนการจัดการความรู้อย่างแยกไม่ออก

เช่นเดียวกับ สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และวิชาญ ละเอียด (2558, น. 44-45) ที่เน้นย้ำว่าการจัดการความรู้เป็นกระบวนการอย่างเป็นระบบในการสร้างความรู้ การรวบรวมความรู้ การแบ่งปันความรู้ และการใช้ความรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานขององค์กรให้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การจัดการความรู้ช่วยเอื้อให้ธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาคได้นำความรู้ทั้งความรู้ที่แฝงและกระจัดกระจายอยู่ในตัวบุคคลและความรู้ที่ชัดแจ้ง มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจการให้เกิดผลสำเร็จในทางปฏิบัติ ซึ่งนั่นย่อมหมายถึงว่าความรู้จำเป็นจะต้องมีการจัดการความรู้อย่างไม่อาจละเลยได้

ธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาคกับการบริหารจัดการความรู้

ธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาคมีการบริหารจัดการความรู้ โดยเริ่มจากการศึกษาดูงานจากหน่วยงานภายนอกและรวบรวมความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้กับธนาคารกึ่งและถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้ที่มีความสนใจเข้ามา ดังที่ Nonaka (อ้างถึงใน ชมพู เนินหาค, สุชาคา นิมวัฒนากุล และปาลีรัฐญ์ ฐาสิริสวัสดิ์, 2561, น. 221) อธิบายว่าการสร้างความรู้ขององค์กรเริ่มต้นจากการเรียนรู้ระดับบุคคลและแพร่ขยายไปทั่วองค์กร โดยการใช้สื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งกระบวนการจัดการความรู้มีอยู่ 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การสร้างความรู้ การจัดการความรู้ และการถ่ายโอนความรู้ สอดคล้องกับ กาญจนาคา ส่งวัฒนา และศรีธัญยา แสงลิมสุวรรณ (2558, น. 95-103) ที่กล่าวว่าจัดการความรู้เป็นสิ่งที่สำคัญกับทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็้องค์กร สถาบัน หรือชุมชน

โดยใช้วิธีการนำความรู้ฝังลึกที่เรียนรู้จากประสบการณ์ทักษะความชำนาญต่าง ๆ ให้ออกมาปรากฏ โดยการบอกกล่าว ให้สัมภาษณ์ แลกเปลี่ยนข้อมูล บันทึกข้อมูลเป็นระบบ วิเคราะห์สังเคราะห์ นำไปประยุกต์ใช้ ตลอดจนถ่ายทอดต่อไปในอนาคต โดยเริ่มจากการสร้างความรู้ การรวบรวมความรู้ การแบ่งปันความรู้ และการใช้ความรู้ตามลำดับ

เช่นเดียวกับ จิระพงศ์ เรื่องกุน (2557, น. 18) ที่กล่าวถึงกระบวนการจัดการความรู้ไว้ว่าเป็นกระบวนการที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องและต้องเพิ่มการหมุนเวียนความรู้ที่มีความหลากหลายให้มากขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น องค์กรควรมีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆ ทั้งจากภายนอกและภายในองค์กรที่มีประโยชน์และส่งผลดีต่อการดำเนินงานขององค์กร และการถ่ายทอดความรู้ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้นับเป็นความสำเร็จที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการจัดการความรู้ขององค์กร

สรุปได้ว่า กระบวนการจัดการความรู้ อันได้แก่ การสร้างความรู้ การรวบรวมความรู้ การแบ่งปันความรู้ และการใช้ความรู้ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการความรู้ ซึ่งจะต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอนและมีความต่อเนื่อง ซึ่งธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาดนั้นจะต้องหมั่นตรวจสอบและปรับปรุงกระบวนการจัดการความรู้ของตนอยู่เสมอ ๆ ด้วยเช่นกัน

ธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาดกับเครื่องมือการจัดการความรู้

ธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาดมีการจัดการความรู้ที่เป็นระบบและมีการดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน โดยใช้เครื่องมือในการจัดการความรู้ที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายได้ ซึ่ง พัชรินทร์ สิริสุนทร (2552, น. 175-194) ที่อธิบายว่าเครื่องมือในการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้นั้นจำแนก ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเครื่องมือที่ช่วยในการเข้าถึงความรู้ซึ่งเหมาะสำหรับความรู้ที่ชัดเจน และกลุ่มเครื่องมือที่ช่วยในการถ่ายทอดความรู้ซึ่งเหมาะสำหรับความรู้ที่ฝังอยู่ในตัวบุคคล สอดคล้องกับ เอกกนก พนาดำรง (2559, น. 194) ที่กล่าวถึงการเล่าเรื่องว่าเป็นการบอกเล่าเรื่องราวความรู้ต่าง ๆ ที่อยู่กับตัวบุคคลจากประสบการณ์การดำเนินชีวิต เรื่องที่ซาบซึ้ง ประทับ ใจ หรือได้จากการศึกษา การทำงานที่สั่งสมเป็นทักษะ แนวปฏิบัติที่ดีหรือจากพรสวรรค์ ให้บุคคลอื่นฟังเพื่อให้ผู้ฟังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการทำงานของตนเองได้ โดยไม่ต้องเสียเวลาเริ่มต้นศึกษาในเรื่องนั้น ๆ ใหม่ โดยกระบวนการเล่าเรื่องจัดเป็นเครื่องมือด้านการจัดการความรู้ที่ถือเป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่สัมผัสไม่ได้ ซึ่งการถ่ายทอดเรื่องราวสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น รูปแบบการเขียนเรื่องเล่า การเล่าเรื่องผ่านสื่อต่าง ๆ ฯลฯ

เช่นเดียวกับ ชมพู เนินหาด, สุชาติดา นิมวัฒนากุล และปาลีรัฐญ์ ฐาสิริสวัสดิ์ (2561, น. 223) ที่ให้รายละเอียดของเพื่อนช่วยเพื่อนไว้ว่าเป็นวิธีการทำงานระหว่างเพื่อนที่ใช้พื้นฐานการยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน และการสนทนาแลกเปลี่ยนความเห็นกันอย่างกัลยาณมิตร ฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “ทีมเรียนรู้” ส่วนอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่า “ทีมเพื่อน” โดยใช้การเรียนรู้เทคนิคการทำงานของผู้อื่นมาพัฒนาและแก้ปัญหาของตน โดยทีมเรียนรู้เป็นผู้พบปัญหาจากการทำงานหรือกิจกรรมใหม่ ๆ จึงเชิญทีมเพื่อนที่มีประสบการณ์ซึ่งอยู่ในหรือนอกองค์กรมาประชุมกันฉันทน์เพื่อน ทั้งการวางแผนก่อนการดำเนินกิจกรรมใหม่ ๆ และการแก้ปัญหาระหว่างดำเนินกิจกรรม ข้อดีคือทั้งสองทีมเป็นฝ่ายได้ประโยชน์ ประหยัดเงินและเวลา พัฒนาเครือข่ายที่เข้มแข็ง ข้อจำกัดคือแต่ละทีมเป็นกลุ่มคนข้ามสายงานและต้องระวังไม่ให้เป็นการสอนหรือบอกให้ทำตาม

สรุปได้ว่า เครื่องมือการจัดการความรู้เป็นทั้งการสื่อสารและการแลกเปลี่ยนระหว่างกันและกัน ซึ่งธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาดได้มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่ล้วนมีประโยชน์ต่อการจัดการความรู้ขององค์กรและสมาชิกในองค์กรได้เป็นอย่างดี

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ชุมชนเกาะใหญ่เป็นชุมชนที่มีทุนธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เอื้อต่อการประกอบอาชีพที่หลากหลาย โดยเฉพาะการทำประมง ต่อเมื่อประสบปัญหาการจับสัตว์น้ำได้น้อยลง ชาวบ้านในชุมชนจึงได้แสวงหาทางออกด้วยการจัดตั้งธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาดขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว รวมทั้งเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลให้กลับมามีความอุดมสมบูรณ์เหมือนเช่นดังเดิม กระทั่งประสบผลสำเร็จดังจะเห็นได้จากปริมาณสัตว์น้ำมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ส่งผลให้ชาวบ้านในชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้นเช่นกัน อันเป็นผลมาจากการจัดการความรู้ผ่านกระบวนการจัดการความรู้ที่ใช้เครื่องมือการจัดการความรู้ได้อย่างเป็นที่น่าสนใจ นั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1. ควรมีการรวบรวมความรู้และการจัดการความรู้ของธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาดให้เป็นระบบแล้วนำมาจัดเผยแพร่ผ่านศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน อันจะช่วยทำให้ความรู้นั้นไม่สูญหาย อีกทั้งยังเอื้อต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ต่อไป
2. ควรมีการส่งเสริมให้ชุมชนอื่น ๆ จัดตั้งธนาคารกึ่งขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความตระหนักในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลให้อยู่คู่กับชุมชนสืบไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในชุมชนใกล้เคียงเพื่อเปรียบเทียบความเหมือนหรือความต่าง รวมทั้งเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานให้แก่บุคคลที่สนใจโดยทั่วไปหรือหน่วยงานอื่น ๆ ได้นำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กรมประมง. (2554). *กึ่งกำมกราม*. ค้นเมื่อ 11 มกราคม 2563, จาก: https://www.fisheries.go.th/if-m_sarakham/scrab-k.php.

กาญจนา ส่งวัฒนา และศรัณยา แสงลิ้มสุวรรณ. (2558). ความรู้ที่ซ่อนเร้น : ความสำคัญต่อการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้. *วารสารนักบริหาร*, 35(1), 95-103.

จิระพงศ์ เรืองกุล. (2557). ชุมชนนักปฏิบัติ : แนวทางการจัดการความรู้เพื่อสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน, *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น*, 7(2), 16-25.

ชมพู เนินหาด, สุชาดา นิมวัฒนากุล และปาสีร์ญญ์ ฐาสีร์สวัสดิ์. (2561). การจัดการความรู้เพื่อพัฒนาตน พัฒนางานอย่างสร้างสรรค์ : กรณีศึกษาบุคลากรสายสนับสนุนวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี, *วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี*, 29(2), 217-229.

ทิพวรรณ หล่อสุวรรณ. (2550). *เครื่องมือการจัดการ*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

บุญดี บุญญากิจ และณัชนน พรภาญจนานันท์. (2550). *ตรวจประเมินความรู้ถูกปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ:สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.

ปาริชาติ คุณปลื้ม และรัตยา โสวรรณปรีชา. (2559). การจัดการความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*, 12(6), 89-97.

พัชรินทร์ สิริสุนทร. (2552). *ชุมชนปฏิบัติการด้านการเรียนรู้ : แนวคิด เทคนิค และกระบวนการ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัชรินทร์ สิริสุนทร. (2556). *แนวคิด ทฤษฎี เทคนิค และการประยุกต์เพื่อการพัฒนาสังคม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมนึก เอื้อจิระพงษ์พันธ์ และวิชาญ ละเอียด. (2558). ความสามารถในการจัดการความรู้กับนวัตกรรมกระบวนการของธุรกิจฟาร์มเลี้ยงกุ้งทะเลในภาคใต้. *วารสารการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*, 4(2), 41-59.

อุทัย ปริญาสุทินันท์. (2561). *การจัดการชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกกนก พนาดำรง. (2559). การเขียนเรื่องเล่าด้วยเทคนิคการเล่าเรื่อง (Story telling). *เวชบันทึกศิริราช*, 9(3), 194-196.

การจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้ประกอบการ : กรณีศึกษาชุมชนเกาะใหญ่

อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา

มะลิวัลย์ ชินเกียรติสกุล¹ อุสาขณีย์ สังสวัสดิ์² ศิริลักษณ์ ลักบุญ³

จารุวรรณ ไร่ไพฑรทอง⁴ ปรียาวัลย์ ลีอ่อน⁵ และอุทัย ปริญญาสุทธิพันธ์⁶

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้ประกอบการของชุมชนเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา ใช้การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 16 คน คือ ผู้ประกอบการ จำนวน 4 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน ชาวบ้านในชุมชน จำนวน 4 คน เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 คน และนักวิชาการ จำนวน 3 คน ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา พบว่า การดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการ แม้ว่าจะไม่ได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อันเนื่องมาจากที่ยังคงเป็นเพียงธุรกิจในระดับครัวเรือน ถึงกระนั้นผู้ประกอบการก็ต้องแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่ ๆ จากภายนอกและมุ่งมั่นที่จะพัฒนาธุรกิจของตนให้ประสบความสำเร็จด้วยตนเอง กระทั่งธุรกิจนั้นสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดีและจำเป็นจะต้องมีการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่คำนึงถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินธุรกิจบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ รวมทั้งสามารถนำไปใช้เป็นแบบอย่างให้ผู้ประกอบการในชุมชนอื่น ๆ ได้นำไปต่อยอดธุรกิจของตนเองต่อไป

คำสำคัญ : กลยุทธ์, การจัดการเชิงกลยุทธ์, ผู้ประกอบการ

¹⁻⁵ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาชุมชนศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

⁶ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

Strategic Management of the Entrepreneur: A Case Study of Koh Yai Community, Krasaesin District, Songkhla Province

Siriluck Lubboon¹ Jaruwan Rabsaithong² Usasanee Sangsawat³

Maliwan Chinakieatsakul⁴ Preeyawan Si-on⁵ and Utai Parinyasutinun⁶

Abstract

This qualitative research aims to study the strategic management of the entrepreneurs of Koh Yai community, Krasaesin District, Songkhla Province. The qualitative methods of interview, group discussion, participant and non-participant observation, and exchange groups and learning forums were used as the field data collection tools. The 16 informants consisting of 4 entrepreneurs, 2 community leaders, 4 villagers, 3 local government officials and 3 academics. Data were also collected from related documents and research reports. Then, the data were analyzed using content analysis⁴ and a report was written using analytical description.

The study found that the entrepreneurs run their business without strong support from all relevant due to the businesses are at the household level. However, entrepreneurs must find solutions to problems by researching new knowledge from the outside and determined to develop their own businesses to succeed on their own. Until that business created a good reputation in the community and need to have strategic management to help consider the internal and external environment which will help the business achieve its goals. And also use it to demonstrate to another entrepreneur out of the community to apply to their businesses as well.

Keywords: Strategy, Strategic Management, Entrepreneur

¹⁻⁵ B.A. Students, Community Studies, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

⁶ Asst. Prof. Dr., Department of Educational Foundation, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันภายใต้สถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การประกอบธุรกิจเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย ส่งผลให้ในหลายธุรกิจมีการแข่งขันกันมากขึ้น และแนวทางการพัฒนา เศรษฐกิจของประเทศไทยเน้นหนักที่การกระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่น นำไปสู่การสร้าง ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งในปัจจุบันชุมชนเองก็มีการรวมกลุ่มกันเป็นกลุ่มธุรกิจขนาดเล็ก จัดตั้งขึ้นเพื่อผลิตและจัดจำหน่ายสินค้าด้วยตนเอง เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้คนในชุมชนต่างสรรหาองค์ความรู้และทุนทางทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่มาสร้างผลผลิตให้เกิดรายได้มากขึ้น (ศุภชัย เหมือนโพธิ์, 2559, น. 1) ทั้งนี้ ทางรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจระดับรากหญ้า คือ การพัฒนาต่อยอดโดยให้การสนับสนุนโครงการตามนโยบาย ต่าง ๆ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน คือ การเริ่มพัฒนากลุ่มรูปแบบผู้ประกอบการธุรกิจที่อาศัยความเป็นอยู่ปัจจุบัน ผลิตสินค้าที่นำวัตถุดิบมาจากแหล่งต่าง ๆ ในชุมชนและเกิดการรวมตัวกันเกิดขึ้น จนสามารถจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งจะต้องสร้างมูลค่าจากสิ่งที่เกิดขึ้นจากความคิดมนุษย์ เปลี่ยนการผลิตและการให้บริการไปสู่ธุรกิจซึ่งต้องพึ่งพาความคิดสร้างสรรค์โดยนำทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนมาเป็นวัตถุดิบสำคัญ (ณัฐวุฒิ พงศ์ศิริ, 2558)

ในปัจจุบันนี้ผู้ประกอบการภายในชุมชนนิยมหันมาให้ความสนใจในการเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น และมีแนวโน้มว่าจะมีช่วงอายุที่ต่ำลง ซึ่งมักจะอยู่ในช่วงของวัยรุ่นหรือรุ่นเยาว์ และผู้ประกอบการวัยรุ่นหรือรุ่นเยาว์เหล่านี้มักจะมีทักษะด้านความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ต้องการทดลองสิ่งใหม่ๆ ด้วยตนเองโดยเริ่มจากการทดลองใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชนมาทดลองให้เกิดองค์ความรู้ที่ได้จากประสบการณ์ เมื่อประสบความสำเร็จจากการทดลองจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาต่อไปมากกว่าคนรุ่นก่อนหรือผู้ใหญ่ในชุมชน ถึงแม้จะพบเจอกับอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจในช่วงอายุยังน้อยก็ตาม ถึงกระนั้นการพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการชุมชน ย่อมเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมให้กลุ่มวิสาหกิจสามารถดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของตนเองได้ ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การผลิต การจัดจำหน่าย รวมถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ (ฮาร์เวิร์ด บิซิเนส รีวิว, 2559) และการประกอบธุรกิจนั้น สิ่งสำคัญที่เป็นจุดเด่นหลักคือคุณลักษณะเฉพาะของผู้ประกอบการ เพราะจะเป็นปัจจัยที่ผลักดันให้การประกอบธุรกิจเกิดการเจริญเติบโต ซึ่งในธรรมชาติของการประกอบธุรกิจ สิ่งทีุ่ดหลีกเลี่ยงไม่ได้คือการแข่งขัน การหาช่องทาง และวิธีที่จะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ และการหาวิธีวัดความสำเร็จนั้นผู้ประกอบการจะต้องอาศัยความรู้และความเข้าใจในหลาย ๆ ด้านเพื่อที่จะดำเนินธุรกิจของตนเอง เช่น การจัดการ การเงิน และกฎหมาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่จะส่งผลในการประกอบการของผู้ประกอบการธุรกิจ จึงเป็นสิ่งที่จำเป็น สำคัญ และท้าทายสำหรับผู้ประกอบการที่จะต้องติดตามและทำความเข้าใจ เพื่อที่จะกำหนดแนวทางการดำเนินกิจการ รวมทั้งกลยุทธ์ในด้านต่าง ๆ ให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมดังกล่าว (สำคัญสุด สีหตุลานนท์, 2560, น. 3)

ชุมชนเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่หลากหลาย มีทั้งปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในองค์การที่เป็นจุดเด่นของชุมชน ทั้งในส่วนของผู้ประกอบการธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาด ผู้ประกอบการธุรกิจฟาร์มเพาะเห็ดหลินจือแดงบุหลัน และผู้ประกอบการธุรกิจกึ่งหวาน ซึ่งสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนได้เป็นอย่างดี ด้วยเหตุที่กล่าวมานี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้ประกอบการในชุมชนเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา เพื่อวิเคราะห์

สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในของกลุ่มผู้ประกอบการเหล่านั้น เพื่อนำไปกำหนดกลยุทธ์และสร้างความสำเร็จได้เปรียบในการแข่งขัน อันจักนำไปสู่การสร้างความสำเร็จให้กับองค์กรในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดการเชิงกลยุทธ์และแนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการในชุมชนเกาะใหญ่ อำเภอกะเสสินธุ์ จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 16 คน คือ คือ ผู้ประกอบการ จำนวน 4 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน ชาวบ้านในชุมชน จำนวน 4 คน เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 3 คน และนักวิชาการ จำนวน 3 คน ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ในที่นี้ผู้วิจัยขอเสนอข้อค้นพบที่น่าสนใจ อันได้แก่ (1) บริบทชุมชนเกาะใหญ่ (2) รู้จักผู้ประกอบการของชุมชนเกาะใหญ่ รวมทั้งกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้อง และ (3) แนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการของชุมชนเกาะใหญ่ รายละเอียดมีดังนี้

บริบทชุมชนเกาะใหญ่

ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะเสสินธุ์ จังหวัดสงขลา มีสภาพพื้นที่เป็นแหลมที่มีภูเขายื่นติดต่อกับทะเลสาบสงขลา ลักษณะเหมือนเกาะขนาดใหญ่ เป็นพื้นที่ควนเขาและมีพื้นที่ราบ บางส่วนของพื้นที่มีสภาพเป็นที่ราบลุ่มมีทุ่งนาสลับกับบ้านเรือน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ มีสภาพดินที่อุดมสมบูรณ์ สามารถปลูกพืชผักผลไม้ได้เกือบทุกชนิด ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำสวนยางพารา สวนผลไม้ และทำประมงเป็นหลัก นอกจากนี้ ยังมีการประกอบธุรกิจต่าง ๆ ด้วย สำหรับอาณาเขตเกาะใหญ่ ทิศเหนือ ใต้ ตะวันตก และตะวันออก จดทะเลสาบสงขลา มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 6,665 คน แยกเป็น ชาย 3,280 คน หญิง 3,385 คน จำนวนครัวเรือน 1,944 ครัวเรือน แบ่งเขตการปกครอง เป็น 9 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งบัว หมู่ที่ 2 บ้านอ่าวบัว หมู่ที่ 3 บ้านไร่ หมู่ที่ 4 บ้านแหลมบ่อท่อ หมู่ที่ 5 บ้านยางทอง หมู่ที่ 6 บ้านแหลมหาด หมู่ที่ 7 บ้านเกาะใหญ่ หมู่ที่ 8 บ้านแหลมคูลา และหมู่ที่ 9 บ้านแหลมชัน

สรุปได้ว่า ชุมชนเกาะใหญ่มีทุนที่หลากหลายซึ่งเอื้อต่อผู้ประกอบการในอันที่จะนำทุนที่หลากหลายเหล่านั้นมาพัฒนาธุรกิจของตนได้อย่างน่าสนใจ ทั้งในเรื่องของการริเริ่ม พัฒนา จนกลายเป็นธุรกิจที่เข้มแข็งในระดับหนึ่ง รวมทั้งมีความพร้อมต่อการพัฒนาในอนาคตเพื่อความก้าวหน้าในระยะยาว

รู้จักผู้ประกอบการของชุมชนเกาะใหญ่ รวมทั้งกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้อง

ในที่นี้หมายถึง (1) ผู้ประกอบการธนาคารกึ่งกำกรามบ้านแหลมหาด (2) ผู้ประกอบการธุรกิจฟาร์มเพาะเห็ดหลินจือแดงบุหลัน และ (3) ผู้ประกอบการธุรกิจกึ่งหวาน รายละเอียดมีดังนี้

ผู้ประกอบการธนาคารกึ่งกำกรามบ้านแหลมหาด ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 6 บ้านแหลมหาด ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะสกันธุ์ จังหวัดสงขลา เป็นชุมชนที่มีพื้นที่ติดกับทะเลสาบสงขลา ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง เพราะในพื้นที่แห่งนี้จะมีทรัพยากรสัตว์น้ำที่อุดมสมบูรณ์ โดยเฉพาะกุ้งแม่น้ำที่เป็นรายได้หลักของชุมชนบ้านแหลมหาด แต่ภายหลังได้พบกับปัญหาจับสัตว์น้ำได้น้อยลง และไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงครอบครัว ต่อมาได้มีตัวแทนของชุมชนได้ไปศึกษาดูงานเรื่องการเพาะเลี้ยงกุ้งกำกรามและนำมาปรับใช้กับพื้นที่ของตน จนประสบผลสำเร็จ และได้มีการตั้งเวทีประชาคมขึ้น โดยมีการชี้แจงถึงประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นและนำไปสู่การแก้ไขปัญหา โดยมีการร่วมกันหาวิธีอนุรักษ์และอนุบาลสัตว์น้ำ โดยจะกำหนดเขตพื้นที่ของหมู่ที่ 6 บ้านแหลมหาด พื้นที่การทำประมงยาว 2 กิโลเมตร และห่างจากชายฝั่ง 250 เมตร เป็นพื้นที่อนุรักษ์และห้ามจับสัตว์น้ำทุกชนิด ทั้งนี้เมื่อใช้การวิเคราะห์ SWOT จะพบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของผู้ประกอบการธนาคารกึ่งกำกรามบ้านแหลมหาด ซึ่ง SWOT เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในองค์กร เพื่อนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์ รวมทั้งนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติเพื่อให้สามารถมองเห็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรต่อไปได้ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ SWOT ผู้ประกอบการธนาคารกึ่งกำกรามบ้านแหลมหาด

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
1. มีทรัพยากรทางน้ำที่อุดมสมบูรณ์ 2. ชาวบ้านมีการช่วยเหลือกันอยู่กันแบบเครือญาติ 3. ชาวบ้านมีความรู้ในการทำประมงและถ่ายทอดออกมาให้แก่สมาชิกในชุมชนและผู้สนใจศึกษา 4. เป็นที่แรกที่ประสบความสำเร็จในการจัดตั้งธนาคารกึ่งในตำบล	1. ขาดการประชาสัมพันธ์ในการทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนธนาคารกึ่งเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลาย 2. ขาดสื่อในการสาธิตการให้ความรู้ 3. ขาดเครื่องมือเครื่องใช้ในการเพาะพันธุ์กุ้ง 4. ขาดอุปกรณ์ในการนำนักท่องเที่ยวไปศึกษาทรัพยากรทางทะเลเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยให้นักท่องเที่ยว เช่น เสื้อชูชีพ
โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
1. มีงบประมาณจากกลุ่มออมทรัพย์ภายในหมู่บ้าน 2. มีงบประมาณสนับสนุนจากกรมประมง	1. ช่วงฤดูน้ำเค็มเข้ามา กุ้งจะอพยพไปหาน้ำจืดทำให้รายได้ลดลง

อนึ่ง หากลองใช้เครื่องมือกลับของ SWOT Analysis นั่นคือ TOWS Matrix มาช่วยวิเคราะห์กรณีศึกษาดังกล่าว จะเห็นถึงความสอดคล้องระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก และเพื่อกำหนดกลยุทธ์การเจริญเติบโต กลยุทธ์การแข่งขัน กลยุทธ์การอนุรักษ์ และกลยุทธ์การตั้งรับ จากนั้นจึงนำกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นมาเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรเพื่อให้องค์กรมีความพร้อมต่อการแข่งขันได้ในอนาคต (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 TOWS Matrix และกลยุทธ์ผู้ประกอบการธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาด

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
โอกาส (Opportunities)	<p>กลยุทธ์การเจริญเติบโต SO เสริมจุดแข็งภายใน แสวงหาโอกาสภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> นำงบประมาณที่ได้มาเพิ่มการจัดซื้อแม่พันธุ์กุ้งเพื่อขยายจำนวนกุ้งให้มีมากขึ้น จัดทำสื่อประกอบการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ให้ผู้สนใจเข้ามาศึกษา 	<p>กลยุทธ์การอนุรักษ์ WO ขจัดจุดอ่อนภายใน แสวงหาโอกาสภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> จัดให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงในทุกวงการ ควรใช้งบประมาณที่ได้จากการสนับสนุนมาจัดซื้ออุปกรณ์เพาะพันธุ์กุ้ง ควรจัดให้มีป้ายบอกทางเพื่อนำทางให้นักท่องเที่ยวเข้าไปศึกษาดูงานในธนาคารกึ่งได้อย่างถูกต้อง
อุปสรรค (Threats)	<p>กลยุทธ์การแข่งขัน ST เสริมจุดแข็งภายใน หลีกเลี่ยงอุปสรรคภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> ในช่วงฤดูน้ำเค็มเข้ามาชาวบ้านควรหาอาชีพเสริมเพื่อให้มีรายได้เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต 	<p>กลยุทธ์การตั้งรับ WT ขจัดจุดอ่อนภายใน หลีกเลี่ยงอุปสรรคภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> ชาวบ้านควรมีความพร้อมอยู่เสมอในเรื่องเครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการประมง ควรมีการวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อมในการรับมือกับอุปสรรคและภัยพิบัติที่อาจจะเกิดขึ้น จัดหาอุปกรณ์ในการศึกษาทรัพยากรทางทะเล เช่น เสื้อชูชีพ เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความปลอดภัยมากขึ้น

ผู้ประกอบการธุรกิจฟาร์มเพาะเห็ดหลินจือแดงบุหลัน ตั้งอยู่หมู่ที่ 7 บ้านเกาะใหญ่ ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะสกันธุ์ จังหวัดสงขลา เริ่มจากการที่ คุณเอกชัย เพชรรัตน์ และคุณนิตยา อภัยพร มีอาชีพเพาะเห็ดฟาง เห็ดนางฟ้า เห็ดหูหนูมาตั้งแต่ประมาณ 20 ปีที่แล้ว และได้มาเรียนรู้จากลูกชายคือ นายธวัชชัย เพชรรัตน์ เรื่องการเพาะเห็ดหลินจือแดง ที่ลูกชายได้ข้อมูลและความรู้มาจากการศึกษาเล่าเรียน

จึงนำมาปรึกษาหารือกันและลงทุนเพาะเห็ดหลินจือแดงจนประสบความสำเร็จและได้ทดลองเพาะเห็ดถึงเช่าสีทองในเวลาต่อมา ก็ประสบความสำเร็จเช่นกัน ทำให้สร้างรายได้และชื่อเสียงของเห็ดชนิดนี้ให้กับชุมชน ทั้งนี้เมื่อใช้การวิเคราะห์ SWOT จะพบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของผู้ประกอบการธุรกิจฟาร์มเพาะเห็ดหลินจือแดงบุหลัน ซึ่ง SWOT เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในองค์กร เพื่อนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์ รวมทั้งนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติเพื่อให้สามารถมองเห็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรต่อไปได้ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ SWOT ผู้ประกอบการธุรกิจฟาร์มเพาะเห็ดหลินจือแดงบุหลัน

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
<ol style="list-style-type: none"> มีราคาไม่แพง และมีผลิตภัณฑ์ให้เลือกหลายแบบหลายราคา เป็นสินค้า OTOP ของอำเภอ ผลิตภัณฑ์เห็ดมีการได้รับใบรับรองด้านความสะอาด บริบทแวดล้อมและสภาพอากาศเหมาะสม เป็นเจ้าของของสงขลาที่ได้ทดลองเพาะเห็ดหลินจือและเห็ดถึงเช่าจนประสบความสำเร็จ 	<ol style="list-style-type: none"> พื้นที่ที่ใช้ในการเพาะเห็ดไม่เพียงพอ ปริมาณคนงานไม่เพียงพอต่อการผลิตที่เพิ่มมากขึ้น เพราะยังเป็นธุรกิจภายในครอบครัว การโปรโมทและการประชาสัมพันธ์ยังไม่แพร่หลาย
โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
<ol style="list-style-type: none"> คู่แข่งทางการตลาดยังน้อยตลาดยังเติบโตได้ ผู้บริโภคมีความต้องการบริโภคและมีผู้รักสุขภาพเพิ่มมากขึ้น 	<ol style="list-style-type: none"> โรงเพาะเห็ดบางส่วนบางปีอาจมีน้ำท่วม ขาดการสนับสนุนเรื่องเครื่องมือและเรื่องเงินทุน ประสบปัญหาเรื่องระบบน้ำเนื่องจากน้ำประปาหมู่บ้านไหลค่อนข้างเบา ทำให้ค่อนข้างลำบากและไม่ทั่วถึง

อนึ่ง หากลองใช้เครื่องมือกลับของ SWOT Analysis นั่นคือ TOWS Matrix มาช่วยวิเคราะห์กรณีศึกษาดังกล่าว จะเห็นถึงความสอดคล้องระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก และเพื่อกำหนดกลยุทธ์การเจริญเติบโต กลยุทธ์การแข่งขัน กลยุทธ์การอนุรักษ์ และกลยุทธ์การตั้งรับ จากนั้นจึงนำกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นมาเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรเพื่อให้องค์กรมีความพร้อมต่อการแข่งขันได้ในอนาคต (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 4 TOWS Matrix และกลยุทธ์ผู้ประกอบการธุรกิจฟาร์มเพาะเห็ดหลินจือแดงบุหลัน

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
โอกาส (Opportunities)	<p>กลยุทธ์การเจริญเติบโต SO เสริมจุดแข็งภายใน แสวงหาโอกาสภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. เพิ่มการผลิตก้อนเชื้อเห็ดให้หลากหลายและมีปริมาณมากขึ้นเพื่อรองรับความต้องการของผู้บริโภค 2. ส่งเสริมการถ่ายทอดความรู้เพื่อให้ผู้ที่สนใจนำไปต่อยอดและสร้างรายได้เสริม 	<p>กลยุทธ์การอนุรักษ์ WO ขจัดจุดอ่อนภายใน แสวงหาโอกาสภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ขยายพื้นที่โรงเพาะเห็ดให้สามารถเพาะเห็ดได้มากขึ้น 2. เพิ่มปริมาณคนงานให้เพียงพอต่ออัตราการผลิต
อุปสรรค (Threats)	<p>กลยุทธ์การแข่งขัน ST เสริมจุดแข็งภายใน หลีกเลี่ยงอุปสรรคภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. พัฒนาโรงเพาะเห็ด เพื่อคงคุณภาพและความสะอาดไว้ให้ได้ตามมาตรฐาน 2. รักษาคุณภาพของเห็ดหลินจือแดงให้มีความเป็นเอกลักษณ์ไว้ 	<p>กลยุทธ์การตั้งรับ WT ขจัดจุดอ่อนภายใน หลีกเลี่ยงอุปสรรคภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ป้องกันผลกระทบที่เกิดจากน้ำท่วมโดยวิธีการนำเห็ดย้ายขึ้นที่สูง 2. นำกำไรที่ได้มาจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้เพื่อเร่งเวลาการผลิตและสะดวกต่อการผลิตมากขึ้น

ผู้ประกอบการธุรกิจกึ่งหวาน ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 3 บ้านไร่ ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะระเสสินธุ์ จังหวัดสงขลา เริ่มจากการที่คุณรัตนา ชะนีทอง หรือ “พี่แป้น” เจ้าของธุรกิจกึ่งหวานและกึ่งส้ม โดยครอบครัวพี่แป้นมีการทำธุรกิจกึ่งหวานมาตั้งแต่บรรพบุรุษแล้วสืบทอดรุ่นต่อรุ่นมาจนถึงพี่แป้นในปัจจุบัน เมื่อชาวบ้านออกเรือทำการประมงและได้จับกุ้งนำมาเป็นจำนวนหนึ่ง พี่แป้นจึงเสนอให้ชาวบ้านที่ทำประมงนำกุ้งที่จับได้มาขายให้แก่ตนเอง เพื่อจะสามารถต่อยอดธุรกิจและส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับชาวบ้านไปในตัว โดยวิธีการทำกึ่งหวานมีดังนี้ ขั้นตอนแรกต้องตัดหนวดกุ้งออกก่อน และล้างน้ำสะอาด 5 น้ำ นำกุ้งลงใส่กระทะ เติมน้ำตาลพอประมาณ และเคี่ยวทิ้งไว้ 1 ชั่วโมง ต่อมาคือการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า โดยการนำมาใส่กระปุกและติดโลโก้เพื่อให้ดูมีมูลค่ามากขึ้น และทำการส่งออกไปขายตามแหล่งต่าง ๆ โดยส่วนใหญ่จะส่งไปที่กรุงเทพมหานคร พัทลุง สงขลา และหาดใหญ่ ทั้งนี้กึ่งหวานถือเป็นสินค้าที่สร้างมูลค่าให้แก่ชาวบ้านและชุมชน ซึ่งเป็นการส่งเสริม สนับสนุนการทำประมง ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่มีชื่อเสียงในตำบลเกาะใหญ่และดังไปไกลถึงต่างจังหวัด เกิดการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ จึงทำให้ชาวบ้านมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งนี้เมื่อใช้การวิเคราะห์

SWOT จะพบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของผู้ประกอบการธุรกิจกึ่งหวาน ซึ่ง SWOT เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในองค์กร เพื่อนำไปสู่การกำหนดกลยุทธ์รวมทั้งนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติเพื่อให้สามารถมองเห็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรต่อไปได้ (ตารางที่ 5)

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ SWOT ผู้ประกอบการธุรกิจกึ่งหวาน

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
<ol style="list-style-type: none"> มีลูกค้าประจำจากทั้งในพื้นที่ และนอกพื้นที่ สูตรการทำกึ่งหวานมีความโดดเด่นเฉพาะตัว เป็นวิสาหกิจขั้นก้าวหน้า คือ นอกจากจำหน่ายในชุมชนแล้วก็ยังมีส่งออกภายนอกชุมชน 	<ol style="list-style-type: none"> เป็นธุรกิจในครอบครัวการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในพื้นที่ยังมีน้อย พื้นที่ไม่เพียงพอสำหรับการขยายการทำกึ่งหวาน ซึ่งยังขาดสถานที่สำหรับทำเป็นห้องปลอดเชื้อ และคุ้ระบายน้ำที่ยังไม่มีความสะดวก
โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
<ol style="list-style-type: none"> มีการจ้างงานในชุมชนทำให้เกิดการกระจายรายได้ มีการมาศึกษาดูงานจากหน่วยงานภายนอกและให้การสนับสนุนในเรื่องสถานที่จัดทำกึ่งหวาน เช่น อำเภอบึงสามพัน การศึกษามหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดพัทลุง 	<ol style="list-style-type: none"> บางช่วงบางฤดูประสบปัญหาจับกุ้งได้น้อย ผลจากสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันทำให้ราคาต้นทุนสูงขึ้นส่งผลให้กำไรลดน้อยลง ขาดงบประมาณสนับสนุนในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานทั้งสถานที่และเรื่องเครื่องมือเครื่องใช้

อนึ่ง หากลองใช้เครื่องมือมุมกลับของ SWOT Analysis นั่นคือ TOWS Matrix มาช่วยวิเคราะห์กรณีศึกษาดังกล่าว จะเห็นถึงความสอดคล้องระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก และเพื่อกำหนดกลยุทธ์การเจริญเติบโต กลยุทธ์การแข่งขัน กลยุทธ์การอนุรักษ์ และกลยุทธ์การตั้งรับ จากนั้นจึงนำกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นมาเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรเพื่อให้องค์กรมีความพร้อมต่อการแข่งขันได้ในอนาคต (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 6 TOWS Matrix และกลยุทธ์ผู้ประกอบการธุรกิจกัญชหวาน

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
โอกาส (Opportunities)	กลยุทธ์การเจริญเติบโต SO เสริมจุดแข็งภายใน แสวงหาโอกาสภายนอก 1. เพิ่มมาตรฐานการผลิตเพื่อให้สินค้ามีคุณภาพ สะอาด ปลอดภัย มากขึ้น	กลยุทธ์การอนุรักษ์ WO จัดจุดอ่อนภายใน แสวงหาโอกาสภายนอก 1. ขยายพื้นที่การผลิตกัญชหวานให้ได้มาตรฐาน และรองรับสำหรับอัตราการผลิตมากขึ้น 2. เพิ่มอัตราการจ้างงานชาวบ้านในพื้นที่ เพื่อกระจายรายได้ออกสู่ชุมชน 3. นำงบประมาณที่ได้มาจัดสรรพื้นที่ในการผลิตกัญชหวานให้มีห้องปลอดเชื้อ และคุุระบายน้ำทิ้ง
อุปสรรค (Threats)	กลยุทธ์การแข่งขัน ST เสริมจุดแข็งภายใน หลีกเลี่ยงอุปสรรคภายนอก 1. ควรมีโอกาสซีพีเสริมรองรับเมื่อถึงฤดูกาลที่จับกัญชงได้น้อยเพื่อให้มีรายได้ อยู่เสมอ	กลยุทธ์การตั้งรับ WT จัดจุดอ่อนภายใน หลีกเลี่ยงอุปสรรคภายนอก 1. นำกำไรที่ได้มาจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้เพื่อเร่งเวลาการผลิตและสะดวกต่อการผลิตมากขึ้น

สรุปได้ว่า กรณีศึกษาข้างต้นสะท้อนให้เห็นถึงการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ซึ่งประกอบไปด้วยจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ของกลุ่มอาชีพและผู้ประกอบการในชุมชน ซึ่งการวิเคราะห์ SWOT นั้นจะเป็นแสงไฟส่องนำทางให้สามารถกำหนดกลยุทธ์ได้ เพื่อให้สามารถวางแผนการพัฒนาไปได้ในทิศทางที่ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้เห็นแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพต่าง ๆ ในชุมชนให้เข้มแข็งและสามารถสร้างรายได้ให้คนในชุมชนต่อไปได้

แนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการของชุมชนเกาะใหญ่

ปัญหาและอุปสรรคที่กีดขวางความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการของชุมชนเกาะใหญ่อยอมเกิดมาจากการขาดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ปัญหาเรื่องเงินทุน รวมทั้งการได้รับผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ ทำให้ผู้ประกอบการจำเป็นต้องหาแนวทางมาพัฒนา อันได้แก่ (1) ผู้ประกอบการธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาด มีอุปสรรคในด้านปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม เนื่องจากในช่วงฤดูน้ำเค็ม กุ้งจะอพยพไปหาน้ำจืดทำให้รายได้ลดลง แนวทางการพัฒนา คือ การแสวงหาโอกาสหรือกระตุ้น

ในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อสร้างอาชีพเสริมนำไปสู่การสร้างรายได้ให้แก่ตนเอง (2) ผู้ประกอบการธุรกิจฟาร์มเพาะเห็ดหลินจือแดงบุหลัน มีอุปสรรคในเรื่องของพื้นที่ เนื่องจากโรงเพาะเห็ดบางปีอาจมีน้ำท่วมและขาดการสนับสนุนเรื่องเครื่องมือและเงินทุน แนวทางการพัฒนา คือ การนำเห็ดย้ายขึ้นที่สูง เพื่อป้องกันน้ำท่วมและนำกำไรที่ได้มาจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ และ (3) ผู้ประกอบการธุรกิจกังหวน มีอุปสรรคคือขาดงบประมาณสนับสนุนในเรื่องโครงสร้างพื้นฐาน แนวทางการพัฒนา คือ การนำกำไรที่ได้มาจัดซื้ออุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้และค่อย ๆ พัฒนาพื้นที่อย่างค่อยเป็นค่อยไป

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาของผู้ประกอบการของชุมชนเกาะใหญ่นั้น ได้มาจากการวิเคราะห์ SWOT เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ทำให้เห็นว่า อุปสรรคของกลุ่มผู้ประกอบการที่ยกตัวอย่างมานั้น คือ ไม่ได้รับการสนับสนุนในเรื่องเครื่องมือเครื่องใช้ และเงินทุนที่จะนำมาต่อยอดธุรกิจ ทำให้ผู้ประกอบการต้องหาแนวทางมาพัฒนาธุรกิจตนเอง ให้มีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ชุมชนเกาะใหญ่เป็นชุมชนที่มีทุนทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย ซึ่งผู้ประกอบการได้มีการจัดการทุนของชุมชน โดยมีการกำหนดกลยุทธ์เพื่อสร้างความได้เปรียบในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งกำหนดกลยุทธ์ นำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และประเมินผลกลยุทธ์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการคำนึงถึงข้อบกพร่องของตนเองตลอดจนหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา เพื่อพัฒนาให้ธุรกิจเกิดความเจริญก้าวหน้า ทั้งนี้ในการจัดทำธุรกิจให้เจริญก้าวหน้าในระยะยาวได้นั้น ผู้ประกอบการจะต้องมีกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอนและมีความต่อเนื่อง พร้อมเผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

สรุปและอภิปรายผล

จากข้อค้นพบที่กล่าวมาข้างต้น สามารถนำมาอภิปรายผลในประเด็นต่าง ๆ อันได้แก่ (1) การจัดการและการจัดการเชิงกลยุทธ์ (2) การจัดการเชิงกลยุทธ์และผู้ประกอบการ และ (3) ผู้ประกอบการและการพัฒนาชุมชน รายละเอียดมีดังนี้

การจัดการและการจัดการเชิงกลยุทธ์

ผู้ประกอบการชุมชนเกาะใหญ่มีการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาจัดสรรให้เกิดประโยชน์ในการประกอบธุรกิจ โดยการจัดการทุนทางทรัพยากรในชุมชนอย่างมีเป้าหมายตรงตามวัตถุประสงค์ขององค์การ ทั้งยังใช้กลยุทธ์ในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน สอดคล้องกับ อุทัย ปริญญาสุทธิพันธ์ (2561, น. 56) ที่อธิบายว่าการจัดการเป็นศิลปะในการใช้คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นการนำนโยบายและแผนไปปฏิบัติให้สำเร็จ ในขณะที่ Robbins and Coulter (อ้างถึงใน จตุพร เสถียรคง, 2557, น. 16) ได้ให้ความหมายกลยุทธ์ไว้ว่าหมายถึงการตัดสินใจในการดำเนินการอย่างมีเป้าหมายด้วยการจัดสรรทรัพยากรภายในขององค์การและความสามารถหลักขององค์การให้สอดคล้องกับโอกาสและอุปสรรคจากสภาพแวดล้อม

เช่นเดียวกับ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (อ้างถึงใน พิษณุ ฤทธิบุตรสกุล, 2553, น. 17) ที่เน้นย้ำว่าการประเมินสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกและภายในขององค์การนั้นจำเป็นต้องใช้เครื่องมือ

ในการวิเคราะห์ นั่นคือ การวิเคราะห์ SWOT ซึ่งเป็นเครื่องมือในการประเมินสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้บริหารกำหนดจุดแข็งและจุดอ่อนจากสิ่งแวดล้อมภายใน โอกาสและอุปสรรคจากสิ่งแวดล้อมภายนอก รวมทั้งการกำหนดกลยุทธ์เพื่อใช้ในการรับมือและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้กับองค์กรได้

สรุปได้ว่า ผู้ประกอบการชุมชนเกาะใหญ่มีการจัดการเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์การโดยใช้เครื่องมือในการกำหนดกลยุทธ์ที่จะช่วยให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน นั่นคือ การวิเคราะห์ SWOT เพื่อศึกษาปัจจัยทั้งจากสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในองค์การ ทั้งยังใช้ TOWS Matrix ในการกำหนดกลยุทธ์เพื่อให้้องค์การมีความพร้อมในการแข่งขันและสร้างข้อได้เปรียบให้กับองค์กรในระยะยาว

การจัดการเชิงกลยุทธ์และผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการชุมชนเกาะใหญ่มีการวางแผนการดำเนินงานโดยได้มีการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอนตามกระบวนการซึ่งเริ่มจากการมองเห็นจุดอ่อนภายในธุรกิจตนเอง จากนั้นจึงแสวงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาโดยศึกษาค้นคว้าความรู้ใหม่จากภายนอกและพัฒนาให้ธุรกิจเจริญก้าวหน้ามากขึ้น สอดคล้องกับ ไกรสิทธิ์ สิงห์ยะบุศย์ (2557, น. 44) ที่อธิบายว่าการจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการจัดการที่มุ่งเน้นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในองค์การเพื่อให้ทราบสถานะขององค์การ และสามารถกำหนดกลยุทธ์ได้อย่างเหมาะสมก่อนนำไปปฏิบัติต่อไป และยังสอดคล้องกับ ปันรส มาลากุล ณ ออยุธยา (2550, น. 1) ที่กล่าวว่าจัดการเชิงกลยุทธ์มีประโยชน์ต่อผู้ประกอบการและองค์การ ในการช่วยให้้องค์การสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมได้ดีขึ้น สามารถจัดสรรทรัพยากรของ้องค์การให้มีทิศทางและลำดับความสำคัญที่ชัดเจน มีเหตุผลและมีความสอดคล้องกันในระหว่างส่วนย่อยต่าง ๆ ของ้องค์การมากขึ้น ช่วยให้การปรับตัว หรือการขยายตัวของ้องค์การเป็นไปโดยมีกรอบทิศทางที่แน่ชัด นอกจากนี้ยังเป็นการกระตุ้นให้ผู้ประกอบการได้ตระหนักถึงโอกาส ภัยคุกคาม จุดแข็งและจุดอ่อนของ้องค์การ เพื่อพัฒนาให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้น

เช่นเดียวกับ ไพศาล ฤทธิกุล และคณะ (2560, น. 270) ที่กล่าวว่าภาพลักษณ์ของสินค้าและบริการที่ดี จะส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภค กลยุทธ์การบริหารจัดการสินค้าและบริการให้ได้คุณภาพจึงเป็นส่วนสำคัญที่้องค์การจะต้องพัฒนาและปรับปรุงสินค้าและบริการให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค

สรุปได้ว่า ผู้ประกอบการชุมชนเกาะใหญ่จำเป็นต้องมีการจัดการเชิงกลยุทธ์ เพื่อคำนึงถึงสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินธุรกิจบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ด้วยเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่แตกต่างจากคู่แข่ง ซึ่งผู้ประกอบการต้องเลือกกลยุทธ์ให้สอดคล้องกันระหว่างทรัพยากรใน้องค์การและความสามารถของ้องค์การ อันจะทำให้้องค์การประสบความสำเร็จได้ในระยะยาว

ผู้ประกอบการและการพัฒนาชุมชน

ผู้ประกอบการชุมชนเกาะใหญ่ส่วนมากประกอบธุรกิจในรอบครัวที่ริเริ่มด้วยตนเอง จนประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง ดังที่ วุฒิชัย จงคำนึ่งศิลป์ (อ้างถึงใน วันวิสาข์ โชคพรหมอนันต์ และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์, 2558, น. 968) กล่าวว่าผู้ประกอบการเป็นบุคคลที่ทำการก่อตั้งกิจการธุรกิจของตนเองด้วยตนเอง และมีการพัฒนา

อย่างเจริญก้าวหน้าสามารถดำรงรักษากิจการ โดยผ่านประสบการณ์ในด้านความเสี่ยง การควบคุม และการตอบสนองความต้องการของลูกค้า จนได้รับความเชื่อถือตลอดจนการยกย่องจากสังคม จนกลายมาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญทางเศรษฐกิจและมีส่วนร่วมทำให้สังคมเจริญเติบโตด้วย สอดคล้องกับ บุญชววรรณ วิงวอน (อ้างถึงใน พินิตา สัตโยภาส, บุญชนิด วิงวอน และบุญชววรรณ วิงวอน, 2555, น. 3) ที่อธิบายว่าผู้ประกอบการเป็นผู้ที่แบกรับความเสี่ยงในระหว่างแสวงหาโอกาสเกิดในการสร้างนวัตกรรมและการบริหารกิจกรรมของตนเอง เพื่อที่จะให้เกิดการเจริญเติบโตในธุรกิจของตนเองและอีกทั้งยังสามารถสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนส่งผลให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ

อย่างไรก็ดี โกวิท พวงงาม (2553, น. 132) กลับมองว่าการพัฒนาชุมชนคือการเปลี่ยนแปลง การสร้างสรรค์ปรับปรุงอย่างมีกระบวนการ เปลี่ยนแปลงอย่างมีโครงสร้างและแบบแผนหรือมีการกำหนดทิศทาง เป้าหมายที่แน่นอนที่อาจเป็นไปได้ทั้งการกระทำของภาครัฐและภาคเอกชน หรือเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชน ทั้งนี้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ให้ดีขึ้น ดังนั้น ผู้ประกอบการกับการพัฒนาชุมชนจึงมีความสอดคล้องกันในแง่มุมมองของกระบวนการในการพัฒนาอย่างมีแบบแผนและมีทิศทาง รวมไปถึงการพัฒนาธุรกิจของผู้ประกอบการที่จะส่งผลกับชุมชนในทางที่ดี ไม่ว่าจะเป็นการสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน การยกระดับความสามารถของชาวบ้านในชุมชน และการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ร่วมมือกันพัฒนากิจกรรมของชุมชน รวมไปถึงความร่วมมือในการสร้างสรรค์ผลงานให้เป็นที่ยอมรับแก่บุคคลภายนอก

สรุปได้ว่า ผู้ประกอบการที่จะมีส่วนช่วยในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนจะต้องประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และชาวบ้านในชุมชน ในกรณีของผู้ประกอบการชุมชนเกาะใหญ่นั้น แม้ว่าการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชนจะมีน้อย เนื่องจากยังเป็นธุรกิจในระดับครัวเรือน ในทางตรงกันข้าม ผู้ประกอบการชุมชนกลับแสดงให้เห็นถึงความมีหัวใจชุมชน นั่นคือได้พยายามพัฒนาธุรกิจของตนให้เติบโตและมั่นคง ในอันที่จะช่วยกระจายรายได้ให้กับชาวบ้านในชุมชน ส่งผลให้เกิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนไปในทิศทางที่ดีขึ้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การจัดการเป็นศิลปะการใช้คน เงิน และวัสดุอุปกรณ์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพโดยเป็นการนำนโยบายและแผนไปปฏิบัติให้สำเร็จ ซึ่งแตกต่างจากการจัดการเชิงกลยุทธ์ เนื่องจากการจัดการนั้นไม่ได้คำนึงถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก ตลอดจนการกำหนดกลยุทธ์และการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ซึ่งจากการศึกษาผู้ประกอบการชุมชนเกาะใหญ่นั้น ในด้านหนึ่งย่อมไม่อาจปฏิเสธได้ว่ามีส่วนช่วยในการพัฒนาชุมชนผ่านการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชน ในอีกด้านหนึ่ง แม้ว่าการมีส่วนร่วมของชาวบ้านในชุมชนจะมีน้อย เนื่องจากธุรกิจของผู้ประกอบการยังเป็นเพียงธุรกิจในระดับครัวเรือน หากแต่ก็มุ่งมั่นในการพัฒนาธุรกิจเพื่อช่วยกระจายรายได้ให้กับคนในชุมชนไม่มากนักน้อย ไม่นับรวมถึงการสร้างชื่อเสียงให้กับชุมชนได้อย่างน่าสนใจในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

การวิเคราะห์ SWOT ช่วยให้องค์การสามารถมองเห็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่อาจจะเกิดขึ้น ทำให้สามารถวางแผนการพัฒนาและนำองค์การไปสู่ความสำเร็จได้ ดังนั้น หากผู้ประกอบการ

นำการวิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix ไปใช้กำหนดกลยุทธ์ ย่อมจะช่วยพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันของผู้ประกอบการนั้น ๆ ไปสู่ความสำเร็จได้อย่างแน่นอน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การเลือกกรณีศึกษาผู้ประกอบการของชุมชนเกาะใหญ่ยังไม่หลากหลายมากพอ ทำให้มองเห็นการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่ยังไม่ชัดเจน ดังนั้น จึงควรเลือกกรณีศึกษาให้หลากหลาย เพื่อให้เกิดการเปรียบเทียบที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- โกวิท พวงงาม. (2553). *การจัดการตนเองของชุมชนและท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไกรสิทธิ์ สิงห์ยะบุศย์. (2557). การจัดการเชิงกลยุทธ์และปัจจัยความสำเร็จ: กรณีศึกษาสำนักงานพิพิธภัณฑสถาน. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*, 3(1), 41-50.
- จตุพร เสถียรคง. (2557). *กลยุทธ์แห่งความสำเร็จในการบริหารจัดการภาครัฐของไทย* (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- ณัฐ วุฒิ พงศ์ศิริ. (2558). *HR Trends 2015*. ค้นเมื่อ 10 มกราคม 2563, จาก: <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/622889>.
- ปิ่นรส มาลากุล ณ อยุธยา. (2550). การจัดการเชิงกลยุทธ์. *วารสารการประกันคุณภาพมหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 8(1), 1-12.
- พนิดา สัตโยภาส, บุญชนิด วิงวอน และบุญทวรรณ วิงวอน. (2555). *ศักยภาพผู้ประกอบการและนวัตกรรมองค์การที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในเขตภาคเหนือตอนบน* (รายงานการวิจัย). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- พิชญา ฤทธิบุตรสกุล. (2553). *การจัดการเชิงกลยุทธ์และกลยุทธ์พัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มผลประกอบการในธุรกิจจัดจำหน่ายภาพยนตร์และวิดีโอ* กรณีศึกษา บริษัท แคททาลิสท์ อัลลายแอนซ์ (ประเทศไทย) จำกัด (วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, กรุงเทพฯ.
- ไพศาล ฤทธิกุล, เกษราภรณ์ สุดตาพงศ์, สิริภัทร์ โชติช่วง และสุรินทร์ ชุมแก้ว. (2560). กลยุทธ์การจัดการภาพลักษณ์ขององค์กรเพื่อพัฒนาธุรกิจบริการ. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 9(1), 265-275.
- วันวิสาข์ โชคพรหมอนันต์ และวิโรจน์ เจริญลักษณ์. (2558). คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่มีต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการร้านค้าในตลาดน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย*, 8(2), 967-988.

- ศุภชัย เหมือนโพธิ์. (2559). *การพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการชุมชนตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์* (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- สำคัญสุด สีหตุลานนท์. (2560). *ปัจจัยแวดล้อมที่เกื้อหนุนต่อการเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อุทัย ปริญาสุทธินันท์. (2561). *การจัดการชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฮาร์เวิร์ด บิซิเนส รีวิว. (2559). *รู้จัก ‘Teenpreneurs’ ผู้ประกอบการวัยรุ่น*. ค้นเมื่อ 10 มกราคม 2563, จาก: <https://www.voicetv.co.th/read/44088>.

การพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

กมลวรรณ ลือชัย¹ พูนสุข อุดม² และพัชรพร ทองคำ³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชายหญิงอายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 รวม 22 คน ของโรงเรียนเทศบาล ๑ (ถนนนครนอก) อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา สังกัดสำนักงานการศึกษา เทศบาลนครสงขลา ซึ่งได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 50 นาที เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1.) แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ 2.) แบบสังเกตพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย 3.) แบบบันทึกพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่าหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมจริยธรรมอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งพฤติกรรมจริยธรรมด้านที่ดีที่สุด ได้แก่ ข้อค้นพบสำคัญจากการสังเกต ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (ร้อยละ 86.36) รองลงมาคือ ด้านความสามัคคี (ร้อยละ 81.81) และ ด้านความมีระเบียบวินัย (ร้อยละ 80.90)

คำสำคัญ : พฤติกรรมจริยธรรม, กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์, เด็กปฐมวัย

¹ นิสิตระดับปริญญาตรี สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

² รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

³ ครู คศ. 3 โรงเรียนเทศบาล ๑ (ถนนนครนอก)

The development of moral behavior of preschool children by using creative art activities

Kamolwan Luechai¹ Poonsuk Udom² and Pacharapon Thongkum³

Abstract

This research aimed at investigating moral behavior of preschool students after teaching by using creative art activities. The participants were twenty-two 5-6 year-old male and female preschool students who were in class 3/1, semester 2, Academic year 2019 at Tessaban 1 (Thanon Nakhornnok), Muang, Songkhla under the Division of Education, Songkhla Municipality. These students had been taught by using creative art activities for three weeks, five days a week, fifty minutes a day. The research instrument used in the study were 1) lesson plans incorporating with creative art activities, 2) moral behavior observation form and 3) moral behavior report. The data derived from the study were analyzed by mean and percentage. The findings of the study revealed that after teaching by using creative art activities, the students' moral behavior was at high level, the best moral behavior was magnanimity (86.36%), followed by being well- harmonious in groups disciplined (81.81%) and being disciplined (80.90) respectively.

Keywords : moral behavior, creative art activities, preschool students

บทนำ

สังคมโลกในศตวรรษที่ 21 มีความแตกต่างจากในอดีตมาก มีการเคลื่อนย้ายผู้คน สื่อเทคโนโลยี และทรัพยากรต่างๆ จากทั่วทุกมุมโลกอย่างรวดเร็วและสะดวก มีความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองระหว่างภูมิภาค ประเทศ สังคมและชุมชนเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย การเป็นพลเมืองดีนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อประชาชน คนในชาติมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน ซึ่งประเทศไทยมีการพัฒนาในทุกด้านอย่างต่อเนื่องตามรูปแบบและพื้นฐานค่านิยมของคนไทยในยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลง คนไทยได้รับเอาค่านิยมและวัฒนธรรมที่ต่างไปจากเดิมเข้ามาจนลบล้างค่านิยมของคนไทยที่ปฏิบัติสืบต่อกันเรื่อยมา รัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญในการปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์ของคนไทยให้กับเด็กไทยและคนไทยทุกคนให้มีการพัฒนาไปในแนวทางเดียวกัน โดยปลูกฝังคุณลักษณะการเป็นพลเมืองดีมีคุณธรรม จริยธรรม ควบคู่กับการพัฒนาประเทศด้านต่างๆต่อไป (สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล 2558, น. 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และ ฉบับแก้ไข(ฉบับที่2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 6 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาว่าต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สุทธิ จันทรวงษ์ (2561, น. 11) ได้กล่าวว่าในยุคไทยแลนด์ 4.0 เป็นยุคของผู้นำคุณธรรม เพื่อสร้างสังคมเข้มแข็งอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันบนพื้นฐานคุณธรรมจริยธรรม ทุกภาคส่วนในสังคมจึงร่วมกันวางแผนในส่วนของการศึกษาได้กำหนดไว้ จะเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษายึดคุณธรรมนำความรู้ โดยความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษา เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ที่ได้กำหนด “8 คุณธรรมพื้นฐาน” ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้กับสถานศึกษา เพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนของตน ตามเหตุการณ์ และปัญหาในท้องถิ่นของตนให้เห็นผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจ (กระทรวงศึกษาธิการ 2552, น. 4-6)

ฐิติมา ชูใหม่ (2559, น. 18) ได้กล่าวว่า ช่วงปฐมวัยของเด็กเป็นระยะที่สำคัญยิ่งของชีวิตทั้งนี้เพราะเป็นช่วงที่เหมาะสมต่อการวางรากฐานและเสริมสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป ดังนั้นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมจึงควรเริ่มปลูกฝังในระดับปฐมวัย จากรายงานการวิจัยของดวงเดือน พันธมนาวิน (2551, น.2) พบว่าการพัฒนาทางจริยธรรมของบุคคลเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วก่อนอายุ 13 ปี และพัฒนาถึงจุดคงที่เมื่อถึงวัยรุ่นตอนต้น และคงระดับไว้จนถึงวัยผู้ใหญ่ เพราะเด็กยังเป็น “ไม่อ่อนที่ดัดง่าย” ฉะนั้นการปฏิบัติต่อเด็กอย่างเหมาะสมกับพัฒนาการทางจิตใจของเด็กเล็กและเด็กโตจะเป็นการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้นเมื่อเข้าสู่วัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ได้มากจึงพอสรุปได้ว่าผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย คือ ครู และผู้ใกล้ชิดเด็กทุกคน ซึ่งทุกคนควรให้ความเอาใจใส่ ส่งเสริมและสนับสนุนอย่างถูกวิธีตั้งแต่เริ่มแรก จะทำให้เด็กสามารถพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมให้เจริญถึงขีดสูงสุดได้เช่นนั้น โดยครูผู้สอนต้องจัด

การเรียนรู้ด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพครู ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ โดยครูต้องรัก เมตตา เอาใจใส่ ช่วยเหลือ ส่งเสริมให้กำลังใจแก่ศิษย์ และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่โดยเสมอหน้า ครูต้องส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามแก่ศิษย์และผู้รับบริการตามบทบาทหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ภายใต้พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของครูต่อผู้รับบริการ จึงทำให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ และมีประโยชน์สูงสุดแก่ศิษย์และผู้รับบริการ

โรงเรียนเทศบาล ๑ (ถนนนครนอก) ในฐานะที่เป็นสถานศึกษา มีหน้าที่จัดการศึกษาในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัย ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็ก ให้เป็นไปตามวัยและมีศักยภาพตามมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย และจากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของโรงเรียน โดยการสังเกตพฤติกรรมในระหว่างปฏิบัติการประจำวันของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 พบว่า นักเรียนยังขาด คุณธรรมพื้นฐาน 3 ประการ ดังนี้ 1) ด้านความมีระเบียบวินัย พบว่า นักเรียนไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียน เช่น วินัยในการเข้าแถวรับบริการ การทิ้งขยะในที่รองรับ การปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียน การเก็บของเข้าที่ 2) ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พบว่า นักเรียนยังมีความเห็นแก่ตัว ไม่รู้จักแบ่งปันสิ่งของ การช่วยเหลือผู้อื่น การให้อภัยผู้อื่น เห็นอกเห็นใจผู้อื่น การช่วยเหลือทำความสะอาดบริเวณห้องเรียน 3) ด้านความสามัคคี พบว่า การปฏิบัติกิจกรรมขาดความพร้อมเพรียงกัน ไม่มีการรวมใจกันปฏิบัติงานและมีการทะเลาะวิวาทในบางครั้ง จากการที่นักเรียนขาดจิตสำนึกไม่มีความตระหนักด้านคุณธรรมพื้นฐานทั้ง 3 ประการ อาจเป็นเพราะนักเรียน ขาดประสบการณ์ กล่าวคือ ไม่มีความรู้ความเข้าใจในสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและ ตลอดเวลา หรืออาจเนื่องมาจากการมีปัญหาต่างๆ ภายในครอบครัว เช่น ปัญหาพ่อแม่หย่าร้าง ครอบครัวแตกแยก ขาดความรักความอบอุ่น อีกทั้งขาดคนชี้แนะแนวทางการปฏิบัติที่ดี ส่งผลให้เป็นผู้ไม่มีคุณธรรมจริยธรรม ผู้วิจัย จึงมีความคิดที่จะเสริมสร้างพฤติกรรมจริยธรรมที่ดีให้กับเด็กปฐมวัยโดยผ่านวิธีการและกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อพัฒนาให้เด็กได้ซึมซับและเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข อันจะส่งผลให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีพฤติกรรม จริยธรรมเป็นที่ยอมรับและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการส่งเสริมพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยพบว่า มีการจัดกิจกรรม และประสบการณ์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยได้หลากหลายวิธี เช่น การแสดงบทบาทสมมติและ สถานการณ์จำลอง การเล่นเกมและการละเล่นเสริมจริยธรรม การใช้เพลงประกอบการสอน การให้เด็กฟังนิทาน การตั้งคำถามให้เด็กคิดหาคำตอบหลายๆทาง การให้เด็กเล่นสร้างสรรค์ และการให้เด็กทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นต้น (รวีพร ผาด่าน, 2557; กฤษณา รักนุช, 2560; สุพันธ์วิดิ ไวยรูป, 2553; วิจิตรา พันธุสะ, 2551)

การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยนั้นมีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมาก ในการเลือกการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ของเด็กปฐมวัย โดยกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ ซึ่งเคลล็อก (Kellogg, 1967 : 114 ; อ่างถึงใน ตุลา แฉ่งฉายา, 2561 : 227) กล่าวว่า

เด็ก ๆ ทั่วโลกมีขอบข่ายในการพัฒนางานศิลปะเป็นขั้นตอนที่เหมือนกัน การพัฒนาจะเริ่มจากอายุ 2 ขวบจนถึงอายุ 4 - 5 ขวบ จะเริ่มเขียนรูปแบบที่ให้ภาพชัดเจนพอที่ผู้ใหญ่จะรู้ได้ ขั้นตอนนี้แสดงถึงความเป็นเด็กที่โตขึ้นและจินตนาการเพื่อมุ่งไปสู่งานที่เป็นจริง และเป็นการแสดงถึงความสามารถในงานศิลปะที่เป็นไปตามพัฒนาการของเด็กปฐมวัย การเสริมการเรียนรู้ในรูปแบบศิลปะที่มีความยืดหยุ่นสูง ไม่มีกฎเกณฑ์ ถูก ผิด ได้ทำงานร่วมกับผู้อื่น และได้มีปฏิสัมพันธ์ในการทำกิจกรรม เหมาะสำหรับการเริ่มต้นเรียนรู้กิจกรรมของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับ ญัฐยา ธรรมโกฏี (2552, น. 35) ที่กล่าวว่า กิจกรรมศิลปะมีความสำคัญและช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ทั้ง 4 ด้านคือ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา นอกจากนี้ยังส่งผลต่อลักษณะนิสัย คุณธรรม จริยธรรม ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น และพัฒนาบุคลิกภาพของเด็กปฐมวัยภายใต้บรรยากาศที่สนุกสนานเพลิดเพลิน ช่วยสร้างความสนใจที่จะเรียนรู้ในกิจกรรม

ด้วยความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ในระดับชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนเทศบาล ๑ (ถนนนครนอก) เพื่อศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

วิธีดำเนินการศึกษา

1. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชายหญิงอายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 3/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 รวม 22 คน ของโรงเรียนเทศบาล ๑ (ถนนนครนอก) อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา สังกัดสำนักการศึกษา เทศบาลนคร โดยผู้วิจัยเป็นครูผู้สอน

2. แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง แบบกึ่งทดลอง(Quasi - Experimental Research) ซึ่งเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายเพียงกลุ่มเดียว โดยมีแบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มเดียว วัดเฉพาะหลังการทดลอง (one group posttest only design) ดังนี้

กลุ่ม	การทดลอง	การเก็บรวบรวมข้อมูล
ทดลอง	X	T

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบแผนการวิจัย

X	หมายถึง	การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
T	หมายถึง	พฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์

3. การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์
2. แบบสังเกตพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย
3. แบบบันทึกพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

โดยมีการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1. ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาล ๑ (ถนนนครนอก) ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 แผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 แนวคิด ทฤษฎี หลักการ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.2 จัดทำแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์จำนวน 15 แผน เป็นเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 50 นาที ใช้ระยะเวลาทั้งสิ้น 15 ครั้ง ซึ่งในแผนการจัดประสบการณ์ได้มีการกำหนด ชื่อกิจกรรม สาระสำคัญ จุดประสงค์การเรียนรู้ การดำเนินกิจกรรม สื่อ และการประเมินผล

1.3 นำแผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาค่าความสอดคล้อง (ค่า IOC) โดยมีค่าความสอดคล้อง (IOC = 1.00)

1.4 ปรับปรุง แก้ไข และจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2. ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพแบบสังเกตพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

2.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมจริยธรรม

2.2 สร้างแบบสังเกตพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และด้านความสามัคคี ด้านละ 5 ข้อ เป็นแบบมาตราประเมินค่า 4 ระดับ คือ ระดับดีมาก ระดับดี พอใช้ และปรับปรุง โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์จาก งานวิจัยของวิจิตรา พันธุสะ (2551, น. 106) ดังตาราง

ตารางที่ 1 แสดงลักษณะพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

พฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย	ลักษณะพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย
ด้านความมีระเบียบวินัย	1) เก็บของใช้เข้าที่ได้เรียบร้อย 2) ปฏิบัติตามกฎ ข้อตกลงของห้องเรียน 3) เข้าแถวตามลำดับก่อน - หลัง 4) ตั้งใจเรียนและตั้งใจทำกิจกรรม 5) ช่วยทำความสะอาดบริเวณห้องเรียน
ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	1) มีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น 2) ให้อภัยผู้อื่น 3) อาสาช่วยเก็บของเข้าที่ 4) แบ่งปันของใช้ วัสดุ อุปกรณ์ให้เพื่อน 5) ไม่แย่งของใช้ส่วนกลางมาเป็นของตนเอง
ด้านความสามัคคี	1) เล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ 2) รักษากฎ กติกา ของกลุ่ม 3) ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น 4) มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น 5) ไม่ทะเลาะวิวาท

2.3 กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนการสังเกตพฤติกรรมจริยธรรมซึ่งกำหนด 4 ระดับดังนี้

ระดับดีมาก ให้ 3 คะแนน เมื่อเด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมได้ด้วยตนเอง

ระดับดี ให้ 2 คะแนน เมื่อเด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมโดยมีผู้ชี้แนะ
ในบางครั้ง

ระดับพอใช้ ให้ 1 คะแนน เมื่อเด็กปฐมวัยแสดงพฤติกรรมโดยมีผู้ชี้แนะทุกครั้ง

ระดับปรับปรุง ให้ 0 คะแนน เมื่อเด็กปฐมวัยไม่แสดงพฤติกรรมแม้มีผู้ชี้แนะ

2.4 นำแบบสังเกตพฤติกรรมจริยธรรมที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านพิจารณา
หาค่าความสอดคล้อง (ค่า IOC) โดยมีค่าความสอดคล้อง (IOC = 1.00)

2.5 ปรับปรุง แก้ไข แบบสังเกตพฤติกรรมจริยธรรม

3. ขั้นตอนสร้างและหาคุณภาพแบบบันทึกพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย

3.1 ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบบันทึกพฤติกรรม

3.2 สร้างแบบบันทึกพฤติกรรมจริยธรรมเป็นลักษณะการเขียนบันทึกพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยในด้านต่างๆ ดังนี้ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และด้านความสามัคคี

3.3 นำแบบบันทึกพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

3.4 ปรับปรุง แก้ไข แบบบันทึกพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย และแบบบันทึกพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย มีการดำเนินการดังนี้

1. ดำเนินการจัดกิจกรรมโดยใช้แผนการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 15 แผน เป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 50 นาที

2. สังเกตพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยด้วยแบบสังเกตพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย และแบบบันทึกพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยโดยบันทึกตามสภาพความเป็นจริง สังเกตพฤติกรรมขณะเด็กปฐมวัยทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และขณะปฏิบัติกิจกรรมอื่นๆตลอดทั้งวัน เป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน

3. ดำเนินการสรุปข้อมูลที่สังเกตได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย นำมาประเมินหาค่าเฉลี่ย และหาค่าเฉลี่ยร้อยละ ของนักเรียนหลังเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยครบทุกแผน และรวบรวมผลนำไปวิเคราะห์และสรุปหาผลการวิจัย

4. ดำเนินการสรุปข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ลักษณะเขียนบรรยาย สรุปจากพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยที่เกิดขึ้น สภาพบรรยากาศในชั้นเรียน และปัญหาหรืออุปสรรคใดเกิดขึ้นในระหว่างการจัดกิจกรรม และรวบรวมผลนำไปวิเคราะห์และสรุปหาผลการวิจัย โดยนำเสนอเป็นข้อมูลเชิงพรรณนา

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้เพื่อการประเมินพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย มีการดำเนินการดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ นำข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย มาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ (Percentage) มาวิเคราะห์แต่มีคะแนนจากพฤติกรรมจริยธรรมแต่ละด้านของนักเรียนหลังได้รับการจัดการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เพื่อทดสอบสมมติฐานและสรุปผลการวิจัย โดยใช้เกณฑ์พิจารณาจากคะแนนค่าเฉลี่ย ประกอบด้วย 5 ระดับ ดังนี้ (วิรัช วรรณรัตน์, 2548)

คะแนนเฉลี่ยร้อยละ	90.00 – 100.00	หมายถึง มีพฤติกรรมระดับดีเยี่ยม
คะแนนเฉลี่ยร้อยละ	80.00 – 89.99	หมายถึง มีพฤติกรรมระดับดีมาก

คะแนนเฉลี่ยร้อยละ	70.00 – 79.99	หมายถึง	มีพฤติกรรมระดับดี
คะแนนเฉลี่ยร้อยละ	50.00 – 69.99	หมายถึง	มีพฤติกรรมระดับพอใช้
คะแนนเฉลี่ยร้อยละ	0.00 – 49.99	หมายถึง	มีพฤติกรรมระดับปรับปรุง

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ นำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย มาแจกแจง และเรียงลำดับ วิเคราะห์และประเมินผลพฤติกรรมว่ามีข้อค้นพบอย่างไรบ้างในแต่ละด้าน แล้วนำเสนอเป็นข้อมูลเชิงบรรยาย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษากิจการจิตกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาล 3/1 โรงเรียนเทศบาล ๑ (ถนนนครนอก) สามารถอธิบายรายละเอียด ดังนี้

1. ผลจากแบบสังเกตพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมขณะดำเนินการจัดกิจกรรมและขณะปฏิบัติกิจกรรมอื่นๆตลอดทั้งวัน พบว่าเด็กมีคะแนนพฤติกรรมจริยธรรมหลังการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงคะแนนรวมและค่าเฉลี่ยร้อยละพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยทั้ง 3 ด้านหลังได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ (N=22)

พฤติกรรมจริยธรรม	คะแนนที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมจริยธรรม (คะแนนรวม = 66 คะแนน)		
	ค่าเฉลี่ย	ค่าเฉลี่ยร้อยละ	ระดับ
1. ด้านความมีระเบียบวินัย	53.40	80.90	ดีมาก
2. ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่	56.40	86.36	ดีมาก
3. ด้านความสามัคคี	54.00	81.81	ดีมาก
รวม	54.60	83.02	ดีมาก

จากตารางที่ 2 พบว่าภาพรวมเด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมจริยธรรมอยู่ในระดับดีมาก ด้านที่ดีที่สุดได้แก่ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (ร้อยละ 86.36) รองลงมาคือ ด้านความสามัคคี (ร้อยละ 81.81) และ ด้านความมีระเบียบวินัย (ร้อยละ 80.90) 2. ผลจากแบบบันทึกพฤติกรรมจริยธรรมที่ผู้วิจัยได้บันทึกพฤติกรรมจริยธรรมขณะดำเนินการจัดกิจกรรมและขณะปฏิบัติกิจกรรมอื่นๆตลอดทั้งวัน จากพฤติกรรมพบว่านักเรียนส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเองไม่ต้องมีใครชี้แนะ และมีเพียงส่วนน้อยที่ครูต้องเป็นผู้ชี้แนะ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านความมีระเบียบวินัย พบว่า โดยทั่วไปเมื่อทำกิจกรรมเสร็จ เด็กสามารถเก็บของใช้เข้าที่ ได้เรียบร้อยเข้าที่เก็บของอย่างเป็นระเบียบ เช่น อุปกรณ์การเรียน อุปกรณ์การทำกิจกรรม อุปกรณ์ของใช้ในห้องเรียน เป็นต้น เด็กสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียน ทั้งขณะลงถึงขณะที่ห้องเรียนจัดเตรียมไว้ เข้าแถวตามลำดับก่อน – หลังได้ เช่น เข้าแถวรับนม เข้าแถวรับภาคข้าว เข้าแถวรับยาสีฟัน เป็นต้น ขณะทำกิจกรรมสามารถตั้งใจเรียน ตั้งใจฟัง ไม่พูดคุยเล่นกันขณะที่ครูสอน ตอบคำถามและทำกิจกรรมได้ดี ในระยะเวลา 15 นาทีแรก หลังจากนั้นนักเรียนบางคน ไม่ตั้งใจฟัง พูดคุย ส่งเสียงดังขณะครูสอน หลังจากสังเกตตลอดทั้งวันพบว่า นักเรียนช่วยกันทำความสะอาดบริเวณห้องเรียน เช่น เก็บของ กวาดขยะ ทิ้งขยะ เช็ดถูบริเวณที่สกปรก เป็นต้น เด็กส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติได้ทุกครั้ง ยกเว้นเด็กบางคนปฏิบัติได้บางครั้งเนื่องจากมีสาเหตุดังนี้ เช่น นื่องั้นมีอาการไม่สบาย เป็นไข้หวัด ทำให้มีอาการเหม่อลอยขณะครูสอนเป็นระยะ นื่องั้นมีอาการเจ็บและบวมที่ศีรษะ เนื่องจากโดนพี่แกล้งมาจากที่บ้านมีอาการซึมเศร้าผิดปกติไปจากเดิม เป็นต้น

2.2 ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ พบว่าโดยทั่วไปเด็กมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น เมื่อผู้อื่นต้องการความช่วยเหลือหรือคำแนะนำ ในการทำกิจกรรมและปฏิบัติกิจวัตรประจำวันต่างๆ เช่น การช่วยแนะนำเพื่อนขณะทำกิจกรรม การช่วยหยิบถือของให้ผู้อื่น ช่วยหยิบแปรง กระจกข้าว อุปกรณ์ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เป็นต้น เด็กสามารถให้อภัยผู้อื่นได้ รู้จักขอโทษและให้อภัยซึ่งกันและกัน ยอมรับฟังเหตุผลของผู้อื่นมากขึ้น มีเด็กบางคนไม่สามารถให้อภัยผู้อื่นได้ขณะนั้นแต่สามารถให้อภัยได้ในเวลาต่อมาและสามารถเล่นและทำกิจกรรมร่วมกันได้อย่างมีความสุข รู้จักพูดจาปลอบโยนถนอมน้ำใจเพื่อน ทั้งยังสามารถแบ่งปันของใช้ วัสดุ อุปกรณ์ให้เพื่อนยืมได้ เมื่อเพื่อนขาดอุปกรณ์หรือต้องการในการทำกิจกรรมโดย รู้จักพูดยืมและให้ใช้อุปกรณ์อย่างสุภาพซึ่งกันและกัน หรือเมื่อเห็นผู้อื่นต้องการอุปกรณ์นั้นๆ สามารถอาสาและเสนอของตนแบ่งปันให้ผู้อื่นได้ทันที รู้จักคืนเจ้าของทันทีขณะใช้อุปกรณ์เสร็จ และเมื่อมีกิจกรรมกลุ่มหรือการปฏิบัติกิจวัตรร่วมกันกับผู้อื่นในห้องเรียน มีพฤติกรรมไม่แย่งของใช้ส่วนกลางมาเป็นของตนเอง เด็กส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติได้ทุกครั้ง ยกเว้นเด็กบางคนปฏิบัติได้บางครั้งเนื่องจากมีสาเหตุดังนี้ เช่น นื่องั้นมีอาการไม่สบาย อาเจียนเป็นระยะ ทำให้นื่องั้นมีอาการไม่สบาย ช่วยเหลือผู้อื่น ช่วยครูเก็บของเข้าที่ ให้เรียบร้อยได้เป็นบางครั้ง นื่องนั้นหา เพิ่งซื้ออุปกรณ์การเรียนมาใหม่ จึงไม่ยอมให้เพื่อนยืมสีใหม่ของตน เนื่องจากกลัวสีของตนหาย เป็นต้น

2.3 ด้านความสามัคคี พบว่าโดยทั่วไปเด็กสามารถเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ ผ่านการทำกิจกรรมร่วมกัน กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมเสรี เป็นต้น เด็กสามารถพูดคุย สื่อสาร สร้างข้อตกลงร่วมกันได้ แบ่งหน้าที่ วางแผน ร่วมกันในการปฏิบัติงานต่างๆได้เหมาะสมตามวัยจนทำกิจกรรมประสบความสำเร็จร่วมกันได้ เด็กสามารถรักษากฎ กติกาของกลุ่มได้ โดยมีนักเรียนในกลุ่มเป็นผู้ร่วมกันสร้างและครูเป็นผู้คอยช่วยเหลือและแนะนำ โดยเพื่อนในกลุ่มก็จะคอยตักเตือนแนะนำจนเด็กคนนั้นสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มได้ เด็กส่วนใหญ่ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น โดยในช่วงแรกมีเด็กยึดความคิดเห็นของตนเป็นศูนย์กลางอยู่บ้าง และเมื่อสังเกตในช่วงต่อมาพบว่าเด็กมีการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ดีขึ้น ทำให้สามารถแสดงความคิดเห็นร่วมกันได้อย่างเปิดกว้างและมีความสุขมากขึ้น มีการพูดคุยและการสื่อสารกันขณะทำกิจกรรมร่วมกัน ขณะสังเกตช่วงแรกพบว่าการทะเลาะ

วิวาทอยู่บ้าง โดยสาเหตุหลักมาจากการเล่น หยอกล้อกัน แย่งสิ่งของกัน ทำให้เกิดการเจ็บตัว สิ่งของเสียหาย เป็นต้น จากการสังเกตในครั้งต่อมาพบว่าเด็กไม่มีการทะเลาะวิวาท สามารถควบคุมตนเอง และเมื่อเกิดเหตุเล็กน้อยเด็กรู้จักพูดคุยกันและเข้าใจกันได้มากขึ้น จึงทำให้เด็กอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุขมากขึ้น เด็กส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติได้ทุกครั้ง ยกเว้นเด็กบางคนปฏิบัติได้บางครั้ง เนื่องจากมีสาเหตุดังนี้ เช่น น้องโฟกัส ครอบครัวยของน้องมีอาชีพเปิดร้านขายของชำปิดร้านดึก ทำให้น้องเข้านอนช้าและมีอาการง่วงซึมขณะทำกิจกรรม น้องโฟกัสจึงมีพฤติกรรมร่วมเล่นและทำงานกับผู้อื่นและสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่มได้บางครั้ง น้องเกล้าไม่มาโรงเรียนเป็นเวลาสัปดาห์กว่า จึงทำให้น้องไม่สามารถปรับตัวเล่นและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ จึงมีพฤติกรรมกลั่นแกล้ง ทะเลาะวิวาทกับผู้อื่นบางครั้ง เป็นต้น

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

จากผลวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยระดับชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนเทศบาล ๑ (ถนนนครนอก) พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์มีพฤติกรรมหลังเรียนอยู่ในระดับดีมาก และผู้วิจัยได้นำผลจากการวิจัยมาอภิปรายดังนี้

ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยมีระดับจริยธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมากอันดับแรก คือ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รองลงมาคือ ด้านความสามัคคี ส่วนอันดับสุดท้ายคือ ด้านความมีระเบียบวินัย ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลถึงปัจจัยของผลการวิจัยดังนี้ อันดับแรกคือ ด้านเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เนื่องจากกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่เด็กได้ลงมือทำด้วยตนเองสอดคล้องคำกล่าวของ พัฒนพงศ์ ประสาสิน (2560, น.1) ที่ได้กล่าวว่า เด็กปฐมวัยในวัยอายุ 3-6 ปีเด็กวัยนี้โครงสร้างสมองซีกขวาซึ่งเกี่ยวกับศิลปะ จินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ดีมาก ถ้าส่งเสริมอย่างถูกทิศทางและทำให้เกิดพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง แต่เมื่อไรที่เราไปขัดขวางพัฒนาการ บีบบังคับสร้างความเป็นระบบแบบแผนมากเกินไป ล้วนแล้วแต่เป็นตัวขัดขวางจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก เด็กแต่ละวัยมีความแตกต่างกัน ในการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างกระบวนการคิดสร้างสรรค์จึงต้องต่างกันไป เด็กในวัย 1 – 3 ปีต้องสร้างกระบวนการเรียนรู้ เราจะเน้นให้เด็กเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลิน เมื่อเขาสนุกและเพลิดเพลินแล้วจะทำให้เด็กสามารถคิดอะไรได้แปลกใหม่อย่างมีอิสระและเสรีภาพ เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ของตนในการทำกิจกรรมและลงมือทำผลงานของตนเองอย่างอิสระและเปิดกว้างทางความคิด จากการวิจัยผู้วิจัยได้ออกแบบกิจกรรมให้นักเรียนแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน เช่น อุปกรณ์มีจำนวนจำกัด นักเรียนจึงต้องใช้อุปกรณ์ร่วมกัน แบ่งปันของใช้วัสดุอุปกรณ์ให้เพื่อนยืม และเมื่อมีเพื่อนที่ไม่เข้าใจการทำกิจกรรม นักเรียนมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่นและแนะนำการทำกิจกรรมที่ถูกต้อง และเมื่อปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเสร็จนักเรียนมีน้ำใจช่วยเหลือของเข้าที่ โดยผู้วิจัยได้ออกแบบแผนแสดงถึงลำดับขั้นตอน และพฤติกรรมจริยธรรมอย่างชัดเจนเช่น เมื่อทำกิจกรรมเสร็จ ให้เด็กๆ ทุกคนช่วยกันเก็บอุปกรณ์เข้าที่ให้เรียบร้อย ประกอบกับพื้นฐานของนักเรียนจากการรวบรวมข้อมูลก่อนทำการวิจัย พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ มีพฤติกรรมทางด้านเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่สูงกว่าด้านอื่นๆ ประกอบกับครูได้ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและแนะนำเด็กด้านการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกันเป็นประจำจนเด็กสามารถปฏิบัติได้เป็นนิสัยโดยครู

ไม่ต้องแนะนำอย่างสม่ำเสมอ รองลงมาคือ ด้านความสามัคคี เนื่องจากกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์บางกิจกรรมได้ออกแบบให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมเป็นกลุ่มร่วมกับผู้อื่น โดยเริ่มจากการได้ลงมือวางแผนร่วมกัน โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้นและแนะนำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และนักเรียนยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เมื่อร่วมกันวางแผนและสร้างข้อตกลงในการทำงานกลุ่มแล้ว นักเรียนช่วยกันรักษากฎ กติกาของกลุ่มได้ ประกอบพื้นฐานนักเรียนได้แสดงพฤติกรรมด้านความสามัคคีจากหลายกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เช่น การเล่นเกม กิจกรรมเสรีร่วมกัน การทำเวรประจำร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังคำกล่าวของ กอร์ดอน (Gordon, , 1996: 214-216; อ้างถึงใน นฤมล เนียมหอม, 2558 : 5) ว่าช่วงปฐมวัยเป็นช่วงที่เด็กสามารถเรียนรู้ทักษะและพฤติกรรมทางสังคมที่นำไปสู่การมีวินัยในตนเอง ได้แก่ การพึ่งตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเอง การเห็นใจ เข้าใจ ร่วมรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ การปฏิบัติตามมารยาทสังคม และการมีพฤติกรรมแบบร่วมมือ ทำให้นักเรียนสามารถแสดงพฤติกรรมความสามัคคีเป็นอันดับสอง และอันดับสุดท้ายคือ ด้านความมีระเบียบวินัย เนื่องจากเด็กปฐมวัยเป็นระยะที่เด็กกำลังเจริญเติบโต และมีความเป็นตัวของตัวเอง เด็กในวัยนี้มักจะต้องการเป็นอิสระและต้องการทดลองความสามารถของตนเอง ซึ่งส่วนมากจะผ่านขั้นตอนพัฒนาการมาบ้างทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เด็กปฐมวัยจึงสามารถอยู่ในกฎระเบียบที่โดนบังคับได้ไม่นานเท่าเด็กโต จึงต้องอาศัยการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและต้องอาศัยความร่วมมือกันจากหลายส่วน เช่น ครูผู้สอน ผู้ปกครอง สถานศึกษาในการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมด้านความมีระเบียบวินัยของนักเรียนต่อไป

การที่เด็กได้ทำงานร่วมกับเพื่อนจะเป็นการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน ระเบียบวินัย ความร่วมมือได้ดี การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์กระตุ้นให้เด็กได้ช่วยเหลือกันในการทำกิจกรรม การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ การเก็บอุปกรณ์ ขณะที่เด็กร่วมกิจกรรมที่ทําอยู่ให้เกิดพฤติกรรมช่วยเหลือ แบ่งปัน ร่วมมือ ระเบียบวินัย สามัคคี จากการเสนอวิธีการทำกิจกรรมที่แปลกใหม่ ทำให้เด็กเกิดความคิดจินตนาการที่นำไปสู่ความคิดสร้างสรรค์เกิดขึ้น นอกจากนั้นการที่เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกัน ช่วยลดการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และสร้างพฤติกรรมให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนอันก่อให้เกิดพฤติกรรมจริยธรรมในการทำกิจกรรมและนำไปสู่ความสำเร็จตามที่ได้วางไว้ได้อย่างราบรื่น ซึ่งเด็กแต่ละคนจะมีความแตกต่างกันระหว่างบุคคล จากการทำงานร่วมกัน การใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ที่ให้เด็กทำงานร่วมกันให้เกิดความคิดที่หลากหลายสร้างสรรค์เป็นผลงานให้เกิดขึ้น การศึกษาของ ทรรษา แดงบุญเรือง (2551, น.1) พบว่า เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาจริยธรรมเพิ่มสูงมากขึ้นทางด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และด้านความซื่อสัตย์หลังจากการใช้นิทานสอนจริยธรรมแก่เด็กปฐมวัยและพบว่า เด็กปฐมวัยชอบตัวละครที่มีพฤติกรรมที่ดีมากกว่าตัวละครที่มีพฤติกรรมที่ไม่ดี ผลจากการสังเกตพฤติกรรมผู้เรียนและจากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของเพียเจท์เกี่ยวกับทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม ที่เชื่อว่าเด็กจะได้รับการเริ่มฝังรากทางจริยธรรมมาตั้งแต่วัยทารก ดังนั้นการส่งเสริมหรือการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้กับเด็กควรเริ่มตั้งแต่เล็กๆดังเช่น จักรแก้ว นามเมือง (2554, น. 59) ได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมแก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษาไว้ ดังนี้ คือ การสอนโดยตรงได้แก่ การสอนให้ปฏิบัติทางกาย หรือทางวาจา การจัดสภาพที่ดีให้เป็นการสอนโดยทางอ้อม อาจเป็นสภาพแวดล้อมที่เป็นบุคคล

คือ ครูและครูพี่เลี้ยงหรือครูคนอื่นจะเป็นต้นแบบแก่เด็กๆ และการจัดกิจกรรมที่เอื้อให้เกิดคุณธรรมและจริยธรรม โดยเด็กจะได้รับจากการทำกิจกรรมประจำวัน ชีราพร กุลนันทน์ (2552, น. 5) ได้กล่าวถึงการพัฒนาลักษณะนิสัยทางจริยธรรมสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนว่าควรมุ่งเน้นการพัฒนา 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ได้แก่ การเกิดความรู้ ความเข้าใจว่า สิ่งใดดี สิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดควรทำสิ่งใดควรยกเว้น ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ได้แก่ การเกิดความรู้สึกรัก โน้มเอียงทางอารมณ์ที่สะท้อนออกมาในลักษณะทางการชอบ-ไม่ชอบในบางสิ่งบางอย่าง มีความพอใจในความสุขที่จะกระทำ และด้านทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ได้แก่ ความสามารถที่จะลงมือกระทำปฏิบัติด้วยกายหรือวาจาในลักษณะนิสัยทางจริยธรรมด้านต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ มีดำเนินการสอนเป็นลำดับขั้น ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป ซึ่งได้พัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมทั้ง 3 ด้าน คือด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และทักษะพิสัยโดยครูผู้สอนได้จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เกิดการเกิดความรู้ ความเข้าใจว่ากิจกรรมนี้ปฏิบัติอย่างไร มีข้อตกลงกฎระเบียบอย่างไร ในการปฏิบัติ ขั้นตอนในการปฏิบัติที่ถูกต้อง และข้อควรระวังในการทำกิจกรรมด้านจิตพิสัย นักเรียนได้เกิดความรู้สึกรัก โน้มเอียงทางอารมณ์ที่สะท้อนออกมาในลักษณะทางพฤติกรรมชอบ-ไม่ชอบในกิจกรรมและผลงาน ผ่านการประเมินผลงานของตนเองและเพื่อน มีความพอใจในความสุขที่จะกระทำกิจกรรมหรือไม่อย่างไร และด้านทักษะพิสัยนักเรียนได้ลงมือกระทำปฏิบัติด้วยตนเอง ด้วยกายหรือวาจาออกมาในรูปแบบพฤติกรรมต่างๆ และนักเรียนได้นำทักษะและพฤติกรรมที่ได้เรียนรู้จากการจัดกิจกรรมไปลอกเลียนแบบและประยุกต์ใช้กับการทำกิจกรรมอื่นๆระหว่างวันซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีการเลียนแบบทางสังคมของแบนดูรา (Bandura, 1986 ; อ้างถึงใน มัณฑรา ธรรมบุศย์, 2555 : 1) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์นั้นเกิดจากพฤติกรรมบุคคลนั้นมีการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) อย่างต่อเนื่องระหว่างบุคคลนั้น (Person) และสิ่งแวดล้อม (Environment) ซึ่งทฤษฎีนี้เน้นบุคคลเกิดการเรียนรู้โดยการให้ตัวแบบ (Learning Through Modeling) โดยผู้เรียนจะเลียนแบบจากตัวแบบและการเลียนแบบนี้เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยการสังเกตพฤติกรรมของตัวแบบ การสังเกต การตอบสนองและปฏิกิริยาต่างๆ ของตัวแบบ สภาพแวดล้อมของตัวแบบ ผลการกระทำ คำบอกเล่า และความน่าเชื่อถือของตัวแบบได้ การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยจึงเกิดขึ้นได้ โดยผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรม คือการทำตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการแสดงออกถึงพฤติกรรมจริยธรรมด้านต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ.2556 (เดชพงษ์ อุณาชาติ 2558, น.1) จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ ข้อที่ 5 ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ต้องประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ทั้งทางกาย วาจา และจิตใจ การทำตัวเป็นตัวอย่างที่ดีให้เด็กได้เห็นและเลียนแบบ ได้ทั้งนี้บทบาทและหน้าที่ของครูผู้สอนในการอบรมสั่งสอนศิษย์ และเหตุผลดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญจะช่วยทำให้เด็กเติบโตอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม และสามารถเสริมสร้างจริยธรรมให้กับเด็กได้อย่างฝังรากลึก ให้เติบโตไปเป็นสมาชิกในสังคมและประเทศชาติอย่างคุณภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาพฤติกรรมทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ควรมีการยืดหยุ่นระยะเวลาและให้เวลาในการปรับตัวของเด็กที่ต้องทำงาน แบบมีระเบียบวินัย เอื้อเพื่อแผ้วถางกันทำงานร่วมกัน ไม่ควรมีการบังคับให้ทำตามแบบควรให้เด็กมีอิสระในการคิดตัดสินใจวิธีการที่เด็กคิดสร้างสรรค์ขึ้นมาเอง ไม่ควรเน้นที่ผลงานเพียงอย่างเดียว บางครั้งผลงานก็ไม่จำเป็นต้องสะอาดและสวยงามเสมอไป
2. ในการส่งเสริมพฤติกรรมจริยธรรมในชั้นการวางแผนการจัดกิจกรรมให้เด็กได้คิดวางแผน และควรใช้เทคนิคการพูดที่กระตุ้นให้เด็กเกิดการวางแผนร่วมกัน ส่งเสริมพฤติกรรม ความมีระเบียบวินัย การช่วยเหลือ และความร่วมมือ พฤติกรรมการแสดงออกของครูมีส่วนสำคัญเป็นอย่างมากในการแบบอย่างที่ดี ครูควรใช้คำพูดที่สุภาพนุ่มนวล เป็นกัลยาณมิตรกับเด็ก ให้ความรักกำลังใจ ชมเชย เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม ทั้งด้านการช่วยเหลือ การแบ่งปัน และความร่วมมือ เด็กจะได้มีความรู้สึกรอบอุ้ม และมีความสุขในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น
3. ควรมีการสังเกตเด็กตลอดช่วงระยะเวลาในการทดลอง เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมออกมาจะได้ทำการบันทึกได้ทันที และควรเปิดโอกาสให้เด็กมีการสลับเปลี่ยนกลุ่มได้ทุกสัปดาห์

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัยว่า เด็กปฐมวัยในช่วงอายุไหนมีพัฒนาการเป็นอย่างไร แล้วจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย
2. ควรมีการศึกษาค้นคว้าผลการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ ที่มีต่อความสามารถด้านอื่นๆ เช่น ความสามารถทางการคิด การให้ความร่วมมือ ความสามารถทางคณิตศาสตร์ เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาการจัดกิจกรรมอื่นๆ ที่ส่งเสริมพฤติกรรมจริยธรรมนอกเหนือจากกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เช่น กิจกรรมเคลื่อนไหวและประกอบจังหวะ กิจกรรมการเล่นตามมุม กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมเกมศึกษา เป็นต้น

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *ทศวรรษที่สองของการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- กฤษณา รักรุข. (2560). *การพัฒนาชุดกิจกรรมสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ Gesell เพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของนักเรียนระดับปฐมวัย*. (วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต).
- จักรแก้ว นามเมือง. (2554). *จิตวิทยาสำหรับครู*. พะเยา: โรงพิมพ์เจริญอักษร.
- ฐิติมา ชูใหม่. (2559). *การเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: หจก.เอมีเทรดดิ้ง.

- ณัฐชยา ธรรมโกฎ์. (2552). ผลการใช้กระบวนการกลุ่มในกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย. (วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรธานี).
- ดวงเดือน พันธมนาวิน. (2551). “การวิจัยเพื่อพัฒนาเครื่องมือวัดจิตลักษณะจิตพอเพียงแบบพุทธระดับ.” วารสารจิตพฤติกรรมศาสตร์ : ระบบพฤติกรรมไทย, 5(1), 175-218.
- เดชพงษ์ อุ่นชาติ. (2558). จรรยาบรรณวิชาชีพครู 5 ด้าน 9 ข้อ. สืบค้น 20 ธันวาคม 2562, จาก <https://www.kruchiangrai.net>
- ตุลา แฉ่งฉายา. (2561, มกราคม). “การพัฒนากิจกรรมสร้างสรรค์ศิลปะร่วมกันจากการฟังนิทานเพื่อส่งเสริมการเป็นพลเมืองดีของผู้เรียนระดับปฐมวัยด้วยค่านิยม 12 ประการ” วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 10(1), 225-237.
- ธีราพร กุลนานันท์. (2552). รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความคิดโดยใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในการดำเนินชีวิตสำหรับนักศึกษา. (วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์).
- นฤมล เนียมหอม (2558). การสร้างวินัยในตนเองให้แก่เด็กปฐมวัย. สืบค้น 20 ธันวาคม 2562, จาก <http://www.nareumon.com>
- พัฒนาพงศ์ ประสาสิน. (2560). ศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย. สืบค้น 18 มกราคม 2563, จาก <https://sites.google.com/site/bankhruhwansxndek>
- มณฑรา ธรรมบุศย์. (2555). จิตวิทยาสำหรับเด็ก. สืบค้น 15 มกราคม 2562, จาก <https://sites.google.com/site/psychologybkf1>
- รวีพร ผาด่าน. (2557). ความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อมัดเล็กของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์การฉีก ตัด ปะเศษวัสดุ. (ปริญญาานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ).
- วิจิตรา พันธุสะ. (2551). ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้นิทานคุณธรรมควบคู่กับ การใช้คำถามหมวกความคิด 6 ใบที่มีต่อพฤติกรรมจริยธรรมของเด็กปฐมวัย. (วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยทักษิณ).
- วิรัช วรรณรัตน์. (2548). การวัดและการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับประถมศึกษาหน่วยที่ 15. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- สุทธิ จันทร์วงษ์. (2561). ผู้นำคุณธรรม 4.0 พลุกเปลี่ยนประเทศไทย. สืบค้น 20 ธันวาคม 2562, จาก <https://www.thaihealth.or.th/Content/>
- สุพันธ์วิดิ ไวยรูป. (2553). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชาสุนทรียภาพทางศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย ระดับปริญญาตรีโดยใช้การสอนด้วยกระบวนการคิดสร้างสรรค์และการอภิปรายกลุ่ม. (วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา).
- สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล. (2558). การนำเสนอแนวทางการจัดศึกษาตลอดชีวิตเพื่อขับเคลื่อนชุมชนการเรียนรู้ในบริบทสังคมและวัฒนธรรมของประเทศไทย. (วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- हरรรษา แดงบุญเรือง. (2551). ผลของการเล่นนิทานที่มีต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัย. (วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

สุทธิษา เพ็ญศรี¹ ศัจฉนันท์ แก้ววงศ์ศรี² และจรัส อติวิทยากรณ³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 จำแนกตามบริบทชุมชน ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในตำแหน่งผู้อำนวยการ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 จำนวน 198 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีการวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 จำแนกตามบริบทชุมชน ขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ในตำแหน่งผู้อำนวยการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยแยกแต่ละด้าน ด้านการบริหารงานวิชาการในเรื่องการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่ามีข้อเสนอแนะในเรื่องชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับงบประมาณให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบทุกปี ด้านการบริหารงานบุคคลมีข้อเสนอแนะในเรื่องให้ผู้ปกครองหรือตัวแทนชุมชนมีส่วนร่วมในการเข้าชมการประเมินงานต่างๆ ของครู และในด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่ามีข้อเสนอแนะในเรื่องให้ชุมชนร่วมมือกับโรงเรียนในการพัฒนาทำความสะอาดโรงเรียนทุกๆ เดือน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชน การบริหารสถานศึกษา ความคิดเห็นของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

²อาจารย์ ดร, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

³รองศาสตราจารย์ ดร, คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 มาตรา 8 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาให้สังคม มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยมีการกระจายอำนาจสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมอื่น โดยให้องค์กรดังกล่าวสามารถเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา บริจาคทรัพย์สินและทรัพยากรอื่นให้แก่สถานศึกษาและมีส่วนรับค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ตามความเหมาะสมและความจำเป็นทั้งนี้ให้รัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่งเสริมและให้แรงจูงใจในการระดมทรัพยากรดังกล่าวโดยการสนับสนุนการอุดหนุนและใช้มาตรการลดหย่อนหรือยกเว้นภาษีตามความเหมาะสมและความจำเป็นนอกจากนี้ในหมวด 7 เรื่องครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษากำหนดให้หน่วยงานทางการศึกษาระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

การศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทย ที่มีความเกี่ยวข้องมานานและไม่สามารถแยกออกจากกันได้ นับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การศึกษานับว่ามีความสำคัญมากยิ่งขึ้นกับการดำรงชีวิตของผู้คนในทุกสังคม และเพื่อให้การศึกษาของชุมชนมีความเจริญก้าวหน้าทันต่อความเจริญของสิ่งอื่น ๆ ชุมชนจึงต้องมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา หรือบริหารการศึกษาอย่างจริงจัง ดังนั้นแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2545-2549) จึงได้กำหนดถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาไว้ว่า “ส่งเสริมให้ชุมชนมีกระบวนการในการจัดการศึกษาทุกระดับมากขึ้น โดยกระจายอำนาจทางการศึกษาในชุมชนสามารถกำหนดรายละเอียดของหลักสูตร ให้สอดคล้องกับสภาพความพร้อมและความต้องการของท้องถิ่น ภายใต้การกำหนดโครงสร้างและมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของหน่วยงานของรัฐอย่างเป็นระบบ” ซึ่งกระบวนการร่วมมือในการจัดการศึกษาของชุมชนนั้น ย่อมส่งผลดีแก่สมาชิกในสังคมนั้น ๆ กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเป็นเรื่องของความเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและความรู้สึกนึกคิดของสมาชิกของชุมชน ที่มีต่อกิจกรรมที่กระทำ และเป็นแรงกระตุ้นที่ช่วยให้มีความสำเร็จโดยการเข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง ช่วยเหลือและร่วมรับผิดชอบ (Davis and Newstrom, 1989: 232)

การบริหารและการจัดการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์จำเป็นต้องอาศัยแนวคิดและองค์ประกอบหลายอย่าง ซึ่งจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพัฒนา หรือปฏิบัติที่แตกต่างจากเดิม จึงจะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 ได้กำหนดกรอบแนวทางในการจัดการศึกษาและการจัดระบบโครงสร้างในการบริหาร การศึกษาไว้ค่อนข้างชัดเจนซึ่งถือได้ว่า "เป็นธรรมนูญทางการศึกษา" โดยคาดหมายว่า การดำเนินการตามกรอบแนวทางดังกล่าว จะนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยหลักการแล้วสถานศึกษาเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญสูงสุดในการจัดการศึกษาเพราะคุณภาพ การศึกษาที่ได้จะสะท้อนถึงคุณภาพของสถานศึกษาโดยตรง นอกจากนี้ “ความเป็นนิติบุคคล” ยังส่งผลให้ การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้ดีขึ้นทั้งแนวทาง

ในการบริหารและจัดการศึกษา ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่ให้มีองค์คณะบุคคล หรือ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารมากขึ้น กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นความสำคัญของบุคคลในชุมชนและ ต้องการให้ชุมชนมีกระบวนการต่างๆในการเข้าร่วมเพื่อจัดการศึกษา ทั้งนี้เพื่อจะได้มีตัวแทนแจ้งข่าว ความเคลื่อนไหวของโรงเรียนในทางสร้างสรรค์ให้ประชาชนทั้งหลายได้รับทราบ เป็นผู้ประสานงานช่วยเหลือ พัฒนาโรงเรียน รวมทั้งได้เข้าไปร่วมดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน และช่วยแก้ไขปัญหาของโรงเรียนสอดคล้องกับ งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ดังนี้ ปรีชญา มั่นทน (2546: 38-48) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการ จัดการศึกษาของ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ทั้งด้าน การวางแผน การจัดการ การบริหารงานบุคคล การสั่งการ การประสานงาน การรายงาน และการบริหาร งบประมาณโดยผู้แทนครูมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาอยู่ในระดับค่อนข้างมากทุกด้าน ทิณกร หอมกุล (2546: 45-48) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมากทุกด้านโดยมีส่วนร่วมด้านการวางแผน ด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการประสานงาน ด้านการประเมินผล และด้านการดำเนินการตามแผน จากมาก ไปหาน้อยตามลำดับ แนวทางการสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามข้อเสนอแนะของชุมชนได้แก่ การสร้างความโปร่งใส ในการดำเนินการทางการเงิน การสร้างความเข้าใจในการมีส่วนร่วมของชุมชน และการให้ข้อมูลกับชุมชนอย่างสม่ำเสมอ นิคม สุวรรณทา (2542: 89-94) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องความต้องการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดนครราชสีมาพบว่า สมาชิกองค์การ บริหารส่วนตำบล ต้องการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับปานกลางทั้งในภาพรวมแต่ละงาน ทุกงาน ตามภารกิจของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยในงานทั้ง 6 งานมีความต้องการมีส่วนร่วมในงานความสัมพันธ์ กับชุมชนมากที่สุดส่วนความต้องการมีส่วนร่วมในงานบุคลากรต่ำที่สุดและยังพบว่า การแก้ไขปัญหาในการ จัดการศึกษาโดยองค์การของท้องถิ่นสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชนหรือท้องถิ่น ได้อย่างแท้จริง

จากการศึกษาเบื้องต้นของผู้วิจัยพบว่ายังมีโรงเรียนจำนวนหนึ่งที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหาร สถานศึกษาอย่างได้ผล และประสบความสำเร็จในการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย เป็นที่ประทับใจของผู้ปกครองและ นักเรียน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องในการศึกษา จึงเป็นจุดสนใจในการศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนา การศึกษาและประกอบกับผู้วิจัยเป็นผู้สนใจในการศึกษา จึงมีความตระหนักที่จะศึกษา แนวคิดที่จะให้ชุมชนได้ร่วม พัฒนาจัดการศึกษาอย่างได้ผลและประสบผลสำเร็จโดยเฉพาะในโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่น ซึ่งชุมชนเข้ามา มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพื่อศึกษากระบวนการต่างๆของชุมชน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไข อันนำไปสู่เป้าหมายของการจัดการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์ และเป็นนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาที่สำคัญ ที่จะนำไปขยายผลกับโรงเรียนอื่นๆ รวมทั้งจะช่วยให้ได้คำตอบหรือข้อค้นพบแนวทางหรือรูปแบบ ในการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมโดยใช้กระบวนการที่คนในการศึกษาชุมชนในปัจจุบันที่เน้นการวิจัยโดยอาศัย

วิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research methodology) การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ในเชิงปฏิบัติจากบริบทแบบไทย ซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านที่ได้นำเทคนิคต่างๆมาใช้ในวงการศึกษา ซึ่งในปัจจุบันโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 ยังมีปัญหาในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย อย่างเช่น ด้านการบริหารงานทั่วไปโรงเรียนยังด้อยการให้การสนับสนุนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด การตัดสินใจในการจัดการศึกษา การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน และเข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทาง รวมทั้งเป้าหมายของสถานศึกษา ด้านการบริหารงานงบประมาณ ผู้อำนวยการสถานศึกษายังไม่มีเชื่อมั่นจึงให้ชุมชนมีส่วนร่วมควบคุม ตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างไม่โปร่งใสและไม่สามารถตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอน อีกทั้งชุมชนยังต้องการค่าตอบแทน เมื่อโรงเรียนขอความช่วยเหลือในการดำเนินงานต่างๆ ในด้านการบริหารงานวิชาการ ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับน้อยมาก ซึ่งแตกต่างจากความคาดหวังของโรงเรียนที่ต้องการจะให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นหรือกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน ส่วนปัญหาในด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานยังทำหน้าที่ผู้แทนชุมชนอย่างไม่เต็มความสามารถและยังมีปัญหาระหว่างการทำงานร่วมกับผู้บริหารและคณะครู

จากปัญหาที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาเป็นอย่างมาก อีกทั้งชุมชนยังเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในโรงเรียนเป็นส่วนน้อย ซึ่งผู้ศึกษาต้องการที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา นั้นว่า ชุมชนจะมีส่วนร่วมในการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย ในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างไร จึงได้ทำการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1”

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 จำแนกตามบริบทชุมชน ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในตำแหน่งผู้อำนวยการ
3. เพื่อรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

วิธีการศึกษา

เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที่การวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 จำแนกตามบริบทชุมชน ขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ในตำแหน่งผู้อำนวยการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยแยกแต่ละด้าน ด้านการบริหารงานวิชาการในเรื่องการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่ามีข้อเสนอแนะในเรื่องชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับงบประมาณ ให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบทุกปี ด้านการบริหารงานบุคคลมีข้อเสนอแนะในเรื่องให้ผู้ปกครองหรือตัวแทนชุมชนมีส่วนร่วมในการเข้าชมการประเมินงานต่างๆ ของครู และในด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่ามีข้อเสนอแนะในเรื่องให้ชุมชนร่วมมือกับโรงเรียนในการพัฒนาทำความสะอาดโรงเรียนทุกๆ เดือน

สรุปและอภิปรายผล

(1) ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

กลุ่มตัวอย่าง มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ รองลงมาคือ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ ด้านการบริหารงบประมาณ

(2) การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของชุมชนและโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่มีบริบทชุมชน และภาวะผู้นำของผู้อำนวยการต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีบริบทชุมชนต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

กลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษาของชุมชนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

ด้านการบริหารงานวิชาการในเรื่องการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม ในการสอนใช้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน รองลงมาคือ ให้คณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการนิเทศการสอนของครู

ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า ส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะในเรื่องชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับงบประมาณ ให้คณะกรรมการสถานศึกษาทราบทุกปี รองลงมาคือ โรงเรียนสามารถของงบประมาณในการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ได้

ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า ส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะในเรื่องให้ผู้ปกครองหรือตัวแทนชุมชนมีส่วนร่วมในการเข้าชมการประเมินงานต่างๆ ของครู รองลงมาคือ ให้ตัวแทนชุมชนมีส่วนร่วมในการคัดเลือกบุคลากร (ลูกจ้าง) ในการเข้าทำงาน

ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า ส่วนใหญ่มีข้อเสนอแนะในเรื่องให้ชุมชนร่วมมือกับโรงเรียนในการพัฒนาทำความสะอาดโรงเรียนทุกๆ เดือน รองลงมาคือ ให้ชุมชนสนับสนุนในการใช้สถานที่ในชุมชนเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1

กลุ่มตัวอย่าง มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของไสว จำปานนท์ (2557, บทคัดย่อ) ศึกษาการศึกษาร่วมกันของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา อำเภอปทุมราชวงศา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ได้แก่

ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาถือเป็น ตัวแทนของสถาบันการศึกษาตัวแทนหนึ่ง ซึ่งจะต้องเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับสถาบันอื่นและเกี่ยวข้องกับชุมชน อีกทั้งสถานที่ตั้งสถานศึกษาทั้งหมดจะต้องตั้งอยู่ในชุมชน หรือเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และส่วนใหญ่ชุมชนต้องมีส่วนช่วยเหลือ สนับสนุนสถานศึกษาด้วย จนกระทั่งชุมชนถือว่าสถานศึกษาเป็นของชุมชน สอดคล้องกับการศึกษา ของไสว จำปานนท์ (2557, บทคัดย่อ) ศึกษาการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษา อำเภอปทุมราชวงศา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ ผลการศึกษา พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ อยู่ในระดับมาก

ด้านการบริหารงานบุคคล พบว่า มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 อยู่ในระดับมาก เนื่องจากในปัจจุบัน สถานศึกษา ได้มีการจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาโดยให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่นๆ โดยให้บุคคล องค์กรดังกล่าวนี้ให้สามารถเป็นผู้จัดและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยการระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของนิรมล มากภักดี (2558, น.ข) ศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วม ของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 ด้านการบริหารงานบุคคล มีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก

ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 อยู่ในระดับมาก เนื่องจากการดำเนินการเกี่ยวกับการ บริหารงานธุรการและงานสารบรรณ การบริหารงานบุคคล การบริหาร งานงบประมาณ การเงิน การบัญชี งานพัสดุ และระบบควบคุมภายใน ที่ดำเนินการถูกต้องตามระเบียบและแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด สอดคล้องกับการศึกษาของไสว จำปานนท์ (2557, บทคัดย่อ) ศึกษาการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถม ศึกษา อำเภอปทุมราชวงศา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อำนาจเจริญ ผลการศึกษา พบว่า ด้านการบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับมาก

ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 อยู่ในระดับมาก เนื่องจากการบริหารงานงบประมาณ ของสถานศึกษาในยุคปัจจุบันเน้นความเป็นอิสระในการบริหารให้มี ความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบ มุ่งเน้นผลงาน มีการจัดผลประโยชน์จากทรัพย์สิน ของโรงเรียน รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการมาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้ เกิดคุณภาพที่ดีต่อผู้เรียน การบริหาร งบประมาณจึงให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบการจัดการศึกษาทั้งระบบ

สอดคล้องกับการศึกษาของชนธ บัญวัฒน์ (2560, น. ก) ศึกษาการศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน : กรณีการศึกษาโรงเรียนสุจริต อำเภอกาฬิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษา พบว่าสภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสุจริต อำเภอกาฬิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการสนับสนุนงบประมาณ อยู่ในระดับมาก

การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของชุมชนและโรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่มีบริบทชุมชน และภาวะผู้นำของผู้อำนวยการต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้าน การบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหาร งานทั่วไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างที่มีที่อยู่อาศัย และภาวะผู้นำของผู้อำนวยการ แตกต่างกัน ย่อมจะมีมุมมองแตกต่างกันไปตามลักษณะของแต่ละชุมชน ตลอดจนสภาพของแต่ละชุมชนที่แตกต่างกันไป

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีบริบทชุมชนต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับการศึกษาของพชรภรณ์ สิงห์สุรี (2558) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด จำแนกตามเขตจังหวัด โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในด้านวิชาการ โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนทุนการศึกษา เพื่อใช้สำหรับสนับสนุนในการเชิญวิทยากรจากชุมชนมาให้ความรู้ภายในโรงเรียน เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านการบริหารงบประมาณ โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการหางบประมาณสนับสนุนสถานศึกษา เนื่องจากโรงเรียนถือเป็นสถาบัน การศึกษาหลักของชุมชน ซึ่งในการพัฒนาโรงเรียนนั้นชุมชนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยเหลือและสนับสนุนด้านปัจจัยต่าง ๆ เช่น ด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์ ตลอดจนแรงงาน และการร่วมแรงร่วมใจของประชาชนในชุมชน ที่เป็นสิ่งสำคัญเพื่อแสดงให้เห็นว่าชุมชนนั้น

เห็นคุณค่าและความสำคัญของโรงเรียน

ด้านการบริหารงานบุคคล โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนได้เข้ามาเสนอแนะ และให้คำแนะนำ ตลอดจนร่วมมือในการจัดการศึกษาของโรงเรียน และมีบทบาทในการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียน

ด้านการบริหารงานทั่วไป โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนช่วยเหลือในการพัฒนาอาคารสถานที่ของสถานศึกษา เพราะการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชนช่วยให้โรงเรียนและชุมชนเกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยลดปัญหาความขัดแย้ง และช่วยให้เกิดความร่วมมืออันดีต่อกัน ทั้งนี้ทั้งสองฝ่ายจะต้องปฏิบัติตามบทบาทของตนด้วยวิธีการที่เหมาะสม จึงจะสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นได้ และร่วมมือกันพัฒนาอาคารสถานที่ของสถานศึกษาให้คงอยู่ และมีความคงทนสำหรับใช้งานต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยแนวทางการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่าง บ้าน วัด และโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1
2. ควรมีการศึกษาถึงคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษาในด้านอื่น ๆ เพื่อที่จะได้นำผลของการศึกษาไปพัฒนาการบริหารงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมล ภู่งประเสริฐ. (2554).การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ:ก.พล1996.
- กมล ภู่งประเสริฐ. (2557).การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา (พิมพ์ครั้งที่3).กรุงเทพฯ: ปกรณ์ศิลป์ พรินติง.
- กมลลาศน์ ศรประสิทธิ์. (2549).การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของชุมชน อำเภอสะเดา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- กรมวิชาการ. (2544). หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544.กรุงเทพฯ: พัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว).
- กรมวิชาการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์(ร.ส.พ.).
- กิติมา ปรีดีดีลิก. (2552).กระบวนการบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- เกรียงศักดิ์ อัจกลับ. (2546). พฤติกรรมการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดชุมพร. ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชา การบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- จิราพร พุทธรื่น. (2553).การมีส่วนร่วมในการบริหารงานของครูเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองตะกั่วป่า อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2551).การบริหารวิชาการ. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์วิทยาเขต ปัตตานี. ดวงแก้ว กอแก้ว. (2543).ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วม ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน ความผูกพันในองค์กรและเจตคติต่อองค์กร:กรณีศึกษานาคร กรุงเทพมหานคร จำกัด (มหาชน) สาขาบางกะปิ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นเรศ ยุ่นประสงค์. (2550).การให้ครูมีส่วนร่วม มตัดสินในการบริหารงานโรงเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี. ปรียญานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา
- บพิตร ออมไธสง. (2546).การศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี. ปรียญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปัจฉมา ปรีชาวัฒน์ชัย. (2546).การบริหารงานวิชาการที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบึงกุ่ม สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- ปัจฉมา เจริญวงศ์. (2554).การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจบริหารโรงเรียนประถมศึกษา เมืองระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. งานนิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พนัส หันนาคินทร์. (2545). หลักการบริหารโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- พรภิมล ศรีโมสาร. (2555).การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู ศูนย์ประสานงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 เหลืองจันทร์. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภิญโญ สาธร. (2546). หลักการบริหารการศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- วีชานา อับดุลเลาะ. (2551).การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วิชาชีพครู. สมยศ นาวิการ. (2545).การบริหารแบบมีส่วนร่วม (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: บรรณกิจ.

- วิไลวรรณ ภัคดี. (2544). การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน ในการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา สหวิทยาเขตบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น. รายงานการศึกษาอิสระ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- ศรีชัย ถาวรเจริญ.(2547). การพัฒนาการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเอ็ดใหญ่พิทยา อำเภอสรีเชียงใหม่ จังหวัด อุบลราชธานี. รายงานการศึกษาอิสระปริญญา การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิริกาญจน์ โกสุมภ์.(2542). การมีส่วนร่วมของชุมชนและโรงเรียนเพื่อจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์ ปริญญาดุขฎิบัณฑิต สาขาพัฒนาศึกษาศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Duke, D. L. (1992). Teaching: An introduction. New York: McGraw-Hill.
- Fowler, M. B. (1986). The relationship between teacher's perceived participation in educational decision making and teacher morale in selected elementary schools in targeted Southeastern States. Dissertation Abstracts International.
- Jenet, F. (1986). The Potter' dictionary of materials and techniques (2nd ed.). London: A & C Black.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Letteri, R. (1990). A critical theory of participatory management systems. Dissertation Abstracts International, 51(12), 4292-A .
- Likert, R. (1967). The human organization: Its management and value. New York: McGraw-Hill.
- McGregor, D. M. (1960). The human side of enterprise. New York: McGraw-Hill.
- Meegan, E. A. (1989). Participation in the quality of catholic elementary school in Milwaukee Dissertation Abstracts International, 47(2), 1139-A.
- Jones and Bartlett. Vroom, V. H., & Yetton, P. W. (1973). Leadership and decision making. Pittsburgh: University of Pittsburgh.
- Lau, Yuk King. (2002). Nonresident Parents 'Participation in Post -Divorce C - Parenthood in Hong Kong: Its Determinants and Impact on Children's Self-Esteem (China). Dissertation Abstract International Section A : Humanities & Social Science. 63(1-A): Abstract.
- Agbo, Seth A. (2007). Addressing School-Community Relations in a Cross-Cultural Context: A Collaborative Action to Bridge the Gap between First Nations and the School. Journal of Research in Rural Education, v22n8 p1-14 Jul 2007

แนวทางการสร้างจิตสาธารณะเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล กรณีศึกษา ธนาคารกุ่ม ก้ามกราม บ้านแหลมหาด ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา

ชัยวัฒน์ เพชรรัตน์¹ ธนาวุฒิ หวังชล² ศุภวิทย์ หมั่นดี³
และยุทธกาน ดิสกุล⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยเชิงคุณภาพฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างจิตสาธารณะเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล กรณีศึกษากลุ่มธนาคารกุ่มก้ามกราม หมู่ที่ 6 ชุมชนบ้านแหลมหาด ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะแสสินธุ์ จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของหมู่บ้าน เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักคือ สมาชิกกลุ่มธนาคารกุ่มก้ามกรามบ้านแหลมหาดจำนวน 15 คน ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานผลโดยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการสร้างจิตสาธารณะเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลสาบสงขลาของกลุ่มธนาคารกุ่มก้ามกรามบ้านแหลมหาดในการจัดการทรัพยากรทางทะเล โดยการสร้างจิตสาธารณะในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์น้ำที่สามารถนำไปสู่ การสร้างความเข้าใจจากการสร้างจิตสาธารณะทั้ง 3 ระดับ ดังนี้ 1.จิตสาธารณะระดับครอบครัว คือการมีความสัมพันธ์ระหว่างญาติพี่น้อง และการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ 2.จิตสาธารณะระดับหมู่บ้าน คือการแบ่งปัน การอาศัยไ้ว้วาน การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน 3.จิตสาธารณะระดับสังคม คือความร่วมมือร่วมใจ สามัคคี ตลอดจนการมีส่วนร่วมทางสังคม และปฏิบัติตามโครงการพัฒนาต่าง ๆ ทางสังคม จากผู้ที่ได้รับประโยชน์จากทางทะเลสาบสงขลา ทั้งนี้ ธนาคารกุ่มก้ามกรามบ้านแหลมหาดยังเป็นแหล่งเรียนรู้ในการสร้างจิตสาธารณะในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลให้แก่ชุมชนอื่น ๆ รวมถึงนักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป เพื่อนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ได้อีกด้วย

คำสำคัญ: การสร้างจิตสาธารณะ การอนุรักษ์ ทรัพยากรทางทะเล

¹⁻³ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาชุมชนศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

⁴ อาจารย์ ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทนำ

จิตสาธารณะจะเกิดขึ้นได้ ต้องเกิดจากกระบวนการฝึกฝนของบุคคลที่ได้รับการฝึกฝนทางจิตใจ จากกระบวนการต่าง ๆ เช่นการเจริญวิปัสสนากรรมฐานเฝ้าติดตามดูอารมณ์ และการควบคุมความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และพยายามคิดในเชิงบวก ซึ่งหมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่เป็นส่วนรวม หรือที่เป็นกุศลให้ตระหนักรู้ และคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในสังคม จะกระทำแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์ส่วนรวมและความสัมพันธ์ที่แสดงออกเพื่อสังคม ถ้าเป็นวัตถุประสงค์หรือสิ่งของทุกคนสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ จะเป็นแนวทางการสร้างจิตสาธารณะให้เกิดเข้มแข็ง จิตสาธารณะนับว่ามีความสำคัญในทุกระดับสังคม ตั้งแต่ในระดับครอบครัว ระดับชุมชน ระดับประเทศ และสังคมโลก จะส่งผลดีในระดับที่สูงขึ้นไปตามลำดับ การที่จะสร้างจิตสาธารณะนั้น ควรเริ่มปลูกฝังจิตสำนึกให้เยาวชนได้ซึมซับความรับผิดชอบก่อนแล้วค่อยพัฒนาระดับจิตให้มีความเสียสละหรือการได้รับการอบรมจากครอบครัวรับรู้จากผู้หลักผู้ใหญ่ ผู้นำชุมชน พระสงฆ์ และสถาบันการศึกษา นอกจากจะอบรมสั่งสอนทั้งด้านวิชาการแล้ว ยังจะต้องอบรมปลูกฝังเรื่องความรับผิดชอบต่อให้เยาวชนรู้จักการเสียสละให้ความช่วยเหลือสังคม จึงจะทำให้เยาวชนมีจิตสาธารณะ มีความอ่อนน้อมถ่อมตน เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่การพัฒนาจิตสำนึกสู่กระบวนการเสริมสร้างจิตสาธารณะ ซึ่งมีแนวทางหรือกระบวนการดำเนินงานกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานราชการ และหน่วยงานภาคเอกชน ตลอดจนประชาชน (สุภาภรณ์ พรหมนา, 2560, น. 43)

จิตสาธารณะ ถือเป็นส่วนหนึ่งของทุนทางสังคมลักษณะหนึ่ง ที่จะสร้างให้สังคมกลายเป็นสังคมที่ดีหรือสังคมที่มีความเข้มแข็ง ด้วยความเสียสละ ความร่วมรับผิดชอบร่วมกันระหว่างมนุษย์ภายในสังคม ด้วยความตระหนักว่าทุกคนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม สังคมเป็นบ้านของมนุษย์ทุกคนที่ต้องร่วมกันรักษา มิใช่หน้าที่ของผู้ใดผู้หนึ่งที่ต้องเสียสละหรือร่วมกันช่วยเหลือสังคม แต่เป็นหน้าที่ สำคัญตลอดจนคุณธรรม จริยธรรมของทุกคนที่ต่างต้องตระหนักถึงความสำคัญ คำว่า “สาธารณะ” เหนือกว่าคำว่า “ตนเอง” แล้วสร้างประโยชน์แก่ส่วนรวมระหว่างกัน โดยไม่ได้หวังสิ่งใดตอบแทน เพียงเท่านั้นสังคมก็จะกลับกลายเป็นสังคมที่ดีและมีความเข้มแข็งขึ้นมาได้ (แสน กิรินวนันท์, 2562, น. 190) การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในยุคปัจจุบัน ล้วนเกี่ยวข้องกับสรรพสิ่งต่าง ๆ สิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต เกี่ยวข้องเชื่อมโยงสัมพันธ์กันทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมส่วนหนึ่งก็เกิดขึ้นจากกิจกรรมของมนุษย์ เพราะการขาดจิตสาธารณะร่วมกัน ซึ่งทุกคนต้องส่วนร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และควรตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองเพื่อประโยชน์ต่อของสังคมให้สอดคล้องกับกระบวนการจิตสาธารณะร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อความอยู่รอดของสิ่งที่มีชีวิตปัจจุบันและในอนาคต (สุภาภรณ์ พรหมนา, 2560, น. 42) ทรัพยากรสัตว์น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสิ่งมีชีวิตโดยเฉพาะมนุษย์ซึ่งได้จับสัตว์น้ำขึ้นมาใช้ประโยชน์และบริโภคในแต่ละวัน เนื่องจากสัตว์น้ำเป็นส่วนหนึ่งของปัจจัยที่มีความจำเป็นและมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

ในอดีตทะเลสาบสงขลาเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดใหญ่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำทั้งน้ำจืด น้ำกร่อย และน้ำเค็มมีศักยภาพในการผลิตสัตว์น้ำและการรองรับการบริโภคของประชาชนที่อาศัยอยู่รอบทะเลสาบ สงขลา มีการใช้พื้นที่ของทะเลสาบในกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การทำประมงโดยใช้เครื่องมือหลากหลายชนิด อาทิ ไช้หนัง อวน เบ็ด และโพงพาง (เจตน์สฤกษ์ สังขพันธ์ และคณะ, 2556) ปัจจุบันทรัพยากรสัตว์น้ำ ในทะเลสาบสงขลาถูกใช้อย่างสิ้นเปลืองเพราะเครื่องมือประมงที่ผิดประเภททำให้เกิดการทำลายแหล่งที่อยู่อาศัย ของสัตว์น้ำประเภทต่างๆ รวมถึงสัตว์น้ำวัยอ่อนที่ยังไม่เจริญพันธุ์ “ธนาคารกุง หมู่ที่ 6 บ้านแหลมหาด ตำบล เกาะใหญ่ อำเภอกะระเสสินธุ์ จังหวัด สงขลา” เป็นโครงการหนึ่งที่เกิดขึ้นมาฟื้นฟูทะเลสาบสงขลา เพื่อแก้ปัญหา ในเรื่องการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำที่กำลังลดปริมาณลง ผลจากการปล่อยพันธุ์สัตว์น้ำในเขตอนุรักษ์และงดการจับ สัตว์น้ำวัยอ่อนในพื้นที่ฟาร์มทะเลเป็นผลทำให้ทรัพยากรสัตว์น้ำเริ่มกลับมามีมากขึ้น กล่าวได้ว่า เมื่อพื้นที่ใดมีความ อุดมสมบูรณ์ด้านอาหารและปลอดภัยต่อชีวิต สัตว์น้ำเหล่านั้นต่างก็ต้องการเข้ามาใช้เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยส่งผลให้ ทรัพยากรสัตว์น้ำเหล่านั้นรอดตายเจริญเติบโตได้ดี และมีปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น

ปัจจุบันชุมชนบ้านแหลมหาดหมู่ที่ 6 ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะระเสสินธุ์ จังหวัดสงขลา ได้ให้ความสำคัญการจัดการทรัพยากรทางทะเล โดยเริ่มจากการจัดตั้งธนาคารกุงก้ามกรามบ้านแหลมหาด เมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ.2560 นับได้ว่าเป็นธนาคารกุงแห่งแรกในตำบลเกาะใหญ่ โดยมีสมาชิกทั้งหมด 62 คน มุ่งที่จะแก้ปัญหาการลดจำนวนของทรัพยากรทางทะเล อีกทั้งทางกลุ่มได้จัดเวทีเสวนากับชาวบ้านเพื่อแลกเปลี่ยน ความรู้ ทศนคติ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้ประโยชน์ทางทรัพยากรทางทะเลให้มีความยั่งยืนและสร้างการมี จิตสาธารณะในการรักษาทรัพยากรร่วมกันโดยผ่านโครงการหรือกิจกรรมที่จัดขึ้น เช่น โครงการการกำหนด เขตอนุรักษ์ กิจกรรมการสร้างซังหรือบ้านปลา เป็นต้น โดยเริ่มแรกมีเพียงกลุ่มคนบางส่วนเท่านั้นที่เล็งเห็นถึง ปัญหาการลดจำนวนลงของทรัพยากรทางทะเล จึงทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือจากสมาชิกในชุมชนเท่าที่ควรในการ ช่วยกันแก้ปัญหา แต่ด้วยการดำเนินงานของผู้มีจิตสาธารณะที่จะต้องสละทั้งเวลาและรายได้ของตน มาใช้ ในการศึกษาหาข้อมูลวิธีการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการลดจำนวนของทรัพยากรทางทะเล ทำให้สมาชิกในชุมชน ได้เล็งเห็นถึงปัญหาที่กำลังเกิดขึ้น จึงหันมาให้ความร่วมมือและคอยสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มธนาคาร กุงก้ามกรามบ้านแหลมหาด อาทิ การแบ่งปันพื้นที่ทำกินเพื่อมาใช้ในการกำหนดเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ หรือ ช่วยเหลือกิจกรรมของกลุ่มธนาคารกุงก้ามกราม เมื่อมีการจัดประชุมสัมมนา แลกเปลี่ยนข้อมูลความรู้กับหน่วยงาน ต่าง ๆ จะมีแม่บ้านเข้ามาทำอาหารต้อนรับผู้ที่มาเยือน เป็นต้น

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจในประเด็นการสร้างจิตสาธารณะเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล ผ่านกระบวนการทำงานของสมาชิกกลุ่มธนาคารกุงก้ามกรามบ้านแหลมหาดไม่ว่าจะเป็นการจัดทำโครงการ การกำหนดแนวเขตอนุรักษ์ การมีส่วนร่วมในการสร้างซังหรือบ้านปลา รวมทั้งการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้แก่ชุมชน ตลอดจนหน่วยงานภายนอก ซึ่งนำไปสู่การสร้างความสำเร็จการสร้างจิตสาธารณะทั้ง ที่ 3 ระดับ ดังนี้ 1.จิตสาธารณะระดับครอบครัว คือ การมีความสัมพันธ์ระหว่างญาติพี่น้อง และการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ

2.จิตสาธารณะระดับหมู่บ้าน คือ การแบ่งปันการอาศัยให้ผู้อื่น การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน 3.จิตสาธารณะระดับสังคม คือ ความร่วมมือร่วมใจ สามัคคี การมีส่วนร่วมทางสังคม และปฏิบัติตามโครงการพัฒนาต่าง ๆ ทางสังคม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาแนวทางการสร้างจิตสาธารณะเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล ผ่านการทำงานของกลุ่มธนาคารกึ่งกำมกรมบ้านแหลมหาด ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะเสสินธุ์ จังหวัดสงขลา

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นนามธรรมอย่างละเอียดลึกซึ้ง ที่อยู่เบื้องหลังในทกมิตที่ประสบผลสำเร็จในพื้นที่ โดยการใช้เครื่องมือวิจัยที่หลากหลายในการวิจัย ผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากสมาชิกกลุ่มธนาคารกึ่งกำมกรมบ้านแหลมหาดจำนวน 15 คน ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้ ขอบเขตด้านพื้นที่ผู้วิจัยเลือกพื้นที่ในการศึกษา คือ ธนาคารกึ่งกำมกรมบ้านแหลมหาด ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะเสสินธุ์ จังหวัดสงขลา ถือเป็นแหล่งเรียนรู้การเพาะพันธุ์กึ่งที่สำคัญของคนในพื้นที่ตำบลเกาะใหญ่ ขอบเขตด้านเนื้อหา ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะศึกษาแนวทางการสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มธนาคารกึ่งกำมกรมบ้านแหลมหาดในการจัดการทรัพยากรทางทะเล โดยผู้วิจัยเน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนาม โดยสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม กับธนาคารกึ่งกำมกรมบ้านแหลมหาด ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะเสสินธุ์ จังหวัดสงขลา และการใช้ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย

รู้จักธนาคารกึ่งกำมกรมบ้านแหลมหาด

เริ่มแรกธนาคารกึ่งกำมกรมบ้านแหลมหาดก่อตั้งขึ้นจากกลุ่มคนในหมู่บ้านรวมกลุ่มกันโดยมีสมาชิกทั้งหมด 62 คน โดยใช้ชื่อว่ากลุ่มประมงบ้านแหลมหาด หนึ่งในสมาชิกคือ นายสุเวทย์ บางพงศ์ เป็นคนเริ่มจัดตั้งกลุ่มประมงขึ้นโดยการศึกษาดูงานในการเพาะพันธุ์กึ่งกำมกรมจากกลุ่ม ป.ทรัพย์นันท์ จากนั้นก็ได้มีการศึกษารูปแบบการกำหนดเขตอนุรักษ์และอนุบาลสัตว์น้ำจากหมู่ที่ 1 บ้านทุ่งบัว และได้นำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษารูปแบบการกำหนดเขตอนุรักษ์คู่กับการทดลองเพาะพันธุ์กึ่งกำมกรมเองจนประสบความสำเร็จในการขยายพันธุ์ซึ่งมาจากความร่วมมือกันของกลุ่มประมงในหมู่บ้านจากการเสียสละพื้นที่บริเวณชายฝั่งมีความยาว 2 กิโลเมตรและมีระยะห่างจากชายฝั่ง 250 เมตรเพื่อให้เป็นแหล่งอนุบาลสัตว์ สมาชิกกลุ่มประมงบ้านแหลมหาดยังช่วยกันเฝ้าระวังเพื่อป้องกันการทำประมงในเขตอนุรักษ์ และต่อมาได้เห็นถึงการเพิ่มขึ้นของจำนวนกึ่งกำมกรม

ในทะเลสาบสงขลา ทำให้กลุ่มประมงที่บ้านแหลมหาดเป็นที่สนใจของหน่วยงานต่างๆ ต่อมากลุ่มประมงบ้านแหลมหาดได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานกรมประมงและกรมทรัพยากรทางทะเลชายฝั่ง จนได้รับการจัดขึ้นทะเบียนชุมชนชายฝั่งกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง รวมถึงการขึ้นทะเบียนเป็นองค์กรชุมชนประมงท้องถิ่น โดยมีนายสุเวทย์ บางพงศ์ ดำรงตำแหน่งเป็นประธานกลุ่ม

ธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาดได้รับการก่อตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2560 ได้รับการสนับสนุนงบประมาณโดย กรมประมงและกรมทรัพยากรทางทะเลชายฝั่ง นับได้ว่าเป็นธนาคารกึ่งกำมกรามในตำบลเกาะใหญ่ ที่ประสบความสำเร็จในการเพาะพันธุ์กึ่งกำมกรามและฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเล โดยได้รับรางวัลจากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ถือเป็นผู้ร่วมอนุรักษ์ ฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งดีเด่นเมื่อวันที่ 6 มีนาคม 2562

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจในประเด็นการสร้างจิตสาธารณะเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเลของกลุ่มธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาด ผ่านกระบวนการทำงานของสมาชิกกลุ่มสมาชิก ซึ่งนำไปสู่การสร้าง ความเข้าใจในการสร้างจิตสาธารณะทั้ง ที่ 3 ระดับ

ระดับของจิตสาธารณะ

1. จิตสาธารณะระดับครอบครัว

1.1 การทำงานด้วยความอดทนและความพอมือพอกิน คือ การอยู่อย่างสมถะ ไม่ฟุ้งเฟ้อเพื่อเหิม และการพอมือพอกิน

“สำหรับการสร้างจิตสาธารณะระดับครอบครัวของกลุ่มธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาด ในกรณี การศึกษาครอบครัวของสมาชิกธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาดที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมต่อทุกกระบวนการขั้นตอนต่างๆ ในการฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเล เพื่อให้ปริมาณสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาเพียงพอต่อการบริโภคหรือเพียงพอต่อการทำอาชีพประมงพื้นบ้านของคนในชุมชน ถึงแม้ในช่วงแรกเริ่มสมาชิกของกลุ่มธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาดจะมีอุปสรรคในเรื่องของการทำความเข้าใจกับคนในครอบครัวของตนเองในการเสียสละเวลาและรายได้บางส่วน เพื่อที่จะมาทำประโยชน์ส่วนรวมให้กับคนในชุมชน เนื่องจากครอบครัวของสมาชิกของธนาคารกึ่งยังไม่เข้าใจถึงเจตนารมณ์และผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ”(สุเวทย์ บางพงศ์, ปรีชา จิตรประพันธ์ และ กลิน แก่นคง ให้สัมภาษณ์เมื่อ 28 ธันวาคม 2562)

จากการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นถึง ความขยันอดทนของสมาชิกของธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาด ที่ต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรในการที่จะทำให้ชาวบ้านหรือครอบครัวของตนเองยอมรับและทำความเข้าใจ ในเจตนารมณ์ของกลุ่มธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาด

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างญาติพี่น้อง (ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกครอบครัวของกลุ่มธนาคารกุ่ม)

ความสัมพันธ์ระหว่างญาติพี่น้องนั้น เป็นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในครอบครัวในการดำเนินงาน ครอบครัวมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการร่วมกิจกรรมของธนาคารกุ่ม อีกทั้งยังเป็นส่วนสำคัญในการสร้างกำลังใจให้กับสมาชิกธนาคารกุ่ม

“...สำหรับในด้านครอบครัว ในกลุ่มธนาคารกุ่มกำมGRAMบ้านแหลมมหาจะมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เปรียบเสมือนญาติพี่น้อง เมื่อธนาคารกุ่มกำมGRAMบ้านแหลมมหา มีการจัดโครงการหรือการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ครอบครัวของสมาชิกกลุ่มธนาคารกุ่มกำมGRAMบ้านแหลมมหา ก็มักจะมีส่วนร่วมส่วนกันในการเตรียมความพร้อมทั้งในเรื่องของการประสานงานกับหน่วยงานที่เข้าร่วมทำกิจกรรมการเตรียมสถานที่ ทำกิจกรรมและการทำอาหารเพื่อให้กับผู้คนที่มาเข้าร่วมกิจกรรมร่วมกัน ทั้งนี้สมาชิกกลุ่มทุกคน จะมาช่วยกันด้วยใจไม่ได้หวังผลตอบแทน และทุกคนก็จะมีส่วนร่วมเสมอ ...” (จารึก บุญชู, จิตร ทองสุข และผัน รอดชุม สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 256)

จากการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นถึง การมีจิตสาธารณะในด้านความสัมพันธ์ของครอบครัวสมาชิกกลุ่มธนาคารกุ่มกำมGRAMบ้านแหลมมหาในการทำกิจกรรมร่วมกันแบบเครือญาติ และในการทำกิจกรรมของครอบครัว สมาชิกกลุ่มธนาคารกุ่มกำมGRAMบ้านแหลมมหาจะเป็นการกระทำโดยไม่ได้หวังผลตอบแทน แต่ต้องการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มธนาคารกุ่มกำมGRAMบ้านแหลมมหาเท่านั้น ทำให้ครอบครัวของสมาชิกกลุ่มธนาคารกุ่มกำมGRAMบ้านแหลมมหาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลืองานในด้านต่างๆ เปรียบเสมือนเป็นส่วนหนึ่งในผู้จัดกิจกรรมของกลุ่มธนาคารกุ่มกำมGRAMบ้านแหลมมหาอีกด้วย

1.3 ความขยันอดทน คือการปฏิบัติหน้าที่การทำงานและการประกอบอาชีพที่สุจริตอย่างกระตือรือร้น และตั้งใจจริงให้สำเร็จด้วยความมานะอดทน

“...เดิมในช่วงก่อนที่จะจัดตั้งธนาคารกุ่มกำมGRAMบ้านแหลมมหาขึ้นมาจนถึงปัจจุบัน สมาชิกของกลุ่มประมงบ้านแหลมมหาได้เสียสละเวลาส่วนตัวในบางส่วนเพื่อไปศึกษาดูงานและโครงการต่างๆ เรียนรู้วิธีการเพาะพันธุ์กุ่มกำมGRAM และศึกษาวิธีการสร้างเขตอนุรักษ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรสัตว์น้ำ ซึ่งสมาชิกของกลุ่มประมงบ้านแหลมมหาได้นำความรู้ที่ได้ศึกษาจากการดูงานเหล่านี้มาเป็นแนวทางปฏิบัติ คู่กับการสร้างแนวเขตการอนุรักษ์โดยจะมีบ้านเรือนของชาวบ้านตั้งอยู่หน้าบริเวณแนวเขตอนุรักษ์ถือเป็นจุดเฝ้าระวังเพื่อป้องกันการทำประมงในเขตอนุรักษ์ และนำความรู้ที่ได้รับไปเผยแพร่กับชาวบ้านส่งเสริมเพื่อให้คนในชุมชนเล็งเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรทางทะเลที่ถือเป็นแหล่งทำมาหากินของคนในพื้นที่อีกด้วย...” (สุเวทย์ บางพงศ์, ศักดิ์ณรงค์ สุวรรณรัตน์ และเจริญ แก้วดำ สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2563)

จากการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า สมาชิกของกลุ่มธนาคารกึ่งกำมGRAMบ้านแหลมหาด ก่อนที่จะประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งต้องมีความขยันควบคู่กับความอดทนและความเสียสละ เนื่องจากต้องใช้เวลาในการศึกษาความรู้และทดลองเพาะพันธุ์กึ่งกำมGRAMกว่าจะประสบความสำเร็จนั้นกลุ่มธนาคารกึ่งกำมGRAMบ้านแหลมหาด ต้องใช้ระยะเวลายาวนาน แต่อย่างไรก็ตามสมาชิกของกลุ่มธนาคารกึ่งกำมGRAMก็ไม่ได้ละความพยายามที่จะฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและสร้างรายได้ที่ยั่งยืนให้กับคนในครอบครัวและคนในชุมชน

1.4 การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ หมายถึง การร่วมกันทำงานของสมาชิก โดยที่สมาชิกทุกคนนั้นจะต้องมีเป้าหมายเดียวกัน มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลการแบ่งหน้าที่ให้การรับผิดชอบงานมีบทบาทสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จของงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือของกลุ่มสมาชิกเป็นอย่างดี

“...สำหรับการแบ่งหน้าที่ของกลุ่มธนาคารกึ่งกำมGRAMบ้านแหลมหาดนั้นสมาชิกของกลุ่มแต่ละคนจะมีหน้าที่ร่วมกันในการนำแม่กุ้งไข่ที่จับได้มาให้ธนาคารกึ่งกำมGRAMบ้านแหลมหาด เพื่อที่จะเพาะพันธุ์และยังมีการผลัดเวรกันในการนำลูกกุ้งไปอนุบาลให้แข็งแรงก่อนที่จะปล่อยลูกกุ้งคืนสู่ทะเลเป็นหลัก เพื่อที่จะฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลให้เพียงพอต่อการบริโภคหรือเพียงพอต่อการทำอาชีพประมงพื้นบ้านของคนในชุมชน เช่น การสร้างเขตอนุรักษ์ การทำซังบ้านปลา การเฝ้าระวังเรือประมงที่ใช้อุปกรณ์ที่ผิดกฎหมาย เพื่อการสร้างความยั่งยืนให้กับทรัพยากรทางทะเล...”(สุเวทย์ บางพงศ์, พิเชษฐ์ หวานช่วย และจารึก บุญชู สัมภาษณ์เมื่อ 28 ธันวาคม 2562)

จากการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นถึง สมาชิกของกลุ่มธนาคารกึ่งกำมGRAMบ้านแหลมหาดจะมีการทำหน้าที่ร่วมกันเป็นส่วนใหญ่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มธนาคารกึ่งกำมGRAMที่วางไว้ คือการเพาะพันธุ์และอนุบาลกึ่งกำมGRAMเพื่อปล่อยกลับคืนสู่ทะเล และยังมีการทำโครงการต่าง ๆ ร่วมกันกับชุมชน เพื่อการสร้างจิตสาธารณะร่วมกันเพื่อความยั่งยืนให้กับทรัพยากรทางทะเล

สรุปได้ว่า การสร้างจิตสาธารณะระดับครอบครัวของกลุ่มธนาคารกึ่งกำมGRAMบ้านแหลมหาดนั้นครอบครัวมีความสำคัญเป็นอันดับแรก เพราะเป็นจุดเริ่มต้นที่ช่วยให้เกิดจิตสำนึกเพื่อให้เห็นถึงความสำคัญของส่วนรวมภายในกลุ่มของธนาคารกึ่งกำมGRAMจะมีความสัมพันธ์แบบเสมือนเป็นเครือญาติ แลยังได้รับการช่วยเหลือจากครอบครัวของสมาชิกกลุ่มอีกด้วย ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มธนาคารกึ่งกำมGRAMบ้านแหลมหาดได้จัดขึ้น ทั้งนี้ ในการทำงานเกี่ยวกับจิตสาธารณะนั้นธนาคารกึ่งกำมGRAMบ้านแหลมหาดจะต้องมีความขยันอดทน เพราะในการที่จะทำให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้นั้นจะต้องใช้ระยะเวลาค่อนข้างนานในการฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลให้กลับมาอุดมสมบูรณ์อีกครั้ง

2. จิตสาธารณะระดับหมู่บ้าน

2.1 การแบ่งปัน การช่วยเหลือเกื้อกูล คือการให้ซึ่งกันและกัน เป็นการแบ่งปันสิ่งที่มี หรือสิ่งที่เราสามารถให้แก่ผู้อื่นได้และเป็นประโยชน์กับคนที่ได้รับ ทำให้ได้รับความสุขกลับมาทั้งผู้ให้และผู้รับ เมื่อเป็นเพื่อน เป็นมิตรกันแล้วจะอาศัยไหว้วานอะไรมันก็จะสะดวกขึ้น

“...สำหรับสมาชิกกลุ่มธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาดนั้น จะใช้วิธีพูดคุยกับชาวบ้านและชาวประมง เพื่อเป็นการทำความเข้าใจกับชาวบ้านเรื่องทรัพยากรสัตว์น้ำที่กำลังลดจำนวนลง นำมาสู่ปัญหาทั้งในเรื่อง การประกอบอาชีพของชาวบ้าน จึงริเริ่มชักชวนชาวบ้านจัดตั้งธนาคารกึ่ง โดยเริ่มจาก นายสุเวทย์ บางพงศ์ ได้มีการไปศึกษารูปแบบการกำหนดเขตอนุรักษ์และอนุบาลสัตว์น้ำจากหมู่ที่ 1 บ้านทุ่งบัว ซึ่งได้รับคำแนะนำและวิธีการต่าง ๆ จากนายพิเศษ บัวชุม ในเรื่องการออกแบบกำหนดเขตอนุรักษ์และ วิธีการเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ ต่อมาได้นำความรู้ที่ได้รับจากการศึกษารูปแบบการกำหนดเขตอนุรักษ์คู่กับการทดลองเพาะพันธุ์กึ่งกำมกรามเองจนประสบความสำเร็จในการขยายพันธุ์ ซึ่งมาจากความร่วมมือกันของกลุ่มประมงในหมู่บ้านจากการเสียสละพื้นที่ทำกินเพื่อเป็นแหล่งอนุบาลสัตว์และช่วยกันเฝ้าระวัง เพื่อป้องกันการทำประมงในเขตอนุรักษ์ จนเห็นได้ถึงการเพิ่มขึ้นของจำนวนกึ่งกำมกรามในทะเลสาบ สงขลา...”(สุเวทย์ บางพงศ์, ปรีชา แก่นคง และจิตร ทองสุข สัมภาษณ์เมื่อ 28 ธันวาคม 2562)

จากการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาดก่อตั้งได้โดยการนำความรู้จากหมู่ที่ 1 บ้านทุ่งบัว ซึ่งมีนายพิเศษ บัวชุม เป็นผู้ให้ความรู้ข้อมูลและแนวทางในการอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ และการที่กลุ่มธนาคารกึ่งประสบความสำเร็จได้นั้น เกิดจากความร่วมมือกันของคนในชุมชน และกลุ่มชาวประมงในหมู่บ้าน ที่สละพื้นที่ทำกินให้เป็นที่เพาะพันธุ์สัตว์น้ำ

2.2 การช่วยเหลือเกื้อกูล คือ การช่วยเหลือส่งเสริมให้ดีขึ้นซึ่งกันและกันทั้งสองฝ่าย อาจทำได้โดยสละเงิน แรง ความสามารถ เวลา สิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลายสิ่งที่เป็นของเรา เพื่อให้กิจการงานของผู้อื่นสัมฤทธิ์ผล

“...ในปัจจุบันนี้เมื่อชาวบ้านเจอกุ้งที่มีไข่ ชาวบ้านก็จะนำกุ้งเหล่านั้นมาบริจาคให้ธนาคารกึ่งเพื่อทำการฟักตัวอ่อนและปล่อยสู่ธรรมชาติอีกครั้ง เพื่อเพิ่มจำนวนของทรัพยากรกึ่ง ซึ่งเป็นการที่แสดงถึงการมีจิตสาธารณะของชาวบ้านอีกวิธีหนึ่ง...”(ปรีชา จิตรประพันธ์, พิทยา จันเอียด และสุเวทย์ บางพงศ์ สัมภาษณ์เมื่อ 28 ธันวาคม 2562)

จากการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า ชาวบ้านและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์หลักของกลุ่มธนาคารกึ่ง ที่พยายามทำให้ทรัพยากรทางทะเลกลับมาอุดมสมบูรณ์ ยกตัวอย่างกรณีที่ชาวบ้านพบเจอกุ้งที่มีไข่ ก็จะนำมาบริจาคให้แก่ธนาคารกึ่งเพื่อนำมาเพาะพันธุ์ ซึ่งที่จริงแล้วชาวบ้านสามารถนำกุ้งที่มีไข่ไปขายได้และ

มีราคาดี แต่เลือกที่จะนำมาบริจาค โดยไม่ต้องการค่าตอบแทน และเป็นการกระทำด้วยความสมัครใจ และพร้อมที่จะเสียสละ เวลาและรายได้เพื่อส่วนรวม

2.3 การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร คือ การแลกเปลี่ยนความรู้การสื่อสารข้อมูลในรูปแบบมาตรฐาน หรือรูปแบบที่ผู้รับอนุญาตเพื่อที่จะสามารถนำไปดำเนินรายการทางด้านธุรกิจตามมาตรฐาน

“...สมาชิกของกลุ่มธนาคารกึ่งจะมีการไปศึกษาดูงานเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลในการเพาะพันธุ์กึ่งจากหน่วยงานภายนอกเพื่อที่จะนำข้อมูลความรู้มาพัฒนาในกลุ่มธนาคารกึ่ง อย่างน้อยเดือนละสองครั้ง และภายในกลุ่มของธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาดเองก็ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดการทรัพยากรทางทะเลให้กับคนในพื้นที่ อีกทั้งมีกิจกรรมเวทีชุมชนที่จัดขึ้นปีละครั้ง ให้ชาวบ้านร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการของธนาคารกึ่ง...” (สุเวทย์ บางพงศ์, จารึก บุญชู และพิทยา จันเอียด สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2563)

จากการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มธนาคารกึ่งเป็นแหล่งเรียนรู้หลักของชุมชนที่ถ่ายทอดความรู้เรื่องของการอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล วิธีการเพาะพันธุ์กึ่งกำมกราม และมีกิจกรรมเวทีชุมชนที่ให้ชาวบ้านมาร่วมกันแลกเปลี่ยนปัญหา ความคิดเห็นและผลกระทบที่ได้รับจากการดำเนินการของกลุ่มธนาคารกึ่ง มีกิจกรรมการแลกเปลี่ยนข้อมูลประสบการณ์กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก เพื่อนำความรู้มาประยุกต์แก้ไขสิ่งที่เกิดขึ้นให้เข้ากับสถานการณ์

สรุปได้ว่า การสร้างจิตสาธารณะระดับหมู่บ้านของกลุ่มธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาด ในด้านการแบ่งปันสะท้อนให้เห็นถึงการแบ่งปันความรู้ของหมู่ที่ 1 ได้ถ่ายทอดความรู้ วิธีการออกแบบกำหนดเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำและได้นำมาศึกษาและประยุกต์ใช้จนเกิดความสำเร็จ ส่วนในด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลจะเห็นได้ในการให้ความร่วมมือของสมาชิกกลุ่มธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาดและชาวประมงในหมู่บ้านดำเนินงานร่วมกันยอมเสียสละพื้นที่ทำกินและรายได้ส่วนตนให้แก่ประโยชน์ของส่วนรวม เป็นการกระทำด้วยความสมัครใจของสมาชิก และจิตสาธารณะระดับหมู่บ้าน ในด้านการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร สื่อให้เห็นจากการที่กลุ่มธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาดมีกิจกรรมเวทีชุมชนที่เปิดให้ชาวบ้านร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปัญหาและผลกระทบที่ได้รับ รวมทั้งการสัมมนานอกสถานที่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลความรู้มาพัฒนาหน่วยงานต่อไป

3. จิตสาธารณะระดับสังคม

3.1 ความร่วมมือร่วมใจ สามัคคี คือ ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ เกิดงานการอย่างสร้างสรรค์ ปราศจากการทะเลาะวิวาท ไม่เอารอด-เอาเปรียบกัน เป็นการยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด

“...กลุ่มธนาคารกึ่งของบ้านแหลมหาดนั้นได้มีการเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย กรมอนุรักษ์พิทักษ์ทะเลชายฝั่ง ซึ่งกลุ่มเหล่านี้เป็นการรวมตัวของกลุ่มสมาชิกต่างๆ ที่ได้รับผลประโยชน์จากทะเลสาบสงขลา โดยมีเป้าหมายร่วมกันคือ มุ่งหวังที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นในการเพิ่มปริมาณสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา และมักจะมีการรวมตัวประชุมใหญ่ เพื่อสรุปปัญหาแลกเปลี่ยนข้อมูลกันทุก ๆ ปี...” (สุเวทย์ บางพงศ์, จารึก บุญชู และกัลยา แก่นคง สัมภาษณ์เมื่อ 28 ธันวาคม 2562)

“...กลุ่มธนาคารกึ่งจะมีโครงการที่เปิดโอกาสให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและบุคคลที่สนใจศึกษาดูงาน ตั้งโครงการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและสนับสนุนภารกิจของชุมชนชายฝั่งเพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง หน้าบ้านใครหน้าบ้านมัน ซึ่งเป็นโครงการที่จะเปิดให้กลุ่มประมงหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้รับประโยชน์จากทะเลสาบสงขลา ร่วมประชุม พูดคุยแลกเปลี่ยนเรื่องราวในการดำเนินโครงการ สภาพปัญหาที่เจอ และแนวทางในการพัฒนาโครงการ ซึ่งโครงการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพของแต่ละกลุ่มให้ประยุกต์ความรู้ที่ได้รับให้เข้ากับแต่ละสภาพแวดล้อมของตน ...”(ปรีชา จิตรประพันธ์, สุเวทย์ บางพงศ์ และพิเชษฐ์ หวานช่วย สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2563)

จากการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า การที่ธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาดก่อนที่จะบรรลุเป้าหมายนั้นจะต้องอาศัยการพึ่งพิงทั้งด้านความรู้และด้านทรัพยากรจากชุมชนภายในไปจนถึงหน่วยงานภายนอกชุมชน การที่หลายหน่วยงานหรือบุคคลได้แลกเปลี่ยนความรู้และความร่วมมือร่วมใจ จะทำให้ทุกฝ่ายได้ประโยชน์ด้วยกันในหลากหลายด้าน ทั้งด้านข้อมูลความรู้ ด้านแนวทางการแก้ไขปัญหา ด้านแนวทางการพัฒนา ซึ่งจะสามารถนำไปประยุกต์ให้เข้ากับสถานการณ์และสามารถนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ต่อตัวบุคคลหรือสังคมได้

3.2 ปฏิบัติตามโครงการพัฒนาต่าง ๆ คือ โครงการและกิจกรรมเพื่อพัฒนาจึงหมายถึงการวางแผนอย่างเป็นระบบ อันประกอบด้วยกิจกรรมย่อยหรือกิจกรรมกลุ่มหลายกิจกรรมเพื่อให้บุคคลได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายตามที่แผนวางไว้ ก่อให้เกิดความเจริญ ความยั่งยืนถาวรแก่ตัวบุคคลในด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม หรือด้านสติปัญญา

“...โครงการสร้างซังหรือบ้านปลาของธนาคารกึ่งกำมกรามบ้านแหลมหาด นั้นเป็นหนึ่งในโครงการของกลุ่มธนาคารกึ่งหมู่ที่ 6 โดยการนำภูมิปัญญาของคนในพื้นที่มาปรับใช้ โดยจะมีวิธีการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ท่อนไม้ กิ่งไม้ ทางต้นปาล์ม หรือแผ่นไม้กระดาน โดยชาวบ้านจะช่วยกันนำเรือทำประมงส่วนตัวมาบรรทุกวัสดุที่จะนำไปสร้างซังหรือบ้านปลา โดยจะนำวัสดุเหล่านี้ไปปักไว้กลางทะเลเพื่อ เพื่อเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ...” (กลีน แก่นคง, จารึก บุญชู และพิทยา จันเอียด สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2563)

“...โครงการของธนาคารกึ่งที่จะทำให้ทรัพยากรทางทะเลเกาะใหญ่ไปสู่ความยั่งยืนก็จะมีโครงการกำหนดแนวเขตอนุรักษ์ แต่โครงการนี้จะต้องทำความเข้าใจกับคนในชุมชน เนื่องจากอาจจะต้องเสียสละรายได้

แต่จะแลกมาสู่ความยั่งยืนของทรัพยากร ทำให้โครงการนี้จะต้องอาศัยการลงไปพูดคุยทำความเข้าใจกับชาวบ้าน จึงนับได้ว่าเป็นโครงการหนึ่งที่ยากในทางปฏิบัติ...”(กลีน แก่นคง, จารึก บุญชู และพิทยา จันเอียด สัมภาษณ์เมื่อ 13 มกราคม 2563)

จากการสัมภาษณ์สะท้อนให้เห็นว่า โครงการแต่ละโครงการที่ธนาคารกึ่งแห่งนี้นำมาทำนั้น ทั้งสิ้นล้วนเป็นโครงการที่มุ่งหวังที่จะพัฒนาทรัพยากรทางทะเล ซึ่งแต่ละโครงการจะทำให้คนทั้งในและนอกชุมชนที่ได้ใช้ประโยชน์จากทะเลสาบสงขลาได้รับผลประโยชน์จากโครงการอย่างสูงสุด ซึ่งแต่โครงการต่าง ๆ เนื่องจากธนาคารกึ่งกลุ่มกรามเป็นเพียงการรวมตัวของชาวประมงกลุ่มหนึ่งไม่ใช่หน่วยงานของรัฐจึงจำเป็นต้องอาศัยการพูดคุยกับชาวบ้านในชุมชนถึงประโยชน์ของโครงการเหล่านี้อยู่เสมอเพื่อจะได้เข้าใจถึงจุดมุ่งหมายและประโยชน์ของโครงการที่จะได้รับในท้ายที่สุด

สรุปได้ว่าการสร้างจิตสาธารณะระดับสังคมของกลุ่มธนาคารกึ่งกลุ่มกรามบ้านแหลมหาดนั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกชุมชน ในการเรียนรู้ถึงประสบการณ์ในการทำโครงการ จึงจำเป็นต้องมีโครงการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แลกเปลี่ยนความรู้ ข้อผิดพลาด แนวทางในการพัฒนาเพื่อมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับหน่วยงานของตนได้อย่างเหมาะสม

สรุปและอภิปรายผล

1. แนวทางการสร้างจิตสาธารณะ

แนวทางการสร้างจิตสาธารณะของกลุ่มธนาคารกึ่งกลุ่มกรามบ้านแหลมหาดแบ่งออกเป็น 3 ระดับได้แก่ ระดับครอบครัวจะสะท้อนได้จากการที่ครอบครัวของกลุ่มธนาคารกึ่งเข้าใจในจุดมุ่งหมายของกลุ่มและยอมรับถึงแม้ว่าอาจต้องเสียสละรายได้และเวลาในการประกอบอาชีพในบางส่วน การสร้างจิตสาธารณะระดับหมู่บ้านจะสะท้อนได้จากคนในหมู่บ้านยอมรับข้อปฏิบัติในการทำเขตอนุรักษ์ ยอมที่สละพื้นที่ทำมาหากิน เพื่อเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำทำให้เกิดความยั่งยืนของทรัพยากรทางทะเล และการสร้างจิตสาธารณะระดับสังคมสะท้อนได้จาก การที่หน่วยงานและบุคคลที่ได้รับประโยชน์จากทะเลสาบสงขลาพร้อมตัวกันแลกเปลี่ยนข่าวสารและสรุปปัญหาของแต่ละพื้นที่ที่พบเจอเพื่อจะร่วมกันหาวิธีการแก้ไขสู่การสร้าง ความยั่งยืนของทรัพยากรทางทะเล ซึ่งสอดคล้องกับงานของ กรณีณพัชญ์ กิตติพิบูลย์ (2561) พบว่า แนวทางที่สำคัญในการจิตสาธารณะยังมีอีกหลายประการถ้าปฏิบัติได้ก็จะเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม ดังนี้ 1. สร้างวินัยในตนเอง ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในระบบประชาธิปไตย รู้ถึงขอบเขตของสิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ ความรับผิดชอบ ต่อตนเองและสังคม 2. ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม ตระหนักเสมอว่าตนเอง คือส่วนหนึ่งของสังคมต้องมีความรับผิดชอบในการรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเรื่องของส่วนรวม ทั้งต่อประเทศชาติ และโลกใบนี้ 3. ตระหนักถึงปัญหาและผลกระทบ

ที่เกิดขึ้นกับสังคม ให้ถือว่าเป็นปัญหาของตนเองเช่นกันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ต้องช่วยกันแก้ไข เช่น ช่วยกันดำเนินการให้โรงงานอุตสาหกรรมสร้างบ่อกักน้ำทิ้งก่อนปล่อยลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะ 4. ยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิต เพราะหลักธรรมหรือคำสั่งสอนในทุกศาสนาที่นับถือ สอนให้คนทำความดีทั้งสิ้น ถ้าปฏิบัติได้จะทำให้ตนเองมีความสุข นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมด้วยทำให้เราสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขจากการสร้างจิตสาธารณะให้เกิดขึ้น หากทำได้ในสังคมส่วนใหญ่ผลลัพธ์จะเกิดขึ้นนั้นนับว่ามีประโยชน์อย่างมากที่ส่งผลต่อ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชากร สามารถทำให้สมาชิกในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างเข้าใจกัน มีความสุข ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน จะมีแต่การก่อให้เกิดความปรารถนาดีต่อกัน อันจะส่งผลให้ช่วยเหลือกันให้กิจการก้าวหน้า และท้ายสุดจะส่งผลให้โลกทั้งโลกมีความสงบสุข

2. แนวทางการสร้างจิตสาธารณะเพื่อการจัดการทรัพยากรชุมชน

แนวทางการสร้างจิตสาธารณะเพื่อการจัดการทรัพยากรชุมชนผ่านโครงการที่ธนาคารกึ่งกำมกราม บ้านแหลมหาดกำลังปฏิบัติเช่น โครงการเพาะพันธุ์กึ่งกำมกรามซึ่งเป็นกิจกรรมหลักของธนาคารกึ่งกำมกราม บ้านแหลมหาด ก็จะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์กึ่งกำมกรามโดยจะทำการอนุบาลสัตว์น้ำ (กึ่งกำมกราม) และปล่อยลูกกึ่งคินสู่ทะเล เพื่อเพิ่มปริมาณของกึ่งกำมกราม โครงการทำบ้านปลาจะเป็นการสร้างซังหรือบ้านปลา เป็นหนึ่งในโครงการของกลุ่มธนาคารกึ่งหมูที่ 6 นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาของคนในพื้นที่ เพื่อเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ โดยการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เช่น ท่อนไม้ กิ่งไม้ ทางตันปาล์ม หรือแผ่นไม้กระดาน ชาวบ้านจะช่วยกันนำเรือทำประมงส่วนตัวมาบรรทุกวัสดุที่จะนำไปสร้างซังหรือบ้านปลา ซึ่งจะนำวัสดุเหล่านี้ไปปักไว้กลางทะเล ทำเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ โครงการเขตอนุรักษ์กึ่งกำมกรามให้เป็นเขตอนุรักษ์กึ่งกำมกรามธนาคารกึ่งกำมกรามเพื่อการฟื้นฟูและยั่งยืน ม.6 ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะแสสินธุ์ จังหวัดสงขลาข้อกำหนดห้ามทำประมงทุกชนิดในเขตคุ้มครองแหล่งพ่อ-แม่พันธ์และแหล่งอาศัยสัตว์น้ำ บทลงโทษผู้ใดฝ่าฝืนกฎกติกาชุมชน ปรับ 2,000 บาท (สองพันบาทถ้วน) คณะกรรมการเขตคุ้มครองพันธุ์สัตว์น้ำชุมชนบ้านแหลมหาดหน่วยป้องกันและปราบปรามประมงน้ำจืดพัทลุง สำนักงานประมงจังหวัดสงขลา ซึ่งสอดคล้องกับงานของ สุภาภรณ์ พรหมนา (2559, น. 47) ผลการศึกษาพบว่า มนุษย์ยังขาดความรับผิดชอบและจิตสาธารณะที่จะช่วยกันดูแลและช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นการอนุรักษ์ส่วนร่วมระหว่างภาครัฐ ภาคประชาชน และชุมชน ถ้าหากมนุษย์รู้ตัว และตระหนักว่าตนเองคือมนุษย์ เป็นสิ่งที่มีชีวิตต้องอาศัยสิ่งแวดล้อมอยู่รอบตัว ความตระหนักถึงความรับผิดชอบ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ความรู้สึกลักษณะนี้เป็นบ่อเกิดของจิตสาธารณะที่มีต่อสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะค่อย ๆ ถูกพัฒนาและเจริญขึ้นเป็นลำดับตามขั้นตอน

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ควรศึกษาในเชิงการสร้างจิตสาธารณะผ่านเครือข่ายการจัดการทรัพยากรกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ในการรวมตัวกันของหน่วยงานต่างๆที่มีผลได้เสียออกมารับมือขอต่อทรัพยากรทางทะเลร่วมกันเพื่อแก้ไขปัญหา จนนำไปสู่การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรทางทะเลอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรทางทะเลควรมีการจัดกิจกรรมศึกษาดูงานจากธนาคารกึ่งบ้านแหลมหาดเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการสร้างจิตสาธารณะในภายในกลุ่ม

2.ควรมีการจัดการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการจัดการธนาคารกึ่งให้กับประชาชน ในตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะเสสินธุ์ จังหวัดสงขลา โดยการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เรื่องการจัดการทรัพยากร ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างรายได้และความรู้เสริมให้แก่ประชาชน

อ้างอิง

กรณัณพัชญ์ กิตติพิบูลย์. (2561). *แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมทางสังคม ด้วยกิจกรรมจิตสาธารณะ : ศึกษาเฉพาะกรณีตำรวจภูธรภาค 6.* (รายงานการวิจัย). จังหวัดพิษณุโลก: ตำรวจภูธรภาค 6 สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.

เจตน์สฤกษ์ สักขพันธ์, เกตฉวา บุญปรากร, อภิรักษ์ จันทวงศ์, พรพันธ์ เขมคุณาศัย, ณัฐพงศ์จิตรนิรัตน์, สุภาวดี ธรรมรัตน์, ชุตินา หวังเบ็ญหมัด, นันทรัฐ สุริโย และนันทิยารัตน์ สุริโย. (2556). *ฟาร์มทะเล: การอนุรักษ์ทรัพยากรประมงกับการเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารภายใต้วิถีในพื้นที่ตำบลสทิงหม้อ อำเภอลิ่งหนคร จังหวัดสงขลา.* (รายงานวิจัย). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สุภาภรณ์ พรหมนา. (2560). จิตสาธารณะการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, .2(3), 41-47.

แสน กิรตินวนันท์. (2562). การพัฒนาสังคมและชุมชนภายใต้จิตสาธารณะ. *วารสาร วารสารการเมืองการปกครอง*, .9(2), 184-190.

ข้อเสนอเชิงนโยบาย : กรณีศึกษาชุมชนเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา

ณัฐจิตรา แก้วสม¹ ภัศราวดี เขียนวาริ² สุทธิพัฒน์ สุธาพาณิชย์³
อรุณี รักษา⁴ กานต์ ขจรสุวรรณ⁵ และอุทัย ปริญญาสุทินันท์⁶

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายของชุมชนเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา ใช้การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 16 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน ชาวบ้านในชุมชน จำนวน 7 คน เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน และนักวิชาการ จำนวน 5 คน ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา พบว่า นโยบายของชุมชนเกาะใหญ่มุ่งเน้นพัฒนาในเรื่องความอยู่ดีมีสุขของคนในชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม บนพื้นฐานทุนชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีชุมชน นอกเหนือจากบริบทชุมชนแล้ว นโยบายสาธารณะยังต้องคำนึงถึงปัญหาและความต้องการของคนในชุมชนเป็นสำคัญอีกด้วย

คำสำคัญ : นโยบาย, กระบวนการนโยบาย, การพัฒนาชุมชน

¹⁻⁵ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาชุมชนศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

⁶ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Policy Options: A Case Study of Kho Yai Community, Krasaesin District, Songkhla Province

Nattajidtra Kaewsom¹ Patsarawadee Khianwaree² Sutthiphat Suthaphanitch³
Aruneeraksa⁴ Karn Khajornsuwan⁵ Utai Parinyasutinun⁶

Abstract

This qualitative research aims to study the policy options of Koh Yai community, Krasaesin District, Songkhla Province. The qualitative methods of interview, group discussion, participant and non-participant observation, and exchange groups and learning forums were used as the field data collection tools. The 16 informants consisting of 2 community leaders, 7 villagers, 2 local government officials and 5 academics. Data were also collected from related documents and research reports. Then, the data were analyzed using content analysis and a report was written using analytical description.

The study found that the policy of Koh Yai community focuses on develop the wellbeing of people in the community, which compose of 3 aspects; social, economic and environment, based on both the community capital and the way of life. In addition to the community context, the policy must also consider the problems and needs of people in the community as well.

Keywords: Policy, Process of Policy, Community Development

¹⁻⁵ B.A. Students, Community Studies, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

⁶ Asst. Prof. Dr., Department of Educational Foundation, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

บทนำ

นโยบายสาธารณะมีความสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติเป็นอย่างมาก เพราะส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนทั้งประเทศ โดยรัฐบาลต้องออกนโยบายและนำไปปฏิบัติเพื่อช่วยแก้ไขปัญหา หรือทำให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ส่วนประชาชนเมื่อเห็นว่านโยบายของรัฐบาลมีประโยชน์และตอบสนองต่อความต้องการในการดำเนินชีวิต ก็จะทำให้การสนับสนุนรัฐบาลมากขึ้น (อิงฟ้า สิงห์น้อย และรัฐชาติ ทศนัย, 2561) ทั้งนี้ นโยบายสาธารณะ ไม่ใช่เป็นเพียงแค่การศึกษากิจกรรมที่รัฐบาลเลือกที่จะกระทำหรือไม่กระทำ หากแต่มุ่งเน้นศึกษา สภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปและมีความเป็นพลวัต และเป็นการพัฒนาที่ไม่ได้เป็นไปในทิศทางเดียว หรือที่เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การพัฒนาแบบไม่เส้นตรง” การทำความเข้าใจสภาพการพัฒนาเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาตัดสินใจเลือกแนวทางและกิจกรรมการพัฒนาในมิติต่างๆ ในอนาคตอันจะส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการพัฒนาสังคมและประเทศในภาพรวม (ธนวัฒน์ พิมลจินดา, 2557, น. 6)

จากการกำหนดนโยบายในอดีตที่ผ่านมา ผู้กำหนดนโยบายคือภาครัฐมักจะทำตามโดยอาศัยการตัดสินใจของชนชั้นนำแต่เพียงฝ่ายเดียว ไม่ได้ให้ประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้าร่วมในการกำหนดนโยบายด้วย กอปรกับการจัดนโยบายซึ่งจะแบ่งออกเป็นส่วนกลาง ภูมิภาค และท้องถิ่นที่เชื่อมโยงถึงการทับซ้อนกันของอำนาจหน้าที่แต่ละหน่วยงานภายใต้พื้นที่เดียวกันและฐานคติ และภายใต้สภาพการณ์ที่บริบทและเงื่อนไขทางการบริหารปกครองได้มีการปรับเปลี่ยนไปสู่สภาพการณ์ที่มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากประเด็นปัญหาในเชิงโครงสร้างที่สะท้อนบริบทรอบตัวทางการเมืองและการบริหารของไทย อันมีตัวแสดงหน้าใหม่ นอกเหนือจากภาครัฐมาปฏิสัมพันธ์ในพื้นที่หรือกระบวนการนโยบายหนึ่ง ๆ อีกเป็นจำนวนมาก (วสันต์ เหลืองประภัสร์, 2553, น. 62-64) และมีความสำคัญต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยมีความสำคัญต่อประชาชน ซึ่งนโยบายสาธารณะเป็นผลผลิตของระบบการเมืองที่สอดคล้องต่อความต้องการหรือข้อเรียกร้องของประชาชน และพลังสนับสนุนของประชาชน ซึ่งนักการเมืองเป็นผู้กำหนดนโยบายสาธารณะ เพื่อจัดสรรคุณค่าทางสังคมให้สอดคล้องกับข้อเรียกร้องของประชาชน นักบริหารเป็นผู้นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผล ประสิทธิภาพ รวมทั้งการยอมรับความร่วมมือ ที่สำคัญต้องนำนโยบายที่ดีไปสู่การแก้ปัญหาและความต้องการของประชาชน ทั้งนี้ ความสำเร็จของนโยบายสาธารณะจะขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์วิจัยประเมินนโยบายสาธารณะในการเสนอแนะนโยบายที่ดีกว่าและหนทางเพื่อบรรลุเป้าหมาย และเป็นกระจกส่องให้กับการเมืองไม่มีการทุจริตเชิงนโยบาย (เสนห์ จุ้ยโต, 2552, น. 8-9)

ชุมชนเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา มีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย ทั้งปัจจัยสภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดเด่นของชุมชน อันเอื้อต่อการให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนะนโยบายเดิน-ปั่นจักรยาน สานสัมพันธ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสังคม นโยบายการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมะนาว ซึ่งเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายด้านเศรษฐกิจ และนโยบายแยกก่อนทิ้ง ซึ่งเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งนโยบายเหล่านี้จะช่วยพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนมากขึ้น นอกจากนี้ ชุมชนอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกันก็สามารถนำข้อมูลนี้ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับชุมชนของตนต่อไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายของชุมชนเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา

วิธีการดำเนินงานวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 16 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน ชาวบ้านในชุมชน จำนวน 7 คน เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 2 คน และนักวิชาการ จำนวน 5 คน โดยใช้การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ในที่นี้ผู้วิจัยขอเสนอข้อค้นพบที่น่าสนใจ อันได้แก่ (1) บริบทชุมชน (2) นโยบายของชุมชนเกาะใหญ่ และ (3) ข้อเสนอเชิงนโยบาย รายละเอียดมีดังนี้

บริบทชุมชน

ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา มีสภาพพื้นที่เป็นแหลมที่มีภูเขายื่นติดต่อกับทะเลสาบสงขลา ลักษณะเหมือนเกาะขนาดใหญ่ เป็นพื้นที่ควนเขาและมีพื้นที่ราบบางส่วนของพื้นที่มีสภาพเป็นที่ราบลุ่มมีทุ่งนาสลับกับบ้านเรือน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำ อีกทั้งมีสภาพดินที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีทะเลสาบล้อมรอบทำให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรสัตว์น้ำ และเนื่องจากเป็นพื้นที่ชุ่มน้ำทำให้สภาพพื้นดินในชุมชนสามารถเพาะปลูกพืชผักผลไม้ได้เกือบทุกชนิด ประชาชนส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพทำสวนยางพารา สวนผลไม้ และทำประมงเป็นหลัก ประกอบกับมีการทำธุรกิจต่าง ๆ ด้วย สำหรับอาณาเขตเกาะใหญ่ ทิศเหนือ ใต้ ตะวันตก และตะวันออก จดทะเลสาบสงขลา มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 6,665 คน แยกเป็นชาย 3,280 คน หญิง 3,385 คน จำนวนครัวเรือน 1,944 ครัวเรือน แบ่งเขตการปกครอง เป็น 9 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งบัว หมู่ที่ 2 บ้านอ่าวบัว หมู่ที่ 3 บ้านไร่ หมู่ที่ 4 บ้านแหลมบ่อท่อ หมู่ที่ 5 บ้านยางทอง หมู่ที่ 6 บ้านแหลมหาด หมู่ที่ 7 บ้านเกาะใหญ่ หมู่ที่ 8 บ้านแหลมคูลา และหมู่ที่ 9 บ้านแหลมชัน

สรุปได้ว่า ชุมชนเกาะใหญ่นั้นเป็นชุมชนที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางบกและทางน้ำเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีลักษณะเป็นภูเขาล้อมรอบด้วยทะเลสาบสงขลา ประชาชนในชุมชนก็จะมีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในธรรมชาติเป็นหลักทั้งเกษตรกรรม ประมง และปศุสัตว์ แต่ถึงกระนั้นก็ตามการเป็นอยู่ของผู้คนในชุมชนก็ต้องพึ่งพานโยบายต่างๆของรัฐบาลเพื่อช่วยให้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนและชุมชนด้วย

นโยบายของชุมชนเกาะใหญ่

ในที่นี้หมายถึง (1) นโยบายวิงกระแสดินธุ์-เกาะใหญ่ มินิมาราธอน และ (2) นโยบายปลูกมะนาวจากท่อปูนซีเมนต์ รายละเอียดมีดังนี้

นโยบายวิงกระแสดินธุ์-เกาะใหญ่ มินิมาราธอน ถือเป็นนโยบายสังคม โดยที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาและองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะใหญ่ ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของสุขภาพคนในชุมชนเกาะใหญ่ จึงได้จัดนโยบายนี้ขึ้นเพื่อทำให้คนในชุมชนเห็นถึงประโยชน์ของการออกกำลังกายและรักษาสุขภาพ โดยจัดออกมาเป็นรูปแบบของงานวิ่งรอบเกาะใหญ่ เริ่มจากสนามโรงเรียนวัดทุ่งบัว อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา รวมระยะทาง 10.5 กิโลเมตร หรือที่เรียกว่า “วิ่งมินิมาราธอน” และระยะทาง 4 กิโลเมตร หรือที่เรียกว่า “วิ่งพันรัน” ซึ่งนโยบายวิงกระแสดินธุ์-เกาะใหญ่ มินิมาราธอน ได้รับเสียงตอบรับที่ดีจากผู้เข้าร่วมทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน จนปัจจุบันจัดมาแล้วถึงครั้งที่ 16 การรณรงค์ให้ชาวบ้านหันมาออกกำลังกายนั้นสามารถช่วยบำบัดและลดความเสี่ยงในการเกิดโรคประจำตัวต่างๆ เช่น หัวใจ โรคความดันเลือด โรคเบาหวาน และช่วยลดระดับไขมันในเลือด ทำให้สุขภาพของคนในชุมชนดีขึ้นอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้จะเป็นการใส่ใจสุขภาพของคนในชุมชนแล้ว ในทางเดียวกันยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้กับชุมชนเกาะใหญ่ ทำการประชาสัมพันธ์ให้กับคนภายนอกได้เห็นถึง วิถีชีวิตของคนในชุมชน สถานที่ท่องเที่ยว และของดีประจำชุมชน จนเกิดเป็นการขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจอีกด้วยเช่นกัน

นโยบายปลูกมะนาวจากท่อปูนซีเมนต์ ถือเป็นนโยบายเศรษฐกิจ เนื่องจากชาวบ้านในชุมชนเกาะใหญ่ส่วนใหญ่มีอาชีพทำประมง เลี้ยงสัตว์ และทำสวนยางพาราเป็นหลัก ในช่วงหลังราคายางพาราตกต่ำทำให้เกิดวิกฤตกับชาวบ้านที่ทำสวนยางพารา ทางองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะใหญ่ซึ่งตระหนักถึงความอยู่ดีมีสุขของคนในชุมชน จึงได้มีนโยบายปลูกมะนาวจากท่อปูนซีเมนต์ ซึ่งมะนาวจัดเป็นไม้ผลยืนต้นขนาดเล็กที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจมาก เนื่องจากตลาดมีความต้องการสูง จึงขายได้ราคาดี ยิ่งในช่วงหน้าแล้งราคายิ่งพุ่งสูงมาก เป็นอีกแนวทางเลือกหนึ่งที่ต้องการให้มะนาวสามารถออกนอกฤดู และง่ายต่อการจัดการ เพราะการปลูกมะนาวในท่อปูนซีเมนต์สามารถปลูกให้มีขนาดทรงพุ่มเท่ากับการปลูกในแปลงดินได้ โดยได้มีการมอบท่อปูนซีเมนต์ให้กับคนในชุมชนสำหรับผู้ที่ประสงค์จะปลูกมะนาวในท่อ เพื่อใช้เป็นอาชีพเสริมจากการปลูกยางพารา ซึ่งในปัจจุบันการปลูกมะนาวในท่อปูนซีเมนต์ก็ยังคงมีอยู่ และยังสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน ทั้งนี้ ผู้ใหญ่บ้านและองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะใหญ่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนโครงการดังกล่าวและพัฒนาเป็นอาชีพเสริมให้กับชุมชน

สรุปได้ว่า นโยบายสังคมและนโยบายเศรษฐกิจล้วนเป็นนโยบายที่จัดขึ้นเพื่อชาวบ้านในชุมชนเกาะใหญ่ โดยมีทั้งนโยบายวิงกระแสดินธุ์-เกาะใหญ่ มินิมาราธอน ที่เล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องสุขภาพของคนในชุมชนให้มีสุขภาพที่แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ และนโยบายปลูกมะนาวจากท่อปูนซีเมนต์ เป็นนโยบายที่เล็งเห็นถึงการสร้างอาชีพเสริมให้กับคนในชุมชนรวมไปถึงการแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจที่ปัจจุบันมีความซบเซาลง ให้มีรายได้เสริมมาเลี้ยงครอบครัวได้เพิ่มมากขึ้นจากเดิม

ข้อเสนอเชิงนโยบาย

ในที่นี้หมายถึงข้อเสนอเชิงนโยบาย อันได้แก่ (1) นโยบายเดิน-ปั่นจักรยาน สานสัมพันธ์สิ่งแวดล้อม (2) นโยบายการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมะนาว และ (3) นโยบายแยกก่อนทิ้ง รายละเอียดมีดังนี้

นโยบายเดิน-ปั่นจักรยาน สานสัมพันธ์สิ่งแวดล้อม ถือเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสังคม โดยที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาและองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะใหญ่ มีนโยบายวิงกระแสดิน-เกาะใหญ่ มินิมารารอน ที่มีผลตอบรับเป็นอย่างดี ปัจจุบันโครงการจัดต่อเนื่องมาถึงครั้งที่ 16 หากนำไปสอดคล้องกับนโยบายเดิน-ปั่นจักรยาน สานสัมพันธ์สิ่งแวดล้อม ที่มีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพคนในชุมชน โดยสนับสนุนให้หันมาออกกำลังกายเพื่อป้องกันโรคความดันเลือด โรคเบาหวาน โรคอัมพาต และช่วยลดระดับไขมันในเลือด อนึ่ง การวิงมินิมารารอนอาจไม่ได้ตอบสนองต่อความต้องการออกกำลังกายของทุกคนในชุมชน หากเพิ่มการออกกำลังกายด้วยการเดินและปั่นจักรยาน จะสามารถเติมเต็มช่องว่างตรงนี้ได้ อีกทั้งการเพิ่มกิจกรรมระหว่าง การออกกำลังกายจะช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่ให้เกิดการเบื่อหน่ายได้เช่นกัน ด้วยการสร้างเป็น ภารกิจระหว่างเดินทางจากจุดเริ่มต้นจนถึงเส้นชัย ให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้เก็บขยะรอบเกาะให้ได้มากที่สุด อาจมีรางวัลสำหรับผู้เก็บขยะได้มากที่สุด เป็นการสร้างความสนุกสนานระหว่างเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ ยังเป็นการส่งเสริมทัศนียภาพให้กับชุมชน รวมทั้งยังเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและช่วยประชาสัมพันธ์ให้ผู้คน รู้จักกับชุมชนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นทิวทัศน์อันสวยงามของทะเลสาบสงขลา ความอลังการของแกรนด์แคนยอน เกาะใหญ่ ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความโดดเด่นเป็นอย่างมาก สิ่งเหล่านี้ทำให้คนทั้งภายในและภายนอกชุมชนมองเห็นความสำคัญของบริบทชุมชนมากขึ้น จนเกิดเป็นแรงขับเคลื่อนให้ชุมชนเกิดการพัฒนาตนเองให้ดีกว่าเดิม

นโยบายการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมะนาว ถือเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายด้านเศรษฐกิจที่ ต่อยอดจากสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนมาสร้างให้เกิดรายได้มากขึ้น เป็นการนำพืชผลทางการเกษตรภายในชุมชนมาทำการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์จากมะนาว โดยอาจรับซื้อมะนาวจากชาวบ้านในชุมชน เพราะมะนาวเป็นไม้ผลที่สามารถแปรรูปได้หลากหลายชนิด เช่น มะนาวแช่อิ่ม เปลือกมะนาวเชื่อม เยลลี่มะนาว มะนาวดองเค็ม และที่สำคัญยังเป็นที่ต้องการของท้องตลาดอีกด้วย นอกจากนี้ การแปรรูปผลิตภัณฑ์มะนาวยังช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรผันตัวเอง มาเป็นผู้ประกอบการ เพราะมะนาวเป็นไม้ผลที่มีคุณประโยชน์มาก ทำให้คนในชุมชนมีทางเลือกในการประกอบอาชีพเสริม และเป็นการใช้ทรัพยากรทางธรรมชาติอย่างคุ้มค่าต่อยอดจากสิ่งที่มีในชุมชนมาสร้างให้เกิดประโยชน์ อีกทั้งยังทำให้ผลิตภัณฑ์ในชุมชนเป็นที่รู้จักของคนภายนอกมากขึ้น อีกทั้งสามารถนำเงินที่ได้จากการผลิต มาต่อยอดให้มีสินค้าที่หลากหลายมากขึ้นพร้อมทั้งผลักดันผลิตภัณฑ์การแปรรูปจากมะนาวของชุมชนเกาะใหญ่ ให้ขึ้นไปเป็นสินค้า OTOP ของจังหวัด

นโยบายแยกก่อนทิ้ง ถือเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมที่ยังไม่มีอยู่ในชุมชน ซึ่งการคัดแยกขยะถือว่ามีผลต่อสภาพแวดล้อมในชุมชนเป็นอย่างมาก และมีผลต่อการดำรงชีวิตของคนในชุมชน แต่การจัดการขยะในชุมชนยังเป็นปัญหาที่คนในชุมชนยังขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะอย่างถูกวิธี โดยส่วนใหญ่คนในชุมชนมักจะมีวิธีการจัดการขยะโดยการเผาหรือฝังกลบ ทำให้ส่งผลเสียต่อระบบนิเวศภายในชุมชน เพราะการทิ้งขยะลงในทะเลสาบก็ส่งผลกระทบต่อสัตว์และทะเลในวงกว้าง โดยนโยบายนี้สามารถควบคู่ไปกับ

การสร้างจิตสำนึกในการดูแลสิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติทั้งทางบก-ทางน้ำ การดำรงชีวิตตามอาชีพพื้นฐานของเกาะใหญ่ให้มีทรัพยากรธรรมชาติที่ยั่งยืน ที่สำคัญนโยบายนี้ยังช่วยให้ชาวบ้านได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดแยกขยะอย่างถูกวิธี เพื่อจะช่วยลดการเผาขยะที่ส่งผลกระทบต่อธรรมชาติและอาจมีผลเสียในด้านอื่นๆตามมาด้วย ปัจจัยเหล่านี้จึงเป็นผลกระทบที่มีความรุนแรงมากในโลกปัจจุบัน

สรุปได้ว่า นโยบายเดิน-ปั่นจักรยาน สานสัมพันธ์สิ่งแวดล้อม นโยบายการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมะนาว และนโยบายแยกก่อนทิ้ง ล้วนมีความเกี่ยวข้องกันทั้งหมด เนื่องจากทั้ง 3 นโยบายมีความเกี่ยวข้องกันในเรื่องของการดูแลรักษาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งยังสามารถช่วยให้ชุมชนมีรายได้เข้ามาหมุนเวียน และสามารถช่วยส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นทัศนียภาพของทะเลสาบสงขลาและแกรนด์แคนยอนเกาะใหญ่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าความเกี่ยวข้องกันทั้ง 3 นโยบายนี้สามารถก่อให้เกิดผลประโยชน์กับชุมชนได้เป็นอันมาก

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ชุมชนเกาะใหญ่นั้นอุดมสมบูรณ์เป็นอย่างมากในด้านทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้การดำเนินชีวิตของผู้คนเป็นไปอย่างเรียบง่าย แต่ถึงอย่างไร ชาวบ้านในชุมชนยังต้องพึ่งนโยบายต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตด้วย โดยที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะใหญ่ได้มีนโยบายวิงกระแสดินธุ์-เกาะใหญ่ มินิมาราธอน และนโยบายปลูกมะนาวจากท่อปูนซีเมนต์ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของคนในชุมชน แต่ถ้าหากสอดคล้องไปกับนโยบายเดิน-ปั่นจักรยาน สานสัมพันธ์สิ่งแวดล้อม โดยเป็นการเชิญชวนให้คนทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ได้ออกกำลังกาย พร้อมทั้งดูแลสิ่งแวดล้อมโดยการเก็บขยะข้างถนนไปพร้อมกับการวิ่ง รวมไปถึงนโยบายการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมะนาว นั่นคือ การนำมะนาวที่ปลูกในชุมชนมาผลิตแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน ซึ่งนโยบายเหล่านี้เป็นการต่อยอดมาจากนโยบายเดิม และนโยบายแยกก่อนทิ้ง เป็นนโยบายที่ยังไม่มีในชุมชน แต่เป็นนโยบายที่มีความสำคัญต่อทรัพยากรในชุมชนเป็นการช่วยจัดสรรขยะภายในชุมชนลดการเผาขยะในชุมชนได้อีกด้วย ซึ่งจะเห็นได้ว่าทั้งสามนโยบายเกี่ยวข้องกับสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมที่สามารถก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อชุมชนเกาะใหญ่ได้อย่างครอบคลุม

สรุปและอภิปรายผล

จากข้อค้นพบที่กล่าวมาข้างต้น สามารถนำมาอภิปรายผลในประเด็นต่าง ๆ ที่น่าสนใจ อันได้แก่ (1) นโยบายกับตัวแบบนโยบาย (2) นโยบายกับกระบวนการนโยบาย และ (3) นโยบายกับการพัฒนาชุมชน รายละเอียดมีดังนี้

นโยบายกับตัวแบบนโยบาย

การศึกษาตัวแบบนโยบายสาธารณะของชุมชนเกาะใหญ่นั้นจะต้องใช้ความคิดความเข้าใจเพื่อใช้แนวคิดตามตัวแบบต่าง ๆ เพื่อให้มีข้อมูลพื้นฐานอย่างเพียงพอ ดังที่ Thomas R. Dye (อ้างถึงในอุทัย ปริญญาสุทธิพันธ์, 2561, น. 212) กล่าวว่าการศึกษาตัวแบบของนโยบายสาธารณะจะช่วยทำให้เกิดความเข้าใจนโยบายสาธารณะยิ่งขึ้น โดยตัวแบบหลักที่นิยมใช้ในการศึกษาคือ ตัวแบบสถาบัน ตัวแบบกระบวนการ ตัวแบบกลุ่ม ตัวแบบระบบ ตัวแบบชนชั้นนำ ตัวแบบหลักเหตุผล และตัวแบบส่วนเพิ่มซึ่งไม่เพียงแต่การศึกษาตัวแบบต่างๆของนโยบาย แต่ยังคงศึกษาตัวแบบที่มีความเกี่ยวข้องกับนโยบายที่จัดทำขึ้นภายในชุมชนด้วย

ซึ่งนโยบายส่วนใหญ่เป็นนโยบายที่ต่อยอดปรับเปลี่ยนมาจากนโยบายเดิมซึ่งจะใช้เป็นตัวแบบส่วนเพิ่ม ดังที่ ธีรนัยวัฒน์ รัตนศักดิ์ (2555, น. 27) กล่าวว่าลักษณะสำคัญของตัวแบบส่วนเพิ่มนั้นมองนโยบายว่าเป็นกิจกรรมต่อเนื่องของรัฐบาลที่มีการปรับเปลี่ยนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ตัวแบบนี้เสนอโดยลินด์บลอม กล่าวว่าในโลกของความเป็นจริงนั้นผู้ตัดสินใจไม่ได้ทำการวิเคราะห์อย่างละเอียดรอบคอบ เช่นในตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล จากอดีตว่า ได้ทำอะไรไปบ้าง ในปีต่อไปจะทำอะไรเพิ่มขึ้นอีกเท่าใดจากทรัพยากรที่มีอยู่ ตัวแบบนี้ค่อนข้างอนุรักษ์นิยมในการตัดสินใจมากกว่าเชิงสร้างสรรค์ โดยมีจุดเด่นของตัวแบบส่วนเพิ่มคือ ความง่ายและสะดวกในทางปฏิบัติ เนื่องจากผู้กำหนดนโยบายจะดูเพียงของเดิมในอดีต และพิจารณาว่าจะเพิ่มเติมเล็กน้อยแค่ไหน เพียงใด โดยคำนึงถึงงบประมาณ คน วัสดุอุปกรณ์ และเวลาที่มีอยู่เป็นสำคัญ จากการตัดสินใจดังกล่าวยังมีความเป็นไปได้ทางการเมือง การเงิน การบริหารและทางเทคนิคสูง จุดอ่อนของตัวแบบส่วนเพิ่มคือ การไม่ช่วยพัฒนาความคิดริเริ่มหรือความคิดสร้างสรรค์ผลก็คืองานใหม่ๆ หรือนโยบายใหม่ๆ มักถูกขัดขวางจากผู้ตัดสินใจที่มีความเป็นอนุรักษ์นิยมสูง

เช่นเดียวกับ สุรศักดิ์ ชะมารัมย์ (2559, น. 4-5) ตัวแบบหลักเหตุผลนั้นเป็นนโยบายที่มุ่งเพื่อผลประโยชน์สูงสุดของสังคม โดย “ผลประโยชน์ สูงสุดของสังคม” โดยผู้กำหนดนโยบายต้องรู้ในสิ่งต่างๆคือ

- 1) รู้ความต้องการ หรือปัญหาทั้งหมดของสังคมและรู้ว่าปัญหาหรือความต้องการใดสำคัญมากกว่าน้อยกว่า
- 2) รู้ทางเลือกในการ แก้ปัญหาแต่ละปัญหาว่าจะมีแนวทางเลือกในการแก้ปัญหาที่วิธี 3) รู้ผลของทุกๆทางเลือก
- 4) สามารถคำนวณ ผลประโยชน์ตอบแทนและค่าใช้จ่ายของแต่ละทางเลือกได้ และ 5) เลือกทางเลือกที่มีประสิทธิภาพที่สุด แต่อย่างไรก็ตามตัวแบบเหตุผลมีจุดเด่นที่สำคัญคือ การมีข้อมูลที่สมบูรณ์มีทรัพยากรที่จำเป็นอย่างเพียงพอ จุดอ่อนที่สำคัญคือ โดยทั่วไปไม่มีผลประโยชน์ใดทางสังคมส่วนรวมที่ สามารถตกลงกันได้อย่างแน่นอน หากมีความขัดแย้งกันในเรื่องผลประโยชน์และต้นทุนจำนวนมากจะไม่สามารถ เปรียบเทียบหรือให้น้ำหนักกันได้ ข้อเด่นคือ การมีข้อมูลที่สมบูรณ์มีทรัพยากรที่จำเป็นอย่างเพียงพอ

สรุปได้ว่า นโยบายชุมชนเกาะใหญ่กับนโยบายตัวแบบ ถือว่ามีความสอดคล้องกัน เนื่องจากชุมชนเกาะใหญ่มีการนำนโยบายเดิมที่มีอยู่ในชุมชนมาพัฒนาและต่อยอดให้ตอบสนองกับความต้องการของคนในชุมชนให้มากที่สุด โดยนโยบายเดิน-ปั่นจักรยาน สานสัมพันธ์สิ่งแวดล้อม ที่เป็นตัวแบบส่วนเพิ่มมาจากนโยบายวิ่ง กระแสสินธุ์-เกาะใหญ่ มินิมาราธอน นโยบายการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมะนาว เป็นตัวแบบส่วนเพิ่มมาจากนโยบายปลูกมะนาวจากท่อปูนซีเมนต์ และนโยบายแยกก่อนทิ้ง เป็นนโยบายตัวแบบหลักเหตุผล ที่สำคัญตัวแบบมีทั้งข้อเด่นและข้อด้อย แต่ต้องเลือกให้ถูกวัตถุประสงค์ที่จะนำมาปฏิบัติ

นโยบายกับกระบวนการนโยบาย

การศึกษากระบวนการนโยบายสาธารณะในชุมชนเกาะใหญ่ต้องทำความเข้าใจถึงความคิดของคนในชุมชนเกาะใหญ่ได้อย่างแท้จริง ซึ่งกระบวนการนโยบายสาธารณะมักเริ่มจากการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบาย รายละเอียดดังนี้ การกำหนดนโยบาย เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการนโยบายสาธารณะ ดังที่ เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ (2550, น. 159-168) กล่าวว่าเมื่อกำหนดนโยบายได้แล้วก็จะนำไปสู่การนำนโยบายไปปฏิบัติจริงต่อไป โดยที่การกำหนดนโยบายส่วนใหญ่มักนำนโยบายในอดีตมาเป็นตัวแบบแล้วทำการปรับปรุง ดัดแปลง แก้ไข เพื่อให้เข้ากับบริบทของชุมชนและตอบสนองความต้องการจากเสียงของชุมชนได้อย่างตรงประเด็น โดยเรียกนโยบายเหล่านี้ว่า “ตัวแบบนโยบายสาธารณะ” สอดคล้องกับ

พจนานุกรมเว็บไซต์ (อ่างใน เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, 2551 น. 5) อธิบายว่าการนำนโยบายไปปฏิบัติคือ กระบวนการนำการตัดสินใจของนโยบายหลักที่อยู่ในรูปแบบต่างๆไปปฏิบัติ เช่น นำกฎหมายคำพิพากษาของศาล คำสั่งของฝ่ายบริหาร หรือราชบัญญัติ หรือพระราชกฤษฎีกาตามระบอบรัฐสภา หรือมติของ คณะรัฐมนตรี หรือ รัฐมนตรี ไปปฏิบัติ

เช่นเดียวกับ ธนยวัฒน์ รัตนศักดิ์ (2555, น. 231-261) จำเป็นต้องมีการประเมินผลเพื่อให้ทราบถึง ผลการดำเนินการตามนโยบายว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคประการใดบ้าง โดยที่การประเมินผลนโยบายต้องมีความต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบถึงผลของนโยบายที่แท้จริง ด้วยการใช้วิธีการหรือเทคนิคต่างๆเข้ามาวิเคราะห์ เพื่อวัดผลนโยบายว่าควรจะดำเนินต่อไปหรือไม่ หรือควรที่จะเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่างเพื่อให้นโยบายตอบสนอง ต่อความต้องการของชุมชนมากที่สุด การประเมินผลนโยบายสามารถเกิดขึ้นได้ 3 ทางด้วยกัน คือ การปรับปรุง นโยบาย การเปลี่ยนแปลงนโยบาย และการยุตินโยบาย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับการหาคำตอบว่าตัวแบบส่วนเพิ่มที่ชุมชน เกาะใหญ่นำไปปฏิบัติ นั้น บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้วางไว้มากน้อยเพียงใด

สรุปได้ว่า นโยบายชุมชนเกาะใหญ่มีนโยบายที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญในเรื่องสังคม เศรษฐกิจ และ สิ่งแวดล้อม ที่สำคัญนโยบายต้องมีความสัมพันธ์กับกระบวนการนโยบาย เพราะนโยบายจะสำเร็จตามเป้าหมาย ที่ตั้งไว้ได้จะต้องมีการกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผล ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะต้องรู้ถึงปัญหา ที่ตอบสนองต่อความต้องการของคนในชุมชนให้ตรงตามเป้าหมายที่คนในชุมชนต้องการ

นโยบายกับการพัฒนาชุมชน

จากการศึกษานโยบายชุมชนเกาะใหญ่เป็นเพียงส่วนหนึ่งของแนวทางการพัฒนาชุมชน ไม่เพียงแต่พัฒนาทางด้านสุขภาพเท่านั้น แต่มุ่งเน้นทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ดังที่ พระราชบัญญัติ สุขภาพแห่งชาติ (2550) ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้คนไทยมีความสมบูรณ์ทั้งกาย และใจเอื้อเพื่อแบ่งปันอยู่ร่วมกัน ในสังคมอยู่เย็นเป็นสุข โดยเฉพาะ มาตรา 3 ที่ได้กำหนดความหมายของสุขภาพไว้ว่า “สุขภาพ หมายถึง ภาวะของ มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางปัญญา และทางสังคม เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมอย่างสมดุล ” ดังที่ พิสันต์ ประทานชวโน (2558, น. 2) กล่าวว่า กุญแจสำคัญที่ทำให้ชุมชนนั้นเกิดการพัฒนาความเป็นอยู่ อย่างสม่ำเสมอคือ การที่ชุมชนหรือสังคมเข้ามามีส่วนร่วมกับนโยบายสาธารณะ ผ่านกระบวนการบันไดสามขั้น จนพัฒนาไปสู่การวางแผนนโยบายและการแก้ไขนโยบาย เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของคนในชุมชนเอง มากที่สุด โดยต้องคำนึงถึงบริบทชุมชนและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชนด้วยเช่นกัน ตามหลักการพื้นฐานในการ ให้การศึกษาแก่ประชาชนเพื่อให้สามารถพึ่งตนเองหรือช่วยตนเองได้ในการคิด ตัดสินใจ และดำเนินการแก้ปัญหา ตลอดจนตอบสนองความต้องการของตนเองและส่วนรวม

เช่นเดียวกับ โกวิท พวงงาม (2553, น. 132) การพัฒนาชุมชนคือ การเปลี่ยนแปลง การสร้างสรรค์ปรับปรุงอย่างมีกระบวนการ และเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีโครงสร้างและแบบ หรือมีการกำหนด ทิศทางเป้าหมายที่แน่นอนที่อาจเป็นไปได้ทั้งการกระทำของภาครัฐ และภาคเอกชน หรือเป็นความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐกับเอกชน ทั้งนี้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ให้ดีขึ้น เช่น เศรษฐกิจ การศึกษาเรียนรู้ สุขภาพอนามัย วัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อให้มีความสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ ในขณะเดียวกัน

ยังอาจหมายถึงการเรียนรู้และการดำรงไว้ซึ่งทุนทางสังคมที่ชุมชนมีมาตั้งแต่เดิม คือภูมิปัญญา ระบบนิเวศ ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี ขนบธรรมเนียม ชาติพันธุ์ ศาสนา และภาษาอีกด้วย

สรุปได้ว่า นโยบายชุมชนเกาะใหญ่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาชุมชนอย่างแยกไม่ออก เนื่องจากมีเป้าหมายเดียวกัน นั่นคือ การทำให้ชุมชนเกิดผลประโยชน์มากที่สุด โดยต้องคำนึงถึงความพร้อมในทุกด้าน ทั้งสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เช่นนี้ นโยบายจึงเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาชุมชน การทำให้ชุมชนก้าวไปข้างหน้าไม่ใช่หน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นหน้าที่ของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในทุกภาคส่วน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีจุดประสงค์เดียวกัน คือการทำให้ชุมชนเกาะใหญ่ เป็นชุมชนที่เข้มแข็ง มั่นคง และยั่งยืน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ชุมชนเกาะใหญ่เป็นชุมชนหนึ่งที่มีความอุดมสมบูรณ์ในด้านทรัพยากรธรรมชาติ แต่ถึงอย่างไรก็ตามในการดำเนินชีวิตนั้นยังต้องพึ่งพาอาศัยการใช้นโยบายต่างๆที่รัฐกำหนดขึ้น เพื่อเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นการทำการกิจกรรมต่างๆภายในชุมชน และต้องตอบสนองต่อความต้องการของคนในชุมชนให้ตรงตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีการควบคู่ไปกับการกำหนดตัวแบบนโยบาย การนำกระบวนการนโยบายโดยใช้บันได 3 ขั้น คือ การกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ การประเมินผลนโยบาย และนโยบายกับการพัฒนาชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนได้รับประโยชน์อย่างสูงสุด ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าสิ่งที่กล่าวมาทั้งหมดล้วนเป็นการสร้างประโยชน์ให้แก่ชุมชนในด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมได้อย่างครอบคลุม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

จากสภาพปัญหาหนึ่งขององค์กรชุมชนในกลุ่มประเภทส่งเสริมสุขภาพ เป็นกิจกรรมที่ไม่ตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน โดยที่ชาวบ้านต้องการที่จะมุ่งเน้นและต้องการการสนับสนุนทางเศรษฐกิจ

ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนา

การจัดการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย การพัฒนาชุมชน ควรให้ความสำคัญกับการขับเคลื่อนการพัฒนาที่มีความสอดคล้องกับบริบทของชุมชนอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน โดยดึงศักยภาพของผู้นำที่เกี่ยวข้องมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในฐานะส่วนหนึ่งของชุมชนสำหรับการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนที่จะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

จากผลการศึกษาพบว่านโยบายสาธารณะในชุมชนเกาะใหญ่ อำเภอกะเสสินธุ์ จังหวัดสงขลา มุ่งเน้นให้ความสำคัญหลายด้านคือ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม พบว่านโยบายสาธารณะด้านต่างๆ มุ่งเน้นสำหรับชาวบ้านทุกๆเพศ ทุกๆวัย ดังนั้นจึงควรสนับสนุนนโยบายอย่างจริงจังและต่อเนื่องในด้านงบประมาณและ

การส่งเสริมในด้านอื่นๆ เช่น การจัดการขยะ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะต้องมีการติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบเพื่อให้ดำเนินการเป็นไปอย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

- กุนนที พุ่มสงวน. (2557). สุขภาพและการสร้างเสริมสุขภาพ : บทบาทที่สำคัญของพยาบาล. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 15(2), 10-14.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2553). ธรรมชาติของท้องถิ่น : ว่าด้วยความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*, 18(1), 92-137.
- ธนวัฒน์ พิมลจินดา. (2557). นโยบายสาธารณะ. *หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา*, สืบค้นวันที่ 28 มกราคม 2563, 1-104.
- ธันยวัฒน์ รัตนศักดิ์. (2555). *นโยบายสาธารณะ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: คະนิงนิจการพิมพ์.
- ธันยวัฒน์ รัตนศักดิ์. (2555). *นโยบายสาธารณะ* พิมพ์ครั้งที่ 2 (ฉบับปรับปรุง). เชียงใหม่: คະนิงนิจการพิมพ์.
- พิสันต์ ประทานชวโน. (2553). *การพัฒนาชุมชน*. สืบค้นวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2563. เข้าถึงได้จาก http://www.asc.mcu.ac.th/wp-content/uploads/2016/02/001.-2-.paper_2-75-86.pdf
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2550). *นโยบายสาธารณะ*, กรุงเทพฯ: บพิธิการพิมพ์.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2551). *การนำนโยบายไปปฏิบัติ*, กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- วสันต์ เหลืองประภัสร์. (2553). *การบริหารปกครองกับความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานของรัฐ*. สืบค้นวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2563. เข้าถึงได้จาก http://www.tnrr.in.th/?page=result_search&record_id=50046
- สัญญา เคนาภูมิ และบุรฉัตร จันทร์แดง. (2552). *ตัวแบบทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ*. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 3(1), 95-116.
- สุรศักดิ์ ชะมารัมย์. (2559). *แนวความคิด ตัวแบบ และทฤษฎีนโยบายสาธารณะ*. สืบค้นเมื่อวันที่ 7 กุมภาพันธ์ 2563. เข้าถึงได้จาก https://reru.ac.th/articles/images/vijai_19_09_59.pdf
- เสน่ห์ จุ้ยโต. (2552). *“หน่วยที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ”* ประมวลสาระชุดวิชานโยบายสาธารณะและการบริหารโครงการ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อิงฟ้า สิงห์น้อย และรัฐชาติ ทศนัย. (2561). *นโยบายสาธารณะ: การบริหารและการจัดการภาครัฐ*. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 6(พิเศษ), 610-623.
- อุทัย ปริญาสุทธินันท์. (2561). *การจัดการชุมชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดิเกีย : บทบาท และภาพสะท้อนมิติทางสังคมในประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิม
อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา

DI-KEAR : SOCIAL DIMENSION REFLECTION ON WEDDING TRADITIONS OF THAI MUSLIMS
IN KO YAO DISTRICT, PHANG NGA PROVINCE

นายอิสมัด ดาวเรือง¹ รุ่งรัตน์ ทองสกุล²

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง ดิเกีย : บทบาท และภาพสะท้อนมิติทางสังคมในประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิม อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาท และภาพสะท้อนสังคมของเพลงดิเกียในประเพณีแต่งงานชาวไทยมุสลิม อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา จำนวน 11 เพลง ใช้วิธีการสัมภาษณ์ข้อมูลแบบเจาะจงและการสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ขับร้องเพลงดิเกีย ประชาชนชาวบ้าน เป็นต้น

ผลการศึกษาพบว่า ด้านบทบาทของเพลงดิเกีย พบว่า เพลงดิเกียมีบทบาท 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้ความรู้ ด้านการควบคุมสังคม ด้านการให้ความบันเทิง และด้านการเป็นสื่อมวลชนพื้นบ้าน ซึ่งในปัจจุบันเพลงดิเกียมีบทบาทต่อผู้คนในชุมชนเกาะยาวลดลง และบางส่วนมีการปรับตัว เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป ในส่วนของการสะท้อนภาพลักษณ์สังคมมุสลิม พบว่า เพลงดิเกียแสดงให้เห็นมิติทางสังคม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อ ด้านเศรษฐกิจ ด้านวิถีชีวิต และด้านความรัก เพลงดิเกียในประเพณีแต่งงานสะท้อนถึงภูมิปัญญาผ่านบทบาท และภาพสะท้อนที่มีคุณค่าต่อผู้คน สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความน่าสนใจของวัฒนธรรมชุมชนที่มีคุณค่าที่ควรอนุรักษ์ และสืบทอดเพื่อให้ยังคงดำรงอยู่ต่อไป

คำสำคัญ : ดิเกีย บทบาท ภาพลักษณ์สังคมชาวมุสลิม ประเพณีแต่งงาน ชาวไทยมุสลิม

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาภาษาไทย, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาภาษาไทย, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

บทนำ

“เกาะสามเมือง ลือเลื่องการท่องเที่ยว หนึ่งเดียววังนง มรดกอันดามัน มหัศจรรย์น้ำจืดทะเล” จากคำขวัญของอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา จะเห็นว่าอำเภอเกาะยาวมีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เป็นเกาะ มีเมืองล้อมรอบ 3 เมือง ได้แก่ พังงา ภูเก็ต และกระบี่ มีเกาะบริวาร คือ เกาะกาหลาด เป็นเกาะร้างที่สร้างรายได้มหาศาล และสิ่งที่น่าสนใจคือ แม้เป็นพื้นที่เกาะแต่มีบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ เป็นบ่อน้ำจืดที่อยู่ในทะเลที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของผู้คนมาอย่างยาวนาน ด้วยความเชื่อว่าเป็นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่ขอสิ่งใดจะได้สมดังปรารถนา

อำเภอเกาะยาวเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งธรรมชาติและวัฒนธรรมสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งสร้างความสนใจให้นักท่องเที่ยวเข้าไปชื่นชม และสัมผัสกับความแปลกใหม่ของชุมชน นอกจากนี้เกาะยาวยังมีลักษณะเด่นของความเป็นชุมชนไทยมุสลิม ด้วยประชากรกว่าร้อยละ 99 นับถือศาสนาอิสลาม ทำให้พื้นที่แห่งนี้มีวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับชาวไทยมุสลิม รวมทั้งมีวัฒนธรรมอื่น ๆ ที่โดดเด่นและน่าสนใจ เช่น วิถีชีวิต อาหาร ความเชื่อ พิธีกรรม ประเพณี เป็นต้น (แนะนำเกาะยาว, 2551, หน้า 24)

การแต่งงาน เป็นประเพณีที่เกี่ยวกับชีวิตหรือครอบครัว ซึ่งการแต่งงานของอำเภอเกาะยาวนอกจากเป็นการจัดงานให้สอดคล้องตามหลักศาสนาอิสลามแล้ว ยังมีลักษณะเด่นด้วยการใช้เพลงพื้นบ้าน คือ เพลง ดิเกีย ให้เป็นส่วนหนึ่งในประเพณี โดยมีเนื้อหาของเพลงที่แฝงด้วยแง่คิด ตลอดจนคำสอนต่าง ๆ อย่างน่าสนใจ ดังที่ฉา เรืองสมุทร (2562, สัมภาษณ์) ให้ข้อมูลเพลงดิเกีย ว่า เพลงดิเกียปรากฏอยู่ในพื้นที่อำเภอเกาะยาวมาเป็นเวลานาน การขับร้องเพลงดิเกียประกอบไปด้วยผู้ขับร้อง และนักดนตรี จำนวน 10 – 15 คน โดยเนื้อหาของเพลงเป็นการผูกเรื่องราวจากการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้คน ร้อยเรียงให้น่าสนใจ แฝงด้วยแง่คิด คำสอนสำหรับสอนคู่บ่าวสาว มีการปรับเปลี่ยนจากบทสวดภาษาอาหรับ มาเป็นภาษาไทยถิ่นใต้ที่ทำให้ผู้ฟังเข้าใจง่าย เพื่อสื่อความหมายให้สอดคล้องกับบรรยากาศของงานแต่งงาน นอกจากนี้ ทยา เตชะเสน (2558) ยังกล่าวถึงจุดเด่นของ เพลงดิเกีย ว่า เป็นการสื่อความหมายจากผู้ร้องโดยใช้ภูมิปัญญาในการสอน หรืออบรมสั่งสอนคนในชุมชนท้องถิ่นที่อยู่ร่วมกัน มีการใช้วาทศิลป์มาเป็นภาษาร้อง จนเกิดเป็นคติชนที่สะท้อนเรื่องราวของสังคมให้เข้ามาอยู่ในบทเพลง ทำให้เพลงมีเนื้อหา และความหมายที่ดี ควรแก่การจดจำ ดังเช่นตัวอย่าง เพลง “ฟัง”

ฟังแลพี่น้องจงฟัง ฟังและฟังให้ดีดี	โอ้และวัน แลในวันนี้
สาหยาจะว่า ว่าลาฮูให้ฟัง	ว่าลาฮูแลให้ฟัง ว่าลาฮูแลให้ฟัง
จะขอกล่าวเป็นกลอนลาฮู	แลจะบอกให้รู้บรรดาญาติแลที่นี้
ได้มาว่าในสถานบ้านนี้	ได้โปรดปราณีด้วยความเกรงใจ แลด้วยความเกรงใจ
ถ้าไม่มาแลเห็นว่าจะไม่ได้	ผมรับคำสั่งสาหยาเอาไว้
ถ้าไม่เจ็บไม่ไข้สาหยาก็ต้องมา	
ถ้าไม่มาก็เห็นว่าจะไม่ดี	ผมกลัวไมตรีสาหยาจะขาด
ไอนับถือกันเป็นวงศ์ญาติ	ผมกลัวจะขาด ขาดสมาคม
สาหยาเปรียบเสมือนปลาไหล	ไม่ยาวเท่าใดเปรียบเสมือนนกบินหลา
ท่านอย่าแข่งแลอย่าต่ำ	ท่านอย่านิทา นินทาตามหลัง
บัดตาโรแลเป็นคำและบันโทน	ขอให้ท่านอย่าโลนเพราะเป็นเด็กและยังอ่อน
ยังขัดในคำกลอน	ในการแสดงหนอแต่งเพลงและลาฮู แลแต่งเพลงและลาฮู

นกจอกแลมาคาบหมาก
นกน้อยมาหยิกนกใหญ่

มันกินทั้งรากและมันกินทั้งใบ
นกพันตีไหนมาหยิกนกงัก แลมาหยิกและมาหยิกนกงัก
(เสรี เรืองสมุทร, 2562, สัมภาษณ์)

เพลง “ฟัง” เป็นเพลงพื้นบ้านที่ใช้ขับร้องในพิธีแต่งงานของชาวไทยมุสลิมตำบลเกาะยวน้อย เพลงนี้เป็นบทเพลงแรกที่ใช้ขับร้องตอนขบวนฝ่ายเจ้าบ่าวแห่ขันหมากไปสู่ขอเจ้าสาว โดยเนื้อเพลงเป็นการกล่าวแนะนำตัวของผู้ขับร้อง เนื้อหาของเพลงสะท้อนถึงวิถีชีวิตของชาวมุสลิมที่มีความรัก ความผูกพันทั้งในฐานะญาติมิตร และผองเพื่อนที่นับถือกันเสมือนเครือญาติ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนที่ไม่ว่าจะเป็นผู้ใดก็ตามหากมาอยู่ร่วมกันเป็นสิ่งดีด้วยกันก็พร้อมที่จะช่วยเหลือเกื้อกูล ให้เกียรติซึ่งกันและกันเหมือนพี่น้องเครือญาติด้วยกันทั้งหมด เพลงนี้เป็นการเชิญชวนให้เชื่อฟังคำบอกกล่าวของผู้นำที่ได้เชิญชวนให้แขกเหรื่อหรือผู้คนมาร่วมงานสำคัญ โดยสังคมมุสลิมปลูกฝังให้ทุกคนอยู่ร่วมกันด้วยความอบอุ่น รวมถึงการสร้างเชื่อมั่นต่อผู้นำในกลุ่มชนนั้น ๆ ดังจะเห็นได้จากเนื้อเพลงที่สะท้อนให้เห็นถึงหน้าที่ความเป็นผู้นำที่ต้องเป็นผู้ชี้แนะ หรือกระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ตาม ดังคำว่า “สาหยา” แปลว่า “ตัวฉัน” หรือ “ฉัน” ในที่นี้สื่อถึงผู้นำที่กำลังชี้แจงข้อมูลบางอย่างให้ผู้ตามรับรู้ผ่านคำว่า “พี่น้อง” ที่สื่อถึงความสัมพันธ์อันใกล้ชิดที่มีต่อกันในสังคมมุสลิม พร้อมทั้งมีการนำเสนอคำสอนด้วยการใช้วิธีการสื่อ คือ “ลาฮู” หมายถึง เพลงหรือทำนองเพลงลาฮู สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต ความเชื่อที่บอกเล่าเรื่องราวผ่านเนื้อร้องและทำนองเพลง “ดิเกีย” ร้อยเรียงเป็นทำนองเพื่อให้ผู้ฟังรับรู้ และรับทราบด้วยใจที่รื่นเริงไปกับทำนองเพลง (ฉา เรืองสมุทร, 2562, สัมภาษณ์)

ในอดีตจะพบเห็น และได้ยินการขับร้องเพลงดิเกียในประเพณีแต่งงานของชาวเกาะยวอย่างแพร่หลาย แต่ปัจจุบันผู้ขับร้อง และนักดนตรีที่บรรเลงเพลงดิเกียมีจำนวนลดลง และมีแนวโน้มที่จะหายไป ด้วยสภาพสังคมและวิถีชีวิตของผู้คนที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการที่พื้นที่อำเภอเกาะยว กลายเป็นพื้นที่ชุมชนการท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติเข้าไปท่องเที่ยวตลอดทั้งปี การศึกษาเพลง ดิเกีย ซึ่งเป็นข้อมูลทางคติชนของชุมชนถือเป็นเรื่องสำคัญ และน่าสนใจ เพราะเป็นการศึกษามรดกทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นวิถีการดำเนินชีวิต ความเป็นอยู่ ค่านิยม คติความเชื่อของผู้คนในชุมชนอย่างชัดเจน ดังที่ เสาวลักษณ์ อนันตศาสตร์ (2543) กล่าวถึงความน่าสนใจของคติชนวิทยาว่า “เป็นเรื่องที่นำรู้ น่าสนใจ จูงใจให้ศึกษา เพราะเป็นเรื่องที่แสดงถึงความซับซ้อนและความหลากหลายของจิตใจมนุษย์ซึ่งเป็นสัตว์โลกที่น่าศึกษาค้นคว้าอย่างยิ่ง คติชนเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นความซับซ้อนของวัฒนธรรมมนุษย์ที่เกิดขึ้นตั้งแต่สมัยดั้งเดิมและหลงเหลือมาจนถึงปัจจุบัน” สอดคล้องกับที่ สามารถ จันทร์สุรย์ และกรรณิ อัญชูลี (2545) กล่าวถึงวัฒนธรรม ว่า เป็นความเจริญงอกงามทางความคิด ความเชื่อ ทศนคติ ค่านิยมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนในท้องถิ่น เป็นวิถีชีวิตโดยส่วนรวมของมนุษย์ที่เกิดจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคม และมนุษย์กับธรรมชาติ วัฒนธรรมมีทั้งสาระและรูปแบบที่เป็นระบบความคิด วิธีการ โครงสร้างทางสังคม สถาบัน ตลอดจนจนแบบแผนและทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “ดิเกีย : บทบาท และภาพสะท้อนในประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิม อำเภอเกาะยว จังหวัดพังงา” เพื่อศึกษาบทบาท และภาพสะท้อนของเพลงดิเกียในประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิมที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของผู้คนในช่วงเวลาหนึ่งก่อนที่จะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสสังคม โดยเฉพาะกระแสของความเป็นชุมชนแห่งการท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาบทบาทของเพลงดีเกียในประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิม อำเภอกะยาร จังหวัดพังงา
2. เพื่อศึกษาภาพสะท้อนของเพลงดีเกียในประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิม อำเภอกะยาร จังหวัดพังงา

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ขับร้อง นักดนตรี ผู้ประกอบพิธีกรรมในประเพณีแต่งงาน ผู้นำชุมชน ผู้นำศาสนา ประชาชนชาวบ้านที่มีความรู้เกี่ยวกับประเพณีแต่งงาน และเพลงพื้นบ้าน คู่บ่าวสาวที่แต่งงานโดยใช้เพลงดีเกียเป็นส่วนหนึ่งของการแต่งงาน ตำบลละ 10 คน จำนวน 3 ตำบล รวมผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 30 คน รวมทั้งการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมอย่างใกล้ชิดจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในประเพณีแต่งงานทั้ง 3 ตำบลของอำเภอกะยาร ได้แก่ ตำบลพรุใน ตำบลกะยารใหญ่ และตำบลกะยารน้อย โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นคนในพื้นที่ที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป มีถิ่นกำเนิดและอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอกะยาร รวมทั้งจะต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสมต่อการให้ข้อมูล นอกจากนี้ยังมีการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ให้ข้อมูลรองในกรณีที่มีข้อมูลบางส่วนยังไม่สมบูรณ์ จากนั้นจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามกรอบงานวิจัยของเสนห์ บุญยรักษ์ (2545) ศึกษาเรื่อง “การศึกษาสภาพสังคมจังหวัดพิษณุโลกและคุณค่าเชิงวรรณศิลป์จากบทเพลงพื้นบ้าน” ในด้านภาพสะท้อนสังคม และเรียบเรียงตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้

ผลการศึกษา

เพลงดีเกีย เป็นเพลงพื้นบ้านที่ใช้ในงานแต่งงาน โดยผู้แต่งเรียบเรียงเนื้อร้องให้เชื่อมโยงถึงเรื่องราวของการแต่งงาน แม้ตามธรรมเนียมการแต่งงานหรือการนิเคห์ของชาวมุสลิมในประเทศไทยจะไม่มีดนตรี หรือการร้องเพลงประกอบ แต่สำหรับชาวไทยมุสลิมชุมชนกะยาร หากมีการร้อง และบรรเลงดีเกียในงานแต่งงาน ถือว่าเป็นการได้รับเกียรติอย่างยิ่ง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของเจ้าภาพว่าต้องการให้มีเพลงดีเกียในงานแต่งงานหรือไม่ เพลงดีเกียทุกเพลงมีทำนองที่คล้ายคลึงกัน ไม่เคร่งครัดฉันทลักษณ์ของเนื้อเพลง ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน และเนื้อเพลงมีทั้งขนาดสั้น และยาว

จากการศึกษา “ดีเกีย : บทบาท และภาพสะท้อนในประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิม อำเภอกะยาร จังหวัดพังงา” ผู้วิจัยพบว่ามีเพลงดีเกียที่ใช้ในประเพณีแต่งงาน จำนวน 11 เพลง ได้แก่ เพลงคำสอนอัลละาะห์ เพลงสรรเสริญพระเจ้า เพลงสอนใจ เพลงสอนหญิง เพลงดาใหญ่ (ดีจฎาล) เพลงสอนลูกเมีย เพลงฟัง เพลงไสดาวดวง เพลงเราได้กันใหม่ ๆ เพลงอัลลามมูอาลัยกุม และเพลงประวัตินปี โดยมีผลการศึกษาดังต่อไปนี้

บทบาทของเพลงดีเกียในประเพณีแต่งงาน

จากการศึกษาพบว่าเพลงดีเกียทั้ง 11 เพลง ในประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิม อำเภอกะยาร ทุกเพลงมีบทบาทที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. บทบาทด้านที่เกี่ยวกับการให้ความรู้

เพลงดีเกีย ทั้ง 11 เพลง มีบทบาทที่เกี่ยวกับการให้ความรู้ จากการได้สัมภาษณ์ชาวบ้านผู้ให้ข้อมูล กล่าวถึงบทบาทของเพลงดีเกียต่อชาวไทยมุสลิมอำเภอกะยาร จังหวัดพังงา พบว่า เพลงดีเกียได้ถ่ายทอดความรู้

ทั้งทางตรง และทางอ้อม คือ การทำความเข้าใจในวิถีชีวิตของผู้คน สังคม การดำเนินชีวิตตามหน้าที่ของพลเมือง ในสังคม การเข้าใจธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการปลูกฝังคุณธรรมในการใช้ชีวิตบนพื้นฐานความเชื่อทางศาสนา นำเสนอผ่านเนื้อร้อง และภาพิตคำสอนที่แฝงอยู่ในเนื้อร้อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...ท่านนบีนันท่านมีคำหัด มีข้อบัญญัติทั่วทั้งหญิงชาย คนเราอย่าทำมั่งง่ายคนผู้ชายต้องสอนลูกสอนเมีย ...”

(เพลงสอนลูกเมีย : ฉา เรืองสมุทร, 2562, สัมภาษณ์)

จากเนื้อเพลงข้างต้น แสดงให้เห็นถึงบทบาทที่เกี่ยวกับการให้ความรู้ โดยนำเสนอผ่านบทบาทและหน้าที่ในการครองเรือน ผ่านคำสอนของท่าน “นบี” ซึ่งสื่อถึงศาสดาผู้ประพาศด้วยคำสอนแห่งศาสนาอิสลาม

“เราปฏิบัติตกแต่งที่นอน มึงอย่านอนแลให้สูงกว่าผ้า หมอนที่หนุนหัวแลให้เทียมหัวบ่า มึงอยู่ต้องเอาจอบเอาเสียม ...”

(เพลงสอนหญิง : สุจิต ภิญโญ, 2562, สัมภาษณ์)

จากเนื้อเพลงข้างต้น แสดงให้เห็นถึงบทบาทที่เกี่ยวกับการให้ความรู้เกี่ยวกับการทำหน้าที่ของผู้หญิงที่ต้องทำหน้าที่ภรรยาว่าต้องมีความเคารพต่อสามี แม้แต่การสอนก็ต้องนอนให้อยู่ในระดับต่ำกว่าสามี รวมถึงให้ความรู้ในเรื่องความขยันต่อหน้าที่การงาน

2. บทบาทในการควบคุมสังคม

เพลงที่เกี่ยวข้อง 11 เพลงเป็นเพลงพื้นบ้านที่มีบทบาทในการควบคุมพฤติกรรมในสังคม โดยเนื้อหาสาระในเพลง มีการแนะนำแนวทางการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ควรกระทำและมีความเหมาะสม มีความสำคัญในการเป็นเครื่องเสริมสร้างพลังแห่งจิตใจ ให้มีการเป็นอยู่ที่ดี สอนให้รู้จักการรักใคร่สามัคคีกลมเกลียว เพื่อการประกอบกิจการต่าง ๆ อันดำรงอยู่บนบรรทัดฐานในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...อัลลามแลมูออลัยกุม ขอให้ฮุกุมและตุฮันอาสา ว่าออลัย ลัยกุมสลาม ขอให้ทำตามนบี เรอาอา...”

(เพลงอัลลามูออลัยกุม : ฉา เรืองสมุทร, 2562, สัมภาษณ์)

จากตัวอย่างข้างต้น เนื้อหาของเพลงแสดงให้เห็นถึงการรณรงค์ให้ประพฤติปฏิบัติตามแบบแผนของศาสนาอิสลาม ผ่านการกล่าวอ้างถึงแนวทางของ “นบี” ผู้ซึ่งประพาศด้วยหลักการแห่งศาสนาอิสลาม เป็นบทบาทในการควบคุมสังคมให้ทำความดีโดยที่มีแบบอย่างผ่านเนื้อเพลงที่ว่า “...ขอให้ทำตามนบี เรอาอา...” เป็นต้น

3. บทบาทที่เกี่ยวกับการให้ความบันเทิง

เพลงที่เกี่ยวข้อง เป็นเพลงที่ใช้ในประเพณีแต่งงานที่เป็นงานมงคล เพลงทั้ง 11 เพลงนอกจากจะสอดแทรกคำสอนแล้วจึงมีความบันเทิงแฝงอยู่ แต่มีเพลงจำนวน 5 เพลง ที่มุ่งเน้นความบันเทิงเป็นหลัก ได้แก่เพลงฟัง

เพลงโสดาดวง เพลงเชิญบัวเข้าห้อง เพลงอัลลามูออลัยกุม และเพลงเราได้กันใหม่ ๆ โดยเนื้อหา รวมถึงท่วงทำนองของเพลงดังกล่าวช่วยให้เกิดความสนุกสนาน รื่นเริงแก่กลุ่มคนในสังคม ทั้งผู้ร้อง ผู้รับฟัง และผู้ชมได้ผ่อนคลายความเครียด อีกทั้งยังเป็นสื่อในการเล่าเรื่องราวของสังคมด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย สนุกสนาน สร้างความน่าสนใจผ่านการร้อยเรียงเป็นบทเพลงที่มีเสียงขับร้อง ท่วงทำนอง จังหวะ และคำที่สื่อความหมายถึงอารมณ์และความรู้สึกได้อย่างเปลิดเพลิน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...จะขอกล่าวแลเป็นกลอนแลลาฮู และจะบอกแลให้รู้บรรดาญาติในที่นี้...”

(เพลงฟัง : เสรี เรืองสมุทร, 2562, สัมภาษณ์)

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า “ลาฮู” มีการให้ความหมายจากปราชญ์ชาวบ้านว่า หมายถึง การอ่านกลอนที่ใส่ทำนองเพื่อให้เกิดความไพเราะ ช่วยเพิ่มอรรถรสในการขับร้องเป็นเพลง และถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ สร้างความน่าสนใจ เกิดความสนุกสนานทั้งในกลุ่มผู้ขับร้อง และผู้ฟัง

“โสดาดวงแล้วจะปวงระกำ ตัวพี่ชอกเข้าไปเสียแล้วหรือน้อง (ซ้ำ) วันนี้ตัวพี่เป็นร้อง ลั่น เสน ลั่น ลั่น (ซ้ำ) โอ้แม่ทองเอวกลม ลา ลา ลา ล้า ลั่น”

(เพลงโสดาดวง : ก้อเส็น ดาวเรือง, 2562, สัมภาษณ์)

จากตัวอย่างข้างต้น เนื้อเพลงสื่อเนื้อหาในเชิงตัดพ้อ แต่แฝงด้วยความสนุกสนาน เป็นการโอ้อวดระหว่างชายหญิง สร้างความสนุกสนานเปลิดเพลินให้แก่ผู้ฟังได้เป็นอย่างดี

4. บทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนพื้นบ้าน

เพลงดีเกีย มีบทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนพื้นบ้านในการเป็นกระบอกเสียง กระจายข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ให้ผู้คนในชุมชนทราบถึงกิจกรรมและการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อีกทั้งยังเป็นสื่อดึงดูดให้ผู้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน โดยเฉพาะในประเพณีแต่งงาน ซึ่งนอกจากการสั่งสอนคู่บ่าวสาวแล้วยังสอนผู้เข้าร่วมในประเพณีด้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...วันนี้และเป็นวันอะไร ตุลาบัยจึงได้มาทางนี้ จะขอลถามและหนดไมตรีว่าเขาทำหนูหรือ ว่าทำไหรแหนะเปิดหรือว่าแหนะไก่อแหนะควายตัวใหญ่ ในงานมงคลเผยแพร่แลการกุศลสร้างพลเมืองขึ้นให้มากมาย...”

(เพลงโสดาดวง : ก้อเส็น ดาวเรือง, 2562, สัมภาษณ์)

จากตัวอย่างข้างต้น เนื้อหาของเพลงแสดงให้เห็นถึงบริบทของการรวมตัวของผู้คนในชุมชน ผ่านการบอกกล่าว ว่า “...วันนี้และเป็นวันอะไร ตุลาบัยจึงได้มาทางนี้...” และระบุชื่อกลุ่มคนอันเป็นผู้นำการประกอบศาสนกิจ นำเสนอผ่านคำว่า “ตุลาบัย” ซึ่งหมายถึงผู้เรียนรู้ในเรื่องศาสนา ที่มารวมตัวกันเพื่องานการกุศล

อย่างไรก็ตามด้วยสภาพของชุมชนเกาะยาวที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยปัจจัยต่าง ๆ เช่น ปัจจัยด้านสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา วัฒนธรรม เป็นต้น ส่งผลให้บทบาทของเพลงดีเกียที่ใช้ในประเพณีแต่งงานมีการปรับเปลี่ยนไปและลดบทบาทลง ด้วยสภาพความเป็นชุมชนซึ่งเป็นที่น่าสนใจของนักท่องเที่ยว การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตทำให้ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนลดลง การศึกษาที่ทำให้คนหนุ่มสาวต้องไปอาศัยอยู่ต่างถิ่นทำให้รับวัฒนธรรมสมัยใหม่เข้ามา เป็นต้น และจากการที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล ผู้ที่มีความรู้ในการให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นผู้สูงวัยที่อาจหลงลืมทำให้ข้อมูลบางอย่างที่เคยทำ หรือเคยมีขาดหายไป นอกจากนี้ยังมีการปรับแต่งเนื้อหาของเพลงดีเกียบางส่วนให้เข้ากับยุคสมัย เช่น มีการปรับเปลี่ยนชื่อเพลงให้เรียกง่ายขึ้น มีการนำเนื้อร้องมาเป็นชื่อเพลง มีการนำชื่อสินค้าที่ปรากฏ และเป็นที่ยอมรับในปัจจุบันมาเพิ่มเติมในเนื้อเพลง เป็นต้น ส่วนเนื้อหาสาระสำคัญยังคงมีลักษณะ และสื่อความหมายโดยยังคงยึดมั่นในเจตนาเดิม ทั้งการสรรเสริญศาสนาของศาสนาอิสลาม การสอนคู่บ่าวสาว การสอนการใช้ชีวิตคู่ การครองเรือน รวมถึงการบอกเล่าวิถีชีวิตของผู้คน สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของเพลงดีเกียที่เป็นสื่อพื้นบ้านที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีของผู้คน สร้างความบันเทิงทั้งผู้ขับร้อง ผู้บรรเลง รวมถึงผู้ฟัง โดยเฉพาะคู่บ่าวสาวที่ถือว่าได้รับเกียรติอย่างยิ่งด้วย อย่างไรก็ตามด้วยสภาพของสื่อสมัยใหม่ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ที่เข้ามารุกกล้าในทุกพื้นที่อย่างรวดเร็ว ทำให้ความสนใจในสื่อพื้นบ้านประเภทดีเกียลดลง แต่ก็มีหน่วยงาน ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านให้ความสนใจที่จะอนุรักษ์ สืบสานให้เพลงดีเกียยังคงอยู่ และสามารถนำเสนอแก่ผู้มาเยือน ดังจะเห็นว่าชุมชนสามารถสถิติการขับร้องเพลงดีเกียในงานแต่งงานที่จัดแสดงขึ้นเพื่อให้ผู้มาเยือนได้ศึกษาเรียนรู้ ถือเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมพื้นบ้านที่เป็นเอกลักษณ์ และน่าสนใจของชุมชนได้อีกช่องทางหนึ่ง

ภาพสะท้อนของเพลงดีเกียในประเพณีแต่งงาน

ภาพสะท้อน เป็นสิ่งที่สื่อให้เห็นถึงการถ่ายทอดความหมายอันมาจากบรรทัดฐานการดำเนินชีวิต ทั้งสิ่งที่จับต้องได้ และไม่สามารถจับต้องได้ จากการศึกษพบว่าเพลงดีเกียทั้ง 11 เพลง ในประเพณีแต่งงานของชาวมุสลิม อำเภอเกาะยาว ปรากฏภาพสะท้อน ดังต่อไปนี้

1. ภาพสะท้อนด้านความเชื่อ

ภาพสะท้อนด้านความเชื่อ คือ การสื่อให้เห็นถึงระบบสัญลักษณ์ที่ให้ความหมายแก่สิ่งรอบตัว มีพลังอำนาจที่สามารถสร้างศรัทธา เร้าอารมณ์ความรู้สึกของคนโดยการให้สัจธรรมเกี่ยวกับชีวิต ความเชื่อในหลักธรรมของศาสนา ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และความเชื่อในสิ่งที่มีอำนาจเหนือมนุษย์ พบจำนวน 8 เพลง ได้แก่ เพลงคำสอนอัลเลาะห์ เพลงสรรเสริญพระเจ้า เพลงสอนใจ เพลงดาใหญ่ (ดัจญาล) เพลงสอนลูกเมีย เพลงประวัติ-นบี เพลงฟัง และเพลงโสดาตวง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...คำปราศรัยที่ผมได้กล่าวมา อย่าได้พลาดพลังวันหนึ่งหาเวลา ให้ถือศีลอด อัลเลาะห์ได้จัดในวันโลกหน้า ...”

(เพลงคำสอนอัลเลาะห์, ฉา เริงสมุทร, 2562, สัมภาษณ์)

จากเนื้อเพลงข้างต้น สะท้อนความเชื่อที่กล่าวถึงหลักศรัทธาและหลักปฏิบัติในศาสนาอิสลาม และการสรรเสริญอัลเลาะห์หรือพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของสากลโลก เนื้อเพลงระบุถึงข้อปฏิบัติในศาสนา คือการ “ให้ถือศีลอด”

เป็นการอดอาหารในเวลากลางวันและประพฤติตนให้อยู่ในกรอบแห่งการปฏิบัติ การละเว้นในสิ่งที่พึงกำหนด เป็นระยะเวลา ๑ เดือน ซึ่งเป็นศาสนกิจหนึ่งของชาวมุสลิม รวมไปถึงความเชื่อในการเป็นอยู่ของโลกนี้ และโลกหน้า การปฏิบัติตนตามศาสนบัญญัติเพื่อการแสวงหาผลบุญส่งผลไปยังโลกหน้าซึ่งเป็นความเชื่อในศาสนาอิสลามเช่นกัน

2. ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ

ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ คือ การสื่อถึงพฤติกรรมและการแลกเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ อันมีปัจจัยเป็นสื่อกลาง ในการแสดงคุณค่าทางสิ่งนั้น ๆ ให้ความเท่าเทียมกัน เป็นพฤติกรรมที่กระทำจนกลายเป็นที่ยอมรับของบุคคล ในสังคม และยึดถือปฏิบัติให้เป็นไปในทางเดียวกัน รวมไปถึงการถือครองกรรมสิทธิ์อันแสดงออกถึงฐานะ ความนิยม ความสามารถในการซื้อขายให้ได้ผลลัพธ์คือกำไรและขาดทุน จากการศึกษาเพลงที่เกี่ยวข้อง ปรากฏเพลงที่มี ภาพสะท้อนด้านเศรษฐกิจ จำนวน 1 เพลง ได้แก่ เพลงโสดาดวง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...ซักบาทนั้นแหละไม่ขาดทุน เอาแต่ส่วนบุญและคุณแม่ค้า...”

(เพลงโสดาดวง : ก้อเส้น ดาวเรือง, 2562, สัมภาษณ์)

จากเนื้อเพลงข้างต้น สะท้อนให้เห็นพฤติกรรมของผู้คนที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขาย เกี่ยวกับรายได้ กำไร ขาดทุน เป็นภาพสะท้อนทางเศรษฐกิจ สื่อผ่านคำว่า “แม่ค้า” และ “ขาดทุน” และการกล่าวถึงสื่อกลางในการ แลกเปลี่ยนสิ่งของ โดยนำเสนอเป็นจำนวนหรือค่าของปัจจัย เรียกว่า เงิน มีหน่วยเป็นบาท ผ่านคำว่า “ซักบาท” แสดงให้เห็นว่าชาวไทยมุสลิมอำเภอกะยารูจักและเข้าใจในเรื่องของการค้าขาย บทบาทในอาชีพค้าขายเพื่อการ แสวงหาผลกำไรอันสมควร ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่จะใช้เป็นปัจจัยหลักในการดำรงชีวิต

3. ภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิต

ภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิต คือ การสื่อให้เห็นถึงแบบแผน พฤติกรรม การดำเนินชีวิตของผู้คนที่มี ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอันเป็นที่ตั้งถิ่นฐานในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น การประกอบอาชีพ การคมนาคมขนส่งที่แสดง ถึงการใช้ชีวิต จากการศึกษาเพลงที่เกี่ยวข้อง ปรากฏเพลงที่มีภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิตจำนวน 3 เพลง ได้แก่ เพลงเราได้- กันใหม่ ๆ เพลงฟัง และเพลงอัลลามมูออลัยกุม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...เราได้กันแล้วอยู่กับให้ดีดี มีงอย่าทุบอย่าตี อย่าแข่งอย่าด่า เราเฝ้ากาดกันทำมาหากิน อยู่หน้าแผ่นดิน เราทำไรทำนา...”

(เพลงอัลลามมูออลัยกุม : ฉา เริงสมุทร, 2562, สัมภาษณ์)

จากเนื้อเพลงข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิต ผ่านการนำเสนอความเป็นอยู่ของคู่ครอง สามี ภรรยาที่ช่วยกันทำมาหากินด้วยการทำเกษตรกรรม คือ การทำไรทำนา ในข้อความที่ว่า “อยู่หน้าแผ่นดินเรา ทำไรทำนา” นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงการใช้ชีวิตที่อยู่อย่างเรียบง่าย ใช้ทรัพยากรที่มีให้เกิดประโยชน์ เป็นการหาเลี้ยงชีพเพื่อดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานของความพอประมาณ และพอเพียง

4. ภาพสะท้อนด้านความรัก

ภาพสะท้อนด้านความรัก คือ การสื่อให้เห็นถึงความรักที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลที่มีความเกี่ยวเนื่องกัน ทั้งในสถาบันที่เรียกว่าครอบครัว เครือญาติ และความสัมพันธ์ในระดับที่กว้างขึ้น เกี่ยวข้องกันในการเป็นอยู่ การให้เกียรติ เคารพนับถือ ความสัมพันธ์ระหว่างสถานะ เช่น บิดา มารดา สามี ภรรยา บุตร ความเป็นพี่น้อง ญาติมิตร ผู้มีพระคุณ เป็นต้น สะท้อนให้เห็นถึงความรักความผูกพันที่มีให้แก่กันและกัน จากการศึกษาเพลงดิเกีย ปรากฏเพลงที่มีภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิตจำนวน 5 เพลง ได้แก่ เพลงสรรเสริญพระเจ้า เพลงสอนหญิง เพลงสอนลูกเมีย เพลงเราได้กันใหม่ ๆ และเพลงดิเกียอัลลามมูออลัยกุม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“...และพ่อแม่ของเรา และพ่อเกิดหัวรั้งขาตัวเราอยู่ บนคุณยา ได้ป้อนข้าวอาบน้ำทุกเวลา ได้พิทักษ์รักษา จงรู้ความ...”

(เพลงสรรเสริญพระเจ้า : ก้อเดช เริงสมุทร, 2562, สัมภาษณ์)

จากเนื้อเพลงข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความรักของพ่อแม่ผู้ให้กำเนิด คอยเลี้ยงดูพุ่มพัก ป้อนข้าวป้อนน้ำ ให้กับผู้เป็นลูกมาตั้งแต่เล็กจนโต เนื้อเพลงยังสื่อให้เห็นถึงความสำคัญของการตอบแทนบุญคุณผู้ให้กำเนิด การปรนนิบัติ ดูแลรักษาพ่อแม่ของตน เป็นการสื่อถึงความรักระหว่างบุคคลที่มีความสัมพันธ์กันในสายเลือด ส่งผลไปยังการปลูกฝังให้ผู้เป็นลูกทำหน้าที่ที่สำคัญคือความกตัญญูต่อบุพการี

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษา “ดิเกีย : บทบาท และภาพสะท้อนในประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิม อำเภอกะเยาว จังหวัดพังงา” ในด้านบทบาทของเพลงดิเกีย พบว่าเพลงดิเกียมีบทบาท 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้ความรู้ ด้านการควบคุมสังคม ด้านการให้ความบันเทิง และด้านการเป็นสื่อมวลชนพื้นบ้าน โดยพบว่าเพลงดิเกียมีบทบาทต่อผู้คน ในชุมชนเกาะยาวลดลง และบางส่วนมีการปรับเปลี่ยน ทั้งนี้เพราะวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับการศึกษาของ นาฏอนงค์ พวงสมบัติ (2561) ที่ศึกษาเรื่อง “บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชนชุมชุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา” พบว่าบทบาทของเพลงพื้นบ้านต่อเยาวชนใน 4 ด้านเช่นเดียวกัน เพียงแต่แตกต่างกัน ในเนื้อหาสาระของบทบาทดังกล่าว ทั้งนี้เพราะชุมชนไทยมุสลิมอำเภอกะเยาวบทบาทของเพลงดิเกียอยู่ภายใต้หลักการทางศาสนาอิสลาม

ด้านภาพสะท้อนของเพลงดิเกีย พบว่า เพลงดิเกียมีภาพสะท้อน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความเชื่อ ด้านเศรษฐกิจ ด้านวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และด้านความรัก แต่ละด้านแสดงให้เห็นถึงเรื่องราว แนวคิด ขนบนิยมของชาวไทยมุสลิม อำเภอกะเยาว จังหวัดพังงา สอดคล้องกับการศึกษาของ พิเชฐ สีตะพงษ์ (2557) ที่ศึกษาเรื่อง ภาพสะท้อนผ่านเพลงขับสายแปง : กรณีศึกษาบ้านสะแกราย ตำบลดอนยายหอม อำเภอมือง จังหวัดนครปฐม โดยพบว่าเพลงขับสายแปงสะท้อนเรื่องราวทางวัฒนธรรมของชุมชน เช่น ความเชื่อ สภาพสังคม ประเพณี เป็นต้น

จากสภาพความเป็นชุมชนมุสลิมของอำเภอกะเยาว ทำให้เพลงดิเกียที่เป็นส่วนหนึ่งของประเพณีแต่งงาน ยึดโยงกับหลักการทางศาสนาสอดคล้องกับที่ ชูศักดิ์ วิทยานัก (2561) กล่าวว่า ศาสนาทำหน้าที่ดำรงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมกายภาพ เป็นส่วนหนึ่งของการปรับตัวของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับที่ อคิน รพีพัฒน์ (2551) กล่าวถึงพิธีการต่าง ๆ ว่า เป็นพฤติกรรมที่สร้างเสริมความเชื่อมั่นในความคิดทางศาสนา

เพิ่มความลึกซึ้ง และพยายามสร้างรัศมีของความเป็นจริง จนนำไปสู่ความศรัทธาในพิธีกรรมโลกที่เป็นจริงกับโลกแห่งจินตนาการผสมผสานเป็นโลกเดียวกัน การปฏิบัติศาสนกิจทำให้ความเชื่อทางศาสนาปรากฏขึ้นในระนาบของมนุษย์ หรือเรียกว่า “การแสดงทางวัฒนธรรม”

เพลงพื้นบ้านประเภทตลกในประเพณีแต่งงานของชาวไทยมุสลิม อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา มีคุณค่าที่สะท้อนถึงภูมิปัญญาของผู้คนในชุมชน ที่มีการสืบทอด ส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่นบนพื้นที่ของความเป็นชุมชน การท่องเที่ยว จึงสามารถนำเสนอให้เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวได้ ดังที่ อาจารย์ รุ่งเจริญ (2556) ศึกษาเรื่อง “การใช้เอกลักษณ์จากศิลปะการแสดงพื้นบ้านเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี” เพื่อหาแนวทางการใช้เอกลักษณ์จากศิลปะการแสดงพื้นบ้านส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม แก่จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการช่วยเพิ่มศักยภาพทางการท่องเที่ยวให้แก่การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประจำจังหวัดสุพรรณบุรีได้ โดยมีการนำ “เพลงอีแซว” ให้เข้ามามีบทบาท และช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับการท่องเที่ยว แต่เนื่องจากชุมชนเกาะยาวเป็นชุมชนชาวไทยมุสลิม ดังนั้นหากมีการนำเสนอเพื่อการท่องเที่ยวจำเป็นต้องรักษาวิถีทางความเชื่อของศาสนาอิสลามไว้ด้วย

อย่างไรก็ตามเพลงตลกในประเพณีแต่งงานสะท้อนถึงภูมิปัญญาผ่านบทบาท และภาพสะท้อนที่มีคุณค่าหลายประการ เช่น คำสอนให้ยึดมั่นตามคำสอนของศาสดาที่นำไปสู่การคิดดี และทำดี หลักการใช้ชีวิตคู่ ข้อควรปฏิบัติของผู้หญิงที่ทำหน้าที่เป็นภรรยา เป็นต้น รวมถึงสะท้อนถึงสภาพของวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชนเกาะยาว ความเชื่อ การปกครอง เศรษฐกิจ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงความน่าสนใจของวัฒนธรรมชุมชนที่มีคุณค่าทั้งทางตรง และทางอ้อม

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการฝ่ายจัดทำหนังสือแนะนำเกาะยาว. (2551). *แนะนำเกาะยาว*.
 ชุศักดิ์ วิทยาภัก. (2561). *นิเวศวิทยามุสลิม : การศึกษาสิ่งแวดล้อมในมิติสังคมและวัฒนธรรม*.
 ศูนย์บริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
 ทยา เตชะเสน. (2558). รายงานวิจัย การศึกษาและอนุรักษ์ “เพลงตลก” ในวัฒนธรรมชาวมุสลิม
 ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม
 แห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
 นาฏอนงค์ พวงสมบัติ. (2561). บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมชนมุสลิมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียน
 เพชรบูรณ์วิทยา. *วิจิตรวรรณสาร*. 2(1), 41-57.
 พิเชฐ สีตะพงศ์. (2557). ภาพสะท้อนผ่านเพลงขับสายแปง : กรณีศึกษาบ้านสะแกราย ตำบล
 ดอนยายหอม อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*. 33(2), 92-113.
 สามารถ จันทร์สุรย์ และกรรณี อัญชูลี. (2545). *หนังสือประเพณีไทยในปัจจุบัน*. กรุงเทพฯ :
 โรงพิมพ์อักษรไทย.
 เสาวลักษณ์ อนันตศานต์. (2543). *ทฤษฎีคติชนและวิธีการศึกษา*. กรุงเทพฯ : รามคำแหง.
 เสน่ห์ บุญรักษ. (2545). *การศึกษาสภาพสังคมจังหวัดพิษณุโลกและคุณค่าเชิงวรรณศิลป์จากบทเพลง
 พื้นบ้าน*. สถาบันราชภัฏพิบูลสงคราม.

- อคิน รพีพัฒน์. (2551). **วัฒนธรรมคือความหมาย ทฤษฎีและวิธีการของคลิฟฟอร์ด เกียร์ซ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.
- อาจารย์ รุ่งเจริญ. (2556). **การใช้เอกลักษณ์จากศิลปะการแสดงพื้นบ้านเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัมภาษณ์

- ก้อเดช เริงสมุทร, ครู ผู้เก็บรวบรวมเพลงดีเกีย. (2562). สัมภาษณ์เรื่องเพลงดีเกีย. สัมภาษณ์เมื่อ 2562, 10 สิงหาคม.
- ก้อเส้น ดาวเรือง. สมาชิกในคณะดีเกีย. (2562). สัมภาษณ์เรื่องเพลงดีเกีย การปรับเปลี่ยน. สัมภาษณ์เมื่อ 2562, 12 สิงหาคม.
- ฉา เริงสมุทร, ผู้นำศาสนา. (2562). สัมภาษณ์เรื่องประเพณีการแต่งงาน. สัมภาษณ์เมื่อ 2562, 12 สิงหาคม.
- เดชา เริงสมุทร, ผู้นำศาสนา. (2562). สัมภาษณ์เรื่องประเพณีการแต่งงาน. สัมภาษณ์เมื่อ 2562, 13 สิงหาคม.
- สู่อิต ภิญโญ, ผู้นำศาสนา. (2562). สัมภาษณ์เรื่องประเพณีการแต่งงาน. สัมภาษณ์เมื่อ 2562, 30 สิงหาคม.
- เสรี เริงสมุทร, ปราชญ์ชาวบ้าน. (2562). สัมภาษณ์เรื่องพิธีกรรม และการเปลี่ยนแปลงของพิธีกรรม. สัมภาษณ์เมื่อ 2562, 10 สิงหาคม.

ทำข้ามฮาล์ฟมารารอน : ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการเสริมสร้างสุขภาวะชุมชน

อินย์ชนก พุฒทวี¹ ปาโลนี ศรีชัย² ศศิณูช คงช่วย³
ภัทรเกียรติ แสงโสภา⁴ ฐานันดร ไชรัสวรรณ⁵
พฤตชาติ วโรทัยพัฒนพงษ์⁶ และอุทัย ปริญญาสุทธีรัตน์⁷

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการเสริมสร้างสุขภาวะชุมชนทำข้ามอำเภอขนาดใหญ่ จังหวัดสงขลาใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 26 คน ประกอบด้วย นักวิ่งสมัครเล่น จำนวน 6 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คนชาวบ้านในชุมชน จำนวน 7 คนเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน และนักวิชาการ จำนวน 3 คน ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา พบว่า ทำข้ามฮาล์ฟมารารอนประกอบด้วยระยะทางวิ่ง 3 ระยะทาง คือ 6.5 กิโลเมตร 10.5 กิโลเมตร และ 21.1 กิโลเมตร ถือเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการเสริมสร้างสุขภาวะชุมชนไม่เพียงเท่านั้น ทำข้ามฮาล์ฟมารารอนยังจะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ซึ่งจะก่อให้เกิดการกระจายรายได้ให้คนในชุมชน รวมไปถึงการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนอีกด้วย อันถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ : ข้อเสนอเชิงนโยบาย, สุขภาวะชุมชน, ฮาล์ฟมารารอน

¹⁻⁶ นักศึกษาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาชุมชนศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

⁷ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Thakham Half-Marathon: Policy Option to Improve the Community Wellbeing

Thanchanok Puttawee¹ Palinee Srichai² Sasinut Khongchouy³
 Phattarakeat Sangsopa⁴ Tharnundorn Saisuwan⁵
 Prukthichat Warothaipatthanapong⁶ Utai Parinyasutinun⁷

Abstract

This qualitative research aims to study the policy option to improve the wellbeing of Thakham community, Hat Yai District, Songkhla Province. The qualitative methods of interview, group discussion, participant and non-participant observation were used as the field data collection tools. The 26 informants consisting of 6 amateur runners, 5 community leaders, 7 villagers, 5 local government officials and 3 academics. Data were also collected from related documents and research reports. Then, the data were analyzed using content analysis and a report was written using analytical description.

The study found that Thakham half-marathon consisting of 3 running distances; 6.5 kilometers, 10.5 kilometers and 21.1 kilometers, which considered a policy option to improve community wellbeing. In addition, Thakham half-marathon will also help promote sport tourism, which will cause the distribution of income for people in the community including stimulating the community economy as well. The aforementioned is considered an important foundation of sustainable and strong community development.

Keywords: Policy Option, Community Wellbeing, Half Marathon

¹⁻⁶B.A. Students, Community Studies, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

⁷Asst. Prof. Dr., Department of Educational Foundation, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

บทนำ

การเดิน-วิ่ง เป็นกิจกรรมการออกกำลังกายประเภทหนึ่งที่มีความนิยมในปัจจุบัน โดยในปี พ.ศ. 2545 ชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพทั่วทั้งประเทศไทยได้รวมตัวกันให้กำเนิด “สมาพันธ์ชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพ-ไทย” เพื่อทำหน้าที่ในการประสานชมรมเดิน-วิ่งทั่วทั้งประเทศในการร่วมมือร่วมใจกันสร้างและพัฒนากิจกรรมสำหรับนักวิ่งและวงการวิ่งไทย โดยมีเครือข่ายของสมาพันธ์ในทุกภาคทุกชมรมของประเทศไทยเป็นหลักในการจัดกิจกรรม และมีกิจกรรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพทั่วทั้งประเทศที่สมาพันธ์ชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพไทยให้การสนับสนุนมากกว่า 500 งานต่อปี (ณรงค์ เทียมเมฆ, 2559, น.6) ทั้งนี้การวิ่งมาราธอนสามารถแบ่งออกเป็นประเภทต่าง ๆ ได้แก่ “ฟันรัน” (fun run) หรือที่เรียกกันว่า เดินวิ่งเพื่อการกุศล ระยะทาง 3-5 กิโลเมตร เหมาะสำหรับผู้ที่เริ่มต้นออกกำลังกาย ผู้วิ่ง จะรู้สึกสนุกสนาน เพราะมีเพื่อนร่วมเดินวิ่งจำนวนมาก ประเภทที่สอง “มินิมาราธอน” (mini marathon) ระยะทาง 10.5 กิโลเมตร เป็นระยะทางที่นักวิ่งเพื่อสุขภาพนิยมกันมาก เพราะระยะทาง ไม่มาก ไม่น้อยจนเกินไป เหมาะสำหรับวิ่งเพื่อออกกำลังกาย ประเภทที่สาม “ฮาล์ฟ มาราธอน” (half marathon) ระยะทาง 21 กิโลเมตร ซึ่งผู้วิ่งควรผ่านการฝึกซ้อมมาก่อน เพื่อป้องกันการบาดเจ็บ ประเภทที่สี่ “มาราธอน” ระยะทาง 42.195 กิโลเมตร เป็นระยะทางมาตรฐานที่จัดแข่งขันระดับนานาชาติทั่วโลก ซึ่งนักวิ่งระยะนี้จะมีทั้งนักวิ่งสมัครเล่นและนักวิ่งอาชีพ ผู้วิ่งควรฝึกฝน เป็นการ ทดสอบสมรรถภาพของร่างกายได้เป็นอย่างดีซึ่งการจัดกิจกรรมวิ่งในแต่ละครั้งผู้จัดงานจะมี การกำหนดระยะทางตามแต่ละวัตถุประสงค์ของงาน (ลลิตา บงกชพรรณราย, 2560, น.1)

สุขภาวะเป็นเป้าหมายหรือรากฐานที่สำคัญของการพัฒนาคน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในระดับบุคคล ชุมชน สังคมและประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการมีสุขภาวะที่ดีนั้นต้องมีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย ทางจิตใจ ทางสังคม และทางสติปัญญาที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นองค์รวมทั้งในแง่ของตนเอง ครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการนำไปสู่สุขภาวะที่ดี มีการดำรงชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพสังคมในปัจจุบันมีกิจกรรมที่สนับสนุนและเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งปัจจัยอื่นๆที่ก่อให้เกิดการดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข หากแต่การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันหรือกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบต่อชุมชนและสังคมไทยอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งนำไปสู่การใช้ชีวิตที่ไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมไทย นำมาซึ่งปัญหาทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชนและสังคม ก่อให้เกิดปัญหาต่อสุขภาวะทุกด้านตามมา การมีสุขภาวะที่ดีต้องเริ่มต้นจากการมีสุขภาวะทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ความสมบูรณ์ทางร่างกาย ทางจิตใจ ทางสังคมและทางสติปัญญา (ประเวศ วะสี, 2551) โดยมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นองค์รวม โดยผู้นำถือเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในกาขับเคลื่อนให้เกิดสุขภาวะขึ้นในชุมชน (นฤกร ไชยสุขทักษิณ, ทวีศักดิ์ พุฒสุขชี และวันชัย ธรรมสังการ, 2561)

การพัฒนาที่ยั่งยืนคือการพัฒนาทุกด้านในทุกหมู่บ้านอย่างเท่าเทียมกันทั้งทางด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ประชาชนต้องการและด้านประเพณีวัฒนธรรม รวมถึงการให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานเข้าร่วมลงพื้นที่เพื่อประชุมร่วมกับประชาชนเพื่อรับทราบปัญหาและความต้องการที่แท้จริงเพื่อจะได้กำหนดเป็นแผนงานและนโยบายในการพัฒนา ทั้งนี้กิจกรรมและกลุ่มอาชีพส่วนใหญ่จะมีอยู่ในระดับตำบลมากที่สุด เช่นนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลจึงมีแผนงานและโครงการสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมและกลุ่มอาชีพ รวมถึงผลักดันโครงการต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทั้งโครงสร้างพื้นฐานและโครงการเกี่ยวกับประเพณีวัฒนธรรม รวมถึงสิ่งแวดล้อมด้วย และสิ่งที่สำคัญคือ การเร่งการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมโดยมุ่งเน้นให้ความรู้แก่ประชาชนเป็นสำคัญเพื่อให้ประชาชนเข้าใจ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น โดยใช้ข้อมูลจริงแสดงให้ประชาชนเข้าใจปัญหาและผลกระทบจากการพัฒนาที่ผ่านมาเพื่อให้ประชาชนมีความเฉลียวฉลาดรู้เท่าทันมากขึ้นเพื่อเป็นเกราะในการเลือกแนวทางในการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมอยู่รอดปลอดภัย มีนโยบายที่จะพัฒนาคนในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นด้านส่งเสริมการศึกษา การประกอบอาชีพ สวัสดิการสังคม และส่งเสริมให้มีจิตสาธารณะ ช่วยเหลือกันและกันในสังคมให้สังคมเกิดการพึ่งตนเอง (ประยงค์ จุลรัตน์, กานต์ บุญศิริและอรสา จรุงธรรม, 2556, น. 114)

ตำบลท่าข้ามเป็นเขตการปกครองทางทิศตะวันออกของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ในอดีตอาชีพที่สำคัญของประชากรในพื้นที่คือการทำนาเนื่องด้วยลักษณะพื้นที่โดยส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม และสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปมีความเหมาะสมต่อการปลูกข้าว รวมถึงการสะสมวิทยาการและประสบการณ์การทำนามาอย่างต่อเนื่องยาวนานหลายชั่วอายุคน และแรงงานที่ใช้เป็นแรงงานในครัวเรือนและแรงงานสัตว์ เพราะพื้นที่นามีขนาดเล็ก การพัฒนาหลังการผลิตยังอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรของหน่วยงานภาครัฐในขณะนั้นมีน้อยมาก และวัตถุประสงค์ของการทำนาก็เพื่อใช้บริโภคในครัวเรือนเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันนี้ประชากรส่วนใหญ่ยังคงประกอบอาชีพทางการเกษตรอยู่ทั้งทำสวนยางพารา ทำนา และปลูกพืชตามฤดูกาล หลังการเก็บเกี่ยวข้าวก็จะรับจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรม (พลากร สัตย์ชื่อ และปรีวิชญ์ พิทยาภินันท์, 2559, น. 62)

ด้วยเหตุที่กล่าวมานี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการเสริมสร้างสุขภาวะชุมชนท่าข้ามอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลาเนื่องจากชุมชนท่าข้ามมีความพร้อมในเรื่องทุนชุมชนที่เหมาะสมแก่การวิจัยรวมทั้งเอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดีของคนในชุมชน ตลอดจนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬา อันถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการเสริมสร้างสุขภาวะชุมชนท่าข้ามอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 26 คน ประกอบด้วย นักวิ่งสมัครเล่น จำนวน 6 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 5 คน ชาวบ้านในชุมชน จำนวน 7 คน เจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง จำนวน 5 คน และนักวิชาการ จำนวน 3 คน ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา

ในที่นี้ขอนำเสนอข้อค้นพบที่น่าสนใจ อันได้แก่ (1) บริบทชุมชนท่าข้าม (2) 6.5 กิโลเมตร ระยะทางเดิมที่ทำได้แล้ว (3) 10.5 กิโลเมตรระยะทางใหม่ที่เป็นไปได้ (4) 21.1 กิโลเมตรระยะทางใหม่ที่ท้าทาย และ (5) แนวทางการพัฒนา “วิ่งเพื่อสุขภาวะชุมชน” รายละเอียดมีดังนี้

บริบทชุมชนท่าข้าม

ตำบลท่าข้าม ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีเนื้อที่ประมาณ 33.92 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนประชากร 8,507 คน แบ่งออกเป็น 8 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านแม่เตย หมู่ที่ 2 บ้านคลองจิก หมู่ที่ 3 บ้านท่าข้าม หมู่ที่ 4 บ้านปึก หมู่ที่ 5 บ้านหนองบัว หมู่ที่ 6 บ้านหินเกลี้ยงหมู่ที่ 7 บ้านเขากลอย ออก และหมู่ที่ 8 บ้านเขากลอยตก ลักษณะภูมิประเทศ ด้านทิศตะวันออกและทิศใต้ ซึ่งได้แก่พื้นที่หมู่ที่ 5, 6, 7 และ 8 เป็นที่ลาดเชิงเขาและลาดเอียงไปที่ราบบริเวณหมู่ที่ 1, 2, 3 และ 4 ดินมีลักษณะเป็นดินปนทราย มีคลองไหลผ่านตำบล ซึ่งเรียกชื่อตามพื้นที่ที่ไหลผ่าน เช่น คลองเขากลอย คลองแม่เตย และวังนายสามลักษณะภูมิอากาศเป็นเขตอิทธิพลของลมมรสุมฤดูร้อนพัดผ่าน คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ช่วงเดือนตุลาคม-กลางเดือนมกราคม และมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ช่วงเดือนพฤษภาคม-กลางเดือนตุลาคม ส่งผลให้มีฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์-เดือนกรกฎาคม ส่วนฤดูฝนเริ่ม ตั้งแต่เดือนสิงหาคม-เดือนมกราคมสภาพทางเศรษฐกิจประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร เช่น ทำสวนยางพารา ทำนา ปลูกพืชตามฤดูกาล หลังการเก็บเกี่ยวข้าวจะรับจ้างตามโรงงานอุตสาหกรรม

ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2544 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้เข้ามาสนับสนุนให้จังหวัดสงขลาเป็น 1 ใน 10 จังหวัดนำร่องเข้าร่วม “โครงการพัฒนาเครือข่ายสร้างเสริมสุขภาพ” โดยมุ่งเน้นรวบรวมองค์ความรู้ในท้องถิ่นที่มีอยู่เพื่อนำมาต่อเนื่องเชื่อมโยงในการสร้างเสริมสุขภาพในชุมชนเป็นการเรียนรู้กระบวนการพัฒนานโยบายเพื่อสุขภาพแบบมีส่วนร่วมว่าด้วย “ธรรมนูญสุขภาพชุมชนตำบลท่าข้าม” ในพื้นที่ที่มีการขับเคลื่อนประเด็นสุขภาวะเพื่อแก้ปัญหาหามลพิษในการจัดการขยะแบบมีส่วนร่วม โดยจัดให้เป็นกิจกรรมชุมชนที่ใช้หลักการ “สุจริต จิตอาสา”

สรุปได้ว่าชุมชนท่าข้ามมีบริบทที่มีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีแม่น้ำ ลำคลองไหลผ่าน อีกทั้งดินที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูก จึงทำให้ชาวบ้านมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรม คนในชุมชนมีความสามัคคีและให้ความร่วมมือต่อโครงการต่าง ๆ จากภาครัฐและเอกชน ด้วยความที่ชุมชนท่าข้ามมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ จึงทำให้ชุมชนท่าข้ามเป็นชุมชนที่เหมาะสมแก่การท่องเที่ยวเชิงกีฬาอีกด้วย

6.5 กิโลเมตร ระยะทางเดิมที่ทำได้แล้ว

เริ่มต้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามวิ่งมุ่งหน้าไปยังสี่แยกไฟแดงโดยมีระยะทางประมาณ 1.5 กิโลเมตรระหว่างทางที่วิ่งจะมีตลาดนัดชุมชนและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าข้าม ถึงสี่แยกไฟแดงให้เลี้ยวซ้ายวิ่งผ่านโรงเรียนหินเกลี้ยงและวิ่งตรงไปถึงหลาดต้นโต ระยะทางประมาณ 1.5 กิโลเมตร รวมเฉพาะขาไปเป็นระยะทาง 3 กิโลเมตร หลังจากนั้นวิ่งกลับโดยใช้เส้นทางเดิมที่วิ่งตอนขาไปอีก 3 กิโลเมตรรวมเป็นระยะทาง 6 กิโลเมตร และสิ้นสุดที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามตลอดเส้นทางเป็นธรรมชาติทั้งสองข้างทางพอถึงบริเวณจุดกลับตัวหลาดต้นโตก็จะเป็นจุดเช็คอินที่มีทุ่งนาที่มีรวงข้าวสวยงามเหมาะแก่การถ่ายรูปและผ่อนคลาย

สรุปได้ว่าเส้นทางวิ่งระยะทาง 6.5 กิโลเมตร เป็นระยะทางเดิมที่ทำได้แล้ว ซึ่งเป็นเส้นทางที่มีจุดเริ่มต้น ณ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม โดยระหว่างเส้นทางวิ่งนั้นจะผ่านหลาดต้นโต ซึ่งเป็นตลาดชุมชนที่อยู่ท่ามกลางทุ่งนา ที่สะท้อนวิถีชีวิตการทำงานของคนในชุมชน จนถึงจุดสิ้นสุดเส้นทางวิ่งที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม

10.5 กิโลเมตรระยะทางใหม่ที่เป็นไปได้

หลาดต้นโต-โพธิ์หินงาม เริ่มต้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามวิ่งมุ่งหน้าไปยังสี่แยกไฟแดง ระยะทางประมาณ 1.5 กิโลเมตรในระหว่างทางวิ่งจะผ่านตลาดสดและโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลท่าข้าม ถึงสี่แยกไฟแดงให้เลี้ยวซ้ายและมุ่งหน้าวิ่งไปปากทางเข้าหลาดต้นโตระยะทางประมาณ 1 กิโลเมตรในระหว่างการวิ่งจะผ่านโรงเรียนวัดหินเกลี้ยงและวัดหินเกลี้ยง ถึงปากทางเข้าหลาดต้นโต วิ่งเข้าไปอีกราว 500 เมตร จะถึงหลาดต้นโตจุดเช็คอิน จุดที่หนึ่งของระยะในการวิ่ง 10.5 กิโลเมตร หลาดต้นโตจะมีทุ่งนาที่มีความสวยงามแบบท้องถิ่นและตีคู่กับธรรมชาติที่สวยงามทำให้รู้สึกสดชื่นและมุ่งหน้าวิ่งไประยะทาง 1 กิโลเมตร ถึงปากเข้าทางโพธิ์หินงาม และวิ่งเข้าไปอีก ระยะทาง 1.25 กิโลเมตรในระหว่างทางจะเป็นทางดินและหินซึ่งล้อมรอบไปด้วยต้นไม้ยางพาราและมีการเลี้ยงผึ้งสะท้อนให้เห็นถึงวิถีของชุมชน จากนั้นถึงจุดเช็คอินโพธิ์หินงาม จุดที่สองของระยะทางวิ่ง 10.5 กิโลเมตร สามารถมองเห็นวิวทิวทัศน์จากโพธิ์หินงามลงไปข้างล่างและสามารถถ่ายรูปวิวทิวทัศน์ได้อย่างสวยงาม จากนั้นวิ่งย้อนกลับไปปากเข้าทางเข้าโพธิ์หินงามในระยะทาง 1.25 กิโลเมตร และวิ่งไปทางหลาดต้นโต ระยะทาง 1 กิโลเมตร ถึงจุดเช็คอินจุดที่หนึ่ง ก็สามารถถ่ายรูปชมความงามได้อีกรอบวิ่งไปอีก 500 เมตรจากหลาดต้นโตถึง

ปากทางเข้าหาดันโต และวิ่งย้อนกลับไปอีก 1 กิโลเมตรวิ่งกลับไปทีี่แยกไฟแดงให้เลี้ยวขวาเพื่อที่จะกลับไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามในระยะทาง 1.5 กิโลเมตร เป็นอันสิ้นสุดการวิ่งระยะทาง 10.5 กิโลเมตร

สรุปได้ว่าเส้นทางการวิ่งระยะทาง 10.5 กิโลเมตรเป็นระยะทางใหม่ที่เป็นไปได้ซึ่งเป็นเส้นทางที่มีจุดเริ่มต้น ณ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามไปยังโพธิ์หินงามโดยในระหว่างทางนั้นก็จะผ่านหาดันโต ซึ่งเป็นตลาดชุมชนที่ตั้งอยู่ในทุ่งนาเมื่อถึงโพธิ์หินงามก็จะได้พบกับความงามของธรรมชาติ อีกทั้งยังเห็นทิวทัศน์ที่สวยงามของชุมชน และวิ่งกลับไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม เป็นอันสิ้นสุดเส้นทางการวิ่ง

21.1 กิโลเมตรระยะทางใหม่ที่ท้าทาย

ระยะทางนี้เป็นการวิ่งผ่านทุกหมู่บ้านของชุมชน ซึ่งมีทั้งหมด 8 หมู่บ้าน ประกอบด้วย หมู่ที่ 1 บ้านแม่เตยหมู่ที่ 2 บ้านคลองจิกหมู่ที่ 3 บ้านท่าข้ามหมู่ที่ 4 บ้านปึกหมู่ที่ 5 บ้านหนองบัวหมู่ที่ 6 บ้านหินเกลี้ยงหมู่ที่ 7 บ้านเขากลอยนอกและหมู่ที่ 8 บ้านเขากลอย ซึ่งในแต่ละหมู่บ้านก็จะมีจุดเด่นที่แตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นภูมิปัญญา ความเชื่อ และวิถีชีวิต เริ่มต้นวิ่งจากองค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้าม ซึ่งตั้งอยู่ในหมู่ที่ 3 บ้านท่าข้ามแล้วเลี้ยวขวาออกมา จะวิ่งผ่านวัดท่าข้าม วิ่งผ่านสนามกีฬาสปอร์ตอาร์น่าท่าข้าม ซึ่งเป็นสนามกีฬาที่ครบวงจรที่ตั้งอยู่ภายในชุมชนท่าข้าม จากนั้นจะวิ่งผ่านหมู่บ้านพราวิลเลจ ท่าข้าม เลี้ยวซ้ายที่สามแยกบ้านแม่เตยซึ่งเป็นพื้นที่ของหมู่ที่ 1 บ้านแม่เตย จากนั้นวิ่งผ่านวัดแม่เตย วิ่งตามทางต่อมาเรื่อยๆ ก็จะเข้าพื้นที่หมู่ที่ 2 บ้านคลองจิก ที่มีตำหนักหลวงปู่ทวดลินดำ ซึ่งเป็นที่สักการบูชาของชาวบ้าน วิ่งต่อมาก็จะเข้าพื้นที่หมู่ที่ 4 บ้านเกาะปลัก จะวิ่งผ่านโรงเรียนและสำนักสงฆ์เกาะปลัก วิ่งต่อมาจะเข้าพื้นที่หมู่ที่ 8 บ้านเขากลอยตก จนมาถึงถนนปทุมณกัณฑ์ จะผ่านวัดเขากลอย และได้เข้าสู่พื้นที่ของหมู่ที่ 7 บ้านเขากลอยออก วิ่งผ่านถนนสายหลักของหมู่บ้านแล้วเลี้ยวขวาที่ร้านหลบมูม เข้าถนนชุมชนในพื้นที่หมู่ที่ 6 บ้านหินเกลี้ยง จะผ่านหาดันโต จุดเด่นของท่าข้ามซึ่งเป็นทุ่งนาที่สวยงาม เมื่อผ่านหาดันโต ก็เลยเลี้ยวขวาเพื่อเข้าสู่พื้นที่หมู่ที่ 5 บ้านหนองบัว ซึ่งเป็นหมู่บ้านพหุวัฒนธรรมที่ผสมผสานกันระหว่างศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม มีมัสยิดหนองบัวซึ่งเป็นมัสยิดหนึ่งเดียวในตำบลจากนั้นจะวิ่งวนกลับมาเข้าจุดเริ่มต้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าข้ามเป็นอันสิ้นสุดระยะทาง

สรุปได้ว่าเส้นทางการวิ่งระยะทาง 21.5 กิโลเมตรเป็นระยะทางใหม่ที่ท้าทาย ซึ่งหากทำให้งิจกรรมการวิ่งนี้เกิดขึ้นได้จริงย่อมจะเป็นการกระตุ้นชุมชนให้ตื่นตัวกับบุคคลภายนอกที่จะเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน อันเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬาได้เป็นอย่างดี

แนวทางการพัฒนา“วิ่งเพื่อสุขภาวะชุมชน”

ปัจจุบันการวิ่งเป็นกีฬาประเภทหนึ่งที่ยอดนิยมอย่างแพร่หลายเหมาะสมสำหรับทุกกลุ่ม ทุกเพศทุกวัย การวิ่งเป็นกิจกรรมการออกกำลังกายที่สามารถทำได้ง่าย ไม่เสียค่าใช้จ่ายและอุปกรณ์ใด ๆ สามารถวิ่งได้ทุกเวลาตามความสะดวกของตนเองเพียงแค่มีสถานที่วิ่งที่เหมาะสม โดยการวิ่งสามารถพัฒนาศักยภาพทางด้านร่างกายของ

ตนเอง ครอบครัว ชุมชนและสังคม ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาสังคม เศรษฐกิจและการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นนี้ การวิ่งจึงเป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างเครือข่ายชุมชน อันจักนำไปสู่การพัฒนาในด้านอื่น ๆ ต่อไป เพราะเมื่อชุมชนมีการสร้างความสัมพันธ์กันย่อมจะทำให้เกิดการขยายเครือข่ายได้มากขึ้น นำไปสู่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างเห็นได้ชัดทั้งนี้การวิ่งมีวัตถุประสงค์หลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการวิ่งเพื่อสุขภาพ การวิ่งเพื่อความผ่อนคลาย การวิ่งเพื่อบริจาคหรือรณรงค์และการวิ่งยังนำมาสู่การสร้างเสริมสุขภาวะที่ดีในชุมชนหรืออาจกล่าวได้ว่าการมีสุขภาวะที่ดีนำไปสู่การพัฒนาชุมชนเพราะสุขภาวะเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาคน เนื่องจากการมีสุขภาวะที่ดีนั้นคือการมีร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่ดี สุขภาวะจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรเสริมสร้างริเริ่มจากการดูแลตนเองและบอกต่อผู้อื่นเพื่อขยายเครือข่ายในชุมชน และชี้ให้เห็นว่าการมีสุขภาวะที่ดีเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลดีต่อคนในชุมชน และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคี ความเข้มแข็ง และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ทำให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง เพราะทุกคนในชุมชนมีร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาที่ดี มีความคิดที่ดี จึงทำให้เกิดการอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขและเกิดการพัฒนาต่อไป

สรุปได้ว่า การวิ่งเป็นกีฬาประเภทหนึ่งทีนอกจากจะเป็นการวิ่งเพื่อสุขภาพแล้วยังนำไปสู่การมีสุขภาวะที่ดีทั้งร่างกาย จิตใจและสติปัญญา ไม่เพียงเท่านั้น การวิ่งเพื่อผ่อนคลายความเครียดการวิ่งเพื่อบริจาคช่วยเหลือ และรณรงค์ ทั้งหมดทั้งสิ้นนี้ล้วนนำไปสู่การสร้างเครือข่ายในชุมชนส่งผลให้ชุมชนมีการพัฒนานำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนในที่สุด

กล่าวโดยสรุปได้ว่าชุมชนท่าข้ามเป็นชุมชนขนาดกลาง ตั้งอยู่ในอำเภอหาดใหญ่ประกอบด้วย 8 หมู่บ้าน ที่มีความหลากหลายในด้านทรัพยากรธรรมชาติ มีแม่น้ำ ลำคลองไหลผ่าน อีกทั้งในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางการเกษตร คนในชุมชนมีความสามัคคีให้ความร่วมมือต่อโครงการต่าง ๆ ทั้งจากภาครัฐและเอกชน ซึ่งการร่วมมือกันของคนในชุมชนถือเป็นการสร้างเครือข่ายในชุมชนนำไปสู่การพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน โดยในชุมชนท่าข้ามมีระยะทางวิ่งที่น่าสนใจทั้งในระยะทาง 6.5 กิโลเมตรที่ทำได้แล้ว จึงมีความคิดต่อยอดสำรวจเส้นทางที่เป็นไปได้ 10.5 กิโลเมตรและเส้นทางใหม่ในอนาคต 21.1 กิโลเมตร

สรุปและอภิปรายผล

จากข้อค้นพบที่กล่าวมาแล้วนั้น สามารถนำมาอภิปรายผลในประเด็นต่าง ๆ อันได้แก่ (1) การออกกำลังกายกับสุขภาวะ (2) สุขภาวะกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬา และ (3) การท่องเที่ยวเชิงกีฬากับนโยบายรายละเอียดมีดังนี้

การออกกำลังกายกับสุขภาวะ

การวิ่งเป็นการออกกำลังกายที่สามารถเสริมสร้างสุขภาพที่ดี อีกทั้งยังเป็นการออกกำลังกายที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ โดยการจัดกิจกรรมการวิ่งเป็นการกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีการตระหนักถึง

การดูแลตนเอง และเป็นการเสริมสร้างสุขภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เพราะนอกจากจะมีกิจกรรมการวิ่งเพื่อสุขภาพแล้ว ยังมีกิจกรรมการวิ่งเพื่อการกุศล ซึ่งทำให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความอึดบุญสุขใจจากการทำกิจกรรมการวิ่งเพื่อการกุศลนั่นก็คือว่า นอกจากนั้นก็จะมีความสุขกายที่ดีแล้ว ยังส่งผลไปยังการมีสุขภาพจิตที่ดีอีกด้วย ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานี้ล้วนเป็นสุขภาวะที่ดี ดังที่ พิมพิสุทธิ์ บัวแก้ว และรติกร ถึงฝั่ง (2559, น. 104) อธิบายว่า สุขภาพกายและสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่สามารถแยกออกจากกิจกรรมกันได้ และเมื่อสุขภาพจิตดี สุขภาพกายก็จะดีไปด้วยสอดคล้องกับกล่าววรินทร์ แซ่จิว และพจน์ ใจชาญสุขกิจ (2562, น.76) ที่ระบุว่าปัจจุบัน กิจกรรมการออกกำลังกายด้วยการเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพหรือกิจกรรมการวิ่งเพื่อการกุศล รวมถึงกิจกรรมการออกกำลังกายต่าง ๆ ที่ถูกจัดและสนับสนุนโดยสมาพันธ์ชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพ และภาคีที่เกี่ยวข้องมีการเปิดกว้างมากขึ้น เนื่องจากกิจกรรมการเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพเป็นกิจกรรมที่สามารถทำได้ง่าย เหมาะกับทุกคน

เช่นเดียวกับรัตเกล้า เปรมประสิทธิ์และอัครพงศ์ อันทอง (2559, น. 58) ที่กล่าวว่าฐานคิดที่ต้องการสร้างความอยู่ดีมีสุขหรือสุขภาวะให้กับประชาชนนั้น พัฒนาต่อยอดมาจากหลายแนวคิด เช่น แนวคิดในเรื่องความสุข คุณภาพชีวิต และความมั่นคงของมนุษย์

สรุปได้ว่า การวิ่งเป็นกิจกรรมที่นำไปสู่สุขภาวะที่ดีของบุคคล เนื่องจากเป็นการออกกำลังกายที่มีประโยชน์ทั้งต่อภายนอกคือทำให้ร่างกายแข็งแรง ห่างไกลโรคร้ายไข้เจ็บ และต่อภายในคือทำให้สุขภาพจิตใจเบิกบาน ทำให้มีพลังบวกในการดูแลสุขภาพของตนเอง นอกจากจะได้ร่วมกิจกรรมการวิ่งแล้ว ยังได้ร่วมการทำกุศล ดังนั้น สุขภาวะที่ดีจึงเป็นการที่มีสุขภาพดีทั้งร่างกายและจิตใจอย่างแยกกันไม่ได้

สุขภาวะกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬา

การวิ่งเป็นกิจกรรมที่นำไปสู่สุขภาวะที่ดีและเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่ช่วยกระจายรายได้ให้คนในชุมชนจากกิจกรรมที่เกิดขึ้นดังที่ ปรางทิพย์ ยูวานนท์ (2561, น. 240) อธิบายว่า การปรับปรุงฟื้นฟูบ้านเมืองให้มีความพร้อมต่อการรองรับนักท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่จะเดินทางเข้ามาเป็นจำนวนมาก จะช่วยส่งเสริมให้มีนักท่องเที่ยวเชิงกีฬาเดินทางมาท่องเที่ยวเชิงกีฬามากขึ้น และเมื่อมีนักท่องเที่ยวมากขึ้น ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่รวมถึงผู้ที่ประกอบกิจการต่าง ๆ ในสถานที่ท่องเที่ยวเชิงกีฬา ก็จะมีรายได้เพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย สอดคล้องกับGursoy& Kendall (อ้างถึงใน ปรางทิพย์ ยูวานนท์, 2561, น. 240) ที่อธิบายว่าผู้ที่อยู่อาศัยที่ได้รับผลประโยชน์จะมีอิทธิพลทางตรงต่อการสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว

เช่นเดียวกับHritz& Ross (อ้างถึงในปรางทิพย์ ยูวานนท์, 2561, น. 240) ที่ระบุว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาเกิดจากการที่ผู้ที่อยู่อาศัยยินดีสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาอันเนื่องมาจากว่าผู้ที่อยู่อาศัยนั้นได้รับผลประโยชน์ทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ

สรุปได้ว่าการวิ่งเป็นกิจกรรมรูปแบบหนึ่งที่สามารถทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงกีฬาได้ เพราะนอกจากการวิ่งจะนำมาซึ่งสุขภาพที่ดียังนำไปสู่การกระตุ้นเศรษฐกิจให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังทำให้คนในสังคมมีความร่วมมือในการทำกิจกรรม มีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการอนุรักษ์ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต ตลอดจนสิ่งแวดล้อมในชุมชน

การท่องเที่ยวเชิงกีฬากับนโยบาย

การท่องเที่ยวเชิงกีฬาเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นเศรษฐกิจ เพื่อกระจายรายได้สู่ชุมชน อีกทั้งยังเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต และสืบสานประเพณีวัฒนธรรมให้คงอยู่สืบต่อไป ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นนโยบายที่นำมาสู่การพัฒนาชุมชนควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ที่ไม่เพียงแต่เป็นจุดสนใจของนักกีฬาที่มีจุดมุ่งประสงค์เพียงแค่มารอกำลังกายเพียงเท่านั้น แต่ยังเป็นการออกกำลังที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ดังที่สัจจา ไกรสรรัตน์ (2560, น. 1642) อธิบายว่ากีฬาและกิจกรรมได้รับการยอมรับเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่ช่วยสร้างการรู้จักและการสื่อสารที่หลากหลายของกิจกรรมและสถานที่ท่องเที่ยวภายในพื้นที่ออกสู่สาธารณะ ถึงแม้ว่ากีฬาและการท่องเที่ยวจะเป็นกิจกรรมที่แยกส่วนกัน แต่กิจกรรมเชิงกีฬาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมกีฬาและสามารถใช้ดึงดูดผู้มาเยือนให้เข้ามาในพื้นที่และเป็นภาคส่วนที่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยกิจกรรมกีฬานั้นสามารถเชื่อมโยงไปสู่การท่องเที่ยว การดูแลสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีได้อย่างเป็นที่น่าสนใจสอดคล้องกับLimmanee (อ้างถึงใน ธนิต แสงกระจ่าง, 2560, น.70) ที่กล่าวว่าแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของกระแสโลก ซึ่งมีลักษณะที่บูรณาการผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อสร้างความยั่งยืนมากยิ่งขึ้นทำให้ลักษณะของแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมีความเป็นเครือข่ายมากยิ่งขึ้น หรือมีลักษณะที่เรียกว่า “รูปแบบชุมชนนโยบาย” ซึ่งมีการกำหนดเป้าหมายในการเจรจาต่อรองร่วมกัน มีการแบ่งปันผลประโยชน์และผลเสียของนโยบายอย่างทั่วถึงทั้งเครือข่าย และเครือข่ายนโยบายนี้ยังสามารถชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระดับสังคมโลกในรูปแบบของนโยบายใดนโยบายหนึ่งได้อีกด้วย

เช่นเดียวกับ วิทยา อินทร์พงษ์พันธุ์ (2562,น.57) ที่เน้นย้ำว่าการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬาต้องให้ความสำคัญทั้งในเรื่องงบประมาณในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงกีฬาสุขภาพะโภชนาการทางการศึกษา การพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและสถานที่เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยว รวมไปถึงความพร้อมในด้านของสถานที่เก็บตัวและสถานที่ฝึกซ้อมของนักกีฬาทุกระดับไม่ว่าจะเป็นจังหวัดหรือชุมชน รวมไปถึงตัวแทนในการบริหารจัดการด้านกีฬาที่ต้องมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนและแบ่งอำนาจหน้าที่ได้อย่างสอดคล้องกับแผนการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่ลือตามนโยบายยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงกีฬาเป็นนโยบายเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจให้มีการกระจายรายได้สู่ชุมชน อีกทั้งยังเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่เพียงแต่ออกกำลังกาย แต่ยังเป็นการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วิถีชีวิต

ความเป็นอยู่ของคนในชุมชน และเป็นการเผยแพร่ประเพณีวัฒนธรรมของชุมชนสู่ภายนอก สิ่งเหล่านี้เป็นการดึงดูด นักกีฬาและนักท่องเที่ยวให้มีความสนใจการออกกำลังกายควบคู่ไปกับการท่องเที่ยว

กล่าวโดยสรุปได้ว่าการวิ่งเป็นกิจกรรมการออกกำลังกายที่ทำได้ง่าย เป็นการออกกำลังกายที่สามารถทำได้ทุกที่ ทุกเวลา ทั้งยังเป็นการเสริมสร้างร่างกายทั้งภายในคือจิตใจที่สดชื่นเบิกบานและภายนอกคือร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ โดยการจัดกิจกรรมการวิ่งเป็นการกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้มีการตระหนักถึงการดูแลตนเองและเป็นการเสริมสร้างสุขภาพทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ นำไปสู่การมีสุขภาพะที่ดี อีกทั้งกิจกรรมการวิ่งยังสามารถใช้เป็นกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬาที่ช่วยกระจายรายได้ให้คนในชุมชน รวมไปถึงการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน อันถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาชุมชนให้มีความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1. ชุมชนท่าข้ามเป็นชุมชนขนาดกลางที่มีทุนชุมชนที่น่าสนใจ เหมาะสำหรับการจัดกิจกรรมวิ่งเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีและสุขภาพของคนในชุมชน ตลอดจนคนภายนอกชุมชนอีกด้วย
2. ผู้นำชุมชน หน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาให้การสนับสนุนและมีการปรึกษาหารือถึงแนวทางการพัฒนาชุมชนในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาอย่างจริงจังให้มากกว่านี้

ข้อเสนอแนะสำหรับภาวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการออกแบบเส้นทางการวิ่งที่เอื้อต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงกีฬาให้เป็นรูปธรรมและอย่างจริงจังมากยิ่งขึ้น ซึ่งคาดว่าจะช่วยกระจายรายได้ให้คนในชุมชน ตลอดจนช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างแน่นอน

เอกสารอ้างอิง

- กล้าวารินทร์ แซ่จิว และพจน์ ใจชาญสุขกิจ.(2562). การเปิดรับข่าวสารและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการออกกำลังกายของชมรมเดิน-วิ่งเพื่อสุขภาพจากสื่อเฟซบุ๊กการเปิดรับข่าวสาร. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*, 13(2),68-79.
- ณรงค์ เทียมเมฆ. (2559). *Fit Your Bone Run for Healthy Bone*. กรุงเทพฯ: กลุ่มบริษัทดัชเชิลล์.
- ธนิต แสงกระจ่าง.(2560). การพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของประเทศไทย. *วารสารวิจัย มสค*, 13(1), 55-74.

- นฤกร ไชยสุขทักษิณ,ทวีศักดิ์ พุฒสุขชี และวันชัย ธรรมสังการ.(2561). ผู้นำต้นแบบเพื่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม สุขภาวะชุมชน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 19(1), 99-114.
- ประยงค์ จุฬรัตน์, กานต์ บุญศิริ และอรสา จรุงธรรม. (2556). กระบวนการพัฒนาชนบทที่ยั่งยืนในมุมมองผู้นำท้องถิ่น ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์*, 3(2), 105-119.
- ประเวศ วะสี. (2551, กรกฎาคม 1). *สุขภาวะที่สมบูรณ์ สุขภาวะ 4 x 4 = 16*. ค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2563, จาก: <https://www.doctor.or.th/article/detail/5694>
- ปรางทิพย์ ยูวานนท์. (2561). การศึกษาสภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬา. *วารสารร่วมพฤษภ*, 36(3), 225-243.
- พลากร สัตย์ซื่อ และปฐวิชญ์ พิทยาภินันท์. (2559). สิ่งจูงใจต่อการปลูกยางพาราในพื้นที่นาของเกษตรกรตำบลท่าข้าม อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา. *วารสารเกษตรพระจอมเกล้า*, 34(3), 61-72.
- พิมพ์สุทธิ บัวแก้ว และระติกร ถึงฝั่ง. (2559). การดูแลสุขภาพและภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุไทย. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 21(2), 94-109.
- รัตเกล้า เปรมประสิทธิ และอักรพงศ์ อ้นทอง. (2559). การเปรียบเทียบสมรรถนะสุขภาวะในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : กรณีตัวอย่างพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 20(2), 55-73.
- ลลิตา บงกชพรรณราย. (2560). *ปัจจัยด้านการสื่อสารและทัศนคติที่มีอิทธิพลต่อ การเข้าร่วมการแข่งขันวิ่งมาราธอน* (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- วิทยา อินทร์พงษ์พันธุ์.(2562). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาของประเทศไทย. *วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 8(1), 43-61.
- สัจจา ไกรศรีรัตน์. (2560). แนวทางการพัฒนาชุมชนสู่การเป็นจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวเชิงกีฬา: กรณีศึกษาชุมชนจอมบึง จังหวัดราชบุรี ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 5 “สร้างองค์ความรู้ สู่วิถีไทย เศรษฐกิจก้าวไกล สังคมไทยยั่งยืน” วันที่ 1 มีนาคม 2560 ณ อาคารศูนย์ภาษาและศูนย์คอมพิวเตอร์* (หน้า 1634-1644). ราชบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

แนวทางพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา

จากรุวรรณ รับไทรทอง¹ ปรียาวัลย์ สีอ่อน² และยุทธกาน ดิสกุล³

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การจดบันทึก การบันทึกเสียงการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ สมาชิกในชมรมผู้สูงอายุ ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 11 คน และผู้ให้ข้อมูลรอง คือ ประธานชมรมผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่นักพัฒนาชุมชนชำนาญการพยาบาลวิชาชีพชำนาญการ และหัวหน้าสำนักปลัด จำนวน 4 คน ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานผลการวิจัยเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า แนวทางพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาวะสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) แนวทางการพัฒนาด้านสังคม คือ การเพิ่มกิจกรรมให้หน่วยงานภายนอกเข้ามามีส่วนร่วม การสร้างความผูกพัน และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 2) แนวทางการพัฒนาด้านจิตใจ คือ การปรับกิจกรรมที่มีอยู่ให้มีความน่าสนใจมีความหลากหลายสนุกสนานและมีความแปลกใหม่โดยคำนึงถึงความรู้สึกของผู้สูงอายุเป็นหลัก รวมถึงการสร้างกำลังใจที่เป็นพลังบวกให้แก่ผู้สูงอายุในชมรม และ 3) แนวทางการพัฒนาด้านร่างกาย คือ การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางร่างกายที่ไม่ส่งผลข้างเคียงต่อร่างกายของผู้สูงอายุ หรือการมีผู้นำที่มีความสามารถสั่งการและตัดสินใจจัดกิจกรรมให้มีความต่อเนื่องได้พร้อมทั้งส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม การแก้ปัญหาเฉพาะหน้า และการรักษาสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุให้สมบูรณ์แข็งแรง

คำสำคัญ: แนวทางพัฒนากิจกรรม, สุขภาวะ, ชมรมผู้สูงอายุบ้านหาร

¹⁻² นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาชุมชนศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

³ อาจารย์ภาควิชาสารพัดศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เนื่องจากมีผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นเพราะความเจริญทางด้าน การแพทย์ผู้สูงอายุจึงเป็นกลุ่มคนส่วนใหญ่ของสังคม หากผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดี ส่งผลให้สังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดี ไปด้วย แต่ตามธรรมชาติแล้วผู้สูงอายุจะเผชิญกับปัญหาการเสื่อมถอยของร่างกายตามธรรมชาติ (ประภาพร มโนรัตน์ และคณะ, 2558 น. 98)ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพ เช่น โรคความดันโลหิตสูง โรคเบาหวาน โรคหัวใจ โรคหลอดเลือดในสมองตีบ อัมพฤกษ์อัมพาตและโรคมะเร็ง (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2553) การเจ็บป่วยนั้นทำให้เกิดปัญหาด้านจิตใจตามมา เพราะเมื่อสุขภาพกายเสื่อมสภาพ ไม่สามารถดูแลหรือช่วยเหลือ ตนเองได้ ผู้สูงอายุจะรู้สึกว่าคุณค่าต่อครอบครัวและสังคม นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงทางสังคมผู้สูงอายุ มีหน้าที่และบทบาททางสังคมน้อยลงจากที่ต้องดูแลคนในครอบครัวกลายมาเป็นผู้ที่ได้รับการดูแล จากการ เปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุทั้งทางร่างกายและจิตใจ ผู้สูงอายุจะต้องปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมให้ได้ แนวทาง หนึ่งคือ การที่ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดี ดังนั้นการดูแลสุขภาพตนเองจึงสำคัญต่อผู้สูงอายุอย่างมาก

กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุเป็นการกระทำกิจกรรมยามว่าง เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความบันเทิง อาจกระทำคนเดียวหรือเป็นหมู่คณะ เพื่อให้คุณภาพชีวิตทั้งร่างกายและจิตใจดีขึ้น โดยกิจกรรมที่จัดขึ้นควรเป็น กิจกรรมที่ผู้สูงอายุต้องการและมีความเหมาะสม เช่น กิจกรรมทางสังคม ได้แก่ การเข้าร่วมงานบุญ งานประเพณี กิจกรรมการออกกำลังกาย เช่น การฝึกโยคะ การเดินแอโรบิค การเดินเร็ว กิจกรรมการท่องเที่ยว ได้แก่ การเดินทางไปท่องเที่ยวกับครอบครัว ทำให้ชีวิตไม่ต้องอยู่กับที่ตลอดเวลามีความสุขสนุกสนานอีกรูปแบบหนึ่งหรือ กิจกรรมงานอดิเรก ได้แก่ การทำอาหารคาวหวาน ร้องเพลง การจัดสวน งานอดิเรกนี้เป็นการทำงานที่ตนเองชอบ ทำไปเพื่อความผ่อนคลาย ดังนั้น กิจกรรมที่จะจัดขึ้นสำหรับผู้สูงอายุ จึงควรคำนึงถึงการให้โอกาสผู้สูงอายุได้มี ส่วนร่วมให้มากที่สุด เพื่อช่วยให้ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์และชะลออาการเจ็บป่วยของผู้สูงอายุออกไป (พรชุลี นิลวิเศษ, 2550 น. 93)

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือก ตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความ โดดเด่นเรื่องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุและการทำกิจกรรมร่วมกันของผู้สูงอายุในชมรมตำบลบ้านหาร ดังเห็น ได้จากชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านหารได้ก่อตั้งมาเป็นเวลามากกว่า 30 ปี โดยมีนายผิน สุวรรณชาติ เป็นประธาน ชมรมผู้สูงอายุในปัจจุบัน ทำให้การรวมกลุ่มของสมาชิกภายในชมรมมีการเข้าร่วมกันอยู่เสมอ โดยสิ่งที่ทำให้ ผู้สูงอายุอยากเข้าร่วมกิจกรรมในชมรมเกิดจากการที่ผู้นำมีการทำงานอย่างชัดเจนและการช่วยเหลือซึ่งกันและ กันของสมาชิกภายในชมรม ปัจจุบันเทศบาลตำบลบ้านหารได้ให้การสนับสนุนกับชมรมผู้สูงอายุโดยการพัฒนา เกี่ยวกับสุขภาวะชุมชน แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ 1.ด้านสังคมที่มีการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีกิจกรรมวันเด็ก โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมจิตอาสา 2.ด้านจิตใจ โดยมีกิจกรรมทำบุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ที่ทำให้ผู้สูงอายุ ดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขและ 3.ด้านร่างกายที่มีการตรวจสุขภาพเป็นประจำทุกเดือน โดยมีกิจกรรมแข่งขัน กีฬาผู้สูงอายุ กิจกรรมตรวจสุขภาพประจำเดือน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจในประเด็นแนวทางการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพของชมรมผู้สูงอายุในตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลาว่า กิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุดังกล่าวมีลักษณะหรือมีกระบวนการดำเนินการอย่างไร รวมทั้งการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนากิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุอันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาพของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมายการศึกษาและผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ที่เป็นสมาชิกในชมรมผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 11 คน และผู้ให้ข้อมูลรองได้แก่ ประธานชมรมผู้สูงอายุ เจ้าหน้าที่ที่ปรึกษาพัฒนาชุมชนชำนาญการพยาบาลวิชาชีพชำนาญการ และหัวหน้าสำนักปลัด จำนวน 4 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 15 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

2.1 วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมและทำกิจกรรมร่วมกับผู้สูงอายุในชมรม เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมที่ผู้สูงอายุปฏิบัติในกิจกรรมต่าง ๆ

2.2 การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมในชมรม โดยไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมนั้น ๆ ผ่านการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุ เพื่อให้ทราบถึงลักษณะของกิจกรรมและความรู้สึกที่ผู้สูงอายุมีต่อกิจกรรม

2.3 การสัมภาษณ์เจาะลึก เป็นการสัมภาษณ์ผู้สูงอายุรายบุคคล โดยเริ่มจากการสอบถามประวัติของผู้สูงอายุ ความรู้สึกก่อนและหลังการเข้ามาเป็นสมาชิกภายในชมรมผู้สูงอายุ

2.4 การจดบันทึก เป็นการจดบันทึกรายละเอียดของข้อมูลลงในสมุด เพื่อป้องกันการลืมเก็บข้อมูลในแต่ละวัน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการนำข้อมูลไปใช้ในการทำวิจัยและให้นำข้อมูลที่ได้จากการจดบันทึกมาเรียบเรียงให้ถูกต้อง

2.5 บันทึกเสียง การบันทึกเสียงโดยใช้โทรศัพท์มือถือในการบันทึกคำพูดในขณะที่สัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงให้เกิดความถูกต้องและสมบูรณ์

3. การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลที่ได้นำมาทำการวิเคราะห์ในเนื้อหาของข้อมูลรวมไปถึงผลของการวิจัยเกี่ยวกับ 3 ประเด็นที่จะศึกษา ได้แก่ 1.ด้านสังคม 2.ด้านจิตใจ 3.ด้านร่างกาย

ผลการศึกษา

รู้จักชมรมผู้สูงอายุบ้านหาร

ชมรมผู้สูงอายุบ้านหารตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลาได้ก่อตั้งชมรมมาเป็นเวลามากกว่า 30 ปีแล้วซึ่งชมรมผู้สูงอายุบ้านหารเกิดจากการรวมตัวของสมาชิกภายในตำบลบ้านหารโดยชมรมจะมีการจัดกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอเพื่อให้ผู้สูงอายุได้เข้ามาทำกิจกรรมและกระตุ้นให้ผู้สูงอายุอยากจะเข้าร่วมกิจกรรม ประกอบกับการมีประธานชมรมนั่นก็คือ นายผินสุวรรณชาติรี ที่มีความเป็นภาวะผู้นำมีการทำงานอย่างชัดเจน มีเป้าหมายและมุ่งเน้นการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิกภายในชมรมในปีพ.ศ. 2542 นายลอย แก้วมณี อดีตประธานชมรมผู้สูงอายุได้มุ่งเน้นในกิจกรรมการออกกำลังกายและการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุเป็นหลักต่อมาได้รับหน้าที่ในปี พ.ศ. 2557 เป็นประธานชมรมผู้สูงอายุบ้านหารจนถึงปัจจุบันทำให้สมาชิกในชมรมผู้สูงอายุในปัจจุบันมีจำนวนเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปีส่งผลให้ในปี พ.ศ. 2561 ที่ผ่านมานี้ได้มีนโยบายจัดตั้งโรงเรียนผู้สูงอายุ เพื่อเปิดโอกาสให้กับกลุ่มผู้สูงอายุได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและกิจกรรมที่แสดงถึงความสามารถของตนในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้จัดขึ้นไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมจิตอาสา กิจกรรมวันเด็กหรือโครงการเพื่อนช่วยเพื่อนที่ทำให้ผู้สูงอายุได้เข้ามามีบทบาทในสังคมและทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกมีความสุขและความมั่นใจว่าสามารถพึ่งพาตนเองได้ และในปัจจุบัน ปีพ.ศ. 2563 ชมรมผู้สูงอายุได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช่องปากและฟันของผู้สูงอายุมากขึ้น (ฐานิตยวัฒน์อุไร, 2562, น. 1028-1029)

จากการศึกษาแนวทางพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านหาร เป็นการศึกษาในเรื่องของกิจกรรมภายในชมรมผู้สูงอายุที่ส่งผลต่อสุขภาวะของผู้สูงอายุทั้งในด้านสังคมด้านจิตใจ และด้านร่างกายรวมถึงการศึกษาลักษณะกระบวนการดำเนินการและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนากิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุอันนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างเหมาะสมได้ดังนี้

1. กิจกรรมด้านสังคม

เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีในชุมชนของบุคคลและกลุ่มที่ยังไม่รู้จักรักกันให้รู้จักกันหรือบุคคลและกลุ่มที่รู้จักกันแล้วให้มีความสัมพันธ์อันดีมากยิ่งขึ้นการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมรู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน จนทำให้เกิดความสามัคคีมากขึ้นในหมู่คณะได้แก่ กิจกรรมวันเด็ก โครงการเพื่อนช่วยเพื่อนและกิจกรรมจิตอาสา ดังนี้

1.1 กิจกรรมวันเด็ก จัดขึ้นโดยเทศบาลตำบลบ้านหารและได้รับการสนับสนุนจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพในตำบลโรงเรียนร้านค้าและชาวบ้านในตำบลนอกจากนี้ยังมีการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุที่มาทำการแสดงเพื่อมอบความสุขให้แก่เด็ก ๆ ในตำบลบ้านหาร ดังคำสัมภาษณ์

“...เข้าร่วมงานวันเด็กเป็นปีแรกรู้สึกสบายใจเมื่อได้ไปเที่ยวกับทางชมรมผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุมีโอกาสได้ออกไปทำกิจกรรมนอกบ้านและยังช่วยให้มีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงด้วย...”

(จ่านิง สุวรรณชาติ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2563)

“...รู้สึกสบายใจและมีความสุขมากที่ได้พาลูกหลานมาเปิดหูเปิดตา...”

(อ้วน จิตกุล, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2563)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่ากิจกรรมวันเด็กถือเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมและความสามัคคีให้แก่คนในชมรมผู้สูงอายุโดยการนำความสามารถของตนเองมาร่วมกิจกรรมรวมทั้งยังเกิดความสัมพันธ์ระหว่างกันของผู้สูงอายุทำให้ผู้สูงอายุมีความสุขและความสนุกสนานกับกิจกรรมที่ได้ร่วมทำกับเด็ก ๆ

ดังนั้นกิจกรรมวันเด็กเป็นการเสริมสร้างสุขภาวะที่ดีต่อร่างกายจิตใจสติปัญญาคุณธรรมและจริยธรรมซึ่งจะทำให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงลดการพึ่งพาผู้อื่นสามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างอิสระและมีความสุขได้เช่นเดียวกับบุคคลวัยอื่น

1.2 โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน จัดขึ้นมาเพื่อต้องการให้ผู้สูงอายุบางคนที่ยื่นหนังสือหรือเขียนชื่อตนเองไม่ได้ให้เขียนได้เหมือนกันทุกคนโดยจะเปิดโรงเรียนของชมรมผู้สูงอายุที่เทศบาลตำบลบ้านหารเพื่อสอนการเขียนหนังสือให้แก่ผู้สูงอายุที่ติดบ้านหรือติดสังคมและจะลงพื้นที่ไปตามบ้านเรือนในภายหลังเพื่อสอนให้แก่ผู้สูงอายุที่ติดเตียง ดังคำสัมภาษณ์

“ ...ป้ารู้สึกว่าการที่มันดีมากไม่ใช่แค่ป้าจะเขียนชื่อตัวเองได้แต่ป้ายังได้รู้จัก

ตัวหนังสืออื่น ๆ เพิ่มขึ้นด้วยทำให้ป้าเขียนหนังสือได้มากกว่าเดิม...”

(ดวง สุวรรณชาติ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2563)

“ ...ดีมากเลยที่จัดกิจกรรมนี้ขึ้นมาผมว่ามันเป็นประโยชน์มากนะสำหรับ

ผู้สูงอายุทุกคนใครที่มีความรู้อยู่แล้วก็ทำให้มีมากขึ้นไปอีก

ส่วนใครที่ไม่รู้จักก็ช่วยให้เขามีความรู้ในส่วนนี้เพิ่มขึ้น...”

(จิต สุวรรณชาติ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 29 มกราคม 2563)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่าโครงการเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นโครงการที่ต้องการให้ผู้สูงอายุพัฒนาตนเองในด้านการเขียนหนังสือซึ่งถือเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประโยชน์ต่อผู้สูงอายุเป็นอย่างดีรวมทั้งยังส่งผลให้ผู้สูงอายุไม่ต้องตกเป็นเหยื่อของผู้ที่ต้องการมาเอาเปรียบได้

ดังนั้นโครงการเพื่อนช่วยเพื่อนเป็นโครงการที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือสมาชิกในชมรมผู้สูงอายุที่ไม่สามารถเขียนชื่อของตนเองได้ให้เขียนหนังสือหรือชื่อของตนเองได้ทุกคนซึ่งถือเป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุไม่ทางใดก็ทางหนึ่งไม่ตกเป็นภาระของผู้อื่นและทำให้เกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

1.3 กิจกรรมจิตอาสา เป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้สูงอายุทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมเน้นการมีส่วนร่วมซึ่งกันและกัน โดยจะทำกิจกรรมกันที่วัดศาลาโพธิ์หลังจากตรวจสุขภาพร่างกายเช่นการกวาดลานวัด เก็บขยะล้างห้องน้ำ ฯลฯ ใช้เวลาประมาณ 30 นาที ถือเป็นารแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนมนุษย์ การให้ความช่วยเหลือและการเสียสละให้กับคนอื่นอย่างเต็มใจ ดังคำสัมภาษณ์

“...รู้สึกดีที่เราได้มีเพื่อนจากกิจกรรมจิตอาสาธารณะซึ่งชอบทำอยู่แล้วตั้งแต่เด็ก

ตอนนี้ก็ได้ทำกิจกรรมจิตอาสาธารณะมากกว่าเดิมส่วนตัวเอง

ก็ชอบปลูกต้นไม้อยู่แล้วเพราะทำให้สบายใจขึ้น...”

(จิต สุวรรณชาติ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2563)

“...ข้าก็ตั้งใจที่ได้มาทำชมรมช่วยเก็บขยะบ้างกวาดใบไม้บ้าง ถือว่าเป็นกิจกรรม

ที่ช่วยกันลงมือทำใช้เวลานิดหน่อยช่วยกันหลาย ๆ คนก็สะอาดแล้ว...”

(นิตยา จินดาตา, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2563)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่ากิจกรรมจิตอาสาเป็นกิจกรรมที่สร้างความสามัคคีและการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุโดยใช้เวลาที่เหลือจากการทำกิจกรรมตรวจสุขภาพประจำเดือนมาทำกิจกรรมจิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์เล็ก ๆ น้อย ๆ ภายในวัดศาลาโพธิ์ซึ่งถือเป็นการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์เช่นกัน

ดังนั้นกิจกรรมจิตอาสาเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์และต้องการใช้เวลาว่างโดยการทำสิ่งต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์แก่บุคคลส่วนรวม

จากกิจกรรมทางด้านสังคมที่กล่าวมาทั้งจากบทสัมภาษณ์และข้อมูลกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในชุมชนทั้งหมด 3 กิจกรรมได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญการสร้างความสัมพันธ์ที่ตระหว่างคนในชมรมผู้สูงอายุการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกันส่งผลให้คนในชมรมผู้สูงอายุเกิดความเข้มแข็งทำให้ผู้นำมีกำลังใจและมีแรงผลักดันในการพัฒนากิจกรรมในชมรมให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ยังมีแนวทางในการพัฒนาด้านสังคมคือ 1) การเพิ่มกิจกรรมให้หน่วยงานภายนอกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับชมรมผู้สูงอายุไม่ว่าจะเป็นสถาบันการศึกษาหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานภาคเอกชนเช่นการอบรมความรู้ทั่วไปในการดูแลสุขภาพเบื้องต้นและการศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อเปิดโลกทัศน์และประสบการณ์ใหม่ ๆ จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานที่ 2) การสร้างความสัมพันธ์กับหน่วยงานภายนอกให้เกิดความร่วมมือระหว่างกันอีกทั้งยังสร้างความผูกพันการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 3) การสร้างความยอมรับนับถือให้แก่ผู้สูงอายุเองได้ว่าตนสามารถทำในสิ่งเป็นประโยชน์ได้เช่นเดียวกับคนอื่นที่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง

2. กิจกรรมด้านจิตใจ

วัยผู้สูงอายุเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในหลายๆด้านเช่นการเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจที่ผู้สูงอายุจะคิดว่าตนเองเป็นภาระของลูกหลานจากเมื่อก่อนที่เป็นผู้นำของครอบครัวสามารถช่วยเหลือตนเองได้แต่ตอนนี้ต้องกลายมาเป็นผู้ถูกดูแล ดังนั้นชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านหารจึงได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพร่างกายและจิตใจเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ออกไปเปิดประสบการณ์ใหม่ ๆ จากโลกภายนอกที่ทำให้เกิดความสบายใจและไม่เครียดได้แก่กิจกรรมทำบุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ ดังนี้

2.1 กิจกรรมทำบุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นในวันปีใหม่ของทุกปีการทำบุญนี้จัดขึ้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เป็นการทำบุญตักบาตรให้กับบุคคลที่เป็นผู้บริจาคที่ดินในการสร้างโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลซึ่งได้เสียชีวิตไปแล้ว โดยมีการนิมนต์พระสงฆ์มาร่วมทำพิธีและมีผู้สูงอายุมาร่วมทำบุญกันอย่างล้นหลาม ดังคำสัมภาษณ์

“...ปกติป่าเป็นคนชอบทำบุญอยู่แล้วมันทำให้ป่าสบายใจเวลาได้

มาทำบุญได้พูดคุยพบปะกับเพื่อน ๆ ทำบุญเสร็จก็นั่งกินข้าวร่วมกัน...”

(รัชณี สว่างพิภพ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2563)

“...ยายเข้ามาทำบุญทุกปีเพราะวันปีใหม่ไม่ได้มีทุกวันชอบมาทำบุญฟังเทศน์ฟังธรรม

เวลายายเครียดพอได้ฟังเสียงพระเทศน์มันทำให้รู้สึกสงบและสบายใจมากขึ้น...”

(เนียง สุวรรณชาติ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2563)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่ากิจกรรมทำบุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่เป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพทางจิตใจที่แข็งแรงทำให้ผู้สูงอายุเกิดความสงบและรู้สึกสบายใจที่ได้เข้าร่วมทำกิจกรรมนอกจากนี้ยังทำให้ผู้สูงอายุได้พบปะพูดคุยกับเพื่อน ๆ ในชมรมซึ่งถือเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีร่วมกัน

ดังนั้นกิจกรรมทำบุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่เป็นการจัดขึ้นเพื่อต้องการให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันแล้วเกิดความสบายใจซึ่งก็คือการทำบุญตักบาตรการได้รับพรอันศักดิ์สิทธิ์จากพระภิกษุสงฆ์ที่เป็นสิริมงคลแก่ตนเองในวันขึ้นปีพุทธศักราชใหม่ถือเป็นเรื่องที่ผู้สูงอายุทุกคนทำแล้วมีความสุข

จากกิจกรรมทางด้านจิตใจที่กล่าวมาทั้งจากบทสัมภาษณ์และข้อมูลกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในชุมชนกิจกรรมทำบุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่แสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมหากผู้สูงอายุมีสภาพจิตใจที่เป็นสุขสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีและรักษาความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและผู้อื่นไว้ได้อย่างราบรื่นสามารถทำตนให้เป็นประโยชน์ได้ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางสังคมและความเป็นอยู่ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสมปราศจากอาการป่วยของโรคทางร่างกายและจิตใจ

ทั้งนี้ยังมีแนวทางในการพัฒนาด้านจิตใจคือ 1) การปรับกิจกรรมที่มีอยู่ให้สามารถดึงความสนใจของผู้สูงอายุและจะต้องคำนึงถึงความรู้สึกของผู้สูงอายุเป็นหลักกิจกรรมจะต้องมีความหลากหลายสนุกสนานมีความแปลกใหม่หรือการคิดค้นกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุให้ผู้สูงอายุเกิดความสนใจและป้องกันไม่ให้ผู้สูงอายุเกิดความเครียดหรือเบื่อหน่ายขณะเข้าร่วมกิจกรรม 2) การสร้างกำลังใจในการใช้ชีวิตจากการได้รับฟังธรรมเทศนาจากพระภิกษุสงฆ์ที่ช่วยขจัดจิตใจให้ผู้สูงอายุได้นำข้อคิดไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีสติและยังทำให้คลายความเหงาได้เนื่องจากผู้สูงอายุบางคนยังคงทำงานเลี้ยงชีพและรับภาระเลี้ยงหลานเมื่อลูกตนเองออกไปทำงานนอกบ้านการได้พบปะพูดคุยกับเพื่อน ๆ ในชมรมจึงถือเป็นเรื่องที่ช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดความผ่อนคลายไม่เครียดจนเกินไปส่งผลให้ผู้สูงอายุมีสภาพจิตใจที่เบิกบานและมีความสุขกับการใช้ชีวิตในแต่ละวัน

3. กิจกรรมด้านร่างกาย

ผู้สูงอายุเป็นวัยที่พึ่งพาตนเองได้น้อยลงมีภาวะด้านสุขภาพร่างกายที่เปลี่ยนแปลงไปตามช่วงเวลาซึ่งมีภาวะร่างกายที่เสื่อมถอยลงมีโอกาสที่จะเจ็บป่วยได้ง่ายภูมิคุ้มกันโรคน้อยลงสาเหตุเนื่องจากผู้สูงอายุให้ความสำคัญในการดูแลสุขภาพด้านสุขภาพร่างกายน้อยลง เช่น เรื่องการบริโภคอาหารการขาดการออกกำลังกาย

และการไม่ได้อยู่ร่วมกันในครอบครัวจึงก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้นได้ดังนั้นจึงได้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพด้านร่างกายของผู้สูงอายุในชมรมขึ้นได้แก่กิจกรรมแข่งขันกีฬาผู้สูงอายุกิจกรรมตรวจสุขภาพประจำเดือน ดังนี้

3.1 กิจกรรมแข่งขันกีฬาผู้สูงอายุ เป็นกิจกรรมที่ใช้เกมเป็นตัวกลางในการให้ผู้สูงอายุได้มีการเคลื่อนไหวร่างกายให้กระฉับกระเฉงและสร้างความแข็งแรงให้กับร่างกายถือเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพทางร่างกายให้มีสุขภาพที่ดี ดังคำสัมภาษณ์

“...ป่าชอบกิจกรรมนี้มากได้ออกกำลังกายได้หัวเราะสนุกสนานไปกับเพื่อนฝูงทำให้ป่าอารมณ์ดีจนลืมเรื่องเครียด ๆ ไปหมดแล้วยังทำให้สุขภาพร่างกายแข็งแรงขึ้นด้วย...”
(คิด สุวรรณชาติ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2563)

“...ยายสุขภาพร่างกายไม่ค่อยแข็งแรงได้แต่นั่งดูเขาเล่นกันแต่มันก็มีความสุขไปอีกแบบนั่งดูไปหัวเราะไป...”
(พุ่ม ทองชูช่วย, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2563)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่ากิจกรรมแข่งขันกีฬาผู้สูงอายุถือเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างสุขภาพทางด้านร่างกายซึ่งต้องการให้ผู้สูงอายุมีการเคลื่อนไหวร่างกายโดยผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมนี้สามารถสร้างความสัมพันธ์ความสามัคคีในการเล่นทำให้เกิดความสุขและสนุกสนานที่ได้มาร่วมกิจกรรม

ดังนั้นกิจกรรมแข่งขันกีฬาผู้สูงอายุจัดขึ้นเพื่อส่งเสริมสุขภาพของคนในชมรมจะเห็นได้ว่าผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมแข่งขันกีฬาผู้สูงอายุเป็นบุคคลที่ชอบทำกิจกรรมและยังมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงสามารถพึ่งพาตนเองได้และยังดำเนินชีวิตประจำวันได้ปกติ

3.2 กิจกรรมตรวจสุขภาพประจำเดือน จัดขึ้นที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหารซึ่งผู้สูงอายุต้องตรวจสุขภาพร่างกายตามระยะเวลาที่กำหนดคือทุกวันจันทร์สุดท้ายของเดือนเพื่อค้นหาปัจจัยเสี่ยงหรือภาวะผิดปกติพร้อมทั้งหาแนวทางป้องกันและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการดำเนินชีวิตเพื่อการป้องกันไม่ให้เกิดโรคหรือไม่ให้โรคที่เป็นอยู่ลุกลามมากขึ้นในอนาคต ดังคำสัมภาษณ์

“...ปกติป่าเป็นคนไม่ค่อยดูแลสุขภาพกินหมดทุกอย่างจนทำให้เกิดโรคตามมาคุณหมอก็ให้คำแนะนำกับป่า
มาป่าก็ทำตามตอนนี้รู้สึกดีขึ้นเยอะเลย...”

(เอิ้น ขวัญฤกษ์, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2562)

“...ช่วงบ่ายจะมีคุณหมอเข้ามาตรวจสุขภาพให้ผู้สูงอายุมีโรคเบาหวานความดันและไขมัน
ส่วนตัวป่าเป็นคนชอบทานหวานคุณหมอก็แนะนำเรื่องการเลือกทานอาหารให้มาลองทำ...”

(ดวม สุวรรณชาติ, สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2562)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่ากิจกรรมตรวจสุขภาพประจำเดือนเป็นกิจกรรมที่มีการตรวจ
สุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุในเรื่องทั่วไปการให้ความรู้เรื่องโรคต่าง ๆ รวมไปถึงการตรวจโรคหัวใจโรคเบาหวานโรคไขมัน
ในเลือดสูงและโรคความดันโลหิตสูงให้แก่ผู้ที่เป็นโรคเหล่านี้มีการติดตามอาการและประเมินผลของการรักษา
โดยการรับประทานยาและอาหารเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ดูแลตนเองอย่างถูกวิธี

ดังนั้นกิจกรรมตรวจสุขภาพประจำเดือนจัดขึ้นเพื่อต้องการให้ผู้สูงอายุคำนึงถึงการดูแลสุขภาพ
ร่างกายของตนเองให้มีความแข็งแรงปราศจากโรคภัยและสามารถดำเนินชีวิตประจำวันไปได้อย่างมีความสุข

สรุปได้ว่ากิจกรรมทางด้านร่างกายที่กล่าวมาทั้งจากบทสัมภาษณ์และข้อมูลกิจกรรมที่จัดขึ้นภายในชุมชน
กิจกรรมแข่งขันกีฬาผู้สูงอายุและกิจกรรมตรวจสุขภาพประจำเดือนแสดงให้เห็นถึงการดูแลสุขภาพร่างกายของ
ผู้สูงอายุเองให้มีความสมบูรณ์และแข็งแรงซึ่งอาจส่งผลดีไปถึงสภาวะจิตใจของผู้สูงอายุควบคู่กันไปด้วย
หากผู้สูงอายุมีสภาพร่างกายที่แข็งแรงดีไม่มีโรคภัยไข้เจ็บจิตใจก็มีความสุขสามารถดำรงชีวิตได้อย่างปกติสุข

ทั้งนี้ยังมีแนวทางในการพัฒนาด้านร่างกายคือ 1) การเพิ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวร่างกาย
ที่ไม่หนักเกินไปให้แก่ผู้สูงอายุอย่างสม่ำเสมอ เช่น การเดินแอโรบิคและเดินร่าวงมาตรฐานซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อ
สุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุในระยะยาว 2) ผู้ดำเนินกิจกรรมควรมีอำนาจในการสั่งการและตัดสินใจได้ทันทีที่จะ
ช่วยให้การจัดกิจกรรมดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง 3) ส่งเสริมกิจกรรมที่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดกระบวนการเรียนรู้
การมีส่วนร่วมการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและการดูแลสุขภาพร่างกายของตนเองให้แข็งแรงเช่นกิจกรรม
ตรวจสุขภาพประจำเดือนกิจกรรมแข่งขันกีฬาผู้สูงอายุและศาสตร์พระราชาวมทั้งการออกกำลังกาย
อย่างสม่ำเสมอและการเลือกรับประทานอาหารให้ถูกหลักโภชนาการเพื่อให้ร่างกายได้รับสารอาหารที่ครบถ้วนและ
มีประโยชน์

สรุปและอภิปรายผล

กิจกรรมเสริมสร้างสุขภาวะสำหรับผู้สูงอายุ

จากการศึกษาลักษณะกิจกรรมที่สัมพันธ์กับสุขภาวะและแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมของผู้สูงอายุ ในชมรมผู้สูงอายุบ้านทหารสามารถแบ่งได้เป็น 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมด้านสังคมมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุและเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีเช่นกิจกรรมวันเด็กที่เปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุได้แสดงความสามารถในการแสดงบนเวทีทำให้ผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจในหมู่คณะกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อนที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้สูงอายุช่วยดูแลซึ่งกันและกันในเรื่องต่าง ๆ กิจกรรมจิตอาสาช่วยให้ผู้สูงอายุใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ที่ถือเป็นการสร้างประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม กิจกรรมด้านจิตใจมีกิจกรรมที่ส่งเสริมทางด้านจิตใจ เช่น กิจกรรมทำบุญตักบาตรวันขึ้นปีใหม่ที่เสริมสร้างให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพทางจิตใจที่แข็งแรงเกิดความสงบสบายใจมีสภาพจิตใจที่เบิกบานและมีความสุขกับการใช้ชีวิตในแต่ละวันจากการได้พบปะพูดคุยกับเพื่อน ๆ ในชมรมซึ่งถือเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีร่วมกันและกิจกรรมด้านร่างกายมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาสุขภาพที่จัดขึ้นภายในชุมชนเช่น กิจกรรมตรวจสุขภาพประจำเดือนแสดงให้เห็นถึงการดูแลสุขภาพร่างกายของผู้สูงอายุเองให้มีความสมบูรณ์แข็งแรงซึ่งอาจส่งผลดีไปถึงสภาวะจิตใจของผู้สูงอายุควบคู่กันไปด้วยซึ่งมีแนวทางในการพัฒนาด้านร่างกายของกิจกรรมตรวจสุขภาพประจำเดือนโดยให้ความสำคัญเกี่ยวกับการตรวจสุขภาพร่างกายการดูแลรักษาสุขภาพของตนเองให้แข็งแรงและให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภาวีคองอินทร (2551 อ้างถึงใน ดวงพร คำณวนวัฒน์ และคณะ, 2553, น. 106) ได้ให้ความหมายดังนี้ สุขภาวะทางด้านสังคม คือ การมีสังคมที่สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลกันพึงพาได้การมีครอบครัวที่อบอุ่นอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีและอยู่รวมกันได้ อย่างมีความสุขสุขภาพทางด้านร่างกาย คือ การมีสุขภาพแข็งแรงเมื่อป่วยก็ควรได้รับการดูแลอย่างดีสุขภาพทางจิตใจคือการมีจิตใจที่เปี่ยมสุขจิตใจดีมีเมตตากรุณาจิตใจสะอาดเขาใจสรรพสิ่งอย่างเปนจริงและเข้าถึงสิ่งดีงามอย่างถูกต้อง ดังนั้นกิจกรรมของผู้สูงอายุที่จัดขึ้นจะต้องเป็นกิจกรรมที่คำนึงถึงความเหมาะสมสร้างเสริมสุขภาพทั้งในด้านสังคมด้านจิตใจและด้านร่างกายไปพร้อม ๆ กัน

แนวทางการพัฒนากิจกรรมผู้สูงอายุ

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมเพื่อส่งเสริมสุขภาวะของสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ตำบลบ้านทหาร อำเภอบางกล่ำจังหวัดสงขลาสามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ แนวทางการพัฒนาด้านสังคมแนวทางการพัฒนาด้านจิตใจ และแนวทางการพัฒนาด้านร่างกาย

แนวทางการพัฒนาด้านสังคม คือ การเพิ่มกิจกรรมให้หน่วยงานภายนอกได้เข้ามามีส่วนร่วมกับชมรมผู้สูงอายุที่มาให้ความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันและการดูแลตนเองผ่านกิจกรรมที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกเดือนเพื่อให้ผู้สูงอายุรับรู้ได้ถึงมีส่วนร่วมถือเป็นการสร้างเครือข่ายให้ชมรมผู้สูงอายุบ้านทหารกับหน่วยงาน

ภายนอกให้เกิดความร่วมมือระหว่างกันรวมถึงสร้างความผูกพันการช่วยเหลือซึ่งกันและกันของผู้สูงอายุกับหน่วยงานภายนอกที่เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น

แนวทางการพัฒนาด้านจิตใจ คือการปรับกิจกรรมที่มีอยู่ให้สามารถดึงความสนใจของผู้สูงอายุได้ โดยคำนึงถึงความรู้สึกของผู้สูงอายุเป็นหลักกิจกรรมจะต้องมีความหลากหลายสนุกสนานและมีความแปลกใหม่ รวมถึงการสร้างกำลังใจในการใช้ชีวิตของผู้สูงอายุซึ่งมีธรรมชาติเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้สูงอายุ

แนวทางการพัฒนาด้านร่างกาย คือการเพิ่มกิจกรรมการเคลื่อนไหวทางร่างกายที่ไม่มีผลกระทบหรือผลข้างเคียงต่อร่างกายของผู้สูงอายุการมีผู้นำที่มีความสามารถสั่งการและตัดสินใจได้ทันทีที่จะช่วยให้การจัดกิจกรรมดำเนินไปได้อย่างต่อเนื่องพร้อมทั้งส่งเสริมกิจกรรมที่ทำให้ผู้สูงอายุเกิดกระบวนการเรียนรู้การมีส่วนร่วม การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าและการรักษาสุขภาพร่างกายของตนเองให้สมบูรณ์แข็งแรงซึ่งสอดคล้องกับ กุลวดี โรจน์ไพศาล (2560) ที่มองว่ากิจกรรมพบกันประจำเดือนเป็นกิจกรรมที่มุ่งส่งเสริมสุขภาพและความสามารถในการดูแลสุขภาพตนเองเช่นการให้ความรู้เรื่องสุขภาพเพื่อให้กิจกรรมมีความหลากหลายและสร้างความยอมรับนับถือให้แก่ผู้สูงอายุเองว่าสามารถทำสิ่งที่เป็นโยบายอื่นได้อีกทั้งยังทำให้ผู้สูงอายุเกิดความภาคภูมิใจในตนเองด้วย

ดังนั้นชมรมผู้สูงอายุบ้านหารตำบลบ้านหารได้แสดงให้เห็นถึงรูปแบบกิจกรรมลักษณะและกระบวนการ ในกิจกรรมของผู้สูงอายุที่มีในปัจจุบันซึ่งสะท้อนได้ว่ากิจกรรมทุกกิจกรรมได้จัดขึ้นเพื่อดูแลและให้ความสำคัญกับ ผู้สูงอายุในชุมชนทั้งยังแสวงหาแนวทางในการพัฒนากิจกรรมของผู้สูงอายุเพื่อให้การทำกิจกรรมนั้นมีความก้าวหน้า มากยิ่งขึ้นและทำให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ชมรมผู้สูงอายุตำบลบ้านหารควรศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุเพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมให้สามารถเกิดขึ้นได้จริงในอนาคต
2. ครอบครัวของผู้สูงอายุในตำบลบ้านหารควรสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับชมรมมากขึ้นเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้แก่คนในชุมชน

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาและเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของสมาชิกในชมรม เพื่อให้เข้าใจถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่แท้จริงตามธรรมชาติของผู้สูงอายุ
2. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุจากหลากหลายพื้นที่ เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างการพัฒนากิจกรรมในชมรมผู้สูงอายุบ้านหารให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กุลวดี โรจน์ไพศาลกิจและวารากร เกரியงไกรศักดิ์ดา. (2560). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานของชุมชนในการพัฒนาสุขภาพของผู้สูงอายุ. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 2(1), 87-90.

ฐานิตย์วัฒน์อุไร, ธิติเวทย์พงศ์เศรษฐ์กุล,บุษกรอ่องเซ่ง และสุวิตตาสุวรรณคง. (2562). ศึกษากิจกรรมที่สร้างคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุในชมรมผู้สูงอายุก่อนอาหารตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำจังหวัดสงขลา. ใน *เกษตรชัยและหิม(บ.ก.)*, การประชุมทางวิชาการระดับปริญญาตรีด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ระดับชาติ ครั้งที่ 3 (หน้า 1-1,111). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

ดวงพร คำณวัฒน์, เนตร หงษ์ไกรเลิศ, กุลธิดา จันทร์เจริญ, ดวงแข บัวประโคน, สุนิศา ศิวปฐมชัย และสิรินทร พิบูลภานุวัฒน์. (2553). สื่อบ้านเพื่อสุขภาพเยาวชน. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 29(2), 90-110.

ประภาพร มโนรัตน์, กฤษณะ คำฟอง, วรพล แวงนอกและพรฤดี นิธิรัตน์. (2559). การดูแลสุขภาพตนเองของผู้สูงอายุไทยพุทธในชุมชนกึ่งเมืองกึ่งชนบท:กรณีศึกษาบ้านนาโปรง ตำบลท่าเสา อำเภอ เมือง จังหวัดอุตรดิตถ์. *วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีอุตรดิตถ์*, 8(2), 96-111.

พรชุลี นิลวิเศษ. (2550). *จิตสังคมผู้สูงอายุ*. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2563,จาก:
http://www.stou.ac.th/stoukc/elder/main1_10.html

มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2553). *รายงานประจำปีสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุกระทรวงการพัฒนาและความมั่นคงของมนุษย์.

เทศบาลตำบลบ้านหาร. (2562). *ข้อมูลเทศบาล*. สืบค้นเมื่อ 10กุมภาพันธ์ 2563,จาก:
<http://www.banharn.go.th/frontpage>

ประวัติศาสตร์บอกเล่าในพื้นที่บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมบ่อท่อ ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะเสสินธุ์ จังหวัดสงขลา

ณัฐจิตรา แก้วสม¹ ภัศราวดี เขียนวาริ² สุทธิพัฒน์ สุธาพาณิชย์³
และยุทธกาน ดิสกุล⁴

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องประวัติศาสตร์บอกเล่าในพื้นที่บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมบ่อท่อ ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะเสสินธุ์ จังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความเป็นมาและคุณค่าของพื้นที่บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมบ่อท่อ ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะเสสินธุ์ จังหวัดสงขลา โดยเก็บรวบรวมจากการศึกษาเอกสารหรืองานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ร่วมกับการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์โดยจำแนกหมวดหมู่ ตีความ และสร้างข้อสรุป

ผลการศึกษาพบว่า ประวัติศาสตร์บอกเล่าบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมบ่อท่อ ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกะเสสินธุ์ จังหวัดสงขลา สามารถแบ่งออกเป็น 3 ยุค คือ 1) ยุคบ่อทอง เป็นการกล่าวถึง เจ้าของพื้นที่เดิมชื่อแม่ขัน 2) ยุคบ่อท่อ เป็นยุคที่ชาวบ้านในพื้นที่มีการนำน้ำจากบ่อน้ำไปใช้เพื่ออุปโภคบริโภค และ 3) ยุคเสด็จประพาสของรัชกาลที่ 5 พระองค์ได้เกิดอาการประชวรจึงได้มีการนำน้ำจากบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์มาสรองพระวรกาย จนหายจากอาการประชวร สำหรับคุณค่าของพื้นที่บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ 1) คุณค่าด้านวัฒนธรรม เป็นประเพณีที่สร้างขึ้นตามความเชื่อ โดยสืบทอดต่อกันมาตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ คือพิธีสมโภชบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ และพิธีพิธีกรรมตักน้ำจากบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ 2) คุณค่าด้านการท่องเที่ยว เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยหลังจากรัชกาลที่ 5 เสด็จมาประพาสเกาะสี่ เกาะห้า ได้มีการปรับปรุงพัฒนาพื้นที่เพื่อรองรับการท่องเที่ยว ทำให้มีนักท่องเที่ยวผู้มีศรัทธาเข้ามาในพื้นที่บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์มากขึ้น

คำสำคัญ : ประวัติศาสตร์บอกเล่า, พื้นที่บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์, วัดแหลมบ่อท่อ

¹⁻³ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาชุมชนศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

⁴ อาจารย์ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทนำ

เมื่อกกล่าวถึงการศึกษา “ประวัติศาสตร์บอกเล่า” เป็นประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ต้องใช้วิธีการสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการศึกษาเบื้องต้น บันทึกปากคำ เป็นการบอกเล่าผ่านปากคำจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง (วลัยลักษณ์ ทรงศิริ, 2559) ซึ่งความสำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์นั้นต้องผ่านการบอกเล่าของบุคคลร่วมสมัย ที่มีประสบการณ์ในเหตุการณ์จากอดีต และยังมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน ได้มีโอกาสในการสร้างงานทางประวัติศาสตร์ ในท้องถิ่นที่บุคคลเหล่านั้นอาศัยอยู่ (เพียงแข พงษ์ศิริบัญญัติ, 2550, น. 33) แต่การจะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการเรียนการสอนคงจะทำได้ยากด้วยบริบทที่แตกต่างกันและปัจจัยที่ต่างกัน ซึ่งการที่จะให้ประวัติศาสตร์ มีความสำคัญได้นั้น เราจึงควรส่งเสริมตั้งแต่ในวัยเด็ก จึงเกิดรูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน (ชนภัทท์ อินทวารี, 2558, น.11) นอกจากนี้การแสดงให้เห็นถึงความสำคัญต่อข้อมูลทางประวัติศาสตร์ โดยประวัติศาสตร์บอกเล่า ผ่านการบอกเล่าของคนในชุมชน ที่เกิดเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ผ่านการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ที่ทำให้เกิดการเข้าใจในสังคมท้องถิ่นและทำให้คนเห็นถึงรากเหง้าของตนเอง เกิดสำนึกความเห็นคุณค่า ความภูมิใจ และศักดิ์ศรีของสิ่งที่ตนเองมีอยู่ ที่เป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษในท้องถิ่น ความภูมิใจนี้ทำให้ คนเรามีความเชื่อมั่นในตัวเองว่ามีของดีอยู่ (สีลาภรณ์ บัวสาย, 2552)

โดยการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนนั้น เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมา ประสบการณ์ร่วมกันของคนในชุมชน ที่มีส่วนในการกำหนดความรู้สึกนึกคิดของชาวบ้าน และสามารถทำให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในชุมชน (ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์ , 2553) การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจึงเป็นการแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิต คติความเชื่อ ประเพณี วัฒนธรรม รวมถึงความรู้ ความคิดของผู้คนที่มาต่อชุมชนท้องถิ่นของตนเอง การศึกษา ประวัติศาสตร์ชุมชน จึงนับเป็นการรื้อฟื้นและสร้างประวัติศาสตร์ให้ผู้คนในชุมชนหันมาร่วมมือกันในการระลึกถึง พลังในการร่วมมือร่วมใจของคนในอดีต (พิมพ์อุมา ธัญธนกุล, 2558, น. 357) แสดงให้เห็นว่าประวัติศาสตร์ท้องถิ่น มีบทบาทสำคัญต่อจิตสำนึก ทศนคติ ท่าทีของชุมชนต่อสิ่งต่าง ๆ ซึ่งทำให้เกิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม ชุมชนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมนั้น มักมีความประนีประนอมในการแสดงออกทางวัฒนธรรมในพื้นที่ทาง วัฒนธรรมที่มีความแข็งและอ่อนไม่เท่ากันได้อย่างดี เนื่องจากชุมชนที่มีความหลากหลายมีพื้นที่ที่เปิดหรือพื้นที่ สาธารณะทางวัฒนธรรมที่เปิดกว้างให้เรียนรู้ความแตกต่างทางวัฒนธรรม และการเก็บข้อมูลเชิงประวัติศาสตร์ บอกเล่า นั้น จะมีสีสันของเรื่องราว ที่มีเกร็ดเล็กเกร็ดน้อย แต่ไม่พบในประวัติศาสตร์กระแสหลัก เกร็ดประวัติศาสตร์เหล่านี้ได้ให้ข้อมูลใหม่ ๆ (รัชณี กัลยาณคุณาวุฒิ และคณะ, 2551, น. 1)

เมื่อพิจารณางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า งานศึกษาของผู้วิจัยมีความสอดคล้องกับประเด็นพื้นที่ ประวัติศาสตร์ เนื่องจากจังหวัดสงขลามีบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์อยู่ในหลายพื้นที่ หากแต่บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมบ่อท่อ หมู่ที่ 4 ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา เป็นบ่อน้ำแห่งเดียวในจังหวัดสงขลาที่ได้ถูกคัดเลือก และ มีความสำคัญมาตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 โดยพระราชพิธีบรมราชาภิเษกซึ่งเป็นพระราชพิธีที่สำคัญในโอกาส พระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ ของรัชกาลที่ 9 จะเห็นได้ว่าบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ดังกล่าว เป็นบ่อน้ำ

ที่มีความสำคัญกับคนในพื้นที่และคนนอกพื้นที่ ดังเห็นได้จากการนำไปใช้ประกอบพิธีสำคัญทางศาสนา หรือ งานมงคลต่าง ๆ อีกทั้งยังเชื่อว่าจะสามารถใช้สำหรับการรักษาอาการเจ็บป่วยได้ จากข้อพิพาทดังกล่าวนำไปสู่ การตั้งคำถามว่า ความเป็นมาของพื้นที่ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์เป็นอย่างไร และมีคุณค่าต่อพื้นที่ชุมชน อย่างไร

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาความเป็นมาของพื้นที่บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมบ่อท่อ ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา
- 2) เพื่อศึกษาคุณค่าของพื้นที่บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมบ่อท่อ ตำบลเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัด สงขลา

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิจัยคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูล 10 คน ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน คือ ผู้นำที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 4 เป็นผู้ดูแลพื้นที่บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ เป็นผู้นำที่รู้เรื่องบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ และชาวบ้าน จำนวน 7 คน คือ ผู้ที่มีประสบการณ์การบอกเล่าจากรุ่นสู่รุ่น โดยใช้ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจำแนกหมวดหมู่ตามประเด็น ๓ ประเด็น คือ ความ สร้างข้อสรุปและ นำเสนอด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มา วิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. ความเป็นมาของพื้นที่บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์

บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมบ่อท่อ เป็นพื้นที่ที่ชาวบ้านให้ความสำคัญในเรื่องของความศักดิ์สิทธิ์ โดยผ่าน การบอกเล่าจากบรรพบุรุษในแต่ละยุคสมัย ที่เล่าถึงความเป็นมาในอดีตกาลผ่านเรื่องเล่าจากรุ่นสู่รุ่นของชาวบ้าน ในชุมชน โดยในอดีตมีการเล่าเรื่อง แบ่งออกเป็น 3 ยุคสมัยด้วยกัน คือ ยุคสมัยบ่อทองหรือบ่อทรัพย์ ยุคสมัยบ่อท่อ และยุคเสด็จประพาสของรัชกาลที่ 5

1.1 ยุคบ่อทอง

สมัยก่อนชาวบ้านเรียกบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ว่า บ่อทอง เนื่องจากมีบรรพบุรุษหลายท่านเล่าต่อกันมาว่าในบ่อ ลูกนี้มีทองของแม่ขัน โดยเจ้าของทองนั้นได้เข้าฝันชาวบ้านว่าถ้าใครอยากได้ทอง ก็สามารถเข้ามาเอาได้ เมื่อถึงวันคี่ คื่นคี่ ก็ให้ไปเอาได้ แต่มีข้อแม้ยู่ว่าเมื่อผู้ใดได้ทองไปแล้ว จะต้องรับแผลเปื่อยเท่ากับหอยไปจนตาย ปรากฏว่า

ไม่มีใครกล้า เพราะกลัวว่าจะทรمانไปจนตลอดชีวิต ตั้งแต่นั้นมาชาวบ้านเรียกกันว่า บ่อทองหรือบ่อทรัพย์ กันตลอดมา

“ยุคนี้เป็นยุคที่ชาวบ้านในตำบลเกาะใหญ่ไม่มีใครทราบข้อมูลประวัติศาสตร์อย่างชัดเจน เนื่องจากเป็นยุคที่เกิดขึ้นมานานมากแล้ว แต่ชาวบ้านในสมัยก่อนได้เล่าว่าบริเวณใกล้ ๆ กับบ่อทองมีผู้หญิงมาร่ำรำ ทำให้ชาวบ้านเชื่อกันว่าเป็นแม่ขันที่มาเฝ้าทอง และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 เล่าว่าเวลามานอนเฝ้าบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ก็เคยฝันถึงแม่ขันอีกด้วย”

(ส่อง ปาทัพ, สัมภาษณ์เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563)

1.2 ยุคบ่อทอง

ชาวบ้านเรียกกันว่า บ่อทอง ก็เพราะบ่อลูกนี้มีน้ำไหลออกมา ทั้งที่เป็นบ่อดินธรรมดา กว้างประมาณ 1 เมตร ลึกประมาณ 1 เมตร ชาวบ้านจึงชวนกันนำไม้ที่เป็นโครงไปครอบไว้เพื่อกันดิน และใช้ไม้หมากที่นำใส่อกแล้วทำเป็นท่อเพื่อระบายน้ำออก เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำเอ่อล้นปากบ่อ ซึ่งชาวบ้านสามารถนำน้ำไปดื่มหรืออาบได้ และทำให้ผู้มีจิตศรัทธาเลื่อมใสในพระพุทธศาสนาเห็นว่าพื้นที่นี้มีทำเลอันเหมาะสม จึงจัดสร้างวัดขึ้นใกล้กับบ่อทองนี้และใช้ชื่อว่า วัดแหลมบ่อทองตลอดมาตราบถึงปัจจุบันนี้

“ยุคนี้เกิดน้ำพุออกมาจากใต้ดิน ชาวบ้านบริเวณนั้นจึงได้นำโครงหมากมาทำเป็นท่อนำน้ำไหลออกมา จึงเรียกว่า บ่อทอง และน้ำบ่อนี้สำคัญมากเพราะเป็นบ่อน้ำจืดบ่อเดียวในตำบลเกาะใหญ่ในสมัยนั้น เพราะรอบ ๆ บริเวณเกาะเป็นทะเลสาบสงขลาซึ่งเป็นน้ำกร่อย”

(แคล้ว บุญรอด, สัมภาษณ์เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563)

1.3 ยุคเสด็จประพาสของรัชกาลที่ 5

สมัย ร.ศ. 108 หรือ พ.ศ. 2432 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้เสด็จประพาสหัวเมืองภาคใต้ เพื่อทอดพระเนตร เกาะสี เกาะห้า อันเป็นเกาะที่ทำธุรกิจในการเก็บรังนกนางแอ่น ซึ่งข้อมูลการเสด็จประพาสของรัชกาลที่ 5 จากหลักฐานจดหมายเหตุในแผ่นป้ายระบุว่า รัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสเกาะสีเกาะห้า ในปี พ.ศ. 2436 แต่ในจดหมายเหตุของจังหวัดพัทลุงปรากฏว่า รัชกาลที่ 5 ได้เสด็จประพาสหัวเมืองภาคใต้ตลอดแหลมมลายูครั้งนั้น ในปี พ.ศ. 2432 ดังข้อความที่ปรากฏในพระหัตถเลขาจดหมายเหตุจังหวัดพัทลุงระบุว่า รัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสแหลมมลายู ร.ศ. 108 (องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง, 2560) หากแต่ชาวบ้านได้เล่าเพิ่มเติมว่า เมื่อพระองค์ได้เสด็จเยือนเกาะสี เกาะห้าแล้ว ก็เสด็จกลับทางเรือและมาขึ้นฝั่งที่บ้านแหลมบ่อทอง พระองค์ก็ทรงรับสั่งให้ข้าราชการบริวารตลอดถึงชาวบ้าน ให้สร้างที่ประทับขึ้นใกล้ ๆ กับบ่อน้ำนั้น ซึ่งเรียกกันว่า ทำเนียบชั่วคราว เพราะสถานที่ตรงนั้นมีทำเลที่เหมาะสม ใกล้ ๆ กับทะเลสาบและน้ำท่าอุดมสมบูรณ์ ขณะนี้

พระองค์ประทับอยู่นั้นปรากฏว่าพระองค์มีอาการประชวร แต่เมื่อพระองค์ได้ทรงสนานพระวรกายด้วยน้ำในบ่อท่อนั้นแล้ว ก็ทรงหายจากการประชวร พระวรกายหายเป็นปกติ หลังจากนั้นพระองค์ก็เสด็จกลับกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่นั้นมาชาวบ้านก็ถือกันว่าบ่อท่อนั้นเป็นบ่อน้ำที่มีคุณภาพมากและสามารถรักษาอาการเจ็บไข้ได้ป่วยได้อย่างปลิดทิ้ง เลื่องลือกันไปทั้งใกล้และไกล ต่อจากนั้นก็มียุคคนชักชวนกันมาเอาน้ำในบ่อนั้นไปดื่มกิน รักษาโรคไข้เจ็บกันเป็นประจำตลอดมา (องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะใหญ่, 2562)

“รัชกาลที่ 5 เสด็จมาประพาสเกาะสี ภูเขา พระองค์เกิดอาการประชวร จึงได้มีการนำน้ำมาสงพระวรกาย ทำให้พระองค์หายจากการประชวรที่เป็นอยู่ พระองค์จึงได้เสด็จมาประพาสที่แหลมบ่อท่อน้ำ ทำให้ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ตั้งแต่นั้นมามีคนนับถือบ่อน้ำเป็นจำนวนมาก”

(ประวัติ โขมพัฒนา, สัมภาษณ์เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563)

“รัชกาลที่ 5 ได้เสด็จมาประพาสเกาะสี ภูเขา พระองค์ประชวร และพระองค์ได้ฝันว่าบนเกาะใกล้ ๆ มีบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์จึงได้ให้ทหารที่ติดตามพระองค์ไปดู และให้สร้างพลับพลาใกล้กับบ่อน้ำ ท่านจึงได้เสด็จมาประพาสและสงพระวรกายจนหายจากการป่วย”

(ส่อง ปาทพ, สัมภาษณ์เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563)

สรุปได้ว่า ยุคบ่อทองเป็นการพูดถึงเจ้าของพื้นที่ดินเดิมที่ได้ล่องลับไปแล้วได้มาเข้าฝันชาวบ้านว่าบ่อน้ำลูกนี้มีทองของแม่ขัน จึงทำให้ชาวบ้านยุคนี้เกิดความหวาดกลัวไม่มีใครกล้าไปเอาทอง และยุคบ่อท่อนั้นเป็นยุคที่มีการนำน้ำจากบ่อน้ำมาใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคของชาวบ้านในสมัย เนื่องจากบ่อน้ำนี้เป็นบ่อน้ำจืดแห่งเดียวในเกาะใหญ่ และเมื่อเข้าสู่ยุคประวัติศาสตร์ที่มีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรที่ครั้งสมัยรัชกาลที่ 5 ได้เสด็จประพาส และเกิดอาการประชวรจึงได้มีการนำน้ำมาสงพระวรกายจนหายจากการประชวร จึงทำให้เป็นที่เลื่องลือกันไปทั่วว่าน้ำในบ่อวัดแหลมบ่อท่อน้ำสามารถรักษาอาการเจ็บป่วยให้หายได้ จนทำให้ชาวบ้านเกิดความศรัทธาและเห็นถึงคุณค่าของบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์

2. คุณค่าของบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์

2.1 คุณค่าด้านวัฒนธรรม

วัฒนธรรมของบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมบ่อท่อน้ำ เป็นรูปแบบประเพณีที่ถูกสร้างขึ้นตามวิถีการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน เป็นวัฒนธรรมของชุมชนที่มีความสำคัญ และมีคุณค่าเป็นอย่างยิ่งแก่การอนุรักษ์ไว้ คือ 1) ความเชื่อการรักษาความเจ็บป่วย 2) พิธีสมโภชบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ 3) พิธีพลีกรรมตักน้ำจากบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ เป็นพิธีกรรมที่จัดขึ้นเพื่อแสดงถึงความเคารพของชาวบ้านที่มีต่อบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ และพิธีพลีกรรมตักน้ำจากบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ เพื่อใช้สำหรับงานพระราชพิธีบรมราชาภิเษกของพระมหากษัตริย์ไทย

1. ความเชื่อการรักษาความเจ็บป่วย

ชาวบ้านในชุมชนเกาะใหญ่มีความเชื่อและความศรัทธากับพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะกับบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมบ่อท่อ ที่มีความสัมพันธ์กับการใช้ชีวิตของชาวบ้านในชุมชนเกาะใหญ่มาอย่างยาวนาน ทั้งชาวบ้านภายในชุมชนและภายนอกชุมชนต่างให้ความสนใจกับบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ที่สามารถรักษาอาการเจ็บป่วยได้ ด้วยการดื่มและอาบน้ำจากบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์เพื่อให้หายจากอาการเจ็บป่วย

“ชาวบ้านจากตำบลตะเคียน อำเภอรอนด ป่วยเป็นโรคมะเร็งระยะเริ่มแรก โดยไปหาแพทย์แผนปัจจุบันเพื่อรักษาโรคมะเร็ง แต่ไม่มีท่าทีว่าจะหาย จึงหันมาพึ่งสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ได้รับคำบอกเล่าจากชาวบ้านในชุมชนเกาะใหญ่ ว่าบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมบ่อท่อ สามารถรักษาโรคมะเร็งไข้เจ็บให้หายได้ โดยเริ่มจากกล่าวนะโม 3 จบ แล้วอธิษฐานขอพรให้หายจากโรคมะเร็ง หลังจากนั้นได้นำน้ำจากบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ผสมกับน้ำสะอาด เพื่อดื่มและอาบเป็นประจำทุกวัน ต่อมาไม่นานผลปรากฏว่ามีอาการดีขึ้นตามลำดับ และหายจากโรคมะเร็ง จึงได้รับหนังสือมาแสดงที่บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์เพื่อเป็นการแก้บน”

(เพชรคง น้อยสำลี, สัมภาษณ์เมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2563)

2. พิธีสมโภชบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์

พิธีสมโภชจัดขึ้นครั้งแรก วันที่ 16 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2520 ในสมัยนั้นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์มีลักษณะพื้นที่เป็นก้อนอิฐวางรอบบ่อน้ำ และมีศาลาเล็ก ๆ ตั้งอยู่ แต่ปัจจุบันบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์มีลักษณะพื้นที่ที่มีความสะดวกสบาย มีการก่อสร้างศาลาด้วยปูน และมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดพิธีกรรม ซึ่งพิธีกรรมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ช่วงคือ ช่วงเตรียมความพร้อมก่อนจัดพิธี โดยชาวบ้านจะช่วยกันสูบน้ำจากบ่อ ฉีดล้างคราบตะไคร่น้ำและคราบสกปรกทั้งภายในและภายนอกบ่อ พร้อมใช้แปรงขัดขอบบ่อให้สะอาดมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ จากนั้นปล่อยทิ้งไว้ให้น้ำใสซึมออกมาจนถึงระดับปกติ และช่วงการจัดพิธีกรรม โดยจัดในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ตรงกับวันวันออกพรรษา เวลาประมาณ 18.00 น. ซึ่งเป็นฤกษ์งามยามดีในการทำการมงคล เริ่มจากการเชิญผู้นำพิธีมาจัดเตรียม โดยใช้รูป 9 ดอก เทียน 9 เล่ม สำหรับไหว้เจ้าที่เจ้าทาง เพราะชาวบ้านเชื่อว่า เลข 9 เป็นเลขมงคลที่จะทำให้หมู่บ้านเจริญก้าวหน้า หลังจากนั้นเชิญประธานในพิธีเพื่อจุดเทียนหน้าพระพุทธรูปและจุดเทียนรอบบ่อน้ำ เมื่อจุดเทียนเสร็จแล้วพระสงฆ์จะเริ่มทำพิธีกรรมตามศาสนา และเมื่อเสร็จสิ้นพิธีกรรมทางศาสนา ผู้นำพิธีจะตักน้ำจากบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์แจกให้กับชาวบ้านที่มาเข้าร่วมพิธี เพื่อความเป็นสิริมงคลและรักษาโรคมะเร็งไข้เจ็บต่าง ๆ

“หลังจบพิธีสมโภชต้องมีการสูบน้ำจากบ่อมาแจกจ่าย เนื่องจากมีชาวบ้านจำนวนมากต้องการน้ำจากบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์”

(สอง ปาทัพ, สัมภาษณ์เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563)

3. พิธีพลีกรรมตักน้ำจากบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์

พระราชพิธีบรมราชาภิเษกเป็นพระราชพิธีที่สำคัญ ซึ่งทุกจังหวัดต้องเตรียมความพร้อมในเรื่องแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ โดยให้มีการบูรณะและรักษาความสะอาด เพื่อประกอบพิธีพลีกรรมตักน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่จะเกิดขึ้นในวันที่ 6 เมษายน พ.ศ. 2562 สำหรับจังหวัดสงขลาได้คัดเลือกบ่อน้ำวัดแหลมบ่อท่อ เป็นแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่จะใช้ในงานพระราชพิธีดังกล่าว โดยพิธีกรรมเริ่มตั้งแต่ประธานในพิธี นายวีรนนท์ เพ็งจันทร์ ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา ถวายเครื่องราชสักการะพระฉายาลักษณ์สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ 10 จุดธูปเทียนบูชาเพื่อประกอบพิธีพลีกรรมตักน้ำจากบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ พราหมณ์อ่านโองการบวงสรวงเพื่อบูชาเทพยดา เทพารักษ์ ผู้ดูแลรักษาสถานที่น้ำศักดิ์สิทธิ์ ประธานอ่านคาถาพลีกรรมตักน้ำและตักน้ำจากแหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์ใส่ขันน้ำสาคร จากนั้นปิดฝาขันน้ำสาคร ท่อด้วยผ้าขาว ผูกริบบิ้นสีขาวและเชิญขันน้ำสาครและที่ตักไปยังขบวนรถแล้วเคลื่อนออกจากสถานที่แหล่งน้ำศักดิ์สิทธิ์เพื่อไปขึ้นแพขนานยนต์ ข้ามปากจากฝั่งหัวเขาแดง อำเภอสิงหนครมายังอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นแห่งเดียวในประเทศไทยที่มีการเชิญน้ำศักดิ์สิทธิ์ข้ามทะเลสาบ ต่อจากนั้นเคลื่อนขบวนรถไปยังพระอุโบสถวัดชัยมงคล พระอารามหลวง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เพื่อประกอบพิธีจัดน้ำอภิเษกเจริญพระพุทธมนต์

สรุปได้ว่า บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์มีคุณค่าทางด้านวัฒนธรรมที่สำคัญ ทั้งในเรื่องของความเชื่อเรื่องการรักษาอาการเจ็บป่วยของชาวบ้านและผู้ที่มีจิตศรัทธาต่อบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ รวมทั้งมีการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ที่อยู่คู่กับชาวบ้านมาเป็นเวลานาน ทั้งนี้พิธีสำคัญของบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ คือ พิธีสมโภชบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ และพิธีพลีกรรมตักน้ำจากบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งทั้งสองพิธีนี้มีความแตกต่างกัน โดยพิธีสมโภชบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์จะมีผู้นำพิธีเป็นพระสงฆ์ ส่วนผู้เข้าร่วมเป็นชาวบ้านทั้งภายในและภายนอกชุมชน แต่พิธีพลีกรรมตักน้ำจากบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์จะมีผู้นำพิธีเป็นพราหมณ์ ส่วนผู้เข้าร่วมเป็นคณะผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา ผู้บริหารระดับสูง และข้าราชการพลเรือน โดยที่ชาวบ้านไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้เท่าที่ควร แต่อย่างไรก็ตามพิธีกรรมทั้ง 2 ยังคงมีความสำคัญต่อชุมชนเกาะใหญ่ทั้งในแง่ของวัฒนธรรมและในแง่ของการท่องเที่ยว

2.2 คุณค่าด้านการท่องเที่ยว

บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมบ่อท่อ เป็นการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของชุมชนเกาะใหญ่ ซึ่งจะเห็นได้ว่าบริเวณหน้าบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์มีแผ่นป้ายที่นำเสนอข้อมูลของบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ และในประวัติศาสตร์ได้มีการบอกเล่าการเสด็จประพาสในครั้งที่รัชกาลที่ 5 ทำให้บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมบ่อท่อ เป็นที่รู้จักมากขึ้นเพราะเชื่อว่าน้ำมีความศักดิ์สิทธิ์ สามารถรักษาโรคร้ายไข้เจ็บให้หายได้ ปัจจุบันบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์เป็นที่นิยมของบรรดานักท่องเที่ยวที่นิยมมาตักน้ำ เนื่องจากเป็นบ่อน้ำแห่งเดียวในจังหวัดสงขลาที่ได้รับการคัดเลือกให้ใช้ในพิธีพลีกรรมตักน้ำจากบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ อีกทั้งนักท่องเที่ยวบางส่วนมีความเชื่อ ความศรัทธา จึงนิยมมาตักน้ำจากบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมบ่อท่อเพื่อนำไปใช้เป็นสิริมงคลแก่ชีวิต ทำให้ชุมชนได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นจากการเห็นคุณค่าของน้ำจาก

บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ และในทางกลับกันก็เกิดผลกระทบเพิ่มขึ้นจากการได้รับความนิยมจากผู้คนจำนวนมาก ทำให้น้ำในบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์แห้งลงจากสมัยก่อนมากขึ้น และที่เห็นได้ชัด คือ ในช่วงพิธีการตักน้ำทำให้นักท่องเที่ยวนิยมมาตักน้ำ แต่หลังจากพิธีจบลงทำให้ความนิยมน้อยลงจากเดิม คนภายนอกเห็นคุณค่าของบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ในช่วงที่ได้รับกระแส แต่คนที่เห็นคุณค่าของบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่แท้จริง คือ ชาวบ้านในชุมชนเกาะใหญ่ ที่ยังคงอนุรักษ์ความดั้งเดิมเอาไว้

“ผลกระทบที่มีต่อบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ คือ เมื่อบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์เริ่มมีชื่อเสียงในเรื่องของความศักดิ์สิทธิ์มากขึ้น ทำให้ผู้คนเริ่มหลงใหลเข้ามามากขึ้น ทำให้สภาพแวดล้อมบริเวณรอบ ๆ บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์เริ่มเสื่อมสภาพลง ชาวบ้านทุกคน ๆ จึงต้องช่วยกันอนุรักษ์ และฟื้นฟูบริเวณรอบ ๆ ให้คงอยู่ในสภาพเดิมไว้”

(มงคล เครือแก้ว, สัมภาษณ์เมื่อ 10 มีนาคม 2563)

สรุปและอภิปรายผล

1. ประวัติศาสตร์บอกเล่า

ประวัติศาสตร์บอกเล่าบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมบ่อท่อ มีการหาข้อมูลทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เรื่องราวที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีต ที่ผ่านประสบการณ์โดยตรงของผู้ให้สัมภาษณ์ หรือผ่านการบอกเล่าของคนในชุมชนจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งความเป็นมาของบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์เป็นการบอกเล่าประวัติศาสตร์จากรุ่นสู่รุ่น โดยแบ่งออกเป็นยุคสมัยได้ 3 ยุค คือ 1. ยุคบ่อทอง เป็นยุคที่เล่าถึงเจ้าของที่ดินเดิม ชื่อว่าแม่ขัน 2. ยุคบ่อท่อ เป็นยุคที่ชาวบ้านนำน้ำจากบ่อน้ำมาใช้เพื่ออุปโภคบริโภค และ 3. ยุคเสด็จประพาสรัชกาลที่ 5 เป็นยุคที่กล่าวถึงความศักดิ์สิทธิ์ของบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมบ่อท่อ ดังที่ โอบารุ ถิ่นบางเตียว (2559, น. 3) กล่าวว่าประวัติศาสตร์บอกเล่าเป็นแนวทางการศึกษาประวัติศาสตร์รูปแบบหนึ่งที่อาศัยการเก็บรวบรวมข้อมูลทางประวัติศาสตร์จากคำบอกเล่าจากผู้อยู่ในเหตุการณ์หรือจากผู้ที่ได้ถ่ายทอดข้อมูลมาจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้จากพื้นที่ชุมชน โดยอาศัยการถ่ายทอดข้อมูลด้วยวิธีการบอกเล่าเป็นหลัก ซึ่งข้อมูลประวัติศาสตร์เหล่านี้ไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เนื่องจากเป็นเรื่องราวของชาวบ้านในชุมชนท้องถิ่น สอดคล้องกับ วลัยลักษณ์ ทรงศิริ (2559) ที่กล่าวว่าประวัติศาสตร์บอกเล่า หรือ ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจะต้องใช้วิธีการสัมภาษณ์ เป็นเครื่องมือในการศึกษาเบื้องต้น การบันทึกปากคำ เป็นการบอกเล่าผ่านปากคำจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เป็นแนวโน้มการเรียนแบบใหม่ เพราะเราศึกษาโดยหลีกเลี่ยง "ประวัติศาสตร์การเมือง" แต่เป็นการศึกษา "ประวัติศาสตร์สังคม" ที่ทำให้เกิดการเข้าใจในสังคมท้องถิ่นและบ้านเมืองของตนเอง ซึ่งช่วยให้เด็กๆ กระตือรือร้นในการเรียนรู้สร้างสรรค์เป็นแนวโน้มใหม่ของการเรียนที่ครูไม่จำเป็นต้องสอนให้ท่องจำแต่เพียงอย่างเดียว แต่อย่างไรก็ตาม รั้งสรรค์ จันดี (2557) กล่าวว่า ชื่อของภูมินาม และสถานที่สำคัญทางพื้นที่ของชุมชนย่อมสะท้อนถึงเรื่องราว และเหตุการณ์ของชุมชนนั้นโดยวิธีหนึ่งที่สำคัญในการศึกษาคือการศึกษาผ่านการบอกเล่าที่เกี่ยวกับความเป็นมาของชื่อหรือสถานที่

สำคัญ ยังคงบันทึกอยู่ในความทรงจำตลอดมาและถ่ายทอดสืบต่อกันมา ซึ่งเป็นเป้าหมายที่สำคัญของการศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชนแบบการบอกเล่า

2. การท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์

ประวัติศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมบ่อท่อ คือ การท่องเที่ยวในด้านประวัติศาสตร์เชิงวัฒนธรรมของชุมชน ที่มีเรื่องเล่าจากในอดีตจนสถานที่นั้นมีความศักดิ์สิทธิ์และความศรัทธา เห็นได้จากในยุคที่รัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสตำบลเกาะใหญ่ ส่งผลให้พื้นที่ตรงนี้กลายมาเป็นพื้นที่การท่องเที่ยว เนื่องจากสมัยก่อนตำบลเกาะใหญ่ยังไม่เป็นที่รู้จักมากนัก แต่ปัจจุบันทั้งคนในจังหวัด และต่างจังหวัด ต่างก็นิยมมาท่องเที่ยวที่บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมบ่อท่อเป็นจำนวนมากขึ้น ดังที่ ดุษฎี ช่วยสุข (2559, น. 300) กล่าวว่าแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ หมายถึง แหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี รวมถึงสถานที่หรืออาคารสิ่งก่อสร้างที่มีอายุเก่าแก่ หรือเคยมีเหตุการณ์สำคัญเกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ เช่น โบราณสถาน อุทยานประวัติศาสตร์ ชุมชนโบราณ กำแพงเมือง คูเมือง พิพิธภัณฑสถาน ศาสนสถาน และสิ่งก่อสร้างที่มีคุณค่าทางศิลปะและสถาปัตยกรรม สอดคล้องกับ กรมส่งเสริมวัฒนธรรม (2556) ที่ระบุว่าแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอีกประเภทหนึ่ง โดยลักษณะของมรดกทางวัฒนธรรมนั้นจะต้องให้คุณค่าทางประวัติศาสตร์ วิชาการ หรือศิลปะ สามารถแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาของวิถีชีวิต มีรูปแบบดั้งเดิมสามารถสืบค้นที่มาในอดีตได้ และมีลักษณะที่สามารถบ่งบอกถึงความเป็นชุมชนหรือท้องถิ่นได้ แต่อย่างไรก็ตาม ชมภูงาช หนูนาค (2559, น. 40) กล่าวว่า เมื่อการท่องเที่ยวพัฒนาและเติบโตขึ้นสิ่งที่จะต้องระวังหรือเตรียมรับมือ คือ ความเสื่อมโทรมของสถานที่ท่องเที่ยว และผลกระทบทางลบต่อชุมชนในแง่มุมต่าง ๆ ขณะเดียวกันก็ต้องเตรียมพร้อมในการจัดการด้านทัศนียภาพโดยรอบ เพราะสถานที่บางแห่งถูกปล่อยให้รกร้างและเสื่อมโทรมลง ขาดการดูแลอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับขาดการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัด

สรุปได้ว่า บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมบ่อท่อ เป็นสถานที่ที่ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรม ด้วยความเชื่อมโยงที่มีมาตั้งแต่อดีตระหว่างบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์กับชุมชนเกาะใหญ่ ผ่านประวัติศาสตร์บอกเล่าทั้ง 3 ยุค คือ ยุคบ่อทอง ยุคบ่อท่อ และยุคเสด็จประพาสของรัชกาลที่ 5 และคุณค่าของบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ 1. คุณค่าด้านวัฒนธรรม มีความเชื่อการรักษาความเจ็บป่วย ชาวบ้านทั้งในและนอกพื้นที่นิยมนำน้ำไปดื่มเพื่อรักษาโรครวมไปถึงพิธีสมโภชบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นพิธีกรรมที่จัดขึ้นเพื่อความเป็นสิริมงคลให้กับชาวบ้าน และพิธีปลีกรรมตักน้ำจากบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ เพื่อประกอบพิธีปลีกรรมตักน้ำศักดิ์สิทธิ์ และบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ วัดแหลมบ่อท่อ เป็นที่เดียวในจังหวัดสงขลาที่ได้รับคัดเลือกในการประกอบพิธี 2. คุณค่าด้านการท่องเที่ยว บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์เป็นการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของชุมชนเกาะใหญ่ที่มีคุณค่าทางจิตใจ และความเชื่อ สิ่งเหล่านี้ถ้าหากชาวบ้านชุมชนเกาะใหญ่มีส่วนร่วมต่อการจัดการ การส่งเสริม และการสนับสนุนการท่องเที่ยว จะส่งผลให้เกิดการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว

ในชุมชน แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อการท่องเที่ยวพัฒนาและเติบโตขึ้น สิ่งที่มาคือความเสื่อมโทรมของบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นการให้ความสำคัญและการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ จึงไม่ใช่หน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เป็นหน้าที่ของคนที่ต้องคอยดูแลคุณค่าของบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นสมบัติของชุมชนดั้งเดิมไว้ให้อยู่คู่กับตำบลเกาะใหญ่ จังหวัดสงขลาตลอดไป

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

ชาวบ้านควรให้ความร่วมมือ ในเรื่องของการดูแลรักษาความสะอาดของบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์เนื่องจาก ชาวบ้านมักจะให้ความสำคัญแค่ตอนประกอบพิธีกรรม แต่เมื่อเสร็จสิ้นพิธีกรรม ชาวบ้านก็ไม่ได้มาดูแลรักษาความสะอาดพื้นที่บริเวณบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ส่งผลให้พื้นที่บริเวณนั้นเกิดความเสื่อมโทรมและชำรุดไปตามกาลเวลา

ดังนั้นผู้นำชุมชนจึงควรหาแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหา โดยการเรียกประชุมลูกบ้านเพื่อพูดคุย และปลูกจิตสำนึกเรื่องการดูแลรักษาความสะอาดในพื้นที่บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ เนื่องจากพื้นที่แห่งนี้ถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของตำบลเกาะใหญ่

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของคนในชุมชนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ ว่าควรไปในทิศทางใดเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน และทำให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้นในชุมชน

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2556). *ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ พ.ศ.*

2556. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมวัฒนธรรม.

ชนภัทร์ อินทวารี. (2558). *ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต).

ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ชมภูษ หุ่นาค. (2559). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ในจังหวัดสมุทรสงคราม.

วารสารวิทยบริการ. 27(1), 39-46.

ดุขฎี ช่วยสุข. (2559). “การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษา บ้านชีทวน” *วารสารวิถีสังคม*

มนุษย์, 4(2), 296-309.

ธีระภัทรา เอกผาชัยสวัสดิ์. (2553). *ชุมชนศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

- พิมพ์อูมา ธัญชนกุล. (2558). *ประวัติศาสตร์ชุมชน : บ้านสันคู อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์* (รายงานการวิจัย). นครสวรรค์: สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- เพียงแข พงษ์ศิริชญัญติ. (2550). *ประวัติศาสตร์บอกเล่าเมืองสงขลาในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2484-2488)*. สงขลา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- รังสรรค์ จันต๊ะ. (2557). ภูมินามพื้นบ้าน : ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นกับวรรณกรรมพื้นบ้านในเขต ภาคเหนือ ตอนบน. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 2(2). น. 96-114.
- รัชณี กัลยาณคุณาวุฒิ, สุจิตรา จรจิตร, ศรีสุพร ช่วงสกุล และกฤษณสิทธิ์ ไททยะวณิช. (2551). *รำลึก ภาพผ่านคำบอกเล่ากองทัพญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลก ครั้งที่ 2 จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง จังหวัดสงขลา*. สงขลา: ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วลัยลักษณ์ ทรงศิริ. (2559). ชุมชนโบราณในพื้นที่ "น้ำสำคัญ ป่าต้น". *วารสารเมืองโบราณ* 42(3). น. 75-86.
- วลัยลักษณ์ ทรงศิริ. (2559). *ประวัติศาสตร์บอกเล่า Oral History สำหรับเยาวชน*. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2563. จาก <http://lek-prapai.org/home/view.php?id=388>
- สีลาภรณ์ บัวสาย. (2552). *ความสำคัญและบทบาทของประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในปัจจุบัน*. สืบค้นเมื่อ 14 กุมภาพันธ์ 2563. จาก <https://www.trf.or.th/index.php?option=com>
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดพัทลุง. (2560). *ตามรอยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5*. สืบค้นเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2563 จาก: <http://www.phatthalungpao.go.th/travel/detail/104>
- องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะใหญ่. (2562). *ประวัติบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์*. สืบค้นเมื่อ 16 มกราคม 2563, จาก: <http://www.kohyai.go.th/frontpage>
- โอฬาร ถิ่นบางเตียว. (2559). การศึกษาประวัติศาสตร์เศรษฐกิจการเมือง ท้องถิ่น ด้วยวิธีการ ประวัติศาสตร์บอกเล่า: กรณีศึกษาตำบลกระแสน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง. *วารสาร เศรษฐศาสตร์การเมืองบูรพา*, 4(2), 1-29.

ผลทางการพัฒนา สื่อบทเรียนช่วยสอน วิชาประวัติศาสตร์ เรื่องความเป็นมาของชาติไทย
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในตำบลวัดประดู่
อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Development and comparison of learning achievement History of Thailand Grade 4
in Watpradu subdistrict Mueang Surat Thani District Surat Thani province

นับทอง กองเกิด¹ พรรณปพร ทรัพย์เจริญ²
และอุไรวรรณ เอกประยูร³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยสื่อบทเรียนช่วยสอน วิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในตำบลวัดประดู่ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มเป้าหมายได้ให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2 โรงเรียนในเขตตำบลวัดประดู่ ทั้งหมด 79 คน และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าการทดสอบที่ ผลการวิจัยพบว่า ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของชาติไทย คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนรู้ผ่านสื่อบทเรียนช่วยสอนของนักเรียน มีค่าเฉลี่ย 3.12 คะแนน คะแนนเฉลี่ยหลังจากเรียนรู้ผ่านสื่อบทเรียนช่วยสอนของนักเรียน มีค่า 6.44 คะแนน ซึ่งพบว่า นักเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นหลังจากเรียนรู้ผ่านสื่อบทเรียนช่วยสอน โดยมีค่าเฉลี่ยของคะแนนเพิ่มขึ้น 3.32 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 22 แสดงให้เห็นว่าหลังจากเรียนรู้ผ่านสื่อบทเรียนช่วยสอน นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพัฒนาการสมัยสุโขทัย , บุคคลสำคัญสมัยสุโขทัย , ภูมิปัญญาสมัยสุโขทัยมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: สื่อบทเรียนช่วยสอน การ์ตูนอนิเมชัน ความเป็นมาของชาติไทย

¹⁻² นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ, หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยตาปี

³ อาจารย์ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ, หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต, คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยตาปี

บทนำ

การเรียนการสอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ ในปัจจุบันการเรียนการสอนเป็นการเรียนที่ผู้เรียนศึกษาหาความรู้จากการอ่านหนังสือโดยมีครูผู้สอนเป็นคนอธิบายเรื่องราวต่าง ๆ ของเนื้อหาโดยไม่มีสิ่งจูงใจในการเรียน จึงทำให้ผู้เรียนมีความสนใจกระตือรือร้นในการเรียนน้อยที่จะเรียนในรายวิชาประวัติศาสตร์ทางผู้วิจัยเล็งเห็นแล้วว่าผู้เรียนควรที่จะมีสิ่งจูงใจที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจมากยิ่งขึ้นซึ่งในรายวิชาประวัติศาสตร์ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จะสอนในเรื่องของความเป็นมาของชาติไทยสมัยสุโขทัยซึ่งนับว่าเป็นสมัยหนึ่งที่มีความเจริญในด้านต่าง ๆ เช่นด้านภูมิปัญญาในการดำรงชีวิต ด้านศิลปะวัฒนธรรมด้านศาสนา และพระมหากษัตริย์ในสมัยสุโขทัยได้เป็นผู้นำในการสร้างสรรค์ความเจริญซึ่งได้สืบทอดต่อมาจนปัจจุบัน การรู้และเข้าใจผลงานของบุคคลสำคัญในประวัติศาสตร์ทำให้เราเกิดความภาคภูมิใจและนำไปเป็นแบบอย่างในการยกย่องเชิดชู ทำให้ได้บทเรียนจากประวัติศาสตร์ เหตุการณ์หรือพฤติกรรมของมนุษย์ในอดีตย่อมมีทั้งด้านดีและด้านร้าย พฤติกรรมใดที่นำความเสียหายมาสู่สังคมส่วนรวมในอดีต ซึ่งอาจส่งผลร้ายมาสู่ปัจจุบันและเชื่อมโยงไปถึงอนาคตด้วย เราก็จำไว้เป็นบทเรียน ไม่สร้างความเสื่อมเสียเช่นนั้นอีก เหตุการณ์หรือพฤติกรรมในทางดี เราก็นำมาเป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติ ทำให้เราเข้าใจในปัจจุบันชัดเจนขึ้น การเรียนรู้ว่าชาติหรือประเทศของเรานั้นมีที่มาจากไหน มีพัฒนาการมาอย่างไร มีวัฒนธรรมดั้งเดิมเป็นอย่างไร และเปลี่ยนแปลงไปเพราะอะไร ซึ่งจะทำให้เรารู้จักตัวเองและเข้าใจสังคมปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้นเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทต่อการศึกษามาก โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์ และการสื่อสารโทรคมนาคมมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาการศึกษา ดังนี้ 1. เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีส่วนช่วยเรื่องการเรียนรู้ ปัจจุบันมีเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนการเรียนรู้หลายด้าน มีระบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI) ระบบสนับสนุนการรับรู้ข่าวสาร เช่น การค้นหาข้อมูลข่าวสารเพื่อการเรียนรู้ใน World Wide Web เป็นต้น 2. เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการจัดการศึกษาสมัยใหม่จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลข่าวสารเพื่อการวางแผน การดำเนินการ การติดตามและประเมินผลซึ่งอาศัยคอมพิวเตอร์และระบบสื่อสารโทรคมนาคมเข้ามามีบทบาทที่สำคัญ 3. เทคโนโลยีสารสนเทศกับการสื่อสารระหว่างบุคคล ในเกือบทุกวงการทั้งทางด้านการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยสื่อสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคล เช่น การสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน โดยช่องทางประกอบที่สำคัญช่วยสนับสนุนให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน เช่นการใช้โทรศัพท์ โทรสาร ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เทลคอมเฟอเรนซ์ เป็นต้น วลัยรัตน์ โตวิกภัย (2555)

ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนโดยการนำสื่อการสอนเข้ามาช่วยกระตุ้น สร้างความสนใจ ช่วยให้ผู้เรียนสนุกสนาน รวมถึงสร้างบรรยากาศที่ดีขึ้นในการเรียน ดังนั้นจึงทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะว่าเมื่อผู้เรียนมีสมาธิจดจ่อกับการสอนการเรียนรู้ต่าง ๆ ย่อมต้องมีประสิทธิภาพมากขึ้นตามไปด้วย บางครั้งการบรรยายของผู้สอนเพียงอย่างเดียวนั้นอาจไม่สามารถสื่อสารภาพหรือบางสิ่งบางอย่างออกมาได้เพียงพอที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจตรงกับสิ่งที่ผู้สอนต้องการ แต่สื่อการสอนสามารถเข้ามาช่วยในส่วนนี้ได้

โดยสามารถนำเสนอภาพต่าง ๆ ช่วยให้ผู้เรียนเห็นภาพต่าง ๆ ประกอบการบรรยายได้อย่างชัดเจน ช่วยให้เข้าใจ ตรงกับผู้สอนอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

นพดล อินทร์จันทร์และพฤกษ์ ศุภเศรษฐศิริ (2553) พัฒนาสื่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ รายวิชาเครื่องแต่ง กายกับงานภาพยนตร์ที่เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนการสอนในวิทยาลัยนวัตกรรม สื่อสารสังคมมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ จากการดำเนินการวิจัยพบว่า บทเรียนอิเล็กทรอนิกส์มี ประสิทธิภาพเท่ากับ 87.25/90.25 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีระดับคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อน เรียน และผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก

กัญชพร วิเชียร (2555) สร้างและหาประสิทธิภาพของบทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่อง การสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ด้วยโปรแกรม Flip Album Vista Pro ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชน บ้านดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่จำนวน 31 คน ผลการศึกษาพบว่า บทเรียนบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เรื่องการสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ด้วย โปรแกรม Flip Album Vista Pro ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 85.43/82.90 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเท่ากับ 9.77 คิดเป็นร้อยละ 44.97

อินทนนท์ อินทะกนก (2555) เรื่องการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสาร เรื่องคำคุณศัพท์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสวนแดงวิทยา จังหวัด สุพรรณบุรี กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนสวนแดง- วิทยา โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 28 คน ผลที่ได้จากการวิจัย นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาการเรียนมากขึ้น มีผลการทดสอบหลังเรียนดีกว่าก่อนเรียนและนักเรียนมีความพึงพอใจในการนำเอาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เข้ามาเป็นสื่อการเรียนการสอน

อัมภภรณ์ ชัดติยะและสมชนก ภู่อำไพ (2558) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาบทเรียน คอมพิวเตอร์ช่วย สอนแบบสอนเสริมเรื่องประเพณีบุญบั้งไฟ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมสำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน ผลการวิจัยพบว่า มีค่าประสิทธิภาพของบทเรียนเท่ากับ 83.48/85.11 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 และ เทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ความสามารถทางการเรียนระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แบบสอนเสริม เรื่องประเพณีบุญบั้งไฟ โดยทดสอบ t-test พบว่าคะแนน เฉลี่ยทางการเรียนหลัง สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นุสรรา เดชจิตต์ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการเรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วย สอนแบบ แก้ปัญหา เรื่อง การคูณที่มีต่อความสามารถในการแก้โจทย์ปัญหาทางคณิตศาสตร์และความคงทนในการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 36 คน ผลการวิจัยพบว่า มีค่าประสิทธิภาพของบทเรียนเท่ากับ 76.56/75.28 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 70/70 และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักศึกษาที่เรียนด้วยบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วย สอนสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้สังเกตเห็นในเรื่องของการจัดการการเรียนรู้สื่อบทเรียนช่วยสอน จึงได้ศึกษาการพัฒนาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยสื่อบทเรียนช่วยสอนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่องความเป็นมาของชาติไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในเขตตำบลวัดประดู่ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี และเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ประวัติศาสตร์ เพื่อให้เป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนและนักเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยสื่อบทเรียนช่วยสอน วิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในเขตตำบลวัดประดู่ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อบทเรียนช่วยสอน วิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในเขตตำบลวัดประดู่ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีการศึกษา

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน กำหนดช่วงเวลาในการศึกษาตั้งแต่ เดือน ตุลาคม 2562 ถึงเดือน มกราคม 2563 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

- 1) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านเนื้อหา ซึ่งเป็นครูผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ 3 คน โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านเนื้อหาเป็นครูผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ เพราะได้ดูความเหมาะสมของเนื้อหา และเนื้อหาว่ามีความเหมาะสมกับผู้เรียนในระดับดังกล่าวหรือไม่
- 2) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านเครื่องมือวิจัย ซึ่งเป็นครูสอนวิชาคอมพิวเตอร์ 3 คน โดยการให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านเนื้อหาเป็นครูผู้สอนวิชาคอมพิวเตอร์ เพราะ ได้ดูการทำงานของเครื่องมือสื่อบทเรียน ว่าต้องแก้ไขในส่วนใดเพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้งานได้สะดวก
- 3) นักเรียนนักศึกษา จำนวนทั้งหมด 79 คน คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 2 โรงเรียนในตำบลวัดประดู่ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี

งานวิจัย สื่อบทเรียนช่วยสอนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่องความเป็นมาของชาติไทย ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในตำบลวัดประดู่ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. วิเคราะห์ระบบงานเดิม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลระบบงานเดิมด้วยการรวบรวมเอกสารการเรียนและสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง คือครูผู้สอนวิชาประวัติศาสตร์ทั้ง 2 โรงเรียนในตำบลวัดประดู่ อำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 2 คน ผลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลของระบบงานเดิมพบว่า การเรียนการสอนประเภทสื่อบทเรียนช่วยสอนมีการนำเสนอที่ขาดความน่าสนใจ เช่น ไม่มีเสียงเพลงในการนำเสนอ และภาพเคลื่อนไหว ในการนำเสนอ

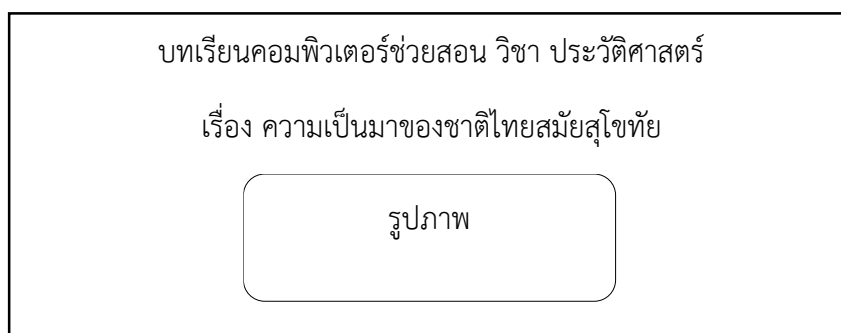
มีเฉพาะการบรรยาย อธิบายคำเพียงอย่างเดียว ซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายและขาดความน่าสนใจในการเรียนการสอน

2. วิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้

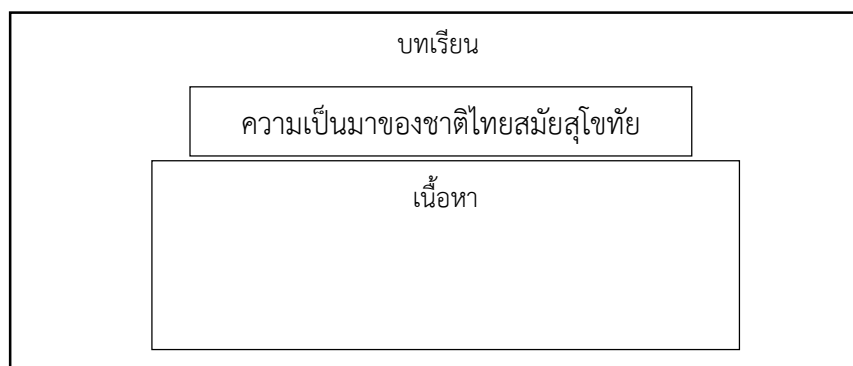
จากการศึกษาระบบงานเดิม ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้ ทำการศึกษาและรวบรวมมาวิเคราะห์หาความต้องการของผู้ใช้ระบบงานใหม่ซึ่งได้ทำการสอบถามโดยใช้แบบสอบถามความต้องการเบื้องต้นให้กับครูผู้สอนและความต้องการของครูผู้สอน คือ ต้องการสื่อการสอนที่มีความน่าสนใจในเรื่องของการนำเสนอโดยการใส่เพลงและภาพเคลื่อนไหวพร้อมคำบรรยายเพื่อให้นักเรียนเกิดความสนใจและความสนุกสนานในการเรียน

3. การออกแบบระบบ

ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรม Adobe Photoshop ในการออกแบบระบบเพื่อให้เห็นส่วนประกอบของข้อมูลที่มีอยู่ในสื่อบทเรียนช่วยสอน วิชาประวัติศาสตร์ เรื่องความเป็นมาของชาติไทย ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 การออกแบบหน้าแรกของสื่อบทเรียนช่วยสอน

รูปที่ 2 การออกแบบหน้าเนื้อหาของสื่อบทเรียนช่วยสอน

4. การสร้างและพัฒนาระบบ

เป็นการนำคอมพิวเตอร์มาใช้ในการนำเสนอบทเรียนที่นำมาใช้ในการสอนเสริมการสอนในชั้นเรียนหรือสอนแทนครูผู้สอนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนมากขึ้นและทำให้นักเรียนเกิดความสุขไม่เบื่อหน่ายกับการเรียน ในการสร้างสื่อบทเรียนช่วยสอน วิชาประวัติศาสตร์ เพื่อให้นักเรียนมีความสนใจในวิชาประวัติศาสตร์มากยิ่งขึ้น

การประเมินผลระบบ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาคุณภาพของเครื่องมือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจะต้องประเมินด้วยคะแนน 3 ระดับ คือ

+1 = สอดคล้องหรือแน่ใจว่าคำถามข้อนั้นวัดวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้จริง

0 = ไม่แน่ใจว่าคำถามข้อนั้นวัดจุดประสงค์เชิงที่ระบุไว้จริง

-1 = ไม่สอดคล้องหรือไม่แน่ใจว่าคำถามข้อนั้นไม่ได้วัดจุดประสงค์ที่ระบุไว้

โดยใช้สูตร
$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ R แทน คะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

เกณฑ์การพิจารณา

ถ้าค่า IOC ได้มากกว่า หรือเท่ากับ 0.50 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงกับจุดมุ่งหมายการวิจัย ถ้าค่า IOC ได้น้อยกว่า 0.50 แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่ตรงกับจุดมุ่งหมายการวิจัย

2. การหาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเฉลี่ยน้ำหนักของความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2542)

โดยใช้สูตร
$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ X แทน คะแนนแต่ละตัว
N แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

3. การหาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD) ใช้บอกถึงการกระจายของข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรดังนี้ (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2542)

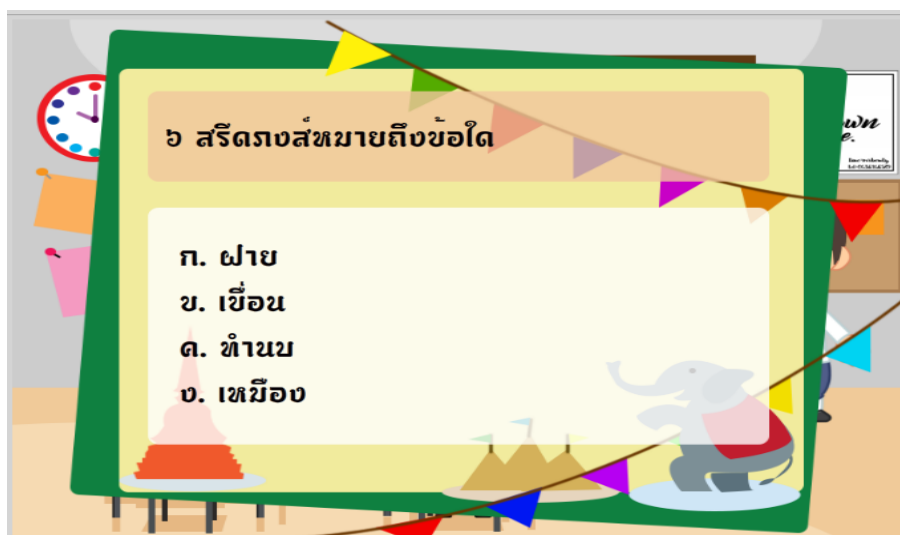

โดยใช้สูตร
$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum(x-\bar{x})^2}{n-1}}$$

เมื่อ X	แทน	ข้อมูลแต่ละตัว
\bar{X}	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลัง
n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง

4. การหาค่าสถิติการทดสอบค่า t มีชื่อเฉพาะว่า t-test for dependent Samples ซึ่งมักพบในการวิจัยเชิงทดลองที่ต้องการเปรียบเทียบผลระหว่างก่อนทดลองกับหลังทดลองหรือเปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมที่ได้จากการจับคู่ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2549) ผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปใช้กับนักเรียน โดยก่อนฝึกมีการทดสอบก่อนเรียน (Pre test) และหลังจากการใช้แบบฝึกหลังแล้วมีการทดสอบหลังเรียน (Post test) การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

รูปที่ 3 ตัวอย่างแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จำนวน 30 ข้อ

ผลการพัฒนาระบบ

ผลการออกแบบพัฒนาสื่อบทเรียนช่วยสอนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่องความเป็นมาของชาติไทย ให้มีความสวยงาม มีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง รูปที่ 4

รูปที่ 4 หน้าแรกของสื่อทเรียนช่วยสอน

โดยผู้วิจัยได้ออกแบบด้านเนื้อหาโดยการใส่เสียงเพลง ภาพเคลื่อนไหว พร้อมกับคำบรรยายเพื่อให้นักเรียนได้มีความสนใจการเรียนมากยิ่งขึ้น ดังตัวอย่าง รูปที่ 5

รูปที่ 5 หน้าเนื้อหาของสื่อทเรียนช่วยสอน

จากการดำเนินการวิจัยพบว่า 1) ผลการทดสอบระบบจากผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือวิจัย จำนวน 3 คน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับวัตถุประสงค์ของสื่อทเรียนช่วยสอนที่เสร็จสิ้นแล้ว (IOC) เท่ากับ 0.90 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการทำงานของสื่อทเรียนช่วยสอนสอดคล้องกับขอบเขตงานที่ออกแบบไว้สามารถนำไปใช้งานได้ 2) ผลการประเมินดัชนีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาและวัตถุประสงค์ โดยผู้เชี่ยวชาญ

3 คน ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) เท่ากับ 1.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าข้อคำถามในแบบทดสอบสำหรับการประเมินความพึงพอใจต่อการทำงานของระบบ มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการประเมินระบบ สามารถใช้สำหรับประเมินระบบได้ และความประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อบทเรียนช่วยสอน มีค่าเท่ากับ 4.71

ผลการศึกษา

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการทำแบบทดสอบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนได้ ซึ่งคะแนนการทำแบบทดสอบหลังเรียนจะสูงกว่าแบบทดสอบก่อนเรียน ซึ่งได้คะแนนเฉลี่ยโดยรวมจากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 6.44$, S.D. = 1.30 และก่อนเรียนมี ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.12$, S.D. = 1.57 ค่าที่ใช้ในการพิจารณาใน t – distribution = 32.64 ดังตารางที่ 1

กลุ่มตัวอย่าง	n	\bar{x}	S.D.	t	P
ก่อนเรียน	79	3.12	1.57	32.64	.00
หลังเรียน	79	6.44	1.30		

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลการประเมิน

เมื่อทำการพัฒนาสื่อบทเรียนช่วยสอน วิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในเขตตำบลวัดประดู่ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี แล้วเสร็จ จึงนำระบบไปประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานของสื่อบทเรียนช่วยสอนโดยผู้เชี่ยวชาญและนักเรียน มีผลการประเมินเฉลี่ยโดยรวมจากแต่ละกลุ่มผู้ประเมิน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจการใช้งานของสื่อบทเรียนช่วยสอน

รายการประเมิน	จำนวน	ผลประเมินประสิทธิภาพ		
		\bar{X}	S.D	แปรผล
ค่าประเมินโดยรวมทุกด้านของผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านเนื้อหา	3	1.00	.00	ดีมาก
ค่าประเมินโดยรวมทุกด้านของผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบด้านเครื่องมือวิจัย	3	0.90	.48	ดีมาก
ค่าประเมินโดยรวมทุกด้านของนักเรียน	79	4.71	.10	ดีมาก

อภิปรายผล

การพัฒนาและเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สื่อบทเรียนช่วยสอนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่องความเป็นมาของชาติไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในเขตตำบลวัดประดู่ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถสรุปผลการวิจัยของสื่อบทเรียนที่พัฒนาขึ้นมาตามวัตถุประสงค์ได้ดังต่อไปนี้

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการทำแบบทดสอบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนได้ ซึ่งคะแนนการทำแบบทดสอบหลังเรียนจะสูงกว่าแบบทดสอบก่อนเรียน ซึ่งได้คะแนนเฉลี่ยโดยรวมจากการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 6.44$, S.D. = 1.30 และก่อนเรียนมี ค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.12$, S.D. = 1.57 ค่าที่ใช้ในการพิจารณาใน t - distribution = 32.64 สอดคล้องกับ กิตติยา พรหมสอน (2559) การพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง สร้างสรรค์นิทานแอนิเมชันคำขวัญปทุมธานีตามจินตนาการ ด้วยโปรแกรม Microsoft PowerPoint 2016 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (คอมพิวเตอร์) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาล

ผลการศึกษา พบว่า 1. ประสิทธิภาพของสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง สร้างสรรค์นิทานแอนิเมชันคำขวัญปทุมธานี ตามจินตนาการด้วยโปรแกรม Microsoft PowerPoint 2016 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี (คอมพิวเตอร์) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลปทุมธานี เท่ากับ 86.26/84.68 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

ธนพล เกียรติวาทิรัตน์ โยธิน ทองบรรเทิง และ ไพโรจน์ สมุทรักษ์ (2561) การพัฒนาการ์ตูนแอนิเมชัน 3 มิติ เรื่อง สุภาจิตไทยในบทเรียนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 24 คน จำแนกความพึงพอใจของผู้ใช้ออกเป็น 3 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยระดับดี ได้แก่ ด้านภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.06 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.03 รองลงมาด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีค่าเฉลี่ย 4.27 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.88 และอันดับสุดท้ายด้านการใช้งาน มีค่าเฉลี่ย 4.41 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.78 ผลสรุปด้านความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อการดูแอนิเมชัน 3 มิติ เรื่อง สุภาจิตไทยในบทเรียนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีค่าเฉลี่ย 4.23 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.92 อยู่ในระดับดี สรุปได้ว่าการ์ตูนแอนิเมชัน 3 มิติ เรื่อง สุภาจิตไทยในบทเรียนวิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพสามารถสร้างความเข้าใจ สุภาจิตภาษาไทยให้กับผู้ชมสื่อได้เพิ่มมากขึ้น

วัชรภรณ์ เฟ็งสุข (2559) การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ วิชาคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาบทเรียน ออนไลน์วิชาคอมพิวเตอร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

ผลการศึกษาพบว่า บทเรียนออนไลน์ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ เนื้อหาของบทเรียน ระบบ บริหารการเรียนรู้การสื่อสาร การวัดประเมินผล และการ ทำให้เกิดความสัมพันธ์และมีค่าประสิทธิภาพของบทเรียน ออนไลน์เท่ากับ 83.81/84.22 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ไว้ 80/80

สื่อบทเรียนช่วยสอน วิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนในเขตตำบลวัดประดู่ อำเภอเมืองสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีของงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้ได้มาในบทความฉบับเต็ม ซึ่งสอดคล้องกันในเชิงการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยหลังเรียนจะมีคะแนนมากกว่าก่อนเรียน โดยการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งคะแนนหลังจะต้องมีค่ามากกว่าก่อนเรียนเสมอ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยครั้งนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน จัดเป็นสื่อการเรียนการสอนที่น่าสนใจ มีความสามารถในการนำมาสอนเนื้อหาที่ยากให้มีความง่ายขึ้น ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกกระตือรือร้นที่จะเรียน ช่วยลดปัญหาการเรียนการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดี นักเรียนสามารถใช้สื่อการสอนที่ทันสมัย เพราะเป็นสื่อบทเรียนช่วยสอน แบบมัลติมีเดียที่สามารถเปิดดูได้ตลอดเวลา มีภาพเคลื่อนไหว และเสียงบรรยาย

2. จากการศึกษา พบว่า สื่อบทเรียนช่วยสอนสามารถทำให้ผู้เรียนสนใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น โดยจากการวิจัยพบว่า คะแนนหลังเรียนมีคะแนนเพิ่มขึ้นมากกว่าคะแนนก่อนเรียน

ข้อเสนอแนะเพื่องานวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีภาพเคลื่อนไหวเพิ่มมากขึ้น เพื่อสร้างความสนใจแก่ผู้เรียน และควรมีเนื้อหาเพิ่มเติมที่สอดแทรกมาพร้อมคำถามเพื่อให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียนสื่อบทเรียนช่วยสอนมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากการศึกษาพบว่าผู้เรียนมีคะแนนแบบทดสอบที่เพิ่มขึ้นหลังจากได้ดูสื่อบทเรียนช่วยสอน วิชาประวัติศาสตร์ นักเรียนได้ทำการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อสื่อบทเรียนช่วยสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งผลการประเมินที่ออกมาอยู่ในระดับดีมากตามคะแนนที่ได้แนบไว้ข้างต้นพร้อมกับผลการประเมินผู้เชี่ยวชาญด้านเครื่องมือวิจัยและด้านเนื้อหา

บรรณานุกรม

- กิตติยา พรหมสอน (2559) การพัฒนาสื่อมัลติมีเดีย สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลปทุมธานี
- ธนพล เกียรติวาทิรัตน์ , โยธิน ทองบรรเทิง , ไพโรจน์ สมุทรักษ์ (2561) การพัฒนาคาร์ตูนแอนิเมชัน 3 มิติ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

- วัชรภรณ์ เพ็งสุข (2559) การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลสุพรรณบุรี
- นพดล อินทร์จันทร์ , พฤกษ์ ศุภเศรษฐศิริ (2553) การพัฒนาสื่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ : เครื่อง แต่งกายกับงานภาพยนตร์ (วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- กัญชพร วิเชียร (2555) การสร้างหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ด้วยโปรแกรม Flip Album Vista Pro สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนชุมชนบ้านดอยเต่า อำเภอดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่
- อินทนนท์ อินทะกนก (2555) เรื่องการพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสวนแดงวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี
- อัมภภรณ์ ชัดติยะ และสมชนก ภู่อำไพ (2558) การพัฒนาบทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบ สอนเสริมเรื่อง ประเพณีบุญบั้งไฟ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาหลักสูตร ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต
- นุสรรา เดชจิตต์ (2556) ผลของการใช้บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอนแบบแก้ปัญหาเรื่องการคูณ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และความคงทนในการจำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
- วัลย์รัตน์ โตวิกัย (2555) บทบาทเทคโนโลยีสารสนเทศต่อการศึกษา [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://www.gotoknow.org/blogs/posts/242734> วันที่สืบค้น (30 ต.ค. 62)
- กัลยา วานิชย์บัญชา (2542) การวิเคราะห์สถิติ : สถิติเพื่อการตัดสินใจ พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์วิทยาลัย
- ชูศรี วงศ์รัตน์ (2549) เทคนิคการเขียนเค้าโครงการวิจัย : แนวทางสู่ความสำเร็จ กรุงเทพฯ : บริษัทไทเนรมิต-กิจ อินเทอร์เน็ตโปรดักส์ จำกัด.

มุมมองภาวะผู้นำ : กรณีศึกษาของชุมชนเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา

พิชญานิน ณ สงขลา¹ ณัฏฐณิชา เลี่ยมมณี² รสรินทร์ สินสมบุญ³
นพรัตน์ บุญนุ้ย⁴ อติศักดิ์ ใจห้าว⁵ และอุทัย ปริญญาสุทธิพันธ์⁶

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้นำในชุมชนเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา ใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการจัดเวทีแลกเปลี่ยน การเรียนรู้ เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 35 คน ประกอบด้วย ผู้นำกลุ่ม จำนวน 8 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน ชาวบ้านในชุมชน จำนวน 15 คน เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 คน และนักวิชาการ จำนวน 5 คน ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้ มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำของชุมชนเกาะใหญ่ ทั้งผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ทั้งผู้นำที่เป็นผู้ชายและผู้นำที่เป็นผู้หญิง เหล่านี้ล้วนสอดคล้องกับทฤษฎีคุณลักษณะที่เชื่อว่าผู้นำจะมีภาวะผู้นำอยู่แล้วตามธรรมชาติ ทั้งกล้าคิดกล้าตัดสินใจ มีความเพียรพยายามที่จะบรรลุเป้าหมาย และมีความสนใจใฝ่รู้ รวมถึงลองผิดลองถูกจนประสบความสำเร็จ อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ต้องมีบาร์มีมากพอที่จะทำให้ผู้อื่นคล้อยตาม อันจักช่วยให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ ทฤษฎีคุณลักษณะ การพัฒนาชุมชน

¹⁻⁵ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาชุมชนศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

⁶ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

Leadership in Perspectives: A Case Study of Koh Yai Community, Krasaesin District, Songkhla Province

Pichayanin Na Songkhla¹ Natthanicha Lemmanee² Rossarin Sinsomboon³
Nopparat Boonnui⁴ Adisak jaihow⁵ and Utai Parinyasutinun⁶

ABSTRACT

This qualitative research aims to study the leadership of the Koh Yai community leader, Krasaesin District, Songkhla Province. The qualitative methods of observation, interview, group discussion, and exchange and learning forums were used as the field data collection tools. The 35 informants consisting of 8 group leaders, 2 community leaders, 15 villagers, 5 local government officials and 5 academics. Data were also collected from related documents and research reports. Then, the data were analyzed using content analysis and a report was written using analytical description.

The study found that the leadership of the Koh Yai community leader, both formal and informal leaders, and both male and female leaders, conforms to trait theory which believed that the leaders have leadership in nature for such sharpened thinking, decision making, endure to goal attainment, awareness, and learning by doing until success. Moreover, this reflects a charismatic transformational leadership which makes people as the followers. This aforementioned will make the community stronger and will improve the quality of life of its members.

Keywords: Leadership Trait Theory Community Development

¹⁻⁵ B.A. Students, Community Studies, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

⁶ Asst. Prof. Dr., Department of Educational Foundation, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University

บทนำ

ผู้นำและภาวะผู้นำมีความหมายแตกต่างกัน แต่มีความแตกต่างที่สอดคล้องและสัมพันธ์กัน จนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เนื่องจากบุคคลที่เป็นผู้นำย่อมจะมีภาวะผู้นำอยู่ในตนเอง ดังนั้น ผู้นำจึงหมายถึง บุคคล ส่วนภาวะผู้นำจะมีนิยามในเชิงของกระบวนการและพฤติกรรม (ธนิษฐ์ รัตน์โอฬาร, 2553, น. 13) โดยที่ผู้นำหมายถึงบุคคลที่มาจาก การแต่งตั้ง และได้รับการยอมรับ ความไว้วางใจ จากกลุ่มให้มีอำนาจเหนือผู้อื่น ในการชี้แนะ สั่งการ มอบหมายงาน จูงใจ และช่วยเหลือให้กลุ่มสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ในขณะที่ภาวะผู้นำหมายถึงพฤติกรรมและกระบวนการที่ผู้นำใช้อิทธิพลและอำนาจที่มีของตนกระตุ้น จูงใจ ผลักดัน ชี้แนะและชี้แนะให้บุคคลอื่นเกิดความเต็มใจแล้วกระตือรือร้นปฏิบัติงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ ขององค์การหรือของกลุ่ม (อรุณรุ่ง เอื้ออารีสุขสกุล และธีระวัฒน์ จันทิก, 2559, น. 849) นอกจากนี้ ภาวะผู้นำ ยังหมายถึงศาสตร์และศิลป์ในการจูงใจคนให้กระทำตามมติร่วมระหว่างผู้นำและผู้ตาม โดยที่ผู้ตามเต็มใจและ มีความสุขเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ (พิชาภพ พันธุ์แพ, 2554, น. 12) ในขณะที่ผู้นำหมายถึง บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นมาและได้รับการยกย่องขึ้นเป็นหัวหน้า เป็นผู้ทำการตัดสินใจ เพราะมีความสามารถ ในการปกครองและการบังคับบัญชา โดยใช้อิทธิพลในความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติการและ อำนาจการโดยใช้กระบวนการติดต่อซึ่งกันและกันในอันที่จะบรรลุเป้าหมายและความสามารถที่จะชักจูงผู้อื่น ให้ความร่วมมือร่วมใจกับตน ดำเนินการไปสู่จุดมุ่งหมายของตนได้ (พรนพ พุกกะพันธ์, 2554, น. 19)

ยิ่งกว่านั้น ยังพบอีกว่าบ่อยครั้งที่ผู้นำที่ไม่เป็นทางการมักเป็นผู้ที่เข้ามาแก้ปัญหาขององค์การ ให้ลุล่วงไปด้วยดี ทำให้ผู้นำที่ไม่เป็นทางการเหล่านี้มีอิทธิพลมากกว่าผู้นำที่เป็นทางการ ซึ่งพบเห็นได้โดยทั่วไป (อุทัย ปริญาสุธินันท์, 2558, น. 16) อีกทั้งยังเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ยึดติดอยู่กับกรอบคิดการทำงาน แบบเดิม (ถวิล ศรีใจงาม และวิสิรินธร สิ้นจินดาวงศ์, 2558, น. 169; สุปัญญา สุนทรนนท์, 2557, น. 68-69) ส่งผลให้องค์กรขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุคปัจจุบัน

“เกาะใหญ่” เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา มีสภาพพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ อันเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิตของชาวบ้านมาช้านาน อีกทั้งยังมีผู้นำกลุ่มในพื้นที่จำนวน 9 หมู่บ้าน ที่มีศักยภาพและสามารถนำพาสมาชิกในกลุ่มเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และน่าสนใจ อันได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านทุ่งบัว ซึ่งชาวบ้านมีความสามัคคีกลมเกลียว มีการจัดกิจกรรมตามประเพณีร่วมกันอยู่เสมอ หมู่ที่ 3 บ้านไร่ ซึ่งมีคณะมนโอราห์ ศูนย์เรียนรู้การตีเหล็ก และนักปราชญ์แห่งภูมิปัญญารักษาโรค หมู่ที่ 5 บ้านยางทอง ซึ่งมีการทำหลังคาใบจาก หมู่ที่ 6 บ้านแหลมหาด ซึ่งมีธนาคารกึ่งกำกราม หมู่ที่ 7 บ้านเกาะใหญ่ ซึ่งมีผู้นำหมู่บ้าน ที่มีอุดมคติในการพัฒนาชุมชน และหมู่ที่ 9 บ้านแหลมชัน ซึ่งมีชมรมทำขนมพื้นบ้านภาคใต้

ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำของผู้นำในชุมชนเกาะใหญ่ อำเภอกระแสดินธุ์ จังหวัดสงขลา โดยใช้ทฤษฎีคุณลักษณะในการอธิบายภาวะผู้นำ รวมถึงต้องการสะท้อนข้อสังเกต ที่น่าสนใจเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำชุมชนเหล่านั้น ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นกรณีศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมการพัฒนาชุมชน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการจัดเวที แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 35 คน ประกอบด้วย ผู้นำกลุ่ม จำนวน 8 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน ชาวบ้านในชุมชน จำนวน 15 คน เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 5 คน และนักวิชาการ จำนวน 5 คน ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ในที่นี้ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อค้นพบ อันได้แก่ (1) ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ และ (2) ผู้นำที่เป็นทางการ รายละเอียดดังนี้

ผู้นำที่ไม่เป็นทางการ

ถือเป็นผู้นำส่วนใหญ่ที่มีอยู่ในชุมชนเกาะใหญ่ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน ทั้งในด้านการรักษาโรคแบบโบราณ การสืบทอดสืบสานภูมิปัญญา การอนุรักษ์ ฟื้นฟู ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง และการส่งเสริมอาชีพการทำขนมพื้นบ้าน ดังจะกล่าวต่อไปนี้

เคลื่อน ปารีโชน หรือ “ตาเคลื่อน” ปราชญ์ภูมิปัญญาชาวบ้านหมู่ที่ 3 บ้านไร่ เป็นผู้ที่มีความรู้ใช้ในด้านวิชาการรักษาโรคแบบโบราณ ที่เรียกว่า “การเหยียบลวด” เป็นการบำบัดรักษาโรคภัยไข้เจ็บแบบพื้นบ้านประเภทหนึ่ง ซึ่งใช้รักษาอาการเป็นฝี ฝีสุวัด และอาการปวดเมื่อยต่าง ๆ รวมทั้งโรคที่เป็นเรื้อรังมานาน “ตาเคลื่อน” ก็สามารถรักษาให้หายขาดได้ โดยไม่มีการคิดค่าใช้จ่าย แต่จะมีเคล็ดทำให้เอากล้วยหนึ่งหวีไปถวายวัด หรือใส่บาตรเป็นการตอบแทน “ตาเคลื่อน” ได้ช่วยเหลือผู้คนมาแล้วกว่า 30 ปี โดยได้วิชาการรักษาี้มาจากการสืบทอดของบรรพบุรุษ และถ่ายทอดองค์ความรู้การรักษาโรคต่าง ๆ ให้กับผู้ที่สนใจ ปัจจุบันคนในหมู่บ้านได้ให้การนับถือแก่ “ตาเคลื่อน” เป็นอย่างมาก ถือเป็นผู้นำตามธรรมชาติและเป็นบุคคลตัวอย่างที่ทำได้โดยไม่หวังผลตอบแทน

นิตชัย สุกแดง หรือ “น่านก” ปราชญ์ชาวบ้าน หมู่ที่ 3 บ้านไร่ เป็นผู้นำที่มีความรู้เกี่ยวกับมนตราและการตีเหล็ก ในส่วนของคณะมนตราที่มีชื่อว่า “คณะมนตราหนิตชัยสุกแดง” “น่านก” มีบทบาทเป็นผู้ถ่ายทอดภูมิปัญญาการร่ำมนตราให้แก่คนในชุมชน โดยใช้วิธีการสอนแบบทำให้ดูและผู้เรียนได้ลงมือทำด้วยตนเอง ซึ่งการร่ำมนตราเป็นการเล่นพื้นบ้านที่สืบทอดกันมายาวนานและนิยมกันอย่างแพร่หลายในภาคใต้ เป็นการเล่นที่มีทั้งการร้อง การรำ บางส่วนเล่นเป็นเรื่อง และบางส่วนที่แสดงตามคติความเชื่อที่เป็นพิธีกรรมตามโอกาส คณะมนตราแห่งนี้ได้รับการจัดตั้งเป็นศูนย์ฝึกรำของอำเภอกระแสดินธุ์ โดยจดทะเบียนกับกระทรวงวัฒนธรรม และสมาคมหนังตะลุงมโนราห์ภาคใต้ เป็นโนราโรงครูแบบสมบูรณ์แบบ จนได้รับรางวัลมานับไม่ถ้วน รวมทั้งได้รับการคัดเลือกเป็นครุภูมิปัญญาไทย ส่วนในอีกด้านหนึ่งนั้น “น่านก” เป็นผู้สืบทอดภูมิปัญญาการตีเหล็กจากบิดา ซึ่งได้ไปเรียนรู้จากอาจารย์สอนตีมีดจากตำบลคลองรี อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา และได้เริ่มตีมีดขาย

มาตลอด ต่อมาบิดาได้ถ่ายทอดภูมิปัญญานี้ให้กับลูก ๆ ทั้ง 5 คน ซึ่ง “น่านก” ได้ตีพิมพ์ร่วมกับบิดาและสืบทอดวิชาตีเหล็กมาจนถึงปัจจุบัน ผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้ คือ มิดทำคร้ว มิดเคียว มิดพก มิดพรว้า มิดปาดตาลและชิ้นงานอื่น ๆ ตามลูกค้าสั่ง เช่น กริช มิดเพชรหนูกัน และมิดดาบคู่ เป็นต้น อนึ่ง การร่ำมนอราห์นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงลีลาทางประเพณีแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของผู้นำและคนในชุมชน โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่ทำให้ความสนใจเข้ามาสานต่อศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่คู่กับชุมชนสืบต่อไป และ “น่านก” ยังไม่ทอดทิ้งภูมิปัญญาการตีเหล็กจนปัจจุบัน “น่านก” ได้เป็นครูภูมิปัญญาทั้งมนอราห์และศูนย์การเรียนรู้การตีเหล็ก หนึ่งเดียวใน 3 อำเภอ คือ อำเภอแสดสินธุ์ อำเภอสตึงพระ และอำเภอระโนด

สาย วรเมธากุล หรือ “ป้าสาย” ปราชญ์ชาวบ้าน หมู่ที่ 5 บ้านยางทอง เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการเย็บหลังคาใบจาก และยังคงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกลุ่มหัตถกรรมการเย็บใบจาก การเย็บจากถือเป็นการสืบทอดภูมิปัญญาจากรุ่นสู่รุ่นโดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งด้านทุนและการตลาดเพื่อกระจายสินค้า ต่อมาได้มีการส่งออกการเย็บใบจากทำให้สมาชิกในชุมชนมีรายได้เสริมจากการเย็บจาก อย่างไรก็ตาม แม้ในปัจจุบันการรวมกลุ่มจะไม่แข็งเหมือนในอดีตที่ผ่านมา อันเนื่องมาจากความผันผวนทางเศรษฐกิจและราคาใบจากที่ตกต่ำ ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจระดับครัวเรือนของสมาชิกในกลุ่มที่ปลูกใบจากเป็นหลัก จึงจำเป็นต้องค้นหาอาชีพทางเลือกอื่นที่ดีกว่า ทำให้ไม่มีเวลาว่างในการเข้าร่วมกลุ่ม แต่ถึงกระนั้น “ป้าสาย” ก็ยังมีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดความรู้การเย็บใบจากให้แก่ นักเรียน นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป มีการรวมกลุ่มกันมาเรียนรู้การเย็บใบจากอยู่เสมอ ๆ ทำให้การเย็บใบจากยังคงเป็นสินค้าที่มีชื่อเสียงของชุมชนต่อไป

สุเวทย์ บางพงศ์ หรือ “ลุงจู่” ปราชญ์ชาวบ้าน หมู่ที่ 6 บ้านแหลมหาด เป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการดูแลแพะพันธุ์กึ่งแม่น้ำเพื่อปล่อยสู่ทะเล และยังเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการเพาะพันธุ์กึ่งก้ามกราม ซึ่งในอดีตตำบลเกาะใหญ่ได้ขาดแคลนพันธุ์กึ่งเป็นอย่างมาก “ลุงจู่” จึงได้จัดตั้งธนาคารกึ่งก้ามกรามขึ้นเพื่ออนุรักษ์พันธุ์กึ่งและจำหน่ายเพื่อให้คนในชุมชนได้มีรายได้ ธนาคารกึ่งก้ามกรามก่อตั้งเมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2561 และได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มอนุรักษ์ทรัพยากรทะเลชายฝั่ง จนได้รับรางวัลเป็นผู้ร่วมอนุรักษ์พันธุ์พันธุ์ ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งดีเด่น จากกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ณ ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมด 12 คน และที่แห่งนี้ยังได้ถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนรวมไปถึงผู้ที่สนใจทั่วไปอีกด้วย

ปราณี รัตนวิไล หรือ “น้ารัตน์” เป็นอีกหนึ่งผู้นำที่ไม่เป็นทางการของชุมชน ในหมู่ที่ 9 บ้านแหลมชัน ที่มีอาชีพเสริมจากการทำขนมพื้นบ้านภาคใต้ จนเกิดเป็น “ชมรมขนมพื้นบ้านภาคใต้” โดยทำขนมจำหน่ายตามช่วงงานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ เช่น ขนมเจาะหู ขนมดอกจอก อีกทั้งยังประยุกต์ขนมให้มีรูปร่างทรงที่แตกต่างจากที่อื่น เช่น ขนมมินิโดนัท เพื่อสร้างรายได้เสริมจากการทำสวนและการทำประมง โดยเริ่มจากลองถูกลองผิด สังเกต และเรียนรู้เกี่ยวกับการทำขนม รวมถึงแสวงหาความรู้ต่าง ๆ โดยเฉพาะการคิดสูตรทำขนมด้วยตนเอง ตลอดจนมีการพัฒนาตนเองต่อเนื่อง จนเกิดความชำนาญ ที่สุดท้ายกลายเป็นอาชีพที่คนอื่น ๆ ในชุมชนให้ความสนใจ ถือเป็นผู้นำโดยธรรมชาติที่ขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนด้วยการสร้างอาชีพใหม่ให้แก่ชาวบ้านคนอื่น ๆ ที่สนใจ สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนได้เป็นอย่างดี

สรุปได้ว่า ผู้นำที่ไม่เป็นทางการในชุมชนเกาะใหญ่ที่กล่าวมานั้น ล้วนเกิดจากการมีความคิดสร้างสรรค์ มีความคิดริเริ่มในการพัฒนา และลงมือทำอย่างใดอย่างหนึ่งให้เกิดผล โดยอาจเกิดจากความถนัดเฉพาะด้านจนเกิดเป็นผู้นำด้านต่าง ๆ ของชุมชน เช่น ชมรมชมมพื้นบ้าน การเย็บจาก และคณะมนโรร้านิติชัย สุกแดง เป็นต้น

ผู้นำที่เป็นทางการ

ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการที่มีความโดดเด่นของชุมชนเกาะใหญ่ มักมีบทบาทขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชน ทั้งในด้านการส่งเสริมอาชีพ การส่งเสริมสุขภาพ และการส่งเสริมความแน่นแฟ้นของคนในชุมชนผ่านการจัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีที่ริเริ่มการรวมกลุ่มจากโครงการรัฐ โดยเฉพาะการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุและการสนับสนุนกิจกรรมกีฬาภายในชุมชน อีกทั้งยังมีอุดมคติที่อยากพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ดังจะกล่าวต่อไปนี้

พิเศษ บัวชุม หรือ “ผู้ใหญ่พิเศษ” ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1 บ้านทุ่งบัว มีวิสัยทัศน์ คือ ยุติธรรม โปร่งใส ใจถึงฟังได้ จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะนิติศาสตร์ เดิมก่อนได้ดำรงตำแหน่งเป็นผู้ใหญ่บ้านนั้น ได้นำความรู้ด้านกฎหมายมาช่วยเหลือคนในหมู่บ้าน จนได้รับการสนับสนุนจากคนในหมู่บ้านให้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน จากประสบการณ์ในการช่วยเหลือสังคม ส่งผลให้รับรู้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้ เช่น การปฏิบัติงานด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน การสนับสนุนส่งเสริมการศึกษา สนับสนุนกิจกรรมด้านศาสนาภายในท้องที่ การจัดกิจกรรมภายในชุมชนอยู่เสมอเพื่อให้คนในชุมชนเกิดความสามัคคี อีกทั้ง “ผู้ใหญ่พิเศษ” ได้จัดตั้งศูนย์ยุติธรรมประจำหมู่บ้าน การอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน การรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน ส่งเสริม สนับสนุน จัดระเบียบสังคมในชุมชนอย่างเคร่งครัดด้วยการตรวจตราผู้กระทำความผิดในเขตพาร์มทะเล อีกทั้งยัง จัดตั้งบ้านหนังสือ ให้เป็นศูนย์เรียนรู้ในชุมชนด้วย “ผู้ใหญ่พิเศษ” ไม่เพียงดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านเพียงเท่านั้น แต่ยังมีหน้าที่ที่สำคัญหลายประการ เช่น เป็นประธานศูนย์การศึกษาออกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอกระแสดินธุ์ รองประธานศูนย์ยุติธรรมชุมชนประจำอำเภอกระแสดินธุ์ เป็นต้น

รงค์ เครือแก้ว หรือ “ผู้ใหญ่วรงค์” เป็นผู้นำชุมชนที่เป็นทางการมีบทบาทเป็นผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ 7 บ้านเกาะใหญ่ โดยได้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 จนถึงปัจจุบัน โดยผ่านการเลือกตั้งจากคนในหมู่บ้าน เดิมทีนั้น “ผู้ใหญ่วรงค์” เป็นเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะใหญ่ถึง 7 ปี และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านถึง 5 ปี แต่การเป็นเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านนั้น ยังไม่สามารถตอบสนองต่อความอยากพัฒนาหมู่บ้านบ้านเกิดของตน จึงได้ลงเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านจนได้ตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 ตั้งแต่นั้นมา “ผู้ใหญ่วรงค์” ก็ได้พัฒนาหมู่บ้าน โดยเริ่มจากเปิดเวทีให้คนในหมู่บ้านได้เสนอความคิดเห็นในเรื่องที่ต้องการพัฒนา และได้เริ่มโครงการพัฒนาหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นโครงการขยายถนน เพื่อให้คนในหมู่บ้านได้มีการคมนาคมที่สะดวกสบายมาจนถึงปัจจุบัน โครงการเต็นท์ชุมชน เมื่อคนในชุมชนมีงานบุญหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องการใช้เต็นท์ รวมไปถึงโต๊ะเก้าอี้ ก็สามารถนำเต็นท์ของโครงการไปใช้แล้วนำมาคืน ซึ่งช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจ้างหรือเช่าเต็นท์จากที่อื่น โครงการปลูกมะนาวท้อ เนื่องจากบ้านเกาะใหญ่เป็นหมู่บ้านพื้นที่ลุ่มน้ำ

ติดทะเลสาบ จึงทำให้ในบางบริเวณมีน้ำขัง ส่งผลให้พืชผลทางการเกษตรได้รับความเสียหาย “ผู้ใหญ่รงค์” จึงนำเสนอโครงการปลูกมะนาวท้อ โดยให้ชาวบ้านปลูกมะนาวในท้อคอนกรีต เพื่อหลีกเลี่ยงการโดนน้ำขัง แล้วทำให้พืชตาย นอกจากนี้ ยังมีอีกหลายโครงการ เช่น โครงการป้องกันยาเสพติด โครงการจัดความขัดแย้ง โครงการเหมืองน้ำ เป็นต้น

ไพฑูรย์ คชเสนีย์ หรือ “ลุงฑูรย์” เป็นผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ ที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนชุมชน ปัจจุบันได้ผันตัวมามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพในฐานะของประธานชมรมผู้สูงอายุบ้านแหลมหาด โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลแหลมหาด หมู่ที่ 6 บ้านแหลมหาด ซึ่งเป็นเครือข่ายของชมรมผู้สูงอายุของจังหวัดสงขลา ที่จัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2548 มีสมาชิกทั้งชายและหญิง จำนวน 153 คน โดยที่ชมรมได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมจากองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะใหญ่มาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ สุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุในชุมชนโดยส่วนใหญ่เป็นผลมาจากการทำงานทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลังอย่างทุ่มเทของ “ลุงฑูรย์” ผู้ที่เสียสละเวลาส่วนตัวมาทำกิจกรรมด้านสุขภาพของผู้สูงอายุ ทั้งยังเป็นผู้ที่มีบุคลิกกระฉับกระเฉงคล่องตัว กล้าคิดกล้าลงมือทำ และที่สำคัญคือกล้าตัดสินใจ นอกจากนี้ “ลุงฑูรย์” ยังเป็นเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะใหญ่อีกด้วย

สรุปได้ว่า ผู้นำที่เป็นทางการของชุมชนเกาะใหญ่ที่กล่าวมานั้น ล้วนแต่เป็นผู้นำที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมาย โดยได้รับแรงสนับสนุนจากชาวบ้านเป็นอย่างดี สามารถทำให้คนในชุมชนเป็นผู้ตามได้ มีบุคลิกภาพที่ดี มีความมั่นใจในตนเอง อีกทั้งผู้นำเหล่านี้เป็นผู้มากประสบการณ์ มีทักษะในการบริหารจัดการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในชุมชนได้เป็นอย่างดี

กล่าวโดยสรุปว่า ผู้นำของชุมชนเกาะใหญ่ที่กล่าวมาข้างต้นนั้น มีความสามารถในการพัฒนาชุมชนที่ต่างกัน หากแต่มีเจตนาธรรมและเป้าหมายเดียวกันคือ การพัฒนาชุมชนสู่ความอยู่ดีมีสุขของคนในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นในด้านการส่งเสริมอาชีพ ด้านประเพณี วัฒนธรรม และศิลปะพื้นบ้าน ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรชุมชน ด้านสุขภาพ หรือด้านภูมิปัญญาชาวบ้าน ทั้งยังจัดโครงการหรือกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน และอื่น ๆ อีกมาก ซึ่งนั่นย่อมหมายถึงว่าชุมชนมีผู้นำที่คอยขับเคลื่อนการพัฒนาให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง และคนในชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

สรุปและอภิปรายผล

จากข้อค้นพบข้างต้น สามารถนำมาอภิปรายผลในประเด็นต่าง ๆ อันได้แก่ (1) ผู้นำชุมชนกับทฤษฎีภาวะผู้นำ และ (2) ผู้นำชุมชนกับข้อสังเกตที่น่าสนใจ รายละเอียดมีดังนี้

ผู้นำชุมชนกับทฤษฎีภาวะผู้นำ

จากที่กล่าวมาเกี่ยวกับผู้นำ จะเห็นได้ว่าผู้นำของชุมชนเกาะใหญ่นั้นมีคุณลักษณะการเป็นผู้นำที่สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีคุณลักษณะ ซึ่ง อุทัย ปริญญาสุทธิพันธ์ (2559, น. 194) อธิบายว่าทฤษฎีคุณลักษณะนั้นเชื่อว่าบุคคลที่เป็นผู้นำจะมีคุณลักษณะภาวะผู้นำอยู่แล้วตามธรรมชาติ ทั้งในด้านกายภาพ ได้แก่ รูปร่าง หน้าตาดี กิริยาท่าพวง และกล้าแสดงออก และด้านบุคลิกภาพ ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง

ความเด็ดขาดควบคุมบังคับบัญชาได้ และมีความพยายามในการบรรลุสู่เป้าหมาย ซึ่งผู้นำเหล่านั้นของชุมชนทั้งผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ทั้งผู้นำที่เป็นผู้หญิงและผู้นำที่เป็นผู้ชาย ล้วนมีคุณลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งสอดคล้องตามทฤษฎีคุณลักษณะที่กล่าวมา เช่น “ผู้ใหญ่รงค์” และ “ผู้ใหญ่พิเศษ” แม้เป็นผู้นำชายที่ไม่ได้มีรูปร่างหน้าตาดีมากนัก หากแต่มีกิริยาท้วหาญและกล้าแสดงออก มีความเชื่อมั่นในตนเอง ความเด็ดขาดควบคุมบังคับบัญชาได้ และมีความพยายามในการบรรลุสู่เป้าหมาย นอกจากนี้ ผู้นำของชุมชนยังสะท้อนให้เห็นบทบาทของผู้นำที่มีศักยภาพในการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาสุขภาพของคนในชุมชน การรวมกลุ่มอาชีพ การส่งเสริมและอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม และการอนุรักษ์และฟื้นฟูอาชีพ

สรุปได้ว่า ผู้นำของชุมชนเกาะใหญ่ ล้วนมีคุณลักษณะภาวะผู้นำอยู่แล้วตามธรรมชาติ ทั้งด้านกายภาพ และด้านบุคลิกภาพ โดยผู้นำของชุมชนของชุมชนเกาะใหญ่ได้แสดงถึงการมีศักยภาพในการขับเคลื่อนพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ ให้บรรลุตามเป้าหมาย

ผู้นำชุมชนเกาะใหญ่กับข้อสังเกตที่น่าสนใจ

ในที่นี้หมายถึงว่ามีข้อสังเกตที่น่าสนใจอยู่หลายประการด้วยกันเกี่ยวกับผู้นำและการดำเนินกิจกรรมในบทบาทผู้นำ หรือแม้แต่กรณีเพศภาวะของการเป็นผู้นำ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

ผู้หญิงกับบทบาทผู้นำ จากข้อสังเกตที่ว่าผู้นำที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนกลุ่มอาชีพในชุมชนส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง อันสะท้อนให้เห็นว่าการเป็นผู้นำนั้นยอมเป็นได้ทั้งเพศหญิงและเพศชาย มีสิทธิเท่าเทียมกัน แต่ต้องมีคุณลักษณะการเป็นผู้นำที่กล่าวมาข้างต้นไม่ประการใดก็ประการหนึ่ง เพราะผู้หญิงยอมมีบทบาทด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ สามารถทำงานหาเงินเพื่อเลี้ยงดูตัวเองและครอบครัวได้เช่นเดียวกับผู้ชาย เมื่อนอกเหนือจากเวลาทำงานที่ทำเป็นรายได้หลักแล้ว นอกจากนี้ ผู้หญิงยังได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพเสริม จึงเป็นการริเริ่มที่จะเป็นผู้นำในโอกาสนี้ สอดคล้องกับ วรินทร์ คำสำสู (2557, น. 480-489) ที่กล่าวถึงผู้บริหารสตรีในการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยระบุว่าผู้หญิงมีศักยภาพในการแก้ปัญหาการบริหารจัดการ และการพัฒนาท้องถิ่น อันเป็นที่ยอมรับกันในสังคมโดยทั่วไป

ผู้นำกับการอนุรักษ์สืบสานประเพณี วัฒนธรรม และศิลปะพื้นบ้าน ถือเป็นอีกบทบาทสำคัญของผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานศิลปวัฒนธรรมที่กำลังจะเลือนหายไปตามกาลเวลา ทั้งยังกล่าวได้ว่าศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านได้แฝงคุณประโยชน์อีกมากมาย ไม่เพียงแต่เป็นการแสดงที่อ่อนช้อยงดงาม แต่ยังมีข้อคิดคติสอนใจอยู่ในการแสดง อีกทั้งยังเสริมสร้างความสัมพันธ์ให้คนในชุมชนมีการทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้มีความรักใคร่ สามัคคีกลมเกลียวกัน สอดคล้องกับ สวารินทร์ เบญญะเด็มอะหลี และอุทัย ปริญาสุทธีรัตน์ (2557, น. 236) ที่อธิบายว่าประเพณีมักแฝงด้วยคำสอนทั้งในแง่ของความกตัญญู การแบ่งปัน การเสียสละ และการละจากความโลภ ซึ่งประเพณีบางอย่างเป็นกระบวนการขัดเกลาทางสังคมที่แฝงเร้นไปด้วยกุศโลบายที่มุ่งเน้นให้คนในชุมชนอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข มีความรักใคร่สามัคคีต่อกัน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันมากขึ้นจากการที่ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการจัดงานประเพณีขึ้นมา และเสริมสร้างรายได้กับเยาวชนผู้สืบทอดศิลปวัฒนธรรมนั้น ๆ

ผู้นำกับภูมิปัญญาชาวบ้าน ในประเด็นนี้สอดคล้องกับ ศิรินาถ ราชคำ, วัชรพงษ์ อินทรวงศ์ และ ฉัฐวัฒน์ ลิ้มปัสสรพงษ์ (2557, น. 58) ที่อธิบายว่าผู้นำมักเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการถ่ายทอดภูมิปัญญาชาวบ้านที่สั่งสมกันมาตั้งแต่รุ่นสู่รุ่น เป็นความรู้ที่อยู่ภายในตัวบุคคล ไม่สามารถมองเห็นได้ เกิดจากทักษะประสบการณ์พรสวรรค์หรือสัญชาตญาณของแต่ละบุคคลในการทำความเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ เป็นความรู้ที่ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นคำพูดหรือลายลักษณ์อักษรได้โดยง่าย เช่น ทักษะการรักษาโรคแบบโบราณ ด้วยวิธีที่เรียกว่า “การเหยียบลวด” ของตาเคลื่อน

ผู้นำกับความคิดสร้างสรรค์และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน จะเห็นได้ว่าผู้นำชุมชนมีความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนที่สอดคล้องกับฐานทรัพยากรที่มีอยู่ของชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการเย็บใบจากของ “ป่าสาย” หรือการทำขนมพื้นบ้านของ “นาร์ตัน” ทั้งหมดนี้ล้วนเกิดจากการมีความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Marquardt (อ้างถึงใน พสุธิตา ตันตราจิม และธีระวัฒน์ จันทิก, 2559, น. 942) ที่กล่าวว่าความรู้ได้กลายเป็นสิ่งสำคัญสำหรับองค์กรมากกว่าทรัพยากรด้านการเงิน ที่ตั้ง ทางตลาด เทคโนโลยีหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ความรู้เป็นทรัพยากรหลักที่ใช้ในการทำงาน โดยที่ประเพณี วัฒนธรรม เทคโนโลยี การปฏิบัติการ ระบบต่าง ๆ และขั้นตอนการทำงานขององค์กรล้วนมาจากพื้นฐานของความรู้และความชำนาญทั้งสิ้น

ผู้นำกับความเพียร ใฝ่เรียนรู้ และพัฒนาตนเองสู่ความสำเร็จ จะเห็นได้ว่าลักษณะสำคัญประการหนึ่งของผู้นำคือการเป็นผู้มีความเพียร รู้จักสังเกตเรียนรู้ และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจากแหล่งความรู้ที่หลากหลายเพื่อเป้าหมายสู่ความสำเร็จ ซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนจากกรณีของ “ผู้ใหญ่รงค์” ที่มีความเพียรพยายามในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยถึงกับสละงานเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะใหญ่ ผันตัวมาเป็นผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 7 บ้านเกาะใหญ่ โดยได้ศึกษาค้นคว้า พัฒนาตนเองและหมู่บ้านจนเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน สอดคล้องกับ นครเศ ณ พัทลุง และยุวัฒน์ วุฒิเมธ (2555, น. 42) ที่กล่าวว่าความมุ่งมั่นต่อการพัฒนา ความเชื่อมั่นตนเอง ความกล้าเสี่ยง และการพัฒนาตน และยังสอดคล้องกับ ปัทมา อินทจรินทร์, เกษราภรณ์ สุดตาพงศ์ และยุวดี สีเบ็น (2560, น. 48) ที่อธิบายว่าผู้นำที่ประสบผลสำเร็จ คือผู้นำที่หมั่นสำรวจตนเองอยู่เสมอว่าตนมีจุดเด่นจุดด้อยข้อใด คุณลักษณะผู้นำเป็นทักษะสำคัญที่จะผูกใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้เกิดความศรัทธาในตัวผู้นำ

ผู้นำกับเงื่อนไขอายุ จะเห็นได้ว่าการเป็นผู้นำนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับอายุหรือวัย ดังสะท้อนได้จากผู้นำที่มีบทบาทการพัฒนาชุมชนในกิจกรรมสำคัญ ๆ ซึ่งมีทั้งผู้ชายและผู้หญิง ตั้งแต่วัยกลางคนจนถึงผู้สูงอายุ หากแต่ยังมีศักยภาพที่ทำให้กิจกรรมดำเนินไปสู่เป้าหมายได้

อนึ่ง ผู้นำในแต่ละกรณีศึกษาข้างต้น ทั้งผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ทั้งผู้นำที่เป็นผู้ชายและผู้นำที่เป็นผู้หญิงในชุมชนเกาะใหญ่ ซึ่งเป็นผู้นำที่มีความคิดจะพัฒนาชุมชนตนเองในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านทรัพยากรชุมชน ด้านสุขภาพ ด้านภูมิปัญญาชาวบ้าน ด้านอาชีพ และด้านอื่น ๆ อีกมากนั้น ล้วนแสดงถึงศักยภาพภาวะความเป็นผู้นำที่นำความถนัดในสายงานอาชีพของตนมาแบ่งปันความรู้กับคนทั้งภายในชุมชนและภายนอกชุมชน นอกจากนี้ สานิตย์ หนูนิล (2562, น. 71) ยังเน้นย้ำว่าผู้นำที่ปฏิบัติตน

เป็นแบบอย่างที่ดีในด้านต่าง ๆ เป็นที่เคารพศรัทธาของผู้ตาม มุ่งเน้นสร้างให้เกิดความภาคภูมิใจในตัวผู้นำ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ รวมทั้งปฏิบัติตน ตามมาตรฐานด้านจริยธรรมอย่างเคร่งครัด ซึ่งหากผู้นำที่มีคุณลักษณะดังกล่าวก็จะส่งเสริมให้การดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคมประสบความสำเร็จได้ด้วยดี

บริบทชุมชนเกาะใหญ่กับภาวะผู้นำ ชุมชนเกาะใหญ่เป็นชุมชนที่ห่างไกลจากตัวเมืองสงขลา ชาวบ้านมีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ทำการเกษตรและประมง จึงทำให้เกิดปัญหาด้านทรัพยากรทางธรรมชาติที่อาจจะขาดแคลน เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา ทำให้จำเป็นต้องมีผู้นำที่คอยแก้ปัญหาต่าง ๆ เช่น ด้านการประมง “ผู้ใหญ่พิเศษ” ได้ริเริ่มการทำฟาร์มทะเลทำให้ “ลุงจู่” ได้ต่อยอดมาเป็นธนาคารกุ้ง ที่มีการจัดการการเพาะพันธุ์ กุ้งก้ามกรามอาชีพหลักของชาวบ้าน การพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้าของ “ผู้ใหญ่รงค์” ที่คิดค้นโครงการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับคนในชุมชน อีกทั้งการส่งเสริมด้านสุขภาพผู้สูงอายุโดย “ลุงทूरย์” ที่คอยหา กำลังเจ้าหน้าที่จากภายนอกมาให้ความรู้กับชาวบ้าน เช่นเดียวกับ “น้ารัตน์” กับ “ป้าสาย” ที่สนับสนุนให้ชาวบ้าน มีรายได้จากอาชีพเสริมทั้งการทำขนมพื้นบ้าน และการเย็บจาก “น้านก” ที่สืบสานวัฒนธรรม ประเพณี และถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้ที่สนใจทั้งภายในและนอกชุมชน และ “ตาเคลื่อน” คอยช่วยเหลือคนในชุมชนโดยการ รักษาแบบโบราณ

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำของชุมชนเกาะใหญ่กรณีศึกษาดังกล่าวข้างต้น ในส่วนของภาวะผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ได้แก่ “ตาเคลื่อน” “น้านก” “ป้าสาย” “ลุงจู่” และ “น้ารัตน์” เนื่องจากบุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่มีความสามารถเฉพาะด้านและพร้อมที่จะแบ่งปันความรู้ที่ตนมีให้กับคนทั้งภายในและภายนอกชุมชน แม้บุคคลเหล่านี้จะไม่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้นำที่เป็นทางการ แต่ทว่าบุคคลเหล่านี้กลับได้รับความนับถือและศรัทธาจากคนโดยทั่วไป ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีความสำคัญทั้งด้านความเป็นอยู่ การรักษาสุขภาพ การประกอบอาชีพ การสร้าง และขยายเศรษฐกิจภายในชุมชน และอื่น ๆ อีกมาก เป็นผู้มีภาวะผู้นำโดยที่เห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน จึงทำให้บุคคลเหล่านี้เป็นผู้ทำที่ไม่เป็นทางการ ในส่วนของผู้นำที่เป็นทางการ ได้แก่ “ผู้ใหญ่พิเศษ” “ผู้ใหญ่รงค์” และ “ลุงทूरย์” เป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอย่างเป็นทางการ โดยได้รับความไว้วางใจจากชาวบ้านในชุมชน ซึ่งผู้นำเหล่านี้ล้วนเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีลักษณะความเป็นผู้นำ กล้าแสดงออก มีการสื่อสารที่ดี ยิ่งกว่านั้นคือ การทำให้คนในชุมชนเป็นผู้ตามได้ อนึ่ง การเป็นผู้นำนั้นไม่ว่าจะอย่างไรควรพัฒนาตนเองอยู่เสมอ เรียนรู้คุณสมบัติและลักษณะการเป็นผู้นำที่ดี ไม่ควรทำตัวดั่งเข็นน้ำเต็มแก้ว และควรรักษาสุขภาพ การเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์ให้มีเสถียรภาพอย่างต่อเนื่อง ที่สำคัญคือ การสนับสนุนผู้นำที่มีอยู่แล้วในชุมชน ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่น และการสร้างผู้นำรุ่นใหม่มาสานต่อกิจกรรมการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

ควรมีมาตรการส่งเสริมการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ของชุมชนเพื่อสืบทอดภารกิจต่าง ๆ เหล่านี้เสียแต่เนิ่น ๆ โดยเฉพาะทักษะในการบริหารจัดการกลุ่มอย่างมืออาชีพ อีกทั้งยังควรมีการสนับสนุนกิจกรรมอย่างจริงจังและอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในด้านงบประมาณ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาเปรียบเทียบกับผู้นำในชุมชนอื่น ๆ ที่มีบริบทใกล้เคียงกันว่าจะมีแนวทางแสวงหาทางออกในเรื่องของการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ให้มารับช่วงการพัฒนาชุมชนได้มากน้อยเพียงใดและอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- ถวิล ศรีใจงาม และวีสิรินธร สิ้นจินดาวงศ์. (2558). การพัฒนารูปแบบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 และเขต 2. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 5(3), 168-181.
- ธนินทร์ รัตนโอฬาร. (2553). การพัฒนาโมเดลสมการโครงสร้างพระระดับของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษาปริญญาบัณฑิตสาขาวิชาบริหารธุรกิจ: การประยุกต์ใช้โมเดลการวัดเชิงก่อตัวและเชิงสะท้อน. *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์ดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาวิธีวิทยาวิจัย คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.*
- นครเศรษฐ น พัทลุง และยุวัฒน์ วุฒิเมธ. (2555). ความมุ่งมั่นของผู้นำในการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารกระแสวัฒนธรรม*, 13(24), 33-44.
- ปัทมา อินทรจันทร์, เกษราภรณ์ สุดตาพงศ์ และยุวดี ลีเป็น. (2560). กลยุทธ์การสร้างและพัฒนาผู้นำองค์กรรุ่นถัดไป. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 15(1), 45-54.
- พรนพ พุกกะพันธุ์. (2554). *ภาวะการเป็นผู้นำและการจูงใจ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จามจุรีโปรดักท์.
- พสุธิตา ตันตราจิดน และธีระวัฒน์ จันทิก. (2559). การพัฒนาภาวะผู้นำของบุคลากรรุ่นใหม่เพื่อมุ่งสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้. *วารสาร Veridian E-Journal*, 9(1), 932-948.
- พิชาภพ พันธุ์แพ. (2554). *ผู้นำกับการจัดการการเปลี่ยนแปลง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรินทร์ คำสำสุ. (2557). บทบาทผู้บริหารสตรีในการพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการสาธารณะ ครั้งที่ 2 ประจำปี 2557* (หน้า 480-490). ขอนแก่น: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ศิรินาถ ราชคำ, วัชรพงษ์ อินทรวงศ์ และฉัฐวัฒน์ ลิ้มปัสร์พงษ์. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการแลกเปลี่ยนความรู้ การทำงานเป็นทีมกับผลการดำเนินงานของกลุ่ม OTOP กรณีศึกษากลุ่มสนกก. *วารสารการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*, 3(1), 56-64.
- สวรินทร์ เบ็ญเต็มอะหลี และอุทัย ปริญาสุทินันท์. (2557). “รับเทียมดา”: พิธีกรรม ความเชื่อ และปฏิบัติการของชุมชน ภาพสะท้อนสัมพันธ์ภาพระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 22(39), 215-239.
- สุปัญญาดา สุนทรนนท์. (2557). อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงและกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีต่อความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงของบุคลากร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา*, 7(2), 65-80.
- सानิตย์ หนูนิล. (2562). อิทธิพลของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีต่อความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร : แนวคิด และการประยุกต์. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 39(1), 63-74.
- อรุณรุ่ง เอื้ออารีสุขสกุล และธีระวัฒน์ จันทิก. (2559). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง : เปลี่ยนความท้าทายมุ่งสู่ความสำเร็จขององค์กรอย่างยั่งยืน. *วารสาร Veridian E-Journal*, 9(1), 845-860.
- อุทัย ปริญาสุทินันท์. (2558). การจัดการชุมชน : มโนทัศน์และทฤษฎีที่จำเป็นต้องทบทวน. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, 13(2), 11-21.
- อุทัย ปริญาสุทินันท์. (2559). ภาวะผู้นำจุดเปลี่ยนชุมชน. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, 8(2), 189-229.

ศักยภาพการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา

ศิริลักษณ์ ทรัพย์บุญ¹ อรุณี รักษา² มะลิวัลย์ ชินเกียรติสกุล³
และยุทธกาน ดิสกุล⁴

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยมีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 15 คน ประกอบด้วย รองนายกเทศมนตรีตำบลบ้านหาร ปลัดเทศบาล นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ ผู้นำชุมชน ชาวบ้าน และนักวิชาการ ร่วมกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานผลการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการศึกษา พบว่า การวิเคราะห์ศักยภาพในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา มีวิธีการจัดการขยะโดยใช้ขั้นตอนดังนี้ 1) การเก็บรวบรวม 2) การขนย้าย และ 3) การกำจัดขยะ ซึ่งปัญหาโดยส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการที่ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือในการนำขยะมัดใส่ถุงขยะก่อนนำมาวางไว้หน้าบ้าน และยังขาดความร่วมมือจากประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลบ้านหาร 1) ด้านการจัดการขยะ เทศบาลควรมีถังขยะแบบแยกประเภทไว้ในชุมชนอย่างเพียงพอโดยเฉพาะในบริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น 2) ด้านการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ เทศบาลควรรณรงค์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกในเรื่องของสิ่งแวดล้อมในชุมชน และ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เทศบาลควรจัดให้มีการอบรมความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับการปลูกจิตสำนึกเรื่องการจัดการขยะในเด็กและเยาวชน

คำสำคัญ: เทศบาลตำบลบ้านหาร, การจัดการขยะมูลฝอย, แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอย

¹⁻³ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาชุมชนศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

⁴ อาจารย์ภาควิชาสารพัดศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

บทนำ

นับตั้งแต่อดีตมาสู่ปัจจุบันปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสำคัญที่อยู่คู่กับสังคมไทยมายาวนานและนับวันยังมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น สาเหตุเนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมูลฝอยทุกปีตามอัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการอุปโภคบริโภคของประชาชน ในขณะเดียวกันปริมาณขยะมูลฝอยที่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องเพิ่มขึ้นในอัตราที่ต่ำ แม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการขยะมูลฝอย ทั้งการจัดเก็บ เคลื่อนย้าย รวมทั้งการทำลาย จะได้รับการจัดสรรงบประมาณในการก่อสร้างระบบกำจัดขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับปริมาณขยะมูลฝอยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี (กรมควบคุมมลพิษ 2556, น. 11)

จากปัญหาดังกล่าวจึงต้องมีการจัดการขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธี โดยมีหน่วยงานสำคัญในการดูแลจัดการขยะมูลฝอย เช่น เทศบาล ซึ่งเทศบาลถือเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญในการจัดการขยะมูลฝอย เนื่องจากตามกรอบอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนดให้ นั้น เทศบาลมีภารกิจสำคัญในการดูแลแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติและปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ของตน กล่าวคือ ภารกิจของเทศบาลในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในด้านสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 เป็นกฎหมายที่จัดตั้งขึ้นเพื่อกำหนดเป็นอำนาจหน้าที่ที่ต้องทำตามมาตรา 50 ภายใต้ข้อบังคับแห่งกฎหมายเทศบาล ซึ่งมีหน้าที่ที่ต้องทำในเขตเทศบาล คือ รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะ รวมทั้งการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (ฮาซูลีนา วุฒิงาม และสมเกียรติ สายธนู, 2557, น. 123) ทั้งนี้ กรอบกฎหมายได้กำหนดบทบาทหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการจัดการขยะ ภายใต้ขอบเขตการดำเนินการ 2 ส่วนงาน คือ 1. การจัดบริการเก็บรวบรวม เก็บขน การกำจัดขยะ และ 2. การจัดเก็บค่าการบริการเป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในรูปของค่าธรรมเนียมการบริการการเก็บขนและการกำจัดจากครัวเรือน สถานประกอบการ และผู้ที่ก่อให้เกิดขยะในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สมบัติ เหมสกุล, 2560, น. 2)

เนื่องจากทางเทศบาลตำบลบ้านหารได้รับคัดเลือกจากอำเภอบางลำไยให้เป็นเทศบาลนำร่องในเรื่องของการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม ดังสังเกตได้จากทางเทศบาลตำบลบ้านหารได้ให้ความสำคัญกับปัญหาขยะเนื่องจากชุมชนบ้านหารมีการขยายตัวของแหล่งที่อยู่อาศัย ก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชน ทำให้เกิดแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะที่เหมาะสมกับพื้นที่รวมทั้งทางเทศบาลตำบลบ้านหารได้มีการศึกษาดูงานการจัดการขยะแล้วถอดบทเรียนองค์ความรู้ดังกล่าวเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ จากนั้นได้มีการปรับปรุงแผนและพัฒนามาต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน จนสามารถผ่านเกณฑ์ประเมินความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (อปท.สะอาด) เป็นรางวัลที่ได้รับจากการประกวดการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน “จังหวัดสะอาด” ประจำปี พ.ศ. 2562

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาศักยภาพการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ในการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการขยะของตำบลบ้านหาร จำนวน 15 คนที่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างครอบคลุม ประกอบด้วย รองนายกเทศมนตรีตำบลบ้านหาร จำนวน 1 คน ปลัดเทศบาล จำนวน 1 คน นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ จำนวน 1 คน นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ จำนวน 1 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 1 คน ชาวบ้าน จำนวน 6 คน และนักวิชาการ จำนวน 4 คน

ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการดำเนินการศึกษา โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเพื่อศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลบ้านหาร ในการเก็บข้อมูลภาคสนาม ใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม บทความวิชาการ สื่ออินเทอร์เน็ต และแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ.2561-2564) โดยใช้ระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลทั้งหมด 4 เดือน (ธันวาคม-มีนาคม) แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากเอกสารตามความมุ่งหมายการวิจัย โดยใช้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและเขียนรายงานผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการศึกษา

รู้จักชุมชนบ้านหาร

ตำบลบ้านหาร มีลักษณะพื้นที่กึ่งเมืองกึ่งชนบท บ้านเรือนที่อยู่อาศัยของประชาชนมีลักษณะเป็นชุมชนหนาแน่น มีพื้นที่รอบ ๆ เป็นทุ่งนา และแปลงเกษตร ซึ่งเทศบาลตำบลบ้านหารมีพื้นที่รับผิดชอบทั้งหมด 12 ตารางกิโลเมตร โดยมีอาณาเขตทิศเหนือติดกับเทศบาลตำบลท่าช้าง และองค์การบริหารส่วนตำบลแม่athom อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา ทิศใต้ติดกับเทศบาลเมืองคลองแห และองค์การบริหารส่วนคลองคูะเกาะ อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา ทิศตะวันออกติดกับองค์การบริหารส่วนตำบลแม่athom อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา และทิศตะวันตกติดกับเทศบาลตำบลท่าช้าง อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา มีจำนวนครัวเรือน 1,127 ครัวเรือน มีประชากรทั้งสิ้น 3,836 คน นับถือศาสนาพุทธและศาสนาอิสลามเป็นหลัก แบ่งเขตการปกครองออกเป็น 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านคู หมู่ที่ 2 บ้านท่าหาด หมู่ที่ 3 บ้านคดยาง หมู่ที่ 4 บ้านหาร และหมู่ที่ 5 บ้านเกาะไหล (เทศบาลตำบลบ้านหาร, 2562)

การจัดการขยะของเทศบาลตำบลบ้านหาร

การจัดการขยะของเทศบาลตำบลบ้านหารสำหรับขยะมูลฝอยรีไซเคิล ทางเทศบาลตำบลบ้านหาร มีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนคัดแยกขยะรีไซเคิลไว้เพื่อขายให้รถซาเล้งที่เข้ามารับซื้อ ส่วนขยะมูลฝอยอันตราย ทางเทศบาลตำบลบ้านหาร ได้จัดตั้งจุดวางถังขยะอันตรายไว้ทุกหมู่บ้าน และจะมีการเก็บรวบรวมเดือนละครั้งเพื่อนำไปกำจัด โดยได้รับความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนจังหวัดในการกำจัดขยะอันตรายสำหรับขยะมูลฝอยอินทรีย์ มีการรณรงค์ให้ประชาชนทำถังขยะเปียกในครัวเรือน และบางครัวเรือนจะจัดการโดยการนำไปเลี้ยงสัตว์ ทำปุ๋ย และใส่โคนต้นไม้

โดยในแต่ละขั้นตอนของการกำจัดขยะมูลฝอยต่างก็ประสบปัญหาและอุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอยสาเหตุหลักเกิดจากประชาชนบางครัวเรือนไม่มีการคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง เช่น ขยะอินทรีย์ ขยะรีไซเคิล และขยะทั่วไป อีกทั้งระยะทางจากสถานที่เก็บขนขยะถึงสถานที่กำจัดมีระยะทางไกล ทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ผลการศึกษาการจัดการขยะของเทศบาลตำบลบ้านหาร พบว่า มีปริมาณขยะมูลฝอยประมาณ 1.2 ตันต่อวัน โดยมีสัดส่วนของเศษอาหารมากที่สุด รองลงมา คือ กระดาษ และพลาสติก ตามลำดับ ซึ่งทางเทศบาลตำบลบ้านหาร ก็มีรถเก็บขนขยะมูลฝอยคอยให้บริการครอบคลุมทุกหมู่บ้าน (เทศบาลตำบลบ้านหาร, 2562)

การดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลบ้านหาร ผลการศึกษาพบว่า

1) การเก็บรวบรวม เทศบาลตำบลบ้านหารมีการจัดเก็บขยะจากแหล่งครัวเรือน สถานศึกษา ศาสนสถาน สถานพยาบาล สถานประกอบธุรกิจการค้า และสถานที่ราชการ โดยทางเทศบาลจะให้บริการเก็บรวบรวมขนส่งขยะมูลฝอย มีการดำเนินการให้ประชาชนคัดแยกขยะ ซึ่งประกอบไปด้วย ขยะทั่วไป และขยะรีไซเคิล เช่น กระดาษ พลาสติก ไม้/ใบไม้ และเศษผ้า โดยนำขยะใส่ถุง มัดปากถุง และนำมาตั้งไว้หน้าบ้าน โดยกำหนดเวลาในการเก็บขนตั้งแต่ 06.00 – 08.00 น. ทั้งนี้ประชาชนมีการคัดแยกขยะโดยมีการนำขยะบางส่วนที่สามารถขายได้นำไปขายกับรถซาเล้ง และขยะที่ไม่สามารถขายได้นำมัดใส่ถุงให้รถเก็บขยะจากเทศบาลมาเก็บ ส่วนขยะอันตรายมีการแยกโดยรวบรวมไปที่ถังขยะอันตรายซึ่งมีอยู่ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน

2) การขนย้ายขยะ เทศบาลตำบลบ้านหารทำการขนขยะโดยรถบรรทุกขยะ เพื่อนำไปกำจัดตามหลักสุขาภิบาล ณ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลนครสงขลา หมู่ที่ 8 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา โดยมีการคัดแยกขยะแต่ละประเภท เช่น ขยะรีไซเคิล และขยะทั่วไป แยกกับขยะอันตรายเพื่อนำไปกำจัดอย่างถูกวิธี

3) การกำจัดขยะ เทศบาลตำบลบ้านหารยังไม่มีที่กำจัดขยะของตนเอง จึงนำขยะทั่วไปจากครัวเรือนไปกำจัด ณ สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลนครสงขลา หมู่ที่ 8 ตำบลเกาะแก้ว อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ซึ่งสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยของเทศบาลนครสงขลา มีการกำจัดขยะโดยการรวบรวมขยะและนำไปฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล หรือนำขยะอินทรีย์มาทำเป็นปุ๋ยหมักจากธรรมชาติ

ทั้งนี้เมื่อใช้การวิเคราะห์ SWOT จะพบจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการจัดการขยะของเทศบาลตำบลบ้านหาร โดยการจัดการเป็นศิลปะการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของเทศบาล ซึ่งพบว่าเทศบาลตำบลบ้านหารมีกรอบในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายใน ดังนี้

การวิเคราะห์ SWOT Analysis

จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
<p>จุดแข็งด้านบุคลากร</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีผู้นำที่มีภาวะผู้นำสามารถบริหารจัดการทรัพยากรคน และทรัพยากรธรรมชาติได้ 2. สมาชิกในองค์กรมีการทำงานเป็นทีม และมีความเป็นกันเอง อยู่ร่วมกันแบบเครือญาติ <p>จุดแข็งด้านการจัดการ</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. ภาระงานของเทศบาล มีการทำงานในด้านการพัฒนาโครงสร้างขั้นพื้นฐานอยู่เสมอ 4. มีการณรงค์และให้ความรู้แก่ประชาชนในการคัดแยกขยะที่ต้นทาง และใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติก 	<p>จุดอ่อนด้านบุคลากร</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. บุคลากรเจ้าหน้าที่มีความรู้เฉพาะทางด้านการจัดการขยะน้อย 2. ขาดแคลนบุคลากรด้านการจัดการขยะ <p>จุดอ่อนด้านความรู้ความรับผิดชอบ</p> <ol style="list-style-type: none"> 3. ประชาชนยังขาดความตระหนักในสิ่งแวดล้อม 4. ประชาชนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือในการนำขยะมัดใส่ถุงขยะให้เรียบร้อย ก่อนนำวางไว้หน้าบ้าน 5. ยังขาดความร่วมมือจากประชาชนในการคัดแยกขยะมูลฝอย ไม่ว่าจะเกิดจากความไม่รู้ หรือความเคยชิน สุดท้ายก็จะส่งผลในด้านลบต่อการพัฒนาด้านการกำจัดขยะมูลฝอย <p>จุดอ่อนด้านการจัดการ</p> <ol style="list-style-type: none"> 6. การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงในทุกครัวเรือน 7. บางครัวเรือนมีข้อจำกัดในด้านพื้นที่ ทำให้การจัดการขยะเปียกเป็นไปได้ยาก 8. ชาวบ้านขาดแรงจูงใจในการแยกและเก็บขยะรีไซเคิลไปขาย ให้รถซาเล้งเพราะราคาขยะรีไซเคิลลดลง 9. ชาวบ้านบางครัวเรือนยังใช้วิธีการเผาขยะอยู่ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
<p>โอกาสด้านการสนับสนุน</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การได้รับการสนับสนุนหรือทำงานร่วมกับสถาบันการศึกษา เช่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย อบรมวิทยากรในเรื่องการจัดการขยะ และนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีการเข้ามาทำการศึกษาวิจัยและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ <p>โอกาสด้านความรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 16 เข้ามาเป็นวิทยากรให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะแก่คนในพื้นที่ 3. มีการประสานงานและทำงานร่วมกันแบบภาคีเครือข่าย ทั้งส่วนท้องถิ่นและส่วนท้องถิ่น 	<p>อุปสรรคด้านการจัดการ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. มีการลักลอบนำขยะนอกพื้นที่มาทิ้งในพื้นที่ตำบลบ้านหาร 2. มีการนำขยะที่รถขยะไม่สามารถบีบอัดได้ เช่น กระจก แก้วอิฐหินอ่อน และขยะอันตรายมาทิ้ง 3. ระยะทางจากสถานที่เก็บขนขยะถึงสถานที่กำจัดมีระยะทางไกล ทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

สรุปได้ว่า เทศบาลตำบลบ้านหารได้ให้ความสำคัญกับการจัดการขยะในชุมชน ซึ่งจากการนำเครื่องมือการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในของการจัดการขยะของเทศบาลตำบลบ้านหาร พบว่า มีจุดแข็งคือ ทางเทศบาลมีผู้นำที่มีภาวะผู้นำที่ให้ความสำคัญในเรื่องของการจัดการขยะ และการทำงานเป็นทีมของเจ้าหน้าที่ในองค์กร รวมทั้งมีการรณรงค์ให้ความรู้กับประชาชนในเรื่องการจัดการขยะจากต้นทาง และพบว่า มีจุดอ่อน คือ ขาดการตระหนักในเรื่องสิ่งแวดล้อมของประชาชน อีกทั้งการประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึงในทุกครัวเรือนทำให้การดำเนินการจัดการขยะทำได้ยากมากขึ้น และพบว่ามีโอกาสที่เอื้อเข้ามาได้แก่ การได้รับการสนับสนุนจากสถาบันการศึกษาที่เข้ามาอบรมวิทยากรในเรื่องการจัดการขยะอีกทั้งมีการประสานงานที่ทำงานร่วมกันแบบภาคีเครือข่าย ทั้งนี้ยังพบว่ามีอุปสรรค คือ การลักลอบนำขยะมาทิ้งจากนอกพื้นที่ และระยะทางจากการขนส่งขยะไปกำจัดนั้นไกลทำให้มีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น

ทั้งนี้ หากลองใช้เครื่องมือมกลับของ SWOT Analysis นั่นคือ TOWS Matrix มาช่วยวิเคราะห์ศักยภาพการจัดการขยะของเทศบาลตำบลบ้านหาร จะเห็นถึงความสอดคล้องระหว่างปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก และเพื่อกำหนดกลยุทธ์การเจริญเติบโต กลยุทธ์การแข่งขัน กลยุทธ์การอนุรักษ์ และกลยุทธ์การตั้งรับ เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทางการพัฒนา

การกำหนดกลยุทธ์ (TOWS Matrix)

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
โอกาส (Opportunities)	<p>กลยุทธ์การเจริญเติบโต SO เสริมจุดแข็งภายใน แสวงหาโอกาสภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> ส่งเสริมให้มีการจัดการขยะอย่างยั่งยืนเพื่อให้ปริมาณขยะลดลงและหมดไปในที่สุด เปิดโอกาสให้หน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาจากภายนอกเข้ามาศึกษาเรื่องการจัดการขยะเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการขยะในอนาคต 	<p>กลยุทธ์การอนุรักษ์ WO ขจัดจุดอ่อนภายใน แสวงหาโอกาสภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> ใช้สื่อ หรือเสียงตามสายให้มากขึ้น เพื่อให้การประชาสัมพันธ์เป็นไปอย่างทั่วถึง รณรงค์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกในเรื่องของสิ่งแวดล้อม โดยเผยแพร่ความรู้ควบคู่ไปกับกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน อบรมให้ความรู้แก่เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบการจัดการขยะมูลฝอยเกี่ยวกับการนำขยะมูลฝอยมาใช้เป็นเชื้อเพลิง

ปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก	จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weaknesses)
อุปสรรค (Threats)	<p>กลยุทธ์การแข่งขัน ST เสริมจุดแข็งภายใน หลีกเลี่ยงอุปสรรคภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> จัดให้มีการอบรมความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง รณรงค์การคัดแยกขยะและจัดให้มีถังขยะแยกประเภทไว้อย่างครอบคลุมทุกพื้นที่ 	<p>กลยุทธ์การตั้งรับ WT ขจัดจุดอ่อนภายใน หลีกเลี่ยงอุปสรรคภายนอก</p> <ol style="list-style-type: none"> ปลูกจิตสำนึกเรื่องการจัดการขยะในเด็กและเยาวชนตั้งแต่ในโรงเรียน จัดให้มีถังขยะเปียกในครัวเรือนสำหรับขยะที่เป็นเศษอาหารต่าง ๆ เพื่อนำไปทำปุ๋ยหมัก ควรมีถังขยะแบบแยกประเภทไว้ในชุมชนอย่างเพียงพอโดยเฉพาะในบริเวณที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น เช่น ที่พักอาศัย ตลาด โรงเรียน เป็นต้น

สรุปได้ว่า ทางเทศบาลตำบลบ้านหาร มีการกำหนดกลยุทธ์เพื่อให้การจัดการขยะของเทศบาลตำบลบ้านหารเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยใช้กลยุทธ์หลัก คือ การเรียนรู้การคัดแยกขยะ ทำการรณรงค์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกในสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มตั้งแต่เยาวชน ไปจนถึงผู้สูงอายุ และการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน จะนำไปสู่เป้าหมาย คือการที่ปริมาณขยะลดลงและหมดไปในที่สุด

แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลบ้านหาร

ด้านการจัดการขยะ

จากการวิเคราะห์ TOWS ด้านการจัดการขยะของเทศบาลตำบลบ้านหาร ได้ข้อสรุปว่าเทศบาลควรมีถังขยะแบบแยกประเภทไว้ในชุมชน เช่น ขยะรีไซเคิล ขยะทั่วไป ขยะเปียก และขยะอันตรายเพื่อให้ประชาชนได้เรียนรู้การคัดแยกขยะอย่างถูกวิธี ณ จุดต่าง ๆ เช่น วัด มัสยิดและโรงเรียน รวมทั้งจัดให้มีถังขยะเปียกในครัวเรือนสำหรับขยะที่เป็นเศษอาหารต่าง ๆ เพื่อนำไปทำปุ๋ยหมัก และส่งเสริมให้มีการจัดการขยะโดยไม่ให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพราะจะส่งผลกระทบต่อได้ในอนาคต เพื่อให้ปริมาณขยะลดลงและหมดไปในที่สุด

ด้านการรณรงค์และประชาสัมพันธ์

จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ในการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการขยะของตำบลบ้านหาร ได้ข้อสรุปว่า เทศบาลควรรณรงค์ให้ประชาชนมีจิตสำนึกในเรื่องของสิ่งแวดล้อม โดยแผ่กระจายความรู้ควบคู่ไปกับ

กิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชน เช่น โครงการหลังคาเขียวที่ผลิตจากกล่องเครื่องดื่มรีไซเคิล อีกทั้งควรใช้สื่อโซเชียลมีเดียหรือเสียงตามสาย ในการประชาสัมพันธ์เรื่องการคัดแยกขยะก่อนทิ้งให้เป็นไปอย่างทั่วถึงในทุกครัวเรือน ทั้งนี้เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ทุกครัวเรือนได้รับรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ด้านการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

จากการวิเคราะห์ TOWS ด้านการจัดการขยะของเทศบาลตำบลบ้านหาร ได้ข้อสรุปว่าเทศบาลควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การดำเนินงาน รวมถึงการประเมินผลเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามความต้องการของประชาชน และจัดให้มีการอบรมความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยแก่ประชาชนอย่างต่อเนื่องประกอบกับการปลูกจิตสำนึกเรื่องการจัดการขยะในเด็กและเยาวชน รวมทั้ง เปิดโอกาสให้หน่วยงานหรือสถาบันการศึกษาจากภายนอกเข้ามาศึกษาเรื่องการจัดการขยะเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการขยะในอนาคต และอบรมให้ความรู้เฉพาะทางแก่เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบด้านการจัดการขยะมูลฝอยเพื่อนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ต่อไป

กล่าวโดยสรุปได้ว่า พื้นที่ของเทศบาลบ้านหารมีการอยู่อาศัยของประชากรที่มีความหนาแน่น จึงมีการเพิ่มขึ้นของขยะมูลฝอยตามอัตราการเพิ่มขึ้นของประชากร ซึ่งการจัดการขยะของเทศบาลตำบลบ้านหารมีการดำเนินการโดยการเก็บรวบรวม ขนย้าย และกำจัดขยะจากต้นทาง โดยเริ่มจากครัวเรือนของตนเอง และพื้นที่สาธารณะต่าง ๆ ในชุมชน ซึ่งการดำเนินการกำจัดขยะของเทศบาลตำบลบ้านหารทำให้ขยะตกค้างภายในชุมชนน้อยลง ทั้งนี้เมื่อนำ SWOT มาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในองค์การจะช่วยให้เทศบาลสามารถกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินการจัดการขยะเพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาศักยภาพการจัดการขยะของเทศบาลตำบลบ้านหารได้ในอนาคต

สรุปและอภิปรายผล

การจัดการขยะของเทศบาลตำบลบ้านหาร

เทศบาลตำบลบ้านหารมีการจัดการขยะอย่างเป็นขั้นตอนโดยการลดขยะจากต้นทาง ซึ่งมีการให้ประชาชนคัดแยกขยะจากครัวเรือนและนำขยะมัดปากถุงวางไว้หน้าบ้าน เพื่อให้รถเก็บขนขยะที่ทำการเก็บขนขยะเป็นประจำทุกวันยกเว้นวันอาทิตย์ และนำขยะไปกำจัด ณ สถานกำจัดขยะที่ถูกสุขภิบาล ทั้งยังประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยการใช้ถุงผ้าแทนถุงพลาสติกเพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยเพื่อป้องกันการเพิ่มขึ้นของขยะมูลฝอยในชุมชน สอดคล้องกับ ชัยวิชิต พลหลา (2559, น. 26) ที่กล่าวว่า การป้องกันและควบคุมการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมูลฝอยที่สำคัญ คือ การลดขยะมูลฝอยที่แหล่งกำเนิด โดยอาศัยขบวนการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน การลดปริมาณขยะมูลฝอยจะสามารถลดค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะมูลฝอยตั้งแต่การเก็บรวบรวม ขนส่ง การคัดแยกและการใช้ประโยชน์ ตลอดจนการกำจัดขั้นสุดท้ายซึ่งจะช่วย

ลดปัญหาทางสภาวะสิ่งแวดล้อม และประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งยังสอดคล้องกับ ธีดาร์ตัน พูลเอม (2560, น. 12) ที่กล่าวว่า การจัดการขยะมูลฝอยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ระยะ และ 3 หลักการ ซึ่งมีกระบวนการจัดการที่เป็นขั้นเป็นตอน ได้แก่ การเริ่มจากระยะต้นทาง คือ คริวเรือน ระยะกลางทาง คือการขนส่ง แล้วจะนำไปสู่การจัดการ ระยะปลายทาง คือ การจัดการขั้นสุดท้ายซึ่งมีหลากหลายวิธี ขึ้นอยู่กับประเภทของขยะที่แตกต่างกันออกไป โดยนำแนวทางการจัดการขยะมูลฝอย หลัก 3R มาใช้ ได้แก่ การลดขยะเป็นอันดับแรกโดยเริ่มต้นได้จากแหล่งกำเนิด คือ คริวเรือน และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (ใช้น้อย) การใช้ซ้ำโดยการนำสิ่งต่าง ๆ ที่ใช้งานไปแล้วและยังสามารถกลับมาใช้งานได้อีกเพื่อนำกลับมาแปรรูปแล้วนำมาใช้ใหม่ได้อีก

สรุปได้ว่าสิ่งสำคัญในการควบคุมการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมูลฝอย คือ การลดขยะมูลฝอยจากแหล่งที่กำเนิด โดยต้องอาศัยความร่วมมือจากประชาชนในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางขยะ ซึ่งทางเทศบาลตำบลบ้านหารได้มีส่วนช่วยให้ชาวบ้านในชุมชนตระหนักถึงการจัดการขยะโดยจัดให้มีการลดขยะจากต้นทาง และให้ประชาชนคัดแยกขยะจากคริวเรือนก่อนที่รถขนขยะของทางเทศบาลจะมาเก็บ สิ่งเหล่านี้จะสามารถป้องกันการเพิ่มขึ้นของขยะมูลฝอยในชุมชน อันจะนำไปสู่การเป็นชุมชนสะอาดได้ในที่สุด

แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยของหน่วยงานท้องถิ่น

เทศบาลตำบลบ้านหารเน้นการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยทั้งในด้านการจัดการขยะ โดยจัดตั้งถังขยะแบบแยกประเภทไว้ในสถานที่สำคัญของชุมชน มีการณรงค์ โดยการจัดโครงการต่าง ๆ ขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้รู้จักการคัดแยกขยะ มีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับเรื่องการคัดแยกขยะก่อนทิ้ง และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ ไม่ว่าจะเป็นด้านการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผลการจัดการขยะมูลฝอย เพื่อให้การดำเนินงานตรงตามความต้องการของประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ สอดคล้องกับ ภิกค์ดี กัลยาณมิตร และ วชิรวัชร งามละม่อม (2561, น. 175-176) ที่กล่าวว่า การจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นได้เน้นการส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย เป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพในการจัดการขยะมูลฝอยให้ดีขึ้น ซึ่งกระบวนการที่สำคัญในการดำเนินงานด้านการลด คัดแยก และนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ให้มีประสิทธิภาพ คือการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานภาครัฐ ส่วนกลาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และให้สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอยู่อย่างสูงสุด ก่อนที่จะกลายเป็นขยะมูลฝอย ซึ่งสอดคล้องกับ สันชัย พรหมสิทธิ์ (2562, น. 70) ที่กล่าวว่า ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการคัดแยก เก็บ ขนย้าย กำจัด สิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ราชการส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินการให้เป็นไปตามข้อกำหนดของท้องถิ่น และมีหน้าที่จัดให้มีที่รองรับสิ่งปฏิกูลและมูลฝอย ตามสถานที่สาธารณะให้เพียงพอและถูกสุขลักษณะ

ทั้งนี้เทศบาลตำบลบ้านหารได้มีการเข้าร่วมโครงการประเมินความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง (อปท.สะอาด) และได้รับรางวัลจากการประกวดการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน “จังหวัดสะอาด” ประจำปี พ.ศ. 2562 ซึ่งสำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2562, น. 12) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ในด้านต่าง ๆ เช่น ขยะมูลฝอยไม่ได้รับการคัดแยกตั้งแต่ต้นทาง การบริหารจัดการของหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบยังขาดประสิทธิภาพ และขยะมูลฝอยชุมชนไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ กระทรวงมหาดไทยจึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน “จังหวัดสะอาด” ตามแนวทางพระราชบัญญัติประจำปี พ.ศ. 2562 ขึ้น เพื่อขับเคลื่อนและแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยชุมชนให้เกิดความต่อเนื่อง และเป็นไปตามแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559 -2564)

สรุปได้ว่า ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข เนื่องจากเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม การเป็นอยู่ของคนในชุมชน ซึ่งทางเทศบาลตำบลบ้านหารได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาที่เกิดขึ้น จึงมีแนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยทั้งในด้านของการจัดการขยะ การรณรงค์ การประชาสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน โดยเน้นที่การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เพื่อให้การพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยมีประสิทธิภาพและตรงตามความต้องการของคนในพื้นที่มากที่สุด

กล่าวโดยสรุปได้ว่า ปัจจุบันขยะมูลฝอยมีอัตราเพิ่มขึ้นตามจำนวนการเพิ่มขึ้นของประชากรในชุมชน ซึ่งเทศบาลตำบลบ้านหารถือเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการรับผิดชอบการจัดการขยะมูลฝอย ทั้งนี้เทศบาลตำบลบ้านหารได้มีการใช้ SWOT เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและสภาพแวดล้อมภายในเทศบาล โดยมีการดำเนินการคือ การเก็บรวบรวม การขนย้ายขยะ และการกำจัดขยะ โดยเน้นที่การกำจัดขยะจากต้นทางและกำหนดกลยุทธ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอย ทั้งนี้ การขับเคลื่อนการจัดการขยะมูลฝอย เทศบาลตำบลบ้านหารได้มีการดำเนินงานตามแผนแม่บทเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของประเทศเพื่อให้ขยะมูลฝอยของชุมชนท้องถิ่นลดน้อยลงและหมดไปในที่สุด

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1. การวิเคราะห์ SWOT ช่วยให้องค์กรสามารถมองเห็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่อาจจะเกิดขึ้น ทำให้สามารถวางแผนการพัฒนาและนำองค์การไปสู่ความสำเร็จได้ ดังนั้น หากเทศบาลตำบลบ้านหารนำการวิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix ไปใช้กำหนดกลยุทธ์ ย่อมจะช่วยพัฒนาขีดความสามารถในการกำจัดขยะมูลฝอยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรมีการจัดการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย ให้กับประชาชนในตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา โดยการเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เรื่องการแปรรูปขยะในรูปแบบ

ต่าง ๆ เพื่อเป็นการสร้างรายได้เสริมให้แก่ประชาชน ซึ่งจะทำให้ประชาชนเห็นคุณค่าของขยะ ตลอดจนเกิดความตระหนัก และให้ความร่วมมือในการกำจัดขยะโดยการคัดแยกขยะในทุกครัวเรือน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาศักยภาพในการจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลบ้านหาร ซึ่งยังไม่ครอบคลุมการจัดการขยะในทุกด้าน ดังนั้น ในศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาการจัดการขยะของหน่วยงานเทศบาลให้ครอบคลุมและทั่วถึงในทุกด้าน เช่น รูปแบบการจัดการขยะ ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการขยะ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมทั้งระดับการมีส่วนร่วม อันจะช่วยให้การศึกษากำหนดการจัดการขยะครอบคลุมทุกด้านมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2556). *เกาะสถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอย*. ค้นเมื่อ 10 มกราคม 2563, จาก: http://infofile.pcd.go.th/mgt/pollution2556_6qrt.pdf?CFID=82885&CFTOKEN=41665157.
- ชัยวิชิต พลหลา. (2559). *แนวทางการบริหารจัดการขยะมูลฝอยชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารรัฐกิจและกิจการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- เทศบาลตำบลบ้านหาร. (2562). *สรุปผลการบริหารจัดการมูลฝอย*. เทศบาลตำบลบ้านหาร อำเภอบางกล่ำ จังหวัดสงขลา. สงขลา
- ธิดารัตน์ พูลเอม. (2560). *พฤติกรรมในการจัดการขยะครัวเรือนบ้านห้วยหมากหนูน ตำบลท่าผาป้อม อำเภอมะละงัว จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. (รายงานวิจัย). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- สมบัติ เทศกุล. (2560). *นโยบายและมาตรการระดับท้องถิ่นในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน: กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3 แห่งในจังหวัดพิษณุโลก* (ดุชนิพนธ์ปริญญาดุชนิพนธ์ บัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ฮาซูลีนา วุฒิงาม และสมเกียรติ สายธนู. (2557). แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยระดับครัวเรือนในเขตเทศบาลตำบลปะลур. *วารสาร AL-NUR*, 9(16), 121-130.
- ภิศักดิ์ กัลยาณมิตร และวชิรวัชร งามละม่อม. (2561). แนวทางการพัฒนาการจัดการขยะมูลฝอยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารวิชาการแพรวกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, 5(1), 172-193.
- สันชัย พรหมสิทธิ์. (2562). การจัดการขยะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขนาดใหญ่ กลาง เล็ก ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 9(1), 67-81.

ศึกษาวิธีการสอนขับร้องเพลงลูกทุ่ง : กรณีศึกษา ไพรัตน์ คำเลียง

A study of Teacher Phairat Khamlieng's style of teaching about the Lokthung song

คุณากร จินดา¹ และชนาพร แสงงาม²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาวิธีการสอนและการถ่ายทอดขับร้องบทเพลงลูกทุ่งของคุณครู ไพรัตน์ คำเลียง และเพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาทักษะและความสามารถด้านการขับร้องเพลงลูกทุ่งของผู้ขับร้อง กลุ่มตัวอย่างได้แก่ เด็กหญิงกัญยารัตน์ ศรีนาค (ผู้ขับร้องระดับ Beginner) เด็กหญิงภัทรจาริน แสงขวัญ (ผู้ขับร้องระดับ Advance) และเด็กชายกนกศักดิ์ พัทณี (ผู้ขับร้องระดับ Professional) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์ แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผลการวิจัยปรากฏดังนี้

วิธีการสอนขับร้องบทเพลงลูกทุ่งของคุณครูไพรัตน์ คำเลียง เป็นการสอนเทคนิคการขับร้องและขั้นตอนในการสอนการขับร้องเพลงลูกทุ่ง ประกอบด้วย การฝึกทักษะการหายใจที่มุ่งเน้นให้นักเรียนหายใจในระดับที่พอดี เลียนแบบการหายใจตามแบบศิลปินต้นฉบับ และให้ฝึกการหายใจในบทเพลงอื่นๆ จนสามารถประมวลผลการหายใจได้ดีในแบบของตนเอง การฝึกทักษะการเปล่งเสียง ที่มุ่งเน้นให้เปล่งเสียงอย่างเป็นธรรมชาติ มีน้ำหนัก เท่ากับตอนพูดปกติ หากนักเรียนร้องเพลงเสียงที่ค่อนข้างเบา จะใช้เทคนิคในการแก้ไขเสียงเบา 2 วิธี ได้แก่ วิธีที่ 1 ยืนไกล และ วิธีที่ 2 ก้มตัวลง ฝึกความหนักเบาของเสียง ฝึกอักขระคำในภาษาไทยให้ชัดเจน และสอนให้รู้จักใช้ 3 ช่องเสียงที่สำคัญ ได้แก่ โทนเสียงต่ำ (Chest Tone) โทนเสียงกลาง (Mouth Tone) โทนเสียงสูง (Head Tone) การฝึกทักษะทำนองและจังหวะ โดยเลียนแบบโน้ตทำนองการร้อง ด้วยวิธีการฝึกร้องไปพร้อมๆ กับเพลงต้นฉบับ จากนั้นร้องปากเปล่า ในระหว่างการร้องปากเปล่าให้ผู้เรียนตบมือไปพร้อมกัน จนกลายเป็นสัดส่วนโน้ตที่สวयงาม จึงฝึกร้องด้วย Backing Track และการฝึกทักษะถ่ายทอดอารมณ์ของบทเพลง โดยคุณครูไพรัตน์ คำเลียง จะเลือกเพลงที่ตรงกับบุคลิกของนักเรียน มุ่งเน้นให้นักเรียนตีความสิ่งที่กล่าวถึงในบทเพลงและสอนให้นักเรียนรู้จักการถ่ายทอดอารมณ์ 2 วิธี ได้แก่ การถ่ายทอดอารมณ์ภายใน ความรู้สึกที่ส่งผ่านน้ำเสียง และอารมณ์ภายนอก ความรู้สึกที่ส่งผ่านท่าทางภาษากาย

กระบวนการพัฒนาทักษะและความสามารถด้านการขับร้องเพลงลูกทุ่งของผู้ขับร้อง จากกลุ่มตัวอย่าง ผู้ขับร้องระดับ Beginner เด็กหญิงกัญยารัตน์ ศรีนาค หลังจากได้ฝึกฝนการขับร้องเพลงลูกทุ่ง สามารถเอื้อนได้ดีขึ้น

ความหนักเบาของเสียงสามารถควบคุมได้ดีขึ้น การออกเสียงชัดเจนขึ้น ผู้ขับร้อง ระดับ Advance เด็กหญิง ภัทรจาริน แสงขวัญ เริ่มต้นการร้องเพลง หลังจากได้ฝึกฝนการขับร้องเพลงลูกทุ่ง สามารถเอื้อนและทำลูกคอได้ดีขึ้น สามารถควบคุมความหนักเบาของเสียงได้ ออกเสียงได้ถูกต้องและเป็นธรรมชาติมากยิ่งขึ้น สามารถเข้าแข่งขันและได้รับรางวัลจากการประกวดร้องเพลงเพื่อหาประสบการณ์ให้แก่ตนเอง ผู้ขับร้อง ระดับ Professional เด็กชายกนกศักดิ์ หลังจากได้ฝึกฝนการขับร้องเพลงลูกทุ่ง สามารถออกเสียงได้ถูกต้องและเป็นธรรมชาติ เสียงมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น สามารถควบคุมความดังเบาของเสียงได้ดี ลูกคอ ลูกเทคนิคต่างๆ ทั้งการเอื้อน การหยุดคำ การสะบัด ทั้งการใส่ลูกเทคนิคต่างๆ ที่มีความโดดเด่นในตนเอง จนสามารถขึ้นเวทีเพื่อหาประสบการณ์และเข้าแข่งขันประกวดร้องเพลงต่างๆ ผ่านรายการโทรทัศน์

¹ นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

² อาจารย์ สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

บทนำ

เพลงในประเทศไทยได้เริ่มกำเนิดและวิวัฒนาการต่อเนื่องนานมาแล้ว สันนิษฐานว่าเพลงพื้นบ้านเป็นชนิดแรกของเพลงไทยต่างๆ ไป ต่อจากนั้นก็ยังมีเพลงไทยเดิม เพลงไทยสากลและเพลงลูกทุ่ง ตามลำดับ (เอนก นาวิกมูล, 2532 : 7) เพลงพื้นบ้านของประเทศไทยก็มีลักษณะ การเกิดเช่นเดียวกับเพลงพื้นบ้านพื้นเมืองของชาติอื่นๆ ซึ่งแต่ละท้องถิ่นก็ประดิษฐ์แบบแผนการร้องเพลงของตนออกไปตามความนิยมและสำเนียงภาษาพูดที่เพี้ยนแปร่งแตกต่างกันไป เพลงแบบนี้นิยมร้องกันในเวลาเทศกาล หรืองาน เช่น ตรุษ สงกรานต์ ขึ้นปีใหม่ ทอดกฐิน ผ้าป่าและการลงแขกเอาแรงกันในกิจอันเป็นอาชีพ เช่น เกี่ยวข้าว นวดข้าว เป็นต้น (มนตรี ตราโมทย์, 2497 : 50)

เพลงลูกทุ่งไทยมีวิวัฒนาการมาจากเพลงพื้นเมืองหรือเพลงชาวบ้าน แม้ว่าจะใช้เครื่องดนตรีของตะวันตกมาใช้ร่วมบรรเลงทำนอง แต่เนื้อหาหรือแก่นใจความของเพลงลูกทุ่งก็ยังสะท้อนให้เห็นลักษณะของคนไทยและสังคมไทยอย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง ถ้าจะพิจารณาถึงเพลง พื้นบ้าน อันเป็นต้นกำเนิดของเพลงลูกทุ่งก็จะพบว่า เพลงพื้นบ้านเป็นวรรณกรรมที่บรรจุเนื้อหา ของสังคมและชีวิตจริงของคนไทยแต่ละท้องถิ่นไว้ภายใต้ความเรียบง่ายของท่วงทำนองดนตรี ทั้งนี้เพราะเพลงพื้นบ้านหรือเพลงชาวบ้าน เกิดจากประเพณี ศาสนา หรือวัฒนธรรมของชุมชนในท้องถิ่นหรือเขตนั้นๆ (ภิญญู จิตต์ธรรม, 2516 : 9) เพลงพื้นเมืองจึงมีลักษณะเรียบง่าย ทั้งด้านเนื้อร้องและทำนอง ไม่ว่าจะเป็น เพลงฉ่อย ลำตัด เพลงเรือ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงพวงมาลัย ล้วนแล้วแต่กล่าวบรรยายเอกลักษณ์ของคนไทยและสังคมไทย ซึ่งเป็นการสะท้อนชีวิตความเป็นอยู่ของสังคมแบบเกษตรกรรม เพลงลูกทุ่งซึ่งเกิดขึ้นภายหลังเพลงพื้นบ้านพื้นเมืองเป็นเวลานาน แต่ยังคงรักษาลักษณะและบทบาทอันแสดงถึงสายสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่าง ศิลปะ กับสังคมของเพลงพื้นบ้านพื้นเมืองไว้อย่างมั่นคง เพลงลูกทุ่งเป็นประจักษ์ แสดงให้เห็นถึงความ แข็งแรงในวัฒนธรรมของคนไทย ซึ่งวัฒนธรรมของไทยนั้นเป็น วัฒนธรรม ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลสมัย โดยไม่เสียพื้นฐานหรือความเป็นตัวของตัวเอง เพลงลูกทุ่งจึงเป็นเพลงไทยในสิ่งแวดล้อมปัจจุบัน ซึ่งเกิดขึ้นเพราะการได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมตะวันตก (ศีกฤทธิ์ ปราโมช, 2516 : 129)

การขับร้องเพลงลูกทุ่งนั้นจะต้องมีทักษะ ในการร้องให้มีระดับเสียงสอดคล้องกับเสียงดนตรีหายใจเข้า-ออก ให้สอดคล้องกับช่วงจังหวะ ทำนองและเนื้อเพลง ออกเสียงพยัญชนะ สระ คำควบกล้ำ ตามอักขรวิธี ร้องให้ถูกต้องตามวรรคตอนของเนื้อเพลง เพราะหากร้องไม่ถูกวรรคตอน อาจทำให้ความหมายคลาดเคลื่อนได้ เนื่องจากเพลงไทยมีการเอื้อน ให้ระมัดระวังในเรื่องการออกเสียงควรเอื้อนให้มีน้ำเสียงสม่ำเสมอตามจังหวะและทำนองเพลง เนื่องด้วยจากการร้องเพลงลูกทุ่งค่อนข้างมีเทคนิคและวิธีการที่ค่อนข้างยาก จึงมักมีครูอาจารย์ที่มีความถนัด

ทางด้านารร้องเพลงลูกทุ่งเป็นผู้ขัดเกลากการใช้เสียง การออกคำและเทคนิคในการสอนร้องเพลงลูกทุ่งร่วมด้วย ครูสอนร้องเพลงลูกทุ่งจึงสำคัญอย่างมาก ในการพัฒนาทักษะความสามารถในการร้องเพลงลูกทุ่งของเยาวชนและ ทุกๆ วัย (หลักการขับร้องเพลงไทยลูกทุ่ง : ออนไลน์ <https://kadtiez.wordpress.com/>)

ลักษณะเด่นของเพลงลูกทุ่ง คือ การร้องที่ร้องอย่างเต็มเสียง ชัดถ้อยชัดคำ การเอื้อนเสียง การใช้ลูกคอ หรือการระรัวเสียงลูกคอ ของเพลงลูกทุ่ง ซึ่งมีช่วงเสียงที่ลึกและกว้าง คลื่นลูกคอแต่ละคลื่นจะห่างกัน นอกจากนี้ ทำนองของเพลงลูกทุ่งก็มีลักษณะพิเศษ ที่เด่นชัดอีกประการคือ การนำท่วงทำนองจากเพลงไทยเดิมมาใช้ ดังที่สมเด็จพระกนิษฐาธิราชเจ้า กรมสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงพระราชนิพนธ์ไว้ มีความว่า

"เมื่อข้าพเจ้าเติบโตขึ้น ได้ฟังเพลงอย่างพิถีพิถันมากขึ้นกว่าเดิม ทั้งได้ร่ำเรียนดนตรีไทยจากท่านผู้รู้ ต่างๆ ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ก็ได้เห็นความจริงว่า นักร้องลูกทุ่งนั้นที่ดีมากคือ การร้องเพลงด้วยเสียงแท้ และร้องเต็มเสียง อย่างชัดถ้อยชัดคำ อีกประการหนึ่ง สีสากการขับร้องเพลงลูกทุ่งคือ การเอื้อนเสียง นักร้องลูกทุ่งทุกคนมีวิธีเอื้อนเสียงให้อารมณ์แบบพื้นบ้านที่ไพเราะน่าฟัง แตกต่างไปจากเพลงไทยอย่างชัดเจน เป็นแบบอย่างของลูกทุ่งแท้ๆ หากนำวิธีเอื้อนที่ใช้ในเพลงไทยไปใช้กับเพลงลูกทุ่งแล้ว เพลงนั้นก็ขาดความเป็นเพลงลูกทุ่งทันที ในทางกลับกัน จะนำเอื้อนลูกทุ่งไปใช้ในเพลงไทยก็ไม่ดีเช่นกัน...

... เพลงลูกทุ่งดีๆ หลายเพลงได้ทำนองมาจากเพลงไทยของเก่า มีทั้งที่ใช้ทำนองเดิมตลอดทั้งเพลงและที่นำเค้าโครงเพลงเก่ามาดัดแปลงขึ้นใหม่ นับว่า เป็นสะพานเชื่อมให้ของเก่าต่อกับของใหม่ หากบอกว่า มาจากของเก่าชื่ออะไร ด้วย คนรุ่นใหม่ก็จะได้เรียนรู้เพลงเก่าไปพร้อมกัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ เพลงนกแล มาจากเพลงลาวด้อยตั้ง เพลงรักจางที่บางปะกง ที่สกลไส รุ่งโพธิ์ทอง ร้อง มาจากเพลงแขกมอญบางขุนพรหม ๒ ชั้น เพลงหนุ่มนารอนาง ของไวพจน์ เพชรสุพรรณ มาจากเพลงลาวลำปาง เพลงลูกทุ่งเสียงเทียน ของชินกร ไกรลาศ ก็มาจากเพลงลาวเสียงเทียน ที่ได้มาจากเพลงไทย แล้วแต่งเติมเปลี่ยนแปลงไปบ้างก็มี เพลงยอยศพระลอ ของชินกร ไกรลาศ (เพลงนี้ร้องเกริ่นสำเนียงลาวคล้ายเกริ่นลาวครวญ แต่ไม่ใช่ แล้วนำเพลงลาวกระทบไม้เข้ามาต่อ) ที่ได้มาจากเพลงของเด็ก เป็นเพลงไทยพื้นบ้านก็มี ที่ทำไว้ดีก็คือ เพลงอ่อนจันทร์ ทราย เมฆวิเชียร ขับร้อง" (หนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่ 33 – เรื่องที่ 2 เพลงลูกทุ่ง : ออนไลน์ <http://kanchanapisek.or.th/>)

เพลงลูกทุ่งในโรงเรียน เป็นกิจกรรมหนึ่งที่สอดแทรก อยู่ในกิจกรรมต่างๆ แม้ไม่เป็นวิชาพื้นฐาน เช่นเดียวกับวิชาหลักอื่นๆ ที่ทุกคนต้องเรียน แต่บุคลากรในโรงเรียนต่างเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญ จะเห็นได้ว่า

ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนแต่ละครั้ง เพลงและดนตรีจะมีส่วนร่วมอยู่เสมอโดยเฉพาะเพลงลูกทุ่ง ไม่ว่าจะเป็นการจัดในรูปแบบการแสดงหรือการประกวดขับร้อง ส่วนใหญ่ได้รับการตอบรับที่ดี โดยมีส่วนที่สนใจสมัครเข้าประกวด และมีผู้สนใจเข้าร่วมชม ร่วมเชียร์ให้กำลังใจเป็นจำนวนมาก กิจกรรมเหล่านี้เป็นจุดเริ่มของการบ่มเพาะให้นักเรียนได้เห็นคุณค่าและความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมของชาติ บุคคลที่มีความสำคัญในการส่งเสริมและสนับสนุนเพลงลูกทุ่งของเยาวชนในโรงเรียนคือ “ครู” ผู้ที่มีความสามารถให้คำแนะนำเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียน นอกจากมีหน้าที่ในการสอนกับวิชาความรู้ ยังรวมถึงการสอนให้เยาวชนรู้จักพัฒนาศักยภาพและความสามารถของตนมาใช้ให้เกิดประโยชน์ สำหรับการฝึกทักษะความสามารถทางการร้องเพลงลูกทุ่งของเยาวชนนั้น ครูในโรงเรียนถือว่าเป็นบุคคลสำคัญที่จะพัฒนาความสามารถของนักเรียนได้ เนื่องจากครูคือผู้ที่เข้าใจและพัฒนาทักษะความสามารถของนักเรียน ทั้งปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์เพลงลูกทุ่ง ซึ่งปัจจุบันจะเห็นว่าเพลงลูกทุ่งได้แพร่กระจายไปทั่วประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนที่อยู่ในระดับวัยเรียนได้หันมาให้ความสนใจในเพลงลูกทุ่งมากขึ้น ครูเป็นผู้คอยส่งเสริมสนับสนุนเยาวชนให้มีทักษะความสามารถ ครูในโรงเรียนจึงเป็นบุคคลสำคัญในการส่งเสริมให้เยาวชนไทยมีใจรักในบทเพลงลูกทุ่ง เป็นแรงกระตุ้นผลักดันให้นักเรียนได้เรียนรู้และพัฒนาตัวเองอยู่เสมอ (นิวัฒน์ วรรณธรรม, 2556 : 1)

คุณครูไพรัตน์ คำเลียง รองผู้อำนวยการ โรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง (ขุนวิเศษอนุกุลกิจอุทิศ) ท่านเป็นบุคลากรที่มีบทบาทต่อการขับร้องเพลงลูกทุ่งในจังหวัดภูเก็ตเป็นอย่างมาก ท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการขับร้องเพลงลูกทุ่ง เนื่องด้วยชีวิตในวัยเด็กของท่านเติบโตมากับเพลงลูกทุ่ง โดยบิดาของท่านเป็นผู้มีความสามารถทางด้านการเล่นเพลงลูกทุ่งและได้ร้องเพลงลูกทุ่งให้ฟังอยู่เป็นประจำสม่ำเสมอ ในวัยเด็กของท่านนั้นได้ติดตามบิดาไปร้องเพลงลูกทุ่งในสถานที่ต่างๆ ทั้งงานประกวด งานเลี้ยง งานบุญและงานต่างๆ อยู่เสมอ บิดาของท่านเป็นช่างไปประจำลิเกคณะสมศักดิ์ ภัคดี เมื่อใดที่นักร้องประจำคณะขาด บิดาของท่านก็จะเป็นผู้ขับร้องแทนอยู่เสมอ เมื่อคุณครูไพรัตน์ คำเลียง ได้เข้ารับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาท่านมีความชื่นชอบและความสนใจในการขับร้องเพลงไทยเดิมของคุณครูผู้สอนวิชาดนตรีไทย จึงได้ศึกษาการขับร้อง การออกเสียง ลูกเอื้อนและเทคนิคต่างๆ ในรูปแบบวิธีครูพักลักจำ อีกทั้งตอนเด็กท่านมักชอบฟังบทเพลงลูกทุ่งผ่านวิทยุทรานซิสเตอร์อยู่เสมอ จึงทำให้ท่านเป็นผู้มีความสามารถ เทคนิคการขับร้องและความรู้รอบด้านในด้านเพลงลูกทุ่ง

คุณครูไพรัตน์ คำเลียง เป็นบุคคลที่สอนเทคนิคและการขับร้องเพลงลูกทุ่ง ให้แก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง (ขุนวิเศษอนุกุลกิจอุทิศ) รวมทั้งเยาวชนที่มีความสามารถและความสนใจในการขับร้องเพลงลูกทุ่ง

ในจังหวัดภูเก็ตด้วย อีกทั้งเป็นผู้ที่ก่อตั้งวงดนตรี “สามกองซูปเปอร์แดนซ์” โดยการฝึกฝนนักเรียนที่มีทักษะทางด้านการเล่นเพลงและการเต้น มาฝึกฝนหลังจากเวลาเลิกเรียน ด้วยความทุ่มเทของคุณครูไพรัตน์ทำให้วงดนตรีสามกองซูปเปอร์แดนซ์ เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในจังหวัดภูเก็ตและจังหวัดใกล้เคียง รวมทั้งผลักดันให้นักเรียนและเยาวชนที่อยู่วงดนตรีสามกองซูปเปอร์แดนซ์ของโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง (ขุนวิเศษอนุกุลกิจอุทิศ) ที่มีความฝึนในการเป็นนักร้อง ให้ประสบความสำเร็จและมีชื่อเสียงมากมาย เช่น “แก้ม เดอะสตาร์” (วิษณุภาณี เปียกลิ่น) ผู้ชนะเลิศรายการ เดอะสตาร์ ค้นฟ้าคว้าดาว ปี 4 คุณครูไพรัตน์ คำเลียงได้เน้นการฝึกฝนให้แก้ม เดอะสตาร์ร้องเพลงลูกทุ่งที่ต้องใช้ทักษะในการร้องขั้นสูง เพื่อให้เกิดความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์ แก้ม เดอะสตาร์จึงได้พัฒนาทักษะการร้องมาโดยลำดับ ประกวดแข่งขันในรายการต่างๆ เป็นนักร้องที่ประสบความสำเร็จในวงการเพลงของประเทศไทยและได้รับการขนานนามว่า “Diva หญิงของเมืองไทย” และอีกหนึ่งนักร้อง “นนท์ เดอะวอยซ์” (ชนนท์ จำเริญ) ผู้ชนะเลิศรายการ เดอะวอยซ์ไทยแลนด์ เสียงจริง ตัวจริง ปีที่ 1 นนท์ เดอะวอยซ์เริ่มเรียนร้องเพลงกับ คุณครูไพรัตน์ คำเลียง ตั้งแต่วัยเด็ก ตอนเรียนระดับประถมศึกษาได้เป็นนักร้องประจำวงลูกทุ่งสามกองซูปเปอร์แดนซ์ โรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง จ.ภูเก็ต และนักร้องคนอื่นๆ ที่มีความสามารถทางด้านการเล่นลูกทุ่ง ทุกคนเริ่มต้นมาจากวงดนตรีสามกองซูปเปอร์แดนซ์ ภายใต้การสอนร้องเพลงของคุณครูไพรัตน์ คำเลียง

การพัฒนาทักษะความสามารถทางการร้องเพลงลูกทุ่งของคุณครูไพรัตน์ คำเลียง เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียงในจังหวัดภูเก็ต เป็นผู้รอบรู้ทางด้านเทคนิคการขับร้องและการถ่ายทอดการสอนเพลงลูกทุ่ง จึงมีผลงานทางด้านการเล่นลูกทุ่งที่เป็นที่ชื่นชมอย่างมากมาย ยกตัวอย่าง เช่น

ปี พ.ศ. 2562

- รางวัล “ครูขวัญศิษย์” จากมูลนิธิรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี ครั้งที่ 3 ปี 2562
- รางวัล “ครูประกายเพชร” ประจำปี 2562
- รางวัลระดับเหรียญทอง การประกวดการแข่งขันร้องเพลงลูกทุ่งพร้อมแดนเซอร์ ระดับชั้น ป.1-6 งานมหกรรมการจัดการศึกษาท้องถิ่นระดับชาติ ประจำปีพุทธศักราช 2562
- รางวัลชนะเลิศ การประกวดการแข่งขันร้องเพลงลูกทุ่งพร้อมแดนเซอร์ ระดับประถมศึกษา ป.1-6 การแข่งขันทักษะทางวิชาการ ระดับภาคใต้ ครั้งที่ 15 ประจำปี 2562

ปี พ.ศ. 2561

- รางวัลชนะเลิศ การประกวดการแข่งขันร้องเพลงลูกทุ่งพร้อมแดนเซอร์ ระดับชั้น ป.1-6 งานมหกรรมการจัดการศึกษาท้องถิ่นระดับชาติ ประจำปีพุทธศักราช 2561
- รางวัลรองชนะเลิศ อันดับ 2 การประกวดการแข่งขันร้องเพลงพระราชนิพนธ์พร้อมแดนเซอร์ ระดับชั้น ป.1-6 งานมหกรรมการจัดการศึกษาท้องถิ่นระดับชาติ ประจำปีพุทธศักราช 2561
- รางวัลชนะเลิศ การประกวดการแข่งขันร้องเพลงลูกทุ่งพร้อมแดนเซอร์ ระดับชั้น ป.1-6 งานมหกรรมการจัดการศึกษาท้องถิ่นระดับชาติ ประจำปีพุทธศักราช 2561
- รางวัลชนะเลิศ การแข่งขันขับร้องเพลงไทยลูกทุ่ง ประเภทหญิง ป.1-ป.6 งานมหกรรมความสามารถทางศิลปหัตถกรรม วิชาการ และเทคโนโลยีของนักเรียนระดับชาติ ปีการศึกษา 2561
- รางวัลชนะเลิศ การประกวดการแข่งขันร้องเพลงพระราชนิพนธ์พร้อมแดนเซอร์ ระดับชั้น ป.1-6 การแข่งขันทักษะทางวิชาการ ระดับภาคใต้ ครั้งที่ 14 ประจำปี 2561
- รางวัลชนะเลิศ การแข่งขันขับร้องเพลงไทยลูกทุ่ง ประเภทชาย ป.1-ป.6 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน จังหวัดภูเก็ต ครั้งที่ 68 ปีการศึกษา 2561
- รางวัลชนะเลิศ การแข่งขันขับร้องเพลงไทยลูกทุ่ง ประเภทหญิง ป.1-ป.6 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน จังหวัดภูเก็ต ครั้งที่ 68 ปีการศึกษา 2561

ปี พ.ศ. 2560

- รางวัลชนะเลิศ การแข่งขันขับร้องเพลงไทยลูกทุ่ง ประเภทชาย ป.1-ป.6 งานศิลปหัตถกรรมนักเรียน ระดับภาคใต้ ครั้งที่ 67 ปีการศึกษา 2560

ปี พ.ศ. 2554

- รางวัลผู้ทำคุณประโยชน์และสร้างชื่อเสียงให้กับเทศบาลนครภูเก็ต ประจำปี 2554

จากเหตุผลดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิธีการสอนขับร้องเพลงลูกทุ่ง กรณีศึกษา ไพรัตน์ คำเลียง ที่สามารถพัฒนาทักษะการขับร้องเพลงลูกทุ่งให้แก่นักเรียนโรงเรียนเทศบาลบ้านสามกอง (ขุนวิเศษอนุกุลกิจอุทิศ) และเยาวชนที่สนใจในการร้องเพลงลูกทุ่งในจังหวัดภูเก็ต ให้มีชื่อเสียงและประสบความสำเร็จเป็นที่ประจักษ์แก่สาธารณชนและเพื่อเกิดองค์ความรู้ใหม่ทางของวิชาการสอนการขับร้องเพลงลูกทุ่ง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาวิธีการสอนและการถ่ายทอดขับร้องบทเพลงลูกทุ่งของไพรัตน์ คำเลียง
2. ศึกษากระบวนการพัฒนาทักษะความสามารถด้านการขับร้องเพลงลูกทุ่งของผู้ขับร้อง

วิธีการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ขึ้นเพื่อ 1) ศึกษาวิธีการสอนและการถ่ายทอดขับร้องบทเพลงลูกทุ่งของไพรัตน์ คำเลียง 2) ศึกษากระบวนการพัฒนาทักษะความสามารถด้านการขับร้องเพลงลูกทุ่งของผู้ขับร้อง ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ ทำการรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ คุณครูผู้สอนขับร้องบทเพลงลูกทุ่ง จำนวน 1 คน และนักเรียนผู้ขับร้องบทเพลงลูกทุ่ง 3 ระดับ จำนวน 3 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยการตีความ (content analysis) และนำเสนอเป็นความเรียง

ผลการศึกษา

จากการศึกษาวิธีการสอนขับร้องเพลงลูกทุ่งกรณีศึกษา ไพรัตน์ คำเลียง สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

1. วิธีการสอนและการถ่ายทอดขับร้องบทเพลงลูกทุ่งของ ไพรัตน์ คำเลียง ประกอบด้วย

การฝึกทักษะการหายใจ เริ่มต้นให้นักเรียนฝึกการหายใจแบบลึก เพื่อเป็นการบริหารลมในปอด จากนั้นให้ฝึกการหายใจแบบพอดี นักเรียนเลียนแบบการหายใจตามแบบนักร้องเพลงต้นฉบับ เมื่อนักร้องหายใจถูกต้องตามต้นฉบับ ให้ฝึกการหายใจในบทเพลงอื่นๆ จนเกิดความชำนาญ จากนั้นให้ประมวลผลถ่ายทอดการร้องเพลง โดยให้การหายใจในแบบของตนเอง ให้เกิดความสมบูรณ์และความไพเราะในการขับร้อง

การฝึกทักษะการเปล่งเสียง เริ่มต้นจากการทดสอบนักเรียนร้องเพลงเปล่งเสียงอย่างเป็นธรรมชาติและมีความมั่นใจในการเปล่งเสียงออกมาให้มีน้ำหนักเท่ากับตอนพูดปกติ หากนักเรียนร้องเพลงเสียงที่ค่อนข้างเบา จะใช้เทคนิคในการแก้ไขเสียงเบา 2 วิธี ได้แก่ วิธีที่ 1 ยืนไกล และ วิธีที่ 2 ก้มตัวลง เมื่อนักเรียนสามารถเปล่งเสียงได้ดีก็ให้นักเรียนฝึกความหนักเบาของเสียงและฝึกอักขระคำในภาษาไทยให้ชัดเจน เมื่อสามารถฝึกได้ทุกขั้นตอน ครูจะสอนให้รู้จักใช้ 3 ช่องเสียงที่สำคัญ ได้แก่ โทนเสียงต่ำ (Chest Tone) โทนเสียงกลาง (Mouth Tone) โทนเสียงสูง (Head Tone)

การฝึกทักษะทำนองและจังหวะ เริ่มต้นให้นักเรียนเลียนแบบโน้ตทำนองการร้อง ด้วยวิธีการฝึกร้องไปพร้อมๆ กับเพลงต้นฉบับ เมื่อนักเรียนสามารถร้องได้ ให้นักเรียนร้องปากเปล่า ในระหว่างที่ร้องปากเปล่า

ให้ผู้เรียนตบมือไปพร้อมกัน เมื่อนักเรียนสามารถร้องเพลงถูกต้องตามทำนองและจังหวะ จนกลายเป็นสัดส่วนโน้ตที่สวยงามก็ให้นักเรียนฝึกร้องด้วย Backing Track

การฝึกทักษะถ่ายทอดอารมณ์ของบทเพลง เริ่มต้นจากการที่ครูผู้สอนจะต้องเลือกเพลงที่ตรงและคำนี้ถึงวัย เพศ อายุ บุคลิกของนักเรียน โดยให้นักเรียนอ่านเนื้อร้องและฟังบทเพลง ตีความสิ่งที่กล่าวถึงในบทเพลง ครูผู้สอนจะถามนักเรียนถึงเนื้อหาที่กล่าวถึงในบทเพลง เมื่อนักเรียนเข้าใจเนื้อหาในบทเพลง ให้นักเรียนร้องเพลงถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ในขั้นแรกให้ถ่ายทอดอารมณ์ภายใน ผ่านน้ำเสียงออกมาให้ตรงกับความรู้สึกของเพลง เป็นอารมณ์ภายใน จากนั้นให้นักเรียนถ่ายทอดเป็นอารมณ์ภายนอกเป็นลำดับสุดท้าย เป็นภาษาทางกาย ที่มีลักษณะงดงามและเข้าใจได้ง่าย

2. กระบวนการพัฒนาทักษะความสามารถด้านการขับร้องเพลงลูกทุ่งของผู้ขับร้อง ประกอบด้วย

ผู้ขับร้อง ระดับ Beginner เด็กหญิงกัญยรัตน์ ศรีนาค เริ่มร้องเพลงเป็นเวลาประมาณ 3 ปี หลังจากได้ฝึกฝนการขับร้องเพลงลูกทุ่งจากคุณครูไพรัตน์ คำเลี้ยง สามารถเอื้อนได้ดีขึ้น ความหนักเบาของเสียงสามารถควบคุมได้ดีขึ้น การทำลูกคอ หรือ Vibrato สามารถออกเสียงออกมาได้ชัดเจนขึ้น มีการฝึกซ้อมด้วยตนเอง โดยจะเริ่มต้นฝึกฝนโดยการฟังเป็นลำดับแรก เมื่อฟังจนเกิดความเข้าใจในเพลงจึง “ฮัม” (Hum) เสียงตามทำนองเพลงก่อน ลำดับถัดมาเมื่อสามารถฮัมทำนองเพลงได้ จึงลองใส่เนื้อร้องตามคำของเนื้อเพลงในบทเพลงนั้น โดยในอนาคตข้างหน้า ตนจะตั้งใจฝึกซ้อมการร้องเพลงอย่างจริงจังและหนักยิ่งขึ้น เนื่องจากการร้องเพลงที่ได้มาจากพื้นฐานการร้องเพลงที่ถูกต้อง จึงยึดมั่นที่จะเพียรพยายามฝึกซ้อมอย่างตั้งใจมากยิ่งขึ้น

ผู้ขับร้อง ระดับ Advance เด็กหญิงภัทรจาริน แสงขวัญ เริ่มต้นการร้องเพลง เป็นเวลาประมาณกว่า 4 ปี หลังจากได้ฝึกฝนการขับร้องเพลงลูกทุ่งจากคุณครูไพรัตน์ คำเลี้ยง สามารถเอื้อนและ การ Vibrato ได้ดีขึ้นอย่างมาก สามารถควบคุมความหนักเบาของเสียงได้ ออกเสียงได้ถูกต้องและเป็นธรรมชาติมากยิ่งขึ้น การฝึกฝนด้วยตนเองมักจะฝึกร้องเพลงในห้องน้ำสม่ำเสมอ เนื่องจากสามารถได้ยินเสียงตนที่ไพเราะและชัดยิ่งขึ้น ระยะเวลาแรกฝึกร้องกับต้นฉบับ เมื่อฝึกร้องกับต้นฉบับจนสามารถร้องได้ จึงฝึกร้องกับ Backing Track ในอนาคตข้างหน้า ตนอยากร้องเพลงในเวทีที่ใหญ่ยิ่งขึ้น เพื่อหาประสบการณ์ให้แก่ตนเองและในอนาคตอยากจะเป็นครูสอนร้องเพลงลูกทุ่งให้แก่ นักเรียน อยากจะนำความสามารถในการร้องเพลงลูกทุ่งมาถ่ายทอดเป็นความรู้ในการฝึกฝนให้แก่ผู้ที่สนใจขับร้องบทเพลงลูกทุ่ง

ผู้ขับร้อง ระดับ Professional เด็กชายกนกศักดิ์ พัทณี เริ่มต้นการร้องเพลงระยะเวลากว่า 5 ปี หลังจากได้ฝึกฝนการขับร้องเพลงลูกทุ่งจากคุณครูไพรัตน์ คำเลี้ยง ตนนั้นสามารถออกเสียงได้ถูกต้องและเป็นธรรมชาติ เสียงมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น สามารถควบคุมความดังเบาของเสียงได้ดี เทคนิคต่างๆ ทั้ง การเอื้อน การหยอดคำ การสะบัด การ Vibrato เป็นต้น การฝึกซ้อมด้วยตนเองมักจะฝึกร้องเพลงโดยร้องพร้อมกับต้นฉบับ จากนั้นหัดร้องปากเปล่าและฝึกร้องกับ Backing Track ทั้งใส่ลูกเทคนิคต่างๆ ที่มีความโดดเด่นในตนเอง แล้วจึงขับร้องให้คุณครูไพรัตน์ คำเลี้ยง ฟังเพื่อปรับวิธีการร้องหรือการเอื้อนเพิ่มเติม ในอนาคตข้างหน้าตนอยากเป็นศิลปินที่มีชื่อเสียงในวงการเพลงลูกทุ่ง อยากจะออกทีวีในรายการประกวดร้องเพลงต่างๆ มากยิ่งขึ้นและอยากพัฒนาความสามารถของตนเองในการประกวดเวทีที่ใหญ่ยิ่งขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

จากการศึกษารูปแบบการสอนขับร้องเพลงลูกทุ่งกรณีศึกษา ไพรัตน์ คำเลี้ยง พบว่า วิธีการสอนและการถ่ายทอดขับร้องบทเพลงลูกทุ่งของ คุณครูไพรัตน์ คำเลี้ยง ประกอบด้วย การฝึกทักษะการหายใจ ที่ฝึกการหายใจแบบพอดิ นักเรียนเลียนแบบการหายใจตามแบบนักร้องเพลงต้นฉบับ จนสามารถประมวลผลถ่ายทอดการร้องเพลงโดยใช้การหายใจในแบบของตนเองให้เกิดความสมบูรณ์และความไพเราะในการขับร้อง การฝึกทักษะการเปล่งเสียง ที่ให้นักเรียนสามารถเปล่งเสียงอย่างเป็นธรรมชาติและมีความมั่นใจในการเปล่งเสียงออกมาให้มีน้ำหนักเท่ากับตอนพูดปกติ หากนักเรียนร้องเพลงเสียงที่ค่อนข้างเบา จะใช้เทคนิคในการแก้ไขเสียงเบา 2 วิธี ได้แก่ วิธีที่ 1 ยืนไกล และ วิธีที่ 2 ก้มตัวลง ฝึกความหนักเบาของในการเปล่ง ฝึกอักขระคำในภาษาไทยให้ชัดเจนและสอนให้รู้จักใช้ 3 ช่องเสียงที่สำคัญ ได้แก่ โทนเสียงต่ำ (Chest Tone) โทนเสียงกลาง (Mouth Tone) โทนเสียงสูง (Head Tone) การฝึกทักษะทำนองและจังหวะ นักเรียนสามารถเลียนแบบโน้ตทำนองการร้องจากต้นฉบับ ในระหว่างที่ฝึกร้องปากเปล่าให้ผู้เรียนตบมือไปพร้อมกันให้ถูกต้องตามทำนองและจังหวะ จนกลายเป็นสัดส่วนโน้ตที่สวยงามแล้วจึงฝึกร้องกับ Backing Track การฝึกทักษะถ่ายทอดอารมณ์ของบทเพลง การเลือกเพลงที่ตรงและคำนี้ถึงวัย เพศ อายุ บุคลิกของนักเรียน นักเรียนสามารถเข้าใจและอธิบายเนื้อหาที่กล่าวถึงในบทเพลง ให้นักเรียนร้องเพลงถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก ในขั้นแรกให้ถ่ายทอดอารมณ์ภายในผ่านน้ำเสียง จากนั้นให้นักเรียนถ่ายทอดเป็นอารมณ์ภายนอกเป็นภาษาทางกายที่มีลักษณะงดงามและเข้าใจได้ง่าย

กระบวนการพัฒนาทักษะและความสามารถด้านการขับร้องเพลงลูกทุ่งของผู้ขับร้อง ทั้ง 3 ระดับ ประกอบด้วย ผู้ขับร้อง ระดับ Beginner เด็กหญิงกัญญารัตน์ ศรีนาค หลังจากได้ฝึกฝนการขับร้องเพลงลูกทุ่งจากคุณครูไพรัตน์

คำเลียง สามารถเอื้อนได้ดีขึ้น ความหนักเบาของเสียงสามารถควบคุมได้ดีขึ้น การทำลูกคอ หรือ Vibrato สามารถออกเสียงออกมาได้ชัดเจน ผู้ขับร้อง ระดับ Advance เด็กหญิงภัทรจาริน แสงขวัญ หลังจากได้ฝึกฝนการขับร้องเพลงลูกทุ่งจากคุณครูไพรัตน์ คำเลียง สามารถเอื้อนและ การ Vibrato ได้ดีขึ้นอย่างมาก สามารถควบคุมความหนักเบาของเสียงได้ ออกเสียงได้ถูกต้องและเป็นธรรมชาติมาก ผู้ขับร้อง ระดับ Professional เด็กชายกนกศักดิ์ พัทณี หลังจากได้ฝึกฝนการขับร้องเพลงลูกทุ่งจากคุณครูไพรัตน์ คำเลียง ตนนั้นสามารถออกเสียงได้ถูกต้องและเป็นธรรมชาติ เสียงมีน้ำหนักมากยิ่งขึ้น สามารถควบคุมความดังเบาของเสียงได้ดี เทคนิคต่างๆ ทั้ง การเอื้อน การหยุดคำ การสะบัด การ Vibrato ทั้งการใส่ลูกเทคนิคต่างๆ ที่มีความโดดเด่นในตนเอง แล้วจึงขับร้องให้คุณครูไพรัตน์ คำเลียง ฟังเพื่อปรับวิธีการร้องหรือการเอื้อนเพิ่มเติม

ในปัจจุบันท่านยังคงเป็นผู้สอนร้องเพลงลูกทุ่งให้นักเรียนโรงเรียนเทศบาลบ้านสามทอง ฯ และเยาวชนที่มีใจรักบทเพลงลูกทุ่งในจังหวัดภูเก็ต ด้วยประสบการณ์ด้านการร้องเพลงลูกทุ่งและวิธีการสอนที่พัฒนาลูกศิษย์ต่างๆ ตั้งแต่ในอดีตที่เริ่มต้นจากการก่อตั้งวงดนตรีนักเรียนประกอบทางเครื่องขึ้นที่มีชื่อว่า “ลูกทุ่งสามทอง ซุปเปอร์แดนซ์” มีการพัฒนาการร้องการแสดงในรูปแบบลูกทุ่งจนเป็นที่โด่งดังอย่างมากตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน วงดนตรีลูกทุ่งซุปเปอร์แดนซ์ ที่คุณครูไพรัตน์ คำเลียงเป็นผู้ก่อตั้งขึ้นมานั้น ได้ผลิตผลิตผลนักเรียนที่มีคุณภาพและมีชื่อเสียงมากมาย เช่น “แก้ม เดอะสตาร์” (วิษญาณี เปียกลิ่น) ผู้ชนะเลิศรายการ เดอะสตาร์ ค้นฟ้าคว้าดาวปี 4 “นนท์ เดอะวอยซ์” (ธนนท์ จำเริญ) ผู้ชนะเลิศรายการ เดอะวอยซ์ไทยแลนด์ เสียงจริง ตัวจริง ปีที่ 1 นนท์ เดอะวอยซ์ “กันต์ ซุปเปอร์เท็น” (กนกศักดิ์ พัทณี) ผู้ชนะเลิศจากรายการต้นตำรา และรายการซุปเปอร์เท็น รวมทั้งรางวัลการแข่งขันขับร้องเพลงระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับชาติต่างๆ มากมาย ผลงานทุกอย่างที่คุณครูไพรัตน์ คำเลียงทำมาทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลัง ส่งผลให้ท่านได้รับรางวัลครูขวัญศิษย์ จากมูลนิธิรางวัลสมเด็จเจ้าฟ้ามหาจักรี ซึ่งเป็นรางวัลสูงสุดในชีวิตสำหรับคำว่า “ครู”

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษารูปแบบการสอนขับร้องเพลงลูกทุ่งกรณีศึกษา คุณครูไพรัตน์ คำเลียง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้ประโยชน์

- 1.1 ศึกษาเทคนิคการสอนการขับร้องเพลงลูกทุ่งที่ใช้ประกอบการสอน
- 1.2 ศึกษาทิวทัศน์และการแก้ปัญหาการขับร้องในบทเพลงลูกทุ่ง

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัย

2.1 ศึกษาเทคนิคการสอนการขับร้องเพลงลูกทุ่งที่แตกต่างกันออกไปในจังหวัดภูเก็ตและจังหวัดใกล้เคียง เพราะครูแต่ละท่านมีเทคนิคการสอนที่ต่างกันออกไป

2.2 ศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการของผู้ขับร้องเพลงลูกทุ่ง ที่ได้รับสอนจากครูที่มีความถนัดด้านเพลงลูกทุ่ง และครูที่มีความถนัดเพลงสมัยนิยมในจังหวัดภูเก็ต เพราะครูที่มีความถนัดเพลงสมัยนิยมจะมีเทคนิควิธีการขับร้องเพลงที่ค่อนข้างเยอะกว่าครูที่ถนัดร้องเพลงลูกทุ่ง

บรรณานุกรม

ศีกฤทธิ์ ปราโมช. (2516). **สยามรัฐหน้า 5**. นครหลวงฯ : ก้าวหน้าการพิมพ์.

นิวัฒน์ วรรณธรรม. (2559). **เส้นทางสู่ความเป็นเลิศของวงดนตรีลูกทุ่งมัธยมศึกษาในประเทศไทย**.

ภิญโญ จิตต์ธรรม. (2516). **คติชาวบ้าน อันดับ ๑ เพลงชาวบ้าน**. สงขลา : วิทยาลัยครูสงขลา.

มนตรี ตราโมท. (2497). **การละเล่นของไทย**. กรุงเทพฯ : พระจันทร์.

หนังสือสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่มที่ 33. (2557). [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <http://kanchanapisek.or.th//kp6/sub/book/book.php?book=33&page=main/>. (วันที่สืบค้นข้อมูล : 10 สิงหาคม 2562).

หลักการขับร้องเพลงไทยลูกทุ่ง. (2558). [ออนไลน์] เข้าถึงได้จาก <https://kadtiez.wordpress.com/>. (วันที่สืบค้นข้อมูล : 20 สิงหาคม 2562).

เอนก นาวิกมูล. (2532). **เก็บข้อมูลเรื่องพื้นบ้าน**. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก

ประมวลภาพ

พี่น้อง ชาวไทย! เจียบไปตลอดคยคิดทำ!
คตินุของชาติไทยกำลังเจียหุพัง
จงมีความสามัคคีกัน
เชื่อมกันเป็นรัฐบาล และ
กองทัพอของเรา
มีความแน่วเ็นว่าเราต้องชนะ

Nationalism & Patriotic Sounds in Southeast Asia's Post-Colonial Hymns
RETHINKING NATIONAL ANTHEM
เพลงชาติภูมิ เพลงชาติมิ่งมี เพลงชาติเรามี่

อนันท์ นาคคอง คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
Anant Narkkong, Faculty of Music, Silpakorn University

“เมื่อเมฆหมอกผ่านไป
ฤดูใบไม้ผลิจะเริ่มตั้นขึ้น
ดอกไม้จะเปงบาน
และเราจะรอวันที่นักเรียนทุกคน
จะได้กลับมาเรียน
ที่โรงเรียนของเราเหมือนเดิม”

ครูใหญ่ของโรงเรียนมัธยมแห่งหนึ่ง
ณ มณฑลเหอเป่ย ประเทศจีน
กล่าวหน้าเสาธงชาติ และ ตานานทงู้า เือบเสา

อนันท์ นาคคอง
annkannk@gmail.com
fb: Anant Narkkong

หลังจากพิธีไล่ท้อด ร้องเพลงชาติออนไลน์ โดยครูกลุ่มหนึ่ง
ขณะที่เด็กนักเรียนทุกคนถูกจำกัดบริเวณอยู่บ้าน
เนื่องด้วยสถานการณ์โควิด19ระบาดรุนแรง
27 กุมภาพันธ์ 2563

